

ដឹកា

ភាសាចាស់

វិទ្យាបិដក

ចាត់ត្រាឱ្យយោជនា

។ និមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

វិនយបិដកេ

ចាចិត្យានិយោជនា

ចាចិត្តិយយោជនា

មហាការុណីកំ នាមំ, អភិនន្ទា សមាសតោ;
ចាចិត្យានិវណ្ណនាយ, កវិស្សមត្ថយោជនំ។

៥. ចាចិត្តិយកណ្ណំ

១. មុសាវាទសិក្ខាបទអត្ថយោជនា

ខុទ្ទកានន្តិ សុខុមាបត្តិបកាសកត្តា អប្បកាណំ, កណ្ណនតោ វា បច្ឆត្តា
ពហុកាណំ។ យេសំ សិក្ខាបទានន្តិ សម្ពុទ្ធា។ “យេស”ន្តិ បទំ “សង្កហោ”តិ បទេ
សាម្បត្តនដ្ឋី។ សង្កហីយតេ សង្កហោ។ “នវហិ វគ្គហិ”តិបទំ “សង្កហោ,
សុប្បតិដ្ឋិតោ”តិ បទទ្វយេ ករណំ។ ទានីតិ កាលវាចកោ សត្តម្យន្តិនិបាតោ
ឥនានិ-បរិយាយោ, ឥមស្មី កាលេតិ អត្ថោ។ តេសន្តិ ខុទ្ទកាណំ, អយំ វណ្ណនាតិ
សម្ពុទ្ធា។ ភវតីតិ ឯត្ថ តិ-សន្នោ ឯកំសត្ថ អនាគតកាលិកោ ហោតិ “និរយំ
នួន គច្ឆាមិ, ឯត្ថ មេ នត្តិ សំសយោ”តិអាទីសុ (ជា. ២.២២.៣៣១) វិយ។
កិញ្ចាបេត្ថ ហិ យថា ឯកំសវាចកោ នួនសន្នោ អត្ថិ, ន ឯវំ “ភវតី”តិ បទេ,
អត្ថតោ បន អយំ វណ្ណនា នួន ភវិស្សតីតិ អត្ថោ គហោតញ្ចោ។ អថ វា
អវស្សម្ហាវិយត្ថ អនាគតកាលវាចកោ ហោតិ “ធុរំ ពុទ្ធា ភវាមហ”ន្តិអាទីសុ

(ពុ. វ៉. ២.០០៩-០១២) វិយ។ កាមញ្ញោត្ត យថា អវស្សម្ហាវិយត្ថវាចកោ ធុវសន្នោ
អត្ថិ, ន ឯវំ “ភវតី” តិ បទេ, អត្ថតោ បទ ធុវំ ភវិស្សតិ អយំ វណ្ណាធាតិ អត្ថោ
គហោតញ្ញោតិ ទដ្ឋព្វំ។

១. “តត្ថា” តិ បទំ “មុសាវាទវគ្គស្ស” តិ បទេ និទ្ទារណាសមុទាយោ, តេសុ
នវសុ វគ្គស្សតិ អត្ថោ។ បឋមសិក្ខាបទេតិ វា, តេសុ ខុទ្ទកេសុ សិក្ខាបទេស្សតិ
អត្ថោ។ សក្យានំ បុត្តោតិ ភគិនីហិ សំវាសករណតោ លោកមរិយាទំ ធិន្ទតុំ,
ជាតិសម្ពេទតោ វា វក្ខីតុំ សក្កណ្ឌន្ទីតិ សក្យា។ សាកវនសណ្ឋោ នគរំ
មាបេន្ទីតិ វា សក្យា, បុព្វរាជាណោ។ តេសំ វំសេ ភូតត្ថា ឯតវហិបិ រាជាណោ
សក្យា នាម, តេសំ បុត្តោតិ អត្ថោ។ “ពុទ្ធកាលេ” តិ បទំ “បព្វជីស្វ” តិ បទេ
អាធារោ។ សក្យកុលតោ និក្ខមិត្វាតិ សម្ពន្ធា។ “វាទត្ថិត្ថា” ត្យាទិនា វាទេន
ខិត្តោ, វាទម្ហិ វាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ យត្រ យត្រាតិ យស្សំ យស្សំ ធិដ្ឋយំ
បវត្ថតិ តិ សម្ពន្ធា។ អវជានិត្វាតិ បដិស្សវេន វិយោកំ កត្វា។ អវសន្នោ ហិ
វិយោគត្ថវាចកោ។ “អបជានិត្វា” តិ បិ ចាថោ, បដិញ្ញាតំ អបជិតំ កត្វាតិ
អត្ថោ។ នោសន្តិ អយុត្តិនោសំ, សល្លក្ខេន្តោ ហុត្វាតិ សម្ពន្ធា។ កថេន្តោ
កថេន្តោតិ អន្តសន្នោ មានសន្តការិយោ។ កថិយមាណោ កថិយមាណោតិ ហិ
អត្ថោ។ បដិជានិត្វាតិ បដិញ្ញាតំ កត្វា។ អានិសំសន្តិ និទ្ទោសំ គុណំ។ បដិបុព្វោ
ចរសន្នោ បដិច្ឆាទនត្ថោតិ អាហា “បដិចរតិ បដិច្ឆាទេតី” តិ។ “កី បទ រូបំ និច្ចំ វា
អនិច្ចំ វា” តិ វុត្ថ “អនិច្ច” តិ វេទតិ។ កស្មាតិ វុត្ថ “ជានិតត្ថតោ” តិ វេទតិ។ យទិ
ឯវំ និព្វានម្បិ ជានិតត្ថតោ អនិច្ចំ នាម សិយាតិ វុត្ថ អត្ថនោ ហេតុម្ហិ នោសំ
ទិស្វា អហំ “ជានិតត្ថតោ” តិ ហេតុំ ន វេទាមិ, “ជាតិធម្មតោ” តិ បទ វេទាមិ។
តយា បទ ទុស្សុតត្ថា ឯវំ វុត្ថន្តិ វត្វា អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ។ “កុរុន្តិយ” តិ បទំ
“វុត្ថ” តិ បទេ អាធារោ។ ឯតស្សាតិ “រូបំ អនិច្ចំ ជានិតត្ថតោ” តិ វេទនស្ស។
តត្រាតិ កុរុន្តិយំ។ តស្សាតិ បដិជាននាវជាននស្ស។ “បដិច្ឆាទនត្ថ” តិ បទំ

“ភាសតី”តិបទេ សម្បទានំ។ “មហាអដ្ឋកថាយ”ន្តិបទំ “វុត្ត”ន្តិ បទេ អាធារោ។
“ធិវាជ្ជានាធិសូ”តិ បទំ ឧបនេតត្ថំ។ ឥទំ “អសុកស្មី នាមបទេសេ”តិ បទេ
និទ្ទារណាសមុទាយោ។

៣. សម្មា វទតិ អនេនាតិ សំវាទនំ, ឧដុជាតិកចិត្តំ, ន សំវាទនំវិសំវាទនំ,
វញ្ញនាធិប្បាយវសប្បវត្តំ ចិត្តន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “វិសំវាទនចិត្ត”ន្តិ។
“វាចា”ត្យាទិនា វចតិ ឯតាយាតិ វាចាតិ អត្ថំ ទស្សតិ។ ហីតិ
ទន្ទី ករណាជោតកំ, តទមិនា សច្ចន្តិ អត្តោ។ “វាចាយេវា”តិ បទំ “ព្យប្បថោ”តិ
បទេ តុល្យត្ថំ, “វុច្ចតី”តិ បទេ កម្មំ។ បថសទ្ធបរត្តា វាចាសទ្ធស្ស ព្យាទេសោ
កតោ។ សុទ្ធចេតនា កចិតាតិ សម្ពុត្តោ។ តំសមុដ្ឋិតសទ្ធសហិតាតិ តាយ
ចេតនាយ សមុដ្ឋិតេន សទ្ធនេ សហ បវត្តា ចេតនា កចិតាតិ យោជនា។

“ឯវ”ន្តិ បទំ “ទស្សត្វា”តិ បទេ និទស្សនំ, ករណំ វា។ “ទស្សត្វា”តិ បទំ
“ទស្សន្តោ អាហា”តិ បទទ្ធយេ បុព្វកាលកិរិយា។ អន្តេតិ “វាចា”តិ អាធិនំ
បញ្ចន្តំ បទានំ អវសានេ។ “អាហា”តិ ឯត្ថ វត្តមាន-តិវចនស្ស អកាហោ
បច្ចុប្បន្នកាលវាចកេន “ឥនានី”តិ បទេន យោជិតត្តា។ “តត្ថា”តិ បទំ “អត្តោ
វេទិតញ្ចោ”តិ បទេ អាធារោ។ ឯត្ថាតិ “អធិដ្ឋំ ធិដ្ឋំ មេ”តិ អាធិសុ។ “ចាឡិយ”ន្តិ
បទំ “ទេសនា កតា”តិ បទេ អាធារោ។ និស្ស័តវិញ្ញាណវសេន អវត្វា
និស្សយបសាទវសេន “ចក្កនា ធិដ្ឋ”ន្តិ វុត្តន្តិ អាហា “ឌីឡាវិកេនេវា”តិ។

៤. តស្សាតិ “តីហាការេហី”តិ អាធិវចនស្ស។ “អត្តោ”តិ បទំ “វេទិតញ្ចោ”តិ
បទេ កម្មំ។ ហីតិ វិសេសជោតកំ, វិសេសំ កថយិស្សមីតិ អត្តោ។ តត្ថាតិ
ចតុត្ថចារាជិកេ។ ឥនាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។

៥. អាធិនម្បីតិ បិសន្តោ សម្បណ្ណនត្តោ។

១១. មន្តសង្គ្រា ជឿត្តវាចកោតិ អាហា “មន្តត្តា ជឿត្តា” តិ។ យោ បន អញ្ចំ ភណាតិ តិ សម្ពុត្តោ។ “សាមណេរេនា” តិ បទំ “វុត្តោ” តិ បទេ កត្តា។ អបិសង្គោ បុច្ឆាវាចកោ, “បស្សិត្តា” តិ បទេន យោជេតព្រោ, អបិ បស្សិត្តា តិ អត្ថោ។ “អធិដ្ឋំ ធិដ្ឋំ មេ” តិ អាធិវេចនតោ អញ្ញា បូរណាកថាបិ តាវ អត្ថី តិ ធស្សេន្តោ អាហា “អញ្ញា បូរណាកថា នាម ហោតី” តិ។ អប្បតាយ ឧនស្ស អត្ថស្ស បូរណាវសេន បវត្តា កថា បូរណាកថា។ ឯសា បូរណាកថា នាម កាតិ អាហា “ឯកោ” តិ អាធិ។ ឯសា ហិ កាមេ អប្បកម្មំ តេលំ វា បូរខណ្ឌំ វា បស្សិត្តា វា លភិត្តា វា ពហុកំ កត្វា បូរណាវសេន កថិតត្តា បូរណាកថា នាម។ ពហុកាធិ តេលាធិ វា បូរេ វា បស្សេន្តាបិ លភន្តោបិ អប្បកំ កត្វា ឧនវសេន កថិតត្តា ឧនកថាបិ អត្ថី តិ សក្កា វត្ថុំ។ អដ្ឋកថាសុ បន អវុត្តត្តា វិមំសិត្វា គហោតត្ថំ។ ពហុកាយ បូរណស្ស អត្ថស្ស ឧនវសេន បវត្តា កថា ឧនកថា តិ វិគ្គហោ កាតព្វោតិ។ បឋមំ។

២. ឱមសវាទ សិក្ខាបទំ

១២. ធុតិយេ មសធាតុ វិជ្ឈនត្ថេ បវត្តតិ “ឱមដ្ឋំ ឧម្មដ្ឋំ” តិ អាធិសុ (សំ. និ. អដ្ឋ. ១.១.២១) វិយាតិ ធស្សេន្តោ អាហា “ឱមសដ្ឋីតិ ឱវិជ្ឈដ្ឋី” តិ។

១៣. “ឥទំ វត្ថុ” តិ បទំ “អាហារី” តិ បទេ កម្មំ។ នន្ទិតព្វោតិ នន្ទោ វណ្ណាពលាធិ, សោ ឯតស្សត្ថី តិ នន្ទី។ វិសាលាធិ មហាន្តាធិ វិសាលាធិ ឯតស្សត្ថី តិ វិសាលោ, នន្ទី ច សោ វិសាលោ ចេតិ នន្ទីវិសាលោតិ វេចនត្ថំ ធស្សេតិ “នន្ទីវិសាលោ នាមា” តិ អាធិនា។ សោតិ នន្ទីវិសាលោ, “អាហារ” តិ បទេ កត្តា។ តត្ថោវាតិ យុញ្ញិតដ្ឋានេយេវ។ អហោតុកបជិសន្ទិកាលេបីតិ បិ-សង្គោ អនុគ្គហត្ថវាចកោ, បគេវ ទ្វិហោតុក តិហោតុក បជិសន្ទិកាលេតិ អត្ថោ។

“តែង ចា” តិ បការស្ស អវុត្តសម្មិណ្ឌនត្តត្ថា “អត្តនោ កម្មន ចា” តិ អត្តសម្មិណ្ឌនតិ អាហ “អត្តនោ កម្មន ចា” តិ។ អត្តនោតិ នន្ទិវិសាលស្ស។

១៥. ឯត្ថាតិ ឯតិស្សំ បទភាជនិយំ, “អាហា” តិ បទេ អាធារោ។ “យស្មា” តិ បទំ វិភជិតុកាមោ” តិ បទេ ហេតុ។ អដ្ឋប្បត្តិយំយេវ “ហីនេនាបី” តិ វត្ថា បទភាជនិយំ អវុត្តត្ថា ៩ទំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ វេណុការជាតីតិ វិលីវការជាតិ។ នេសាទជាតីតិ ឯត្ថ កេវដ្ឋជាតិបិ សង្កហិតា។

បុ វុច្ឆតិ ករីសំ, តំ កុសតិ អបនេតីតិ បុក្កសោ។ បុប្ផំ វុច្ឆតិ ករីសំ, កុសុមំ វា, តំ ធម្មតីតិ បុប្ផធម្មកោ។

កុជតិ ធិន្ទតីតិ កោដ្ឋោ, សោយេវ កោដ្ឋកោ។ យការភកាវេ ឯកតោ យោជេត្វា “យភា” តិ យោ អក្កោសោ អត្ថិ, ឯសោ ហីនោ នាម អក្កោសោតិ យោជនា។

១៦. សព្ទបទេស្វតិ នាមាធិសុ សព្ទបទេសុ។ ឯត្ថាតិ ៩មស្មី សិក្ខាបទេ។ អលីកន្តិ អសច្ចំ, មិច្ឆាវាចន្តិ សម្ពន្ធា។ យោបិ វទតីតិ យោជនា។

២៦. បរិហរិត្វាតិ បរិមុខំ កថនំ អបនេត្វា។ ទំ បរិហាសំ កាមេតីតិ ទវកាមោ, តស្ស ភាវោ ទវកម្យំ, តំយេវ ទវកម្យតា។ អនុបសម្បន្នន្តិ ឯត្ថ អការស្ស សទិសត្ថមគ្គហេត្វា អញ្ញត្ថោវ គហេតព្ពោតិ អាហ “ឋបេត្វា ភិក្ខុ” ន្តិអាធិ។ យទិ ហិ សទិសត្ថោ ភវេយ្យ, សាមណោរោវ អនុបសម្បន្នោ នាម សិយា សណ្ឋានេន ច បុរិសភាវេន ច សទិសត្ថា, តស្មា អញ្ញត្ថោវ គហេតព្ពោតិ ទដ្ឋព្វំ។ សព្ទសត្ថាតិ ឯត្ថ សព្ទសន្នោ អនវសេសត្ថោ មនុស្សេ ឧបាទាយ វចនត្ថជាននាជាននបកតិកានំ សព្ទសត្ថានម្បិ គហិតត្ថា។

៣៥. អត្ថបុរេក្ខារោ នាមាតិ វេទិតញោតិ សម្ពុតោ។ សិក្ខាបទមហេក្ខិយ
នបុសកលិដ្ឋវសេន “កិរិយ”ន្តិអាទិ វុត្ថំ។ អាបត្តិមហេក្ខិយ ឥត្តិលិដ្ឋវសេន
“កិរិយា”តិអាទិ វុត្ថំ។ វដ្ឋកម្មសទ្ធា សិក្ខាបទមហេក្ខិយាបិ អាបត្តិ, មហេក្ខិយាបិ
និយតនបុសកលិដ្ឋត្ថា នបុសកាយេវ, តស្មា តេ ទ្វេ អាបត្តិដ្ឋានេ ន វុត្ថាតិ
ទដ្ឋព្ពន្ធិ។ ធុតិយំ។

៣. បេសុញ្ញសិក្ខាបទំ

៣៦. តតិយេ “ជាតកណ្ណានា”ន្តិ វត្ថុញ្ញេ អក្យាហិតោតិអាទីសុ វិយ
វិសេសនបរិនិចាតវសេន “កណ្ណានជាតាន”ន្តិ វុត្ថុន្តិ អាហា
“សញ្ញាតកណ្ណានា”ន្តិ។ “បុព្វភាគោ”តិ វត្ថា តស្ស សរូបំ ទស្សេតិ “ឥមីនា ច
ឥមីនា ចា”តិអាទិនា។ វិវុទ្ធី វេទិតិ ឯតេនាតិ វិវាទោ, វិក្កាហិតកកថា, តំ អាបន្នាតិ
វិវាទាបន្នា, តេសំ។ មិសតិ សញ្ញាណោតិ មិសុណោ, បុគ្គលោ, តស្ស ឥទន្តិ
បេសុញ្ញំ, វេទន្តិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “បេសុញ្ញន្តិ មិសុណាវាច”ន្តិ។

៣៧. ភិក្ខុបេសុញ្ញេតិ ភិក្ខុនំ សន្តិកំ ឧបសំហរេ បេសុញ្ញវេទនេតិ
ធម្មិសមាសោ។

៣៨. “ទិស្វា”តិ បទំ “ភណ្ឌន្តស្ស”តិ បទេ បុព្វកាលកិរិយា, ទស្សនំ
ហុត្វាតិ អត្ថោ។ តតិយំ។

៤. បទសោធម្មសិក្ខាបទំ

៤៤. ចតុត្ថេ បដិមុខំ អាទរេន សុណាន្តិ បតិស្ស, ន បតិស្ស អប្បតិស្សតិ
ទស្សេន្តោ អាហា “អប្បតិស្សវា”តិ។

២៥. “បទសោ” តិ ឯត្ថ សោ-បច្ឆយោវិច្ឆត្តវាចកោតិ អាហា “បទំ បទ” ត្ថិ។
តត្ថាតិ តេសុ ចតុត្ថិធសុ។ បទំ នាម ឥធ អត្ថជោតកំ វា វិភត្សន្តំ វា ន ហោតិ,
អថ ខោ លោកិយេហិ លក្ខិតោ កាថាយ ចតុត្ថំសោ ចានោវ អធិប្បតោតិ
អាហា “បទន្តិ ឯកោ កាថាចានោ” តិ។ អនុ បច្ឆា វុត្តបទត្ថា ទុតិយចានោ
អនុបទំ នាម។ អនុ សទិសំ ព្យញ្ញនំ អនុព្យញ្ញនន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ
“អនុព្យញ្ញន” ត្ថិអាទិនា។ ព្យញ្ញនសន្នោ បទ-បរិយាយោ។ យំកិត្តិ បទំ
អនុព្យញ្ញនំ នាម ន ហោតិ, បុរិមបទេន បទ សទិសំ បន្តិមបទមេវ អនុព្យញ្ញនំ
នាម។

វាចនោ ហុត្វា និដ្ឋាបេតីតិ យោជនា។ “ឯកមេកំ បទ” ត្ថិ បទំ “និដ្ឋាបេតី” តិ
បទេ កាវិតកម្មំ។ “ថេវេនា” តិ បទំ “វុត្ត” តិ បទេ កត្តា, “ឯកតោ” តិ បទេ
សហត្ថោ។ សាមណោរោ អថាបុណ្យា ភណាតីតិ សម្ពន្ធា។ មត្តមេវាតិ ឯត្ថ
ឯវសន្នោ មត្តសទ្ធស្ស អវជារណាត្ថំ ទស្សេតិ, តេន បការំ បដិក្ខបតិ។
“អនិច្ច” ត្ថិ ច “អនិច្ចា” តិ ច ទ្វិន្ទំ បទានំ សតិបិ លិង្គិវសេសត្ថ អនុព្យញ្ញនត្ថា
អាបត្តិមោក្ខោ នត្ថិតិ អាហា “អនុព្យញ្ញនភណាជាយ ចាចិត្តិយា” តិ។

ព្រាហ្មជាលាទីនីតិ ឯត្ថ អាទិសន្នេន សាមញ្ញដលសុត្តាទីនិ ទីយសុត្តានិ (ទី.
និ. ១.១៥០ អាទយោ) សង្កហិតានិ។ ចសន្នេន ឱបតរណសុត្តាទីនិ
សំយុត្តសុត្តានិ (សំ. និ. ១.១) ច ចិត្តបរិយាទានសុត្តាទីនិ អង្គុត្តរសុត្តានិ (អ. និ.
១.២ អាទយោ) ច សង្កហិតានិ។ សោតិ ទេវតាភាសិតោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។

កិត្តាបិ វេទិតីតិ សម្ពន្ធា។ ឯត្ថ ច កិត្តាបិសន្នោ គរហត្ថវាចកោ,
បទសន្នោ អនុគ្គហត្ថវាចកោ។ មេណ្ឌកមិលិន្ទបញ្ចេស្វតិ មេណ្ឌកបញ្ចេ ច
មិលិន្ទបញ្ចេ ច។ យន្តិ សុត្ថំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ អារម្មណាកថា ពុទ្ធិកកថា
ទណ្ឌកកថា ញាណាវត្ថុកថាតិ យោជេតព្ពំ បេយ្យាលវសេន វុត្តត្ថា។ ឥមាយោ

បករណ៍និ ឆាមាតិ វេទន្តិ។ មហាបច្ឆិយាធីសុ វត្វា បរិគ្គហិតោតិ យោជនា។
យន្តិ សុត្តំ។

៤៨. តត្រាតិ “ឯកតោ ឧទ្ទិសាបេន្តោ”តិ វេទនេ។ ឧទ្ទិសាបេន្តិ អាចរិយំ
នេសាបេន្តិ ពហុកត្តាមបេក្ខិយ ពហុវចនវសេន វុត្តំ។ តេហិតិ
ឧបសម្បជ្ជានុបសម្បជ្ជេហិ។ ធូប្បិ ឧបសម្បជ្ជោ ច អនុបសម្បជ្ជោ ច។

ឧបចារន្តិ ធានសហត្ថបចារំ។ យេសន្តិ ភិក្ខុនំ។ បលាយនកកន្តន្តិ
បរិវេន្តត្វា កច្ឆន្តំ បករណំ។ សាមណោរោ គណ្ហាតីតិ យោជនា។

ឌីចាតេតីតិ អវចាតេតិ, កឡិតាបេតីតិ អត្តោ។ សុត្តេប្បិ តិ
វេយ្យាករណសុត្តេបិ។ តន្តិ យេភុយ្យេន បគុណកន្តំ។ បរិសង្កមាណន្តិ
សារជ្ជមាណំ។ យំ បនវចនំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ កិរិយសមុជ្ជានត្ថាតិ ឥមស្ស
សិក្ខាបទស្ស កិរិយសមុជ្ជានត្ថាតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សហសេយ្យសិក្ខាបទំ

៤៩. បញ្ចមេ មុជ្ជា សតិ ឯតេសន្តិ មុជ្ជស្សតី។ នត្តិ សម្បជានំ ឯតេសន្តិ
អសម្បជានា។ ភវត្តោតិណ្ហាកាលេតិ និទ្ទោក្កមនកាលេ។

៥០. “បកតិយា”តិ បទំ “នេន្តិ”តិ បទេវិសេសនំ។ តេ ភិក្ខុ នេន្តិ តិ សម្ពន្ធា។
“ការវេនា”តិ បទញ្ច “សិក្ខាកាមតាយា”តិ បទញ្ច “នេន្តិ”តិ បទេ ហេតុ។
សីសស្ស ឧបជានំ ឧស្សីសំ, តស្ស កិរិយតេ ឧស្សីសករណំ, តំយេវ អត្តោ
បយោជនំ ឧស្សីសករណត្តោ, តទត្ថាយ។ តត្រាតិ បុរិមវចនាបេក្ខំ,
“សិក្ខាកាមតាយា”តិ វេទនេតិ អត្តោ។ និទស្សនន្តិ សេសោ។ អថ វា
សិក្ខាកាមតាយាតិ បច្ចត្តេ ភុម្មវចនំ។ “ឥទម្បិស្ស ហោតិ សីលស្មិ”ន្តិអាធិសុ

(ឌី. ឆ. ១.១៩៥ អាឌយោ) វិយ។ ឥធម្មិ សិក្ខាកាមតាយ អយំ សិក្ខាកាមតា
សិក្ខាកាមភារោ ហោតីតិ យោជនា។ ឯស នយោ “តត្រិទំ
សមន្តចាសាទិកាយ សមន្តចាសាទិកត្ថស្មី” ត្ថិអាទិសុបិ។ ភិក្ខុ ឱបន្តិទិ
យោជនា។ តត្ថិ អាយស្មន្តំ រាហុលំ។ អថាតិ ឱបនតោ បច្ឆា។ ឥធន្តិ វត្ថុ។
សម្មញ្ញនិកចវរេនឌុនកានិ សន្ធាយ វុត្ថំ។ តេនាយស្មតា រាហុលេន ចាតិទំ នុ
ចោតិ យោជនា។ សោ បនាយស្មា គច្ឆតីតិ សម្ពន្ធា។ អបរិភោគា អញ្ជេសន្តិ
អញ្ជេហិ ន បរិភូត្តិតញ្ចា។

៥១. ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ សយនំ សេយ្យ, កាយបសារណាកិរិយា, សយន្តិ
ឯត្តាតិ សេយ្យ, មញ្ចបីហិទិ។ តទុកយម្បិ ឯកសេសេន វា សាមញ្ញនិទ្ទេសេន វា
ឯកតោ កត្វា “សហសេយ្យ” ត្ថិ វុត្ថន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “សេយ្យ” តិអាទិ។
តត្តាតិ ធិសុ សេយ្យសុ។ តស្មាតិ យស្មា ទ្វេ សេយ្យ ទស្សិតា, តស្មា។
“សត្តច្ឆន្ទា” តិអាទិនា លក្ខណំ វុត្ថន្តិ យោជនា។ ចាកដរោហារត្ថិ លោកេ វិទិតំ
វេចនំ។ ទុស្សកុដិយន្តិ ទុស្សន ធាទិតកុដិយំ។ អដ្ឋកថាសុ យថាវុត្ថ
បញ្ចវិធច្ឆននេយេវ គយ្ហមាទេ កោ ធាសោតិ អាហា
“បញ្ចវិធច្ឆននេយេវ” តិអាទិ។ យំ បន សេនាសនំ បរិក្ខិត្តន្តិ សម្ពន្ធា។
ចាការេន វាតិ ឥដ្ឋកសិលាធារុនា វា។ អញ្ជេន វាតិ កិលញ្ញាទិនា វា។
វត្ថេនបីតិ បិសន្តោ បគេវ ឥដ្ឋកាទិនាតិ ទស្សិតិ។ យស្សាតិ
សេនាសនសម្ពាតាយ សេយ្យាយ។ ឧបរីតិ វា សមន្តតោតិ វា យោជនា។ ឯកេន
ធារេន បរិសិទ្ធា សត្តចាសាទស្ស វុត្ថញ្ញិតត្ថំ សន្ធាយ វុត្ថំ “ឯកុបចារោ” តិ។
សតគត្តំ វា ចតុស្សរុលំ ឯកុបចារំ ហោតីតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថិ សេនាសនសម្ពាតំ
សេយ្យំ។

តត្ថាតិ សេនាសនសង្ខាតាយំ សេយ្យាយំ។ សម្ពហុលា សាមណោរា សចេ
ហោន្តិ, ឯកោភិក្ខុ សចេហោតីតិ យោជនា។ “សាមណោរា”តិ ឥទំ
បច្ឆាសន្នវសេន វុត្ថំ, ឧបលក្ខណាវសេន វា អញ្ញោហិបិ សហសេយ្យានំ
អាបត្តិសម្ពុរតោ។ តេតិ សាមណោរា។ សព្វេសន្តិភិក្ខុនំ។ តស្សាតិ
សាមណោរស្ស។ ឯសេវ នយោតិ ឯសោ ឯវ នយោ, ន អញ្ញោ នយោតិ អត្ថោ។
អថ វា ឯសេវ នយោតិ ឯសោ ឥវ នយោ, ឯសោ ឯតាធិសោ នយោ ឥវ អយំ
នយោ ធម្មញ្ញោតិ អត្ថោ។

អបិ ចាតិ ឯកំសេន។ ឯត្ថាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ ចតុក្កន្ធិ
ឯកាវាសឯកានុបសម្បន្នំ, ឯកាវាសនានុបសម្បន្នំ,
នាណាវាសឯកានុបសម្បន្នំ, នាណាវាសនានុបសម្បន្នំ ចតុសមូហំ,
ចតុបរិមាណំ វា។ យោតិ ភិក្ខុ។ ហិសន្នោវិត្តារជោតកោ, តំ វចនំ
វិត្តារយិស្សមីតិ អត្ថោ, វិត្តារោ មយា វុច្ចតេតិ វា។ ទេវសិក្ខន្ធិ ធិវសេ ធិវសេ។
ណិកបច្ឆយោ ហិវិច្ឆត្តាវចកោ។ យោបិ សហសេយ្យំ កប្បេតិ, តស្សាបិ
អាបត្តិតិ យោជេតញ្ញោ។ តត្រាតិ “តិវច្ឆានកតេនាបិ”តិ វចនេ។

“អបទានំ អហិមច្ឆា, ទ្វិបទានញ្ច កុក្កជី;
ចតុប្បទានំ មជ្ឈារី, វុត្ថុ ចារាជិកស្សិមា”តិ។ (ចារា. អដ្ឋ. ១.៥៥);

ឥមំ កាជំ សន្ធាយ វុត្ថំ “វុត្ថុនយេនេវា”តិ។ តស្មាតិ យស្មា វេទិតញ្ញោ, តស្មា។
គោធាតិ កុណ្ឌោ។ ពិឡាលោតិ អាខុកុដោ។ មជ្ឈុសោតិ នកុលោ។

អសម្ពុទ្ធភិក្ខុកស្ស កតចាសាទស្សាតិ យោជនា។ តុលាតិ ឯត្ថ តុលា នាម
បម្ភាន, មុបរិ ធិក្ខណុត្តរវិត្តារវសេន បរិភោ ធាវុវិសេសោ បលតិ បម្ភេសុ

បតិជ្ជាតីតិ កត្វា។ តា បន ហេដ្ឋិមបរិច្ឆេទតោ តិស្សោ, ឧក្កជ្ជបរិច្ឆេទន បន
បញ្ចសត្តនវាទយោ។ នានុបចារេ ចាសាទេតិ សម្ពុត្តោ។

វាឡសង្ឃាជាធិស្វតិ វាឡរូបំ ទស្សត្វា កតេសុ សង្ឃាជាធិសុ។ អាធិសទ្ធនំ
តុលំ សង្កណ្ណាតិ។ ឯត្ថ ច សង្ឃាដោ នាម តុលាន, មុបរិ បុព្វបច្ឆិមាយាមវសេន
បរិភោ កជ្ជវិសេសោ សម្មា យដេន្តិ ឯត្ថ កោចានស្យាទយោតិ កត្វា។ តេ បន
តយោ ហោន្តិ។ និព្វកោសព្ពន្ធរេតិ ធននកោជិអព្ពន្ធរេ។ បរិមណ្ឌលំ វា ចតុរស្សំ
វា សេនាសនំ ហោតីតិ សម្ពុត្តោ។ តត្រាតិ តស្មី សេនាសនេ។ អបរិច្ឆិទ្នោ
គព្ពស្ស ឧបចារោ ឯតេសន្តិ អបរិច្ឆិទ្នគព្ពបចារា សព្ពគព្ពា, តេ បរិសន្តិតិ
អត្ថោ។ និបន្នានំ ភិក្ខុនន្តិ យោជនា។ តត្រាតិ តស្មី បមុខេ។ បមុខស្ស
សព្ពច្ឆន្ទត្ថា, សព្ពបរិច្ឆន្ទត្ថា ច អាបត្តិ ករោតីតិ យោជនា។ ននុ បមុខេ ធន្នមេវ
អត្ថិ, នោ បរិច្ឆន្ទន្តិ អាហា “គព្ពបរិក្ខេចោ” តិអាធិ។ ហីតិ សច្ចំ។

យំ បន អន្ធកជ្ជកថាយំ វុត្តន្តិ សម្ពុត្តោ។ ជតតីតិ បថវិយា ច
មន្ទិរាលីន្ទវត្ថុស្ស ច នាមមេតំ។ ឥធម បន មន្ទិរាលីន្ទវត្ថុសម្ពាតា ភូកេនា
គហិតា។ តត្ថាតិ អន្ធកជ្ជកថាយំ។ កស្មា ចាឡិយា ន សមេតីតិ អាហា
“ទសហត្ថុព្ពេជ្ជាបី” តិអាធិ។ ហីតិ យស្មា។ តត្ថាតិ អន្ធកជ្ជកថាយំ។ យេបិ
មហាចាសាទា ហោន្តិតិ យោជនា។ តេសុបីតិ មហាចាសាទេសុបី។

សុធាធននមណ្ឌបស្សាតិ ឯត្ថ “សុធា” តិ ឥទំ ឧបលក្ខណវសេន វុត្តំ យេន
កេនចិ ធននមណ្ឌបស្សាបិ អធិប្បេតត្តា។ មណ្ឌំ វុច្ឆតិ ស្វរិយរស្មី, តំ ចាតិ
រក្ខតិ, តតោ វា ជនន្តិ មណ្ឌបំ។ ននុ ឯកុបចារំ ហោតិ ចាការស្ស ធិទ្ធត្ថាតិ
អាហា “ន ហី” តិអាធិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ វុឡញ្ញនត្ថាយ ឯវាតិ ឯវកាហោ
យោជេតញ្ញោ។ តេនាហា “ន វុឡញ្ញនុបច្ឆេទនត្ថាយា” តិ។ អថ វា
“សទ្ធីន្តរត្ថាចាហានេន សទ្ធា អត្ថំ វេទតី” តិ (ឧទា. អដ្ឋ. ១; ជី. និ. ជី. ១.១; ម. និ. ជី.

១.មូលបរិយាយសុត្តន្តវណ្ណនា; សំ. និ. ដ៏. ១.១.ឱយតរណសុត្តន្តវណ្ណនា; អ. និ. ដ៏. ១.១.វុចាទិវគ្គវណ្ណនា) វុត្តត្តា “នវឡញ្ញនូបច្ឆននត្ថាយា” តិ វុត្តំ។ កវាជន្តិ ឯត្ត ធារមេវ អធិប្បតំ បរិយាយេន វុត្តត្តា, អសតិ ច ធារេ កវាជស្សការតោ។ សំរេណវិវេណកាលេ កវតិ សទ្ធិំ ករោតីតិ កវាជំ។

តត្រាតិ “ឯកូបចារត្តា” តិ វចនេ។ យស្សាតិ បរវាទិនោ។ អនុយោគោ សិយាតិ យោជនា។ ឥធាតិ ឥមស្មី សហសេយ្យសិក្ខាបទេ, វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្តាតិ បិហិតធារេ គព្ភេ។ សោតិ បរវាទិ។ សព្ពច្ឆន្ទត្តា អាបត្តិ ឥតិ វុត្តតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ “សព្ពបរិច្ឆន្ទតា ន ហោតី” តិ ឯត្តាបិ។ បច្ឆាគមិស្សតីតិ បតិ អាគមិស្សតិ, បុន អាគមិស្សតីតិ អត្ថោ។

ព្យញ្ញនមត្តនេវាតិ “សព្ពច្ឆន្ទ” តិ អាទិអក្ខរេបទមត្តនេវ, ន អត្តវសេន។ “ឯវញ្ញ សតី” តិ ឥមិនា អព្យាបិតនោសំ ទស្សេតិ។ តតោតិ អនាបត្តិតោ, បរិហាយេយ្យាតិ សម្ពុទ្ធោ។ តស្មាតិ យស្មា អនិយតេសុ វុត្តំ, តស្មា។ តត្តាតិ អនិយតេសុ។ ឥធាបីតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេបិ។ យំ យន្តិ សេនាសនំ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ សេនាសនេសុ, សហសេយ្យាបត្តិ ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។

៥៣. ធ្វើសុ អជ្ជកថាវាទេសុ មហាអជ្ជកថាវាទោវ យុត្តោតិ សោ បច្ឆា វុត្តោ។

ឥមិនាបីតិ សេនម្ហមណ្ឌាបេនាបិ។ ឯតន្តិ ជគតិយា អបរិក្ខិត្តតំ។ យថាតិ យំសទ្ធត្ថោ តតិយន្តិនិទាតោ, យេន សេនម្ហមណ្ឌាបេនាតិ អត្ថោតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធុតិយសហសេយ្យសិក្ខាបទំ

៥៥. ធម្មជាតិកា វសន្តិ ឯត្ថាតិ អាវសថោ, អាវសថោ ច សោ
អគារញោតិ អាវសថាគារន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “អាគន្តកានំ វសនាគារ”ន្តិ។
មនុស្សានំ សន្តិកា វចនំ សុត្វាតិ វចនសេសោ យោជេតញ្ចោ។ សាជកន្តិ
ឧត្តរសាជកំ, និវត្តវត្តន្តិបិ វទន្តិ។ អន្ធាគម្មាតិ ត្វាបច្ចយន្តបទស្ស សម្ពន្ធំ
ទស្សតុមាហា “បវត្តោ”តិ។ យថា ធិមសវាទសិក្ខាបទេ អក្កោសេតុកាមតាយ
ខត្តិយំ “ចណ្ណាលោ”តិ វទតោ អលីកំ ភណ្ឌតោបិ មុសាវាទសិក្ខាបទេន
អនាបត្តិ, ធិមសវាទសិក្ខាបទេនេវ អាបត្តិ, ឯវមិធាបិ មាតុកាមេន សហ
សយតោ បឋមសហសេយ្យសិក្ខាបទេន អនាបត្តិ, ឥមិនាវ អាបត្តិតិ ទដ្ឋព្ពន្ធិ។
ធម្មំ។

៧. ធម្មទេសនាសិក្ខាបទំ

៦០. សត្តមេ មហាទ្វារេតិ ពហិ បិតេ មហាទ្វារេ។ អាគម្ម, បរិសិទ្ធា វា
វសនដ្ឋានត្ថា ឡីវរកោ អាវសថោ នាមាតិ អាហា “ឡីវរកទ្វារេ”តិ។
សុនិគ្គតេនាតិ សុដ្ឋ ពហិ និក្ខមិត្វា គតេន សទ្ធនេ។ “អញ្ញាតុ”ន្តិ បទស្ស “ន
ញ្ញាតុ”ន្តិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “អាជានិតុ”ន្តិ។ ឥមិនា នការិកាវោ អតតិ
និចាតោ ន ហោតិ, អាតតិ ឧបសគ្គោតិ បទ ទស្សតិ។ “វិញ្ញាណ បុរិសេនា”តិ
ឯត្ថកមេវ អវត្វា “បុរិសវិគ្គហេនា”តិ វទន្តោ មនុស្សបុរិសវិគ្គហំ គហេត្វា
បិតេន យក្ខេន បេតេន និរច្ឆានគតេន សទ្ធិ បិតាយ មាតុកាមស្ស ទេសេតុំ ន
វដ្ឋតីតិ ទស្សតិ។ ន យក្ខេនាតិ យក្ខេន សទ្ធិ បិតាយ មាតុកាមស្ស ទេសេតុំ ន
វដ្ឋតីតិ យោជនា។ ឯស នយោ “ន បេតេន, ន និរច្ឆានគតេនា”តិ ឯត្ថាបិ។

៦៦. ធម្មញ្ញាវាចាហីតិ ឯត្ថ “បញ្ញា”តិ វាចាសិលិដ្ឋវសេន វុត្តំ កស្សចិ
បយោជនស្សភាវា។ តត្ថាតិ “ធម្មញ្ញាវាចាហី”តិ បទេ។ ឯកោ កាថាថាទោ
ឯកា វាចាតិ វទន្តោ ចុណ្ហិយេ វិភត្សន្តំ ឯកំ បទំ ឯកា វាចា នាមាតិ ទស្សតិ,

អត្ថជោតកបទំ វា វាក្យបទំ វា ន គហេតត្ថំ។ “ឯកំ បទំ ចាឡិតោ, បញ្ចា
អដ្ឋកថាតោ” តិ ឥមិនា “ទ្វេ បទានិ ចាឡិតោ, ចត្តារិ
អដ្ឋកថាតោ” តិ អាទិនយោបិ គហេតត្ថោ។ ធមទានតិ ក្កមោយេវ ហិ បមាណំ។
តស្មិន្តិ ឯត្ថ សតិ វិភត្តិវិបល្លាសេ លិដ្ឋស្សបិ វិបល្លាសោ ហោតិ “តស្មិ” ត្ថិ
បុល្លិដ្ឋន វុត្តត្តា។ សតិ ច វិភត្តិវិបល្លាសេ “តស្ស” តិ ឥត្តិលិដ្ឋភាវេន បវត្តា។
“មាតុតាមស្ស” តិ និយតបុល្លិដ្ឋាបេក្ខនស្ស អសម្ពុរតោ អត្ថវសេន
“ឯកិស្ស” តិ ឥត្តិលិដ្ឋភាវេន វុត្តំ។ ឥមិនា ភេទលិដ្ឋនិស្សិតោ
វិសេសនវិសេស្យោបិ អត្ថីតិ ទស្សេតិ។ តុម្ហាកន្តិ និធូរណាសមុទាយោ។
“សុណាថា” តិ អវត្វា អាភោគោបិ វដ្ឋតីតិ អាហា “បឋម” ត្ថិ អាទិ។ បឋមន្តិ ច
បឋមមេវ។ តេន វុត្តំ “ន បច្ឆា” តិ។ បុដ្ឋោ ហុត្វា ភិក្ខុ កថេតីតិ យោជនាតិ។
សត្តមំ។

៨. ក្ខតារោចនសិក្ខាបទំ

៦៧. អដ្ឋមេ តត្ថាតិ ចតុត្ថចារាជិកសិក្ខាបទេ។ ឥនាតិ

ក្ខតារោចនសិក្ខាបទេ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ បយុត្តវាចាតិ បច្ឆយេហិ យុត្តា
វាចា។ តថាតិ តតោ គុណារោចនការណា, អរិយា សាទិយីសូតិ យោជនា។

យតសន្នានំ និច្ចសម្ពន្ធត្ថា វុត្តំ “យេ” តិ អាទិ។ សព្វេបីតិ បុព្វដ្ឋនារិយាបិ។
ក្ខតន្តិ វិជ្ជមានំ។ កស្មា សព្វេបិ បដិជានីសុ, ននុ អរិយេហិ អត្ថនោ គុណានំ
អនារោចិតត្ថា ន បដិជានិតត្ថន្តិ អាហា “អរិយានម្បី” តិ អាទិ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា
វា។ អរិយានម្បី អព្ពន្ធរេ ឧត្តរិមនុស្សធម្មោ យស្មា ក្ខតោ ហោតិ, តស្មា សព្វេបិ
“ក្ខតំ ភក្កវា” តិ បដិជានីសូតិ យោជនា។ យស្មា ភាសិតោវិយ ហោតិ, តស្មា តិ
យោជនា។ អរិយា បដិជានីសូតិ សម្ពុន្នោ។ អនាទីនវទស្សនោតិ នោសស្ស
អទស្សនធម្មា។ តេហិ តិ អរិយេហិ, ភាសិតោតិ សម្ពុន្នោ។ យំ បិណ្ឌាចាតំ

ឧប្បាទេសុន្តិ យោជនា។ អញ្ញោតិ បុប្ផនា។ សព្វសង្កាហិកេនេវាតិ សព្វេសំ
បុប្ផនាវិយានំ សង្កហណេ បវត្តេនេវ។ សិក្ខាបទិកេន្តេបិតិ សិក្ខាបទស្ស
បទភាជនិយេបិ។ តត្ថាតិ ចតុត្ថហារាជិកេ។ ឥធាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។

៧៧. ឧត្តរិមនុស្សធម្មមេវ សន្ទាយ វុត្ថំ, ន សុតាទិគុណាន្តិ អត្ថោ។ អន្តរា វាតិ
បរិនិព្វានកាលតោ អញ្ញស្មី កាលេ វា។ អតិកង្ខិយមាណេនាតិ
អតិនិប្បិធិយមាណេន។ ឧម្ពត្តកស្សាតិ ឥទំ បនាតិ ឯត្ថ ឥតិ-សុទ្ធា អាឡត្ថោ។
តេន “ទិត្តចិត្តស្ស” តិអាទិ សង្កណាតិ។ ទិដ្ឋិសម្បជ្ជានន្តិ មគ្គបញ្ញាយ,
ជលបញ្ញាយ ច សម្បជ្ជានំ។ អនាបត្តិតិ ចាចិត្តិយាបត្តិយា អនាបត្តិ ន វត្ថុញ្ច,
អាបត្តិយេវ ហោតិ, តស្មា “ឧម្ពត្តកស្ស អនាបត្តិ” តិ ន វត្ថុពុទ្ធិ អធិប្បាយោតិ។
អជ្ជមំ។

៩. ទុដ្ឋល្លាហេចនសិក្ខាបទំ

៧៨. នវមេ តត្រាតិ តស្សំ “ទុដ្ឋល្លា ធាមា” តិអាទិចាឡិយំ, តាសុ វា
ចាឡិអដ្ឋកថាសុ។ វិចារណាតិ វីមំសនា។ ឧបសម្បជ្ជសន្តេតិ
ឧបសម្បជ្ជសន្តត្ថភាវេ។ ឯត្ថ ហិ សន្តេ វុច្ចមាណេ អវិជាការតោ សន្តេន អត្ថោបិ
វុត្តោ, វិជាបិ ភាវបច្ចយេន ភាវត្ថស្ស ញាតព្ពត្តា ភាវេបិ គហេតញ្ចោ, តស្មា
វុត្ថំ “ឧបសម្បជ្ជសន្តត្ថភាវេ” តិ។ ឯសេវ នយោ “ទុដ្ឋល្លសន្តេ” តិ ឯត្ថាបិ។ ឯតំ
បរិមាណំ យស្សាតិ ឯតំ, “តេវស សង្ឃទិសេសា” តិ វចនំ។ ឯតំ ឯវ វត្ថុពុទ្ធិ, ន
“ចត្តារិ ច ចារាជិកានី” តិ ឥទន្តិ អត្ថោ។ តត្ថាតិ ចាឡិយំ។ កស្សចិ វិមតិ
កវេយ្យ, កី កវេយ្យាតិ យោជនា។ អាបត្តិ អាហេចនេន អក្កោសន្តស្ស
សមាទត្តា វុត្ថំ “ឯវំ សតី” តិអាទិ។ ចាចិត្តិយមេវ ចាតិ ចសន្តោ ព្យាតិវេកត្ថោ, ន
ទុក្កជំ អាបជ្ជតីតិ អត្ថោ។ ហិតិ សច្ចំ។ ឯតន្តិ ចាចិត្តិយាបជ្ជនតំ, “អសុទ្ធា
ហោតិ... បេ... ឱមសវាទស្ស” តិ វចនំ វា, វុត្ថុន្តិ សម្ពន្ធា។ ឯត្ថាតិ ចាឡិយំ។

អដ្ឋកថាចរិយាវេទិ ឯត្ថ ឯវកាវេ អដ្ឋានយោគោ, បមាណន្តិ ឯត្ថ
យោជេតញ្ចោ, ការណមេវាទិ អត្ថោ។ តេន វុត្ថំ “ន អញ្ញាវិចារណា” តិ។ អថ វា
អញ្ញាទិ សាម្បត្តេ បច្ចត្តវចនមេតំ, ន អញ្ញោសំ វិចារណា បមាណន្តិ អត្ថោ។
ឯវញ្ញិ សតិ ឯវកាវេ ឋានយោគោវ។ បុព្វេបិ ចាទិ គន្តារម្ពកាលេបិ ច។

ឯតន្តិ អដ្ឋកថាចរិយានំ បមាណានំ។ សំវត្ថាយ ឯវ, អនាបជ្ឈនត្ថាយ ឯវ ច
អនុញ្ញាតន្តិ យោជនា។ តេនាហ “ន តស្ស” ត្យាទិ។ តស្មាទិ យស្មា ភិក្ខុភារោ
នាម ន អត្ថិ, តស្មា សុវុត្ថមេវាទិ សម្ពន្ធា។

៨០. សាទិ ភិក្ខុសម្ពុទ្ធិ, សង្ឃេន កាតញ្ញាទិ យោជនា។ កត្ថច្ឆិទិ កិស្មិញ្ចិ
ឋានេ។ ឥធាទិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ “វុត្ថត្ថា” តិ បទំ “កាតញ្ញា” តិ បទេ ហេតុ។
ឯសាទិ ឯសោ ភិក្ខុ។ ហិរេសិកាយាទិ ហិរេស្ស ឯសិកាយ, អត្ថស្ស
ឥច្ឆតាយាទិ អត្ថោ។

៨២. សេសានិទិ អាទិម្ហិ បញ្ចសិក្ខាបទតោ សេសានិ ឧបរិ បញ្ច
សិក្ខាបទានិ។ អស្សាទិ អនុបសម្បន្នស្ស។ យដេត្វាទិ សម្ពន្ធី កត្វាទិ។ នវមំ។

៩០. បថវិទណានសិក្ខាបទំ

៨៦. ទសមេ ភគវា ទស្សេតីទិ យោជនា។ ឯត្ថាទិ បថវិយំ។ តត្ថាទិ តេសុ
ចាសាណាទីសុ។ មុដ្ឋិប្បមាណាតោទិ ខដកបមាណាតោ។ សាទិ អទឡបថវិ។
ហត្ថិកុដ្ឋិយន្តិ ឯវំនាមកេ ឋានេ។ ឯកបច្ឆិប្បំ បថវិន្តិ សម្ពន្ធា។ តេសំយេវាទិ
អប្បបំសុអប្បមត្តិកាបទានំ ឯវ។ ហិទិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឯតន្តិ
យេតុយ្យេនចាសាណាទីបញ្ចកំ។ តន្តិ កុសីតំ។ អាណាបេត្វាទិ ឯត្ថ “អាណ
បេសនេ” តិ ធាតុចាបេសុ វុត្ថត្ថា អាណាធាតុយេវ បេសនសម្ពាទំ ហេតុត្ថំ
វេទិ, ន ណាបេបច្ឆយោ, សោ បន ធាតុត្ថេយេវ វុត្ថតិ។ ន ហិ តស្សវិសុំ វុត្ថោ

អភិធម្មយោ អត្ថិ ធាតុត្ថតោ អញ្ញស្ស អភិធម្មស្សភារា។ តាវាតិ បឋមំ
ចាឡិមុត្តកវិនិច្ឆយស្ស, តតោ វា។

ចោក្ខវំ បឋមំ នេតីតិ ចោក្ខវណ្ណំ។ “សោធនេហិ”តិ បទំ “ឧស្ស័ញ្ញតុំ
អបនេតុ”ន្តិ បនេសុ ភាវកត្តា។ យោតិ “តនុកទ្ធមោ”តិ បនេន យោជេតញ្ញោ។
យោ តនុកទ្ធមោតិ ហិ អត្ថោ។ កុដេហិ យដេហិ។ ឧស្ស័ញ្ញតុំន្តិ ឧត្តិបិទ្វា,
ឧទ្ធវិទ្វា វា សិញ្ញតុំ។ តត្រាតិ សុក្ខកទ្ធមេ, “យោ”តិ បនេ អវយវីអាធារោ។
យោតិ សុក្ខកទ្ធមោ។

តជន្តិ ក្ខលំ។ ឧទកសាមន្តាតិ ឧទកស្ស សមីបេ។ ឌីមកចតុមាសន្តិ
ចតុមាសតោ ឧទកំ។ ឌីវជ្ឈន្តិ ទេវេន ឌីវស្សិតំ ហោតិ សចេតិ យោជនា។
បតតីតិ តជំ បតតិ។ ឧទកេយេវាតិ បកតិឧទកេយេវ។ ឧទកស្សាតិ
វស្សោឧទកស្ស។ តត្ថាតិ ចាសាណាបិដ្ឋយំ។ បឋមមេវាតិ សោណ្ឌិខណនតោ
បឋមំ វេ។ ឧទកេ បរិយាធិណ្ឌាតិ ឧទកេ សុក្ខោ។ បច្ឆាតិ ឧទកបូរតោ បច្ឆា។
តត្ថាតិ សោណ្ឌិយំ។ ឧទកេយេវាតិ មូលឧទកេយេវ។ ឧទកន្តិ អាគន្ធកឧទកំ។
អល្លិយតីតិ បិដ្ឋិចាសាណោលគ្គតិ។ តម្បីតិ សុខុមរជម្បី។ អកតបញ្ញារេតិ
វឡញ្ញេន អកតេ បញ្ញារេ។ ឧបចិកាហិ វមីយតិ, យរគោឡិកាធយោ វា សត្ត
វមតីតិ វម្មិកោ។

តាវីនំ ខុរោ កណ្តាកសទិសត្ថា គោកណ្តាកោ នាម, តេន ជិន្នោ កទ្ធមោ
“គោកណ្តាកោ”តិ វុច្ចតិ។ អច្ឆនំ វា វិនដ្ឋច្ឆនំ វា បុរាណសេនាសនំ ហោតីតិ
យោជនា។ តតោតិ បុរាណសេនាសនតោ, កណ្តិតុំ វដ្ឋតីតិ សម្ពន្ធា។
អវសេសន្តិ វិនដ្ឋច្ឆនតោ។ អវសេសំ ឥដ្ឋកំ កណ្តាមិ ឥតិ សញ្ញាយាតិ
យោជេតញ្ញោ។ តេនាតិ ឥដ្ឋកាធិនា។ យា យាតិ មត្តិកា។ អតិដ្ឋាតិ អនល្លា,
អកិលិដ្ឋាតិ អត្ថោ។

តស៊ូន្តិ មត្តិកាបុញ្ញោ។ សញ្ញាតិ សកលោ មត្តិកាបុញ្ញោ។ អស្សាតិ
មត្តិកាបុញ្ញស្ស។ “កប្បិយការកេហី”តិ បទំ “អបនាមេត្វា”តិ បទេ
ការិតកម្មំ។ កស្មា វដ្ឋតីតិ អាហា “ឧទកេនា”តិអាទិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

តត្ថាតិ មត្តិកាថាការេ។ អញ្ញម្បីតិ មណ្ឌបធម្មតោ អញ្ញម្បី។ តេន
អបទេសេនាតិ តេន ចាសាណាទិបវដ្ឋនលេសេន។

បស្សាវនាវាយាតិ មុត្តសោតាយ។ កត្តរយដ្ឋិយាតិ កត្តរទណ្ឌោន។ ឯត្ថ ហិ
កត្តរយតិ អដ្ឋបច្ឆដ្ឋានំ សិលីលភាវេន សិលីលោ ហុត្វា កវតីតិ កត្វា កត្តរោ
វុច្ឆតិ ជីណ្ឌាមនុស្សោ, តេន ឯកន្តតោ គហោតព្ពត្តា កត្តរេន គហិតា យដ្ឋិ,
កត្តរស្ស យដ្ឋិតិ វា កត្វា កត្តរយដ្ឋិវុច្ឆតិ កត្តរទណ្ឌោ។ ទន្តជបធម្មក្ខរេន
សដ្ឋាយិតញ្ញោ។ វីរិយសម្មគ្គហណាត្ថន្តិ វីរិយស្ស សុដ្ឋ បគ្គណ្ឌានត្ថំ, វីរិយស្ស
ឧត្តិបនត្ថន្តិ អត្តោ។ កេចិ ភិក្ខុតិ យោជនា។

៨៧. តត្រាបីតិ ឥដ្ឋកកចាលាទិសុបិ។ ហីតិ សច្ចំ។ តេសំ អនុចាទានត្ថាតិ
តេសំ ឥដ្ឋកាទិនំ អគ្គិស្ស អនិទ្ធនត្ថា។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តានីតិ ឥដ្ឋកាទិនិ។
អវិសយត្ថាតិ អាបត្តិយា អនោកាសត្ថា។ តិណ្ហាត្ថន្តិ តិណាមយំ ឧក្កំ។
តត្ថោវាតិ មហាបច្ឆិយំ ឯវ។ អរិយតិ អគ្គិនិច្ឆាទនត្ថំ យំសីយតិ ឯត្ថាតិ អរណី,
ហោជ្ជា និមន្តនីយទារុ។ សហ ធនុនា ឯតិ បវត្ថតីតិ សហិតោ, ឧបរិ និមន្តនទារុ។
អរណី ច សហិតោ ច អរណីសហិតោ, តេន អគ្គី និព្ពត្តេត្វាតិ យោជនា។ យថា
ករិយមាទេ ន ឧយ្ហតិ, តថា ករោហីតិ សម្ពន្ធោ។

៨៨. អាវាជំ ជាតាតិ អាវាជំ កាតុំ, ខណ្ឌតុំ វា ជាតាហីតិ អត្តោ។ “ឯវំ
មហាមត្តិកំ ជាន, ធុសមត្តិកំ ជាតា”តិ ឯត្ថាបិ យថាលាភំ សម្មទានវាចកបទំ
អដ្ឋាហរិត្វា យោជនា កាតញ្ញា។ សាតិ បថី។ តេនាតិ បវដ្ឋនាទិនាតិ។ ទសមំ។

មុសាវាទវគ្គោ បឋមោ។

២. ភូតកាមវគ្គោ

១. ភូតកាមសិក្ខាបទអត្ថយោជនា

៨៩. ធុតិយវគ្គស្ស បឋមេ តស្សាតិ ទេវតាយ។ ឧក្ខិតំ ជវសុន្តិ ឧទ្ធុំ ឱត្តំ
កុហរី។ និគ្គហេតុន្តិ សណ្ឋាតុំ, និវត្តេតុំ វា។ ចក្កវិសយាតិ តេតិ បសាទចក្កស្ស
គោចរាតិ ក្កន្តោ។ មហារាជសន្តិកាតិ វេស្សវណាមហារាជស្ស សន្តិកា។
ជនមូលេយេវាតិ ជនសមីបេយេវ។ ហិមវន្តេតិ ហិមឧត្តិវណោ វនេ, ហិមយុត្តេ
វា។ តត្ថាតិ ហិមវន្តេ, ទេវតាសន្និចាតេ វា។ រុក្ខធម្មាតិ រុក្ខសភាវោ។ រុក្ខធម្មា
ច នាម ធនេនភេទនាធិសុ រុក្ខានំ អបេតនត្ថា កោបស្ស អករណំ, តស្មី
រុក្ខធម្ម បីតា ទេវតា រុក្ខធម្ម បីតា នាម, ធនេនភេទនាធិសុ រុក្ខស្ស វិយ
រុក្ខជ្ជកទេវតាយ អកោបនំ រុក្ខធម្ម បីតា នាមាតិ អធិប្បាយោ។ តត្ថាតិ
តាសុ សន្និចាតទេវតាសុ។ ឥតីតិ ឥមស្ស អលភនស្ស, ឥមស្មី អលភនេ វា,
អាធិនវន្តិ សម្ពន្ធា។ ភគវតោ ចាតិ ច-សន្នោ “បុព្វចរិត”ន្តិ ឯត្ថ យោជេតព្ពោ។
ឥមញ្ច អាធិនំ អន្តស, ភគវតោ បុព្វចរិតញ្ច អនុស្សរីតិ
វាក្យសម្មិណ្ឌានវសេន យោជនា កាតព្វា។ តេនាតិ
ទស្សនានុស្សវណាការណេន។ អស្សាតិ ទេវតាយ។ សំវិជ្ជតិ បីតា អស្សាតិ
សបិតិកោ, បុត្តោ។ (តាវាតិ អតិវិយ, បដិសញ្ញាក្ខន្ធយាតិ សម្ពន្ធា) “មរិយាទំ
ពន្ធិស្សតី”តិ វត្វា តស្ស អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេស្សតី”តិ។
ឥតិ បដិសញ្ញាក្ខន្ធយា អស្សា ទេវតាយ ឯតទហោសីតិ យោជនា។

យោតិ យោ កោចិ ជនោ។ វេតិ ឯកន្តេន។ ឧប្បតិទន្តិ ឧប្បជ្ជនវសេន
អត្តនោ ឧបរិ បតិទំ។ ភន្តន្តិ ភមន្តំ ជារន្តំ, វារយេតិ និវាយេន ទិក្ខុណ្ណាយាតិ

អត្ថោ។ តន្ត្រី ជនំ។ អយំ បនេត្ត យោជនា - សារជី កន្តំ រជំ វារយេ វេ, តថា យោ
វេ ឧប្បតិកំ កោដំ វារយេ, តំ អហំ សារជី ឥតិ ព្រូមិ។ ឥតរោ កោជនិវារកតោ
អញ្ញោ រាជឧបរាជានីនំ សារជីក្ខតោ ជនោ វស្មិក្ខាហោ វជ្ជក្ខាហោ នាមាតិ។

ទុតិយកាថាយ វេជ្ជោវិសជំវិត្តតំ សប្បវិសំ សប្បស្ស អាសិវិសស្សវិសំ
គរឡំ ឱសធម្មា ភេសជ្ជេន, មន្តេន ច វិនេតិ វេ, តថា យោ ភិក្ខុវេ ឧប្បតិកំ
កោដំ មេត្តាយ វិនេតិ, សោ ភិក្ខុ ឧរោ ភុជកោ បុរាណំ បុរេ ភវំ ជីណ្ណំ
បុរាណត្ថា ជីណ្ណំ តថំ ជហាតិ វេ, តថា ឱរចារំ អចារសម្ពាតំ
បញ្ចោរម្ភាគិយសំយោជនំ ជហាតិ តិ យោជនា កាតញ្ញា។

តត្រាតិ ទ្វិសុ កាថាសុ។ វត្ថុ បន វិនយេ អារុទ្ធិន្តិ យោជនា។ អថាតិ បច្ឆា។
យស្ស ទេវបុត្តស្សាតិ យេន ទេវបុត្តេន។ បរិក្ខហោតិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា គហិតោ។
សោតិ ទេវបុត្តោ។ តតោតិ ឧបកមនតោ។ យទា ហោតិ, តទាតិ យោជនា។
មហោសក្ខទេវតាស្មតិ មហាបរិវារាសុ ទេវតាសុ, មហាតេជាសុ វា។
បដិក្កមន្តិតិ អបេន្តិ។ ទេវតា យម្បិ បញ្ចំ បុច្ឆន្តិតិ យោជនា។ តត្ថោវាតិ អត្ថនោ
វសនជ្ជានេយេវ។ ឧបជ្ជានន្តិ ឧបជ្ជានត្ថាយ, សម្មទានត្ថេ ចេតំ ឧបយោគវេចនំ។
អថ វា ឧបកន្ធា តិដ្ឋតិ ឯត្ថាតិ ឧបជ្ជានំ, ភគវតោ សមីបជ្ជានំ, តំ អាគន្ធាតិ
អត្ថោ។ នន្តិ តំ, អយមេវ វា ចាថោ។

៩០. “ភវន្តី”តិ ឥមិនា វិរុទ្ធូ មូលេ នីលការំ អាបន្តិត្វា វឌ្ឍមានកេ
តរុណរុក្ខកន្ធាធិកេ ទស្សេតិ។ “អហុវត្ថុ”ន្តិ ឥមិនា បន វឌ្ឍិត្វា ឋិតេ
មហាន្តរុក្ខកន្ធាធិកេ ទស្សេតិ។ “អហុវត្ថុ”ន្តិ ច ហិយ្យត្តនិសម្ពាតាយ ត្ថុ-
វិភត្តិយា ហូ-ធាតុស្ស ឧកាវស្ស ឧវាទេសោ ហោតិ។ ចោត្តកេសុ បន
“អហុវត្ថី”តិ ចាថោ ទិស្សតិ, សោ អចាថោតិ ទជ្ជញ្ញោ។ “ជាយន្តី”តិ ឥមិនា ភូ-
ធាតុស្ស សត្តត្ថការំ ទស្សេតិ, “វឌ្ឍន្តី”តិ ឥមិនា វឌ្ឍនត្ថការំ។ ឯតន្តិ

“ភូតកាមោ”តិ នាមំ។ បីយតេ យថាកាមំ បរិភូញ្ចិយតេ, ចាតត្ថំ បរិភូញ្ចិតត្ថន្តិ
វា ចាតត្ថំ, ចាសន្តោ យថាកាមបរិភូញ្ចនត្ថោ។ តេនាហ - “ឆេទនភេទនាធិបា
យថារុចិ បរិភូញ្ចិតត្ថតាតិ អត្ថោ”តិ។

៩០. “ឥធានី”តិ បទំ “អាហារ”តិ បទេ កាលសត្វមី។ យស្មិន្តិ ពិជេ។ តន្តិ ពិជំ។
បញ្ច ពិជជាតានីតិ ឯត្ថ ជាតសទ្ធស្ស តញ្ញាវត្ថតំ សន្ធាយ អដ្ឋកថាសុ ឯវំ វុត្ថំ។
តញ្ញាវត្ថស្ស “មូលេ ជាយន្តិ”តិ ឥមាយ ចាឡិយា អសំសន្ននតំ សន្ធាយ វុត្ថំ
សង្កហកាវេន “ន សមេន្តិ”តិ។ អដ្ឋកថាចរិយានំ មតេន សតិ ជាតសទ្ធស្ស
តញ្ញាវត្ថកាវេ “មូលេ ជាយន្តិ”តិ អាធិសុ មូលេ មូលានិ ជាយន្តិ តិ នោសោ
ភវេយ្យតិ មនសិ កត្វា អាហ “ន បិ”តិ អាធិ។ បិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តានីតិ
វុត្ថាធិនិ។ តស្ស តិ “ភូតកាមោ នាម បញ្ច ពិជជាតានី”តិ បទស្ស។ ឯតន្តិ
“ពិជជាតានី”តិ នាមំ។ ពិជេសុ ជាតានិ ពិជជាតានីតិ វុត្ថ “មូលេ
ជាយន្តិ”តិ អាធិនា សមេតិ។ ឯតេនាតិ “ពិជតោ”តិ អាធិនា សង្កហោតិ
សម្ពន្ធា។

“យេហិ”តិ បទំ “ជាតត្ថា”តិ បទេ អចាធានំ, ហេតុ វា “វុត្ថានី”តិ បទេ
ករណំ, កត្តា វា។ តេសន្តិ ពិជានំ។ វុត្ថាធិនំ វិវុហនំ ជនេតិ តិ ពិជំ។
“ពិជតោ”តិ អាធិនា ការិយោបចារេន ការណស្ស ទស្សិតត្ថា ការណ្ឌបចារំ
បទីបេតិ។ អញ្ញានិបិ យានិ វា បន គច្ឆវល្លិវុត្ថាធិនិ អត្ថិ សំវិជ្ជន្តិ, តានិ
គច្ឆវល្លិវុត្ថាធិនិ ជាយន្តិ សញ្ញាយន្តិ តិ យោជនា។ តានីតិ គច្ឆវល្លិវុត្ថាធិនិ។
តញ្ញា មូលំ, ចាឡិយំ វុត្ថហាលិធានិ ច អត្ថិ, សព្ពម្បិ ឯតំ មូលពិជំ នាមាតិ
សម្ពន្ធា។ ឯត្ថាតិ ពិជេសុ, ខន្ធពិជេសុ វា។

៩២. សញ្ញាវសេនាតិ “ពិជ”ន្តិ សញ្ញាវសេន។ “តត្ថា”តិ បទំ “វេទិតញ្ញោ”តិ
បទេ អាធារោ។ “យថា”តិ អាធិនា ការណោបចារេន ការិយស្ស វុត្ថត្ថា

ជលូបចារំ ឧស្សេតិ។ យំ ពិជំ វុត្តំ, តំ ទុក្ខជវត្ថុតិ យោជនា។ យទេតំ អាទិបទន្តិ
យោជេតព្ពំ។ តេនាតិ អាទិបទេន។ វីរិយតិ ភកវតា កជិយតីតិ វុត្តំ, ចាឡិ,
តស្ស អនុរូបំ យថាវុត្តំ, ចាឡិអនតិក្កន្តន្តិ អត្ថោ។

ឯត្ថាតិ “ពិជេ ពិជសញ្ញា”តិអាទិបទេ, ឥមស្មី សិក្ខាបទេ វា។ ឧទកេ ថាតិ
បវត្ថុតីតិ ឧទកេដ្ឋោ, ឯវំ ថលដ្ឋោបិ។ តត្ថាតិ ឧទកេដ្ឋថលដ្ឋេសុ។ សាសបស្ស
មត្តំ បមាណំ អស្ស សេវាលស្សាតិ សាសបមត្តិកោ។ តិលស្ស ពិជបមាណំ
អស្ស សេវាលស្សាតិ តិលពិជកោ។ បមាណាត្ថ កោ។ អាទិសទ្ទេន
សង្ខបណាកាធយោ សេវាលេ សង្ខណ្ហាតិ។ តត្ថ តិលពិជបមាណោ
ជលសណ្ឋិតោ និលាទិវណ្ណាយុត្តោ សេវាលោ តិលពិជំ នាម, សបត្ថោ
អប្បកណ្ណោ ឧក្ខតិបិដានាទិបមាណោ សមូលោ ឯកោ សេវាលវិសេសោ
សង្ខោ នាម, ភមរសណ្ណានោ និលវណ្ណោ ឯកោ សេវាលវិសេសោ បណាកោ
នាម។ ឧទកំ សេវតីតិ សេវាលោ។ តត្ថាតិ សេវាលេសុ។ យោតិ សេវាលោ។
បតិដ្ឋិតំ សេវាលន្តិ សម្ពន្ធា។ យត្ថ កត្ថបីតិ មូលេ វា នឡេ វា បត្តេ វា។
ឧទ្ធវិត្ថាតិ ឧប្បាដេត្វា។ “ហត្ថេហី”តិ បទំ “វិយ្យហិត្វា”តិ បទេ ករណំ។ ហីតិ
សច្ចំ, យស្មា វា។ តស្សាតិ សេវាលស្ស។ ឯត្ថាវតាតិ ឥតោ ចិតោ ច
វិយ្យហនមត្តេន។ យោ សេវាលោ និក្ខមតិ, តំ សេវាលន្តិ យោជនា។
បរិស្សាវនន្តវេនាតិ បរិស្សាវននិទ្ទេន។ ឧប្បលានិ អស្មី គច្ឆេតិ ឧប្បលិនិ។
បទុមានិ អស្មី គច្ឆេតិ បទុមិនិ, ឥនោ, ឥត្ថិលិដ្ឋជាតកោ ព្ពំ។ តត្ថេវាតិ
ឧទកេយេវ។ តានីតិ វល្លិតិណានិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ អនន្តកោតិ
សាសបមត្តិកោ សេវាលោ។ សោ ហិ នត្ថិ អត្ថតោ អន្តោលាមកោ សេវាលោ
ឯតស្សាតិ កត្វា “អនន្តកោ”តិ វុច្ឆតិ។ អត្ថនាយេវ ហិ សុខុមោ, តតោ សុខុមោ
សេវាលោ នត្ថិតិ អធិប្បាយោ។ តត្ថាតិ ទុក្ខជវត្ថុតាវេ។ តម្បីតិ
“សម្បណ្ហាភូតកាមំ ន ហោតី”តិ វចនម្បី។ បិសន្នោ

មហាបច្ឆិអាធិអដ្ឋកថាចរិយានំ វចនាបេក្ខោ។ ហិរិ សង្ខំ, យស្មា វា។ ន
អាគតោ, តស្មា ន សមេតីតិ យោជនា។ អថាតិ តស្មី អនាគតេ។ ឯតន្តិ
អនន្តកសេវាលាធិ។ គច្ឆិស្សតីតិ វេយ្យាតិ សម្ពុត្តោ។ តម្បីតិ “គច្ឆិស្សតី”តិ
វចនម្បី។ បិសន្តោ បុរិមដ្ឋកថាចរិយានំ វចនាបេក្ខោ។

អក្ខតកាមមូលត្ថា តាធិសស្ស ពិជគាមស្សតិ ឯត្ថ ពិជគាមោ តិវិជោ
ហោតិ - យោ សយំ ក្ខតកាមតោ ហុត្វា អញ្ញម្បី ក្ខតកាមំ ជនេតិ,
អម្ពជ្ជិអាធិកោ។ យោ បន សយំ ក្ខតកាមតោ ហុត្វា អញ្ញំ បន ក្ខតកាមំ ន
ជនេតិ, តាលនាធិកេរាធិខាលោ។ យោ បន សយម្បី ក្ខតកាមតោ អហុត្វា
អញ្ញម្បី ក្ខតកាមំ ន ជនេតិ។ ចានីយយជាធិនំ ពហិ សេវាលោតិ។ ក្ខតកាមោ
បន ចតុត្ថិជោ ហោតិ - យោ សយំ ពិជគាមតោ ហុត្វា អញ្ញម្បី ពិជគាមំ ជនេតិ,
ឯត្ថ ហិ អម្ពរុក្ខាធិកោ។ យោ បន សយំ ពិជគាមតោ អហុត្វា អញ្ញំ ពិជគាមំ
ជនេតិ, អាធិកប្បកាលេ អម្ពរុក្ខាធិកោ។ យោ បន សយំ ពិជគាមតោ ហុត្វា
អញ្ញំ បន ពិជគាមំ ន ជនេតិ, នីលវណ្ណោ ជលិតកនលីរុក្ខាធិកោ។ យោ បន
សយម្បី ពិជគាមតោ អហុត្វា អញ្ញម្បី ពិជគាមំ ន ជនេតិ, ឥធិ វុត្តោ
អនន្តកសេវាលាធិកោតិ។ តត្ថ ចតុត្ថំ ក្ខតកាមំ សន្ធាយ វុត្ថំ
“អក្ខតកាមមូលកត្ថា តាធិសស្ស ពិជស្ស”តិ។ អយំ បន តតិយពិជគាមស្ស
ច ចតុត្ថក្ខតកាមស្ស ច វិសេសោ - តតិយពិជគាមេ មូលបណ្ណានិ ន
បញ្ញាយន្តិ, ចតុត្ថក្ខតកាមេ តានិ បញ្ញាយន្តីតិ។ មូលបណ្ណានំ អបញ្ញាយនត្ថា
ពិជគាមោតិ វុត្តោ, តេសំ បញ្ញាយនត្ថា ក្ខតកាមោតិ វុត្តោ។ ឥតរថា ហិ
វិរោជោ ភវេយ្យាតិ។ អត្តនោ វាទេ ចាចិត្តិយភាវតោ គរុកំ, មហាបច្ឆិអាធិនំ
វាទេ ធុក្កជមត្តភាវតោ លហុកំ។ ឯតន្តិ ឋានំ។

ឯវំ ឧទកដ្ឋំ ឧស្សេត្វា ថលដ្ឋំ ឧស្សេត្តោ អាហា “ថលដ្ឋេ” តិអាទិ។ ថលដ្ឋេ
វិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ ហរិតខាណ្ឌសុ។ ឧទ្ធុំ វឿតិ តិ
នវសាខានិគ្គមនេន ធិន្ទតោ ឧបរិ វឿតិ។ សោតិ ខាណ្ឌ។ ជលិតាយ កនលិយា
ខាណ្ឌ ពិជគាមេន សង្កហិតោតិ យោជនា។ ជលំ សញ្ញាតំ ឯតិស្សាតិ ជលិតា។
តថាតិ “ភូតគាមេនេវ សង្កហិតា” តិ បទានិ អាគង្គតិ។ យនាតិ យស្មី កាលេ។
រតនប្បមាណាបីតិ ហត្ថប្បមាណាបី។ អថាតិ អចាទានត្ថោ, តតោ
រាសិករណតោ អញ្ញាតិ អត្ថោ។ ភូមិយំ និខណ្ឌាតិ សម្ពុត្តោ។ “មូលេសុ ចេវ
បណ្ណេសុ ចា” តិ ឯត្ថ ចសន្នោ សមុច្ចយត្ថោវ, នវិកប្បត្ថោតិ អាហា
“មូលមត្តេសុ បទា” តិអាទិ។

ពិជានិ មូលាទិពិជានិ។ វេទិតានិ ហោត្ថិតិ សម្ពុត្តោ។ “ឧបរិ” តិ បទេន
ហោជ្ជា មូលានិ ចាតិ អត្ថំ នយេន ញាបេតិ។ ន អត្ថុវេ និគ្គតមត្តេយេវ, អថ ខោ
ហរិតេ នីលបណ្ណាវណ្ណោ ជាតេយេវ ភូតគាមសង្កហោ កាតញ្ចាតិ អាហា
“ហរិតេ” តិអាទិ។ តាលដ្ឋំ មូលន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឧទ្ធុសូចិ វិយាតិ ហត្ថិឧទ្ធុសូចិ
វិយ។ យថា អសម្បណ្ណភូតគាមោ តតិយោ កោដ្ឋាសោ ន អាគតោ, ន ឯវំ
អមូលកភូតគាមោ។ សោ បទ អាគតោយេវាតិ អាហា
“អមូលកភូតគាមេ” តិ។ អមូលិកលតាវិយ អមូលកភូតគាមេ សង្កហំ
គច្ឆតិ តិ អត្ថោ។

វណ្ណាកាតិ វុក្ខាទនិ។ សា ហិ សយំ វុក្ខំ និស្សយ ជាយន្តិបំ អត្ថនោ
និស្សយានំ វុក្ខានំ អទនត្ថា ភក្ខនត្ថា វធិយតិ ដុតិយតិ តិ “វណ្ណាកា” តិ វុច្ឆតិ។
អញ្ញា វាតិ វណ្ណាកាយ អញ្ញា វា។ តន្តិ វណ្ណាកាទី។ តតោតិ វុក្ខតោ។ វនន្តិ
ឧទ្ធុកោ គច្ឆោ។ បគុម្ពោតិ មហាគច្ឆោ។ ឧណ្ណាកោតិ វុក្ខោ ឧណ្ណាយោគតោ។
តស្សាបីតិ អមូលិកលតាយបិ។ អយមេវ វិនិច្ឆយោតិ វណ្ណាកាទិកស្ស

វិនិច្ឆ័យោវិយ អយំ វិនិច្ឆ័យោ ទដ្ឋព្ពោតិ យោជនា។ “ទ្វេ តីណិ បត្តានី” តិ វុត្តត្តា
ឯកបត្តោ សញ្ញាយន្តោបិ អគ្គពិជសង្កបំ គប្បតីតិ អត្ថោ។
“អនុបសម្បន្នោ” តិ បទំ “លីត្តស្ស” តិ បទេ កត្តា។ **និទាយសមយេ** តិ
គិម្ហកាលេ។ **អព្ពោហារិកោ** តិ អាបត្តិយា អង្គន្តំ ន វោហារិតព្ពោ។ វោហារិតុំ ន
អរហតីតិ អត្ថោ។ **ឯតន្តិ** អព្ពោហារិកតំ, “សចេ...ចេ... បមជ្ជិតព្ពា” តិ វចនំ វា។

អហំ សប្បំ នាទេតីតិ **អហិច្ឆតំ**, តំយេវ **អហិច្ឆតកំ**។ យថាកថញ្ចា ហិ
ព្យុប្បត្តិ, វុទ្ធិយា អត្ថវិនិច្ឆ័យោ។ **តស្មា** តិ តតោវិកោបនតោ។ **តត្ថា** តិ
អហិច្ឆតកេ។ ហេជ្ជា “ឧទកបប្បជកោ” តិ វត្វា ឥធ “វុត្តបប្បជិកាយបី” តិ
វុត្តត្តា បប្បជកសន្នោ ធិរិដ្ឋោតិ ទដ្ឋព្ពោ។ **តន្តិ** បប្បជកំ។ បីតំ និយ្យសន្តិ
សម្ពន្ធោ។ ឯវំ “លគ្គ” តិ ឯត្ថាបិ។ **ហត្ថកុក្កុទ្ធនា** តិ ហត្ថលោលេន។
“និទ្ទន្តស្សបី” តិ បទេ ហេតុ។

វាសត្តិកេនា តិ វាសំ ឥច្ឆន្តេន។ “ឌីចិនាបេតព្ពា” តិ បទេ កត្តា។
ឧប្បាដេន្តហិ តិ ឧទ្ធរន្តហិ។ **តេសន្តិ** សាមណោរាជំ។ សាទំ គហិតន្តិ សម្ពន្ធោ។
ឋបិតស្ស សិដ្ឋិវេរស្សាតិ យោជនា។

និជ្ជនកន្តិ និជ្ជនយុត្តំ, និជ្ជនារហន្តិ អត្ថោ។ “ចង្គមិតជ្ជានំ ទស្សេស្សមី” តិ
ឥមិនា វុត្តសីសេន ចង្គមនំ វុត្តតីតិ ទស្សេតិ។ “ភិជ្ជតី” តិ ឥមិនា អភិជ្ជមាទេ
គណ្ឌិបិ កាតព្ពោតិ ទស្សេតិ។ **នារុមក្កជកន្តិ** មក្កជស្ស ហត្ថោ មក្កដោ
ឧបចារេន, មក្កដាវិយាតិ **មក្កជកោ**, សទិសត្ថេ កោ។ **នារុសម្ពាតោ**
មក្កជកោ **នារុមក្កជកោ**។ តំ អាគោដេន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ **អនិយាមិតត្ថា** តិ ឥមន្តិ
អនិយាមិតត្ថា វចនស្ស។ ឥធ មហាសាមញ្ញំ, វិសេសសាមញ្ញម្បិ វុត្តតីតិ អាហា
“នាមំ គហេត្វាបី” តិ អាទិ។ **សព្ពន្តិ** សព្ពំ វចនំ។

“ឥមំ ជាតាតិអាទីស្វ”តិ បទំ “ឯវមត្តោ ទដ្ឋត្តោ”តិ បទេ អាជារោ។ ឥមំ
មូលភេសដ្ឋំ ជាតាតិ ឥមំ មូលភេសដ្ឋំ យោជិតុំ ជាតាតិ យោជនា។ ឯត្តាវតាតិ
“ឥមំ ជាតា”តិ អាទិវចនមត្តេន។ កប្បិយន្តិ សមណោហោហារេន, ហោហារស្ស វា
យុត្តំ អនុរូបំ។ ឯត្តាតិ “កប្បិយំ កាតព្វ”ន្តិ វចនេ។ និព្វជ្ជតីជមេវាតិ ផលតោ
និព្វជ្ជត្វា វិសុំ កតំ ពីជំ ឯវ។ តត្ថាតិ សុត្តេ។ ករោន្តេន ភិក្ខុនា កាតព្វន្តិ
យោជនា។ “កប្បិយន្តិវត្វាវា”តិ ឥមិនា បឋមំ កត្វា អគ្គិសត្ថនខានិ ឧទ្ធវិក្វា
បច្ឆា វត្ថុំ ន វដ្ឋតីតិ ទស្សតិ។ លោហមយសត្ថស្សាតិ
អយតម្ពាធិលោហមយស្ស សត្ថស្ស។ តេហីតិ មនុស្សធិនំ នខេហិ។ តេហីតិ
អស្សធិនំ ខុរេហិ។ តេហីតិ ហត្ថិនខេហិ។ យេហីតិ នខេហិ។
តត្ថជាតកេហីបីតិ តស្មី សត្តេ ជាតកេហីបី, នខេហីតិ សម្ពុន្ទោ។

តត្ថាតិ បុរិមវចនាបេក្ខំ។ “កប្បិយំ ករោន្តេន”តិ អាទិវចនមបេក្ខតិ។ “ឧច្ចំ
កប្បិយំ ករិស្សមី”តិ ឧច្ចមេវ វិជ្ឈតិ, បកេវ។ “ធារុំ កប្បិយំ ករិស្សមី”តិ ឧច្ចំ
វិជ្ឈតិ, “ធារុំ កប្បិយំ ករិស្សមី”តិ ធារុមេវ វា វិជ្ឈតិ, វដ្ឋតិ ឯកាពទ្ធត្ថាតិ
វទន្តិ។ តន្តិ វដ្ឋំ វា វលី វា។ សព្វំ ខណ្ឌាន្តិ សម្ពុន្ទោ។ តត្ថាតិ មរិចបក្កេសុ។
កជាហន្តិ ឯកាយ ភាជនវិកតិយា នាមមេតំ។ ឥធម បន ពីជានំ ភាជនភារេន
តំសទិសត្ថា ផលដេក្កបិ “កជាហ”ន្តិ វុច្ឆតិ។ ឯកាពទ្ធន្តិ កជាហេន ឯកតោ
អាពាទ្ធា។

តានីតិ តិណានិ។ តេនាតិ រុក្ខបវដ្ឋនាធិនា។ តត្រាតិ តស្មី
ឋបនចាតនដ្ឋានេ។ “មនុស្សវិគ្គហចារាជិកវណ្ណនាយ”ន្តិ បទំ “វុត្ថ”ន្តិ បទេ
សាមញ្ញាធារោ។ ភិក្ខុ អដ្ឋោត្តដោ ហោតីតិ សម្ពុន្ទោ។ ឱចាតេតិ អាវាដេ។ សោ
ហិ អវបតនដ្ឋានត្ថា “ឱចាតោ”តិ វុច្ឆតិ។ រុក្ខន្តិ អដ្ឋោត្តជវុក្ខំ។ ភូមិន្តិ
ឱចាតថិវភូមិ។ ជីវិតហេតុតិ និមិត្តតេ បច្ឆត្តវចនំ, ជីវិតការណាតិ អត្ថោ។

“ភិក្ខុនា”តិ បទំ “និក្ខាមេតុ”ន្តិ បទេ ភាវកត្តា, ការិតកត្តា វា។
“អន្លោតុជភិក្ខុ”ន្តិ វា “ឌីចាតភិក្ខុ”ន្តិ វា ការិតកម្មំ អន្លោហរិតតំ។ តត្ថាតិ
អនាបត្តិការវេ, អនាបត្តិការវស្ស វា។ ឯតស្សាតិ សុត្តស្ស។ បរោ បន ការុញ្ញេន
ករោតីតិ សម្ពន្ធា។ ឯតម្បីតិ ការុញ្ញម្បី។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វាតិ។ បឋមំ។

២. អញ្ញវាទកសិក្ខាបទំ

៩៤. ទុតិយេ អនាចារន្តិ អចរិតតំ កាយវេច្ឆារីតិក្កមំ។ សព្វនាមស្ស
អនិយមត្តត្ថា ៩៨ វចនន្តិ អាហា “អញ្ញេន វចនេន អញ្ញំ វចន”ន្តិ។ សោតិ ភិក្ខុ,
វេទតីតិ សម្ពន្ធា។ កោតិ កោ បុគ្គលោ។ កិន្តិ កិ អាបត្តិ។ កិស្មិន្តិ កិស្មី វត្ថុស្មី។
កិន្តិ កិ កម្មំ។ កន្តិ កំ បុគ្គលំ។ កិន្តិ កិ វចនំ។

ឯត្ថាតិ “កោ អាបន្នោ”តិអាទិចាឡិយំ។ “ភិក្ខុហី”តិ បទំ “វុត្តោ”តិ បទេ
កត្តា។ អសារុប្បន្តិ ភិក្ខុនំ អសារុប្បំ។ ឯសោតិ ឯសោ អត្ថោ, វិភវោតិ អត្ថោ។
ឯតន្តិ វត្ថុ។ ភណ្ឌោត្ថោ វា ហុត្វា អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតីតិ សម្ពន្ធា។ ឯត្ថាតិ
បដិច្ចន្ទាសនេ។ សោតន្តិ សោតទ្វារំ។ ចក្កន្តិ ចក្កទ្វារំ។

៩៨. អញ្ញន្តិ បុច្ឆិតត្ថតោ អញ្ញំ អបុច្ឆិតមត្ថំ។ ភាវប្បជានោយំ
កត្តនិទ្ទេសោតិ អាហា “អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរណាស្សេតំ នាម”ន្តិ។ តុណ្ហីភាវស្សាតិ
អភាសនស្ស។ អាត្យបសគ្គោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋោតិ អាហា “អាហេបេត្វ”តិ។ ឯវំ
“អហេបិទេ”តិ ឯត្ថបិ។ ទេនាហា “អនាហេបិទេ”តិ។

១០០. តន្តិ អញ្ញវាទកវិហោសករោបនកម្មំ។ អស្សាតិ ភវេយ្យ, ហោតិ វា។

១០២. កិត្តិ ក៏ វេចនំ។ យេនាតិ យេន ព្យាធិនា កថេតុំ ន សក្កោតិ, តាធិសោ
ព្យាធិ មុខេ ហោតិ តិ យោជនា។ តប្បច្ចយាតិ តតោ កថិតការណាតិ។
ទុតិយំ។

៣. ឧដ្ឋាបនកសិក្ខាបទំ

១០៣. តតិយេ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាបេន្តិ តិ ឯត្ថ “ភិក្ខុ” តិ ការិតកម្មត្តា ករណេត្ថ
ឧបយោគវេចន្តិ អាហា “តេហិ ភិក្ខុហិ” តិ។ ឌីការិវិបរីតោ ឧកាហេតិ ច
លេសន្តោ ញាណត្ថោតិ ច ឧស្សេន្តោ អាហា “អវជានាបេន្តិ” តិ។ “តំ
អាយស្មន្ត” តិ បទំ “អវជានាបេន្តិ” តិ បទេ ធាតុកម្មំ។ អនេកត្ថត្តា ធាតុនំ
លេសន្តោ ឌីលោកនត្ថោ ច ចិន្តនត្ថោ ច ហោតិ, តេនាហា
“ឌីលោកាបេន្តិ” តិ អាធិ។ ឯត្ថាតិ “ភិក្ខុ ឧដ្ឋាបេន្តិ” តិ បទេ។ ធន្ទាយាតិ ធន្ទត្ថំ។
យេសំ សេនាសនាធិ ច បញ្ញាបេតិ, ភត្តាធិ ច ឧទ្ទិសតិ, តេសំ អត្តនិ បេមត្តន្តិ
អត្តោ។ អដ្ឋកថាយំ បន “ធន្ទាយាតិ ធន្ទនា” តិ វុត្ថំ។ ឥមិនា
លិដ្ឋិវិបល្លាសនយោ វុត្តោ។ បរេសំ អត្តនោ បេមេនាតិ អត្តោ។ បក្ខបាតេនាតិ
អត្តនោ បក្ខ ចាតាបនេន។

១០៤. ឧដ្ឋាបេន្តិ អនេនាតិ ឧដ្ឋាបនកំ។ ទិយ្យន្តិ អនេនាតិ ទិយ្យនកន្តិ
ឧស្សេន្តោ អាហា “យេន វេចនេនា” តិ អាធិ។

១០៥. ឧបសម្មន្តំ សង្ឃេន សម្មតំ មដ្ឋកត្តកាមោតិ សម្មន្តំ ឧស្សេន្តោ អាហា
“ឧបសម្មន្តំ សង្ឃេន សម្មត” តិ អាធិ។ សម្មជ្ឈនំ សម្មន្តោ, កាតព្វោតិ យោជនា។
ឧបសម្មន្តស្ស សង្ឃេន សម្មតស្ស អវល្លំ កត្តកាមោ អយសំ កត្តកាមោតិ
វិភត្តិវិបរីណាមេន សម្មន្តំ ឧស្សេន្តោ អាហា “វិភត្តិវិបរីណាមោ កាតព្វោ” តិ។
“វិសេនា” តិ បទំ វិភត្តិវិបរីណាមោ កាតព្វោ” តិ បទេ វិសេសនំ។ យស្មា

វិសេសោ នត្ថិ, តស្មា កតន្តិ យោជនា។ តន្តិ “ខិយ្យនក”ន្តិ បទំ។ សោ ច ភិក្ខុតិ
ឧជ្ឈាបនកោ ច ខិយ្យនកោ ច សោ ច ភិក្ខុ។ អថាតិ តស្មា
ឧជ្ឈាបនកខិយ្យនកករត្តា។ អស្សាតិ ភិក្ខុនោ។ អស្សាតិ ភវេយ្យ។

“ឧបសម្បន្ន”ន្តិ បទំ “ឧជ្ឈាបេតី”តិ បទេ ធាតុកម្មំ “អនុបសម្បន្ន”ន្តិ បទំ
ការិតកម្មំ, “អនុបសម្បន្ន”ន្តិ បទំ “ឧជ្ឈាបេតី”តិ ការិតកិរិយំ អបេក្ខិត្វា កម្មំ
ហោតិ។ “ខិយ្យតី”តិ សុទ្ធកិរិយាយ អបេក្ខាយ វិភត្តិវិបល្លាសោ ហោតីតិ
អាហា “តស្ស វា”តិអាទិ។ តស្សាតិ អនុបសម្បន្នស្ស សន្តិកេតិ សម្ពន្ធោ។ តន្តិ
សង្ឃេន សម្មតំ ឧបសម្បន្នំ។ “សង្ឃេន អសម្មត”ន្តិ ឯត្ថ ន អបលោកនកម្មេន
អសម្មតំ, កម្មវាចាយ បន អសម្មតន្តិ អាហា “កម្មវាចាយា”តិអាទិ។ ទ្វេ តយោ
ហុត្វា កម្មវាចាយ សម្មនិគុមសក្កុណោយ្យត្តា អសម្មតន្តិ ច ធស្សេន្តោ អាហា
“យត្រា”តិអាទិ។ យត្រាតិ យស្មី វិហារេ។ “អនុបសម្បន្នំ សង្ឃេន សម្មត”ន្តិ
ឯត្ថ អនុបសម្បន្នស្ស សម្មតិយោ ធាតុមសក្កុណោយ្យត្តា បុព្វវេហារវសេន
សម្មតន្តិ វុត្តន្តិ ធស្សេន្តោ អាហា “កិញ្ចាបី”តិអាទិ។ តន្តិ អនុបសម្បន្នភាវេ
បិតំ។ ព្យត្តស្សាតិ វិយត្តស្ស។ សង្ឃេន វា កតោតិ យោជនាតិ។ តតិយំ។

២. បឋមសេនាសនសិក្ខាបទំ

១០៨. ចតុត្ថ ហិមមេវ ហិមន្តោ, ហិមន្តេ និយុត្តោ ហេមន្តិកោ, កាលោតិ
អាហា “ហេមន្តកាលេ”តិ។ ឌីតាបេន្តា បក្កមីសូតិ សម្ពន្ធោ។ កាលសទ្ធស្ស
សម្ពន្ធិសទ្ធិត្តា សម្ពន្ធាបេក្ខាតិ អាហា “យស្ស កស្សបី”តិ។ ហិមវស្សេនាតិ
ហិមេន ច វស្សេន ច។

១១០. “វស្សិកោ”តិ ន សង្កេតាតិ អវស្សិកសង្កេតា។ “អដ្ឋ មាសេ”តិ
សាមញ្ញតោ វុត្តបិ “អវស្សិកសង្កេតេ”តិ វិសេសិតត្តា

ហេមន្តិកគិម្ពិកមាសាយេវ គហេតញ្ញាតិ អាហា “ចត្តារោ ហេមន្តិកេ” តិអាធិ។
យត្តាតិ យស្មី រុក្ខេ។ ន ឧបាទន្តិក ឥម្ពន្ទោ។ “កាកា វា” តិ ឯត្ថ វាសន្ទោ
សម្បណ្ណនត្ថោ។ តេនាហា “អញ្ញោ វា សកុន្តា” តិ។ តស្មាតិ យស្មា អនុជាតាតិ,
តស្មា។ យត្តាតិ យស្មី រុក្ខេ, វិស្សមិត្វា គប្បន្តិក យោជនា។ យស្មិន្តិ រុក្ខេ, កត្វា
វសន្តិក យោជនា។ អជ្ជ មាសេ ឯវាតិ សម្ពុរតោ អាហា “យេសុ
ជនបទេសូ” តិអាធិ។ តេសុប័តិ ជនបទេសុបិ។ អវស្សិកសង្កេតេ ឯវាតិ
សម្ពុរតោ អាហា “យត្តា” តិអាធិ។ យត្តាតិ យេសុ ជនបទេសុ។ “វិគតវលាហកំ
វិសុទ្ធី នកំ ហោតិ” តិ ឥមិនា សចេ អវិគតវលាហកំ អវិសុទ្ធី នកំ ហោតិ,
និក្ខិបិតុំ ន វដ្តតីតិ ធិបេតិ។ “ឯវុបេ កាលេ” តិ បទំ “និក្ខិបិតុំ វដ្តតី” តិ បទេ
អាធារោ។

អញ្ញោកាសិកេនាប័តិ អញ្ញោកាសធុតង្គយុត្តនាបិ។ បិសន្ទោ
រុក្ខមូលិកស្ស អបេក្ខកោ។ វត្ថុ វិត្តារេន្ទោ អាហា “តស្ស ហិ” តិអាធិ។ តស្សាតិ
អញ្ញោកាសិកស្ស។ ហិសន្ទោ វិត្តារេន្ទោតកោ។ តត្ថោវាតិ
បុគ្គលិកមញ្ញកេយេវ។ សង្ឃិកំ មញ្ញន្តិ សម្ពន្ទោ។ វិតមញ្ញកោតិ
វាយិតមញ្ញកោ។ តស្មិន្តិ វិតមញ្ញកោ។ បុរាណមញ្ញកោ នស្សន្តោបិ អនគ្យាតិ
អាហា “បុរាណមញ្ញកោ គហេតញ្ញោ” តិ។ ចម្មេន អវនហិតញ្ញាតិ ឱនន្ទោ, សោ
ឯវ ឱនន្ទកោ។ គហេត្វា ច បន បញ្ញាបេត្វា និបង្ខិតុំ ន វដ្តតីតិ យោជនា។
អសមយេតិ វស្សិកសង្កេតេ អកាលេ។ ចតុគ្គណោនាប័តិ ចតុបដលេនបិ។
វដ្តន្តិ វលាហកា អាវដ្តន្តិ អស្មី សមយេតិ វដ្តលោ, សោ ឯវ វដ្តលិកោ, សត្តាហំ
វដ្តលិកោ, សត្តាហោ វា វដ្តលិកោ សត្តាហាវដ្តលិកោ, សោ អាធិ យេសំ តានីតិ
សត្តាហាវដ្តលិកាធិនិ។ អាធិសន្ទេន សត្តាហតោ ឧនាធិកានិ គហេតញ្ញានិ។
កាយានុគតិកត្តាតិ កាយំ អនុគមកត្តា កាយសទិសត្តាតិ អត្ថោ។

បណ្ណាកុដ៏ស្ងួតិ បណ្ណាន ធានិតកុដ៏សុ។ សភាគភិក្ខុនន្តិ អត្តនា
សភាគភិក្ខុនំ, សន្តិកន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អនោវស្សកេ ឋានេតិ យោជនា។ លត្តត្វាតិ
លម្ពត្វា, អយមេវ វា ចាថោ។ “សម្មជ្ជន្តិ”ន្តិ បទំ “គហេត្វា”តិ បទេ អវុត្តកម្មំ,
“ឋបេតព្ពា”តិ បទេ វុត្តកម្មំ។ ឆោវិត្វាតិ សម្មជ្ជន្តិ សុទ្ធិំ កត្វា។
ឧបាសថាគារាជ្ជស្ងួតិ អាទិសទ្ធនេ បរិវេណាជ្ជនិ គហេតព្ពានិ។

យោ បនភិក្ខុ គន្ធកាមោ ហោតិ, តេនាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ សាលាយំ។
យត្ថ កត្ថនីតិ យស្មី កិស្មិញ្ចំ ឋានេ។ ចាកតិកដ្ឋានេតិ បកតិយា
គហិតដ្ឋានេ។ តត្រ តត្រេវាតិ តេសុ តេសុ ចេតិយផ្ដលោជ្ជន្តិសុយេវ។
អសនសាលន្តិ អសន្តិ ភក្ខន្តិ អស្សំ សាលាយន្តិ អសនា, អសនា ច សា សាលា
ចេតិ អសនសាលា, ភោជនសាលាតិ អត្ថោ។ តត្រាតិ តស្ស សម្មជ្ជន្តិស្ស, តស្មី
“វត្ថំ ជានិតព្ព”ន្តិ ចាថេ វា។ មជ្ឈតោតិ បរិត្តតោ, សុទ្ធដ្ឋានតោតិ អត្ថោ។
ចានដ្ឋានាភិមុខាតិ សម្មជ្ជន្តិស្ស ចានដ្ឋានំ អភិមុខា។ វាលិកា ហរិតព្ពាតិ បំសុ
ច វាលិកា ច អបនេតព្ពា។ សម្មញ្ញនិសលាកាយ បរំ បេល្លេតព្ពាតិ
អធិប្បាយោ។ ពហិតិ សម្មជ្ជិតព្ពតលតោ ពហិ។

១១១. មសារកោតីតិ ឯត្ថ ឥតិសន្នោ នាមបរិយាយោ, មសារកោ នាមាតិ
អត្ថោ។ ឯវំ ពុទ្ធកាពន្ធាតីតិអាទិសុបិ។ ចានេ មសិត្វាវិជ្ជិត្វា តត្ថ អជនិយោ
បវេសេតព្ពា ឯត្ថាតិ មសារកោ។ ពុន្នោ ឯវំ ពុទ្ធកោ, ចានោ, តស្មី អាពន្ធា
ពន្ធកា អជនិ យស្សតិ ពុទ្ធកាពន្ធា។ កុឡីរស្ស ចានោវិយ ចានោ យស្សតិ
កុឡីរចានកោ, យថា កុឡីរោ វុត្តចានោ ហោតិ, ឯវំ វុត្តចានោតិ វុត្ថំ ហោតិ។
អាហច្ឆ អន្តេវិជ្ជិត្វា តត្ថ បវេសិតោ ចានោ យស្សតិ អាហច្ឆចានកោ។
អាណិន្ទិ អគ្គខិលំ។ មញ្ចាតិ បុគ្គលំ ឆាវេតីតិ មញ្ចោ។ បីឋតិ វិសមទុក្ខំ
ហិសតីតិ បីឋំ។ បណារោតិ ឯកោ ត្វិយវិសេសោ, តស្ស សណ្ឋានំ កត្វាតិ

អត្ថោ តញ្ចា ឯតរហិ ពុទ្ធបដិមស្ស បល្លង្គសណ្ឋានំ ហោតិ។ តន្ត្រី កោដ្ឋំ។
ករោត្តិ កិរាតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថាតិ សេនាសនបរិភោគេ។ ហិរិ សង្ខំ។ តន្ត្រី កោដ្ឋំ
មហាគ្យំ ហោតិ, មហាគ្យត្ថា ភទ្ទបីបន្តិបិ វុច្ចតិ។ យេនាតិ យេន ភិក្ខុនា។
“ថាមមជ្ឈិមស្ស”តិ បទេន បមាណមជ្ឈិមំ និវត្តតិ។

ឯត្ថាតិ “អនាបុច្ឆំ វា គច្ឆយ្យ”តិ បទេ។ ថេរោ អាណាបេតីតិ យោជនា។
អាណាបេតីតិ ច អាណា-ធាតុយា ឯវ បេសនសម្ពាស្ស ហេតុត្ថស្ស វាចកត្តា
ណាបេសនោ សូត្រោវ។ សោតិ ធម្មារោ។ តថាតិ យថា ថេរេន វុត្តោ, តថា
កត្វាតិ អត្ថោ។ តត្ថាតិ ធិវាជ្ជានេ, មញ្ញបីបេ វា។ តតោតិ ឋបនកាលតោ។
បរិពុទ្ធនិ ហិ សេតីតិ បលិពោធា, បរិសន្នោ ឧបសន្នោ, សោវិការវសេន
អញ្ញថា ជាតោ។ សោ បលិពោធា អញ្ញត្ថ អាវាសាធិកោ, ឥធ បន
សន្តរាបិ តមញ្ញាធិកោ។ សាយន្តិ សាយន្តេ, ភុម្មត្ថេ ចេតំ ឧបយោគវចនំ។ ថេរោ
ភណាតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថាតិ មញ្ញបីបេ។ “ពាលោ ហោតី”តិ វត្ថោ តស្ស អត្ថំ
ធស្សេន្តោ អាហា “អនុគ្គហិតវត្ថោ”តិ។ អនុគ្គហិតំ វត្ថំ យេនាតិ
អនុគ្គហិតវត្ថោ, ថេរោ។ តន្ត្រីតិ ឧព្ពេជេតិ។ តស្មិន្តិ ធម្មារោ។ អស្សាតិ ថេរស្ស។

អាណាត្ថិក្ខណោយេវាតិ ថេរស្ស បេសនក្ខណោយេវ។ ធម្មារោ វទតីតិ
យោជនា។ “ថេរោ”តិ បទំ “វត្ថោ គច្ឆតី”តិ បទទ្ធយេ កត្តា, “កាវេតញ្ចោ”តិ បទេ
កម្មំ។ នន្តិ មញ្ញបីបេ, “បញ្ញាបេត្វា”តិ បទមបេក្ខិយ ឯវ វុត្ថំ។ នន្តិ ធម្មារំ វា។
“វត្ថោ”តិ បទមបេក្ខិយ ឯវ វុត្ថំ។ តត្ថោតិ មញ្ញបីបេយេវ។ អស្សាតិ ថេរស្ស។
តត្ថាតិ ធិវាជ្ជានេ។ ភោជនសាលតោ អញ្ញត្ថ គច្ឆន្តោតិ ភោជនសាលតោ
និក្ខមិត្វា មញ្ញបីបេបញ្ញាបនជ្ជានតោ អញ្ញំ ហំនំ គច្ឆន្តោ, ថេរោតិ យោជនា។
តត្ថោតិ ធិវាជ្ជានេយេវ។ យត្រិច្ឆតីតិ យំ ហំនំ គន្ធមិច្ឆតីតិ អត្ថោ។

អន្តរសង្គ្រាមតេតិ សកលំ អហោរត្ថំ អសង្គ្រាមតេត្វា អន្តរេ សង្គ្រាមតេ សតីតិ
យោជនា។

តត្ថាតិ តស្មី ឋានេ។ អាគន្ធកា គណ្ណាន្តិ តិ សម្ពន្ធា។ តតោតិ គណ្ណានតោ។
តេសង្គិ អាគន្ធកាណំ។ យេហិតិ អាវាសិកោ វា ហោតុ, អាគន្ធកោ វា, យេហិ
ភិក្ខុហិ។ តេតិ និសិទ្ធកភិក្ខុ។ ឧទ្ធំ ចាឡិចាបំ សារេតិ បវត្ថេតិ ឧស្សារកោ។
ធម្មកថាយំ សាធុតិ ធម្មកថិកោ។ តស្មិន្តិ ឧស្សារកេ វា ធម្មកថិកេ វា។
អហោរត្ថន្តិ អហោ ច រត្ថិ ច អហោរត្ថំ, អច្ឆន្តសំយោគបទំ។ ឥតរស្មិន្តិ បឋមំ
និសិទ្ធកភិក្ខុតោ អញ្ញស្មី ភិក្ខុម្ហិតិ យោជនា។ អន្តោឧបចារដ្ឋេយេវាតិ
លេខុចាតសម្ពាស្ស ឧបចារស្ស អន្តោ ឋិតេយេវ, អនាទេវ ចេតំ ភុម្មំ។
សព្វត្ថាតិ អាបត្តិវារអនាបត្តិវារេសុ។

១១២. ចិមិលីកំ វាតិអាធិសុវិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញោតិ យោជនា។ តន្តិ
ចិមិលីកត្តរណំ។ ឧត្តរ អត្តរតព្វន្តិ ឧត្តរត្តរណាន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “ឧត្តរត្តរណំ
នាមា” តិអាធិ។ ភូមិយន្តិ សុធាធិបរិកម្មេន អកតាយំ បកតិភូមិយំ។
ចម្មុឡោភាតិ ឯត្ថ ចម្មុយេវ អន្តេ ឡោភាតា ធិន្តត្ថា ចម្មុឡោភាតិ វុច្ឆតិ។ ននុ
សីហចម្មាធិនិ ន កប្បន្តិ អាហា “អដ្ឋកថាសុ ហី” តិអាធិ។ ហីតិ សច្ចំ។ តស្មាតិ
យស្មា ន ទិស្សតិ, តស្មា។ បរិហារណេយេវាតិ អត្តនោ សន្តកន្តិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា,
បុគ្គលីកន្តិ វា បរិគ្គហេត្វា តំ តំ ឋានំ ហារណេយេវ។ ចាទោ បុញ្ញិយតិ
សោធិយតិ ឯតាយាតិ ចាទបុញ្ញនីតិ កត្វា វដ្តបិលោតិកាយោ ចាទបុញ្ញនីតិ
វុច្ឆតិ អាហា “ចាទបុញ្ញនី នាមា” តិអាធិ។ មយសន្តលោបំ កត្វា ជលកបីឋន្តិ
វុត្តន្តិ អាហា “ជលកបីឋំ នាម ជលកមយំ បីឋ” តិ។ ជលកញ្ច បីឋញ្ច
ជលកបីឋន្តិ វា ទស្សេតុំ វុត្តំ “អថ វា” តិ។ ឯតេនាតិ “ជលកបីឋ” តិ បទេន។
“សង្កហិត” តិ បទេ ករណំ, កត្តា វា។ ពិជនិបត្តកន្តិ ចតុរស្សពិជនិយេវ

សកុណបត្តសទិសត្តា ពីជនិបត្តកំ, សទិសត្ថេ កោ។ “អដ្ឋោកាសេ” តិ បទំ
“បច្ឆិទ្វា” តិ បទេ អាធារោ។ អគ្គិសាលាយន្តិ អគ្គិណ បចនសាលាយំ។ បញ្ញារេ តិ
លេណាសទិសេ បញ្ញារេ។ យត្តា តិ យស្មី ឋានេ។

យស្មិន្តិ បុគ្គលេ។ “អត្ថនោ បុគ្គលិកមិវ ហោតី” តិ ឥមិនា អនាបត្តី តិ
ទស្សេតិ។

១១៣. យោ ភិក្ខុ វា លង្កិ ហោតិ, តថាវុបំ ភិក្ខុ វា តិ យោជនា។ “លង្កិ
ហោតី” តិ វុត្ថា តស្ស អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “អត្ថនោ បលិពោធំ វិយ
មញ្ញតី” តិ។ យោតិ អាបុច្ឆកោ ភិក្ខុ។ “កេនចិ ឧបទុតំ ហោតី” តិ សង្ខេបេន
វុត្ថមត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “សចេចិ បា” តិ អាធិ។ ហិសន្នោ វិត្តារជោតកោ។
វុឡុតរោ ភិក្ខុ គណ្ហាតី តិ សម្ពន្ធា។ តំ បទេសន្តិ សេនាសនជ្ជបិតជ្ជានំ។
អាបនាស្វតិ វិបត្តិស្វតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុតិយសេនាសនសិក្ខាបទំ

១១៦. បញ្ចមេ មញ្ចកភិសីតិ មញ្ចេ អត្ថវិតញ្ចោ មញ្ចកោ, សោយេវ ភិសីតិ
មញ្ចកភិសិ។ ឯវំ បីវកភិសិបិ។ ចាវារោ កោជវោតិ ទ្វេយេវ បច្ឆត្ថរណាន្តិ
វុត្តាតិ អាហា “ចាវារោ” តិ អាធិ។ វុត្តន្តិ អដ្ឋកថាសុ វុត្តំ។ ទុតិយាតិក្កមេ តិ
ទុតិយចាទាតិក្កមេ។ សេនាសនតោតិ សចេ ឯកំ សេនាសនំ ហោតិ, តតោ។
អថ ពហុនិ សេនាសនានិ ហោន្តិ, សត្តបច្ឆិមសេនាសនតោ។ ឯកោ លេខ្ពុចាតោ
សេនាសនស្ស ឧបចារោ ហោតិ, ឯកោ បរិក្ខេទារហោតិ អាហា “ទ្វេ
លេខ្ពុចាតា” តិ។

សចេ ភិក្ខុ, សាមណោរោ, អាវាមិកោ ចាតិ តយោ ហោន្តិ, ភិក្ខុ អនាបុច្ឆិទ្វា
សាមណោរោ វា អាវាមិកោ វា ន អាបុច្ឆិតញ្ចោ។ អថ សាមណោរោ, អាវាមិកោ

ចាតិ ទ្វេ ហោត្តិ, សាមណេរំ អនាបុច្ឆិត្វា អារាមិកោវ ន អាបុច្ឆិតញោតិ
នស្សេន្តោ អាហា “ភិក្ខុម្ហំ សតី” តិអាទិ។ តិសុបិ អសន្តេសុ អាបុច្ឆិតញវិធី
នស្សេតុំ វុត្តំ “តស្មិម្បំ អសតី” តិអាទិ។ យេនាតិ ឧចាសកេន, “ការិកោ” តិ
បទេ កត្តា។ តស្សាតិ វិហារសាមិកស្ស។ តស្មិម្បំ អសតិ គន្ធាត្ថន្តិ យោជនា។
ចាសាលោស្វតិ ចាសាលាជលកេសុ។ សចេ ឧស្សហាតីតិ សចេ សក្កោតិ។
ឧស្សហាន្តេន ភិក្ខុនា ឋបេតព្ពន្តិ យោជនា។ តេបីតិ ឧចាសកាបិ, ន
សម្បជីដ្ឋន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ ទារុភណ្ឌាទីសុ។

បរិច្ឆេទាការេន វេណីយតិ ទិស្សតីតិ បរិវេណំ។ “អដ ខោ” តិ បទំ
“វេទិតព្ព” ត្ថិ បទេ អរុចិលក្ខណំ។ “អាសន្នេ” តិ ឥមិនា ឧបចារសទ្ធស្ស
ឧបជ្ជានត្ថអញ្ញារោបនត្ថេ និវត្តតិ។ យស្មា វម្មិកាសិយេវ ហោតិ, តស្មាតិ
យោជនា។ ឧបចិន្តិតិ ឧបចិកា, តាហិ និមិត្តភូតាហិ បលុដ្ឋតិ នស្សតីតិ
អត្ថោ។ សេនាសន្តិ វិហារំ។ ខាយិវុត្តិ ខាទិតុំ, អយមេវ វា ចាហោ។ តត្ថិ
មញ្ញបីបំ។ មញ្ញបីបំ វិហារេ អបញ្ញបេត្វា វិហារូបចារេ បញ្ញាបនស្ស
វិសេសជលំ នស្សេតុំ អាហា “វិហារូបចារេ បនា” តិអាទិ។ វិហារូបចារេ
បញ្ញបិតត្ថិ សម្ពន្ធោ។

១១៨. “គច្ឆន្តេនា” តិ បទំ “គន្ធាត្ថ” ត្ថិ បទេ កត្តា។ តថេវាតិ យថា បុរិមភិក្ខុ
ករោតិ, តថេវ។ វសន្តេន ភិក្ខុនា បដិសាមេតព្ពន្តិ យោជនា។ វត្ថិជ្ជានត្ថិ វត្ថិ
វសនដ្ឋានំ។

យា ធិយសាលា វា យា បណ្ណាសាលា វា ឧបចិកានំ ឧជ្ជានដ្ឋានំ ហោតិ,
តតោតិ យោជនា។ តស្មិទ្ធិយសាលាទិកេ។ ហិាតិ សច្ចំ, យស្មា វា, សន្តិដ្ឋន្តិ
សម្ពន្ធោ។ សិលុច្ឆយោតិ បព្ពតោ, តស្មី លេណំ សិលុច្ឆយលេណំ, បព្ពតគុហាតិ
អត្ថោ។ ឧបចិកាសង្កាតិ ឧបចិកានំ ឧជ្ជានដ្ឋានត្ថិ អាសង្កា។ តតោតិ

ចាសាណាបិដ្ឋិយំ វា ចាសាណាបម្ភេសុ វា កតសេនាសនាទិតោ។ អាគន្ទកោ
 យោ ភិក្ខុ អនុវត្តន្តោ វសតីតិ សម្ពន្ធា។ សោតិ អាគន្ទកោ ភិក្ខុ។ បុន សោតិ
 អាគន្ទកោ ភិក្ខុយេវ។ តតោតិ គហេត្វា ឥស្សរិយេន វសនតោ។ ឧភោបីតិ
 អាវាសិកោបិ អាគន្ទកោបិ ទ្វេ ភិក្ខុ។ តេស្វតិ ទ្វិសុ តិសុ។ បច្ឆិមស្សាតិ
 សត្តបច្ឆិមស្ស។ អាភោគនាតិ អាភោគមត្តេន មុត្តិ នត្ថិ, អាបុច្ឆិតតមេវាតិ
 អធិប្បាយោ។ អញ្ញតោតិ អញ្ញាវាសតោ។ អញ្ញត្រាតិ អញ្ញស្មី អាវាសេ។
 តត្ថេវាតិ អនីតាវាសយេវ។ តេនាតិ វុឡ្យតវេន, “សម្មជិច្ឆិតេ”តិ បទេ កត្តា។
 សម្មជិច្ឆិតេតិ វុឡ្យតវេន សម្មជិច្ឆិតេបិ ឥតវស្ស គន្ធី វដ្តតិ អាបុច្ឆិតត្ថាតិ
 វេទន្តិ។ នដ្ឋំវាតិ នដ្ឋេវា សេនាសនេ សតិ គីវា ន ហោតីតិ យោជនា។ អញ្ញស្សាតិ
 អវិស្សាសិកបុគ្គលស្ស។ នដ្ឋានីតិ នដ្ឋេសុ មញ្ចបីវេសុ សន្តេសុ។

វុឡ្យតវេ ភិក្ខុ ច ឥស្សរិយោ ច យក្ខោ ច សីហោ ច វាឡមិគោ ច
 កណ្តាសប្បោ ច វុឡ្យ...បេ.... កណ្តាសប្បា, តេ អាទយោ យេសំ តេតិ វុឡ្យ...បេ....
 កណ្តាសប្បាទយោ, តេសុ។ អាទិសទ្ធនេ បេតាទយោ សង្កណ្ហាតិ។ យត្ថាតិ
 យស្មី ហ្នានេ។ អស្សាតិ ភិក្ខុនោ។ “បលិតុទ្វោ”តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ
 “ឧបទ្ទតោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អនុបទដ្ឋសិក្ខាបទំ

១១៩. ធម្មវុត្តិតាតិ និវារេត្វា, អាវរណំ កត្វាតិ អត្តោ។ វស្សគ្គេនាតិ
 វស្សកណាឆាយ។ អនុបទដ្ឋាតិ ឯត្ថ ខទ ហីសាយន្តិ ឆាតុចាវេសុ
 (សទ្ធនីតិឆាតុមាលាយំ ១៥ ទការន្តឆាតុ) វុត្តត្តា ខទសទ្គោ ហីសត្តោ ហោតិ។
 អនុសមីបំ ឧបកត្វា ខទនំ ហី សនំ នាម អនុសមីបំ បរិសនមេវាតិ ទស្សេត្តោ
 អាហា “អនុបរិសិក្ខា”តិ។

១២០. “ជាន”ន្តិ ឯត្ថ ជាននាការំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អនុជ្ជាបនីយោ អយ”ន្តិ។
តេនេវាតិ ជាននហេតុនា ឯវ។ អស្សាតិ “ជាន”ន្តិបទស្ស។ ហីតិ
វិត្តារជោតកោ។ សង្ឃោ បន ទេតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ យស្សាតិ វុឡាទីសុ
អញ្ញាតវស្ស។ ឯត្ថាតិ វុឡាតិលាណាទីសុ។ តិលានស្សបិ ទេតីតិ យោជនា។
“តិលានោ”តិ បទំ “ន បីឡេតត្តោ, អនុកម្មិតត្តោ”តិបទទ្វយេ វុត្ថកម្មំ។
“កាមញ្ញ”តិ បទស្ស អនុគ្គហត្ថជោតកត្តា បនសង្ខា គវហត្ថជោតកោ។

១២១. មញ្ញបីឋានំ ឧបចារោ នាមាតិ សម្ពុទ្ធោ។ យតោតិ យតោ កុតោចិ
ឋានតោ។ យាវ មញ្ញបីឋំ អត្ថិ, តាវ ឧបចារោ នាមាតិ យោជនា។ តស្មី ឧបចារេ
បិតស្ស ភិក្ខុនោ ឧបចារេតិ សម្ពុទ្ធោ។

“អភិនិស័ទតិ វា អភិនិបជ្ជតិ វា”តិ ឯត្ថ វាសទ្ធស្ស អនិយមវិកប្បត្ថំ
ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អភិនិស័ទនមត្តនា”តិអាទិ។

១២២. ឥតោតិ វារតោ។ ឥធាតិ ឥមស្មី ចាចិត្តិយវារេ។ យថា វុត្តោ, ឯវន្តិ
សម្ពុទ្ធោ។ សព្ពត្ថេវាតិ សព្ពេសុ ឯវវិហារបរិវេណេសុ។ អស្សាតិ
វិសភាគបុគ្គលស្ស។ ឥធាបីតិ ឥមស្មីម្បិ សិក្ខាបទេ។ តត្ថាតិ
វិស្សាសិកបុគ្គលេ។

១២៣. ចាឡិយំ “អាបទាសូ”តិបទំ “បរិសតី”តិ អដ្ឋាហារបទេន
សម្ពុទ្ធិតព្ពន្ធិ អាហា “អាបទាសូតិអាទី”តិ។ ធម្មំ។

៧. និក្ខេបនសិក្ខាបទំ

១២៤. សត្តមេ យេ ចាសាធា វា យានិ វា ចតុស្សាលានីតិ យោជនា។
ចតុស្សោ ភូមិយោ ឯតេសន្តិ ចតុភូមកា។ ឯវំ បញ្ចភូមកា។ កោដ្ឋកានីតិ

ឆ្ងារកោដ្ឋកានិ។ “ចាសាធា”តិបទមហេត្វិយ វុត្ថំ “យេ”តិបទំ,
“ចតុស្សលានី”តិបទេ អហេត្វិតេ “យានី”តិ លិដ្ឋិវិបល្លាសោ ហោតិ។
សេនាសនេសុ ឯកេន បយោគេន ពហុកេ ឆ្ងារេ ភិក្ខុំ អតិក្កាមេតីតិ សម្ពុទ្ធោ។
នាធាបយោគេហិ នាធាឆ្ងារេ ភិក្ខុំ អតិក្កាមេន្តស្សតិ យោជនា។
“ឆ្ងារគណនាយា”តិសមីនា បយោគគណនាយាតិបិ អត្ថំ ញាបេតិ អត្ថតោ
ចាកជត្តា។ អនាមសិក្ខាតិ អនុបិក្ខា។

ឯត្ថកានីតិ ឯតបមាណានិ។ តស្សតិ និក្ខឡិយមាណស្ស ភិក្ខុស្ស។ កាឡិដ្ឋន្តិ
នឡិ។

១២៧. ឥនាបីតិ ឥមស្មិម្បិ សិក្ខាបទេ។ បិសន្នោ បុរិមសិក្ខាបទាបេក្ខោ។
សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ សិក្ខាបទេសុ។ យត្រាតិ យស្មី សិក្ខាបទេ។

១២៨. សោតិ ភណ្ឌានការកកលហការកោ ភិក្ខុ។ ហីតិ សទ្ធិំ, យស្មា វា។
បក្ខន្តិ អត្ថនោ បក្ខំ។ និក្ខឡិយមាណបុគ្គលបក្ខេ ឧម្មត្ថកស្ស និក្ខឡតិ វា
និក្ខឡាបេតិ វាតិ សម្ពុទ្ធិតព្ពំ។ និក្ខឡកបុគ្គលបក្ខេ ឧម្មត្ថកស្ស អនាបត្តីតិ
សម្ពុទ្ធិតព្ពន្តិ។ សត្តមំ។

៨. វេហាសកុដិសិក្ខាបទំ

១២៩. អដ្ឋមេ អច្ឆន្ទតលត្តា ឧបរិ វេហាសោ ឯតិស្សតិ ឧបរិវេហាសា, សា
ច សា កុដិ ចេតិ ឧបរិវេហាសកុដីតិ ទស្សន្តោ អាហា “ឧបរិអច្ឆន្ទតលាយា”តិ។
តស្ស កុដិយា សរូបំ ទស្សន្តំ វុត្ថំ “ទិភូមិកកុដិយា វា”តិអាទិ។ “មញ្ច”ន្តិ បទំ
“អភី”តិឧបសគ្គេន សម្ពុទ្ធិតព្ពន្តិ អាហា “អភិភវិត្វា”តិ។ “និសីទតី”តិ
កិរិយាបទេន វា យោជេតញ្ញាតិ អាហា “ភុម្មត្ថ វា”តិអាទិ។ ឯតន្តិ “មញ្ច”ន្តិបទេ
ឯតំ វចនំ ឧបយោគវចនំ។ អថ វា ឯតន្តិ “មញ្ច”ន្តិបទំ ឧបយោគវចនវន្តំ។ ឯត្ថ ច

បង្ខំមសម្ពុទ្ធ អភិក្ខុបសុត្តោ បទាលដ្ឋានមត្តោ បទវិក្ខុសនមត្តោតិ អាហា
“អភិក្ខុ ឥទំ បនា”តិអាទិ។ បទសោភណត្ថន្តិ បទស្ស អលដ្ឋានតំ វិក្ខុសនតំ
បទស្ស ដុល្លិតត្ថន្តិ អធិប្បាយោ។ និបតិក្ខាតិ ឯត្ថ និក្ខុបសុត្តោ
ធាតុត្តានុវត្តកោតិ អាហា “បតិក្ខា”តិ។ អថ វា និក្ខន្តត្ថវាចកោតិ អាហា
“និក្ខមិក្ខា វា”តិ។ ឥមិនា និក្ខុបសុត្តស្ស ធាតុត្ថវិសេសកតំ ជីវេតិ, និក្ខន្តោ
ហុត្វា បតិក្ខាតិ អត្តោ។ ហីតិ យស្មា។ អាណីតិ អគ្គឌីលា។

១៣១. យា កុដិ សីសំ ន យដ្ឋេតិ, សា អសីសយដ្ឋា នាមាតិ យោជនា។
“បមាណមជ្ឈិមស្ស”តិឥមិនា ជាមមជ្ឈិមំ និវត្តេតិ។ សព្ពហេដ្ឋិមាហីតិ
សព្ពេសំ ទព្ពសម្ភារាទំ ហេដ្ឋា ឋិតាហិ។ តុលាហីតិ គេហាថម្ពានមុបរិ
វិត្តារវេសេន ឋិតេហិ កជ្ឈិវិសេសេហិ។ ឥមិនា អដ្ឋកថាវចនេន ច តុលាយ
ស្សបំ ចាកដំ។ កេចិ បន តុលាយ ស្សបំ អញ្ញថា វទន្តិ។ ឯតេនាតិ “មជ្ឈិមស្ស
បុរិសស្ស អសីសយដ្ឋា”តិវចនេន ទស្សិតា ហោតីតិ សម្ពុទ្ធា។ ហីតិ សច្ចំ។ យា
កាចិ កុដិ វុច្ឆតីតិ យោជនា។ ឧបរីតិ ទិក្ខុមិកកុដិយំ ក្ខមិតោ ឧបរិ ក្ខមិយំ។
អច្ឆន្ទតលាតិ អនុល្លោចតលា, អវិតានតលាតិ អត្តោ។ ឥធ បនាតិ ឥមស្មី បន
សិក្ខាបទេ។

១៣២. ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ យាយន្តិ យា អយំ កុដិ។ តត្ថាតិ តស្សំ
សីសយដ្ឋកុដិយំ។ អនោណាតេន ភិក្ខុនាតិ យោជនា។ យស្សាតិ កុដិយា។
អបរិភោគន្តិ ន បរិភុញ្ញិតត្ថំ, ន បរិភុញ្ញនារហន្តិ អត្តោ។ បតាណីតិ បតនស្ស
និវារណា អាណិ អគ្គឌីលា។ សា ហិ អាពន្ធនំ នយតិ បវត្តេតីតិ អាណីតិ វុច្ឆតិ។
យត្ថាតិ យស្មី មញ្ចបីវេ។ ន និប្បតន្តីតិ និក្ខន្តោ ហុត្វា ន បតន្តិ។
អាហាច្ឆបាទកេតិ អន្តេ អាហានិក្ខាវិជ្ឈិត្វា តត្ថ បវេសិតបាទកេ។
នាគទន្តកាធិស្វតិ នាគស្ស ទន្តោវិយាតិ នាគទន្តកោ, សទិសត្ថ កោ, សោ

អាទិ យេសំ តេតិ នាគទន្តកាធយោ, តេសុ។ អាទិសធូន ភិក្ខុវិហារយោ
សង្កណ្ណាភិក្ខុ។ អដ្ឋមំ។

៩. មហាល្លករិហារសិក្ខាបទំ

ណកេ។ នវមេ បិដ្ឋសង្ឃាជស្សាតិ ឆ្វាតាហាយ។ សា ហិ បិដ្ឋេ ទិដ្ឋំ កវាជានំ
សំ ឯកតោ យាដោ យជនំ សមាគមោ ឯតស្សត្ថិតិ បិដ្ឋសង្ឃាដោតិ វុច្ចតិ។
កុវុទ្ធិយំ វុត្ថន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ មហាអដ្ឋកថាយំ វុត្ថន្តិ យោជនា។ តន្តិ
មហាអដ្ឋកថាយ វុត្ថវចនំ។ ឯវំ “តទេវា”តិ ឯត្ថាបិ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។
ភកវតាបិតិ ន មហាអដ្ឋកថាចរិយេហិ ឯវំ វុត្ថំ, អថ ខោ ភកវតាបិ កតោតិ
យោជនា។ ឆ្វាតាឆ្វេន អគ្គឡស្ស អវិជាការតោ “អគ្គឡជ្ជបនាយា”តិ វុត្ថេបិ
អគ្គឡេន សហ ឆ្វាតាឆ្វេនជ្ជបនាយាតិ អត្ថោវ គហេតញ្ចោតិ អាហ
“សកវាជកឆ្វាតាឆ្វេនជ្ជបនាយា”តិ។ អគ្គឡោតិ កវាជជលកោ។ ឥមមេវត្ថន្តិ
មយា វុត្ថំ ឥមំ ឯវំ អត្ថំ សន្ធាយាតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថាតិ
“អគ្គឡជ្ជបនាយា”តិវចនេ។ អធិប្បាយោតិ ភកវតោ អភិសន្ធិ។ ហិ-សធូ
វិត្តារជោតកោ។ កម្មតិតិ ភុសំ កម្មតិ។ ចលតិតិ ព្យាសំ ចលតិ។ តេនាតិ
តេន សិចិលបតនហេតុនា។ មាតិកាយំ, បទភាជនីយញ្ច
“អគ្គឡជ្ជបនាយា”តិបទស្ស សម្ពុទ្ធការតោ តស្ស សម្ពុទ្ធិ ទស្សេតុំ វុត្ថំ
“តត្ថា”តិអាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ “អគ្គឡជ្ជបនាយា”តិវចនេ ន វុត្ថន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
អត្ថស្ស ការណស្ស ឧប្បត្តិ អត្ថប្បត្តិ, សាយេវ អដ្ឋប្បត្តិតិ វុច្ចតិ ត្ថការស្ស
ជ្ជការំ កត្វា។ អធិការតោ ទដ្ឋញ្ចោតិ យោជនា។

យំ បទ វចនំ វុត្ថន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ យស្សាតិ មហាវិហារស្ស។ ឧបរីតិ ឆ្វាតោ
ឧបរិ។ តិសុ ទិសាស្ថតិ ឧភោសុ បស្សេសុ, ឧបរីតិ តិសុ ទិសាស្ថ។ តត្រាបិតិ
ឧទ្ធកេរិហារេបិ។ សាតិ ភិក្ខុ។ អបរិប្បឧបចារាបិតិ សមន្តា កវាជបមាណេន

អបរិបូរឧបទាហរិ។ ឧក្ខន្ធបរិច្ឆេទនាតិ ឧក្ខន្ធសមាណោន។ ហត្ថចាសតោ
អតិរេកំ នលិម្បិតញោតិ អធិប្បាយោ។ តិសុ ទិសាសុ ឯវលិម្បិតញោ នហោតិ,
លេចោកាសេ សតិ អធាកាគេបិ លិម្បិតញោតិ អាហា “សច្ច
បនស្ស” តិអាទិ។ អស្សតិ វិហារស្ស។ អាលោកំ សន្នេន្តិ បិទហន្តិ
“អាលោកសន្និ” តិ វុត្ថេ វាតចានកវាជកាយេវាតិ ទស្សន្តោ អាហា
“វាតចានកវាជកា វុច្ឆន្តិ” តិ។ វាតំ បិវតីតិ វាតចានំ, ឆារំ, តស្មី បិតា កវាជកា
វាតចានកវាជកា។ តេតិ វាតចានកវាជកា បហាវន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ
អាលោកសន្និម្ហិ។ សព្វទិសាស្វតិ ឧភោសុ បស្សេសុ, ហេដ្ឋា, ឧបរីតិ ចតុសុ
ទិសាសុ។ “តស្មា” តិបទំ “លិម្បិតញោ វា លេចាបេតញោ វា” តិបទទ្វយេ ហេតុ។
ឯត្ថាតិ “អាលោកសន្និបរិកម្មាយា” តិបទេ។

ឥមិនាតិ សេតវណ្ណាទិនា។ សព្វមេតន្តិ ឯតំ សព្វំ សេតវណ្ណាទិកំ។

យន្តិ កិច្ចំ។ កត្តត្ថំ កិច្ចន្តិ សម្ពន្ធោ។ សទ្ធីន្តរព្យវហិតោបិ ទូតិសន្នោ
បរិយាយសន្នេន សមាសោ ហោតីតិ អាហា “ធននស្ស ទូតិបរិយាយ” តិ។ ទ្វេ វា
តយោ វា បរិយាយា សមាហជាតិ ទូតិបរិយាយំ, សមាហារេ ទិគុ, តិសន្នេ បរេ
ទិស្ស អកាហោ ហោតិ។ បរិក្ខេបោតិ អនុក្កមេន បរិក្ខេបោ។ អបត្យបសគ្គស្ស
បដិសេធវាចកត្តា “អហរិតេ” តិ វុត្ថំ។ ឯត្ថាតិ “អបហរិតេ” តិ បទេ។ “ហរិតេ” តិ
ឥមិនា អធិប្បេតន្តិ សម្ពន្ធោ។ អាទិកប្បកាលេ អបរណ្ណតោ បុព្វេ បវត្តំ អន្តំ
បុព្វណ្ណំ, អបរស្មី បុព្វណ្ណតោ បច្ឆា បវត្តំ អន្តំ អបរណ្ណំ, នការទ្វយស្ស
ណាការទ្វយំ កត្វា។ តេនេវាតិ អធិប្បេតត្តា ឯវ។

វុត្ថន្តិ វិបតំ, យថា “សុមេធភ្លតោ ភគវា” តិឯត្ថ ពោធិ អសម្បត្តោបិ
ពោធិសត្តោ សុមេធភ្លតោ “ភគវា” តិ វុច្ឆតិ អវស្សម្ហារិយត្តា, ឯវំ ហរិតំ

អសម្បត្តិ ខេត្ត “ហរិត” ឆ្នាំ ១៩៩៩ អសម្បត្តិ យត្តាតិ អត្ថំ ឧស្សេតិ “យស្មិម្បិ ខេត្ត” តិអាទិនា។

អហរិតេយវាតិ ហរិតវិហោ វា ខេត្តតិ យោជនា។ តត្រាប័តិ អហរិតខេត្តបិ។ “បិដ្ឋិសស្ស” តិបទំ “បស្ស” តិបទេ សាម្បត្តនដ្ឋិ, ឥមិនា បកតិគេហំ ឧស្សេតិ។ “កូដាគារកណ្តិកាយា” តិបទំ “ឧបរិ, ដូបិកាយា” តិបទេ សាម្បត្តនដ្ឋិ, ឥមិនា ឯកកូដយុត្ត មាឡាទិកេ ឧស្សេតិ។ បិតំ ភិក្ខុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ និសិន្នកំ យំកញ្ចំ ជនន្តិ យោជនា។ តស្សាតិ បិតជ្ជានស្ស។ អន្តោតិ អព្ពន្ធរ, ហិ យស្មា អយំ ឱកាសោ បតនោកាសោតិ យោជនា។

១៣៦. ធានតំ នាមាតិ ឯត្ថ ធានិតសន្តោ ភាវត្ថោ ហោតិ, តេនាហា “ធានន” ឆ្នាំ។ ឧដុកមេវាតិ ធននុដ្ឋាបនតោ ឧទ្ធិ ឧដុកំ វា។ តន្តិ ធាននំ។ អបនេត្រាប័តិ នាសេត្រាបិ។ តស្មាតិ យស្មា លព្ពតិ, តស្មា, បក្កមិតព្ពន្ធិ សម្ពុទ្ធោ។ បរិក្ខេបេនាតិ បរិវារេន ធានេន្តស្សាតិ យោជនា។ ឥនាប័តិ បរិយាយធាននេបិ អធិដ្ឋហិតាតិ សម្ពុទ្ធោ។ តុណ្ហិភូតេនាតិ តុណ្ហិភូតោ ហុត្វា។ ធននុបរិតិ ធននស្ស ឧបរិ។ ហិតិ សច្ចំ។ “តតោ ច ឧត្តរិ” ឆ្នាំ ឯត្ថ តតោ ទ្វត្តិបរិយាយតោ ឧបរិតិ ឧស្សេន្តោ អាហា “តិណ្ហំ មគ្គានំ វា” តិអាទិ។

១៣៧. ករេន ហត្ថេន លុនិតត្តោ, ធិន្តិតត្តោ, លាតត្តោ គហេតត្តោតិ វា ករេន្តោតិ កតេ អត្ថបករណាទិតោ តិណមុដ្ឋិ វាតិ អាហា “តិណមុដ្ឋិយ” ឆ្នាំ។ នវមំ។

១០. សប្បណាកសិក្ខាបទំ

១៤០. ធនមេ “ធាន” ឆ្នាំ គត្តន្តាទិកណាតិ អាហា “ធានន្តោ” តិ។ សំវិជ្ជតិ ចាលោកា ឯត្ថាតិ សចាណកំ។ ឯត្តន្តិ ឧទកំ។ សយំ ធានន្តោបិ បរេន

ជាជាបេឡាបិ ជាជាតិយេវ ជាជាតិ អាហ “យថា តថា វា” តិ។ សចារណកំ
ឧទកន្តិ ករណេត្ត ចេតំ ឧបយោគវចនំ, តេនាហ “តេន ឧទកេនា” តិ។ បុព្វេតិ
បថវិខណានសិក្ខាបទាធិកេ។

តត្ថាតិ “សិព្វោយ្យ វា សិព្វាបេយ្យ វា” តិបទេ។ ធារន្តិ សោតំ។ មាតិកំ
បមុខន្តិ មាតិកំ អភិមុខំ។ តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី ហ្នានេ។ អញ្ញតោ ហ្នានតោ
អញ្ញំ ហ្នានំ នេតីតិ យោជនា។ “សចារណកំ ឧទក” ន្តិ សាមញ្ញវចនស្សបិ វិសេសេ
អវជ្ជានតោ, វិសេសត្ថិនា ច វិសេសស្ស អនុបយោជិតព្ពតោ ឥធ
វិសេសឧទកន្តិ សន្ធាយភាសិតត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហ “ឥទំ បនា” តិអាធិ។ ឥទំ បន
ន វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ យន្តិ ឧទកំ “គច្ឆតី” តិបទេ កត្តា។ យត្ថាតិ យស្មី ឧទកេតិ។
ធសមំ។

ភូតកាមវគ្គោ ធុតិយោ។

៣. ឱវាទវគ្គោ

១. ឱវាទសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

១៤៤. ភិក្ខុនិវគ្គស្ស បឋមេ តេសន្តិ ថេរវានំ។ មហាកុលេហិ និក្ខមិត្វា
បព្ពជិតាតិ យោជនា។ កុលជីតរោ វិជ្ជមានគុណំ កថយន្តីតិ សម្ពន្ធា។
“ញាតិមនុស្សាន” ន្តិបទំ “កថយន្តី” តិបទេ សម្មទានំ។ កុតោតិ កស្ស ថេរស្ស
សន្តិកាតិ អត្តោ។ តេសន្តិ ថេរវានំ គុណាន្តិ សម្ពន្ធា។ “កថេតុ” ន្តិបទមបេក្ខិត្វា
“វិជ្ជមានគុណា” តិ វុត្តព្ពេ អវត្វា “វុត្តន្តី” តិបទមបេក្ខិយ “វិជ្ជមានគុណា” តិ
វុត្តំ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តតោតិ កថនការណា អភិហរីសូតិ សម្ពន្ធា។
តេនាតិ អភិហរណាហេតុនា។

តេសន្តិ ធម្មត្ថិយានំ។ តាស្មតិ ភិក្ខុនីសុ។ “ភិក្ខុនិយោ”តិបទំ
“ឧបសង្កម្មត្វា”តិបទេ កម្មំ។ ធម្មត្ថិយានំ ភិក្ខុនីសុ ឧបសង្កម្មនំ លាភតណ្ហាយ
ហោតិ, ភិក្ខុនីនំ ធម្មត្ថិសុ ឧបសង្កម្មនំ ចលចិត្តតាយ ហោតិ
អញ្ញមញ្ញបសង្កមន្តានំវិសេសោ។ តិរច្ឆានភូតា កថា តិរច្ឆានកថា
និរត្តកកថាតិ ទស្សន្តោ អាហ “តិរច្ឆានកថន្តី”តិ។ សគ្គមគ្គកមនេបីតិ
បិសន្នោ មោក្ខកមនេ បន កា ឆាម កថាតិ ទស្សតិ។ រាជាណោ អារព្ភ បវត្តា
កថា រាជកថា។ អាទិសន្នេន ចោរកថាទយោ សង្កណ្ហាតិ។

១៤៧. តេ ភិក្ខុតិ ធម្មត្ថិយា ភិក្ខុ ភវេយ្យន្តិ សម្ពន្ធា។ អទិជ្ជំ សច្ចំ យេហិតិ
អទិជ្ជសច្ចា, តេសំ ភារោ អទិជ្ជសច្ចត្ថំ, តស្មា អទិជ្ជសច្ចត្តា ពន្ធិត្វាតិ យោជនា។
នេសន្តិ ធម្មត្ថិយានំ។ អញ្ញេនេវ ឧបាយេនាតិ អលទ្ធសម្មតិតោ អញ្ញេនេវ
លទ្ធសម្មតិសម្ពាតេន ការណោន កត្តកាមោតិ សម្ពន្ធា។ បរតោតិ បរស្មី
បច្ឆា, ឧបរីតិ អត្តោ។ ករោត្តោ វាតិ បរិពាហិរេ ករោត្តោ វេ ហុត្វា អាហាតិ
យោជនា។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ យស្មា ន ភូតបុញ្ញានិ, ឥតិ តស្មា បរិពាហិរេ
ករោត្តោ វាតិ អត្តោ។

តត្ថាតិ “អនុជាធាមី”តិអាទិវេនេ។ សីលវាតិ ឯត្ថ វន្តសន្នោ បសំសត្ថេ ច
អតិសយត្ថេ ច និច្ចយោគត្ថេ ច ហោតិ។ តស្សាតិ លទ្ធសម្មតិកស្ស។ តន្តិ
សីលំ។ ចាតិមោក្ខសំវេសន្តានំ កម្មធារយភារំ, តេហិ ច សំវុតសទ្ធស្ស
តប្បវិសភារំ ទស្សេតុ វុត្តំ “ចាតិមោក្ខោវា”តិអាទិ។ តត្ថ វេសន្នេន
កម្មធារយភារំ, វេសន្នេន ច តប្បវិសភារំ ទស្សេតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

វត្ថុតីតិ អត្ថភារំ បរត្ថេតិ។ ការិភបច្ចយោ ហិ អទស្សនំ គតោ។ ឥមិធា
ឥរិយាបថវិហារ ធិព្ពវិហារ ព្រហ្មវិហារ អរិយវិហារេសុ ចត្វសុ វិហារេសុ

អត្ថការវត្តនំ ឥរិយាបថវិហារំ ឧស្សេតិ។ ហិរិសិ សង្ខំ។ ឯតន្តិ
“ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោវិហារី”តិវចនំ។ វិកង្កេតិ ឈានវិកង្កេ។

“សីល”ន្តិអាទិនិ អដ្ឋបទានិ តុល្យាធិករណានិ។ អយំ បទេត្ថ សម្ពុត្តោ -
សីលំ កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា បតិជ្ជា អាទិ ចរណំ សំយមោ សំវរោ
មោក្ខំ បមោក្ខន្តិ។ សមាបត្តិយាតិ សមាបត្តត្ថាយ។ “ឧបេតោ”តិអាទិនិ សត្ត
បទានិ អញ្ញមញ្ញវេរចនានិ។ តត្ថ ឧបបន្នោតិ យុត្តោ អនុយុត្តោ។
សមន្នាគតោតិ សមន្តតោ អនុបុនប្បនំ អាគតោតិ សមន្នាគតោ,
សមន្តិក្ខតោតិ អត្តោ។ ឯត្ថ ហិ សំសន្នោ សមន្តត្ថវាចកោ, អនុសន្នោ
នឧបន្នត្ថវាចកោ។ តេនាតិ តេន ការណេន។ ចាលេតិ អត្ថការំ ពាជនតោ
រក្ខតិ។ យេតិ អត្ថការំ បវត្តតិ។ យាបេតិ អត្ថការំ បវត្តាបេតិ។ យប
យាបនេ។ យាបនំ បវត្តនន្តិ ហិ ធាតុចាបេសុ វុត្ថំ (សន្និធិតិធាតុមាលាយំ ១៨
បការន្តធាតុ)។ វិហារីតិ ឯត្ថ ឯកោ អាការត្ថវាចកោ ឥតិសន្នោ លុត្តនិធិដ្ឋោ,
ឥតិ វុច្ឆតិ, ឥតិ វុត្តន្តិ វា យោជនា។

អាចារគោចរសន្នានំ ទូន្មការំ, តេហិ ច សម្បន្នសន្និស្ស តប្បវិសការំ
ឧស្សេត្តោ អាហា “អាចារគោចរសម្បន្នោ”តិអាទិ។ តត្ថ ចសន្នេន ទូន្មការំ,
ឯនសន្នេន ច តប្បវិសការំ ឧស្សេតិ។ អណុសន្នោ អប្បត្តោ, មត្តសន្នោ
បមាលាត្តោតិ អាហា “អប្បមត្តកេសូ”តិ។ “ឧស្សនសីលោ”តិឥមិនា
“ឧស្សវី”តិឯត្ថ អាវីសន្និស្ស តស្សីលត្ថការំ ឧស្សេតិ។ “សមាទាយា”តិ ឯត្ថ
សំបុព្វអាបុព្វស្ស ធាសន្និស្ស កម្មាបេក្ខត្តា តស្ស កម្មំ ឧស្សេតុំ វុត្ថំ “តំ តំ
សិក្ខាបទ”ន្តិ។ ឥមិនា “សិក្ខាបទេសូ”តិ ឧបយោគតេ ភុម្មវចនន្តិ ឧស្សេតិ។ អថ
វា សិក្ខាបទេសូតិ និទ្ធារណតេ ភុម្មវចនមេតំ។ “តំ តំ សិក្ខាបទ”ន្តិ កម្មំ បទ
អដ្ឋាហរិតព្ពន្ធិ ឧស្សេតិ។ “សមាទាយា”តិ ឯត្ថ សំសន្និស្ស ច អាបុព្វស្ស

អស្សាតិ លទ្ធសម្មតិកស្ស។ យំ តំ ពហុ សុតំ ឆាម អត្ថិ, តំ ន
សុតមត្តមេវាតិ យោជនា។ មញ្ញសាយន្តិ បេជ្ឈាយំ។ សា ហិ សាមិកស្ស
សធនត្ថំ មញ្ញតេ ឥមាយាតិ “មញ្ញសា” តិ វុច្ចតិ។ មញ្ញសាយំ រតនំ សន្និច្ចតំ វិយ
សុតំ សន្និច្ចតំ អស្មី បុគ្គលេតិ យោជនា, ឯតេនាតិ “សន្និច្ចត” ត្ថិបទេន,
ទស្សេតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ សោតិ លទ្ធសម្មតិកោ ភិក្ខុ។ សន្និច្ចតរតនស្សេវាតិ
សន្និច្ចតរតនស្ស ឥវ។ តត្ថិ “យេ តេ ជម្មា” តិ អាធិវចនំ។ ឯត្ថាតិ ឥមស្មី
សិក្ខាបទេ។ អស្សាតិ លទ្ធសម្មតិកស្ស ភិក្ខុនោ។ តត្ថាតិ “វចសា
បរិចិតា” តិ អាធិវចនេ។ ឯវមត្ថោ វេទិតព្ពោតិ យោជនា។ បគុណាតិ ឧដុកា។
ឧដុកោ ហិ អធិម្ពត្តា បកដ្ឋោ ឧត្តមោ គុណាតិ អត្ថេន “បគុណា” តិ វុច្ចតិ។
អនុបេក្ខិតាតិ បុនប្បនំ ឧបគន្ធា ឥក្ខិតា, បស្សិតា ទស្សិតាតិ អត្ថោ។
អត្ថតោតិ អភិធម្មត្ថតោ, អដ្ឋកថាតោតិ អត្ថោ។ ការណតោតិ ជម្ពតោ,
ចាឡិតោតិ អត្ថោ។ ទិដ្ឋិសទ្ធស្ស បញ្ញាសទ្ធស្សវេវចនត្ថា “បញ្ញាយា” តិ វុត្ថំ។
សុបច្ឆក្ខកតាតិ សុដ្ឋអក្ខានំ ឥវុន្តិយានំ បដិមុខំ កតា។

“ពហុស្សតេ” តិ ឯត្ថ ពហុស្សតស្ស តិវិធានាវំ ទស្សេន្តោ អាហា “អយំ
 បនា” តិ អាទិ។ និស្សយតេ មុច្ចតីតិ និស្សយមុច្ចនកោ។ បរិសំ ឧបជ្ឈាបេតីតិ
 បរិសុបជ្ឈាកោ។ ភិក្ខុនិយោ ឱវេទតីតិ ភិក្ខុនោវាទកោ។ តត្ថាតិ តិវិធសុ
 ពហុស្សតេសុ។ និស្សយមុច្ចនកេន ឯត្ថកំ ឧគ្គហេតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធោ។
 ឧបសម្មនាយាតិ ឧបសម្មនេត្វា។ បញ្ចវស្សនិ ឯតស្សតិ បញ្ចវស្សោ។ តេន
 ឧគ្គហេតព្ពន្ធិ យោជនា។ សព្ពន្ធិមេនាតិ សព្ពេសំ បរិច្ឆេទានំ អន្តេ លាមកេ
 បរិត្តេន។ បគុណាតិ អធិម្ហា ឧជុកា។ វាច្ឆក្កតាតិ តស្សេវ វេវចនំ។ យស្ស ហិ

ចាឡីចាហ៍ សង្គាយនកាលេ បគុណា ហោត្តិ, តស្ស វាបុគ្គតា។ យស្ស វា បន
វាបុគ្គតា ហោត្តិ, តស្ស បគុណា។ តស្មា តានិ បទានិ

អញ្ញមញ្ញការណវេចនានិ។ បក្ខទិវសេស្មតិ

ដុល្លាបក្ខកាឡបក្ខបរិយាបន្នេសុ ទិវសេស្ម។ ធម្មសាវនត្ថាយាតិ សម្មត្តានំ
បរិសានំ ធម្មស្ស សាវនត្ថាយ សុណាបនត្ថាយាតិ អធិប្បាយោ។

សាវនត្ថាយាតិ ឯត្ថ យុបច្ចយបរត្ថា ការិតបច្ចយោ លោចោ ហោតិ ទដ្ឋព្ពំ។
តស្មា សារីយតេ សុណាបីយតេ សាវនន្តិ វេចនត្ថោ កាតព្វោ។ ភាណាវាវា

ឧគ្គហេតព្ពាតិ សម្ពន្ធោ។ សម្មត្តានន្តិ អត្ថនោ សន្តិកំ សម្មត្តានំ។

បរិកថនត្ថាយាតិ បរិស្សន្តំ អាលិន្តនេន កថនត្ថំ, អប្បសទ្ធសម្ពាសាយ

វាចាយ កថនត្ថន្តិ អត្ថោ។ “កថាមគ្គោ”តិ វុត្ថត្ថា វុត្ថកថាយេវ អធិប្បតា, ន
សុត្ថសម្ពាសោ ចាឡីចាហ៍។ អនុ បច្ឆា, បុនប្បនំ វា ធាយកា មោទន្តិ ឯតាយាតិ

អនុមោទនា។ ឈានំ វា មគ្គោ វា ជលំ វា សមណាធម្មោ នាម។ តស្ស ករណត្ថំ
ឧគ្គហេតព្ពន្តិ យោជនា។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ចតុសុ ទិសាសុ អបដិហតោតិ
ចាតុទ្ធិសោ, អបដិហតតេ លាបច្ចយោ។

បរិសុបដ្ឋាបកេន កាតព្ពាតិ យោជនា។ អភិវិនយេតិ អញ្ញមញ្ញបរិច្ឆិទ្ធ
វិនយបិដកេ។ ទ្វេវិភង្គាតិ ភិក្ខុវិភង្គោ ច ភិក្ខុនិវិភង្គោ ច។ អសក្កោន្តេន
បរិសុបដ្ឋាបកេន ភិក្ខុនាតិ សម្ពន្ធោ។ ឯវំ អត្ថនោ អត្ថាយ ឧគ្គហេតព្ពំ
ទស្សេត្វា ឥទានិ បរិសាយ អត្ថាយ ឧគ្គហេតព្ពំ ទស្សេត្វា អាហា “បរិសាយ
បនា”តិ អាទិ។ អភិធម្មេតិ អញ្ញមញ្ញបរិច្ឆិទ្ធ សុត្តន្តបិដកេ ឯវំ, ន
អភិធម្មបិដកេ។ តយោ វុត្ថាតិ សកាថាវុត្ថោ និទានវុត្ថោ ខន្ធវុត្ថាតិ តយោ
វុត្ថោ។ វាសនោ អនិយមរិកប្បត្តោ។ ឯកន្តិ ឯកំ និចាតំ។ តតោ តតោតិ
និកាយតោ។ សមុច្ចយំ កត្វាតិ វាសី កត្វា។ ន វុត្ថន្តិ អដ្ឋកថាសុ ន កថិតំ។
យស្ស បន នត្ថិ, សោ ន លភតិ យោជនា។ សុត្តន្តោ ចាតិ សុត្តន្តបិដកេ បន។

ឧត្តហិតោតិ សរុបកថនេន គហិតោ, ឧទ្ធារិតោតិ អត្ថោ។ ទិសាចាមោក្ខោតិ
ទិសាសុ បិតានំភិក្ខុអាទិនំ ចាមោក្ខោ។ យេន កាមំ គមោតិ យថាកាមំ
គមោ។

ចតុស្កនិកាយេសូតិ ខុទ្ទកនិកាយតោ អញ្ញេសុ ទីយនិកាយាទីសុ។
ឯកស្សតិ អញ្ញាតរស្ស ឯកស្ស។ ឯកនិកាយេនាតិ ឯកស្មី និកាយេ
លទ្ធនយេន។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តត្ថាតិ ចតុប្បករណស្ស អដ្ឋកថាយំ។
នានត្ថន្តិនានាបយោជនំ។ តន្តិវិនយបិដកំ។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្តកបមាលោន
បគុណោន។ ហោតីតិ ឥតិសន្នោ បរិសមាបនត្ថោ។ ឥតិ បរិសមាបនំ វេទិតព្ពន្ធន្តិ
យោជនា។

ឧភយានិ ខោ បនស្សតិ អាទិ បន វុត្ថន្តិ សម្ពុន្នោ។ អញ្ញស្មិន្តិ
វិនយបិដកតោ ឥតរស្មី។ តត្ថាតិ “ឧភយានិ ខោ បនស្ស”តិអាទិវចនេ។ យថា
យេនាការេន អាគតានិ, តំ អាការំ ទស្សេតុន្តិ យោជនា។
បទបច្ចាភជ្ជសង្ករទោសវិរហិតានីតិ បទានំ បច្ចាភជ្ជសង្ករភូតេហិ ទោសេហិ
វិរហិតានិ។ ឯត្ថ ច បទបច្ចាភជ្ជន្តិ បទានំ បដិនិវត្តិត្វា អាភស្សនំ គឡនំ, ចុតន្តិ
អត្ថោ។ បទសង្ករន្តិ បទានំ វិបត្តិ, វិនាសោតិ អត្ថោ។ “សុត្តសោ”តិ សាមញ្ញតោ
វុត្ថេបិ ខន្ធកបរិវាសុត្តំ ឯវ គហេតព្ពន្ធន្តិ អាហា “ខន្ធកបរិវាសតោ”តិ។
អនុព្យញ្ញនសោតិ ឯត្ថ ព្យញ្ញនសន្នោ អក្ខរស្ស ច បទស្ស ច វាចកោតិ អាហា
“អក្ខរបទចារិប្បិយា ចា”តិ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

“សិចិលធនិតាទីន”ន្តិបទំ “វចនេនា”តិបទេ កម្មំ, “វចនេនា”តិបទំ
“សម្មន្នាគតោ”តិបទេ ហេតុ, “វិស្សជ្ឈាយ អនេលកឡាយ អត្ថស្ស
វិញ្ញាបនិយា”តិបទានិ “វាចាយា”តិបទេ វិសេសនានិ។ សិចិលធនិតាទីនន្តិ
អាទិសន្នេន និគ្គហិតវិមុត្តសម្ពុន្ធវុត្ថិតទីយ រស្ស គរុលហុ សង្ខាតា អដ្ឋ

ព្យញ្ជនពុទ្ធិយោ សង្គណ្ហាតិ។ យថាវិធានវចនេនាតិ អក្ខរចិន្តកានំ យថា
 សំវិទហនវចនេន។ វាចាយេវ ករិយតិ កថិយតិ ឧច្ចារិយតិ វាក្ករណំ
 ចការស្ស កការំ កត្វា។ ហិតិ តនេវ យុត្តំ។ មាតុកាមោ យស្មា
 សរសម្បត្តិរតោ, តស្មា ហិរិធឿតិ យោជនា។ “សរសម្បត្តិហិត” ត្ថិបទំ
 “វចន” ត្ថិបទេ វិសេសនកាវេន វិសេសំ កត្វា “ហិរិធឿតិ” តិបទេ ហេតុកាវេន
 សម្បជ្ជនតោ ហេតុអន្តោគជវិសេសនត្ថិ ទដ្ឋព្ភំ។ សញ្ញាសន្តិភិក្ខុនិមំ។
 “សីលាចារសម្បត្តិយា” តិសីមិនា ជាតិ គោត្ត រូប កោតាធិនាតិអត្ថំ និវត្តតិ។
 ការណាញាតិ អដ្ឋកថញ្ច។ តន្ត្រតាតិ ឧព្ពេដេត្វា។ តាសន្តិភិក្ខុនិមំ។
 តិហិកាលេតិ ភិក្ខុនោវាទកស្ស តិហិកាលេ អនជ្ឈាបន្នបុញ្ញោ ហោតិ តិ
 សម្ពន្ធា។ ហិ តនេវ យុត្តំ។ “មាតុកាមោ” តិបទំ “ន ករោតិ” តិបទេ សុទ្ធកត្តា,
 “ឧប្បាទេតិ” តិបទេ ហេតុកត្តា។ វិសស្ស ភិក្ខុនោ ធម្មទេសនាយាបីតិ
 យោជនា។ អបិសន្នោ គរហត្ថោ។ វិសភាគេហិតិ វិរុទ្ធវិ វត្តារម្មណេហិ។
 អយុត្តជ្ជានេតិ បព្ពដិតានំ អនន្ទរូបជ្ជានេ។ ធន្ទរាគន្តិ ពលវតណ្ណំ។ តេនាតិ តេន
 ហេតុនា។

“ឯត្ថ ចា” តិអាធិម្ហិ អយំ បន សង្គហោ -

“សីលវា ពហុស្សតោ ច, ស្វាគតោ ច សុវាចកោ;
 មិយោ បដិពាលោ ចាបិ, នជ្ឈាបន្នោ ច វិសតិ” តិ។

១៤៨. វត្ថុស្មិន្តិ អដ្ឋប្បត្តិយំ។ កការលោបំ កត្វា គរុធម្មាតិ វុច្ឆន្តិ តិ អាហា
 “គរុកេហិ ធម្មេហិ” តិ។ តេតិ គរុធម្មា។ ហិតិ យស្មា។ “ឯកតោ” តិ សាមញ្ញេន
 វុត្តវចនស្ស វិសេសេន គហោតព្ពតំ ទស្សេតុ វុត្តំ “ភិក្ខុនិមំ សន្តិកេ” តិ។
 យថាវត្ថុកមេវាតិ ចាចិត្តិយមេវ។ តញ្ញា វត្ថុស្ស អាបត្តិការណស្ស អនុរូបំ
 បវត្តត្តា “យថាវត្ថុក” ត្ថិវុច្ឆតិ។

១៤៩. ចាតោតិ បកេវ, បឋមន្តិ អត្តោ។ អសម្មជ្ឈំ សម្មជ្ឈិតត្ថន្តិ សម្ពុត្តោ។
អសម្មជ្ឈនេ នោសំ ចាកជំ ករោត្តោ អាហា “អសម្មជ្ឈំ ហិ”តិ អាទិ។ ហិ តិ
តប្បាកដីករណោតកោ។ តន្តិ បរិវេណំ។ ទិស្វា កវេយ្យន្តិ សម្ពុត្តោ។ តេនាតិ
អសោតុកាមាណំវិយ ភវនហេតុនា។ បរិវេណាសម្មជ្ឈនស្ស អាទិសំសំ ទស្សេត្វា
ចានីយបរិភោជនីយឧបជ្ឈានស្ស តមេវ ទស្សេត្តោ អាហា “អត្តោ តាមតោ
បនា”តិ អាទិ។ តស្មិន្តិ ចានីយបរិភោជនីយេ។

សាខាភង្គម្យីតិ ភញ្ញិតត្ថសាខម្យី។ ទុតិយោតិ វិញ្ញូ បុរិសោ ទុតិយោ។
និសីទិតត្ថជ្ឈានំ ទស្សេត្តោ អាហា “និសីទិតត្ថ”ន្តិ អាទិ។ “វិហារមជ្ឈេ”តិ
សាមញ្ញតោ វត្វាវិសេសតោ ទស្សេតុំ វុត្តំ “ធារេ”តិ។ ឱសរន្តិ អវសរន្តិ ឯត្តាតិ
ឱសរណំ, តញ្ចា តំ ហ្វនព្យោតិ ឱសរណាជ្ឈានំ, តស្មី។ សមគ្គត្តាតិ ឯត្ត សំបុព្វោ ច
អាបុព្វោ ច គមុសធា ហោតិ, តតោ ហិយ្យត្ថនិសម្ពាតំ ត្តវចនំ វា ហោតិ,
បញ្ចមីសម្ពាតស្ស ថវចនស្ស ត្ថត្ថំ វា ហោតិ, សំយោគបរត្តា អា ឧបសគ្គោ
រស្សោ ច ហោតិ, ឥតិ អត្ថំ ទស្សេត្តោ អាហា “សម្មា អាកតត្តា”តិ។ តត្ថ
“សម្មា”តិ បទេន សំសទ្ធស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ, “អា”ឥតិ បទេន អាត្យបសគ្គំ,
“គត”ឥតិ បទេន គមុធាតុំ, “ត្ថ”ឥតិ បទេន ហិយ្យត្ថនិសម្ពាតំ ត្តវចនំ វា,
បញ្ចមីសម្ពាតស្ស ថវចនស្ស ត្ថត្ថំ វា ទស្សេតិ។ អយំ បទេត្ថត្តោ - សមំ តុម្ហេ
អាកតត្តាតិ។ បញ្ចមីសម្ពាតស្ស ថវចនស្ស ត្ថត្ថកាលេ សមំ តុម្ហេ អាតា អត្ថ
ភវថាតិ។ “អាកច្ឆន្តិ”តិ បទេន “វត្ថន្តិ”តិ ឯត្ថ វតុធាតុយា អត្ថំ ទស្សេតិ,
“បគុណា វាបុគ្គតា”តិ បទេហិ អធិប្បាយំ ទស្សេតិ។ ចាឡិ តិ ករុធម្មចាឡិ។

តត្តាតិ តស្សំ ចាឡិយំ, តេសុ វា អភិវាទនាទិសុ ចត្វសុ។ មគ្គសម្បទានន្តិ
មគ្គំ បរិហរិត្វា ភិក្ខុស្ស ឱកាសទានំ។ ពិជនន្តិ ពិជនិយា វិជ្ជបនំ។
ចានីយាបុច្ឆនន្តិ ចានីយស្ស អាបុច្ឆនំ។ អាទិសធានេ បរិភោជនីយាបុច្ឆនាទិកំ

សង្គ្រោះតិ។ ឯត្ថ ចាតិ ឯតេសុ ចតុសុ អភិវាទនាទីសុ។ “អន្តោ គាមេ
វា” តិអាទិនិ ធម្មនាទិនិ “កាតត្ថមេវា” តិបទេ អាធារោ។ រាជ្យស្សរណាយាតិ រញ្ជោ
អាទុកាវេន ជនានំ ឧស្សរណាយ។ មហាភិក្ខុសង្ឃោ សន្និបត្តតិ ឯត្ថាតិ
មហាសន្និចាតំ, តស្មី មហាសន្និចាតេ ហ្វានេ និសិន្នេសតីតិ យោជនា។
បច្ចុជ្ជានន្តិ បដិកច្ឆេវ ឧជ្ជានំ។ តំ តន្តិ សាមីចិកម្មំ។

សក្កត្វាតិ ចិត្តិ កត្វា, សំ អាទំ កត្វាតិ អត្ថោ។ តេនាហ “យថា
កតោ” តិអាទិ។ តិល្លំ កិច្ចានន្តិ “សក្កត្វា គរុកត្វា មាណេត្វា” តិសម្ពាតានំ
តិល្លំ កិច្ចានំ។ អនីយសន្តោ កម្មត្ថោតិ អាហ “ន អតិក្កមិតតោ” តិ។

នត្ថិ ភិក្ខុ ឯត្ថាតិ អភិក្ខុកោ អាវាសោ, សោ កិត្តកេ ហ្វានេ អភិក្ខុកោ, យោ
អាវាសោ អភិក្ខុកោ នាម ហោតីតិ អាហ “សចេ” តិ អាទិ។
“ឧបស្សយតោ” តិបទំ “អព្ពន្ធរេ” តិបទេ អចាទានំ។ ឯត្ថាតិ អភិក្ខុកេ អាវាសេ។
ហីតិ សច្ចំ។ តតោតិ អឡយោជនព្ពន្ធរេ បិតអាវាសតោ។ បរន្តិ អញ្ញាស្មី អាវាសេ,
ភុម្មត្ថេ ចេតំ ឧបយោកវចនំ។ បច្ឆាភត្តន្តិ ភត្តតោ បច្ឆា។ តត្ថាតិ អភិក្ខុកេ
អាវាសេ។ “ភិក្ខុនិយោ” តិបទំ “វេទន្តិ” តិបទេ កម្មំ។ វុត្ថប្បមាលោតិ
អឡយោជនព្ពន្ធរេសម្ពាតេ វុត្ថប្បមាលោ។ សាខាមណ្ឌបេបីតិ សាខាយ
នាទិតមណ្ឌបេបិ។ បិសន្នេន អាវាសេ បន កា នាម កថាតិ ទស្សេតិ។ វុត្ថាតិ
វសិតា។ ឯត្ថាវតាតិ ឯករត្តំ វសិតមត្តេន។ ឯត្ថាតិ សភិក្ខុកេ អាវាសេ។
ឧបគច្ឆន្តិហិ ភិក្ខុនិហិ យាចិតព្ពាតិ យោជនា។ បក្ខស្សាតិ អាសន្នីមាសស្ស
ដុល្លាបក្ខស្ស។ “តេវសិយ” តិបទេន អវយវិអវយវភាវេន យោជេតព្ពំ។ មយន្តិ
អម្ពោ។ យតោតិ យេន ឧដុនា មគ្គនាតិ សម្ពន្ធា។ តេនាហ “តេន មគ្គនា” តិ។
អញ្ជេន មគ្គនាតិ ឧដុមគ្គតោ អញ្ជេន ជិម្ពមគ្គេន។ អយន្តិ អយំ អាវាសោ។
តតោតិ ភិក្ខុនំ អាវាសតោ, ភិក្ខុនិឧបស្សយតោ វា, ឥទមេវ យុត្តតវំ។ វុត្ថតិ

ហ៊ី “អម្ពាភំ ឧបស្សយតោ ការុតមត្ត” តិ។ ខេមជ្ជានេតិ អភយជ្ជានេ។ តញ្ចិ
ជ័យន្តិ ភយា ឯត្តាតិ ខេមំ, ខេមញ្ច តំ ហ៊ានពោតិ ខេមជ្ជានន្តិ កត្វា “ខេមជ្ជាន” ន្តិ
វុច្ចតិ។ តាហិ ភិក្ខុនីហិ តិ អឡយោជនមត្ត ហ៊ានេ វសន្តិហិ។ តា ភិក្ខុនិយោតិ
ការុតមត្ត ហ៊ានេ វសន្តិយោ។ អន្តរាតិ តុម្ពាភំ, អម្ពាភញ្ច និវាសនជ្ជានស្ស,
និវាសនជ្ជានតោ វា អន្តរេ វេមជ្ឈេ។ ភុម្ពត្តេ ចេតំ និស្សក្កវចនំ។ ឋិតេ មគ្គតិ
សម្ពន្ធា “សន្តិកា” តិបទំ “អាគត” ឥតិបទេ អថាទានំ។ តត្ថាតិ អញ្ញាសំ
ភិក្ខុនីនំ ឧបស្សយេ។ ឥតិ យាចិតញ្ចាតិ យោជនា។ តតោតិ ភិក្ខុនំ
យាចិតញ្ចតោ, បរន្តិ សម្ពន្ធា។

ចាតុទ្ទសេតិ អាសន្នីមាសស្ស ដុល្លាបក្ខស្ស ចតុទ្ទសន្នំ ទិវសានំ បូរណេ
ទិវសេ។ ឥធាតិ ឥមស្មី វិហារេ។ “ឱវាទ” ន្តិបទំ “អនុ” ឥតិបទេ កម្មំ។
អនុជីវន្តិយោតិ អនុគន្ធា ជីវនំ វុត្តិ ករោន្តិយោ។ វុត្តា ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធា។
ទុតិយទិវសេតិ អាសន្នីបុណ្ណមិយំ។ អថាតិ បក្កមនានន្តរំ។ ឯត្តាតិ ភិក្ខុនំ
បក្កន្តត្ថា អបស្សនេ។ “អាភោគំ កត្វា” តិឥមិទា អាភោគំ អកត្វា វសិតុំ ន
វុត្តតិ ទិវេតិ។ សភិក្ខុកាវាសំ គន្តព្ភមេវាតិ អធិប្បាយោ។ សាតិ
វស្សច្ឆេទាបត្តិ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ កេនចិ ការណេនាតិ ភិក្ខុាចារស្ស
អសម្បទាទិទា កេនចិ និមិត្តេន។ ហិ តិ សច្ចំ។ ភិក្ខុនំ បក្កន្តាទិការណា
អភិក្ខុកាវាសេ វសន្តិយា កី អភិក្ខុកាវាសេវ បវាវេតព្ភន្តិ អាហា “បវាវេន្តិយា
បនា” តិអាទិ។

អនុទ្ធមាសន្តិ ឯត្ត អនុសន្នោ វិច្ឆត្តវាចកោ កម្មប្បវចនីយោ, តេន
បយោគត្តា ភុម្ពត្តេ ឧបយោគវចនន្តិ អាហា “អនុមាសេ អនុមាសេ” តិ។
បច្ឆាសីសិតញ្ចាតិ ឯត្ត បតិបុត្តោ ច អាបុត្តោ ច សិទ្ធាតុ ឥច្ឆតេតិ អាហា
“ឥច្ឆិតញ្ចា” តិ។ សិទ្ធាតុយា ទ្វេភាវោ ហោតិ។ អាបុត្តោ សិសិ ឥច្ឆាយន្តិប

ធាតុចារឹកសុ វុត្តំ។ តត្ថាតិ “ឧបោសថបុច្ឆក”ន្តវចនេ។ បក្ខស្សាតិ យស្ស
កស្សនិ បក្ខស្ស។ មហាបច្ឆវិយំ បន វុត្តន្តិ សម្ពុន្ទោ។ ឡាទស្ស យាចនំ ឡាទោ
ឧត្តរបនលោបេន, សោយេវ អត្ថោ បយោជនំ ឡាទត្ថោ, តទត្ថាយ។
ចាជិបទទិវសតោតិ ទុតិយទិវសតោ។ សោ ហិ ចន្ទោ វុទ្ធិញ្ច ហានិញ្ច បដិមុខំ
បដ្ឋតិ ឯត្ថ, ឯតេនាតិ វា ចាជិបទោតិ វុច្ឆតិ។ ឥតីតិ ឯវំ វុត្តនយេន។ ភក្ខវា
បញ្ញាបេតីតិ យោជនា។ អញ្ញស្សាតិ ធម្មស្សវនកម្មតោ អញ្ញស្ស។ និវន្តវន្តិ
អភិក្ខណំ, “បញ្ញាបេតី”តិបទេ ភាវនបុសកំ។ ហីតិ វិត្តារោ។ ឯវញ្ញ សតីតិ ឯវំ
ពហូបការេ សតិ ច។ យន្តិយំ ធម្មំ។ សាត្តិកន្តិ សបយោជនំ។ យថានុសិដ្ឋន្តិ
អនុសិដ្ឋិយា អនុវបំ។ សញ្ញាយេវ ភិក្ខុនិយោបីតិ យោជនា។ ហីតិ សច្ចំ។

ឡាទំ កច្ឆតីតិ ឡាទំ យាចិតុំ ភិក្ខុសង្ឃស្ស អារាមំ កច្ឆតិ។ ន ឡាទោ
កន្តញ្ញោតិ ឡាទំ យាចិតុំ ភិក្ខុសង្ឃស្ស អារាមោ ន កន្តញ្ញោ។ ឡាទោតិ ច
ឧបយោកតេ បច្ឆត្តវចនន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ ឥតវថា ហិ សទ្ធបយោកោ វិវុដ្ឋយ្យ។ ឡាទំ
កន្តន្តិ ឡាទំ យាចនត្ថាយ ភិក្ខុសង្ឃស្ស អារាមំ កន្តំ។

“ទ្វេ តិស្សោ ភិក្ខុនិយោ”តិបទំ “យាចិត្វា”តិបទេ ទុតិយាកម្មំ។
“បេសេតញ្ញា”តិបទេ បឋមាកម្មំ។ ឡាទ្វបសង្កមនន្តិ ឡាទស្ស កហណាត្ថាយ
ឧបសង្កមនំ។ អារាមន្តិ ភិក្ខុសង្ឃស្ស អារាមំ។ តតោតិ កមនតោ បវន្តិ
សម្ពុន្ទោ។ តេន ភិក្ខុនាតិ ឡាទបដិក្កាហាកេន ភិក្ខុនា។ តន្តិ សម្មតំ ភិក្ខុំ។

ឧស្សហតីតិ សក្កោតិ។ ចាសាទិកេនាតិ បសាទំ អារហែន បសាទជនកេន
កាយវិចីមនោកម្មនាតិ អត្ថោ។ សម្មាទេត្ថតិ តិវិធំ សិក្ខុ សម្មាទេតុ។
ឯត្តាវតាតិ ឯត្ថកេន “ចាសាទិកេន សម្មាទេត្ថ”តិ វចនមត្តេន។ ហីតិ
ជលជោតកោ។ ឯតន្តិ “តាហី”តិវចនំ។

ឯត្ថ ច ភិក្ខុនំ សង្ឃកណ្ឌបុគ្គលវសេន វចនវារោ តិវិជោ ហោតិ, តំ តិវិចំ
វចនវារំ ភិក្ខុនីនំ សង្ឃកណ្ឌបុគ្គលវសេន តីហិ វចនវារេហិ គុណិតំ កត្វា នវ
វចនវារា ហោន្តិ, តំ អាការំ ទស្សន្តោ អាហា “តត្រាយំ វចនក្កមោ” តិ។ តត្រាតិ
បុរិមវចនាបេក្ខំ។ វចនាការោ ចាកដោវ។

ឯកា ភិក្ខុនី វា ពហូហិ ភិក្ខុនីឧបស្សយេហិ ឱវាទត្ថាយ បេសិតេ វចនាការំ
ទស្សន្តោ អាហា “ភិក្ខុនីសង្ឃោ ច អយ្យា” តិអាទិ។

តេនាបីតិ ឱវាទបដិក្កាហាកេនាបិ “ឱវាទ” ភ្លេងធំ “បដិក្កាហាកេនា” តិ បទេ
កម្មំ។ បុន “ឱវាទ” ភ្លេងធំ “អបដិក្កហេតុ” ភ្លេងបទេ កម្មំ។ ពលតិ
អស្សាសបស្សាសមត្ថេន ជីវតិ, ន បញ្ញាជីវិតេនាតិ ពាលោ។ គិលាយតិ រុជតីតិ
គិលានោ។ គមិស្សតិ គន្ធុភព្ពោតិ គមិកោ។ អយំ បទេត្ថ យោជនា - គន្ធុភព្ពោ
យោ ភិក្ខុ គមិស្សតិ គមនំ ករិស្សតិ, ឥតិ តស្មា សោ ភិក្ខុ គមិកោ នាម។ អថ
វា យោ ភិក្ខុ គន្ធុភព្ពត្តា គមិស្សតិ គមនំ ករិស្សតិ, ឥតិ តស្មា សោ ភិក្ខុ
គមិកោ នាមាតិ។ “ភព្ពោ” តិ ច ហេតុអន្តោគធិវិសេសនំ។

តត្ថាតិ ពាលាធិសុ តីសុ បុគ្គលេសុ។ ទុតិយបក្ខទិវសេតិ ចាដិបទតោ
ទុតិយបក្ខទិវសេ។ ឧចាសថគ្គតិ ឧចាសថគេហោ។ តញ្ជិ ឧចាសថំ គណ្ឌាន្តិ,
ឧចាសថោ វា គយ្ហតិ អស្មិន្តិ “ឧចាសថគ្គ” ភ្លេងរុច្ចតិ។ តស្មី ឧចាសថគ្គ។
“អនាហេចេតុ” ភ្លេង វចនស្ស ញាបកំ ទស្សន្តោ “អបច្ចាហិវតុ” ភ្លេង វចនស្ស តមេវ
ទស្សន្តោ អាហា “អបរម្មិ រុត្ត” ភ្លេងអាទិ។

តត្ថាតិ ឱវាទបដិក្កាហាកេសុ ភិក្ខុសុ។ នោ ចស្សាតិ នោ ច អស្ស។ សភំ
វាតិ សមជ្ឈំ វា។ សា ហិ សហ ភាសន្តិ ឯត្ថ, សន្តេហិ វា ភាតិ ទិព្ពតីតិ “សភា” តិ

វុច្ចតិ, តំ សកំ វា ឧបសម្ព័ន្ធមិស្សមីតិ យោជនា។ តត្រាតិ តស្មី សភាទិកេ។ ឯវំ
“តត្ថា”តិបទេបិ។

ចតុទ្ទសន្នំ បូរណោ ចាតុទ្ទសោ, តស្មី បវារេត្វាតិ សម្ពុត្តោ។ ភិក្ខុសង្ឃេតិ
ភិក្ខុសង្ឃស្ស សន្តិកេ, សមីបត្ថេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ អន្ធិតនាតិ ឯត្ថ អស្មី អហានិ
អន្ធិ, ឥមសទ្ធតោ អហានីតិ អត្ថេ ជ្ជបច្ចយោ, ឥមសទ្ធស្ស ច អកាវេ, អន្ធិ ឯវំ
អន្ធិតនា, សូត្រោ ហិ តនបច្ចយោ។ អបរស្មី អហានិ អបរជ្ជ, អបរសទ្ធតោ
អហានីតិ អត្ថេ ជ្ជបច្ចយោ សត្តម្យន្តោយេវ។ ឯត្ថាតិ បវារណោ,
“អនុជាតាមី”តិអាទិវចនេ វា។ ហិតិ សច្ចំ។

កោលាហលន្តិ កោតូហលំ។ បឋមំ ភិក្ខុនី យាចិតញ្ញាតិ សង្ឃេន បឋមំ
ភិក្ខុនី យាចិតញ្ញា។

តាយ ភិក្ខុនិយា វចនីយោ អស្សាតិ យោជនា។ បស្សន្តោ បដិករិស្សតីតិ
វជ្ជាវជ្ជំ បស្សន្តោ ហុត្វា បដិករិស្សតិ។

ឧភិទ្ធន្តិ ភិក្ខុភិក្ខុនីនំ។ យថាហានេយេវាតិ យំ យំ ហានំ យថាហានំ, តស្មី
យថាហានេយេវ។ កេនចិ បរិយាយេនាតិ កេនចិ ការណេន។ អវបុត្តោ
វរសន្តោ បិហិតត្ថោតិ អាហា “បិហិតោ”តិ។ វចនំយេវាតិ ឱវាទវចនំយេវ។
បថោតិ ជេដ្ឋកដ្ឋានេ ហានស្ស ការណត្ថា បថោ។ ទោសំ បនាតិ
អភិក្កមនាទីសុ អាទិនំ បន។ អញ្ញេន្តិ មក្ខេន្តិ។ ភិក្ខុហិ បន ឱវទិតុំ
អនុសាសិតុំ វជ្ជតីតិ យោជនា។

អញ្ញេន្តិ ឱវាទតោ អញ្ញំ។ ឯសោតិ គរុធម្មោ។

១៥០. “អធម្មកម្មេ”តិ ឯត្ថ កតមំ កម្មំ នាមាតិ អាហា
“អធម្មកម្មេតិអាទិសូ”តិអាទិ។ តត្ថាតិ អធម្មកម្មធម្មកម្មេសុ។

១៥២. ឧទ្ទេសំ ទេន្តោ ភណាតិ, អនាបត្តិទិ យោជនា។ ឌីសារេតីទិ កថេតិ។
ចតុបរិសតីទិ ចតុបរិសស្មី។ តត្រាបីទិ តេន ភិក្ខុជីនំ សុណានការលោនាតិ។
បឋមំ។

២. អត្ថផ្ដុតសិក្ខាបទំ

១៥៣. ឧតិយេ បរិយាយសន្តោ វារត្តោតិ អាហា “វារេនា”តិ។ វារោតិ ច
អនុក្កមោយេវាតិ អាហា “បជិចាជិយាតិ អត្តោ”តិ។ អធិកំ ចិត្តំ ឥមស្សាតិ
អធិចេតោតិ ទស្សន្តោ អាហា “អធិចិត្តវតោ”តិអាទិ។ អធិចិត្តំ នាម ឥធម
អរហត្តជលចិត្តមេវ, នវិបស្សនាចាទកក្ខតំ អជ្ឈសមាបត្តិចិត្តន្តិ អាហា
“អរហត្តជលចិត្តនា”តិ។ “អធិចិត្តសិក្ខា”តិអាទិសុ (ចារា. ៤៥; ជី. និ. ៣.៣០៥;
ម. និ. ១.៤៩៧; អ. និ. ៦.១០៥; មហានិ. ១០) ហិវិបស្សនាចាទកក្ខតំ
អជ្ឈសមាបត្តិចិត្តំ “អធិចិត្ត”ន្តិ វុច្ចតិ។ ន បមជ្ឈតោតិ ន បមជ្ឈន្តស្ស។
សាតធ្វកិរិយាយាតិ សតតករណេន។ ឧភោ លោកេ មុនតិ ជាតាតីទិ មុនីទិ
ច, មោនំ វុច្ចតិ ញាណំ មុននជ្ឈន ជាននត្ថេន, តមស្សត្តិទិ មុនីទិ ច ទស្សន្តោ
អាហា “មុនីនាតី”តិអាទិ។ តត្ថ “យោ មុនតិ...បេ... មុននេន វា”តិឥមីនា បឋមត្ថំ
ទស្សតិ, “មោនំ វុច្ចតិ...បេ... វុច្ចតិ”តិឥមីនា ឧតិយត្ថំ ទស្សតិ។ មុន គតិយន្តិ
ធាតុចាបេសុ (សទ្ធិនីតិធាតុមាលាយំ ១៥ បការន្តធាតុ) វុត្តត្ថា “យោ មុនតី”តិ
ឯត្ថ ភូវាទិគណិកោ មុនធាតុយេវ, ន កិយាទិគណិកោ មុធាតុតិ ទដ្ឋព្ភំ។ អថ
វា មុនញាណោតិ ធាតុចាបេសុ (សទ្ធិនីតិធាតុមាលាយំ ១៧ កិយាទិគណិកា)
វុត្តត្ថា “មុនាតី”តិ កិយាទិគណិកោវ។ ធាតុន្តនការលោចោតិ ទដ្ឋព្ភំ។ “មោនំ
វុច្ចតិ ញាណា”ន្តិ ចេត្ត ញាណំ នាម អរហត្តញាណាមេវ។ មោនស្ស បថោ

មានបង្ហាតិ វុត្ត សត្តតិស ពោធិបក្ខិយធម្មាវ អធិប្បតាតិ អាហា
“សត្តតិសពោធិបក្ខិយធម្មសូ”តិ។ អថ វា អធិសីលសិក្ខាធម្មោ អធិប្បតាតិ
អាហា “តិសុ វា សិក្ខាសូ”តិ។ បុព្វភាគបដិបទន្តិ អរហត្តញ្ញាណសូ បុព្វភាគ
បវត្តំ សីលសមថវិបស្សនាសម្ពាទំ បដិបទំ។ បុព្វភាគតិ អរហត្តញ្ញាណសូ
បុព្វភាគ។ ឯត្ថាតិ “អធិចេតសោ... បេ... សិក្ខតោ”តិ វចនេ។ “តាធិនោ”តិបទំ
“មុធិនោ”តិបទន យោជេតព្ពន្ធិ អាហា “តាធិសស្ស ខីណាសវមុធិនោ”តិ។
ឯត្ថាតិ “សោកា ន ភវន្តិ តាធិនោ”តិ វចនេ។ រាគាធម្មោ ឧបសមេតិ តិ
ឧបសន្តោតិ ធស្សេតុំ វុត្តំ “រាគាធិន”ន្តិ។ សតិ អស្សតិ តិ សតិមាតិ កត្វា
មន្តសន្តោ និច្ចយោគត្ថោតិ អាហា “សតិយា អវិរហិតស្ស”តិ។

ន កសីយតិ ន វិលេខីយតិ តិ អកាសោ, សោយេវ អាកាសោ។ អន្តរេន
ធិន្តេន ឥត្ថិតញ្ញោតិ អន្តលិក្ខោ។ អាកាសោ ហិ ចតុត្ថិជោ អជដាកាសោ,
កសិណុក្ខាជិមាកាសោ, បរិច្ឆិន្នាកាសោ, រូបបរិច្ឆេទាកាសោតិ។ តត្ថ
អជដាកាសោវ ឥតាធិប្បតោ “អន្តលិក្ខោ”តិ វិសេសិតត្ថា។ តេនាហា “ន
កសិណុក្ខាជិមេ, ន បន រូបបរិច្ឆេទេ”តិ។ បរិច្ឆិន្នាកាសោបិ
រូបបរិច្ឆេទាកាសេន សង្កហិតោ។ “ម”ន្តិ បទំ “អវមញ្ញន្តិ”តិ បទេ កម្មំ។
ឯត្ថកមេវាតិ ឯតប្បមាណំ “អធិចេតសោ”តិ អាធិសម្ពាទំ វចនមេវ, ន អញ្ចំ
ពុទ្ធវចនន្តិ អត្ថោ។ អយន្តិ ចូឡបន្តកោ ថេរោ។ ហន្តាតិ វស្សគ្គត្ថ និចាតោ។
មម អាណុភាវំ ធស្សេមិ, តុម្ភេ បស្សថ គណ្ណថាតិ អធិប្បាយោ។ វុដ្ឋាយាតិ តតោ
ចតុត្ថជ្ឈានតោ វុដ្ឋហិតោ។ អន្តរាបិ ឆាយតិ តិ ឯត្ថ បិសទ្ធស្ស អដ្ឋានតំ
ធស្សេន្តោ អាហា “អន្តរឆាយតិបី”តិ។ ឯសេវ នយោ “សេយ្យម្បិ កប្បតិ”តិ
ឯត្ថបិ។ ថេរោតិ ចូឡបន្តកោ ថេរោ។ ឥទំ បទំ អន្តរន្តរា យុត្តជ្ជានេសុ សម្ពុទ្ធិត្វា
“តព្វោវ ភណតិ”តិ ឥមិនា សម្ពុទ្ធិតព្វំ។ ភាតុថេរស្សាតិ ជេដ្ឋកភាតុភូតស្ស
មហាបន្តកថេរស្ស។

បទដ្ឋាន គាថាយំ តយោ ចាទា ឥន្ទ្រជិរា, ចតុត្ថទាទោ ឧបេន្ទ្រជិរោ។ តស្មា
បទដ្ឋាន ឯត្ថ មការេ បរេ ទុក្ការុក្ការស្ស លោបំ កត្វា បរក្ខំ នេត្វា “បទ្គ”ន្តិ
ទិកាវេន លិខិតព្រំ។ អរិកតន្ត្រិ ឯត្ថ រិកិ ទីយុទ្ធារណមេវ យុត្តំ។ បន្តេ ទវតិ
គប្បតិកិ បទុមំ។ កោកំ ទុក្កន្តស្ស អាទានំ ទុទតិ អបនេតិកិ កោកនុទំ។ សុន្តរោ
គន្លោ ឥមស្សតិ សុគន្ធាំ។ អយំ បនេត្ត យោជនា - យថា កោកនុទស្ត្វាតំ
សុគន្ធាំ ចាតោ បគេវ ពាលាតបេន ដុល្លំ វិកសិតំ អរិកតន្ត្រិ ហុត្វា វិរោចមាទំ
បទុមំ សិយា, តថា អន្តិរសំ អន្តិរោ សរិរោ និច្ឆរណាបកស្សរសំ ហុត្វា
វិរោចមាទត្ថំ អន្តលិក្ខេ តបន្តំ អាទិច្ចំ ឥវ តេជានុកេ តបន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ
បស្សតិ។

បគុណាន្តិ វាចុក្កតំ។ តតោតិ អសក្កុណោយ្យតោ។ នន្តិ ចូឡបន្តកំ។ ថេរោតិ
មហាបន្តកោ ថេរោ និក្ខឡាបេសីតិ សម្ពន្ធោ។ សោតិ ចូឡបន្តកោ។ អថាតិ
តស្មី កាលេ។ ភគវា អាហាតិ យោជនា។ ពុទ្ធចក្កនាតិ
អាសយានុសយេន វិទ្យុយបរោបរិយត្តញ្ញាណសម្ពាតេន សត្តញ្ញាពុទ្ធានំ ចក្កនា។
តន្តិ ចូឡបន្តកំ។ តស្សាតិ ចូឡបន្តកស្ស។ អថាតិ តស្មី អាហេចនកាលេ។
អស្សាតិ ចូឡបន្តកស្ស, ទត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ រជំ មលំ ហារតិ អបនេតិកិ
រដោហារណំ, បិលោតិកខណ្ឌំ។ សោតិ ចូឡបន្តកោ។ តស្សាតិ
បិលោតិកខណ្ឌស្ស, “អន្ត”ន្តិបទេ អវយវិសម្ពន្ធោ។ បរិសុទ្ធម្បីតិ បិសន្នោ
អបរិសុទ្ធេ បិលោតិកខណ្ឌោ កា នាម កថាតិ ទស្សេតិ។ សំវេតន្តិ សន្តាសំ
ភយន្តិ អត្ថោ។ អថាតិ តស្មី អាម្ពកាលេ។ អស្សាតិ ចូឡបន្តកស្ស។ “ត”ន្តិបទំ
“មមាយនភារ”ន្តិបទេន សម្ពុទ្ធាំ កត្វា យោជនា កាតញ្ញាតិ។ ទុតិយំ។

៣. ភិក្ខុបស្សយសិក្ខាបទំ

១៦២. តតិយេ “ឡីវនតិ ចាចិត្តិយស្ស” តិ សាមញ្ញតោ វុត្តបិ វិសេសតោ
អត្ថោ គហេតញ្ញាតិ អាហា “អដ្ឋហិ គរុធម្មហិ ឡីវនន្តស្សេវ ចាចិត្តិយ” ន្តិ។
ឥតោតិ ឥមស្មា សិក្ខាបទម្ហា។ យត្ថ យត្ថាតិ យស្មី យស្មី សិក្ខាបទេ។ សព្វត្ថ
តត្ថ តត្ថាតិ យោជនាតិ។ តតិយំ។

បកិណ្ណកកថា

ឯត្ថាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ ឥទំ បកិណ្ណកំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ តីណិ
ចាចិត្តិយានីតិ ភិក្ខុនោ អសម្មតត្ថា ឯកំ ចាចិត្តិយំ, សូរិយស្ស អត្ថដ្ឋតត្ថា
ឯកំ, ភិក្ខុនុបស្សយំ ឧបសម្ព័ន្ធមិតត្ថា ឯកន្តិ តីណិ ចាចិត្តិយានិ។ កថន្តិ កេន
ការណេន ហោតីតិ យោជនា។ តត្ថាតិ ភិក្ខុនុបស្សយំ។ តស្សេវាតិ
សម្មតស្សេវ ភិក្ខុនោ។ អញ្ញេន ធម្មនាតិ គរុធម្មហិ អញ្ញេន ធម្មេន។ ធិវា
បនាតិ សូរិយុគ្គមនតោ តស្ស អនត្ថដ្ឋតេយេវាតិ។

៤. អាមិសសិក្ខាបទំ

១៦៤. ចតុត្ថេ ពហុំ មានំ កតំ យេហីតិ ពហុកតា។ ពហុកតា ហុត្វា ន
ឡីវនន្តិ អត្ថំ ឧស្សេន្តោ អាហា “ន ពហុកតា” តិអាទិ។ ធម្មតិ សីលាទិធម្មេ។
អធិប្បាយោតិ “ន ពហុកតា” តិបទស្ស, ធម្មត្ថិយានំ វា អធិប្បាយោតិ យោជនា។
“កត្តកាមោតិ អាទិន” ន្តិបទំ “អត្ថោ” តិបទេ វាចកសម្ពុទ្ធា។

អសម្មតោ នាម ឋបិតោ វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។ សម្មតិន្តិ
ភិក្ខុនោវាទកសម្មតី។ បច្ឆា សាមណោភូមិយំ ឋិតោតិ យោជនាតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ជីវរទានសិក្ខាបទំ

១៦៩. បញ្ចមេ រដិកាយាតិ រដ្ឋាយ។ សា ហិ រដស្ស ហិតត្តា រដិកាតិ វុច្ឆតិ។
សន្និដ្ឋាតិ សមោធានវសេន ធស្សីយីត្តាតិ សន្និដ្ឋា។ ធិដ្ឋមត្តកា មិត្តាតិ អាហ
“មិត្តា”តិ។ សេសន្តិ វុត្តវចនតោ សេសំ វចនំ។ តត្រាតិ
ចីវរ បដិគ្គហណសិក្ខាបទេ។ ហិតិ វិសេសជោតកំ។ ឥធាតិ ឥមស្មី
ចីវរធានសិក្ខាបទេតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ចីវរសិព្ពនសិក្ខាបទំ

១៧៥. ធរដ្ឋ ឧទាយីតិ ឯត្ថ មហាឧទាយី, កាឡុទាយី, លាឡុទាយីតិ តយោ
ឧទាយី ហោត្តិ។ តេសុ តតិយោវាធិប្បតោតិ អាហ “លាឡុទាយី”តិ។ បភាវេន
ហិតិ បវត្តតីតិ បដ្ឋាតិ កតេ បដិពលោវ លព្ពតិ។ តេនាហ “បដិពលោ”តិ។
និបុណោតិ កុសលោ។ “បដិកានេន កតចិត្ត”ន្តិឥមីនា “បដិកានចិត្ត”ន្តិ
បទស្ស មជ្ឈេ បទលោបំ ធស្សតិ។ សោតិ លាឡុទាយី អកាសីតិ សម្ពុទ្ធា។
តស្សាតិ ចីវរស្ស។ “យថាសំហជ”ន្តិ ឯត្ថ វេសន្តោ អជ្ឈាហិតញោតិ អាហ
“យថាសំហជមេវា”តិ។

១៧៦. យំ ចីវរំ និវាសិតុំ វា ចារុបិតុំ វា សក្កា ហោតិ, តំ ចីវរំ នាមាតិ
យោជនា។ ឯវំ ហិតិ ឯវមេវ។ “ទុក្កជ”ន្តិឥមីនា “សយំ សិព្ពតិ, អាបត្តិ
ចាចិត្តិយស្សា”តិ ឯត្ថ អន្តរាបត្តិ ធស្សតិ។ អាភាតិ សូចិ។ សា ហិ អរតិ
និស្សន្ទ្រវសេន គច្ឆតិ បរិសតីតិ “អាភា”តិ វុច្ឆតិ, តស្សា បថោ គមនំ អាភាបថោ,
តស្មី, អាភាបថស្ស ជីហារណាវសានត្តា “ជីហារណោ”តិ វុត្តំ។ សតក្ខត្តម្បីតិ
អនេកក្ខត្តម្បី។ អាណាត្តាតិ អាណាប័យតីតិ អាណាត្តោ។ “អាណាបិតោ”តិ
វត្តព្ពេណាបេសន្តស្ស លោបំ, ឥការស្ស ច អការំ កត្វា, “អាធត្ត”តិ
អាឡាតបទេ តេវិតត្តិយាវិយ តបច្ចយស្ស ច ទិការំ កត្វា ឯវំ វុត្តំ។ តេនាហ

“សកី ជីវំ សិញ្ញាតិ វុត្តោ” តិ។ អថ បនាតិ តតោ អញ្ញាថា បន។ អាណាត្តស្សាតិ
អាណាបិតស្ស។ សម្ពហុលានិបិ ចាចិត្តិយានិ ហោន្តិតិ សម្ពន្ធោ។

យេបិ និស្សិតកា សិញ្ញាតិ យោជនា, អាចរិយុបជ្ឈាយេសុ សិញ្ញន្តេស្វតិ
សម្ពន្ធោ។ តេសន្តិ អាចរិយុបជ្ឈាយានំ។ តេសម្បីតិ និស្សិតកានម្បី។
ញាតិកានំ ភិក្ខុនិទំ ជីវំន្តិ សម្ពន្ធោ។ “អន្តោវាសិកេហី” តិបទំ
“សិញ្ញាបេន្តិ” តិបទេ ការិតកម្មំ។ តត្រាបិតិ អាចរិយុបជ្ឈាយេហិ សិញ្ញាបនេហិ។
“អន្តោវាសិកេ” តិបទំ “វិញ្ញេត្វា” តិបទេ សុទ្ធកម្មំ, “សិញ្ញាបេន្តិ” តិបទេ
ការិតកម្មំ។ ឥតវេសន្តិ អាចរិយុបជ្ឈាយានន្តិ។ ធម្មំ។

៧. សំវិទានសិក្ខាបទំ

១៨១. សត្តមេ “តាសំ ភិក្ខុនិទំ បច្ឆា គច្ឆន្តិន” ន្តិ បទានិ “បត្តជីវំ” ន្តិ
ចាប៌សេសេន យោជេតញ្ញានីតិ អាហា “បច្ឆា គច្ឆន្តិនំ បត្តជីវំ” ន្តិ។ តា ភិក្ខុនិយោ
បច្ឆា គច្ឆន្តិយោតិ វិភត្តិវិបល្លាសំ កត្វា “ទូសេសុ” ន្តិបទេន យោជេតញ្ញានីតិ
អាហា “តា ភិក្ខុនិយោ ចោរា ទូសយីស្វ” តិ។ អថ វាវិភត្តិវិបល្លាសមកត្វា
“អច្ឆិន្ទិស្វ” តិ បទេ “បត្តជីវំ” ន្តិបទំ អជ្ឈាហរិត្វា “ទូសេសុ” ន្តិបទេ “សីល” ន្តិ
ចាបំ អជ្ឈាហរិត្វា យោជេតញ្ញានិ ធម្មតំ។

១៨២-ក. សំបុព្វោ, វិបុព្វោ ថ ធានាតុ ត្វាបច្ឆយោ ហោតីតិ អាហា
“សំវិទហិត្វា” តិ។ កុក្កុដោតិ តម្ពច្ឆន្នោ។ សោ ហិ កុក្កតិ អាហារត្ថំ
ចាណាកាធយោ អាទនាតីតិ កុក្កុដោ។ អយន្តិ កាមោ។ អធិករណោ ណោតិ
អាហា “សម្បទន្តិ ឯត្តា” តិ។ ឯត្តាតិ ថ ឯតស្មី កាមេ។ ឧត្តរបទស្ស
អធិករណាត្តត្តា បុព្វបទេន ធម្មិសមាសោតិ អាហា “កុក្កុដាន” ន្តិអាទិ។ ឯវំ
លាសទ្ធស្ស អធិករណាត្ថំ, បុព្វបទេន ធម្មិសមាសញ្ចា ទស្សេត្វា ឥទានិ

ណាសទុស្ស ការវត្តំ, បុព្វបទេន ពាហិវត្តសមាសព្វា ទស្សេតុំ វុត្តំ “អថ វា” តិ។
តត្ថាតិ បច្ឆិមចាបេ។ ឧប្បតិក្ខាតិ ឧឌ្ឍតា ឧទ្ធុ អាគាសំ លង្កិតាតិ អត្ថោ។ ឯត្ថាតិ
បច្ឆិមចាបេ។ ទិដ្ឋាតិ បទគមនបក្ខគមនវសេន ទិបកាវេន។ “ឧបចារោ ន
លព្ពតី” តិ ឥមិនា គាមន្តរោ ន ហោតិ, ឯកគាមោយេវ បន ហោតិ, តស្មា
អាបត្តិបិ ឯកាយេវ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ បច្ចុសេតិ បភាតេ។ សោ ហិ បដិវុទ្ធុ
តិមិវ ឧសេតិ ឆាសេតីតិ បច្ចុសោតិ វុច្ឆតិ។ វស្សន្តស្សាតិ វន្តស្ស។
“វចនតោ” តិ បទំ “អាបត្តិយេវា” តិ បទេ ព្យាបកហេតុ។ វតនមត្តន្តរោតិ
កុក្កបមាលោន ព្យវធានោ។

តត្រាតិ “គាមន្តរេ គាមន្តរេ” តិ វចនេ។ ហីតិ វិត្ថារោ។ ឧភោបីតិ
ភិក្ខុភិក្ខុនិយោបិ សំវិទហន្តីតិ សម្ពុទ្ធា។ នវទន្តីតិ អដ្ឋកថាចរិយា ន
កថយន្តិ។ ចតុន្នំ មគ្គានំ សមាគមដ្ឋានំ ចតុក្កំ, ទិវ្ទំ, តិណ្ណំ, ចតុក្កតោ
អតិរេកានំ វា មគ្គានំ សម្ពុទ្ធដ្ឋានំ សិដ្ឋាជកំ។ តត្រាបីតិ ឧបចារោក្កមនេបិ។
គាមតោតិ អត្តនោ គាមតោ។ យាវ ន ឌីក្កមន្តិ, តាវាតិ យោជនា។ សន្វាយាតិ
អារព្ភ។ អថាតិ តស្មី និក្ខមនកាលេ។ ទ្វេបីតិ ភិក្ខុភិក្ខុនិយោបិ គច្ឆន្តីតិ
សម្ពុទ្ធា។ តន្តិ វចនំ។

ហីតិ វិសេសោ។ “គាមន្តរេ គាមន្តរេ” តិ បុរិមស្មី នយេ អតិក្កមេ អនាបត្តិ,
ឌីក្កមនេ អាបត្តិ តិ អយំ វិសេសោ។

១៨៤. គតបុព្វត្ថាតិ គតបុព្វា អត្ត ភវថាតិ អត្ថោ។ ឯហិ គច្ឆាមាតិ វា
អាគន្ធយ្យាសីតិ វា វទតីតិ យោជនា។ ចេតិយវន្តនត្ថន្តិ ជូបស្ស វន្តិគុំ។

១៨៥. វិសង្កេតនាតិ ឯត្ថ កាលវិសង្កេតោ, ធូរវិសង្កេតោ,
មគ្គវិសង្កេតោតិ តិវិជោ។ តត្ថ កាលវិសង្កេតេនេវ អនាបត្តិ សន្វាយ

“វិសង្កេតន កច្ចន្តិ, អនាបត្តិ” តិ អាហា។ ធារវិសង្កេតន វា មគ្គវិសង្កេតន វា
អាបត្តិមោក្ខានត្តិ។ តមត្ថំ ធស្សន្តោ អាហា “បុរេភត្ត” ត្តិអាធិ។
ចក្កសមារុទ្ធាតិ ភិយាបថចក្កំ វា សកជចក្កំ វា សម្មា អារុទ្ធា។ ជនបទាតិ
ជនកោដ្ឋាសា។ បរិយាយន្តិ បរិ បុនប្បនំ យន្តិ ច អាយន្តិ ចាតិ។ សត្តមំ។

៨. នាវាភិកុហនសិក្ខាបទំ

១៨៨. អជ្ឈមេ សហ អញ្ញមញ្ញំ ជវំ អភិត្តវំ វំ សន្តវោ, សង្កមោតិ វុត្តំ
ហោតិ។ មិត្តការវេន សន្តវោ មិត្តសន្តវោ, លោកេហិ អស្សនេតញ្ញោ ច សោ
មិត្តសន្តវោ ចេតិ លោកស្សនមិត្តសន្តវោ, តស្ស វសោ បក្ខ, តេន វា
អាយត្តោតិ លោកស្សនមិត្តសន្តវោវសោ, តេន។ ឧទ្ធុ កច្ចតិ ឧទ្ធុកាមិនីតិ
ធស្សន្តោ អាហា “ឧទ្ធុ” ត្តិអាធិ។ ឧទ្ធុន្តិ ច ឥធម បដិសោតោ។ តេនាហា “នទិយា
បដិសោត” ត្តិ។ “ឧទ្ធុកាមិនី” ត្តិមាតិកាបទំ “ឧទ្ធុវនិកាយា” តិបទភាជនិយា
សំសន្តោ អាហា “យស្មា បនា” តិអាធិ។ យោតិ ភិក្ខុ។ ឧទ្ធុ ជវនតោតិ
បដិសោតំ គមនតោ។ តេនាតិ តេន ហេតុនា។ អស្សតិ “ឧទ្ធុកាមិនី” ត្តិបទស្ស។
អនុសោតំ ឥធម អនោ នាមាតិ អាហា “អនុសោត” ត្តិ។ អស្សបីតិ បិសន្នោ
បុរិមាបេក្ខោ។ តត្ថាតិ “ឧទ្ធុកាមិនី វា អនោកាមិនី វា” តិវចនេ។ យន្តិ នាវំ
ហារន្តិ សម្ពុត្តោ។ សម្បជិហាននត្តន្តិ សម្មា បដិមុខំ ចាននត្តំ, ឧដុបជ្ជាបនត្តន្តិ
អត្តោ។ ឯត្ថាតិ នាវាយំ។ “បេត្វា” តិបទភាជនិមបេក្ខិត្វា “ឧបយោកតេ
និស្សក្កវចន” ត្តិ អាហា។ “អញ្ញត្រា” តិ មាតិកាបទេ អបេក្ខិតេ និស្សក្កតេ
និស្សក្កវចនម្យិ យុដ្ឋតេវ។

១៨៩. ឯកំ តិវំ អតាមកំ អវញ្ញំ ហោតិ យោជនា។
អនុយោជនកណាឆាយ ចាចិត្តិយានិ ហោន្តិ តិ សម្ពុត្តោ។ មជ្ឈេន គមនេបីតិ
បិសន្នោ អតាមកអវញ្ញតិវបស្សេន គមនេ កា នាម កថាតិ ធស្សតិ។ ន

កេរ្ត៍លំ នធិយាតិ កេរ្ត៍លំ នធិយា ឯវ អនាបត្តិ នាតិ យោជនា, អញ្ញេសុបិ
សមុទ្កាធិសុ អនាបត្តិ អធិប្បាយោ។ យោបិ ភិក្ខុ គច្ឆតិ ភិក្ខុ សម្ពុទ្ធោ។ ហិក្ខុ
សច្ចំ, យស្មា វា។

១៩១. កាលវិសង្កេតោ, តិក្ខុវិសង្កេតោ, នាវាវិសង្កេតោតិ តិវិជោ
វិសង្កេតោ។ តត្ថ កាលវិសង្កេតេន អនាបត្តិ សន្ធាយ “វិសង្កេតេន
អភិរុហន្តិ” តិ វុត្ថំ។ អញ្ញេន វិសង្កេតេន អាបត្តិយេវ, តមត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា
“ឥធាបិ” តិ អាធិតិ។ អជ្ជមំ។

៩. បរិចាចិតសិក្ខាបទំ

១៩២. នវមេ មហានាគេស្វតិ មហាអរហន្តេសុ តិជ្ជមាណេសុ សន្តេសុ,
ចេតកេ បេស្សក្ខតេ នវកេ ភិក្ខុ និមន្តេតិ ភិក្ខុ អធិប្បាយោ។ ឥតរថាតិ
វិភត្តិវិបល្លាសតោ វា ចាបសេសតោ វា អញ្ញេន បកាវេន។ អន្តរំ មជ្ឈំ បត្តា
កថា អន្តរកថាតិ ធស្សេន្តោ អាហា “អវសាន” តិ អាធិតិ។ បកិរិយត្ថាតិ បកតា, ន
បកតាវិប្បកតាតិ វុត្ថេ កិរិយមាណកថាវាតិ អាហា “កិរិយមាណា ហោតិ” តិ។
អទុច្ឆិកេនាតិ ឧបឡាបក្ខនា។ តេហិក្ខុ ថេរេហិ។

១៩៣. លទ្ធពុត្តិ លទ្ធវាបំ។ អស្សតិ “ភិក្ខុនិបរិចាចិត” តិ បទស្ស។ សម្មា
អារភិតញោតិ សមារម្ភោតិ ធស្សេន្តោ អាហា “សមារម្ភំ វុត្ថតិ” តិ។
បដិយាធិតស្សតិ បរិចាចិតស្ស ភត្តស្ស។ គិហិនំ សមារម្ភោតិ គិហិសមារម្ភោ,
កត្វត្ថេ ចេតំ សាមិវចនំ។ តតោតិ តតោ ភត្តតោ។ អញ្ញាត្រាតិ វិជោ។ តមត្ថំ
វិវរេន្តោ អាហា “តំ បិណ្ឌាចាតំ វេបេត្វា” តិ។ បទភាជនេ បន វុត្ថន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
“ញាតកបវារិតេហិ” តិ បទំ “អសមារម្ភោ” តិ បទេ កត្តា។ អត្ថតោតិ

ភិក្ខុនិអបរិចាចិតអត្ថតោ។ តស្មាតិ យស្មា អត្ថតោ សមាវទ្ធោវ ហោតិ,
តស្មា។

១៩៥. បដិយាទិតន្តិ បដិយត្ថំ។ បកតិយា បដិយត្ថំ បកតិបដិយត្តន្តិ
ទស្សន្តោ អាហា “បកតិយា”តិអាទិ។ មហាបច្ឆវិយំ បន វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។
តស្សាតិ តស្សវ ភិក្ខុនោ។ អញ្ញស្សាតិ តតោ អញ្ញស្ស ភិក្ខុនោ។

១៩៦. ភិក្ខុនិបរិចាចិតេបីតិ បិសន្នោ ភិក្ខុនិអបរិចាចិតេ កា នាម កថាតិ
ទស្សតីតិ។ នវមំ។

១០. រហោនិសង្កសិក្ខាបទំ

១៩៨. ទសមេ ចាឡិអត្តោ ចាតិ ឯតុ ចាឡិសន្នោវិនិច្ឆ័យសន្នេ ច
យោជេតញ្ចោ “ចាឡិវិនិច្ឆយោ”តិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ “ឥទំ សិក្ខាបទ”ន្តិបទំ
“ឯកបរិច្ឆេទ”ន្តិបទេ តុល្យតុកត្តា, “បញ្ញត្ត”ន្តិបទេ កម្មំ។ ឧបរីតិ
អចេលកវគ្គតិ។ ទសមំ។

ឡិវាទវគ្គោ តតិយោ។

២. ភោជនវគ្គោ

១. អាវសថបិណ្ឌសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

២០៣. ភោជនវគ្គស្ស បឋមេ អាវសថេ បញ្ញត្តោ បិណ្ឌោ អាវសថបិណ្ឌោតិ
ទស្សន្តោ អាហា “សមន្តា”តិអាទិ។ បរិក្ខត្តន្តិ បរិវុតំ អាវសថន្តិ សម្ពន្ធោ។ អន្ទំ
បថំ គច្ឆន្តីតិ អន្ទិកា។ គិលាយន្តិ វុជន្តីតិ គិលានា។ គញ្ចោ កុច្ឆិជ្ជសត្តោ
ឯតាសន្តិ គត្តិនិយោ។ មលំ បញ្ចាជេន្តីតិ បព្ពជិតា, តេសំ យថាធុរ្យបន្តិ សម្ពន្ធោ។

បញ្ញត្តានិ មញ្ញបីហ្នានិ ឯត្ថាតិ បញ្ញត្តមញ្ញបីហ្នា, តំ។ អនេកកត្តបរិច្ឆេទំ
អនេកបមុខបរិច្ឆេទំ អារសំ កត្វាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ អារសេ។ តេសំ
តេសន្តិ អន្តិកាជីនំ។ ហិយ្យោសទ្ទស្ស អតីតានន្តរាហស្ស ច
អនាគតានន្តរាហស្ស ច វាចកត្តា ឥធ អនាគតានន្តរាហវាចកោតិ អាហ
“ស្វេបី”តិ។ កុហី គតា ឥតិ វុត្ថេតិ យោជនា។ “កុក្កុទ្ធាយន្តោ”តិបទស្ស
នាមធាតុំ ទស្សន្តោ អាហ “កុក្កុទ្ធំ ករោន្តោ”តិ។

២០៦. “អន្តយោជនំ វា យោជនំ វា”តិឥមិនា “បក្កមិតុ”ន្តិបទស្ស កម្ចំ
ទស្សេតិ។ “គន្ត”ន្តិឥមិនា កម្មសទ្ទស្ស បទវិក្ខេបត្ថំ ទស្សេតិ។
“អនោទិស្ស”តិបទស្ស ត្វាបច្ឆយន្តការំ ទស្សេតុំ “អនុទិសិត្វា”តិ វុត្ថំ។ ចាសំ
ខេតីតិ ចាសណ្ណោ, សត្តានំ ចិត្តេសុ ទិដ្ឋិចាសំ ឱបតីតិ អត្ថោ។ អថ វា
តណ្ហាចាសំ, ទិដ្ឋិចាសញ្ច ខេតិ ឧទ្ទេតីតិ ចាសណ្ណោ, តំ ចាសណ្ណំ។ យាវតត្ថោ
បញ្ញត្តោ ហោតីតិ យាវតា អត្ថោ ហោតិ, តាវតា បញ្ញត្តោ ហោតីតិ
យោជនា។ “យាវទត្ថោ”តិបិ ចាហ្នា, អយមេវត្ថោ។ ទការោ បទសន្តិករោ។
សកី ភុញ្ញិតព្ភន្តិ ឯកទិវសំ សកី ភុញ្ញិតព្ភន្តិ អត្ថោ។ តេនាហ “ឯកទិវសំ
ភុញ្ញិតព្ភ”ន្តិ។

ឯត្ថាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ ឯកកុលេន វា បញ្ញត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ ភុញ្ញិតុំ ន
វដ្តតិ ឯកតោ ហុត្វា បញ្ញត្តត្ថាតិ អធិប្បាយោ។ នាណកុលេហិ បញ្ញត្តំ បិណ្ឌាន្តិ
យោជនា។ ភុញ្ញិតុំ វដ្តតិ នាណកុលានិ ឯកតោ អហុត្វា វិសុំ វិសុំ បញ្ញត្តត្ថាតិ
អធិប្បាយោ។ យោបិ បិណ្ឌោ ទិដ្ឋតីតិ សម្ពន្ធា។ ឧបច្ឆិនិត្វាតិ
អសទ្ធិយាទិចាបចិត្តត្ថា ឧបច្ឆិនិត្វា។

២០៨. អនុវសិត្វាតិ បុនប្បុនំ វសិត្វា។ អន្តរាមគ្គ គច្ឆន្តត្ថា “គច្ឆន្តោ
ភុញ្ញិតី”តិ ឥទំ តាវ យុត្តំ ហោតុ, គតជ្ជានេ បទ គមិតត្ថា កថំ?

បច្ចុប្បន្នសមីចោបិ អតីតោ តេន សង្កហិតត្តា យុត្តំ។ “កុតោ នុ វុំ ភិក្ខុ
អាគច្ឆសី” តិអាធិសុ (សំ. និ. ១.១៣០) វិយ។ តំសមីចោបិ ហិ តាធិសោ។
នាណាដ្ឋានេសុ នាណាកុលានំ សន្តកេ បកតិយា អនាបត្តិការតោ នាណាដ្ឋានេសុ
ឯកកុលស្សេវ សន្តកំ សន្ធាយ វុត្តំ “អនាបត្តិ” តិ។ អារទ្ធស្ស វិច្ឆេទត្តា “បុន
ឯកទិវសំ ភុញ្ញតុំ លភតី” តិ វុត្តំ។ “ឌីទិស្សា” តិ សាមញ្ញតោ វុត្តេបិ ភិក្ខុយេវ
គហេតញ្ញាតិ អាហា “ភិក្ខុនំយេវា” តិ។ បឋមំ។

២. គណកោដនសិក្ខាបទំ

២០៩. ធុតិយេ បហីនលាភសក្ការស្ស ហេតុំ ទស្សេន្តោ អាហា “សោ
កិរា” តិអាធិ។ សោតិ ទេវទត្តោ។ “អហោសី” តិ ច “ចាកដោ ជាតោ” តិ ច
យោជេតញ្ញោ។ អជាតសត្តនាតិ អជាតស្សេយេវ បិតុរាជស្ស សត្តការតោ
អជាតសត្តនា, “មារាបេត្វា” តិបទេ ការិតកម្មំ។ រាជានន្តិ ពិម្ពិសាររាជំ,
“មារាបេត្វា” តិបទេ ធាតុកម្មំ។ អភិមារេតិ អភិនិលីយិត្វា ភគវតោ
មារណត្ថាយ បេសិតេ ធនុធរេ។ គូឡ្យបដិច្ចន្នោតិ គុហិតោ ហុត្វា បដិច្ចន្នោ។
បរិកថាយាតិ បរិគុហនាយ កថាយ។ “រាជានម្បី” តិបទំ “មារាបេសី” តិបទេ
ធាតុកម្មំ។ បរិជ្ឈីតិ បរិជ្ជេសិ។ តតោតិ តតោ វុត្តតោ បរំ ឧដ្ឋហីសូតិ សម្ពន្ធា។
នគរេ និវសន្តីតិ នាគរា។ រាជាតិ អជាតសត្តរាជា។
សាសនកណ្ណាកន្តិសាសនស្ស កណ្ណាកសទិសត្តា សាសនកណ្ណាកំ។ តតោតិ
និហារតោ។ ឧបជ្ជានម្បីតិ ឧបជ្ជានម្បី, ឧបជ្ជានត្ថាយបិ វា។ អញ្ជេបីតិ រាជតោ
អញ្ជេបិ។ អស្សាតិ ទេវទត្តស្ស។ កិញ្ចិ ខាទនីយកោដនីយំ “ធាតត្ត” តិ ឥមិនា
យោជេតត្តំ។ កិញ្ចិ វា អភិវាទនាធិ “កាតត្ត” តិ ឥមិនា សម្ពន្ធា។ កុលេសុ
វិញ្ញាបេត្វា ភុញ្ញានស្ស ហេតុំ ទស្សេន្តោ អាហា “មា មេ” តិអាធិ។ ចោសេន្តោ
ហុត្វា ភុញ្ញាតិ តិ សម្ពន្ធា។

២០០. ភត្តំ អនិច្ចាសេន្តានំ កស្មា ជីវំ បរិត្តំ ឧប្បជ្ជតីតិ អាហ “ភត្តំ អគណ្ណាន”តិអាធិ។

២០២. ជីវការកេ ភិក្ខុ ភត្តន កស្មា និមន្តេន្តីតិ អាហ “គាមេ”តិអាធិ។

២០៥. នាធាវេរដ្ឋកេតិ ឯត្ថ រញ្ជោ ឥទំ រដ្ឋំ, វិសទិសំ រដ្ឋំ វិរដ្ឋំ, នាធប្បការំ វិរដ្ឋំ នាធាវិរដ្ឋំ។ នាធាវិរដ្ឋេហិ អាគតា នាធាវេរដ្ឋកា។ មជ្ឈេ វុទ្ធិ ហោតីតិ អាហ “នាធាវិរដ្ឋេហិ អញ្ញរដ្ឋេហិ អាគតេ”តិ។ អញ្ញរដ្ឋេហិតិ រាជគហតោ អញ្ញេហិ រដ្ឋេហិ។ រញ្ជិតព្ពន្ធិ រញ្ជន្តិ វុត្តេ និគ្គហិតស្ស អនាសនំ សន្ធាយ វុត្តំ “នាធាវេរញ្ជកេតីតិបិ ចាហេ”តិ។

២០៨. គណកោជនេតិ គណស្ស កោជនំ គណកោជនំ, គណកោជនស្ស កោជនំ គណកោជនំ, តស្មី គណកោជនេ ចាចិត្តិយន្តិ អត្ថោ។ “រត្តបរតោ”តិអាធិសុ (ធិ. និ. ១.១០; ម. និ. ១.២៩៣) វិយ ឯកស្ស កោជនសទ្ធស្ស លោចោ ទដ្ឋញ្ញោ។ ននុ ឧចាសថេវិយ ទ្វេ តយោ គណោ នាមាតិ អាហ “ឥធ គណោ នាម ចត្តារោ”តិអាធិ។ តេន ទ្វេ តយោ គណោ នាម ន ហោន្តិ, ចត្តារោ បន អាធិ កត្វា តទុត្តរិ គណោ នាមាតិ ទស្សេតិ។ តំ បនេតន្តិ ឯត្ថ ឯតសទ្ធា វេចនាលង្គារោ ទ្វីសុ សព្ពនាមេសុ បុព្វស្សេវ យេភុយ្យេន បធានត្តា។ បសវតីតិ វឡុតិ, ជាយតីតិ អត្ថោ។ វេវេចនេន វាតិ “ភត្តន និមន្តេមិ, កោជនេន និមន្តេមិ”តិ បរិយាយេន វា។ ភាសន្តវេន វាតិ មូលភាសាតោ អញ្ញាយ ភាសាយ វា។ ឯកតោ និមន្តេតា ភិក្ខុតិ សម្ពុន្នោ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ បមាណន្តិ ការណំ។ “ចត្តារោ”តិ លិង្គិវិបល្លាសំ កត្វា “វិហារេ”តិបទេន យោជេតព្ពំ។ បីតេសុយេវាតិ បទំ និទ្ធារណសមុទាយោ។ ឯកោ និមន្តេតាតិ សម្ពុន្នោ។

ចត្តារោគិត្តវិញ្ញាបេយ្យន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ ចាដេក្កន្តិ បតិឯកស្ស កាវោ
ចាដេក្កំ, វិសុទ្ធិអត្ថោ។ ឯកតោ វា នាតាតោ វាវិញ្ញាបេយ្យន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

ឆរិសម្ពាតតោ ពាហិរចម្ពតោ អព្ពន្ធរចម្ពស្ស ជូលត្តា “មហាចម្ពស្ស” តិ
វុត្តំ។ ដាលំ ឯតេសំ ចាទានំ សញ្ញាតន្តិ ដាលិតា, ឧប្បាទេន្តិតិ សម្ពុទ្ធោ។
បហាជមត្ថេ សតីតិ យោជនា។ លេសេន កប្បន្តិ បវត្តំ ចិត្តំ លេសកប្បិយំ។

សុត្តញ្ញាតិ សូចិចាសបវេសនសុត្តញ្ញា។ ននុវិសុំ ចីវរទានសមយោវិយ
ចីវរការសមយោបិ អត្ថិ, កស្មា “យទា តទា” តិ វុត្តន្តិ អាហា “វិសុំ ហី” តិអាទិ។
ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ វិសុំ ចីវរទានសមយោវិយ ចីវរការសមយោ នាម យស្មា
នត្ថិ, តស្មា “យទា តទា” តិ មយា វុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។ តស្មា យោភិត្ត ករោតិ,
តេន ភុញ្ញាតព្ពន្ធិ យោជនា។ សូចិវេវនកោតិ សិព្ពនត្ថាយ ទ្វេ បិលោតិកខណ្ឌោ
សម្ពុទ្ធិត្វា សូចិយាវិជ្ឈនកោ។ វិចារេតីតិ បញ្ចខណ្ឌាសត្តខណ្ឌាទិវសេន
សិវិទហាតិ។ ធិន្តតីតិ សត្តកេន វា ហាត្ថេន វា ធិន្តតិ។ មោយសុត្តន្តិ មុយ្ហនំ
មោយោ, អត្តតោ គហោតព្ពន្ធជ្ជេតព្ពដ្ឋានេ មុយ្ហនចិត្តំ, តស្ស ធិន្តនំ សុត្តន្តិ
មោយសុត្តំ។ អាគន្ធកបដ្ឋន្តិ ធុបដ្ឋចីវរ មូលបដ្ឋស្ស ឧបរិ ឋបិតបដ្ឋំ។
បច្ឆាគតន្តិ បដ្ឋចីវរាទីសុ លព្ពតិ។ ពន្ធិតីតិ មូលបដ្ឋេន អាគន្ធកបដ្ឋំ។ ពន្ធិតិ។
អនុវាតន្តិ ចីវរ អនុបរិយាយិ ត្វាវិយតិ ពន្ធិយតីតិ អនុវាតំ, តំ ធិន្តតិ។ យដ្ឋេតីតិ
ទ្វេ អនុវាតន្តេ អញ្ញាមញ្ញំ សម្ពុជ្ឈតិ។ អាហេបេតីតិ ចីវរស្ស ឧបរិ អាហេបេតិ។
តត្ថាតិ ចីវរ។ សុត្តំ ករោតីតិ សូចិចាសបវេសនសុត្តំ វដ្ឋេតិ។ វលេតីតិ វដ្ឋិត្វា
សុត្តវេវននណ្ឌាកេ អាវដ្ឋេតិ។ បិប្ផលិកន្តិ សត្តកំ។ តញ្ញា បិយម្បិ ដាលេតីតិ
បិប្ផលិ, សាយេវ បិប្ផលិកន្តិ កត្វា បិប្ផលិកន្តិ វុច្ឆតិ, តំ និសេតិ និសានំ
ករោតីតិ អត្ថោ។ យោ បន កថេតិ, ឯតំ ឋបេត្វាតិ យោជនា។

អន្ទានមគ្គស្ស ធ្វើការតត្តា “អន្ទយោជនពុទ្ធវេ តារុតេ” តិ វុត្ថំ។ អភិវុទ្ធន
ភុញ្ញតពុទ្ធិ សម្ពន្ធា។ យត្តាតិ យស្មី កាលេ។ “សន្និបត្តិ” តិ ពហុកត្តុវសេន
វុត្ថំ។ អកុសលំ បរិវេទ្ពតីតិ បរិព្ពាជកោ, បព្ពដ្ឋវេសំ វា បរិគ្គហេត្វា វជតិ គច្ឆតិ
បរត្ថតីតិ បរិព្ពាជកោ។ វិនា ភាវបច្ឆយេន ភាវត្ថស្ស ញាតព្ពតោ
បរិព្ពាជកភាវោ បរិព្ពាជកោ, តំ សមាបន្នោតិ បរិព្ពាជកសមាបន្នោ។ អថ វា
បរិព្ពាជកេសុ សមាបន្នោ បរិយាបន្នោតិ បរិព្ពាជកសមាបន្នោ។
“ឯតេស” ត្ថិបទំ “យេន កេនជី” តិបទេ និទ្ទារណាសមុទាយោ។

២២០. យេបិ ភិក្ខុ ភុញ្ញត្ថិ សម្ពន្ធា។ តត្ថាតិ “ទ្វេ តយោ ឯកតោ” តិវចនេ។
អនិមន្តិតោ ចតុត្ថោ យស្ស ចតុក្កស្សាតិ អនិមន្តិតចតុត្ថំ, អនិមន្តិតេន វា
ចតុត្ថំ អនិមន្តិតចតុត្ថំ។ ឯសេវ នយោ អញ្ញេសុបិ ចតុត្ថេសុ។ ឥធាតិ ឥមស្មី
សាសនេ។ និមន្តេតីតិ អកប្បិយនិមន្តនេន និមន្តេតិ។ តេសូតិ ចតុសុ ភិក្ខុសុ។
សោតិ ឧបាសកោ។ អញ្ញត្ថិ នាគតភិក្ខុតោ អញ្ញំ, និមន្តតភិក្ខុតោ វា។
តដ្ឋុណប្បត្តិ តស្មី បុច្ឆនកថនក្ខណោ បត្ថំ។ ហីតិ វិត្តារោ។ តត្ថាតិ តស្មី
ថានេ, គេហោ វា។ តេហីតិ ករណាភូតេហិ ភិក្ខុហិ។

សោតិ បិណ្ឌាចាតិកោ។ អនាគច្ឆន្តម្បីតិ សយំ ន អាគច្ឆន្តម្បី។ លច្ឆដាតិ
លភិស្សថ។

សោមីតិ សាមណេរោបិ, ន បិណ្ឌាចាតិកាយេវាតិ អត្ថោ។

តត្ថាតិ គិលានចតុត្ថេ, តេសុ ចតុសុ វា។ គិលានោ ឥតវេសំ បន
គណាប្បរកោ ហោតីតិ យោជនា។

គណាប្បរកត្តាតិ សមយលទ្ធស្ស គណាប្បរកត្តា។ ចតុក្កានីតិ
ជីវរទានចតុត្ថំ ជីវការចតុត្ថំ អន្ទានគមនចតុត្ថំ នាវាភិវហនចតុត្ថំ

មហាសមយចតុត្ថំ, សមណភត្តចតុត្ថន្តិ ធម្មចតុក្កានិ។ បុរិមេហិ មិស្សេត្វា
ឯកាធស ចតុក្កានិ វេទិតញ្ញានិ។ ឯកោ បណ្ឌិតោ ភិក្ខុ និសិន្នោ ហោតីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ តេស្វតិ តីសុ ភិក្ខុសុ, គតេសុ គប្បតីតិ យោជនា។ ភុត្វា អាគន្ធា
បិ តេសុបិ អនាបត្តិយេវ។ កស្មា សព្វេសំ អនាបត្តិ, ននុ ចត្តារោ ភិក្ខុ ឯកតោ
គណ្ហាន្តីតិ អាហា “បញ្ចន្តំ ហិ” តិអាទិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ កោជនានំ យេវាតិ ន
យាគុខជ្ជកដលាដលាជីនំ។ តានិ ចាតិ យេហិ កោជនេហិ វិសង្កេតំ នត្ថិ, តានិ ច
កោជនានិ។ តេហីតិ ចត្វាហិ ភិក្ខុហិ។ តានីតិ យាគុអាទិនិ។ ឥតីតិ តស្មា
អនាបត្តិន្តិ យោជនា។

កោចិ បេសិតោ អបណ្ឌិតមនុស្សោ វេទតីតិ យោជនា។ កត្តកាមេន
បេសិតោតិ សម្ពុទ្ធោ។ ភត្តំ គណ្ហាថាតិ វាតិ វាសនោ “ឱទនំ គណ្ហាថ, កោជនំ
គណ្ហាថ, អន្តំ គណ្ហាថ, កុរំ គណ្ហាថ” តិ វេទនានិបិ សង្កណ្ហាតិ។ និមន្តនំ
សាទិយន្តីតិ នេមន្តនិកា។ បិណ្ឌាចារេ ធុតង្គេ និយុត្តាតិ បិណ្ឌាចាតិកា។
បុនទិវសេ ភន្តេតិ វុត្តេតិ យោជនា។ ហរិត្វាតិ អបនេត្វា។ តតោតិ តតោ
វេទនតោ បរន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ វិក្ខេបន្តិ វិវិដំ ខេបំ។ តេតិ អសុកា ច អសុកា ច
គាមិកា។ ភន្តេតិ វុត្តេតិ យោជនា។ សោបីតិ អបណ្ឌិតមនុស្សាបិ, ន
គាមិកាយេវាតិ អត្ថោ។ កស្មា ន លភាមិ ភន្តេតិ វុត្តេតិ យោជនា។ ឯវំ “កថំ
និមន្តេសុំ ភន្តេ” តិ ឯត្តាបិ។ តតោតិ តស្មា ការណា។ ឯសាតិ ឯសោ គាមោ។
តន្តិភូមត្តេ ចេតំ ឧបយោគវេទនំ, តស្មី គាមេ ចរថាតិ ហិ អត្ថោ។ កី ឯតេនាតិ
ឯតេន បុច្ឆនេន កី បយោជនំ។ ឯត្តាតិ បុច្ឆនេ។ មា បមជ្ឈិតាតិ វេទតីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ ធុតិយទិវសេតិ និមន្តនទិវសតោ ធុតិយទិវសេ។ ធុរគាមេតិ
បធានគាមេ, អន្តិកគាមេ វា។ ភារោ នាម កិរិយត្តា ឯកាយេវ ហោតិ, តស្មា
កត្តារំ វា កម្មំ វា សម្ពុទ្ធុំ វា អបេក្ខិត្វា ពហុវេទនេន ន ភវិតព្ធំ, តេន វុត្តំ “ន
ធុត្តេចហិ ភវិតព្ធំ” ន្តិ។ តេស្វតិ គាមិកេសុ កោជនេស្វតិ សម្ពុទ្ធោ។

អសនសាលាយន្តិ កោជនសាលាយំ។ សា ហិ អសតិ ភុញ្ញតិ ឯត្តាតិ អសនា,
សលន្តិ បរិសន្តិ អស្សន្តិ សាលា, អសនា ច សា សាលាចេតិ អសនសាលាតិ
អត្ថេន “អសនសាលា”តិ វុច្ចតិ។

អថ បនាតិ តតោ អញ្ញថា បន។ អថាធានត្ថោ ហិ អថសន្នោ។ តត្ថ តត្ថាតិ
តស្មី តស្មី ហនេ អន្តរវីទិអាទិស្វតិ អត្ថោ។ បដិកច្ឆេវាតិ បឋមំ កត្វា ឯវ។
ភិក្ខុសុ កាមតោ អនិក្ខន្ធសុ បគេវាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ ន វដ្ឋតិ តិ “ភត្ថំ
គណ្ហាថា”តិ បហិណាត្តា ន វដ្ឋតិ។ យេ បន មនុស្សា កោដេន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។
និវត្តថាតិ វុត្តបទេតិ “និវត្តថា”តិ វុត្ត កិរិយាបទេ។ យស្ស កស្សចិ ហោតិ តិ
យស្ស កស្សចិ អត្ថាយ ហោតិ តិ យោជនា។ និវត្តិតុំ វដ្ឋតិ តិ “ភត្ថំ គណ្ហាថា”តិ
អវុត្តត្តា និវត្តិតុំ វដ្ឋតិ។ សម្ពន្ធខំ កត្វា តិ “និវត្តថ ភន្តេ”តិ ភន្តេសន្នេន
អព្យវហិតំ កត្វា។ និសីទថ ភន្តេ, ភត្ថំ គណ្ហាថា ភន្តេសន្នេន ព្យវហិតំ កត្វា
វុត្ត “និសីទថា”តិ បទេ និសីទិតុំ វដ្ឋតិ។ អថ ភន្តេសន្នេន ព្យវហិតំ អកត្វា
“និសីទថ, ភត្ថំ គណ្ហាថា”តិ សម្ពន្ធខំ កត្វា វុត្ត និសីទិតុំ វដ្ឋតិ។ ឥច្ឆេតំ នយំ
អតិទិសតិ “ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិនាតិ។ ទុតិយំ។

៣. បរម្មរកោជនសិក្ខាបទំ

២២១. តតិយេ “ន ខោ... បេ... ករោន្តិ”តិ ចាបស្ស អត្ថសម្ពន្ធខំ ទស្សេត្តោ
អាហា “យេន និយាមេនា”តិ អាទិ។ តត្ថ “យេន និយាមេនា”តិ ឥមិនា “យថយិមេ
មនុស្សា”តិ ឯត្ថ យថាសទ្ធស្ស យំសទ្ធត្ថការំ ទស្សេតិ។ តេនាតិ តេន
និយាមេន។ ឥមិនា យថាសទ្ធស្ស និយមនិទ្ធិដ្ឋការំ ទស្សេតិ។
“ញាយតិ”តិ ឥមិនា កិរិយាចាបសេសំ ទស្សេតិ។ “សាសនំ វា ធានំ វា”តិ បទេហិ
ឥទំសទ្ធស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ ពុទ្ធប្បមុខេ សង្ឃេតិ សម្មធានត្ថេ ចេតានិ
ភុម្មវេនានិ, ពុទ្ធប្បមុខស្ស សង្ឃស្ស ធានំ វាតិ អត្ថោ។ “បរិត្ថ”តិ ឥមិនា

ឡើយកសន្តស្ស អត្ថំ ទស្សតិ។ “លាមក”ន្តិមីនា បរិត្តសន្តស្ស បរិវារត្ថំ
និរុត្តតិ។ កិរោ ឯវ បតិការេ និយុត្តោ កិរបតិកោតិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“កិរបតិកោតិ ឯត្តា”តិ អាទិ។ សោតិ កិរបតិកោ។ កម្មំ ការេតីតិ សម្ពុន្នោ។
ឧបចារវសេនាតិ វោហារវសេន, ឧបលក្ខណវសេន, បដានវសេន វាតិ អត្តោ។
ន កេវលំ ពនរាយេវ, អញ្ញេបិ បន ពហូ ខាទនីយភោជនីយា បដិយត្តាតិ
អធិប្បាយោ។ ពនរេន មិស្សោ ពនរមិស្សោ, ពនរសាឡវោតិ អាហា
“ពនរសាឡវេនា”តិ។ ពនរចុណ្ណេន មិស្សោ មធុសក្ខរាទិ “ពនរសាឡវោ”តិ
វុច្ចតិ។

២២២. ឧទ្ធចំ សូរោ ឧគ្គតោ អស្មី កាលេតិ ឧស្សរោតិ វុត្តោ អតិទិវាកាលោតិ
អាហា “អតិទិវា”តិ។

២២៦. អយំ ភត្តវិកប្បនា នាម វដ្តតីតិ យោជនា។ បញ្ចសុ
សហធម្មិកេសូតិ និទ្ធារណាសមុទាយោ, ឥត្តន្ទាមស្សតិ សម្ពុន្នោ។ យទិ បន
សម្ពុខាបិ វិកប្បតុំ វដ្តតិ, តទា អត្តនា សហ បិតស្ស ភគវតោ កស្មា ន
វិកប្បតីតិ អាហា “សា ចាយ”ន្តិអាទិ។ សា អយំ វិកប្បនា សង្កហិតាតិ
សម្ពុន្នោ។ កស្មា ភគវតោ វិកប្បតុំ ន វដ្តតីតិ អាហា “ភគវតិ ហី”តិអាទិ។
ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ សង្ខេន កតន្តិ សម្ពុន្នោ។

២២៩. “ទ្វេ តយោ និមន្តនេ”តិបទានិ លិដ្ឋិវបល្លាសានីតិ អាហា “ទ្វេ តីណិ
និមន្តនាទី”តិ។ និមន្តិតត្តោ ឯតេហីតិ និមន្តនាទិ ភោជនាទិ ភុញ្ញតីតិ សម្ពុន្នោ។
ទ្វេ តីណិ កុលាទិ អាកិរន្តីតិ យោជនា។ សូបព្យញ្ញនន្តិ សូចោ ច ព្យញ្ញនព្វ
សូបព្យញ្ញនំ។ អនាបត្តិ ឯកតោ មិស្សិតត្តាតិ អធិប្បាយោ។ មូលនិមន្តនន្តិ
បឋមនិមន្តនំ ភោជនំ។ អន្តោតិ ហេជ្ជា។ ឯកម្ម្យ កតាឡន្តិ ឯកម្ម្យ អាលោបំ។
យថា តថា វាតិ យេន វា តេន វា អាការេន។ តត្ថាតិ តស្មី ភោជនេ។ រសំ វាតិ

ជីវតោ អញ្ញំ រសំ វា។ យេន ជីវរសេន អដ្ឋោត្តតំ ភត្តំ ឯករសំ ហោតិ, តំ ជីវំ វា
តំ រសំ វា អាកិរន្តិទិ យោជនា។ យំសន្នោ ហិ ឧត្តរវាក្យេ បិតោ បុត្តវាក្យេ
តំសន្នំ អវគមយតិ។ ជីវេន សំសជ្ជំភត្តំ ជីវភត្តំ។ ឯវំ រសភត្តំ។ អញ្ញេបីតិ
ជីវភត្តរសភត្តនាយកតោ អញ្ញេបី។ អនាបត្តិ ភត្តេន អមិស្សិតត្តាទិ
អធិប្បាយោ។ “ភុញ្ញន្តេនា” តិបទំ “ភុញ្ញតុ” ត្ថិបទេ ភាវកត្តា។
សប្បិចាយាសេបីតិ សប្បិចាយា ច ចាយាសេន ច កតេ ភត្តេបី។

តស្សាទិ មហាឧចាសកស្ស។ អាបត្តិទិ ច វដ្តតិទិ ច ទ្វិន្នំ អដ្ឋកថាវាទានំ
យុត្តការំ មហាបច្ឆរិវាទេន ទស្សេតុំ វុត្តំ “មហាបច្ឆរិយ” ត្ថិអាទិ។ ទ្វេ
អដ្ឋកថាវាទា ហិ សន្ធាយភាសិតមត្តមេវ វិសេសា, អត្ថតោ បន ឯកា។
មហាបច្ឆរិយំ វុត្តត្ថិ សម្ពន្ធា។ ឯកោវាទិ កុម្មិយា ឯកោវា។ បរម្មរកោជនត្ថិ
បរស្ស បរស្ស កោជនំ។ និមន្តិតម្ហាទិ អហំ និមន្តិតោ អម្ហិ នន្ទិទិ អត្ថោ។
អាបុច្ឆិទ្វាបីតិ មហាឧចាសកំ អាបុច្ឆិទ្វាបី។

សោទិ អនុមោទកោ ភិក្ខុ។ តន្តិ ភិក្ខុ។ អញ្ញោទិ អញ្ញាតរោ។ កិច្ច កស្មា។
និមន្តិតត្តាទិ និមន្តិតការតោ។

សកលេន គាមេន និមន្តិតោបិ ឯកតោ ហុត្វាវ និមន្តិតស្ស កប្បតិ, នវិសុំ
វិសុត្តិអាហ “ឯកតោ ហុត្វា” តិ។ បូគេបីតិ សមាទបេត្វា បុញ្ញំ ករោន្តានំ
សមូហេបិ។ “និមន្តិយមាណោ” តិបទស្ស និមន្តនាការំ ទស្សេន្តោ អាហ “ភត្តំ
គណ្ហា” តិ។ យទគ្គេនាទិ យំ អគ្គេន យេន កោដ្ឋាសេនាទិ អត្ថោ។ ទ្វិសុ
ថេរវាទេសុ មហាសុមត្ថេរវាទោវ យុត្តោទិ សោ បច្ឆា វុត្តោទិ។ តតិយំ។

២. កាលាមាតាសិក្ខាបទំ

២៣០. ចតុត្ថ “នកុលមាតាតិ”អាទិសុ (អ. និ. ១.២៦៦; អ. និ. អដ្ឋ. ១.១.២៦៦)
នកុលស្ស ភគវតោ មាតា នកុលមាតាតិ ច នកុលញ្ច ភគវតោ តំ មាតា
បាតិ នកុលមាតាតិ ច អត្តោ សម្ពុត្តិ, “ឧត្តរមាតាតិ”អាទិសុ ឧត្តរាយ មាតា
ឧត្តរមាតាតិ អត្តោយេវ សម្ពុត្តិ។ តេសុ “ឧត្តរមាតា”តិបទស្សេវ
“កាណាមាតា”តិបទស្សេវ កាណាយ មាតា កាណាមាតាតិ អត្តោយេវ
សម្ពុត្តិ អាហា “កាណាយ មាតា”តិ។ តស្ស ជីតុយា “កាណា”តិនាមេន
វិស្សុតការំ ទស្សេន្តោ អាហា “សា កិរា”តិអាទិ។ សាតិ ទារិការិស្សុតា
អហោសីតិ សម្ពុត្តោ។ អស្សុតិ មហាឧបាសិកាយ។ យេ យេតិ បុរិសា។
“រាគេន កាណា ហោន្តិ”តិឥមិនា កណ្ឌន្តិ និមិលន្តិ រាគេន បុរិសា ឯតាយាតិ
កាណាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ តស្សុតិ កាណាយ។ អាគតន្តិ ឯតុ ភាវត្ថោ តោតិ
អាហា “អាគមន”ន្តិ។ អធិប្បាយោតិ “កិស្មី វិយា”តិបទស្សេវ, កាណាមាតាយ វា
អធិប្បាយោ។ វិត្តាតិ តុច្ឆា, សុញ្ញាតិ អត្តោ។ “អស្មី គមនេ”តិឥមិនា
ពាហិរត្ថសមាសំ ទស្សេតិ។ “អរិយសាវិកា”តិអាទិនា អរិយានំ ភិក្ខុហិ
អបជិរិកត្តភោគំ ទស្សេតិ។ ន កេវលំ កិញ្ចា បរិក្ខាយំ អគមាសិ, អថ ខោ សព្ពន្ធិ
អាហា “សព្ពំ បរិក្ខាយំ អគមាសិ”តិ។ កាណាបិ បិសន្នោ ន កេវលំ មាតាយេវ
មគ្គជលភាគិនី អហោសិ, អថ ខោ កាណាបិ សោតាបន្នា អហោសីតិ
ទស្សេតិ។ សោមិ បុរិសោតិ កាណាយ បតិក្ខតោ សោមិ បុរិសោ។
បកតិដ្ឋានេយេវាតិ ជេដ្ឋកបជាបតិដ្ឋានេយេវ។

២៣១. ឥមស្មី បនវត្ថុស្មីន្តិ ឥមស្មី បុរវត្ថុស្មី។ ឯតន្តិ ចាថយ្យវត្ថុ។
អរិយសាវកត្តាតិ អរិយភូតស្ស សាវកស្ស ភាវតោ, អរិយស្ស វា
សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សាវកភាវតោ។

២៣៣. បហោណកបណ្ណាការសន្មានំ អញ្ញមញ្ញវេវចនត្តា វុត្តំ
“បហោណកត្តាយាតិ បណ្ណាការត្តាយា”តិ។ ឥធាតិ “បូរេហិ វា”តិបទេ,
សិក្ខាបទេ វា។ ពទ្ធសត្វតិ មធុសក្ខរាធិហិ មិស្សេត្វា ពទ្ធសត្វ។ ជូប័កតន្តិ
ជូប័កតំ កត្វា។

“ទុត្តិបត្តបូរេ”តិបទស្ស វិសេសនុត្តរការំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “បូរេ បត្តេ”តិ។ ទេ
វា តយោ វា បត្តាតិ ទុត្តិបត្តា, វាសន្តតេ សង្ខ្រាភយពាហិរត្ថសមាសោ,
តិសន្តបរត្តា ទិស្ស ច អកាហោ ហោតិ, ទុត្តិបត្តា ច តេ បូរា ចាតិ ទុត្តិបត្តបូរា,
តេ ទុត្តិបត្តបូរេ គហេត្វាតិ យោជនា។ “អាចិក្ខិតតព្ព”ន្តិ វុត្តវចនស្ស
អាចិក្ខនាការំ ទស្សេន្តោ អាហា “អត្រ មយា”តិអាធិ។ តេនាប័តិ ទុតិយេនាបិ។
បឋមភិក្ខុ ឯកំ គហេត្វា ទុតិយភិក្ខុស្ស អាហេចនញ្ច ទុតិយភិក្ខុ ឯកំ គហេត្វា
តតិយភិក្ខុស្ស អាហេចនញ្ច អតិទិសន្តោ អាហា “យេនា”តិអាធិ។ តត្ថ យេនាតិ
បឋមភិក្ខុនា។ បដិក្កមន្តិ ភុញ្ញេត្វា ឯត្តាតិ បដិក្កមន្តិ វុត្តេ អសនសាលាវ
គហេតព្ពាតិ អាហា “អសនសាល”ន្តិ។ យត្តាតិ យស្សំ អសនសាលាយំ។
មុខោលោកនំ ន វដ្ឋតីតិ អាហា “អត្តនោ”តិអាធិ។ អញ្ញត្តាតិ បដិក្កមនតោ
អញ្ញត្ត។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។

“សិរិកជិតព្ព”ន្តិ វុត្តវចនស្ស សិរិកជនាការំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “សចេ
តយោ”តិអាធិ។ យថាមិត្តន្តិ យស្ស យស្ស មិត្តស្ស។ អកាមាតិ ន កាមេន។
ការណាត្ថេ ចេតំ និស្សក្កវចនំ។

២៣៥. អន្តរាមគ្គេតិ មគ្គស្ស អន្តរោ អន្តរាមគ្គោ, សុខុច្ឆារណាត្ថំ មជ្ឈេ
ធិយោ, តស្មី។ ពហុម្បិ ទេន្តានំ ឯតេសំ ញាតកបវារីតានំ ពហុម្បិ
បដិក្កណ្ឌន្តស្សាតិ យោជនា។ អដ្ឋកថាសុ បទ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ អដ្ឋកថានំ វចនំ
ចាឡិយា ន សមេតីតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមបវរណសិក្ខាបទំ

២៣៦. បញ្ចមេ បវរិតាតិ ឯត្ថ វស្សុវុត្ថបវរណា, បច្ចយបវរណា,
បដិក្ខេបបវរណា, យាវនត្ថបវរណា ចាតិ ចតុត្ថិធាសុ បវរណាសុ
យាវនត្ថបវរណា ច បដិក្ខេបបវរណា ចាតិ ទ្វេ បវរណា អដិប្បតាតិ
នស្សេន្តោ អាហា “ព្រាហ្មណេនា” តិអាទិ។ ព្រាហ្មណេន បវរិតាតិ សម្ពន្ធោ។
សយន្តិ តតិយន្តិនិចាតោ “បវរិតា” តិបទេន សម្ពន្ធោ។ ចសន្នោ អញ្ញត្ថ
យោជេតញ្ញោ យាវនត្ថបវរណាយ ច បដិក្ខេបបវរណាយ ចាតិ។ បដិមុខំ
អត្ថនោ គេហំ វិសន្តិ បរិសន្តិ តិ បដិវិស្សកាតិ វុត្ថ អាសន្នគេហាវាសិកា
គហេតញ្ញាតិ អាហា “សាមន្តយរវាសិកេ” តិ។

២៣៧. ឧទុដ្ឋមោ រវោ ឱរវោ, សោយេវ សន្នោ ឱរវសន្នោ, កាកានំ ឱរវសន្នោ
កកោរវសន្នោតិ នស្សេន្តោ អាហា “កាកាន” តិអាទិ។

២៣៨. តវន្តបច្ចយស្ស អតីតត្ថការំ នស្សេតុំ វុត្ថំ “តត្ថ ចា” តិអាទិ។
តត្ថាតិ “ភុត្ថវា” តិបទេ។ យស្មា យេន ភិក្ខុនា អដ្ឋោហរិតំ ហោតិ, តស្មា សោ
“ភុត្ថារី” តិ សង្ឃំ កច្ឆតីតិ យោជនា។ សង្ឃាទិត្វាតិ នន្តេហិ ចុណ្ណំ កត្វា។ តេនាតិ
តេន ហេតុនា។ អស្សាតិ “ភុត្ថារី” តិបទេស្ស។ បវារេតិ បដិក្ខេបតីតិ បវរិតោ
ភិក្ខុតិ នស្សេន្តោ អាហា “កតបវរណា” តិ។ សោមិ ចាតិ សោ បដិក្ខេបោ ច
ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ អស្សាតិ “បវរិតោ” តិបទេស្ស។ តត្ថាតិ “អសនំ
បញ្ញាយតី” តិអាទិវចនេ។ យស្មា ភុត្ថារីតិបិ សង្ឃំ កច្ឆតិ, តស្មា ន បស្សមាតិ
យោជនា។ “អសនំ បញ្ញាយតី” តិ បទភាជនិយា “ភុត្ថារី” តិ មាតិកាបទស្ស
អសំសន្ននការំ នស្សេតុំ វុត្ថំ “អសនំ បញ្ញាយតីតិ ឥមិនា” តិអាទិ។ យញ្ញាតិ
យញ្ញ កោជនំ។ ទិវត្តាទីតិ ឯត្ថ អាទិសន្នេន បញ្ញាទិវចនំ សង្កណ្ឌាតិ។ ឯតន្តិ
“ភុត្ថារី” តិបទំ។

“អសនំ បញ្ញាយតី” តិអាទីសុ វិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញ្ចាតិ សម្ពុន្ទោ។
“បញ្ញាយតី” តិ ឯត្ថ ញ្ញាធាតុយា ខាយនត្ថំ ធស្សេតុំ វុត្ថំ “ធិស្សតី” តិ។
“ហត្ថចាសេ” តិបទស្ស ធានសហត្ថប្បមាលោ ហត្ថចាសោ នាធិប្បតោតិ
អាហា “អឡុតេយ្យហត្ថប្បមាលោ” តិ។ វាចាយ អភិហារណំ នាធិប្បតំ។
តេនាហា “កាយេនា” តិ។ អភិហារីតិ អភិមុខំ ហារីតិ។ តន្តិ ភោជនំ។ ឯតន្តិ
បញ្ចុដ្ឋការំ, “បញ្ចហិ... បេ... បញ្ញាយតី” តិ វចនំ វា។

តត្រាតិ “អសនំ បញ្ញាយតី” តិអាទិវចនេ។ អស្មាតីតិ ក៏យាទិគណត្តា,
តស្ស ច ឯកក្ខរធាតុត្តា សការណការណំ សំយោគោ ធម្មញ្ញោ។ តន្តិ ភោជនំ។
ឧន្ទតិ បសវតី ភុញ្ញន្តានំ អាយុពលំ ជនេតីតិ ឌីននោ។ យវាទយោ បូតី កត្វា
កតត្តា កុច្ឆិតេន មសីយតិ អាមសីយតីតិ កុមាសោ។ សចតិ សមវាយោ
ហុត្វា ភវតីតិ សត្តុ។ ព្យញ្ញនត្តាយ មារេតញ្ចាតិ មន្រ្ទោ។ មាធិយតិ ភុញ្ញន្តេហិតិ
មំសំ។ តត្តាតិ ឌីននាទីសុ បញ្ចសុ ភោជនេសុ។ សារោ អស្សតិ អញ្ញេសំ
ធម្មានន្តិ សាលី។ វហិតិ ភុញ្ញន្តានំ ជីវិតន្តិ វិហិ។ យវតិ អមិស្សិតោបិ មិស្សិតោ
វិយ ភវតីតិ យវោ។ គុដតិ បរិវេឋតិ មិលក្ខត្រោជនត្តាតិ គោដុមោ។
សោភនសីសត្តា កមជ្ជិយការំ គច្ឆតីតិ កត្តុ។ មហន្តសីសត្តា,
មជ្ជរសនាឡត្តា ច វីរិយតិ បត្តិយតិ ជនេហិតិ វរកោ។ កោរំ វុធិរំ ទូសតិ
ភុញ្ញន្តានន្តិ កុប្រូសកោ។ និព្ពត្តោ ឌីននោ នាមាតិ សម្ពុន្ទោ។ តត្តាតិ សត្តសុ
ធម្មេសុ។ សាលីតីតិ ឯត្ថ ឥតិសន្តោ នាមបរិយាយោ។ សាលី នាមាតិ អត្ថោ។
ឯសេវ នយោ “វិហិតី” តិអាទីសុបិ។

ឯត្តាតិ តិណធម្មជាតីសុ។ នីវារោ សាលីយា អនុលោមោ, វរកចោរកោ
វរកស្ស អនុលោមោ។ អម្ពិលចាយាសាទីស្នតិ ឯត្ថ អាទិសន្តេន ជីវិតត្តាទយោ

សង្គណ្ឌាតិ។ ឌីដីតិ អវេទិ, មរិយាទោតិ អត្តោ។ សោ ហិ អវហាយតិ ចជីយតិ
អស្មាតិ ឌីដីតិ វុច្ឆតិ។

យោបិ ចាយាសោ វា យាបិ អម្ពិលយាគុ វា ឌីដី ន ទស្សេតិ, សោ បវារណំ ន
ជនេតីតិ យោជនា។ បយេន ជីវេន កតត្តា ចាយាសោ។ ចាតព្វស្ស,
អសីតព្វស្ស ចាតិ ទិដ្ឋំ ព្យប្បត្តិនិមិត្តានំ សម្ភវតោ វា ចាយាសោតិ វុច្ឆតិ។
ឧទ្ធអតោតិ ចុល្លិតោ។ សា ហិ ឧបរិ ជីយន្តិ វេយ្យន្តិ បាល្យាទយោ ឯត្តាតិ ឧទ្ធអន្តិ
វុច្ឆតិ។ អារទ្ឋិតាតិ បរិណាមេត្វា។ យនភាវន្តិ កមិនភាវំ។ ឯត្តាបិ វា ក្សេ “យោ
សោ”តិ បទានិ យោជេតព្ពានិ។ បុព្វេតិ អព្ពណ្ណកាលេ។ និមន្តនេតិ
និមន្តនជ្ជានេ។ ភត្តេ អាកិរិត្វា ទេន្តិតិ សម្ពន្ធា។ យាបនំ គច្ឆតិ ឥមាយាតិ
យាគុ។ កិញ្ចាបិ តនុកា ហោតិ, តថាបីតិ យោជនា។ ឧទកាធិស្វតិ អាធិសន្នេន
កិញ្ចិកឌីវាទយោ សង្កយ្ហន្តិ។ យាគុសង្កហមេវ គច្ឆតិ, កស្មា? ឧទកាធិនំ
បក្កុចិតត្តាតិ អធិប្បាយោ។ តស្មី វាតិ សភត្តេ, បក្កុចិតឧទកាធិកេ វា។
អញ្ញស្មី វាតិ បក្កុចិតឧទកាធិតោ អញ្ញស្មី ឧទកាធិកេ វា។ យត្ថ យស្មី
ឧទកាធិកេ បក្កុចិត្តិ, តំ បវារណំ ជនេតីតិ យោជនា។

សុទ្ធវសកោតិ មជ្ជមំសខណ្ឌាត្តារូហិ អមិស្សោ សុទ្ធា មជ្ជាធិវសកោ។
វសកយាគុតិ វសកភូតា ទ្រវភូតា យាគុ។ យនយាគុតិ កមិនយាគុ។ ឯត្តាតិ
យនយាគុយំ។ បុប្ផិអត្តាយាតិ បុប្ផំ ផុល្លំ ឥមស្ស ខន្ធកស្សាតិ បុប្ផិ, បុប្ផិនោ
អត្តោ បយោជនំ បុប្ផិអត្តោ, តទត្តាយ កតត្តិ សម្ពន្ធា។ តេ តណ្ហាលេតិ តេ
សេទិតតណ្ហាលេ។ អបុណ្ណត្តា នេវ សត្តុសង្ឃំ, អបក្កត្តា ន ភត្តុសង្ឃំ គច្ឆន្តិ។
តេហិតិ សេទិតតណ្ហាលេហិ។ តេ តណ្ហាលេ បច្ឆន្តិ, ករោន្តិតិ សម្ពន្ធា។

“យវេហី”តិ ពហុវចនេន សត្ត ធម្មានិបិ គហិតានិ។ ឯស នយោ
សាលីវីហាយវេហិតិ ឯត្តាបិ។ ដុសេតិ ធម្មាតថេ។ បលាបេត្វាតិ

បដិក្កមាបេត្វា។ តន្ត្រី បុណ្ណំ គប្បតីតិ សម្ពុត្តោ។ ខរចាកកន្លិកានន្តិ ខរោ ចាកោ
ខរចាកោ, ខរចាកេនកន្លិកា ខរចាកកន្លិកា, តេសំ។ ន បវារេន្តិ
អសត្ថសង្កហត្ថាតិ អធិប្បាយោ។ កុណ្ណាកម្មីតិ កណ្ណាម្មិ។ បវារេតិ
សត្ថសង្កហត្ថាតិ អធិប្បាយោ។ តេហិតិ លាដេហិ។ សុទ្ធខន្ធកន្ធិ បិដ្ឋេហិ
អមិស្សិតំ សុទ្ធិំ ជលាជលាទិខន្ធកំ។ យាគុំ បិវន្តស្ស ទេន្តិតិ យោជនា។ តានីតិ ទ្វេ
មជ្ឈម័សខណ្ឌានិ។ ន បវារេតិ ទ្វិន្ធិំ មជ្ឈម័សខណ្ឌានំ អទាទិតត្ថាតិ អធិប្បាយោ។
តតោតិ ទ្វេមជ្ឈម័សខណ្ឌាតោ និហរិត្វា ឯកន្តិ សម្ពុត្តោ, តេសុ វា។ សោតិ
ខាធកោ ភិក្ខុ។ អញ្ញន្តិ ទ្វិហិ មជ្ឈម័សខណ្ឌាហិ អញ្ញំ បវារណាបហោនកំ
កោជនំ។

អវត្ថតាយាតិ បវារណាយ អវត្ថការតោ។ តំ វិត្តារេន្តោ អាហា “យំ ហី”តិ។
ហិសន្តោវិត្តារេន្តោតកោ។ យន្តិ ម័សំ។ ឥទំ បនាតិ ឥទំ ម័សំ បន។ បដិក្ខិត្តម័សំ
កប្បិយការតោ អបដិក្ខិត្តបិតតព្ពជ្ជានេ បិតតត្ថា បដិក្ខិត្តម្មិ ម័សការំ ន ជហាតិ។
ននុ ខាទិតម័សំ បន អកប្បិយការតោ បដិក្ខិត្តបិតតព្ពជ្ជានេ បិតតត្ថា
ខាទិយមានម្មិ ម័សការំ ជហាតិតិ អាហា “យំ បនា”តិអាទិ។
កុលទូសកកម្មញ្ច វេជ្ជកម្មញ្ច ឧត្តរិមនុស្សធម្មារោចនញ្ច សាទិតរូបិយញ្ច
កុល...បេ.... រូបិយានិ, តានិ អាទិនិ យេសំ កុហានាទិនន្តិ កុល...បេ....
រូបិយានយោ, តេហិ។ សត្ថត្ថាតិ សព្ពេសុ វារេសុ។

ឯវន្តិអាទិ និកមននិទស្សនំ។ តន្ត្រី កោជនំ។ យថាតិ យេនាការេន។ យេន
អន្លោហជំ ហោតិ, សោ បដិក្ខិត្តបិតិ បវារេតីតិ យោជនា។ កត្ថជីតិ កិស្សិញ្ច
បត្តាទិកោ។ តស្មី ចេ អន្តរេតិ តស្មី ខណោ ចេ។ អញ្ញត្រាតិ អញ្ញស្មី ហ្មនេ។ បត្តេ
វិជ្ជមានកោជនំ អនន្លោហរិតុកាមោ ហោតិ យថា, ឯវន្តិ យោជនា។ ហិតិ
សច្ចំ។ សត្ថត្ថាតិ សព្ពេសុ បទេសុ។ តត្ថាតិ កុរុន្តិយំ។ អាទិសទស្សាតិ អាគម្ម

និស័ទតិ ឯតេនាតិ អាធិសនោ, តស្ស បច្ឆិមន្តតោតិ សម្ពុទ្ធោ។ បណ្ឌិតាតិ
បសតិ បិតកាលេ វា គមនកាលេ វា ភូមិ ដុសតីតិ បណ្ឌិតា, តស្ស អន្តតោ។
“ឆាយកស្ស”តិបទំ “បសាវិតហត្ថ”ន្តិ បទេន ច “អង្គ”ន្តិ បទេន ច
អវយវីសម្ពុទ្ធោ។ ហត្ថចាសោតិ ហត្ថស្ស ចាសោ សមីចោ ហត្ថចាសោ, ហត្ថោ
បសតិ ដុសតិ អស្មី ឃ្លានេតិ វា ហត្ថចាសោ, អង្គតេយ្យហត្ថោ បទេសោ។
តស្មីន្តិ ហត្ថចាសោ។

ឧបនាមេតីតិ សមីបំ នាមេតិ។ អនន្តរនិសិទ្ធាបីតិ ហត្ថចាសំ អវិជហិត្វា
អនន្តរេ ឃ្លានេ និសិទ្ធាបី ភិក្ខុ វេទតីតិ យោជនា។ ភត្តបច្ឆិន្តិ ភត្តេន បក្ខិត្តំ បច្ឆិ។
ព្យាសកន្តិ ភាវនបុំសកំ។ ឧទ្ធវិត្វា វា អបនាមេត្វា វាតិ សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ ទូរេតិ
នវាសនេ។ ឥតោតិ បត្តតោ។ គតោ ទូតោតិ សម្ពុទ្ធោ។

បរិវេសនាយាតិ បរិវេសនត្ថាយ, ភត្តត្ថោ វា។ តត្រាតិ អស្មី បរិវេសនេ។
តន្តិ ភត្តបច្ឆិ។ ដុដ្ឋមត្តាវាតិ ដុសិយមត្តាវ។ កជប្បនា ឧទ្ធសត្ថេ បន បវារណា
ហោតីតិ យោជនា។ ហិតិ សង្ខំ, យស្មា វា។ តស្សាតិ បរិវេសកស្ស។ អភិហជេ
បដិក្ខិត្តត្ថាតិ អភិហជស្ស ភត្តស្ស បដិក្ខិត្តភាវតោ។

“កាយេន វាចាយ វា បដិក្ខិត្តបន្តស្ស បវារណា ហោតី”តិ សង្ខេបេន វុត្តមត្តំ
វិត្តារេន ឧស្សេន្តោ អាហ “តត្ថា”តិអាធិ។ តត្ថាតិ តេសុ
កាយវាចាបដិក្ខិត្តេសុ។ មច្ឆិកពិជនិទ្ធិ មក្ខិកានំ ឧត្តាសនី ពិជនី។ ខការស្ស
ហិ ធាការំ កត្វា “មច្ឆិកា”តិ វុច្ឆតិ “សច្ឆិកត្វា”តិអាធិសុ វិយ (អ. និ. ៣.១០៣)។
ឯត្ថ ហិ “សក្ខិកត្វា”តិ វុត្តព្កេ ខការស្ស ធការោ ហោតិ។

ឯកោ វេទតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ អបនេត្វាតិ បត្តតោ អបនេត្វា។ ឯត្ថាតិ វេទនេ។
កថន្តិ កេនាការេន ហោតីតិ យោជនា។ វេទន្តស្ស នាមាតិ ឯត្ថ នាមសន្នោ

គរបាត្រា “អត្ថី” តិបទេន យោជិតត្រា។ អត្ថី ឆាមាតិ អត្ថោ។ ឥតោបីតិ
បត្តតោបី។ តត្រាបីតិ តស្មី វេចនេបី។

សម័សកន្លិ មំសេន សហ បវត្តំ។ រសន្តិ ព្រំ។ តន្តិ វេចនំ។ បដិក្ខិបតោ
ហោតិ។ កស្មា? មន្តោ ច រសោ ច មន្តេន មិស្សោ រសោ ចាតិ អត្ថស្ស
សម្ពវតោ។ ឥន្តិ វត្តំ។ មំសំ វិសុំ កត្វាតិ “មំសស្ស រសំ មំសរស” ត្ថិ
មំសបទត្ថស្ស បធានការំ អកត្វា, រសបទត្ថស្ស បធានការំ កត្វាតិ អត្ថោ។

អាបុច្ឆន្តិ “មំសរសំ គណ្ណាថា” តិ អាបុច្ឆន្តិ។ តន្តិ មំសំ។ ករម្ពកោតិ
មិស្សកាធិវេចនមេតំ។ យញ្ញំ អញ្ញេន អញ្ញេន មិស្សត្វា ករោត្តិ, សោ
“ករម្ពកោ” តិ វុច្ឆតិ។ អយំ បនេត្ត វេចនត្ថោ - ករោតិ សម្មហំ អវយវីន្តិ ករោ,
កវយតិ វា សម្មហេន អវយវីនាតិ ករោ, អវយវោ, តំ វកតិ អាទនាតិ
ករម្ពកោ, សម្មហោ។ “កន្តម្ពកោ” តិបិ ចាថោ, សោបិ យុត្តោយេវ អនុមតត្តា
បណ្ឌិតេហិ។ អភិធានេបិ ឯវមេវ អត្ថី។ អត្ថោ បន អញ្ញថា ចិន្តេតត្រោ។ ឥមស្មី
វា អត្ថេ រការស្ស ឧកាហោ កាតត្រោ។ មំសេន មិស្សោ, លក្ខិតោ វា ករម្ពកោ
មំសករម្ពកោ។ ន បវារេតីតិ យេសំ កេសញ្ញំ មិស្សកត្តា ន បវារេតិ។
បវារេតីតិ មំសេន មិស្សិតត្តា បវារេតិ។

យោ បន បដិក្ខិបតិ, សោ បវារិតោវ ហោតិ តិ យោជនា។ និមន្តនេតិ
និមន្តនជ្ជានេ។ ហីតិ សច្ចំ។ តត្ថាតិ កុរុន្តិយំ។ យេនាតិ យេន ភត្តេន។ ឯត្ថាតិ
“យាគុំ គណ្ណាថា” តិអាធិវេចនេ។ អធិប្បាយោតិ អជ្ជកថាចរិយានំ អធិប្បាយោ។
ឯត្ថាតិ “យាគុមិស្សកំ គណ្ណាថា” តិអាធិវេចនេ។ ទុទ្ធសន្តិ ទុក្ខំ ទស្សនំ។
ឥន្តញ្ញាតិ “មិស្សកំ គណ្ណាថា” តិវេចនញ្ចេ។ ន សមាទេតព្ពន្ធិ សមំ ន អាទេតព្ពំ,
សមាទំ វា ន កាតព្ពំ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឥទំ បនាតិ មិស្សកំ បន។ ឯត្ថាតិ
មិស្សកេ។ វិសុំ កត្វាតិ រសឪរសឪនិ អាវេណី កត្វា។ តន្តិ រសាធិ។

កង្ខឹមតិ មង្គិយតិ កង្ខឹមា។ ឧទ្ទតិ បសវតិ វុឡតិ ឧទកំ។ ឧទ្ទតិ វា
ក្លេទនំ ករោតិ ឧទកំ, និលីនេ សត្តេ គុបតិ រក្ខតិ គុម្ភោ, គុហតិ សំវរតិ
វា គុម្ភោ។ អនុបរិយាយន្តោតិ អនុក្កមេន បរិវត្តិតា អាយន្តេន។ តន្តិ ឆារំ វា
សេតុំ វា។ មជ្ឈន្តិកន្តិ អហស្ស មជ្ឈំ មជ្ឈន្តំ, អហសទ្ទស្ស ត្តាទេសោ, មជ្ឈន្តំ ឯវ
មជ្ឈន្តិកំ។ ចោត្តកេសុ បន មជ្ឈន្តិកន្តិ ចាថោ អត្ថិ, សោ អចាថោយេវ។ យោ
បិតោ បវរេតិ, តេន បិតេនេវ ភុញ្ញតព្ពន្ធិ យោជនា។ អានិសទន្តិ បីបេ
ជុដ្ឋអានិសទមំសំ។ អចាលេត្វាតិ អចាវេត្វា។ អយមេវ វា ចាថោ។ ឧបរិ ច
បស្សេសុ ច អមោចេត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ។ អទិន្នាទានេវិយ ឋានាចារំនំ ន
វេទិតព្ពំ។ សំសរិតុន្តិ សំសព្វិតុំ។ នន្តិ ភិក្ខុ។

អតិរេកំ វិចតិ កង្ខឹមតិ អតិវត្ថំ, ន អតិវត្ថំ អនតិវត្ថន្តិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ
អាហា “ន អតិវត្ថ”ន្តិ។ “អធិក”ន្តិឥមិនា អតិវត្ថសទ្ទស្ស អតិសុញ្ញត្ថំ និវត្តតិ។
អធិ ហុត្វា ឯតិ បវត្តតិ អធិកំ។ តំ បនាតិ អនតិវត្ថំ បន ហោតិ តិ សម្ពន្ធោ។
តត្ថាតិ “អកប្បិយកត”ន្តិអាទិវចនេ។ វិត្តារោ ឯវំ វេទិតព្ពាតិ យោជនា។
តត្ថាតិ អតិវត្ថំ កាតព្វេសុ វត្ថុសុ។ យំ ជលំ វា យំ កន្ទមូលាទិ វា អកតន្តិ
យោជនា។ អកប្បិយភោជនំ វាតិ កុលទ្ទសកកម្មាធិហិ និព្ពត្តំ
អកប្បិយភោជនំ វា អត្ថិតិ សម្ពន្ធោ។ យោតិ វិនយជរោ ភិក្ខុ។ តេន កតន្តិ
យោជនា។ “ភុត្តាវិនា បវរិតេន អាសនា វុដ្ឋិតេន កត”ន្តិវចនតោ ភុត្តាវិនា
អបវរិតេន អាសនា វុដ្ឋិតេន កតព្ពន្ធិ សិទ្ធិ។ តស្មា ចាតោ អទ្ធានំ កង្ខេសុ
ទ្វិសុ ឯកោ បវរិតោ, តស្ស ឥតរោ បិណ្ឌរាយ ចរិត្វាលទ្ធិភិក្ខុ អត្តនា អភុត្វាបិ
“អលមេតំ សព្ព”ន្តិ កាតុំ លភតិ ឯវ។ យន្តិ ខាទនីយភោជនីយំ។
“តទុកយម្យី”តិឥមិនា អតិវត្ថព្វា អតិវត្ថព្វា អតិវត្ថំ, ន អតិវត្ថំ អនតិវត្ថន្តិ
អត្ថំ ទស្សេតិ។

តស្បែកវាតិ អនតិវត្តស្បែក។ ឯត្តាតិ អនតិវត្ត, “កប្បិយកត”ន្តិ អាទិសុ
សត្តសុវិនយកម្មាការេសុ វា។ អនន្តរេតិ វិនយធរស្ស អនន្តរេ អាសនេ។
បត្តតោ និហិវត្តាតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថវាតិ ភុញ្ញនជ្ជានេយេវ។ តស្សាតិ
និសិន្នស្ស។ តេនាតិ ភត្តំ អានន្តេន ភិក្ខុនា ភុញ្ញិតព្ពន្ធិ យោជនា។ “និសិន្នេន
ភិក្ខុនា”តិ ការិតកម្មំ អានេតព្ពំ។ កស្មា “ហត្ថំ ជោវិត្វា”តិ វុត្តន្តិ បុច្ឆន្តោ អាហា
“កស្មា”តិ។ ហិតិ ការណំ។ យស្មា អកប្បិយំ ហោតិ, តស្មា ហត្ថំ ជោវិត្វាតិ
មយា វុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។ តស្សាតិ ភត្តំ អានន្តស្ស។ យេនាតិ វិនយធរេន។ បុន
យេនាតិ ឯវមេវ។ យញ្ញាតិ ខាទនីយភោជនីយញ្ញ។ យេន វិនយធរេន បឋមំ
អកតំ, តេនេវ កត្តព្ពំ។ យញ្ញ ខាទនីយភោជនីយំ បឋមំ អកតំ, តញ្ញេវ
កត្តព្ពន្ធិ វុត្តំ ហោតិ។ តត្ថាតិ បឋមភាជនេ។ ហិតិ សច្ចំ។ បឋមភាជនំ សុទ្ធំ
ជោវិត្វា កតម្មិ និធនោសមេវ។ តេន ភិក្ខុនាតិ បវិរតេន ភិក្ខុនា។

កុណ្ឌោបីតិ ឧក្ខុលិយម្មិ។ សា ហិ កុខតិ ឌីននាទី ទាហំ ករោតីតិ
កុណ្ឌោតិ វុច្ឆតិ។ តន្តិ អតិវត្តកតំ ខាទនីយភោជនីយំ។ យេន បនាតិ
វិនយធរេន បន។ ភិក្ខុំ និសីទាបេន្តិ តិ សម្ពន្ធា។ មជ្ឈលនិមន្តនេតិ មជ្ឈលត្ថាយ
និមន្តនជ្ជានេ។ តត្ថាតិ មជ្ឈលនិមន្តនេ។ ករោន្តេនាតិ ករោន្តេន វិនយធរេន។

គិលានេន ភុញ្ញិតាវសេសមេវ ន កេវលំ គិលានាតិវត្ថំ នាម, គិលានំ បន
ឌីស្ស អាភតំ គិលានាតិវត្ថមេវ នាមាតិ ធស្សន្តោ អាហា “ន កេវល”ន្តិអាទិ។
យំកិញ្ច គិលានន្តិ ឧបសម្បន្នំ វា អនុបសម្បន្នំ វា យំកិញ្ច គិលានំ។ យំ ធុក្កដំ
វុត្ថំ, តំ អសំសជ្ឈវសេន វុត្តន្តិ យោជនា។ អនាហារត្ថាយាតិ
បិទាសច្នេននអាពាធរូបសមត្ថាយ។

២៤០. សតិ បច្ចយេតិ ឯត្ត បច្ចយស្ស សរូបំ ធស្សេតុំ “បិទាសាយ សតី”តិ
ច “អាពាធសតី”តិ ច វុត្ថំ។ តេន តេនាតិ សត្តាហកាលិកេន ច យាវជីវិកេន

ច។ តស្សាវតី អាពាធស្ស។ ឥទំ បទំ “ឧបសមនត្ថ”ន្តិ ឯត្ថ សមុទាតុយា សម្ពន្ធោ សម្ពន្ធោ, យុបច្ចយេន សម្ពន្ធោ កម្មន្តិ ទដ្ឋព្ពន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយបរាវណាសិក្ខាបទំ

២៤២. ធរដ្ឋេន អាចរិតញ្ញាតិ អនាចារោតិ វុត្ថេ បណ្ណាត្តិវីតិក្កមោតិ អាហា “បណ្ណាត្តិវីតិក្កម”ន្តិ។ “ករោតិ”តិឥមិនា “អត្តានមាចរតិ”តិអាទីសុរិយ ចរសន្នោ ករសន្នោតិ ទស្សេតិ។ ឧបនន្និវីតិ ឯត្ថ ឧបសន្នោ ឧបនាហត្ថោ, នហទាតុ ពន្ធនត្ថោតិ ទស្សេត្តោ អាហា “ឧបនាហ”ន្តិអាទិ។ ជនិតោ ឧបនាហោ យេនាតិ ជនិតឧបនាហោ។ ឥមិនា “ឧបនន្នោ”តិ បទស្ស ឧបនហតីតិ ឧបនន្នោតិ កត្ថត្ថំ ទស្សេតិ។

២៤៣. អភិបាជ្ជន្តិ ឯត្ថ តុបច្ចយោ ត្វាបច្ចយត្ថោតិ អាហា “អភិបាវិត្វា”តិ។ បទភាជនេ បន វុត្ថន្តិ សម្ពន្ធោ។ សាធារណមេវ អត្ថន្តិ យោជនា។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ តីហាការេហិតិ សាមំ ជាននេន ច អញ្ញោសមាហេចនេន ច តស្សាហេចនេន ចាតិ តីហិ ការណេហិ។ អាសាទីយតេ មន្នំ ករិយតេ អាសាទនំ, តំ អបេក្ខោ អាសាទនាបេក្ខោតិ ទស្សេត្តោ អាហា “អាសាទន”ន្តិអាទិ។

យស្ស អត្ថាយ អភិបាជន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឥតរស្សាតិ អភិហារកតោ អញ្ញាស្ស ភុត្តស្សាតិ។ ធម្មំ។

៧. វិកាលភោជនសិក្ខាបទំ

២៤៧. សត្តមេ គិរិម្ពីតិ បព្ពតម្ពី។ សោ ហិ ហិមវមនាទិវសេន ជលំ, សារភូតានិ ច ភេសន្តាទិវត្ថុនិ គិរតិ ទិគ្ខិរតីតិ គិរីតិ វុច្ចតិ។ អគ្គសមន្នោតិ

ឧត្តមសមជ្ជោ។ ឥមេហិ បទេហិ អគ្គោ សមជ្ជោ អគ្គសមជ្ជោ, គិរិម្ហិ បរុត្តោ
អគ្គសមជ្ជោ គិរគ្គសមជ្ជោតិ អត្ថំ ធស្សេតិ។ សមជ្ជោតិ ច សភា។ សា ហិ
សមាគមំ អជន្តិ កច្ចន្តិ ជនា ឯត្ថាតិ សមជ្ជោតិ វុច្ចតិ។ “គិរិស្ស វា” តិអាទិនា
គិរិស្ស អគ្គោ កោដិ គិរគ្គោ, តស្មី បរុត្តោ សមជ្ជោ គិរគ្គសមជ្ជោតិ អត្ថោ
ធស្សេតោ។ សោតិ គិរគ្គសមជ្ជោ។ ភវិស្សតិ កិរាតិ យោជនា។ ភូមិភាគតិ
អវយវិអាធារោ, សន្និបតតីតិ សម្ពន្ធា។ នដញ្ច ឆាជកញ្ច នដនាជកានំ។ “នច្ចំ
គីតំ វាទិតញ្ចា” តិ ឥទំ តយំ “នាជក” ត្ថំ វុច្ចតិ។ តេសន្តិ នដនាជកានំ។
ធស្សនត្ថន្តិ ធស្សនាយ ច សវនាយ ច។ សវនម្បិ ហិ ធស្សនេនេវ សង្កហិតំ។
អបញ្ញត្តេ សិក្ខាបទេតិ ឡនវិសតិវស្សសិក្ខាបទស្ស តាវ អបញ្ញត្តត្ថា។ តេតិ
សត្តវសវគ្គិយា។ តត្ថាតិ គិរគ្គសមជ្ជំ។ អថាតិ តស្មី កាលេ។ នេសន្តិ
សត្តវសវគ្គិយានំ អទំសូតិ សម្ពន្ធា។ វិលិម្មេត្វាតិ វិលេបនេហិ វិវិធាការេន
លិម្មេត្វា។

២២៩. “វិកាលេ” តិ សាមញ្ញេន វុត្តេបិ វិសេសកាលោវ គហោតញ្ចាតិ អាហា
“កាលោ” តិអាទិ។ សោ ចាតិ ភោជនកាលោ ច។ មជ្ឈន្តិកោ ហោតីតិ
យោជនា។ តេនេវាតិ ភោជនកាលស្ស អធិប្បតត្ថា ឯវ។ អស្សាតិ
“វិកាលេ” តិបទស្ស។ “វិកាលោ នាម... បេ... អរុណុត្តមនា” តិ បទភាជនេន
អរុណុត្តមនតោ យាវ មជ្ឈន្តិកា កាលោ នាមាតិ អត្ថោ នយេន ធស្សេតោ
ហោតិ។ តតោតិ បិតមជ្ឈន្តិកតោ។ សូរិយស្ស អតិសីយត្ថា វេគេន
បិតមជ្ឈន្តិកំ វីតិវុត្តេយ្យាតិ អាហា “កុក្កច្ចកេន បនេន កត្តត្ថ” ត្ថិ។
កាលត្ថម្ភោតិ កាលស្ស ជាននត្ថាយ ដូណោ។ កាលន្តវេតិ កាលស្ស
អព្ពន្ធពេ។

អវសេសំ ខាធនីយំ នាមាតិ ឯត្ថវិនិច្ឆ័យោ ឯវំ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ យន្តិ
ខាធនីយំ អត្ថិតិ សម្ពុត្តោ។ វនមូលាធិបភេទំ យម្បិ ខាធនីយំ អត្ថិ, តម្បិ
អាមិសគតិកំ ហោតិតិ យោជនា។ សេយ្យជិន្និ
បុច្ឆាវាចកនិចាតសមុទាយោ។ ឥទំ ខាធនីយំ សេយ្យថា កតមន្តិ អត្ថោ។
ឥទម្បិ ឥទំ ធូរាធនីវិធម្បិ។ បិសន្នេន ន បូរាធិយេវាតិ ទស្សេតិ។

តត្ថាតិ ធូរាធនីសុ ខាធនីយេសុ, អាធាវេ ភុម្មំ។ មូលតិ បតិជ្ជាតិ ឯត្ថ,
ឯតេនាតិ វា មូលំ។ ខាធិតញ្ចន្តិ ខាធនីយំ។ មូលមេវ ខាធនីយំ មូលខាធនីយំ,
តស្មីវិនិច្ឆ័យោ ឯវំ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ មូលកមូលាធិនិ លោកសង្កេតោ
បទេសតោយេវ វេទិតញ្ចានិ។ តំ តត្ថិ នាមំ អជានន្តានំ អតិសម្ពុត្តិ ការណាត្តា
សហ បរិយាយន្តរេន វចនត្ថំ វក្ខាម។ សូបស្ស ហិតំ សូបេយ្យំ, សូបេយ្យំ បណ្ណំ
ឯតេសន្តិ សូបេយ្យបណ្ណា, តេសំ មូលានិ សូបេយ្យបណ្ណាមូលានិ។ អាមិយតិ
អត្ថោ បវេសីយតិតិ អាមិសោ, អាការោ អត្ថោករណាត្ថោ, អាមិសស្ស គតិ វិយ
គតិ ឯតេសន្តិ អាមិសគតិកានិ។ ឯត្ថាតិ មូលេសុ។ ជវឡន្តិ ជវភូតំ ឧបឡំ។
អញ្ញម្បិ វជកលិមូលតោ អញ្ញម្បិ។

យានិ បន មូលានិ វុត្តានិ, តានិ យាវជីវីកានីតិ យោជនា។ ចាឡិយំ វុត្តានីតិ
សម្ពុត្តោ។ ខាធនីយត្ថន្តិ ខាធនីយស្ស, ខាធនីយេ វា វិជ្ជមានំ, ខាធនីយេន វា
កាតត្ថំ កិច្ចំ, បយោជនំ វាតិ ខាធនីយត្ថំ។ “ខាធនីយេ” តិសមីនា “តត្ថ
វុត្តាភិធម្មត្ថា” តិអាធិសុ វិយ ខាធនីយត្ថបទស្ស ឧត្តរ បទត្ថបធានការំ
ទស្សេតិ។ តត្ថ ខាធនីយស្ស, ខាធនីយេ វា វិជ្ជមានំ, ខាធនីយេន វា កាតត្ថំ កិច្ចំ
នាម ជិយច្ឆាហរណាមេវ។ យញ្ញ បូរាធិខាធនីយំ ខាធិត្វា ជិយច្ឆាហរណំ
ហោតិ, តស្ស កិច្ចំ កិច្ចំ នាមាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ តំ កិច្ចំ, បយោជនំ វា នេវ ជវន្តិ,
នេវ និច្ឆាទេន្តិ។ ឯសេវ នយោ “ន ភោជនីយេ ភោជនីយត្ថំ ជវន្តិ” តិឯត្ថាបិ។

តេស្ត្និ មូលានំ អន្តោ, លក្ខណ្ឌ្និ វា សម្ពន្ធា។ ឯកស្មី ជនបទេ
ខាទនីយត្ថកោជនីយត្ថេសុ ជរមានេសុ អញ្ញេសុបិ ជនបទេសុ ជរន្តិយេវាតិ
ទស្សនត្ថំ “តេសុ តេសុ ជនបទេសូ” តិ វិច្ឆាបទំ វុត្ថំ។ កិញ្ចាបិ ហិ ពហុសុ
ជនបទេសុ បថីវេសអាចារសសម្បត្តិវសេន ខាទនីយត្ថកោជនីយត្ថំ
ជរមានម្យី ឯកស្មី ជនបទេ បថីវេសអាចារសវិបត្តិវសេន អជរមានំ ភវេយ្យ,
វិការវសេន បន តត្ថ បវត្ថត្តា តំ ជនបទំ បមាណំ ន កាតព្វំ, គហេតព្វមេវាតិ
វុត្ថំ ហោតិ។ បកតិអាហារវសេនាតិ អញ្ញេហិ យាវកាលិក,
សត្តាហកាលិកេហិ អមិស្សិតំ អត្ថនោ បកតិយាវ
អាហារកិច្ចករណាវសេន។ “មនុស្សាន” ត្ថិសមិទា អញ្ញេសំ តិវច្ឆាជានំ
ខាទនីយត្ថកោជនីយត្ថំ ជរមានម្យី ន បមាណ្ឌ្និ ទស្សេតិ។ តត្ថិ មូលំ។ ហិ តិ
សច្ចំ។ នាមសញ្ញាសូតិ នាមសម្ពាសនសុ សញ្ញាសុ។

យថា មូលេ លក្ខណំ ទស្សិតំ, ឯវំ កន្ទាទិសុបិ យំ លក្ខណំ ទស្សិតត្ថិ
យោជនា។ ន កេវលំ ចាឡិយំ អាគតានំ ហលិទ្ធាទិនំ មូលំយេវ យាវជីវិកំ
ហោតិ, អថ ខោ តចាទយេបីតិ អាហា “យញ្ញេត” ត្ថិអាទិ។ យំ ឯតំ អជ្ឈិវិជ្ជត្ថិ
សម្ពន្ធា។

ឯវំ មូលខាទនីយេ វិនិច្ឆយំ ទស្សេត្វា ឥទានិ កន្ទខាទនីយេ តំ ទស្សេត្តោ
អាហា “កន្ទខាទនីយេ” តិអាទិ។ តត្ថ កន្ទខាទនីយេតិ កំ សុខំ ទទាតីតិ កន្ទោ,
បទុមាទិកន្ទោ, សុខស្ស អទាយកា បន កន្ទា វុឡិវសេន កន្ទាតិ វុច្ឆន្តិ, កន្ទោ
ឯវំ ខាទនីយំ កន្ទខាទនីយំ, តស្មី វិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។ ឯសេវ
នយោ ឧបរិបិ។ យត្ថិ កន្ទំ។ ឥសមិទា តំសម្ពាសនបេក្ខោ យំសន្តោបិ អត្ថិ តិ
ញ្ញាបេតិ។ តត្ថាតិ កន្ទខាទនីយេ។ តរុណោ, សុខខាទនីយោតិ វិសេសនបទានិ

យថាវចនំ ឧបរិមិ យោជេតញ្ចនិ។ ឯវមាទយោ ជរណាកកន្ទា យាវកាលិកាតិ
សម្ពន្ធោ។

អនោតាតិ វិសរសោ ឧទកេន អជ្ជនិតោ។ តេតិ កន្ទា សង្កហិតាតិ
សម្ពន្ធោ។

មូលេ អលតិ បវត្តតីតិ មុឡាលោ, ឧទកតោ វា ឧទ្ធទមតេត្ថ មិលតិ
និមិលតីតិ មុឡាលំ។ ឯវមាទិ ជរណាកមុឡាលំ យាវកាលិកន្ទិ យោជនា។ តំ
សត្តម្បីតិ សត្តម្បី តំ មុឡាលំ សង្កហិតន្ទិ សម្ពន្ធោ។

មសតិ វិជ្ឈតីតិ មត្តកោ។ ឯវមាទិ មត្តកោ យាវកាលិកោតិ យោជនា។
ជវឡពុន្ទោតិ ជវភូតអឡសង្ខតោ ចានោ។

ខនីយតិ អវនារីយតីតិ ខន្ធោ, ខាយតីតិ វា ខន្ធោ។
“អន្តោបថវិគតោ”តិបទំ “សាលកល្យាណិខន្ធោ”តិបទេនេវ យោជេតព្ពំ, ន
អញ្ញេហិ។ ឯវមាទិ ខន្ធោ យាវកាលិកោតិ យោជនា។ អវសេសាតិ តីហិ
ទណ្ឌកាធិហិ អវសេសា។

តចតិ សំវរតិ បដិច្ឆាទេតីតិ តចោ។ សរសោតិ ឯត្ថ ឯវកាពោ យោជេតព្ពោ,
សរសោ ឯវាតិ អត្តោ។ តេសំ សង្កហោតិ សម្ពន្ធោ។ ហីតិ សច្ចំ។ ឯតន្ទិ
កសាវភេសន្តំ, “អនុជាធាមិ ...បេ.... ភោជនីយត្ថ”ន្ទិ វចនំ វា។ ឯត្តាតិ
កសាវភេសន្តោ។ ឯតេសម្បីតិ មត្តកខន្ធត្ថចានម្បី។

បតតីតិ បត្តំ។ ឯតេសន្ទិ មូលកាធិនំ។ ឯវរូចានិ បត្តានិ ច ឯកំសេន
យាវកាលិកានីតិ យោជនា។ យា លោណី អាពេហាតិ, តស្សា លោណីយា បត្តំ
យាវជីវិកន្ទិ យោជនា។ ធិបវាសិនោតិ តម្កបណ្ឌិធិបវាសិនោ, ជម្កធិបវាសិនោ

វា។ យានិ វា ជវន្តិតិ វុត្តានិ វា សម្ពន្ធោ។ តេសន្តិ និម្ពាទីនំ។ ឥទំ បទំ
បុព្វបរាបេក្ខកំ, តស្មា ទិទ្ធិ មជ្ឈេ វុត្តន្តិ ទដ្ឋតំ។ បណ្ណានំ អន្តោ នត្ថិតិ សម្ពន្ធោ។

បុប្ផតិ វិកសត្ថិតិ បុប្ផំ។ ឯវមាទិ បុប្ផំ យាវកាលិ កន្តិ យោជនា។ តស្សាតិ
បុប្ផស្ស។ អស្សាតិ ឯវមេវ។

ជលត្ថិតិ ជលំ។ យានិ ជលានិ។ ជវន្តិតិ សម្ពន្ធោ។ នេសន្តិ ជលានំ បរិយន្តន្តិ
សម្ពន្ធោ។ យានិ វុត្តានិ, តានិ យាវជីវិកានិ យោជនា។ តេសម្បីតិ ជលានម្បី
បរិយន្តន្តិ សម្ពន្ធោ។

អស័យតិ ទិប័យតិ, ឆទ្ធិយត្ថិតិ វា អដ្ឋិ។ ឯវមាទិនិ ជវណកានិ អដ្ឋិនិ
យាវកាលិ កានិ យោជនា។ តេសន្តិ អដ្ឋិនំ។

បិស័យតិ បុណ្ណំ ករិយត្ថិតិ បិដ្ឋំ។ ឯវមាទិនិ ជវណកានិ បិដ្ឋានិ
យាវកាលិ កានិ យោជនា។ អនោតកន្តិ ឧទកេន អជូនិតំ។ តេសន្តិ បិដ្ឋានំ។

និរន្តំ អសតិ សម្ពជ្ឈត្ថិតិ និយ្យាសោ។ សេសាតិ ឧច្ឆនិយ្យាសតោ សេសា។
ចាឡិយំ វុត្តនិយ្យាសាតិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ និយ្យាសខាទនីយេ។ សង្កហិតានំ
និយ្យាសានំ បរិយន្តន្តិ យោជនា។ ឯវន្តិអាទិ និកមនំ។

វុត្តមេវាតិ ហេដ្ឋា បឋមបវរណាសិក្ខាបទេ វុត្តមេវាតិ។ សត្តមំ។

៨. សន្និធិការកសិក្ខាបទំ

២៥២. អដ្ឋមេ អព្ពន្ធរេ ជាតោ អព្ពន្ធរោ។ មហាថេរោតិ មហាន្តេហិ
ថិរុកុណេហិ យុត្តោ។ ឥមិនា “ពោលដ្ឋោ”តិ សញ្ញាធាមស្ស សញ្ញាធាមី ទស្សេតិ។
បធានយរេតិ សមថវិបស្សនានំ បទហនដ្ឋានយរសង្ខាតេ ឯកស្មី អាវាសេ។

សុក្ខកុរុន្តិ ឯត្ថ សោសនកុរុត្តា ន សុក្ខកុរុំ ហោតិ, កេវលំ បន
អសូបព្យញ្ញនត្តាតិ អាហា “អសូបព្យញ្ញនំ ឌីនន” តិ។ សោសនកុរុម្បិ យុត្តមេវ។
វក្ខតិ ហិ “តំ បិណ្ឌាចាតំ ឌីនន តេមេត្វា” តិ។ “ឌីនន” តិ ឥមីនា កុរុសទ្ធស្ស
ឌីននបរិយាយតំ ទស្សេតិ។ ឌីននញ្ចិ ករោតិ អាហុវណ្ណានយោតិ “កុរុ” តិ វុច្ចតិ។
សោតិ ពេលជួសសោ។ តញ្ចា ខោតិ តញ្ចា សុក្ខកុរុំ អាហាវតីតិ សម្ពុទ្ធោ។
បច្ចយគិទ្ធតាយាតិ បិណ្ឌាចាតបច្ចយេ លុទ្ធតាយ។ ថេរោ ភុញ្ញតីតិ សម្ពុទ្ធោ។
មនុស្សនំ ឯកាហារស្ស សត្តាហមត្ថដ្ឋិតត្តា “សត្តាហ” តិ វុត្ថំ។ តតោតិ
ភុញ្ញនតោ បរត្ថិ សម្ពុទ្ធោ។ ចត្តាវិបីតិ ឯត្ថ បិសន្នេន អធិកានិបិ សត្តាហានិ
គហោតញ្ចានិ។

២៥៣. ឥតីតិ ឥទំ តយំ។ “សន្និធិ កាហោ អស្សា” តិ សមាសោ
វិសេសនបរិនិចាតវសេន គហោតញ្ចោ។ “សន្និធិកិរិយន្តិ អត្ថោ” តិ ឥមីនា
កិរិយតីតិ កាហោតិ កម្មត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯកវត្ថុន្តិ អន្តិមបរិច្ឆេទវសេន វុត្ថំ
តទធិកានម្បិ អធិប្បេតត្តា។ អស្សាតិ “សន្និធិការក” តិ បទស្ស។

សន្និធិការកស្ស សត្តាហកាលិកស្ស និស្សគ្គិយថាចិត្តិយាបត្តិយា
បច្ចយត្តា សន្និធិការកំ យាមកាលិកំ ខាទនីយកោជនីយំ អសមាធម្បិ
សុទ្ធាចិត្តិយាបត្តិយា បច្ចយោ ហោតីតិ អាហា “យាមកាលិកំ វា” តិ។
បដិគ្គហណោតិ បដិគ្គហណោ ច គហណោ ច។ អដ្ឋោហវិគុកាមតាយ ហិ
បដិគ្គហណោ ច បដិគ្គហេត្វា គហណោ ចាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ យំ បត្ថំ អន្តុលិយា
យំសន្តស្ស លេខា បញ្ញាយតិ, សោ បត្តោ ធុទ្ធាតោ ហោតិ សចេតិ យោជនា
ឌុត្តរវាក្យេ យំសន្និ ធិស្វា បុព្វវាក្យេ តំសន្តស្ស គមនីយត្តា។
គណ្ឌិកបត្តស្សាតិ ពន្ធនបត្តស្ស។ សោតិ ស្មេហោ។ បក្សរតិ សន្និស្សតីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ តាធិសេតិ ធុទ្ធាតេ, គណ្ឌិកេ វា។ តត្ថាតិ ជោវិតបត្តេ អាសិញ្ចាត្វាតិ

សម្ពន្ធា។ ហ៊ីតិ សង្ខំ។ អញ្ញោហារិកាតិ ន វោហារិកត្តា, វោហារិកុំ ន យុត្តាតិ
អត្ថោ។ យន្តិ ខាធនីយកោជនីយំ បរិច្ឆេទន្តិកតិ សម្ពន្ធា។ ហ៊ីតិ សង្ខំ, យស្មា វា។
តតោតិ អបរិច្ឆេទខាធនីយកោជនីយតោ និហារិកាតិ សម្ពន្ធា។

អកប្បិយមំសេស្វតិ និទ្ធារណសមុទាយោ។ សតិ បច្ចយេតិ
បិចាសសម្ព័ន្ធាតេ បច្ចយេ សតិ។ អនតិវិត្តកតតន្តិ អតិវិត្តន អកតំ
សន្និធិការកំ ខាធនីយកោជនីយន្តិ យោជនា។ ឯកមេវ ចាចិត្តិយន្តិ សម្ពន្ធា។
វិកប្បទ្ធយេតិ សាមិសនិរាមិសសម្ព័ន្ធាតេ វិកប្បទ្ធយេ។ សត្វវិកប្បស្វតិ
វិកាលសន្និធិអកប្បិយមំសយាមកាលិកបច្ចយសម្ព័ន្ធាតេសុ សព្ពេសុ
វិកប្បសុ។

២៥៥. អាមិសសំសជ្ជន្តិ អាមិសេន សំសជ្ជំ សត្តាហកាលិកំ យាវជីវិកំ។

២៥៦. ចតុត្ថិជកាលិកស្ស ស្សបញ្ចវចនត្ថញ្ច ធស្សេន្តោ អាហា
“វិកាលកោជនសិក្ខាបទេ”តិអាទិ។ តត្ថ និទ្ធិជ្ជំ ខាធនីយកោជនីយ”ន្តិសមិទា
យាវកាលិកស្ស ស្សបំ ធស្សេតិ។ “យាវ...បេ.... កាលិក”ន្តិសមិទា វចនត្ថំ
ធស្សេតិ។ “សទ្ធិ...បេ.... ចាន”ន្តិសមិទា យាមកាលិកស្ស ស្សបំ ធស្សេតិ។
“យាវ...បេ.... កាលិក”ន្តិសមិទា វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ “សត្តិអាទិ បញ្ចវិធំ
ភេសជ្ជ”ន្តិសមិទា សត្តាហកាលិកស្ស ស្សបំ ធស្សេតិ។ “សត្តាហំ...បេ....
កាលិក”ន្តិសមិទា វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ “វេបេត្វា...បេ.... សព្ពម្បី”តិសមិទា
យាវជីវិកស្ស ស្សបំ ធស្សេតិ។ “យាវ...បេ.... ជីវិក”ន្តិសមិទា វចនត្ថំ ធស្សេតិ។
សត្វវចនត្តោលហុកមត្តមេវ, គរុកោ បនេវំ វេទិតញ្ចោ - យាវ យត្តកោ
មជ្ឈន្តិកោ កាលោ យាវកាលោ, សោ អស្សត្ថិ, តំ វា កាលំ ភុញ្ញតព្ពន្ធិ
យាវកាលិកំ។ យាមោ កាលោ យាមកាលោ, សោ អស្សត្ថិ, តំ វា កាលំ
បរិភុញ្ញតព្ពន្ធិ យាមកាលិកំ។ សត្តាហោ កាលោ សត្តាហកាលោ, សោ

អស្សតិ, តំ វា កាលំ និទហិត្វា បរិភុញ្ញិតព្ពន្ធិ សត្តាហកាលិកំ។ យាវ យត្តកោ
ជីវោ យាវជីវោ, សោ អស្សតិ, យាវជីវំ វា បរិហរិត្វា បរិភុញ្ញិតព្ពន្ធិ យាវជីវិកន្តិ។

តត្ថាតិ ចតុត្ថិយេសុ កាលិកេសុ។ សតក្ខត្តន្តិ អនេកវារំ។ យាវ កាលោ
នាតិក្កមតិ, តាវ ភុញ្ញន្តស្សាតិ យោជនា។ អហោរត្ថំ ភុញ្ញន្តស្សាតិ សម្ពន្ធនាតិ។
អជ្ឈមំ។

៩. បណ្ឌិតភោជនសិក្ខាបទំ

២៥៧. នវមេ បកដ្ឋការំ នីតន្តិ បណ្ឌិតន្តិ វុត្តេ បណ្ឌិតសន្នោ ឧត្តមត្ថោតិ
អាហា “ឧត្តមភោជនានី”តិ។ សម្បន្នោ នាម ន មធុរគុណោ, អថ ខោ
មធុរគុណយុត្តំ ភោជនមេវាតិ អាហា “សម្បត្តិយុត្ត”ន្តិ។ កស្សាតិ ករណាត្ថេ
ចេតំ សាមិវចនំ, កេនាតិ ហិ អត្ថោ។ “សុរស”ន្តិឥមិនា សាធិយតិ
អស្សាធិយតីតិ សាទ្ធិតិ វចនត្ថស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។

២៥៨. “យោ បន...បេ... ភុញ្ញេយ្យា”តិ ឯត្ថ វិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតព្ពោតិ
យោជនា។ សុទ្ធានីតិ ឌីទនេន អសំសជ្ឈានិ។ ឌីទនសំសជ្ឈានិ សត្តិអាធិនីតិ
សម្ពន្ធា។ ឯត្ថាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ ហីតិ សច្ចំ។ “បណ្ឌិតសំសជ្ឈានី”តិឥមិនា
បណ្ឌិតេហិ សត្តិអាធិហិ សំសជ្ឈានិ ភោជនានិ បណ្ឌិតភោជនានីតិ អត្ថំ
ទស្សេតិ។ “សត្តធម្មាធិព្ពត្តានី”តិ ឥមិនា ភោជនានំ សរូបំ ទស្សេតិ។

“សត្តនា ភត្ត”ន្តិអាធិនំ បញ្ចន្ធិវិកប្បានំ មជ្ឈេ តីសុបិ វិកប្បេសុ “ភត្ត”ន្តិ
យោជេតព្ពំ។ ឯវំ វាក្យំ កត្វាវិញ្ញាបនេ អាបត្តិ ទស្សេត្វា សមាសំ កត្វា
វិញ្ញាបនេ តំ ទស្សេត្តោ អាហា “សត្តភត្តំ ទេហី”តិអាធិ។

តតោតិ ការីតោលទ្វេនាតិ សម្ពន្ធា។ វិសង្កេតន្តិ សង្កេតតោ ញាបិតតោ
វិគតំ វិវហិតន្តិ អត្តោ។ ហិតិ សច្ចំ។ ឥមំនាវិសង្កេតស្ស គុណានោសំ ទស្សេតិ។

កប្បិយសត្តំនា ទេហិតិ កប្បិយសត្តំនា សំសជ្ជំភត្តំ ទេហិតិ យោជនា។
ឯសេវ នយោ សេសេសុបិ។ យេន យេនាតិ យេន យេន សត្តំអាទិនា។ តស្មី
តស្សាតិ ឯត្តាបិ វិញ្ញាវសេន អត្តោ ទដ្ឋញ្ញោ។ ចាឡិយំ អាគតសត្តំ នាម គោសត្តិ,
អជីកាសត្តិ, មហិសសត្តិ, យេសំ មំសំ កប្បតិ, តេសំ សត្តំ ច។ នវនីតំ នាម
ឯវមេវ។ តេលំ នាម តិលតេលំ, សាសបតេលំ, មធុកតេលំ, ឯវណ្ណាតេលំ,
វសាតេលញ្ញោ។ មធុ នាម មគ្គិកាមធុ។ ដាលីតំ នាម ឧប្បម្ពា និព្ពត្តំ។ មច្ឆោ នាម
ឧទកចរោ។ ចាឡិអនាគតោ មច្ឆោ នាម នត្តិ។ មំសំ នាម យេសំ មំសំ កប្បតិ,
តេសំ មំសំ។ ឡីវទដ្ឋនិ សត្តិសទិសានេវ។ វុត្តំ យថា ឯវ “នវនីតភត្តំ
ទេហិតិ” តិអាទិសុបិ សូចោទនិវិញ្ញត្តិទុក្ខជមេវ ហោតិ តិ យោជនា។ ហិតិ សច្ចំ។
សោ ចាតិ សោ ចត្តោ។ តត្ថាតិ តស្មី អត្តោ។ កី បយោជនំ។ នត្តេវ បយោជនន្តិ
អធិប្បាយោ។

បដិលទ្ធិ ភោជនន្តិ សម្ពន្ធា។ ឯកវសន្តិ ឯកកិច្ចំ។ តតោតិ
នវបណីតភោជនតោ នីហិត្វាតិ សម្ពន្ធា។

សព្ពានីតិ នវ ចាចិត្តិយានិ សន្ធាយ វុត្តំ។

២៦០. ឧកយេសម្បីតិ ភិក្ខុភិក្ខុនិទម្បី។ សត្តិ ចេត្ត យោ នំ បរិភុញ្ញតិ,
តស្ស ពលាយុវឡនត្តំ សត្តតិ គច្ឆតិ បវត្តតិ តិ សត្តិ, យតំ។ តតិយក្ខរេនេវ
សជ្ឈាយិតតំ លិខិតព្ពញ្ច។ កស្មា? តតិយក្ខរជ្ជានេយេវ សត្ត គតិយន្តិ
គតិអត្ថស្ស សព្ពធាតុស្ស ធាតុចាបេសុ អាគតតត្ថាតិ។ នវមំ។

២៦៣. ធនមេ ធនកដ្ឋន្តិ ធនចោនំ។ តញ្ញំ ធនោ កសីយតិ វិលេខីយតិ
អនេនាតិ “ធនកដ្ឋ”ន្តិ វុច្ចតិ។ “សត្វ”ន្តិ អាទិនា សត្វមេវ បំសុក្ខលំ
សត្វបំសុក្ខលំ, តមស្សត្ថិតិ “សត្វបំសុក្ខលិកោ”តិ អត្ថំ ធស្សេតិ។ សោតិ ភិក្ខុ
បរិភូញតិ កិរាតិ សម្ពន្ធោ។ សុសានេតិ អាឡហនេ។ តញ្ញំ ធរានំ សយនដ្ឋានត្តា
“សុសាន”ន្តិ វុច្ចតិ និរុត្តិនយេន។ តត្ថាតិ សុសានេ។ បុន តត្ថាតិ ឯវមេវ។
អយ្យស្សបញ្ច វោសាជិតកស្សបញ្ច ធស្សេតុំ វុត្ថំ “អយ្យវោសាជិតកានីតិ
ឯត្ថា”តិ។ តត្ថ “អយ្យ...បេ... បិតាមហា”តិ ឥមិនា អយ្យស្សបំ ធស្សេតិ។
“វោ...បេ... ភោជនីយានី”តិ ឥមិនា វោសាជិតកស្សបំ។ អយ្យសង្ខាតានំ
បិតិបិតាមហានំ អត្ថាយ, តេ វា ឧទ្ទិស្ស ធម្មតានិ វោសាជិតកសង្ខតានិ
ខាទនីយភោជនីយានិ អយ្យវោសាជិតកានីតិ វិគ្គហោ កាតញ្ចោ។ មនុស្សា
ឋេបេន្តិ កិរាតិ សម្ពន្ធោ។ យន្តិ ខាទនីយភោជនីយំ។ តេសន្តិ ញាតកានំ។ បិណ្ឌំ
បិណ្ឌំ កត្វាតិ សង្ឃជំ សង្ឃជំ កត្វា។ អញ្ញន្តិ វុត្ថខាទនីយភោជនីយតោ
អញ្ញំ។ ឧម្មារេបីតិ សុសានស្ស ឥន្ទឡីលេបិ។ សោ ហិ ឧទ្ធានោ កិលេសមារោ
ឯត្ថាតិ “ឧម្មារោ”តិ វុច្ចតិ។ ពោធិសត្តោ ហិ អភិនិក្ខមនកាលេ បុត្តំ
ចុម្ពិស្សមីតិ ឡីវកស្ស ឥន្ទឡីលេ ឋេត្វា បស្សន្តោ មាតវំ បុត្តស្ស នលាដេ ហត្ថំ
ឋេបេត្វា សយន្តិ ធិស្វា “សចេ មេ បុត្តំ គណ្ណាយ្យំ, មាតា តស្ស បពុជ្ឈេយ្យ,
បពុជ្ឈមាធាយ អន្តរាយោ ភវេយ្យ”តិ អភិនិក្ខមនន្តរាយភយេន បុត្តនារេ
បរិច្ឆេទិត្វា ឥន្ទឡីលតោ និវត្តិត្វា មហាភិនិក្ខមនំ និក្ខមិ។ តស្មា ពោធិសត្តស្ស
ឋេត្វា បុត្តនារេសុ អបេក្ខាសង្ខាតស្ស មាស្ស ឧទ្ធានោ តោ សោ ឥន្ទឡីលោ
និប្បវិយាយេន “ឧម្មារោ”តិ វុច្ចតិ, អញ្ញោ បន រុទ្ធិវសេន។ ជិរោតិ ជន្ទោ។
យនពន្ទោតិ យនេន ពន្ទោ។ កជិនេន មំសេន អាពន្ទោតិ អត្ថោ។ វេឋតិ ជូលោ
ភវតីតិ វេហ្ម, មុទ្ធជនុតិយោយំ, សោ អស្សត្ថិតិ វេហ្មតិ ធស្សេត្តោ អាហ

“វេបរោតិ ជូលា”តិ។ “សល្លក្ខេមា”តិសមីនា “មញ្ញេ”តិ ឯត្ថ មនធាតុ
សល្លក្ខណៈត្ថា, មការស្សកាភោតិ ធស្សេតិ។ ហិំតិ សច្ចំ។ តេសន្តិ មនុស្សានំ។

២៦២. សម្មាតិ អវិបរីតំ។ អសល្លក្ខេត្វាតិ អាហារសទ្ធស្ស
ខាធិយកោជនីយាធិសុ និរុទ្ធការំ អមញ្ញេត្វា។ ភគវា បន ឋបេសីតិ សម្ពុត្តោ។
យថាឧប្បន្នស្សាតិ យេនាការេន ឧប្បន្នស្ស។ បិតា បុត្រសម្ព័ន្ធតេ ធារកេ
សញ្ញាបេន្តោវិយ ភគវា តេ ភិក្ខុ សញ្ញាបេន្តោតិ យោជនា។

២៦៣. ឯតទេវាតិ តិណ្ណាមាការាធមញ្ញតវវសេន អធិន្នមេវ សន្ធាយាតិ
សម្ពុត្តោ។ ហិំតិ សច្ចំ។ មាតិកាយំ “ធិន្ន”ន្តិ វុត្តជ្ជានំ នត្ថិ, អថ កស្មា
បទភាជនេយេវ វុត្តន្តិ អាហា “ធិន្នន្តិ ឥន”ន្តិអាធិ។ “ធិន្ន”ន្តិ ឥនំ ឧទ្ធទន្តិ សម្ពុត្តោ។
អស្សាតិ “ធិន្ន”ន្តិ បទស្ស។ និទ្ទេសេ ថ “កាយេន...បេ... ទេន្តេ”តិ ឧទ្ធទន្តិ
យោជនា។ ឯវន្តិ ឥមេហិ តីហាការេហិ ទទមាទេតិ សម្ពុត្តោ។ ឯវន្តិ ឥមេហិ
ទីហាការេហិ។ អាធិយមានន្តិ សម្ពុត្តោ។ វេរេណុម្បីតិ វេកិវីយំ
ឧដ្ឋិតបំសុម្បិ។ បុព្វេតិ បឋមបវរណសិក្ខាបទេ។ ឯវំ បដិគ្គហិតំ ឯតំ អាហារំ
ធិន្នំ នាម វុច្ចតីតិ យោជនា។ “ឯតមេវា”តិ ឯវស្ស សម្ពុត្តោ តស្ស ជលំ ធស្សេតុ
វុត្តំ “ន ឥន”ន្តិអាធិ។ និស្សជ្ជំ ន វុច្ចតីតិ យោជនា។

តត្ថាតិ “កាយេនា”តិអាធិវេនេ។ ហិំតិ សច្ចំ។ នត្ថុ កវីយតិ ឥមាយាតិ
នត្ថុករណី, តាយ។ នាសាបុជេន បដិគ្គណ្ហាតិ តិ សម្ពុត្តោ។ អកល្លកោតិ
គិលានោ។ ហិំតិ សច្ចំ។ កាយេន បដិពន្ធា កាយបដិពន្ធា កជជ្ជអាធិតិ អាហា
“កជជ្ជអាធិស្វ”តិអាធិ។ ហិំតិ សច្ចំ។ ចាតិយមានន្តិ ចាតាបិយមានំ។

ឯត្ថាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ “បញ្ចហន្ត្ថេហិ”តិ បទស្ស វិត្ថារំ ធស្សេន្តោ
អាហា “ថាមមជ្ឈិមស្ស”តិអាធិ។ តន្តិ ធាតព្ភវត្ថុ។

តត្ថាតិ “ហត្ថចាសោ បញ្ញាយតី” តិវចនេ។ គប្បន្នោបិ ឋិតេនេវ
សង្កហិតោ។ ភូមជ្ជស្សាតិ ភូមិយំ ឋិតស្ស។ អាកាសជ្ជស្សាតិ អាកាសេ
ឋិតស្ស។ “ហត្ថំ អង្គ” ត្ថិ បទេហិ អវយវិសម្ពន្ធា កាតព្វោ។ វុត្ថនយេនេវាតិ
“ភូមជ្ជស្ស ច សីសេនា” តិអាទិនា វុត្ថនយេនេវ។ បក្ខីតិ សកុណោ។ សោ ហិ
បក្ខយុត្តត្ថា បក្ខីតិ វុច្ចតិ។ ហត្ថីតិ កុញ្ញារោ។ សោ ហិ
សោណ្ឌាសន្នាតហត្ថយុត្តត្ថា ហត្ថីតិ វុច្ចតិ។ អន្ទេន អជ្ឈមំ រតនមស្សាតិ
អនុជ្ឈមរតនោ, ហត្ថី, តស្ស។ តេនាតិ ហត្ថិនា។

ឯកោ ឆាយកោ វទតីតិ សម្ពន្ធា។ ឱណមតីតិ ហេដ្ឋា នមតិ។ ឯត្តាវតាតិ
ឯកទេសសម្បជ្ជិច្ឆនមត្តេន។ តតោតិ សម្បជ្ជិច្ឆនតោ។ ឧគ្សាដេត្វាតិ វិវិត្វា។
កាដេនាតិ ព្យាកង្គិយា។ សា ហិ កចតិ ពន្ធតិ វិវិដំ ការំ អស្មិន្តិ កាហោតិ វុច្ចតិ,
ចការស្ស ជការេ កតេ កាដោបិ យុត្តោយេវ។ តីស ហត្ថា រតនានិ ឥមស្សាតិ
តីសហត្ថោ, វេណុ។ គុឡុកុម្ភាតិ ជាណីតេន បូរិតោ យដោ។
បដិគ្គហិតមេវាតិ កុម្ភេសុ ហត្ថចាសតោ ពហិ ឋិតេសុបិ អភិហារកស្ស
ហត្ថចាសេ ឋិតត្ថា បដិគ្គហិតមេវាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ ឧប្បយន្តនោណីតោតិ ឧប្ប
បិឡនយន្តស្ស អម្ពណតោ។

ពហូ បត្តា ឋបិតា ហោន្តីតិ សម្ពន្ធា។ យត្ថាតិ យស្មី ឋានេ។ ឋិតស្ស
ភិក្ខុនោ ហត្ថចាសេតិ យោជនា។ ឋត្វា ដុសិត្វា “និសិន្នស្ស ភិក្ខុនោ” តិ
ចាឋសេសេន យោជេតព្ពំ។ ឋិតេន វា និសិន្នេន វា និបន្នេន វា ឆាយកេន
ទិយ្យតីតិ សម្ពន្ធា។

បថវិយំ ឋិតា ហោន្តីតិ សម្ពន្ធា។ យំ យន្តិ យំ យំ បត្តំ។ យត្ថ កត្ថថិតិ
យេសុ កេសុថិតិ សម្ពន្ធា។ តន្តិ តំ វចនំ។

តត្ថ តស្មី ឋានេ ជាតោ តត្ថជាតោ, អលុត្តសមាសោយំ, សោយេវ
តត្ថជាតកោ, តស្មី។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តត្ថជាតកេន រុហតិ យថា, ឯវំ ន
រុហតិយេវាតិ យោជនា។ ថាមមជ្ឈិមេន បុរិសេន សុដ្ឋ ហិរតព្ពន្ធិ សំហារិយំ,
តំយេវ សំហារិមំ យការស្ស មការំ កត្វា, ន សំហារិមំ អសំហារិមំ, តស្មី។
តេបីតិ តេ អសំហារិមាបិ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តត្ថជាតកសង្ខេបបកាតិ
តត្ថជាតកេ សមោធានេត្វា ខេបំ បក្ខេបំ ឧបកតា។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។
ឥនព្វំ វាក្យន្តរត្តា បុនប្បុនំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ តានីតិ តិច្ឆណិកាទិបណ្ណានិ។
សន្ធាវេតុន្តិ សម្មា ធាវេតុំ។ ឋិតោ ធាយកោតិ សម្ពន្ធា។

លទ្ធស្ស លទ្ធស្ស វត្ថុស្ស សន្និធិដ្ឋានត្តា, បក្ខិត្តដ្ឋានត្តា វា ថវីយតិ
បសំសីយតីតិ ថវិកា, តតោ។ បុញ្ញត្វា បដិគ្គហេត្វាតិ “បុញ្ញត្វា វា បដិគ្គហេត្វា
វា”តិ អនិយមវិកប្បត្តោ វាសន្តោ អដ្ឋាហិរតញ្ញោ។ តេសុ តេសុ វត្ថុសុ វញ្ញតិ
លក្ខតីតិ រដោ, តំ។ វិនយេ បញ្ញត្តំ ទុក្ខដំរិនយទុក្ខដំ។ តំ បនាតិ ភិក្ខុំ បន។
បដិគ្គហេត្វា ទេថាតិ មំ បដិគ្គហាបេត្វា មម ទេថាតិ អធិប្បាយោ។

តតោ តតោតិ តស្មា តស្មា ឋានា ឧដ្ឋាបេត្វាតិ សម្ពន្ធា។ តន្តិ ភិក្ខុំ។
តស្សាតិ អនុបសម្បន្នស្ស។

សោ វត្ថុញ្ញាតិ សោ ទិយ្យមាណា ភិក្ខុ ធាយកេន ភិក្ខុនា វត្ថុញ្ញាតិ
យោជនា។ ឥមន្តិ សរជបត្តំ។ តេនាតិ ទិយ្យមាណភិក្ខុនា។ តថា កាតព្ពន្ធិ យថា
ធាយកេន ភិក្ខុនា វុត្តំ, តថា កាតព្ពន្ធិ អត្ថោ។ ឧប្បវតីតិ ឧបរិ គដ្ឋតិ, បុ
គតិយន្តិ ហិ ធាតុចាបេសុ (សទ្ធិជីតិធាតុមាលាយំ ១៦ ឱវការន្តធាតុ) វុត្តំ។
ឯត្ថ ឧសតិ ឧបសគ្គស្ស អត្ថទស្សនត្ថំ “ឧបរិ”តិ វុត្តំ, បការលការសំយោគោ
ទដ្ឋញ្ញោ។ ចោត្ថកេសុ បន “ឧប្បិលវតី”តិ លិខន្តិ, សោ អថាហោ។ កញ្ញិកន្តិ
ពិលខ្ពំ។ តញ្ញិ កេន ជលេន អញ្ជិយំ អភិព្យត្តំ អស្សាតិ “កញ្ញិយ”ន្តិ វុច្ឆតិ, តមេវ

កញ្ចប់កំយការស្ស កកាវ កត្វា។ តំ បវាហេត្វា, អបនេត្វាតិ អត្តោ។ យត្តាតិ
យស្មី ហ្នានេ។ សុក្ខមេវ ភត្តំ ភជិតព្ពជ្ជន សេវិតព្ពជ្ជនាតិ សុក្ខភត្តំ, តស្មី។
បុរតោតិ ភិក្ខុស្ស បុរតោ, បុព្វេវា។ ដុសិតានិ ពិន្ទុនិ។ តានិ ហិ
សម្ពាធជ្ជានេសុបិ ដុសន្តិ ដុសិតានិ វុច្ឆន្តិ។

ឧឡ្ហោតិ កោសិយសកុណានាមោ ធិយនណ្ហាកោ ឯកោ ភាជនីសេសោ,
តេន។ យេវាតិ ដុសិតានិ។ តានិ ហិ សម្ពាធជ្ជានេសុបិ ដុសិតត្តា ជីវីយន្តិ
បសំសីយន្តិ តិ “យេវា” តិ វុច្ឆន្តិ។ ចរុកេនាតិ ជីវីយតិ ភក្ខិយតីតិ ចរុ,
ហព្យចាកោ, តំ ករោតិ អនេនាតិ ចរុកំ, ហាល្យាទិកំ ខុទ្ទកភាជនំ, តេន
អាកិរិយមាណេតិ សម្ពន្ធោ។ កាឡវណ្ណាកាមេហិ មាជីយតីតិ មសិ។ ខាទតីតិ
នារោ ខការស្ស ធការំ, ធការស្ស ច រកាវ កត្វា, ខាររសោ, សោ ឥមិស្សត្តិ តិ
នារិកា។ ឧប្បតិក្វាតិ ឧទ្ធំ គន្ធា។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។

ជាលេត្វាតិ និទ្ទិត្វា។ ទេន្តានំ អនុបសម្បន្នានន្តិ សម្ពន្ធោ។ ចាយាសស្សាតិ
ចាយាសេន។ តថាមីតិ តេន មុខវជ្ជិយា គហណាការេនបិ។

អាភោគំ កត្វាតិ “បជិត្តហេស្សមី” តិ មនសិកាវ កត្វា។ សោតិ និទ្ទំ
ឡិក្កន្តោ ភិក្ខុ។ វជ្ជតិយេវាតិ អាភោគស្ស កតត្តា វជ្ជតិយេវ។ អនាទន្តិ
អនាទរេន, ករណត្ថេ ចេតំ ឧបយោគវចនំ, អនាទំ ហុត្វាតិ វា យោជេតព្ពំ។
កេចីតិ អភយតិវាសិនោ។ កាយេន បជិតេន្ធោ កាយបជិតេន្ធោ, តេន បជិតេន្ធោ
កាយបជិតេន្ធបជិតេន្ធោ, តេន។ វចនមត្តមេវាតិ “បជិតេន្ធបជិតេន្ធ” តិ ឯកំ
អតិរេកំ បជិតេន្ធវចនមត្តមេវ នានំ, អត្ថតោ បន កាយបជិតេន្ធមេវាតិ
អធិប្បាយោ។ យម្បីតិ យម្បី វត្ថុ។ តត្រាតិ តស្មី វត្ថុនេ។ តន្តិ អនុជាននំ។

នេយ្យោ អធិប្បាយំ នេត្វា ញាតោ អត្ថោ ឥមស្សាតិ នេយ្យត្ថំ។ ឯត្ថាតិ
សុត្ត, សុត្តស្ស វា។ យន្តិវត្ថុ បតតីតិ សម្ពន្ធោ។ បរិគធិត្វាតិ ភស្សិត្វា។
សុទ្ធាយាតិ និរជាយ។ សាមន្តិ សយំ។ បុញ្ញិត្វា វាតិ អាទីសុ តយោ វាសន្តា
អនិយមរិកប្បត្តា។ បុញ្ញិតាទីសុ ហិ ឯកស្មី កិច្ចេ កតេ ឥតរកិច្ចំ កាតត្ថំ
នត្ថិតិ អធិប្បាយោ។ តេនាតិ តេន ភិក្ខុនា, “អាហារាបេតុម្បី” តិបទេ
ការិតកម្មំ។ “កស្មា នវដ្ឋតិ” តិ បុច្ឆា។ ហីតិ វិត្តារោ។ វទន្តេន ភគវតាតិ
សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ សុត្តវចនេសុ។ “បរិច្ឆត្ថំ តំ ភិក្ខុវេ ធាយកេហី” តិ វចនេនាតិ
យោជនា។ អធិប្បាយោតិ និតត្ថោ អធិប្បាយោ, និប្បរិយាយេន ឥតត្ថោ
ញាតត្ថោ អធិប្បាយោតិ វុត្ថំ ហោតិ។

ឯវំ និតត្ថមធិប្បាយំ ទស្សេត្វា នេយ្យត្ថ, មធិប្បាយំ ទស្សេត្តោ អាហ “យស្មា
ចា” តិ អាទិ។ តន្តិ បរិភុញ្ញនំ អនុញ្ញាតន្តិ សម្ពន្ធោ។ ទុតិយទិវសេបីតិ បិសន្នោ
សម្បណ្ណានត្ថោ, អបរទិវសេបីតិ អត្ថោ។ អធិប្បាយោតិ នេយ្យត្ថោ អធិប្បាយោ
នេត្វា ឥយ្យត្ថោ ញាតត្ថោ អធិប្បាយោតិ វុត្ថំ ហោតិ។

ភុញ្ញន្តានំ ភិក្ខុនន្តិ សម្ពន្ធោ។ ហីតិ វិត្តារោ។ ទន្តាតិ ទសនា។ តេ ហិ
ទំសីយន្តិ ភក្ខិយន្តិ ឯតេហីតិ “ទន្តា” តិ វុច្ឆន្តិ។ សត្តំយេវ សត្តកំ ខុទ្ទកដ្ឋេន,
តេន បដិគ្គហិតេន សត្តកេន។ ឯតន្តិ មលំ។ តន្តិ លោហាគន្ធមត្តំ។ បរិហារន្តិ
បដិគ្គហិតា ហារន្តិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តំ សត្តកំ បរិភោគត្ថាយ យស្មា ន
បរិហារន្តិ, តស្មា ឯសេវ នយោតិ អត្ថោ។ ឧគ្គហិតបច្ចយា, សន្និធិបច្ចយា វា
នោសោ នត្ថិតិ វុត្ថំ ហោតិ។ តត្ថាតិ តេសុ តក្កខីវេសុ។ នីលីកាតិ នីលវណ្ណា
ស្មេហា។ អាមកតក្កាទីស្មតិ អបក្កេសុ តក្កខីវេសុ។

កិលីដ្ឋឧទកន្តិ សមលំ ឧទកំ។ តស្សាតិ សាមណោស្ស។ បត្តកតំ ឌីទនន្តិ
សម្ពន្ធោ។ អស្សាតិ សាមណោស្ស។ ឧគ្គហិតកោតិ អវគហិតកោ។

“ឧញ្ញាតោ” គឺអាទិសុ (សំ. និ. ១.១១២) វិយ ឧកាវេ ឱការវិបរីតោ ហោតិ,
អបដិគ្គហេត្វា គហិតត្តា ធុគ្គហិតកោតិ វុត្តំ ហោតិ។

ឯតេនាតិ ឱននេន។ បដិគ្គហិតមេវ ហោតិ ហត្ថតោ អមុត្តត្តាតិ
អធិប្បាយោ។

បុន បដិគ្គហេតព្ភំ សាបេក្ខេ សតីតិ អធិប្បាយោ។ ឯត្ថោតិ ឥតោ បត្តតោ។
សាមណោរោ បក្ខិបតីតិ សម្ពុដ្ឋោ។ តតោតិ បត្តតោ។ កេចីតិ
អភយតិវិវាសិនោ។ តន្តិ “បុន បដិគ្គហេតព្ភំ” ត្តិ វេទន្តានំ កេសញ្ចិ អាចរិយានំ
វេទនំ វេទិតព្ភន្តិ សម្ពុដ្ឋោ។ យន្តិ បូរកត្តាទិ។

អត្ថនោ វាតិ សាមណោរស្ស វា។ សាមណោរាតិ អាមន្តនំ។ តស្សាតិ
សាមណោរស្ស។ ភាជនេតិ យាគុបចនកភាជនេ។ យាគុកុដន្តិ យាគុយា បូរិតំ
កុដំ។ តន្តិ យាគុកុដំ។ “ភិក្ខុនា បដិគ្គណ្ហាបេតុ” ត្តិ ការិតកម្មំ ឧបនេតព្ភំ។ គីរំ
ឋេបេត្វា អារវ្មេតីតិ សម្ពុដ្ឋោ។ អារវ្មេតីតិ បរិណាមេតិ។

បដិគ្គហណ្ឌបតំ ភារន្តិ ថាមមជ្ឈិមេន បុរិសេន សំហារិមំ ភារំ។ ពលវតោ
សាមណោរោតិ សម្ពុដ្ឋោ។ តេលយដំ វាតិ តេលេន បក្ខិត្តំ យដំ វា។ លត្ថេន្តិ
លម្ពេន្តិ។ អយមេវ វា ចាថោ។

នាគស្ស ធន្តោវិយាតិ នាគធន្តកោ, សទិសត្ថ កោ។ អន្តិយតេ លក្ខិយតេ
អនេនាតិ អន្តុសោ, គជមត្ថកម្មិវិជ្ឈនកណ្ហកោ។ អន្តុសោវិយាតិ អន្តុសកោ,
តស្មី អន្តុសកេ វាលគ្គិតា ហោន្តិតិ សម្ពុដ្ឋោ។ គណ្ហតោតិ គណ្ហន្តស្ស។
មញ្ចស្ស ហេដ្ឋា ហេដ្ឋាមញ្ចោ, តស្មី។ តន្តិ តេលថាលកំ។

[illegible]

យោត្តនាតិ រដ្ឋនា។ អញ្ញោ ទេតិតិ សម្ពុជ្ជោ។

បរិសន្តេ ច និក្ខមន្តេ ច វរតិ អារវតិ ឥមាយាតិ វតិ, តំ។ ឧប្បតិ វសាលោ។
សោ ហិ ឧសតិ វិសំ ទាហតិ តិ ឧប្បតិ វុប្បតិ, តំ។ តិម្ពរុសកន្តិ តិន្ទកំ។ តញ្ចា
តេមេតិ ភុញ្ញន្តំ បុគ្គលំ អន្តេតិ វសេនាតិ តិម្ពោ, រុសតិ ឧទ្ធិតំ ទាសេតិ តិ
រុសកោ, តិម្ពោ ច សោ រុសកោ ចាតិ “តិម្ពរុសកោ” តិ វុប្បតិ, តំ។
វតិទណ្ឌាកេស្វតិ វតិយា អត្ថាយ និក្ខណ្ឌិតេសុ ទណ្ឌាកេសុ។ មយំ បនាតិ
សង្គហការាវចរិយភូតា ពុទ្ធិយោសនាមកា មយំ បន, អត្តានំ សន្វាយ
ពហុវចនវសេន វុត្តំ។ ន បុថុលោ ចាការោតិ អឿតេយ្យហត្ថចាសានតិក្កមំ
សន្វាយ វុត្តំ។ ហត្ថសតម្បីតិ វតនសតម្បី។

ស្ថាតិ សាមណេរោ។ ភិក្ខុស្ស ទេតិតិ យោជនា។ អបរោតិ សាមណេរោ។

ដល់ ឥសិស្សត្តិតិ ដលីនី, ឥនបច្ចយោ ឥត្តិលីដ្ឋជោតកោ ឡ្ហ, តំ សាខន្តិ
 យោជនា។ ដលីនីសាខន្តិ សមាសតោបិ ចាហោ អត្តិ។ មជ្ជិកវាវណាត្តន្តិ
 មគ្គដាលីតាធិហិ មក្ខនដ្ឋានេ និលីយន្តិតិ មក្ខិកា, តាយេវ មជ្ជិកា ខការស្ស
 ធការំ កត្វា, តាសំ និវាវណាយ។ មូលបដិគ្គហមេវាតិ មូលេ បដិគ្គហណាមេវ,
 បឋមបដិគ្គហមេវាតិ វុត្តំ ហោតិ។

ភិក្ខុ គប្បតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ អវិត្តនាតិ កេនិចាតេន។ តញ្ចិ អវតិ នាវា គប្បតិ
អនេនាតិ អវិត្តំ, តេន។ តន្តិ បដិគ្គហណារហំ ភណ្ឌំ។ អនុបសម្បន្ននាតិ
ការិតកម្មំ។ តស្មិម្បីតិ បាដិកុណ្ឌាកេបិ។ តន្តិ អនុបសម្បន្នំ។

ចាថយ្យតណ្ហាលេតិ បថស្ស ហិតេ តណ្ហាលេ។ តេសន្តិ សាមណោរាជំ។
ឥតវេហិតិ ភិក្ខុហិ គហិតតណ្ហាលេហិ។ សញ្ចេហិ ភិក្ខុហិ ភុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
ឯត្ថាតិ ភិក្ខុហិ គហិតេហិ សាមណោរស្ស តណ្ហាលេហិ យាគុបថនេ ន
ទិស្សតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ការណាន្តិ បរិវត្តេត្វា ភុត្តស្ស ច អបរិវត្តេត្វា ភុត្តស្ស ច
ការណំ។

ភត្តំ បចិត្តកាមោ សាមណោរេតិ យោជនា។ ភិក្ខុនា អាហេបេតញ្ចំ, អគ្គិ ន
កាតញ្ចាតិ សម្ពុទ្ធោ។ បុន បដិគ្គហណាកិច្ចំ នត្ថិ មូលេ បដិគ្គហិតត្ថាតិ
អធិប្បាយោ។

អស្សាតិ សាមណោរស្ស។ តតោតិ អគ្គិជាលនតោ។

តត្ថេ ឧទកេតិ ឧទកេ តាបេ។ តតោតិ តណ្ហាលបក្ខិបនតោ។

បិដានន្តិ ឧក្ខុលិបិដានំ។ តស្សេវាតិ ហត្ថកុក្កច្ឆកស្ស ភិក្ខុនោ ឯវ។ ទព្ពិ
វាតិ កជជ្ជំ វា។ សោ ហិ ធរិយតិ វិលោឡិយតិ ឥមាយាតិ ទព្ពិតិ វុច្ឆតិ។

តត្រាតិ តស្មី ឋបនេ។ តស្សេវាតិ លោលភិក្ខុស្សេវ។ តតោតិ បត្តតោ។
បុន តតោតិ សាខាទិតោ។ តត្ថាតិ ជលរុក្ខោ។

វិតក្កំ សោធនុត្តិ “មយ្ហម្បិ ទស្សតី”តិ វិតក្កំ សោធនុត្ថំ។ តតោតិ
អម្ពជលាទិតោ។

បុន តតោតិ មាតាបិតុនមត្តាយ គហិតតេលាទិតោ។ តេតិ មាតាបិតរោ។
តតោយេវាតិ តេហិយេវ តណ្ហាលេហិ សម្មាទេវាតិ សម្ពុទ្ធោ។

ឯត្ថាតិ តាបិតទុកោ។ អមុញ្ញាន្តេនេវ ហេតុនាតិ យោជនា។ អង្គន្តិវិនាសំ
កច្ចន្តិតិ អង្គារា។ ធីយន្តិ ជលីយន្តិតិ ធារូនិ។

វុត្តោ សាមណោរោតិ យោជនា។

គវតិ បរិភុញ្ញន្តានំវិស្សជ្ជំ សទ្ធ�ុំ ករោតីតិ គុឡោ, គុឡតិ វិសតោ ជីវិតំ
រក្ខតីតិ វា គុឡោ, តំ ភាជន្តោ ភិក្ខុតិ សម្ពុទ្ធោ។ តស្សាតិ
លោលសាមណោរស្ស។

ធូមស្សត្ថាយ វជ្ជិយតិ វជ្ជិត្វា ករីយតីតិ ធូមវដ្តិ, តំ។ មុខិយតិ វិបរីយតីតិ
មុខំ។ កំ វុច្ចតិ សីសំ, តំ តិជ្ជតិ ឯត្ថាតិ កណ្ណោ។

ភត្តគ្គារោតិ ទុទ្ធំ ភិវតិ និគ្គរតីតិ ឧត្តារោ, ភត្តមេវ ឧត្តារោ ភត្តគ្គារោ,
ឧត្តារភត្តន្តិ អត្តោ។ ទន្ធន្តរេតិ ទន្ធិវរេ។

ឧបកដ្ឋេ កាលេតិ អាសន្នេ មជ្ឈន្តិកេ កាលេ។ កក្ការេវាតិ សញ្ញិត្វា។
តស្ស អត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ទេ តយោ ខេឡបិណ្ឌោ ចាតេត្វា”តិ។ ជឡុសម្ពាតំ
សិទ្ធិវិសាលំ អស្មី អតីតិ សិទ្ធិ, សោយេវ កដុកកយេហិ វិរមិតព្ពត្តា
សិទ្ធិវេរោតិ វុច្ចតិ។ អង្គិយតិ វុត្តោ នំ ឧត្តតោតិ លក្ខិយតិ ឯតេហិតិ អង្គរា,
សមំ លោណាន ឧទកំ, សមំ វា ឧទកេន លោណំ អស្មិន្តិ សមុទ្ធោ, តស្ស ឧទកំ
អវយរីអវយរភាវេនាតិ សមុទ្ធោទកំ, តេន អបដិគ្គហិតេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។
ជាណាតិ គុឡតោ ថទ្ធការំ កច្ចតីតិ ជាណាតំ។ កវេន ហេតុន គហិតព្ពាតិ
ករកា, វស្សោបលំ, កវេន គណ្ហិតុមរហាតិ អត្តោ។ កតកដ្ឋិនាតិ

កតកនាមកស្ស ឯកស្ស រុក្ខវិសេសស្ស អដ្ឋនា។ តន្ត្រី ឧទកំ។ កបិត្តោតិ
ឯកស្ស អម្ពិលជលស្ស រុក្ខវិសេសស្ស នាមំ។

ពហលន្តិ អារិលំ។ សន្និគ្វាតិ វិសន្និគ្វា។ កកុដសោព្ពាទយោតិ
កកុដរុក្ខសមីបេ ឋិតា សោព្ពាទយោ។ រុក្ខតោតិ កកុដរុក្ខតោ។ បរិត្តន្តិ
អប្បកំ។

ចានីយយដេ បក្ខិក្កានិ ហោន្តិតិ សម្ពន្ធោ។ តន្ត្រី វាសមត្ថំ ឧទកំ។ តត្ថោតិ
ឋិតបុប្ផវាសិតចានីយេយេវ។ ឋិតំ ទន្ធកដ្ឋន្តិ សម្ពន្ធោ។ អជានន្តស្ស
ភិក្ខុស្សាតិ យោជនា។ អនាទេវ ចេតំ សាមិវចនំ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

កី មហាក្ខតំ វដ្ឋតិ, កី ន វដ្ឋតិ យោជនា។ យំ បនាតិ មហាក្ខតំ បន។
អដ្ឋលគ្គន្តិ អដ្ឋេសុ លគ្គំ, មហាក្ខតន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ សេទេ។ សុឈាបិតន្តិ
អដ្ឋារសទិសំ កត្វា សុដ្ឋឈាបិតំ។

ចត្តារីតិ បថវី ធារិកា គូជំ មុត្តន្តិ ចត្តារិ។ មហាវិកជានីតិ មហាឆានិ
សប្បទដ្ឋក្ខណសម្ព័ន្ធតេ វិការកាលេ កត្តញ្ញានិ ឱសធានិ។ ឯត្ថាតិ “អសតិ
កប្បិយការកេ”តិ វចនេ។ កាលោទិស្សំ នាមាតិ ព្យាធាទិស្ស, បុគ្គលោទិស្ស,
កាលោទិស្ស, សមយោទិស្ស, ទេសោទិស្ស, វសោទិស្ស,
ភេសន្នោទិស្សសម្ព័ន្ធតេសុ សត្តសុ ឱទិស្សេសុ កាលោទិស្សំ នាមាតិ អត្ថោ។
ទសមំ។

ភោជនវគ្គោ ចតុត្ថោ។

៥. អបេលកវគ្គោ

១. អបេលកសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

២៦៩. អរេលកវគ្គស្ស បឋមេ បរិវេសតិ ឯត្ថាតិ បរិវេសនន្តិ ទស្សន្តោ
អាហា “បរិវេសនដ្ឋាន”ន្តិ។ បរិព្ពាជកបព្ពជសន្តា សមាធាតិ អាហា
“បរិព្ពាជកសមាបន្នោតិ បព្ពជ្ជំ សមាបន្នោ”តិ។ តិត្ថេន សមំ បូរតីតិ
សមតិភ្នំកំ, នធិអាធិសុ ឧទកំ, សមតិភ្នំកំ វិយាតិ សមតិភ្នំកំ, បត្តភាជនេសុ
យាគុកត្តំ។ តេសន្តិ មាតាបិតុនំ ទេន្តស្សាតិ សម្ពុទ្ធោ។ “នាបេតី”តិ ឯត្ថ
នាធាតុយា សម្មទានស្ស សុវិជានិតត្ថា តំ អទស្សេត្វា ការិតកម្មមេវ
ទស្សន្តោ អាហា “អនុបសម្មន្នោ”តិ។

២៧៣. “សន្តិកេ”តិ ឥមិនា “ឧបនិក្ខិបិត្វា”តិ ឯត្ថ ឧបសន្នស្ស សមីបត្ថំ
ទស្សេតិ។ តេសន្តិ តិត្ថិយានំ។ តត្ថាតិ ភាជនេ។ ឥតោតិ បត្តតោ។ ឥធាតិ មយ្ហំ
ភាជនេ។ នន្តិ ខាធនីយកោជនីយំ។ តស្សាតិ តិត្ថិយស្សាតិ។ បឋមំ។

២. ឧយ្យោជនសិក្ខាបទំ

២៧៤. ធុតិយេ បដិក្កមនអសនសាលសន្នានំ បរិយាយត្ថា វុត្ថំ
“អសនសាលាយបី”តិ។ ភត្តស្ស វិស្សន្នំ ភត្តវិស្សន្តោតិ កតេ ភត្តកិច្ចន្តិ
អាហា “ភត្តកិច្ច”ន្តិ។ សម្ពុធាតុស្ស បបុព្ពអបធាតុតត្ថា វុត្ថំ “ន ចាបុណី”តិ។

២៧៦. វុត្តាវសេសន្តិ វុត្តេហិ មាតុកាមេន សន្តិ ហសិតុកាមតាធិហិ
អវសេសំ។ តស្មិន្តិ ឧយ្យោជិតភិក្ខុម្ហិ។ អត្ថតោតិ វិជហន្តិវិជហិតភិក្ខុនំ
អវិជារាវសន្តាតអត្ថតោ។ ឥតវេនាតិ ឧយ្យោជកភិក្ខុនា។ តត្ថាតិ
“ទស្សន្ទបចារំ វា សវន្ទបចារំ វា”តិវចនេ។ ឯត្ថាតិ និទ្វារណាសមុទាយោ,
ទស្សន្ទបចារសវន្ទបចារេសូតិ អត្ថោ។ “តថាតិឥមិនា ឆ្វាទសហត្ថបមាណំ
អតិទិសតិ។ តេហិតិ កុដ្ឋាធិហិ។ តស្សាតិ ទស្សន្ទបចារាភិក្កមស្ស។

“វុត្តបការមនាបារ”ន្តិ ឥមិនា “ន អញ្ញោ កោចិ បច្ចយោ”តិ ឯត្ថ អញ្ញាសទ្ធស្ស អចាទានំ ទស្សេតិ, “ការណា”ន្តិឥមិនា បច្ចយសទ្ធស្សត្ថំ។

២៧៧. កលីសទ្ធស្ស ចាបបរាជយសម្ព័ន្ធាតេសុ ទ្ធិសុ អត្ថេសុ ចាបសម្ព័ន្ធាតោ កោធាតិ អាហា “កលីតិ កោធា”តិ។ “អាណា”ន្តិឥមិនា សាសនសទ្ធស្សត្ថំ ទស្សេតិ។ វុត្តញ្ញំ “អាណា ច សាសនំ ព្រាយ្យ”ន្តិ។ កោធវសេន វេទតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ទស្សេត្វា វេទតីតិ យោជនា។ ឥមស្ស ហំនំ និសង្កំ អាហោកិតំ វិហោកិតំ បស្សថ កោតិ យោជនា។ ឥមិនាបីតិ អមនាបវេនំ វេនេនាបីតិ។ ទុតិយំ។

៣. សភោជនសិក្ខាបទំ

២៧៩. តតិយេ “សយនិយយេ”តិ វុត្តញ្ញេ យការលោបំ កត្វា “សយនិយយេ”តិ វុត្តន្តិ អាហា “សយនិយយេ”តិ។ យតោតិ ឯត្ថ តោសទ្ធោ បឋមាធិសុ អត្ថេសុ ទិស្សតិ។ “យតោនិទាន”ន្តិអាធិសុ (សុ. និ. ២៧៥) បឋមត្ថេ។ “អន្តរាយេ អសេសតោ”តិអាធិសុ (ធជ. ស. អដ្ឋ. គន្ថាវម្ពកថា ៧) ទុតិយត្ថេ។ “អនិច្ចតោ”តិអាធិសុ (បដ្ឋា. ១.១.៤០៩) តតិយត្ថេ។ “មាតិតោ មិតិតោ”តិអាធិសុ (ធិ. និ. ១.៣១១) បញ្ចម្យត្ថេ។ “យំ បរតោ ទានបច្ចយា”តិអាធិសុ (ជា. ២.២២.៥៨៥) ធម្មត្ថេ។ “បុរតោ បច្ចតោ”តិអាធិសុ (ចាចិ. ៥៧៦) សត្តម្យត្ថេ។ “បទមតោ”តិអាធិសុ ការណាត្ថេ ទិស្សតិ។ ឥធាបិ ការណាត្ថេយេវាតិ អាហា “យស្មា”តិ។ យស្មា ការណា អយ្យស្ស ភិក្ខុា ធិន្ទា, តស្មា គច្ឆថ ភន្តេ តុម្កេតិ អត្ថោ។ យន្តិ ភិក្ខុំ។ វោតិ តុម្កេហិ។ អធិប្បាយោតិ បុរិសស្ស អដ្ឋាសយោ។ “បរិយុដ្ឋិតោ”តិ សាមញ្ញតោ វុត្តេបិ អត្ថបករណាធិតោ រាគបរិយុដ្ឋិតោវាធិប្បតោតិ អាហា “រាគបរិយុដ្ឋិតោ”តិ, រាគេន បរិភវិត្វា ឧដ្ឋិតោតិ អត្ថោ។

២៨០. សភោជនន្តិ ឯត្ថ សការោ សហសន្តការិយោ ច អការុការាណំ
 អស្សបត្តា អការតោ ឧការស្ស លោចោ ច តិសុ បទេសុ បច្ឆិមាណំ ទិដ្ឋំ បទានំ
 តុល្យត្ថនិស្សិតសមាសោ ច បុព្ពបទេន សហ ភេទនិស្សិតពាហិរត្ថសមាសោ ច
 ហោតិ, ឥតិ ឥមមត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “សហ ឧភោហិ ជនេហិ” តិ។ អថ វា
 ភុព្ពិតត្ថន្តិ ភោជនំ, សំ វិជ្ជតិ ភោជនំ អស្មី កុលេតិ សភោជនន្តិ ទស្សន្តោ
 អាហា “អថ វា” តិអាទិ។ ហិ តិ សច្ចំ។ តេនេវាតិ តេនេវ អញ្ញមញ្ញំ ភុព្ពិតត្ថត្តា។
 អស្សតិ “សភោជនេ” តិបទស្ស។ យវេតិ ឯត្ថ បុព្ពោ សយនិសន្នោ លោចោតិ
 អាហា “សយនិយវេ” តិ។ ឥមិនា “ទត្តោ” តិអាទិសុ វិយ បុព្ពបទលោបសមាសំ
 ទស្សតិ។ បិដ្ឋសង្ឃាជស្សតិ ឯត្ថ បិដ្ឋសង្ឃាជា នាម ន អញ្ញស្ស យស្ស
 កស្សចិ, អថ ខោ សយនិយវគព្ពស្សវាតិ អាហា “តស្ស
 សយនិយវគព្ពស្ស” តិ។ យថា វា តថា វាតិ យេន វា តេ ន វា អាការេន។
 កតស្សតិ បិដ្ឋិវំសំ អារោបេត្វា វា អនារោបេត្វា វា កតស្សតិ។ តតិយំ។

២៨៤. ចតុត្ថបញ្ចមេសុ យថា ច សភោជនសិក្ខាបទំ
 បឋមចារាជិកសមុដ្ឋានំ, ឯវមេវ តានិបីតិ យោជនាតិ។ ចតុត្ថបញ្ចមាទិ។

៦. ចារិត្តសិក្ខាបទំ

២៩៤. ធម្មេ កស្មា តេហិ “ទេថារុសោ ភត្ត” ន្តិ វុត្ថំ, ននុភិក្ខុនំ ឯវំ វុត្ថំ ន
 វុត្ថតីតិ អាហា “ឯត្ថ តំ កិរា” តិអាទិ។ តស្មាតិ យស្មា អភិហជំ អហោសិ, តស្មា។

២៩៥. ឥទំ បន វចនំ អាហាតិ សម្ពន្ធា។ បសាទញ្ញបត្តន្តិ បសាទស្ស
 អញ្ញោនាការេន ភារោ។ នន្តិ ខាទនិយំ។ “គហេត្វា អាកម្មស្វ” តិឥមិនា
 “ឧស្សារិយិត្តា” តិ ឯត្ថ ឧការស្ស ឧគ្គហត្ថតញ្ច សរធាតុស្ស គត្យត្ថតញ្ច
 អន្តតនិញ្ញិរភត្តិយា ត្ថត្ថញ្ច ទស្សតិ, ឧគ្គហេត្វា សារីសុ អកម្មស្វតិ អត្ថោ។

២៩៨. យត្តាតិ យស្មី ហ្មនេ។ បិតស្ស ភិក្ខុនោ ចិត្តំ ឧប្បន្នន្តិ យោជនា។
តតោតិ ចិត្តប្បន្នតោ។ យន្តិភិក្ខុំ។ បកតិវចនេនាតិ ឧបាសទ្ធមកត្វា បវត្តេន
សភាវចនេន។ អន្តោវិហារេតិ វចនស្ស អតិសម្ពាធត្តា អយុត្តភាវំ
មញ្ញមាណោ អាហា “អបិ ច អន្តោឧបចារសីមាយា”តិ។

៣០២. ភាមស្ស អន្តរេ អារាមោ តិដ្ឋតីតិ អន្តរារាមោ វិហារោ, តំ គច្ឆតីតិ
នស្សេន្តោ អាហា “អន្តោភាមេ”តិអាទីតិ។ ធម្មំ។

៧. មហាធាមសិក្ខាបទំ

៣០៣. សត្តមេ “ភគវតោ”តិបទំ “ចូឡបិតុបុត្តោ”តិបទេ សម្ពន្ធា,
“មហាល្លកតោ”តិបទេ អចានានំ។ ចូឡបិតុបុត្តោតិ សុទ្ធាននោ,
សុក្កាននោ, សុក្កាននោ, ធាតោននោ, អមិតោននោតិ បញ្ចា ជនា ភាគោ,
អមិតា, ចាលិតាតិ ទ្វេ ភគិនិយោ។ តេសុ ភគវា ច នន្តោ ច ជេដ្ឋភាគុក្ខតស្ស
សុទ្ធាននស្ស បុត្តា, អានន្តោ កនិដ្ឋភាគុក្ខតស្ស អមិតោននស្ស បុត្តា,
មហាធាមោ ច អនុវុទ្ធា ច តតិយស្ស សុក្កាននស្ស បុត្តា។
សុក្កាននធាតោននានំ បុត្តា អចាកជា។ តិស្សត្ថោ អមិតាយ ធាម
ភគិនិយា បុត្តា, ចាលិតាយ បុត្តដីតោ អចាកជា។ តស្មា ចូឡបិតុនោ
សុក្កាននស្ស បុត្តា ចូឡបិតុបុត្តោតិ អត្តោ ទដ្ឋញ្ចោ។ ទ្វីសុ ជលេសុតិ
ហេដ្ឋិមេសុ ទ្វីសុ ជលេសុ។ ឧស្សន្នសន្តោ ពហុបរិយាយោតិ អាហា “ពហូ”តិ។
វជតោតិ គោដ្ឋតោ។ តញ្ចិ គារោ គោចរដ្ឋានតោ បដិក្កមិត្វា និវាសត្តាយ វជន្តិ
គច្ឆន្តិ អស្មិន្តិ វជោតិ វុច្ឆតិ។

៣០៦. តស្មី សមយេតិ តស្មី បវរណាសមយេ។ “ឯត្ថកេហី”តិបទស្ស
ធាមវសេន វា បរិមាណវសេន វា ធុរិយស្ស អត្ថស្ស អធិប្បតត្តា វុត្តំ

“នាមវសេន បរិមាណវសេនា” តិ។ តេសុ នាមំ សន្ទាយ ឯតំ នាមំ ឯតេសំ
ភេសជ្ជានន្តិ ឯត្ថកានីតិ វេចនត្តោ កាតត្តោ, បរិមាណំ សន្ទាយ ឯតំ បរិមាណំ
ឯតេសន្តិ ឯត្ថកានីតិ វេចនត្តោ កាតត្តោ។ “អញ្ញំ ភេសជ្ជ” ន្តិ ឯត្ថ អញ្ញាសទ្ធស្ស
អចានានំ នាមំ វា បរិមាណំ វា ភវេយ្យាតិ អាហា “សត្តិណ បវារិតោ” តិអាទិ។

៣១០. យេតិ ធាយកា, បវារិតា ហោន្តិតិ សម្ពន្ធាតិ។ សត្តមំ។

៨. ឧយ្យត្ថសេនាសិក្ខាបទំ

៣១១. អដ្ឋមេ “អភិមុខ” ន្តិឥមិនា អភិសទ្ធស្សត្ថំ ទស្សេតិ។
“ឧយ្យតោ” តិបទស្ស ឧដ្ឋហិត្វា យាតោតិ ទស្សេន្តោ អាហា “នគរតោ
និគ្កតោ” តិ។ “កតឧយ្យាគ” ន្តិ ឥមិនា ឧដ្ឋហិត្វា យុញ្ញតិ គច្ឆតីតិ ឧយ្យត្តាតិ
ទស្សេតិ។ ធាតូន, មនេកត្តត្តា វុត្ថំ “កាមតោ និក្ខន្ត” ន្តិ។

៣១២. ឆ្វាទស បុរិសា ឥមស្ស ហត្ថិនោតិ ឆ្វាទសបុរិសោ, អាវុដោ ហត្ថសុ
ឯតេសន្តិ អាវុដហត្ថា។ និន្ទន្តិ និន្ទជ្ជានំ, បស្សតោ ភិក្ខុនោតិ សម្ពន្ធាតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សេនាវាសសិក្ខាបទំ

៣១៩. នវមេ “តិដ្ឋតុ វា” តិអាទិនា វសនាការំ ទស្សេតិ។ វាសនោ “ចង្គ្គមតុ
វា” តិអត្ថំ សម្ម្យណ្ណាតិ។ កិញ្ចិ ឥរិយាបថន្តិ ចតុសុ ឥរិយាបថេសុ កិញ្ចិ
ឥរិយាបថំ។ យថា វុទ្ធមានេ សញ្ញារោ និដ្ឋតិ, ឯវំ វុទ្ធា សំវុតា ហោតីតិ យោជនា។
“វុទ្ធា” តិ ឥមិនា “បលិតុទ្ធា” តិ ឯត្ថ បរិបុព្វស្ស ពុទ្ធិធាតុស្ស អធិប្បាយត្ថំ
ទស្សេតិ តិ។ នវមំ។

១០. ឧយ្យាធិកសិក្ខាបទំ

៣២២. ធនមេ យុជ្ឈន្តិតិ សំបហរន្តិ។ “ពលស្ស អគ្គំ ឯត្ថា”តិសិដ្ឋា
 ភិដ្ឋាធិករណាពាហិរត្ថសមាសំ ធនេស្សតិ។ “ជានន្តិ”តិបទំ អត្ថសម្បណ្ណត្ថាយ
 បក្ខិត្តំ។ អគ្គន្តិ កោដ្ឋាសំ។ ពលំ គណីយតិ ឯត្ថាតិ ពលគ្គន្តិ វចនត្ថាបិ យុជ្ឈន្តិ។
 តេនាហា “ពលគណនដ្ឋាន”ន្តិ។ ឥទញ្ញំ វចនំ អម្ពសេចនគរុសិននយេន វុត្តំ។
 កថំ? “ពលគណនដ្ឋាន”ន្តិ វទន្តេន អដ្ឋកថាចរិយេន “ពលស្ស អគ្គំ ជានន្តិ
 ឯត្ថាតិ ពលគ្គ”ន្តិ វចនត្ថស្ស បិណ្ឌាត្ថោ ច ញាបីយតិ, “ពលំ គណីយតិ ឯត្ថាតិ
 ពលគ្គ”ន្តិ វចនត្ថោ ច ធនេស្សយតិ។ វិយ្យហីយតេ សម្បណ្ណីយតេ ព្យូហោ,
 សេនាយ ព្យូហោ សេនាព្យូហោតិ អគ្គំ ធនេស្សតិ “សេនាយ វិយ្យហ”ន្តិអាទិនា។
 អណាតិ ភេរវសទ្ធី ករោតីតិ អណីកំ, មុទ្ធជណាការោ, ហត្ថិយេវ អណីកំ
 ហត្ថាណីកំ។ ឯសេវ នយោ សេសេសុបិ។ យោ ហត្ថិ បុព្វេវុត្ថោ, តេន ហត្ថិនាតិ
 យោជនាតិ។ ធនមំ។

អចេលកវគ្គោ បញ្ចមោ។

៦. សុរាចានវគ្គោ

១. សុរាចានសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

៣២៦. សុរាចានវគ្គស្ស បឋមេ ភទ្ទា វតិ ឯត្ថាតិ ភទ្ទវតិកាតិ ច, ភទ្ទា វតិ
 ភទ្ទវតិ, សា ឯត្ថ អត្ថិតិ ភទ្ទវតិកាតិ ច អគ្គំ ធនេស្សន្តោ អាហា “សោ”តិអាទិ។
 សោតិ គាមោលភីតិ សម្ពន្ធា។ បទំ គច្ឆន្តិតិ បថាវិនោតិ កតេ អទ្ធិកាយេវាតិ
 អាហា “អទ្ធិកា”តិ។ អទ្ធិ គច្ឆន្តិតិ អទ្ធិកា។ “បថិកា”តិបិ ចាថោ, អយមេវត្ថោ។
 “តេជសា តេជ”ន្តិបទានិ សម្ពន្ធាបេក្ខានិ ច ហោន្តិ, បទានំ សមាធនត្ថា សម្ពន្ធា
 ច សមាធនាតិ មញ្ញតុំ សក្កុណោយ្យា ច ហោន្តិ, តស្មា តេសំ សម្ពន្ធា តស្ស
 អសមាធនត្ថោ ធនេស្សតុំ វុត្តំ “អត្ថនោ តេជសា នាគស្ស តេជ”ន្តិ។

“អានុភាវេនា”តិសមីនា បន តេជសទ្ធស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ កថោតស្ស ចាទោ
កថោតោ ឧបចារេន, តស្ស ឯសោ កាថោតោ, វណ្ណោ។ កាថោតោវិយ
វណ្ណោ អស្សាតិ កាថោតិកាតិ ទស្សេន្តោ អាហា
“កថោតចាទសមវណ្ណាវត្តោភាសា”តិ។ បសន្នសទ្ធស្ស បសាទសទ្ធាទយោ
និវត្តេតុំ “សុរាមណ្ឌាស្សេតំ អធិវចន”ន្តំ វុត្តំ។ បញ្ចកិញ្ញស្ស សតោតិ
បញ្ចកិញ្ញស្ស សមាទស្ស សាគតស្សាតិ យោជនា។

៣២៨. “មធុកបុច្ឆាទីនំ វសេន កតោ”តិសមីនា បុច្ឆានំ វសេន កតោ
អាសវោ បុច្ឆាសវោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯស នយោ “ជលាសវោ”តិអាទីសុបិ។
សុរាមេរយានំវិសេសំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “សុរា នាមា”តិអាទិ។ បិដ្ឋកិណ្ឌាបក្ខិត្តាតិ
បិដ្ឋន ច កិណ្ឌាន ច បក្ខិត្តា កតា វារុណីតិ សម្ពុទ្ធោ។ កិណ្ឌាតិ ច សុរាយ
ពិជំ។ តញ្ញិ កិរន្តិ នាធាសម្ភារានិ មិស្សីកវន្តិ ឯត្តាតិ កិណ្ឌាតិ វុច្ឆតិ។
តស្សាយេវ មណ្ឌាតិ យោជនា។ សុរនាមកេន ឯកេន វនចរកេន កតាតិ
សុរា។ មទំ ជនេតីតិ មេរយំ។

៣២៩. លោណាសោវីរកន្តិ ឯវំនាមកំ ចានំ។ សុត្តន្តិបិ ឯវំមេវ។ តស្មិន្តិ
សូបសំចាកេ។ តេលំ បន បចន្តិតិ សម្ពុទ្ធោ។ នត្តិ តិទិណំ មជ្ឈំ ឯត្តាតិ
អតិទិណាមជ្ឈំ, អតិទិណាមជ្ឈេ តស្មីយេវ តេលេតិ អត្តោ។ យំ បនាតិ តេលំ
បន។ តិទិណំ មជ្ឈំ ឥមស្ស តេលស្សាតិ តិទិណាមជ្ឈំ។ យត្តាតិ តេលេ។ អវិជ្ជាតិ
ឯវំនាមកំ ភេសជ្ឈំ។ តន្តិ អវិជ្ជំ, “សន្ធាយា”តិបទេ អវុត្តកម្មំ។ ឯតន្តិ “អមជ្ជំ
អវិជ្ជ”ន្តិវចនំ, “វុត្ត”ន្តិបទេ វុត្តកម្មន្តិ។ បឋមំ។

២. អន្តរិបតោទកសិក្ខាបទំ

៣៣០. ទុតិយេ អង្គុលីហិ បតុដ្ឋនំ អង្គុលីបតោនោ, សោយេវ
អង្គុលីបតោនកោតិ ទស្សន្តោ អាហា “អង្គុលីហិ”តិអាទិ។ ឧត្តន្តោតិ
អវតបន្តោ។ អវតបន្តោតិ ឬ អត្ថតោ កិលមន្តោយេវាតិ អាហា
“កិលមន្តោ”តិ។ កិលមន្តោ ហុត្វាតិ យោជនា។ អស្សាសគហណោន
បស្សសោបិ គហេតញ្ចោតិ អាហា “អស្សាសបស្សាសសញ្ញារោ”តិ។ តម្បីតិ
ភិក្ខុនិម្បីតិ។ ទុតិយំ។

៣. បាសធម្មសិក្ខាបទំ

៣៣៥. តតិយេ បការេន ករិយតិ វេយ្យតិ បកតំ បញ្ញត្តន្តិ ទស្សន្តោ
អាហា “យំ ភគវតោ”តិអាទិ។ យន្តិ សិក្ខាបទំ។

៣៣៦. បាសសម្ពាតោ ធម្មោ សភារោ បាសធម្មោតិ វុត្តោ អត្ថតោ
កិឡិកាយេវាតិ អាហា “កិឡិកា វុច្ឆតិ”តិ។

៣៣៧. គោប្បកានន្តិ ចរណគណ្ឌិកានំ។ តេ ហិ ចានេ ចាទំ វេបនកាលេ
អញ្ញមញ្ញបរិ វេបនតោ គោបីយន្តិតិ គោច្ឆា, តេ វេ គោប្បកាតិ វុច្ឆន្តិ។
ចានស្ស ហិ ឧបរិ ចាទំ វេបនកាលេ ឯកស្ស ឧបរិ ឯកោ ន វេបេតញ្ចោ។
តេនាហា ភគវា “ចានេ ចាទំ អច្ឆាធាយា”តិ (ធី. និ. ២.១៩៦; ម. និ. ១.៤២៣; អ. និ.
៣.១៦)។ ឌីដ្ឋជា ទុតិយោ។ ឌីរោហន្តស្ស ភិក្ខុនោតិ សម្ពន្ធា។

៣៣៨. ដិយារិក្ខាធិហិតិ អាទិសន្នេន លង្ការាទយោ សង្កណ្ឌាតិ។ កេចិ
វេទន្តិតិ សម្ពន្ធា។ បតនុប្បតនវារេស្វតិ បតនវារ ឧប្បតនវារេសុ។ តត្ថាតិ
តស្សំ ឱត្តកជលាយំ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ វេបេត្វា កិឡន្តស្សាតិ សម្ពន្ធា។
លិខិតុំ វេទន្តិ កិឡាធិប្បាយស្ស វិហិតតត្ថាតិ អធិប្បាយោ។ កិឡាធិប្បាយេន

អត្ថជោតកំ អក្ខរំ លិខន្តស្សបិ អាបត្តិយេវាតិ វេទន្តិ។ ឯត្ថាតិ ឥមស្មី
សិក្ខាបទេតិ។ តតិយំ។

៤. អនាធិយសិក្ខាបទំ

៣៤២. ចតុត្ថេ ធម្មោ នាម តន្តិយេវាតិ អាហា “តន្តី” តិ។ បវេណីតិ តស្សេវ
វេវចនំ។ “តំ វា ន សិក្ខិតុកាមោ” តិ ឯត្ថ តំសទ្ធស្ស អត្ថមារិកាតុំ វុត្តំ “យេន
បញ្ញត្តោ” តិ។ វិនយេ អបញ្ញត្តំ សធាយ វុត្តំ “អបញ្ញត្តោ” តិ អាហា “សុត្ថេ វា
អភិធម្មេ វា អាគតេនា” តិ។

៣៤៤. បវេណីយាតិ ឧចាលិអាធិកាយ អាចរិយបរម្មវសន្តាតាយ
តន្តិយា។ កុរុន្តិយំ វុត្តន្តិ សម្ពុន្ទោ។ មហាបច្ឆរិយំ វុត្តន្តិ សម្ពុន្ទោ។ តំ សព្ពន្តិ
កុរុន្តិវាធមហាបច្ឆរិវាធសន្តាតំ សព្ពំ តំ វេចនំ។ បវេណីយា អាគតេតិ
បវេណីយា អាគតសន្តាតេ មហាអជ្ឈកថាវាទេតិ។ ចតុត្ថំ។

៣៤៥. បញ្ចមេ មនុស្សវិគ្គហេតិ មនុស្សវិគ្គហាវាជិកេតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ជោតិសិក្ខាបទំ

៣៥០. ធរដ្ឋេ ជនបទស្ស នាមត្ថា ពហុវេចនវសេន “ភគ្គេសូ” តិ ចាឡិយំ វុត្តំ។
សុសុមារសណ្ឋានោ បព្ពតសន្តាតោ គិរិ ឯត្ថាតិ សុសុមារគិរិ, ឯតស្ស វា
មាបិតកាលេ សុសុមារោ គិរិ តិ សទ្ធិនិគ្គិរតិ ឯត្ថាតិ សុសុមារគិរីតិ
អត្ថមនបេក្ខិត្វា វុត្តំ “នគរស្ស នាម” តិ។ តំ បនាតិ វេនំ បន។ “មិគាន” តិអាធិនា
មិគានំ អភយោ ធីយតិ ឯត្ថាតិ មិគនាយោតិ អត្ថំ ធរស្សេតិ។

៣៥២. “ជោតិកេ” តិបទស្ស ជោតិស្ស អគ្គិស្ស ករណំ ជោតិកត្តិ ធរស្សេតុំ
វុត្តំ “ជោតិករណោ” តិ។

៣៥៤. “សមាធិហិតុកាមតាយា”តិបទំ “អរណីសណ្ឋាបនតោ”តិបទេ
ហេតុ។ ជាលាតិ សិខា។ សា ហិ ជលតិ ធិត្ថតិ ជាលាតិ វុច្ចតិ។

បតិលាតំ ឧត្តិបតិ ឯត្ថ “បតិលាត”ន្តិ វុត្តព្ពេ តការលោបំ កត្វា
សន្ធិវសេន បតិលាតន្តិ វុត្តន្តិ អាហា “អលាតំ បតិ ឧត្តិបតិ”តិ។ អលាតន្តិ
ឧម្ពុក្កំ។ តញ្ជិ អាធិត្ថំ ហុត្វា អតិឧណ្ហាត្តា នលាតព្ពំ ន គណ្ហិតព្ពន្តិ អលាតន្តិ
វុច្ចតិ។ អវិជ្ជាតន្តិ ឈាយនតោ ឧប្បនតោ អវិគតំ អលាតន្តិ សម្ពន្ធោ។
ឈាយនំ ឧប្បនំ ឈាតំ, វិគតំ ឈាតំ ឥមស្សាលាតស្សាតិ វិជ្ជាតំ។

៣៥៦. បដិចាធិន្តិ បដិបដោតិកាធិនិ។ តត្ថាតិ តាសុ
ធុដ្ឋវាឡមិគអមនុស្សសង្ខាតាសុ អាបនាសុ និមិត្តក្ខតាសុ។ និមិត្តត្ថេ ចេតំ
ភុម្មវចនន្តិ។ ធម្មំ។

៧. នហានសិក្ខាបទំ

៣៦៦. សត្តមេ ចារំ គច្ឆន្តោ ន កេវលំ សឧទកាយ នទិយា ឯវ ម្ពាយិតុំ
វុត្តតិ, សុក្ខាយ នទិយាបិ វុត្តតិ ធិស្សេន្តោ អាហា “សុក្ខាយា”តិអាធិ។
ឧត្តិវិត្វាតិ វិយ្យហិត្វា។ អាវាជាយេវ ខុទ្ទកដ្ឋេន អាវាជកា, តេស្វតិ។ សត្តមំ។

៨. ធុត្ថណ្ហាករណសិក្ខាបទំ

៣៦៨. អដ្ឋមេ អលភីតិ លភោតិ វចនត្ថេ អបច្ចយំ កត្វា ឈាបច្ចយស្ស
ស្វត្ថការំ ធិស្សេតុំ វុត្តំ “លភោយេវ លាភោ”តិ។ អបច្ចយមកត្វា បកតិយា
ឈាបច្ចយោបិ យុត្តោយេវាតិ ធុដ្ឋព្ពំ។ សទ្ធន្តរោបិ អត្តន្តរាភាវា សមាសោ
ហោតិ អាហា “នវីវរលាភេនាតិ វុត្តព្ពេ”តិ។ អនុនាសិកលោបន្តិ “នវ”ន្តិ ឯត្ថ
និគ្គហិតស្ស វិជានំ។ និគ្គហិតញ្ជិ ជានំ អនុគតត្ថា “អនុនាសិក”ន្តិ វុច្ចតិ,

តស៊ូ អនុស្សន, មកត្វាតិ អត្តោ។ មជ្ឈេ បិតបទទ្វយេតិ “នវ”ន្តិ ច
 “ចីវរលាភេនា”តិ ច ទ្វិន្ទ បទានមន្តវេ “បិតេ បនា”តិ ច “ភិក្ខុនា”តិ ច
 បទទ្វយេ។ និទ្វារណោ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ និបាតោតិ និបាតមត្តំ។ អលភីតិ
 លភោតិ វចនត្ថស្ស អភិធម្មយ្យតំ ទស្សេតុំ “ភិក្ខុនា”តិ វុត្តន្តិ អាហា
 “ភិក្ខុនា”តិអាទិ។ បទភាជនេ បទ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ យន្តិ យំ ចីវរំ។ “ចីវរ”ន្តិ ឯត្ថ
 ចីវរស្សបំ ទស្សេន្តោ អាហា “យំ និវាសេតុំ វា”តិអាទិ។ ចម្មការនីលន្តិ ចម្មការាជំ
 តិជលេ បក្ខិត្ថស្ស អយក្ខេស្ស នីលំ។ មហាបច្ឆិយំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ ទុព្ពណ្ណា
 ករិយតិ អនេនាតិ ទុព្ពណ្ណាករណំ, កប្បពិន្ទន្តិ អាហា “កប្បពិន្ទំ សន្ធាយា”តិ។
 អាទិយន្តេន ភិក្ខុនា អាទាតព្ពន្តិ សម្ពន្ធា។ កោណាស្វតិ អន្តេសុ។ វាសន្តោ
 អនិយមរិកប្បត្តោ។ អក្ខិមណ្ឌលមត្តំ វាតិ អក្ខិមណ្ឌលស្ស បមាណំ វា
 កប្បពិន្ទតិ សម្ពន្ធា។ បន្តេ វាតិ អនុវាតបន្តេ វា។ គណ្ឌិយំ វាតិ គណ្ឌិកបន្តេ វា។
 ចាឡិកប្បោតិ ទ្វេ វា តិស្សោ វា តតោ អធិកា វា ពិន្ទុអារលី កត្វា កតោ
 កប្បោ។ កណ្ឌិកកប្បោតិ កណ្ឌិកំ វិយ ពិន្ទុតោច្ឆកំ កត្វា កតោ កប្បោ។
 អាទិសន្តេន អគ្គិយកប្បាទយោ សង្គណ្ណាតិ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពាសុ អដ្ឋកថាសុ។
 ឯកោបិ ពិន្ទុ វេជ្ជោយេវ វេជ្ជតីតិ អាហា “ឯកំ វេជ្ជពិន្ទុ”ន្តិ។

៣៧០. អគ្គឡាទីនីតិ អាទិសន្តេន អនុវាតបរិកណ្ឌោ សង្គណ្ណាតីតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. វិកប្បនសិក្ខាបទំ

៣៧២. នវមេ តស្សាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយោ ចីវរសាមិកោយេវាតិ អាហា
 “ចីវរសាមិកស្ស”តិ។ ទុតិយស្ស តសទ្ធស្ស វិសយោ វិនយធរោយេវាតិ អាហា
 “យេនា”តិអាទិ។ “អវិស្សាសន្តោ”តិបទស្ស កិរិយាវិសេសនភារំ ទស្សេតុំ វុត្តំ
 “អវិស្សាសេនា”តិ។ តេនាតិ វិនយធរេនាតិ។ នវមំ។

១០. ជីវភាពនិរទេសសិក្ខាបទ

៣៧៧. ធនមេ “អបនេត្វា” តិសមីនា អបសត្យបសគ្គស្ស អត្ថំ ធនេស្សតិ។
និធន្តិទិ និគ្វហិត្វា វេបេន្តិ។ ហសាធិប្បាយោតិ ហសំ, ហសនត្ថាយ វា
អធិប្បាយោ។ បរិក្ខារស្ស សរូបំ ធនេស្សតុំ វុត្ថំ “បត្តត្ថវិកាទិ” ឆ្លិ។ បត្តស្ស
ចាឡិយមាគតត្ថា បត្តស្ស ជីវិកាតិ អត្តោយេវ គហេតត្តោ, ន បត្តោ ច ជីវិកា
ចាតិ។ “សមណោ នាមា” តិបទំ “ភវិតុ” ឆ្លិបទេ ភាវកត្ថាតិ។ ធនមំ។

សុរាចានវគ្គោ ធនេជ្ជា។

៧. សប្បណាករក្កោ

១. សព្វាចារណសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

៣៨២. សប្បណាករក្កស្ស បឋមេ ឧសុំ អសតិ ឱបតិ អនេនាតិ
សស្សសោតិ កតេ ធនុយេវ មុឡតោ សស្សសោ នាម, ធនុគ្គហា- ចរិយោ បន
ឧបចារេន។ ឧសុំ អសតិ ឱបតិ តិ សស្សសោតិ កតេ ធនុគ្គហាចរិយោ
សស្សសោ នាម, សធម បន ឧបចារត្តោ វា កត្តត្តោ វា គហេតត្តោតិ អាហា
“ធនុគ្គហាចរិយោ ហោតិ” តិ។ បព្ពជិតកាលេ សស្សសស្ស អយុត្តត្តា វុត្ថំ
“តិហិកាលេ” តិ។ វេរោចិតាតិ ឯត្ថវិ អវ បុព្ពស្ស វុហធាតុស្ស អធិប្បាយត្ថំ
ធនេស្សតុំ វុត្ថំ “វិយោជិតា” តិ។

យស្មា គច្ឆតិ តិ សម្ពន្ធា។ ឯតន្តិ “ជីវិតា វេរោចិតា” តិវចនំ។ កស្មា
វេហារមត្តមេវ ហោតិ, ននុ យតោ កុតោច យស្មី កិស្មីច វិយោជិតេ ទ្វេ វត្ថុនិ
វិយ វិសុំ តិជ្ជន្តិ ចារណតោ ជីវិតេ វិយោជិតេ ចារណជីវិតាប័តិ អាហា “ន
ហត្ថា” តិអាទិ។ ហិ តិ សច្ចំ។ ឯត្ថាតិ “ជីវិតា វេរោចិតា” តិវចនេ ធនេស្សតុំ

សម្ពុទ្ធា។ កិញ្ចិ ជីវិតំ នាមាតិ យោជនា។ អយំ បនេត្ត អត្តសម្ពុទ្ធា -
សីសាលដ្ឋានេ សីសតោវិយោជិតេ សីសំ អលដ្ឋានតោវិសុំ តិដ្ឋតិ យថា, ឯវំ
ជីវិតេ ចាណតោវិយោជិតេ ជីវិតំ ចាណតោវិសុំ ន តិដ្ឋតិ នាមាតិ។
អញ្ញទត្ថតិ ឯកំសេន។ “ចាណ”ន្តិ សាមញ្ញតោ វុត្តាបិ មនុស្សចាណាស្ស
ចារាជិកដ្ឋានេ គហិតត្តា ឥធម៌ ចារិសេសញ្ញាយេន តិវច្ឆានចាណោវ
គហេតញ្ញាតិ អាហា “តិវច្ឆានគតោយេវ ចាណោ”តិ។ តន្តិ ចាណំ។ មហាន្ត
បន ចាណាតិ សម្ពុទ្ធា។

៣៨៥. សោធនេន្តោ អបនេតីតិ យោជនា។ មង្គលោតិ មនុស្សវត្តចោ ឯកោ
កិមិវិសេសោ។ សោ ហិ វត្តបិវនត្ថាយ មង្គតិ ឥតោ ចិតោ ច ឥមំ ចិមញ្ច ហំ
គច្ឆតីតិ “មង្គលោ”តិ វុច្ឆតិ។ បទក្ខរានញ្ញា អវិបរិតត្ថំ, សោតូនញ្ច
សជ្ឈាយោបទេសលភនត្ថំ កត្តចិ ហំនេ វចនត្តោ វុត្តាតិ ទដ្ឋព្ភំ។ តស្ស ពិជមេវ
ខុទ្ទកដ្ឋេន មង្គលពិជកំ, តស្មី។ តន្តិ មង្គលពិជកំ។ ភិន្ទន្តោ ហុត្វាតិ យោជនាតិ។
បឋមំ។

២. សប្បណាកសិក្ខាបទំ

៣៨៦. ធុតិយេ សហ ចាណាហីតិ សប្បណាកំ ឧទកន្តិ ទស្សន្តោ អាហា
“យេ ចាណាកា”តិអាធិ។ ហីតិ សច្ចំ។ បត្តប្បវឌ្ឍិ ឧទកន្តិ សម្ពុទ្ធា។
តាធិសេនាតិ សប្បណាកេន។ ជោវតោបិ ចាចិត្តិយន្តិ យោជនា។
ឧទកសោណ្ឌិន្តិ សិលាមយំ ឧទកសោណ្ឌី។ ចោក្ខរណ្ឌិន្តិ សិលាមយំ
ចោក្ខរណ្ឌី។ ឧដ្ឋាបយតោបិ ចាចិត្តិយន្តិ សម្ពុទ្ធា។ តតោតិ
សោណ្ឌីចោក្ខរណ្ឌីហិ។ ឧទកស្សាតិ ឧទកេន, បូរេ យជេ អាសិញ្ញាត្វាតិ
សម្ពុទ្ធា។ តត្ថាតិ ឧទកេ។ ឧទកេតិ ឧទកសណ្ឋានកបទេសេ

អាសិញ្ចិតឧទកេ។ បតិស្សតីតិ សោណ្ឌិចោក្ខរណីហិ គហិតឧទកំ
បតិស្សតីតិ។ ទុតិយំ។

៣. ឧក្កោជនសិក្ខាបទំ

៣៨២. តតិយេ “ឧច្ចាលេន្តី”តិសមីនា ឧក្កោជេន្តីតិ ឯត្ថ ឧបុព្វស្ស
កុដធាតុស្ស ឧច្ចាលនត្ថំ ទស្សេតិ ធាតុន, មនេកត្តត្តា។ យំ យំ បតិដ្ឋិតំ
យថាបតិដ្ឋិតំ, តស្ស ភារោ យថាបតិដ្ឋិតភារោ, តេន។

៣៨៣. យោ ធម្មាតិ យោ សមថធម្មា។ ធម្មនាតិ ឯត្ថ ឯនសទ្ទេន
“យថាធម្ម”ន្តិ ឯត្ថ អំសតិការិយស្ស ការី ទស្សេតិ។ សមីនា “យថាធម្ម”ន្តិ
បទស្ស “និហតាធិករណ”ន្តិ ឯត្ថ និហតសទ្ទេន សម្ពន្ធិតព្ពការី ទស្សេតិ។
“សត្តារា”តិបទំ “វុត្ថំ” ឥតិបទេ កត្តា។ នត្ថិ ហតំ ហននំ ឥមស្សាតិ និហតន្តិ
វុត្ថេ អត្ថតោ វ្យាបសមនមេវាតិ អាហា “វ្យាបសមិត”ន្តិ។

៣៨៥. យំ វា តំ វា កម្ពំ ធម្មកម្ពំ នាម ន ហោតិ, អថ ខោ
អធិករណវ្យាបសមកម្មមេវ ធម្មកម្ពំ នាមាតិ ទស្សេន្តោ អាហា “យេន
កម្មនា”តិអាទិ។ អយម្បីតិ អយម្បិ ភិក្ខុ។ សេសបទានិប័តិ “ធម្មកម្ម
វេមតិកោ”តិអាទិនិ សេសបទានិប័តិ។ ឯត្តាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ វិត្តារោ បន
វុត្តោតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថេវាតិ បរិវារេ ឯវ។ ឥធាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ, វិកត្ថេវាតិ។
តតិយំ។

៤. ទុដ្ឋល្លសិក្ខាបទំ

៣៩៩. ចតុត្ថេ អត្ថទ្វារវសេន ទស្សីតានិ ទុដ្ឋល្អសទ្ធពុត្តភាវេន សទិសត្តាតិ
អធិប្បាយោ។ “ធុរ”ន្តិ ឯត្ថ លក្ខណាវន្តត្តា ភុម្មតេ ឧបយោគវចនន្តិ អាហា
“ធុរេ”តិ។ ធុរេ និក្ខិត្តមត្តេ សតីតិ យោជនា។

ឯវំ ធុរំ និក្ខិបិត្វាតិ “អញ្ញស្ស នារោចស្សមី”តិ ឯវំ ធុរំ និក្ខិបិត្វា។
អញ្ញស្សាតិ វត្ថុ, បុគ្គលតោ អញ្ញស្ស ទុតិយស្ស។ សោមីតិ ទុតិយោបិ។
អញ្ញស្សាតិ តតិយស្ស។ យាវ កោដិ ន ជិដ្ឋតិ, តាវ អាបជ្ជតិយេវាតិ យោជនា។
តស្សេវាតិ អាបត្តិ អាបន្នបុគ្គលស្ស។ វត្ថុបុគ្គលោយេវាតិ អាបត្តិ
អាបន្នបុគ្គលោយេវ។ អយន្តិ បឋមភិក្ខុ។ អញ្ញស្សាតិ ទុតិយស្ស។ សោតិ
ទុតិយោ អារោចនីតិ សម្ពន្ធា។ យេនាតិ បឋមភិក្ខុនា។ អស្សាតិ ទុតិយស្ស។
តស្សេវាតិ បឋមភិក្ខុស្សេវ។ វត្ថុបុគ្គលំ ឧបនិធាយ “តតិយេន បុគ្គលេន
ទុតិយស្ស”តិ វុត្ថំ។

៤០០. បញ្ចាបត្តិក្ខន្ធទិ ដុល្លច្ចយាធិកេ បញ្ចា អាបត្តិក្ខន្ធា អជ្ឈាបារោ
នាមាតិ អធិកវិត្វា វីតិក្កមិត្វា អាចរិតព្ពត្តា អជ្ឈាបារោ នាមាតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧទរិសតិវស្សសិក្ខាបទំ

៤០២. បញ្ចមេ អង្គលិយោតិ ករសាខាយោ។ តា ហិ អង្គន្តិ ហត្ថតោ បញ្ចាធា
ភិដ្ឋិត្វា ឧគ្គច្ឆន្តិតិ អង្គលិយោតិ វុច្ឆន្តិ។ លិខន្តស្ស ឧចាលិស្សាតិ សម្ពន្ធា។
តេនាតិ ពហុចិន្តេតព្ពការណេន។ អស្សាតិ ឧចាលិស្ស។ ឧរោតិ ហធយំ។ តញ្ញា
ឧសតិ ចិត្តតាចោ ធមាតិ ឯត្តាតិ ឧរោតិ វុច្ឆតិ។ រូបសុត្តន្តិ ហោរញ្ញីកានំ
រូបសុត្តំ, យថា ហត្ថាចរិយានំ ហត្ថិសុត្តន្តិ។ អក្ខិន្ទិ ចក្ខុនិ។ តានិ ហិ អក្ខន្តិ
វិសយេសុ ព្យាប័កវន្តិ, រូបំ វា បស្សតិ ឥមេហិតិ អក្ខិន្ទិ វុច្ឆន្តិ។ មកសេន
សូចិមុខានំ គហិតត្តា ខំសេន បិដ្តលមក្ខិកាយោវ គហិតត្តាតិ អាហា “ខំសាតិ

បិដ្ឋលមក្ខិកាយោ"តិ។ បិដ្ឋលមក្ខិកាយោ ហិ ខំសនដ្ឋន ខាទនដ្ឋន ខំសាតិ
វុច្ឆន្តិ។ ធុក្ករោ ខមោ ឯតាសន្តិ ធុក្ខាតិ ធស្សន្តោ អាហា "ធុក្ខមាណ"ន្តិ។
វេទនានន្តិ សម្ពុត្តោ។ អសាតស្ស ការណំ ធស្សតុំ វុត្តំ "អមជ្ជរាណ"ន្តិ។ ឥមិនា
អមជ្ជត្តា ន សាទិតញ្ញាតិ អសាតាតិ អត្ថំ ធស្សតិ។ ចាណាសទ្ធីជីវិតសទ្ធានំ
បរិយាយការំ ធស្សតុំ វុត្តំ "ជីវិតហរាណ"ន្តិ។ ចាណំ ហរន្តិ អបនេន្តិ
ចាណាហរា, តាសំ វេទនានន្តិ សម្ពុត្តោ។

២០២. វិជាយនកាលតោ បដ្ឋាយ បរិបុណ្ណវិសតិវស្សោ ន គហេតញ្ញោ,
គព្ពគហណាកាលតោ បន បដ្ឋាយាតិ ធស្សន្តោ អាហា "បដិសន្ធិគ្គហណាតោ
បដ្ឋាយា"តិ។ គព្ព សយិតកាលេន សន្ធិវិសតិមំ វស្សំ បរិបុណ្ណមស្សាតិ
គព្ពវិសោ បុគ្គលោ។ ហិ តិ សន្ធិ។ យថាហាតិ យេនាការេន សន្ធិ្យំ គព្ពតិ,
តេនាការេន ភគវា អាហាតិ យោជនា។ អថ វា យថា កី វចនំ ភគវា អាហាតិ
យោជនា។

គព្ពវិសោ ហុត្វា ឧបសម្មន្តោតិ សម្ពុត្តោ។ អម្ពីតិ អស្មិ។ នុសន្តោ
បរិវិតក្កតេ និចាតោ។ យន្តិ យាទិសំ បឋមំ ចិត្តន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឥមិនា បដិសន្ធិចិត្តំ
ធស្សតិ។ "បឋមំ វិញ្ញាណា"ន្តិ តស្សវ វេវចនំ។ តន្តិ បឋមំ ចិត្តំ បឋមំ
វិញ្ញាណំ។ អស្សាតិ សត្តស្ស។ សាវ ជាតីតិ សា ឯវ បដិសន្ធិ, គព្ពោ នាម
ហោតីតិ សម្ពុត្តោ។

តត្ថាតិ ចាឡិយំ, វិនិច្ឆយោ ឯវ វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។ យោតិ បុគ្គលោ។
មហាបវារណាយាតិ អស្សយុជបុណ្ណមិយំ។ សា ហិ បូជិតបវារណាត្តា
មហាបវារណាតិ វុច្ឆតិ។ តតោតិ បវារណាយ ជាតកាលតោ។ តន្តិ
មហាបវារណំ។ ចាជិបទេ ចាតិ ឯតុ ចសន្តោ អនិយមវិកប្បត្តោ,
បវារណាទិវសចាជិបទទិវសេសុ អញ្ញាតវស្មី ទិវសេ ឧបសម្មាទេតញ្ញាតិ

អត្ថោ។ ហាយនវឌ្ឍន្តិ កុដ្ឋិម្ហិ វសិតមាសេសុ អធិកេសុ ហាយនញ្ច ឧនេសុ
វឌ្ឍនញ្ច វេទិតតំ។

ចោរាណាកត្តោ បន ឧបសម្មាទេន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ ឯកូនីសតិវស្សន្តិ
អនន្តេវ វុត្ថំ ឯកូនីសតិវស្សំ។ និក្ខមនីយោតិ សាវណាមាសោ។ សោ ហិ
អន្តោវិចិតោ ពាហិវិចី និក្ខមតិ សូរិយោ អស្មិន្តិ “និក្ខមនីយោ” តិ វុច្ចតិ។
ចាជីបទទិវសេតិ បដ្ឋិមិកាយ វស្សបគមនទិវសេ។ តំ ឧបសម្មាទនំ។ កស្មាតិ
បុច្ឆា។ ឯត្ថ ឋត្វា បរិហារោ វុច្ចតេ មយាតិ យោជនា។ វីសតិយា វស្សេស្វតិ
ឧបសម្មន្តបុគ្គលស្ស វីសតិយា វស្សេសុ។ តីសវត្តិទិវស្ស ឯកមាសត្តា
“ចត្តារោ មាសា បរិហាយន្តិ” តិ វុត្ថំ។ ឧក្ខវឌ្ឍន្តិ ឯកស្ស អធិកមាសស្ស
នាសនត្ថាយ វស្សំ ឧបរិ កវឌ្ឍន្តិ។ តតោតិ ធមាសតោ អបនេត្វាតិ សម្ពន្ធោ។
ឯត្តាតិ “ឯកូនីសតិវស្ស” តិ អាទិវចនេ។ បន-សន្តោ ហិសន្តតោ, សច្ចន្តិ អត្ថោ។
យោតិ បុគ្គលោ។ តស្មាតិ យស្មា គព្ពមាសានម្បិ គណានុបគត្តា គហេត្វា
ឧបសម្មាទេន្តិ, តស្មា ធមាសេ វសិត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ អដ្ឋ មាសេ វសិត្វា ជាតោបិ
ន ជីវតីតិ សុត្តន្តអដ្ឋកថាសុ (ធិ. និ. អដ្ឋ. ២.២៤-២៥; ម. និ. អដ្ឋ. ៣.២០៥) វុត្ថំ។

៤០៦. ទសវស្សច្ឆយេនាតិ ឧបសម្មនតោ ទសវស្សតិក្កមេន។
ឧបសម្មាទេតីតិ ឧបជ្ឈាយោវា កម្មវាចាចរិយោវា ហុត្វា ឧបសម្មាទេតិ។ តន្តិ
ឧបជ្ឈាចរិយភូតំ អនុបសម្មន្តបុគ្គលំ។ កម្មវាចាចរិយោ ហុត្វា
ឧបសម្មាទេន្តោ តំ មុញ្ញិត្វា សចេ អញ្ញោបិ កម្មវាចាចរិយោ អត្ថិ,
សូបសម្មន្តោ។ សោវ សចេ កម្មវាចំ សាវេតិ, ឧបសម្មន្តោ។ ញត្វា បន បុន
អនុបសម្មាទេន្តេ សគ្គន្តរាយោបិ មគ្គន្តរាយោបិ ហោតិយេវាតិ ទដ្ឋត្តន្តិ។
បញ្ចមំ។

៦. ថេយ្យសត្តសិក្ខាបទំ

៤០៧. ឆដ្ឋ “បដិយាលោក”ន្តិ ឯត្ថ អាណោកសន្តោន សូរិយោ វុត្តោ
ឧបចារេន។ សូរិយោ ហិ បុរត្ថិមទិសតោ ឧត្តន្ទា បច្ឆិមទិសំ គតោ, តស្មា
សូរិយសម្ពាតស្ស អាណោកស្ស បដិមុទំ “បដិយាលោក”ន្តិ វុត្តោ
បច្ឆិមទិសាយេវ គហោតញ្ញាតិ អាហា “បច្ឆិមំ ទិសន្តិ អត្ថោ”តិ។ កម្មិកាតិ កម្មេ
យុត្តា បយុត្តា។

៤០៨. រាជានន្តិ ឯត្ថ រញ្ជោ សន្តកំ “រាជា”តិ វុច្ឆតិ ឧបចារេន, អថ វា រញ្ជោ
ឯសោ “រាជា”តិ កត្វា រញ្ជោ សន្តកំ “រាជា”តិ វុច្ឆតិ។ វេយ្យាសន្តិ ថេនេត្វា
“សក្កច្ច”ន្តិអាទិសុ (ចាចិ. ៦០៦) វិយ និគ្គហីតាគមោ ហោតិ។ រាជានំ, រញ្ជោ
សន្តកំ វា វេយ្យំ ថេនេត្វា គច្ឆន្តិ អត្ថោ។ ឥតិ ឥមមត្តំ ទស្សន្តោ អាហា “រាជានំ
វា ថេនេត្វា”តិអាទិ។

៤០៩. ចត្វសុ វិសង្កេតេសុ ធ្វើហិ អនាបត្តិ, ធ្វើហិ អាបត្តិយេវាតិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សិរិធានសិក្ខាបទំ

៤១២. សត្តមេ “បច្ឆបេន្តោ”តិ ឯត្ថ បបុព្ព ចូបធាតុ បរិភាសនត្ថេ វត្ថុតីតិ
អាហា “បរិភាសន្តោ”តិ។ តំ សមណោបិ មាតុកាមេន សទ្ធិ គច្ឆសិ, តុយ្ហេវេសោ
ទោសោ, នេតស្ស បុរិសស្សាតិ អត្តានំយេវ បរិភាសន្តោតិ អត្ថោ។
“និក្ខាមេសី”តិឥមិទា “និប្បាតេសី”តិឯត្ថ និបុព្ព បតធាតុ គត្យត្ថោតិ
ទស្សេតីតិ។ សត្តមំ។

៨. អវិជ្ជសិក្ខាបទំ

៤០៧. អដ្ឋមេ គន្លេតិ គិដ្ឋេ។ តេ ហិ គិធន្តិ កុណបំ អភិកម្ពុន្តិ តិ “គន្លា” តិ
វុច្ឆន្តិ។ គន្លេតិ បិ ចាហេ, សោ បិ យុដ្ឋន្តិ យថា “យុគនន្លោ, យុគនន្លោ” តិ ច
“បដិពន្លោ បដិពន្លោ” តិ ច។ ពាធយស្វតិ ហនីសុ។ អស្សាតិ អវិជ្ជស្ស។

តទ្ធិតេន វុត្តស្ស អត្តស្ស ទស្សេតុមាហា “តេ” តិ អាទិ។ តេ តិ អន្តរាយិ កា។
តត្ថា តិ បញ្ចវិធសុ អន្តរាយិ កេសុ។ “តថា” តិ បទេន “កម្មន្តរាយិ កំ នាមា” តិ
បទំ អតិទិសតិ។ តំ បនាតិ ភិក្ខុនិទ្ទសកកម្មំ បន។ មោក្ខស្សេវា តិ
មគ្គនិព្វានស្សេវ។ មគ្គោ ហិ កិលេសេហិ មុច្ឆតិ តិ អត្ថេន មោក្ខោ នាម។
ឈានម្សេត្ត សង្កហិតំ នីវរណេហិ វិមុច្ចនត្ថា។ និព្វានំ វិមុច្ចតិ អត្ថេន មោក្ខោ
នាម។ ជលម្សេត្ត សង្កហិតំ វិមុច្ចិតត្ថា។ និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិធម្មា តិ និយតភារំ
បត្តា, និយតវសេន វា បវត្តា មិច្ឆាទិដ្ឋិសង្ខាតា ធម្មា។ តេ បន នត្តិកអហេតុក
អភិវយវសេន តិវិជា។ បណ្ឌាកាទិគហណាស្ស និទស្សនមត្តត្ថា
“បដិសន្ធិធម្មា” តិ បទេន អហេតុកទ្ធិហេតុកបដិសន្ធិធម្មា គហេតព្វា
សព្វេសម្មិ វិចាកន្តរាយិ កភាវតោ។ តេ បិ មោក្ខស្សេវ អន្តរាយំ ករោន្តិ, ន
សគ្គស្ស។ តេ បនាតិ អវិយូបវាទា បន។ តាវនេវ ឧបវាទន្តរាយិ កា នាមា តិ
យោជនា។ តា បិ តិ សញ្ញា អាបន្នា អាបត្តិយោបិ។ ចារាជិកាបត្តិ សន្ធាយ វុត្តំ
“ភិក្ខុភារំ វា បដិជានាតិ” តិ។ សង្ឃាទិសេសាបត្តិ សន្ធាយ វុត្តំ “ន វុជ្ជាតិ វា” តិ។
លហុកាបត្តិ សន្ធាយ វុត្តំ “ន ទេសេតិ វា” តិ។

តត្រា តិ បញ្ចវិធសុ អន្តរាយិ កេសុ។ អយំ ភិក្ខុ តិ អវិជ្ជោ គន្ធពាទិបុព្វោ
ភិក្ខុ។ សេសន្តរាយិ កេតិ អាណាវីតិក្កមន្តរាយិ កតោ សេសេ ចតុត្ថិដេ
អន្តរាយិ កេ។ ឥមេ អាគារិកា តិ អគារេ វសនសីលា ឥមេ មនុស្សា។ ភិក្ខុ បិ
បស្សន្តិ ដុសន្តិ បរិភូត្តន្តិ តិ សម្ពុន្ធោ។ កស្មា ន វុត្តន្តិ, វុត្តន្តិយេវា តិ អធិប្បាយោ។
រសេន រសំ សំសន្ធិត្វា តិ ឧចាទិណ្ឌាករសេន អនុចាទិណ្ឌាករសំ,

អនុចាទិណ្ណាករសេន វា ឧចាទិណ្ណាករសំ សមាទេត្វា។ យោនិសោ
 បច្ឆវេក្ខណាស្ស អភារតោ សំវិជ្ជតិ ធន្ធកោ ឯត្ថាតិ សច្ចន្ធកោ, សោយេវ
 បរិភោគោ សច្ចន្ធកាបរិភោគោ, តំ។ ឯកំ កត្វាតិ សមាទំ កត្វា។ យដេន្តោ
 វិយ ចាបកំ ទិដ្ឋិតតំ ឧប្បាទេត្វាតិ យោជនា។ ក៏សន្នោ គរហត្ថោ, កស្មា
 ភគវតា បឋមចារាជិកំ បញ្ញត្តំ, ន បញ្ញាបេតព្ពន្ធិ អត្ថោ។ មហាសមុទ្ធំ ពន្ធន្តោ
 យថា អកត្តត្ថំ ករោតិ, តថា បឋមចារាជិកំ បញ្ញាបេន្តោ ភគវា អបញ្ញត្តំ
 បញ្ញាបេតីតិ អធិប្បាយោ។ ឯត្ថាតិ បឋមចារាជិកេ។ អាសន្តិ ភព្ពាសំ។
 អាណាចក្កតិ អាណាសម្ព័ន្ធាតេ ចក្កេ។

អដ្ឋិយេវ អដ្ឋិកំ កុច្ឆិតត្ថេន, កុច្ឆិតត្ថេ ហិ កោ។ អដ្ឋិកមេវ ខលោ និចជ្ជេន
 លាមកដ្ឋេនាតិ អដ្ឋិកដ្ឋ្វលោ និគ្គហ័តាគមំ កត្វា។ តេន ឧបមា សទិសាតិ
 អដ្ឋិកដ្ឋ្វលូបមា។ “អដ្ឋិ”តិ ច “កដ្ឋ្វល”តិ ច បទំ គហេត្វា វណ្ណោន្តិ អាចរិយា
 (សារត្ថ. ដ. ចាចិត្តិយ ៣.៤១៧; វិ. វិ. ដ. ចាចិត្តិយ ២.៤១៧; ម. និ. អដ្ឋ. ២.៤២; ម.
 និ. ដ. ៣.៤២)។ អដ្ឋ្ការកាសូបមាតិ អដ្ឋ្ការរាសិសទិសា, អដ្ឋ្ការេហិ វា បរិបុណ្ណា
 អាវាជសទិសា។ អសិសូនូបមាតិ ឯត្ថ អសីតិ ខត្ថោ។ សោ ហិ អសតេ ខិបតេ
 អនេនាតិ “អសី”តិ វុច្ឆតិ។ សូនាតិ អធិកោដ្ឋនំ។ តញ្ញា សុនតិ សញ្ញាណ្ណការំ
 គច្ឆតិ ឯត្ថាតិ “សូនា”តិ វុច្ឆតិ។ អសិនា សូនាតិ អសិសូនា, តាយ ឧបមា
 សទិសាតិ អសិសូនូបមា។ សត្តិសូនូបមាតិ សត្តិយា ច សូលេន ច សទិសា។
 ឯត្ថាតិ ឥមិស្សំ អដ្ឋកថាយំ។ មជ្ឈិមដ្ឋកថាយំ អលកទ្ធុបមសុត្តេ (ម. និ. អដ្ឋ.
 ១.២៣៤ អាទយោ) គហេតញ្ញោ។ ឯវំសទ្ធិខោសទ្ធានមន្តេវ វិយសទ្ធិស្ស
 ព្យាទេសការំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “ឯវំ វិយ ខោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ឧក្ខិត្តសម្ភោគសិក្ខាបទំ

៤២៤. នរមេ អនុធម្មស្ស សរូបំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “អនុលោមវត្តំ ទិស្វា កតា ឌីសារណា”តិ។ ឥមិនា អនុលោមវត្តំ ទិស្វា កតា ឌីសារណាសម្ពាទេ ធម្មា អនុធម្មាតិ ទស្សេតិ។ ឌីសារណាតិ បវេសនា។ តេនេវាតិ ឧត្តិត្តកស្ស អកជាតុធម្មត្តា ឯវ។ អស្សាតិ “អកជាតុធម្មតា”តិ បទស្ស។

ទទតោ វា គណ្ហាតោ វាតិ វាសន្តោ អនិយមវិកប្បត្តាតិ។ នវមំ។

១០. កណ្ហាកសិក្ខាបទំ

៤២៥. ទសមេ អវិជ្ជស្ស ឧប្បន្នំរិយ ឯតស្សាបិ ឧប្បន្នន្តិ យោជនា។ ឧប្បន្នស្សាតិ មនសិករោន្តស្ស។ សំវាសស្ស នាសនា សំវាសនាសនា។ លិដ្ឋស្ស នាសនា លិដ្ឋនាសនា។ ទណ្ហាកម្មន នាសនា ទណ្ហាកម្មនាសនា។ តត្ថាតិ តិវិធាសុ នាសនាសុ។ ទូសកោ...បេ... នាសេថាតិ ឯត្ថ អយំ នាសនា លិដ្ឋនាសនា នាមាតិ យោជនា។ អយន្តិ ទណ្ហាកម្មនាសនា។ ឥធាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ, “នាសេត្វ”តិ បទេ វា។ តត្ថាតិ បុរិមវចនាបេក្ខំ, “ឯវព្វា បន ភិក្ខុវេ”តិ អាទិវចនេតិ អត្ថោ។ បិវេតិ អាមន្តនបទំ បរសន្តេន សមាទត្តន្តិ អាហា “បរា”តិ។ “អម្ពាភំ អនជ្ឈត្តិកក្ខត”ឥតិ វា “អម្ពាភំ បច្ចនីកក្ខត” ឥតិ វា អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ “អមាមក”ឥតិបទេន “បរ”ឥតិបទស្ស អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ។ អម្ពេ នមមាយក, អម្ពេហិ វា នមមាយិតត្ថ ឥតិ អត្ថោ។ “អម្ពាមក”ឥតិបិ ហការយុត្តោ ចាហោ។ អម្ពេហិ អាមកឥតិ អត្ថោ។ យត្ថាតិ យស្មី ហនេ។ តេតិ ឧបយោគត្ថេ សាមិវចនំ, តន្តិ អត្ថោ។ តវ រូបសន្តេ វាតិ សម្ពន្ធោ។ ន បស្សមាតិ ន បស្សម, ន សុណាម។

៤២៦. តេនាតិ សាមណេវេន។ “កាវាបេយ្យា”តិ បទេ កាវិតកម្មន្តិ។ ទសមំ។

សម្បទានាករត្រៀមសត្វមោ។

៨. សហជម្ពូករក្សា

១. សហគម្មកសិក្ខាបទ-អត្ថប្រយោជន៍

៤៣៤. សហធម្មិកវគ្គស្ស បឋមេយន្តិយំ បញ្ញត្តំ។ “សិក្ខមាធនា”តិ ឯត្ថ
 មានបច្ឆយស្ស អនាគតត្ថការំ ធស្សេតុំ វុត្តំ “សិក្ខិតុកាមេនា”តិ។
 “សិក្ខមាធនា”តិបទំ “ភិក្ខុនា”តិបទេ ឯវ នកេវលំ ការករិសេសនំ ហោតិ,
 អថ ខោ “អញ្ញាតត្ថ”ន្តិអាធិបទេសុបិ កិរិយារិសេសនំ ហោតីតិ ធស្សេន្តោ
 អាហ “ហុត្វា”តិ។ បទត្ថតោតិ បទតោ ថ អត្ថតោ ថ, បទានំ អត្ថតោ វាតិ។
 បឋមំ។

២. វិសេសនសិក្ខាបទ

៤៣៨. ធុតិយេ វិនយេ បដិសំយុត្តា កថាវិនយកថាតិ ធស្សេន្តោ អាហា
 “វិនយកថា នាមា”តិអាទិ។ តន្ត្រីវិនយកថំ។ បទភាជនេន វណ្ណានា វិនយស្ស
 វណ្ណោ នាមាតិ យោជនា។ តន្ត្រីវិនយស្ស វណ្ណំ។ បរិយាបុណានំ បរិយត្តិ,
 វិនយស្ស បរិយត្តិ វិនយបរិយត្តិ, វិនយបរិយត្តិសម្ពាទំ មូលមស្ស វណ្ណស្សាតិ
 វិនយបរិយត្តិមូលកោ, តំ។ វិនយជរោ លភតីតិ សម្ពន្ធោ។ ហីតិ វិត្តារោ។ តេ
 សព្វេ ភកវា ភាសតីតិ សម្ពន្ធោ។ ហីតិ សច្ចំ។

អស្សាតិ វិនយធរស្ស។ ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។ អលដ្ឋិតាតិអាធិស្ស
ករណាត្ថេ បច្ចត្តវចនំ។ អលដ្ឋិតាយាតិ ហិ អត្តោ។ តេន វុត្ថំ “កថំ
អលដ្ឋិតាយា” តិអាធិ។ ចាតិ សច្ចំ។ “សញ្ញា” តិ បទំ តីសុ វាក្យេសុ
យោជេតត្ថំ។ សញ្ញាច្ច អាបត្តិ អាបដ្ឋតិ, សញ្ញាច្ច អាបត្តិ ហិគ្គហតិ, សញ្ញាច្ច

អគតិគមនញ្ច គប្បតីតិ អត្ថោ។ មន្តោតិ ពាលោ។ មោម្មហោតិ អតិសម្ពុទ្ធោ។
វិរាជតីតិ វិរជ្ឈាបេតិ។ កុក្កុច្ឆេ ឧប្បន្នេតិ “កប្បតិ នុ ខោ, នោ”តិ វិនយកុក្កុច្ឆេ
ឧប្បន្នេ។ អយំ បនាតិ អយំ បុគ្គលោ បនវីតិក្កមតិយេវាតិ សម្ពុទ្ធោ។
អច្ចមំសេន សូករមំសស្ស វណ្ណាសណ្ណានេន សទិសត្តា, ធិបិមំសេន ច
មិគមំសស្ស សទិសត្តា វុត្ថំ “អច្ចមំសំ សូករមំស”ន្តិអាទិ។

អាបត្តិច សតិសម្មាសាយាតិ ឯត្ថ ចសន្តោ អវុត្ថវាក្យសម្មិណ្ឌានត្ថោ,
កត្តព្ពញ្ច ន ហិ ករោតីតិ អត្ថោ។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។

ឯវំ អវិនយធរស្ស ទោសំ ទស្សេត្វា វិនយធរស្ស គុណំ ទស្សេត្តោ អាហា
“វិនយធរោ បនា”តិអាទិ។ សោតិ វិនយធរោ។ ហីតិ វិត្តារោ។ បរូបវាទន្តិ បរេសំ
ឧបវាទំ។ សុទ្ធន្តេតិ សុទ្ធស្ស កោដ្ឋាសេ។ តតោតិ បតិដ្ឋានតោ បរន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
អស្សាតិ វិនយធរស្ស។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។ អស្សាតិ វិនយធរស្ស។
កុក្កុច្ឆបកតានន្តិ កុក្កុច្ឆេន អភិភូតានំ។ សោតិ វិនយធរោ។ តេហីតិ
កុក្កុច្ឆបកតេហិ។ សង្ឃមជ្ឈេ កថេន្តស្ស អវិនយធរស្សាតិ យោជនា។ តន្តិ
ភយំ សារន្តិ។

បដិបក្កំ, បដិវិរុទ្ធី វា អត្ថយន្តិ ឥច្ឆន្តិតិ បច្ចត្តិកា, ឈ្យសន្តោ ពហុលំ
កត្តាភិធាយកោ, អត្តនោ បច្ចត្តិកា អត្តបច្ចត្តិកា។ តត្ថាតិ ធុរិយេសុ
បច្ចត្តិកេសុ។ ឥមេតិ មេត្តិយភុម្មជកវឡលិច្ឆវិនោ។ អញ្ញេបិ យេ វា បនភិក្ខុតិ
សម្ពុទ្ធោ។ អវិជ្ជភិក្ខុ ច កណ្តាកសាមណោរោ ច វេសាលិកវដ្ឋិបុត្តកា ច
អវិជ្ជ...បេ.... វដ្ឋិបុត្តកា។ តេ ច សាសនបច្ចត្តិកា ធាមាតិ សម្ពុទ្ធោ។ បរូបហារោ
ច អញ្ញាលោ ច កត្តាបរវិតរលោ ច បរូ...បេ.... វិតរលោ។ តេ អាទយោ យេសំ
វាទានន្តិ បរូ...បេ.... វិតរលោទយោ។ តេ ឯវ វាទា ឯតេសន្តិ បរូ...បេ....
វិតរលោទិវាទា។ តេ ច សាសនបច្ចត្តិកា ធាមាតិ សម្ពុទ្ធោ។ អពុទ្ធសាសនំ

ពុទ្ធសាសនន្តិវត្ថុ កតបគ្គហា មហាសង្ឃកាឈោ ច សាសនបច្ចត្តិកា
នាមាតិ យោជនា។ កម្លាំងបរិវារណាទីតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធន កថាវត្ថុបករណា
អាគតា វាទា សង្គយ្ហន្តិ។ មហាសង្ឃកាឈោតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធន ទីបរិសេ
អាគតា គណា សង្គយ្ហន្តិ។ អាទិម្ហ “វិបរិតទស្សនា”តិ បទំ សព្វបទេហិ
យោជេតព្ពំ។ “សហធម្មនា”តិ បទស្សត្ថំ ទស្សត្ថំ វុត្ថំ “សហ ការណេនា”តិ។
យថាតិ យេនាការេន និគ្គយ្ហមាទេតិ សម្ពន្ធោ។

តត្ថាតិ តិវិធសុ សទ្ធម្មេសុ។ មហាវត្ថានិ សន្តិ, អយំ សញ្ញាតិ យោជនា។
ចត្តារិ ជលានិ ចាតិ លិង្គិវិបល្លាសេន យោជេតព្ពំ។ ឯត្ថ ចការេន
អភិញ្ញាបជិសម្ពិទ្ធា សង្គហិតា តាសម្បិ អធិកមសាសនការតោ។

តត្ថាតិ តិវិធសុ សទ្ធម្មេសុ។ កេចិ ថេរាតិ ធម្មកថិកា កេចិ ថេរា។ “យោ
ខោ”តិ កណ្ណជទុតិយក្ខនេន បឋិតញ្ញោ។ ចោត្ថកេសុ បទ “យោ វោ”តិ វការេន
ចាថោ អត្ថិ, សោ អយុត្តោ។ កស្មា? “សោ វោ”តិ បរតោ វុត្ថត្ថា, ឯកស្មី វាក្យ
ទ្វិន្នំ សមាទសុតិសទ្ធានំ អយុត្តត្ថា ច។ កេចិ ថេរាតិ បំសុក្ខលិកា កេចិ ថេរា
អាហំសូតិ សម្ពន្ធោ។ ឥតរេ បទ ថេរាតិ ធម្មកថិកថេរេហិ ច
បំសុក្ខលិកថេរេហិ ច អញ្ញោ ថេរា។ តេតិ បញ្ចា ភិក្ខុ ករិស្សន្តិតិ សម្ពន្ធោ។
ជម្ពុទីបស្ស បច្ចន្តេ តិដ្ឋតីតិ បច្ចន្តិមោ, តស្មី។ ជម្ពុទីបស្ស មជ្ឈេ វេមជ្ឈេ
តិដ្ឋតីតិ មជ្ឈិមោ។ អថ វា មជ្ឈានំ សុទ្ធានំ ពុទ្ធាទីនំ និវាសោ មជ្ឈិមោ, តស្មី។
វីសតិ វុត្ថា ឥមស្សតិ វីសតិវុត្ថោ, សោយេវ គណោ វីសតិវុត្ថគណោ, តំ។
ឯវុត្ថិអាទិ និកមនំ។

តស្សាធរយ្យាតិ តស្សាយត្ថោ, តស្ស សន្តកោតិ វុត្ថំ ហោតិ។ បវារណា
អាធរយ្យា, សង្ឃកម្មំ អាធរយ្យំ, បព្ពដ្ឋា អាធរយ្យា, ឧបសម្បទា អាធរយ្យាតិ
យោជនា។

យេបី ឥមេ នវ ឧចោសថាតិ សម្ពុត្តោ។ យាបិ ច ឥមា នវ បវារណាយោតិ
យោជនា។ តស្សាតិ វិនយធរស្ស។ តាសន្តិ នវបវារណានំ។

យានិបិ ឥមា និ ចត្តារិ សង្ឃកម្មានីតិ យោជេតព្ពំ។ ឯត្ថ ច តានិ
វិនយធរាយត្តានេវាតិ ចាបសេសោ អប្បាហរិតញោ។

យាបិ ច អយំ បព្ពដ្ឋា ច ឧបសម្មទា ច កាតញ្ញាតិ យោជនា។ ហីតិ សច្ចំ។
អញ្ញាតិ វិនយធរតោ បរោ។ សោ ឯវាតិ វិនយធរោ ឯវ។ “ឧបជ្ឈ”ន្តិ ធាតុកម្មំ,
“សាមណេវេនា”តិ ការិតកម្មំ ឧបនេតព្ពំ។ ឯត្ថ ចាតិ ឧចោសថាធីសុ ច។
និស្សយទានញ្ច សាមណេវបដ្ឋានញ្ច វិសុំ កត្វា ទ្វាទសានិសំសេ លភតីតិបិ
សក្កាវត្ថុ។

វិសុំវិសុំ កត្វាតិ “បញ្ញាតិ ច...បេ... ឯកាទសា”តិ ច កោដ្ឋាសំ កោដ្ឋាសំ
កត្វា, សត្ត កោដ្ឋាសេ កត្វា ភាសតីតិ អធិប្បាយោ។ ថោមេតីតិ សម្ពុទ្ធ
ថោមេតិ។ បសំសតីតិ បរម្ពុទ្ធ បសំសតិ។ “ឧគ្គហេតព្ព”ន្តិ បទស្សត្ថំ ទស្សេត្ថំ
វុត្ថំ “បរិយាបុណិតព្ព”ន្តិ។ អទ្ធនិ ធីយេ សាធូតិ អទ្ធនិយំ អទ្ធក្ខមំ អទ្ធយោគ្យន្តិ
អត្ថោ សាធុអត្ថេ និយបច្ឆយោ (មោគ្គល្លានេ ៤.៣៣.៧៣)។

ថេរោ ច នវា ច មជ្ឈិមា ច ពហូ តេ ភិក្ខុ បរិយាបុណិន្ទិតិ យោជនា។

៤៣៩. “ឧទ្ទិស្សមាទេ”តិ បទស្ស កម្មរូបត្ថំ ទស្សេត្ថំ វុត្ថំ
“ឧទ្ទិសិយមាទេ”តិ។ សោ បនាតិ ចាតិមោក្ខោ បន។ យស្មា ឧទ្ទិស្សមាទោ នាម
ហោតិ, តស្មាតិ យោជនា។ ឧទ្ទិសន្តេ វាតិ ឧទ្ទិសិយមាទេ វា។ ឧទ្ទិសាបេន្តេ វាតិ
ឧទ្ទិសាបិយមាទេ វា។ អន្តសន្តោ ហិ មានសទ្ធការិយោ។ យោតិ ភិក្ខុ។ នន្តិ តំ
ចាតិមោក្ខំ។ ចសន្តោ ឧទ្ធានុឧទ្ធកបទស្ស ទ្វន្ធវាក្យំ ទស្សេតិ, បុព្ពបទេ
កការលោចោ ទដ្ឋញ្ចោ។ តេសន្តិ ឧទ្ធានុឧទ្ធាកានំ។ ហីតិ សច្ចំ។ ឯតានីតិ

ខុទ្ទានុខុទ្ធកាងិ។ យេតិ ភិក្ខុ។ “យាវ ឧប្បជ្ឈតិយេវ, តាវ សំវត្ថន្តិ ឥតិ វុត្ថំ
 ហោតីតិ យោជនា ឥមស្ស នយស្ស ចាបសេសេហិ យោជេតព្ពត្តា។ គរុកការំ
 សល្លក្ខេន្តោ លហុកការំ ទស្សន្តោ អាហា “អថ វា” តិអាទិ។ **អតិវិហាតិ** អតិ ឥ
 ឯវ។ ឥកាវេហ ហិ សន្និវសេន អនស្សនំ គតោ។ វិយសន្នោ ឯវការត្ថវាចកោ
 “វរម្ហា កំ ភុសាមិវា” តិ ឯត្ថ (ជា. ១.៣.១០៨) ឥវសន្នោ វិយ, អតិ ហុត្វា ឯវាតិ
 អត្តោ ទជ្ឈញ្ចោ។ “**ឧបសម្បន្នស្ស**” តិ ឯត្ថ សមីបេ សាមិវចនន្តិ (រុបសិទ្ធិយំ ៣១៦
 សុត្ត) អាហា “ឧបសម្បន្នស្ស សន្តិកេ” តិ។ **តស្សា** តិ ឧបសម្បន្នស្ស។ **តស្មិន្តិ**
 វិនយេ។ **វិវណ្ណាតី** តិ ន កេវលំ តស្សេវ វិវណ្ណាមត្តមេវ, អថ ខោ និន្ទតិយេវាតិ
 អាហា “និន្ទតី” តិ។ **គរហាតី** តិ តស្សេវ វេវចនំ។ អថ វា **និន្ទតី** តិ ឧបសម្បន្នស្ស
 សម្មទា និន្ទតិ។ **គរហាតី** តិ បរម្មទា គរហាតី តិ។ ទុតិយំ។

៣. មោហានសិក្ខាបទំ

៤៤៤. តតិយេ អនុសន្នោ បដិចាជិអត្ថំ អន្តោកត្វា វិច្ឆត្ថវាចកោតិ អាហា
 “អនុបដិចាជិយា អន្ទមាសេ អន្ទមាសេ” តិ។ **សោតិ** ចាតិមោក្ខោ។ ឧចាសថេ
 ឧចាសថេ ឧទ្ទិសិតព្ពន្ធិ **អនុចាសថិកំ**។ ឯត្ថាបិ ហិ អនុសន្នោ វិច្ឆត្ថវាចកោ។
 សោតិ ចាតិមោក្ខោ។ ឧទ្ទិសិយមាណោ នាម ហោតីតិ យោជនា។ “តស្មី
 អនាចារេ” តិ បទេន “តត្ថា” តិ បទស្សត្ថំ ទស្សេតិ។ “យំ អាបត្តិ” តិ បទេន
 យំសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សេតិ។ **យថាធម្មោ** តិ ឯត្ថ ធម្មសន្នេន ធម្មោ ច វិនយោ ច
 អធិប្បតោតិ អាហា “ធម្មោ ច វិនយោ ចា” តិ។ **យថា** តិ យេនាការេន។
 សាធុសន្នោ សុន្ទរត្ថោ, កសន្នោ បទប្បរណោតិ អាហា “សុដ្ឋ” តិ។ អដ្ឋិន្តិ ច
 “កត្វា” តិ ច ទ្វេ បទានិ ទជ្ឈញ្ចានិ។ “**អដ្ឋិកត្វា**” តិ វា ឯកំ បទំ។ តត្ថ បុព្ពនយេ
 អត្តោ យស្សត្ថីតិ **អដ្ឋិ** ត្ថការស្ស ជ្ជការំ កត្វា, តំ អដ្ឋិ។ **កត្វា** តិ
 ត្វាបច្ឆយន្តឧត្តរបទេន សមាសោ ន ហោតិ។ **អដ្ឋិកការ** តិ ឯត្ថ ឥកសន្នេន

“អដ្ឋី”តិ ឯត្ថ ឡើយបច្ចយំ ទស្សេតិ។ “ការ”ន្តិបទេន ការបច្ចយេនវិនា ការត្ថស្ស
ញាបេតព្ពតំ ទស្សេតិ។ អត្ថោ បនេ ទដ្ឋញ្ចា - អដ្ឋិការំ កត្វាតិ។ បច្ចិមនយេ
អត្ថោយស្សត្ថីតិ អដ្ឋិកោ បុរិមនយេនេវ ត្ថការស្ស ដ្ឋការំ កត្វា។
អត្ថយិតញ្ចា ឥច្ឆិតញ្ចាតិ វា អដ្ឋិកោ, អដ្ឋិកឥតិ នាមសទ្ធតោ ត្វាបច្ចយោ
កាតញ្ចា។ “អដ្ឋិកត្វា”តិ ឥទំ បទំ កិរិយាវិសេសនំ។ កិរិយាវិសេសនេ វត្ថុមាណេ
ករធាតុ វា ភូធាតុ វា យោជេតញ្ចាតិ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “កត្វា ហុត្វា”តិ។ តំ សព្វំ
ទស្សេន្តោ អាហា “អដ្ឋិកត្វាតិ អដ្ឋិកការំ កត្វា, អដ្ឋិកោ ហុត្វា”តិ។ តតិយំ។

៤. បហារសិក្ខាបទំ

៤៤៩. ចតុត្ថេ កស្មា ធព្ពគ្គិយា សត្តវសវគ្គិយានំ បហារំ ទេន្តិ, នន្ទ
អការណោន បហារំ ទេន្តិតិ អាហា “អាវុសោ”តិអាទិ។ ឥមិនាយថា វទេន្តិ, តថា
អកតត្តា បហារំ ទេន្តិតិ ទស្សេតិ។

៤៥០. សចេប្ចីតិ ឯត្ថ បិសទ្ធនេ សចេ អមរតិ, កា នាម កថា,
ចាចិត្តិយមេវាតិ ទស្សេតិ។ បហារេនាតិ បហារហេតុនា។ យថាតិ
យេនាការេន។ អយន្តិភិក្ខុ។ នវិរោចនីតិ ន សោភតិ។

៤៥១. “អនុបសម្មន្ទស្ស”តិ ឯត្ថ អការស្ស អញ្ញត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ
“គហជ្ជស្ស វា”តិអាទិ។ បព្ពជិតស្ស វាតិ បរិព្ពាជកស្ស វា សាមណោស្ស វា។

៤៥២. “កេនបី”តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “មនុស្សេន វា”តិអាទិ។
តតោតិ វិហាបនតោ, ឥមិនា មោក្ខស្ស អចាទានំ ទស្សេតិ, “អត្ថនោ”តិ ឥមិនា
សម្ពន្ធ�ំ ទស្សេតិ។ “បត្តយមាណោ”តិ ឥមិនា “អធិប្បាយោ”តិ បទស្សត្ថំ
ទស្សេតិ។ មុគ្គរេន វាតិ ចតុហត្ថទណ្ឌស្ស អទ្ទេន ទណ្ឌេន វា។ សោតិ
ហោរាទិកោតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. តលសត្តិកសិក្ខាបទំ

៤៥៤. បញ្ចមេ តលន្តិ ហត្ថតលំ។ តញ្ចិ តលតិ យំ កិញ្ចិ គហិតវត្ថុ
បតិជ្ជាតិ ឯត្តាតិ “តល”ន្តិ វុច្ចតិ។ សត្តិ កុណ្ឌោ។ សោ ហិ សកតិ វិជ្ជិតុំ
សមត្ថតិ “សត្តិ” វុច្ចតិ។ តលមេវ សត្តិសទិសត្តា តលសត្តិកំ, សទិសត្ថ
កោ, តំ តលសត្តិកំ ឧបចារេន គហេត្វា “កាយម្បី” វុត្ថំ។ កាយតោ អញ្ញំ
វត្ថុម្បី តលសត្តិកសម្ព័ន្ធតេន កាយេន គហេត្វា ឧត្តរត្តា វុត្ថំ
“កាយបដិពទ្ធម្បី” វុត្ថំ។ “បហារសមុទ្ធិតា” វុត្ថំ ឯត្ថ សំបុព្វោ ច ឧបុព្វោ ច ចិសន្នោ
បគុណនសម្ព័ន្ធតេ បរិចិត វត្ថុតិ អាហា “បហារបរិចិតា” វុត្ថំ។ បហារេន សំ
បុនប្បនំ ឧទ្ធិតា បរិចិតាតិ អត្តោ។ ឥមមេវត្ថំ សន្ធាយ វុត្ថំ “បុព្វេបិ... បេ...
អត្តោ” វុត្ថំ។ អញ្ញម្បី សជ្ឈាយននយំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “បហារស្ស ឧត្តិតា” វុត្ថំ
តស្សាតិ តស្ស ចាបស្ស។ បហារស្សាតិ បហារតោ។ និស្សក្កតេ ចេតំ
សាមិវចនំ។ “ភីតា” វុត្ថំ ឥមិនា “ឧត្តិតា” វុត្ថំ ឧបុព្វវិជ្ជាតុស្សត្ថំ ទស្សេតិ។

៤៥៥-៨. វិរោទាតិ បណ្ណាកោ ហុត្វា។ បុព្វេតិ បុរិមសិក្ខាបទេ។ វុត្ថេសុ
វត្ថុស្វតិ “ចោរំ វា បច្ចតីកំ វា” វុត្ថេសុ វុត្ថុស្វតិ។ បញ្ចមំ។

៦. អម្ពលកសិក្ខាបទំ

៤៥៩. ឆដ្ឋេតេតិ ឆព្ពគ្គិយា។ ចោទេន្តិ កិរាតិ សម្ពន្ធា។ អាកិណ្ណោនោសត្តាតិ
តេសំ អាកុលអាទិនវត្តា។ ឯវន្តិ ចោទិយមាទេ។ អត្ថបរិស្ថានាន្តិ អត្ថនោ
បរិសមន្តតោ តាលំ រក្ខនំ ករោន្តា ចោទេន្តិ យោជនាតិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សញ្ញាប្បសិក្ខាបទំ

២៦២. សត្វមេ ឧបបុព្វធម្មជាតុស្ស សកម្មកត្តា ការិតន្តោគជការំ
ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ឧប្បាទេន្តី” តិ។ “អនុបសម្បទ្គស្ស” តិ ឯត្ថ អ ការស្ស សទិសត្ថំ
ទស្សេតុំ វុត្ថំ “សាមណោស្ស” តិ។ សាមណោរោបិ ហិ ឧបសម្បទ្គេន សទិសោ
ហោតិ សណ្ឋានេន ច បុរិសភារេន ច។ សាមណោស្ស កុក្កុដ្ឋំ ឧបទហាតី តិ
សម្ពន្ធោ។ និសិទ្ធិ មញ្ញោ, និបទ្ធិ មញ្ញោ, ភុត្ថំ មញ្ញោ, បីតំ មញ្ញោ, កតំ មញ្ញោ តិ
យោជនា។ និសិទ្ធិន្តិ និសីទិតំ។ និបទ្ធិន្តិ និបទ្ធិតន្តិ។ សត្វមំ។

៨. ឧបស្សតិសិក្ខាបទំ

២៧០. អដ្ឋមេ “អធិករណជាតាន” ន្តិ ឯត្ថ អធិករណស្ស បករណតោ
វិវាទាធិករណភាវញ្ចាវិសេសនបរបទភាវញ្ចា ទស្សេន្តោ អាហា
“ឧប្បន្នវិវាទាធិករណាន” ន្តិ។ តត្ថ ឧប្បន្នសទ្គេន ជាតសទ្គស្សត្ថំ ទស្សេតិ។
វិវាទសទ្គេន អធិករណស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ សុយ្យតី តិ សុតិ វចនំ, សុតិយា
សមីបំ ឧបស្សតិ ហំនន្តិ អត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “សុតិសមីប” ន្តិ។ “សមីប” ន្តិ ឥមិនា
ឧបសទ្គស្សត្ថំ ទស្សេតិ។ “យត្តា” តិ អាទិនា “ឧបស្សតិ” តិ ឯត្ថ ឧបសទ្គស្ស
បធានត្តា តស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ យត្តា តិ យស្មី ហំនេ។ មន្តេន្តិ ឯត្ថ
ឧបយោគវចនស្ស ភុម្មត្ថ អធិប្បេតត្តា វុត្ថំ “មន្តយមាទេ” តិ។

២៧៣. “វ្វបសមិស្សមី” តិ ឯត្ថ ឥធាតុយា គត្យត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “វ្វបសមំ
គមិស្សមី” តិ។ អ ការកភាវន្តិ និទ្ទោសភាវំ។ សោតុកាមតាយ គមនវសេន
សិយា កិរិយន្តិ យោជនា។ បរតោបិ ឯសេវ នយោតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. កម្មបដិពាហនសិក្ខាបទំ

២៧៤. នវមេ មយន្តិ ធម្មគ្គិយនាមកា អម្ពោ។ កតត្តា តិ កម្មានំ កតត្តា។
ធម្មា តិ ភូតោ សភារោ។ ឯតេស្វតិ ចតុសុ សជ្ឈកម្មេស្វតិ។ នវមំ។

១០. ធន្នំ អនត្តាគមនសិក្ខាបទំ

៤៨១. ធន្នមេ ចោទេតិ បរស្ស ឆោសំ អាហេបេតីតិ ចោទកោ។ តេន ច
ចោទកេន ចោទេតត្តោ ឆោសំ អាហេបេតត្តោតិ ចុទិតោ, សោយេវ ចុទិតកោ,
តេន ច។ “អនុវិជ្ជកោតិ ច វិនយជរោ។ សោ ហិ ចោទកចុទិតកានំ មតំ
អនុមិនេត្វា វិទតិ ជានាតីតិ អនុវិជ្ជកោ។ ឯត្តាវតាបីតិ ឯត្តកេនបិ
បមាណោនាតិ។ ធន្នមំ។

១១. ទុក្ខលសិក្ខាបទំ

៤៨២. ឯកាធន្នមេ “អលជ្ជិតា”តិ អាធិសុ (បរិ. ២៩៥) វិយ យ ការលោបេន
និទ្ទេសោតិ អាហា “យថាមិត្តតាយា”តិ។ “យោ យោ”តិ ឥមិនា យថាសទ្ធស្ស
វិច្ឆតំ ធន្នេតិ។ យថាវុឌ្ឍន្តិ អាធិសុ (ចូឡវ. ៣១១ អាធនយោ) វិយ យោ យោ មិត្តោ
“យថាមិត្ត”ន្តិ វចនត្តោ កាតត្តោ។ សព្វបទេស្វតិ “យថាសន្និជ្ជតា”តិ អាធិសុ
សព្វេសុ បទេស្វតិ។ ឯកាធន្នមំ។

១២. បរិណាមនសិក្ខាបទំ

៤៨៩. ធាធន្នមេ យន្តិ បទត្តវិនិច្ឆយត្តសម្ពាទំ យំ វចនំ។ តត្តាតិ
តីសកកកណ្ណោ។ ឥធាតិ ទ្វេនុវតិកកណ្ណោ, សិក្ខាបទេ វា។ បុគ្គលស្សាតិ
បរ បុគ្គលស្សាតិ។ ធាធន្នមំ។

សហធម្មិកវគ្គោ អដ្ឋមោ។

៩. វតនវគ្គោ

១. អន្តេបុរសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

២៩២. រាជវគ្គស្ស បឋមេ បរិត្តកោតិ គុណន ខុទ្ទកោ។ ចាសាធរវសទ្ធស្ស
ឧបរិសទ្ធន សម្ពុទ្ធិតត្ថការំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ចាសាធរវស្ស ឧបរិ គតោ”តិ។ ឥមិណ
ចាសាធរវស្ស ឧបរិ ឧបរិចាសាធរវំ, តំ គតោ ឧបគតោតិ
ឧបរិចាសាធរវគតោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ អយ្យានន្តិ ភិក្ខុនំ។ “ការណា”តិ
ឥមិណ “វាហសា”តិ បទស្សត្ថំ ទស្សេតិ។ តេហិតិ អយ្យេហិ។

២៩៣. អន្តរន្តិ ខណំ, ឱកាសំ វា វិវរំ វា។ យាតេតុន្តិ ហនិតុំ។ ឥច្ឆតិ ឥមិណ
បត្តធាតុយា យាចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “រាជន្តេបុរំ ហត្ថិសម្មទ្ធី”ន្តិអាធិសុ វចនត្ថោ ឯវំ
វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ ហត្ថិសម្មទ្ធីន្តិ ហត្ថិសម្ពាធជ្ជានំ។ អស្សេហិ សម្មទ្ធា
ឯត្តាតិ អស្សសម្មទ្ធា។ រថេហិ សម្មទ្ធា ឯត្តាតិ រថសម្មទ្ធាតិ វចនត្ថំ
អតិទិសន្តោ អាហ “ឯសេវ នយោ”តិ។ “សម្មត្ថ”ន្តិ បឋមក្ខនេ ចាបស្ស
សម្ពាធស្ស អវាចកត្តា វុត្ថំ “តំ ន គហោតត្ថ”ន្តិ។ តត្ថាតិ ចាបេ។ “ហត្ថិនំ
សម្មទ្ធី”ន្តិ ឥមិណ ឧត្តរវចនស្ស សម្មទ្ធីនំ សម្មទ្ធីន្តិ ភាវត្ថំ ទស្សេតិ, បុរិមបទេន
ធម្មិសមាសញ្ច។ បុរិមចាបេ បទ ឧត្តរវចនស្ស អធិករណាត្តញ្ច បុព្វបទេន
តតិយាសមាសញ្ច ទស្សេតិ។ ពាហិវត្ថសមាសោតិបិ វុច្ឆតិ។ បច្ឆិមចាបេ
“ហត្ថិសម្មទ្ធី”ន្តិអាធិបទស្ស លិដ្ឋិវិបល្លាសញ្ច “អត្ថី”តិ ចាបសេសេន
យោជេតត្ថតញ្ច ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ហត្ថិសម្មទ្ធា អត្ថី”តិ។ រជិតញ្ចានីតិ រជនីយានិ,
រជិតុំ អរហានីតិ អត្តោ។ ឥមិណ សម្ពុទ្ធកាលេ បុរិមចាបេ រញ្ជោ អន្តេបុរេតិ
វិភត្តិវិបល្លាសោ កាតញ្ចោតិ។ បច្ឆិមចាបេ បទ មុខ្យតោវ យុដ្ឋតិ។ តេន វុត្ថំ
“តស្មី អន្តេបុរេ”តិ។

២៩៤. អវសិទ្ធស្សតិ ខត្តិយាភិសេកេន អភិសិទ្ធស្ស។ ឥតោតិ
សយនិយរតោ។ ឥមិណ បញ្ចមីពាហិវសមាសំ ទស្សេតិ។ រញ្ជោ រតិជននដ្ឋេន

រតនំ វុច្ឆតិ មហេសី។ មហេសីតិ ច សាភិសេកា ទេវី។ និបុត្ត កមុធាតុស្ស
និបុត្តកមុធាតុយា បរិយាយភារំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “និគ្គតន្តិ និក្ខន្ត”ន្តិ។ បឋមំ។

២. រតនសិក្ខាបទំ

៥០២. ធុតិយេ បមុស្សិត្វាតិ សតិវិប្បវាសេន បមុស្សិត្វា។ បុណ្ណាបត្តន្តិ
តុដ្ឋិទាយំ។ តញ្ជី មនោរថបុណ្ណេន បត្តព្ភភាគត្តា “បុណ្ណាបត្ត”ន្តិ វុច្ឆតិ។ តស្ស
ស្សបំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “សតតោ បញ្ចា កហាបណា”តិ។ ឥធ បន កហាបណានំ
បញ្ចាសតត្តា បញ្ចាវិសកហាបណា អធិប្បតា។ អាករណាសទ្ធស្ស
អលង្ការសទ្ធនេន បរិយាយភារំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “អលង្ការ”ន្តិ។ “មហាលតំ នាមា”តិ
ឥមំនា នយោ វា សោ វា អលង្ការោ, អថ ខោវិសេសាលង្ការោតិ ទស្សេតិ។
មហាផ្កានិ មាលាកម្មលតាកម្មានិ ឯត្តាតិ មហាលតា។ លតាគហណេន ហិ
មាលាបិ គហិតា។ នវហិ កោដិហិ អគ្សំ ឥមស្សាតិ នវកោដិអគ្សនកំ,
នវកោដិសម្ពាតំ អគ្សំ អរហតីតិ វា នវកោដិអគ្សនកំ។

៥០៤. អន្តេ សមីបេ វសនសីលត្តា បរិចារិកោ “អន្តេវាសី”តិ វុច្ឆតីតិ អាហា
“បរិចារិកោ”តិ។

៥០៦. ទ្វេ លេខុចាតាតិ ថាមមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស ទ្វេ លេខុចាតា។
សង្ឃ...បេ.... នវកម្មានំ អត្ថាយ ឧត្តណ្ណាន្តស្ស វា ឧត្តណ្ណាបេន្តស្ស វា ធុក្កជន្តិ
យោជនា។ អវសេសន្តិ ជាត្រូបរជតតោ អវសេសំ។
មាតុកណ្ណាបិឡូន្ទនតាលបណ្ណាម្បីតិ មាតុយា កណ្ណោ បិឡូន្ទតតាលបណ្ណាម្បី,
បដិសាមេន្តស្សាតិ សម្ពុនោ។

“កប្បិយភណ្ណំ ហោតី”តិ ឥមំនា អកប្បិយភណ្ណំ នវដ្ឋតីតិ ទស្សេតិ។
ឥន្ទន្តិ ភណ្ណំ។ បលិពោធនាមាតិ អត្តនោ បលិពោធនាមា។ ធន្តេនបីតិ

វង្សក៏អាទិនំ ធនុហេតុនាមិ។ ភយេនបីតិ រាជវល្លភានំ ភយហេតុនាមិ។
ពលក្ការេនាតិ ករណំ កាពេ, ពលេន កាពេ ពលក្ការេ, តេន, ពលក្ការេ
ហុត្វា ចាតេត្វាតិ អត្ថោ។

តត្ថាតិ មហារាមេ។ យត្ថាតិ យស្មី ឋានេ, សង្គា ឧប្បជ្ឈតីតិ សម្ពន្ធោ។
មហាជនសញ្ញាណដ្ឋានេស្វតិ ពហុនំ ជនានំ សញ្ញាណសង្ខាតេសុ ឋានេសុ។
នគហេតុត្ថស្ស ហេតុំ ធស្សេតុំ វុត្ថំ “បលិពោធា ន ហោតិ”តិ។ យស្មា
បលិពោធា ន ហោតិ, តស្មា ន គហេតុត្ថន្តិ អធិប្បាយោ។ ឯកោតិ ឯកោភិក្ខុ
បស្សតីតិ សម្ពន្ធោ។ ឌីក្កម្ហាតិ ឌីក្កមិច្ឆា។

រូបសន្នោ ភណ្ឌាបរិយាយោតិ អាហា “ភណ្ឌា”ន្តិ។ ភណ្ឌំ រូបំ នាមាតិ
យោជនា។ ភណ្ឌាកន្តិ ភណ្ឌាន និយុត្តំ បុជកំ។ គណេត្វាតិ គណានំ កត្វា។
និមិត្តន្តិ ឯត្ថ ឥតិសន្នោ នាមបរិយាយោ។ លញ្ញានាទិ និមិត្តំ នាមាតិ ហិ
យោជនា។ លញ្ញានាទីតិ អាទិសន្នេន និលបិលោតិកាធយោ សង្គណ្ហាតិ។
លាខាយាតិ ជតុនា។

បតិរូចា នាម ឥធលង្គិកុក្កច្ចកាតិ អាហា “លង្គិនោ កុក្កច្ចកា”តិ។ ថាវវន្តិ
ជង្គមា អញ្ញំ ថាវវំ។ អនុនោតិ កាលស្ស។ សមាទបេត្វាតិ អញ្ញោ សមាទបេត្វា។
ឧទ្ទិស្ស អរិយា តិដ្ឋន្តិ, ឯសា អរិយាន យាចនា”តិ (ជា. ១.៧.៥៩) វុត្ថនយេន
យាចិត្វាតិ អត្ថោ។

៥០៧. រតនសម្មតន្តិ មនុស្សានំ ឧបកោគបរិកោគន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. វិកាលកាមប្បវិសនសិក្ខាបទំ

៥០៨. តតិយេ “តិរច្ឆានក្ខតំ កថ”ន្តិ ឥមិនា “តិរច្ឆានកថ”ន្តិ បទស្ស
តុល្យនិស្សិតសមាសំ ទស្សេតិ។ រាជបដិសំយុត្តន្តិ រាជ្ជហិ បដិសំយុត្តំ។

៥០៩. សម្ពហុលា ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធោ។ តស្មី គាមេតិ តស្មី
បឋមបរិសនគាមេ។ តំ កម្មន្តិ តំ ឥច្ឆិតកម្មំ។ អន្តរាតិ កាមវិហារានមន្តរេ។
ភុម្មត្ថេ ចេតំ និស្សក្កវចនំ។

កុលយរេ វាតិ ញាតិកុលឧបជ្ជាកកុលយរេ វា។ តេលភិក្ខាយ វាតិ
តេលយាចនត្ថាយ វា។ បស្សេតិ អត្តនោ បស្សេ សមីបេតិ វុត្តំ ហោតិ។ តេនាតិ
កាមមជ្ឈមគ្គេន។ អនោក្កម្មាតិ អនោក្កមិទ្វា, អបក្កមិទ្វាតិ អត្ថោតិ។
តតិយំ។

៤. សូចិយរសិក្ខាបទំ

៥០៧. ចតុត្ថេ កកាស្ស បទប្បរណាកាវំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “កេទនមេវ
កេទនក”ន្តិ។ អស្សត្ថិអត្ថេ អបច្ឆយោតិ អាហា “តំ អស្ស អត្ថី”តិ។ អស្សាតិ
ចាចិត្តិយស្ស។ បឋមំ សូចិយំ ភិក្ខុទ្វា បច្ឆា ចាចិត្តិយំ ទេសេតព្ពន្ធិ អត្ថោ។
អរណិធនុកេតិ អរណិយា ធនុកេ។ វេធកេតិ កាយពន្ធនវេធកេតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មញ្ចាសិក្ខាបទំ

៥២២. បញ្ចមេ ធរេទនមេវ ធរេទនកំ, តមស្សត្ថីតិ ធរេទនកន្តិ អត្ថំ សន្ធាយ
វុត្តំ “វុត្តនយមេវា”តិ។

និខណ្ឌិតាតិ បមាណាតិវេកំ និខណ្ឌិតា។ ឧត្តានំ វា កត្វាតិ ហេដ្ឋបរិ
បរិវត្តនំ វា កត្វា។ វេបេត្វាតិ លម្ពណាវសេន វេបេត្វាតិ។ បញ្ចមំ។

៦. តួលេខទូស័ក្ខាបទំ

៥២៦. ធម្មេ ឯត្ថាតិ មញ្ញាបីបេ។ អវនហិតព្ពន្ធិ ឡិនទ្ធំ, តួលេខ ឡិនទ្ធំ
តួលេខទ្ធិ អត្ថោបិ យុដ្ឋតិ។ តួលំ បក្ខិបិទ្វាតិ មញ្ញាបីបេ ចិមិលិកំ បត្តិវិទ្យា
តស្សុបរិ តួលំ បក្ខិបិទ្វាតិ អត្ថោតិ។ ធម្មំ។

៧. និសីទនសិក្ខាបទំ

៥៣០. សត្តមេ កត្តាតិ កិស្មី ខន្ធកេ, កិស្មី វត្ថុស្មី វា។ ហិទិ សច្ចំ។ តត្ថាតិ
ចីវរក្ខន្ធកេ, បណ្ឌិតភោជនវត្ថុស្មី វា។ “យថា នាមា” តិ ឥមិនា “សេយ្យថាបី” តិ
បទស្ស អត្ថំ ទស្សតិ, “បុរាណោ ចម្ពកាវេ” តិ ឥមិនា “បុរាណាសិកោដ្ឋោ” តិ
បទស្ស។ ចម្ពកាវេ ហិ អសិនា ចម្ពំ កុជតិ ជិន្នតិ តិ “អសិកោដ្ឋោ” តិ វុច្ចតិ។
វត្ថុប្បន្នកាលមុបនិធាយ វុត្ថំ “បុរាណោ” តិ។ តមេវុបមំ ចាកដំ ករោត្តោ
អាហា “យថា ហិ” តិ។ ហិទិ តប្បាកដីករណំ, តំ ចាកដំ ករិស្សមីតិ ហិ អត្ថោ។
ចម្ពកាវេ កឡតិ តិ សម្ពន្ធា។ វិត្ថុតន្តិ វិសាលំ។ សោបីតិ ឧទាយីបិ។ តំ និសីទនំ
កឡតិ តិ យោជនា។ តេនាតិ កឡនហេតុនា។ តន្តិ ឧទាយី។ សន្តតសទិសន្តិ
សន្តតេន សទិសំ។ ឯកស្មី អន្តេតិ ឯកស្មី កោដ្ឋាសេ, ជាលេទ្វាតិ សម្ពន្ធាតិ។
សត្តមំ។

៨. កណ្តាបដិច្ឆាទិសិក្ខាបទំ

៥៣៧. អដ្ឋមេ “កត្តា” តិ អាទិនិ វុត្ថនយានេវ។

៥៣៨. “យស្សា” តិ បទស្ស វិសយំ ទស្សតុំ វុត្ថំ “ភិក្ខុនោ” តិ។ “នាភិយា
ហេដ្ឋា” តិ ឥមិនា នាភិយា អនោ អនោនាភិ តិ វចនត្ថំ ទស្សតិ,
“ជាណុមណ្ហាលានំ ឧបរី” តិ ឥមិនា ជាណុមណ្ហាលានំ ឧត្ត ឧត្តជាណុមណ្ហាលន្តិ។

ឧត្តសន្តោ ហិ ឧបរិបរិយាយោ សត្តម្យន្តនិបាតោ។ កណ្ណាខដ្ឋសទ្ធានំ វេវចនត្តា
វុត្តំ “កណ្ណាតិ ខដ្ឋ” តិ។ កណ្ណាតិ ភេទនំ ករោតីតិ កណ្ណា។ ខដ្ឋតិ ព្យជនំ
ករោតីតិ ខដ្ឋ។ កេសុចិ ចោត្តកេសុ “កដ្ឋ” តិ ចាហោ អត្ថិ, សោ អយុត្តោ។

លោហិតំ តុណ្ហំ ឯតិស្សតិ លោហិតតុណ្ហិកា។ បិឡយតិ វិពាធយតីតិ
បិឡកា។ អា ភុសោ អសុចិ សវតិ បគ្សរាបេតីតិ អស្សរោតិ វេចនត្តំ ទស្សន្តោ
អាហា “អសុចិបគ្សរណ” ត្ថិ។ អវិសញ្ច ភគន្ធរា ច មធុមេហោ ច។ អាទិសន្តេន
ទុន្ទាមកាធយោ សង្កណ្ហាតិ។ តត្ថ អវិរិយ ព្យាសតិ អភិភវតីតិ អវិសំ។ ភគំ
វុច្ឆតិ វុច្ឆមគ្គំ, តំ ទរតិ ជាលេតីតិ ភគន្ធរា, ភូជសមីបេ ជាតោ វណ្ណិសេសោ។
មធុរិយ មុត្តាធិ មិហាតិ សេចតីតិ មធុមេហោ, សោ អាពាធា មុត្តមេហោ
សុក្កមេហោ វត្តមេហោតិ អនេកវិដោ។ ធុល្លសន្តោ មហន្តបរិយាយោតិ អាហា
“មហា” តិ។ អដ្ឋមំ។

៨. វស្សិកសាធិកសិក្ខាបទំ

៥៤២. នវមេ វស្សេ វស្សកាលេ អធិដ្ឋាតញ្ញាតិ វស្សិកា, វស្សិកា ច សា
សាធិកា ចេតិ វស្សិកសាធិកាតិ។ នវមំ។

១០. នន្ទត្ថវសិក្ខាបទំ

៥៤៣. ទសមេ “ចត្វហិ អង្គុលេហី” តិ ឥមិនា ចតុរោ អង្គុលា ចតុរង្គុលាតិ
អសមាហារទិគ្គំ ទស្សេតិ។ ឧនកប្បមាលោកិ ភគវតោ លាមកបមាលោកា។
ឥមិនា ឱមកសទ្ធស្ស លាមកត្ថំ ទស្សេតីតិ ទដ្ឋព្ពន្តិ។ ទសមំ។

វតនវត្តោ នវមោ។

ឥតិ សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណោនាយ

ខុទ្ទករវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

៦. ចាជិទេសនីយកណ្តំ

១. បឋមចាជិទេសនីយសិក្ខាបទអត្ថយោជនា

ខុទ្ទកានំ អនន្តរា ចាជិទេសនីយាយ យេ ធម្មា សង្កឹតិការេហិ ឋបិតា, ឥទានិ
តេសំ ធម្មានំ អយំ វណ្ណនា ភវតីតិ យោជនា។

៥៥២. បឋមចាជិទេសនីយេ តាវ អត្ថោ ឯវំ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។
បជិអាគមនកាលេតិ បិណ្ណាយ ចរណាជ្ជានតោ បក្កមិទ្វា, បជិនិវត្តិទ្វា វា
អាគមនកាលេ។ សញ្ញេវាតិ ឯត្ថ និគ្គហិតលោបវសេន សន្និហោតីតិ អាហ
“សញ្ញមេវា”តិ។ “កម្មមាណា”តិ ឥមិនា បបុព្វវិធជាតុយា កម្មនត្ថំ ទស្សេតិ។
អបេហិតិ ឯត្ថ អបបុព្វឥទានុ គត្យត្ថោតិ អាហ “អបគច្ឆា”តិ។

៥៥៣. បជិទេសេតញ្ញាការំ ទស្សេតិ អនេនាតិ បជិទេសេតញ្ញាការទស្សនំ។
ទិដ្ឋំ សទ្ធានំ បរិយាយការំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “រថិកាតិ រច្ឆា”តិ។ រថស្ស ហិតា
រថិកា។ ឈ្យបច្ឆយេ កតេ “រច្ឆា”តិ (មោគ្គល្លានេ ៤.៧២ សុត្ត) វុច្ឆតិ។ រច្ឆន្តរេន
អនិព្វិទ្ធា រច្ឆា ព្យុហោ នាមាតិ អាហ “អនិព្វិជ្ឈិទ្វា”តិអាទិ។ ព្យុហោតិ
សម្មិណ្ឌោតិ ជនេ អញ្ញត្ថ គន្ធមបទានវសេនាតិ ព្យុហោ។ សិដ្ឋាជកំ នាម
មគ្គសន្និទិ អាហ “មគ្គសមោធានជ្ជាន”ន្តិ។ សិដ្ឋតិ មគ្គសមោធានំ ករោតិ
ឯត្ថាតិ សិដ្ឋាជកំ។ ឯតេស្វតិ រថិកាទីសុ។ ឯសេវ នយោតិ
ទុក្កជចាជិទេសនីយេ អតិទិសតិ។ ហិតិ សច្ចំ។ “វចនតោ”តិ បទំ “វេទិតញ្ចា”តិ
បទេ ញាបកហេតុ។ ទទមាណាយ ភិក្ខុនិយា វសេនាតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ
សិក្ខាបទេ។ តស្មាតិ យស្មា អបមាណំ, តស្មា។

ឥន្ទ្រីវចនំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ សម្ពិទ្ធេ ឯករសេ កាលិកត្ថយេតិ យោជនា។

៥៥៦. “នាបេតី” តិ ហេតុត្ថកិរិយាយ ការិតកត្តការិតកម្មានិ ទស្សេតុំ វុត្តំ “អញ្ញាតិកាយ អញ្ញេន កេនបី” តិ។ អញ្ញានាតិ អត្តនា អញ្ញេន។ “តាយ ឯវ វា ភិក្ខុនិយា អញ្ញេន វា កេនបី” តិ បទានិ “បដិគ្គហាបេត្វា” តិបទេ ការិតកម្មានិ តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយចាដិទេសនីយសិក្ខាបទំ

៥៥៨. ទុតិយេ បុរិមសិក្ខាបទេន អាបត្តិ អន្តរយវត្តាតិ អធិប្បាយោ។ ឥមិនា សិក្ខាបទេន អាបត្តិ ភវេយ្យ វោសាសមានត្តាតិ អធិប្បាយោ។ ទេន្តិយា បន នេវ ឥមិនា, ន បុរិមេន អាបត្តិ អញ្ញស្ស ភត្តត្តាតិ អធិប្បាយោតិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយចាដិទេសនីយសិក្ខាបទំ

៥៦២. តតិយេ “ឧភតោ” តិ ឯត្ថ ករណត្ថេ តោតិ អាហា “ទ្វីបី” តិ។ “ឧភតោបសន្ន” តិ ព្យាសោបិ សមាសោបិ យុត្តោយេវ, សមាសេ តោបច្ចយស្ស អលោចោ ហោតិ។ “ឧភតោ” តិបទស្ស សរូបំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “ឧចាសកេនបិ ឧចាសិកាយបី” តិ។ កស្មា ឧភតោ បសន្នំ ហោតីតិ អាហា “តស្មី កិរា” តិអាទិ។ យស្មា តស្មី កុលេ... បេ... សោតាបន្នោយេវ ហោន្តិ កិរ, តស្មា “ឧភតោបសន្ន” តិ វុត្តំ ហោតិ។ “សចេបី” តិ ឯត្ថ បិសទ្ទេន អសីតិកោដិធនតោ អធិកម្ម្យ សម្ម្យណ្ណាតិ។ ហាយនស្ស ការណំ ទស្សេតិ “យស្មា” តិអាទិនា។

៥៦៩. “យវតោ នីហរិត្វា” តិ ឯត្ថ “នីហរិត្វា” តិ បទស្ស កម្មំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “អាសនសាលំ វា វិហារំ វា” តិ។ “អានេត្វា” តិឥមិនា និបុព្វហរធាតុយា អត្តំ ទស្សេតិ។ ទ្វារេតិ អត្តនោ គេហទ្វារេតិ។ តតិយំ។

២. ចតុត្ថបាជិទេសនីយសិក្ខាបទំ

៥៧០. ចតុត្ថ អវុទ្ធសន្តោ បរិវុទ្ធសន្តស្ស បរិយាយោតិ អាហា “បរិវុទ្ធា ហោន្តិ”តិ។ អារញ្ញកស្ស សេនាសនស្ស បរិសមន្តតោ វុទ្ធា អារុតា ហោន្តិ តិ អត្ថោ។

៥៧៣. “បញ្ចន្ទ”ន្តិ និទ្ទារណោ សាមីវចនភាវញ្ច “យំ កិញ្ចី”តិ និទ្ទារណីយេន សម្ពន្ធិតព្ពភាវញ្ច ទស្សេតុំ វុត្តំ “បញ្ចសុ សហធម្មិកេសុ យំ កិញ្ចី”តិ។ “បេសេត្វា ខាទនីយំ ភោជនីយំ អាហារិស្សមី”តិសិដ្ឋា បដិសំវិទិតាការទស្សនំ។ “អារាម”ន្តិ សាមញ្ញតោ វុត្តេបិ អារញ្ញកសេនាសនស្ស អារាមោ ឯវ អធិប្បតោតិ អាហា “អារញ្ញកសេនាសនាវាមញ្ច”តិ។ តស្សា តិ អារញ្ញកសេនាសនាវាមស្ស។ “កស្មា”តិ បុច្ឆាយ “បដិមោចនត្ថ”ន្តិវិសដ្ឋនាយ សមេតុំ សម្បទានត្ថ និស្សក្កវចនំ កាតព្វំ។ កិមត្ថន្តិ ហិ អត្ថោ។ បដិមោចនត្ថន្តិ តទត្ថេ បច្ចត្ថវចនំ។ បដិមោចនសម្ពាតាយ អត្ថាយាតិ ហិ អត្ថោ។ អត្ថសន្តោ ច បយោជនវាចកោ។ បយោជនាយាតិ ហិ អត្ថោ។ អថ វា “បដិមោចនត្ថ”ន្តិវិសដ្ឋនាយំ។ “កស្មា”តិ បុច្ឆាយ សមេតុំ និស្សក្កត្ថេ បច្ចត្ថវចនំ កាតព្វំ។ បដិមោចនសម្ពាតា អត្ថាតិ ហិ អត្ថោ។ អត្ថសន្តោ ច ការណាវាចកោ។ ការណាតិ ហិ អត្ថោ។ ឯវញ្ចិ បុច្ឆាវិសដ្ឋនានំ បុព្វាបរសមសម្ពាតោ វិចយោ ហារោ បរិបុណ្ណោ ហោតិ តិ ទដ្ឋព្វំ។ អម្ពាភក្កន្តិ ខាទនីយភោជនីយបដិហារន្តានំ អម្ពាភំ។ អម្ពេតិ ហោរសម្ពាតេ អម្ពេ។

“តស្សា”តិ បទស្សត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “ឯតិស្សា យាគុយា”តិ។ អញ្ញានិបីតិ បដិសំវិទិតកុលតោ អញ្ញានិបិ កុលានិ។ តេនាតិ បដិសំវិទិតកុលេន។

កុរុដ្ឋិវាទេ យាគុយា បដិសំវិទិតំ កត្វា យាគុំ អគ្គហេត្វា ឬវាទីនិ អាហារន្តិ,
វដ្តតីតិ អធិប្បាយោ។

៥៧៥. ឯកស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ តស្សាតិ បដិសំវិទិតភិក្ខុស្ស, ចតុន្ទំ វា បញ្ចន្ទំ
វា ភិក្ខុនំ អត្តាយាតិ យោជនា។ អញ្ញោសម្មីតិ ចតុបញ្ចភិក្ខុតោ អញ្ញោសម្មី។
អធិកមេវាតិ បរិភុត្តតោ អតិរេកមេវ។ យំ បនាតិ ខាទនីយភោជនីយំ បន,
យម្បិ ខាទនីយភោជនីយំ វនតោ អាហារិត្វា ទេន្តីតិ យោជនា។ “តត្ថជាតក”ន្តិ
ឯត្ថ តសទ្ធស្សវិសយំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អាហមេ”តិ។ អញ្ញោន ទិន្នន្តិ សម្ពុន្នោ។ នន្តិ
មូលខាទនីយាទី។ បដិសំវិទិតន្តិ បដិកច្ឆេវ សុដ្ឋ ជានាបិតន្តិ អត្តោតិ។ ចតុត្ថំ។

ឥតិ សមន្តទាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណោនាយ

ចាជិទេសនីយវណ្ណោនាយ

យោជនា សមត្តា។

៧. សេខិយកណ្ណំ

១. បរិមណ្ឌលវគ្គ-អត្ថយោជនា

សិក្ខិតសិក្ខេន តីសុ សិក្ខាសុ ចតុហិ មគ្គហិ សិក្ខិតសិក្ខេន តាទិនា
អដ្ឋហិ លោកធម្មហិ អកម្មិយដ្ឋេន តាទិនា, ឥដ្ឋានិដ្ឋេសុ វា អវិការដ្ឋេន
តាទិនា ភកវតា យានិ សិក្ខាបទានិ “សេខិយានី”តិ ភាសិតានិ, ទានិ តេសម្បិ
សិក្ខាបទានំ អយម្បិ វណ្ណោនាក្កមោ ភវតីតិ យោជនា។

៥៧៦. តត្ថាតិ សេខិយសិក្ខាបទេសុ, អត្តោ ឯវំ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។
“សមន្តតោ”តិឥមិនា បរិព្យបសគ្គស្សត្ថំ ទស្សេតិ។ “នាភិមណ្ឌលំ

ជាណាមណ្ឌល"ន្តិ ឯត្ថ ឧទ្ទិសឆ្នោ ច អធាសឆ្នោ ច អដ្ឋាហរិតញោតិ អាហា
"ឧទ្ទ"ន្តិអាទិ។ អដ្ឋង្គុលមត្តន្តិ ការៈនបុសកំ, និវាសេតព្ភន្តិ សម្ពន្ធា។ តតោតិ
អដ្ឋង្គុលមត្តតោ។ យថា បដិច្ចន្តំ ហោតិ, ឯវំ និវាសេន្តស្សាតិ យោជនា។ តត្រិទំ
បមាណន្តិ តស្ស និវាសនស្ស ឥទំ បមាណំ។ តាទិសស្សាតិ ធីយតោ
មុដ្ឋិបញ្ចកស្ស តិវិយំ អឱ្យតេយ្យហត្ថស្ស និវាសនស្ស។ ជាណាមណ្ឌលំ
បដិច្ចាទនត្ថំ វដ្តតិ យោជនា។ តត្ថាតិ បិវេសុ។ ន តិដ្ឋតិ វិវឡត្ថា ន តិដ្ឋតិ។
តិដ្ឋតិ យនត្ថា តិដ្ឋតិ។

និវាសេន្តស្ស ចាតិឯត្ថ ចសឆ្នោ អវធារណត្ថោ, និវាសេន្តស្សេវាតិ អត្ថោ។
កេវលំ ឯវំ និវាសេន្តស្សេវ ទុក្ខជំន ហោតិ, អថ ខោ តថា និវាសេន្តស្សបិ
ទុក្ខជមេវាតិ យោជនា។ យេ បន និវាសននោសាតិ សម្ពន្ធា។ អញ្ញោតិ បុរតោ ច
បច្ឆតោ ច ឱលម្ពេត្វា និវាសនតោ អញ្ញោ។ តេ សព្វេតិ សព្វេតេ និវាសននោសា។
ឯត្ថាតិ ឥមស្មី វិភង្គេ។ តត្ថេវាតិ ខន្ធកេយេវ។

អសញ្ញាច្ច និវាសេន្តស្ស អនាបត្តិតិ សម្ពន្ធា។ ឯសេវ នយោ "អសតិយា"តិ
ឯត្ថាបិ។ អជាទន្តស្សាតិ ឯត្ថ អជាទនំ ទុវិធំ និវាសនវត្ថស្ស អជាទនំ,
អារុឡោរុឡ្យការៈស្ស អជាទនន្តិ។ តត្ថ អារុឡោរុឡ្យការៈស្ស អជាទនំ សន្ធាយ
វុត្តំ "អជាទន្តស្ស"តិ ទស្សេន្តោ អាហា "អជាទន្តស្សាតិ ឯត្ថា"តិអាទិ។ បីតិ
សច្ចំ។ តស្សាតិ និវាសនវត្ថស្ស។ អស្សាតិ ភិក្ខុនោ។ តំ បនាតិ អាបត្តិតោ
អមោក្ខនំ បន។ តស្មាតិ យស្មា យុដ្ឋតិ, តស្មា។ យោតិ ភិក្ខុ។ កុរុន្តិយំ វុត្តន្តិ
សម្ពន្ធា។ សុក្ខា ជជ្ឈា ឥមស្សាតិ សុក្ខជជ្ឈោ។ មហន្តំ បិណ្ឌិកមំសំ ឥមស្សាតិ
មហាបិណ្ឌិកមំសោ។ តស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។

វណ្ណាតិ អរុ។ តញ្ញា វណ្ណាតិ គត្តវិបុល្លាមំ ករោតីតិ វណ្ណាតិ វុច្ចតិ។
វាឡមិគា វា ចោរា វាតិ ឯត្ថ វាសនោ អវុត្ថសម្បិណ្ឌានតោ, តេន អញ្ញាបិ
ឧទកចិត្តល្អាទយោ អាបនា សង្កយ្ហន្តិ។

៥៧៧. ឥន្ទាតិ ឥមស្មី វិភង្គេ, សិក្ខាបទេ វា។ ឧភោ កណ្តោតិ បុរតោ ច
បច្ឆតោ ច និគ្គតេ ទេ កណ្តោ។ អវិសេសេនាតិ “អន្តរយវេ”តិ ច “អារាមេ”តិ ច
វិសេសំ អកត្វា សាមញ្ញេន។ វិហារេបីតិ
សង្ឃសន្និចាតពុទ្ធបដ្ឋានវេរុបដ្ឋានាធិកាលំ សន្ធាយ វុត្តំ។

៥៧៨. កាយេកនេសេ កាយសន្នោ វុត្តតីតិ អាហា “ជាណុម្បិ ឧម្បិ”តិ។ “ន
សីសំ ចារុតេនា”តិឥមិនា “សុប្បជិច្ឆន្នេនា”តិបទស្ស អតិព្យាបិតនោសំ
បដិក្ខិបតិ។ គណ្ហាកន្តិ ចាសោ។ សោ ហិ គន្តេតិ ពន្ធតីតិ វា, គន្តេតិ ពន្ធតិ
ឯត្ថាតិ វា កត្វា គន្តិកោតិ វុច្ចតិ។ ន្តការស្ស វាណ្ឌាការេ កតេ គណ្ហាកោ, តំ
គណ្ហាកំ បដិមុញ្ញាត្វា។ ឧភោ កណ្តោតិ ចីវរស្ស ទេ កោណោ។ គលវាជកតោតិ
ឯត្ថ គលោតិ កណ្តោ។ សោ ហិ ខន្ធកោជ្ឈលេយ្យបេយ្យសម្ពាតំ ចតុត្ថិដំ អសនំ
គលតិ បន្នោ ហុត្វា កុច្ឆិយំ បតតិ ឥតោតិ គលោតិ វុច្ចតិ។ អាវាដោយេវ
ឧទ្ធកដ្ឋេន អាវាជកោ, ឧទ្ធកត្ថេ កោ។ គលេ បីតោ អាវាជកោ គលវាជកោ។
អការតោ ហិ អការស្ស លោចោ “បប”ន្តិអាធិសុ (ជា. ១.១.២) វិយ។ ឯត្ថ ហិ
បអាបន្តិ បទន្នេនោ, អការតោ អការស្ស ច លោចោ។ បវុទ្ធិ អាបំ បបំ, មហាន្តំ
ឧទកន្តិ អតោ។ សីសំ វិវិត្វាតិ សម្ពន្ធា។

៥៧៩. វាសំ ឧបគតោតិ វា វាសេន ឧបគតោតិ វា អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា
“វាសត្ថាយ ឧបគតស្ស”តិ។

៥៨០. ហត្ថចារិទេ អកិឡន្តោ សុសំរុតោ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ហត្ថំ វា ចាទំ វា អកិឡាបេន្តោ”តិ។

៥៨២. ឌីត្តចក្ខុតិ ឯត្ថ ឌីសន្តោ ហេដ្ឋាបរិយាយោតិ អាហា “ហេដ្ឋា ឌីត្តចក្ខុ”តិ។ “ហុត្វា”តិសមីនា កិរិយាវិសេសនភារំ ទស្សតិ។ យុគយុត្តកោតិ យុគេ យុត្តកោ។ ធម៌យិត្តាតិ ទន្តោ។ អភុសោ ជាតាតិ ការណាការណាន្តិ អាជានេយ្យោ។ ឯត្ថកន្តិ ចតុហត្ថបមាលំ។ យោ គប្បតិ, អស្ស ភិក្ខុនោ ទុក្ខជា អាបត្តិ ហោតិ តិ យោជនា។ “បរិស្សយភារ”ន្តិ ច “បរិស្សយភារ”ន្តិ ច ទ្វេ ចាហា យុជ្ជន្តិយេវ។

៥៨៤. ឥត្ថម្ពុតលក្ខណេតិ សមំ បការំ ឥត្ថំ បរិក្ខេបនំ, ភវតិ គប្បតិ ភូតោ, ភិក្ខុ។ លក្ខិយតិ អនេនាតិ លក្ខណំ, បរិវំ។ ឥត្ថំ ភូតោ ឥត្ថម្ពុតោ, តស្ស លក្ខណំ ឥត្ថម្ពុតលក្ខណំ, តស្មី។ ករណាវចនំ ទដ្ឋព្ភន្តិ យោជនា។ ឥត្ថម្ពុតលក្ខណំ នាម កិរិយាវិសេសនស្ស សភាវោតិ អាហា “ឯកតោ វា...បេ... ហុត្វាតិ អត្ថោ”តិ។ អន្តោឥន្ទឌីលតោតិ កាមស្ស អន្តោឥន្ទឌីលតោតិ។ បឋមោ វគ្គោ។

២. ឧដ្ឋក្សិកវគ្គ-អត្ថយោជនា

៥៨៦. ឧច្ចាសន្តំ កត្វា ជក្សនំ ហសនំ ឧដ្ឋក្សោ, សោយេវ ឧដ្ឋក្សិកា, តាយ។ ឥតិ សមមត្តំ ទស្សន្តោ អាហា “មហាហសិតំ ហសន្តោ”តិ។ ឯត្តាតិ “ឧដ្ឋក្សិកាយា”តិបទេ។

៥៨៨. កិត្តាវតាតិ កិត្តកេន បមាណេន, ឯវំ និសិន្នេសុ ថេរេសូតិ សម្ពន្ធា, និទ្ធារណេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ វវត្ថុបេតិ ឥទញ្ចិទញ្ច កថេតិ វវត្ថុបេតិ។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្តកេន បមាណេន។

៥៩០. និច្ចលំ កត្វា កាយស្ស ឧដុដ្ឋបនំ កាយបគ្គហោ នាមាតិ អាហា
“និច្ចលំ កត្វា”តិអាទិ។ ឯសេវ នយោ ពាហុបគ្គហសីសបគ្គហេសុប័តិ។
ទុតិយោ វគ្គោ។

ក. ខម្ពកតវគ្គ-អត្ថយោជនា

៥៩៦. ខម្ពោ កតោ យេនាតិ ខម្ពកតោ។ ខម្ពោតិ ច បដិពោធា។ កត្ត
បដិពោធាតិ អាហា “កដិយំ ហត្ថំ វេចេត្វា”តិ។ សសីសំ អវគ្គណ្ហាយតិ
បរិវេបតីតិ ឌុកុណ្ហតោតិ អាហា “សសីសំ ចារុតោ”តិ។

៦០០. ឧទ្ធុំ ឯកា កោជិ ឥមិស្សា គមនាយាតិ ឧក្កជិកាតិ ទស្សន្តោ អាហា
“ឧក្កជិកា វុច្ឆតី”តិអាទិ។ ឯត្ថាតិ “ឧក្កជិកាយា”តិបទេ។

៦០១. ហត្ថបល្លត្តិកទុស្សបល្លត្តិកេសុ ទ្វីសុ ទុស្សបល្លត្តិកេ
អាឃោគបល្លត្តិកាបិ សង្កបំ គច្ឆតីតិ អាហា “អាឃោគបល្លត្តិកាបិ
ទុស្សបល្លត្តិកា ឯវា”តិ។

៦០២. សតិយា ឧបជ្ឈានំ សក្កច្ឆន្តិ អាហា “សតីឧបជ្ឈេចេត្វា”តិ។

៦០៣. បិណ្ឌាចាតំ ទេន្តេបីតិ បិណ្ឌាចាតំ បត្តេ បក្ខិបន្តេបិ។ បត្តេ សញ្ញា
បត្តសញ្ញា, សា អស្សត្ថីតិ បត្តសញ្ញី។ “កត្វា” តិឥមិនា កិរិយាវិសេសនការំ
ទស្សេតិ។

៦០៤. សមស្វបកំ បិណ្ឌាចាតន្តិ ឯត្ថ ស្វបបិណ្ឌាចាតានំ សមឧបឡភារំ
អាសន្តា ភវេយ្យតិ អាហា “សមស្វបកោ នាមា”តិអាទិ។ យត្ថាតិ បិណ្ឌាចាតេ។
ភត្តស្ស ចតុត្ថភាគបមាណោ សូចោ ហោតិ, សោ បិណ្ឌាចាតោ សមស្វបកោ
នាមាតិ យោជនា។ ឌុលោណី ច សាកស្វេយ្យញ្ច មច្ឆរសោ ច មំសរសោ ចាតិ

ទូរោ។ តត្ថ ឡិលោធិតិ ឯកា ព្យញ្ញនិកតិ។ សាកស្វបេយ្យន្តិ សូបស្ស ហិតំ
ស្វបេយ្យំ, សាកមេវ ស្វបេយ្យំ សាកស្វបេយ្យំ។ ឥមិណ សញ្ញាបិ
សាកស្វបេយ្យព្យញ្ញនិកតិ កហិតា។ មច្ឆរសម្មសរសាធិនីតិ ឯត្ថ អាទិសន្តេន
អវសេសា សញ្ញាបិ ព្យញ្ញនិកតិ សង្កហិតា។ តំ សត្តំ រសានំ រសោ រសរសោតិ
កត្វា “រសរសោ”តិ វុច្ចតិ។

៦០៥. សមបុណ្ណំ សមភវិតន្តិ វេវចនមេវ។ ដូបំ កតោ ដូបិកតោតិ អត្ថំ
នស្សន្តោ អាហា “ដូបិកតោ នាមា”តិអាទិ។

តត្ថាតិ “ដូបិកត”ន្តិអាទិវចនេ។ តេសន្តិ
អភយត្ថេវតិបិដកច្ចឡនាកត្ថរាជំ។ ឥតិ បុច្ឆិសុ, តេសញ្ចា ថេរាជំ វាជំ
អាហេចសុន្តិ យោជនា។ ថេរាតិ ច្ចឡសុមនត្ថេរា។ ឯតស្សាតិ
តិបិដកច្ចឡនាកត្ថរស្ស។ សត្តក្ខត្តន្តិ សត្ត វារេ។ កុតោតិ កស្សាចរិយស្ស
សន្តិកា។ តស្មាតិ យស្មា យាវកាលិកេន បរិច្ឆិន្នោ, តស្មា។ អាមិសជាតិកំ
យាគុកត្តំ វា ជលាជលំ វាតិ យោជនា។ តញ្ចា ខោតិ តញ្ចា សមតិត្តិកំ។ ឥតវេន
បនាតិ នាធិដ្ឋានុបកេន បត្តេន បន។ យំ បូរឧច្ឆុខណ្ឌាជលាជលាធិ ហេដ្ឋា
ឡិរោហាតិ, តំ បូរឧច្ឆុខណ្ឌាជលាជលាធិតិ យោជនា។ បូរវជំសកោតិ ឯត្ថ
វជំសកោតិ ឧត្តំសោ។ សោ ហិ ឧទ្ធី តសីយតេ អលង្កិយតេតិ វជំសោតិ វុច្ចតិ
ឧការស្ស វការំ, តការស្ស ច ជការំ កត្វា, សោយេវ វជំសកោ, មុទ្ធនិ
បិលន្តិតោ ឯកោ អលង្ការិសេសោ។ បូរមេវ តំសធិសត្តា បូរវជំសកោ, តំ។
បុប្ផវជំសកោ ច តក្កោលកដុកដលាធិវជំសកោ ចាតិ ទូរោ, តេ។

ឥនាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ ននុ សព្ពដូបិកតេសុ បដិគ្គហណាស្ស
អកប្បិយត្តា បរិកុញ្ញនម្បិ ន វជ្ជតិតិ អាហា “សព្ពត្ថ បនា”តិអាទិ។ តត្ថ
សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ ដូបិកតេស្វតិ។ តតិយោ វគ្គោ។

៤. សក្ការៈវគ្គ-អត្ថយោជនា

៦០៨. តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី ហ្នានេ។ ឌុំធិន្តិ អវេជី មរិយាទំ។

៦០៩. ដូបកតោតិ ដូបមេវ ដូបកំ, តតោ ដូបកតោតិ ទស្សន្តោ អាហា
“មត្តកតោ”តិ។

៦១០. មាឃាតសមយាធិស្វតិ “ចាលោ មា យាតេថា”តិ រាជាណោ ភេរី
ចរាបេន្តិ ឯត្ថាតិ មាឃាតោ, សោយេវ សមយោ មាឃាតសមយោ។ អាធិសន្តេន
អញ្ញំ បដិច្ចន្នការណំ គហេតត្ថំ។

៦១៥. តេសន្តិ មយូរណ្ណាកុក្កជណ្ណានន្តិ។ ចតុត្ថោ វុត្តោ។

៥. កតាឡវគ្គ-អត្ថយោជនា

៦១៧. “មុខទ្វារ”ន្តិ កម្មស្ស “អនាហរេ”តិ ច “វិវរិស្សាមី”តិ ច ធ្វិសុ
កិរិយាសុ សម្ពន្ធការំ ទស្សន្តុំ វុត្តំ “អនាហរិតេ មុខទ្វារ”ន្តិ។

៦១៨. សកលំ ហត្ថន្តិ បញ្ចាផ្តុលី សន្ធាយ វុត្តំ។

៦១៩. សកតាឡេនាតិ ឯត្ថ កតាឡសន្តេន វេចនស្ស អបរិបុណ្ណាការណំ
សត្តម្បិ គហេតត្ថំ។

៦២០. បិណ្ឌុក្ខេបកន្តិអាធិសុ វិច្ឆតេ កបច្ឆយោតិ អាហា “បិណ្ឌំ ឧក្ខិបិត្វា
ឧក្ខិបិត្វា”តិ។ ត្វាសន្តេន កិរិយាវិសេសនការំ ទស្សន្តិ។

៦២២. “អវកិរិត្វា”តិ ឥមីនា សិត្តាវការកន្តិ ឯត្ថ អវបុញ្ញោ កិរិយាតុយេវ,
ន ករិយាត្វតិ ទស្សន្តិ។

៦២៦. “ចបុចប្ប”តិ ឯវំ សទ្ធន្តិ “ចបុចប្ប”តិ ឯវំ អនុករណាវន្តិ។ បញ្ចមោ
វគ្គោ។

៦. សុរុសុរុវគ្គ-អត្ថយោជនា

៦២៧. “សុរុសុរុ”តិ ឯវំ សទ្ធន្តិ “សុរុសុរុ”តិ ឯវំ អនុករណាវន្តិ។ ធរនំ កើឡនន្តិ
ឥមិនា វចនត្ថន បរិហាសោ ធរោ នាមាតិ អាហា “ធរោតិ បរិហាសាវចន”ន្តិ។
តន្តិ សោ ធរោ។ លិដ្ឋិបល្លាសោ ហោស។ ន កាតត្ថំ ន កាតញ្ចោតិ សម្ពន្ធោ។
សិលកតុទ្វោតិ សិលាយ កតោ, សិលេន និយុត្តោ វា តុទ្វោ។ អបដិពុទ្ធាតិ
អបដិវិទ្វោ តុទ្វោ, បរិហាសាវចនមេតំ។ គោធម្មោតិ គុដ្ឋំ ធម្មោ។ អជធម្មោតិ
អជានំ ធម្មោ។ មិតសង្ឃោតិ មិតានំ សង្ឃោ។ បសុសង្ឃោតិ បស្ចនំ សង្ឃោ។

៦២៨. “ភុញ្ញន្តោ”តិ បទំ “និល្លេហិតុ”ន្តិ បទេ ភាវកត្តា។

៦២៩. ឯវំនាមកេតិ “កោកនុទ”ន្តិ ឯវំ នាមំ អស្ស ចាសាទស្សតិ
ឯវំនាមកោ, ចាសាទោ, តស្មី។ “បទុមសណ្ណានោ”តិ ឥមិនា ចាសាទស្ស
សទិស្វបចារេន “កោកនុទោ”តិ នាមលភនំ ទស្សេតិ។ តេនាតិ
បទុមសណ្ណានត្តា។ អស្សតិ ចាសាទស្ស។ បុគ្គលិកម្បីតិ បរុបុគ្គលសន្តកំ
គហោតត្ថំ “អត្ថនោ សន្តកម្បី”តិ អត្ថបុគ្គលសន្តកស្សវិសុំ គយ្ហមានត្តា។
សន្ធិម្បីតិ ចានីយសន្ធិម្បី។ សរាវម្បីតិ ចានីយសរាវម្បី។ ថាលកម្បីតិ
ចានីយថាលកម្បី។

៦៣០. “ឧទ្ធវិត្វា”តិ សាមញ្ញតោ វុត្តវចនស្ស កម្មាចាទានានិ ទស្សេតុំ វុត្តំ
“សិត្តានិ ឧទកតោ”តិ។ ភិទ្ធិត្វាតិ បុណ្ណាវិបុណ្ណានិ កត្វា។ ពហិតិ អន្តរយរតោ
ពហិ។

៦៣៤. សេតច្ឆត្តន្តិ ឯត្ថ សេតសន្តោ បណ្ណាបរិយាយោតិ អាហា
 “បណ្ណាច្ឆត្ត”ន្តិ។ វត្ថុបលិគុណ្ឌិតន្តិ វត្ថុហិ សមន្តតោ វេបិតំ។ សេតំ ធន្តំ
 សេតច្ឆត្តំ។ កិឡញ្ញហិ កតំ ធន្តំ កិឡញ្ញច្ឆត្តំ។ បណ្ណាហិ កតំ ធន្តំ បណ្ណាច្ឆត្តំ។
 មណ្ឌលេន ពទ្ធំ មណ្ឌលពទ្ធំ។ សលាកាហិ ពទ្ធំ សលាកពទ្ធំ។ តានិទិ តីណិ
 ធន្តានិ។ ហិទិ សទ្ធំ។ យម្បិ ឯកបណ្ណាច្ឆត្តន្តិ យោជនា។ ឯតេស្វតិ តីសុ ធន្តេសុ។
 អស្សតិ យស្ស កស្សចិ គហជ្ជស្ស វា បព្ពជិតស្ស វា។ សោតិ យោ កោចិ
 គហជ្ជា វា បព្ពជិតោ វា។ ធន្តចាទុកាយ វាទិ ធន្តទណ្ឌានិក្ខបនាយ
 ចាទុកាយ វា។ ឯត្ថាទិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។

៦៣៥. មជ្ឈិមស្សតិ បមាណមជ្ឈិមស្ស។ “ចតុហត្ថប្បមាណោ”តិឥមិនា
 ចតុហត្ថតោ ឧនាទិវេកោ ទណ្ឌោ ន ទណ្ឌោ នាមាទិ ទស្សេតិ។ ទណ្ឌោ
 ចាណិម្ហិ អស្សតិ វេចនត្ថំ អតិទិសន្តោ អាហា “វុត្ថនយេនេវ”តិ។

៦៣៦. “សត្តចាណិម្ហិ”តិ ឯត្ថ អសិ ឯវ អធិប្បតោតិ អាហា “អសិ”ន្តិ។
 អសិន្តិ ខត្តំ។

៦៣៧. “អាវុដំ នាម ចាចោ កោទណ្ឌោ”តិ ចាឡិយំ វុត្ថវេចនំ
 ឧបលក្ខណមេវាទិ ទស្សេន្តោ អាហា “អាវុដចាណិស្សតិ ឯត្ថា”តិអាទិ។ សញ្ញាបិ
 ធនុវិកតិ អាវុដន្តិ វេទិតញ្ញាទិ យោជនា។ យថា អសី សន្នហិត្វា បិតោ
 សត្តចាណិទិ សម្ព័ន្ធំ ន គច្ឆតិ, ឯវំ ធនុំ កណ្ណោ បដិមុក្កោ អាវុដចាណិទិ អាហា
 “សចេ បនា”តិអាទិ, ឥមិនា អាវុដោ ចាណិទា គហិតោយេវ អាវុដចាណិ
 នាមាទិ ទស្សេតិទិ។ ធន្នោ វុត្ថោ។

៧. ចាទុកវគ្គ-អត្ថយោជនា

៦៣៨. អង្គុលន្តរន្ត្រិ ចានង្គុលវិវរំ។ ចានុកន្ត្រិ ឧបាហានវិសេសោ។ សោ ហិ
បជ្ជតេ ឥមាយាតិ ចានុកាតិ វុច្ឆតិ, សា ពហុបដលា ចម្មមយា វា ហោតិ
កជ្ជមយា វា។ បដិមុញ្ញាតិ ចានុកំ បដិមុញ្ញាតិ។

៦៤០. ធូរិហិ ជនេហិ គហិតោតិ សម្ពុន្ទោ។ វិសេនាតិ វេណុនា, យានេ
និសិន្នាតិ សម្ពុន្ទោ។ វិសង្ករិកាតិ វិបត្តិ ករិកា។ ធូរិហិ
ធម្មកថិកធម្មបដិក្កាហកសង្កាតា ឧភោបិ ជនា។ វដ្ឋតិ ទេសេតុំ វដ្ឋតិ។

៦៤១. សយនកតស្សាតិ សយនំ កតស្ស, សយនេ និបន្នស្សាតិ អត្ថោ។
និបន្នស្ស ទេសេតុំ ន វដ្ឋតិ តិ សម្ពុន្ទោ។

៦៤២. តិសុ បល្លត្តិកាសុ យាយ កាយិ បល្លត្តិកាយ និសិន្នស្ស ធម្មំ
ទេសេតុំ ន វដ្ឋតិ តិ ទស្សេន្តោ អាហា “បល្លត្តិកាយា” តិអាទិ។

៦៤៣. យថា វេបិយមាទេ កេសន្តោ ន ទិស្សតិ, ឯវំ វេបិតសីសស្សាតិ
យោជនា។

៦៤៧. ធម្មកសទ្ធស្ស ច ចណ្ណាលសទ្ធស្ស ច វេវចនត្តា វុត្តំ
“ចណ្ណាលស្ស” តិ។ ចណ្ណាលោ ហិ សំ សុនមំ បចតីតិ ធម្មកោតិ វុច្ឆតិ
សកាស្ស ធការំ កត្វា។ ធម្មកស្ស ឯសា ធម្មកំ, ចណ្ណាលភរិយា។ យត្រាតិ
ឯត្ថ ត្របច្ឆយោ បច្ឆត្ថ ហោតិ តិ អាហា “យោ ហិ នាមា” តិ។ យោ រាជា ឧច្ឆេ
អាសនេ និសីទិកា មន្តំ បរិយាបុណ្យស្សតិ នាម, អយំ រាជា យាវ អតិរិយ
អធម្មកោតិ វុត្តំ ហោតិ។ “សព្វមិទ” តិ អយំ សន្នេហិតិ វិបល្លាសោតិ អាហា
“សព្វោ អយ” តិ។ “លោកោ” តិ ឥមិនា ឥធម្មកស្ស វិសយំ ទស្សេតិ។ ចរិមសន្នេ
អន្តិមបរិយាយោ។ អន្តិមោតិ ច លាមកោ។ លាមកោតិ ច នាម ឥធម្ម វិបត្តិ តិ
អាហា “សង្ករ” តិ។ សង្ករន្ត្រិ វិបត្តិ។ “និម្មរិយាទោ” តិ ឥមិនា “សង្ករំ គតោ” តិ

បទានំ អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ។ ចរិមំ គតំ ចរិមគតំ, សញ្ញោ អយំ លោកោ
ចរិមគតោតិ អត្ថោ។ ឥធ ច ជាតកេ (ជា. ១.៤.៣៣) ច កេសុចិ ចោត្តកេសុ
“ចមរិកត”ន្តិ ចាថោ អត្ថិ, សោ អយុត្តោយេវ។ តត្ថោវាតិ អម្ពុក្ខមូលេយេវ។
តេសន្តិ រាជព្រាហ្មណានំ។

តត្ថាតិ តិស្សំ គាថាយំ។ ចាឡិយាតិ អត្តនោ
អាចារបកាសកគន្ធសម្ពាតាយ ចាឡិយា។ ន បស្សវេតិ ឯត្ថ វេសន្តោ អន្តិស្ស
ការិយោតិ អាហា “ន បស្សន្តិ”តិ។ យោ ចាយន្តិ យោ ច អយំ។ អយំសន្តោ
បទាលដ្ឋាវមត្តោ, ព្រាហ្មណោតិ អត្ថោ។ អជ្ជយតីតិ អជ្ឈាយតិ, សិក្ខតីតិ
អត្ថោ។

តតោតិ ពោធិសត្តេន វុត្ថគាថាតោ បរន្តិ សម្ពន្ធា។ តស្សាតិ គាថាយំ។
កោតិ ពោធិសត្ថំ អាមន្តេតិ។ “ភុត្តោ”តិ បទស្ស កម្មវាចកការីមាវិកាតុំ វុត្ថំ
“មយា”តិ។ អស្សាតិ ឱទនស្ស។ ឥមិនា សុចិ បរិសុទ្ធិ មំសំ សុចិមំសំ, តេន
ឧបសេចនមស្សាតិ សុចិមំសូបសេចនោតិ ពាហិវត្ថសមាសំ ទស្សេតិ។ ធម្មេតិ
អាចារធម្មេ។ ពន្ធា ហុត្វាតិ ចន្ធា ហុត្វា, អយមេវ វា ចាថោ។ វណ្ណាសទ្ធីស្ស
សណ្ឋានាធិកេ អញ្ញោ អត្ថេ បដិក្ខិបិតុំ វុត្ថំ “បសត្តោ”តិ។ ថោមិតោតិ តស្សេវ
វេវចនំ។

អថាតិ អនន្តរេ។ នន្តិ ព្រាហ្មណំ។ តស្សាតិ គាថាទ្វយស្ស។ ព្រាហ្មណាតិ
បុរោហិតំ អាឈបតិ។ សម្មតីតិ សន្និដ្ឋិកេ។ “យា វុត្ថិ វិនិចាតេន,
អធម្មចរណេន វា”តិ បទានំ សម្ពុទ្ធិ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “និប្បជ្ជតី”តិ។

មហាព្រាហ្មតិ ឯត្ថ ព្រហ្មសន្តោ ព្រាហ្មណាវាចកោតិ អាហា
“មហាព្រាហ្មណា”តិ។ អញ្ញេបីតិ រាជព្រាហ្មណេហិ អបរេបិ។ “បចន្តិ”តិ វុត្ថេ

អវិជ្ជាភាវតោ “ភុញ្ញន្តី” តិ អត្ថោបិ គហេតញ្ញោតិ អាហា “បច្ឆន្តិ ចេវ ភុញ្ញន្តិ ចា” តិ។ “ន កេវល” ន្តិអាទិនា អញ្ញេបីតិ ឯត្ថ បិសទ្ធស្ស សម្មវិណ្ឌានតំ ទស្សេតិ, តំ អាចរិស្សសីតិ សម្ពុដ្ឋោ។ បុន ត្វន្តិ តំ, ឧបយោគតេ ចេតំ បច្ឆត្តវចនំ, “មា ភិទា” តិឥមិនា សម្ពុដ្ឋិតតំ។ “ចាសាលោ” តិឥមិនា អស្មសន្នោ ចាសាលាបរិយាយោតិ ទស្សេតិ។ តេនាតិ ភិន្ននហេតុនា។

២៤៨. អត្ថនោ កម្ពុជាឯស្ស បុច្ឆនំ សន្ធាយ វុត្ថំ “ន កថេតព្ព” ន្តិ។

២៤៩. សមធុរេនាតិ សមំ ធុរេន, សមំ មុខេនាតិ អត្ថោ។

២៥២. យំ មូលំ វា យា សាខា វា គច្ឆតីតិ យោជនា។ ខន្ទេតិ វុត្ថុស្ស ខន្ទេ។ ធិក្ខមតីតិ ឧទ្ធារបស្សវោ ធិក្ខមតិ។ តិណាណ្ណបកន្តិ តិណោន កតំ, តិណាមយំ វា អណ្ណបកំ។ ឯត្ថាតិ ឧទ្ធារបស្សវខេន្ទេសុ។

២៥៣. អធិប្បតធុកំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “បរិភោគធុកមេវា” តិ។ សត្តមោ វុត្តោ។

ឯត្ថាតិ សេឱយេសុ។ សូបព្យញ្ញនបដិច្ឆាទនេតិ សូបព្យញ្ញនេ ឱទនេន បដិច្ឆាទេតិ។ សមត្តា សេឱយា។

៨. សត្តាធិករណសមថ-អត្ថយោជនា

២៥៥. សង្ខំ បរិច្ឆិដ្ឋតីតិ សង្ខាបរិច្ឆេនោ។ តេសន្តិ ចតុព្វិជានមធិករណានំ។ តស្សាតិ តេសំ ខន្ធកបរិវារានំ។ តត្ថោវាតិ តេសុ ឯវ ខន្ធកបរិវារេសុ។ សត្តត្ថាតិ សព្វេសុ សិក្ខាបទេស្វតិ។

ឥតិ សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណោនាយ

ភិក្ខុវិភិក្ខុវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

ជាទីលត្បិតនាមេន នេកានំ វាចិតោ មយា។

សាដុំ មហាវិភិក្ខុស្ស, សមត្ថា យោជនានយោតិ។

ភិក្ខុវិភិក្ខុ

១. ចារាជិកកណ្តាអត្ថយោជនា

ឯវំ ភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស, កត្វាន យោជនានយំ;
ភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស, ករិស្សំ យោជនានយំ។

យោតិ វិភិក្ខុវិភិក្ខុស្សតិ វិភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស អស្ស អស្សតិ ហោតិ។ តស្សតិ
ភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស យតោតិ យស្មា។ អយំ បនេត្ត យោជនា - ភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស
អនន្តរំ ភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស យោវិភិក្ខុស្ស សង្កហិតោ អស្ស, តស្ស ភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស
សំវណ្ណនាក្កមោ បត្តោយតោ, តតោ តស្ស ភិក្ខុវិភិក្ខុស្ស អបុព្វបទវណ្ណនំ
កាតុំ តាវ ចារាជិក អយំ សំវណ្ណនា ហោតិ តិ។ អបុព្វានំ បទានំ វណ្ណនា
អបុព្វបទវណ្ណនា, ត។

១. បឋមចារាជិកសិក្ខាបទំ

២៥៦. “តេន...បេ... សាឡោ”តិ ឯត្ថ “ឯត្ថា”តិ ចាបសេសោ យោជេតព្ពោ។
ឧត្តគុណកិរិយាជាតិនាមសង្ខារតេសុ បញ្ចសុ សន្តេសុ សាឡសុឡសុ
នាមសង្ខារំ ឧស្សេតុំ វុត្តំ “សាឡោតិ តស្ស នាម”ន្តិ។ មិការមាតុយាតិ
វិសាខាយ។ សា ហិ មិការសេដ្ឋីនា មាតុដ្ឋានេ បបិតត្ថា មិការមាតា នាម។
នវកម្មំ អធិដ្ឋាតិ តិ នវកម្មំ ឧស្សេត្តោ អាហា “នវកម្មាធិដ្ឋាយិក”ន្តិ។

“បណ្ឌិត្តេន សមន្មាគតា” តិសមីនា បណ្ឌិត វុត្តតិ បញ្ញា, សា សញ្ញាតា
សមិស្សតិ បណ្ឌិតាតិ វចនតំ ទស្សតិ។ វេយ្យត្តិកេនាតិ វិសេសេន អញ្ញតិ
ចាកដំ កច្ឆតិ វិយត្តោ, បុគ្គលោ, តស្ស ឥទំ វេយ្យត្តិកំ, ញាណំ, តេន។
“បណ្ឌិត” តិ វុត្តបញ្ញាយ “មេធា” តិ វុត្តបញ្ញាយ វិសេសភារំ ទស្សតុំ វុត្តំ
“ចាឡិកហលោ” តិអាធិ។ “មេធា” តិ ហិ វុត្តបញ្ញា “បណ្ឌិត” តិ វុត្តបញ្ញាយ
វិសេសោ ហោតិ សតិសហាយត្តា។ តត្រចាយាយាតិ អលុត្តសមាសោ
“តត្រមជ្ឈត្តតា” តិអាធិសុ (ធិ. ស. អជ្ជ. យេវាបនកវណ្ណានា) វិយ។ “កម្មេសូ” តិ
សមីនា តសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សតិ។ កត្តត្ថកម្មបបរិក្ខាយាតិ កត្តត្ថកម្មេសុ
វិចារណាយ។ ចសទ្ធន “កតាកត” ត្ថិ បទស្ស ទ្វន្ធាក្សំ ទស្សតិ។
បរិវេសនដ្ឋានេតិ បរិកុញ្ញតុំ វិសត្ថិ បរិសត្ថិ ឯត្ថាតិ បរិវេសនំ, តមេវ ឋានំ
បរិវេសនដ្ឋានំ, តស្មី។ និក្ខេតិ ឯត្ថ ក្ខេតសម្ពាសិទ្ធវិវហិតេ ឌីកាសេតិ
ទស្សត្ថោ អាហា “កោណសទិសំ កត្វា ទស្សិតេ គម្ពីរេ” តិ។ វិភ័យបសគ្គោ
វិការវាចកោ, សរសន្តោ សទ្ធាវាចកោតិ អាហា “វិប្បការសន្តោ” តិ។ ចរតិ
អនេនាតិ ចរណំ ចាធា, តស្មី ឌីតោ គិលានោ ឯតិស្សតិ ចរណគិលានាតិ
ទស្សត្ថោ អាហា “ចាទរោគេន សមន្មាគតា” តិ។

៦៥៧. “តិញ្ញា” តិ សមីនា អវស្សតសន្តោ ឥធ កិលិន្ទត្ថេ ឯវ វុត្តតិ, ន
អញ្ញត្ថតិ ទស្សតិ។ អស្សតិ “អវស្សតា” តិបទស្ស។ បទភាជនេ វុត្តត្ថិ
សម្ពន្ធា។ តត្ថាតិ បទភាជនេ។ វុត្តំ វុត្តជាតេន វុត្តំ វិយ, តថា
កាយសំសគ្គរោគេន សុដ្ឋុ វុត្ថាតិ យោជនា។ “អបេក្ខាយ សមន្មាគតា” តិ
សមីនា អបេក្ខា ឯតិស្សមត្ថិ តិ អបេក្ខវត្ថិ តិ អត្ថំ ទស្សតិ។ បដិពទ្ធិ ចិត្តំ
សមិស្សត្ថិ បដិពទ្ធិត្ថាតិ ទស្សត្ថោ អាហា “បដិពទ្ធិត្វា ឋបិតចិត្តាវិយា” តិ។
ទុតិយបទវិកង្កេតិ “អវស្សតោ” តិ ទុតិយបទភាជនេបិ។ បុគ្គលសទ្ធស្ស
សត្តសាមញ្ញវាចកត្តា បុរិសសន្តេន វិសេសេតិ។ អនោឡត្តតិ និចាតានំ

ធម្មិយា សមសិតត្ថការំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អក្ខកានំ អដោ”តិអាទិ។ ននុយថា ឥធម្ម
“អក្ខកានំ អដោ”តិ វុត្ថំ, ឃំ បទភាជនេបិ វុត្ថតំ, កស្មា នវុត្ថន្តិ អាហ
“បទភាជនេ”តិអាទិ។ បទបដិចាជិយាតិ “អដោ”តិ ច “អក្ខក”ន្តិ ច បទានំ
អនុក្កមេន។ ឯត្ថាតិ អធិក្ខកឧត្តជាណុមណ្ឌាលេសុ។
សាធារណចារាជិកេហិតិ ភិក្ខុភិក្ខុនីនំ សាធារណេហិ ចារាជិកេហិ។
នាមមត្តន្តិ នាមមេវ។

៦៥៩. ឯវន្តិ ឥមាយ ចាឡិយាវិកជិត្វាតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថាតិ
“ឧកតោអវស្សុតេ”តិអាទិវចនេ។ “ឧកតោអវស្សុតេ”តិ ចាថោ
មូលចាថោយេវ, នាញ្ញាតិ ទស្សេន្តេនវិសេសមកត្វា “ឧកតោអវស្សុតេតិ
ឧកតោ អវស្សុតេ”តិ វុត្ថំ។ ឧកតោតិ ឯត្ថ ឧកសរូបញ្ចតោសទ្ធស្ស ធម្មត្ថ
បវត្តិញ្ច ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ភិក្ខុនិយា ចេវ បុរិសស្ស ចា”តិ។ តត្ថ
ភិក្ខុនិបុរិសសទ្ធិហិ ឧកសរូបំ ទស្សេតិ។ “យា”តិ ច “ស”ឥតិ ច ទ្វិហិ សទ្ធិហិ
តោបច្ចយស្ស ធម្មត្ថំ, ឧភិទ្ធិ អវស្សុតភារេ សតីតិ អត្ថោ។ ភារបច្ចយេនវិនា
ភារត្ថោ ញាតញ្ញាតិ អាហ “អវស្សុតភារេ”តិ។ យថាបរិច្ឆន្នេនាតិ “អធិក្ខកំ,
ឧត្តជាណុមណ្ឌាល”ន្តិ យេន យេន បរិច្ឆន្នេន។ អត្ថនោតិ ភិក្ខុនិយា។ តស្ស វាតិ
បុរិសស្ស វា។ ឥធម្មីតិ កាយបដិចាទ្វេន កាយាមសនេបិ។

តត្ថាតិ តេសុ ភិក្ខុភិក្ខុនីសុ។ ន កាវេតញ្ញោ “កាយសំសគ្គំ
សាទិយេយ្យា”តិ អវុត្ថត្ថាតិ អធិប្បាយោ។ អចោបយមាធម្មីតិ
អចាលយមាធមិ, មិសទ្ធា សម្ភារនត្ថោ, តេន ចោបយមាធម បកេវាតិ
ទស្សេតិ។ ឃំ បន សតីតិ ចិត្តេនេវ អធិវាសយមាធមាយ សតិ បន។
កិរិយសមុជ្ឈានតាតិ ឥមស្ស សិក្ខាបទស្ស កិរិយសមុជ្ឈានភារោ។
តត្ថហុលនយេនាតិ “វនចរកោ (ម. និ. អដ្ឋ. ២.២០១; ៣.១៣៣),

សង្គ្រាមរាជ្យ"តិអាធិស្ឋ (ម. និ. ២.១០៨) វិយ តស្សំ កិរិយាយំ ពហុលតោ
សមុជ្ឈាននយេន។ សាតិ កិរិយសមុជ្ឈានតា។

៦៦០. ឯត្ថាតិ ឧត្តក្ខកអដោជាណុមណ្ឌាលេសុ។

៦៦២. “ឯកតោ អវស្សុតេ”តិ ឯត្ថាបិ តោបច្ចយោ ធម្មត្ថេ ហោតិ។
សាមញ្ញាវចនស្សបិ វិសេសេ អវជ្ជានតោ, វិសេសត្ថិនា ច វិសេសស្ស
អនុបយោជិតត្ថតោ អាហា “ភិក្ខុនិយា ឯវា”តិ។ តត្រាតិ “ឯកតោ
អវស្សុតេ”តិអាធិវចនេ។ “តថេវា”តិឥមិនា កាយសំសគ្គរាគេន អវស្សុតោតិ
អត្ថំ អតិធិសតិ។ ចតុស្សតិ មេដុនរាគ កាយសំសគ្គរាគគេហសិតបេម
សុទ្ធិចិត្តសង្ខារេសុ ចតុសុ។ យត្ថាតិ យស្មី ហ៊ានេ។

៦៦៣. អយំ បុរិសោ ឥតិ វា ឥត្ថិ ឥតិ វា អជានន្តិយា វាតិ យោជនាតិ។
បឋមំ។

២. ឧតិយចារាជិកសិក្ខាបទំ

៦៦៤. ឧតិយេ កច្ចិនោ សាតិ ឯត្ថ នោសន្នោ នុសទ្ធត្ថោតិ អាហា “កច្ចិ នុ
សា”តិ។ បរិវារិបត្តិ បរិជនស្ស វិនាសនំ។ “អកិត្តិ”តិ ឯត្ថ សម្មា និទ្ធី
គហេត្វា “អយសោ”តិឥមិនា បរម្មា និទ្ធា គហេតព្ពាតិ ធស្សេតុំ វុត្ថំ
“បរម្មុគ្គរហា វា”តិ។

៦៦៦. “យា ចារាជិកំ អាបន្នា”តិឥមិនា “សា វា”តិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ
ធស្សេតិ។ ចតុន្នន្តិ និទ្ធារណត្ថេ ចេតំ សាមិវចនំ, ចតុស្សតិ អត្ថោ។ បច្ឆាតិ
សព្វចារាជិកានំ បច្ឆា។ ឥមស្មី ឱកាសេតិ បឋមតតិយចារាជិកានមន្តរេ

ហ្នឹង។ បើតន្ត្រី សង្កឹតិការេហិ និក្ខត្តំ។ ឯត្ថាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។ តត្រាតិ ធុដ្ឋល្អសិក្ខាបទេតិ។ ធុតិយំ។

៣. តតិយចារាជិកសិក្ខាបទំ

៦៦៩. តតិយេ អស្សតិ “ធម្មេនវីនយេនា”តិ បទស្ស។ បទភាជនំ វុត្តន្តិ សម្ពុត្តោ។ ញត្តិសម្មទា ចេវ អនុសាវនសម្មទា ច សត្តសាសនំ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ញត្តិ...បេ... សម្មទាយ ចា”តិ។ សត្តសាសនេនាតិ ច សត្ត អាណាយ។ កម្មន្តិ ឧក្ខេបនីយកម្មំ។ តត្ថាតិ សង្ឃេ។ “វចនំ នាទិយតី”តិអាទិសុ វិយ សង្ឃំ វា នាទិយតីតិ ឯត្ថ នាទិយនំ នាម នានុវត្តនមេវាតិ អាហា “នានុវត្តតី”តិ។ តត្ថាតិ សង្ឃាទិសុ។ អយំ តាវ សំវាសោតិ សហ ភិក្ខុ វសន្តិ ឯត្ថាតិ សំវាសោតិ អត្ថេន អយំ ឯកកម្មាទិ សំវាសោ នាម។ “សហ អយនកាវេនា”តិឥមីនា សហ អយន្តិ បវត្តន្តិតិ សហាយាតិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ តេតិ ភិក្ខុ។ យេហិ ចាតិ ភិក្ខុហិ ច។ តស្សតិ ឧក្ខត្តកស្ស។ តេនាតិ ឧក្ខត្តកេន។ អត្ថនោតិ ឧក្ខត្តកស្សតិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថចារាជិកសិក្ខាបទំ

៦៧៥. ចតុត្ថេ មេដុនរាគេន អវស្សតា នាធិប្បតា, កាយសំសគ្គរាគេន អវស្សតាវាធិប្បតាតិ អាហា “កាយសំសគ្គរាគេន អវស្សតា”តិ។ “បុរិសបុគ្គលស្ស”តិបទំ ន ហត្ថសន្នេន សម្ពុត្តតព្ពំ, គហធាសន្នេនេវ សម្ពុត្តតព្ពន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “យំ បុរិសបុគ្គលេនា”តិអាទិ។ តន្តិ គហធា, “ហត្ថគ្គហធា”ន្តិ វុត្តវចនំ ឧបលក្ខណមត្តមេវាតិ អាហា “អញ្ញម្បី”តិអាទិ។ តត្ថ “អញ្ញម្បី”តិ ហត្ថគហធាតោ ឥតរម្បី។ អចារាជិកក្ខេត្តតិ ឧត្តក្ខេ អដោជាណុមណ្ឌលេ។ អស្សតិ “ហត្ថគ្គហធា”ន្តិបទស្ស។ ឯត្ថាតិ

“អសន្ទម្ពស្ស បដិសេវនត្ថាយា”តិបទេ។ កាយសំសគ្គាតិ កាយសំសគ្គា
ឯវ។ តេន វុត្តំ “ន មេដុនធម្មោ”តិ។ ហិរិ ភិស្កំ, យស្មា វា។ ឯត្ថាតិ
កាយសំសគ្គកហណោ។ សាធកន្តិ ញាបកំ។

ភិស្សិតិយោតិ ភុម្ភត្ថ ចេតំ ឧបយោគវចនំ។ ភិសុ ភិស្ថិតិ ហិ អត្ថោ,
ភិស្សោ ភិស្ថិយោ ឧបគន្ធាតិ វា យោជេតញ្ចោ។ ឯសេវ នយោ បរតោមិ។ យំ
មេដុនំ អត្ថិ, តំ ន សេវេតិ យោជនា។ ន សេវេតិ ច ន សេវេតិ។ ភិការស្ស ហិ
ឯកាវោ។ តយោ បុរិសេតិ ភិសុ បុរិសេសុ, តេ វា ឧបគន្ធា។ តយោ ច
អនិយបណ្ណាកេតិ ភិសុ អនិយសម្ព័ន្ធាតេសុ ឧភតោព្យញ្ញនកេសុ ច
បណ្ណាកេសុ ច, តេ វា ឧបគន្ធាតិ យោជនា។ ន ចាចរេ មេដុនំ ព្យញ្ញនស្មិត្តិ
អត្ថនោ និមិត្តស្មី មេដុនំ ន ច អាចរតិ។ ភេទំ អនុលោមចារាជិកំ សន្ធាយ វុត្តំ។
ឆេដ្ឋំ សិយា មេដុនធម្មបច្ចយាតិ មេដុនធម្មការណា ឆេដ្ឋំ សិយា, ចារាជិកំ
ភវេយ្យាតិ អត្ថោ។ កុសលេហិរិ បញ្ញាវិសដ្ឋនេ ឆេកេហិ, ឆេកកាមេហិ វា។
អយំ បញ្ញា អដ្ឋវត្ថុកំ សន្ធាយ វុត្ថោ។

បញ្ញាវិសដ្ឋនត្ថាយ ចិន្តេន្តានំ សេនមោចនការណត្ថា
“សេនមោចនកាថា”តិ វុត្ថោ។ វិវុដ្ឋតិ ភិ “ន មេដុនធម្មោ”តិ វចនេន “ឆេដ្ឋំ សិយា
មេដុនធម្មបច្ចយា”តិ វចនំ វិវុដ្ឋតិ, ន សមេតិ ភិ អត្ថោ។ ភេតិ ច វេទេយ្យ, ន
វិវុដ្ឋតិ។ កស្មា? មេដុនធម្មស្ស បុព្វភាគត្ថាតិ យោជនា។ ភេមិណា មេដុនធម្មស្ស
បុព្វភាគភូតោ កាយសំសគ្គាវ ឧបចារេន តត្ថ មេដុនធម្មសន្តេន វុត្ថោ, ន
ទ្វយំទ្វយសមាបត្តិ ជីវេតិ។ ហិសន្តោ វិគ្គារជោតកោ។ បរិវាយេវ វុត្ថានីតិ
សម្ពន្ធា។ វណ្ណាវណ្ណាតិ សុក្កវិសដ្ឋិ។ ធនមនុប្បាធានន្តិ សញ្ញាវត្ថុ។ “ភេមិណា
បរិយាយេនា”តិ ភេមិណា លេសេន សមីបូបចារេនាតិ អត្ថោ។ ឯតេនុចាយេនាតិ
“ហត្ថគ្គហណំ សាធិយេយ្យា”តិបទេ វុត្ថឧចាយេន។ សព្វបទេស្វតិ សព្វេសុ

“សង្ឃាធិកណ្តាគ្គហធានំ សាធិយេយ្យ” តិអាធិសុ បទេសុ។ អបិ ចាតិ ឯកំសេន,
វិសេសំ វត្តាមីតិ អធិប្បយោ។ “ឯវំនាមកំ ហ្វាន” ត្ថិ ឥមីនា “ឥត្ថំនាមំ ឥមស្ស
ហ្វានស្ស” តិ វចនត្ថំ ធីបេតិ។

២៧២. ឯកន្តរិកាយ វាតិ ឯត្ថ វាសទ្ទេន ទ្វន្តរិកាធិនិបិ សង្កយ្ហន្តិ។ យេន
តេនាតិ យេន វា តេន វា។ ទ្វិតិ ចតុប្បញ្ញនវត្ថុនិ បេយ្យាលវសេន វា វាសទ្ទេន វា
គហេតញ្ញនិ។ អបិ ចាតិ កិញ្ចា ភិយ្យោ, វត្ថុញ្ញវិសេសំ វត្តាមីតិ អធិប្បយោ។
ឯត្ថាតិ “អាបត្តិយោ ទេសេត្វា” តិ វចនេ។ ហីតិ សច្ចំ។ វុត្ថន្តិ បរិវារេ វុត្ថំ។
តត្រាតិ បុរិមវចនាបេក្ខំ។ ទេសិតា អាបត្តិ គណនូបិកាតិ យោជនា។ ឯកំ វត្ថុ
អាបន្នា យា ភិក្ខុនីតិ យោជនា។ ធុរនិក្ខេបំ កត្វាតិ “ឥមញ្ញា វត្ថុំ, អញ្ញម្យិ ច វត្ថុ
នាបជ្ជិស្សមី” តិ ធុរនិក្ខេបំ កត្វា។ យា បន សឧស្សហារ ទេសេតិ តិ
យោជនាតិ។ ចតុត្ថំ។

សាធារណាតិ ភិក្ខុនីហិ សាធារណា។ ឯត្ថាតិ “ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ
អយ្យយោ” តិអាធិវចនេ។

ឥតិ សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

ភិក្ខុនីវិភង្កេ ចារាជិកកណ្តាវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

២. សង្ឃាធិសេសកណ្តំ

១. បឋមសង្ឃាធិសេសសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

ចារាជិកានន្តរស្សាតិ ចារាជិកានំ អនន្តរេ បឋិតស្ស, សង្កិតស្ស វា,
សង្ឃាធិសេសកណ្តាស្សាតិ សម្ពុទ្ធា។ អយំ ព្យាធិសា អនុត្តានត្ថវណ្ណនា
អនុត្តានានំ បទានំ អត្ថស្ស វណ្ណនា ធានិ ឥមស្មីកាលេ ភវិស្សតិ តិ យោជនា។

៦៧៨. បឋមេ ឧទកំ វសិតំ អដ្ឋាទនំ អនេន កតន្តិ ឧទោសិតោតិ វចនត្ថេន
ភណ្ឌាសាលា ឧទោសិតំ នាមាតិ ធស្សេន្តោ អាហា “ឧទោសិតន្តិ ភណ្ឌាសាលា”តិ។
ឯត្ថ ហិ ឧទសន្តោ ឧទកបរិយាយោ។ សំយោគោ ន យ្ហោ យេវ។
ភណ្ឌាសាលាតិ យាណធិនំ ភណ្ឌានំ បឋមសាលា។ អដ្ឋាវទថាតិ ឯត្ថ
អតិភ្ជបសន្តោ អតិក្កមនន្តោ, អាភ្ជបសន្តោ ធាតុត្តានុវត្តកោតិ អាហា
“អតិក្កមិត្វា វទថា”តិ។

៦៧៩. ឧស្សយវសេន វទនំ ឧស្សយវាទោ, សោយេវ ឧស្សយវាទិកាតិ
ធស្សេន្តោ អាហា “ឧស្សយវាទិកា”តិអាទិ។ “មាណុស្សយវសេន
កោដុស្សយវសេនា”តិ ឥមិនា ឧស្សយភេទំ ធស្សេតិ។ សាតិ ឧស្សយវាទិកា។
អត្ថតោតិ សរូបតោ។ ឯត្ថាតិ បទភាជនេ។ អឌ្ឍំ អភិយុញ្ញំ អឌ្ឍាតិ កត្វា
ទិដ្ឋំ ជនានំ អឌ្ឍា វេហារិកានំ វិនិច្ឆយការណំ ហោតិ, តស្មា វុត្ថំ “អឌ្ឍាតិ
វេហារិកវិនិច្ឆយោ វុត្ថតិ”តិ, មុទ្ធជតតិយក្ខរោយេវ។ យន្តិ អឌ្ឍំ យត្ថាតិ យស្មី
កិស្មីចិ ហនេ។ ទិដ្ឋំ អឌ្ឍការកានំ វេហារំ ជានន្តិ វេហារិកា, អក្ខនស្ស, តេសំ។ ទិសុ ជនេស្វតិ អឌ្ឍការកេសុ ជនេសុ ទិសុ។ យោ កោចិតិ អឌ្ឍការកោ
វា អញ្ញោ វា យោ កោចិ។

ឯត្ថាតិ “ឯកស្ស អាហោចេតី”តិអាទិវចនេ។ យត្ថ កត្ថចិតិ យំ កិញ្ចំ ហំនំ
អាគតេបិតិ សម្ពុន្នោ។ អថាតិ បច្ឆា។ សាតិ ភិក្ខុនិ។ សោតិ ឧបាសកោ។

“កប្បិយការកេនា”តិបទំ “កថាបេតី”តិបទេ ការិតកម្មំ។ តត្ថាតិ
កប្បិយការកតេតរេសុ។ វេហារិកេហិ កតេតិ សម្ពុន្នោ។ ភតិភតន្តិ
ចិរកាលបត្តំ។ សុតបុព្ពន្តិ បុព្ពេ សុតំ។ អថាតិ សុតបុព្ពត្តា ឯវ។ តេតិ
វេហារិកា, ទេន្តិ ភិ សម្ពុន្នោ។

បឋមន្ត្រី សមនុភាសនតោ បុព្វំ។ អាបត្តិតិ អាបជ្ជនំ។ ឯតស្សាតិ
សង្ឃាធិសេសស្ស។ អយំ ហិតិ អយំ ឯវ, វត្តមាធា ឯវាតិ អត្តោ។ ឯត្តាតិ
បទភាជនេ។ សហ វត្តុជ្ឈាចារាតិ វត្តុជ្ឈាចារេន សហ, វាក្យមេវ, ន សមាសោ។
វត្តុជ្ឈាចារាតិ ករណត្ថេ និស្សក្កវចនំ ទដ្ឋព្ពំ។ តេន វុត្ថំ “សហ
វត្តុជ្ឈាចារេនា”តិ។ ភិក្ខុនិទ្ទិ អាបត្តិមាបន្នំ ភិក្ខុនី។ សង្ឃតោតិ ភិក្ខុនិសង្ឃម្ហា។
អនិយសន្នោ ហេតុកត្តាភិធាយកោតិ អាហា “និស្សវេតីតិ
និស្សវណីយោ”តិ។ ភិក្ខុនិសង្ឃតោ និស្សវតិ, និស្សវិយតិ វា អនេនាតិ
និស្សវណីយោតិ ករណត្ថោបិ យុត្តោយេវ។ តត្ថាតិ បទភាជនេ។ យន្តិ
សង្ឃាធិសេសំ។ សោតិ សង្ឃាធិសេសោ។ បទភាជនស្ស អត្តោ
ការណោបចារេន ទដ្ឋព្ពំ។ ហិតិ សច្ចំ។ កេនបីតិ បុគ្គលេន, ន និស្សវីយតីតិ
សម្ពន្ធា។ តេន ធម្មេន ករណភូតេន, ហេតុភូតេន វា។ សោតិ ធម្មោ។

អឌ្ឍការកមនុស្សេហិ វុច្ចមាធាតិ យោជនា។ សយន្តិ សាមំ។ តតោតិ
គមនតោ, បរន្តិ សម្ពន្ធា។ ភិក្ខុនិយា វា កតំ អាហោចេត្វតិ យោជនា។

ធម្មិកន្តិ ធម្មេន សភាវេន យុត្ថំ។ យថាតិ យេនាការេន។ តន្តិ អាការំ។
តត្ថាតិ “អនោទិស្ស អាចិត្តតី”តិ វចនេ។

ធុត្តាធម្មោតិ អាទិសន្នេន ចោរាធម្មោ សង្កណ្ឌាតិ។ សាតិ អាចិត្តនា។ តន្តិ
អាចិត្តនំ។ តេសន្តិ កាមទាវកាធិនំ។ ទណ្ឌាន្តិ ធនទណ្ឌំ។ គីវា ហោតីតិ ឥណំ
ហោតិ។ អធិប្បាយេ សតិបីតិ យោជនា។ តស្សាតិ អនាចារំ ចរន្តស្ស។

កេវលំ ហិតិ កេវលមេវ។ តន្តិ វត្តំ។ ការកេតិ អនាចារស្ស ការកេ។
តេស+?ន្តិ ការកានំ។

តេសន្តិ ហវន្តានំ។ “អនត្តកាមតាយា”តិ ឥមិនា ភយាទិនា វុត្តេ នត្តិ
ទោសោតិ ទស្សេតិ។ ហិរិ លទ្ធពោសដោតកោ។ អត្តនោ វចនករំ...បេ... វត្ថុ
វដ្តតិ អត្តនោ វចនំ អាទិយិស្សតិ វុត្តេ វចនំ អនាទិយិទ្វា ទណ្ឌោ កហិតេបិ
នត្តិ ទោសោ ទណ្ឌោ កហាណាស្ស បដិក្ខត្តត្តា។ ទាសទាសិវាបិ អាទិនន្តិ
អាទិសទ្ទេន ខេត្តាទយោ សង្កយ្ហន្តិ។

វុត្តនយេនេវាតិ អតីតំ អារត្ត អាទិក្ខនេ វុត្តនយេន ឯវ។ “អាយតី
អករណត្តាយា”តិ ឥមិនា អនាគតំ អារត្ត ឌីទិស្ស អាទិក្ខនំ ទស្សេតិ។ “កេន
ឯវំ កត”ន្តិ បុច្ឆាយ អតីតេ កតបុព្វំ បុច្ឆតិ។ សាបីតិ បិសន្នោ
វុត្តសម្មិណ្ឌានត្តោ។ ហិរិ សច្ចំ, យស្មា វា។

វោហារិកា ទណ្ឌាន្តិ តិ សម្ពុត្តោ។ ទណ្ឌាន្តិ វជទណ្ឌាន ច ជនទណ្ឌាន ច
អាណំ ករោន្តិ។

យោ ចាយន្តិ យោ ច អយំ។ ភិក្ខុនីនំ យោ អយំ នយោ វុត្តោ, ឯសេវ នយោ
ភិក្ខុនម្មិ នយោតិ យោជនា។ “ឯសេវ នយោ”តិ វុត្តវចនមេវ វិត្តាវេន្តោ អាហា
“ភិក្ខុនោបិ ហិ”តិ អាទិ។ “តថា”តិ ឥមិនា “ឌីទិស្ស”តិ បទំ អតិទិសតិ។ តេ ចាតិ
តេ ច វោហារិកា។ ហិរិ សច្ចំ, យស្មា វាតិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៦៨២. ទុតិយេ វរិតព្ពំ ឥន្ទិតព្ពន្តិ វរំ, តមេវ ភណ្ឌាន្តិ វភណ្ឌាន្តិ ទស្សេន្តោ
អាហា “មហាគ្យភណ្ឌា”ន្តិ។ “មុត្តា”តិ អាទិនា តស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។

៦៨៣. អាបុព្ពោ លោកសន្នោ អភិមុខំ លោកនត្តោ ហោតិ, ឧបុព្ពោ ឧទ្ធចំ
លោកនត្តោ, ឌីបុព្ពោ អដោ លោកនត្តោ, វិបុព្ពោ ឥតោ ចិតោ ច

វីតិហរណាលោកនត្តោ, អបបុត្តោ អាបុច្ឆនត្តោ។ ឥធិ បន អបបុត្តត្តា
អាបុច្ឆនត្តាតិ អាហា “អនាបុច្ឆិត្វា”តិ។ មល្លគណ ភជិបុត្ត គណាទិកន្តិអាទិសុ
មល្លគណោ នាម នាវាយនភត្តិកោ គណោ។ ភជិបុត្តគណោ នាម
កុមារភត្តិកោ គណោ។ អាទិសន្តោ អញ្ញម្បិ កាមនិគមេ អនុសាសិតុំ សមត្ថំ
គណំ សង្កណ្ឌាតិ។ អថ វា មល្លគណោតិ មល្លរាជ្ជនំ គណោ។ តេ ហិ គណំ
កត្វា កុសិណារាយំ រជ្ជំ អនុសាសន្តិ, តេ សន្ធាយ វុត្ថំ “មល្លគណោ”តិ។
ភជិបុត្តគណោតិ លិច្ឆវិគណោ បរិយាយន្តរេន វុត្តោ។ លិច្ឆវិរាជ្ជនញ្ញា
បុត្តរាជានោ ភជិនាមកស្ស ជជិលស្ស បុត្តា ហោត្តិ, តេសំ វំសេ បវត្តា ឯតវហិ
លិច្ឆវិរាជានោបិ ភជិបុត្តាតិ វុច្ឆន្តិ។ ជជិលោ បន ពារាណសិរញ្ញោ បុត្ត
នទិសោតេន វុយ្យមានេ នទិតោ ឧទ្ទិវិត្វា អត្តនោ អស្សមេ បុត្តំ កត្វា ភរណត្តា
ចោសនត្តា ភជិតិ វុច្ឆតិ, តស្ស បុត្តត្តា លិច្ឆវិគណោ ភជិបុត្តាតិ វុច្ឆតិ។ តេបិ
គណំ កត្វា វេសាលិយំ រជ្ជំ អនុសាសន្តិ, តំ សន្ធាយ វុត្ថំ “ភជិបុត្តគណោ”តិ។
ធម្មគណោ នាម សាសនធម្មភត្តិកោ គណោ។ គន្ធិកសេណីតិ គន្ធការាវនំ
សមជាតិកានំ សិប្បិកានំ គណោ។ ទុស្សិកសេណីតិ ទុស្សការាវនំ
សមជាតិកានំ បេសការាវនំ គណោ។ អាទិសន្តោ
តច្ឆកសេណីរជកសេណីអាទយោ សង្កយ្យន្តិ។ យត្ថ យត្តាតិ យស្មី យស្មី
ហានេ។ ហិតិ សច្ចំ។ តេ ឯវាតិ គណាទយោ ឯវ។ បុន តេតិ គណាទយោ។ ឥទន្តិ
“គណំ វា”តិអាទិវចនំ។ ឯត្តាតិ រាជាទិសុ។ សង្ឃាបុច្ឆនមេវ បធានការណ្ឌន្តិ
អាហា “ភិក្ខុនិសង្ឃោ អាបុច្ឆិតត្តោវា”តិ។ កប្បគតិកន្តិ កប្បំ គច្ឆតិ
កប្បគតា, សា ឯវ កប្បគតិកា, តំ។

កេនចិ ករណីយេន ខណ្ឌាសីមំ អគន្ធា កេនចិ ករណីយេន ភិក្ខុនិសុ
បក្កន្តាសូតិ យោជនា។ និស្សិតកបរិសាយាតិ អន្តោវាសិកបរិសាយ។
វុដ្ឋាបេន្តិយាតិ ឧបសម្បទេន្តិយាតិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសង្ឃទិសេសសិក្ខាបទំ

៦៩២. តតិយេ ទុតិយេន ចាទេន អតិក្កន្តមត្តតិ សម្ពុទ្ធោ។

បរិក្ខេបាវហជ្ជានំ នាម យុបចារតោ បឋមលេខុចារតោ។ សង្ខេបតោ វុត្តមត្តំ
វិត្តារតោ ទស្សន្តោ អាហា “អបិ ចេត្តា” តិអាទិ។ ឯត្ថាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ។
ឧបចារេ វាតិ អបរិក្ខត្តស្ស កាមស្ស បរិក្ខេបាវហជ្ជានេ វា។ តតោតិ
កាមន្តរតោ, ខណ្ឌាចាការេន វា វតិធិទ្ធនេ វា បរិសិទ្ធនិ សម្ពុទ្ធោ។

សម្ពុទ្ធវា វតិ ឯតេសន្តិ សម្ពុទ្ធវតិកា, ទ្វេ កាមា។ វិហារន្តិ ភិក្ខុនិវិហារំ។
តតោ បន កាមតោតិ តតោ ឥតរកាមតោ បន, និក្ខន្តាយ ភិក្ខុនិយា ហតព្ពន្តិ
សម្ពុទ្ធោ។ ឧស្សារណា វាតិ មនុស្សានំ ឧស្សារណា វា។

ជនាតិ កាមភោជកា ជនា។ ឯកំ កាមន្តិ យំ កិញ្ចិ ឥច្ឆិតំ ឯកំ កាមំ។
តតោតិ កាមតោ។ “កស្មា” តិ ឥមាយ បុច្ឆាយ “វិហារតោ ឯកំ កាមំ គន្ធី
វដ្តតី” តិ វចនស្ស ការណំ បុច្ឆតិ។ “វិហារស្ស
ចតុកាមសាធារណត្ថា” តិ ឥមិនា វិសដ្ឋនេន តំ បុច្ឆំ វិសដ្ឋេតិ។

យត្ថាតិ យស្សំ នទិយំ។ ឧត្តរន្តិយា ឯកទ្វដ្ឋុលមត្តម្យិ អន្តរវាសកោ
តេមិយតិ, សា នទី នាមាតិ យោជនា។ យថា និវសិយមាឆាយ
តិមណ្ឌលបជ្ជិទានំ ហោតិ, ឯវំ និវត្តាយាតិ យោជនា។ ភិក្ខុនិយា ឧត្តរន្តិយា
អន្តរវាសកោតិ សម្ពុទ្ធោ។ យត្ថ កត្តដិ យស្មី កិស្មិចិ ហនេ។ “សេតុនា គច្ឆតិ,
អនាបត្តី” តិ ឥមិនា បទសា ឧត្តរន្តិយា ឯវំ អាបត្តីតិ ទស្សេតិ។ ឧត្តរណាកាលេតិ
នទិតោ ឧត្តរណាកាលេ។ អាភាសគមនន្តិ ឥទ្ធិយា គមនំ។ អាទិសទ្ធនេ
ហត្ថិបិដ្ឋិអាទយោ សង្កណ្ហាតិ។ អក្កមន្តិយាតិ អតិក្កមន្តិយា។ ឯត្ថាតិ ទ្វីសុ

តិសុ ភិក្ខុនីសុ។ ឡើយមតិរមេវាតិ អចារតិរមេវ។ តមេវ តិរន្តិ ឡើយមតិរមេវ។
បច្ចុត្តរតិ បដិនវត្តិក្វា ឧត្តរតិ។

កុរុមាណា ភិក្ខុនី ករោតិ យោជនា។ អស្សាតិ ភិក្ខុនិយា អជានន្តិយា ឯវ
ចាតិ សម្ពន្ធា, អនាទរេ ចេតំ សាមិវចនំ។ អថ បនាតិ អថសន្តោ
យទិបរិយាយោ, កិរិយាបទេន យោជេតញ្ញោ។ អថ អច្ចតិ, អថ ន ឡើយមតិ
អត្ថោ។ អច្ចតិ វសតិ។ ហិ តិ សង្ខំ។ ឥធាតិ “ឯកា វា វត្ថុ
វិប្បវសេយ្យ” តិបទេ។

ឯវ វុត្តលក្ខណមេវាតិ ឯវ អភិធម្មបរិយាយេន វុត្តលក្ខណមេវ។ តំ
បនេតន្តិ តំ បន អរញ្ញំ។ តេនេវាតិ អាបន្តហេតុនា ឯវ។ អដ្ឋកថាយន្តិ
មហាអដ្ឋកថាយំ។ ភិក្ខុនីសុ បរិសន្តិសូតិ សម្ពន្ធា, និទ្ទារណាត្ថេ ចេតំ
ភុម្មវចនំ។ ឯត្ថាតិ ទស្សន្ទបចារសវន្ទបចារេសុ។ យត្ថ ឡើយកាសេ បិ តំ ធុតិយិកា
បស្សតិ, សោ ឡើយកាសោ ទស្សន្ទបចារេ ធាមាតិ យោជនា។
សាលិកាភារន្តិកាបិ តិ សាលិកាភារេន ព្យវហិកាបិ។ យត្ថ ឡើយកាសេ
បិ តា... បេ... សង្ខំ សុណាតិ, សោ ឡើយកាសោ សវន្ទបចារេ ធាមាតិ យោជនា។
មគ្គមុឡ្យសន្តោតិ មគ្គេ មុឡ្យនំ សន្តោន។ ធម្មស្សវនាវេចនសន្តោតិ
ធម្មស្សវនត្ថាយ អាវេចនានំ សន្តោន។ មគ្គមុឡ្យសន្តោន សន្តាយន្តិយា សង្ខំ
សុណាតិ វិយ ច ធម្មស្សវនាវេចនសន្តោន សន្តាយន្តិយា សង្ខំ សុណាតិ វិយ ច
“អយ្យ” តិ សន្តាយន្តិយា សង្ខំ សុណាតិ យោជនា។ សន្តាយន្តិយា តិ សង្ខំ
ករោតិយា។ ធាមធាតុ ហេសា។ ឯវ បេតិ “មគ្គមុឡ្យសន្តោនវិយា” តិ អាទិនា វុត្ត
ឯវ បេ។

តិត្ថាយតនំ សង្កត្តា វា តិ តិ តំ វា សង្កត្តា វា។ ឥមិនា
“បក្ខសង្កត្តា” តិ ឯត្ថ បក្ខសង្កត្តស្ស បដិបក្ខវាចកត្តា តេន សាសនបដិបក្ខា

តិគ្គិយា ឯវ គហេតញ្ញាតិ ទស្សេតិ។ តិគ្គិយា ហិ សាសនស្ស បដិបក្ខា
ហោន្តិទិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៦៩៤. ចតុត្ថេ ចាទស្ស បឋនកំ បីបំ ចាទបីបំ។ ចាទស្ស បឋនកា
កដលីកា ចាទកដលីកាតិ ទស្សេន្តោ អាហា “ចាទបីបំ ឆាមា” តិអាទិ។
អនញ្ញាយាតិ ឯត្ថ យកាវេ ត្វាបច្ឆយស្ស ការិយោតិ អាហា “អជានិត្វា” តិ។
នេត្តារវត្តេតិ ឧក្ខេបនីយកម្មតោ និត្តរណការណោ វត្តេ។ “វត្តមាន” ត្ថិតិមិនា
“វត្តន្តិ” ត្ថិ ឯត្ថ អន្តបច្ឆយំ នយេន ទស្សេតិទិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៧០០. បញ្ចមេ “ឯកតោ អវស្សុតេ” តិ ឯត្ថ ហេដ្ឋា វុត្តនយេន “ឯកតោ” តិ
សាមញ្ញតោ វុត្តេបិ ភិក្ខុនិយា ឯវ គហេតញ្ញាភាវញ្ញ តោបច្ឆយស្ស ធម្មត្ថ
បវត្តភាវញ្ញ អវស្សុភបទេ ភាវត្តញ្ញ ទស្សេតុំ វុត្តំ “ភិក្ខុនិយា អវស្សុតកាវោ
ធម្មញ្ញោ” តិ។ ឯតន្តិ “ភិក្ខុនិយា អវស្សុតកាវោ” តិ វចនំ។ តន្តិ អវចនំ។
ចាឡិយាតិ ឥមាយ សិក្ខាបទចាឡិយាតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៧០៥. ធម្មេយតោ ត្វន្តិ ឯត្ថ ការណាត្ថ តោបច្ឆយោតិ អាហា “យស្មា” តិ។
កស្សា ហោន្តិទិ ឧយ្យេជិកាឧយ្យេជិតាសុ កស្សា ភិក្ខុនិយា ហោន្តិទិ
យោជនា។ នទេតីតិ ឧយ្យេជិកា ឧយ្យេជិតាយ នទេតិ។ ន បដិគ្គណ្ហាតិ តិ
ឧយ្យេជិតា ឧយ្យេជិកាយ ហត្ថតោ ន បដិគ្គណ្ហាតិ។ បដិគ្គហោ តេន ន
វិជ្ជតីតិ តេនេវ ការណេន ឧយ្យេជិកាយ ហត្ថតោ ឧយ្យេជិតាយ បដិគ្គហោ

នវិជ្ជាតិ។ អាបជ្ជាតិ គរុកំ, នលហុកន្តិ ឯវំ សន្តេបិ ឧយ្យោជិកា គរុកមេវ
សង្ឃាទិសេសាបត្តិ អាបជ្ជាតិ, នលហុកំ។ តញ្ញាតិ តំ អាបជ្ជនញ្ច។
បរិភោគបច្ចយាតិ ឧយ្យោជិកាយ បរិភោគសង្ខាតា ការណាតិ អយំ
តាថាយត្តោ។

ឥតវិស្សា បនាតិ ឧយ្យោជិតាយ បន ភិក្ខុនិយា។ បឋមសិក្ខាបទេតិ
បញ្ចមសិក្ខាបទេ។ បញ្ចមសិក្ខាបទញ្ច ឥមិណ សិក្ខាបទេន យុគឱកាវេន
សទិសត្តា ឥមំ ឧបាទាយ បឋមន្តិ វុត្តន្តិ។ ធម្មំ។

៧. សត្តមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៧០៩. សត្តមេ យាវតតិយកបទត្ថោតិ “យាវតតិយក”ន្តិ ឧទ្ទារិតស្ស
បទស្ស អត្ថោ វេទិតញ្ចោតិ សម្ពន្ធាតិ។ សត្តមំ។

៨. អដ្ឋមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៧១៥. អដ្ឋមេ កិស្មីចិទេវ អធិករណោតិ និទ្ទារណីយស្ស
និទ្ទារណសមុទាយេន អវិជាការតោ អាហា “ចតុន្ទ”ន្តិ។ កស្មា បន
និទ្ទារណសមុទាយនិទ្ទារណីយភាវេន វុត្តំ, ននុ បទភាជនេ ចត្តារិបិ
អធិករណានិ វុត្តានីតិ អាហា “បទភាជនេ បនា”តិអាទីតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នវមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៧២៣. នវមេ សំសដ្ឋសន្នោ មិស្សបរិយាយោតិ អាហា “មិស្សវិគ្គតា”តិ។
“អននុលោមេនា”តិឥមិណ “អននុលោមិកេនា”តិ ឯត្ថ ឥកសន្នោ សូត្តោតិ
ទស្សេតិ។ កោដ្ឋនញ្ច បចនញ្ច គន្ធិបិសនញ្ច មាលាគន្ធនញ្ច។ អាទិសន្នេន
អញ្ជេបិ អននុលោមិកេ កាយិកេ សង្កណ្ណាតិ។ សាសនាហរណញ្ច

បដិសាសនបារណញ្ច សញ្ញវិត្តញ្ច។ អាទិសន្តេន អញ្ញេបិ អនុលោមិកេ
វាចសិកេ សង្កណ្ឌាតិ។ ឯតាសន្តិភិក្ខុនិទំ។ សិលោកោតិ យសោតិ។ នវមំ។

១០. ធនមសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទំ

៧២៧. ធនមេ ឯវាចាភាតិ ឯត្ថ និក្ខហិតលោបវសេន សន្និទិ អាហា
“ឯវំអាចារា”តិ។ “យាទិសោ”តិអាទិនា ឯវំសទ្ធស្ស និទស្សនាទិសុ
(អភិធានប្បទីបិកាយំ ១១៨៦ គាថាយំ) ឯកាធនសុ អត្ថេសុ ឧបមត្តំ
ទស្សេតិ។ សព្ពត្តាតិ “ឯវំសទ្ធា ឯវំសិលោកា”តិ សព្ពេសុ បទេសុ។ ឧញ្ញាយាតិ
ឯត្ថ ឱការវិបរិតោ ឧកាវេតិ អាហា “អវញ្ញាយា”តិ។ “និចំ កត្វា ជាននាយា”តិ
ឥមំនា អវសន្តោ និចត្តោ, ញាធាតុ អវពោជនត្តោតិ ទស្សេតិ។
“បរិកវញ្ញាយា”តិ វត្ថុព្រ ឧត្តរបទលោបវសេន “បរិកវេនា”តិ វុត្ថន្តិ អាហា
“បរិកវិត្វា ជាននេនា”តិ។ អក្ខន្តិយាតិ ឯត្ថ សហនខន្តិយេវាធិប្បតា, នេវ
អនុលោមខន្តិ, ន ទិដ្ឋិនិដ្ឋានក្ខន្តិទិ ទស្សន្តោ អាហា “អសហនតាយា”តិ។
វេកស្សិយាតិ ឯត្ថ វិសេសេន ភាសេតិ ឱភាសេតីតិ វិភាសោ អានុភាវោ,
វិភាសោ ឥមស្ស សង្ឃស្ស អត្ថីតិ វិភស្សោ សង្ឃោ, ពហុត្ថេ ច អតិសយត្ថេ ច
សបច្ចយោ ហោតិ។ កស្មា? មន្តបច្ចយត្ថត្តា “លោមសោ”តិអាទិសុ (ជា.
១.១៤.៥៧) វិយ, ពហុអានុភាវោ អតិសយអានុភាវោ សង្ឃេតិ វុត្ថំ ហោតិ,
សំយោគបរត្តា អាការស្ស រស្សោ។ វិភស្សស្ស ភាវោ វេកស្សិយំ,
ពហុអានុភាវោ អតិសយអានុភាវោយេវ។ ឥតិ ឥមមត្តំ ទស្សន្តោ អាហា
“ពលវភស្សភាវេនា”តិ។ តត្ថ ពលវឥតិ បទេន មន្តអត្ថេ បវត្ថស្ស
សប្បច្ចយស្ស ពហុត្ថញ្ច អតិសយត្ថញ្ច ទស្សេតិ, ភាវឥតិ បទេន
ណិយបច្ចយស្ស ភាវត្ថំ, ឯនឥតិ បទេន និស្សក្កវចនស្ស ករណត្ថេ បវត្ថភាវំ
ទស្សេតិ។ តមេវត្ថមាវិករោន្តោ អាហា “អត្ថនោ ពលវប្បកាសនេនា”តិ។ តត្ថ

អត្តនោតិ អត្តសង្ខាតស្ស សង្ខ័យស្ស។ ពលវប្បកាសនេនោតិ
 ពហុអានុភាវប្បកាសនេន, អតិសយអានុភាវប្បកាសនេន វា។
 ពលវប្បកាសនំ នាម អត្តតោ បរេសំ សមុត្រាសនមេវាតិ អាហា
 “សមុត្រាសនេនោតិ អត្តោ” តិ។ ឧព្ពលភាវេនោតិ ឯត្ថ ភាវ័តិបទេន
 លាបច្ចយស្ស ភាវ័ត្ថំ, ឯនតិបទេន និស្សក្កវចនស្ស ករណាត្ថំ ទស្សេតិ តិ
 ទដ្ឋព្ពំ។ សព្ពត្តាតិ “ឧញ្ញាយា” តិ អាទីសុ សព្ពេសុ បទេសុ។ ចសន្នោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋាតិ
 អាហា “ឯវំ សមុច្ចយត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ” តិ។ វិវិច្ឆថាតិ ឯត្ថ វិវត្សបសន្នោ វិនាសទ្ធត្ថោ,
 វិចធាតុ សត្តត្ថោតិ អាហា “វិនាហោថា” តិ។ ទសមំ។

ឥតិ សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណោយ

សត្វសក់ណាស់ យោជនា សមត្ថា។

១. បឋមនិស្សត្តិយចាតិក្ខិយសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

៧៣៣. បឋមេ អាមត្តិកាបណ្ឌិត្តិ ឯត្ថ អាមត្តសន្តោ ភាជនបរិយាយោតិ
អាហា “ភាជនានី”តិ។ ភាជនានិ ហិ អមន្តិ បរិភូត្តិតត្ថការំ គច្ឆន្តិតិ
“អមត្តានី”តិ វុច្ឆន្តិ។ អមត្តានិ វិក្កិណ្ឌន្តិតិ “អាមត្តិកា”តិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “តានី”តិ អាទិ។ តេសន្តិ អាមត្តិកានំ។ តំ វាតិ អាមត្តិកាបណំ វា។

៧៣៤. “សន្និធិ”ន្តិ ឥមិនា សំនិបុញ្ញោ បិសន្តោ ឧបិននត្ថោតិ ទស្សតិ។
ហិសន្តោ វិសេសជោតកោ។ តត្ថាតិ មហាវិភង្គេ។ ឥនាតិ ភិក្ខុនិវិភង្គេ។

ឥទម្បីតិ ឥទំ សិក្ខាបទម្បិ។ បិសន្តោ មហាវិភង្គសិក្ខាបទំ អបេក្ខតីតិ។
បឋមំ។

២. ទុតិយនិស្សគ្គិយទាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៣៨. ទុតិយេ អហតចោឡានម្បិ សេទមលាទិកិលិន្នេ វិរូបត្ថា
“ជិណ្ឌាចោឡា”តិ វុត្ថំ។ “អបិ អយ្យហិ”តិ ឥមិនា “អប អយ្យហិ”តិ បទិភាគំ
និវត្តតិ។

៧៤០. សត្ថម្បិ ឯតំ ជីវន្តិ យោជនា។ ឯវំ បដិលទ្ធន្តិ ឯវំ និស្សន្និទ្ធាលទ្ធិ។
យថាទានេយេវាតិ យថា ទាយកេហិ ទិន្នំ, តស្មី ទានេយេវ ឧបនេតត្ថំ,
អកាលជីវេយេវ បក្ខិបិតត្ថន្តិ អត្ថោតិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយនិស្សគ្គិយទាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៤៣. តតិយេ ហន្តសន្តោ វវស្សគ្គត្ថេ និទាតោតិ អាហា “ហន្តាតិ
គណ្ណា”តិ។ ពហ្វនិ និស្សគ្គិយានីតិ សម្ពន្ធា។ សំហរិទ្ធាតិ វិសុំ វិសុំ សង្ឃរិទ្ធាតិ។
តតិយំ។

៤. ចតុត្ថនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៤៨. ចតុត្ថេ កិណាតិ អនេនាតិ កយន្តិ វេចនត្ថេន មូលំ កយំ នាមាតិ
អាហា “មូលេនា”តិ។ សាតិ បុល្លេនន្ទា, អាហា កិរាតិ សម្ពុន្ទោ។ ញាធាតុយា
អវពោធនត្ថតោ អញ្ញម្បិ ញាធាតុយា យាចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “យាចិត្វា
វា”តិ។

៧៤៩. យន្តិ សត្តតេលាទិ។ តញ្ញោវាតិ សត្តតេលាទិមេវ។ យមកន្តិ សត្តិ
សហ តេលេន យុកឡំ កត្វា។ វេជ្ជេនាតិ ភិសក្កេន។ សោ ហិ អាយុព្ពេទសម្ពាតំ
វិជ្ជំ ជាតាតីតិ វេជ្ជោតិ ច រោគញោ តស្ស និទានញោ ភេសជ្ជញោ វិទតិ ជាតាតីតិបិ
វេជ្ជោតិ ច វុច្ចតិ។ តតោតិ វេជ្ជេន វុត្តការណា។ កហាបណាស្សាតិ
កហាបណេន, អាភតន្តិ សម្ពុន្ទោតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៥០. បញ្ចមេ សាតិ សិក្ខមាណ។ អយន្តិ សិក្ខមាណ។ អន្ទាតិ ឯកំសេន។
“ចេតាបេត្វា”តិ ឯត្ថ ចិតិសន្នោ ជាធនត្ថោតិ អាហា “ជាតាបេត្វា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៥៨. ធម្មេ ធម្មំ ឧប្បាទេត្វា គហិតំ ធម្មកន្តិ វេចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា
“ធម្មក”ន្តិអាទិ។ ធម្មកិច្ចន្តិ បុញ្ញករណីយំ។ ធម្មសន្នោ ហេតុ បុញ្ញវាចកោ។
យន្តិ វត្ថុ។ បរេសន្តិ អត្តនា អញ្ញេសំ។ “ឯត”ន្តិ “ធម្មក”ន្តិ ឯតំ នាមំ។
“អញ្ញស្សត្ថាយ ទិន្នេនា”តិឥមិនា អញ្ញស្ស អត្ថោ អញ្ញទត្ថោ, ទកាហេ
បទសន្ធិករោ, តទត្ថាយ ទិន្នោ អញ្ញទត្ថិកោតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “អញ្ញំ
ឧទ្ទិសិត្វា ទិន្នេនា”តិឥមិនា អញ្ញំ ឧទ្ទិសិត្វា ទិន្នំ អញ្ញឧទ្ទិសិកន្តិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។

“សង្ឃស្ស បរិច្ចត្តោ”តិ ឥមិនា សង្ឃស្ស បរិច្ចត្តោ សង្ឃកោតិ វចនត្ថំ
ធស្សេតិ។

៧៦២. យទត្តាយាតិ យេសំ បីវរាទិនំ អត្តាយ។ យសន្នេន សមាសការតោ
បុព្ពេ និគ្គហិតាគមោ ហោតិ។ តន្តិ បីវរាទិកំ។ តុម្ពេហិតិ នាយកេ សន្ធាយ
វុត្តំ។ ឧបទ្កវេស្វតិ ទុព្ពិក្ខាធិឧបសគ្គសុ។ យំ វា តំ វាតិ បីវំ វា អញ្ញោ វា
បិណ្ឌាចារាធិកេតិ យំ វា តំ វាតិ។ ធម្មំ។

៧. សត្តមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៦៤. សត្តមេ សញ្ញាចិកេនាតិ ឯត្ថ សំសទ្ធស្ស សយមត្ថេ បវត្តិការំ
ធស្សេតុំ វុត្តំ “សយំ យាចិតកេនា”តិ។ ឯតទេវាតិ “សញ្ញាចិកេនា”តិ បទមេវ។
ឯត្តាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេតិ។ សត្តមំ។

៨. អដ្ឋមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៦៥. អដ្ឋមេ គណាស្សាតិ ភិក្ខុនិគណាស្ស។ ឥមិនា “មហាជនិកេនា”តិ
ឯត្ថ ភិក្ខុនិគណោវ មហាជនាតិ អធិប្បតោតិ ជីបេតីតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នវមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៧៤. នវមេ ឥតោតិ ឥមស្មា អដ្ឋមសិក្ខាបទតោ។ អធិកតវន្តិ
អតិវេកតវន្តិ។ នវមំ។

១០. ទសមនិស្សគ្គិយចាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៧៨. ធនសមេ “វិនិស្ស័យតិ” តិសមីនា “ឡង្គិយតិ” តិ ឯត្ថ ឧទិធាតុយា នស្សនត្ថំ
ធនេស្សតិ ធាតុនមនេកត្តត្តា។ បរិបតតិ តិ បរិគលិត្វា បតតិ។ សមីនា
នស្សនាការំ ធនេស្សតិ។ ឯត្ថកមេវា តិ ឯតំ បរិមាណំ ទ្វិបធមេវា តិ។ ធនមំ។

១១. ឯកាធនសមនិស្សគ្គិយទាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៧៩. ឯកាធនសមេ គរុចារុវណំ នាម សីតកាលេ ចារុវណាវត្ថន្តិ ធនេស្សន្តោ
អាហា “សីតកាលេ ចារុវណា” ត្ថិ។ សីតកាលេ ហិ មនុស្ស ជួលចារុវណំ
ចារុបន្តិ។ “ចតុក្កំសបរម” ត្ថិ ឯត្ថ កំសសន្នោ ភុញ្ញនបត្តេ ច
សុវណ្ណាធិលោហវិសេសេ ច ចតុកហាបណោ ចាតិ តិសុ អត្ថេសុ ធិស្សតិ, ឥធម
បន ចតុកហាបណោ វត្ថតិ តិ ធនេស្សន្តោ អាហា “កំសោ នាម
ចតុក្កហាបណីកោ ហោតិ” តិ។ ចតុក្កំសសន្នាតំ បរមំ ឥមស្សតិ
ចតុក្កំសបរមំ, សោឡសកហាបណាគ្យនកំ ចារុវណាត្ថិ អត្ថោតិ។
ឯកាធនមំ។

១២. ឆ្វាធនសមនិស្សគ្គិយទាចិត្តិយសិក្ខាបទំ

៧៨០. ឆ្វាធនសមេ លហុចារុវណំ នាម ឧណ្ហាកាលេ ចារុវណាវត្ថន្តិ ធនេស្សន្តោ
អាហា “ឧណ្ហាកាលេ ចារុវណា” ត្ថិ។ ឧណ្ហាកាលេ ហិ មនុស្ស សុខុមចារុវណំ
ចារុបន្តិ តិ។ ឆ្វាធនមំ។

និស្សគ្គិយានំ តិសភារំ ធនេស្សន្តោ អាហា “មហាវិភង្គេ” តិអាធិ។ បីវវគ្គតោ
អបនេត្វាតិ សម្ពន្ធា។ អញ្ញនត្ថិកានីតិ អញ្ញនត្ថិកបទេន វុត្តានិ សិក្ខាបទានិ។
ឥតីតិ ឯវំ។ ឯកតោបញ្ញត្តានីតិ ឯកស្សេវ បញ្ញត្តានិ, ឧកតោបញ្ញត្តានីតិ
ឧកយេសំ បញ្ញត្តានិ។ ឯត្តាតិ “ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ” តិអាធិវចនេតិ។

ឥតិ សមន្តបាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណោយ

ភិក្ខុនិក្ខេប្ត

តីសកវណ្ណោយ យោជនា សមត្តា។

២. ចាចិត្តិយកណ្ណំ

១. លសុណាវត្តោ

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

តីសកានន្តរំ តីសកានំ អនន្តរេ កាលេ ធរសជ្ជិសតសង្កហា
ធម្មត្ថរសជ្ជិអធិកសតេហិ សិក្ខាបទេហិ សង្កហិតា យេ ធម្មា សង្កឹតិការេហិ
សង្កឹតា, ទានិ ឥមស្មី កាលេ តេសម្បី ធម្មានំ អយំ វណ្ណោ ហោតីតិ យោជនា។

៧៩៣. តត្ថាតិ តេសុ ធរសជ្ជិសតសង្កហេសុ សិក្ខាបទេសុ,
បឋមសិក្ខាបទេតិ សម្ពុទ្ធោ។ “ទ្វេ តយោ” តិ ឯត្ថ វាសន្តោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋាតិ អាហា
“ទ្វេ វា តយោ វា” តិ។ ដោជលកេតិ កន្ថេ, មិញ្ញេ វា។ ឯតន្តិ “គណ្ហិកេ” តិ ឯតំ
នាមំ។ “បមាណ” ត្ថិឥមីនា មត្តសន្តោ បមាណាត្ថោ, ន អប្បត្ថោ, នាបិ
អវជារណាត្ថោតិ ទស្សេតិ។ លសុណាត្ថិ សេតវណ្ណាមូលំ មហាកន្ធា។
មហាកន្ធា ហិ ព្យញ្ញនសម្មាភាទីសុ អាមគន្ធានំ អភិកវនត្ថាលសីយតិ
កន្តិយតីតិ លសុណាត្ថិ វុច្ចតិ។

សុវណ្ណាហំសយោនិទ្ធិ សុវណ្ណាមយេន បត្តេន យុត្តំ ហំសយោនី។
ជាតិស្សរោតិ ជាតិ ភវំ សរតិ ជាតាតីតិ ជាតិស្សរោ។ អថាតិ ជាតិស្សរស្ស
និប្បន្នត្ថា។ និប្បន្នត្ថោ ហិ អថសន្តោ។ បុព្វសិនេហោនាតិ បុព្វេ មនុស្សភវេ

ការវិវត្តន៍ សិល្បៈវិទ្យា។ តាមស្តី បដិបត្តិយា ច តិស្សន្តំ ដ៏តរាជញ្ចា។ តំ បនាតិ
បត្តំ បន។

៧៩៥. មគធស្វតិ មគធរដ្ឋេ បិតេសុ ជនបទេសុ។ ហិតិ សង្ខំ, យស្មា វា។
ឥធាតិ “លសុណំ ខាទេយ្យ” តិបទេ។ តម្បីតិ មាគធកម្មី។
គណ្ហាកលសុណាមេវាតិ គណ្ហា ដោដោ ឯតស្សត្តិ គណ្ហាកំ។ គណ្ហាសន្តោ
ហិ ដោជបរិយាយោ, ពហុត្ថ ឥកបច្ចយោ។ ពហុគណ្ហាកលសុណាន្តិ ហិ វុត្តំ
ហោតិ។ គណ្ហាសន្តោ ហិ ដោដេ ច កថាលេ ចាតិ ទ្វីសុ អត្ថេសុ វុត្តតិ, ឥធ បន
ដោដេ វុត្តតិ ទដ្ឋព្វំ។ ចោត្តកេសុ បន ឡិដ្ឋជេន ចតុត្ថកូរេន ចាហោ អត្ថិ, សោ
រីមសិទ្ធា គហោតញ្ចោ។ ពហុសុ ហិ បុព្វចោត្តកេសុ កណ្ហាដោ តតិយកូរេ ច
ឡិដ្ឋដោ ចតុត្ថកូរេ ចាតិ ទ្វេ អកូរា អញ្ញមញ្ញំ បរិវត្តិតា តិដ្ឋន្តិ។ ន
ឯកទ្វីតិមិញ្ញកន្តិ ឯកមិញ្ញោ បលណ្ណាកោ ន ហោតិ, ទ្វីមិញ្ញោ ភញ្ញនកោ ន
ហោតិ, តិមិញ្ញោ ហរិតកោ ន ហោតិ តិ អត្ថោ។ កុរុន្តិយំ បន វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។
សម្ពាទិតាតិ ទន្តេហិ បុណ្ណាវិបុណ្ណំ កត្វា។

៧៩៦. បលណ្ណាកោតិ សុកន្ធកោ ឯកោ លសុណាវិសេសោ។ ភញ្ញនកាទីនិ
លោកសង្កេតោបទេសតោ ទដ្ឋព្វានិ។ ហិតិ សង្ខំ។ តស្សាតិ ចាបលសុណាស្ស។
សភាវេនេវាតិ សូបសម្មាសាទីវិទា អត្ថនោ សភាវតោ ឯវ។ តន្តិ មាគធកំ,
បក្ខិបិតុន្តិ សម្ពន្ធោ។ ហិតិ សង្ខំ។ យត្ថ កត្តចិតិ យេសុ កេសុចិតិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទំ

៧៩៧. ទុតិយេ សំទស្សនំ ពាធាតិ និសេធាតិ អស្មី ហ្មនេតិ សម្ពាធាតិ
វេនេត្ថន បដិច្ចន្នោកាសោ សម្ពាធា ធាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា
“បដិច្ចន្នោកាសេ” តិ។ ឧភោ ឧបកច្ចកាតិ ទ្វេ ពហុមូលា។ តេ ហិ ឧបរិ យំកិត្យិ

វត្តំ កបតិ ពន្ធពតិ ឯត្ថាតិ ឧបកប្បកាតិ វុច្ឆន្តិ។ មុត្តករណាន្តិ បស្សវមគ្គោ។
សោ ហិ មុត្តំ ករោតិ អនេនាតិ មុត្តករណាន្តិ វុច្ឆតិ។ លោមោ កត្តិយតិ
ធិន្ទិយតិ ឥមាយាតិ កត្តវិ, តាយ វា, សុដ្ឋ ទន្ធា លោមំ ខំសតីតិ សណ្ឋាសោ,
សោយេវ សណ្ឋាសកោ, តេន វា, ខុរតិ លោមំ ធិន្ទតីតិ ខុរោ, តេន វា
សំហារបេន្ទិយាតិ សម្ពុត្តោ។ សំហារបេន្ទិយាតិ អបនេន្ទិយាតិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទំ

៨០៣. តតិយេ មុត្តករណាតលយាតនេតិ មុត្តករណាស្ស តលំ បាណំ
បហារណំ មុត្តករណាតលយាតនំ, តស្មី មុត្តករណាតលយាតនេ និមិត្តភូតេ។
តាវ មហាន្តិ អតិវិយ មហាន្តិ។ កេសវេនាបីតិ កិញ្ញក្ខេនាបី។ សោ ហិ កេ
ជលេ សរតិ បវត្តតីតិ កេសរោតិ វុច្ឆតិ។

៨០៥. គណ្ណំ វាតិ បីឡកំ វា។ វណំ វាតិ អរុំ វាតិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

៨០៦. ចតុត្ថេ រញ្ជោ ឌីរោធា រាជោរោធា, បុរាណោ រាជោរោធា
បុរាណរាជោរោធាតិ វេនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “បុរាណោ”តិ អាទិ។ “គិហិកាវេ”តិ
ឥមិនា បុរាណោតិ ឯត្ថ លាបច្ចយស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ ចិរាចិរន្តិ
និចាតបដិវ្យបកំ។ តេន វុត្តំ “ចិរេន ចិរេនា”តិ។ “សក្កោថា”តិ ឥមិនា កបំ តុម្ហ
រាគចិត្តំ បដិហានិច្ចា អត្តានំ ជារេថ ជារេតុំ សក្កោថាតិ អត្តំ ទស្សេតិ។
អនារោចិតេបីតិ ភូតតោ អនារោចិតេបី។

៨០៧. ជតុនាតិ លាទាយ។ បដ្ឋនណ្ហាកេតិ បដុកាវេន ហាតិ បវត្ថតីតិ បដ្ឋោ,
សោយេវ ធន្លោ បដ្ឋនណ្ហោ, តស្ស បវេសនំ បដ្ឋនណ្ហកំ, តស្មី និមិត្តភូតេ។
ឯតន្តិ “ជតុមជ្ឈកេ”តិ ឯតំ វេចនន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទំ

៨០៨. បញ្ចមេ “អតិកម្មីរ”ន្តិបទំ កិរិយាវិសេសនន្តិ អាហា “អតិអន្លោ
បវេសេត្វា”តិ។ “ឧទកេន ឆោវនំ កុរុមាណា”តិ ឥមិនា “ឧទកសុទ្ធិក”ន្តិបទស្ស
ឧទកេន សុទ្ធិយា ករណាន្តិ អត្ថំ ធស្សេតិ។

៨០៩. ទុដ្ឋុលបត្តបរមន្តិ ឯតុ ទ្វេ អដ្ឋុលានិ ច ទ្វេ បញ្ញានិ ច ទុដ្ឋុលបត្តំ,
ឧត្តរេនេ បុត្តបទលោចោ។ ទុដ្ឋុលបត្តំ បរមំ បមាណំ ឯតស្ស
ឧទកសុទ្ធិកស្សតិ ទុដ្ឋុលបត្តបរមំ។ វិត្តារតោ ទុដ្ឋុលបរមំ, គម្ពីរតោ
ទ្វិបត្តបរមន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ តេនាហា “វិត្តារតោ”តិអាទិ។ អដ្ឋុលំ បវេសេន្តិយាតិ
សម្ពន្ធា។ ហិតិ សច្ចំ។ “ចតុន្តំ វា”តិ ឥទំ ឧក្កជ្ឈវេសេន វុត្ថំ, តិណ្ឌាម្បិ បត្តំ ន វដ្ឋតិ,
ចតុន្តំ បន បគេវាតិ អត្តោតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទំ

៨១០. ធម្មេ ភត្តស្ស វិស្សជ្ជនំ ភត្តវិស្សត្តោតិ វុត្ថេ ភត្តកិច្ចន្តិ ធស្សេន្តោ
អាហា “ភត្តកិច្ច”ន្តិ។ ចានិយសន្នេន ចានិយថាលកំ គហោតត្ថំ, វិច្ចបនសន្នេន
ពីជនី គហោតត្ថា, ឧបសន្នោ សមីបត្តោតិ សត្តំ ធស្សេន្តោ អាហា “ឯកេន
ហេតុនា”តិអាទិ។ “អច្ឆាវនតី”តិបទស្ស អតិក្កមិត្វា វេទនាការំ ធស្សេតិ
“បុព្វេបី”តិអាទិនា។

៨១៧. “សុទ្ធខុទកំ វា ហោត្វ” តិ អាទិនា “ចានីយេនា” តិ វេចនំ ឧបលក្ខណំ
នាមាតិ ទស្សេតិ។ ទទិមត្តតិ ទទិមណ្ឌំ ទទិនោ សារោ, ទទិម្ហំ បសន្នោទកន្តិ វុត្តំ
ហោតិ។ រសោតិ មច្ឆរសោ មំសរសោ។ “អន្តមសោ ចីវរកណ្ណោបី” តិ ឥមិនា
“វិជ្ជបនេនា” តិ វេចនំ និទស្សនំ នាមាតិ ទស្សេតិ។

៨១៨. ទេតីតិ សយំ ទេតិ។ ទាបេតីតិ អញ្ញេន ទាបេតិ។ ឧភយម្បីតិ
ចានីយវិជ្ជបនទ្ធយម្បីតិ។ ធម្មំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទំ

៨២២. សត្តមេ “បយោគទុក្ខជំ នាមា” តិ ឥមិនា ហេជ្ជា វុត្តេសុ អដ្ឋេសុ
ទុក្ខជេសុ បុព្វបយោគទុក្ខជំ ទស្សេតិ។ ន កេវលំ បុព្វបយោគទុក្ខជំ
ឯត្តកមេវ, អថ ខោ អញ្ញម្បី ពហុ ហោតីតិ ទស្សេត្តោ អាហា “តស្មា” តិ អាទិ។
សង្ឃជ្ជនេសុបីតិ វិលោឡនេសុបិ។ ទន្តេហិ សម្ពាទតីតិ ទន្តេហិ ចុណ្ណាវិចុណ្ណំ
ករោតិ។ ឯត្តាតិ ឥមស្មី សិក្ខាបទេ, អញ្ញាយ ភិក្ខុនិយា ការាបេត្វាតិ
សម្ពន្ធា។ “អញ្ញាយា” តិ បទំ “វិញ្ញាបេត្វា” តិ បទេ ការិតកម្មំ។ មាតរម្បីតិ ឯត្ត
បិសន្នោ អញ្ញាវិញ្ញាបេត្វា ភុព្វានិយា បគេវាតិ ទស្សេតិ។ តាយ វាតិ
វិញ្ញាបិតភិក្ខុនិយា វា។ តន្តិ អាមកធម្មំ។ តន្តិ មហាបច្ឆរិយំ វុត្តវេចនំ។
បុព្វបរិវុទ្ធនិ បុព្វបរតោ វិវុទ្ធិ។ “អញ្ញាយ... បេ... ទុក្ខជមេវ” តិ បុព្វវេចនេ
ទុក្ខជមេវ វុត្តំ, បុន “អញ្ញាយ... បេ... ទុក្ខជ” តិ បច្ឆិមវេចនេ ចាចិត្តិយញ្ច
ទុក្ខជញ្ច វុត្តំ, តស្មា បុព្វបរិវុទ្ធនិ វុត្តំ ហោតិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

៨២៣. លព្ពមាទំ អាមកធម្មាន្តិ សម្ពន្ធា។ អញ្ញំ វា យំកិញ្ចីតិ មុគ្គមាសាទីហិ
វា លាពុកុម្ពណ្ណាទីហិ វា អញ្ញំ យំកិញ្ចី តិលាទី វាតិ។ សត្តមំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទំ

៨២៤. អដ្ឋមេ និព្វិជ្ជាជកដោតិ ឯត្ថ ឧត្តរឫបទស្ស ធម្មិសមាសញ្ច បុព្វបទេន
ពាហិរត្ថសមាសញ្ច ទស្សន្តោ អាហា “និព្វិជ្ជា”តិអាទិ។ តត្ថ “រញ្ជោ ភតិ”តិ
ឥមិណ រញ្ជោ ភដោ រាជកដោតិ ធម្មិសមាសំ ទស្សតិ, “ឯតេនា”តិ ឥមិណ
ពាហិរត្ថសមាសំ។ និព្វិជ្ជាតិ និវិជ្ជា បតិដ្ឋាបិតោតិ អត្តោ។ កេណីតិ រញ្ជោ
នាតព្ពស្ស អាយស្សេតមជ្ជវចនំ។ ឯតេនាតិ ព្រាហ្មណេន។ តតោតិ
ហំនន្តរតោ។ ភជសម្ពាតាយ កេណីយា បថត្តា ការណាត្តា ហំនន្តរំ ភជបថន្តិ
អាហា “តំយេវ ហំនន្តរ”ន្តិ។

៨២៥. ចត្តារិបិ វត្ថុនីតិ ឧទ្ធារាទីនិ។ ចាដេក្កន្តិ បដិវិសុំ ឯកេកមេវ។ ឧទ្ធារំ
វាតិអាទិសុ វាសទ្កេន ទន្តកដ្ឋាទយោបិ គហេតញ្ញាតិ អាហា “ទន្តកដ្ឋ...បេ....
ចាចិត្តិយមេវា”តិ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ ឧទ្ធារាទីសូតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នវមសិក្ខាបទំ

៨៣០. នវមេ រោមិមហិរតដ្ឋានេតិ រោមិមដ្ឋានេ ច ហិរតដ្ឋានេ ច។ រោមិយតិ
អស្មិន្តិ រោមិយំ, តំយេវ រោមិមំ យការស្ស មការំ កត្វា។ ឯតានីតិ ឧទ្ធារាទីនិ។
សព្ពេសន្តិ ភិក្ខុភិក្ខុនីនំ។ យត្ថ បនាតិ យស្មី ខេត្តតិ។ នវមំ។

១០. ទសមសិក្ខាបទំ

៨៣៥. ទសមេ សោណ្ណា វាតិ សុរាសោណ្ណា វា។ មោរោតិ មយូរោ។ សុរោតិ
សុរោ។ មក្កដោតិ វានរោ។ អាទិសទ្កេន សប្បាទយោ សង្កណ្ណាតិ,
មក្កដាទយោបិ នច្ចន្តតិ សម្ពន្ធោ។ អសំយតភិក្ខុន្តិ វាចសិកកម្មេ
អសំយតានំ ភិក្ខុនំ, ធម្មភាណកគីតំ វា ហោត្វតិ យោជនា។ តន្តិយា គុណេន
ពន្ធា តន្តិពន្ធា។ “ភិ”ន្តិសម្ពាតោ រាសន្តោ ឯតិស្សាតិ ភេរិ។ កុដេន កតា ភេរិ

ក្នុងភេរី, តាយ វាទិតំ ក្នុងភេរីវាទិតំ, តំ វា។ ឧទកភេរីតិ ឧទកេន បក្ខិត្តា ភេរី,
តាយ វាទិតម្បី ហោតូតិ សម្ពន្ធោ។

៨៣៦. តេសំយេវាតិ យេសំ នច្ចំ បស្សតិ, តេសំយេវ។ យទិ បន
នច្ចគីតវាទិតេ វិសុំ វិសុំ បស្សតិ សុណាតិ, ចាដក្កា អាបត្តិយោតិ ឧស្សេន្តោ
អាហា “សចេ បនា” តិអាទិ។ អញ្ញតោតិ អញ្ញតោ ទេសតោ, បស្សតិ តិ សម្ពន្ធោ។
“ឌីលោកេត្វា” តិ បទេ អបេក្ខិតេ ឧបយោគតេ តោបច្ចយោ ហោតិ។ អញ្ញំ
ឌីលោកេត្វាតិ ហិ អត្ថោ។ អញ្ញតោ វាទេន្តេ បស្សតិ តិ យោជនា។ ភិក្ខុនី ន
លភតិ តិ សម្ពន្ធោ។ អញ្ញេ វត្ថុម្បីតិ សម្ពន្ធោ។ ឧបហារន្តិ បូជំ។ ឧបជ្ជានន្តិ
ចារិចរិយំ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ សយំ នច្ចាទីសុ។

៨៣៧. អន្តរាមេ វាតិ អារាមស្ស អន្តរេ វា។ ពហិអារាមេ វាតិ អារាមស្ស
ពហិ វា។ អញ្ញេន វាតិ សលាកកត្តាទីហិ អញ្ញេន វា។ តាទិសេនាតិ យាទិសោ
ចោរាទិឧបទ្កវេ, តាទិសេនាតិ។ ទសមំ។

លសុណាវត្តោ បឋមោ។

២. អន្ធការវត្តោ

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

៨៣៨. អន្ធការវត្តស្ស បឋមេ អប្បធិបេតិ ឧបលក្ខណាវសេន វុត្តត្តា
អញ្ញេហិ អាលោកា គហោតញ្ញាតិ ឧស្សេន្តោ អាហា
“បទីបចន្ទស្វរិយអគ្គីសូ” តិអាទិ។ អស្សាតិ “អប្បធិបេ” តិបទស្ស។

៨៣៩. នវហោអស្សាទាបេក្ខា ហុត្វា ច វស្សាទតោ អញ្ញវិហិតាវ ហុត្វា
ចាតិ យោជនា។ ឥមិនា “សន្តិជ្ជតិ វា សល្លបតិ វា” តិ បទេ កិរិយាវិសេសនការំ

ទស្សន៍។ ទាននៃ វា និមិត្តភូតេន, បូជាយ វា និមិត្តភូតាយ មន្តេតីតិ
យោជនាតិ។ បឋម។

២. ទុតិយសិក្ខាបទំ

៨៤២. ទុតិយេ ឥន្ទមេវ បទំ ជានន្តិ សម្ពន្ធាតិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទំ

៨៤៦. តតិយេ “ឥន្ទមេវ” តិ បទំ អនុវត្តតត្ថំ។ តាទិសមេវាតិ
បឋមសទិសមេវាតិ អត្ថោតិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

៨៥០. ចតុត្ថេ កណ្តាស្ស សមីបំ និកណ្តំ, តមេវ និកណ្តាកន្តិ វុត្ថេ
កណ្តាមូលន្តិ អាហា “កណ្តាមូលំ វុច្ឆតិ” តិ។ “កណ្តាមូលេ” តិ ឥមិនា
“និកណ្តាក” ន្តិ ឯត្ថ ភុម្មត្ថេ ឧបយោគវចនន្តិ ទស្សន៍។ អាហារណត្តាយាតិ
អាហារាបនត្តាយាតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទំ

៨៥៤. បញ្ចមេ តេសន្តិ យរសាមិកានំ។ យរម្បីតិ ន កេវលំ អាសនមេវ,
យរម្បិ សោធមាតិ អត្ថោ។ តតោតិ បរិវិតក្កនតោ, បរន្តិ សម្ពន្ធា។

៨៥៨. ចោរា វា ឧដ្ឋិតា ហោន្តិតិ យោជនាតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទំ

៨៦០. ឆដ្ឋ អភិធិសីទេយ្យាតិ ឯត្ថ អភិសន្នោ ឧបសគ្គមត្តោវាតិ ទស្សន្តោ
អាហា “ធិសីទេយ្យ” តិ។ ឯសេវ នយោ អភិធិបន្ថេយ្យាតិ ឯត្ថាបិ។ ទេ
អាបត្តិយោតិ សម្ពន្ធាតិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទំ

៨៦៤. សត្តមេ សត្តន្តិ សកលំ វត្ថុព្រាជនន្តិ។ សត្តមំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទំ

៨៦៥. អដ្ឋមេ អនុត្តានវចនំ នត្ថិតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នវមសិក្ខាបទំ

៨៧៥. នវមេ អភិសមេយ្យាតិ ឯត្ថ សបធាតុស្ស អក្កោសនត្ថំ អន្តោកត្វា
ករធាតុយា អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “សបថំ ករេយ្យ” តិ។ និរយេ និព្ពត្តាម្ពីតិ
អហំ និរយេ និព្ពត្តា អម្ពីតិ យោជនា។ និរយេ និព្ពត្តត្វតិ ឯសា ភិក្ខុនី និរយេ
និព្ពត្តត្វតិ យោជនា។ វ្យាទិសា ហោត្វតិ មម សទិសា ហោត្វតិ អត្ថោ។
កាលាតិ ឯកក្ខិកាលា, ទ្វក្ខិកាលា វា។ កុណីតិ ហត្ថចាទាទិវដ្តា។

៨៧៨. ឯទិសាតិ វិរូចាទិជាតិកា។ វិរមស្សតិ វិរមាហិ។ អទ្ធាតិ បុរិសំ។ នវមំ។

១០. ទសមសិក្ខាបទំ

៨៧៩. ទសមេ អនុត្តានដ្ឋានំ នត្ថិតិ។ ទសមំ។

អន្ធការវក្កោ ទុតិយោ។

៣. នត្តវក្កោ

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

៨៨៣. នគ្រវគ្គស្ស បឋមេ ព្រហ្មចរិយេន ចិល្លោនាតិ ចិល្លោន ព្រហ្មចរិយេន កី ទុខោ នាមាតិ អត្តោ។ “ព្រហ្មចរិយស្ស ចរណោនា”តិ ឥមិនា ចិល្លាសទ្ធស្ស ចរណំ ចិល្លាន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “ន អញ្ញំ ជីវ”ន្តិ ឥមិនា ឯវត្ថំ ទស្សេតិ, អញ្ញត្តាចោហនំ វាតិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទំ

៨៨៧. ទុតិយេ អនុត្តានជ្ជានំ នត្ថិតិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទំ

៨៩៣. តតិយេ អនន្តរាយិកិនីតិ ឯត្ថ នត្ថិ អន្តរាយោ ឯតិស្សាតិ អនន្តរាយា, សា ឯវ អនន្តរាយិកិនីតិ វចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “អនន្តរាយា”តិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

៨៩៨. ចតុត្ថេ បញ្ចាបាទ្តិ សមាហរេទិគុ, ណិកបច្ចយោ សូត្តោ។ សង្ឃជិចារោតិឯត្ថ កេនជ្ជេន សង្ឃជិ នាម, ចារសន្នោ កិមត្តោតិ អាហា “បរិភោគវសេន វា”តិអាទិ។ តត្ថ សង្ឃជិតជ្ជេនាតិ សំហរិតជ្ជេន។ ឥមិនា “កេនជ្ជេន សង្ឃជិ នាមា”តិ បុច្ឆំវិសន្នេតិ។ “បរិវត្តន”ន្តិ ឥមិនា “ចារសន្នោ កិមត្តោ”តិ ចោទនំ បរិហរតិ។ បញ្ចាសូតិ តិជីវំ ឧទកសាជិកា សំកច្ចិកាតិ បញ្ចាសូតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទំ

៩០៣. បញ្ចមេ “ជីវសង្គមនិយ”ន្តិឯត្ថ សង្គមេតព្វំ បដិទានតព្វន្តិ
សង្គមនិយន្តិ កមុធាតុស្ស បដិទានតព្វ អនិយសទ្ធស្ស កម្មតព្វ, ‘ជីវព្វ តំ
សង្គមនិយព្វ’តិ ជីវសង្គមនិយន្តិវិសេសនបរបទការព្វ ទស្សន្តោ អាហ
“សង្គមេតព្វំ ជីវ”ន្តិ។ តត “សង្គមេតព្វំ ជីវ”ន្តិ ឥមិនា កម្មតព្វ
វិសេសនបរបទការព្វ ទស្សតិ។ “បដិទានតព្វជីវ”ន្តិ ឥមិនា កមុធាតុយា អត្ថំ
ទស្សតិ អធិប្បាយវសេនាតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទំ

៩០៤. ធម្ម “អញ្ញំ បរិក្ខារ”ន្តិឯត្ថ បរិក្ខារស្ស សរូបំ ទស្សន្តោ អាហ
“យំកិញ្ច”តិអាធិ។ យំកិញ្ច អញ្ញតរន្តិ សម្ពន្ធោ។ កិត្តកំអក្សនកន្តិ កិ
បមាលោន អក្សន អរបំ ជីវំ។ ធាតុកាមត្ថាតិ តុម្ភេ ធាតុកាមា ភវថាតិ
អត្តោ។ កតិចាហោនាតិ កតិបយានិ អហានិ កតិចាហំ, យការលោហោ។
កតិបយសន្នោហិ ទិវិវាចកោ រុទ្ធិសន្នោ, តេន កតិចាហោន។ សមគ្សន្តិ
អប្បគ្សំ។ សំសន្នោ ហិ អប្បត្ថវាចកោតិ។ ធម្មំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទំ

៩០៥. សត្តមេ “វិបក្កមីស្វ”តិ ឯត្ថ វិវិធំ ហំនំ បក្កមីស្វតិ ទស្សន្តោ អាហ
“តត្ថ តត្ថ អគមីស្វ”តិ។ អម្ហាកម្មិ អាគមនន្តិ សម្ពន្ធោ។

៩០៦. កតិចាហោនឧប្បន្និស្សតិ កតិចាហោន ជីវំ ឧប្បន្និស្សតិ។
តតោតិ តស្មី ជីវុប្បន្ននកាលេតិ។ សត្តមំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទំ

៩១៦. អដ្ឋមេ យេ នាជកំ នាជន្តិ, តេ នជា នាមាតិ យោជនា។ ឥមិនា នជកំ
 នាជន្តិទិ នជាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ យេ នច្ឆន្តិ, តេ នាជកា នាមាតិ យោជនា។
 ឥមិនា សយំ នជន្តិទិ នាជកាតិ វចនត្ថំ ទីបេតិ។ វិសវវត្តាទីស្វតិ ឯត្ថ វិសោ
 នាម វេណុ។ វត្តា នាម នទ្ធិកា។ អាទិសទ្ធន វជ្ជអាទយោ សង្គណ្ហាតិ។ យេ
 លង្ក្យនកម្មំ ករោន្តិ, តេ លង្ក្យកា នាមាតិ យោជនា។ មាយាការាតិ ឯត្ថ មាយា
 នាម មយនាមកេន អសុរេន សុរេ ចលយិតុំ កតត្តា មយស្ស ឯសាតិ មាយា,
 តំ ករោតីតិ មាយាការោ, មយនាមកោ អសុរោយេវ។ អញ្ញោ បន វុឡីវសេន
 “មាយាការា”តិ វុឡីវសេន។ សោកេន ឈាយនំ ឧប្បនំ សោកជ្ឈាយំ, សុរាជំ
 សោកជ្ឈាយំ ករោតីតិ សោកជ្ឈាយិកោ, មយនាមកោ អសុរោយេវ។ អញ្ញោ
 បន វុឡីវសេន “សោកជ្ឈាយិកា”តិ វុឡីវសេន។ ឥតិ ឥមមត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ
 “សោកជ្ឈាយិកា នាម មាយាការា”តិ។ កុម្មុបុណិកា នាមាតិ ឯត្ថ វិស្សជ្ជត្តា
 ជីវីយតីតិ បុណោ, សទ្ធា។ កុម្មុស្ស បុណោ កុម្មុបុណោ។ តេន កិឡន្តិទិ
 កុម្មុបុណិកា, ឥតិ ឥមមត្ថំ ទស្សេតិ “យជកេន កិឡនកា”តិ ឥមិនា។
 ពិម្ពិសកន្តិ ចតុរស្សអម្ពណាតាឡនំ, តំ វាទន្តិទិ ពិម្ពិសកវាទកាតិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នវមសិក្ខាបទំ

៩២១. នវមេ តេសន្តិ យេ “ន មយំ អយ្យេ សក្កោមា”តិ វទន្តិ, តេសំ។
 ទស្សេតិ អច្ឆាទស្សេតិ។ នវមំ។

១០. ទសមសិក្ខាបទំ

៩២៧. ទសមេ យស្សាតិ កថិនស្ស។ ឧត្តារមូលកោតិ ឧត្តារមូលកោ។
 សទ្ធាបរិចាលនត្ថន្តិ កថិនុត្តារំ យាចន្តស្ស សទ្ធាយ បរិចាលនត្ថន្តិ។ ទសមំ។

នគ្រវគ្គោ តតិយោ។

២. តុវដ្ឋវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

៩៣៣. តុវដ្ឋវគ្គស្ស បឋមេ “តុវដ្ឋ និបដ្ឋាយ”ន្តិ ធាតុចារ្យេសុ
(សទ្ធិនីតិធាតុមាលាយំ ១៨ ជការាន្តធាតុ) វុត្តត្តា “តុវដ្ឋយ្យន្តិ និបដ្ឋយ្យ”ន្តិ
វុត្តន្តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទំ

៩៣៧. ទុតិយេ ឯកត្ថរណាចារុវណាន្តិឯត្ថ ឧត្តរបទានំ ទ្វន្ធការំ, បុព្វបទេន
ច ពាហិរត្ថសមាសការំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “ឯក”ន្តិអាទិ។ តត្ថ ចេវ, ចសទ្ធេហិ
ទ្វន្ធការំ ធីបេតិ, “ឯតាស”ន្តិឥមិនា ពាហិរត្ថសមាសការំ។ ឯតន្តិ
“ឯកត្ថរណាចារុវណា”តិ ឯតំ នាមន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទំ

៩៤១. តតិយេ ឧឡារកុលាតិ ជាតិសេដ្ឋកុលា, ឥស្សរិយភោគាធិហិ វា
វិបុលកុលា។ គុណេហិតិ សីលាធិគុណេហិ។ “ឧឡារាតិ សម្ភារីតា”តិ ឥមិនា
ឥតិលោបតុល្យាធិករណសមាសំ ទស្សេតិ។

“អភិក្ខតា”តិ ឥមិនា “អបកតា”តិ ឯត្ថ ករធាតុ សព្វធាតុត្ថវាចីបិ ឥធ
អបបុព្វត្ថាវិសេសតោ អភិកវនេត្ថ វុត្តតីតិ ទស្សេតិ។ ឯតាសន្តិ ភិក្ខុនីនំ។
“សញ្ញាបយមាណា”តិ ឥមិនា សញ្ញាបនំ សញ្ញត្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
ហេតុនាហារណាធិហិតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធនេ ឧបមាទយោ សម្ពុណ្ណាតិ។ “វិវិដេហិ
នយេហិ ញាបនា”តិ ឥមិនា វិវិដេហិ ញាបនំ វិញ្ញត្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

៩៤៣. ចង្អុលនៃ បទវាវគណនាយ អាបត្តិយា ន ការតែឆ្ងោតិ អាហា
“និវត្តនគណនាយា”តិ។ បទាទិគណនាយាតិ បទអនុបទាទិគណនាយាតិ។
តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

៩៤៤. ចតុត្ថេ អនុត្តានជ្ជានំ នត្ថិតិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទំ

៩៥២. បញ្ចមេ អាណត្តា ភិក្ខុនីតិ យោជនា។ ឥទេវា បច្ឆាសន្នវសេន វុត្ថំ
យំ កិញ្ចិបិ អាណាបេតុំ សក្កលោយ្យត្តាតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មាទិសិក្ខាបទំ

៩៥៥. ធម្មសត្តម-អជ្ជម-នវមេសុ អនុត្តានវចនំ នត្ថិតិ។ ធម្មសត្តម អជ្ជម
នវមាទិ។

៧. ធនមសិក្ខាបទំ

៩៧៣. ធនមេ អហុន្និកាតិ តស្មី កាលេ, ទេសេ វា សម្ពាធស្ស នាមមេតន្តិ
អាហា “អហុន្និកាតិ សម្ពាធា”តិ។

៩៧៥. យថា “ឧត្តរិធម្បញ្ញវាចាបី”តិ (ចា.បិ. ៦២-៦៥) ឯត្ថ បញ្ចសន្នោ ន
កោចិ អត្ថោ, វាចាសិលីដ្ឋត្ថំ លោកវាហារវសេន វុត្ថោ, ន ឯវមិធន, ឥធន បទ
អត្ថោ អត្ថិ, បញ្ច យោជនាទិ គច្ឆន្តិយាបិ អនាបត្តិយេវាតិ អាហា
“បវាវេត្វា...បេ.... អនាបត្តិ”តិ។ បច្ឆាគច្ឆតីតិ បដិធិវត្ថុត្វា អាគច្ឆតីតិ។ ធនមំ។

តុវត្ថុវគ្គោ ចតុត្ថោ។

៥. ចិត្តាការវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

៩៧៨. ចិត្តាការវគ្គស្ស បឋមេ រញ្ជ្រា កើឡនជ្ជានំ អគារំ រាជាការន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “រញ្ជ្រា កើឡនយរ”ន្តិ។ ចិត្តំ អគារំ ចិត្តាការំ។ អារាមន្តិ នគរតោ នាតិទ្ធរអារាមោតិ អាហា “ឧបវន”ន្តិ។ ឧយ្យានន្តិ សម្មន្ទបុប្ផជលតាយ ឧទ្ធុំ ឧល្លោកេត្វា មនុស្សា យន្តិ គច្ឆន្តិ ឯត្ថាតិ ឧយ្យានំ។ ចោក្ខវណ្ឌិន្តិ ចោក្ខវំ បទុមំ នេតីតិ ចោក្ខវណ្ឌី។ បញ្ចបីតិ រាជាការាទិនិ បញ្ចបី។ សព្ពត្ថាតិ ធស្សនត្ថាយ គមនេ ច គន្ធា បស្សនេ ចាតិ សព្ពេសុ។

៩៨១. “អដ្ឋារាមេ”តិអាទិនា អារាមេ ឋិតាយ អារាមតោ ពហិ កតេ រាជាការាទិកេ បស្សន្តិយាបិ អនាបត្តិតិ ធស្សេតិ។ តានិទិ រាជាការាទិនិទិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទំ

៩៨២. ទុតិយេ អនុត្តានជ្ជានំ នត្តិតិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទំ

៩៨៨. តតិយេ យត្តកន្តិ យត្តកំ សុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ អញ្ជិតន្តិ កង្ខិតំ។ តស្មិន្តិ តត្ថកេ សុត្តេតិ សម្ពន្ធា។ តក្កម្ពីតិ ឯត្ថ តក្កោតិ ឯកោ អយោមយោ សុត្តកន្តនស្ស ឧបករណវិសេសោ។ សោ ហិ តកិយតិ សុត្តំ ពន្លិយតិ ឯត្ថ,

ឯតេជានតិ វា តក្កោតិ វុច្ចតិ, តស្មី។ កន្លងតោតិ កន្ល័យតេ កប្បាសាធិការស្ស
ធិន្ទ័យតេ កន្លងំ, តតោ។

៩៨៩. ធសិកសុត្តាធិន្ទិ ឯតុ ធនាតិ វត្ថុស្សវាយវោ។ សោ ហិ ធិយ្យតិ
អវខណ្ឌិយតីតិ ធនាតិ វុច្ចតិ, តស្សំ ធនាយំ បវត្ថំ ធសិកំ, តមេវ សុត្ថំ
ធសិកសុត្ថំ។ អាធិសន្នេន វក្ខមាណំ ទុក្ខន្ទិតសុត្តាធិ សង្កណ្ណាតីតិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

៩៩២. ចតុត្ថ អាធិ កត្វាតិ ឆោវនាធិនិ អាធិ កត្វា។ ខាធនិយាធិស្វតិ
បូវខាធនិយាធិសុ។ រូបគណាធាយាតិ បូវាធិនំ សណ្ឋានគណាធាយ។

៩៩៣. យាគុចានេត្ត យាគុសម្ព័ន្ធតេ ចានេ។ តេសន្តិ មនុស្សានំ។
វេយ្យាវច្ឆករដ្ឋានេ វេយ្យាវច្ឆករដ្ឋានេ មាតាបិតរោ អត្តនោ វេយ្យាវច្ឆករដ្ឋានេ
វេយ្យាវច្ឆករដ្ឋានេ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទំ

៩៩៦. បញ្ចមេ វិនិច្ឆ័នន្តិតិ អធិករណំ វិនិច្ឆ័នន្តិ ភិក្ខុនីតិ យោជនាតិ។
បញ្ចមំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទំ

៩៩៩. ធម្មេ អនុត្តានវចនំ នត្ថិតិ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទំ

១០០៧. សត្តមេ “បុន បរិយាយេ” តិ ឯត្ថ បរិយាយសន្តោ វាវេវេចនោតិ
អាហា “បុន វាវេ” តិ។ មហាគ្សបីវរុទ្ធិ មហាគ្សំ អាវសថបីវរុទ្ធិ។ សត្តមំ។

៨. អដ្ឋមសិក្ខាបទំ

១០០៨. អដ្ឋមេ អនិស្សន្និក្ខាតិ ឯត្ថ ព្រហ្មទេយ្យេន ន អនិស្សន្នំ, អថ ខោ
តាវកាលិកមេវាតិ ទស្សន្តោ អាហា “រក្ខនត្តាយា” តិអាទិ។

១០០៩. បដិជត្តិកន្តិ រក្ខណាកំ។ វចីភេទន្តិ “បដិជត្តាហី” តិ វចីភេទំ។ រដ្ឋេតិ
វិជិតេ។ តញ្ញំ វបន្តិ កាមនិគមាទយោ តិជ្ជន្តិ ឯត្តាតិ រដ្ឋន្តិ វុច្ឆតិ តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នវមសិក្ខាបទំ

១០១០. នវមេ សិប្បសន្តោ បច្ចេកំ យោជេតញ្ចោ “ហត្ថិសិប្បញ្ចោ
អស្សសិប្បញ្ចោ រថសិប្បញ្ចោ ធនុសិប្បញ្ចោ ជរុសិប្បញ្ចោ” តិ។ តត្ថ ជរុសិប្បន្តិ
អសីកឿនសិប្បំ។ មន្តសន្តោបិ បច្ចេកំ យោជេតញ្ចោ “អាថព្ពណមន្តោ ច
ទីលនមន្តោ ច វសីករណមន្តោ ច សោសាបនមន្តោ ចា” តិ។ តត្ថ
អាថព្ពណមន្តោតិ អាថព្ពណវេទេន វិហិតោ បរូបយាតករោ មន្តោ។
ទីលនមន្តោតិ សារធារុទីលំ មន្តេន ជប្បិក្ខា បថវិយំ និខណ្ឌិត្វា ធារណមន្តោ។
វសីករណមន្តោតិ មន្តេន ជប្បិក្ខា បរស្ស ឧម្មត្តភាវមាបន្នករណោ មន្តោ។
សោសាបនមន្តោតិ បរស្ស មំសលោហិតាទិសោសាបនមន្តោ។
អគទបយោគោតិ ភុសវិសស្ស បយោជនំ។ អាទិសន្តេន អញ្ជោបិ
បរូបយាតករណោ សិប្បេ សង្កណ្ណាតិ។ យក្ខបរិក្ខន្តិ យក្ខេហិ សមន្តតោ
តាណំ។ នាគមណ្ឌលន្តិ សប្បានំ បវេសននិវារណត្ថំ មណ្ឌលពាន្ធមន្តោ។
អាទិសន្តេន វិសបដិហននមន្តោទយោ សង្កណ្ណាតិ តិ។ នវមំ។

១០. ធនធានសិក្ខាបទ

១០១៨. ធនធាន អនុវត្តន៍ចំណេះដឹង និង ទិន្នន័យ។ ធនធាន។

ចិត្តការវិវឌ្ឍ បញ្ហាមេ។

៦. អារម្មណ៍

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

១០២៥. អារម្មណ៍ស្រស់ស្អាត បឋម ឧបច្ចារ្យ អបរិក្ខត្តស្រស់ អារម្មណ៍
បរិក្ខត្តស្រស់បាដ្ឋាន ឧបច្ចារ្យ។

១០២៧. “សីសានុលោកិកា” តិ សាមញ្ញតោ វុត្តបិ ភិក្ខុនិមមេវ សីសន្តិ
អាហា “ភិក្ខុនិមមេវ” ន្តិ។ យត្ថាតិ យស្មី ហំនេតិ។ បឋម។

២. ទុតិយសិក្ខាបទ

១០២៨. ទុតិយ អព្ពន្ធភោតិ អព្ពន្ធរ បរិយាបន្នោ, ជាតោ វា។ “សង្គ្រាមេសី” តិ
ឥមំនា សំហរីតិ ឯត្ថ ហរធាតុយា សង្គមនត្ថំ ធន្យេតិ។ ឆ្លាបិតាតិ កប្បកា។
តេ ហិ នហាបេន្តិ សោចាបេន្តិ ឆ្លាបិតាតិ វុច្ចន្តិ។ តន្តិ កាសាវនិវាសនន្តិ។
ទុតិយ។

៣-៤. តតិយ-ចតុត្ថសិក្ខាបទ

១០៣៦. តតិយចតុត្ថសុ អនុវត្តន៍ចំណេះដឹង និង ទិន្នន័យ។ តតិយចតុត្ថានិ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទ

១០៤៣. បញ្ចមេ “កុលេ មច្ឆរោ” តិ ឯត្ថ មច្ឆរនំ មច្ឆរោតិ វចនត្ថោ
កាតត្ថោ។ “តំ កុលំ អស្សន្ធនំ អប្បសន្ន” ត្ថិ កុលស្ស អវល្លំ ភាសតីតិ
យោជនា។ “ភិក្ខុនិយោ ធុស្សីលា ចាបធម្មា” តិ ភិក្ខុនីនំ អវល្លំ ភាសតីតិ
យោជនា។

១០៤៥. “សន្តិយេវ អាធិនវ” ត្ថិ សម្ពុទ្ធិយា សម្ពុទ្ធនំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “កុលស្ស វា
ភិក្ខុនីនំ វា” តិ ឥមំនា ធ្វើសុ អញ្ញាតវមេវ ន សម្ពុទ្ធា ហោតិ, អថ ខោ ទ្វយម្បីតិ
ទស្សេតីតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទំ

១០៤៨. ធម្មឱវាទាយាតិ ឯត្ថ ន យោ វា សោ វា ឱវាទោ ហោតិ, អថ ខោ
គរុធម្មាយេវាតិ អាហា “គរុធម្មត្ថាយា” តិ។ សហ វសតិ ឯត្ថ, ឯតេនាតិ វា
សំវាសោតិ វចនត្ថេន ឧចាសថបវារណា សំវាសោ នាមាតិ អាហា
“ឧចាសថបវារណាបុច្ឆនត្ថាយា” តិ។ “បុច្ឆនត្ថាយា” តិ ឥមំនា “សំវាសាយា” តិ
ឯត្ថ ឧត្តរបទលោបការំ ទស្សេតិ។ ឯត្ថាតិ ភិក្ខុនីវិភង្កេ, សិក្ខាបទេ វា ចាឡិយំ
វាតិ។ ធម្មំ។

៧-៩. សត្តម-អដ្ឋម-នវមសិក្ខាបទំ

១០៥៣. សត្តមដ្ឋមនវមេសុ អនុត្តានវចនំ នត្ថិ។ កេវលំ បន “ឥមិស្សាបិ” តិ
បទំវិសេសោ, ឥមិស្សាបិ ចាឡិយាតិ អត្ថោតិ។ សត្តមដ្ឋមនវមាធិ។

១០. ទសមសិក្ខាបទំ

១០៦២. ទសមេ ទ្វេ កាយា ឧបរិមកាយោ ហេដ្ឋិមកាយោតិ។ តត្ថ កដិតោ
ឧទ្ធី ឧបរិមកាយោ, ហេដ្ឋា ហេដ្ឋិមកាយោ។ តត្ថ “បសាខេ” តិ ឥទំ

ហេដ្ឋីមកាយស្ប ឆាមន្តិ អាហា “អធាកាយ” តិ។ ហ៊ីតិ សង្ខំ។ តតាតិ
អធាកាយតោ។ ឥមិនា បញ្ចមីពាហ៊ីរត្ថសមាសំ ធស្សេតិ។ រុក្ខស្ប សាខា
បភិដ្ឋិតា គតាវិយ ឧកោ ឡ បភិដ្ឋិតា គតាតិ យោជនា។

១០៦៥. ដាលេហ៊ីតិ ឯត្ថ ឥតិសន្នោ អាឡត្តោ។ តេន “ធារា” តិអាធិនិ ចត្តាវ
បទានិ សង្កណ្ណាតិ។ អាណាត្ថិទុក្ខជាតិ ហេដ្ឋា វុត្ថសុ អជ្ជសុ ទុក្ខជេសុ
វិនយទុក្ខជមេ។ សេសេស្វតិ ភិន្ននតោ សេសេសុ ដាលនាធិស្វតិ។ ធសមំ។

អាមាមវត្តោ ធរដ្ឋោ។

៧. គត្តិនិវត្តោ

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

១០៦៩. គត្តិនិវត្តស្ប បឋមេ កុច្ឆិ បរិដ្ឋោ សត្តោ ឯតិស្សា អត្ថីតិ
កុច្ឆិបរិដ្ឋសត្តា។ “កុច្ឆិ” តិបិ ចាហោ។ ឥមិនា គត្តិនិវត្តិ ឯត្ថ គត្តសន្នោ
កុច្ឆិជ្ជសត្តាវចកោតិ ធស្សេតិ។ គត្តសន្នោ (អភិធានប្បធិបិកាយំ ៩៤៤
គាថាយំ) ហិ កុច្ឆិជ្ជសត្តេ ច កុច្ឆិម្ហិ ច ឡិវកេ ច វត្ថុតីតិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទ

១០៧៣. ទុតិយេ ចញ្ញំ បិវតីតិ ចាយន្តោ, ធារកោ, សោ ឯតិស្សា អត្ថីតិ
ចាយន្តិ ធស្សេតិ អាហា “ចញ្ញំ ចាយមាធិ” តិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទ

១០៧៧. តតិយេ និត្តវិស្សតីតិ វដ្ឋទុក្ខតោ និត្តវិស្សតិ។

១០៧៩. ចាណាតិចាតា វេរមណីន្ត ឯត្ថ ចាណាតិចាតា វិរមតិ ឥមាយាតិ
វេរមណីតិ អត្ថេន សិក្ខាបទំ វេរមណី ឆាមាតិ អាហា “ចាណាតិចាតា
វេរមណីសិក្ខាបទ”ន្តិ។ យំ តំ សិក្ខាបទន្តិ សម្ពុទ្ធា។ សព្ពត្តាតិ “អទិន្នាធានា
វេរមណី”ន្តិអាទិសុ សព្ពេសុ វាក្យេសុ។ បព្ពជិតាយ សាមណេរិយាតិ សម្ពុទ្ធា។
ឯតាស្វតិ ធនុ សិក្ខាស្វតិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

១០៨៤. ចតុត្ថ “វុដ្ឋានសម្មតី”តិ បទំ “ហោតី”តិ បទេ កត្តា,
“ធាតញ្ញាយេវា”តិ បទេ កម្មន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមាទិសិក្ខាបទំ

១០៩៥. បញ្ចមាទិសុ នវមបរិយោសានេសុ សិក្ខាបទេសុ អនុត្តានដ្ឋានំ
នត្ថិតិ។ បញ្ចមធន្នសត្តមជ្ឈមនវមាទិ។

១០. ទសមសិក្ខាបទំ

១១១៦. ទសមេ វ្យុបកាសេយ្យាតិ ឯត្ថ កាសធាតុយា គត្យត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “គច្ឆេយ្យ”តិ។ ទសមំ។

គត្តិនិវត្តោ សត្តមោ។

៨. កុមារិក្ខតវត្តោ

១២-ក. បឋម-ទុតិយ-តតិយសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

១១១៩. កុមារិភូតវគ្គស្ស បឋមទុតិយតតិយេសុ យា បន តា
 មហាសិក្ខមាណតិ សម្ពុទ្ធា។ សត្តបឋមា ទ្វេ មហាសិក្ខមាណតិ គត្តិនិវគ្គ
 សញ្ញាសំ សិក្ខមាណំ បឋមំ វុត្តា ទ្វេ មហាសិក្ខមាណ។ តា បណាតិ
 មហាសិក្ខមាណ បន។ សិក្ខមាណាឥច្ឆេវ វត្តញ្ញាតិ សម្មតិកម្មេសុ សាមញ្ញតោ
 វត្តញ្ញា។ “គិហិកតា”តិ វា “កុមារិភូតា”តិ វា ន វត្តញ្ញា, វេទន្តិ ចេ, សម្មតិកម្មំ
 កុប្បតីតិ អធិប្បាយោ។ គិហិកតាយាតិ ឯត្ថ គិហិកតា ឆាម បុរិសន្តវគតា
 វុច្ឆតិ។ សា ហិ យស្មា បុរិសសម្ព័ន្ធតេន គិហិណា គមិយិត្ត, អដ្ឋាហារវសេន, គិហី
 វា គមិត្ត, តស្មា គិហិកតាតិ វុច្ឆតិ។ អយំ សិក្ខមាណតិ សម្ពុទ្ធា។ កុមារិភូតា
 ឆាម សាមណោរា វុច្ឆតិ។ សា ហិ យស្មា អគិហិកតត្តា កុមារី ហុត្វា ភូតា,
 កុមារិភាវំ វា ភូតា គតា, តស្មា កុមារិភូតាតិ វុច្ឆតិ។ តិស្សោបីតិ គិហិកតា
 កុមារិភូតា មហាសិក្ខមាណតិ តិស្សោបិ។ សិក្ខមាណតិ សិក្ខំ មាណេតីតិ
 សិក្ខមាណតិ។ បឋម ទុតិយ តតិយានិ។

២. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

១១៣៦. ចតុត្ថេ អនុត្តានវចនំ នត្ថិតិ។ ចតុត្ថំ។

៣. បញ្ចមសិក្ខាបទំ

បញ្ចមេ ឯត្ថ សិក្ខាបទេ “សង្ឃេន បរិច្ឆិន្ទិតញ្ញា”តិ យំ វចនំ វុត្តំ, តស្សាតិ
 យោជនាតិ។ បញ្ចមំ។

៦-៧-៨. ធម្មសត្តម-អដ្ឋមសិក្ខាបទំ

ធម្មសត្តមជ្ឈមេសុ អនុត្តានជ្ជានំ នត្ថិតិ។ ធម្មសត្តមជ្ជមាណិ។

៩. នវមសិក្ខាបទំ

១១៥៨. នវមេ អន្តោតិ អព្ពន្ធាវេ។ ឥមិនា អាត្មបសគ្គស្សត្ថំ ទស្សេតិ។
“សោក”ន្តិអាទិនា អន្តោ វាសេតិ បវេសេតីតិ អាវាសា។ សោកំ អាវាសា
សោកាវាសាតិ វេទនត្ថំ ទស្សេតិ។ យវំ យរសាមិកា អាវិសន្តិវិយ, ឯវំ អយម្បិ
សោកំ អាវិសតីតិ យោជនា។ ឥតីតិ ឯវំ។ យន្តិ សោកំ។ ស្វាស្សាតិ សោ អស្សា។
សោតិ សោកោ។ អស្សាតិ សិក្ខាមាណយ។ អាវាសោតិ អាវាសោកាសោ។
“ឯទិសា អយ”ន្តិ ឥមិនា “អជាទន្តិ”តិ ឯត្ថ អជាទនាការំ ទស្សេតីតិ។ នវមំ។

១០. ទសមសិក្ខាបទំ

១១៦២. ទសមេ អនាបុច្ឆាតិ ឯត្ថ ត្វាបច្ឆយោ លោចោតិ អាហ
“អនាបុច្ឆិត្វា”តិ។ ទិក្ខុត្ថន្តិ ទ្វេ វាវេ។ សកិន្តិ ឯកវាវំ។

១១៦៣. អបុព្ពំ សមុជ្ជានសីសំ ឥមស្សាតិ អបុព្ពសមុជ្ជានសីសំ។ ទិសុបិ
ហនេស្វតិ វាចាតោ ច កាយវាចាតោ ចាតិ ទិសុ ហនេសុបិ។
អនុជាតាបេត្វាតិ មាតាបិតុហិ ច សាមិកេន ច ន អនុជាតាបេត្វាតិ។ ទសមំ។

១១. ឯកាទសមសិក្ខាបទំ

១១៦៧. ឯកាទសមេ តត្ថាតិ “ចារិវាសិយធន្តនានេនា”តិ វេទនេ។
អញ្ញាត្រាតិ អញ្ញំ ហនំ។

ឯកំ អវ្មេសន្តិតិ ឯកំ ភិក្ខុំ ធម្មកថនត្ថាយ និយ្យោដេន្តិ។ អញ្ញំ បនាតិ
ឧចោសថិកតោ អញ្ញំ បន។

តត្រាតិ តេសុ ភិក្ខុសុ។ សុភាសុភំ នក្ខត្ថំ បឋតីតិ នក្ខត្ថចាបកោ។
នារុណាន្តិ កក្ខឡំ។ តេតិ ភិក្ខុ។ តស្សាតិ នក្ខត្ថចាបកស្ស ភិក្ខុស្ស។ “នក្ខត្ថំ
បដិមាទេន្តំ, អត្ថោ ពាលំ ឧបច្ឆតា”តិជាតកកថាឡិ (ជា. ១.១.៤៩)។ អយំ បនេត្ថ

យោជនា - នក្ខត្តំ បដិមាទេន្តំ ពាលំ អត្ថោ ហិតំ ឧបច្ចតា ឧបសមីបេ
អតិក្កមិត្វា អគាតិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ឆ្ងាទសមសិក្ខាបទំ

១១៧០. ឆ្ងាទសមេ នប្បហោតីតិ ភិក្ខុនិយោ និវាសាបេតុំ ន សក្កោតីតិ។
ឆ្ងាទសមំ។

១៣. តេរសមសិក្ខាបទំ

១១៧៥. តេរសមេ ឯកំ វស្សន្តិ ឯត្ថ វស្សសន្នោ សំវច្ឆរបិយាយោ,
ឧបយោគវចនញ្ច ភុម្មត្ថេ ហោតីតិ អាហា “ឯកស្មី សំវច្ឆរេ”តិ។ តេរសមំ។

កុមារិភូតវគ្គោ អជ្ឈមោ។

៩. ធនុចាហនវគ្គោ

១. បឋមសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

១១៨១. ធនុវគ្គស្ស បឋមេ កទ្ទមាទីនីតិ ចិត្តល្លាទីនិ។ អាទិសន្នេន
ឧទកាទីនិ សង្ក្ខណ្ហាតិ។ គច្ឆាទីនីតិ ខុទ្ទបាទបាទីនិ។ អាទិសន្នេន អញ្ញានិបិ ធន្តំ
ធារេតុំ អសក្កុណោយ្យានិ សម្ពាធជ្ឈានានិ សង្ក្ខណ្ហាតីតិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសិក្ខាបទំ

១១៨២. ទុតិយេ យានេនាតិ យន្តិ ឥច្ឆិតជ្ឈានំ សុខេន គច្ឆន្តិ អនេនាតិ
យានន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសិក្ខាបទំ

១១៩១. តតិយេ “វិប្បកិរិយីសូ”តិ កិរិយាបទស្ស កត្តនា អវិជាការតោ
កត្តារំ ទស្សតុំ វុត្តំ “មណាយោ”តិ។ មណាយោតិ ច រតនានីតិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសិក្ខាបទំ

១១៩២. ចតុត្ថ សីសូបគាធិស្វតិ អាទិសទ្ទេន គីរុបគាធយោ សង្គណ្ហាតិ។
យំ យន្តិ អលង្ការន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសិក្ខាបទំ

១១៩៩. បញ្ចមេ គន្ធន ចាតិ គន្ធពតិ អត្តនោ វត្ថុំ សូចេតិ បកាសេតីតិ
គន្ធា។ វណ្ណាកេន ចាតិ វិលេបនេន ច។ តញ្ញំ វណ្ណាយតិ ធរិសោភំ បកាសេតីតិ
វណ្ណាកន្តិ វុច្ឆតិ។ ចសទ្ទេន សមាហារទ្ធន្ធាក្សំ ធិបេតីតិ។ បញ្ចមំ។

៦. ធម្មសិក្ខាបទំ

១២០២. ធម្មេ អនុត្តានវចនំ នត្ថិតិ។ ធម្មំ។

៧. សត្តមសិក្ខាបទំ

១២០៨. សត្តមេ ឧម្ពុទ្ធនេតិ ឧប្បិឡិក្ខា មទ្ធនេ។ សំពាហនេបីតិ បុនប្ប្នំ
ពាហនេបីតិ។ សត្តមំ។

៨-១០. អដ្ឋមាធិសិក្ខាបទំ

១២១០. អដ្ឋមាធិសុ តិសុ អនុត្តានវចនំ នត្ថិតិ។ អដ្ឋមនវមទសមាធិ។

១១. ឯកាទសមសិក្ខាបទំ

១២១២. ឯកាទសមេ អភិមុខមេវាតិ អភិមុខេ ឯវ។ មុខស្ស ហិ អភិ
អភិមុខន្តិ វចនត្ថោ កាតត្ថោ, សត្តមិយា អំកាវោ។ ឥមិណ បុរតោតិ ឯត្ថ
តោបច្ឆយោ ភុម្មត្ថោ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ ឧបចារន្តិ ធានសហត្ថបចារន្តិ។
ឯកាទសមំ។

១២. ធានសមសិក្ខាបទំ

១២១៩. ធានសមេ “អនោកាសកត”ន្តិបទស្ស អយុត្តសមាសភាវញ្ច
វិសេសនបរបទពាហិរសមាសភាវញ្ច ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អកតធិកាស”ន្តិ។
ធិកាសោ ន កតោ យេនាតិ អនោកាសកតោ, ភិក្ខុ, តំ។ “អនិយមេត្វា”តិ
ឥមិណ “អនោទិស្សា”តិ បទស្ស ត្វាបច្ឆយន្តការំ ទស្សេតីតិ។ ធានសមំ។

១៣. តេរសមសិក្ខាបទំ

១២២៦. តេរសមេ ឧបចារេបីតិ អបរិក្ខត្តស្ស តាមស្ស
បរិក្ខេចាវហជ្ជានសម្ពាតេ ឧបចារេបិ។

១២២៧. “អន្ធិជីវិកាយា”តិ សាមញ្ញតោ វុត្ថេបិ
វិសេសោយេវាធិប្បតោតិ អាហ “សង្កត្តិកជីវិកមេវា”តិ។ សមន្តតោ បុរិសានំ
ទស្សនំ កន្ទិយតិ ជិដ្ឋិយតិ ឯត្ថាតិ សង្កត្តិ, អធិក្ខកឧព្វនាភិជ្ជានំ, សង្កត្តេ
និវសិតព្ពន្ធិ សំកក្ខិកំ, តមេវ ជីវន្តិ សង្កត្តិកជីវន្តិ។ តេរសមំ។

ធនុចាហានវគ្គោ នវមោ។

សញ្ញានេវ សិក្ខាបទានីតិ សម្ពុទ្ធា។ តតោតិ តេហិ
អជ្ជាសីតិសតសិក្ខាបទេហិ, អបនេត្វាតិ សម្ពុទ្ធា។

តត្រាតិ តេសុ ខុទ្ទកេសុ។ ឯត្តាតិ ធនេសុ សិក្ខាបទេសូតិ។

ភិក្ខុនិវិកន្ត្រេ ខុទ្ទកវណ្ណោនាយ

យោជនា សមត្តា។

៥. ចាជិទេសនីយសិក្ខាបទ-អត្ថយោជនា

ខុទ្ទកានំ អនន្តរា ចាជិទេសនីយា នាម អដ្ឋយេ ធម្មា សន្នេបេនេវ សង្កបំ
អារុទ្ធា សង្កឹតិកាវេហិ, តេសំ អដ្ឋន្នំ ចាជិទេសនីយនាមកានំ ធម្មានំ
សន្នេបេនេវ ឯសា វណ្ណោនា បវត្តតេតិ យោជនា។

១២២៨. យានិ សត្តិភេតវាទីនីតិ សម្ពន្ធោ។ ហិកិ វិត្តារោ។ ឯត្តាតិ អដ្ឋសុ
ចាជិទេសនីយេសុ។ ចាឡិវិនិមុត្តកេសូតិ ចាឡិកោវិនិមុត្តកេសុ។ សព្វេសូតិ
អទិលេសុ សត្តិភេតវាទីសូតិ។

ភិក្ខុនិវិកន្ត្រេ ចាជិទេសនីយវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

បនាតិ បក្ខន្តវជោតកោ។ យេ ធម្មា ឧទ្ទិដ្ឋាតិ សម្ពន្ធោ។ តេសន្តិ
ចាជិទេសនីយានំ។ បុន តេសន្តិ សេខិយអធិករណសមថធម្មានំ។

តន្តិ អត្ថវិនិច្ឆយំ, វិទូ វទន្តិកិ សម្ពន្ធោ។ យការោ បទសន្ធិករោ។ អយំ
បនេត្ថ យោជនា - តេសំ ចាជិទេសនីយានំ អនន្តរា យេ ច សេខិយា បញ្ចសត្តតិ
យេ ច ធម្មា, ចសន្តោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋោ, អធិករណ្ណាយា អធិករណសមថនាមកា
សត្ថ យេ ច ធម្មា ភកវតា ឧទ្ទិដ្ឋា, តេសំ សេខិយអធិករណសមថធម្មានំ យោ
អត្ថវិនិច្ឆយោវិកន្ត្រេ មយា វុត្តោ, តាទិសមេវ តំ អត្ថវិនិច្ឆយំ ភិក្ខុនីនំវិកន្ត្រេបិ
វិទូ វទន្តិ យស្មា, តស្មា តេសំ ធម្មានំ សេខិយអធិករណសមថធម្មានំ យា

អត្ថវណ្ណានា តត្ថ មហាវិភង្គវិសុំ មយា ន វុត្តា។ ឥមា អត្ថវណ្ណានា ឥធាបិ
ភិក្ខុនីនំ វិភង្គបិ, បិសន្នោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋោ, មយា ន វុត្តាយេវាតិ។ នកាវោ ធ្វិសុ
កិរិយាសុ យោជេតញ្ចោ។

“សញ្ញាសវបហំ មគ្គំ, បុញ្ញកម្មេន ចិមិនា;
ឧប្បាទេទ្វា សសន្តានេ, សត្តា បស្សន្តុ និព្ពតិ”ន្តិ។

អយំ គាថា ឯតវហិ ចោត្តកេសុ នត្ថិ, ដីកាសុ បន អត្ថិ។ តស្មា ឯវមេត្ត
យោជនា វេទិតញ្ចា - ឥមិនា បុញ្ញកម្មេន ច វិភង្គវណ្ណនាយ កតេន ឥមិនា
បុញ្ញកម្មេន ច អញ្ញេន បុញ្ញកម្មេន ច។ ចសន្នោ ហិ អវុត្តសម្មវណ្ណានត្ថោ។
សត្តា សព្វេ សត្តា សញ្ញាសវបហំ សព្វេសំ អាសវានំ វិហាតកំ មគ្គំ អរហត្តមគ្គំ
សសន្តានេ អត្ថនោ និយកជ្ឈត្ត ឧប្បាទេទ្វា ជនេទ្វា និព្ពតិ ខន្ធបរិនិព្ពានំ
ញ្ញាណាលោចនេន បស្សន្តុតិ។

ឥតិ សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

ភិក្ខុនិវិភង្គវណ្ណនាយ

យោជនា សមត្តា។

ជាទិលញ្ជិតនាមេន, នេកានំ វាចិតោ មយា;
ភិក្ខុនីនំ វិភង្គស្ស, សមត្តោ យោជនានយោតិ។

។ នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

មហាវគ្គយោជនា

១. មហាទន្ធកំ

១. ពោធិកថា

ឯវ្យកតោវិភង្គស្ស, កត្វាន យោជនានយំ;
មហាវគ្គទន្ធកស្ស, ករិស្សំ យោជនានយំ។

ឱកិទ្ធន្តិ ឱកយេសំ។ ចាតិមោក្ខានន្តិ ចាតិមោក្ខវិភង្គានំ។
ចាតិមោក្ខកហលោន ហេតុ តេសំ វិភង្គាបិ គហិតោ អភេទេន វា
ឱត្ថវបទលោបវសេន វា។ ទន្ធកន្តិ បញ្ញត្តិសម្មហំ។ ទន្ធសន្នោ ហេតុ
បញ្ញត្តិវាចកោ។ វិនយបញ្ញត្តិយោ វុច្ចន្តិ “ខន្នោ” តិ។ តេសំ សម្មហោ ទន្ធកោ។
អថវា ខន្នោតិ រាសិ។ ទន្ធសន្នោ ហិ រាសត្ថវាចកោ។ វិនយបញ្ញត្តិរាសិ វុច្ចន្តិ
“ខន្នោ” តិ។ កកាវោ បកាសកវាចកោ។ ខន្ធនំ វិនយបញ្ញត្តិរាសិនំ កោ
បកាសកោតិ ទន្ធកោ, តំ ទន្ធកំ។ អយំ បទេត្ថ យោជនា - ឱកិទ្ធន្តិ ចាតិមោក្ខានំ
សន្តិសមនន្តំ ទន្ធកោវិទា ទន្ធកេសុ កុសលា មហាថេរោ យំ ទន្ធកំ
សង្គាយីសុ, តស្ស ទន្ធកស្ស ទានិ សំវណ្ណាធាក្កមោ យស្មា សម្មត្ថោ, តស្មា
តស្ស ទន្ធកស្ស អយំ អនុត្តានត្ថវណ្ណាធា ហោតីតិ។

យេ អត្ថាតិ សម្ពន្ធា។ ហិសន្នោ បទាលង្គារោ។ យេសន្តិ បទានំ។ តេតិ តេ
អត្ថោ។ ភវេតិ ភវេយ្យ, ភវិតុំ សក្កុណោយ្យាតិ អត្ថោ។ តេសន្តិ អត្ថានំ។ កិទ្ធន្តិ កិ
បយោជនំ។ តេតិ អត្ថោ, ញាតុន្តិ សម្ពន្ធា។ អថវា តេតិ អត្ថោ, អវណ្ណិតាតិ
សម្ពន្ធា។ តេសំយេវាតិ អត្ថានមេវ។ អយំ បទេត្ថ យោជនា - បទភាជនីយេ
យេសំ បទានំ យេ អត្ថោ ភកវតា បកាសិតា, តេសំ បទានន្តិ ចាបសេសោ, តេ
អត្ថោ បុន វេទេយ្យម ថេ, កថា បរិយោសានំ សំវណ្ណាធាយ បរិនិជ្ជានំ ភវេ, ន
ភវេយ្យាតិ អធិប្បាយោ។ យេ ថេវ អត្ថោ ឧត្តានា, តេសំ សំវណ្ណាធាយ កិ

បយោជនំ, ន បយោជនន្តិ អធិប្បាយោ។ អធិប្បាយានុសន្និហិ ច អធិប្បាយេន ច
អនុសន្និនា ច ព្យញ្ញេន ច យេ បន អត្ថា អនុត្តានា, តេ អត្ថ, អត្ថា វា
អវល្លាតា យស្មា ញាតុំ ន សក្កា, តស្មា តេសំយេវ អត្ថានំ អយំ
សំវល្លាណនយោ ហោតីតិ។ ឥតិសន្នោ បរិសមាបនត្ថោ។

១. “តេន...បេ.... វេវញ្ញាយ”ន្តិអាធិសុ (ចារា. ១) ករណាវចនេ
វិសេសការណាមត្តិវិយ, “តេន...បេ.... បឋមាភិសម្ពុន្នោ”តិ ឯត្ថ កិញ្ញាបិ នត្ថិតិ
យោជនា។ អសធិសោបមាយំ។ កិញ្ញាបិសន្នោ ភវហត្ថដោតកោ, បន-សន្នោ
សម្ពាវនត្ថដោតកោ។ “ករណាវចនេនេវ”តិ ឯត្ថ ឯវការេន ឧបយោគវចនំ វា
ភុម្មវចនំ វា និវាវេតិ។ អភិលាចោតិ អភិមុខំ អត្ថំ លបតីតិ អភិលាចោ, សន្នោ។
អាធិតោតិ វេវញ្ញកណ្ណតោ។ ឯតន្តិ “តេន សមយេន ពុន្នោ ភគវា
ឧវុលោយ”ន្តិអាធិវចនំ។ “អញ្ញេសុបិ”តិ វត្វា តមេវត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ឥតោ
បវេសូ”តិ។

យធិវិសេសការណំ នត្ថិ, កី បនេតស្ស វចនេ បយោជនន្តិ ចោទេន្តោ
អាហា “កី បនេតស្ស”តិអាធិ។ ឯតស្សាតិ “តេន សមយេន ពុន្នោ ភគវា
ឧវុលោយ”ន្តិអាធិវចនស្ស។ និទានទស្សនំ បយោជនំ នាមាតិ យោជនា។
តមេវត្ថំ វិភាវេតុមាហា “យា ហិ”តិអាធិ។ យា បព្ពដ្ឋា ចេវ យា ឧបសម្បទា ច
ភគវតោ អនុញ្ញាតាតិ យោជនា។ យា និ ច អនុញ្ញាតានីតិ សម្ពុន្នោ។ តានីតិ
បព្ពដ្ឋាធិនិ។ អភិសម្ពោធិន្តិ អវហត្ថមគ្គញ្ញាណាបទដ្ឋានំ សព្វញ្ញតញ្ញាណាញ
សព្វញ្ញតញ្ញាណាបទដ្ឋានំ អវហត្ថមគ្គញ្ញាណាញ។ ពោធិមហាមណ្ឌាតិ
មហាដ្ឋានំ មគ្គញ្ញាណាសព្វញ្ញតញ្ញាណានំ បសន្នដ្ឋានេ ពោធិវុត្តមូលេតិ
អត្ថោ។ ឯវន្តិអាធិ និគមនំ។

តត្ថាតិ យំ “តេន សមយេន ឧរុវេលាយ”ន្តិអាធិវចនំ វុត្ថំ, តត្ថ។
ឧរុវេលាយន្តិ ឯត្ថ ឧរុសន្នោ មហាន្តបរិយាយោតិ អាហា “មហាវេលាយ”ន្តិ។
“វាលិករាសិម្ហ”តិ ឥមិនា វេលាសទ្ធស្ស រាសត្ថំ ទស្សេតិ, កាលសីមាធយោ
និវត្តេតិ។ យទិ បន “ឧរុ”តិ វាលិកាយ នាមំ, “វេលា”តិ មរិយាធាយ, ឯវត្ថោ សតិ
ននុ ឧរុយា វេលាតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្វោតិ អាហា “វេលាតិក្កមនហេតុ អាហាជា ឧរុ
ឧរុវេលា”តិ។ ឥមិនា វេលាយ អតិក្កមោ វេលា ឧត្តរបទលោបវសេន, វេលាយ
អាហាជា ឧរុ ឧរុវេលា បទរិបរិយាយវសេនាតិ ទស្សេតិ។ ឯត្ថាតិ
“ឧរុវេលាយ”ន្តិបទេ។ តមេវត្ថំ វិភាវេន្តោ អាហា “អតីតេ កិរា”តិអាធិ។ អនុប្បន្នេ
ពុទ្ធបព្វជិត្វាតិ សម្ពុទ្ធា។ តាបសបព្វជ្ជន្តិ ឥសិបព្វជ្ជំ, ន សមណបព្វជ្ជំ។
កតិកវត្ថុន្តិ ករណំ កតំ, កតេន បវត្ថំ កតិកំ, តមេវ វត្ថំ កតិកវត្ថុ។ អកំសុ
កិរាតិ សម្ពុទ្ធា។ យោតិ យោ កោចិ។ អញ្ញោតិ អត្តនា អបរោ។ សោ អាកិរត្វតិ
សម្ពុទ្ធា។ បត្តបុជេនាតិ បណ្ណេន កតេន បុជេន។ តតោតិ
កតិកវត្ថុករណតោ។ តត្ថាតិ តស្មី បទេសេ។ តតោតិ
មហាវាលិករាសិជននតោ, បវន្តិ សម្ពុទ្ធា។ នន្តិ តំ បទេសំ។ តន្តិ
មហាវាលិករាសី។

“ពោធិវុត្តមូលេ”តិ ឯត្ថ អស្សត្ថវុត្តស្ស ឧបចារវសេន ពោធិតិ នាមលភនំ
ទស្សេន្តោ អាហា “ពោធិ វុច្ឆតិ ចតុសុ មគ្គេសុ ញ្ញាណ”ន្តិអាធិ។ ឥមិនា ចត្តាវ
សទ្ធានិ ពុជ្ឈតីតិ ពោធិតិ វចនត្ថេន ចតុសុ មគ្គេសុ ញ្ញាណំ ពោធិ នាមាតិ
ទស្សេតិ។ ឯត្ថាតិ ពោធិម្ហិ, ពោធិយំ វា។ សមីបត្ថេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ វុក្ខោបីតិ
បិសន្នេន ន មគ្គញ្ញាណមេវាតិ ទស្សេតិ។ មូលេតិ អាសន្នេ។ បឋមាភិសម្ពុទ្ធាតិ
អនុនាសិកលោបវសេន សន្និទិ អាហា “បឋមំ អភិសម្ពុទ្ធា”តិ។ “ហុត្វា”តិ
ឥមិនា “បឋម”ន្តិបទស្ស ភាវនបុំសកំ ទស្សេតិ។ សព្វបឋមយេវាតិ សព្វេសំ
ជនានំ បឋមមេវ អភិសម្ពុទ្ធា ហុត្វាតិ សម្ពុទ្ធា។ ឯកោ ឯវ បល្លង្កោ

ឯកបល្លង្កាតិ អវិជ្ជាណាសមាសំ ធនេស្សនោ អាហា “ឯកេនេវ បល្លង្កេនា”តិ។
“សកី...បេ.... អាកុដិតេនា”តិ ឥមិនា អវិជ្ជាណាសមាសំ ធនេស្សតិ។ បល្លង្កាតិ ច
ឡុតាទ្ធាសនំ។ វិមុត្តិសុខំ បដិសំវេទីតិ ឯត្ថ តទដ្ឋាទីសុ (បដិ. ម. អដ្ឋ. ១.១.១០៤)
បញ្ចសុ វិមុត្តិសុ បដិប្បស្សន្តិសង្ខារា ជលសមាបត្តិ ឯវាធិប្បតាតិ អាហា
“ជលសមាបត្តិសុខ”ន្តិ។ ជលសមាបត្តិ អវហត្ថជលសមាបត្តិ។ សា ហិ
វិរុទ្ធហិ ឧបក្កិលេសេហិ មុច្ឆិតជ្ជនវិមុត្តិ វុច្ឆតិ, តាយ សម្មយុត្តំ សុខំ
វិមុត្តិសុខំ, ចតុត្ថជ្ឈានិកំ អវហត្ថជលសមាបត្តិសុខំ។ អថវា តាយ ជាតំ សុខំ
វិមុត្តិសុខំ, សកលកិលេសទុក្ខបសមសុខំ។ “បដិសំវេទយមាណា”តិឥមិនា
“បដិសំវេទី”តិ ឯត្ថ ណីបច្ចយស្ស កត្តត្ថំ ធនេស្សតិ។ បុនប្បនំ សុដ្ឋវេទតិ
អនុភវតីតិ បដិសំវេទី។ បដិសំវេទី ហុត្វា និសីទីតិ សម្ពុត្តោ។

បច្ចយាការន្តិ អវិជ្ជាធិបច្ចយានំ ឧប្បាទាការំ។ កស្មា បច្ចយាការោ
បដិច្ចសមុប្បាទោ នាមាតិ អាហា “បច្ចយាការោ ហិ”តិអាទិនា។ ហិ តិ សង្ខំ, យស្មា
វា។ “អញ្ញមញ្ញ”ន្តិឥមិនា “បដិច្ចា”តិបទស្ស កម្មំ ធនេស្សតិ, “សហិតេ”តិឥមិនា
សំសទ្ធស្សត្ថំ។ “ធម្មេ”តិឥមិនា តស្ស សរូបំ។ ឯត្ថាតិ ឥមិស្សំ វិនយជ្ជកថាយំ។
តត្ថាតិ “អនុលោមបដិលោម”ន្តិបទេ, អនុលោមបដិលោមេសុ វា។ ស្សេវ
បច្ចយាការោ វុច្ឆតីតិ យោជនា។ “អត្តនា កត្តព្ភកិច្ចករណតោ”តិឥមិនា
អនុលោមសទ្ធស្ស សភាវត្ថំ ធនេស្សតិ។ ស្សេវាតិ បច្ចយាការោ ឯវា។ តំ កិច្ចន្តិ
អត្តនា កត្តព្ភំ តំ កិច្ចំ។ តស្ស អករណតោតិ អត្តនា កត្តព្ភកិច្ចស្ស
អករណតោ។ ឥមិនា បដិលោមសទ្ធស្ស សភាវត្ថំ ធនេស្សតិ។ បុរិមនយេនេវាតិ
“អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិអាទិនា បុរិមនយេនេវា។ វាតិ អថវា។ បវត្តិយាតិ
សំសារបវត្តិយា។ អនុលោមោតិ អនុក្ខលោ, អនុរោ វា។ ឥតរោតិ
“អវិជ្ជាយត្វេវា”តិអាទិនា វុត្តោ បច្ចយាការោ។ តស្សាតិ បវត្តិយា។
បដិលោមោតិ បដិវិរុទ្ធា, ឯត្ថាតិ “អនុលោមបដិលោម”ន្តិបទេ។ អត្តោ

ឧដ្ឋព្រាតិ ឯត្ថ អត្ថោ ឯវាតិ សម្ពុតោ តស្ស ជលំ វា “សទ្ទន្តរត្តាចាហនេន
សន្នោ អត្ថំ វេទតី” តិ វេទនតោ (ឧទា. អដ្ឋ. ១; ធិ. និ. ដី. ១.១; ម. និ. ដី.
១.មុលបរិយាយសុត្តវណ្ណានា; សំ. និ. ដី. ១.១.ឱយតវយសុត្តវណ្ណានា; អ. និ. ដី.
១.១.វុចាទិវគ្គវណ្ណានា) សទ្ទន្តរត្តាចាហនំ វា ឧស្សេន្តោ អាហា “អាទិតោ
បនា” តិ អាទិ។ យាវសន្នោ អវជីវេនោ។ យាវ អន្តំ ចាបេត្វាតិ សម្ពុតោ។ ឥតោតិ
ឥមេហិ វុត្តេហិ ជ្ជិហិ អត្ថេហិ។ “មនសាកាសី” តិ ឯត្ថ ឥការលោបវសេន
សន្និទ្ធិតិ អាហា “មនសី អកាសី” តិ។ តត្ថាតិ “មនសាកាសី” តិ បទេ។ យថាតិ
យេនាការេន។ ឥនន្តិ ឥមំ អាការំ។ តត្ថាតិ “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា” តិ អាទិចាបេ
អវយវត្ថោ ឯវំ វេទិតព្រាតិ យោជនា។ សមាសមជ្ឈេ តសន្នេន បុព្វបទស្សេវ
លីង្កវេនានិ គហេតព្ពានិ តិ អាហា “អវិជ្ជា ច សា បច្ចយោ ចា” តិ។ វាក្យេ បទ
តសន្នេន បរេបទស្សេវ លីង្កវេនានិ គហេតព្ពានិ។ “អវិជ្ជាបច្ចយា” តិ បទំ
“សម្ពុត្ថិ” តិ បទេន សម្ពុត្ថិតព្ពានិ អាហា “តស្មា អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សម្ពុត្ថិ” តិ។
សព្វបទេស្វតិ “សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណ” តិ អាទិសុ សព្វេសុ បទេសុ។

យថា បនាតិ យេនាការេន បទេ។ ឥនន្តិ ឥមំ អាការំ។ តត្ថាតិ
“អវិជ្ជាយ...បេ.... និរោធា” តិ អាទិវាក្យេ។ អវិជ្ជាយត្វេវាតិ ឯត្ថ
“ភទ្ទិយោត្វេវា” តិ អាទិសុ វិយ “ភទ្ទិយោ ឥតិ ឯវា” តិ បទច្នេនោ កត្តព្ពោ, ន ឯវំ
“អវិជ្ជាយ ឥតិ ឯវា” តិ, អថ ខោ “អវិជ្ជាយ តុ ឯវា” តិ កាតព្រាតិ អាហា
“អវិជ្ជាយ តុ ឯវា” តិ។ “ប អតិមោក្ខំ អតិបមោក្ខំ” តិ អាទិសុ (កដ្ឋា. អដ្ឋ.
និទានវណ្ណានា) វិយ ឧបសគ្គព្យត្តយេន វុត្ថំ, ឯវមិធនិចាតព្យត្តយេន វុត្ថន្តិ
ឧដ្ឋព្ពំ។ តត្ថ ឯវសន្នេន សត្តជីវាធយោ និវត្តេតិ។ តុសន្នោ បក្ខន្ធត្ថជោតកោ។
អនុលោមបក្ខតោ បដិលោមសង្ខាតំ បក្ខន្ធវំ មនសាកាសីតិ អត្ថោ។
អសេសវិរាគនិរោធសន្នោ អយុត្តសមាសោ, ឧត្តរបទេន ច តតិយាសមាសោតិ
អាហា “វិរាគសង្ខាតេន មគ្គេន អសេសនិរោធា” តិ។ តត្ថ អសេសសទ្ធិ

វិរាគសន្តេន សម្ពន្ធមកត្វា និរោធសន្តេន សម្ពន្ធ កត្វា អត្ថស្ស គហលំ
អយុត្តសមាសោ នាម។ “មគ្គោ” តិ ឥមិនា វិរាគសន្តស្ស តំ ទស្សេតិ។ មគ្គោ ហិ
វិវជ្ឈនជ្ជន វិរាគោតិ វុច្ចតិ។ សម្ពាទនិរោធាតិ ឯត្ថ មគ្គន និរោធាត្វា
អនុប្បាទនិរោធា ហោតិ តិ អាហ “សម្ពាទនំ អនុប្បាទនិរោធា ហោតិ” តិ។
អនុប្បាទនិរោធាតិ ច អនុប្បាទនន និរោធា សមុច្ឆេទវសេន និរុទ្ធត្វា។ ឯវន្តិ
យថា អវិជ្ជាយត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សម្ពាទនិរោធា, ឯវំ តថាតិ អត្តោ។
តត្ថាតិ “ឯវមេតស្ស” តិ អាទិវចនេ។ កេវលសន្តោ សកលបរិយាយោតិ អាហ
“សកលស្ស” តិ, អនវសេសស្សតិ អត្តោ។ អថវា សត្តជីវាធិហិ អមិស្សិតត្វា
អមិស្សិតត្វាតិ អាហ “សុទ្ធស្ស វា” តិ។ “សត្តវិវហិតស្ស” តិ ឥមិនា សុទ្ធការំ
ទស្សេតិ។ ទុក្ខក្ខន្ធស្សតិ ឯត្ថ ខន្ធសន្តោ វាសត្តវាចកោតិ អាហ
“ទុក្ខវាសិតស្ស” តិ។

ឯតមត្តំ វិទិត្វាតិ ឯត្ថ ឯតសន្តស្ស វិសយំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “យាយ” ត្ថិ អាទិ។
តត្ថ “អវិជ្ជាទិវសេន... បេ... និរោធា ហោតិ” តិ យាយំ អត្តោ វុត្តោតិ យោជនា។
សមុទយោ ច ហោតិ តិ សម្ពន្ធោ។ វិទិតវេលាយន្តិ ចាកជវេលាយំ
បសិទ្ធកាលេតិ អត្តោ។ ឥមំ ឧទានន្តិ ឯត្ថ ឥមសន្តោ វុច្ចមាណាបេក្ខោ។ តស្មី
អត្តេ វិទិតេ សតីតិ យោជនា។ បដាននតាយាតិ បកាវេន ដាននភាវស្ស។
សោមនស្សយុត្តញ្ញាណសមុដ្ឋានន្តិ សោមនស្សេន ឯកុប្បាទាទិវសេន យុត្តេន
ញ្ញាណេន សមុដ្ឋានំ, យុត្តំ វា ញ្ញាណសម្ពាទនំ សមុដ្ឋានំ ឧទានន្តិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថ
ឧទានន្តិ កេនជ្ជន ឧទានំ? ឧទានជ្ជន, មោទនជ្ជន, កិឡនជ្ជន ចាតិ អត្តោ។
កិមិទំ ឧទានំ នាម? បីតិវេកសមុដ្ឋាបិតោ ឧទាហារោ។ យថា (ឧទា. អដ្ឋ.
គន្ថាវម្ពកថា) ហិ យំ តេលាទិមិនិតត្ថវត្ថុ មាណំ គហេតុំ ន សក្កោតិ វិសន្តិត្វា
គច្ឆតិ, តំ “អវសេកោ” តិ វុច្ចតិ។ យញ្ច ជលំ តទ្យាកំ គហេតុំ ន សក្កោតិ,
អន្លោត្តវិត្វា គច្ឆតិ, តំ “ឱយោ” តិ វុច្ចតិ។ ឯវមេវំ យំ បីតិវេកសមុដ្ឋាបិតំ

វិតក្កវិច្ឆារំ ហធយំ សន្ធាវេតុំ ន សក្កោតិ, សោ អធិកោ ហុត្វា អន្តោ
អសណ្ឋាហិត្វា វេទិទ្វារេន និក្ខមន្តោ បដិគ្គាហកនិវេក្ខោ ឧទាហារវិសេសោ
“ឧទាន”ន្តំ វុច្ចតិ។ “អត្ថមនវាចំ និច្ឆារេសី”តិ ឥមិនា ឧទធាតុស្ស ឧទាហារត្ថំ
ទស្សេតិ។

តស្សាតិ ឧទានស្ស អត្តោ ឯវំ វេទិតញ្ជោតិ យោជនា។ យនាតិ ឯត្ថ
នាបច្ចយស្ស អត្ថវាក្យំ ទស្សន្តោ អាហា “យស្មី កាលេ”តិ។ ហវេតិ “ព្យត្ថ”ន្តំ
ឥមស្មី អត្ថេ និចារោ។ ព្យត្ថំ ចាកជន្តំ ហិ អត្តោ។ ចាតុកវន្តំ ឯត្ថ
ចាតុនិចាតស្ស អត្ថស្ស “ហវេ”តិ និចាតេន វុត្ថត្វា ភូធាតុស្សេវ អត្ថំ
ទស្សន្តោ អាហា “ឧប្បជ្ឈន្តី”តិ។ អនុលោម បដិលោម បច្ចយាការ
បដិវេធសាធកាតិ អនុលោមតោ ច បដិលោមតោ ច បច្ចយាការស្ស
បដិវិជ្ឈនស្ស សាធកា។ ពោធិបក្ខិយធម្មាតិ ពោធិយា មគ្គញ្ញាណស្ស បក្ខេ
ភវា សត្តតីស ធម្មា។ អថវា ចាតុនិចាតេន សហ “ភវន្តី”តិបទស្ស អត្ថំ
ទស្សន្តោ អាហា “បកាសន្តី”តិ។ ឥមស្មី នយេ ហវេសន្តោ ឯកំសត្ថវាចកោ។
ហវេ ឯកំសេនាតិ ហិ អត្តោ។ អភិសមយវសេនាតិ មគ្គញ្ញាណវសេន។
មគ្គញ្ញាណញ្ញំ យស្មា អភិមុខំ ចត្តារិ សច្ចានិ សមេច្ច អយតិ ជានាតិ, តស្មា
អភិសមយោតិ វុច្ចតិ។

“កិលេសសន្តាបនដ្ឋេនា”តិ ឥមិនា អាភុសោ កិលេសេ តាបេតីតិ
អាតាចោតិ វេទនត្ថំ ទស្សេតិ។ ន វីរិយសាមញ្ញំ ហោតិ, អថ ខោ
សម្មប្បធានវីរិយមេវាតិ អាហា “សម្មប្បធានវីរិយវតោ”តិ។ ឥមិនា អាតាបីតិ
ឯត្ថ ញ្ញំបច្ចយស្ស វុត្ថអត្ថំ ទស្សេតិ។ អារម្មណ្ឌបនិជ្ឈានលក្ខណេន ចាតិ
កសិណាធិអារម្មណំ ឧបគន្ធា និជ្ឈានសភាវេន អជ្ឈសមាបត្តិសម្ព័ន្ធតេន
ឈានេន ច។ លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានលក្ខណេន ចាតិ អនិច្ចាទិលក្ខណំ ឧបគន្ធា

និដ្ឋានសភាវេនវិបស្សនាមគ្គដល់សង្ខារតេជណ្ឌន ។

“ពាហិតចាបស្ស” តិ ឥមិនា ពាហិតោ អណោ ចាចោ អនេនា តិ

ព្រាហ្មណោ តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ អណាសន្តោ ហិ ចាបបរិយាយោ។

“ជីណាសវស្ស” តិ ឥមិនា តស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ អថស្សតិ អថ អស្ស, តស្មី

កាលេ ព្រាហ្មណស្សតិ អត្តោ។ យា ឯតា កង្ខា វុត្តា តិ សម្ពន្ធោ។ “កោ នុ

ខោ... បេ... អវោចា” តិ អាទិនា (សំ. និ. ២.១២) នយេន ច តថា “កតមំ នុ

ខោ... បេ... អវោចា” តិ អាទិនា (សំ. និ. ២.៣៥) នយេន ច បច្ចយាការេ វុត្តា តិ

យោជនា។ នោ កល្លោ បញ្ញោ តិ អយុត្តោ បញ្ញោ, ទុប្បញ្ញោ ឯសោ តិ អត្តោ។

តថា តិ ឯវំ, តតោ អញ្ញាថា វា។ យា ច សោឡស កង្ខា (ម. និ. ១.១៨; សំ. និ. ២.២០)

អាគតា តិ សម្ពន្ធោ។ អបដិវិទូត្តា កង្ខា តិ យោជនា។ សោឡស កង្ខា តិ

អតីតវិសយា បញ្ច, អនាគតវិសយា បញ្ច, បច្ចុប្បន្នវិសយា ធាតិ

សោឡសវិធា កង្ខា។ វបយន្តិ តិ វិ អបយន្តិ, ឥការលោបេនាយំ សន្និ។

វិភ្វបសក្កោ ធាតុត្តានុវត្តកោ, អបយន្តិ - សន្តោ អបគមនត្តា តិ អាហ

“អបគមនត្ត” តិ។ “និរុដ្ឋន្ត” តិ ឥមិនា អបគមនត្តមេវ បរិយាយន្តវេន ធិបេតិ។

“កស្មា” តិ ឥមិនា “យតោ បជាធាតិ សហេតុធម្ម” តិ វាក្យស្ស

បុព្វវាក្យការណាការំ ទស្សេតិ។ សហេតុធម្មន្តិ ឯតុ សហ អវិជ្ជាធិហេតុធាតិ

សហេតុ, សង្ខារាធិកោ បច្ចុប្បន្នធម្មោ។ សហេតុ ច សោ ធម្មោ ចាតិ

សហេតុធម្មា តិ វចនត្ថំ ទស្សេត្តោ អាហ “អវិជ្ជាធិកេនា” តិ អាទិ។

“បដិវិជ្ជតិ” តិ ឥមិនា បជាធា តិ តិ ឯតុ ព្យាធាតុយា អវពោធនត្ថំ ទស្សេតិ,

មារណតោសនាធិកេ អត្តេ និវត្តតិ។ ឥតី តស្មា, វបយន្តិ តិ យោជនា។

២. បច្ចយក្ខយស្សតិ បច្ចយានំ ខយដ្ឋានស្ស អសង្ខតស្សតិ យោជនា។

តត្រា តិ ទុតិយឧទានេ។ ខិយន្តិ បច្ចយា ឯត្តា តិ ខយំ, និព្វានន្តិ អាហ “បច្ចយានំ

ខយសង្ខតំ និព្វាន” តិ។ “អញ្ញាសិ” តិ ឥមិនា អវេទី តិ ឯតុ វិទធាតុយា

ព្រាណត្ថំ ទស្សេតិ, អនុកវនលាភាទិកេ និវត្តេតិ។ តស្មា វេបយន្តិតិ សម្ពុទ្ធា។
វុត្តប្បការាតិ បឋមឧទានេ វុត្តសទិសា។ ធម្មាតិ ពោធិបក្ខិយធម្មា,
ចតុអរិយសច្ចធម្មា វា។

៣. ឥមំ ឧទានំ ឧទានេសីតិ សម្ពុទ្ធា។ យេន មគ្គេន វិទិតោតិ យោជនា។
តត្រាតិ តតិយឧទានេ។ សោ ព្រាហ្មណោ តិជ្ជតីតិ សម្ពុទ្ធា។ តេហិ ឧប្បន្នេហិ
ពោធិបក្ខិយធម្មេហិ វា យស្ស អរិយមគ្គស្ស ចតុសច្ចធម្មា ចាតុក្ខតា, តេន
អរិយមគ្គេន វា វិជ្ជបយន្តិ យោជនា។ វុត្តប្បការាទិ សុត្តនិចាតេ វុត្តប្បការំ។
មារសេនន្តិ កាមាទិកំ ទសវិធំ មារសេនំ។ “វិធមេន្តោ” តិឥមីនា វិជ្ជបយន្តិ ឯត្ថ
ជូបធាតុយា វិធមនត្ថំ ទស្សេតិ, លិម្បនត្តាទយោ និវត្តេតិ។ “វិទ្ធំ
សេន្តោ” តិឥមីនា វិធមេន្តោតិ ឯត្ថ ធម្មធាតុយា ជំសនត្ថំ ទស្សេតិ,
សទ្ធិត្តាទយោ និវត្តេតិ។ “សូរិយោវ ឱកាសយ” ន្តិបទស្ស “សូរិយោ ឥវា” តិ អត្ថំ
ទស្សេន្តោ អាហ “យថា” តិអាទិ។ សូរិយោតិ អាទិទ្វា។ សោ ហិ យស្មា
បឋមកប្បិកានំ សូរំ ជនេតិ, តស្មា សូរិយោតិ វុច្ចតិ។ អពុគ្គតោតិ អភិមុខំ ឧទ្ធំ
អាភាសំ គតោ, អព្ពំ វា អាភាសំ ឧគ្គតោ។ អព្ពសន្តោ ហិ អាភាសបរិយាយោ។
អាភាសោ ហិ យស្មា អាភុសោ ភាតិ ទិប្បតិ, តស្មា “អព្ព” ន្តិ វុច្ចតិ។ អយំ បនេត្ត
ឱបម្មសំសន្នំ - យថា សូរិយោ ឱកាសយន្តោ តិជ្ជតិ, ឯវំ ព្រាហ្មណោ សច្ចានិ
បដិវិជ្ឈេន្តោ។ យថា សូរិយោ អន្ធការំ វិធមេន្តោ តិជ្ជតិ, ឯវំ ព្រាហ្មណោ
មារសេនម្បិ វិជ្ជបយន្តោតិ។

ឯត្តាតិ ឯតេសុ តីសុ ឧទានេសុ។ បឋមំ ឧទានំ ឧប្បន្នន្តិ សម្ពុទ្ធា។ ឥមិស្សា
ខន្ធកថាឡិយា ឧទានថាឡិ សំសន្នេន្តោ អាហ “ឧទានេ បនា” តិអាទិ។ ឧទានេ
បន វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ តន្តិ ឧទានេ វុត្តវេចនំ, វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ អច្ចយេនាតិ
អតិក្កមេន, តមេវត្ថំ វិភាវេន្តោ អាហ “តទា ហិ” តិអាទិ។ តទាតិ “សេ អាសនា

វុជ្ជហិស្សមី" តិ វត្ថុ ឧប្បាទិតមនសិការកាលេ។ ភគវា មនសាកាសីតិ
 សម្ពុទ្ធា។ បុរិមា ទ្វេ ឧទានភាថា អានុភាវធិបិកា ហោត្តិ យោជនា។ តស្ស្សតិ
 បច្ចយាការបដាននបច្ចយក្ខយាធិគមស្ស។ ឯកេកមេវាតិ
 អនុលោមបដិលោមេសុ ឯកេកមេវ។ បឋមយាមញ្ញាតិ អច្ចន្តសំយោគេ
 ឧបយោគវចនំ, និវន្តំ បឋមយាមកាលន្តិ អត្ថោ។ ឥធម បនាតិ ឥមស្មី ខន្ធកេ
 បន។ តមេវត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា "ភគវា ហី" តិអាទិ។ តត្ថ ភគវា ឧទានេសីតិ
 សម្ពុទ្ធា។ វិសាខបុណ្ណាមាយាតិ វិសាខាយ យុត្តាយ បុណ្ណាមាយ។ "អរុណោ
 ឧគ្គមិស្សតី" តិ វត្ថុព្រាហ្មសមយេតិ សម្ពុទ្ធា។ សព្វញ្ញតន្តិ សព្វញ្ញភាវំ,
 អនាវរណញ្ញាណន្តិ អត្ថោ។ តតោតិ អរុណុគ្គមនតោ។ តំ ទិវសន្តិ ភុម្មតេ
 ឧបយោគវចនំ, តស្មី ទិវសេតិ ហិ អត្ថោ។ អច្ចន្តសំយោគេ វា, តំ ទិវសំ កាលន្តិ
 ហិ អត្ថោ។ ឯវំ មនសិ កត្វាតិ យថា តំ ទិវសំ អនុលោមបដិលោមំ
 មនសាកាសិ, ឯវំ មនសិ កត្វាតិ អត្ថោ។ ឥតិ ឯវំ។ "ពោធិវុក្ខមូលេ... បេ....
 និសីទី" តិ ឯវំ វត្ថុ តំ សត្តាហន្តិ យោជនា។ តត្ថវាតិ ពោធិវុក្ខមូលេយេវ។

២. អដថាលកថា

៤. នភគវាតិ ឯត្ថ នកាហោ "ឧបសង្កមី" តិ បទេន យោជេតញ្ញោ, ន
 ឧបសង្កមីតិ ហិ អត្ថោ។ តម្ពា សមាធិម្ពាតិ តតោ
 អរហត្តជលសមាបត្តិសមាធិតោ។ អនន្តរមេវ អនុបសង្កមនំ ឧបមាយ
 អារិកេហេន្តោ អាហា "យថា បនា" តិអាទិ។ ឥច្ឆេវ វត្ថុ ន ហោតិ តិ យោជនា។ ឥទន្តិ
 ឥទំ អត្ថជាតំ។ ឯត្ថាតិ "ភុត្វា សយតី" តិ វាក្យេ។ ឯវន្តិ ឧបមេយ្យជោតកោ។
 ឥធម៌តិ ឥមិស្សំ "អថ ខោ ភគវា" តិអាទិចាឡិយម្បិ។ ឥទន្តិ អយមត្ថោ
 ធិបិកោ ហោតិ តិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ "អថ ខោ ភគវា" តិអាទិចាបេ។

អបរាជីបីតិ បល្ល័ង្កសត្តាហតោ អញ្ញាជិបី។ តត្រាតិ
“អបរាជីបី”តិអាទិវចនេ។ ភគវតិ និសិន្នេសតីតិ យោជនា។ កិរសន្តោ
វិត្តារដោតកោ។ កីនុខោតិ បរិវិតក្កនត្ថេ និចាតោ។ ឯកច្ឆានន្តិ
អប្បេសក្កានំ ឯកច្ឆានំ។ តាសន្តិ ទេវតានំ។ ពលាធិគមជ្ជានន្តិ ពលេន តេជសា
អធិគមជ្ជានំ។ អនិមិសេហិតិ ឧម្មិសេហិ។ សត្តាហន្តិ កម្មត្ថេ ចេតំ
ឧបយោគវចនំ, អច្ចន្តសំយោគេ វា។ ឯវញ្ញំ សតិ “កាល”ន្តិ កម្មំ វេទិតព្ពំ។ តំ
ហ្វានន្តិ អនិមិសេហិ អក្ខិហិ ឱលោកិយមានជ្ជានំ។ អថាតិ អនិមិសសត្តាហស្ស
អនន្តរេ។ វតនចង្គ្គមេតិ វតនមយេ ចង្គ្គមេ។ តំ ហ្វានន្តិ ចង្គ្គមជ្ជានំ។ តតោតិ
ចង្គ្គមសត្តាហតោ។ វតនយវន្តិ វតនមយំ គេហំ។ តត្ថាតិ វតនយវ
អភិធម្មបិដកំ វិចិនន្តោតិ សម្ពុន្ទោ។ ឯត្ថាតិ វតនយវ, អភិធម្មបិដកេ វា,
និទ្ធារណោ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ តំ ហ្វានន្តិ អភិធម្មបិដកវិចិននជ្ជានំ។

ឯវញ្ញំអាទិ បុព្វវចនស្ស និគមវសេន បច្ឆិមវចនស្ស អនុសន្និនិទស្សនំ។
តេនាតិ អជចាលានំ និសីទនការណោន។ អស្សាតិ និគ្រោធស្ស។
“អជចាលនិគ្រោធាត្វវ នាម”ន្តិ ឥមិនា ឧបចារវសេន នាមលភនំ ទស្សេតិ។
អជចា ព្រាហ្មណាលន្តិ និវាសំ គណ្ណាន្តិ ឯត្ថាតិ អជចាលោ, ឧណ្ណាកាលេ វា
អន្តោបរិវ័ដ្ឋ អជេ អត្ថនោ នាយាយ ចាលេតីតិ អជចាលោ, អជចាលោ ច សោ
និគ្រោធា ចេតិ អជចាលនិគ្រោធាតិ វចនត្ថានិបិ បករណាន្តរេសុ (ឧទា. អដ្ឋ.
៤) ទស្សិតានិ។ តត្រាបីតិ អជចាលនិគ្រោធមិ។ ពោធិតោតិ ពោធិរុក្ខតោ។
ឯត្ថាតិ អជចាលនិគ្រោធម៌។ ភគវតិ និសិន្នេសតិ យោជនា។ តត្ថាតិ “អថ ខោ
អញ្ញាតរោ”តិអាទិវចនេ។ សោតិ ព្រាហ្មណោ។ ទិដ្ឋមផ្តលិកោ នាមាតិ
ទិដ្ឋសុតមុតសម្ពុតេសុ តីសុ មផ្តលិកេសុ ទិដ្ឋមផ្តលិកោ នាម កិរាតិ អត្ថោ។
“មានវសេន...បេ.... វុច្ចតី”តិ ឥមិនា “ហុំហុំ”ន្តិ ករោតីតិ ហុំហុំផ្លោ, ហុំហុំផ្លោ
ជាតិ សភារោ ឥមស្សាតិ ហុំហុំផ្តលិកាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

តេជានី ព្រាហ្មណ៍។ សិខាប្បត្តិន្តិ អគ្គប្បត្តិ។ តស្សាតិ ឧទានស្ស។ យោតិ
 បុគ្គលោ, បដិជានាតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ “ន ទិដ្ឋមផ្តលីកតាយា”តិ ឥមិនា
 អវជារណាជលំ ទស្សេតិ។ “ពាហិតចាបធម្មត្តា”តិ ឥមិនា ពាហិតោ ចាចោ
 ធម្មោ អនេនាតិ ពាហិតចាបធម្មាតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។
 “ហុំហុដ្ឋារបហានេនា”តិ ឥមិនា នត្តិ ហុំហុដ្ឋារោ ឥមស្សាតិ និហុំហុដ្ឋោតិ
 វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ រាគាទិកសាវាភាវេនាតិ ឥមិនា នត្តិ រាគាទិកសាវោ
 ឥមស្សាតិ និក្កសាវោតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “ភាវនានុយោគយុត្តចិត្តតាយា”តិ
 ឥមិនា យតំ អនុយុត្តំ អត្តំ ចិត្តំ ឥមស្សាតិ យតត្ថោតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯត្ថ
 ហិ យតសន្នោ វិរិយវាចកោ, យតធាតុយា និប្បន្នោ, អត្តសន្នោ
 ចិត្តបរិយាយោ។ យតសទ្ធស្ស យមុធាតុយា ច និប្បន្នការំ ទស្សេតុំ វុត្តំ
 “សីលសំវេនេ វា”តិ អាទិ។ “សញ្ញាតចិត្តតាយា”តិ ឥមិនា យមតិ សំយមតីតិ
 យតំ, យតំ អត្តំ ចិត្តំ ឥមស្សាតិ យតត្ថោតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ សច្ចានិវេទន្តិ
 ជាជន្លឹតិ វេទានីតិ វេចនត្ថេន មគ្គញ្ញាណានិ វេទានិ នាមាតិ ទស្សេន្តោ អាហា
 “ចតុមគ្គញ្ញាណសម្ពាទេហិ វេទេហី”តិ។ “ចតុមគ្គញ្ញាណសម្ពាតាន”ន្តិ
 វិភត្តិបរិណាមំ កត្វា “វេទាន”ន្តិបទេន យោជេតព្រោ។ អន្តន្តិ និព្វានំ។ តញ្ជិ
 យស្មា សម្ពាទានំ អវសានេ ជាតំ, តស្មា អន្តន្តិ វុច្ចតិ។ បុន អន្តន្តិ អវហត្ថជលំ។
 តញ្ជិ យស្មា មគ្គស្ស បរិយោសានេ បវត្តំ, តស្មា អន្តន្តិ វុច្ចតិ។
 “មគ្គព្រាហ្មចរិយស្ស វុសិតត្តា”តិ ឥមិនា វុសិតំ មគ្គសម្ពាទំ ព្រាហ្មចរិយំ
 អនេនាតិ វុសិតព្រាហ្មចរិយោតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ធម្មេន ព្រាហ្មវាទំ វេទេយ្យាតិ
 វុត្តវេចនស្ស អត្តំ ទស្សេន្តោ អាហា “ព្រាហ្មណោ អហន្តិ ឯតំ វាទំ ធម្មេន
 វេទេយ្យា”តិ។ ធម្មេនាតិ ភូតេន សភាវេន។ លោកេតិ ឯត្ថ
 សត្តលោកោវាធិប្បតោតិ អាហា “សកលេ លោកសន្និវាសេ”តិ។

៣. មុចលិន្ទកថា

៥. អកាលមេឃោតិ ឯត្ថ វប្បាទិកាលស្ស អភាវា ន អកាលោ ហោតិ, អថ
ខោ វស្សកាលេ អសម្មត្តត្តា អកាលោតិ អាហា “អសម្មត្ត វស្សកាលេ” តិ។
“ឧប្បន្នមេឃោ” តិ ឥមំនា អកាលេ ឧប្បន្នោ មេឃោ អកាលមេឃោតិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ គិម្ហានំ បដិមេ មាសេតិ ជេដ្ឋមូលមាសេ។ តស្មិន្ទិ មេឃេ។
សីតវាតទុទ្ធិនីតិ ឯត្ថ សីតេន វាតេន ទូសិតំ ទិនំ ឥមិស្ស វដ្តលីកាយាតិ
សីតវាតទុទ្ធិនីតិ វចនត្ថំ ទស្សេត្តោ អាហា “សា ច បនា” តិអាទិ។ សា ច បន
សត្តាហាវដ្តលីកា សីតវាតទុទ្ធិនី នាម អហោសីតិ សម្ពន្ធា។ “សមីបេ
ចោក្ខរណីយា និព្ពត្តោ” តិ ឥមំនា មុចលីន្ទស្ស សមីបេ និព្ពត្តោ មុចលីន្ទោតិ
វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ មុចលីន្ទោតិ ច និច្ចលោ។ សោ នីចោតិ ច បិយកោតិ ច
វុច្ឆតិ។ នាគស្ស ភោគោ ឯកោបិ សត្តាភុជត្តា “ភោគេហី” តិ ពហុវចនវសេន
វុត្តំ។ តស្មិន្ទិ នាគរាជេ បិតេ សតីតិ យោជនា។ តស្សាតិ នាគរាជស្ស។ តស្មាតិ
យស្មា ភណ្ឌាការគត្តបមាណំ អហោសិ, តស្មា។ ឋានស្ស ការណំ បរិធិបេតិ
អនេនាតិ ឋានការណាបរិធិបនំ “មា ភកវន្តំ សីត” តិអាទិវចនំ។ សោតិ
នាគរាជា។ ហីតិ សច្ចំ។ ចាឡិយំ “ពាធយិត្តា” តិ កិរិយាបទំ អដ្ឋាហិវតត្តន្តិ
អាហា “មា សីតំ ភកវន្តំ ពាធយិត្តា” តិ។ តត្តាតិ “មា ភកវន្តំ សីត” តិអាទិវចនេ។
សត្តាហាវដ្តលីកាយ សតីតិ សម្ពន្ធា។ តម្បីតិ ឧល្ហាម្បី។ នន្តិ ភកវន្តំ។ តស្សាតិ
នាគរាជស្ស។ ឧត្តិទ្ធីន្តិ ឧទ្ធី និទ្ធី។ វិទ្ធីនិទ្ធីសទ្ធា ហិ បរិយាយា។ អាកាសំ
មេឃបដលបជិច្ឆន្នំ អាសន្នំ វិយ ហោតិ, មេឃបដលវិគមេ ទ្វរំ វិយ ឧបដ្ឋាតិ,
តស្មា វុត្តំ “មេឃវិគមេន ទ្វរិក្ខត” តិ។ វិគតវលាហកន្តិ ឯត្ថ វិគតសន្នោ
អបគតត្តវាចកោ, វលាហកសន្នោ មេឃបរិយាយោតិ អាហា
“អបគតមេឃ” តិ។ ឥន្ទនីលមណី វិយ ទិព្ពតីតិ ទេវោតិ វចនត្ថេន អាកាសោ
ទេវោ នាមាតិ អាហា “ទេវន្តិ អាកាស” តិ។ អត្ថនោ រូបន្តិ អត្ថនោ នាគសណ្ឋានំ។

ឥមិនា សកវណ្ណន្តិ ឯត្ថ សកសន្នោ អត្តវាចកោ, វណ្ណសន្នោ
សណ្ឋានវេវចនោតិ ទស្សេតិ។

សុខោវិវេកោតិ ឯត្ថ តទង្គវិក្ខម្ពន សមុច្ឆេទ
បដិប្បស្សន្តិនិស្សរណាវិវេកសន្នាតេសុ បញ្ចសុវិវេកេសុ និព្វានសន្នាតោ
និស្សរណាវិវេកោ ច កាយចិត្តឧបដិវិវេកសន្នាតេសុ តីសុវិវេកេសុ
និព្វានសន្នាតោ ឧបដិវិវេកោ ច គហោតព្វោតិ អាហា “និព្វានសន្នាតោ
ឧបដិវិវេកោ”តិ។ “ចតុមគ្គញ្ញាណសន្នោសេនា”តិ ឥមិនា តុដ្ឋស្សាតិ ឯត្ថ
បិណ្ឌាចាតសន្នោសាទិកេ និវត្តេតិ។ សុតធម្មស្សាតិ ឯត្ថ សុតសន្នោ
វិស្សុតបរិយាយោតិ អាហា “បកាសិតធម្មស្សា”តិ, ចាកជសច្ចធម្មស្សាតិ
អត្តោ។ បស្សតោតិ ឯត្ថ មំសចក្កុស្ស ករណាភាវេន អាសន្តា ភវេយ្យាតិ អាហា
“ញ្ញាណចក្កុនា”តិ។ “អកុប្បនភាវោ”តិ ឥមិនា អព្យាបដ្ឋន្តិ ឯត្ថ
ព្យាចានសទ្ធិស្ស ទោសវាចកភាវោ ច ឈ្យបច្ចយស្ស ការត្តោ ច ទស្សិតោ។
ឯតេនាតិ “អព្យាបដ្ឋ”ន្តិបទេន។ មេត្តាបុព្វភាគោតិ អព្យាបដ្ឋស្ស បុព្វភាគ
មេត្តាយ ឧប្បន្នភាវោ។ ចាណភូតេសុ សំយមោតិ ឯត្ថ ចាណភូតសទ្ធា
វេវចនភាវេន សត្តេសុ ឯវ វត្តន្តិ អាហា “សត្តេសុ ចា”តិ។
ករុណាបុព្វភាគោតិ សំយមស្ស បុព្វភាគ ករុណាយ ឧប្បន្នភាវោ។ យាតិ
យាវិរាគតា។ អនាគាមិមគ្គស្ស កាមរាគស្ស អនវសេសបហានត្តា វុត្ថំ
“ឯតេន អនាគាមិមគ្គោ កថិតោ”តិ។ យាថាវមានស្ស អរហត្តមគ្គេន និរុទ្ធត្តា
វុត្ថំ “អស្មិ...បេ.... កថិត”ន្តិ។ ឥតោតិ អរហត្តតោ។

៤. រាជយតនកថា

៦. ចាបិនកោណោតិ បុរត្តិមអស្សេ, បុព្វទក្ខិណាទិសភាគេតិ អត្តោ។
រាជយតនរុក្ខន្តិ វិការុក្ខំ។ តេន ខោ បទ សមយេនាតិ ឯត្ថ តសទ្ធិស្ស វិសយំ

បុត្រីត្វា ទស្សន្តោ អាហា “កតវេន សមយេនា” តិ។ និសិន្នស្ស ភគវតោតិ
យោជនា។ ទេវរាជសទ្ធស្ស អញ្ញោ បជាបតិអាទយោ ទេវរាជានោ និវត្តេតុ
“សក្កោ” តិ វុត្តំ។ តន្តិ ហរីតកំ។ បរិភុត្តមត្តស្សេវ ភគវតោតិ សម្ពន្ធោ។ និសិន្ន
ភគវតិ។

“តេន ខោ បន សមយេនា” តិ ឥមីនា យេន សមយេន ភគវា
រាជាយតនមូលេ និសីទិ, តេន ខោ បន សមយេនាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។
ឧក្កលជនបទតោតិ ឧក្កលនាមកា ជនបទម្ហា។ យស្មី ទេសេ ភគវា វិហរតិ, តំ
ទេសន្តិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ “តំ ទេសំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នា” តិ បទេ។ តេសន្តិ
វាណិជានំ។ ញាតិសាលោហិតសទ្ធានំ អញ្ញមញ្ញវេវចនត្ថា “ញាតិ” តិ វុត្តេ
សាលោហិតសទ្ធស្ស អត្ថោ សិទ្ធាតិ ទស្សេតុ វុត្តំ “ញាតិភូតបុព្វា ទេវតា” តិ។
សាតិ ទេវតា។ នេសន្តិ វាណិជានំ។ តតោតិ អបវត្តនការណា។ តេតិ
វាណិជា។ ឥទន្តិ អបវត្តនំ។ ពលិន្តិ ឧបហារំ។ តេសន្តិ វាណិជានំ។
“សត្តិមធុដាណិកាធីហិ យោជេត្វា” តិ បទំ បុព្វាបរាបេក្ខំ, តស្មា មជ្ឈេ វុត្តំ។
បតិមាទេវតាតិ ឯត្ថ មាន បូជាយំ បេមនេតិ ធាតុចាបេសុ
(សទ្ធនីតិធាតុមាលាយំ ១៨ នការន្តធាតុ) វុត្តត្ថា បូជនបេមនំ នាម អត្ថតោ
ឧបជ្ឈបានន្តិ អាហា “ឧបជ្ឈបាថា” តិ។ តំ វោតិ ឯត្ថ តំសទ្ធា បតិមាននិសយោ,
វោសទ្ធា តិសុ វោសទ្ធសុ តុម្ពសទ្ធស្ស ការិយោ វោសទ្ធា, សោ ច
ចតុត្យត្ថោតិ អាហា “តំ បតិមានំ តុម្ពាក” តិ។ វោកាវោ ហិ តិវិទោ តុម្ពសទ្ធស្ស
ការិយោ, យោវចនស្ស ការិយោ, បទបូរណោតិ។ តត្ថ តុម្ពសទ្ធស្ស ការិយោ
បញ្ចវិទោ បច្ចត្តឧបយោគករណសម្បទានសាមិវចនវសេនាតិ។ តត្ថ
តុម្ពសទ្ធការិយោ សម្បទានវចនោ ឥធាធិប្បតោ។ តេនាហា “តុម្ពាក” តិ។
“យ” តិសទ្ធស្ស វិសយោ បដិគ្គហណត្ថោតិ អាហា “យំ បដិគ្គហណ” តិ។
អស្សាតិ ភវេយ្យ។ យោ បត្តោ អហោសីតិ យោជនា។ អស្សាតិ ភគវតោ។

សោតិ បត្តោ។ សុជាតាយ អាគច្ឆន្តិយា ឯវាតិ សម្ពន្ធា។ អនាទរេ ចេតំ
សាមីវចនំ។ តេនាតិ អន្តរាយហេតុនា។ អស្សាតិ ភគវតោ។ ហេតុស្វតិ
ករណេត្ថ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ ហេតុហីតិ ហិ អត្តោ។ កិម្ពីតិ កេន។

ឥតោតិ អាសន្នីមាសដុណ្ហបក្ខបញ្ចមិតោ។ ឯត្ថកំ កាលន្តិ ឯតំ បមាណំ
ឯក្ខនបញ្ញាសទិវសកាលំ។ ជិយន្នាតិ យសិតុមិច្ឆា។ បិចាសាតិ ចាតុមិច្ឆា។
អស្សាតិ ភគវតោ។ ចេតសា-ចេតោសន្នាមំ សម្ពន្ធាបេក្ខត្តា តេសំ សម្ពន្ធន្នំ
ទស្សេតុំ វុត្តំ “អត្តនោ”តិ ច “ភគវតោ”តិ ច។ ឥមេហិ
សម្ពន្ធន្និសន្នាមសទិសត្តា សម្ពន្ធាបិ អសទិសោតិ ទស្សេតិ។ អត្តនោតិ ចតុន្នំ
មហារាជានំ។ សមាសោយេវ អវយវីបធានោ ហោតិ, វាក្យំ បន
អវយវីបធានោយេវាតិ ទស្សេន្តោ អាហា “ចតុហិ ទិសាហី”តិ។ ចាឡិយំ
“អាគន្ធា”តិ ចាបសេសោ យោជេតញ្ជោ។ “សិលាមយេ”តិ ឥមិនា សិលាមយមេវ
សេលាមយន្តិ អត្តំ ទស្សេតិ។ ឥទន្តិ “សេលាមយេ បត្តេ”តិ វចនំ។ យេតិ
មុត្តវណ្ណសិលាមយេ បត្តេ។ តតោតិ ឥន្ទនិលមណីមយបត្តឧបនាមនតោ,
បរន្តិ សម្ពន្ធា។ តេសន្តិ ចតុន្នំ មហារាជានំ។ ចត្តារោបិ អធិដ្ឋហីតិ សម្ពន្ធា។
យថាតិ យេនាការេន, អធិដ្ឋិយមាទេតិ យោជនា។ ឯកសទិសោតិ ឯកំសេន
សទិសោ។ អធិដ្ឋិតេ បត្តេតិ សម្ពន្ធា។ បត្តេតិ ច ករណេត្ថ ភុម្មវចនំ។ បត្តេន
បដិគ្គហេសីតិ ហិ អត្តោ។ បច្ឆក្សតិ ឯត្ថ ឯការោ ស្មីវចនស្ស ការិយោតិ អាហា
“បច្ឆក្សស្មី”ន្តិ។ បដិ អក្សន្តិ បទិវភាគំ កត្វា បដិសន្នោ ចាដេក្កត្តោ, “អក្ស”ន្តិ
សាមញ្ញតោ វុត្តេបិ មហាក្សត្តោតិ ទស្សេន្តោ អាហា “ចាដេក្កំ មហាក្សស្មី”ន្តិ។
ឥមិនា ចត្តារោ ឯកតោ ហុត្វា ន មហាក្សា ហោន្តិ, ចាដេក្កំ បន មហាក្សា
ហោន្តិតិ ទស្សេតិ។ អថ វា សឧបសគ្គោ បច្ឆក្សសន្នោ អភិនវបរិយាយោតិ
អាហា “អភិនវេ”តិ។ អភិនវោតិ ច អចិនវតនវត្ថុស្ស នាមំ។ អចិនវតនវត្ថុ
អចិនវតនត្តា អតុណ្ហំ វិយ ហោតិ, តស្មា វុត្តំ “អតុណ្ហោ”តិ។ “តដ្ឋនោ

និព្វត្តស្មី"ន្តិ ឥមិនា តមេវត្ថំ វិភាវេតិ។ ទ្វេវាចិកាតិបទស្ស សមាសវសេន ច
តទ្ធិតវសេន ច និប្បន្នការំ ទស្សន្តោ អាហា "ទ្វេ វាចា"តិអាទិ។ បត្តាតិ ឯត្ថ
ឯកោ ឥតិសន្តោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋោ។ ឥតិ តស្មា ទ្វេវាចិកាឥតិ អត្តោតិ យោជនា។
តេតិ វាលិដា។ អថាតិ តស្មី កាលេ។ តេតិ កេសេ។ តេសន្តិ វាលិដានំ។
បរិហារថាតិ អត្តនោ អភិវាទនបច្ចដ្ឋានដ្ឋានន្តិ បដិគ្គហេត្វា, បរិច្ឆិន្ទិត្វា វា
ហារថាតិ អត្តោ។ តេតិ វាលិដា។ អមតេនេវាតិ អមតេន ឥវ, អភិសិទ្ធា ឥវាតិ
យោជនា។

៥. ព្រហ្មយាចនកថា

៧. ភគវា ឧបសង្កម្មីតិ សម្ពុទ្ធា។ តស្មីន្តិ អជចាលនិក្រោធរ។
អាចិណ្ឌាសមាចិណ្ឌោតិ អាចរិតោ សម្មាចរិតោ, ន ឯកស្ស ពុទ្ធស្ស អាចិណ្ឌោ,
អថ ខោ សព្វពុទ្ធានំ អាចិណ្ឌាសមាចិណ្ឌោ, អតិអាចិណ្ឌោ និច្ចាចិណ្ឌោតិ
អត្តោ។ សន្នេបេន វុត្តមត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា "ជានន្តិ ហី"តិអាទិ។ ធម្មទេសនន្តិ
ភគវតោ ធម្មទេសនំ, ធម្មទេសនត្ថាយ វា ភគវន្តំ, ភគវន្តំ វា ធម្មទេសនំ។
តតោតិ យាចនការណា។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ លោកសន្និវាសោ
ព្រហ្មគរុកោ យស្មា, ឥតិ តស្មា ឧប្បាទេស្សន្តិតិ យោជនា។ ឥតិតិអាទិ និគមនំ។

តត្ថាតិ បរិវិតក្កនាការចាថេ។ "បញ្ចកាមគុណោសុ អល្លិយ"ន្តិតិ ឥមិនា
អល្លិយន្តិ អភិរមិតព្ពដ្ឋេន លគ្គន្តិ ឯត្ថាតិ អាលយា បញ្ច កាមគុណាតិ វេចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ អល្លិយន្តិតិ លគ្គន្តិ។ "បញ្ច កាមគុណោ អល្លិយន្តិ"តិបិ ចាថោ, ឯវំ
សតិ អល្លិយន្តិ អភិរមិតព្ពដ្ឋេន សេវិយន្តិតិ អាលយា បញ្ច កាមគុណាតិ
វេចនត្ថោ កាតព្វោ។ អល្លិយន្តិតិ សេវន្តិ។ តេតិ បញ្ច កាមគុណា។
"យទិន"ន្តិបទស្ស យំ ឥទន្តិ បទិវិភាគំ កត្វា "យ"ន្តិ ច "ឥទ"ន្តិ ច សព្វនាមបទន្តិ
អាសង្កា ភវេយ្យាតិ អាហា "យទិនន្តិ និចាតោ"តិ។ ឥមិនា តីសុ លិដ្ឋេសុ ទ្វីសុ ច

វេទនេសុវិធានំ, វិការំ វាវិសទិសំ វា នអយនត្តា នកមនត្តា អព្យយំ នាមាតិ
ទស្សេតិ, អត្តោ បន សត្តនាមត្តោយេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តស្សាតិ

“យទិទ”ន្តិនិចាតស្ស, អត្តោតិ សម្ពុទ្ធោ។ ហំនន្ត “ហំនំ”ឥតិបទំ។

បដិច្ចសមុប្បាទន្តិ “បដិច្ចសមុប្បាទោ”ឥតិបទំ។ អត្តោបិ យុត្តោយេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

ឥមេសន្តិ សង្ខារទីនំ បច្ចយុប្បន្នានំ។ បច្ចយាតិ អវិជ្ជាទិការណា។

“ឥទប្បច្ចយា ឯវា”តិ ឥមិនា ឥទប្បច្ចយតាតិ ឯត្ថ តាបច្ចយស្ស សូត្ថំ ធិបេតិ

“ទេវតា”តិអាទិសុ (ឧ. ចា. អដ្ឋ. ឯវមិច្ឆាទិចាវវណ្ណានា)វិយ។

សោ មមស្ស កិលមថោតិ ឯត្ថ តំសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សេន្តោ អាហា “យា
អជានន្តានំ ទេសនា នាមា”តិ, ឥមិនា “ទេសេយ្យំ, ន អាជានេយ្យំ”ន្តិ ទ្វិន្ទមេវ
កិរិយាបទានំ តសទ្ធស្ស វិសយការំ ទស្សេតិ, ន ឯកស្ស កិរិយាបទស្ស។
សោតិ ទេសនាសង្ខារោ កាយវចីបយោគោ, ឥមិនា វាក្យវិសយេ តសទ្ធា
ឧត្តរបទស្សេវ លិដ្ឋវចនានិ គណ្ណាតីតិ ទស្សេតិ, សមាសមជ្ឈេ បន តសទ្ធា
បុព្វបទស្សេវ លិដ្ឋវចនានិ គណ្ណាតិ។ តេន វុត្ថំ “អវិជ្ជា ច សា បច្ចយោ ចា”តិ
(ឧទា. អដ្ឋ. បឋមពោធិសុត្តវណ្ណានា) ច “អភិធម្មោ ច សោ បិដកញ្ចា”តិ ច (ចារា.
អដ្ឋ. ១.បឋមមហាសង្កឹតិកថា; ធរ. ស. អដ្ឋ. និទានកថា) អាទិ។ កិលមថោតិ
កាយកិលមនហេតុ។ កិលមតិ អនេនាតិ កិលមថោ។ អស្សាតិ ភវេយ្យ។
សាតិ កាយវចីបយោគសង្ខារោ ទេសនា។ វិហេសាតិ កាយវិហ័សហេតុ។
វិហ័សតិ ឥមាយាតិ វិហេសា។ ចិត្តេន បន ពុទ្ធានំ កិលមថោ វាវិហេសា វា នត្តិ
អរហត្តមគ្គេន សមុច្ឆិន្ទត្តា។ “បដិកំសូ”តិ ឯត្ថ បដិទិ កម្មប្បវចនីយយោគត្តា
“ភគវន្ត”ន្តិ ឯត្ថ សាម្បត្តេ ឧបយោគវចនន្តិ អាហា “ភគវតោ”តិ។ “អនុ
អច្ឆរិយា”តិ ឥមិនា “ន អច្ឆរិយា”តិ បទិវិភាគំ និវត្តេតិ, បុនប្បនំ អច្ឆរិយាតិ
អត្តោ។ បដិកំសូតិ ឯត្ថ បដិសទ្ធា បដិកានត្តោ, កាធាតុ ខាយនត្តោតិ អាហា

“បដិកានសង្ខាតស្ស ញាណស្ស គោចរា អហេសុ”ន្តិ។ “គោចរា អហេសុ”ន្តិ
ឥមីនា ខាយនំ នាម អត្ថតោ គោចរភាវេន ភវនន្តិ ទស្សេតិ។

មេតិ មម, មយា វា, អធិគតំ ធម្មំ បកាសិតុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
អរិយមគ្គសោតស្ស បដិ បដិសោតន្តិ វុត្ថេ និព្វានមេវាតិ អាហា “បដិសោតំ
វុច្ចតិ និព្វាន”ន្តិ។ **និព្វានគាមី**ន្តិ អរិយមគ្គំ។ អរិយមគ្គោ ហិ យស្មា និព្វានំ
គមយតិ, តស្មា និព្វានគាមីតិ វុច្ចតិ។ **តមោខន្ទេនា**តិ ឯត្ថ តមសន្នោ
អវិជ្ជាបរិយាយោ, ខន្ទសន្នោ រាសត្តោតិ អាហា “អវិជ្ជារាសីនា”តិ។
“អន្លៀត្តជា”តិ ឥមីនា **អារុជា**តិ ឯត្ថ វុធាតុ អារវណត្តោតិ ទស្សេតិ។
អប្បោស្សក្កតាយាតិ ឯត្ថ អបត្យបសន្តោ អភាវត្តោ, តាបច្ចយោ ភាវត្តោតិ
អាហា “និរុស្សក្កភាវេនា”តិ។

៨. លោកេតិ សត្តលោកេ។ មហាព្រហ្មតិ មហាព្រហ្មនោ។
អប្បរជក្ខជាតិកាតិ ឯត្ថ អប្បំ រជំ អក្ខិម្ហំ ឯតេសន្តិ អប្បរជក្ខា, អប្បរជក្ខា
ជាតិ សភាវោ ឯតេសន្តិ **អប្បរជក្ខជាតិកាតិ** វចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា
“បញ្ញាមយេ”តិ អាទិ។ “បញ្ញាមយេ”តិ ឥមីនា មំសមយេតិ អត្ថំ និវត្តេតិ។
ឯតេសន្តិ សត្តានំ។ **ធម្មស្សា**តិ តុបច្ចយយោគេ ធម្មិកម្ហំ។ អាបុព្វោ ញាណតុ
បដិវិជ្ឈនត្តោតិ អាហា “បដិវិជ្ឈិតារោ”តិ។

សំវិជ្ជតិ មលំ ឯតេសន្តិ **សមលា**, បុរណកស្សនាទិកា ធន សត្តារោ, តេហិ។
“រាគាធិហី”តិ ឥមីនា មលសរូបំ ទស្សេតិ។ **អវាបុរេត**ន្តិ ឯត្ថ អវបុព្វោ ច
អាបុព្វោ ច បុរេតតុ វិវរណត្តោតិ អាហា “វិវរ ឯត”ន្តិ។ វកាស្ស បការំ កត្វា
“អចាបុរេត”ន្តិបិ ចាហោ។ អមតសទ្ធស្ស សលីលាទយោ និវត្តេតុំ វុត្ថំ
“និព្វានស្សា”តិ។ ឥមេ សត្តា សុណាន្ត្រិតិ សម្ពុទ្ធោ។ **វិមលេនា**តិ ឯត្ថ វិសន្នោ
អភាវត្តោតិ អាហា “អភាវតោ”តិ។ ឥមីនា នត្ថិ មលំ ឯតស្សាតិ **វិមលោ**តិ

វេទនត្ថំ ទស្សតិ។ “សម្មាសម្ពុទ្ធនា”តិ ឥមិនា អញ្ញបទត្ថសរូបំ ទស្សតិ។
អនុក្កមេន មគ្គេន ពុជ្ឈិតព្ពន្ធិ អនុពុទ្ធិ វុត្ថេ ចតុសច្ចធម្មោ គហេតព្ពោតិ អាហា
“ចតុសច្ចធម្ម”ន្តិ។

“សេលមយេ”តិ ឥមិនា សិលាយ និព្ពេត្តោ សេលោតិ វេទនត្ថំ ទស្សតិ។
“សព្ពញ្ញតញ្ញាលោនា”តិ ឥមិនា សមន្តបក្ខសរូបំ ទស្សតិ។ ភគវា ត្វម្បីតិ
យោជនា។ ធម្មសន្នោ បញ្ញាបរិយាយោតិ អាហា “ធម្មមយំ បញ្ញាមយ”ន្តិ។
អបេតោ សោកោ ឥមស្សតិ អបេតសោកោ, ភគវា។ សោកំ អវតរតីតិ
សោការវតិណ្ណា, ជនតា។ សោការវតិណ្ណាញ ជាតិជរាភិក្ខុតញ្ញាតិ ចសន្នោ
យោជេតព្ពោ។ ឥមិនា ចសន្នោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋោតិ ទស្សតិ។

“ភគវា”តិបទំ “វិរោ”តិអាទិសុ យោជេតព្ពំ។ “វិរិយវន្តតាយា”តិ ឥមិនា វិរិ
យស្សតីតិ វិរោតិ វេទនត្ថំ ទស្សតិ។ សទ្ធិសត្ថេសុ អាលបនបទេសុ វិគ្គហោ ន
កាតព្ពោតិ ឥទំ អាលបនាវត្ថំ សន្ធាយ វុត្ថំ, ឥធ បន តេសមត្ថទស្សនត្ថាយ
វិគ្គហោ វុត្ថោតិ ទជ្ជព្ពំ។ “ទេវបុត្ត...បេ... វិជិតត្តា”តិ ឥមិនា វិជិតោ មារេហិ
សំគាមោ អនេនាតិ វិជិតសង្កាមោតិ វេទនត្ថំ ទស្សតិ។ ឯត្ថ ច ខន្ធមារោ
មច្ចុមារេន សង្កហិតោ ទិដ្ឋំ មារាទំ ឯកតោ វិជិតត្តា។ “សត្តវាហោ”តិ
បឋមក្ខវេន ច “សត្តវាហោ”តិ ទុតិយក្ខវេន ច យុត្តោ។ តត្ថ សត្តវាហោ
វិយាតិ “សត្តវាហោ”តិ ឧបចារេន វុត្ថេ ទុតិយក្ខវេន យុត្តោ, សត្តេ វហាហិតិ
សត្តវាហោតិ មុខ្យតោ វុត្ថេ បឋមក្ខវេន យុត្តោ។ ឥធ បន បឋមក្ខវេន
យុត្តោតិ អាហា “សត្តេ វហាតីតិ សត្តវាហោ”តិ។ នត្ថិ ឥណំ ឥមស្សតិ
អណាលោក ភគវា។

៩. ពុទ្ធចក្ខុនាតិ ឯត្ថ ចក្ខុ ទុរិដំ មំសចក្ខុញ្ញាណចក្ខុវសេន។ តត្ថាបិ
មំសចក្ខុ ទុរិដំ បសាទចក្ខុសសម្ពារចក្ខុវសេន។ តត្ថ បសាទរូបំ បសាទចក្ខុ

នាម, ភម្មកដ្ឋិបរិច្ឆិដ្ឋោ មំសបិណ្ណោ សសម្ភារចក្កំ នាម។ ញាណាចក្កំ បន
បញ្ចវិដំ (បដិ. ម. អដ្ឋ. ១.១.៣) ទិព្វធម្មបញ្ញាពុទ្ធសមន្តចក្កំវសេន។ តត្ថ
ទិព្វចក្កំអភិញ្ញាញាណំ ទិព្វចក្កំ នាម, ហេដ្ឋិមមគ្គត្ថយំ ធម្មចក្កំ នាម,
អរហត្តមគ្គញាណំ បញ្ញាចក្កំ នាម, ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញាណាញ
អាសយានុសយញ្ញាណាញ ពុទ្ធចក្កំ នាម, សព្វញ្ញាតញ្ញាណំ សមន្តចក្កំ នាម។
ឥធម បន “ពុទ្ធចក្កំនា” តិ វុត្តត្តា យថាវុត្តទ្វេញាណានិយេវាតិ អាហ
“ឥន្ទ្រិយ... បេ... ញាណោ ចា” តិ។ ហីតិ សង្ខំ។ យេសន្តិ សត្តានំ។ សទ្ធាទីនីតិ
អាទិសទ្ធន វិរិយសតិសមាធិបញ្ញាទ្រិយានិ សង្គណ្ហាតិ។ តិក្ខានីតិ តិខិណានិ។
មុទ្ធនីតិ សុខុមតរាទិ។ អាភារាតិ ការណា។ ឥមាទិ តីណិ ទុកានិ
ពាហិរត្ថសមាសវសេន វុត្តានិ។ សុខេន វិញ្ញាបេតញ្ញាតិ សុវិញ្ញាបយា, តថា
ទុវិញ្ញាបយាតិ វេចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហ “យេ កថិតការណា” តិអាទិ។
បរលោកោ ច វដ្ឋញ្ច បរលោកវដ្ឋានិ, តានិ ភយតោ បស្សន្តិ
បរលោកវដ្ឋភយទស្សវិនោតិ វេចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហ “យេ” តិអាទិ។ ឥមាទិ
ទ្វេ ទុកានិ កិតវសេន វុត្តានិ, ឥធម បដិមទុកេ “ន អប្បេកទ្វេ
បរលោកវដ្ឋភយទស្សវិនោ” តិ ទុតិយបទំ ន វុត្តំ, បដិសម្ពិទាមគ្គចាឡិយំ
(បដិ. ម. ១.១១១) បន យុគឡវសេន វុត្តំ។ ឧប្បលានិ ឯត្ថ សន្តិ ឧប្បលីនីតិ
វេចនត្ថេន គន្លោ វាលតា វា ចោក្ខរណី វា វនំ វា “ឧប្បលីនី” តិ វុច្ឆតិ, ឥធម បន
“វេន” តិ អាហ “ឧប្បលវេន” តិ។ និមុត្តានេវ ហុត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ ចោសយន្តិ តិ
វឡន្តិ, ឥមិនា អន្តោនិមុត្តានេវ ហុត្វា ចោសយន្តិ តិ អន្តោនិមុត្តចោសីនីតិ
វេចនត្ថំ ទស្សន្តិ។ “ឧទកេន សម” តិ ឥមិនា ឧទកេន សមំ សមោទកំ,
សមោទកំ ហុត្វា បីតានីតិ អត្ថំ ទស្សន្តិ។ “អតិក្កមិត្វា” តិ ឥមិនា
អច្ចុត្តម្នាតិបទស្ស អតិឧត្តម្នាតិ អត្ថំ ទស្សន្តិ។

បដិច្ចន្ទេន អាហេបិតាតិ ចារុតា, ន ចារុតា អចារុតា។ អចារុតា នាម
អត្ថតោ វិវរណាតិ អាហា “វិវជា”តិ សោតិ អរិយមគ្គោ។ ហីតិ សង្ខំ។
បដិមបទទ្វយេតិ កាថាយ ឧត្តមបទទ្វយេ។ អយមេវត្ថោតិ អយំ វគ្គមាណោ ឯវំ
អត្ថោ ទដ្ឋញ្ញោតិ យោជនា។ ហីតិ វិត្ថារោ។ ន ភាសិន្តិ ឯត្ថ ឧត្តមបុរិសត្ថា
“អហ”ន្តិ វុត្ថំ។ “ទេវមនុស្ស”តិ វត្ថុញ្ញេ ឯកសេសវសេន “មនុស្ស”តិ វុត្ថុន្តិ
អាហា “ទេវមនុស្សស្វ”តិ។

៦. បញ្ចវគ្គិយកថា

១០. ឋានុប្បត្តិយាតិ ការណេន ឧប្បត្តិយា។ និក្ខិលេសោ ជាតិ សភារោ
តមស្សាតិ និក្ខិលេសជាតិកោ។ “ញ្ញាណ”ន្តិ អវិសេសេន វុត្ថេបិ អត្ថតោ
អនាវរណញ្ញាណមេវាតិ អាហា “សព្ពញ្ញាតញ្ញាណ”ន្តិ។ តតោតិ “ធម្មំ
ទេសេស្សមី”តិ បរិវិតក្កធិវសតោ, ហេដ្ឋាតិ សម្ពុត្តោ។ ទេវតា បន អាឡាស្ស
កាលផ្លូវណមេវ ជាតាតិ, ន អាកិញ្ញញ្ញាយតនេ និព្វត្ថការំ។ ភគវា បន សព្ពំ
ជាតាតិ, តេន វុត្ថំ “អាកិញ្ញញ្ញាយតនេ និព្វត្ថោ”តិ។ “បរិហិនត្ថា”តិ ឥមិនា
មហាជានិយោតិ ឯត្ថ ហាធាតុយា អត្ថំ ទស្សេតិ។ អស្សាតិ អាឡាស្ស។
មហាតី ជាតិអស្សាតិ “មហាជានិកោ”តិ វត្ថុញ្ញេ កការស្ស យការំ កត្វា
“មហាជានិយោ”តិ វុត្ថំ។ អក្ខណោតិ ព្រហ្មចរិយវាសាយ អនោកាសេ,
អាកិញ្ញញ្ញាយតនេតិ អត្ថោ។ ហិយ្យោតិ អនន្តរាតីតាហោ។ សោមីតិ ឧទកោ
រាមបុត្តោបិ។ បិសន្នោ អាឡាហេត្ថោ។ តត្ថ អាឡារោ កាលាមោ
យាវអាកិញ្ញញ្ញាយតនឈានលាភី ហោតិ, តស្មា អាកិញ្ញញ្ញាយតនេ និព្វត្ថោ។
ឧទកោ រាមបុត្តោ យាវនេវសញ្ញាធាសញ្ញាយតនឈានលាភី ហោតិ, តស្មា
នេវសញ្ញាធាសញ្ញាយតនេ និព្វត្ថោតិ ទដ្ឋញ្ញំ។ “ពហុការា”តិ ច “ពហូបការា”តិ
ច ចាបស្ស ទិដ្ឋា យុត្តការំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ពហុការាតិ ពហូបការា”តិ។

បេសិតតត្ថការំ មន្តិយោជនា។ ឥមិនា បហិតតត្ថន្តិ ឯត្ថ អត្ថសន្នោ
កាយវាចកោតិ ទស្សេតិ។

១១. អន្តរាសន្នេន យុត្តត្តា “គយំ, ពោធិ”ន្តិ ឯត្ថ សាម្បត្ត ឧបយោគវចនន្តិ
អាហា “គយាយ ច ពោធិមណ្ឌស្ស ចា”តិ។

តាថាយ ចត្វសុ សព្ពសន្នេសុ ទុតិយោ សព្ពសន្នោ អនវសេសត្ថោ, សេសា
សាវសេសត្ថាតិ ទស្សេន្តោ អាហា “សព្ពំ តេត្តមកធម្ម”ន្តិអាទិ។ វចនត្ថោ
សុវិញ្ញយោវ។ អរហត្តជលស្សាបិ តណ្ហាក្ខយត្ថា វុត្តំ “តណ្ហាក្ខយេ
និព្វានេ”តិ។ សយំសន្នោ អត្ថបរិយាយោ, អភិញ្ញាយសន្នោ តុ ត្វាបច្ចយន្តោតិ
អាហា “អត្ថនាវ ជានិត្វា”តិ។ “សព្ពំ ចត្តមកធម្ម”ន្តិ ឥមិនា ព្យាធាតុយា កម្មំ
ទស្សេតិ។ “អយំ មេ អាចរិយោ”តិ ឧទ្ទិសនាការទស្សនំ។

“លោកុត្តរធម្មេ”តិ ឥមិនា លោកិយធម្មេ បន អាចរិយោ (មិ. ប. ៤.៥.១១)
អត្ថិតិ ទស្សេតិ។ បដិបុគ្គលោតិ ឯត្ថ បដិសន្នោ បដិភាគត្ថោតិ អាហា
“បដិភាគបុគ្គលោ”តិ។ សទិសបុគ្គលោ នាម នត្ថិតិ អត្ថោ។ សីតិភូតោតិ សីតិ
ហុត្វាភូតោ, សីតិការំ វា បត្តោ។

កាសីនន្តិ ពហុវចនវសេន វុត្តត្តា ជនបទានំ នាមំ។ ជនបទសម្មហស្ស
រជ្ជនាមត្តា វុត្តំ “កាសិរជ្ជេ”តិ។ “នគរ”ន្តិ ឥមិនា បុរសន្នោ នគរបរិយាយោតិ
ទស្សេតិ។ បដិលាភាយាតិ បដិលាភាបនត្ថាយ។ “ភេរិ”ន្តិ ឥមិនា ទុន្ទភិសន្នោ
ភេរិវាចកោតិ ទស្សេតិ។ ភេរិ ហិ “ទុំទុំ”ន្តិសន្នេន ឧភិ បុរណមេត្ថាតិ ទុន្ទភិ
វុច្ឆតិ។ ទការរការានំ សំយោគំ កត្វា ទុន្ទភិតិបិ ចាថោ អត្ថិ, សោ
អចាថោយេវ។ “បហរិស្សមី”តិ ឯត្ថ បហារសន្នេន អាហាញ្ញន្តិ ឯត្ថ
អាបុព្វបាទធាតុយា អត្ថំ ទស្សេតិ, ស្សាមិសន្នេន អជ្ជតនិវរិភត្តិយា

អនាគតកាល បវត្តការំ, ឥតិសន្តេន គមនាការវាចកស្ស ឥតិសន្តស្ស
លោបការំ ទស្សេតិ។

អនន្តជិនោតិ អនន្តសម្ពាតស្ស សព្ពញ្ញាតញ្ញាណស្ស បទដ្ឋានភូតេន
អរហត្តមគ្គញ្ញាលោន សព្ពកិលេសារីនំ ជិតវា, ឯតេន ផលូបចារេន
អនន្តជិនការំ ទស្សេតិ។ ហុវេយ្យ ចារុសោតិ ឯត្ថ “ហុវេយ្យ អបិ អារុសោ” តិ
បទវិភាគំ កត្វា ហុនាតុ សត្តត្ថវាចកោ, អបិសន្នោ ឯវនាមវាចកោតិ
ទស្សន្តោ អាហា អារុសោ “ឯវំ នាម ភវេយ្យា” តិ។ វកាវស្ស បការំ កត្វា
“ហុបេយ្យា” តិ ចាថាបិ យុជ្ជតិយេវ។

១២. “អត្ថាយ បដិបន្នោ” តិ ឥមីនា ពាហុល្លស្ស អត្ថាយ បដិបន្នោ
ពាហុល្លកោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ បធានតោតិ ទុក្កវចរិយាយ បទហនតោ។
“ភដ្ឋោ” តិ ឥមីនា វិព្ពន្តោតិ ឯត្ថ វិបុត្តកមុនាតុយា អនវដ្ឋានត្ថោ នាម អត្ថតោ
ភដ្ឋោតិ ទស្សេតិ។ សោតន្តិ ឯត្ថ សោតសន្តស្ស សោតវិញ្ញាណាធិវាចកត្ថា
“សោតិទ្រិយ” ត្ថិ វុត្ថំ។ ឥរិយាយាតិ ឯត្ថ ឥរិយនំ ចរណំ ឥរិយាតិ វចនត្ថំ
ទស្សន្តោ អាហា “ទុក្កវចរិយាយា” តិ។ អភិជានាថ នោតិ ឯត្ថ នោសន្នោ
នុសន្តតោតិ អាហា “អភិជានាថ នូ” តិ។ វាក្យន្តិ វាចកំ។ សញ្ញាបេតុន្តិបទស្ស
សញ្ញាបនាការំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អហំ ពុទ្ធា” តិ។

១៣. ឥតោតិ “ចក្កករណី” តិ អាទិតោ។ បទត្ថតោតិ បទតោ ច អត្ថតោ ច,
បទានំ អត្ថតោ វា។ ឥតោតិ យថាវុត្ថតោ។ ហីតិ សច្ចំ។ សុត្តន្តកថន្តិ
សុត្តន្តវសេន វុត្តវចនំ។

១៤. ទេវតាកោដិហីតិ ព្រហ្មសម្ពាតាហិ ទេវតាកោដិហី។ បតិដ្ឋិតស្ស
តស្ស អាយស្មតោតិ សម្ពន្ធា។ សាវ ឯហិភិក្កុបសម្មទាតិ យោជនា។

១៩. ទុតិយទិវសេ ធម្មចក្ខុំ ឧទទាទីតិ សម្ពុទ្ធា។ “ទុតិយទិវសេ” តិអាទិ
ចាជិបទទិវសំ ឧបនិធាយ វុត្ថំ។ បក្ខស្សាតិ អាសន្និមាសកាឡបក្ខស្ស។
សព្វេវ តេ ភិក្ខុតិ យោជនា។ អនត្តសុត្តន្តាតិ អនត្តលក្ខណសុត្តន្តន (មហាវ.
២០; សំ. និ. ៣. ៥៩)។

បញ្ចមិយា បក្ខស្សាតិ បក្ខស្ស បញ្ចមិយា។ លោកស្មិន្តិ សត្តលោកេ។
“មនុស្សអរហន្តាតិ ឥមិនា ទេវអរហន្តា ពហូតិ ទស្សេតិ។

៧. បុព្វជ្ជាកថា

៣០. ចោរាណានុចោរាណានន្តិ បុរាណោ ច អនុបុរាណោ ច ភវានំ។
ឯកសដ្ឋិតិ ឯកោ ច សដ្ឋិ ច, ឯកេន វា អធិកា សដ្ឋិ ឯកសដ្ឋិ។

តត្រាតិ តេសុ ឯកសដ្ឋិមនុស្សអរហន្តេសុ។ បុព្វយោគោតិ បុព្វេ កតោ
ឧទាយោ, បុព្វបនិស្សយោតិ អត្តោ។ វគ្គពន្ធនាតិ សម្មហំ កត្វា ពន្ធន។ តេតិ
បញ្ចបញ្ញាស ជនា។ ឈាបេស្សាមាតិ ឧប្បិស្សាម។ និហរីស្វតិ តាមតោ
និហរីសុ។ តេស្វតិ បញ្ចបញ្ញាសជនេសុ។ បញ្ច ជនេ ឋបេត្វាតិ សម្ពុទ្ធា។
សេសាតិ បញ្ចហិ ជនេហិ អវសេសា។ សោតិ យសោ ទារកោ។ តេបីតិ
ចត្តារោបិ ជនា។ តត្ថាតិ សរីរេ។ តេ សព្វេបីតិ យសស្ស មាតាបិតុភរិយាហិ
សន្ធិ សព្វេបិ តេ សហាយកា។ តេនាតិ បុព្វយោគេន។

អាមន្តេសីតិ កថេសិ។

៣២. ទិព្វេសុ វិសយេសុ ភវា ទិព្វា លោភចាសាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ទិព្វា
នាមា” តិអាទិ។ លោភចាសាតិ លោភសន្តាតា ពន្ធនា។ អសវនតាតិ ឯត្ថ
ករណត្ថេ បច្ចត្តវចនន្តិ អាហា “អសវនតាយា” តិ។ បរិហាយន្តិតិ ឯត្ថ កេន

បរិហាយដ្ឋិតិ អាហា “វិសេសាធិគមតោ”តិ។ វិសេសាធិគមតោតិ
មគ្គជលសម្ពាទស្ស វិសេសស្ស អធិគមតោ។

៣៣. អន្តរាមកំ ករោតីតិ អន្តរកោតិ វេចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“លាមកា”តិ។ “ហីនសត្តា”តិ ឥមិនា អន្តកស្ស ស្សបំ ទស្សតិ។
អាមន្តនបទមេតំ។ តន្តិ រាគចាសំ។ ហីតិ សង្ខំ។ សោតិ មារោ ចាបិមា។
អន្តលិកេ ចរន្តានំ បញ្ចាភិញ្ញានម្បិ ពន្ធនត្តា អន្តលិកេ ចរតិ បវត្តតិ
អន្តលិកេ ចរោតិ វេចនត្ថន រាគចាសោ “អន្តលិកេ ចរោ”តិ មារេន ចាបិមតា
វុត្តោ។

៣៤. នាធាជនបទតោតិ ឯកិស្សាបិ ទិសាយ នាធាជនបទតោ។
“អនុជានាមិ...បេ... បញ្ចាជេថា”តិ អាទិម្ហិ វិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញោតិ យោជនា។
បញ្ចាជេន្ទន ភិក្ខុនា បញ្ចាជេតញោតិ សម្ពុន្ទោ។ យេ បដិក្ខិត្តា បុគ្គលាតិ
យោជនា។ បរតោតិ បរស្មី។ “ន ភិក្ខុវេ...បេ... បញ្ចាជេតញោ”តិ ចាធិ (មហាវ.
៨៩) អាទិ កត្វាតិ យោជនា។ តេតិ បដិក្ខិត្តបុគ្គលេ។ សោបិ ចាតិ សោបិ ច
បុគ្គលេ។ អនុញ្ញាតោយេវ បញ្ចាជេតញោតិ សម្ពុន្ទោ។ តស្ស ចាតិ បុគ្គលស្ស ច,
អថ វា តេសញ្ចា មាតាបិតុនំ។ វេចនវិបល្លាសោ ហោស។ អនុជាននលក្ខណំ
វុណ្ណាយិស្សមាតិ សម្ពុន្ទោ។

ឯវុត្តិ ឥមិនា វុត្តនយេន។ ចសន្នោ វាក្យសម្បជ្ឈានត្តោ។ សចេ
អច្ឆិទ្ធកេសោ ហោតិ ច, សចេ ឯកសីមាយ អញ្ជេបិ ភិក្ខុ អត្ថិ ចាតិ អត្តោ។
អញ្ជេបិ អត្តនា អបរេបិ។ ភណ្ឌាតិ មុណ្ណោ, សោយេវ កម្មំ ភណ្ឌាកម្មំ។
តស្សាតិ ភណ្ឌាកម្មស្ស។ ឌីកាសោតិ បព្ពដ្ឋាយ ខណោ។ “ឌីកាសំ នលភតិ”តិ
វត្វា តស្ស ការណំ ទស្សតុំ វុត្តំ “សចេ”តិ អាទិ។

អរុត្តោបីតិ ឯត្ថ បិសន្នោ រុត្តោ បន កា នាម កថាតិ ទស្សេតិ។ ឧបជ្ឈាយំ
ឧទ្ទិស្ស បញ្ហាជេតីតិ ឯត្ថ បព្ពដ្ឋា ចតុត្ថិជា តាបសបព្ពដ្ឋា បរិញ្ញាជកបព្ពដ្ឋា
សាមណោបព្ពដ្ឋា ឧបសម្មទបព្ពដ្ឋាតិ។ តត្ថ កេសមស្សហរណំ តាបសបព្ពដ្ឋា
នាម វគ្គលាទិកហណតោ បឋមមេវ វជិតព្ពត្តា។ ឥសិបព្ពដ្ឋាតិបិ តស្សាយេវ
នាមំ។ កេសមស្សហរណាមេវ បរិញ្ញាជកបព្ពដ្ឋា នាម កាសាយាទិកហណតោ
បឋមមេវ វជិតព្ពត្តា។ កេសមស្សហរណាញ កាសាយច្ឆាទនញ
សាមណោបព្ពដ្ឋា នាម សរណាគហណតោ បឋមមេវ វជិតព្ពត្តា។
ឧបសម្មទបព្ពដ្ឋា តិវិជា ឯហិភិក្ខុឧបសម្មទបព្ពដ្ឋា
សរណាគហណាបសម្មទបព្ពដ្ឋា ញត្តិចតុត្ថវាចិក្ខុបសម្មទបព្ពដ្ឋាតិ។ តត្ថ
ឯហិភិក្ខុបសម្មទបព្ពដ្ឋាយំ កេសមស្សហរណាទិ សព្វំ ឯកតោវ សម្មជ្ឈតិ
“ឯហិភិក្ខុ”តិ ភគវតោ វចនេន អភិនិប្បន្នត្តា។
សរណាគហណាបសម្មទបព្ពដ្ឋា សាមណោបព្ពដ្ឋសទិសាយេវ។
កេសមស្សហរណាញ កាសាយច្ឆាទនញ សរណាគហណាញ
ញត្តិចតុត្ថវាចិក្ខុបសម្មទបព្ពដ្ឋា នាម កម្មវាចាគហណតោ បឋមមេវ
វជិតព្ពត្តា។ តត្ថ សាមណោបព្ពដ្ឋំ សន្ធាយ រុត្តំ “ឧបជ្ឈាយំ ឧទ្ទិស្ស
បញ្ហាជេតី”តិ។ ឧបជ្ឈាយំ ឧទ្ទិស្សាតិ ឧបជ្ឈាយស្ស វេយ្យាវច្ឆករដ្ឋាននិយមំ
កត្វា។ បព្ពដ្ឋាកម្មេ អត្ថនោ ឥស្សរិយមកត្វាតិ អត្ថោ។ ទហវេន ភិក្ខុនា
កេសច្នេទនំ កាសាយច្ឆាទនំ សរណានានន្តិ តីណិ កិច្ចានិ កាតព្វានិយេវ។
កេចិ “សរណានិ បន សយំ នាតព្វានី”តិ ចាបំ ឥធានេត្វា ទហវេន ភិក្ខុនា
សរណានិ ន នាតព្វានីតិ វទន្តិ, តំ ន គហេតព្វំ ទហរស្ស ភិក្ខុត្តា, ភិក្ខុនំ
បញ្ហាជេតុំ លភនត្តា ច។ ឧបជ្ឈាយោ ច កេសច្នេទនញ កាសាយច្ឆាទនញ
អកត្វា បព្ពដ្ឋត្ថំ សរណានិយេវ ទេតិ, ន រុហតិ បព្ពដ្ឋា បព្ពដ្ឋាយ អកត្តព្ពត្តា។
កម្មវាចំ សាវេត្វា ឧបសម្មាទេតិ, រុហតិ ឧបសម្មទា អបត្តចីវរានំ

ឧបសម្ព័ន្ធទិស្តិក, កម្មវិបត្តិយា អភាវតោ ច។ ខណ្ឌសីមន្តិ ឧបចារសីមដ្ឋំ
ពន្ធសីមំ។ បញ្ញាជេត្វាតិ កេសច្ឋេននំ សន្ធាយ វុត្តំ “កាសាយានិ អច្ឆាទេត្វា”តិ
កាសាយន្នាទនស្ស វិសុំ វុត្តត្តា។ សាមណោស្ស សរណានាទស្ស អរុហត្តា
“សរណានិ បន សយំ ធាតព្ពានី”តិ វុត្តំ។ បុរិសំ បញ្ញាជេត្តន្តិ សម្ពុន្នោ។ បីតិ
សច្ចំ។ អាណត្តិយាតិ ភិក្ខុនំ អាណត្តិយា។ យេន កេនចីតិ គហជ្ជបព្ពជិតេសុ
យេន កេនចី។

“ភព្ភហោ”តិ វត្វា តស្ស អត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “សហេតុកោ”តិ។
សហេតុកោតិ មគ្គដលានំ ឧបនិស្សយេហិ សហ បវត្តោ។ យសស្សីតិ
បរិវារយសេន ច កិត្តិយសេន ច សមន្នាគតោ។ ឱកាសំ កត្វាបីតិ ឱកាសំ
កត្វា ឯវ។ សយមេវាតិ ន អញ្ញោ អាណាបេតព្ពោ។ ឯត្តោយេវាតិ
ទស្សនដ្ឋានតោយេវ។ អស្សាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខស្ស។ ខន្ធឱវាតិ កណ្ណាវនំ វា។ “កច្ច
វា”តិបិ ចាថោ, ចាមំ វាតិ អត្តោ។ បិដ្ឋកា វាតិ ដោជា វា។ ឯត្តកេនាតិ
ឯតបមាណោន យំសិទ្ធា ម្លាបនមត្តេន។ អនិវត្តិធម្មាតិ គិហិការំ
អនិវត្តនសភាវា។ កតញ្ញាតិ កតស្សបការស្ស ជាននសីលា។ កតវេទិនោតិ
កតញ្ញបការស្ស វេទំ ចាកជំ ករោន្តោ។

អនិយ្យានិកកថាតិ យាវទត្ថំ សុបិទ្វា យាវទត្ថំ តុញ្ញិទ្វា ចិត្តកេឡី
ករោន្តោ អនុក្កណ្ឌិតោ វិហារាបីតិអាទិកា កថា។ នកថេតព្ពំ ទស្សេត្វា
កថេតព្ពំ ទស្សេន្តោ អាហា “អថខ្សស្ស”តិ។ អស្សាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខស្ស។
អាចិត្តនាការំ ទស្សេន្តោ អាហា “អាចិត្តន្តេន ចា”តិអាទិ។ វណ្ណា...បេ.... វសេនាតិ
វណ្ណោ ច សណ្ឋានព្វា គន្ធា ច អាសយោ ច ឱកាសោ ច, តេសំ វសេន,
អាចិត្តតព្ពន្ធិ សម្ពុន្នោ។ បីតិ ដលដោតកោ, អាចិត្តនស្ស ដលំ វត្វាបីតិ
អត្តោ។ សោតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខោ។ បុព្ពេតិ បុព្ពតវេ, បព្ពជនតោ បុព្ពេ វា។

កណ្តាករេជារបេក្ខា បរិបក្កកណ្តារវិយ ព្យាណំ បវត្ថតីតិ យោជនា។
អស្សាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខស្ស។ ឥន្ទាសនីតិ សក្កស្ស វេជិវាវុជោ។ សោ ហិ ឥន្ទន
អសីយតិ ឱបីយតីតិ ឥន្ទាសនីតិ វុច្ឆតិ។ ឥន្ទាសនិ បព្ពតេ ចុណ្ហាយមាណវិយ
សព្ពេ កិលេសេ ចុណ្ហាយមាណំយេវាតិ យោជនា។ ខុរក្កេយេវាតិ ខុរស្ស
កោដិយមេវ។ ខុរកម្មបរិយោសានេយេវាតិ អត្តោ។ ហិ តិ សច្ចំ។ តស្មាតិ យស្មា
បត្តា, តស្មា។ អស្សាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខស្ស។

គិហិកន្ទន្តិ គេហោ បីតស្ស ជនស្ស គន្ធា។ អថាបីតិ យទិបិ អច្ឆាទេតីតិ
សម្ពុន្នោ។ អស្សាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខស្ស។ អាចរិយោ វាតិ សរណានាចរិយោ វា
កម្មវាចាចរិយោ វា ឱវាចាចរិយោ វា។ តំយេវ វាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខមេវ វា។ តេន
ភិក្ខុនាវាតិ អាចរិយុបជ្ឈាយភិក្ខុនា វា។

អនាណត្ថិយាតិ អាចរិយុបជ្ឈាយេហិ អនាណត្ថិយា។ ឥមិនា
អាចរិយុបជ្ឈាយេហិ អនាណត្ថេន យេន កេនចិ និវាសនាធិនិ ន កាតញ្ញានីតិ
នស្សេតិ។ ភិក្ខុនាតិ អាចរិយុបជ្ឈាយភិក្ខុនា។ តស្សេវាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខស្សេវ។
ឧបជ្ឈាយមូលកេតិ ឧបជ្ឈាយមូលកេ និវាសនចារុបនេ។ អយន្តិវិនិច្ឆយោ។

តត្ថាតិ បព្ពដ្ឋបសម្មទដ្ឋានេ។ តេសន្តិ ភិក្ខុនំ។ អថាតិ វេន្ទាបនតោ បច្ឆា,
វេន្ទាបនស្ស អនន្តរា វា។ “ឯវំ វេនេហិ”តិ ចាឡិនយនិទស្សនមុខេន “យមហំ
វេនាមិ, តំ វេនេហិ”តិ អជ្ជកថានយំ និទស្សេតិ។ អថាតិ តទនន្តរំ។ អស្សាតិ
បព្ពដ្ឋាបេក្ខស្ស, ធាតញ្ញានីតិ សម្ពុន្នោ។ ឯកបទម្បីតិ តីសុ វាក្យបទេសុ ឯកំ
វាក្យបទម្បី, នវសុ វា វិភត្យន្តបទេសុ ឯកបទម្បី។ ឯកក្ខរម្បីតិ
ចតុវិសតក្ខរេសុ ឯកក្ខរម្បី។

ឯកតោ សុទ្ធិយាតិ ឯកស្សេវ កម្មវាចាចរិយស្ស ហំនករណសម្មត្តិយា
សុដ្ឋនេន។ ឧកតោ សុទ្ធិយាវាតិ ឧកយេសំ សរណានាចរិយសាមណោរាជំ
សុដ្ឋនេន ឯវ។ ហំនករណសម្មទន្តិ ឧរាទិដ្ឋានានព្វា សំវុតាទិករណានព្វា
សម្មទំ។ វុត្ថុន្តិ ហំនករណសម្មទំ វុត្ថុំ។ ន សក្កោតីតិ វុត្ថុំ ន សក្កោតីតិ
យោជនា។

ឥមាជីតិ សរណានិ។ ចសន្នោ ឧបន្សាសោ, បនសន្នោ បទាលដ្ឋារោ។
ឯកសម្ពន្ធាជីតិ ឯកតោ សម្ពន្ធានិ។ អនុនាសិកន្តំ កត្វា ទានកាលេ “ពុទ្ធំ”ឥតិ
“សរណំ”ឥតិ បទានព្វា “សរណំ”ឥតិ “គន្ធាមិ”ឥតិ បទានព្វា អន្តរា
វិច្ឆេទមកត្វា ឯកសម្ពន្ធមេវ កត្វា ទានកាលេ វុត្ថុំ ហោតិ។ កស្មា តិណ្ណំ
បទានមន្តរា ព្យវធានស្ស កស្សចិ អក្ខរស្ស អភាវតោ។ វិច្ឆិទ្ធិត្វាតិ វិច្ឆេទំ
កត្វា។ មការន្តំ កត្វា ទានកាលេ តិណ្ណំ បទានមន្តរា ឯកសម្ពន្ធមកត្វា
វិច្ឆិទ្ធិត្វា ឯវ កត្វា ទានកាលេ វុត្ថុំ ហោតិ។ កស្មា? តិណ្ណំ បទានមន្តរា
ព្យវធានស្ស និស្សរស្ស មការស្ស អត្ថិភាវតោ។ អន្តកដ្ឋកថាយំ វុត្ថុន្តិ
សម្ពន្ធា។ តន្តិវចនំ, “នត្ថី”តិបទេ កត្តា, “ន វុត្ថុ”ន្តិបទេ កម្មំ។ តថាតិ “អហំ
ភន្តេ ពុទ្ធវត្ថិតោ”តិអាទិនា អាការេន, អវទន្តស្ស សរណំ ន កុប្បតិ,
ពុការទការាជីនំ ព្យញ្ញានំ ហំនករណសម្មទំ ហាបេន្តស្សេវ សរណំ
កុប្បតីតិ អធិប្បាយោ។

“តិក្ខត្ថុ”ន្តិ ឥមនា សកី វា ទិក្ខត្ថុ វា ន វដ្ឋតីតិ ជីបេតិ។ តិក្ខត្ថុតោ អធិកំ
បន សហស្សក្ខត្ថុម្បិ វដ្ឋតិយេវ។ តត្ថាតិ តាសុ បព្ពដ្ឋាឧបសម្មទាសុ។
បរតោតិ បរស្មី។ សាតិ ឧបសម្មទា។ បព្ពដ្ឋា បន អនុញ្ញាតា ឯវាតិ សម្ពន្ធា។
បរតោបីតិ បិសន្នោ បុព្វាបេក្ខោ។ សាតិ បព្ពដ្ឋា។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្តកេន
កេសច្រេទនកាសាយច្រាទនសរណានេន។ ហីតិ ជលដោតកោ។

ឯសាតិ ឯសោ សាមណេរោតិ អត្ថោ។ “គតិមា”តិ វត្ថា តស្សត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “បណ្ឌិតជាតិកោ”តិ។ អថាតិ ឯវំ សតិ។ អស្សាតិ សាមណេរស្ស។
តស្មីយេវ ថានេតិ សាមណេរក្ខមិយំ បិតជ្ជានេយេវ។ យថា ភកវតា ឧទ្ទិដ្ឋានិ,
តថា ឧទ្ទិសិតញ្ញានិ យោជនា។ ឯតន្តិ “អនុជាធាមិ...បេ... ជាតរូប
រជតបដិគ្គហណា វេរមណី”តិ វចនំ។

តន្តិ អន្ធកជ្ជកថាយំ វុត្តវចនំ។ យថាចាឡិយាវាតិ ឯវសន្តោ សន្និដ្ឋានត្ថោ,
តេន យថាចាឡិយាវ ឧទ្ទិសិតញ្ញានិ។ យថាចាឡិ វិសន្នេត្វា អញ្ញថា ឯវ
ឧទ្ទិសិតញ្ញានិ វាទំ និវាតិ។ យថាចាឡិ វិសន្នេត្វា អញ្ញថា “ចាលាតិចាតា
វេរមណី សិក្ខាបទំ សមាធិយាមី”តិ ឧទ្ទិសន្តោបិ និន្ទាសោយេវ។ បីតិ សច្ចំ,
យស្មា វា។ តានិ តិ សិក្ខាបទានិ។ យាវាតិ យត្ថកំ កាលំ ន ជាតិ, ន កុសលោ
ហោតិ តិ សម្ពន្ធា។ សន្តិការវចនេយេវាតិ អាចរិយុបជ្ឈយានំ សមីបេ
អវចារោវ។ អស្សាតិ សាមណេរស្ស។ កប្បិយាកប្បិយន្តិ
ទសសិក្ខាបទិវិនិមុត្តំ កប្បិយំ បរាមាសាធិញ្ច អកប្បិយំ អបរាមាសាធិញ្ច។
តេនាបីតិ សាមណេរនាបិ។ នាសនដ្ឋានិ តិ លិង្គនាសនអដ្ឋានិ។ សាធុកំ
សិក្ខិតព្ពន្ធិ សាធុកំ អសិក្ខិតព្ពន្ធិ លិង្គនាសនញ្ច ទណ្ឌកម្មនាសនញ្ច ហោតិ តិ
អធិប្បាយោ។

១០. ឧតិយមារកថា

៣៥. មយ្ហន្តិបទស្ស “អនុប្បត្តា សន្និកតា”តិបទេសុ ធម្មិកត្ថការំ
ទស្សន្តោ អាហា “មយា ខោតិ អត្ថោ”តិ។ “អថ វា”តិ អាទិនា “មយ្ហ”ន្តិបទស្ស
“យោនិសោ មនសិកាវា, យោនិសោ សម្មប្បធានា”តិបទេសុ សម្ពន្ធការំ
ទស្សតិ។ “យោនិសោ មនសិកាវា, យោនិសោ សម្មប្បធានា”តិ ឯត្ថ
ការណាត្ថេ និស្សក្កវចនន្តិ អាហា “តេន ហេតុនា”តិ។ “បុនា”តិ អាទិនា

“មយ្ហ”ន្តិបទំ “យោនិសោ មនសិការា, យោនិសោ សម្មប្បធានា”តិបទេសុ
សាម្បត្តេ សាមិការវេន យោជេត្វា បុន “អនុប្បត្តា, សង្ខិកតា”តិ បទេសុ
កត្តត្ថេ សាមិការវេន វិភត្តិវិបល្លាសោ កាតព្វោតិ ទស្សេតិ។

១១. កន្ទវគ្គិយកថា

៣៦. កន្ទវ្រូបញ្ចា ចិត្តញ្ចា ឯតេសមត្ថិតិ កន្ទកា។ វគ្គពន្ធនំ វគ្គោ
ឧត្តរបទលោបេន, វគ្គេន ចរន្តិតិ វគ្គិយា។ កន្ទកា ច តេ វគ្គិយា ចាតិ កន្ទវគ្គិយា
កការលោបេនាតិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “កន្ទវគ្គិយា”តិអាធិ។ “វោកាហោ
និចាតមត្តោ”តិ ឥមិនា តុម្ហសទ្ធស្ស ច យោវចនស្ស ច ការិយភារំ និវត្តេតិ។
ហិតិ សង្ខំ។ តេតិ កន្ទវគ្គិយា។ ឥទន្តិ បញ្ចាសីលវគ្គនំ។ បុព្វកម្មន្តិ បុព្វេ ឧបចិត្តំ
កុសលកម្មំ។

១២. ឧរុវេលទាជិហារិយកថា

៣៨. បរិយាធិយេយ្យន្តិ ឯត្ថ ទាធាតុស្ស បរិតិ ច អាតិ ច ឧបសគ្គវសេន
អភិកវេនត្តោតិ អាហា “អភិកវេយ្យ”ន្តិ។

៣៩. បច្ឆា បក្ខិក្កាតិ សង្កិតិកោ បរំ ចោត្តការ្យឡើហិ ឋបិកាតិ អត្តោ។

៤៤. “ឯវំ វេនន្តោវិយ ឱណតោ”តិ ឥមិនា “អាហារហត្តោ”តិបទស្ស
តទ្ធិតភារំ ទស្សេតិ។ វិត្តិណ្ណាមុខត្តា មន្ទំ ហីនំ អតិមុខមេតាសន្តិវចនត្ថេន
អគ្គិកចាលា មន្ទាមុខិយោតិ វុច្ឆន្តិតិ អាហា “អគ្គិភាជនានិ វុច្ឆន្តិ”តិ។

៥១. យស្មា យោ នាគទមនកាលោ ចិរំ បតតិ បវត្តតិ, តស្មា សោ
ចិរបតិកោតិ វុច្ឆតិ, តស្មា ចិរបតិកា បដ្ឋាយ អភិប្បសន្នាតិ យោជនា។ ឥតិ
ឥមមត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “ចិរកាលតោ បដ្ឋាយា”តិ។

៥២. សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ “ជជាមិស្ស”ន្តិអាទិបទេសុ។ ខារិកាជន្តិ ឯត្ថ
កមណ្ឌលុអាទិកា តាបសបរិក្ខារា ខារីតិ វុច្ឆន្តិ, ខារិសម្ព័ន្ធាតេន ភារេន បូរិតោ
កាដោ ខារិកាដោតិ អត្ថំ ឯកទេសេន ទស្សន្តោ អាហា “ខារិការោ”តិ។

១៣. ពិម្ពិសារសមាគមកថា

៥៥. លជ្ជិសន្នោ តរុណរុក្ខវាចកោ “អម្ពលជ្ជិកាយ”ន្តិអាទិសុ (ធិ. និ. ១.២),
ឥធាបិ តរុណតាលរុក្ខោ លជ្ជិ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “តាលុយ្យានេ”តិ។
វជរុក្ខតិ និក្រោធរុក្ខេ។ ឯត្ថ “វជ”ឥតិ ឥមិនា វជរុក្ខោ ពហុមូលត្ថា សុដ្ឋំ
បតិជ្ជាតីតិ អត្ថេន សុប្បតិដ្ឋោ នាមាតិ ទស្សតិ។ “រុក្ខ”ឥតិ ឥមិនា
ចេតិយសន្នោ ចេតិយរុក្ខោ វត្ថតីតិ ទស្សតិ, ទេវាលយញ្ច ដូបញ្ច និវត្តតិ។
តស្សាតិ វជរុក្ខស្ស។ ឯត្ថន្តិ “សុប្បតិដ្ឋ ចេតិយេ”តិ ឯតំ នាមំ។
លោកវោហារវសេន ទសសហស្សសម្ព័ន្ធាតេ សម្ព័ន្ធវិសេសេ ជីហរិត្វា យុជ្ជិតព្វន្តិ
និយុតន្តិ វចនត្ថេន ទសសហស្សំ និយុតំ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ឯកនិយុតំ
ទសសហស្សានី”តិ។ “នហុត”ន្តិបិ ចាថោ, សោ អយុត្តោ នហុតសម្ព័ន្ធាតេន
សម្ព័ន្ធវិសេសេន មិស្សីភារេន បសង្កត្តា។ តេសន្តិ ទ្វាទសនិយុតានំ
ព្រាហ្មណគហបតិកានំ។

“កិសសរីរត្ថា”តិ ឥមិនា កិសោ កោ អត្ថា ឯតេសន្តិ កិសកាតិ វចនត្ថំ
ទស្សតិ។ កការោ ហេតុ អត្ថវាចកោ។ “ឌីវាទកោ”តិ ឥមិនា ឌីវនានោតិ ឯត្ថ
យុបច្ចយោ កត្តត្ថោតិ ទស្សតិ។ កាថាពន្ធត្ថា អការស្ស ធិយោ។ “អថ
វា”តិអាទិនា កិសកោ ហុត្វា អញ្ញោ ឌីវនានោ កិសកោវនានោតិ វចនត្ថំ
ទស្សតិ។ ឥទន្តិ ឥទំ អត្ថជាតំ, អយមត្ថោ វា។ ត្វំ បហាសីតិ សម្ពន្ធា។ តន្តិ តុរំ។
ឥតិ វុត្ថំ ហោតីតិ យោជនា។

កាមិត្តិយោតិ ឯការលោបវសេន សន្ធិតិ អាហា “កាមេ ឥត្តិយោ ចា”តិ។
ឧបជីស្វតិ ឯត្ថ កាមឧន្ទកិលេសអភិសង្ខារសង្ខារេតសុ ចត្វសុ ឧបជីសុ ឧន្ទបដិ
អធិប្បតោតិ អាហា “ឧន្ទបជីសុ”តិ។

កោចរហ័តិ ឯត្ថ កោសន្តោ “កោតេ ពលំ មហារាជា”តិអាធិសុ (ជា.
២.២២.១៨៨០) វិយ ក្វសន្តតោតិ អាហា “ក្វចរហ័”តិ។ និចាតោយេវេស។

បទសន្តស្ស ចរណាបនាធម្មោ និវត្តេតុំ វុត្តំ “និព្វានបទ”ន្តិ។
“សន្តសភាវតាយា”តិអាធិនា សន្តោ សភាវោ ឥមស្ស បទស្សតិ សន្តំ។ នត្តិ
ឧបជយោ ឯត្ថាតិ អនុបដិកំ។ នត្តិ កិញ្ចនមេត្ថាតិ អកិញ្ចនំ។ តិសុ ភវេសុ ន
សញ្ញាតិ អសន្តំ។ អញ្ញថា ន ភវតីតិ អនញ្ញថាភាវិ។ អញ្ញេន កេនចិ ន
នេតព្ពន្ធិ អនញ្ញនេយ្យន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ តេនាតិ “សន្ត”ន្តិអាធិបទេន។ មេតិ
មម, មនោតិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថ ទេវមនុស្សលោកេ មេ មនោ រតោ នាមាតិ កី
វក្ខាមិ។ ឥតិ ឥមមត្ថំ ទស្សេតិ យោជនា។

៥៦. តព្វាតិ សាវកភាវញ្ច។

៥៧. អស្សាសកាតិ ឯត្ថ អាបុព្វោ សាសនាតុ អាបុព្វ សិសនាតុនា
សទិសោ, “មេ”តិ ធម្មិយោគត្តា ល្អាបច្ចយោ ច ភាវតោតិ អាហា
“អាសិសនា”តិ។ “បត្តនា”តិ ឥមិនា អាបុព្វសិសនាតុយា អត្ថំ ទស្សេតិ។
អស្សាតិ ពិម្ពិសាររញ្ញោ។ តត្ថាតិ រតនត្ថយេ។ និច្ចយគមនមេវាតិ
“សរណ”ឥតិនិច្ចយេន ជាននមេវ គតោ។ អត្ថសន្និយ្យាតនន្តិ អត្ថនោ អត្តានំ
រតនត្ថយេ សន្និយ្យាតនំ។ ឥមិនា អត្ថសន្និយ្យាតន, បណិចាត, តប្បរាយន,
សិស្សភាវុបគមនសង្ខារេតសុ ចត្វសុ សរណាគមនេសុ (ធិ. និ. អដ្ឋ. ១.២៥០; ម.
និ. អដ្ឋ. ១.៥៦; ខុ. ចា. អដ្ឋ. ១.សរណាគមនគមកវិភាវនា)

អត្តសន្និយ្យាតនសរណាគមនំ ធីបេតិ។ អយន្តិ ពិម្ពិសារោ រាជា។ តន្តិ
និយតសរណាតំ។ បណ្ឌិតាតគមនញ្ចាតិ ឯត្ថ បណ្ឌិតិ ករោ។ យថា ហិ
ចាធបធនសន្នា ធីយរស្សវសេន ហុត្វា ចរណំ វេទន្តិ, ឯវំ ចាណិបណ្ឌិតសន្នា ករំ
វេទន្តិ។ តស្មា វុត្តំ “បណ្ឌិតិ ករោ”តិ។ បតនំ ចាតោ, បណ្ឌិតោ ចាតោ
បណ្ឌិតាតោ។ អត្តតោ អញ្ចលិបណាមន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ តស្ស គមនញ្ច
គប្បន្តោតិ អត្តោ។ ឥមិនា បណ្ឌិតាតសរណាគមនំ ធីបេតិ។ ចសន្នោ “ចាកជ”ន្តិ
ឯត្ថាបិ យោជេតញ្ចោ។ ចាកជញ្ច ករោន្តោតិ ហិ អត្តោ។

៥៨. សិទ្ធិនិក្ខសុវណ្ណាតិ ឯត្ថ សិទ្ធិសម្ពាតោ និក្ខោ សិទ្ធិនិក្ខោ, តេន
សមាធា វណ្ណា ឯត្ថស្សាតិ សិទ្ធិនិក្ខសុវណ្ណាតិ វេទនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា
“សិទ្ធិសុវណ្ណានិក្ខេន សមាធាវណ្ណា”តិ។ តត្ថ “សុវណ្ណា”ឥតិបទេន និក្ខសទ្ធស្ស
សុវណ្ណាត្ថំ ធស្សេតិ, បញ្ចសុវណ្ណាធយោ អត្ត និវត្តតិ។ “សមាធា”ឥតិបទេន
សុវណ្ណាតិ ឯត្ថ សការោ សមាធនសទ្ធស្សវ ការិយោតិ ធស្សេតិ។ សព្វេស្វតិ
អឱលេសុ ចក្ខាធិន្ទ្រិយេសុ។ ធន្តោតិ ធមិតោ។ ឥន្ទ្រិយសំវរោតិ វុត្តំ ហោតិ។
តមេវត្ថំ ចាកជំ ករោន្តោ អាហា “ភគវតោ ហិ”តិអាធិ។

៥៩. ឱណ្ឌិតោ បត្តតោ ចាណិ យេនាតិ ឱណ្ឌិតបត្តចាណិតិ វេទនត្ថំ
ធស្សេន្តោ អាហា “បត្តតោ ចា”តិអាធិ។ “អបជិតចាណិ”ន្តិ ឥមិនា ឱណ្ឌិតសន្នោ
អបជិតតោ, ចាណិសន្នេន ច សម្ពន្ធិតញ្ចាតិ ធស្សេតិ។ “សល្លក្ខត្វា”តិ ឥមិនា
“ភគវន្ត”ន្តិ ឥមំ កម្មំ “សល្លក្ខត្វា”តិ ចាបសេសេន យោជេតញ្ចន្តិ ធស្សេតិ។
ឯកមន្តន្តិ ឯត្ថ អន្តសន្នោ សមីបទេសតោ, កោដិទេសតោ វា ហោតិ,
ឧបយោគវេទនញ្ច ភុម្មត្ថ ហោតិ ធស្សេន្តោ អាហា “ឯកស្មី បទេសេ”តិ។
អត្តិកបយោគេ ករណស្ស សម្ពវតោ អាហា “ពុទ្ធាភិវាទនគមនេន វា
ធម្មស្សវនគមនេន វា”តិ។ អប្បាកិណ្ណាន្តិ ឯត្ថ អប្បសន្នោ បដិសេធតោតិ អាហា

“អនាកិណ្ណា”ន្តិ។ “អព្ពោកិណ្ណា”ន្តិបិ ចាថេ។ អប្បនិគ្សាសន្តិ ឯត្ថ
“អប្បសន្តិ”ន្តិបទេន វចនសន្តស្ស គហិតត្តា ឥមីនា ចារិសេសនយេន
នគរនិគ្សាសសន្តោយេវ គហេតព្ពោតិ អាហា “នគរនិគ្សាសសន្តេន
អប្បនិគ្សាស”ន្តិ។ តិសុ ចាថេសុ បឋមេន ចាថេន ជនស្ស វាតោ ជនវាតោ,
តេន វិវហិតំ វិជនវាតន្តិ វិកប្បំ ទស្សេតិ។ ទុតិយេន ជនស្ស វាទោ ជនវាទោ,
តេន វិវហិតំ វិជនវាទន្តិ វិកប្បំ ទស្សេតិ។ តតិយេន ជនស្ស ចាតោ សញ្ញាណំ
ជនចាតោ, តេន វិវហិតំ វិជនចាតន្តិ វិកប្បំ ទស្សេតិ។ របាស្សំ ករិយតិ ឯត្តាតិ
រាហស្សេយ្យកំ។ មនុស្សានំ រាហស្សេយ្យកំ មនុស្សរាហស្សេយ្យកន្តិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ “មនុស្សាន”ន្តិអាទិនា។

១៤. សារិបុត្តមោគ្គល្លាទ បព្ពដ្ឋាកថា

៦០. “តេតិ សារិបុត្តមោគ្គល្លាទ។ អគម៌សុ កិរាតិ យោជនា។ តត្រាតិ
គិរគ្គសមជ្ជេ។ អថាតិ បរិវិតក្កនាទន្តរំ។ តស្សាតិ សញ្ញាយស្ស។ ចារន្តិ បរតិរំ។
ឯត្តាតិ តុម្ហាកំ វាទេ។ ឥន្តិ អយំ វាទោ ឯត្តកោយេវាតិ អត្តោ។ យោតិ យោ
កោចិ។ តូញា អហញា អម្ពេ, តេសុ។ នាមតុម្ពសម្ព័ន្ធតេសុ ហិ តិសុ សន្តេសុ
ឯកសេសេន កត្តព្ពេសុ បដិមស្សេវ ឯកសេសោ កាតព្ពោ។ តេនាតិ
កតិកករណាហេតុនា។

សំខេបេន វុត្ថំ វិត្តារេន ទស្សេន្តោ អាហា “ឥទំ ហិ”តិអាទិ។ អត្ថិកេហិតិ
អមតេន អត្ថិកេហិ។ ឧបញ្ញាតំ មគ្គន្តិ អមតស្ស មគ្គោ ឧបគន្ធាញ្ញាតោ។
ញ្ញាតោ ចេវ ឧបគតោ ចាតិ សហ ឧបសគ្គេន បទំ បរិវត្តិត្វា អត្ថំ កថេន្តោ
ឧបសគ្គត្តោ ច ធាតុត្តោ ច វិសុយេវ ហោតិ តិ ញ្ញាបេតិ។ អត្ថិកេហិ អម្ពេហិ
ឧបញ្ញាតំ និព្វានំ មគ្គំ មគ្គន្តោ អនុពន្ធយ្យន្តិ វា ទស្សេន្តោ អាហា “អថ

វា"តិអាធិ។ មគ្គជលបច្ចវេក្ខណញ្ញាលោហិ ឧបគន្ធាញ្ញាតព្ពន្ធិ ឧបញ្ញាតំ
និព្ពានំ។ មគ្គធាតុយា អន្លេសនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា "បរិយេសន្តោ"តិ។

សារិបុត្តោបិ បញ្ញំ បុដ្ឋិតិ សម្ពុត្តោ។ កមណ្ឌលុតោតិ កុណ្ឌិកតោ។
អត្ថនោ ច បរេសញ្ញា អកថនេន អន្តរេ វិវរំ បដិសន្ធិហតីតិ បដិសន្ធារោ, តំ។
ឯត្ថាតិ "ន ត្យាហំ សក្កោមី"តិបទេ។ អធិប្បាយោ ឯវំ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។
ឯត្ថកន្តិ ឯត្ថកំ បញ្ញំ។ ឥមស្សាតិ បរិព្ពាជកស្ស។ អវិសយការវន្តិ អត្ថនោ
អវិសយការំ។

ហេតុំ បដិច្ច ភវន្តិតិ ហេតុប្បកវាតិ វេទនត្ថេន បញ្ចក្ខន្ធា ហេតុប្បកវា
នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា "ហេតុប្បកវា នាម បញ្ចក្ខន្ធា"តិ។ តេនាតិ "យេ ធម្មា
ហេតុប្បកវា"តិ បទេន។ អស្សាតិ សារិបុត្តបរិព្ពាជកស្ស។ "តេសំ ហេតុ នាម
សមុទយសច្ច"ន្តិ ឥមីនា ហិរោតិ ឯតស្មា ជលន្តិ ហេតុតិ វេទនត្ថេន
សមុទយសច្ចំ ហេតុ នាមាតិ ទស្សន្តិ។ តញ្ញោតិ សមុទយសច្ចញ្ញា។ តេសន្តិ ឯត្ថ
តសន្តស្ស វិសយំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ "ឧទិទ្ធម្មិ សច្ចាន"ន្តិ។ អបវត្តិវសេន និរុដ្ឋតិ
ឯត្ថាតិ និរោធា។ តញ្ញោតិ និរោធិញ្ញា។ តេនាតិ "តេសញ្ញា យោ
និរោធា"តិបទេន។ អស្សាតិ សារិបុត្តបរិព្ពាជកស្ស។ ឯត្ថាតិ ឥមិស្សំ កាថាយំ,
ចតុសុ សច្ចេសុ វា។ នយតោតិ នានន្តិកនយតោ, អវិនាការវនយតោ វា,
នេត្តិទេសនាហារវនយតោ វា។ តមេវត្ថំ ចាកជំ ករោន្តោ អាហា "និរោធិ
ហិ"តិអាធិ។ ឯកទេសស្សបេកសេសនយេន វា មគ្គសច្ចំ គហោតព្ពន្ធិ ទស្សន្តោ
អាហា "អថ វា"តិអាធិ។ និរោធា ច និរោធិចាយោ ច និរោធាតិ
ឯកទេសស្សបេកសេសោ កាតញ្ញោ។ តេសញ្ញោតិ ឯត្ថ អវុត្តសម្មិណ្ឌនត្ថេន
ចសន្តេន មគ្គសច្ចំ គហោតព្ពន្ធិបិ វេទន្តិ។ អយំ នយោ អដ្ឋកថាយំ ន វុត្តោ។
តមេវត្ថន្តិ ចតុសច្ចសម្ពាតំ តមេវត្ថំ។ បដិចារនេន្តោតិ និគមេន្តោ។

“សេចក្តី” តិ ឥតិ យទិ តិ បទស្សត្ថំ វណ្ណតិ។ “ឯត្ថកមេវា” តិ ឥតិ ឆាវនេវា តិ បទស្សត្ថំ វណ្ណតិ។ “ឥតោ ឧត្តរំ នត្ថំ” តិ ឥតិ ឯវការស្ស ជលំ ទស្សតិ។ ឥតោ តិ សោតាបត្តិជលតោ។ “ឥទំ... បេ... បត្តព្វ” តិ ឥតិ ឯ “ឯត្ថកមេវា” តិ បទស្ស អត្ថស្សបំ ទស្សតិ។ “ឯសោ ឯវ ធម្មា” តិ ឥតិ ឯ “ឯសោវ ធម្មា” តិ បទស្ស អត្ថំ វណ្ណតិ។ បច្ចុព្វត្ថា តិ បតិអវបុព្វោ ឥទានុ បដិវិទូត្ថា តិ អាហា “បដិវិទូត្ថា” តិ។ តុម្ពេហិ តិ អស្សជិត្តំ សន្ធាយាហា។ ឥតិ “បច្ចុព្វត្ថា” តិ ឯត្ថ ហិយ្យត្ថនិបរស្សបទមជ្ឈិមបុរិសពហុវចនត្ថវិកត្តិ ជីបេតិ។ កប្បនហុតេហិ តិ កប្បានំ នហុតេហិ, កោជិបកោជិសតសហស្សានំ សតេហិ នហុតេហិ តិ អត្តោ។ អព្ពតិវត្ថុ តិ អភិវត្ថំ។ អម្ពេហិ តិ អធិដ្ឋមេវ ហុត្វា អតិក្កមាបិវត្ថុ តិ អត្តោ។

៦២. អារម្មណភូតស្ស និព្វានស្ស គម្ពីរត្ថា អារម្មណភិក្ខុតំ ញ្ញាណម្បី
 គម្ពីរមេវាធិប្បតន្តិ អាហា “គម្ពីរស្ស ច ញ្ញាណស្ស” តិ។ យថា ហិ សណ្ឋាវត្ថស្ស
 សិព្ពនត្ថាយ សណ្ឋាសូចិ អធិប្បតាតិ។ ឧបដ្ឋនំ សម្មា ខយជ្ជេន និព្វានំ
 ឧបដិសន្ធិយំ នាមាតិ អាហា “ឧបដិសន្ធិយេតិ និព្វានេ” តិ។ តទារម្មណាយាតិ
 តំនិព្វានារម្មណាយ។ វិមុត្តិយាតិ ជលវិមុត្តិយា។ សាវកទារមីញ្ញាណេតិ
 អគ្គសាវកទារមីញ្ញាណេ។ តេស្វតិ សាវបុត្តមោគ្គល្លានេសុ។ អឡមាសេន
 អរហត្ថេ បតិដ្ឋិតោតិ សម្ពុទ្ធា។

អតីតតិ កប្បសតសហស្សាធិកេ អសង្ខ័យ្យមត្តកេ។ តស្សាតិ ពុទ្ធស្ស
សន្តិកេ អគ្គសាវកភារំ បត្តសីតិ យោជនា។ អស្សមេតិ មុនីនំ ឋានេ។ តញ្ញិ អា
កោជំ, អា ភុសោ វា រាគាទយោ សមេន្តិ ឯត្តាតិ អស្សមោតិ វុច្ឆតិ, តស្មី។
បត្តយិត្វា ច បេសេសីតិ សម្ពុន្ទោ។ តត្តាតិ និលុប្បលមណ្ឌាបេ។ តេស្វតិ
តាបសសេដ្ឋីសុ។

៦៣. យេស៊ូ កុំលាង។ “វិធីវាវាយ” គឺ ឥតវិធីវាយ ការវាយ វេជ្ជសាស្ត្រ វេជ្ជសាស្ត្រ វេជ្ជសាស្ត្រ វិធីវាវាយ ប បតិសុញ្ញា។ សា ហិ ជនេវិគតាតិ “វិធីវា” តិ ប, វិគតា ជនេវ ឥតិស្សាតិ “វិធីវា” តិ ប វុច្ចតិ។ ឧបាយេនាបីតិ បុត្តបព្ពដ្ឋបតិបព្ពដ្ឋសង្ខារតន ធុរិយនបិ។

សញ្ញាយានីតិ ឯត្ថ និស្សយ្យបចារេន និស្សយេ និស្សិត្តបចារេ ហោតីតិ អាហា “សញ្ញាយស្ស អន្តេវាសិកានី” តិ។ អថ វា លាបច្ចយោ តស្សេនមត្ត ហោតីតិ អាហា “សញ្ញាយស្ស អន្តេវាសិកានី” តិ។ “មគធាន” ត្ថិ ពហុវចនវសេន វុត្តត្តា ជនបទស្ស នាមត្ថិ អាហា “មគធានំ ជនបទស្ស” តិ។ គិរិព្ពជន្តិ ឯត្ថ វដោ វិយាតិ វដោ, គិរិ។ វជសទិសោ គិរិ ឯត្តាតិ គិរិព្ពជំ បទហេដ្ឋបរិយវសេន, នគរំ។ “មហាវិរិយវន្តោ” តិ ឥតិ មហាវន្តោ វិរោ ឯតេសំ តថាគតានត្ថិ មហាវិរាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ធម្មន នយមាណំ កា ឧស្សយាវិជានតត្ថិ ឯត្ថ កច្ចាយននយេន (កច្ចាយនេ ២៧៧ សុត្ត) ឧស្សយបយោគេ សម្មទានំ ហោតីតិ អាសង្កា ភវេយ្យាតិ អាហា “ភុម្មត្ថេ សាមិវចនំ, ឧបយោគត្ថេ វា” តិ។ វិជានន្តានត្ថិ វិជានន្តេសុ តថាគតេសុ, វិជានន្តេ វា។

១៥. ឧបជ្ឈាយវត្តកថា

៦៤. អនុបជ្ឈាយកាតិ ឯត្ថ វជ្ជាវជ្ជំ ឧបគន្ធា ឈាយតីតិ ឧបជ្ឈាយោ, សោ នត្ថិ ឯតេសត្ថិ អនុបជ្ឈាយកាតិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “វជ្ជាវជ្ជ” ត្ថិ អាទិ។ “បិណ្ឌាយ ចរណាបត្ត” ត្ថិ ឥតិ បិណ្ឌាយ ឧទ្ទិស្ស, ឧដ្ឋហិត្វា វា តិ ជ្ជតិ អនេនាតិ ឧត្តិជ្ជោ, សោយេវ បត្តោ ឧត្តិជ្ជបត្តោតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ “ឧត្តិជ្ជេ ន បមជ្ជេយ្យ” តិ អាទិសុ (ធម្ម. ប. ១៦៨) បន បិណ្ឌាយ ចរណំ “ឧត្តិជ្ជ” ត្ថិ វុច្ចតិ។ តស្មា តត្ថ បិណ្ឌាយ ឧទ្ទិស្ស, ឧដ្ឋហិត្វា វា តិ ជ្ជនំ ឧត្តិជ្ជន្តិ វចនត្ថោ កាតត្តោ។ “បិណ្ឌាយ ចរណាបត្ត” ត្ថិ ឥតិ វចនំ “តស្មិញ្ចា មនុស្សា ឧទ្ទិជ្ជសញ្ញានោ” តិ បទំ

លង្ហើត្វា “តស្មា ឧត្តិជ្ជបត្តន្តិ វុត្ត” ត្តិបទេន យោជេតត្ថំ, តស្មា បិណ្ឌាយ
ចរណាកបត្តត្វា ឧត្តិជ្ជបត្តន្តិ វុត្តន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ តស្មី មនុស្សា កឹសញ្ចីនោតិ
អាហា “តស្មីញ្ចី មនុស្សា ឧច្ឆិជ្ជសញ្ចីនោ” តិ។ តស្មីញ្ចី តស្មី ឯវ ឧត្តិជ្ជបត្ត
បព្ពជិតានំ បរិភោគភារេន មនុស្សេហិ អវសន្តិតត្ថត្វា, អវនឌេតត្ថត្វា វា
មនុស្សា ឧច្ឆិជ្ជសញ្ចីនោ ហោន្តិតិ យោជនា។ បព្ពជិតានំ បិណ្ឌាយ
ចរណាកបត្តត្វា ឧត្តិជ្ជបត្តន្តិ វុត្តំ, មនុស្សានំ បន អវសន្តិតបត្តត្វា ឧច្ឆិជ្ជបត្តន្តិ
វុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។ ឧត្តិជ្ជ បត្តន្តិបទំ វាក្យមេវ, ន សមាសោតិបិ ទស្សន្តោ អាហា
“អថ វា” តិអាទិ។ “ឧជ្ជហិត្វា” តិ ឥមិនា ឧត្តិជ្ជាតិ ឯត្ថ ត្វាលោចោតិ ទស្សេតិ។
“គហេតុ” ត្តិ ឥមិនា ចាបេសេសំ ទស្សេតិ។ គេហសិតបេមវេសេនាតិ គេហ
និស្សិតបេមវេសេន, មេត្តាបុព្ពត្ថមបេមវេសេនាតិ អត្តោ។ សភារវា ហុត្វា
សប្បតិស្សា ហុត្វា វិហារន្តាតិ អត្តំ ទស្សន្តោ អាហា “ឧបជ្ឈបេត្វា” តិ។
“សភាគដីរិកា” តិ ឥមិនា សភាគវុត្តិកាតិ ឯត្ថ វុត្តិសន្នោ ដីរិកត្តោយេវ, ន
វិវរណាឡត្តោតិ ទស្សេតិ។ ឧបជ្ឈាយភាវំ សម្មជិច្ឆតិ ឯតេហិតិ
ឧបជ្ឈាយភាវំ សម្មជិច្ឆនាទិ, តានិយេវ វេវចនាទិ
ឧបជ្ឈាយភាវំ សម្មជិច្ឆនវេវចនាទិ។ តិក្ខុត្ថន្តិ ឧក្កជ្ជវេសេន វុត្តំ, សកិម្មិ
វុត្តតិយេវ។ បទស្ស វេសេន វិញ្ញាបេតិ តិ សម្ពុន្នោ។ ហិតិ សច្ចំ។ ឯត្តាតិ
ឧបជ្ឈាយគហណាជ្ជានេ។ យទិទំ វាចាយ វា សាវនំ, យទិទំ កាយេន វា
អត្តវិញ្ញាបនំ អត្តិ, ឥទមេវ សាវនអត្តវិញ្ញាបនមេវ ឧបជ្ឈាយគហណាត្តិ
យោជនា។ សាធូតិ សម្មជិច្ឆនត្តិ ឧបជ្ឈាយេន បញ្ចាសុ បទេសុ យស្មី កិស្មីចិ វុត្ត
សន្និវិហារិកស្ស “សាធូ” តិ សម្មជិច្ឆនំ។ តន្តិ កេសញ្ចី វេចនំ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា
វា។ ឯត្តាតិ ឧបជ្ឈាយគហណោ។ “ន សម្មជិច្ឆនំ អត្ថ” ត្តិ ឥមិនា
អាហាចននាទានិយេវ អត្ថានិ នាមាតិ ទស្សេតិ។ សន្និវិហារិកេនាបិ ញាតុត្តិ
សម្ពុន្នោ។ ឥមិនា បទេនាតិ “សាធូ” តិ ឥមិនា បទេន។

តត្រាយ សម្មាវត្តនាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្សវិសយំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “យំ វុត្ថំ សម្មា
វុត្តិតត្ថ”ន្តិ។ ឥមិនា កិរិយាវិសយការមេវ ជីវេតិ, ន ទត្ថវិសយការំ។ អយន្តិ
វុច្ចមានា។ អស្សាតិ សទ្ធិវិហារិកស្ស។ ឆោតចាទបរិហារណាត្ថាយាតិ ឆោតស្ស
ចាទស្ស បំសុមក្ខនាជីនំ បរិហារណាត្ថាយ។ តាតិ ឧបាហានាយោ។
កាលស្សេវាតិ បច្ចុសកាលតោយេវ, និស្សក្កត្ថេ ចេតំ សាមិវចនំ។ តតោតិ
តេហិ តីហិ ទន្តកដ្ឋេហិ, វិភត្តអចាទានមេតំ។ តេសុ វា តីសុ ទន្តកដ្ឋេសុ។ យន្តិ
យំ ទន្តកដ្ឋំ។ អថាតិ តស្មី គហណោ។

តតោតិ សីតុល្លោទកេហិ, សីតុល្លោទកេសុ វា។ វឌ្ឍញោតីតិ
បរិភុញ្ញាតិ។ ឧទកន្តិ មុខឆោវនោទកំ។ “វុច្ចកុដិតោ”តិ ឥមិនា បស្សាវកុដិបិ
គហេតញ្ចា។ ឯវន្តិ សម្មន្តិយមានេ។ អសុញ្ញន្តិ ជនសទ្ធតោ អតុច្ចំ។ អាសន្តិ
ថេរស្ស អាសនំ។ តស្មិន្តិ អាសនេ។ និសិន្នស្ស ថេរស្ស វុត្ថំ កាតព្វន្តិ សម្ពុន្ទោ។
ឧក្កាចោ អស្មី ទេសេ អត្ថិតិ ឧក្កាចោតិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “កេនបិ
កចវរេន សំកិល្លោ”តិ។ ឯត្ថ ច សង្ការោ ឧច្ឆិដ្ឋោ កលាចោ សមូហោ
ឧក្កាចោតិ វចនត្ថេន ឧក្កាចោតិ វុច្ចតិ។ កថិយតិ ពជ្ជិយតិ អស្មី ទេសេតិ
កថោ, សោ វីរិយតិ ឥច្ឆិយតិ អនេនាតិ កចវរោតិ វចនត្ថេន កចវរោតិ វុច្ចតិ។
ហត្ថេនបីតិ ឯត្ថ បិសន្នោ បិលោតិកេនបីតិអាទី សង្កល្លាតិ។

ឯកតោ កត្វាតិ ឯកតោ សមាទបដលំ កត្វា។ កស្មា សង្ឃាដីតិ អាហា
“សត្តំ ហិ”តិអាទិ។ “សង្ឃដិតត្ថា”តិ ឥមិនា សំហារិតញ្ចាតិ សង្ឃាដីតិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ និវត្តិត្វា ឡិលោកេន្តំ ឧបជ្ឈាយំ សំចាបុណាតីតិ យោជនា។ ឯកេន វា
បទីវតិហារេនាតិ សម្ពុន្ទោ។ បត្តោយេវ ឧល្លាភារិកេសុ បរិយាបន្នោតិ
បត្តបរិយាបន្នោ, បត្តេ បរិយាបន្នោ យាគុអាទិកោ បត្តបរិយាបន្នោតិបិ
យុជ្ជតិយេវ។ ភិក្ខាចារេតិ ភិក្ខាចារដ្ឋានេ។ យាគុយា វា លទ្ធាយាតិ សម្ពុន្ទោ។

តស៊ូរតិ ឧបជ្ឈាយស្ស។ សោ បត្តោតិ ឧណ្ហោធិសុ បរិយាបន្នោ សោ បត្តោ។
អញ្ញាត្រ វាតិ អាវាមាធិសុ វា។ តស៊ូរតិ ឧបជ្ឈាយស្ស។ វេចនេ អនិដ្ឋិតេតិ
សម្ពន្ធោ។ ឥតោ បជ្ឈាយាតិ “ន ឧបជ្ឈាយស្ស ភណ្ឌាមាណស្ស”តិ ឯត្ថ
វុត្តនការតោ បជ្ឈាយ។ ឥមិនា ហោជ្ជា វុត្តេសុ “នាតិទ្វេរ គន្ធត្ថ”ន្តិអាធិសុ
នការបដិសិទ្ធិសុ អាបត្តិ នត្ថិតិ ទស្សេតិ។ យត្ថ កត្ថចិត្តិ “ន ច ឧណ្ហោ ជីវរំ
និទហិតត្ថ”ន្តិអាធិសុ យេសុ កេសុចិ។ អយន្តិ ទុក្ខជាបត្តិ។ ហិតិ សច្ចំ។
អាបត្តិសាមន្តាតិ ឯត្ថ អាបត្តិយា សាមន្តា អាបត្តិសាមន្តាតិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ
អាហា “អាបត្តិយា អាសន្ន”ន្តិ។ “អាសន្ន”ន្តិ ឥមិនា សាមន្តាសទ្ធស្ស
អាសន្នវេរេចនតញ្ច ឧបយោគត្ថេ និស្សក្កវេចនតញ្ច ទស្សេតិ។ ព្យាជិសំ វេចនំ
ភន្តេ វត្ថុំ វុត្តិតិ នាមាតិ យោជនា។

តាមតោ បឋមតវន្តិ តាមតោ ឧបជ្ឈាយស្ស បឋមតវ។ តេនេវាតិ
ឧបជ្ឈាយេនេវ។ និវត្តន្តេន សទ្ធិវិហារិកេនាតិ សម្ពន្ធោ។ “តិន្ត”ន្តិ វត្ថា តមេវត្ថំ
ទស្សេតុំ វុត្តំ “សេទគ្គហិត”ន្តិ។ ឥមិនា សេទនេន សីទតិតិ សិន្នន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។
“អតិវេកំ កត្វា”តិ ឥមិនា ឧស្សវេត្វាតិបទស្ស អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ, ឧទ្ធុ ឧទ្ធុ
សាវេត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ។ បច្ឆិមវាក្យស្ស បុព្វវាក្យការណភារំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “កំ
ការណា”តិ។ មជ្ឈេ ភទ្គស្ស ទោសំ អាវិកេរោន្តោ អាហា “សមំ កត្វា”តិអាធិ។
តតោតិ សមំ កត្វា សំហារណតោ, និច្ចំ ភិជ្ជមានន្តិ សម្ពន្ធោ។ មជ្ឈេ ភទ្គតោ វា,
ទុព្ពលន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថន្តិ “ចតុវដ្តលំ កណ្ណំ ឧស្សវេត្វា”តិ ឯតំ វេចនំ។ យថាតិ
យេនាការេន សំហារិយមាណេតិ សម្ពន្ធោ។ ជីវរកោគស្ស ឌីរោ អន្តោ
ឌីរោតោតិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “កាយពន្ធន”ន្តិអាធិ។

យោតិ ឧបជ្ឈាយោ។ “តាមេយេវា”តិ វត្ថា តមេវត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “អន្តរយេ
វា បដិក្កមនេ វា”តិ។ បដិក្កមនេ វាតិ ភោជនសាលាយំ វា។ តស៊ូរតិ

ឧបជ្ឈាយស្ស។ លទ្ធាភិក្ខុ យេនាតិ លទ្ធិភិក្ខុ, តស្ស វា។ បិណ្ឌាចារតោ
ហោតីតិ យោជនា។ តស្សាតិ ឧបជ្ឈាយស្ស។ បិណ្ឌាចារតោ ន ហោតីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ អត្តនាលទ្ធាបីតិ បិសន្នោ ឧបជ្ឈាយេន លទ្ធាបីតិ អត្តំ
សម្មិណ្ឌាតិ។ អាហារិយតូតិ ឯត្ថ តុរិភត្ថិ បុច្ឆាយំ ហោតិ, អាហារិយតុ កិច្ច
អត្តោ។ កាលោតិ ភោជនកាលោ។ ភុញ្ញត្ថាតិ ភុត្តោ, តស្មី សតីតិ សម្ពុទ្ធោ។
ឧបកដ្ឋោតិ មជ្ឈន្តិកស្ស អាសន្នោ។

អនន្តរហិតាយាតិ ឯត្ថ អន្តរាយាតីតិ អន្តរហិតោ, តដ្ឋិកចម្មុខណ្ឌាធិ,
នត្ថិ អន្តរហិតោ ឯតស្មី បត្តភូមិនមន្តរេតិ អនន្តរហិតោតិ អត្តំ ទស្សន្តោ
អាហា “អនត្តតាយា”តិ។ កាឡវណ្ណកតា វា សុធាតទ្ធា វា និរជមត្តិកា
ហោតីតិ យោជនា។ តន្តិ បត្តំ។ ធាតវាលីកាយបីតិ សុទ្ធវាលីកាយបី។
តត្ថាតិ បំសុរជសក្ខរាធិសុ។ បុន តត្ថាតិ បណ្ណាធារកេសុ។ ឥទំ វចនំ វុត្តន្តិ
សម្ពុទ្ធោ។ អភិមុខេនាតិ អត្តនោ អភិមុខេន។ សណីកន្តិសិទ្ធិ។ អន្តេ បនាតិ
ចីវរស្ស កោដិយំ បន។ និក្ខិបន្តស្ស សទ្ធិវិហារិកស្ស ចីវរស្ស កោកោតិ
យោជនា។

ចុណ្ហំ សន្មេតព្ពន្ធិ ឯត្ថ ចុណ្ហាសមោធានេន នេតព្ពន្ធិ អត្តំ ទស្សន្តោ អាហា
“បិណ្ឌំ កាតព្ពា”តិ។ “ឯកស្មី និទ្ទមេ ហ្វានេ”តិ ឥមិនា ឯកមន្តន្តិ ឯត្ថ ឯកស្មី
អន្តេ ហ្វានេតិ អត្តំ ទស្សន្តិ។ ជន្ហាយរេតិ អគ្គិសាលាយំ។ សា ហិ ជលតិ ធិព្ពតិ
អគ្គិ ឯត្ថាតិ ជន្ហា, ជនេតិ សវរសេនមេត្ថាតិ វា ជន្ហា, សា ឯវ យរំ ជន្ហាយរន្តិ
វុច្ឆតិ, តស្មី។ បរិបូជារសេន ករិយតីតិ បរិកម្មន្តិ អត្តេន អផ្ការធានាធិកំ
បរិកម្មំ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “បរិកម្មំ នាមា”តិអាធិ។

“ន កេនចិ គេលញ្ញោនា”តិអាធិនា ឧស្សហនស្ស ការណំ ទស្សន្តិ។ ហីតិ
សទ្ធិ។ អតិលានេន សដ្ឋិវស្សេន សទ្ធិវិហារិកេនាបិ កាតព្ពន្ធិ យោជនា។

អនាធិបតី វត្តករណស្ស អនាធិបតី ឯការបដិសំយុត្តស្វតិ
បដិសេធាចារកន ឯការបដិសំយុត្តស្វតិ បទេស្វតិ “ឯឧបជ្ឈាយស្ស
ករណមាណស្ស អន្តរន្តរា កថា ឱចាតេតព្វា”តិអាធិសុ វាក្យសុ។ ភូមិយន្តិ
ឧបលក្ខណាវសេន វុត្តំ ភិក្ខុយម្បិ អបដិយំសិទ្ធិត្ថា។ “បិបសជ្ឈាជញ្ញា”តិ
ឥមិនា កវាជបិជ្ជន្តិ ឯត្ថ បិបសន្តេន បិបសជ្ឈាជំ វុច្ឆតិ ឧត្តរបទលោបវសេន វា
ឯកទេសវោហារវសេន វាតិ ទស្សេតិ។ “អច្ចបន្តេនា”តិ ឥមិនា
អប្បដិយំសន្តេនាតិ ឯត្ថ យំសនាតុយា អត្ថំ ទស្សេតិ។ សម្មា តាយតិ
អត្តានញ្ច បរញ្ច អនេនាតិ សន្តានំ, តមេវ សន្តានកន្តិ អត្ថេន
កិដកុលាវកមក្កជកសុត្តាធិ សន្តានកំ នាមាតិ ទស្សេន្តោ អាហ
“សន្តានក”ន្តិអាធិ។ ឧល្លោកតោតិ វិតានតោ។ តញ្ចំ ឧទ្ធុំ លុច្ចិយតេ ពន្ធិយតេតិ
ឧល្លោកន្តិ វុច្ឆតិ, ចការស្ស កការមកត្វា “ឧល្លោច”ន្តិបិ វុច្ឆតិ។ តោសន្តេន
អាការស្ស ស្មាវចនស្ស ការិយការំ ទស្សេតិ។ អបហវិតព្វន្តិ អបនេតព្វំ។
“អវហវិតព្វ”ន្តិបិ ចាថោ, ហេជ្ជា ហវិតព្វំ ចាតេតព្វន្តិ អត្ថោ។

អាលោកសន្ធិភាគាតិ ឯត្ថ ភាគសន្ធិស្ស ទូន្មតោ បរត្តា បុព្វបទេសុបិ
បច្ចេកំ យោជេតព្វេតិ អាហ “អាលោកសន្ធិភាគា ច កណ្ណភាគា ចា”តិ។
តស្ស អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហ “អន្តរពាហិរា”តិអាធិ។ “វាតចានកវាជកានី”តិ
ឥមិនា អាលោកសន្ធិសន្ធិស្ស វាតចានកវាជកបរិយាយការំ ទស្សេតិ។
“កោណា”តិ ឥមិនា កណ្ណសន្ធិស្ស កោណាវេវចនការំ ទស្សេតិ។

“យថា បឋម”ន្តិអាធិនា បឋមបញ្ញត្តមេវ បញ្ញាបេតព្វំ, ន អញ្ញាថាតិ
ទស្សេតិ។ ឥទំ បតិវុបំ បឋមបញ្ញត្តំ សន្ធាយ វុត្តំ។ បឋមបញ្ញត្ត អបតិវុបេ
អញ្ញាថាបិ បញ្ញាបេតព្វំ។ ឯតទត្ថមេវាតិ យថាបញ្ញត្តំ បញ្ញាបេតព្វស្ស អត្ថាយ
ឯវ។ សចេ បញ្ញត្តំ អហោសិ, ឯវំ សតីតិ យោជនា។ ឥទន្តិ ភិក្ខុ មោចេត្វា

បញ្ចប់នាំ។ កងសុ កិឡញ្ញេសុ សាវត្តា ឧត្តមត្តា កងសាវកោតិ វុច្ឆតិ។
និវត្តត្វាតិ សំហរិត្វា។ បុរត្តិមាតិ ឯត្ត យការលោបេន និទ្ទេសោតិ អាហ
“បុរត្តិមាយា”តិ។

រូបកាសេតញ្ញោតិ ឯត្ត កសធាតុ គត្យត្តោតិ អាហ “អញ្ញត្ត នេតញ្ញោ”តិ។
ឧបជ្ឈាយំ គហេត្វា អញ្ញត្ត គន្ធអញ្ញោតិ អត្តោ។ អញ្ញត្តាតិ អញ្ញំ ឋានំ។
វិវេចតព្ពន្ធិ ឯត្ត ទិដ្ឋិគតតោ ឧបជ្ឈាយំ វិវេចតព្ពន្ធិ ទស្សន្តោ អាហ
“វិស្សជ្ជាបេតព្ព”ន្តិ។ “អញ្ញោ វត្តញ្ញោ”តិ វត្វា តស្ស អាការំ ទស្សតិ
“ថេរ”ន្តិអាទិនា។ សោ សោ ភិក្ខុ យាចិតញ្ញោតិ សម្ពុទ្ធោ។ អញ្ញេន ទាបេតញ្ញោតិ
អត្តនា អញ្ញេន ភិក្ខុនា ឧបជ្ឈាយស្ស បរិវាសោ ទាបេតញ្ញោតិ អត្តោ។ កិណ្ឌ ទុ
ខោតិ កេន ឯវ ឧទាយេន ទទេយ្យ ទុខោតិ អត្តោ។ ឥតិសទ្ធោ ហិ
អវុទារណាត្តោ។ អដ្ឋកថាយបិ ឥមមេវ នយំ ទស្សតិ “កេន ទុខោ
ឧទាយេនា”តិ ឥមិនា។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ “កិណ្ឌ ទុខោ
បដិកស្សយ្យ”តិអាទិវាក្យេសុ។ សត្តេសុ កម្មេសុ តិវិជស្ស
ឧក្ខេបនីយកម្មស្ស គរុកត្តា វុត្តំ “ឧក្ខេបនីយំ អកត្វា”តិ។ តមេវត្តំ វិត្តារេន្តោ
អាហ “តេន ហិ”តិអាទិ។

តេន សន្និវិហារិកេន យាចិតញ្ញោតិ សម្ពុទ្ធោ។ សចេ ករោន្តិយេវាតិ ភិក្ខុ
សចេ កម្ពំ ករោន្តិយេវ។ បុន សចេ ករោន្តិយេវាតិ ភិក្ខុ សចេ ឧក្ខេបនីយកម្មំ
ករោន្តិយេវ។ អថាតិ តស្មី កម្មេ កតេ។ ឥតិ ឯវំ យាចនេន។ នន្តិ តំ
ឧបជ្ឈាយំ។

សម្មវិវត្តកន្តិ ឯត្ត “បិណ្ឌុក្ខេបក”ន្តិអាទិសុ (ថាចិ. ៦២០) វិយ
សម្មវិវត្តកន្តិបទំ កិរិយាវិសេសនំ, កបច្ចយោ ច វិច្ឆត្តោតិ អាហ
“សម្មវិវត្តត្វា សម្មវិវត្តត្វា”តិ។ យទីតិ យាវ។ យទិសទ្ធោ ហិ

យាវបរិយាយោ, តេន វុត្តំ “ន តាវ បក្កមិតព្ព”ន្តិ។ យាវ អប្បមត្តកម្មី រជនំ
គលតិ, ន តាវ បក្កមិតព្ពន្តិ យោជនា។ វិសភាគបុគ្គលេនាតិ វិសភាគេន
បុគ្គលេន ករណាភូតេន។ ន ឧបជ្ឈាយំ អនាបុច្ឆា តាមោ បរិសិតញ្ចាតិ ឯត្ថ ន
អញ្ញេនេវ ករណីយេន បរិសិតញ្ចា។ បិណ្ឌាយ បន បរិសិតញ្ចាតិ អាសន្តា
ភវេយ្យាតិ អាហា “បិណ្ឌាយ វា”តិអាទិ។ “អនាបុច្ឆិត្វា”តិ ឥមិនា អនាបុច្ឆាតិ
ឯត្ថ អាគារោ ត្វាបច្ចយស្ស ការិយោតិ ទស្សេតិ។ ភិក្ខាចារន្តិ ភិក្ខាយ
ចរណជ្ជានំ, ឧបជ្ឈាយេន គន្ធព្ពន្តិ យោជនា។ បរិវេណន្តិ ឧបជ្ឈាយស្ស
បរិវេណំ។ បស្សតីតិ ឧបជ្ឈាយំ បស្សតិ។

ទស្សនត្ថាយ វាតិ អសុភទស្សនត្ថាយ វា។ ឥមិនាបិ វាសត្ថាយ ឯវ ន
គន្ធព្ពន្តិ អាសន្តំ និវត្តេតិ។ កម្មន្តិ បក្កមនស្ស ការណំ កម្មំ។ អនុជានំ
សន្ធាយ វុត្តំ “យាវតតិយ”ន្តិ។ តន្តិ ឧបជ្ឈាយំ។ អស្សាតិ សទ្ធិវិហារិកស្ស។ “ន
សម្បជ្ជតិ”តិ ឥមិនា សច សម្បជ្ជតិ, ន បក្កមិតព្ពាតិ ទស្សេតិ។ កេវលន្តិ វិជា
ឧទ្ទេសាទិសម្បជ្ជនេហិ។ ឯវរូបេ ឧបជ្ឈាយេ និវរេន្តេបីតិ យោជនា។
“គេលញ្ញតោ”តិ ឥមិនា វុជ្ជានសទ្ធស្ស អវចិអបេក្ខតំ ទស្សេតិ។ អស្សាតិ
ឧបជ្ឈាយស្ស។ អញ្ញាតិ អត្តនា អញ្ញោ។ តស្សាតិ អញ្ញស្ស ភិក្ខុស្ស។

១៦. សទ្ធិវិហារិកវត្ថុកថា

២៧. សម្មាវត្ថនាយំ វិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ ឧទ្ទេសាទីហិតិ
អាទិសទ្ទេន បរិបុច្ឆាទយោ សន្តុល្លាតិ។ សន្តុហសទ្ធស្ស សន្តេបកហណេសុបិ
វុត្តិតោ “អនុគ្គហោ”តិ វុត្តំ។ អថ វា សមុខា សន្តុហោ ច បរមុខា អនុគ្គហោ ច
កាតញ្ចោ។ អាមិសេន វា សន្តុហោ, ធម្មេន វា អនុគ្គហោ។ ទិដ្ឋធម្មិកត្ថាយ វា
សន្តុហោ, សម្បរាយិកត្ថាយ វា អនុគ្គហោ។ លោកិយត្ថាយ វា សន្តុហោ,
លោកុត្តរត្ថាយ វា អនុគ្គហោ កាតញ្ចោ។ តត្ថាតិ យំ វុត្តំ “ឧទ្ទេសេន បរិបុច្ឆាយ

ឡើយនេះ អនុសាសន៍យ៉ាងណា” តិ។ តត្ថ ឧទ្ទិសនំ ឧទ្ទេសោតិ វេទនត្ថន ចាឡិវាចនា
 ឧទ្ទេសោ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ឧទ្ទេសោតិ ចាឡិវាចនា” តិ។ “ចាឡិយា
 អត្ថវណ្ណានា” តិ ឥមីនា បុនប្បដំ, សមន្តតោ វា ចាឡិយា អត្ថស្ស បុច្ឆនំ
 បរិបុច្ឆាតិ អត្ថំ ទស្សតិ។ វត្ថុស្មិន្តិ ចារិត្តវារិត្តវត្ថុស្មី។ ឥទ្ធិ ចារិត្តំ។ បុន ឥទ្ធិ
 វារិត្តំ។ “វេទន” តិ ឥមីនា ឡើយនេះ ឡើយនេះ វេទនត្ថំ ទស្សតិ។ ឡើយនេះ វត្ថុស្មី “ឥទ្ធ
 ករោហិ, ឥទ្ធ មា ករិត្តា” តិ វេទនំ អនុសាសន៍ នាមាតិ យោជនា។ “បុនប្បដំ
 វេទន” តិ ឥមីនា អនុសាសន៍ តិ ឯត្ថ អនុសទ្ធស្ស ទប្បដំ ទស្សតិ។ “សច្ច
 ឧបជ្ឈាយស្ស បត្តោ ហោតិ” តិ សាមញ្ញតោ វត្ថុបិ ន បកតិបត្តោ ហោតិ, អថ
 ខោ អតិវត្ថុបត្តោ ហោតិ តិ អាហា “អតិវេកបត្តោ” តិ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ
 “សច្ច ឧបជ្ឈាយស្ស ចីវរំ ហោតិ” តិ អាទិសុ បទេសុ។ អញ្ញោបិ តិ បត្តចីវរេហិ
 អញ្ញោបិ។ សមណបរិក្ខារោតិ ធម្មចាហនាទិ សមណបរិក្ខារោ។ ឥនាតិ
 សទ្ធិវិហារិកវត្ថុ។ នយេនាតិ ញាយេន។ ឧប្បជ្ឈមានឧចាយបរិយេសនន្តិ
 ឧប្បជ្ឈមានស្ស, ឧប្បជ្ឈមានត្ថាយ វា ឧចាយស្ស បរិយេសនំ។ ឥតោតិ “កិច្ច ទុ
 ខោ សទ្ធិវិហារិកស្ស បរិក្ខារោ ឧប្បជ្ឈិយេថា” តិ ចាឡិតោ។ ចីវរំ វេទនាតិ
 ឯត្ថ វេទន ឧបជ្ឈាយេនាតិ អត្ថោ ន ទដ្ឋញ្ញោ, សទ្ធិវិហារិកេនាតិ អត្ថោ ឯវាតិ
 ទស្សន្តោ អាហា “ឧបជ្ឈាយតោ ឧចាយំ សុត្វា វេទនា” តិ។ ឧបជ្ឈាយតោ
 ឧចាយន្តិ ឧបជ្ឈាយតោ លទ្ធិ ឧចាយំ។

នសម្មាវត្ថុនាទិកថា

៦៨. ឧបជ្ឈាយវត្ថុន្តិ ឧបជ្ឈាយម្ហិ វត្ថុតត្ថំ វត្ថុំ។ សោតិ សទ្ធិវិហារិកោ។ ទុក្ខដំ
 អាបជ្ជតិ តិ អស្ស, សោ វា ទុក្ខដំ អាបជ្ជតិ តិ យោជនា។ បណាមេតញ្ញោតិ ឯត្ថ
 បបុព្វ នមុនាតុ អត្ថបករណាទិវេសន ឥធ អបសាទនត្ថោតិ អាហា
 “អបសាទេតញ្ញោ” តិ។ អធិមត្តន្តិ អធិកប្បមាណំ។ គេហសីតបេមន្តិ

មេត្តាសិនេហាំ។ វុត្តបដិបក្ខនយេនាតិ កណ្តាបក្ខេ វុត្តន បដិបក្ខេន នយេន។
អលំ បណាមេតុន្តិ ឯត្ថ អលំសទ្ធស្ស អរហត្ថបដិក្ខិត្តេសុ ជ្ជីសុ អត្ថេសុ
អរហត្ថោតិ អាហ “យុត្តោ បណាមេតុ”ន្តិ។

សាតិសារោហោតីតិ ឯត្ថ បកតិការំ អតិក្កមិត្វា សរណំ បវុត្តនំ
អតិសារោ, ទោសោ។ សិរិដ្ឋតិ សោ ឯត្ថស្សាតិ សាតិសារោតិ ទស្សន្តោ អាហ
“សទោសោ ហោតី”តិ។ តស្សត្ថំ ទស្សត្ថំ វុត្តំ “អាបត្តិ អាបដ្ឋតិ”តិ។ អាបត្តិន្តិ
ទុក្ខជាបត្តិ។ តន្តិ វុត្តំ។

តេសន្តិ សទ្ធិវិហារិកានំ។ វុត្តន្តិ ពហុកានំ សទ្ធិវិហារិកានំ វុត្តំ។ សាទិយនំ
វា... បេ... ពាលោ ហោតីតិ ឯត្ថ ពាលស្ស ការណំ ទស្សត្ថំ វុត្តំ “សាទិយនំ វា
អសាទិយនំ វា ន ជាតាតី”តិ។ សាទិយនស្ស វា អសាទិយនស្ស វា អជាទនត្តា
ពាលោ ហោតីតិ វុត្តំ ហោតិ។ អជាទនស្ស ការណំ ទស្សត្ថំ វុត្តំ “ពាលោ
ហោតី”តិ។ ពាលត្តា សាទិយនំ វា អសាទិយនំ វា ន ជាតាតីតិ វុត្តំ ហោតិ។
តេស្វតិ ពហុកេសុ សទ្ធិវិហារិកេសុ។ តស្សាតិ វុត្តសម្បន្នភិក្ខុស្ស។ តេសន្តិ
ឥតវេសំ សទ្ធិវិហារិកានំ។

រាជព្រាហ្មណវុត្តកថា

៦៩. កិញ្ចាបិ អាយស្មា សារិបុត្តោ ជាតាតីតិ យោជនា។ ឥមិនា “កី នុ ខោ
អជាទន្តោ បុច្ឆី”តិ អាសន្តំ និវរេតិ។ ភគវា អនុញ្ញាតុកាមោ ហោតីតិ
សម្ពុត្តោ។ បនសន្តោ គរហត្ថោ, តថា ជាទន្តោបីតិ អត្ថោ។ លហុកន្តិ
ហេតុអន្តោគធិសេសនំ។ លហុកត្តា បដិក្ខិបិត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ។ អស្សាតិ
ភគវតោ, អជ្ឈាសយន្តិ សម្ពុត្តោ។ “អជ្ឈាសយំ វិទិត្វា”តិវចនស្ស យុត្តិ

ទស្សនៈ អាហា “ពុទ្ធានំ ហី” តិអាទិ។ ហីតិ សង្ខំ។ អយញ្ញាតិ សាវិបុត្តត្ថេរោ ច។
អត្ថោតិ កោដិឧក្កំសោ។ សេដ្ឋោតិ បវរោ ឧត្តមោ។

“ព្យត្ថេន ភិក្ខុនា បដិពលេនា” តិ ឯត្ថ ព្យត្ថបដិពលានំ វិសេសំ ទស្សនុំ វុត្ថំ
“ព្យត្ថោ នាមា” តិអាទិ។ តត្ថ យស្ស សាដ្ឋកមំ វិនយបិដកំ វាចុត្ថតំ បវត្ថតិ,
អយំ ព្យត្ថោ នាមាតិ យោជនា។ តស្មិន្តំ វិនយបិដកំ វាចុត្ថតិ ភិក្ខុម្ហិ។ យស្សាតិ
ភិក្ខុនោ។ សុត្តហិតន្តិ សាដ្ឋកថាយ សុដ្ឋ គហិតំ។ អយម្បីតិ បិសន្នោ បុរិមភិក្ខុ
អបេក្ខតិ។ ឥមស្មី អត្ថោតិ ឥមស្មី វុត្ថម្ហិ, ឥមស្មី វិសយេតិ អត្ថោ។
ព្យតិវេកានុយវសេន បដិពលំ ទស្សនៈ អាហា “យោ បនា” តិអាទិ។ យោ បន ន
សក្កោតិ តិ សម្ពន្ធា។ កស្មាតិ អាហា “កាសសោសសេម្ពាទិនា វា” តិអាទិ។ តត្ថ
កាសោ ច សោសោ ច សេម្ពោ ច, តេ អាទយោ យស្ស គេលញ្ញស្សាតិ
កាសសោសសេម្ពាទិ, អាទិសន្នេន ឯឡម្ហុកាទយោ សន្តណ្ឌាតិ។ ឌីដ្ឋោ ច ទន្តោ
ច ជីវ្ហា ច, តា អាទយោ យេសំ តាលុអាទិនន្តិ ឌីដ្ឋទន្តជីវ្ហាទយោ, តេសំ។
បទព្យញ្ញេហិតិ បទអក្ខរេហិតិ។ ព្យញ្ញេនសន្នោ ហេតុ អក្ខរវាចកោ។
ហាបេតីតិ គលត្ថា ហាបេតិ។ អញ្ញថា វា វុត្ថព្ពន្តិ អញ្ញេន សិលីលាទិនា
អាការេន វា វុត្ថព្ពំ។ អញ្ញថា វទតីតិ អញ្ញេន ជនិតាទិអាការេន វទតិ។
តត្ថិបរីតោតិ តស្ស អបដិពលស្ស វិបរីតោ ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធា។ តតោតិ
ជានាបេតព្ពតោ។ យន្តិយំ អាការំ ធាតុកម្មមេតំ, សង្ឃេតិ ការិតកម្មមេតំ។
ឥធ ការិតកម្មំ កិតោ វទតិ។

៧០. ឧបសម្បន្នសមនន្តរាតិ ឯត្ថ ឧបសម្បន្នស្ស សមនន្តរាតិ អត្ថំ និវរេន្តោ
អាហា “ឧបសម្បន្នោ ហុត្វាវ សមនន្តរា” តិ។ ឯវសន្នេន ចិវកាលំ និវត្ថេតិ។
ឧល្លម្បត្ថតិ ឯត្ថ ឧបុត្តលុបធាតុយា ឧបសគ្គវសេន វា អត្ថោតិសយវសេន វា
ធាតុនមនេកត្តត្ថា ឥធ ឧបុត្តធរធាតុយា អត្ថោ វុត្ថតីតិ ទស្សនៈ អាហា

“ឧទ្ទិស”តិ។ ឧដ្ឋាបេត្វា, ឧក្ខិបិត្វា វា ជរត្វតិ អត្ថោ។ តមេវត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“អកុសលា”តិអាទិ។ តត្ថ “អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា”តិ ឥមិនា សហាវជនា
ឧត្យុបសគ្គស្ស អត្ថំ ទស្សតិ។ “កុសលេ បតិដ្ឋាបេត្វ”តិ ឥមិនា សហាជានេន
ជរតាតុស្ស អត្ថំ ទស្សតិ។ ឧត្យុបសគ្គស្ស ឧក្ខិបនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“សាមណោភាវា វា ឧទ្ទិស”តិ។ “បដិច្ចា”តិ ឥមិនា ឧបាទាយាតិ ឯត្ថ សមីបេ
អាទិយិក្ខាតិ សទ្ធកមគហេត្វា សង្កេតត្ថវសេន ចាកជត្តា តស្ស សង្កេតត្ថំ
ទស្សតិ, អធិប្បាយត្ថំ ទស្សតិ អត្ថោ។

៧៣. អធិដ្ឋិតាតិ ឯត្ថ អធិ និច្ចវសេន ហតិ បវត្ថតិ អធិដ្ឋិតាតិ វចនត្ថំ
ទស្សន្តោ អាហា “និច្ចប្បវត្តិនី”តិ។ កស្មា ចត្តារោ បច្ចយា និស្សយាតិ វុត្តាតិ
អាហា “យស្មា”តិអាទិ។ “ចត្តារោ”តិអាទិនា ចត្តារោ បច្ចយេ និស្សយ អត្តភារោ
សេតិ បវត្ថតិ និស្សយាតិ អវុត្ថកម្មត្ថំ ទស្សតិ។

១៨. អាចរិយវត្ថកថា

៧៥. កិណ្ហយន្តិ ឯត្ថ ឯការលោបវសេន សន្និ ហោតិ អាហា “កីតេ
អយ”ន្តិ។ “ឌីវទិតញ្ចតិ”ឥមិនា ឌីវទិយោតិ ឯត្ថ ឈ្យបច្ចយស្ស កម្មត្ថំ
ទស្សតិ។ “តទត្តាយា”តិ ឥមិនា “យទិទំ គណាពន្ធក”ន្តិ ឧត្តវវាភ្យេ យំសទ្ធិ
ទិស្វា បុព្វវាភ្យេ តំសទ្ធិ ញាបេតិ, តស្ស ពាហុល្លស្ស អត្តាយាតិ អត្ថោ។

៧៦. សោតិ បស្សរោ បរិព្ពាជកោ។ តេនាតិ ឧទាយិត្ថេនេ។ សហធម្មិកន្តិ
សហ ធម្មេន ការណេន។ ព្យត្តោ តាវ បុព្វេ វុត្ថលក្ខណោ ហោតុ, បដិពលោ
បន កម្មំ ញាតញ្ចតិ អាហា “យោ បនា”តិអាទិ។ យោ បន សក្កោតិ ឥមន្តោ។
ចាតិ សទ្ធិ។ ឯតន្តិ បដិពលត្ថំ, “បញ្ចហិ...បេ.... វិនេតុ”ន្តិវចនំ វា។

៧៧. តិរិយបក្ខសង្គ្រោះស្វតិ តិរិយសង្ខារតំ សាសនស្ស បដិបក្ខំ
សង្គមន្តេសុ។ អាចារសមាចារសិក្ខាបនកន្តិ អតិរិយ ចរិតតំ
អាភិសមាចារិកសីលំ សិក្ខាបនកំ។ ឥមិនា អាចារំ សិក្ខាបេតិ អាចរិយោតិ
វេចនតំ ធនេស្សតិ។ នាមមត្តមេវាតិ “អាចរិយោ”តិ វា “អន្តេវាសិកោ”តិ វា
នាមមត្តមេវ។ នានន្តិ ឧបជ្ឈាយតោ វា សទ្ធិវិហារិកតោ វា នានំ។

២០. បណាមនាមាបនាកថា

៨០. យំ លក្ខណំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ និស្សយន្តេវាសិកេន កាតព្វន្តិ យោជនា។
បព្ពដ្ឋាឧបសម្មទាធម្មន្តេវាសិកេហិតិ បព្ពដ្ឋន្តេវាសិកេន ច
ឧបសម្មន្តេវាសិកេន ច ធម្មន្តេវាសិកេន ច។ ឯតេសន្តិ
បព្ពដ្ឋាឧបសម្មទាធម្មន្តេវាសិកានំ។ ឯតេស្វតិ ឯតេសុ តីសុ អន្តេវាសិកេសុ។
អាចរិយស្សាតិ បព្ពដ្ឋន្តេវាសិកោ បព្ពដ្ឋាចរិយស្ស, ឧបសម្មន្តេវាសិកោ
ឧបសម្មទាចរិយស្សាតិ អត្តោ។ សមីបេតិ និស្សយាចរិយស្ស ច ធម្មាចរិយស្ស
ច អាសន្នោ។ តស្មាតិ យស្មា អន្តេវាសិកេន អាចរិយម្ហិ សម្មា វុត្តិតតំ, តស្មា។
អាចរិយេនាបីតិ និស្សយបព្ពដ្ឋា ឧបសម្មទា ធម្មាចរិយេនាបី។ ឱវាទាចរិយោ
តេសុ សង្កបំ គច្ឆតិ។ តេស្វតិ ចតុសុ អន្តេវាសិកេសុ។

២២. និស្សយបដិប្បស្សន្តិកថា

អាណត្តិវិនិច្ឆយោ

៨៣. “និស្សយបដិប្បស្សន្តិស្វ”តិ សមូហាធារោ។ “ឧបជ្ឈាយោ បក្កន្តោ
វាតិអាធិស្វ”តិ អវយវាធារោ។ “វិប្បវសិតុកាមោ”តិ ឥមិនា និរាលយភារំ
ធនេស្សតិ។ ឯវំ គតេតិ ឯវំ ឧបជ្ឈាយេ គតេតិ យោជនា។ អញ្ញនាបីតិ អញ្ញស្មិម្បិ
កាលេ។ ឧបជ្ឈាយេន បវាសិតកាលេតិ អត្តោ។ ឯកសម្ភោគបរិភោគោតិ

អត្តនាវា ឧបជ្ឈាយនវា ឯកោ បច្ចយសម្ភោគោ ច ធម្មបរិភោគោ ច។
ឯកទិវសម្បីតិ បិសន្នោ គរហត្ថោ, ទិហាទិកំ បន បគេវាតិ អត្ថោ។ បរិហារោ
នត្ថិតិ អាបត្តិបរិហារោ នត្ថិ, អាបត្តិយា បរិហារណំ អបនយនំ នត្ថិតិ
អធិប្បាយោ។ លង្កិ បេសលោតិ លង្កិ ហុត្វា បិយសីលោភិក្ខុតិ សម្ពុន្ទោ។
តទហោវាតិ តស្មី ឧបជ្ឈាយស្ស បក្កន្តអហនិ ឯវ។ តថាតិ យថា “ឧបជ្ឈាយោ
លហំ អាគមិស្សតិ” តិ បុច្ឆតិ, តថា “អហំ លហំ អាគមិស្សមី” តិ វុត្តន្តិ អត្ថោ។
សចេ វទត្ថិតិ សចេ អាចរិយោ វទត្ថិតិ យោជនា។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។
សភាគតន្តិ លង្កិ បេសលការំ។

យាវ អាគមនាតិ ឧបជ្ឈាយស្ស យាវ អាគមនា។ នត្ថិ ឧបជ្ឈាយំ។
“វាសេន្តិយេវា” តិ បទេ ការិតកម្មំ។ តត្ថាតិ ឧបជ្ឈាយស្ស គតជ្ជានេ។ តេនាតិ
ឧបជ្ឈាយន។ បវត្ថិតិ បវត្តនំ។ នទីបូរេន វា ឧបទ្កតោតិ សម្ពុន្ទោ។ នទីបូរត្ថា
ឧទកោសក្កនំ អាគមេតិ, ចោរាទីនំ ឧបទ្កតត្ថា សហាយេ បរិយេសតិ។ សោតិ
ឧបជ្ឈាយោ។

“និស្សយបណាមនា” តិ ឥមិនា អាណាបនំ អាណាត្ថិតិ វេទនត្ថេន
និស្សយបណាមនា អាណាត្ថិតិ វុច្ឆតិ តិ ទស្សេតិ។ និស្សយបណាមនាតិ
និស្សយស្ស ឧបជ្ឈាចរិយស្ស បណាមនា។ តស្មា បណាមិតោ ហោតិ តិ
សម្ពុន្ទោ។ “អាបុច្ឆិតិ អាទិនា” តិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធន “មា មំ សុសានកមនំ
អាបុច្ឆិ” តិ អាទយោ សម្ពុណ្ណាតិ។ តេនាតិ សទ្ធិវិហារិកេន។ ឧបាបេតព្ពោតិ
តិ តិក្ខាបេតព្ពោ។

តាវាតិ មហាថេរេហិ, មហាថេរានំ វា បឋមំ។ អញ្ញត្ថាតិ ឧបជ្ឈាយស្ស
វិហារតោ អញ្ញំ វិហារំ។ អប្បេវាតិ អបិ ឯវ នាម ឧមេយ្យាតិ យោជនា។
តត្រេវាតិ អញ្ញត្ថេវ។ ទុត្តិក្ខាទិទោសេនាតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធន

ញាតិវិយោកាធិនោសោ គហេតញ្ចា។ តំយេវាតិ អត្តនា វសិតំ តមេវ ហំណំ។
អញ្ញស្សាតិ ឧបជ្ឈាយតោ អញ្ញស្ស ភិក្ខុស្សាតិ សម្ពុត្តោ។ ឥមំនា ឧបជ្ឈាយេន
បរិច្ចត្តត្តា ឧបជ្ឈាយសមោធានេ និស្សយបដិប្បស្សន្ធិ នត្ថិតិ ធីបេតិ។

សមោធានវិនិច្ឆយោ

អាបុច្ឆិតាតិ = ០០ អន្តេវាសិកំ អាបុច្ឆិតា។ តត្រាបីតិ
អាចរិយន្តេវាសិកេសុបិ។ កតាតិ កស្មី កាលេ។ សាយន្តេវា វត្ថីវាតិ អន្ធិ
សាយន្តេវា វត្ថី វា។ តំខណោយេវាតិ តស្មី សម្មជិច្ឆនក្ខណោយេវ។

សោ ចាតិ អន្តេវាសិកោ ច។ តតោតិ កាមតោ។ សុគតោតិ សុដ្ឋុគតោ,
និស្សយោ បដិប្បស្សន្ធិតិ អធិប្បាយោ។ អថាបីតិ បុន ច បរិ។ អាបុច្ឆិតា
បក្កមនេវិនិច្ឆយំ ធស្សេត្វា អាបុច្ឆិតា បក្កមនេ តំ ធស្សេត្តោ អាហា “អាចរិយំ
អនាបុច្ឆា” តិអាធិ។ ឧបចារសីមាតិក្កមេតិ ឧបចារសីមាយ អតិក្កមេ សតិ,
អតិក្កមនហេតុ វាតិ យោជនា។ ឯត្ថ ច ឧបចារសីមា នាម បរិក្ខិត្តស្ស
វិហារស្ស បរិក្ខេបោយេវ, អបរិក្ខិត្តស្ស បរិក្ខេបាហជ្ជានំ។

សាយន្តេវា វត្ថីភាគេ វាតិ អន្ធិ សាយន្តេវា វត្ថីភាគេ វា។ ស្វេតិ សុវេ។

ពហិសីមន្តិ ឧបចារសីមតោ ពហិ។ តតោតិ ពហិសីមតោ។ ទិដ្ឋំ
លេខុចាតានន្តិ អន្តេវាសិកតោ ទិដ្ឋំ លេខុចាតានំ។ អតិក្កមិត្វាតិ
ឧបចារសីមតោ ពហិ អន្តេវាសិកសទ្ធិវិហារិកានំ វសនជ្ជានតោ អតិក្កមិត្វា។

មុច្ឆិតុកាមោតិ អន្តេវាសិកម្ហា មុច្ឆិតុកាមោ ឯវ។ បណាមេតីតិ
កាយវាចាហិ បណាមេតិ។ សាលយោតិ អាចរិយេ សាបេក្ខោ។ “និរាលយោ” តិ
វត្វា តស្ស អត្ថំ ធស្សេតុំ វុត្ថំ “ន ទានី” តិអាធិ។ ឯវម្បីតិ ធុរេ និក្ខិត្តេបិ។ ឧភិន្នំ

ធុរនិក្ខេបេ សតិ, ធុរនិក្ខេបហេតុ វា បដិប្បស្សម្ពតីតិ យោជនា។ បណាមិតេន
បដិបទ្ធិតត្ថន្តិ សម្ពន្ធោ។

វុត្តមេវត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “សចេ បី” តិអាទិ។ អាចរិយន្តិ និស្សយាចរិយំ។
ចេតិយំ វា វន្តន្តំ ឧបជ្ឈាយន្តិ សម្ពន្ធោ, មគ្គប្បដិបទ្ធិ វា ឧបជ្ឈាយន្តិ យោជនា។
ទូរត្តាតិ ទូរភាវតោ។ ឧបរិចាសាទេតិ ចាសាទស្ស ឧបរិ។ តន្តិ ឧបជ្ឈាយំ។
និសិន្នំ ឧបជ្ឈាយន្តិ សម្ពន្ធោ។

សវនវសេន សមោធានេ វិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។
ឧបជ្ឈាយស្ស សទ្ធិន្តិ សម្ពន្ធោ។

២៣. ឧបសម្មាទេតត្ថបញ្ចកកថា

៨៤. ឥទានិ=០១ យំ លក្ខណំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ សង្ខេបតោតិ អង្គានិ
អនុទិវត្តា សមាសតោ។ តត្ថាតិ យំ “បញ្ចបិ ភិក្ខុវេ អង្គេហិ សមន្នាគតេន
ភិក្ខុនា” តិអាទិមាហ, តត្ថ។ អគុណាង្គេហិតិ គុណាវិហិតេហិ អង្គេហិ។ សោតិ
ភិក្ខុ។ ន ឧបសម្មាទេតត្ថន្តិ ឯត្ថ កម្មវាចាចរិយេន ហុត្វា ន ឧបសម្មាទេតត្ថន្តិ
អាសង្កា ភវេយ្យាតិ អាហា “ឧបជ្ឈាយេន ហុត្វា ន ឧបសម្មាទេតត្ថ” ន្តិ។ ឯត្ថាតិ
ឯតេសុ បញ្ចកេសុ។ អាទិស្វតិ ឯត្ថ បុញ្ញេ និទស្សនត្ថោ ឥតិសន្នោ លោចា
ហោតិ។ ឥតិអាទិស្វតិ ហិ អត្ថោ។ អយុត្តវសេនាតិ អនន្តរវសេន។ យោតិ
ភិក្ខុ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ បរេ ច សមាទបេតុន្តិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ
សីលក្ខន្ធាទិកេ។ បរិហរតីតិ បរិសំ បរិស្សយតោ ហរតិ អបនេតិ។ តស្សាតិ
ភិក្ខុនោ។ “សីលាទិហី” តិបទំ “បរិហាយតិយេវា” តិបទេ អចាទានំ, “ន
វឡតី” តិបទេ ករណំ។ តស្មាតិអាទិ លទ្ធកុណំ។ តេនាតិ ភិក្ខុនា។ កស្មា
អាបត្តិអង្គវសេន ន វុត្តន្តិ អាហា “ន ហី” តិអាទិ។ ហិតិ យស្មា។ តស្សេវាតិ

ខ័ណ្ឌសវស្សៈ។ ន វេទយ្យាតិ ខ័ណ្ឌសវនំ អនភិវតិយា អនុប្បន្នត្តា ន
វេទយ្យ។ យទិ ន ខ័ណ្ឌសវស្សៈ ឧបជ្ឈាយាចរិយភារោ អនុញ្ញាតោ, អថ
កស្មា ខ័ណ្ឌសវបញ្ចកោ វុត្តាតិ អាហា “យស្មា បដា”តិអាទិ។ យស្មា ន
បរិហាយតីតិ សម្ពុត្តោ។

អនុត្តាហិកាយាតិ សស្សតុច្ឆេទសម្ពាតំ អន្តំ លាមកំ គណ្ហាតិ,
គណ្ហាបេតីតិ វា អនុត្តាហិកា, តាយ។ ទិដ្ឋិយាតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា។ យត្ថកំ សុតន្តិ
ភិក្ខុនោវាទកសិក្ខាបទេ (ចាចិ. អដ្ឋ. ១៤៥-១៤៧) វុត្តំ យត្ថកំ សុតំ។ តេនាតិ
សុតេន ឆ។ យំ អាបត្តាទិ តេន ជានិតព្ពន្ធិ យោជនា។

អាបត្តិ ន ជានាតីតិ ឯត្ថ អាបត្តិ អាបន្នោតិ ន ជានាតីតិ អត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “ឥទំ នាមា”តិអាទិ។ តត្ថ “អាបន្នោ”តិ ឥមិនា “អាបត្តិ”ន្តិបទំ
“អាបន្នោ”តិចាបសេសេន យោជេតព្ពន្ធិ ទស្សតិ។

អាភិសមាចារិកាយាតិ ឯត្ថ ឧកតោវិភង្គបរិយាបន្នសីលតោ
អភិវិសេសេន សម្មា ចរិតព្ពន្ធិ អាភិសមាចារិ, ខន្ធកបរិយាបន្នំ
វត្ថុបដិបត្តិសីលំ, តំ អារព្ព បញ្ញត្តា អាភិសមាចារិកា, ខន្ធកបរិយាបន្នា សិក្ខា,
តាយ។ អាទិព្រហ្មចារិយកាយាតិ ឯត្ថ មគ្គសម្ពាតស្ស ព្រហ្មចរិយស្ស អាទិ
មរិយាទោ អាទិព្រហ្មចរិយោ, តស្មី បវត្តា អាទិព្រហ្មចរិយកា=០២,
ឧកតោវិភង្គបរិយាបន្នា សិក្ខា, តាយ។ សេក្ខបណ្ណាតិយន្តិ សិក្ខិតព្ពន្ធជ្នន
សិក្ខា, សា ឯវ ភគវតា បញ្ញត្តត្តា សេក្ខបណ្ណាតិ។ អថ វា សិក្ខនំ សិក្ខា, តាយ
សិក្ខនត្ថាយ ភគវតា បញ្ញប័យតីតិ សេក្ខបណ្ណាតិ
ឧកតោវិភង្គបរិយាបន្នសិក្ខាយេវ, តស្សំ។ អភិធម្មតិ ឯត្ថ សុត្តន្តចាឡិកោ
អភិ អតិរេកោ, អភិវិសិដ្ឋា វា ធម្មោ អភិធម្មតិ វុត្តេ នាមរូបបរិច្ឆេទកំ
អភិធម្មបិដកន្តិ អាហា “នាមរូបបរិច្ឆេទេ”តិ។ អភិវិនយេតិ ឯត្ថ អភិភវិត្វា

កាយវាច័រីនេតីតិ អភិវិទយោ, អភិភវិត្វា កាយវាច័រីនេតិ ឯត្ថ, ឯតេនាតិ វា
អភិវិទយោតិ វុត្ថេ វិនយបិដកន្តិ អាហា “សកលេ វិនយបិដកេ”តិ។ សព្វត្ថាតិ
សព្វេសុ បទេសុ, សព្វេសំ វា បទានំ។ អត្ថោ ទដ្ឋព្វោតិ យោជនា។
“ការណោនា”តិ ឯត្ថ ការណាសន្នេន “ធម្មតោ”តិ ឯត្ថ ធម្មសន្នស្ស
សភាវត្ថានយោ និវាវេត្វា ការណាត្ថនំ ធីបេតិ, ឯនសន្នេន តោបច្ចយស្ស
វិសេសនត្ថំ។ ឥតីតិ ឯវំ យថាវុត្ថនយេនាតិ អត្ថោ។ ចតុត្ថតិ ចតុត្ថបញ្ចកេ។
ចតុត្ថបញ្ចកតោ តីណិ បទានិ, បញ្ចមបញ្ចកតោ ទ្វេ បទានិ គហេត្វា បញ្ចកំ
កត្វា វុត្ថំ “ចត្តារោ បញ្ចកា”តិ។ អដ្ឋសុ បញ្ចកេស្វតិ សម្ពុត្តោ។

ឥតិ សោឡសបញ្ចកវិនិច្ឆយេ យោជនា សមត្ថា។

២៤. ឧបសម្មាទេតព្វនក្កកថា

៨៥. តន្តិ ឧនទសវស្សបទំ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ ធខេត្តសុ។ តត្ថាតិ ធខេត្តសុ។
“ចាតិមោក្ខានិវត្តារេនា”តិ វុត្ថត្ថាវិភង្គវសេន គហេតព្វានីតិ អាហា
“ឧកតោវិភង្គវសេន វុត្ថានិ”តិ។ មាតិការិភង្គវសេន សុដ្ឋវិភង្គវសេន
សុវិភង្គានិ, វាចុត្តវសេន សុន្ទរា បវត្ថិ ឯតេសន្តិ សុប្បវត្តិនិ, សុត្ថតោ
អនុព្យញ្ញនតោ សុដ្ឋវិនិច្ឆិតព្វានីតិ សុវិនិច្ឆិតព្វានីតិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“មាតិការិភង្គវសេនា”តិអាទិ។

២៥. អញ្ញាតិត្ថយបុព្វវត្ថកថា

៨៦. យោ បនាតិ យោ បន អញ្ញាតិត្ថយបុព្វោ។ អញ្ញាបីតិ បស្សតោ
អបរោបិ។ ឥនាតិ ឥមស្មី សាសនេ។ តស្មិន្តិ អញ្ញាតិត្ថយបុព្វោ។ តត្ថាតិ “យោ
សោ ភិក្ខុវេ អញ្ញាបី”តិអាទិវចនេ។ អយន្តិ បរិវាសោ។ នគ្គបរិព្ពាជកស្សេវាតិ
វត្វា តស្ស ភេទំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អាជីវកស្ស វា អចេលកស្ស វា”តិ។ តត្ថ

អាជីវកោ ឧបរិ ឯកមេវ វត្ថំ ឧបកក្ខកេ បវេសេត្វា បរិទហតិ, ហេដ្ឋា នគ្គោ។
អចេលកោ បន សព្វេន សព្វំ នគ្គោយេវ។ សោមីតិ = ០៣ នគ្គបរិព្ពាជកោបិ។
វាលកម្ពលាទីនន្តិ វាលេន កតំ កម្ពលំ, អាទិសទ្ធន កេសកម្ពលាធយោ
សន្ត្តណ្ហាតិ។ អស្សាតិ បរិព្ពាជកស្ស។ អញ្ញាស្សាតិ នគ្គបរិព្ពាជកតោ
អបរស្ស។ បណ្ណាវុទ្ធិកស្សាតិ បណ្ណាវំ សេតវត្ថំ អង្កេ សរីរេ ឯតស្សត្ថិតិ
បណ្ណាវុទ្ធិ, អាទិសទ្ធន និលវុទ្ធិធយោ សន្ត្តណ្ហាតិ។

ឯវន្តិ ឥមិនា កេសមស្សឡិរោបនាទិនា។ បញ្ញាជន្តេហិ ភិក្ខុហិតិ សម្ពុទ្ធា។
តស្មិន្តិ អញ្ញាតិតិយបុព្វេ, និសិន្នេយេវាតិ យោជនា។ អនាទរេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។
តស្សាតិ អញ្ញាតិតិយបុព្វស្ស។ នយិមេតិ ន ឥមេ, ភិក្ខុតិ សម្ពុទ្ធា។ តន្តិ
អញ្ញាតិតិយបុព្វំ។

៨៧. “ឯវំ ខោ... បេ... អនាវាជកោ” តិ អយំ កថា មាតិកាតិ យោជនា។
អស្សាតិ អញ្ញាតិតិយបុព្វស្ស។ តស្សេវាតិ តស្សាយេវ មាតិកាយ។ តត្ថាតិ
វិភង្គេ។ អតិកាលេនាតិ ឯត្ថ ភត្តកិច្ចំ កត្វា វត្ថុករណវេលាយេវ អតិកាលេ
នាមាតិ ធស្សេន្តោ អាហា “វត្ថុករណវេលាយមេវ” តិ។ ឥមិនា ភុម្មត្ថេ
ករណាវចនន្តិបិ ធស្សេតិ។ តត្ថេវាតិ កុលយវេសុយេវ។ អញ្ញាទត្ថតិ ឯកំសេន,
“ករោន្តោ” តិ ឥមិនា ចាបសេសំ ធស្សេតិ។ ឯវម្បិ ករោន្តោ អញ្ញាតិតិយបុព្វេតិ
យោជនា។ “សម្មាទកោ” តិ ឥមិនា អនាវាជកោតិ ឯត្ថ អាវាជសទ្ធស្ស
សាធនត្ថំ ធស្សេតិ, តោសនត្ថាធយោ និវត្តេតិ។

អជ្ឈាចារត្ថិកា វិសន្តិ បរិសន្តិ ឯត្ថាតិ វេសិយា, សោភណ្ឌរូបសម្ពាតំ វេសំ
ធារេតីតិ វា វេសិយា។ តេន វុត្ថំ “សុលភជ្ឈាចារា” តិអាទិ។ អាមិសោយេវ
កិញ្ញក្ខោ អប្បមត្តកជ្ឈនាតិ អាមិសកិញ្ញក្ខោ, វិសេសនបរបទោ។ អថ វា
អាមិសោ ច តតោ អញ្ញោ កិញ្ញក្ខោ ច អាមិសកិញ្ញក្ខំ, តស្ស សម្មាទានំ

អាមិសកិញ្ញក្ខសម្បទានំ។ កិញ្ញក្ខសន្តោកេសរស្សេវ មុឡតោ វាចកោ,
អប្បមត្តកស្ស បន រុទ្ធិវសេន។ វិធរាតិ ឯត្ថ ជវសន្តោ បតិនោយេវ វាចកោ, ន
រុក្ខវិសេសស្សាតិ ទស្សន្តោ អាហា “មតបតិកា វា” តិអាធិ។ ឥមេហិ បទេហិ
មតវសេន វា បុត្តវសេន វា វិគតោ ជវេ ឯតាសំ, ជវេន វា វិគតាតិ វិធរាតិ
វេនត្ថំ ទស្សតិ។ តាតិ វិធរា។ យោព្ពនបត្តត្តា វា យោព្ពនាតីតត្តា វា ដុល្លា
មហាត្តា កុមារិកាតិ ដុល្លកុមារិកាតិ ទស្សន្តោ អាហា “យោព្ពនបត្តា” តិអាធិ។
បណ្ឌាកាតិ ឯត្ថ អាសិត្តបណ្ឌាកាធិសុ បញ្ចសុ បណ្ឌាកេសុ
នប្បុសកបណ្ឌាកោវាជិប្បតោតិ អាហា “នប្បុសកា” តិ។ សមាទបព្ពជ្ជាតិ
កិក្ខហិ សមាទបព្ពជ្ជា។ តតោតិ វិស្សាសតោ។

តត្ថាតិ វេសិយាធិសុ។ តាសន្តិ វេសិយានំ។ សោតិ អញ្ញាតិត្ថិយបុព្វោ។
សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ = ០៤ វិធរាធិសុ។ គន្ធព្ពតំ ទស្សន្តោ អាហា “សចេ
បនា” តិអាធិ។ តថាតិ យថា គន្ធព្ពត្ថំ វុត្ថំ, តថា។

ឧទ្ធាវចានីតិ ឯត្ថ ឧទ្ធិ ចយតិ វុឡ្ហតីតិ ឧទ្ធិ, ចយតោ អវគតោ វិយោកោតិ
អវចំ។ ឧច្ចញ្ញា អវចញ្ញា ឧទ្ធាវចានីតិ វេននត្ថន មហន្តឧទ្ធកត្តាតិ អាហា
“មហន្តឧទ្ធកាធិ” តិ។ “កម្មាធិ” តិ ឥមិនា “ករណីយាធិ” តិបទស្ស សរូបំ
ទស្សតិ។ តំទស្សនេន ច កត្តព្ពានីតិ ករណីយាធិតិ វេននត្តា កាតព្វោ។
តត្ថាតិ មហន្តឧទ្ធកេសុ កម្មេសុ។ តត្ថ ន ទក្ខោតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ
ទស្សតុំ វុត្ថំ “តេសុ តេសុ នវកម្មេសូ” តិ។ “ឧជ្ជានីវិយសម្បន្នោ” តិ ឥមិនា នត្តិ
អលសោកោសន្នំ ឯតស្សាតិ អនលសោតិ វេនត្ថំ ទស្សតិ។ តត្រាតិ ឯត្ថ
ត្របច្ចយោ សត្តម្យត្ថេ វិច្ឆាជោតកោតិ អាហា “តេសុ តេសូ” តិ។
“ហិណ្ឌុប្បត្តិកាយ វិមសាយា” តិ វុត្តវេនស្សត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“ឥទមេវ” តិអាធិ។ “តស្មីយេវ ខណោ ឧប្បន្នបញ្ញាយា” តិ ឥមិនា

“ហ្មឺនប្បត្តិកាយា”តិ ឯត្ថ ហ្មឺនសន្តោ តន្ត្រីណាត្តាតិ ទស្សតិ។ អលំ កាតុន្តិ
ឯត្ថ អលំសន្តោ ភូសនវារណាបរិយត្តសម្ព័ន្ធតេសុ តិសុ អតេសុ បរិយត្តត្តោតិ
អាហា “កាតុ សមត្តោ”តិ។

តិព្ពច្ឆន្តោតិ តិខិណ្ឌនន្តោ។ “ពលវច្ឆន្តោ”តិ ឥមិនា អធិប្បាយត្ថំ ទស្សតិ។
លោកិយសមាធិការវាយាតិ លោកិយាយ អជ្ឈសមាបត្តិសម្ព័ន្ធតាយ
សមាធិការវាយ។

ឥន្ទាគតោតិ ឥមស្មី សាសនេ អាគតោ។ តិត្ថាយតនសាមិកស្សាតិ តវន្តិ
ឧប្បវន្តិ សត្តា ឧប្បវន្តិមុន្តិ ករោន្តិ ឯត្ថាតិ តិត្ថំ, ឆ្ងាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិយោ។ តមេវ អាយតនំ
ទិដ្ឋិតិកានន្តិ តិត្ថាយតនំ។ អថ វា តិត្ថមេតេសមត្តិតិ តិត្ថិនោ,
តេសមាយតនំ តិត្ថាយតនំ, តស្ស សាមិកោ តិត្ថាយតនសាមិកោ, តស្ស។
តស្ស ទិដ្ឋិយាតិ ឯត្ថ ទិដ្ឋិសន្តោ លទ្ធិបរិយាយោតិ អាហា “តស្ស សន្តកាយ
លទ្ធិយា”តិ។ កស្មា សាលទ្ធិ “ខន្តិ”តិ ច “វុច្ចី”តិ ច “អាទាយោ”តិ ច វុច្ចតិ
អាហា “ឥន្ទានី”តិអាទិ។ សាយេវ លទ្ធិ ខមតិ ចេវ វុច្ចតិ ច កហិតា ចាតិ
យោជនា។ តស្ស តិត្ថករស្សាតិ កត្វត្ថេ សាមិវចនំ។ តស្សាតិ
តិត្ថាយតនសាមិកស្ស។ ភញ្ញមាណាតិ ភណិយមាណាយ។ អនភិវន្តោតិ ឯត្ថ
អនភិវន្តតោ អបរិតោសិតចិត្តោតិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“អបរិបុណ្ណាសន្តិប្បោ, នោ បគ្គហិតចិត្តោ”តិ។ យទិទន្តិ យំ ឥទំ “អនត្ថមនត្ត”ន្តិ
វា “អត្ថមនត្ត”ន្តិ វា សម្ពន្ធា។ ឥមិនា “ឥន”ន្តិបទស្ស អនិយមំ ទស្សតិ។ ឥមេតិ
ភិក្ខុ។ យញ្ច អនត្ថមនត្តន្តិ យោជនា។ តស្សេវាតិ អញ្ញាតិតិយបុព្វស្ស ឯវ
អនត្ថមនត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ ឥន្តិ ទ្វេ អត្ថមនត្តានិ, ទ្វេ អនត្ថមនត្តានីតិ ចតុព្ពំធំ
ឥទំ ធម្មជាតំ។ សង្ឃាជនីយន្តិ សង្ឃជិតព្ពំ, សន្និបយំ កាតព្វន្តិ អត្តោ។
“អនាវាធកេ”តិអាទិនា អនាវាធនីយស្មិន្តិ=០៥ ឯត្ថ ន អាវាធតិ វត្ថំ អនេន

កម្មនាតិ អនាគតនិយមន្ត្រី វេទនតំ ទស្សនតិ។ ឥន្ទន្តិ ចតុត្ថិជំ។ លិដ្ឋន្តិ ការណំ។
លក្ខណន្តិ ចិបាណំ។ ឥតោតិ អដ្ឋង្គតោ និហិដនាតិ សម្ពន្ធា។
វុត្តវិបល្លាសេនាតិ កណ្តាបក្ខេ វុត្តវិបរិតេន។

សុក្កបក្ខេ អដ្ឋង្គានិ សមាធានេត្វា ទស្សន្តោ អាហា “នាតិកាលេន
តាមបវេសនំ នាតិទិវា បដិក្កមន”ន្តិអាទិ។ កណ្តាបក្ខេបិ ឥមិនា នយេន
អដ្ឋង្គានិ សមាធានេត្វានិ។ “បរិតោសកោ”តិ ឥមិនា អារាជកសទ្ធស្ស
តោសនតំ ទស្សនតិ។ ហេជ្ជា បន “សម្មាទកោ”តិ វុត្តត្តា សាធនតំ ទស្សនតិ
ទដ្ឋព្វំ។

ឧបសម្បទមាឡកេបីតិ ឧបសម្បទដ្ឋានេ ឯកក្ខន្ធយុត្តេ អនេកកោលោ
បតិស្សយវិសេសេបិ។ សោ ហិ ឯកក្ខន្ធគត្វា អនេកេហិ កោលោហិ
មលីយតិ វិភូសីយតីតិ មាឡោតិ វុច្ឆតិ។ “ចត្តារោ មាសេ បរិវសិតព្ព”ន្តិវេនំ
អសទិសូបមាយ ចាកដំ ករោត្តោ “យថា បនា”តិអាទិមាហា។ ហីតិ សច្ចំ។
អស្សាតិ អញ្ញាតិតិយបុព្វស្ស។ បរិវសន្តោ អញ្ញាតិតិយបុព្វោតិ សម្ពន្ធា។
អន្តរាតិ ចតុមាសស្ស អព្ពន្ធរេ។ កុប្បនសភារោតិ នស្សនសភារោ។
បរិគ្គណ្ណាតីតិ បរិច្ឆិន្ទិត្វា គណ្ណាតិ។ នាមរូបំ វវត្ថុបេតីតិ “ឥទំ នាមំ, ឥទំ រូប”ន្តិ
វវត្ថុបេតិ។ លក្ខណន្តិ នមនុប្បនលក្ខណំ, អនិច្ចាទិលក្ខណំ វា។
សោតាបត្តិមគ្គស្ស ទិដ្ឋិវិចិកិច្ឆាបហានំ សន្ធាយ វុត្ត “សមូហតានិ...បេ...
សល្ល”ន្តិ។ អព្ពន្ធន្តិ អាវហិយិត្តាតិ អព្ពន្ធន្តិ, ឧទ្ធី វហិយិត្តាតិ អត្តោ។
អាត្មបសក្កោ ហិ ឧទ្ធីមត្តោ។ តំទិវសមេវាតិ តស្មី សោតាបត្តិមគ្គស្ស
បដិលភនទិវសេយេវ។ ភុម្មត្ថេ ចេតំ ឧបយោគវេនំ។ តទហោវាតិ តស្មី
សោតាបន្តកវេនអហានិ ឯវ។

តស្សាវតី អញ្ញាតិតិយបុព្វស្ស។ ចាឡិយំ បត្តស្ស អនាគតត្តា វុត្តំ “បត្តម្មិ
តថេវា”តិ។ យថា ឧបជ្ឈាយមូលកំ ជីវំ បរិយេសិតព្ពំ, បត្តម្មិ តថេវាតិ អត្តោ។
ឥន្ទ្រិ បត្តជីវំ។ ឥមស្សាវតី អញ្ញាតិតិយបុព្វស្ស។ អញ្ញាតិ ឧបជ្ឈាយតោ អបរេ។
តេហិបីតិ អញ្ញាហិបិ។ វិលោមាតិ បដិលោមា។ អាយត្តន្តិ អដិទំ។
អាយត្តជីវិកត្តាតិ អញ្ញាតិតិយបុព្វស្ស ឧបជ្ឈាយេន អាយត្តជីវិកត្តា។
តស្សាវតី ឧបជ្ឈាយស្ស។ វចនករោតិ វចនំ ករោ។ វាក្យេបិ សមាសេបិ
វចនសទ្ធស្ស “តស្សាវតី” បទមេវ អបេក្ខត្តា “វចនករោ” តិ សមាសោ ហោតិ។
ឯសេវ នយោ “ឧបជ្ឈាយេន អាយត្តជីវិកត្តា” តិ ឯត្ថាបិ។ តេនាតិ
វចនករហេតុនា។

អគ្គិបរិចារណាតិ = ០៦ អគ្គិបូជកា។ ឥមីនា អគ្គិ បរិចារន្តិ អគ្គិកាតិ
វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ តាបសាតិ ជដាធរា។ តេ ហិ យស្មា ជដា ច តថោ ច
ឯតេសមត្ថិ, តស្មា “ជដិលា” តិ ច “តាបសា” តិ ច វុច្ឆន្តិ។ ឯតេតិ ជដិលកា។
“កិរិយំ ន បដិពាហន្តិ” តិ វុត្តវចនស្ស អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “អត្ថិ កម្មំ, អត្ថិ
កម្មវិចារកោ” តិ។ ឯតេនេវ បព្ពដ្ឋន្តិ ឯតំ ឯវ តាបសបព្ពដ្ឋំ។ ឯតេសន្តិ ជដិលានំ។
សាសនេតិ ពុទ្ធស្ស សាសនេ។ តេសន្តិ ព្យាតីនំ, ឥមំ បរិហារន្តិ សម្ពុន្ទោ។ តេតិ
ព្យាតយោ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ព្យាតិសេដ្ឋស្សាវតី ព្យាតិយេវ សេដ្ឋោ,
ព្យាតីនំ វាតិ ព្យាតិសេដ្ឋោ, តស្ស, ពុទ្ធស្សាវតី សម្ពុន្ទោ។

២៦. បញ្ចាពាជវត្ថុកថា

៨៨. មគធេស្វតិ ឯត្ថ ពហុវចនបទេន វុត្តត្តា ជនបទស្ស នាមន្តិ អាហា
“មគធេនាមកេ ជនបទេ” តិ។ អមនុស្សានព្យាតិ មនុស្សេហិ អញ្ញាសត្តានព្យា។
ឧស្សន្ទសន្តោ ច ឧស្សនសន្តោ ច វុឡិប្បត្តបរិយាយោតិ អាហា “ឧស្សន្ទា

វុឌ្ឍិប្បត្តា"តិ។ "ជាតិប្បត្តា"តិ ឥមិនា តមេវត្ថំ ទស្សេតិ។ តេហិតិ កុដ្ឋាធិហិ
បញ្ចហិ អាពាធមហិ។

តត្ថាតិ កុដ្ឋាធិសុ បញ្ចសុ អាពាធសុ។ អាពាធិកំ អាភុសោ ពាធិតិ
បំឡើតីតិ អាពាធា, អង្គបច្ឆន្តំ កុជតិ ជិន្នតីតិ កុដ្ឋំ។ "វត្ថុកុដ្ឋំវា"តិអាធិសុ
វាសន្តេន សេតកុដ្ឋាធិនិបិ សង្កណ្ឌាតិ។ កីដិក ទទុ ខន្ធម្ពំ អាធិប្បកេធម្មីតិ
កីដិកោ ច ទទុ ច ខន្ធម្ពំ ច កីដិកទទុខន្ធម្ពំយោ, តា អាធិយោ យេសំ កុដ្ឋានន្តិ
កីដិកទទុខន្ធម្ពំអាធិយោ, តេសំ បកេធា កីដិកទទុ ខន្ធម្ពំអាធិប្បកេធា, តម្បី។ តត្ថ
កីដិកោតិ កីដ ឥកោតិ បធិវិកាតោ កាតត្តោ។ តត្ថ កីដោតិ កិមិ។ ឥមិនា
កីដកុលាវកំ "កីដោ"តិ គហេតត្ថំ, កីដោវិយាតិ កីដោ, កុដ្ឋិវិសេសោ។
ឥកោតិ គដោ។ ឥមិនា គដស្ស សពលំ "ឥកោ"តិ គហេតត្ថំ។ ឥកោវិយាតិ
ឥកោ, កុដ្ឋិវិសេសោ។ កីដោយេវ ឥកោ កីដិកោ, កុដ្ឋាពាធិវិសេសោ, យំ
លោកេ "កុដ្ឋាពាធិវិសេសោ"ឥតិ វោហារន្តិ។ ទទុតិ កក្កុ។ សា ហិ សរីរំ ទំសតិ
វិទំសតិ, ហិសតីតិ វា ទទុតិ វុច្ឆតិ។ ឯកស្ស ទការស្ស រការំ កត្វា "ទទុ"តិបិ
ចាហោ។ យំ លោកេ "ហេ?"ឥតិ វោហារន្តិ។ ខន្ធម្ពំតិ កណ្តាវនំ។ តញ្ចិ សរីរំ ខន្ធម្ពំតិ
ព្យថតិ ខន្ធម្ពំតិ, ហិសតីតិ វា ខន្ធម្ពំតិ វុច្ឆតិ។ យំ លោកេ "ខន្ធម្ពំ"ឥតិ វោហារន្តិ។
"កក្កុ"តិបិ ចាហោ, សោ អចាហោ ទទុសន្តេន តស្ស គហិតត្តា។ តន្តិ កុដ្ឋំ។
បកតិបដិច្ឆន្តជ្ជានេតិ បកតិយា បដិច្ឆន្តជ្ជានេ, យថាវិវត្តចារុតជ្ជានេតិ
អត្តោ។ ឥមិនាវិសេសតោ បដិច្ឆន្តំ និវត្តតិ។ អវឌ្ឍនកបក្ខេ ឋិតំ សចេ
ហោតីតិ យោជនា។ បកតិវណ្ណាតិ = ០៧ បកតិធិវិយំ។ យថា អវណា ធិវិ
ហោតិ, តថាតិ អត្តោ។ ឥទំ វណាវត្ថុំ សន្ធាយ ន វុត្ថំ។

មេទគណ្ណាតិ មេធា អស្មី អត្ថិតិ មេធា, គណ្ណាតិ ដោដោ ភវតីតិ គណ្ណា,
មេធាយេវ គណ្ណា មេទគណ្ណា។ យំ លោកេ "មេទគណ្ណាឥតិ វោហារន្តិ។

កាលដ្ឋិតិ កាលំ វុច្ឆតិ ពនរជលំ, តស្ស អដ្ឋិ កាលដ្ឋិ។ អវឡនកបកេ បិតេ
សតីតិ យោជនា។ សញ្ញាវិន្តិ សំវិជ្ជមាននរិ, សញ្ញាតនរិ វា។ ឧណ្ហាគណ្ហាតិ ឧទ្ធំ
នមន្តិតិ ឧណ្ហាយោ, តាយេវ គណ្ហា ឧណ្ហាគណ្ហា។ យេ លោកេ “ឧណ្ហាគណ្ហា”
ឥតិ វោហរន្តិ។ តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី សរីរបទេសេ។ ជីវបិឡកាតិ ជីវំ ឯត្ថ
អត្ថិតិ ជីវា, តា ឯវ បិឡកា ជីវបិឡកា។ យា លោកេ “ជីវបិឡកា” ឥតិ ច ឥតិ
ច វោហរន្តិ។ តាស្មតិ បិឡកាសុ។ ជីវបិឡកា នាម គណ្ហា ហោន្តិតិ សម្ពន្ធា។
ឧបិឡកាតិ ឧសភាវា បិឡកា។ ឧសភាវត្ថា តេន សត្តា មរណាម្មិ កច្ឆន្តិ,
មរណាមត្តម្មិ ធុត្ថំ។ យា លោកេ ឥតិ “ជីវបិឡកា” វោហរន្តិ។ បទុមកណ្ហិកា
នាម គណ្ហា ហោន្តិតិ សម្ពន្ធា។ បទុមស្ស កណ្ហិកាវិយ បទុមកណ្ហិកា។ យា
លោកេ “បទុមកណ្ហិកា” ឥតិ វោហរន្តិ។ សាសបពិជកា នាម គណ្ហាតិ
សម្ពន្ធា។ សាសបស្ស ពិជំ បមាណមេតាសន្តិ សាសបពិជកា។ យា លោកេ
“សាសបពិជកា” ឥតិ វោហរន្តិ។ តា សញ្ញាតិ សញ្ញា តា បិឡកា, គណ្ហាជាតិយោ
វា។ តាស្មតិ បិឡកាសុ, គណ្ហាជាតិសុ វា។

បទុមបុណ្ញាវិកបត្តវណ្ណន្តិ បទុមំ នាម វត្ថុ, បុណ្ញាវិកំ នាម សេតំ, តេសំ
បុប្ផបត្តស្ស វណ្ណំវិយ វណ្ណាមេតស្សតិ បទុមបុណ្ញាវិកបត្តវណ្ណំ, សន្និកុដ្ឋំ។ យំ
លោកេ “បទុមបុណ្ញាវិកបត្តវណ្ណំ, សន្និកុដ្ឋំ” ឥតិ វោហរន្តិ។ យេនាតិ កុដ្ឋេន។
គុដ្ឋំ សរីរំ សពលំវិយ មនុស្សនំ សរីរំ សពលំ ហោតីតិ យោជនា។ តស្មីន្តិ
កិលាសេ។ សោសព្យាធិតិ ខយរោកោ។ សោ ហិ យស្មា មំសលោហិតាធិនិ
សោសាបេតិ, តស្មា សោសោតិ វុច្ឆតិ។ យំ លោកេ “សាស” ឥតិ ច
“សោសព្យាធិ” ឥតិ ច វោហរន្តិ។ តស្មីន្តិ សោសព្យាធិម្ហិ អបមារោតិ
អបស្មារោ។ សោ ហិ សារតោ អបគតត្ថា “អបមារោ”តិ វុច្ឆតិ សការស្ស
មការំ កត្វា។ យំ លោកេ “អបមារ” ឥតិ ច “អរុ?” ឥតិ ច វោហរន្តិ។ តត្ថាតិ
ទ្វីសុ ឧម្មាទេសុ។ អាធារេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។ ធុត្ថិ កិច្ចោ ហោតីតិ សម្ពន្ធា។

២៧. រាជកដវត្ថុកថា

៩០. ឧទ្ទិសថា ឯត្ថ ចិន្តាតុយា វឌ្ឍនត្ថំ ធស្សន្តោ អាហា “វឌ្ឍនថា” តិ។
សោតាបន្នត្ថា តិ ពិម្ពិសារវញ្ញោ = ០៨ សោតាបន្នការតោ។ ឃាតេថា ជីវិតា
វេរោបេថ។ ហនថា បហាថ។ តតោ ឧបជ្ឈាយតោ។ អាចរិយោ សេដ្ឋោ តិ
សម្ពន្ធា។ តតោ អាចរិយតោ។ ឥន្ទ្រ វចនំ, អាគតន្តិ សម្ពន្ធា។ អាហំសុ
វេហារិកា មហាមត្តា មុសាវាទេនា តិ យោជនា។ អមន្ទោ តិ សព្វរាជកិច្ចេសុ
អមា សហ វញ្ញា ភវតី តិ អមន្ទោ។ អមាសន្ទោ សហត្ថ និចាតោ។ “អមា” តិ
និចាតតោ ភវត្ថេ អន្ទបច្ចយោ (មោគ្គល្លានេ ៤.២៣ សុត្ត)។ មហាមត្តោ តិ
មហាមត្តា មត្តា ឥស្សរិយា ឯតស្សតិ មហាមត្តោ។ មត្តាសន្ទោ ហេតុ
ឥស្សរិយវាចកោ។ សេវកោ តិ រាជានំ សេវតិ ភជតី តិ សេវកោ។
ភត្តវេតនភដោ តិ ភត្តវេតនានមត្តាយ ភដោ។ តស្សតិ រាជកដស្ស។
បុត្តនត្តភាតុកាធយោ តិ អាទិសន្ទេន ភាគិនេយ្យាធយោ សង្កណ្ឌា តិ។ យោ
បនា តិ រាជកដោ បន។ និយ្យាតេ តិ តិ អប្បេតិ។ តំ ហំនន្ត តំ រាជកដដ្ឋានំ។ យេន
វា តិ កម្មការេន វា។ យំកម្មការណា តិ យស្ស កម្មស្ស ការណា។ យោ វា តិ
រាជកដោ វា។ បព្ពជស្សតិ បព្ពាជេហិ។

២៨. ចោរវត្ថុកថា

៩១. ទិដ្ឋបុព្ពេ តិ អង្គុលិមាលោ បុព្ពេ ទិដ្ឋោ។ អយន្តិ ចោរោ។ សោតិ
អង្គុលិមាលោ។ អញ្ញេសំ សន្តិការ វចនំ សុណាត្ថិ តិ យោជនា។ តេ តិ មនុស្សា។
ឧត្តិជ្ជន្តិបី តិ កាយេន ឧត្តិជ្ជន្តិបី។ ឧត្តសន្តិបី តិ ចិត្តេន ឧត្តសន្តិបី។ អង្គុលិមាលោ
ភិក្ខុហំ ន បព្ពាជិតោ, ននុភកវតា បនសយំ បព្ពាជិតោ, អថ កស្មា “ន
ភិក្ខុវេ” តិ វុត្តន្តិ អាហា “ភកវា សយំ ធម្មស្សមី” តិ។ ធម្មស្សមី តិ ច ធម្មស្ស
ឥស្សរោ, ធម្មេន វា ទេវមនុស្សានំ ឥស្សរោ, អធិបតី តិ អត្តោ។ ភិក្ខុនំ

អករណត្ថាយ ភិក្ខុនំ សិក្ខាបទន្តិ យោជនា។ តត្ថាតិ “ន ភិក្ខុវេ” តិអាទិវេចនេ។
“ធនំ ពន្ធាត្វា” តិអាទិនា ធនស្ស ពន្ធនំ ធនពន្ធា, ធនពន្ធា វិហាតិ ធនពន្ធា,
ធនពន្ធា ហុត្វា ចរតីតិ ធនពន្ធាតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ តស្មាតិ យស្មា ធនពន្ធា,
តស្មា។ យោតិ ចោរោ។ បន្តទុហនំ វាតិ បន្ត ទុហនំ វា។ បញ្ញាយតិ ចាតិ ឯត្ថ
ចសន្នោ វាក្យសម្ម័យ្យណនត្ថោ។ ន កេវលញ្ញំ វិចរតិយេវ, អថ ខោ បញ្ញាយតិ
ចាតិ អត្ថោ។ ឥន្ទន្តិ ចោរកម្មំ។ រដ្ឋន្តិ រាជការំ។ សោតិ រាជបុត្រោ។ ហីតិ សច្ចំ,
យស្មា វា។ តស្មិន្តិ រាជបុត្រោ។ បុព្វេតិ បុព្វកាលេ។ តន្តិ ចោរំ។ ឯវន្តិ ឥមិនាការេន,
ជានន្តិ ចេតិ យោជនា។ អធិស្សមាណាតិ អត្តានំ អបញ្ញាយមាណា។ ឥធំ
សន្និច្ឆេទាធិចោរេ សន្ធាយ វុត្ថំ, ន អម្ពលពុជាធិចោរេ។ បច្ឆាបីតិ
ថេយ្យករណតោ បច្ឆាបី។ តេបីតិ ចោរេបី។

៩២. ភយេនាតិ ភយតោ។ ឯតេ បនាតិ ភិក្ខុ បន។ លទ្ធាភយត្ថាតិ រាជតោ
លទ្ធា អភយោ ឥមេហីតិ លទ្ធាភយា, តេសំ ភារោ លទ្ធាភយត្ថំ, តស្មា។
ការភេទកោតិ ឯត្ថ ការសន្នោ វុត្តវិសេសេ = ០៩ ច សក្ការេ ច ពន្ធនាលយេ ច
បវត្ថតិ, ឥធ បន ពន្ធនាលយេតិ ទស្សេន្តោ អាហា “ការំ វុច្ឆតិ ពន្ធនាការ” ន្តិ។
ពន្ធនាការញ្ញំ ករោន្តិ តំ បវេសិតេ ជនេ ហីសន្តិ ឯត្ថាតិ “ការា” តិ វុច្ឆតិ។ ឥធាតិ
“ការភេទកោ” តិបទេ។ ធិបពន្ធនំ វា ហោតូតិ យោជនា។ ឥមេហិ បទេហិ ន
កេវលំ ពន្ធនាការំយេវ ការា នាម ហោតិ, អថ ខោ អនុពន្ធនាធិនិបិ ការាយេវ
នាមាតិ ទស្សេតិ។ យោតិ ចោរោ។ ឯតេស្វតិ ពន្ធនេសុ។ មុញ្ញាត្វា វាតិ រដ្ឋពន្ធនំ
និព្វេបេត្វា វា។ ឥមេហិ បទេហិ ន កេវលំ ការាយ ភិន្ននតោ ឯវ ការភេទកោ
នាម ហោតិ, អថ ខោ ធិន្ននមុញ្ញាវិវរណេហិបិ ការភេទកោយេវ នាមាតិ
ទស្សេតិ។ ធិបន្តវន្តិ ពន្ធនធិបតោ អន្តរំ អញ្ញំ ធិបន្តិ អត្ថោ។ ចក្កវាឡពន្ធនំ
ភិន្និត្វា ចក្កវាឡន្តរំ គតោ អដ្ឋកថាយំ ន វុត្តោ។ សោតិ នចោរកោ។
តាមនិគមបដ្ឋនាធិនីតិ ឯត្ថ បដ្ឋនន្តិ នាវាបដ្ឋនំ, សកដបដ្ឋនញ្ច។ កេណិយាតិ

រញ្ជ្រា ឆាតព្វអាមេន។ តន្ត្រី កេណី។ និធានន្ត្រី និក្ខណ៍ត្វា ប្រិបតំ ជនំ។
ឧបសំហវិត្វាតិ រាជាធិនំ សន្តិកំ ហវិត្វា។ តន្ត្រី កសិកម្មាធិបិ សម្បាទេត្វា
ជីវន្តំ។ តត្ថេវាតិ ពន្លាបិតជ្ជានេយេវ។

៩៣. យត្ថាតិ យស្មី ឋានេ។ យោ កោចិ បលាតោតិ សម្ពន្ធោ។ នន្តិ យំ កិត្យា
ជនំ, លិខាបេតីតិ យោជនា។ បល្លោ វាតិ កុសេ វា។ អស្សាតិ ជនស្ស។ ឧណ្ហាន្តិ
ធនឧណ្ហំ។ លិខិតកោតិ លិខិតញោតិ លិខិតោ, សោយេវ លិខិតកោ។

៩៤. យោ បន កសាហិ ហញ្ញាតីតិ សម្ពន្ធោ។ ឥមិធា អញ្ញេហិ កសាហិ
ហញ្ញាតីតិ កសាហាតោតិ វេចនត្ថំ ឧស្សេតិ។ “អយមេវ តេ ឧណ្ហោ ហោតុ”តិ
ឥមិធា កតំ ឧណ្ហាកម្មំ ឥមស្សាតិ កតឧណ្ហាកម្មោតិ វេចនត្ថំ ឧស្សេតិ។
អល្លវណោតិ តិន្តវណោ។ ឃាតេត្វាតិ ហនិត្វា បហវិត្វាតិ អត្ថោ។
គណ្ហិគណ្ហិយោតិ ដោជដោជា។ សន្និសិទ្ធាស្វាតិ គណ្ហិសុ បកតិសវីរេន សមំ
និសិទ្ធាសុ។

៩៥. កតឧណ្ហាកម្មភារោ តាវ បុរិមនេយេនេវ វេទិតញោ ហោតុ, កថំ បន
លក្ខណាហាតភារោ វេទិតញោតិ អាហ “យស្ស បនា”តិអាធិ។ តត្ថ តត្ថេវាតិ
តាបេន។ លក្ខណាន្តិ សញ្ញាណំ។ សោតិ ជនោ។ ភុជិស្សេតិ ភុជា ឯតស្សត្តិ
ភុជិស្សេតិ (ម. និ. ជ. ២. ៤២៦)។ បរេហិ អចាលិតោ ច អនុជ្ឈេហាវាបិតោ ច
ហុត្វា សយមេវ អត្តានំ ចាលនេន ច ភោជនំ អនុជ្ឈេហាវណេន ច
សមន្នាគតោតិ វុត្ថំ ហោតិ។ អស្សាតិ លក្ខណាហាតស្ស។ វណោតិ អរូនិ។
តានិ ហិ យស្មា វណាន្តិ គត្តានិ វិបុល្លាហនិ ករោន្តិ, តស្មា វណោតិ វុច្ឆន្តិ។ វុច្ឆន្តិ
តរុណាមំសេន រុហា។ តិមណ្ឌលវត្ថុស្ស លក្ខណាហាតស្ស ជនស្សាតិ
សម្ពន្ធោ។

៣៣. ឥណ្ឌាយក្សត្រកថា

៩៦. ឥណ្ឌាយក្សត្រាធាមាតិ ឯត្ថ ឥណ្ឌាឆ្និ ឧទ្ធារោ។ សោ ហិ យស្មា ឯតិ វុទ្ធិ
គច្ឆតិ, តស្មា ឥណ្ឌាឆ្និ វុទ្ធិតិ។ តំ គណ្ណាតិ, ជារេតីតិ វា ឥណ្ឌាយក្សត្រា។ យំ វាតិ
ជនំ វា អាឋបេត្វាតិ សម្ពុទ្ធោ។ អាឋបេត្វាតិ ច បេសនត្ថាយ ធនសាមិកស្ស
សន្តិកេ ឋបេត្វាតិ អត្ថោ។ អាការោ ហិ បេសនត្ថវាចកោ។ សោបីតិ បិសន្នោ
បុរិមជនេ អបេក្ខតិ។ “ជារេតី”តិ ឥមិណ អាយិកបច្ចយោ ជារណេត្ថ ហោតីតិ
ទស្សេតិ។ អញ្ញេតិ មាតាបិតុហិ អញ្ញោ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តេតិ អញ្ញោ
ញាតកា, តំ អាឋបេតុំ យស្មា ន សស្សរា, តស្មា ន ឥណ្ឌាយក្សត្រា យោជនា។
ឥតវន្តំ នឥណ្ឌាយក្សត្រា អញ្ញោ។ អស្សតិ ជនស្ស។ នន្តិ តំ ជនំ។ តេស្វតិ
ញាតិសាលោហិតាធិសុ។ តថាវុបស្សតិ អត្ថនោ ញាតិសាលោហិតស្សតិ
អត្ថោ។ អារោចេតញ្ញាការំ ទស្សេន្តោ អាហា “សហេតុកោ”តិអាធិ។ តត្ថ
សហេតុកោតិ ភព្ពោ។ សោតិ ឧបជ្ឈាកោ។ បដិបទ្ធីតិ បដិទទាតិ។ ឯតន្តិ
កប្បិយភណ្ឌំ។ អជានិត្វាតិ ឥណ្ឌាយក្សត្រាវមជានិត្វា។ បស្សន្តេនាតិ
ឥណ្ឌាយិកំ បស្សន្តេន។ “អបស្សន្តស្ស គីវា ន ហោតី”តិ ឥមិណ បស្សិត្វា
អទស្សន្តស្ស គីវា ហោតីតិ ទស្សេតិ។

បុច្ឆិយមាណេបីតិ “កី ត្វំ ឥណ្ឌាយក្សត្រាសី”តិ បុច្ឆិយមាណេបី។ តន្តិ
ឥណ្ឌាយិកំ។ តត្ថាតិ អញ្ញាស្មី ទេសេ។ តន្តិ ឥណ្ឌាសាមិកំ។ សោតិ
ឥណ្ឌាសាមិកោ។ អយន្តិ ឥណ្ឌាយិកោ។ អយន្តិ វចនា។ តត្ថាតិ ឥណ្ឌាយិកស្ស
បញ្ចជនេ។ សាមីបីតិ អនុធម្មតា។

នន្តិ ឥណ្ឌាយិកំ។ សោតិ ឥណ្ឌាសាមិកោ។ អស្សតិ ថេរស្ស។ គីវា ន
ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ អច្ឆត្វតិ អាសតុ ឧបវេសត្វតិ អត្ថោ។ សោតិ

ឥណ្ឌាយិកោ។ ឡើងសោតិ សហេតុកោ វត្តសម្បជ្ជោតិ អត្ថោ។
អតិអារាធកោតិ វត្តាចារេន ថេរស្ស អតិតោសកោ។

៣៤. ធានាវត្ថុកថា

៩៧. ធានាតិ ចេជកា។ តេ ហិ សាមិកេហិ ទុក្ខេ វា ទុដ្ឋកម្មេ វា អសីយន្តិ
ឱបិយន្តិ ធានាតិ វុច្ឆន្តិ។ តត្ថាតិ ចត្វសុ ធានេសុ។ “យរធានិយា បុត្តោ” តិ
ឥមិណ អន្តោគេហេ យរធានិយា កុច្ឆិម្ហិ ជាតោ អន្តោជាតោតិ វចនត្ថំ
ធនេស្សតិ។ ធនំ ធនា កីតោ ធនក្កិតោតិ វចនត្ថំ ធនេស្សន្តោ អាហា “ធនក្កិតោ
នាមា” តិអាធិ។ ធនេន កីតោ ធនក្កិតោតិ វចនត្ថោបិ យុត្តោយេវ។
ធានាចារិត្តន្តិ ធនេកាលវសេន ធានាធនំ ចារិត្តំ។ តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី
ធនេស, កាលេ វា។

ករមរាជិតោ នាមាតិ ឯត្ថ ករមរោតិ វុច្ឆិ។ សោ ហិ សត្វនំ ករេន ហេតុន
មរិតព្ពត្តា ករមរោតិ វុច្ឆតិ។ ករមរកាវេន អាជិតោ ករមរាជិតោ។ តិរោជ្ជា
អាហារន្តិ សម្ពន្ធា។ ឧបលាបេត្វា វាតិ បលោកេត្វា វា។ តតោតិ កស្មាចិ
តាមតោ។ មនុស្សា ឯវ មាណុស្សកាធិ។ ឥត្ថិបុរិសាធនំ សាធារណកាវេន
សាមញ្ញភាវតោ នបុរិសកលិវេសេន វុច្ឆំ។ បិសន្នេន ន កេវលំ ធនាធិយេវ
អាហារន្តិ, អថ ខោ មាណុស្សកាធិបីតិ សម្បិល្លោតិ។ តត្ថាតិ មាណុស្សកេសុ។
ឯវុច្ឆោ ករមរាជិតោ ធានោ ន បញ្ចជេតញ្ចោតិ យោជនា។
សព្ពសាធារណោតិ ពន្ធនាគារសោធនកាលេ សព្ពេសំ សាធារណេន។

ធានាព្យន្តិ ធានាស្ស ភាវោ ធានាព្យំ, តំ។ តេន វុច្ឆំ “ធានាភាវ” ន្តិ។
“សយមេវា” តិ ឥមិណ សាមសន្នោ សយមត្ថេ និចាតោតិ ធនេស្សតិ។
ភុជិស្សិតិយោតិ រញ្ជោ ភុជិស្សិតិយោ។ វណ្ណធានីហិ តិ នគរសោតិធិហិ។ តា

ហិរ វណ្ណាសម្បទ្ធាសិការតោ វណ្ណាទាសីតិ វុច្ឆន្តិ។ តាសន្តិ ភុជិស្សតីនំ។ បណ្ណាន្តិ
ទាសីបណ្ណំ។ ភជិបុត្តកគណាធិនន្តិ អាទិសន្តេន មល្លបុត្តកណាធឯយោ
សន្ត្តណ្ហាតិ។ ឥមំនា ពហុសាមិកទាសំ ទស្សេតិ។ តេហិតិ
ភជិបុត្តកគណាធិហិ។ អទិន្នា ន បញ្ចាជេតញ្ចាតិ ពហុសុ សាមិកេសុ ឯកេនបិ
អទិន្នា ន បញ្ចាជេតញ្ចា។ តេហិតិ អាវាមិកទាសេបិ។ ឥមស្មី
អាវាមិកទាសបញ្ចាជេន អដ្ឋកថាវាទំ ទស្សេន្តោ អាហា “មហាបច្ឆរិយ”ន្តិអាទិ។
“តក្ក”ន្តិ បទំ “អាសិត្តក”ឥតិ បទេ កម្មំ។ “សីសេ”តិ បទំ “អាសិត្តក”ឥតិ បទេ
អាធារោ។ កេសុចិ ជនបទេសុ ទេសចារីត្ថវសេន សីសេ តក្កស្ស អាសិត្ថានំ
ទាសានំ ភុជិស្សករណាន្តិ អធិប្បាយោ។ “អាវាមិកំ ទេមា”តិ វចនំ ទាសានំ
ភុជិស្សវចនន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ យេន កេនចិ វោហារេនាតិ “អាវាមិកំ ទេមា”តិ វា
“អាវាមិកទាសំ ទេមា”តិ វា “កប្បិយការកំ ទេមា”តិ វា យេន កេនចិ
វោហារេន។ ធូសុ អដ្ឋកថាវាទេសុ កុរុន្តិវាទស្ស បច្ឆា វុត្តត្ថា សោយេវ
បមាណាន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ ទុគ្គតមនុស្សាតិ ទុក្ខំ គតមនុស្សា។ ឯតេតិ ទុគ្គតមនុស្សេ។
តំ បញ្ចាជេតុំ ន វដ្ឋតីតិ មាតាបិតុនំ ទាសការំ ឧបគតកាលេ ជាតំ បុត្តំ
សន្ធាយ វុត្ថំ។ អថ បន មាតាបិតរោ ទាសការំ ឧបគតា, ន បុត្រោ, តំ បញ្ចាជេតុំ
វដ្ឋតិ។ “ភិក្ខុស្ស”តិបទំ “ញាតកា វា ឧបជ្ឈាកា វា”តិបទេសុ សាមិសម្ពន្ធោ,
“ទេន្តិ”តិ បទេ សម្បទានំ។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ ឥមន្តិ ទាសំ។ អភិរមិស្សតីតិ
ភិក្ខុភារេ អភិរមិស្សតិ។ វិព្ពមិស្សតីតិ វិនិវត្តេត្វា គិហិការំ ភមិស្សតិ។ ឥតិ
វត្វា ទេន្តិតិ សម្ពន្ធោ។ ធិស្សមិកទាសោតិ បរិក្កាហកសាមិកវិរហិតោ
ទាសោ។ ធិស្សមិកស្ស ទាសស្ស រាជា សាមី, តស្មា រញ្ញា អបរិក្កហិតេ អត្តនាវ
អត្តានំ ភុជិស្សំ កាតុំ វដ្ឋតិ។ បរិក្កហិតេ រាជានំ កាវាបេតុំ វដ្ឋតិ។ អជាធន្តោតិ
អត្តនោ ទាសការំ មជាធន្តោ។

អនុរាជបុរាតិ អនុរាជនគរតោ និក្ខមិត្តាតិ សម្ពុទ្ធា។ សោតិ បុត្តោ។
ឥធាតិ រោហណោ។ មាតរំ បុត្តិត្តាតិ សម្ពុទ្ធា។ អាគម្មាតិ អាគន្ធា។ អតិច្ឆថាតិ
អតិក្កមិត្តា ឥច្ឆថ, ឥធ កិញ្ចិ ធម្មេយ្យធម្មំ នត្ថិ, ឥទំ អតិក្កមិត្តា អញ្ញាត្ថ
ហាតុមិច្ឆថាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ តេតិ យរសាមិកា។ ចតុហិ បច្ចយេហិ បដិជគ្គន្តា
វសាបេសុន្តិ យោជនា។

៣៥. កម្មារកណ្ណវត្ថុអាទិកថា

៩៨. តុលាធារមុណ្ណាកោតិ មានកណ្ណាធារោ មុណ្ណាកោ។ ឥមិធា
កម្មារកណ្ណាតិ ឯត្ថ កម្មារសន្នោ តុលាធារបរិយាយោ, កណ្ណាសន្នោ
មុណ្ណាកបរិយាយោតិ ធស្សេតិ។ តុលាធារោ ហិ អលង្ការិកតិករណត្ថាយ
កម្មំ អរតិ ជានាតិកិ កម្មារោតិ វុច្ឆតិ។ មុណ្ណាកោ កណ្ណាយតិ “មុណ្ណោ”តិ
បរិភាសីយតិកិ កណ្ណាតិ វុច្ឆតិ។ “សុវណ្ណាការបុត្តោ”តិ ឥមិធា តស្ស សរូបំ
ធស្សេតិ។ អបលោកេតុន្តិ ឯត្ថ អបបុត្តោ លោកសន្នោ អាបុច្ឆនេត្តាតិ អាហា
“អាបុច្ឆិតុ”ន្តិ។ “កណ្ណាកម្មត្ថាយា”តិ ឥមិធា កណ្ណាកម្មាយាតិ ឯត្ថ តទត្ថ
ចតុត្ថិតិ ធស្សេតិ។ តត្រាតិ “សង្ឃំ អបលោកេតុ”ន្តិអាទិវចនេ។
សីមាបរិយាបន្នេតិ វិហារសីមាយ វា ឧបចារសីមាយ វា បរិយាបន្នេ។ តត្ថាតិ
ភិក្ខុនំ សន្និចាតជ្ជានំ។ ឯត្ថ ចាតិ អាបុច្ឆនេ ច។ វត្ថុ វដ្តតិយេវាតិ បញ្ចសុ
វាក្យេសុ យំកិញ្ចិ វាក្យំ កថេតុ វដ្តតិយេវ។ បិសន្នេន “ឥមស្ស មុណ្ណាកម្មំ
អាបុច្ឆាមី”តិ វាក្យម្បិ សង្គណ្ហាតិ។

តេសន្តិវីសតិអាទិនំ ភិក្ខុនំ។ “ឧហារភិក្ខុ វា សាមណោវេ វា”តិ ឥទំ
អាសន្នវសេន វុត្ថំ។ គិហិម្បិ បេសេត្វា អាបុច្ឆាបេតុ វដ្តតិ។ កស្មា? “បព្ពដ្ឋាបេក្ខំ
វិនា វា”តិ វុត្ថត្ថា។

បញ្ហាដេញស្បូវ អនាបត្តិយេវ, សុបព្វដិតោតិ អាហា “បញ្ហាដេញស្បូវបិ អនាបត្តិ”តិ។

អាបុច្ឆិតំ បគេវាតិ យោជនា។ ខណ្ឌាសីមាយន្តិវិហារសីមាយ វា ឧបចារសីមាយ វា អព្ពន្ធរេ បិតាយំ ខណ្ឌាសីមាយំ។ យោ បនាតិ បព្ពដ្ឋាបេក្ខោ បន។ វិព្ពន្ធកោ វាតិ នវិព្ពន្ធកោ វា។ បព្ពដិតានំ ទ្វដ្តុលកេសោ វដ្តតីតិ អាហា “ទ្វដ្តុលកេសោ វា”តិ។ ទ្វិហិ អដ្តុលីហិ អតិវត្តោ កេសោ ឥមស្សាតិ ទ្វដ្តុលាតិវត្តកេសោ។ ឯកសិខាមត្តជរោបិ ហោតីតិ យោជនា។

១០០. មារព្យាដិណាតិ មារណាពាធា។ សោ ហិ សត្តានំ មារណាដ្ឋេន, វិវិធស្ស ច ទុក្ខស្ស អាទហាដ្ឋេន មារព្យាដិ វុច្ចតិ។ ឥមីនា អហិវាតករោគោតិ ឯត្ថ អហិវិសសទិសេន វាតេន បវត្តោ រោគោ អហិវាតករោគោតិ វុច្ចតីតិ ទស្សេតិ។ តមត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “យត្រ ហិ”តិអាទិ។ តត្ថ យត្រាតិ យស្មី កុលេ។ សោ រោគោ តស្មី កុលេ ទ្វិបទេ ចតុប្បទេ បឋមំ គណ្ហាតិ, បច្ឆា គេហសាមិកេ គណ្ហាតីតិ ធម្មបទអដ្ឋកថាយំ (ធម. ប. អដ្ឋ. ១. សាមាវតីវត្ថុ) វុត្ថំ។ តថាតិ យថា អញ្ញោ ភិក្ខុ វា ធនំ វា ភិក្ខុត្វា បលាយិត្វា តិរោគាមាទិគតោ វា ហុត្វា មុច្ចតិ, តថា។ ឯត្ថ ច កុលេ បិតាបុត្តា មុច្ចិស្វតិ អត្តោ។

កាកុឡេបកន្តិ ឯត្ថ កាកេ ឧទ្ទាបេតីតិ កាកុឡេបកោ, កាកេ វា ឧទ្ទាបេត្វា ភត្តំ ភុញ្ញិតុំ សក្កោតីតិ កាកុឡេបកោតិ វេចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “យោ វាមហាត្ថេនា”តិអាទិ។ តត្ថ ឧទ្ទាបេត្វាតិ ឧទ្ធី អាកាសំ គមនាបេត្វា។ តន្តិ កាកុឡេបកំ។

១០២. ឥត្តរសន្តោ អប្បមត្តកវាចកោ អនិប្បន្នចាជិបទិកោតិ អាហា
“អប្បមត្តកោ”តិ។ “កតិចាហាមេវា”តិ ឥមំនា តស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។

៤០. និស្សយមុច្ឆនកកថា

១០៣. ឌីគណោនាតិ ឯត្ថ ឌីត្យបសន្តោ លាមកត្ថវាចកោតិ អាហា
“បរិហ័នគណោនា”តិ។ អត្ថនោ វុឌ្ឍតរស្សេវ ភិក្ខុស្ស សន្តិកេ និស្សយោ
គហោតញ្ចោតិ អាហា “សចាយំ វុឌ្ឍតរ”ន្តិអាទិ។ តត្ថ អយន្តិ អព្យត្តោ ភិក្ខុ។
ឧបសម្មទាយាតិ ឧបសម្មាទេត្វា។ អាយស្មតោតិ អាយស្មន្តំ, ឧបយោគតេ
ចេតំ សាមិវចនំ។ អាយស្មតោ វា ឌីវាទន្តិ យោជនា។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ។
អាបុច្ឆនេស្វតិ ទិសាបក្កមនាទិអត្ថាយ អាបុច្ឆនេសុ។ ឯត្តាតិ ឥមស្មី
និស្សយវសនជ្ជានេ។ តន្តិ តត្ថកំ សុតំ។ តស្សាតិ សុតស្ស។

៤១. កបិលវត្ថុកថា

១០៥. កបិលវត្ថុតិ ឯត្ថ កបិលោតិ កឡារវណ្ណោ ឥសិ វុច្ឆតិ, សោ វសតិ
ឯត្តាតិ កបិលវត្ថុ, អស្សមោ។ តស្មី ហនេ មាបិតត្តា នគរម្បិ កបិលវត្ថុតិ (ធិ.
និ. អដ្ឋ. ១.២៦៧; សុ. និ. អដ្ឋ. ២.៣៦២) វុច្ឆតិ។ អយន្តិ វត្តមានកថា។
សុទ្ធាទនមហារាជាតិ ឯត្ថ សុទ្ធាទនោតិ តស្ស រញ្ជោ នាមំ។ អថ វា សុទ្ធា ឌីទនំ
ឥមស្សាតិ សុទ្ធាទនោ, សោយេវ មហារាជា សុទ្ធាទនមហារាជា។ វិហាតិ
កិរាតិ សម្ពន្ធា។ សោតិ សុទ្ធាទនមហារាជា។ រាជគហន្តិ រាជគហនគរំ។
សាធ្វតិ អាយាចនតេ និចាតោ។ អាយាចាមីតិ ហិ អត្តោ។ មេតិ មម, បុត្តន្តិ
សម្ពន្ធា, អនាទរេ វា សាមិវចនំ។ សោតិ អមច្ឆោ។ សាធ្វតិ សម្បជិច្ឆនតេ
និចាតោ។ ឯវន្តិ ហិ អត្តោ។ អថាតិ តស្មី និសីទនកាលេ។ អស្សាតិ
បុរិសសហស្សបរិវាស្ស អមច្ឆស្ស។ តតោតិ យាចនការណា។ នន្តិ

បុរិសសហស្សបរិវារំ អមច្ចំ។ តត្ថេវាតិ រាជគហោយេវ។ តេបីតិ អដ្ឋទូតាបិ។
តេតិ នវ ទូតា។

អថាតិ តតោ បច្ឆា។ ឯកទិវសជាតកន្តិ ឯកស្មី ទិវសេ ជាតកំ។ សោតិ
កាឡុទាយីអមន្ទោ។ បព្ពជិត្វាបីតិ បិសន្នេន “អបព្ពជិត្វាបី”តិ អត្ថំ
សម្ប័ណ្ឌាតិ។ តថេវាតិ យថា នវ ទូតា សបរិវារា អរហន្តំ ចាបុណីសុ, តថេវាតិ
អត្ថោ។ សោតិ កាឡុទាយី។ សម្ពុតេសូតិ សម្ពុតេសុ គហោត្វា និជ្ជាបិតេសូតិ
អត្ថោ។ វិស្សជ្ជកម្មេសូតិ វិស្សជ្ជា កម្មន្តា ឯតេសន្តិ វិស្សជ្ជកម្មន្តា, តេសុ។
សុបុច្ឆិតេសូតិ សុន្ទរបុប្ផសញ្ញាតេសុ។ បដិបដ្ឋនក្ខមេតិ បដិបដ្ឋនត្ថាយ ខមេ
យោគ្យេ។ គមនវណ្ណំ សំវណ្ណាសីតិ សម្ពុន្ទោ។ សដ្ឋិមត្តាហីតិ (ពុ. វំ. អដ្ឋ.
និទានកថា ២) សដ្ឋិមមាណាហិ។ ឯតន្តិ ឯតំ សំវណ្ណាស្ស ការណំ កិច្ចំ បុច្ឆិ។
ចារិកំ បក្កមិតុំ កាលោតិ យោជនា។ តេន ហីតិ ឧយ្យោជនត្ថេ និចាតោ។ ភគវា
បក្កាមីតិ សម្ពុន្ទោ។ បរិវុតោតិ បរិសមន្តតោ វុតោ អាវុតោ និវុតោ ហុត្វាតិ
សម្ពុន្ទោ។ អតុវិតចារិកន្តិ អជវនចារិកំ។

ឯវន្តិ ឥមិនា នយេន។ ភគវតិ បក្កន្តេ ច សតីតិ យោជនា។
និក្ខន្តទិវសតោតិ ជគ្គណាបុណ្ណាមិយា ចាដិបទទិវសតោ។
ឧត្តមភោជនវសស្សាតិ ឧត្តមភោជនវសេន។ ទស្សថាតិ ទទេយ្យថ។ តេនេវាតិ
សទ្ធាយ ឧប្បាទនការណេនេវ។ នន្តិ កាឡុទាយី។ ភគវា វេបេសីតិ សម្ពុន្ទោ។
ឯតទគ្គន្តិ ឯសោ អត្ថោ។ យទិទន្តិ យោ អយំ។ ឯតទគ្គតិ ឯតទគ្គដ្ឋានេ។

សាកិយាបិ ខោ បហិណ្ឌីសូតិ សម្ពុន្ទោ។ ញាតិសេដ្ឋន្តិ ញាតីនំ សេដ្ឋំ,
ញាតិយេវ វា សេដ្ឋំ, ភគវន្តន្តិ យោជនា។ និក្រោធសក្កស្សាតិ
និក្រោធនាមកស្ស សក្កស្ស។ តត្ថាតិ និក្រោធសក្កស្ស អាហមេ។ បច្ចុគ្គមនន្តិ
បដិមុខំ ឧដ្ឋហិត្វា គមនំ។ តតោតិ បហិណ្ឌាតោ, បវន្តិ សម្ពុន្ទោ។ រាជកុមារេ ច

រាជកុមារិកាយោ ច បហិណ្ឌិស្វតិ យោជនា។ តេសន្តិ
រាជកុមាររាជកុមារិកានំ។ តត្រាតិ និក្រោធារាមេ។ មាណោ ជាតិ សភារោ
ឯតេសន្តិ មានជាតិកា, មាណេន, មាណោ វា ជន្ទោ ឯតេសន្តិ មានជន្ទា។ តេតិ
សាកិយា, អាហំស្វតិ សម្ពន្ធោ។

តេស្វតិ សាកិយេសុ។ នេតិ ញាតយោ។ វុជ្ជាយាតិ ចតុត្ថជ្ឈានតោ
វុជ្ជហិត្វា។ តេសន្តិ ញាតិនំ។ កណ្ណាម្ពុក្ខុម្ពលេតិ កណ្ណានាមកេន
ឱយ្យានចាលេន រោមិមស្ស អម្ពុក្ខុស្ស អាសន្នេ។ រាជាតិ សុទ្ធាននមហារាជា។
វោតិ តុម្ហាកំ, ចាទេតិ សម្ពន្ធោ។ អយន្តិ វន្តនា។ ជម្ពុន្ទាយាយាតិ ជម្ពុក្ខុស្ស
នាយាយ។ ឥតិ អាហាតិ យោជនា។

សិខាប្បត្តោតិ អគ្គប្បត្តោ, កោដិប្បត្តោតិ អត្តោ។ តតោតិ និសីទនតោ,
បរន្តិ សម្ពន្ធោ។ ចោក្ខវស្សន្តិ បទុមវនេ វុជ្ជវស្សសទិសំ។ តម្ពវល្លាទ្តិ
លោហិតវល្លា។ តន្តិ អបតនំ ភគវា កថេសីតិ សម្ពន្ធោ។

ទុតិយទិវសេតិ កបិលវត្ថុំ បត្តទិវសតោ ទុតិយេ ទិវសេ។ ឥន្ទឡិលេតិ
នគរស្ស ឱម្មារេ។ កថន្តិ កេនាការេន ចរីសុ ទុខោតិ យោជនា។ អគម្ពសុ កី
ចរីសុ កិន្តិ យោជនា។ សបទានចារន្តិ យរបដិចាជិខណ្ឌានវិវហិតេន សហ បវត្ថុ
ចារំ។ តតោតិ អារជ្ជនតោ, បរន្តិ សម្ពន្ធោ។ អយមេវ វំសោតិ បុព្វពុទ្ធានំ
អយមេវ វំសោ។ អយំ បវេណីតិ តស្សេវ វេវចនំ។ អនុសិក្ខុន្តាតិ អនុ បដិកាគំ
សិក្ខុន្តា។ និវិជ្ជគេហតោតិ និវាសនត្ថាយ វិសិគគេហតោ។ អយ្យេតិ អធិចោ
សាមីតិ អត្តោ។ សិទ្ធត្ថកុមារោតិ សព្វលោកស្ស សិទ្ធា អត្តោ អស្មី អត្ថីតិ
សិទ្ធត្ថោ, សោយេវ កុមារោ សិទ្ធត្ថកុមារោ។ សីហបញ្ញវន្តិ វាតចានំ។ តញ្ចិ
សីហរូបំ ទស្សេត្វា កតបញ្ញវត្តា សីហបញ្ញវន្តិ វុច្ឆតិ។ ទស្សនព្យាវដោតិ
ទស្សនេ, ទស្សនត្ថាយ វា ព្យាវដោ។ រាហុលមាតាបិ ទេវី អាហោចេសីតិ សម្ពន្ធោ។

កម្លាំងហេតុតិ កម្លាំងហេតុសុ អស្ស ភក្កតោតិ កម្លាំងហេតុតា,
ហុត្វាតិ សម្ពុត្តោ។ ឆានាវិរាគសមុជ្ឈលាយាតិ ឆានាឋានេសុវិរាគាយ
សមុជ្ឈលាយ។ វិរោចមាណំ ភក្កតន្តន្តិ សម្ពុត្តោ។

ឧណ្ហិសតោតិ សិរោវេឋនតោ។ តញ្ញា ឧបរិសីសេ នហតិ ពន្ធតិ, នហ័យតិ
ពន្ធិយតីតិ វា ឧណ្ហិសោតិ វុច្ឆតិ។ នរសីហគាថាហិ ឆាមាតិ
នរសីហគាថាឆាមកាហិ។ តា ហិ យស្មា នរោយេវ សព្វសត្តានំ សីហោ
សេដ្ឋោ, នរានំ, នរេសុ វា សីហោ សេដ្ឋោតិ នរសីហោ, តស្ស បកាសកា គាថា
ហោន្តិ, តស្មា នរសីហគាថាតិ វុច្ឆន្តិ។ រញ្ជោតិ សស្សររញ្ជោ, មាតុលរញ្ជោ វា។
សិរិគ្គហនយោតិ ចលនចិត្តោ។ សណ្ឋាបយមាណោតិ សុដ្ឋ ឋាបយមាណោ។
តុរិតតុរិតន្តិ តុរិតតោ តុរិតំ, អតិសីយន្តិអត្តោ។ កី ភន្តេតិ កី ការណា ភន្តេ។
អហុវត្ថាតិ ហិយ្យត្ថនីមជ្ឈិមបុរិសសម្ពាតាយ ត្ថវិភត្តិយា ហូធាតុស្ស
ឧការស្ស ឧវាទេសោ ហោតិ, តស្មា តុម្ភេ ឯវំសញ្ញោនោ អហុវត្ថាតិ យោជនា។
វំសចារិត្តមេតន្តិ ឯតំ បិណ្ឌាយ ចរណំ វំសតោ បរេណីតោ ចារិត្តំ។ តត្ថ ចាតិ
មហាសម្មតឧត្តិយវំសេ ច។ អយន្តិ មហាសម្មតឧត្តិយវំសោ។ អន្តរវិជិយន្តិ
វិជិយា មជ្ឈេ។ ឋិតោវ អាហាតិ សម្ពុត្តោ។

ឧត្តិជ្ជតិ ឧទ្ធិស្ស, ឧជ្ជហិក្ខា វា បិណ្ឌាយ តិជ្ជនេ។ ធម្មំ សុចរិតន្តិ សុដ្ឋ ចរិតព្ពំ
ភិក្ខាចរិយសម្ពាតំ ធម្មំ។ ចរេតិ ចរេយ្យ។ ធម្មចារិតិ ភិក្ខាចរិយសម្ពាតំ ធម្មំ
ចរណសីលោ សមណោ។ សុខំ សេតីតិ ឧបលក្ខណាវសេន វុត្ថំ។
សេសតីរិយាបថាបិ លក្ខណាហារវសេន គហេតញ្ញា សមាណកិច្ចត្តា។ អស្មិញ្ចា
លោកេ បរម្មិ ច លោកេតិ យោជនា។

ន តំ ទុច្ឆរិតំ ចរេតិ វេសិយាធិគោចរសម្ពាតំ ទុដ្ឋ ចរិតព្ពំ តំ ធម្មំ ន ចរេយ្យ។

ឯត្ថ ច បឋមគាថំ អន្តរវិទីយំ កថេត្វា រាជានំ សោតាបត្តិដលេ
បតិជ្ជាបេសិ, ធុតិយគាថំ បិតុនិវេសនេ កថេត្វា មហាបជាបតិ
សោតាបត្តិដលេ, រាជានំ សកទាគាមិដលេ បតិជ្ជាបេសិតិ ទដ្ឋព្វំ។
ធម្មចាលជាតកំ សុត្វាតិ បុន អបរស្មី ទិវសេ (ជា. អដ្ឋ. ៤.៩៨ អាទយោ; ធម. ប.
អដ្ឋ. ១.នន្ទត្រូវត្រូវ) ធម្មចាលជាតកំ (ជា. អដ្ឋ.
៤.មហាធម្មចាលជាតកវណ្ណា) សុត្វា។ មរណាសមយេតិ
មរណាសន្នកាលេ, មរណាសមយសមីបេ វា, សមីបត្ថេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។

សោតាបត្តិដលំ សច្ចិកត្វា បរិវិសីតិ សម្ពុទ្ធា។ សព្វំ ឥត្តាភារន្តិ សព្វោ
ឱរោធា។ សោ ហិ ឥត្តំនំ អភារន្តិ ឥត្តាភារន្តិ វុច្ចតិ។ ឥមិនា វចនត្ថេន អភារមេវ
មុខ្យតោ លព្ពតិ, រាជិតិយោ បន ឧបចារេនាតិ ទដ្ឋព្វំ។ សា បនាតិ រាហុលមាតា
បន។ បរិជនេនាតិ បរិវារេន។ នន្តិ អយ្យបុត្តំ។ “រាជាន”ន្តិបទំ
“តាហាបេត្វា”តិបទេ ការិតកម្មំ, “បត្ត”ន្តិបទំ តត្ថេវ ធាតុកម្មំ។
រាជធីតាយាតិ សុប្បពុទ្ធរញ្ញោ ធីតាយ។ សាតិ រាជធីតា។ គោប្បកេសូតិ
ចរណគណ្ឌីសុ ភកវន្តំ គហេត្វាតិ យោជនា។ អថ វា ភកវតោ គោប្បកេ
គហេត្វាតិ យោជនា។ ឯវញ្ញំ សតិ ឧបយោគត្ថេ ភុម្មវចនន្តិ ទដ្ឋព្វំ។

រាជា កថេសីតិ សម្ពុទ្ធា។ អនច្ឆរិយន្តិ ន អច្ឆរិយំ, អច្ឆរំ បហវិតុំ ន យោគ្យន្តិ
អត្ថោ។ រាជធីតា យំ អត្តានំ វត្ថុ, ឥទំ អនច្ឆរិយន្តិ យោជនា។

តំទិវសមេវាតិ តស្មី ធុតិយទិវសេយេវ។ កេសវិសដ្ឋនន្តិ
រាជច្ចឡាមណីពន្ធនត្ថំ កុមារកាលេ ពន្ធតសិខាវេណិសដ្ឋាតស្ស កេសស្ស
វិសដ្ឋនំ, មោចនន្តិ អត្ថោ។ បដ្ឋពន្ធតិ អសុកោ នាម រាជាតិ នលាដេ
សុវណ្ណាមយស្ស បដ្ឋស្ស ពន្ធនំ។ យរមផ្កលន្តិ អភិនវយំ បវេសនមផ្កលំ។
អាវាហមផ្កលន្តិ អាវាហោ បវត្ថំ មផ្កលំ។ ធម្មមផ្កលន្តិ រាជធម្មស្សបនកាលេ

បរវត្តំ មង្គលំ។ មង្គលំ វត្តាតិ មង្គលសំយុត្តំ ធម្មកថំ កថេត្វា។
ជនបទកល្យាណីតិ ជនបទម្ពំ កល្យាណសមន្មាគតា។ តុវដ្ឋំ ខោតិ ឱប្បមេវ។
សោមីតិ នន្ទរាជកុមារោបិ។ ឥតីតិអាទិ និគមនំ។ ទុតិយទិវសេតិ
កបិលវត្ថុបត្តទិវសតោ ទុតិយេ ទិវសេ។ ធម្មបទអដ្ឋកថាយំ (ធម្ម. ប. អដ្ឋ.
១.នន្ទត្ថវវត្ថុ; ថេរគា. អដ្ឋ. ១.នន្ទត្ថវគាថាវណ្ណានា) បទ “តតិយទិវសេ នន្ទំ
បញ្ចាជេសី” តិ វុត្តំ។

សត្តមេ ទិវសេតិ កបិលវត្ថុបត្តទិវសតោយេវ សត្តមេ ទិវសេ។ ឯតំ
សមណំ បស្សតិ យោជនា។ ព្រហ្មរូបវណ្ណានិ ព្រហ្មនោ រូបសម្ព័ន្ធតោ វណ្ណារិយ
វណ្ណា ឥមស្សតិ ព្រហ្មរូបវណ្ណា, តំ។ អយន្តិ អយំ សមណោ។ ត្បស្សតិ តេ
អស្ស។ តេតិ និធម្មោ។ អស្សតិ សមណស្ស។ នន្តិ សមណំ។ យាថាតិ
យាថាហិ។ អយំ ទិកម្មិកធាតុ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ បុត្តោ បិតុសន្តកស្ស
សាមិកោ, ឥតិ តស្មា មេ ទេហីតិ យោជនា។ អនុរូបំ វចនន្តិ សម្ពន្ធោ។ ភគវន្តំ
អនុពន្ធិតិ ភគវតោ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធិ។

នវិសហាតីតិ ន សមត្ថតិ។ អយំ កុមារោ បិតុសន្តកំ យំ ធនំ ឥច្ឆតិ, តន្តិ
យោជនា។ វដ្ឋានុគតន្តិ វដ្ឋនុក្ខំ អនុគតំ។ សវិយាតកន្តិ វិយាតកេហិ បញ្ចហិ
វេរេហិ សហិតំ។ អស្សតិ កុមារស្ស។ នន្តិ កុមារំ។ អយន្តិ កុមារោ។ ឆាយន្តន្តិ
ឆាយសម្ព័ន្ធតំ មាតាបិតុនំ ធនំ អាទនាតីតិ ឆាយាទោ, បុត្តោ, តស្ស ឥទន្តិ
ឆាយន្តំ, មាតាបិតុនំ ធនំ។

“កថាហំ ភន្តេ រាហុលកុមារំ បញ្ចាជេសី” តិ កស្មា អាហា, ននុ អាយស្មា
សាវិបុត្តោ ពារាណសិយំ តីហិ សរណាគមនេហិ អនុញ្ញាតំ បព្ពន្ធិ ន ជាតាតីតិ
អាហា “ឥនានី” តិអាទិ។ យា សា បព្ពន្ធា ច ឧបសម្បទា ច អនុញ្ញាតាតិ
យោជនា។ តតោតិ បព្ពន្ធាឧបសម្បទតោ។ ឧបសម្បទំ បដិក្ខិបិត្វាតិ សម្ពន្ធោ។

វិមត្តិតិ វិវិដា ឥន្ទ្រា។ ឥមញ្ចា បនត្តន្តិ ឥមមេវ វិមត្តិសម្ព័ន្ធាតមត្តំ។ ធម្មសេនាបតិ
អាហាតិ សម្ពុន្ទោ។ ភគវតោ តំ អជ្ឈាសយន្តិ យោជនា។

“អថ ខោ...បេ.... បញ្ចាជេសី”តិ ឯត្ថ កី កុមារស្ស កេសច្នេននាទីនិ
សព្វកិច្ចានិ អាយស្មា សារិបុត្តោយេវ ករោតីតិ អាហា
“មហាមោគ្គល្លានត្ថេរោ”តិអាទិ។ ឱវាធាចរិយោតិ និវាសនចារុបនាទីសុ
សេទិយវត្ថេសុ, អាភិសមាចារិកេសុ ច ឱវាធកោ អាចរិយោ។ អថ កស្មា
“អាយស្មា សារិបុត្តោ រាហុលកុមារំ បញ្ចាជេសី”តិ វុត្តន្តិ អាហា “យស្មា
បនា”តិអាទិ។ តត្ថាតិ តស្សំ បព្ពដ្ឋាឧបសម្បទាយំ។ ន អាចរិយោតិ
បព្ពដ្ឋាចរិយោ ច ឱវាធាចរិយោ ច ន ឥស្សរោ។

ឧប្បន្នសំវេកេន បាធយេនាតិ ឯត្ថ ឥត្ថម្ពុតលក្ខណោ ករណាវចនំ។
ឧប្បន្នសំវេកោ បាធយោ ហុត្វាតិ ហិ យោជនា។ សព្វន្តិ សព្វំ វចនំ។

តត្ថាតិ បុរិមវចនាបេក្ខំ។ អវិសេសេនាតិ “ធន”ន្តិ វា “អញ្ញ”ន្តិ វា “សាវដ្ឋ”ន្តិ
វា “អនវដ្ឋ”ន្តិ វា វិសេសមកត្វា សាមញ្ញេន។ ន ច ពុទ្ធានន្តិ ឯត្ថ ចសទ្ទេន ន
កេវលំ អបដិរូបមេវ, អថ ខោ ពុទ្ធានញ្ច ន អាចិណ្ណាន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ យន្តិ យំ
វរំ។ តថា នន្ទេតិ ឯត្ថ តថាសទ្ធីស្ស ឧបមេយ្យត្ថោតកកាវំ ទស្សេន្តោ អាហា
“យថេវ កិរា”តិអាទិ។ យថេវ ពោធិសត្តំ ព្យាករីសុ, ឯវំ នន្ទម្បិ រាហុលម្បិ
ព្យាករីសុ កិរាតិ យោជនា។ ចាឡិយំ បន យថា ភគវតិ មេ ភន្តេ បព្ពជិតេ
អនប្បកំ ទុក្ខំ អហោសិ, តថា នន្ទេ បព្ពជិតេ អនប្បកំ ទុក្ខំ អហោសិ, តថា
រាហុលេ បព្ពជិតេ អធិមត្តំ ទុក្ខំ អហោសីតិ យោជនា។ នេមិត្តកាតិ
សុភាសុភនិមិត្តំ កថេន្តិ តិ នេមិត្តកា។ បុត្តស្សាតិ ជេដ្ឋបុត្តស្ស
សិទ្ធត្ថកុមារស្ស។ បព្ពដ្ឋាយាតិ បព្ពដ្ឋាហេតុ បព្ពដ្ឋាការណា, បព្ពដ្ឋានិមិត្តំ វា។
តតោតិ ភគវតោ បព្ពដ្ឋតោ។ តម្បីតិ នន្ទម្បិ។ ឥតីតិ ព្យាទិសំ។ ភគវតោ

បញ្ចជ្ជាយ មហន្តំ ឥន្ទ្រាវិហាតសទិសន្តិ អត្ថោ។ តម្បីតិ រាហុលម្បី។ តេនាតិ
បញ្ចជ្ជាហេតុនា។ អស្សាតិ រញ្ជោ។ ឧប្បជ្ជិតិ សម្ពុត្តោ។ ឥតោតិ សោកុប្បត្តិតោ
វរយាចនតោ វា។

សោតិ រាជា។ យត្រ ហិ នាមាតិ យោ នាម។ អហម្បី នាម យោ យាទិសោ
ពុទ្ធមាមកោ ធម្មមាមកោ សង្ឃមាមកោ សមាណោ, សោ តាទិសោ អហម្បី ន
សក្កោមីតិ យោជនា។ អញ្ជោតិ មយា អបរេ។ ទុក្ខន្តិ ញាតិវិយោគទុក្ខំ។
និយ្យានិកការណ៍ន្តិ មនុស្សានំ គរហឧបវាទអក្កោសតោ និយ្យានិកំ
ការណំ។

តត្ថាតិ “អនុញ្ញាតោ” តិអាទិវេនេ។ ជនេតីតិ ជននី, មាតា។ ជនេតីតិ
ជនកោ, បិតា។ ឥមិនា ចោសាវនិកមាតាបិតរោ និវត្តេតិ។ មាតា វា មតា
ហោតីតិ យោជនា។ សោ ឯវ វាតិ បុត្តោ ឯវ វា។ អនុញ្ញាតោម្ចីតិ វេទតីតិ សច្ចេន
វា អលិកេន វា “អនុញ្ញាតោម្ចី” តិ វេទតិ។ មាតា វា សយំ បញ្ចជិតាតិ យោជនា។
បិតស្សាតិ បិតា អស្ស។ អស្សាតិ បុត្តស្ស។ វិប្បវុត្តោតិ មាតុយា កេនបិ
ការណោន បវាសោ។

ចូឡមាតាទីនន្តិអាទិសទ្ទេន មហាមាតាទីនិ សង្កណ្ឌាតិ។ ចោសនកាតិ
វឡនកា។ តេសុបីតិ ចោសនកមាតាបិតរេសុបិ។

យំ បន បុត្តំ នានុជានន្តិសម្ពុត្តោ។ ជីវស្សេវាតិ តស្ស ជីវស្ស ឯវ,
បញ្ចាដេន្តស្ស វា ភិក្ខុស្ស, ន ទេសន្តរគមនាទីនមត្តាយាតិ អត្ថោ។ តេសន្តិ
មាតាបិតុនំ។

មហាកន្តារោតិ កេន ឧទកេន តវិតញោតិ កន្តារោ, និរុទកកន្តារោ
មុខ្យតោលព្ភតិ, វាឡកន្តារោ ចោរកន្តារោ អមនុស្សកន្តារោ ទុត្តិកកន្តារោ
មរុកន្តារោតិ ឥមេ បញ្ច កន្តារា រុទ្ធីវសេន។ មហាន្តោ កន្តារោ មហាកន្តារោ។

យាវតកេតិ ឯត្ថ យាវសន្តោ បមាណត្ថោតិ អាហា “យត្ថកេ” តិ។

៤២. សិក្ខាបទទណ្ឌកម្មវត្ថុកថា

១០៦. នាសនវត្ថុតិ លិដ្ឋនាសនាយ អធិដ្ឋានំ, ការណន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។
បដិមាណំ បញ្ចន្តិ យោជនា។ ទណ្ឌកម្មវត្ថុតិ ទណ្ឌកម្មស្ស ការណំ។

១០៧. អប្បតិស្សាតិ ឯត្ថ ភិក្ខុនំ វចនស្ស បដិមុខំ អាទរេន អសវនំ ភិក្ខុ
ជេដ្ឋកដ្ឋានេ ន បេច្ឆិ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ភិក្ខុ ជេដ្ឋកដ្ឋានេ” តិអាទិ។
“សមាណជីវិកា” តិ ឥមិនា អសភាគវុត្ថិកាតិ ឯត្ថ សភាគសន្តោ
សមាណសទ្ធបរិយាយោ, វុត្ថិសន្តោ ជីវិកបរិយាយោតិ ទស្សតិ។ បរិសក្កតិ តិ
ឯត្ថ សក្ក គតិយន្តិធាតុចាបេសុ (សទ្ធនីតិធាតុមាលាយំ ១៦ ឡ ការន្តធាតុ)
វុត្ថត្ថា បរិបុញ្ចោ សក្កសន្តោ គត្យត្ថោតិ អាហា “បរក្កមតិ” តិ។ កិដ្ឋតិ កិមេវ។
ឥតិសន្តោ ហេតុ ឯវសន្តត្ថោ, កេន ឯវ ឧចាយេនាតិ ហិ អត្ថោ។ អក្កោសតិ
ចេវាតិ ជាតិអាទិហិ អក្កោសតិ ចេវ។ ភេទេតិ ភេទាបេតិ។ អារវណំ កាតុន្តិ
ឯត្ថ អារវណាសន្តោ និវារណាសន្តវេចនោតិ អាហា “និវារណំ កាតុ” តិ។
យត្ថាតិ យស្មី បរិវេណោ, សេនាសនេ វា។ វស្សគ្គេនាតិ វស្សគណនាយ។
(តស្សាតិ បរិវេណសេនាសនស្ស។ ឧបចារេតិ អាសន្នេ)។ មុខទ្វារិកន្តិ
មុខសម្ពាតេន ទ្វារេន អន្លោហរិតតំ។ “វេទតោបី” តិ ឥមិនា វចិបយោគេន
ទុក្ខជាបត្តិ ទស្សតិ, “និក្ខិបតោបី” តិ ឥមិនា កាយបយោគេន។
អនាចារស្សាតិ ទណ្ឌកម្ម អនាចារស្ស។ ឯត្ថកេ នាម ទណ្ឌកម្មតិ ឯត្ថកេ

នាម ឧទកាហារាបនាទិសដ្ឋានតេ ទណ្ឌកម្ម។ ឥន្ទ្រិយាគុកត្តាទី។ លច្ឆសីតិ
លភិស្សសិ។ “ឯត្ថកេ នាម ទណ្ឌកម្ម” តិ វុត្ថវចនស្ស យុត្តិ ទស្សន្តោ អាហា
“ភគវតា ហិ” តិអាទិ។ ទណ្ឌកម្មន្តិ ទណ្ឌន្តិ ទមេន្តិ ឯតេនាទិ ទណ្ឌោ, សោយេវ
កត្តត្ថត្តា កម្មន្តិ ទណ្ឌកម្មំ អាវរណាទិ។ អបរាជានុបន្តិវីតិ ក្កមស្ស
អបរាជស្ស អនុបំ។ តម្បីតិ ឧទកនារុវាលីកាទិអាហារាបណាម្បិ។ តញ្ច ទោតិ
តញ្ច ករណំ។ ឡិមិស្សតិ កាយេន ឡិមិស្សតិ។ វិរមិស្សតិ វាចាយ
វិរមិស្សតិ។ ឧណ្ហាចាសាលោ វាតិអាទិសុ វាសន្តេន អញ្ញានិបិ
អត្តតាបនបរិតាបនាទិនិ កម្មានិ សង្គណ្ហាទិ។

៤៣. អនាបុច្ឆាវរណាវត្ថុអាទិកថា

១០៨. ឧបជ្ឈាយំ អនាបុច្ឆាទិ ឯត្ថ ឧបជ្ឈាយំ អនាបុច្ឆិត្វា។ សត្តថា កំ ន
កាតព្វន្តិ អាហា “តុម្ហាក” ន្តិអាទិ។ ទណ្ឌកម្មមស្សាទិ ទណ្ឌកម្មំ អស្ស។
អស្សាទិ សាមណោស្ស។ សទ្ធិ ឧបជ្ឈាយេន វិហារន្តិ តិ សទ្ធិវិហារិកា។
និស្សយាចរិយាទិនំ អន្តេ សមីបេ វសន្តិ តិ អន្តេវាសិកា, ឧបសម្មន្ទាយេវ។

អបលាឡេន្តិ ឯត្ថ លឡ ឧបសេវាយន្តិ ធាតុចាបេសុ វុត្ថត្តា
(សទ្ធិនីតិធាតុមាលាយំ ១៨ ឡ ការន្តធាតុ) ថេវេ លឡតោ ឧបសេវតោ
អបគមេន្តិ តិ អត្តោ ទដ្ឋត្តោ។ ឥធម បន អធិប្បាយត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“តុម្ហាក” ន្តិអាទិ។ អបលាឡេតញ្ចាទិ អញ្ញំ លឡតោ ឧបសេវតោ
អបគមេតញ្ចា។ បរិសគ្វតេ សាមណោបសម្មន្តេទិ យោជនា។ អាទិនវន្តិ
ទុស្សីលំ និស្សាយ វសនស្ស ទោសំ។ ញាយិតុំ អាគតេន តយា គូថមក្ខនំ កតំ
វិយ ទុស្សីលំ និស្សាយ វិហារន្តេន ទុស្សីលំ កតន្តិ យោជនា។ “ទុស្សីល” ន្តិ បទំ
បុរិមបច្ឆិមបទាបេក្ខំ, តស្មា ទ្វិន្ទំ បទានំ មជ្ឈេ វុត្ថំ។ តត្ថ បុរិមបទាបេក្ខកាលេ

វុត្តកម្មំ, បច្ឆិមបទាបេក្ខកាលេ អវុត្តកម្មំ។ សោតិ សាមណេរូបសម្បន្នោ។
ឧបជ្ឈាយំ វាតិ សាមណេរំ សន្ធាយ វុត្តំ។ និស្សយំ វាតិ ឧបសម្បន្នំ សន្ធាយ វុត្តំ។

តីសុ នាសនាសូតិ សំវាសលិដ្ឋនណ្ហាកម្មនាសនសម្ពាតាសុ តីសុ
នាសនាសុ។ យោតិ សាមណេរោ។ នាសាអាបត្តិយោតិ ចារាជិកដុល្លច្ចយ
ចាចិត្តិយាបត្តិយោ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ កុណកិបិល្លិកម្មីតិ ឯត្ថ
ចាលាខាធកេហិ សត្តេហិ កុដិយតិ ហីសិយតីតិ កុន្តោ, កុំ បថី វា ធារេតីតិ
កុន្តោ។

កិមិយេវ បិល្លិកំ ចោតកំ កិបិល្លិកំ មិការស្ស លោបំ កត្វា។
បិល្លិកសន្តោ ហិ ចោតកបរិយាយោ។ កិមីនំ, កិមីសុ វា បិល្លិកំ កិបិល្លិកំ។
នាសេតព្ពតំយេវាតិ លិដ្ឋេន នាសេតព្ពការមេវ។ តាវទេវាតិ តស្មី
មារណាភិទ្ធនក្ខណេយេវ។ អស្សាតិ សាមណេរស្ស។ សេនាសនគ្គាហោ ច
បដិប្បស្សម្ពតីតិ វស្សច្នេនា ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ អាកិណ្ណានោសោវាតិ
លិដ្ឋនាសននោសេន ច ទណ្ហាកម្មនាសននោសេន ច អាកុលនោសោវ។
វិវជ្ឈិតាតិ វិរាជេត្វា។ យថាជីវត្តចារុតស្សេវ សាមណេរស្សាតិ សម្ពុន្នោ។
តស្មាតិ សរណាគមនឧបសម្បទកម្មវាចានំ សទិសត្តា។ ភិក្ខុនា សមាទិន្នំវិយ
ឥមិនាបិ សមាទិន្នានេវ ហោន្តីតិ យោជនា។ ឯវន្តិ ឯវមិជ្ឈនេ, សមាទិន្នេ វា។
ទន្ធិករណត្ថន្តិ សិក្ខាបទានំ ទន្ធិករណត្ថំ។ បតិជ្ជាបនត្ថន្តិ សាមណេរស្ស
បតិជ្ជាបនត្ថំ។ លច្ឆតីតិ លភិស្សតិ។ សង្ឃេន ធាតព្ពោតិ សម្ពុន្នោ។
អបលោកេត្វាតិ សង្ឃំ អាបុច្ឆិត្វា។ ឥមិនា ជិន្នវស្សកំ ទស្សេតិ។

អទិន្នានានេ តិណាសលាកមត្តេនាបិ វត្តនា អសមណោ ហោតីតិ
យោជនា។ វិប្បដិបត្តិយាតិ វិការេន បដិបជ្ឈនតោ។ ភណ្ឌេតិ ភណ្ឌានេ។
ជានិត្វាតិ ជានិត្វា ឯវ។ ឯវកាហោ ហេតុ អជ្ឈាហរិតព្ពោ, តេន វុត្តំ “ន

អជានិត្វា"តិ។ យានិ បញ្ចា សិក្ខាបទានិ តិ យោជនា។ អស្សាតិ សាមណោស្ស។
បឋនត្ថាយាតិ សិក្ខាបទានំ បឋនត្ថាយ។ អយន្តិ ចារាជិកោ។ វិសេសោតិ
ភិក្ខុនំ ចាចិត្តិយតោ វិសេសោ។

បដិបក្ខវសេនាតិ "អនរបំ អសម្មាសម្ពុទ្ធោ"តិ អាទិនា ច
"ធាត្វាតោ"តិ អាទិនា ច "ធុប្បជិប្បន្នោ"តិ អាទិនា ច បដិវុទ្ធវសេន គរហន្តោ
សាមណោរោ និវាតេត្តោតិ សម្ពុទ្ធោ។ កណ្ណាកនាសនាយាតិ
កណ្ណាកនាមកស្ស សាមណោស្ស ធល្ហាកម្មនាសនាយ។ តំ លទ្ធិន្តិ
អវល្លោកាសនទិដ្ឋិ។ អច្ចយន្តិ អតិក្កមំ, ទោសំ វា។ ទេសាបេតត្តោតិ "អច្ចយោ មំ
ភន្តេ អច្ចគមា"តិ អាទិនា ទេសាបេតត្តោ។ តំ យុត្តន្តិ "លិដ្ឋនាសនាយ
នាសេតត្តោ"តិ តំ វេចនំ បតិវុបំ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឥនាតិ ខន្ធកេ,
"សាមណោ នាសេតុ"ន្តិ វេចនេ វា។

"ឯសេវ នយោ"តិ វុត្តវេចនំ ចាកជំ ករោន្តោ អាហា
"សស្សតុច្ឆេទានញ្ចី"តិ អាទិ។ អញ្ញាតវទិដ្ឋិកោ សាមណោរោតិ យោជនា។
ឯត្ថាតិ ទសសុ នាសនផ្ដេសុ។ "កាម"ន្តិ បទេន បុនុត្តិនិវត្តកនោសារោបទេន
គរបំ ទស្សេតិ។ "បនា"តិ បទេន តេសំ ទោសានំ បហានេន សម្ពាវនំ ទស្សេតិ។
អព្រហ្មចារី សាមណោរោន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ ឧបសម្មាទេតុំ វដ្ដតិ ឧបសម្មាទនំ វដ្ដតិ។
ភិក្ខុនិទ្ទសកោ សាមណោរោតិ សម្ពុទ្ធោ។ បព្ពដ្ឋម្បីតិ ឯត្ថ បិសទ្ធស្ស
គរហត្ថការំ ទស្សេតុំ វុត្តំ "បកេវ ឧបសម្មទ"ន្តិ។ ឯតមត្តន្តិ ឯតាទិសមត្តំ។

៤៧. បណ្ណាកវត្ថុកថា

១០៩. ឧហរតរុណាសន្នានំ វេវចនត្ថា វុត្តំ "ឧហរេ...បេ... តរុណោ"តិ។
មោឡិកល្លសន្នោ ជូលសរីរវាចកោ អនិប្បន្នចាជិបទិកោតិ អាហា

“មោឡិតកល្លេតិ ជូលសរីរេ”តិ។ ហត្ថិកល្លេតិ ឯត្ថ ហត្ថិសង្ខាតំ កល្លាំ ឯតេសន្តិ
ហត្ថិកល្លាតិ វុត្ថេ ហត្ថិគោបកាតិ អាហា “ហត្ថិគោបកេ”តិ។ អភិជានេ
(អភិជានប្បធិបិកាយំ ៣៦៧ តាថាយំ) បន “ហត្ថិមេណ្ឌា”តិ ចាថា អត្ថិ។

បណ្ឌាកោតិ បឌតិ វិកលភារំ គច្ឆតីតិ បណ្ឌាកោ។ សំខេបេន វុត្ថមត្ថំ
វិត្តារេន ទស្សន្តោ អាហា “តត្ថា”តិអាធិ។ តត្ថ យស្សាតិ បណ្ឌាកស្ស។
អសុចិនាតិ សម្ភវេន។ អាសិត្តស្សាតិ អាសិញ្ចាតត្ថស្ស។ ឥមិនា អសុចិនា មុខេ
អាសិញ្ចាតញ្ចាតិ អាសិត្តាតិ វេចនត្ថំ ទស្សតិ។ អយន្តិ បណ្ឌាកោ។ អជ្ឈាចារន្តិ
មេដុនជ្ឈាចារំ។ “ឧស្សយាយ ឧប្បន្នាយា”តិឥមិនា ឧស្សយតីតិ ឧស្សយោតិ វេចនត្ថំ
ទស្សតិ។ ឧបក្កមេនាតិ វាយាមេន។ ពិជានីតិ អណ្ណានិ។ ឥមិនា ឧបក្កមេន
ឯតស្មា ពិជានិ អបនីតានីតិ ឧបក្កមិកោតិ វេចនត្ថំ ទស្សតិ។ បកេ បវត្តោ
បណ្ឌាកោ បក្ខបណ្ឌាកោ, បកេ បរិឡាហរូបសមោ បណ្ឌាកោ
បក្ខបណ្ឌាកោតិ វេចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “ឯកច្ឆោ បនា”តិអាធិ។ តត្ថ
បុព្វវេចនត្ថេ បកេតិ កាលបកេតិ អត្តោ ទជ្ឈញ្ចោ។ បច្ឆិមវេចនត្ថេ បកេតិ
ដុល្លាបកេតិ អត្តោ ទជ្ឈញ្ចោ។ “អកុសលវិចារកានុភាវេនា”តិ បទំ “បណ្ឌាកោ
ហោតិ”តិបទេយេវ សម្ពន្ធិតព្ពំ។ អស្សាតិ បណ្ឌាកស្ស។ នប្បុសកបណ្ឌាកោតិ
បុរិសោវិយ សាតិសយំ បច្ឆាមិត្តេ ន ប្បុសកេតិ អភិមទ្ធនំ កាតុំ ន សក្កោតិ
នប្បុសកោ។ ន បុមា ន ឥតីតិ នប្បុសកោតិ កត្វា នបុមនឥតិសទ្ធស្ស
និរុត្តិនយេន នប្បុសកករណាម្បិ វេទន្តិ។ នប្បុសកោយេវ បណ្ឌាកោ
នប្បុសកបណ្ឌាកោ។ តេស្សតិ បញ្ចសុ បណ្ឌាកេសុ។ តេស្សបីតិ ឧបក្កមិកាធិសុ
តិសុបិ។ “យស្មី បកេ”តិ ឥមិនា បកេ បកេ បណ្ឌាកភារំ និវត្តតិ។ អស្សាតិ
បណ្ឌាកស្ស។ ឯត្ថាតិ បញ្ចសុ បណ្ឌាកេសុ។ សោបីតិ បណ្ឌាកោបិ។ ឥតោតិ
បណ្ឌាកវារតោ។ “ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិនា លិដ្ឋនាសនមេវ អតិទិសតិ។

២៨. ថេយ្យសំវាសកវត្ថុកថា

១១០. ចារិជញ្ញបត្តស្សាតិ បរិហាយតីតិ បរិជាតិ, ឥស្សរិយភោគាធិ, តស្ស
ភាវោ ចារិជញ្ញំ, ឥស្សរិយភោគាធិក្ខយោ, តំ បត្តោតិ ចារិជញ្ញបត្តោ, តស្ស។
“ចារិជញ្ញបត្តស្ស”តិបិ ឧកាវេន សហ ចាហោ អត្ថិ។ ខីណាកោលញ្ញោតិ ឯត្ថ
កុលេ ជាតា កោលញ្ញា, ឈ្យបច្ឆយោ, នកាវាគមោ។ ខីណា កោលញ្ញា
អស្សាតិ ខីណាកោលញ្ញោតិ វចនតំ ទស្សន្តោ អាហា
“មាតិបក្ខបិតិបក្ខតោ”តិអាធិ។ តត្ថ មាតិបក្ខបិតិបក្ខតោតិ មាតុយា បក្ខោ
មាតិបក្ខោ, បិតុនោ បក្ខោ បិតិបក្ខោ, មាតិបក្ខោ ច បិតិបក្ខោ ច
មាតិបក្ខបិតិបក្ខា។ ជាតី កាតុន្តិ ឯត្ថ ជា-ជាតុ វឌ្ឍនត្តោតិ អាហា “វឌ្ឍតុ”ន្តិ។
“បុច្ឆិយមាណោ”តិ ឥមិនា អនុយុញ្ជិយមាណោតិ ឯត្ថ អនុត្យបសគ្គវសេន
យុជសន្តោ បុច្ឆនត្តោតិ ទស្សតិ។

ថេយ្យសំវាសកោតិ ថេននំ ថេយ្យំ នកាវស្ស យកាវំ កត្វា, ថេយ្យាយ
សំវាសកោ ឥមស្សាតិ ថេយ្យសំវាសកោ។ ឯត្ថ ច នកោវលំ
វស្សកណាធិកោយេវ សំវាសោ នាម ហោតិ, អថ ខោ ថេយ្យាយ
លិដ្ឋគហណាម្បិ សំវាសោយេវ នាម។ តស្មា តស្ស តិវិជការំ ទស្សន្តោ អាហា
“តយោ”តិអាធិ។ តត្ថ លិដ្ឋំ ថេនេតីតិ លិដ្ឋថេនកោ, ឯសេវ នយោ ឥតវេសុបិ។
តមត្ថំ វិត្តាវេន្តោ អាហា “តត្ថា”តិអាធិ។ តត្ថ យោតិ ថេយ្យសំវាសកោ។
លិដ្ឋមត្តស្សវាតិ ឯត្ថ មត្តសន្តេន សំវាសាទយោ និវត្តតិ។

វិទេសន្តិ អត្តនោ ទេសតោ វិយោគំ ទេសំ។ វិសន្តោ ហេតុ
វិយោគត្តវាចកោ។ អថ វាវិ ទូរំ ទេសំ។ វិសន្តោ ហេតុ ទូរត្តវាចកោ។ មុសាតិ
អក្ខតត្ថេ ធុតិយន្តនិចាតោ, អក្ខតំ វចនន្តិ អត្តោ។ បដិពាហតីតិ អញ្ញោ
និវាវេតិ។ សំវាសថេនកោ នាមាតិ ឯត្ថ កោ សំវាសោ នាម, ននុ

ឯកកម្មាធិកោតិ អាហា “ភិក្ខុវស្សកណ្ណាធិកោ” តិអាធិ។
ភិក្ខុវស្សកណ្ណាធិកោតិ អាធិសន្តោន យថាវុឌ្ឍំ វន្តនសាធិយនំ
អាសនបដិពាហនំ ឧចោសថបវារណាធិសុ សន្តិស្សនន្តិ ឥមាធិ សង្កណ្ណាតិ។
“កិរិយភេទោ” តិ ឥមិធា សំ ឯកតោ វសិយតិ អនេនាតិ សំវាសោតិ វចនត្ថន
កិរិយភេទោ សំវាសោ នាមាតិ ទស្សេតិ។ ឥមស្មី អត្ថេតិ ឥមស្មី វត្ថុម្ហិ, ឥមស្មី
ហ្មនេតិ អត្ថោ។ ឥមិធា ចារាជិកាធិដ្ឋានេ បន ឯកកម្មាធិកោ សំវាសោ នាមាតិ
ទស្សេតិ។

“លិដ្ឋស្ស ចេវ សំវាសស្ស ចា” តិ ឥមិធា ឧកយថេនកោតិ ឯត្ថ ឧកយសរូបំ
ទស្សេតិ។

ឯត្ថាតិ ថេយ្យសំវាសកដ្ឋានេ។ រាជ... បេ... ភយេហិ វាតិ ឯត្ថ ភយសន្តោ
បច្ឆេកំ យោជេតត្ថោ។ រាជភយេន ច ទុត្តិក្ខភយេន ច កន្តារភយេន ច
រោគភយេន ច វេរិភយេន ចាតិ ហិ អត្ថោ។ ចីវរភហណត្ថន្តិ ចីវរាហារណត្ថំ,
អយមេវ វា ចាហោ។ វាសន្តោ ហេតុត្ថំ វា សម្បទានត្ថំ វា សម្បណ្ណេតិ។ អយំ
គាថាវិភត្តិយា ឧប្បជិចាជិត្តា ភក្កវីតិសម្ពាតា អលដ្ឋារនោសា ន មុត្តា។ លិដ្ឋន្តិ
សមណាលិដ្ឋំ។ ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។

នាធិវាសេតីតិ ន សម្បជិច្ឆតិ។ យាវាតិ យត្ថកំ កាលំ, អយំ បនេត្ត
យោជនា - ឥធយោ រាជ... បេ... ភយេន វា ចីវរភហណត្ថំ វា លិដ្ឋំ អាធិយតិ, សោ
សុទ្ធមានសោ ហុត្វា យាវ សំវាសំ នាធិវាសេតិ, តាវ ឯសោ “ថេយ្យសំវាសកោ
នាមា” តិ ន វុច្ឆតិតិ។

តត្រាតិ តាសុ គាថាសុ។ ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។ ឯវន្តិ លិដ្ឋំ
គហិយមាទេ។ តស្មីន្តិ ជនេ។ អនោសវិទ្យាវាតិ អនោក្កមិទ្យាវ។ លិដ្ឋំ

អបនេត្វាតិ សយំ គហិតំ សមណាលីដ្ឋំ វិនាសេត្វា។ បព្ពជិតាលយន្តិ
បព្ពជិតឆាយំ។ បុព្ពេតិ សំវាសថេនកេ។

សព្ពចាសណ្ហាយភត្តានីតិ សព្ពានិ ចាសណ្ហំ ឧទ្ទិស្ស ទិន្នានិ ភត្តានិ។

សត្តេ វហតីតិ សត្តវាហោ។ វិរមិតព្ពន្ធិ វេរំ, តំ បវត្តេតីតិ វេរិកោ។
កាយេន បរិហរិតព្ពានីតិ កាយបរិហារិយានិ។ តន្តិ តុរំ។ ហីនាយាវត្តការន្តិ
ហីនាយ គិហិការាយ អាវត្តការំ។

ឧប្បព្ពជិតាតិ បព្ពជិយោគំ កត្វា។ តមត្តន្តិ ឧប្បព្ពជិតសម្ពាតមត្តំ។
អស្សតិ មហាសាមណោស្ស។

មហាឆ្មោ វាតិ ឯត្ថ វាសឆ្មោ គរហត្ថោ។ បគេវ ធមហរោតិ ធស្សេតិ។ អព្យត្តោ
ហោតីតិ យោជនា។ សោតិ សាមណោរោ។

វុច្ឆកោក្ខាទីនីតិ ឯត្ថ វុច្ឆាតិ តរុណាកោណោ។ សោ ហិ មាតុសន្តិកេ
វសតីតិ វុច្ឆោ។ មាតុយាវិយោគកាលេ វា វស្សតីតិ វុច្ឆាតិ វុច្ឆតិ។ ឥមិនា
ធម្មគវជវគ្គវាបិ សាមញ្ញតោ គហិតា។ កោ វុច្ឆតិ ខេត្តភូមិ។ វុច្ឆោ ច កោ ច
វុច្ឆគវា, តេសំ វត្តនំ វុច្ឆកោរក្ខោ, សោ អាទិ យេសំ កសិកម្មាទីនន្តិ
វុច្ឆកោក្ខាទីនិ។ “សូបសម្បជ្ឈោ”តិ ឥមិនា គហជ្ជម្បិ សចេ ឧបសម្បាទេតិ,
សូបសម្បជ្ឈោតិ ធស្សេតិ។ អនុបសម្បន្នកាលេយេវាតិ
សាមណោកាលេយេវ។ វិនយវិនិច្ឆយេតិ វិនយេ វុត្តស្ស ថេយ្យសំវាសកស្ស
វិនិច្ឆយេ។ ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ លិដ្ឋស្ស អបនីតត្វា។

ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ សលិដ្ឋេ បីតត្តា។ អយម្បិ ថេយ្យសំវាសកោ ន
ហោតិ កាសាយេ សឧស្សហត្តា។ ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ កាសាយេ ធុរស្ស
និក្ខិតត្តា។

ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ សលិដ្ឋេ បីតត្តា។ នេវ ថេយ្យសំវាសកោ
ហោតិ កាសាយេ សឧស្សហត្តា។ មេដុនសេវនាធិប៉ាតិអាទិសទ្ធន
ចាណាតិចាតាធម្មោ សង្កណ្ឌាតិ។ ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ កាសាយេ
ធុរស្ស និក្ខិតត្តា។ ឱវដ្ឋិកន្តិ អនោរដ្ឋេន ករណំ។ រក្ខតិ តាវាតិ តាវ រក្ខតិ
វីមំសនេន និវាសិតត្តា។ លីដ្ឋន្តិ សមណលីដ្ឋំ។ ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ
គិហាលីដ្ឋស្ស សម្មជិដ្ឋិតត្តា។

វីមំសតិ វា សម្មជិដ្ឋិតិ វា រក្ខតិយេវ ឱនាតវត្ថុស្ស
អន្តោកាសាយការតោ។ “ភិក្ខុនិយាបិ ឯសេវ នយោ”តិ វុត្ថមេវត្ថំ វិភាវេន្តោ
អាហា “សាបី”តិអាទិ។

វុឡបព្ពជិតោ សាមណោរោតិ សម្ពន្ធោ។ ចាឡិយម្បីតិ បន្តិយម្បី។ សេនោ
មំសបេសី គហេត្វា គច្ឆតិ វិយ ភត្តបិណ្ឌោ បត្ថំ ឧបនាមេត្វា គហេត្វា គច្ឆតិ។
ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ វស្សនំ អគណានត្តា។

៤៨. តិត្តិយបក្កន្តកកថា

១១០. បក្កមតីតិ បក្កន្តោ, “បរិដ្ឋោ”តិ ឥមិនា កមុធាតុយា បធិវិក្ខេបត្ថំ
នស្សេតិ, ឥច្ឆាកន្តិអត្ថេ និវត្តតិ។ សោតិ តិត្តិយបក្កន្តកោ។ តត្រាតិ
តិត្តិយបក្កន្តកោ។ ឧបសម្បន្នោ ភិក្ខុ គច្ឆតិ តិ សម្ពន្ធោ។ តេសន្តិ តិត្តិយានំ។
“តិត្តិយោ ភវិស្សមី”តិ បុព្វេវ លទ្ធិគហិតត្តា វុត្ថំ “លីដ្ឋេ អាទិន្នមត្ថេ”តិ។
កុសបីរាជីនីតិ ឯត្ថ កុសោ វុច្ឆតិ សលាភា។ បីរោតិ បន្តិ, អារលីតិ អត្ថោ។

កុសេ រដ្ឋនា អារុនិត្វា កតោ ចំរោ កុសចំរោ, សោ អាទិ យេសំ តានីតិ
កុសចំរាជិនី។ អាទិសទ្ទេន ជលកចំរាធយោ សង្កណ្ណាតិ។ កុសតិណោបិ កតោ
ចំរោ កុសចំរោតិបិ វទន្តិ។ នគ្គាតិ អបេលកោ។ អាជីវកោតិ
អបេលកវតមាធាយ ជីវតីតិ អាជីវកោ។ តេសន្តិ អាជីវកានំ។ ឌីវទិតោ
ហុត្វាតិ សម្ពុទ្ធោ។

កិណ្ឌ កី វតំ។ លុញ្ចាបេតិ អបនយាបេតិ។ មោវចិញ្ចាជិនីតិ ឯត្ថ បិញ្ញំ
វុច្ឆតិ បក្ខោ។ សោ បិ បិញ្ញាតិ អាកាសេ ឥច្ឆតិ អនេនាតិ បិញ្ញន្តិ វុច្ឆតិ។ បិដិ
គតិយន្តិ ធាតុចាថោ។ មោវស្ស បិញ្ញំ មោវចិញ្ញំ, តំ អាទិ យេសំ តានីតិ
មោវចិញ្ចាជិនី។ អាទិសទ្ទេន ឧល្លកចិញ្ចាធយោ សង្កណ្ណាតិ។ យាវ ន
សម្បជិច្ឆតិ យាវ លទ្ធិ ន សម្បជិច្ឆតិ។ នន្តិ វិមសមាជំ ភិក្ខុ។ លទ្ធិតិ
តិត្តិយលទ្ធិ។ រក្ខតីតិ តិត្តិយបក្កន្តកតោ រក្ខតិ។ លទ្ធិយា អភាវេន
តិត្តិយបក្កន្តកោ ន ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ អច្ឆិទ្ធិចំរោតិ ឯត្ថ អាការោ
កោធគ្គោ, អឌ្ឍតោ វា ហោតិ, និទ្ទសទ្ទោ ទូសនតោ ហោតិ។ តស្មា អាកោធន
អឌ្ឍន វា និទ្ទោ ទូសិតោតិ អច្ឆិទ្ទោតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ “អច្ឆិទ្ទោ”តិបិ ចាថោ។
អច្ឆិទ្ធិ ចំរោមេតស្សាតិ អច្ឆិទ្ធិចំរោ។ តិត្តាយតនន្តិ តិត្តំនំ និវាសជ្ជានំ, តិត្តិយានំ
ឧបស្សយន្តិ អត្ថោ។

៤៩. តិវច្ឆានកតវត្ថុ

១១១. ទេវសម្បត្តិសទិសំ ឥស្សរិយសម្បត្តិ អនុភវន្តោបិ សោ នាកោ កស្មា
នាគយោនិយា អដ្ឋិយតីតិ អាហា “កិញ្ចាបិ”តិអាទិ។

តត្ថ កិញ្ចាបិ អនុភោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ កិញ្ចាបិសទ្ទោ ហេតុ
សម្ភារនាជោតកោ, បនសទ្ទោ គរហត្ថជោតកោ។ កុសលវិចារកោតិ

អហេតុកកុសលវិចារកេន។ តស្សតិ នាគស្ស។ សជាតិយាតិ សមាណជាតិយា
នាគិយា។ ឧទកសញ្ញាវិមល្លាភកក្ខន្តិ ឧទកេ សញ្ញាណសីលំ មល្លាភស្កាតំ
កក្ខំ ចាតុភវតីតិ យោជនា។ សោតិ នាគោ។ អដ្ឋិយតីតិ អរមណំ បិដ្ឋិយតិ។
ហារាយតីតិ ឯត្ថ ហរេធាតុ លជ្ជនត្ថោតិ អាហា “លជ្ជតី”តិ។ ឯការេន្តោ ធាតុ
ភូវាទិគណិកោ (សទ្ធនីតិធាតុមាលាយំ ១៦ រការេន្តោធាតុ)។ ជិតុច្ឆតីតិ ឯត្ថ
គុបធាតុយា កម្មំ ទស្សេន្តោ អាហា “អត្ថភារ”តិ។ “តស្ស ភិក្ខុនោ”តិបទស្ស
“និក្ខន្តេ”តិបទេន យោជិតព្ពត្តា ភុម្មត្ថេ សាមិវចនន្តិ អាហា “តស្មី ភិក្ខុស្មី”តិ។
អថ វា តស្ស ភិក្ខុនោតិ សាមិយោគត្តា “និក្ខន្តេ”តិ ឯត្ថ ភារេត្ថេ មានបច្ចយោតិ
អាហា “និក្ខមនេ”តិ។ ឥមិនា និក្ខន្តេតិ ឯត្ថ ន អន្តបច្ចយោ, មានបច្ចយស្សេវ
អន្តភារំ កត្វា វុត្តោតិ ទស្សេតិ។ វិស្សដ្ឋោតិ សតិវិស្សដ្ឋិតោ។ តស្មីន្តិ ភិក្ខុម្ហិ។
កបិមិទ្ធុវសេនេវាតិ កបិនោ មិទ្ធុវសេន ឯវ។ អថ វា កបិមិទ្ធុវសេន និទ្ទាយន្តោ
សវ និទ្ទាយន្តោតិ យោជនា។ បដិនិបដ្ឋិតិ បុន និបដ្ឋិ។ វិស្សរមកាសីតិ ឯត្ថ
វិសន្តោវិរូបត្ថោតកោ, សរសន្តោ សទ្ធាវចកោតិ ទស្សេន្តោ អាហា “វិរូបំ
មហាសទ្ធអកាសី”តិ។

“អការេស្ស លោបំ កត្វា”តិ ឥមិនា តុម្ពេ ខោត្តោតិ ឯត្ថ “តុម្ពេ ខោ អត្តា”តិ
បទិវិភាគំ កត្វា ឱការេតោ បរស្ស អការេស្ស លោបំ ទស្សេតិ។
“អការេស្សលោប”តិបិ ចាហោ។ ឯវត្ថុ សតិ អការេស្ស អលោបំ កត្វាតិ អត្តោ
ទដ្ឋព្ពោ។ ឥមិនា “តុម្ពេ ខោ អត្តា”តិ បទេច្ឆនំ កត្វា អការេ បរេ ឱការេស្ស
វការំ កត្វា តុម្ពេ ខ្វត្តា”តិ ចាហោ ទស្សិតោ។ កស្មា ឥមស្មី ធម្មវិនយេ
អវិរុទ្ធិធម្មាតិ អាហា “ឈាន...បេ... អភព្ពត្តា”តិ។ “ភវថា”តិ ឥមិនា អត្តាតិ ឯត្ថ
អសធាតុ សត្តត្ថោវចកោ បិភត្តីតិ ទស្សេតិ។ សជាតិយាតិ ឯត្ថ សមាណជាតិ
ឯតិស្សតិ សជាតីតិ វុត្ថេ នាគី ឯវាតិ អាហា “នាគិយា ឯវា”តិ។ មនុស្សតិអាទិតិ
ឯត្ថ អាទិសន្តេន តិវច្ឆានគតិត្ថិបតិត្ថិទេវិត្ថិយោ សង្គណ្ហាតិ។ “ទ្វេមេ ភិក្ខុវេ

បច្ចុប្បន្ន” តិ ទេសនា សាវ័សេសទេសនា តិ ទស្សន្តោ អាហា “ឯត្ថ ចា” តិ។ ឯត្ថា តិ
តិ រដ្ឋានគតវត្ថុម្ហិ។ អភិវឌ្ឍន្តិ អភិក្ខណំ បុណ្យនន្តិ អត្ថោ។

តិ រដ្ឋានគតា តិ ឯត្ថ កី អចាយបរិយាបន្នោ
ទុក្ខតិ អហេតុកបដិសន្ធិកោ វា ធម្មតោ តិ អាហា “នាគោ វា ហោត្ថ” តិ អាធិ។

៥០. មាតុយាតកាធិវត្ថុកថា

១១២. និក្ខន្តិ ឯត្ថ “ឥមស្ស ចាបកម្មស្ស” តិ ធម្មយោគត្តា ភាវត្ថ
តិ បច្ចុប្បន្ន តិ អាហា “និក្ខមន” តិ។ អបវាហនន្តិ អចាយបដិសន្ធិវាហនតោ
អបគមនំ។ យេនា តិ មនុស្សក្ខតេន យេន ជីវិតា វោ រោបិតា តិ សម្ពន្ធោ។
មនុស្សត្ថិត្ថា តិ មនុស្សត្ថិ ហុត្វា ក្ខតា, មនុស្សត្ថិ ភាវំ វា ក្ខតា បត្តា។ ឥមនា
តិ រដ្ឋានគតិ ត្ថិ អាធិយោ និវត្តតិ។ “ជនិកា” តិ ឥមនា ចោសាវនិកមាតាធិយោ
និវត្តតិ។ សយម្បី តិ ឯត្ថ បិសន្នោ ន កេវលំ មាតាយេវ, អថ ខោ បុត្តនាបី តិ
ទស្សតិ។ សតា តិ សន្តេន។ មនុស្សជាតិ កេនេវ សតា មនុស្សជាតិ កោ ឯវ
ហុត្វា វោ រោបិតា តិ យោជនា។ អនន្តេវ ភវេ ជលំ និព្វត្តតិ តិ អានន្តវយំ,
មាតុយាតកកម្មំ, តេន ជាតិសាមញ្ញម្បី អជនិកំ យាតេន្តោ ច ជនិកម្បី
ជាតិកេនំ យាតេន្តោ ច ន អនន្តិកោ ហោតិ, តស្ស បព្ពដ្ឋា ច ឧបសម្បទា ច ន
វារិតា តិ ទស្សន្តោ អាហា “យេន បនា” តិ អាធិ។ តត្ថ ចោសេតិ វុទ្ធីតិ តិ
ចោសាបនិយា, សា ឯវ ចោសាវនិកា បការស្ស វការំ, យការស្ស ច កការំ
កត្វា, ចោសាវនិកា ច សា មាតា ចេតិ ចោសាវនិកមាតា។ អស្សា តិ បុត្តស្ស។
ឥទំ បទំ បុត្តាបរាបេក្ខំ។ តត្ថ បុត្តបទេ ភាវសម្ពន្ធោ, បច្ចិមបទេ សាមិសម្ពន្ធោ។
សព្វថា ឯសេវ នយោ ហោតិ តិ អាហា “សចេបី” តិ អាធិ។ វេសិយា តិ
ឧបលក្ខណាវសេន វុត្តំ។ យាយ កាយចិ ឥត្តិយា បុត្តស្សបិ គហេតព្ពត្តា។
“អយំ មេ បិតា” តិ អជាននមេវ ហិ បមាណំ។ អនេនា តិ ឥមនា បុត្តេន។

“បិតុយាតកោត្វេ សង្ឃំ គប្បតី” តិ ឥមិនា មាតុយាតកេបិ “អយំ មេ មាតា” តិ
អជានិត្វា យាតនោបិ មាតុយាតកោត្វេ សង្ឃំ គប្បតី តិ ទស្សេតិ។

១១៤. សង្ខេបន វុត្តមត្តំ វិត្តារេន ទស្សនោ អាហា “មនុស្សជាតិយំ
ហី” តិ អាទិ។ អបព្ពជិតន្តិ គិហិក្ខុតំ។ បព្ពជ្ជា ចស្សាតិ ឯត្ថ ចសទ្កេន
ឧបសម្មទាបិ វារិតាតិ ទស្សេតិ។ អស្សាតិ អរហន្តយាតកស្ស។ អវសេសន្តិ
អរហន្តតោ អវសេសំ។ អស្សាតិ អរិយយាតកស្ស។ អានន្តរិយោ ន ហោតិ
តិ រជ្ជានកតត្តា បនស្ស បព្ពជ្ជា វារិតាតិ អត្តោ នេតព្ពោ។ ឯត្តាតិ
មាតុយាតកាទិកម្មេសុ។ វជាយាតិ តទត្ថេ ចតុត្ថិតិ អាហា “វជត្តាយា” តិ។
“មារេតុ” តិ ឥមិនា “វជត្តាយា” តិ ឯត្ថ ហននាតុ ហីសនត្តាតិ ទស្សេតិ។
“នីយន្តិ” តិ ឥមិនា ឡិនីយន្តិ តិ ឯត្ថ ឡិក្សបសក្កោ ជាត្វត្តានុវត្តកោតិ ទស្សេតិ។
យំ បន វចនំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ តស្ស វចនស្ស អត្តាតិ យោជនា។ “សចា ច ឥតិ
អយំ និចាតោ វុត្តោ” តិ ឥមិនា ភយបីឡិកតត្តា ច និវុត្តិសុ អកុសលត្តា ច
ទវាភណនេន វាភណនេន អយំ និចាតោ ចោរេហិ វុត្តាតិ ទស្សេតិ។ “សចេ ច
ឥច្ឆេវ វា ចាហេ” តិ ឥមិនា តេហិ តថា វុត្តេបិ សង្ឃិតិកាលេ វា
ចោត្តកាវុទ្ធិកាលេ វា យថាភូតំ សង្ឃិតត្តា, ចោត្តកាវុទ្ធិត្តា ច យថាភូតោ
ចាហេ អត្ថិតិ ទស្សេតិ។ តត្តាតិ តេសុ បទេសុ។ និទ្ធវារណេ ភុម្មំ។ តស្សាតិ
“សចជ្ជ មយ” តិ ចាបស្ស។ “សចេ អជ្ជ មយ” តិ ឥមិនា ឯការលោបសន្និ
ទស្សេតិ។ “សចជ្ជ មយ” តិ អការលោបសន្និនាបិ ចាហេ អត្ថិ។

១១៥. បកតត្តន្តិ បកតិយា សីលសម្ពាតោ អត្តា សភាវោ ឯតិស្សាតិ
បកតត្តា, តំ។ កាយសំសក្កេន ភិក្ខុនិទំ ចារាជិកត្តា វុត្តំ “សីលវិនាសំ
ចាបេតី” តិ។ អនិច្ចមាទំយេវ ភិក្ខុនិទំ សម្ពុទ្ធោ។

ឥច្ចុប្បន្ន ឱទ្ធាតវត្ថុវសនំ ឥច្ចុប្បន្នំ។ យស្មា អភិក្ខុនី ហោតិ, តស្មា
ភិក្ខុនីទ្វិសកោ ន ហោតីតិ យោជនា។ សីលវិបន្នំ ភិក្ខុនីន្តំ សម្ពុទ្ធោ។

យោ នេវទត្តោ សជ្ឈំ ភិក្ខុតិ វិយ, ភិក្ខុតីតិ យោជនា។ ឧទ្ធម្មន្តំ ធម្មតោ
វិហិតំ។ ឧត្ថនយន្តំ វិនយតោ វិហិតំ។ ចតុន្នំ កម្មានន្តំ អបលោកនាទីនំ ចតុន្នំ
កម្មានំ។

យោ នេវទត្តោ លាហិតំ ឧប្បាទេតិ វិយ, ឧប្បាទេតីតិ យោជនា។
ទុដ្ឋចិត្តនាតិ ឯត្ថ ន យំ កិញ្ចិ ទុដ្ឋចិត្តំ ទុដ្ឋចិត្តំ នាម, អថ ខោ វេជកចិត្តន្តិ អាហា
“វេជកចិត្តនា”តិ។ សរីរេតិ សរីរពុទ្ធវេ។ តថាគតស្ស ហិ អភេដ្ឋកាយត្តា
បរុបក្កមេន ធម្មច្ឆេទំ កត្វា លាហិតស្ស ឧប្បាទនំ នាម នត្ថិ។ យោ បន ជីវកោ
ជាសុំ ករោតិ វិយ, ជាសុំ ករោតីតិ យោជនា។ លាហិតញាតិ
បូតិលាហិតញា។

៥៤. ឧកតោព្យញ្ញនកវត្ថុកថា

១១៦. ឧកតោព្យញ្ញនកោតិ ឯត្ថ ពាហិវត្ថុសមាសំ ទស្សន្តោ អាហា
“ឥត្ថិនិមិត្តប្បាទនកម្មតោ ចា”តិអាទិ។ តត្ថ “ឥត្ថិ...បេ... កម្មតោ ចា”តិ ឥមិនា
ឧកយស្សបំ ទស្សតិ។ ឧកតោ កម្មតោ បវត្តន្តិ ចាបសេសោ យោជេតញ្ជោ។
ព្យញ្ញនន្តិ និមិត្តំ។ អស្សាតិ ជនស្ស។ ករោតិបិ ការេតិបីតិ ឯត្ថ ករធាតុយា
សុទ្ធកម្មការិតកម្មានិ ទស្សន្តោ អាហា “បុរិសនិមិត្តនា”តិអាទិ។ តត្ថ
“វីតិក្កម”ន្តិ ឥមិនា សុទ្ធកម្មំ ទស្សតិ, “បរ”ន្តិ ឥមិនា ការិតកម្មំ ទស្សតិ។
សមាទបេត្វាតិ ឧយ្យោជេត្វា។ តស្ស ធុរិយការំ ទស្សន្តោ អាហា
“ធុរិយោ”តិអាទិ។ តត្ថ ឥត្ថិការេន លក្ខិតោ ឧកតោព្យញ្ញនកោ
ឥត្ថិឧកតោព្យញ្ញនកោ។ ឯស នយោ ឥតវត្ថាបិ។

តត្ថាតិ ធុរិយេសុ ឧភតោព្យញ្ញនកេសុ។ ឥត្ថិនិមិត្តន្តិ ឥត្ថិយា អង្គជាតំ។
 ឯសេវ នយោ “បុរិសនិមិត្ត”ន្តិ ឯត្ថាបិ។ ចាកដំបងបិដ្ឋន្តិ សភាវតោ ចាកដំ
 បងបិដ្ឋន្តិ។ បុន បងបិដ្ឋន្តិ ចាកដង្ក រាគវសេន បងបិដ្ឋន្តិ ចាកដំ។ បរំ គណ្ណាបេតីតិ
 បរមេវ គណ្ណាបេតីតិ អត្ថោ។ ឥន្តិ ការណំ។ ឯតេសន្តិ ទ្វិន្តិ
 ឧភតោព្យញ្ញនកាណំ។ កុរុន្តិយំ បន វុត្ថំ, កី វុត្ថន្តិ យោជនា។ តត្ថាតិ
 ឧភតោព្យញ្ញនកេ។ វិចារណក្កមោតិ វិមំសនានុក្កមោ។ “តត្ថ វិចារក្កមោ”តិបិ
 ចាថោ។ វិចារណក្កមោ ធម្មសង្កហដ្ឋកថាយ វេទិតព្ពោ, ឥធ បន កី វេទិតព្ពន្តិ
 អាហា “ឥនិមិធ វេទិតព្ព”ន្តិ។ តត្ថ ឥន្តិ នបព្ពដ្ឋបសម្មទការណំ។ ឥនាតិ
 ឥមិស្សំ វិនយដ្ឋកថាយំ។

៥៥. អនុបជ្ឈាយកាធិវត្ថុកថា

១១៧. តេន ខោ បន សមយេនាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស អនិយមនិទ្ទេសការំ
 ទស្សន្តោ អាហា “យេន សមយេនា”តិ។ សិក្ខាបទំ អបញ្ញត្តំ ហោតីតិ “ន
 ភិក្ខុវេ អនុបជ្ឈាយកោ ឧបសម្មាទេតព្ពោ”តិ សិក្ខាបទំ អបញ្ញត្តំ ហោតិ។
 “ឧបជ្ឈាយវិហិត”ន្តិ ឥមិនា អនុបជ្ឈាយកន្តិ ឯត្ថ អការស្ស វិហិតំ ទស្សតិ។
 ឧបជ្ឈាយវិហិតំ ឧបសម្មទាបេក្ខន្តិ សម្ពន្ធោ។ “ឯវ”ន្តិអាទិនា ទោសំ ទស្សតិ។
 ឧបជ្ឈំ អតាហាបេត្វាតិ “ឧបជ្ឈាយោ មេ ភន្តេ ហោហី”តិ (មហាវ. ៦៥; មហាវ.
 អដ្ឋ. ៦៤) ឧបជ្ឈំ អតាហាបេត្វា។ ឧបសម្មាទេន្តស្ស ការកសដ្ឋស្សាតិ
 យោជនា។ កម្មំ បនាតិ ឧបសម្មទកម្មំ បន។ “ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិនា
 ឧបសម្មាទេន្តស្ស អាបត្តិ, កម្មំ បន ន កុប្បតីតិ វចនំ អតិទិសតិ។

៥៦. អបត្ថកាធិវត្ថុកថា

១១៨. យោ បិណ្ឌោ ហត្ថសុ លត្តតីតិ យោជនា។ តទត្តាយាតិ តស្ស
បិណ្ឌាស្ស អត្តាយ។ សេយ្យថាបិ តិត្តិយាតិ ឯត្ថ សេយ្យថាបិសន្នោ ឧបមត្តោ,
តិត្តិយសន្នោ អាជីវកនាមកេ តិត្តិយេ ហោតីតិ ទស្សន្តោ អាហា “យថាបិ
អាជីវកនាមកា តិត្តិយា”តិ។ តស្មា អាជីវកសម្ពាតេ តិត្តិយេ ឧបមំ កត្វា
ឧជ្ឈាយន្តីតិ អាហា “សូបព្យញ្ញនេហី”តិអាទិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តេតិ
អាជីវកា។ កម្មំ បន ន កុប្បតីតិ បត្តចីវរេសុ អសន្តេសុបិ កម្មវាចាយ
“បរិបុណ្ឌាស្ស បត្តចីវរ”ន្តិ បរិកិត្តិតត្តា កម្មំ ន កុប្បតីតិ អធិប្បាយោ។

យាចិតកេនាតិ ឯត្ថ យាចិតោ ហុត្វា គហិតោ យាចិតកោតិ ទស្សន្តោ
អាហា “យាចិត្វា គហិតេនា”តិ។ “ព្យ្ពធិសេន ហី”តិអាទិនា ទោសំ ទស្សតិ។
តស្មាតិ យស្មា អាបត្តិ ហោតិ, តស្មា។ តស្សាតិ ឧបសម្បទាបេក្ខស្ស។
និរេបេក្ខហិ អាចរិយុបជ្ឈាយាធិហីតិ យោជនា។ និស្សន្និក្វាតិ ព្រហ្មទេយ្យន
និស្សន្និក្វា។ អនធិដ្ឋានុបកានំ បត្តចីវរានំ អបត្តចីវរត្តា វុត្តំ “អធិដ្ឋានុបកំ
បត្តចីវរ”ន្តិ។ បណ្ឌុបលាសន្តិ សមណុទ្ទេសភាវាបេក្ខំ។ សោ ហិ វុឡិវសេន
បណ្ឌុបលាសោតិ វុច្ឆតិ។ អថ វា យថា បណ្ឌុបលាសោ ន ហរិតោ, នាបិ សុក្ខោ
ហោតិ, ឯវំ សោបិ បព្ពជាបេក្ខោ ន គិហី ហោតិ, នាបិ សាមណោរោ, តស្មា
សមណុទ្ទេសភាវាបេក្ខោ “បណ្ឌុបលាសោ”តិ វុច្ឆតិ។

វេសន្តស្ស បណ្ឌុបលាសស្សាតិ សម្ពុត្តោ។ អនាមជ្ឈបិណ្ឌាចាតន្តិ ភិក្ខុហិ
អនាមសិតព្ពគ្គំ បិណ្ឌាចាតំ។ សាមណោរភាគសមកោតិ សាមណោរេហិ
លទ្ធន ភាគេន សមំ បវត្តោ។ អស្សាតិ បណ្ឌុបលាសស្ស។ សាមណោរស្ស សព្វំ
បដិជគ្គនកម្មំ កាតុំ វុឡតិ វិយ, អស្ស កាតុំ វុឡតីតិ យោជនា។

៥៧. ហត្ថច្ឆិន្ទាធិវត្ថុកថា

១១៨. ហត្ថច្ឆិដ្ឋាធិវត្ថុសុ ហត្ថា ជិដ្ឋា យស្សតិ ហត្ថច្ឆិដ្ឋាតិអាធិវចនត្ថំ
ធស្សេន្តោ អាហា “យស្ស”តិអាធិវ មណីពន្លេតិ បកោជ្ឈន្តេ។ សោ ហិ យស្មា ឯត្ថ
មណីសម្ពាតំ អលង្ការិកតី ពន្លេតិ, តស្មា មណីពន្លេតិ វុច្ឆតិ។ កប្បវេតិ
កថាណិយំ។ សា ហិ បវេសំ បិដ្ឋសុ កបតិ ហិសតិ អនេនាតិ “កប្បវេ”តិ
វុច្ឆតិ។ យស្ស ហត្ថា ជិដ្ឋា ហោន្តិ, អយំ ហត្ថច្ឆិដ្ឋា នាមាតិ យោជនា។ ឯសេវ
នយោ សេសេសុបិ។ ឯកោ វា ចាទោតិ យោជនា។ ហេដ្ឋា “ឯកោ វា ទេ វា
ហត្ថា”តិ ឯត្ថាបិ ឯសេវ នយោ។ ចតុសុ ហត្ថចាទេសុ ទេ វាតិ ឯកោ ហត្ថា,
ឯកោ ចាទោតិ ទេ វា។ កណ្ណាតិ សទ្ធក្កហា។ តេ ហិ កណ្ណាតិ សវតិ ឯតេហិតិ
កណ្ណាតិ វុច្ឆន្តិ។ កណ្ណាពន្លេតិ កណ្ណាច្ឆិដ្ឋស្ស អាពន្លេ។ សង្ឃាដេតុន្តិ សង្ឃជនំ
កាតុំ, អាពន្លេនំ កាតុន្តិ អត្ថោ។ អជបទកេតិ អជបទសណ្ណានេ ហ្វានេ។ នាសាតិ
យានានិ។ តានិ ហិ នាសតិ អព្យត្តសទ្ធិំ ករោតិ ឯតាហិតិ នាសាតិ វុច្ឆន្តិ។
នាសិកាតិ នាសាយេវ។ សណ្ណាបេតុន្តិ សុដ្ឋ បេតុ, បកតិយា បេតុន្តិ
អត្ថោ។ នខសេសន្តិ នខាយេវ សេសោ ជិន្នុលីតោតិ នខសេសោ, តំ។ អគ្គ
បុរេ ឧដ្ឋហិតិ អង្គុដ្ឋោ។ “វុត្ថនយេនេវ”តិ ឥមិនា “នខសេសំ អធស្សេត្វា”តិ
វចនំ អតិទិសតិ។ កណ្ណានាមកាតិ មហាសិរនាមកា។ តេ ហិ កំ សវីរំ
ជារេន្តិតិ កណ្ណាភាតិ វុច្ឆន្តិ ធការស្ស ឧការំ កត្វា។ យេស្សតិ កណ្ណាវេសុ,
ជិដ្ឋាវណោ ភុម្មំ។

យស្ស វុត្ថុលីបក្ខកាវិយ អង្គុលីយោ សម្ពន្ធា ហោន្តិ, អយំ ជណាហត្ថកោ
នាមាតិ យោជនា។ ឯតន្តិ ជណាហត្ថកំ។ ធម្មុត្តលាទយោបិ ជណាហត្ថកេយេវ
សង្គហេតញ្ញាតិ អាហា “យស្សបិ ធម អង្គុលីយោ”តិអាធិវ យស្សបិ ធម អង្គុលីយោ
ហោន្តិ, អយម្បិ ជណាហត្ថកោ នាម ឧបចារេន។

ខុដ្ឋាតិ ឯត្ថ ខុដ្ឋា សរីរោ យស្សត្ថិតិ ខុដ្ឋាតិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“ខុដ្ឋសរីរោ”តិ។ កស្មា ខុដ្ឋាតិ អាហា “ឧស្ស វា”តិអាទិ។ យស្ស បទ វង្គំ,
អយម្មិ ខុដ្ឋា នាមាតិ យោជនា។ វង្គន្តិ ច កុដិលំ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។
ព្រហ្មជុគត្តាតិ ឧជុំ គត្ថំ ឧជុគត្ថំ, ព្រហ្មនោ ឧជុគត្ថំ វិយ ឧជុគត្ថំ ឥមស្ស
មហាបុរិសស្សាតិ ព្រហ្មជុគត្តោ, មហាបុរិសោ។

សំខេបេន វុត្ថមត្ថំ វិត្តារេន ទស្សន្តោ អាហា “ជង្គ្យវាមនស្ស ហិ”តិអាទិ។
យេសន្តិ ឧភិទ្ធិំ កាយានំ។ ភូតានន្តិ អមនុស្សានំ បិសាចកបេតានំ។ អត្តភារោ
ហោតិ វិយាតិ យោជនា។ បរិវដ្តមោតិ បរិសមន្តតោ វដ្តលសរីរោ។

គលគណ្ហាតិ ឯត្ថ គលេ គណ្ហោ យស្សត្ថិតិ គលគណ្ហាតិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “យស្ស”តិអាទិ។ ឯត្ថន្តិ “គលគណ្ហា”តិ ឯតំ វចនំ។ តត្ថាតិ
គលគណ្ហាបញ្ចជនេ។ យន្តិ វចនំ។

សិបទីតិ ឯត្ថ សិបិលំ បទំ ឥមស្សាតិ សិបទីតិ វុត្ថេ ភារចានោយេវ
គហេតញ្ចាតិ អាហា “ភារចានោ វុច្ឆតី”តិ។ ភារំ ចានំ យស្សាតិ ភារចានោ។
ឯតេ ទ្វេ ដូលចាទរោគីសុ វុត្ថន្តិតិ ទដ្ឋព្ភំ។ សញ្ញាតបិឡកោតិ សញ្ញាតដោដោ។
ឧបនាហន្តិ ភុសំ ពន្ធនំ។ ឧទកអាវាជេតិ ឧទកេន បុណ្ណាយំ កាសុយំ។
ឧទកវាលីកាយាតិ ឧទកតិទ្កេន មរុនា។ យថា សិរា បញ្ញាយន្តិ, ឯវំ
មិលាបេតុន្តិ យោជនា។ ព្យាទិសន្តិ សិរាបញ្ញាយនជង្គ្យតេលនាឡិ កសភារំ។
តថាតិ យថា បព្ពដ្ឋាកាលេ ករោតិ, តថា កត្វាតិ អត្តោ។

ចាបរោគីតិ ឯត្ថ ចាបរោគស្ស សរូបំ ទស្សន្តោ អាហា “អរិស”តិអាទិ។
តត្ថ អរិសោ ច ភគន្ទរោ ច បិត្តញ្ច សេម្មោ ច កាសោ ច សោសោ ចាតិ ទ្វេន្តោ,
តេ អាទយោ យេសំ តេតិ អរិស...បេ.... សោសាទយោ។ អាទិសទ្ធនេ ហេដ្ឋា វុត្ថេ

អាពាធសង្ក័ណ្ឌាតិ។ តត្ថ បិត្តសេម្ពសន្នេហិ តំសមុជ្ជានោ រោគោ
គហេតត្តោ។ “និច្ចាតុរោ”តិ ឥមិនា ចាបរោគីតិ ឯត្ថ មន្តត្ថេ បវត្តស្ស
ឡៀបច្ចយស្ស និច្ចយោគត្ថំ ទស្សេតិ។

បរិសទ្ធសនោតិ ឯត្ថ ឥតិសន្នោ នាមបរិយាយោ, បរិសទ្ធសនោ នាមាតិ ហិ
អត្តោ។ យោ អត្តនោវិរូបតាយ បរិសំ ទ្ធសេតិ, អយំ បរិសទ្ធសនោ នាមាតិ
យោជនា។ ធនរិរទោសំ អាទិ កត្វា បរិសទ្ធសនការំ វិត្តារេន្តោ អាហា
“អតិទីយោ វា”តិ អាទិ។ អតិទីយោ វាតិ ឯត្ថ ន កេវលំ បរេសំ
ទ្ធផ្តលាទិមត្តទីយោ, អថ ខោ ទិគុណាទិទីយោវាធិប្បតោតិ អាហា
“អញ្ញេស”ត្ថិ អាទិ។ នាភិបទេសោតិ អត្តនោ នាភិបទេសោ។ យថា ហិ អតិទីយេ
បរវេទនេន អតិទីយស្ស សរូបំ វេទិតព្ពំ, តថា អតិរស្សាទីសុបិ អតិរស្សសរូបន្តិ
ទដ្ឋព្ពំ។ មហោទរោតិ មហាឧទរោ។ កប្បសីសោ វាតិ ហត្ថសីសោវិយ
យុគសីសោ វា។ កប្បសន្នោ ហេតុ យុគត្ថវាចកោ។ កណ្ឌិកកេសោ វាតិ
កណ្ឌិកសទិសេហិ កេសេហិ សមន្នាគតោ។ “ជាតិបលិតេហិ”តិ ឥមិនា
ជរាវាតេន បហតំ បលិតំ និវត្តេតិ។ បកតិភម្ភកេសោតិ ឯត្ថ បកតិសន្នេន
កេនចិ បយោគេន ភម្ភកេសំ និវត្តេតិ។ អារដ្ឋសីសោតិ បុនប្ប្នំ វដ្ឋតីតិ
អារវដ្ឋោ, កេសារវដ្ឋោ, សោ ឯតស្ស សីសេ អត្ថីតិ អារវដ្ឋសីសោ។ ឧទ្ធក្កហិតិ ឧទ្ធា
កោដិហិ។ ជាលពទ្ធនវិយាតិ ជាលេនពទ្ធន ឥវ។

សម្ពទ្ធកមុកោ វាតិ អញ្ញមញ្ញសម្ពទ្ធកមុកោ វា។ មក្កជកមុកោតិ
មក្កជស្ស កមុវិយ កមុ ឯតស្សាតិ មក្កជកមុកោ។ វាសិកោលោនាតិ
តច្ឆនិកោជិយា។ វិសមចក្កលោតិ ឯត្ថ ចក្កាការេនលាតិ បវត្តតិ, ចក្កាការំ
វាលាតិ គណ្ហាតីតិ ចក្កលោ។ កេករោតិ វលិរោ។ សោ ហិ កុច្ឆិតំ ករោតីតិ
កេករោតិ វុច្ឆតិ។ កក្កជស្សវាតិ កក្កជស្ស ឥវ។ មូសិកកណ្ឌោតិ

អាខុកកណ្តោង។ ជដុកកណ្តោង វត្តលិកណ្តោង។ អវិទូកណ្តោង អច្ឆិទ្ធកណ្តោង។
ហ៊ីតិ សង្ខំ, យស្មា វា។ សោតិ អវិទូកណ្តោង។ កណ្តោ ភគន្តរោ ឯតស្សាតិ
កណ្តោភគន្តរោ, សោយេវ កណ្តោភគន្តរោ។ គណ្តោ កណ្តោ ឯតស្សាតិ
គណ្តាកណ្តោ។ បគ្បវិតបុព្វេនាតិ បគ្បវិតបូយេន។ ជង្គិតោ កណ្តោ យស្សាតិ
ជង្គិតកណ្តោ។ គោភត្តនាធិកាយាតិ គុដ្ឋំភត្តនាធិកាយ កតាយ នាធិកាយ។
តិធុរក្ខិវិយ អតិបិដ្ឋលំ អក្ខិ ឯតស្សាតិ អតិបិដ្ឋលក្ខិ។ មធុរក្ខិវិយ បិដ្ឋលំ
អក្ខិ ឯតស្សាតិ មធុបិដ្ឋលក្ខិ។ និប្បឌុមក្ខិ ឯត បឌុម វុច្ឆតិ អក្ខិ ជាតំ
លោមំ។ តញ្ចា អក្ខិ នោ បក្ខិធូយេ ជាតត្តា បឌុមន្តិ វុច្ឆតិ។ នត្តិ បឌុម អក្ខិម្ហ
ឯតស្សាតិ និប្បឌុមក្ខិ។ អស្សបគ្បវណំ អក្ខិម្ហ ឯតស្សាតិ អស្សបគ្បវណក្ខិ។
បុប្ផំ សញ្ញាតំ យស្ស អក្ខិ នោតិ បុប្ផិតំ។ បុប្ផិតំ អក្ខិ យស្សាតិ បុប្ផិតក្ខិ។
អក្ខិចាកោនាតិ អក្ខិ នោ ទលបរិយន្តេសុ បច្ឆនកេន រោគេន។

ចិបិដនាសិកោតិ អនុន្តតនាសិកោ។ សុកតុណ្ហាសទិសាយាតិ សុវាទំ
មុខេន សទិសាយ។

បដដ្ឋមណ្ឌកស្សេវាតិ បដដ្ឋនាមកស្ស មណ្ឌកស្ស មុខនិមិត្តំ វេ
មុខនិមិត្តំយេវាតិ យោជនា។ ឧក្ខិលមុខវដ្តិសទិសេហ៊ីតិ ឧក្ខិលិយា មុខវដ្តិ
សទិសេហ៊ី។ ភេរិចម្មសទិសេហ៊ីតិ ភេរិយា មុខេ នហ៊ីតចម្មេន សទិសេហ៊ី។
ឯធុមុខោតិ ឯធុរាយ និច្ចបគ្បវិតំ មុខមេតស្សេតិ ឯធុមុខោ។ ឧប្បក្កមុខោតិ
ឧប្បក្កំ កុបិកំ មុខមេតស្សាតិ ឧប្បក្កមុខោ។ សង្ខតុណ្ហាកោតិ សង្ខស្ស
តុណ្ហេន សទិសោ ឌីដ្ឋា ឯតស្សាតិ សង្ខតុណ្ហាកោ។

អដ្ឋកទន្តសទិសេហ៊ីតិ អដ្ឋកនាមកស្ស នដ្ឋលស្ស ទន្តេហ៊ី សទិសេហ៊ី។
ទន្តេ បិទហ៊ីតុន្តិ សម្ពន្ធា។ ទន្តន្តរេតិ ទន្តិវិវេ, ទន្តមជ្ឈេ វា។ កលន្តកទន្ត
វិយាតិ កាធុកានំ ទន្តេវិយ។

មហាហនុកោតិ មហាឆោ ហនុ ឯតស្សតិ មហាហនុកោ។
ចិបិដហនុកោតិ អនុន្តតហនុកោ។ និម្មស្សនាបិកោតិ នត្ថិ មស្ស ច នាបិ ច
ឯតស្សតិ និម្មស្សនាបិកោ។ ភជ្ជអំសក្ខដោតិ ភជ្ជា បតិភោ អំសក្ខដោ
តមស្សតិ ភជ្ជអំសក្ខដោ។ គោធាគត្តោតិ គោធាយ គត្តំវិយ គត្តំ តមស្សតិ
គោធាគត្តោ។ សត្តំបេតន្តិ សត្តម្យំ ឯតំ “កច្ចគត្តោ”តិអាទិវចនំ។ ឯត្ថាតិ
“កច្ចគត្តោ”តិអាទិវចនេ។ វិនិច្ឆយោ វេទិតត្តោតិ យោជនា។

ភជ្ជកដិកោតិ ភជ្ជា បន្ទា កដិ ឯតស្សតិ ភជ្ជកដិកោ។ អច្ចគ្គតេហិ
អាទិសទមំសេហិតិ សម្ពន្ធា។ វាតណ្ហិកោតិ វាតេន ប្តិភោ អណ្ហាកោសោ
ឯតស្សតិ វាតណ្ហិកោ។ សង្ឃដ្ឋនជាណុកោតិ អន្តោ នតត្ថា អញ្ញមញ្ញំ
សង្ឃដ្ឋនំ ជាណុ ឯតស្សតិ សង្ឃដ្ឋនជាណុកោ។ វិកដោតិ តិវិយគមនចាទោ។
ឧបឡបិណ្ឌិកស្ស អត្ថំ សហ ភេទេន ទស្សន្តោ អាហ “សោ ធុរិដោ”តិអាទិ។
តត្ថ ធុរិដោ សោ ឧបឡបិណ្ឌិកោ សមន្នាគតោតិ យោជនា។ អថ វា សោ
ឧបឡបិណ្ឌិកោ ហេដ្ឋា ឡុទ្ធាហិ មហន្តិហិ ជង្គបិណ្ឌិកាហិ សមន្នាគតោ វា
ឧបរិ អារុទ្ធាហិ មហន្តិហិ ជង្គបិណ្ឌិកាហិ សមន្នាគតោ វាតិ ធុរិដោតិ
យោជនា។ បិដ្ឋកចាទោតិ បិដ្ឋយំ ឧដ្ឋិតោ ចាទោ ឯតស្សតិ បិដ្ឋកចាទោ។
គណ្ហិកផ្តុលំ វាតិ គណ្ហេន ឧដ្ឋិតោ អផ្តុលំ ឯតស្សតិ គណ្ហិកផ្តុលំ។
សព្វោបេសាតិ ឯស សព្វោបិ ជនោ។ បរិសំ ទូសេតីតិ បរិសទូសនោ។

បុព្វាធិហិតិអាទិសទេន ចក្ខុបសាទស្ស អន្តរាយ ករាទិ អញ្ញានិបិ វត្ថុនិ
គហោតព្វានិ។ ធូហិ វា អក្ខិហិ, ឯកេន វា អក្ខិនាតិ យោជនា។ ឧភយម្បីតិ ធូនំ
អជ្ជកថាចរិយានំ ឧភយម្បិ វចនំ។ ចាឡិយំ “អនុំ បព្វាជេន្តី”តិ អវត្ថា “កាលំ
បព្វាជេន្តី”តិ វត្ថុត្ថា “បរិយាយេនា”តិ វត្ថុ។ មហាអជ្ជកថាយញ្ញា “ជន្ទនោ”តិ
តមិណ ទេអក្ខិកាលំ សន្ធាយ វត្ថុ។ កុណីតិ កុណានំ សំកោចនំ កុណំ,

តមេតស្សត្ថិតិ កុណី។ ខញ្ញោតិ ខញ្ញោតិ គតិវេកល្លភាវេន បវត្ថតិ ខញ្ញោ។
កុណ្ឌាចាទកោតិ ឯត្ថ កុណ្ឌោតិ ខញ្ញោស្សេវ នាមំ។ ខញ្ញោ ហិ កុឌតិ គមនំ
បដិហានតិ កុណ្ឌោតិ វុច្ឆតិ។ កស្មា កុណ្ឌាចាទកោ? កស្មា បិដ្ឋិចាទមជ្ឈេន
ចង្គមន្តោតិ អាហា “មជ្ឈេ សំកុជិតចាទត្ថា”តិ។ ឥមិនា ហិ កុណ្ឌាចាទស្ស ច
បិដ្ឋិចាទមជ្ឈេន ចង្គមនស្ស ច ហេតុំ ទស្សេតិ។ ឯសេវ នយោ អនន្តរវាក្យេបិ។
សព្វោបេសាតិ ឯស សព្វោបិ ជនោ។

បក្ខហតោតិ ឯត្ថ ឯកោ បក្ខោ ហតោវិនាសោ ឯតស្សតិ បក្ខហតោតិ
អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “ឯកោ ហតោ វា”តិអាទិ។ “បក្ខហតោ”តិបិ ចាហេ, សោ
អចាហេយេវ។ បក្ខសន្តោ ហិ កោដ្ឋាសវាចកោ, ន បង្កុលបរិយាយោ, បីឋសត្ថិ
វុច្ឆតិ បីឋេន សត្ថតិ គច្ឆតិ សីលេនាតិ បីឋសត្ថិ វុច្ឆតិ។ “ជិណ្ឌាភាវេន
ទុព្ពលោ”តិ ឥមិនា ជីវណំ ជរា, តាយ ទុព្ពលោ ជរាទុព្ពលោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
ពលវា ហោតិ អាគន្ធករោគានមភាវេន ពលវា ហោតិ, “វចីភេនោ
នប្បវត្ថតិ”តិ ឥមិនា មុខមត្តមេវ គច្ឆតិ បវត្ថតិ, ន វចីភេនោ ឯត្ថ ជនេតិ
មូកោតិ ទស្សេតិ។ យស្ស វចីភេនោ ន បវត្ថតិ, អយំ មូកោ នាមាតិ យោជនា។
មម្ពនន្តិ ខលិតវចនំ។ យោ ឯកមេវ អក្ខរំ ចតុបញ្ចក្ខត្តំ វទតិ,
តស្សេតមជីវចនំ។

ពជីរោតិ សុតិហីនោ។ សោ ហិ ហាននំ សោតបសាទស្ស នាសនំ វេនោ, តំ
ញ្ញ្រតិ គច្ឆតិ ពជីរោតិ វុច្ឆតិ។ យោ សព្វេន សព្វំ ន សុណាតិ, អយំ ពជីរោ
នាមាតិ យោជនា។ ឥមិនា នដ្ឋបសាទតំ ទស្សេតិ។ ឧភយនោសវសេនាតិ
ឧបលក្ខណាវសេន វុត្ថំ អន្ធម្មគពជីវបញ្ចជនេ តិនោសវសេនបិ វុត្ថត្ថា។ តេតិ
ហត្ថច្ឆិដ្ឋាទយោ ទ្វត្ថិសជនេ។ ឱសារណំ អបត្តោ បុគ្គលោ អត្ថិ, តំ បុគ្គលំ
សង្ឃោ ឱសារេតិ ចេតិ យោជនា។ ឱសារេតិ តិ សង្ឃោ បវេសេតិ។

៥៨. អលង្កិនិស្សយវត្ថុកថា

១២០. “អលង្កិនំ ឱវាទ”ន្តិ ចាបសេសេន យោជិតេ សាម្បត្តេ សាមីវចនម្បិ
យុទ្ធតេវ។ តំ នយំ អនុស្សេត្វា “ឧបយោគត្ថេ សាមីវចន”ន្តិ វុត្ថំ។ “ភិក្ខុហិ
សភាគត”ន្តិ ឥមំនា ភិក្ខុហិ សមាធនោ សីលាទិគុណាសម្ព័ន្ធាតោ ភាគោ
ឥមស្សាទិ ភិក្ខុសភាគោ, តស្ស ភាវោ ភិក្ខុសភាគតន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
“លង្កិការ”ន្តិ ឥមំនា ភាវបច្ចយស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ នវជ្ជានន្តិ អភិនវជ្ជានំ។
គតេន ភិក្ខុនាទិ សម្ពុទ្ធា។

ថេរោទិ និស្សយធាយកោ ថេរោ។ គហេតុកាមោទិ និស្សយំ
គហេតុកាមោ។ អាចារន្តិ និស្សយបដិបទ្ធស្ស អាចារំ។ តទហោវាទិ តស្មី
គតអហានិ ឯវ។ អាភោគស្ស កតត្តា, អរុណុគ្គមនស្ស ច អជាននត្តា វុត្ថំ
“អនាបត្តិ”តិ។ អរុណុគ្គមនំ អជានន្តោបិ អាភោគស្ស អកតត្តា វុត្ថំ
“អរុណុគ្គមនេ ទុក្ខជ”ន្តិ។ “ទ្វេ តីណិ ទិវសានី”តិ បទេន ចតុ បញ្ច ធន ទិវសានិបិ
គហេតញ្ញានិ លក្ខណាហារនយេន អនិស្សិតេន វសិតញ្ញការេន
សមាទដលត្តា។ តេនាហា “សត្តាហំ វសិស្សមី”តិ។ លទ្ធិបរិហារោទិ លទ្ធា
បរិហារោ អាបត្តិអបនយនំ យេនាទិ លទ្ធិបរិហារោ។

៥៩. គមិកាទិនិស្សយវត្ថុកថា

១២១. “ករណីយនិស្សយោ”តិ ឥមំនា និស្សយគហណំ និស្សយោ
ឧត្តរបទលោបវសេន, សោ ករណីយោ ឥមស្សាទិ និស្សយករណីយោទិ
វិសេសនបរិនិចាតការំ ទស្សេតិ។ និស្សយំ អលកមាទេនាទិ ឯត្ថ កី
និស្សយស្ស អលកនំ នាមាទិ អាហា “អត្តនា”តិអាទិ។ វុត្ថបុព្វន្តិ វសិតបុព្វំ។
ឯករត្ថំ វសន្តេនាបីតិ បិសន្នោ ទ្វិវត្តាទិកេ កា នាម កថាទិ ទស្សេតិ។

វិស្សមន្តោ វា សត្តំ បរិយេសន្តោ វា ហុត្វាតិ យោជនា។ នាវាយ គប្បន្តស្សាតិ
នាវាយ អន្ទានមគ្គំ បដិបន្នស្ស។

យាចិយមាណេនាតិ ឯត្ថ ពហុកត្តបសង្កត្តា វុត្តំ “តេន គិលានេនា”តិ។
“មាណេនា”តិ ឥមិនា យាចិតុមសក្កុណោយ្យតាធិនិ និវត្តេតិ។

ដាសុ ហោតីតិ ឯត្ថ អាវាសសប្បយាធិវសេន ដាសុ ហោតីតិ អាសន្តា
កវេយ្យាតិ អាហា “សមថវិបស្សនានំ បដិលាភវសេនា”តិ។ ហីតិ សច្ចំ។ ឥមំ
បរិហារន្តិ ឥមំ ដាសុវិហារបរិហារំ។ ថាមគតាយ វិបស្សនាយាតិ យោជនា។
សមថោ វា តរុណោ ហោតីតិ យោជនា។ ឯតស្សេវាតិ
តរុណាសមថវិបស្សនិកស្សេវ ភិក្ខុនោ។ តស្ស និស្សយាតិ ឯត្ថ តស្ស ឡីវាធំ
និស្សយាតិ យោជនា។ អថ វា ឧបយោគត្ថេ សាមីវចនំ។ តំ និស្សយនាយកំ
និស្សយាតិ ហិ អត្ថោ។ យត្ថកោ កាលោ អាសន្នីបុណ្ណាមា អត្ថិ, តត្ថកំ
កាលន្តិ យោជនា។ “អាសន្នីបុណ្ណាមា”តិ ឯត្ថ “យាវា”តិ និចាតបយោគត្តា
អភិវិធិអវលេត្ថេ និស្សក្កវចនំ ធម្មត្ថំ។ យត្ថាតិ យស្មី ហំនេ។

១២២. ចាឡិយំ គោត្តនបីតិ ឯត្ថ បិសន្នេន នកេវលំ នាមេនេវ, អថ ខោ
គោត្តនបិ សាវេតុន្តិ ធស្សេតិ។ តស្មា “អាយស្មតោ បិប្បលិស្សា”តិ នាមំ
សាវេត្វាតិបិ “អាយស្មតោ មហាកស្សបស្សា”តិ គោត្តំ សាវេត្វាបិ
អនុសាវេតត្ថំ។ តេន វុត្តំ “មហាកស្សបស្សា”តិអាធិ។ ឥមិនា “កោនាមោ តេ
ឧបជ្ឈាយោ? ឧបជ្ឈាយោ មេ ភន្តេ អាយស្មា មហាកស្សចោ នាមា”តិអាធិសុ
គោត្តម្យិ នាមេនេវ សង្កហិតន្តិ សិទ្ធិំ ហោតិ។

១២៣. ឯកានុសាវនេតិ បទស្ស សមាធាធិករណាពាហិវត្ថសមាសការំ
និវត្តេន្តោ អាហា “ឯកតោ អនុសាវនេ”តិ។ តត្ថ ឯកតោតិ ឯកក្ខណោ,

ឯកបហារេនេវា។ វត្តតិ ហិ “ឯកក្ខណៈ”តិ ច “ឯកបហារេនេវា”តិ ច។ ឥមិនា
ឯកតោ អនុសាវនេមេតេសន្តិ ឯកានុសាវនាតិ
អសមាធិករណាពាហិវត្តសមាសំ ទស្សេតិ។ ឯកេនាតិ ឯកេន
អនុសាវនាចរិយេន។ ឯកស្សតិ ឯកស្ស ឧបសម្មទាបេក្ខស្ស។
“ឯកក្ខណៈ”តិ ឥមិនា “ឯកតោ”តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ “ឧបសម្មទេតុ”ន្តិ
ទ្វិន្នំ ឧបសម្មទាបេក្ខានំ ឧបសម្មទេតុ។

បុរិមនយេនេវាតិ “ឯកេន ឯកស្ស, អញ្ញេន ឥតវស្ស”តិ អាទិនា បុព្វេ
វុត្តនយេនេវ។ ឯកតោ អនុសាវនេ កាតុន្តិ “ឯកេន ឯកស្ស, អញ្ញេន អញ្ញស្ស,
ឥតវេន ឥតវស្ស”តិ ឯវំ តិហិ អាចរិយេហិ តិណ្ណំ ឧបសម្មទាបេក្ខានំ
ឯកក្ខណៈ អនុសាវនេ កាតុ។ តញ្ច ខោតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស “អនុសាវនេ
កាតុ”ន្តិ បទស្សវ អត្ថវិសយតំ ទស្សេតុ វុត្ថំ “អនុសាវនកិរិយ”ន្តិ។ ទ្វេ វា
តយោ វាតិ ឯត្ថ វាសទ្ធោ អនិយមរិកប្បត្តោ។ សចេ ឯកេនាចរិយេន ទ្វេ
អនុសាវេតិ, “អយំ ពុទ្ធវត្តិតោ ច អយំ ធម្មវត្តិតោ ចា”តិ អនុសាវេតញ្ច។ សចេ
តយោ អនុសាវេតិ, “អយំ ពុទ្ធវត្តិតោ ច អយំ ធម្មវត្តិតោ ច អយំ សង្ឃវត្តិតោ
ចា”តិ អនុសាវេតញ្ច។ យថា ឯកេនាចរិយេន ទ្វេ វា តយោ វា ឯកតោ
អនុសាវេតញ្ច, ឯវំ ទ្វិហិ វា តិហិ វា អាចរិយេហិ ឯកោ អនុសាវេតញ្ចតិបិ
វេទន្តិ។ ឯកេន ឧបជ្ឈាយេន ករណាភូតេន, ឯកោ ឧបជ្ឈាយោ ហុត្វាតិ វា
អត្តោ។ “ឯកបហារេនេវា”តិ ឥមិនា “ឯកតោ”តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ ទ្វេ
តិស្សោ កម្មវាចាតិ ទ្វិហិ អាចរិយេហិ ទ្វេ, តិហិ អាចរិយេហិ តិស្សោ
កម្មវាចា។ ឯកេន ឧបជ្ឈាយេន អនុសាវនេ ឯកោ វា ទ្វេ វា តយោ វា អាចរិយា
វុត្តន្តិ, នាឧបជ្ឈាយេន អនុសាវនេ បន នាធាចរិយា ឯវំ វុត្តន្តិតិ ទស្សេត្តោ អាហា
“សចេ បនា”តិ អាទិ។ តិស្សត្ថេវេតិ កម្មវាចាចរិយភូតោ តិស្សត្ថេវេ។
សុមនត្ថវស្សតិ ឧបជ្ឈាយភូតស្ស សុមនត្ថវស្ស។ ឥទន្តិ នាឧបជ្ឈាយេន

ឯកស្ស័យស្ស័យនុសាវនំ។ ឯស បដិក្ខេបោតិ “ន ត្រូវ ឆានុបជ្ឈាយេនា”តិ
ឯសោ បដិក្ខេបោ។

៦៣. ឧបសម្បទាវិធិកថា

១២៦. តំ ឧបជ្ឈន្តិ តំ ឧបជ្ឈាយំ។ “ឧបជ្ឈា”តិ ច “ឧបជ្ឈាយោ”តិ ច ហិ
អត្ថតោ ឯកំ, ព្យញ្ញនមេវ នានំ យថា “សភា សភាយ”ន្តិ។ ឯត្ថ ឧបជ្ឈាសន្នោ
រាជាធិគណោ (រុបសិទ្ធិ ៥៩៩ សុត្ត; សទ្ធិនីតិ ១១៤០ សុត្ត), ឧបជ្ឈាយសន្នោ
បុរិសាធិគណោ។ សភាសន្នោ ឥត្តិលីដ្ឋោ, សភាយសន្នោ បុល្លិដ្ឋោ វា
នបុំសកលីដ្ឋោ វា។ “វិត្ថាយន្តិ”តិ សន្នោ នាមធាតុតិ អាហ “វិត្ថទុគត្តា
ហោន្តិ”តិ។ វិត្ថសន្នោ ហិ ធម្មវាចកត្តា នាមសន្នោ, វិការេន ថនោ គត្តោ
ឯតេសន្តិវិត្ថា, ទុក្ការស្ស លោបំ កត្វា, តតោ អាយបច្ចយោ ហោតិ។ យន្តិ យំ
អន្តរាយជាតំ។ តវ សរីរេតិ តុយ្ហំ កាយេ។ “និព្ពត្ត”ន្តិ ឥមិនា “ជាត”ន្តិ ឯត្ថ
ជនធាតុយា ជននត្ថំ ធស្សេតិ, “វិជ្ជមាន”ន្តិ ឥមិនា ជនធាតុយា ចាតុភាវត្ថំ
ធស្សេតិ។ សន្តន្តិ សំវិជ្ជមានំ។ ឥតិអាធិ កថេតព្ពន្តិ យោជនា។

៦៤. ចត្តារោនិស្សយាធិកថា

១២៨. ឧបសម្បទ្ធសមនន្តរមេវាតិ ឧបសម្បន្នោ ហុត្វា សមនន្តរមេវ, ន
កាលន្តរេតិ អត្តោ។ ឯកចោរិសាតិ ឯត្ថ ចោរិសសន្នោ ឧបរិវិត្ថតេ
ភុជបមាណោ ច ចោសបមាណោ ច វត្ថុតិ។ បុរិសស្ស បមាណោ ចោរិសា,
បមាណាត្ថ លាបច្ចយោ។ នាយាតិ អាតចាភារោ។ មេតព្ពាតិ បមេតព្ពា។
“វស្សនោ”តិអាធិ “ឧតុបមាណំ អាចិត្តិតព្ព”ន្តិ ឯត្ថ អាចិត្តណាការធស្សនំ។
ឧតុនោ បមាណាន្តិ អត្ថំ និវារេន្នោ អាហ “ឯត្ថ ចា”តិអាធិ។ អរតិ បុនប្បុនំ
គច្ឆតីតិ ឧតុ, បមិយតិ សំវច្ឆរោ បរិច្ឆិដ្ឋិយតិ អនេនាតិ បមាណំ។ យត្ថកេហិ

ទិវសេហិ អបរិបុណ្ណាតិ សម្ពុទ្ធោ។ យស្សាតិ ទិវសភាគស្ស។ យោ ឧតុ
អបរិបុណ្ណា, តស្ស ឧតុនោតិ ចាបសេសោ យោជេតញ្ចោ។ “ឧតុបមាណំ
អាចិក្ខិតតំ, ទិវសភាគោ អាចិក្ខិតញ្ចោ” តិ បទានំ អបរម្មិ អត្ថវិកប្បំ
ធស្សេន្តោ អាហា “អថ វា” តិ អាទិ។ តត្ថ អយំ នាម ឧតុតិ អយំ ឧតុ វស្សនោ
នាមាតិ វា ហេមន្តោ នាមាតិ វា គិម្ពោ នាមាតិ វា។ បុព្វន្តោតិ អហស្ស បុព្វោ
បុព្វន្តោ។ តត្ថ បច្ឆិមនយោវ ចាសំសតរោ។ កស្មា? បុរិមនយេ ឧតុបរិបុណ្ណា
ទិវសភាគាចិក្ខណស្ស អភាវា, បច្ឆិមនយេ បន បរិបុណ្ណំ វា អបរិបុណ្ណំ វា
ឧតុបមាណំ អាចិក្ខិតតំ។ ឧបសម្មន្ទទិវសភាគោវ “បុព្វន្តោ” តិ វា
“សាយន្តោ” តិ វា អាចិក្ខិតញ្ចោ។ សំគីតិ ឯត្ថ សំ ឯកតោ កត្វា កាយិតញ្ចា
កថេតញ្ចាតិ សំគីតិ វចនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “ឥទមេវ សត្ថំ ឯកតោ
កត្វា” តិ អាទិ។ តត្ថ កិណ្ឌិ កី ឧតុ។ ឥទំ នាមាតិ ឥទំ នាម ឧតុ។ វទេយ្យាសីតិ
អាគន្ធកានំ វុឡ្យនវកភាវាទិញ្ញាបនត្ថំ កថេយ្យាសិ។

១២៩. ធុតិយន្តិ សហាយំ ភិក្ខុំ វា សាមណេវ វា បុរិសំ វា។ អករណីយានីតិ
ឧបសម្មន្ទេហិ អកត្តញ្ចានិ។ បណ្ណាបលាសោតិ ឯត្ថ បណ្ណាតិ សេតបីតមិស្សោ
វស្សោ, បលាសសន្នោ បណ្ណាវាចកោ, ន ហរិតវាចកោ, នាមិ
កីសុកធុមវាចកោតិ ធស្សេន្តោ អាហា “បណ្ណាវស្សោ បណ្ណោ” តិ។
បណ្ណាបលាសោតិ សមាសោបិ ព្យាសោបិ យុត្តោយេវ។ សមាសកាលេ បណ្ណា
យស្សត្ថីតិ បណ្ណា, សោយេវ បលាសោ បណ្ណាបលាសោតិ កាតញ្ចោ។ បុប្ផជលាទី
ពន្ធពីតិ ពន្ធនន្តិ វចនត្ថំ ពន្ធនសន្នោ វស្សាបរិយាយោតិ អាហា “វស្សាតោ” តិ។
បុប្ផសិលាតិ (ម. និ. អដ្ឋ. ៣.៦០) ឯត្ថ បុប្ផសន្នោ មហាន្តបរិយាយោតិ អាហា
“មហាសិលា” តិ។

១៣០. តស្សន្តិ ឧក្ខេបនីយកម្មារហស្ស ភិក្ខុនោ។ សាមគ្គីតិ
សង្ឃសាមគ្គី។ តេនាតិ ឧក្ខេបនីយកម្មារហេន ភិក្ខុនា។ សម្ពោគេតិ អាមិសេន
ច ធម្មេន ច សម្ពោគហេតុ។ ឯត្ថ សហសេយ្យបិ សង្គហិតា អាបត្តិភាវតោ។
អនាបត្តិ អនុក្ខត្តកភាវតោ ចាចិត្តិយាបត្តិយា អនាបត្តិ,
អលង្កិលក្ខណភាវតោ ទុក្ខជេន អនាបត្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

ឥតិ សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

ធាសត្តតិអធិកវត្ថុសតបដិមណ្ឌិតស្ស មហាខន្ធកស្ស

អត្ថវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

២. ឧបោសថក្ខន្ធកំ

៦៨. សន្និចាតានុជាននាទិកថា

១៣២. ឧបោសថក្ខន្ធកេ តវន្តិ ឱតវន្តិ ឯត្តាតិ តិត្ថំ, ឧទកតិត្ថំ, តិត្ថំ វិយាតិ
តិត្ថំ, លទ្ធិតិ អាហា “តិត្ថំ វុច្ឆតិ លទ្ធិ” តិ។ លទ្ធិ ហិ ពហុនំ លទ្ធិកានំ
ឱតវណ្ណជានត្តា តិត្ថំ នាម។ អញ្ញន្តិ សាសនិកលទ្ធិតោ អញ្ញំ។ ឯតេសន្តិ
បរិញ្ញាជកានំ។ ឥតោតិ ឥមស្មា សាសនិកលទ្ធិតោ។ យន្តិយំ ធម្មជាតំ។ តេសន្តិ
អញ្ញាតិត្តិយានំ បរិញ្ញាជកានំ។ តេ លភន្តិ ឯត្ថ តសធម្មោ មនុស្សវិសយោតិ
អាហា “តេ មនុស្ស” តិ។ មូគស្វករាតិ ឯត្ថ ជូលសរីរស្ស ស្វករស្ស
សទ្ធមត្តស្សបិ អភាវតោ មូគស្វករោ នាមាតិ អាហា “ជូលសរីរស្វករា” តិ។

១៣៥. អស្សន្តិ ភិក្ខុនោ។ សោតិ សម្បជានមុសាវាទោ។ កិន្តិ កិ អាបត្តិ។
ទុក្ខជន្តិ បទស្ស ទុក្ខជំ កម្មន្តិ អាសង្កា ភវេយ្យាតិ អាហា “ទុក្ខជាបត្តិ” តិ។ សា ច
ខោ ទុក្ខជាបត្តិ មុសាវាទលក្ខណេន ន ហោតីតិ យោជនា។ កេន ហោតីតិ

អាហា “ភគវតោ បនវចនេនា” តិ។ វចនេនា តិ ច “សម្បជានមុសាវាទេ កី
ហោតិ? ទុក្ខដំហោតិ” តិ (មហាវ. ១៣៥) វចនេន។ អភិរិយសមុជ្ជានា តិ អាវិ
កត្តញ្ញាយ អាបត្តិយា អករណេន អភិរិយសមុជ្ជានា។

មនុជេនា តិ មនុស្សេន។ វាចា តិ វាចាយ។ យការស្ស ហិ លោចោ។ គិរន្តិ
សន្តិ។ បរេតិ អញ្ញេ បុគ្គលេ។ វាចសិកន្តិ វាចាតោ សមុជ្ជិតំ។ អយំ បនេត្ត
យោជនា - ភិក្ខុ កេនចិ អាសន្នេ បិតេន មនុជេន វាចាយ អនាលបន្នោ ហោតិ,
បរេ ទូរេ បិតេ បុគ្គលេ សន្ធាយ គិរំ មហាសន្តំ នោ ច ភណោយ្យ, ឯវម្បិ
វាចសិកមេវ អាបន្នេយ្យាតិ។

អន្តរាយិកោ តិ ឯត្ថ ករោត្យត្ថេ ណិកបច្ចយោ តិ អាហា “អន្តរាយករោ” តិ។
“កិមត្ថាយា” តិ ឥមិនា កិស្សា តិ ឯត្ថ តទត្ថេ ចតុត្ថិតិ ទស្សេតិ, ហេតុត្ថាបិ
យុជ្ជិតវ។ សព្វត្ថា តិ សព្វេសុ “ទុតិយស្ស ឈានស្ស អធិគមាយា” តិ អាធិសុ។
ឥតិ តិ អាធិ និគមនំ។ ឧទ្ទេសតោ ចា តិ “សុណាតុ មេ ភន្តេ
សង្ឃោ” តិ អាធិ ឧទ្ទេសតោ ច។ និទ្ទេសតោ ចា តិ “ចាតិមោក្ខន្តិ
អាធិមេត” តិ អាធិ និទ្ទេសតោ ច។

១៣៦. ទេវសិកន្តិ ឯត្ថ ណិកបច្ចយោ វិច្ឆតេ ហោតិ តិ អាហា “ទិវសេ
ទិវសេ” តិ។ តតិយេ ច សត្តមេ ច បក្ខេ តិ ឯកស្ស ឧតុនោ អជ្ឈសុ បក្ខេសុ
តតិយេ ច សត្តមេ ច បក្ខេ។ “វចនតោ” តិ បទំ “វដ្តតិ” តិ បទេ ព្រាហ្មកហេតុ។
តថាវុបេ បច្ចយេ តិ តថាវុបេ វិកតិចារិត្តសម្ពាតេ បច្ចយេ។ អនុវត្តិតព្វន្តិ
អនុមតិ វត្តិតព្វំ។ វចនតោ បី តិ បិសន្នោ បុព្វេ ព្រាហ្មកហេតុ សម្បិណ្ឌា តិ។
ឯតន្តិ “យស្មី តស្មី ចាតុទ្ទសេ វា បន្ទរសេ វា ឧទ្ទិសិតុំ វដ្តតិ” តិ វចនំ។

៧១. សីមាទុជាននកថា

១៣៨. និមិត្តា កិត្តតណ្ហាតិ និមិត្តានិ កិត្តតណ្ហានិ។ និការស្ស ហិ
អាគារោ។ និមិត្តំ កតោតិ ឯសោ បព្ពតោ និមិត្តំ កតោតិ យោជនា។ ឯសេវ
នយោ បរតោបិ។ “ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិណ “បុរត្ថិមាយ ទិសាយ កី និមិត្តំ?
ចាសាលោកន្តេ, ឯសោ ចាសាលោក និមិត្ត”ន្តិ អត្ថំ អតិទិសតិ។ ឯសេវ នយោ
សេសេសុបិ។ កេវលំ បន វនឧទកេសុ “ឯតំ វនំ, ឯតំ ឧទក”ន្តិ វត្ថុតំ។ នទិយំ
“ឯសា នទី”តិ វត្ថុតំ។ ឯតុ បនាតិ ឯតិស្សំ ឧត្តរាយំ អនុទិសាយំ បន។ ហីតិ
ជលជោតកោ។ តត្ថាតិ “និមិត្តា កិត្តតណ្ហា”តិ វចនេ។ សីមមណ្ឌលន្តិ
សីមតិម្ហំ។ សម្ពន្ធន្តោនាតិ បុរិមនិមិត្តេន បច្ឆិមនិមិត្តំ សម្ពន្ធន្តេន។ ឥមិណ
ឯកន្តិកាទិវសេន និមិត្តកិត្តនំ ន វដ្តតិ និមិត្តេនបិ និមិត្តានំ សម្ពន្ធការតោតិ
នស្សេតិ។ បុរិមនិមិត្តេន បច្ឆិមនិមិត្តស្ស សម្ពន្ធសតិ អដ្ឋ ឯកំ និមិត្តំ កិត្តត្វា
ស្ស ឯកំ និមិត្តំ កិត្តត្វាតិ ឯវំ កាលន្តរេបិ និមិត្តំ កិត្តត្វា សម្ពន្ធតុំ វដ្តតិ
វនន្តិ។

បព្ពតោតិ ឯតុ បព្ពតំ វុច្ឆតិ ជន្ស, តំ ឯតស្មី អត្ថិតិ បព្ពតោ។ វាលិករាសិស្ស
សុទ្ធបំសុបព្ពតបសដ្ឋត្ថា វុត្ថំ “វាលិករាសិ បន ន វដ្តតិ”តិ។ ឥតរោបីតិ
វាលិករាសិតោ អញ្ញោបិ តិវិជោ បព្ពតោ។ ហត្ថិប្បមាណាតោតិ
អឡដ្ឋមរតនហត្ថិបមាណាតោ។ ចតុសុ ទិសាស្មតិ វិហារស្ស ចតុសុ ទិសាសុ។
ចតុហិ វា តិហិ វាតិ ឯតុ វាសន្តេន តតោ អធិកានិបិ គហោតណ្ហានិ។ ឯកេន វា
និមិត្តេនាតិ យោជនា។ ឥតោតិ បព្ពតនិមិត្តតោ។ តស្មាតិ យស្មា ឯកេន
និមិត្តេន ន វដ្តតិ, តស្មា។ តន្តិ បព្ពតំ។ តស្មាតិ ឯកស្សេវ និមិត្តស្ស កិត្តតត្ថា។
យោ បព្ពតោ អត្ថិ, តំ បព្ពតន្តិ យោជនា។ អន្តោតិ បព្ពតស្ស អន្តោ។

តតិយភាគំ វាតិ ឯត្ថ វាសន្តេន បឋមភាគោបិ ឯកទេសោបិ គហោតញ្ចោ។
តស្សាតិ តត្ថកស្ស បទេសស្ស។ តតិយភាគាធិតោ អបរំ សព្វបព្ពតំ
អន្តោកត្វា សម្មតំ ទស្សន្តោ អាហា “សច្ច”តិអាទិ។

ចាសាណានិមិត្ត ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ បសតិ យនភាវេន
ពន្ធនីតិ ចាសាណោ។ អយគុឡោបិ ចាសាណាសង្ខមេវ គច្ឆតិ តេន តស្ស
សទិសត្តា។ អយគុឡោបីតិ ឯត្ថ បិសន្តេន
តម្កកំសវដ្ឋលោហាសុវណ្ណាវជតានយោបិ សង្កណ្ឌាតិ។ យោ កោចីតិ
សីលាបវាឡមណីអាទិសុ យោ កោចិ។ ទូត្ថិសបលគុឡបិណ្ឌាបរិមាណតា
សណ្ឋានតោ គហោតញ្ចោ, ន តុលិត្វា គណានវសេន។ ឧទ្ធកតរោ ចាសាណោតិ
យោជនា។ យោ បិដ្ឋិចាសាណោ វា យោ ឧដ្ឋិចាសាណោ វាតិ យោជនា
កាតញ្ចោ - ឧត្តរវាគ្យេ តសទ្ធស្ស អនិយមនិទ្ទេសវចនត្តា
“ចាសាណាសង្ខមេវ”តិ ឯត្ថ ឯវកាវេន “ន បព្ពតសង្ខ”ន្តិ អត្ថំ ទស្សតិ។
មហាតោ បិដ្ឋិចាសាណាស្សាតិ អាយាមវិត្តារុញ្ចេនតោ មហាន្តស្ស
បិដ្ឋិចាសាណាស្ស សក្កស្ស បណ្ឌាកម្ពលបិដ្ឋិចាសាណាស្ស វិយ។ តន្តិ
បិដ្ឋិចាសាណំ។ នវដ្ឋតីតិ កិត្តតុំ នវដ្ឋតិ។ ហីតិ លទ្ធតោសដោតកោ។ តន្តិ
បិដ្ឋិចាសាណំ។ សីមាយាតិ សីមតោ។ វិហារោបីតិ ន កេវលំ និមិត្តមេវ,
វិហារោបិ។ បិដ្ឋិចាសាណោ ន កិត្តតញ្ចោតិ សម្ពន្ធោ។ កិត្តត្វាតិ ឯត្ថ
“បិដ្ឋិចាសាណា”ន្តិ យោជេតព្ពំ។

វននិមិត្ត ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ វនិយតិ
មយូរកោកិលាធិហិ សត្តេហិ សម្ពជិយតីតិ វនំ, វនន្តិ សម្ពជន្តិ ឯត្តាតិ វា វនំ។
តថោ ឯវ សារោ ឯតេសន្តិ តចសារោ, តាលនាឡិកេរាទយោ។ អាទិសន្តេន
វេណុអាទយោ សង្កណ្ឌាតិ។ អន្តោ សារោ ឯតេសន្តិ អន្តោសារោ,

សាកសាលាឈ្មោះ អាទិសទ្ធន ខុទ្ទកន្ថយោ សង្គណ្ណាតិ។

អន្តោសារមិស្សកានន្តិ អន្តោសារេហិ រុក្ខហិ មិស្សកានំ។ រុក្ខានំ វនន្តិ ឯត្ថ
អវយវអវយវិកាវេន សម្ពន្ធា វេទិតព្ពោ។ ឥមិនា តិណាវនំ រុក្ខវនន្តិ ឯត្ថ
“តិណាវនំ វន”ន្តិ វា “រុក្ខានំ វន”ន្តិ វា អត្ថំ ទស្សេតិ។ តិណាមេវ វនំ, រុក្ខោយេវ
វនន្តិ អត្ថោបិ យុជ្ជតេវ។ ចត្តារោ វា បញ្ចា វា រុក្ខាតិ ចតុបញ្ចរុក្ខា, តេ មត្តំ
បមាណមេត្តាតិ ចតុបញ្ចរុក្ខមត្តំ វនំ, តតោតិ ចតុបញ្ចរុក្ខមត្តតោ។
ឯកទេសន្តិ វនស្ស ឯកទេសំ។ វនមជ្ឈេតិ វនស្ស វេមជ្ឈេ, វនស្សបរីតិ អត្ថោ។
រុក្ខន្តរេសុ ឯវ ហិ វិហារំ ករោន្តិ។ ឯកទេសន្តិ វនស្ស ឯកទេសំ។ តត្ថាតិ វនេ។
“វិតវន”ន្តិ បទំ “កិត្តត្ថា”តិ បទេ អវុត្តកម្មំ, “ន កិត្តតត្ថ”ន្តិ បទេ វុត្តកម្មំ។

រុក្ខនិមិត្តេ ឯវំ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោតិ យោជនា។ រុក្ខិយតិ ជលាទិកាមេហិ
សំរិយតិ រុក្ខិយតីតិ រុក្ខោ, មហិយំ រុហតីតិ វា រុក្ខោ។ ជីវមានកោតិ
លោកវោហារវសេន មូលន្ត្រីរាទិហិវិតសន្តាតជីវមានកោ។ បរិណាហតោតិ
វិសាលភាវតោ។ សូចិទណ្ឌាកបមាណោតិ សូចិយា លេខនិយា
ទណ្ឌាភូតវេជ្ជបមាណោ។ សោ វេជ្ជ កនិជ្ជន្តិបមាណោតិ ទជ្ជព្ពោ។ តតោតិ
អជ្ជន្តិលុព្ពេធសូចិទណ្ឌាកបមាណាបរិណាហរុក្ខតោ។ វំសនឡកសរាវាទីសូតិ
វំសោ ច នឡកោ ច សរាវោ ច វំសនឡកសរាវា, តេ អាទយោ យេសំ
កថាលាទីនន្តិ វំសនឡកសរាវាទយោ, តេសុ។ តតោតិ វំសាទិតោ។
តំខណាម្បីតិ តស្មី និមិត្តក្ខណោបិ។ អការរណន្តិ អបមាណំ។ ឯតន្តិ
នវមូលសាខានិគ្គមនំ។ វត្ថុំ វដ្ឋតីតិ សាមញ្ញនាមេនបិ វិសេសនាមេនបិ វត្ថុំ
វដ្ឋតិ។ ឥមិនា បព្ពតាទីសុបិ “បព្ពតោ”តិ សាមញ្ញនាមេនបិ “វដ្ឋបព្ពតោ
វេបុល្លបព្ពតោ”តិ វិសេសនាមេនបិ វត្ថុំ វដ្ឋតីតិ ទស្សេតិ។

មគ្គនិមិត្ត ឯវិវិទ្យយោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ មគ្គិយតិ បដិកេហិ,
មគ្គមុឡេហិ វា អន្ទេសិយតីតិ មគ្គោ។ យោ យាទិសោ ជង្គមគ្គោ វា
សកជមគ្គោ វា វិវិដ្ឋិត្វា ទ្វេ តីណិ កាមន្តរានិ គប្បតិ, សោ តាទិសោ
ជង្គមគ្គោ វា សកជមគ្គោ វា វដ្ឋតីតិ យោជនា។ ឧក្កមិត្វាតិ បក្កមិត្វា។ យោ
ជង្គមគ្គោ ធិតរតិ, សោ ន វដ្ឋតីតិ យោជនា។ អវឡញ្ញាតិ អបរិភោគា។ គមនំ
ជនេតីតិ ជង្គោ។ ជណ្ណកោប្បកានំ មជ្ឈបទេសោ។ សហ អត្ថេន
បណិយធនេនាតិ សត្តោ, ជង្គនវិចរន្តោ សត្តោ ជង្គសត្តោ។ សកតិ
សមត្ថតិ ភារំ វហិតុន្តិ សកដោ, តេនវិចរន្តោ សត្តោ សកជសត្តោ។
ជង្គសត្តោ ច សកជសត្តោ ច ជង្គសកជសត្តោ, តេហិ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។
ឯតន្តិ និមិត្តំ។

កោណន្តិវិហារកោណំ។ គតំ បន មគ្គន្តិ យោជនា។ បរភាគេតិ វិហារំ
បរិក្ខេបិត្វា គប្បន្តេហិ ចត្វហិ មគ្គេហិ បរភាគេ។ ទសសុ នាមេស្វតិ
សតិបដ្ឋានដ្ឋកថាធិសុ អាគតេសុ “មគ្គោ បន្តោ បថោ បន្នោ” តិអាធិសុ,
អភិធានាធិសុ (ធិ. និ. អដ្ឋ. ២.៣៧៣; ម. និ. អដ្ឋ. ១.១០៦) ច អាគតេសុ “មគ្គោ
បន្តោ បថោ អន្ទោ” តិអាធិសុ ទសសុ មគ្គនាមេសុ។ យេន កេនចិ នាមេនាតិ
ឥមិនា បព្ពតាធិសុបិ “បព្ពតោ គិរិ សេលោ អន្ទិ នកោ អចលោ សិលុច្ឆយោ
សិខរី ភូធរោ” តិអាធិសុ អនេកេសុ នាមេសុ យេន កេនចិ នាមេន កិត្តតុ
វដ្ឋតីតិ ទស្សេតិ។

វម្មិកនិមិត្ត ឯវិវិទ្យយោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ ឧបចិកាហិ វមិយតិ,
សរព្វយរកោលិកាធយោ សត្តេ វមតីតិ វា វម្មិកោ។ តំទិវសជាតោតិ តស្មី
និមិត្តកិត្តិតទិវសេ ជាតោ។ តតោតិ
អដ្ឋង្គុលុព្ពេជគោវិសាលាបមាណាវម្មិកតោ។

នដីនិមិត្ត ឯវំវិនិច្ឆ័យោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ ននតិ សន្តតីតិ នដី, ននន្តោ
ឯតិ គដ្ឋតីតិ វា នដី។ យស្សាតិ ននិយា, សោតន្តិ សម្ពន្ធោ។
“អន្ធទ្ធមាស”ន្តិអាទិនា ឯកបក្ខេ តិក្ខុត្ថំ ឯកមាសេ ឯក្ខត្ថំ វស្សន្តការំ ជីបេតិ។
វិគតមត្តេ សតីតិ សម្ពន្ធោ។ “ឦទិសេ”តិ ឥមិនា “អន្ធទ្ធមាស”ន្តិអាទិអត្ថំ
អតិទិសតិ។ តិមណ្ឌលន្តិ ហេដ្ឋា ជាណុមណ្ឌលំ, ឧបរិ នាភិមណ្ឌលន្តិ
តិមណ្ឌលំ។ យត្ថ កត្តដីតិ តិត្ថេ វា អតិត្ថេ វា។ ឧនកេន តេមិយតីតិ យោជនា,
តិន្តិយតីតិ អត្តោ។ ន កេវលំ និមិត្តេយវ អយំ នដី ហោតិ, អថ ខោ
នដីចារកមនាទិកេបីតិ អាហា “ភិក្ខុនិយា”តិអាទិ។ ឥទំ “នដីចារកមនេបី”តិ
បទេនេវ សម្ពន្ធិតត្ថំ។

យា បនាតិ នដី បន, គតាតិ យោជនា។ តន្តិ នដី។ វតីន្តិ ចាឡី។ រុក្ខចានេតិ
រុក្ខស្ស មូលេ។ ឧនកញ្ច អាវរណំ អន្លេត្តវិទ្យា បវត្តតិយេវាតិ យោជនា។
យថាតិ យេនាការេន។ អបវត្តមាណ ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។

ទុព្ពដ្ឋិកាលេតិ គិម្ពសទិសេ ទុព្ពដ្ឋិកាលេ។ “និរុទកភាវេនា”តិ ឥមិនា
“អាវរណភាវេនា”តិ វិសេសនំ និវត្តេតិ។ សាតិ ឧនកមាតិកា។ សម្បានេន្តិ
ហុត្វា និច្ចំ បវត្តតីតិ យោជនា។ និមិត្តំ កាតុំ ន វដ្ឋតីតិ មនុស្សេហិ នីហជត្តា,
សយញ្ច អគមនត្តា ន វដ្ឋតិ។ យា បនាតិ ឧនកមាតិកា បន។ មូលេតិ
បឋមកាលេ។ កាលន្តវេន នដី ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ តន្តិ ឧនកមាតិកំ។

ឧនកនិមិត្ត ឯវំវិនិច្ឆ័យោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ ឧនតិ បសវតីតិ ឧនកំ។
ភូមិគតមេវ ឧនកន្តិ សម្ពន្ធោ។ តញ្ចាតិ ភូមិគតឧនកញ្ច។ អាវាជ...បេ....
សមុទ្ធាទីសុ បីតំ អបវត្តនកឧនកន្តិ យោជនា។ ឧក្ខេបិមន្តិ ឧក្ខេបិទ្វា គហិតំ។
តន្តិ វចនំ។ សូករខតាយបីតិ សូករេហិ ខតាយ វាបិយាបិ។ តំខណោញ្ចាវាតិ
តស្មី និមិត្តេ កិត្តនក្ខណេយេវ។ អាវាជោយេវ ខុទ្ទកដ្ឋេន អាវាជកំ។ តន្តិ

និមិត្តសញ្ញាករណ៍។ កាតុញ្ញាតិ សយំ កាតុញ្ញា។ ការាបេតុញ្ញាតិ បរេហិ
ការាបេតុញ្ញា។ កស្មា លាភសីមាយំ ន វដ្តតិ? លាភសីមា ហិ អញ្ញេសំ បីឡនំ
ករោតីតិ។ ឥតិ ឥមមត្តំ នយតោ ទស្សន្តោ អាហ
“សមាទសំវាសកសីមា”តិអាទិ។ ឯត្ថាតិ សមាទសំវាសកសីមាយំ។

អដ្ឋទិសំ សន្ទាយ អដ្ឋ និមិត្តានិ វុត្តានីតិ ទដ្ឋព្ភំ។ សាតិ សីមា។ ឯកេន វា
និមិត្តនាតិ យោជនា។ តិណ្ណំ និមិត្តានំ កិត្តនេ និមិត្តានំ បីតទិសំ សល្លកេត្វា
“បុរត្តិមាយ ទិសាយា”តិអាទិនា កិត្តតព្ភំ។ និមិត្តានំ សតកិត្តនេ សីមាយ
អដ្ឋទិសំ សល្លកេត្វា ឯកិស្សយបិ ទិសាយ ពហុនិមិត្តានិ កិត្តតព្ភានិ។
សិដ្ឋាជកសណ្ណានាតិ តិណ្ណំ មគ្គានំ សមាគមដ្ឋានេ សិដ្ឋាជកសណ្ណានា,
តិកោណា នាម ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ ចតុរស្សាតិ សមចតុរស្សា។
សិដ្ឋាជកសណ្ណានាតិ ចតុន្នំ មគ្គានំ សមោធានដ្ឋានេ សិដ្ឋាជកសណ្ណានា។
អឱចន្ទមុទិដ្ឋាទិសណ្ណានា បន និមិត្តានំ បីតសណ្ណានេន ហោតីតិ ទដ្ឋព្ភំ។ តន្តិ
សីមំ។ ពន្ធិតុកាមេហិ និស្សញ្ញាសមយេ ពន្ធិតព្ភាតិ សម្ពន្ធោ។
ពន្ធសីមវិហារាទន្តិ ពន្ធា សីមា ឯតេសូតិ ពន្ធសីមា, តេ ឯវវិហារាតិ
ពន្ធសីមវិហារា, តេសំ។ ទិសាចារិកភិក្ខុនន្តិ ទិសាសុ ចារិកភិក្ខុនំ។ តត្ថាតិ
តស្មី ឯកតាមខេត្ត, ភិក្ខុនំ បេសេតព្ភន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯកជ្ឈន្តិ ឯកតោ។
អញ្ញានិបីតិ សីមពន្ធកាមខេត្តតោ អញ្ញានិបិ។ មហាបទុមត្ថេរោ បន អាហាតិ
យោជនា។ តតោតិ តេហិ នាណកាមខេត្តហិ។ អាគន្តព្ភន្តិ សាមីចិទស្សនវសេន
វុត្តំ។ តេនាហ “អាគមនម្បិ អនាគមនម្បិ វដ្តតិ”តិ។ ឯកសីមការតោ វុត្តំ
“អន្តោនិមិត្តកតេហិ អាគន្តព្ភ”ន្តិ។

ឯវំ សន្និបតិ តេសុ សន្តេសុ សីមា ពន្ធិតព្ភាតិ សម្ពន្ធោ។ បរិយន្តំ កត្វាតិ
ហេដ្ឋិមបរិយន្តំ កត្វា។

បព្ពដ្ឋបសម្បទាជិន្និ ឯត្ថ កណ្ណកម្មាបុច្ឆនំ (មហាវ. អដ្ឋ. ៩៨; វិ. សង្គ. អដ្ឋ. ១៤៤) សន្ទាយ បព្ពដ្ឋាគហណំ វុត្ថំ។ ខណ្ឌសីមាតិ វិហារបច្ឆន្តំ ខណ្ឌតំ វិយ ជិន្និតំ វិយ បវត្តា សីមា ខណ្ឌសីមា។ តន្តិ ខណ្ឌសីមំ។ វត្ថំ ជានិតព្ពន្ធិ ឯត្ថ វត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “សចេ បី” តិអាធិ។ សីមន្តិ ខណ្ឌសីមំ។ យថាតិ យេនាការេន ពន្ធិយមាធនេតិ សម្ពុន្នោ។ តស្សា បមាណំ ធស្សេន្តោ អាហា “សា” តិអាធិ។ សាតិ ខណ្ឌសីមា។ អញ្ញានកម្មេ សុទ្ធិ កម្មារហេន វីសតិ ភិក្ខុ សន្ទាយ វុត្ថំ “ឯកវីសតិ ភិក្ខុ” តិ។ តតោតិ ឯកវីសតិភិក្ខុតោ។ កណ្ណន្តិបីតិ ឯត្ថ បិសន្នោ សហស្សតោ ឡី បន បតេវាតិ ធស្សេតិ។ សហស្សតោ អធិកំ កណ្ណន្តិបី វិហារបច្ឆន្ត ខណ្ឌតេ ខណ្ឌសីមាយេវ នាម។ តន្តិ ខណ្ឌសីមំ។

តត្រាតិ ខណ្ឌសីមមហាសីមាសុ អាធារេ ភុម្មំ។ អថាតិ អនន្តរំ។ ឯវន្តិ ឥមាយ អវិប្បវាសកម្មវាចាយ សម្មនិយមាធនេ។ បីតិ ជលជោតកោ។ សីមន្តិ សមាធនំវាសកសីមំ។ ន សក្ខិស្សន្តិ បឋមំ អវិប្បវាសំ អសមូហានិក្ខា សីមំ សមូហានិក្ខំ ន សក្ខិស្សន្តិ។ សីមន្តិកថាសាលាតិ ទិដ្ឋំ សីមានំ អន្តរេ វេមជ្ឈេ ឋបិតា ថាសាលា។ ចតុវគ្គលបមាណាបីតិ បិសន្នោ ឯកវគ្គលិបមាណាបី វន្តតីតិ ធស្សេតិ។

សមន្តាតិ ខណ្ឌសីមាយ សមន្តា។ អនុបរិយាយន្តេបីតិ អនុក្កមេន ខណ្ឌសីមបរិយាយន្តេបី ភិក្ខុបីតិ សម្ពុន្នោ។ តតោតិ តេហិ សីមន្តិកថាសាលាហិ, ទិដ្ឋំ សីមានំ និមិត្តានិ បឋមំ កិត្តត្វា បច្ឆា តាសុ យំ ឥច្ឆន្តិ, តំ ពន្ធិតព្ពការំ ធស្សេន្តោ អាហា “សចេ បនា” តិអាធិ។ យជិន្និតំ ពន្ធិតំ វន្តេន្តាបិ ចោរាណាចិណ្ឌំ ធស្សេតុំ វុត្ថំ “ឯវំ សន្តេបី” តិអាធិ។ ឧភិន្នម្បីតិ ទិសុ សីមាសុ បីតានំ ឧភិន្នម្បី កម្មន្តិ សម្ពុន្នោ។ បីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

ចសន្តោ វាក្យាម្ពដោតកោ។ ឯសា សីមា នាមាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ
បិដ្ឋិចាសាណាធិសុ បញ្ចសុ ឋានេសុ។ និមិត្តចាសាណា យថាឋានេ ន តិដ្ឋន្តិ
បិដ្ឋិចាសាណាស្សបរិ និមិត្តចាសាណាំ ឋបិមត្ថំ សន្ធាយ វុត្ថំ។ បិដ្ឋិចាសាណាំ
បនវិជ្ជិត្វា និមិត្តចាសាណាំ តត្ថ និខណ្ឌិត្វា យថា ឋានា ន ចាវេន្តិ, តថា
ឋបេន្តិ។ ឯវំ សន្តេ យថាឋានេ តិដ្ឋន្តិយេវាតិ ទដ្ឋព្វំ។ ន សីមាតិ សីមាយ
បថវិសន្ធារកំ ឧទកំ បរិយន្តកត្វា គតត្ថា សីមា ន ឈាយតិ។

កុដិគេហាបីតិ ឯត្ថ កុដិតិ ច គេហាន្តិ ច អគារស្សេវ នាមំ។ អគារញ្ចិ
សីតាទិទុក្ខស្ស កុដនជ្ជន ជិន្ធនជ្ជន ច នាណាទព្ភសម្ភារស្ស គហាណជ្ជន ច
កុដិគេហាន្តិវុច្ឆតិ។ កុដិ ឯវ គេហាំ កុដិគេហាំ, តស្មិម្បិ។ ភិក្ខុ អកិក្ខត្វាតិ ឥទំ
ឥដ្ឋកនារុមយំ ភិក្ខុ សន្ធាយ វុត្ថំ។ សចេ សិលាមយា ភិក្ខុ និមិត្តបកា ភវេយ្យ,
ភិក្ខុបិ កិក្ខតតញ្ចា។ អន្តោ ករិត្វាតិ កុដិគេហាស្ស ភិក្ខុយា វា អន្តោ កត្វា។
បមុខេតិ កុដិគេហាស្ស អាសិទ្ធន្តេ។ និព្វោទកបតនជ្ជានេតិ និគ្គលិត្វា ឧទកស្ស
បតនជ្ជានេ។ ឯវំ សម្មតាយ សីមាយាតិ យោជនា។

“កុដ្ឋំ អកិក្ខត្វា”តិ ឥទំ បុរិមនយេនេវ វេទិតព្វំ។ អន្តោតិ លេណាស្ស,
កុដ្ឋស្ស វា អន្តោ។ ឱកាសេតិ ឯកវីសតិយា ភិក្ខុនំ ឱកាសេ។ ឯវន្តិ
ឥមិនាការេន សម្មនិយមានេ។ អន្តោតិ ភិក្ខុយា អន្តោ។

ហេដ្ឋា ន ឱតរតីតិ ហេដ្ឋា អាកាសតលត្ថា ន ឱតរតិ។ ននុ ជម្ពេ
អនុសារិត្វា ឱតរណា ភវេយ្យ, កស្មា ន ឱតរតីតិ? ជម្ពានមុបរិ ឯកវីសតិយា
ភិក្ខុនំ ឱកាសាភារតោតិ ទដ្ឋព្វំ។ ហេដ្ឋា ឱតរណាការំ ទស្សេន្តោ អាហា “សចេ
បនា”តិអាទិ។ តុលានន្តិ ជម្ពានមុបរិ តិរិយវសេន បីតានំ វុក្ខវិសេសានំ។
ឧដ្ឋហិត្វាតិ ភូមិគោ ឧដ្ឋហិត្វា។ តុលារុក្ខេហិតិ តុលាសម្ព័ន្ធតេហិ វុក្ខេហិ។
“ឯកសម្ពន្ធន្តោ”តិ ឥមិនា ន កេវលំ តុលារុក្ខេហេវ ឯកសម្ពន្ធន្តោ, ចត្វសុ ទិសាសុ

ចតុន្ទំ ភិក្ខុនំ អញ្ញមញ្ញម្បិ សម្ពន្ធាតិ ទស្សតិ។ ហេដ្ឋាបិ ឌីតវតីតិ ភិក្ខុនមុបរិ
ឯកវីសតិយា ភិក្ខុនំ ឌីកាសបហោនកត្តា វុត្ថំ។ សចេ ចម្ពមត្តកេ... បេ...
ហោតីតិ ឥមិនា ពហូហិ ចម្ពហិ កតថាសាទស្ស ឯកេកស្មី ចម្ពមត្តកេ
ឯកវីសតិយា ភិក្ខុនំ ឌីកាសេ សតិ ហេដ្ឋា ឌីតវតីតិ ទស្សតិ។
និយ្យហកាដិស្វតិ នាគទន្តកាដិសុ។ អាទិសទ្ធន ភិក្ខុខិលានយោ សង្កណ្ណាតិ។
ភិក្ខុ ចាតិ ឥដ្ឋកន្តារុមយា ភិក្ខុ ច។ សចេ សិលាមយា ភិក្ខុ ច ចម្ពា ច ហោត្តិ,
កិត្តតញ្ញា។ ភិក្ខុលគ្គតិ ភិក្ខុសុ លគ្គ, ភិក្ខុនំ វា លគ្គជ្ជានេ។
ហេដ្ឋាថាសាទស្សតិ ហេដ្ឋាថាសាទេ “បិត” ឥតិ បទេ សម្ពន្ធា។
ហេដ្ឋាថាសាទស្ស វា ចម្ពានន្តិ យោជនា។ ហេដ្ឋា សម្ពតាយ សីមាយ ឧបរិ
អាហេហនាការំ ទស្សន្តោ អាហា “សចេ បនា” តិអាទិ។ និព្វោទកបតនជ្ជានេតិ
ធននកោដិយំ។

តត្ថាតិ តស្មី តលេ។ បិដ្ឋិថាសាលោ សីមំ ពន្ធន្តិវិយ ពន្ធន្តិតិ យោជនា។
តេនេវ បរិច្ឆេទនាតិ តេនេវ តលបរិច្ឆេទនេ។ តាលមូលបព្ពតេបីតិ ឯត្ត
តាលមូលំ នាម ហេដ្ឋា មហន្តំ ហុត្វា អនុបុព្ពេន តនុកំ ហោតិ, តេន សទិសេ
បព្ពតេបិ។ វិតានសណ្ណានោតិ ឧល្លោចស្ស សណ្ណានោ។ ចត្វសុ ទិសាសុ
និគ្គតសាខុក្ខុសណ្ណានោ វា ឧដ្ឋុក្ខុសណ្ណានោ វា ហោតិ។ យថា បព្ពតោ
វិតានសណ្ណានោ ហោតិ, ឯវំ មុទិដ្ឋសណ្ណានោ វា ហោតិ បណាវសណ្ណានោ វាតិ
យោជនា។ តត្ថ មុទិដ្ឋោ មជ្ឈេ ជូលោ ហោតិ, មូលេ ច អន្តេ ច តនុកោ។ បណាវោ
មជ្ឈេ តនុកោ ហោតិ, មូលេ ច អគ្គេ ច ជូលោ។ តេសំ សណ្ណានោ
មុទិដ្ឋសណ្ណានោ វា បណាវសណ្ណានោ វា។ ហេដ្ឋា វាតិ មុទិដ្ឋសណ្ណានស្ស
បព្ពតស្ស ហេដ្ឋា វា។ មជ្ឈេ វាតិ បណាវសណ្ណានស្ស មជ្ឈេ វា។ ទ្វេ ក្ខណ្ឌនីតិ ទ្វេ
សិខរាទិ។ ក្ខណ្ឌន្តិ ក្ខណ្ឌនំ មជ្ឈំ។ ចិនិត្វា វាតិ ឥដ្ឋកសិលាហិ ចិនិត្វា វា។ បូរេត្វា
វាតិ បំសុវាលីកាហិ បូរេត្វា វា។

សប្បដណសទិសោតិ សប្បស្ស ជណេន សទិសោ, ខុដ្ឋោ បព្ពតោតិ អត្ថោ។
អាគាសបញ្ញាវន្តិ ភិក្ខុយា អបរិក្ខិតំ អាគាសសម្ពាតំ បញ្ញាវំ។
សីមប្បមាលោកិ សទ្ធិ អន្តោសុសិវេន សីមប្បមាលោកា។ អគ្គកោដិដ្ឋិ
អគ្គសម្ពាតំ កោដិ។ សចេ បន បព្ពតស្ស ហេដ្ឋា អន្តោលេណំ ហោតីតិ
សម្ពន្ធោ។ ឧបរិមស្សតិ អន្តោលេណស្ស ឧបរិ ឋិតស្ស។ ចារតោតិ ពាហិរតោ។
អស្សតិ បព្ពតស្ស ពាហិរតិ សម្ពន្ធោ។ ឡិរតោតិ អន្តតោ។ លេណំ ហោតីតិ
សម្ពន្ធោ។ កិត្តកំ មហន្តន្តិ អាហា “សីមាបរិច្ឆេទមតិក្កមិត្វា ឋិត”ន្តិ។ កិត្តកំ
ខុទ្ទកន្តិ អាហា “សត្តបច្ឆិមសីមាបរិមាណា”ន្តិ។ តន្តិ ខុទ្ទកំ លេណំ។ អតិខុទ្ទកន្តិ
សត្តបច្ឆិមសីមាបរិមាណាការតោ អតិខុទ្ទកំ។ តតោតិ ឧបរិសីមតោ។ ពាហិរតិ
សីមតោ ពាហិរ។ “យទិ សីមប្បមាលំ, សីមា ហោតិយេវ”តិ ឥមិនា យទិ ន
សីមប្បមាលំ, ន សីមា ហោតិយេវតិ ទស្សេតិ។

តន្តិ ខណ្ឌាសីមំ។ បូរេត្វាតិ ឥដ្ឋកមត្តិកាដិហិ បូរេត្វា។ អដ្ឋំពន្ធិត្វាតិ
អដ្ឋាលកំ ពន្ធិត្វា។ ឧមដ្ឋនទីតិ ឯត្ថ ឧកាវេ ឡិការិបរិតោ, តស្មា បដិវិយំ
ឡិតរិត្វា បរិសិត្វា មដ្ឋតិ គប្បតីតិ ឧមដ្ឋាតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ ឧមដ្ឋាច សា នទី
ចេតិ ឧមដ្ឋនទី។ តត្ថាតិ ឧមដ្ឋនទិយំ។ ហេដ្ឋាបដិវិតលេ ឋិតោតិ សីមាយ
ហេដ្ឋាបដិវិតលេ ឥទ្ធិយា ឋិតោ។

សីមាមាឡុកេតិ ខណ្ឌាសីមាយ មាឡុកេ។ វដ្តុក្ខោតិ និក្រោធរុក្ខោ។
តតោតិ វដ្តុក្ខតោ។ និក្ខតចារោហោតិ បរិវុទ្ធវំ ហុត្វា រុក្ខោ អាហោហាតិ
អនេនាតិ ចារោហោ, ឯកោ មូលវិសេសោ។ និក្ខតោ ចារោហោ
និក្ខតចារោហោ។ មហាសីមំ សោធត្វាតិ ឯត្ថ សោធនំ នាម មហាសីមគតានំ
ភិក្ខុនំ ហត្ថចាសានយនំ, សីមតោ វា ពាហិករណំ។ ពាហិទ្វាតិ ទ្វិហិ សីមាហិ
ពាហិទ្វា។ “ពាហិដ្ឋា”តិបិ ចាហោ។ ពាហិ ឋិតា កាតព្វាតិ អត្ថោ។ អនាហទ្វាតិ

មហាសីមាយ បដវីតលំ វា តត្ថជាតរុក្ខាធិនិ វា ន អាហានិទ្វា។ ឯវន្តិ យថា
ខណ្ឌសីមាយ, ឯវ តថាតិ អត្ថោ។ សីមាមាឡកេតិ ខណ្ឌសីមាមាឡកេ។

សីមាមាឡកេតិ ទ្វិន្នំ សីមានំ អង្គុណោ។ សីមាមាឡកស្សាតិ កម្មស្ស
កតជ្ជានស្ស សីមាមាឡកស្ស។ វេហាសដ្ឋិតសាខាយាតិ កម្មស្ស អកតជ្ជានេ
សីមាមាឡកេ ឧដ្ឋិតាយ វេហាសេ បិតាយ សាខាយ។ តស្សាតិ ភិក្ខុនោ ចាទា
វា និវាសនចារុបនំ វាតិ សម្ពុន្ទោ។ បុរិមនយេបីតិ “សីមាមាឡកេ វដរុក្ខោ
ហោតិ” តិអាទិនា វុត្តេ បុរិមនយេបី។ តត្រាតិ បុរិមនយេ។ ឧក្ខិចាបេត្វា កាតុំ
ន វដ្ឋតីតិ ទ្វិហិ សីមាហិ ឧដ្ឋិតរុក្ខស្ស សាខា វា តតោ និគ្គតចារោហោ វា ទ្វិសុ
សីមាសុ បដវីតលំ វា តត្ថ ជាតរុក្ខាធិនិ វា អាហាច្ច បិតត្តា ឧក្ខិចាបេត្វា កាតុំ
ន វដ្ឋតិ។ អានេតព្ពោតិ ឯត្ថ ទ្វិកម្មិកាយ និធាតុយា អបធានកម្មស្ស វុត្តត្តា
“ភិក្ខុ” តិ បធានកម្មំ អដ្ឋាហរិតព្ពំ។ អព្ពុត្តច្ឆតិ អព្ពំ អាកាសំ ឧត្តច្ឆតិ។
តត្រាតិ បព្ពតេ។ កស្មា អានេតព្ពោតិ អាហា “ពជ្ឈមាណយេវ ហិ” តិអាទិ។ តត្ថ
ពជ្ឈមាណយេវាតិ កម្មវាចាយ ពជ្ឈមាណយេវ។ ឥមិនា អពទ្ធសីមា
បមាណាហិតំ ទេសំ ឱតរតីតិ ទស្សេតិ។ យំកិញ្ចីតិ យំកិញ្ចី បព្ពតាទិ។ យត្ថ
កត្ថបីតិ យស្មី កស្មីចិ ហានេ។ ឯកសម្ពុន្ទេនាតិ ពទ្ធសីមាយ ឯកសម្ពុន្ទេន។
ឥតីតិ តស្មា អានេតព្ពោតិ យោជនា។

១៤០. តីណិ យោជនានិ តិយោជនំ។ “បមាណ” ន្តិ ឥមិនា បរមសទ្ធស្ស
អតិវេកឧត្តមត្ថេ និវុត្តតិ។ ឯតិស្សាតិ សីមាយ។ សម្ពុន្ទេន ភិក្ខុនាតិ
សម្ពុន្ទោ។ កោណតោ មិនិតំ កោណាន្តិ យោជនា។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។
អាបត្តិញ្ញាតិ ទុក្ខជាបត្តិញ្ញា។

ចារយតីតិ អដ្ឋោត្តរតិ។ “កិតកាភិធមយ្យលិដ្ឋា” តិ (កច្ចាយនសារេ ៤៥
កាថាយំ) វចនតោ អភិធមយ្យភូតំ សីមំ សន្ធាយ ឥត្តិលិដ្ឋវសេន ចារាតិ វុត្តំ។

នធិយាតិ ឧបយោគត្ថេ សាមីវចនំ។ នធិន្តិ ហិ អត្ថោ។ នធិ អដ្ឋោត្ថរមាណំ សីមន្តិ
សម្ពន្ធា។ ឯត្ថាតិ នធិចារសីមាយំ។ យត្ថស្សាតិ ឯត្ថ យត្ថ អស្សាតិ បទវិភាគំ
ឧស្សេន្តោ អាហា “យត្ថ នធិយា”តិអាទិ។ “នធិយា”តិ ឥមិនា យំសទ្ធស្ស វិសយំ
ឧស្សេតិ។ ធុវនាវាតិ ឯត្ថ ធុវសន្នោ និច្ចត្ថោតិ អាហា “និច្ចសញ្ញារណានាវា”តិ។
ឥមិនា ធុវេន និច្ចេន សញ្ញារណានាវា ធុវនាវាតិ វេចនត្ថំ ឧស្សេតិ។ អស្សាតិ
ហោតិ, ភវេយ្យ វា។ នាវាយ បមាណំ ឧស្សេន្តោ អាហា “យា”តិអាទិ។ តត្ថ យាតិ
នាវា។ ចាជនបុរិសេនាតិ ឯត្ថ ចាជនំ នាម ឯកោ នាវាយ
គមន្តបករណាវិសេសោ។ សោ ហិ បជតិ នាវា គច្ឆតិ អនេនាតិ ចាជនន្តិ វុច្ឆតិ។
ជការស្ស បការំ កត្វា ចាជនន្តិបិ យុដ្ឋតេវ។ តស្ស គាហាកេន បុរិសេន សទ្ធិន្តិ
អត្ថោ។ សា នាវា នីតាតិ សម្ពន្ធា។ ឧទ្ធុ វា អនោ វាតិ នធិយា បជិសោតំ វា
ហេដ្ឋាសោតំ វា។ ថេនេហិ វាតិ ចោវេហិ វា។ កិញ្ចាបិ ហដា, បន តថាបិ អវស្សំ
លព្ពនេយ្យ, ធុវនាវាវ ហោតីតិ យោជនា។ វាតេន វាតិ មាលុតេន វា “និច្ច”តិ
សម្ពន្ធា។ វីចីហិ តវន្តេហិ។ តវន្តោ ហិ វិចិត្តាការេន ចិនោតិ វឡីតិ វីចីតិ
វុច្ឆតិ។ កិញ្ចាបិ នធិមជ្ឈំ នីតា, បន តថាបិ អវស្សំ អាហាវិតត្តា, ធុវនាវាវ
ហោតីតិ យោជនា។ ឌីតតេតិ ឌីតវិត្វា គតេ។ ថលំ ឧស្សាវិតាតិ ថលំ ឧត្តិបិត្វា
សាវិតា ចាបិតា នាវាបីតិ សម្ពន្ធា។ វិសង្កតបទរាតិ សង្កតវិវហិតជលកា វា។
ធុវនាវាវ ហោតីតិ និមិត្ត កិត្តនកាលេ និច្ចសញ្ញារណានាវត្ថោ ធុវនាវាវ
ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ តត្រាតិ “ធុវនាវា”តិវេចនេ។ និមិត្តំ វា សីមា វា
កម្មវាចាយ គច្ឆតិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ ន និមិត្តំ កម្មវាចាយ គច្ឆតិ, សីមាយ បន
អវិជាការតោ វុត្តំ “កម្មវាចាយ គច្ឆតិ”តិ។ តស្មាតិ យស្មាវ នាវាយ
អាគច្ឆន្តាបិ ភគវតា អនុញ្ញាតា, តស្មា។

យត្ថាតិ នធិចារសីមសម្ពននដ្ឋានេ។ វុក្ខសង្ឃាជមយោតិ វុក្ខសម្ពហេន
កតោ។ បទរពន្ធាតិ ជលកេហិ ពន្ធា។ សញ្ញារណាយោត្តាតិ

សញ្ញាណកម្មមោ។ ចាឡើយ “អស្ស” តិ ថានេ អដ្ឋកថាយំ “អត្ថី” តិ វុត្តត្ថា
“អស្ស” តិ បទស្ស ហោតី តិ អត្ថោយេវ ទដ្ឋត្តោ។ តំខណោញ្ញោវា តិ តស្មី
និមិត្តកិត្តក្ខណោយេវ។ វុត្តំ ជិន្និត្វា កតោតិ សម្ពុទ្ធា។ ឯកបទិកសេត្វតិ
ឯកេន បទេន គមនយោក្កោ ឯកបទិកោ, សោយេវ សេត្វតិ ឯកបទិកសេតុ។
អកប្បិយសេតុំ ទស្សន្តោ អាហា “សច្ច បណា” តិ អាទិ។ តេជានិ សេតុនា។
សញ្ញាវតុំ ន សក្កា ហោតី តិ យោជនា។

យត្ថាតិ យស្មី នទិចារសីមសម្មននដ្ឋានេ។ អភិមុខតិ ត្ថោយេវា តិ សីមាយ
អភិមុខតិ ត្ថោ ឯវ។ ធុវនាវា វា ធុវសេតុ វា អភិមុខតិ ត្ថោ ព្យាសកំ ឧទ្ធំ
អាហោបន្តោបិ អដោ ធុរោហោបន្តោបិ កប្បតី តិ ទស្សន្តោ អាហា “សច្ច” តិ អាទិ។
ព្យាសកន្តិ ឯកឧសភ ធូឧសភាទិវសេន មនំ អប្បមត្តំ។ ឧទ្ធំ វា តិ អភិមុខតិ ត្ថោ
ឧបរិ វា។ អដោ វា តិ តតោ ហោជ្ជា វា។ គាវុតមត្តព្ពន្ធវេ តិ គាវុតបមាណស្ស
ថានស្ស អព្ពន្ធវេ។

សហនិមិត្តកិត្តនិវិជនា សម្មនិវត្តវិជី ទស្សន្តោ អាហា “ឥមញ្ញ
បណា” តិ អាទិ។ ធូសុ តីវេសុ ថាតុមសក្កណោយ្យត្ថា វុត្តំ “ឯកស្មី តីវេ ឋត្វា” តិ។
តតោតិ និមិត្តតោ។ អត្តានន្តិ និមិត្តកិត្តនំ វិជយេន សន្ធាយ វុត្តំ។
បរិក្ខិបន្តោនា តិ បរិយាយន្តេន។ តស្សា តិ តត្ថកស្ស បរិច្ឆេទស្ស។ សម្មុទដ្ឋានេ តិ
អដោសោតេ នទិតីវេ ឋិតស្ស និមិត្តស្ស សម្មុទដ្ឋានេ។ តតោតិ និមិត្តតោ។
តស្សា តិ តត្ថកស្ស បរិច្ឆេទស្ស។ សម្មុទ នទិតីវេ និមិត្តំ អត្ថី តិ សម្ពុទ្ធា។
សង្ឃិ ជេតព្ពន្ធិ សម្មនិវត្តំ។ អថា តិ និមិត្តកិត្តនតោ បច្ឆា។ “សព្វនិមិត្តានំ អន្តោ
ឋិតេ ភិក្ខុ ហត្ថចាសគតេ កត្វា” តិ ឥទំ សព្វំ ឯកំ កាមខេត្តំ ព្យាបេត្វា
សម្មនិវត្តការំ សន្ធាយ វុត្តំ។ សច្ច សកលំ កាមខេត្តំ អព្យាបេត្វា ឯកទេសេ
សម្មនិវត្តំ ហោតិ, និមិត្តតោ ពហិ ឋិតេ ភិក្ខុ ហត្ថចាសគតេ កត្វា

សម្មាសម្ពុទ្ធា។ កម្មន្តិ សីមសម្មតិកម្មំ។ “បេត្វា នទិ”ន្តិវចនស្ស ការណំ
ទស្សន្តោ អាហា “នទិ បនពន្ធសីមសម្ពុទ្ធិំ ន កច្ចតិ”តិ។

ធិបកោ ហោតីតិ ឯត្ថ ធិចោតិ អន្តរធិចោ។ សោ ហិ យស្មា ជលមជ្ឈេ
ធិប្បតិ, យស្មា ច ទិដ្ឋា អាចោ ឯត្ថ សន្តតិ, តស្មា ធិចោតិ វុច្ចតិ, សោយេវ
ខុទ្ទកជ្ជន ធិបកោ។ កកា រោ ហិ ខុទ្ទកត្ថវាចកោ។ តន្តិ ធិបកំ។ អត្តនាតិ
វិនយជវេន។ ឡិមន្តេ ច ចារិមន្តេ ចាតិ អនោសោតេ នទិតីវេ បិតស្ស ធិមិត្តស្ស
សម្មុខេ ឡិមន្តេ ច ចារិមន្តេ ច។ បរតីវេ ធិមិត្តំ កិត្តត្វាតិ សម្ពន្ធា។ កិស្ស
សម្មុខជ្ជានេ ធិមិត្តន្តិ អាហា “នទិយា ឡិមតីវេ ធិមិត្តស្ស សម្មុខជ្ជានេ”តិ។
តតោតិ ធិមិត្តតោ។ សម្មុខា ធិមិត្តំ អត្តតិ សម្ពន្ធា។ ចារិមន្តេ ច ឡិមន្តេ ចាតិ
បរតីវេ ឧបរិសោតេ បិតស្ស ធិមិត្តស្ស សម្មុខេ ចារិមន្តេ ច ឡិមន្តេ ច។
បឋមកិត្តិតធិមិត្តនាតិ ឡិមតីវេ ឧបរិសោតេ បឋមំ កិត្តិតេន ធិមិត្តេន។ ឯកា
សីមា ឥមស្សាតិ ឯកសីមា, ធិបកោ។ “តីវទ្ធយញ្ញា”តិ បទមបេក្ខិត្វា
“ឯកសីម”ន្តិ សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ វុច្ចមនបេក្ខិត្វា “ឯកសីមា”តិបិ និច្ចឥត្តិលិដ្ឋវសេន
ចាហោ អត្ថិ។

ឧទ្ធុ វា អនោ វាតិ ឯត្ថ វាសន្តោ អនិយមវិកប្បត្តោ។ អថាតិ តស្មី
អធិកតវេ សតីតិ យោជនា។ វិហារសីមបរិច្ឆេទធិមិត្តស្ស ឧដុកមេវាតិ សចេ
ធិបកោ អនោ អធិកតរោ ហោតិ, ឡិមតីវេ អនោសោតេ បិតស្ស
វិហារសីមបរិច្ឆេទធិមិត្តស្ស ឧដុកមេវា។ សិខន្តិ សិដ្ឋំ។ តញ្ញា សិខំ មត្តកំ វាតិ
កណ្ណាតីតិ សិខន្តិវុច្ចតិ។ តតោតិ ធិបកស្ស ចារិមន្តធិមិត្តតោ។
បរតីវេ ធិមិត្តានិ កិត្តត្វាតិ សម្ពន្ធា។ អយំ ធិបកស្ស វិហារសីមបរិច្ឆេទតោ
អនោ អធិកតវេ វិនិច្ឆយោ។ ឧទ្ធុ អធិកតវេបិ ឥមីនានុសារេន វេទិតញ្ញាតិ សោ

ន ធន្យតោ។ បព្ពតសណ្ឋានាតិ បព្ពតេន សមំ វាជំ ឯតិស្សាតិ
បព្ពតសណ្ឋានា។

ឧទ្ទម្បិ អនោបិទិ បិសន្នោ សមុច្ចយត្ថោ។ ឧភោបិ សិខរានិទិ ឧទ្ទំ សិខរំ,
អនោ សិខរន្តិ ឧភោបិ សិខរានិ។ មុទិដ្ឋសណ្ឋានាតិ មូលេ ច អគ្គេ ច តនុកស្ស
មន្មេ ជូលស្ស មុទិដ្ឋស្ស សណ្ឋានា។

សព្ពបឋមេន នយេនាតិ ឧទ្ទំ អធិកនយស្ស, អនោ អធិកនយស្ស,
ឧទ្ទំអនោអធិកនយស្ស ចាតិ សព្ពេសំ នយាជំ បឋមេន វិហារសីមទីបកានំ
សមេន នយេន។ បណាវសណ្ឋានាតិ មូលេ ច អគ្គេ ច ជូលស្ស មន្មេតនុកស្ស
បណាវស្ស សណ្ឋានា។

៧២. ឧចាសថាគារាទិកថា

៧២១. អនុបរិវេណិយន្តិ ឯត្ថ អនុសទ្ធស្ស វិច្ឆតំ, បរិវេណាសទ្ធស្ស ច
លិដ្ឋវិបល្លាសភាវំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “តស្មី តស្មី បរិវេណា”តិ។ បរិវេណាសន្នោ ហិ
នបុំសកលិដ្ឋោ, ឥធ បនលិដ្ឋវិបល្លាសំ កត្វា ឥត្ថិលិដ្ឋវសេន វុត្ថំ។ “សន្នេតំ
អកត្វា”តិ ឥមិធា អសន្នេតេនាតិ បទស្ស កិរិយាវិសេសនត្ថំ ទីបេតិ។
“កម្មវាចាយា”តិ ឥមិធា សម្មហនិក្ខាតិ បទស្ស ករណំ ទស្សេតិ។

៧២២. យតោតិ ឯត្ថ តោបច្ចយស្ស ការណាត្ថេ បវត្ថភាវំ ទស្សេន្តោ អាហ
“យស្មា”តិ។ “ហត្ថចាសេ”តិ ឥមិធា ហត្ថចាសតោ ពហិ និសិន្នេ អកតោវស្ស
ឧចាសថោ ហោតិទិ ទស្សេតិ។ អស្សាតិ ភិក្ខុនោ។ វត្ថុវសេនាតិ
អជ្ឈប្បត្តិវសេន។ ឧចាសថស្ស បមុខស្ស អព្ភោកាសេ វា មាឡ កាធិសុ វាតិ
សម្ពន្ធា។ និមិត្តបកា វា អនិមិត្តបកា វាតិ ហេដ្ឋា អជ្ឈសុ និមិត្តសុ វុត្ថា
និមិត្តបកា វា អនិមិត្តបកា វា បព្ពតាទយោ វា អព្ភោ វា កិត្តតព្ភា។

បឋមតវំ ន អាគច្ឆតិ, ធុក្កជន្តិ ឧចោសថេ យោសិយមាទេ បឋមតវំ ន
អាគច្ឆតិ, ធុក្កជំ វិហារស្ស មជ្ឈេ ហោតីតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ ចោរាណកេ
អាវាសេ។ តត្ថាតិ ចោរាណកេ អាវាសេ។ អសម្ពាធាតិ សង្ឃស្ស
និសង្ឃជ្ជានបហោនកោ។ តត្ថាតិ បច្ឆា ឧដ្ឋិតេ អាវាសេ។

សព្វេសំ និសង្ឃជ្ជានន្តិ យោជនា។ តត្ថាតិ ថេរស្ស វិហារេ។ សោតិ ថេរស្ស
វិហារេ។ ឯត្ថាតិ តុម្កាកំ វិហារេ។ សព្វេសំ ឌុកាសោ នត្ថីតិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថាតិ
តំ អសុកំ នាម អាវាសំ។ “វដ្ឋតី”តិ វត្តព្ពន្ធិ យោជនា។ តស្សាតិ ថេរស្ស។

៧៤. អវិប្បវាសសីមាទុជាននកថា

៧៤៣. អន្ធករិទ្ធិ នាមាតិ តស្ស កាមស្ស នាមំ។ តន្តិ អន្ធករិទ្ធិ។ ថេរោតិ
មហាកស្សបត្តោ។ តតោតិ អន្ធករិទ្ធិតោ។ ឥមីនា “អន្ធករិទ្ធិ”តិ ឯត្ថ
និស្សក្កតេ និស្សក្កវចនន្តិ ទស្សេតិ។ ឧចោសថន្តិ តទតេ ឧបយោគវចនំ។
ឧចោសថត្ថាយាតិ ហិ អត្ថោ។ អន្ធករិទ្ធិ រាជគហំ អាគមនស្ស ការណំ
ទស្សេន្តោ អាហា “រាជគហំ ហិ”តិ អាទិ។ តត្ថ ហិ តិ យស្មា។ អន្ធករិទ្ធិ វិហារំ
អត្ថោ កត្វា “អជ្ឈរស មហាវិហារា”តិ វុត្តំ។ នេសន្តិ អជ្ឈរសន្តិ មហាវិហារានំ។
សង្ឃស្ស សាមគ្គិទានត្ថន្តិ ឯត្ថ សង្ឃស្ស សាមគ្គិទានំ អត្ថនោ ឧចោសថកិច្ចំ
សិទ្ធិ។ តស្មា ចាឡិយំ “ឧចោសថំ អាគច្ឆន្តោ”តិ វុត្តំ។ “សិប្បិយំ នាមា”តិ
ឥមីនា នទី តរន្តោតិ ឯត្ថ នទិយា នាមំ ទស្សេតិ។ មនំ វុទ្ធាតិ ឯត្ថ មនន្តិ
និចាតោ ព្យាសកត្ថោតិ ទស្សេន្តោ អាហា “ព្យាសក”ន្តិ។ “អប្បមត្ត”ន្តិ ឥមីនា
“ព្យាសក”ន្តិបទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ “វុទ្ធាភារោ”តិ ឥមីនា ភាវបច្ចយេនវិនា
ភាវត្ថោ ញាតត្ថោតិ ទស្សេតិ។ ចណ្ឌោតិ ខរេន។ តត្ថាតិ នទិយំ។
អមនសិករោត្តោតិ “ចណ្ឌោសោត”ន្តិ អាភោគំ អករោត្តោ។ ន បន វុទ្ធាតិ ន

បន មហាវុទ្ធោ។ ឧទកញ្ញាហតានីតិ ឧទកេន អភិអាហតានិ។ អស្សាតិ
ថេរស្ស។ អល្លានីតិ តិណ្ហានិ។

១២២. បុរិមកម្មវាចាតិ “សម្មតា សា សីមា សង្ឃេន តិច័រេន
អវិប្បវាសា”តិ បុរេ វុត្តា កម្មវាចា។ អយមេវាតិ “ឋបេត្វា តាមព្វ
តាមុបចារព្វា”តិបទំ បក្ខិបិទ្វា អនុបញ្ញត្តា អយមេវ កម្មវាចា។ អយន្តិ
បច្ឆិមកម្មវាចា។ ហិ យស្មា ភិក្ខុនិសង្ឃោ អន្តោគាមេ វសតិ, តស្មា បុរិមាយេវ
វដ្តតីតិ យោជនា។ យទិ វុត្តិ យទិ ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស អយំ បច្ឆិមកម្មវាចា វដ្តនំ
សិយា ភវេយ្យ, វុត្តំ សតីតិ យោជនា។ សោតិ ភិក្ខុនិសង្ឃោ។ ឯតាយ
កម្មវាចាយាតិ បច្ឆិមកម្មវាចាយ។ នលកេយ្យាតិ អន្តោគាមេ វសនត្តា
តិច័រេបរិហារំ នលកេយ្យ។ កី នលភតិយេវាតិ អាហា “អត្ថិ ចស្ស
បរិហារោ”តិ។ អស្សាតិ ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស។ ទ្វេបិ សីមាយោតិ
សមាទសំវាសកសីមា ច អវិប្បវាសសីមា ចាតិ ទ្វេបិ សីមាយោ។ តត្ថាតិ
ភិក្ខុភិក្ខុនិសុ។ តស្សាតិ ភិក្ខុនំ សីមាយ។ ឯសេវ នយោតិ ភិក្ខុនំ សីមំ
អន្លោត្តិវាចិ អន្លោបរិសិទ្ធាចិ ភិក្ខុនំ សីមាយ សម្មនេ ឯសេវ នយោ។ ឯតេតិ
ភិក្ខុភិក្ខុនិយោ។ សាមញ្ញត្តា ហិ បុល្លិដ្ឋេន វុត្តំ។ ឯត្ថ ចាតិ “ឋបេត្វា តាមព្វ
តាមុបចារព្វា”តិបទេ ច។ សង្កហោ វេទិតព្ពោ, កស្មា? តាមេន និគមនគរានំ
ឯកលក្ខណត្ថា។

បរិក្ខេបោកាសោតិ បរិក្ខេបោហោកាសោ។ តេស្សតិ
តាមតាមុបចារេសុ។ បរិហារន្តិ ច័រេវិប្បវាសអាបត្តិអបនយនំ។ “ឥតី”តិអាទិ
និគមនំ។ ឯត្ថាតិ សមាទសំវាសកអវិប្បវាសសីមាសុ។ អត្ថនោ ធម្មតាយាតិ
អត្ថនោ សភាវេន។ យត្ថាតិ យស្មី ហនេ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តស្សាតិ
អវិប្បវាសសីមាយ។ វិសុន្តិ សមាទសំវាសកសីមតោ ចាដក្កំ។ តត្ថាតិ ជ្ជិសុ

សីមាសុ។ អវិប្បវាសាយាតិ អវិប្បវាសសីមាយ។ តន្ត្រី កាមំ។ សាតិ
អវិប្បវាសសីមា។ សម្មតាយ សីមាយាតិ អវិប្បវាសសីមាយ សម្មតាយ
សតិយាតិ សម្ពន្ធោ។ សម្មតតោ បច្ឆាតិ វា យោជនា។ និវិសតីតិ និវាសត្តាយ
វិសតិ បរិសតិ។ សោមីតិ គាមោមិ។ សីមសង្ខ័យេវាតិ
អវិប្បាសសីមវេហារមេវ។ អធិដ្ឋិតតេជីវិកា ភិក្ខុ បរិហារំ លក្ខន្តិតិ
អធិប្បាយោ។ យថា បច្ឆា និវិដ្ឋោ គាមោ សីមសង្ខ័យេវ គន្ធិតិ, ឯវន្តិ យោជនា។
“បរិសិស្សាមា”តិ គេហានិ កតានិ, “បរិសិស្សាមា”តិ អាលយោមិ អត្ថិតិ
យោជនា។ អាលយោមីតិ អបេក្ខាមិ។ អបរិដ្ឋាតិ គេហានិ អបរិដ្ឋា។ គេហមេវ
ធម្មត្វាតិ គេហំ ធម្មត្វា ឯវ។ ឥមិនា គេហោ ធម្មតេ សត្តំ ធម្មតមេវាតិ ទស្សតិ។
បរិដ្ឋំ វា អគតំ វា ឯកម្មិ កុលំ អត្ថិ សចេតិ យោជនា។ ឯតុ ច “ឯកម្មិ កុលំ
បរិដ្ឋំ វា”តិ ឥទំ នវតាមំ សន្ធាយ វុត្តំ។ “ឯកម្មិ កុលំ អគតំ វា”តិ ឥទំ
ចោរាណកតាមំ សន្ធាយាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

តត្រាតិ “វុត្តំ ជានិតព្ព”ន្តិវចនេ។ អវិប្បវាសសីមាយន្តិ មហាសីមាយ។ សា
ឯវ ហិ យស្មា អវិប្បវាសកម្មវាចាយ ពហុលបយោជនា ហោតិ, តស្មា
អវិប្បវាសសីមាតិ វុច្ចតិ។ ឥតរាយាតិ អវិប្បវាសសីមាយ។ តត្តាតិ តាសុ ធូសុ
សីមាសុ។ និរាសង្កដ្ឋានេសុ បត្វាតិ ចេតិយផ្កណាទីនំ ខណ្ឌាសីមាយ
អនោកាសត្តា វុត្តំ។ ខណ្ឌាសីមញ្ញិ សម្មនន្តា ចេតិយផ្កណាទីដ្ឋានំ បហាយ
អញ្ញាស្មី វិវិត្តាកាសេ វិហារបច្ឆន្តំ ខណ្ឌិត្វា សម្មនន្តិ។ សម្មហានិតុន្តិ
អវិប្បវាសសីមំ សម្មហានិតុំ។ បដិពន្ធិតុំ ន សក្ខិស្សន្តេវាតិ អវិប្បវាសំយេវ
ជានិត្វា ខណ្ឌាសីមាយ អញ្ញាតត្តា បដិពន្ធិតុំ ន សក្ខិស្សន្តេវ។ សីមសម្ពេទន្តិ
ខណ្ឌាសីមអវិប្បវាសសីមានំ សម្ពេទំ។ សាសនន្តរធានេន វាតិ សត្តុ អាណាយ
អន្តរធានេន វា។ សាធុកំ បនាតិ និក្ខន្ធិំ បន។

៧៦. កាមសីមាទិកថា

១៤៧. ឧបោសថកម្មស្ស វិសុំ គហិតត្តា សេសកម្មវសេន
សមាទសំវាសកតា គហិតត្តា គោតលីពទ្ធនយេន វា ចារិសេសនយេន វា។
តន្តិ សមាទសំវាសឯកុបោសថការំ។ “អបរិច្ឆិទ្ធាយា”តិ ឥមិនា អដ្ឋបិតាយាតិ
ឯត្ថ ឋបធាតុយា អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ។ កាមំ វា និគមំ វាតិ ឯត្ថ នគរំ កេន
សង្កហិតត្តិ អាហា “កាមគ្គហណោន ចេត្តា”តិ អាទិ។ តត្ថ ឯត្តាតិ “កាមំ វា និគមំ
វា”តិ ចាបេ, កាមគ្គហណោនាតិ សម្ពន្ធា។ អថ វា ឯត្តាតិ កាមនិគមនគរេសុ,
នគរម្បីតិ សម្ពន្ធា។ កាមាទីនំ បរិច្ឆេទំ វិត្តារេន ទស្សេន្តោ អាហា
“តត្ថា”តិ អាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ កាមនិគមនគរេសុ។ កាមភោជកាតិ កាមំ
ភុញ្ញន្តិ កាមភោជកា។ ពលិន្តិ ករំ។ សោ ហិ តំ និស្សាយ កាមភោជកា
ពលិន្តិ ជីវន្តិ អនេនាតិ ពលិតិ វុច្ឆតិ។ យម្បិ ឯកំ បទេសំ បរិច្ឆិទ្ធា ទេតីតិ
យោជនា។ កាមខេត្តតិ រញ្ជោ អាណា ខិបិយតិ ឯត្តាតិ ខេត្តំ, កាមោយេវ ខេត្តំ
កាមខេត្តំ, តស្មី។ អយម្បីតិ អយំ បទេសោបិ។ សោបីតិ បទេសោបិ។ វិសុំ កាមោ
នាមាតិ យោជនា។ សោបិ វិសុំ កាមោ កាមសីមា ហោតិ យេវាតិ យោជនា។ វិសុំ
បរិច្ឆិទ្ធា ទិដ្ឋោ កាមោ វិសុំ កាមោ។ តស្មាតិ យស្មា វិសុំ កាមោ ហោតិ, តស្មា។
សា ចាតិ វិសុំ កាមសីមា ច។ ឥតរាតិ វិសុំ កាមសីមតោ អញ្ញា
បកតិ កាមនគរនិគមសីមា ចាតិ យោជនា។

ឯវន្តិ “អសម្មតាយ ភិក្ខុវេ”តិ អាទិនា ចាបេន។ តន្តិ សីមបរិច្ឆេទំ។
អបរិច្ឆិទ្ធាតិ រាជូហិ អបរិច្ឆិទ្ធា “អជីបទេសេ”តិ ឥមិនា នត្តិ កាមោ ឯត្តាតិ
អកាមកោតិ វេចនត្ថស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ វិជ្ជាជិវិសទិសេតិ វិគតំ អគ្គិនោ
ឈាយនមេត្តាតិ វិជ្ជា, ចោរាទយោ មនុស្ស អាភុសោ ជវន្តិ បីឡយន្តិ ឯត្តាតិ
អាជីវិ វិជ្ជា ច សា អាជីវិ ចេតិ វិជ្ជាជិវិ, តាយ សទិសេ វិជ្ជាជិវិសទិសេ។ ឯត្ថ

បុរិមនយេ គាមាធិហិ អាសន្នោ វា ហោតុ, អនាសន្នោ វា តេហិ អបរិច្ឆិទ្នោ
អជីបទេសោ គហោតញ្ចា។ បច្ឆិមនយេ ទូរោ មនុស្សនំ អនាគមនបថោ
អាជីបទេសោ គហោតញ្ចាតិ អយមេតេសំ វិសេសោ។ អស្សាតិ ភិក្ខុនោ។
សមន្តាតិ សមន្តតោ។ អយំ សីមាតិ អយំ សត្តព្ពន្ធសីមា។ តត្ថាតិ សត្តសុ
អព្ពន្ធរេសុ។ សមន្តា ឋិតស្ស វា និសិន្នស្ស វា អព្ពន្ធរេ អន្តោកោដ្ឋាសេ ជាតំ
អព្ពន្ធនំ អជ្ឈីសហត្ថបមាណំ។

យា កាចិ នទី អសីមាវ ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ នទីសីមលក្ខណបត្តាតិ
នទីសីមលក្ខណំ បត្តា។ ឥមិនា សីមលក្ខណំ អបត្តា នទី ពន្ធិយមាណា សីមាវ
ហោតីតិ ទស្សេតិ។ សាវជារណោន “អត្តនោ សភាវេនេវា”តិ ឥមិនា ភិក្ខុនំ
ពន្ធនភាវេនាតិ អត្តំ និវត្តេតិ។ ឯត្ថាតិ នទិយំ។ ឯត្ថាតិ ជាតស្សរេសមុទ្កេសុ។
យេន កេនចីតិ អន្តមសោ តិរច្ឆានគតេនបិ យេន កេនចិ។ ខណ៌ត្វា អកតោ
សយំជាតោតិ សម្ពន្ធោ។ ឥទំ ហោតុអន្តោគជរិសេសនំ។ ខណ៌ត្វា អកតត្ថាតិ
ហិ អត្តោ។ សយំជាតោតិ សយមេវ ជាតោតិ វេកាវោ យោជេតញ្ចា។ តេន វុត្តំ
“យេន កេនចិ ខណ៌ត្វា អកតោ”តិ។ សោញ្ញាតិ សំ ឧកោតិ បទវិភាគោ
កាតញ្ចា។ តត្ថ សំសន្នោ សមន្តត្ថវាចកោ, ឧភសន្នោ បូរណត្ថវាចកោ។ តស្មា
សមន្តតោ អាគតេន ឧទកេន ឧភតិ បូរតិ ឯត្ថាតិ សោញ្ញាតិ វេចនត្ថោ
កាតញ្ចា។ តេន វុត្តំ “សមន្តតោ អាគតេន ឧទកេន បូរតោ តិដ្ឋតី”តិ។

តត្ថាតិ នទីសមុទ្ធជាតស្សរេសុ, អាធាវេ ភុម្មំ។ យំសន្នោ ហំនិសយោតិ
អាហា “យំ ហំន”ន្តិ។ មជ្ឈិមស្សាតិ ថាមមជ្ឈិមស្ស។ វក្ខតិ ហិ
“ថាមមជ្ឈិមេនា”តិ។ “សមន្តតោ”តិ ឥមិនា សមន្តាតិ ឯត្ថ និស្សក្កតេ
និស្សក្កវេចនន្តិ ទស្សេតិ។ “ឧទកុក្ខេបេនា”តិ ឥមិនា ឧទកុក្ខេបាតិ ឯត្ថ
ករណតេ និស្សក្កវេចនន្តិ ទស្សេតិ។ ឧទកំ ឧក្ខិបិត្វា ទិបិយតិ ឯត្ថាតិ

ឧទកុក្ខោ។ “បរិច្ឆេទ”ន្តិ ឥមិនា ចាបសេសំ ទស្សេតិ។ អក្ខុដុត្តាតិ ឯត្ថ
អក្ខោតិ ចាសកោ។ សោ ហិ អកតិ កុដិលំ គប្បតិ អនេនាតិ អក្ខោតិ វុច្ចតិ,
ធរន្តិ មរិយាធមតិក្កម្ម កីឡាទិបសុតំ គប្បន្តិតិ ដុត្តា, អក្ខុសុ ដុត្តា អក្ខុដុត្តា។
ធារុគុដ្ឋន្តិ សារធារុមយំ គុដ្ឋំ។ “វាលុកំ វា”តិ ឥមិនា “ឧទកុក្ខោ”តិ ឯត្ថ
ឧបលក្ខណំ ទស្សេតិ។ យត្ថាតិ យស្មី បទេសេ។ អយន្តិ បទេសេ។ តស្សាតិ
ឧទកុក្ខោបស្ស។

ឯត្ថាតិ នទិសមុទ្ធជាតស្សវេសុ។ មុខទ្វារន្តិ សមុទ្ធានិទំ មុខសង្វាតំ ទ្វារំ។
សព្ពត្ថាតិ សព្ពាយ នទិយំ។ បេរវាទំ ទស្សេន្តោ អាហា “យំ បនា”តិអាទិ។
“យោជនំ...បេ.... វដ្តតិ”តិ យំ បន វចនំ មហាសុមត្ថវេន វុត្តន្តិ យោជនា។
តត្រាបីតិ យោជននទិយម្បិ។ បដិក្ខត្តាការំ វិត្តាវេន្តោ អាហា “ភគវតា
ហី”តិអាទិ។ នទិយា បមាណាន្តិ នទិយា គម្ពីរបមាណាមេវ, ន
អាយាមវិត្តារបមាណាន្តិ អត្ថោ។ “ន យោជនំ វា អទ្ធយោជនំ វា”តិ វចនម្បិ
ឥនមេវ សន្វាយ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ កិញ្ចាបិ អាយាមវិត្តារបមាណំ ន វុត្តំ, បកវតោ
បន យាវ មុខទ្វារា អាយាមវិត្តារវសេន កម្ពំ កាតុំ បហោនកនទីយេវ
គហោតញ្ញាតិ ទដ្ឋញ្ញា។ យា នទិតិ សម្ពន្ធា។ ឥមស្ស សុត្តស្សាតិ
“តិមណ្ឌល”ន្តិអាទិកស្ស ឥមស្ស សុត្តស្ស។ បកវតោតិ សមុទាគមតោ។
ឯត្ថាតិ នទិយំ។ សព្ពេហិ ភិក្ខុហិ ឋបេតញ្ញោតិ សម្ពន្ធា។ តតោតិ
ឯកឧទកុក្ខោបតោ។

កិត្តកា បរិបុណ្ណា ហោតីតិ អាហា “សមតិត្តិកា”តិ។ តិត្ថេន សមំ
បរិបូរតីតិ សមតិត្តិកា។ ឧទកសាជិកំ និវាសេត្វាបីតិ បិសន្នោ
“អនិវាសេត្វាបី”តិ ទស្សេតិ។ ឧទកសាជិកំ អនិវាសេន្តោបិ វត្ថេន
អវិជាការតោ អញ្ញំ និវាសេត្វាតិ អត្ថោ គហោតញ្ញោ។ នាវាយ ឋត្វា ករិយមាទេ

ក៏ គច្ឆន្ទិយាបិ នាវាយ កាតុំ វដ្តតីតិ អាហា “គច្ឆន្ទិយា បនា” តិអាទិ។
“កស្មា” តិអាទិនា ការណំ ទស្សេតិ។ ហីតិ យស្មា។ តន្តិ ឧទកុក្ខេបមត្តំ។ ឯវំ
សតិ... បេ... អនុសាវនា ហោតិ, តស្មា គច្ឆន្ទិយា នាវាយ កាតុំ ន វដ្តតីតិ
យោជនា។ “តស្មា” តិអាទិនា លទ្ធកុណំ ទស្សេតិ។ ន កេវលំ នាវាយ មេវាតិ
ទស្សេន្តោ អាហា “អន្តោនទិយ” តិអាទិ។

រុក្ខស្សាតិ អន្តោនទិយំ ជាតស្ស រុក្ខស្ស។ សាខា វា បតិដ្ឋិតាតិ សម្ពន្ធោ។
សីមំ វា សោធម្មតាតិ វិហារសីមគាមសីមាសុ បីតានំ
ហត្ថចាសានយនពហិករណាវសេន សីមំ វា សោធម្មតា។ ជាតរុក្ខស្ស
បរិដ្ឋសាខាយ វា ចារោហេ វាតិ សម្ពន្ធោ។ អស្សាតិ ពហិនទិតីវេ ជាតរុក្ខស្ស។
តត្ថាតិ ខាណុកេ។

តស្សាតិ ចាសាណាធិបកស្ស។ បុព្វេ វុត្តប្បការេតិ បុព្វេ នទីនិមិត្តដ្ឋានេ
“អនុទូមាស” តិអាទិនា (មហាវេ. អដ្ឋ. ១៣៨) វុត្តប្បការេ។ សោតិ
ចាសាណាធិបកោ។ បុន សោតិ ចាសាណាធិបកោយេវ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

អារវណាត្ថិ ចាឡិ។ តន្តិ អារវណំ។ អារវណេន វា កោដ្ឋកពន្ធន វា
ហេតុក្ខតេន, បច្ឆិដ្ឋតីតិ សម្ពន្ធោ។ កោចិ អារវណាប្បទេសោ អន្លោត្តរិយតីតិ
សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ អារវណាប្បទេសេ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ “ហេដ្ឋាចាឡិ
ពន្ធា” តិ ឥទំ នទីវិនាសេត្វា តទ្យាកករណាការទស្សនំ។ ឯត្ថាតិ នទិយំ,
តទ្យាកេ វា។ ធម្មិតមោទកត្ថិ តទ្យាកករណត្ថំ ឯកេន វារិមគ្គេន ធម្មិតំ ឧទកំ។
ទេវេ អវស្សន្តេតិ ទុព្ពដ្ឋិកាលត្ថា វស្សន្តកាលេបិ ទេវេ អវស្សន្តេ។ សាតិ
នទិតោ នីហជមាតិកា។ កាលន្តវេនាតិ អញ្ញេន កាលេន។ ឧប្បតិក្ខាតិ
គាមនិគមានំ ឧបរិ បតិក្ខា។ បរត្ថតីតិ បុព្វេ វុត្តបការេ វស្សកាលេ ចត្តារោ
មាសេ អញ្ញាច្ឆិដ្ឋា សន្មតិ។ វិហារសីមត្ថិ វិហារសម្ពន្ធពន្ធសីមំ។

សមុទ្របីតិ បិសន្តោ នទិមបេក្ខតិ។ តត្ថាតិ បទេសេ។ ឡុតិវត្ថាតិ ហេដ្ឋា
តិវត្ថា។ “ឡុសិវត្ថា”តិបិ ចាហេ, អយមេវត្ថោ។ សណ្ឋាបាដ្ឋតិ ឧទកេន សម័
តិដ្ឋន្តិ។ សោតិ បទេសោ។ ឧទកន្តតោតិ ឧទកកោដិតោ។ តត្ថាតិ សមុទ្រេ
ពាធនីតិ បីឡយតិ។ តេស្វតិ នាវាអដ្ឋកេសុ។ តន្តិ បិដ្ឋចាសាណាំ។ ឡុមិយោតិ
វិចិយោ។ តា ហិ បរិបរាវសេន ឧគ្គន្ទា សវិញ្ញាណការិញ្ញាណកេ មិយន្តិ
ហិសន្តិ, អន្តោ បក្ខិបន្តិ វា ឡុមិយោតិ វុច្ឆន្តិ។ តត្ថាតិ បិដ្ឋចាសាណោ។ ហិ
សច្ចំ, យស្មា វា។ ឧទកេនេវ បិដ្ឋចាសាណោ ឡុតិវយតិ យោជនា។ សោតិ
ធិបកបព្ពតោ។ “ទូរេ”តិ វត្ថា តស្ស បមាណំ ទស្សន្តោ អាហា “មច្ឆវជានំ
អនាគមនបថេ”តិ។ មច្ឆវជានន្តិ កេវដ្ឋានំ។ តេ ហិ យស្មា មច្ឆ ហានន្តិ, តស្មា
មច្ឆវជានី វុច្ឆន្តិ។ “មច្ឆពន្ធាន”ន្តិបិ ចាហេ។ មច្ឆ ពន្ធន្តិ មច្ឆពន្ធាតិ វចនត្ថោ
កាតព្វោ។ អនាគមនបថេតិ យត្ថ គន្ធា តទហេវ បច្ចាគន្ធា ន អាគមនបថិកេ
ទេសេ។ នត្ថិ អាគមនបថោ ឯត្ថាតិ អនាគមនបថោ, ទេសោ។ តស្មី
“អគមនបថេ”តិបិ ចាហេ, សោ អយុត្ថោ។ កស្មា? អគមនបថស្ស
នាធិប្បតត្ថា។ គន្ធា ហិ បុន អនាគមនបថោយេវាធិប្បតោ។ តេសន្តិ
មច្ឆវជានំ។ គមនបរិយន្តស្សាតិ គមនកោដិយា។ ឡុតោតិ ឡុតោតេ ឋិតោ
ធិបកោ វា បព្ពតោ វាតិ យោជេតព្វោ។ តត្ថាតិ ឡុតោតេ ឋិតេសុ
ធិបកបព្ពតេសុ។ ឡុតិវត្ថាតិ បកតិឧទកេន ឡុតិវត្ថា។ តត្ថាតិ ឡុតិវត្ថា ឋិតេ
សមុទ្រេ។

ករោន្តេហិបិ កាតព្ពន្តិ សម្ពន្ធា។ យត្ថាតិ យស្មី សរេ។ អយន្តិ អយំ សរេ,
ន ជាតស្សរោហោតិ។ អយំ សរោ កាមខេត្តសង្ឃមេវ គច្ឆតិ យោជនា។
តត្ថាតិ សរេ។ យត្ថ បនាតិ យស្មី សរេ បន។ តស្សាតិ ជាតស្សរស្ស។ តត្ថាតិ
បទេសេ។ សចេ គម្ពីរំ ឧទកំ ហោតិ យោជនា។ តត្ថាតិ អដ្ឋកេ។ ឯត្ថាតិ
ជាតស្សរេ, ឋិតេសុ បិដ្ឋចាសាណាធិបកេស្វតិ យោជនា។

បហោនកជាតស្សរោតិ សង្ឃកម្មំ កាតុំ បហោនកោ ជាតស្សរោ។
“សុក្ខតី”តិ វត្ថា តនេវ សមត្ថតុំ វុត្ថំ “និរុទ្ធកោ”តិ។ តត្ថាតិ ជាតស្សរោ។ សច្ច
និរុទ្ធកមត្ថេន កាមខេត្តំ គប្បតិ។ កថា គប្បតិ អាហា “សច្ច បនេត្តា”តិអាទិ។
តត្ថ ឯត្ថាតិ ជាតស្សរោ។ ចោក្ខវណ្ណិអាទិធិតិ ឯត្ថ អាទិសន្នេន
ឧទកមាតិកាធម្មោ សង្គណ្ហាតិ។ យទា ខណ្ឌន្តិ, តនាតិ ចាបសេសោ
យោជេតញ្ចោ។ “តំ ហំន”ន្តិ វុត្ថេបិ ន ខណ្ឌជ្ជានមេវ គហេតព្ពំ, “ឯត្ថា”តិ
សាមញ្ញតោ វុត្ថត្ថា សញ្ញាយេវ ជាតស្សរោ គហេតញ្ចោ។ ន កេវលំ
អជាតស្សរមត្តំ ហោតិ, អថ ខោ កាមខេត្តន្តិ អាហា “កាមសីមាសង្ឃមេវ
គប្បតិ”តិ។

នន្តិ ជាតស្សរោ។ បូរេត្វាតិ មត្តិកាធិបា បូរេត្វា។ ចាឡិន្តិ អាវរណំ។ សត្តមេវ
នន្តិ សកលមេវ តំ ជាតស្សរោ។ លោឈីបីតិ បិសន្នេន ន កេវលំ សោញ្ញាយេវ
ជាតស្សរសង្ឃំ គប្បតិ, អថ ខោ លោឈីបីតិ ទស្សេតិ។ ឧទកដ្ឋានោកាសេតិ
ឧទកស្ស ហំនេ ឱកាសេ។

១៤៨. សីមាយ សីមំ សម្ពុទ្ធន្តិ ឯត្ថ “សីមាយ សីម”ន្តិ បទានំ
សម្ពុទ្ធាបេក្ខត្តា តេសំ សម្ពុទ្ធិ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អត្តនោ បរេស”ន្តិ។ “ពទ្ធសីម”ន្តិ
ឥមិទា “សីម”ន្តិ សាមញ្ញតោ វុត្ថេបិ វិសេសតោ ពទ្ធសីមាយេវ គហេតញ្ចាតិ
ទស្សេតិ។ តមេវត្ថំ វិត្ថារេន្តោ អាហា “សច្ច ហី”តិអាទិ។ សំសជ្ជវិជចាតិ
អញ្ញមញ្ញំ អាសន្នត្ថា សំសជ្ជាវិជចោ ឯតេសន្តិ សំសជ្ជវិជចា។
“សំសជ្ជវិជចា”តិ ឥទំ ឧបលក្ខណមត្តំ, មូលានិបិ សំសជ្ជានិយេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។
តេស្វតិ ធ្វិសុ វុត្ថេសុ។ វិហារសីមា ចាតិ ចោរណាកវិហារសីមា ថ។ អន្តោ
កត្វាតិ សីមាយ អន្តោ កត្វា។ អថ បច្ឆាតិ ឯត្ថ “បច្ឆា”តិ ឥមិទា អថសន្នស្សត្ថំ

ធនេស្យតិ។ ឯវំ កេ អកំសូតិ អាហា “ឯវំ ធនេស្យតិ អកំសូតិ” តិ។ តេជានិ
ករណេន។

អដ្ឋោត្តរណាការំ ធនេស្យន្តោ អាហា “បរេស” តិអាធិ។ តស្ស្យតិ
ពន្ធសីមាយ។ បទេសន្តិ ភិក្ខុហិ កម្មំ កាតុំ បហោនកំ ឯកទេសំ។ អន្តមសោ
ឯកស្សបិ ភិក្ខុនោ ឋត្វា អធិជ្ឈានុចោសថំ កាតុំ បហោនកំ បទេសំ។ កម្មំ
កាតុំ អប្បហោនកបទេសំ អន្តោ កវិត្វា ពន្ធន្តា សីមាយ សីមំ សម្ពិន្តន្តិ នាម។
សីមាយ ឧបចារោតិ បច្ឆា ពន្ធតញ្ញាយ សីមាយ ឧបចារោ។ “វឿន្តោ សីមាសង្ករំ
ករោតិ” តិ ឥមំនា សចេ អវឿន្តនកោ ចាសាលោ ហោតិ, ទ្វិន្ទម្បិ សីមានំ និមិត្តំ
កាតុំ វឿន្តតិ ធនេស្យតិ។

៧៧. ឧចោសថកេនាធិកថា

៧៤៩. បន្ទវសិកស្ស បុព្ពកិច្ចស្ស ចាឡិយំ អាគតត្តា ចាតុទ្ធសិកស្សេវ
បុព្ពកិច្ចំ ធនេស្យន្តោ អាហា “អន្តុចោសថោ ចាតុទ្ធសោ” តិ។

“អធម្មេន វគ្គ” តិអាធិសុវិនិច្ឆយោ ឯវំ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។ អធម្មេន វគ្គន្តិ
ឯត្ថ អធម្មំ នាម ឯកស្មីវិហារេ ចតុន្នំ ភិក្ខុនំ សុត្តុទ្ទេសឧចោសថមកត្វា
ចារិសុទ្ធិឧចោសថករណញ្ចា តិណ្ណំ ចារិសុទ្ធិឧចោសថមកត្វា
សុត្តុទ្ទេសករណញ្ចា។ វគ្គំ នាម សព្វេវ អសន្និបតិក្វា ឯកស្ស
ធន្តចារិសុទ្ធិហារណំ។ ធន្តចារិសុទ្ធិ នាម សង្ឃមជ្ឈិយេវ អាគច្ឆតិ, ន គណមជ្ឈិ,
ន បុគ្គលស្ស សន្តិកំ។ អធម្មេន សមគ្គន្តិ ឯត្ថ អធម្មំ វុត្តនយមេវ។ សមគ្គំ នាម
សព្វេសំ សន្និបតនំ។ ធម្មេន វគ្គន្តិ ឯត្ថ ធម្មំ នាម ចតុន្នំ
សុត្តុទ្ទេសឧចោសថករណញ្ចា តិណ្ណំ ចារិសុទ្ធិឧចោសថករណញ្ចា។ វគ្គំ
វុត្តនយមេវ។

៧៨. ចាត់មេក្នុងធុសកថា

១៥០. ឥមំ និទានន្តិ ចាតិមេក្នុងស្ស ឥមំ និទានំ។ សុតា ខោ បនាតិ ឯត្ថ
សុយ្យត្តាតិ សុតា, សុយ្យស្សន្តិ វា សុតា, ចារាជិកុទ្ទេសាធម្មោ។ សុតា ច
សុតា ច សុតាតិ ស្សបេកសេសោ កាតញ្ចោ។ អវសេសន្តិ និទានុទ្ទេសាធិតោ
អវសេសំ ចារាជិកុទ្ទេសាធិ។ សុតេនាតិ សុតសន្ថេន។ “អត្ថ អសម្ពុរោតោ សន្ថេ
វុត្តវិជានំ ហោតិ” តិ ហិ បរិភាសតោ “សុតេនា” តិ ឯត្ថ សន្ថោ គហោតញ្ចោ។
តេន នយេនាតិ តេន និទានុទ្ទេសនយេន។

អដិមនុស្សកយន្តិ អដិយំ និវសន្តស្ស មនុស្សស្ស កយំ, វេនចរកកយន្តិ
អត្ថោ។ រាជន្តរាយោតិអាធិស្ស ឯវំ វិសេសោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ ទវនាហោតិ
នាយំ ទហាតិ ទវនាហោ អាការស្ស រស្សំ, យការស្ស ច វការំ កត្វា។ នន្តិ
ភិក្ខុ។ ឯកំ វា ភិក្ខុន្តិ យោជនា។ បឋមោ វា ឧទ្ទេសោតិ និទានុទ្ទេសោ។ ឯត្ថាតិ
បញ្ចសុ ឧទ្ទេសេសុ។ យស្មិន្តិ ឧទ្ទេសេ។ សោមីតិ ឧទ្ទេសោមិ។ សុតេនេវ
សាវេតញ្ចោតិ សុតបទេនេវ សង្ឃស្ស សាវេតញ្ចោតិ ឯវសន្ថោ “នវិត្តារេនា” តិ
ទស្សេតិ។

អនជ្ឈិជ្ជាតិ ឯត្ថ ឧបសគ្គវសេន ឥសុធាតុស្ស ឥច្ឆាកន្តិតោ អញ្ញមត្តំ
ទស្សេន្តោ អាហា “អនាណត្តា, អយាចិតា វា” តិ។ ឯត្ថ “អនាណត្តា” តិ ឥទំ
ថេវេន អនាណត្តភារំ សន្ធាយ វុត្តំ។ “អយាចិតា” តិ ឥទំ សម្មតិលទ្ធនេ នវកេន
អយាចិតភារំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ភំ។ ឯត្ថាតិ “អនជ្ឈិជ្ជា ធម្មំ ភាសន្តិ” តិ វេនេ។
ធម្មជ្ឈេសកេតិ ធម្មកថនត្ថាយ អជ្ឈេសតីតិ ធម្មជ្ឈេសកោ, តស្មី។ អាបុច្ឆិត្វា
វា តេន សង្ឃត្ថេវេន យាចិតោ ហុត្វា វាតិ យោជនា។ វាបដិចាជិយាតិ
វារាជុក្កមេន។ ទេហិតិ វាតិ ឯត្ថ ឥតិ-វា-សន្ថោ “ភណ” ឥតិបទេន ច “កថេហិ”
ឥតិបទេន ច យោជេតញ្ចោ។ “ភណ” ឥតិ វា “កថេហិ” ឥតិ វា “ទេហិ” ឥតិ វា

វត្តព្រាតិ យោជនា។ តីហិបិវិធិហិតិ ឱសារណាកថនសរកញ្ញាសង្ខារេហិ តីហិ
សង្ខារេហិ។ ឯតុ ច សុត្តស្ស ឱសារិយតេ ឧទ្ទារិយតេ ឱសារណំ, អត្តស្ស
កថិយតេ កថនំ, សុត្តស្ស ច តទត្តស្ស ច សវេន ភណិយតេ សរកញ្ញា។
ឱសារេហិតិ សុត្តំ ឧទ្ទារេហិ។ កថេហិតិ អត្តំ កថេហិ។ សរកញ្ញាន្តិ សុត្តស្ស ច
តទត្តស្ស ច សវេន ភណានំ។ នន្តិ សទ្ធិវិហារិកំ។ សង្ខាយំ អធិដ្ឋហិត្វាតិ
“សង្ខាយំ ករោមី”តិ អធិដ្ឋហិត្វា។ ឯត្វាតិ អន្លេសនដ្ឋានេ។

និស្សិតកេតិ សទ្ធិវិហារិកាធយោ។ សោតិ សង្ឃត្ថេរោ, “វត្តព្រា”តិបទេ
កម្មំ, “វទតី”តិអាទិសុ បទេសុ កត្តា។ អារទ្ធន្តិ សង្ឃេន អារទ្ធា។ ឋបេត្វាតិ
ធម្មសវនំ ឋបេត្វា។ ឱសារេត្វាតិ បឋមំ សុត្តំ ឱសារេត្វា។ បុន កថេន្តេនាតិ បច្ឆា
អត្តំ កថេន្តេន។ អដ្ឋបេត្វាយេវ វាតិ សុត្តស្ស ច អត្តស្ស ច អន្តរា អដ្ឋត្វា ឯវ វា។
កថេតព្ពន្ធន្តិ អត្តជាតំ កថេតព្ពំ។ កថេន្តស្ស...បេ.... នយោតិ បឋមំ អត្តំ កថេត្វា
បុន សុត្តញ្ច អត្តញ្ច សវេន ភណាន្តស្ស បុន អាគតេបិ ឯសេវ នយោតិ អត្តោ។

ឧបនិសិទ្ធកថាយបីតិ សមីបេ និសិទ្ធន កថាយបិ។ តេនាតិ សង្ឃត្ថេរេន។
វត្តំ វត្តតីតិ វិសេសេត្វា វត្តំ វត្តតិ។ តេនាតិ មនុស្សេហិ ជាននភិក្ខុនា។
សង្ឃត្ថេរោ ភណាតិ, តុណ្ហិ វា ហោតីតិ សម្ពុន្នោ។ “បុច្ឆន្តី”តិ វុត្តេតិ យោជនា។
អនុមោទនាធិសុបីតិអាទិសុទ្ធន ធម្មកថាធយោ សង្គណ្ហាតិ។ សង្ឃត្ថេរោ
អនុជាតាតីតិ សម្ពុន្នោ។ សព្ពត្វាតិ សព្ពេសុ វិហារអន្តរយវេសុ។

សង្ខាយន្តិ សយំ ឥស្សរេន អយនំ ឧទ្ទារណំ, កេនចិ អនជ្ឈិដ្ឋោ សយំ
អធិឥស្សរេន អយនំ ឧទ្ទារណាន្តិ អត្តោ។ ថេរោតិ សទ្ធិវិហារោ ថេរោ។
វិស្សមិស្សមីតិ ខេទិវិហិតំ គមិស្សមិ។ អាបុច្ឆិតព្ពន្ធន្តិ បឋមថេរម្បិ បុន
អាគតត្រេរម្បិ អាបុច្ឆិតព្ពំ។ ឯកេន សង្ឃត្ថេរេន អនុញ្ញាតេនាតិ សម្ពុន្នោ។
អញ្ញាស្មិន្តិ អនុញ្ញាតត្រេតោ អញ្ញាស្មី ថេរេតិ សម្ពុន្នោ។ តន្តិ បុន អាគតំ ថេរំ។

អត្តានំសម្មនិតព្ពន្ធិ ឯត្ថ បច្ឆតេ ឧបយោគវចនន្តិ អាហា “អត្តា សម្មនិតព្ពន្ធ” តិ។
កី សម្មតេន បរិសំ អនោលោកេត្វា បុច្ឆិតព្ពន្ធិតិ អាហា “បុច្ឆន្តេន បដា” តិអាទិ។

១៥៣. មេតិ មយ្ហំ។ ឥតោតិ បុគ្គលតោ, ឧប្បន្នោតិ សម្ពន្ធា។ បុរម្ភាកន្តិ
បទស្ស បុរេ អម្ភាកន្តិ បទន្នេនំ កត្វា បុរេសន្នោ បឋមត្ថោតិ អាហា “បឋមំ
អម្ភាក” តិ។ បដិកក្ខេវសន្នោ បកេវបរិយាយោ, “បឋមតរមេវ” តិ ឥមីនា តស្ស
អត្ថំ ទស្សេតិ។ ភូតមេវាតិ វិជ្ជមានមេវ, តថមេវ វា។

៨២. អធម្មកម្មបដិក្ខោសនាទិកថា

១៥៤. អធម្មកម្មន្តិ អភូតកម្មំ។ បដិក្ខោសិតុន្តិ ឯត្ថ កុសធាតុ
អបនយនត្ថោតិ អាហា “វារេតុ” តិ។ ទិដ្ឋិន្តិ លទ្ធិំ។ តេសន្តិ ចតុន្តិ បញ្ចន្តិ។ យថាតិ
យេនាការេន ភណ្ឌិយមាទេតិ យោជនា។ ន សុណាន្តិ តិ អញ្ញោ ភិក្ខុ ន សុណាន្តិ។
ថេរាជីនន្តិ ថេរេន អជីនំ អាពន្ធន្តិ អត្ថោ។ ថេរាយត្ថន្តិ ថេរេន អាយត្ថំ, ថេរស្ស
សន្តកន្តិ អត្ថោ។ ឯត្ថាតិ ចាតិមោក្ខន្តេសេ។

៨៣. ចាតិមោក្ខន្តេសកអដ្ឋេសនាទិកថា

១៥៥. នវិវិធចញ្ញាតិ ទិវសវសេន តិវិធំ, ការកវសេន តិវិធំ,
កត្តញ្ញាការវសេន តិវិធចញ្ញាតិ នវកោដ្ឋាសញ្ញា, នវបការញ្ញា វា។ ចតុព្ពិជន្តិ
“អធម្មេន វគ្គ” តិអាទិកំ ចតុព្ពិជំ។ ទុវិជន្តិ ភិក្ខុភិក្ខុនីវសេន ទុវិធំ។ នវិវិជន្តិ
ភិក្ខុចាតិមោក្ខេ បញ្ចវិធំ, ភិក្ខុនិចាតិមោក្ខេ ចតុព្ពិជន្តិ នវិវិធំ។ ឯត្ថាតិ “យោ
តត្ថ ភិក្ខុ ព្យត្តោ បដិពាលោ” តិ ចាបេ។ សុវិសទាតិ សុដ្ឋ ព្យត្តា, សុទ្ធា វា។
ឯត្ថកម្មីតិ បិសន្នោ គរហាយំ, អធិកេ កា នាម កថាតិ ទស្សេតិ។

សាមន្តា អាវាសាតិ ឯត្ថ ឧបយោគតេ និស្សក្កវចនន្តិ អាហា “សាមន្តំ
អាវាស”ន្តិ។ យោ សក្កោតិ ពហូសុ នវេសុ យោ សក្កោតិ។

៨៤. បក្ខគណនាទិឧត្តហណានុជាននកថា

១៥៦. កតិនំ បូរណីតិ កតិនំ តិដិនំ បូរណី។ កោ ទិវសោតិ កិត្តកោ
ទិវសោ។ អយ្យាយត្តន្តិ អយ្យេហិ ភិក្ខុហិ អាយត្តំ អាពន្ធា។ សំហរិទ្ធាតិ បុន
សលាកំ សំហរិទ្ធា។ អយំ ចាហេ កេសុចិ អជ្ជកថាចោត្ថកេសុ នត្ថិ។
កាលវតោតិ ឯត្ថ វន្តបច្ឆយោ ស្វត្ថោតិ អាហា “កាលស្សេវា”តិ។ ឯវសន្នោ បុន
សម្ពវតោ យុដ្ឋិយតិ។ បគេវាតិ ចាតោវ។

១៥៨. សាយម្បីតិ សាយន្តេបិ។ បិសន្នេន អញ្ញម្បី សរណកាលំ
សម្បីល្ខោតិ។

១៥៩. អាណាបេតុន្តិ ឯត្ថ អនាណាបេតត្ថភិក្ខុ អបនេត្វា
អាណាបេតត្ថភិក្ខុ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “កិញ្ចិ កម្ម”ន្តិអាទិ។ សទាកាលមេវ កិញ្ចិ
កម្មំ ករោន្តោតិ យោជនា។ ធម្មកថិកាទិស្វតិអាទិសន្នេន គណាវចកាទយោ
សន្តិល្ខោតិ។ វាវេនាតិ បរិយាយេន។ សម្មព្វានិទ្ធិ យដ្ឋិសម្មព្វានី វា មុដ្ឋិសម្មព្វានី
វា។ សមំ, សុដ្ឋ វា មុព្វាតិ សោធនតិ ឥមាយាតិ សម្មព្វានី, តាលុដោ បឋមោ។
តម្បីតិ សាខាភដ្ឋម្បី។

១៦០. វុត្ថនយេនេវាតិ សម្មជ្ឈនេ វុត្ថនយេនេវ។ បុន អាហរិវត្តានីតិ
សង្ឃិការាសំ អាសនានិ បុន អាហរិវត្តានិ។ តដ្ឋិកាយោបិ វេណុអាទិមយា
តដ្ឋិកាយោបិ។

១៦១. កបល្លិកា វាតិ កថាលេសុ បរិយាបន្នា បធិបកថាលា វា។ តន្ត្រិ
តេលាធិ។ បរិយេសិតញ្ញានិទិតិ អនុវដ្ឋបរិយេសនេន បរិយេសិតញ្ញានិ។

៨៦. ទិសំគមិកាធិវត្ថុកថា

១៦៣. សំគហេតញ្ញោតិអាធិនំ ចតុន្នំ កិរិយាបធានំវិសេសំ ធស្សេន្តោ អាហា
“សំគហេតញ្ញោ”តិអាធិ។ សំគហាសទ្គស្ស សង្ខេបកហាលោសុបិ វត្ថុនតោ ឥធ
“អនុគ្គហេត្ថ”តិ ធស្សេតុំ ចាធិយំ វុត្ថំ “អនុគ្គហេតញ្ញោ”តិ។ តេន វុត្ថំ
“តថាករណាវសេនា”តិ។ ឧបលាបេតញ្ញោតិ សង្ខេន ពហុស្សុតោ ភិក្ខុ ភិក្ខុហិ
ឧបគន្ធា លាបេតញ្ញោ កថាបេតញ្ញោ។ ឧបជ្ជាបេតញ្ញោតិ សង្ខេន ពហុស្សុតោ
ភិក្ខុ ភិក្ខុហិ ឧប អច្ចនេន បូជនេន ហិបេតញ្ញោ។ “សព្វេសំ ទុក្ខជ”ន្តិ វត្ថា តនេវ
សមត្ថេតុំ វុត្ថំ “ឥធ នេវ ថេរា, ន ធម្មា មុច្ចន្តិ”តិ។ តេនាតិ ពហុស្សុតេន
ភិក្ខុនា។ ឯវម្មិ សតីតិ ឯវំ អសាធិយនេបិ សតិ។ សាយំ ចាតន្តិ សាយព្វា
ចាតោ ច សាយំចាតំ។ ឧបជ្ជានន្តិ ឧបជ្ជានជ្ជានំ, ឧបជ្ជានត្ថាយ វា។ តេនាតិ
ពហុស្សុតេន ភិក្ខុនា។ តេសន្តិ មហាថេរានំ។ អស្សាតិ ពហុស្សុតស្ស ភិក្ខុនោ។
សទ្ធិចរាតិ អត្តនា សទ្ធិ ចរន្តិ ភិក្ខុនា។ អថាបីតិ យទិបិ។ ឯកោ វា
វត្ថុសម្បជ្ជោ វទតីតិ យោជនា។ ឯសោ ច អហព្វាតិ មយំ។
នាមតុម្ហអម្ហសទ្ធនុសុ ហិ ឯកសេសេន កត្តញ្ញេសុ បរោវ គហេតញ្ញោ។ វិហារន្តិ
វទន្តិ យោជនា។

សោ អាវាសោ គន្ធាតិ ឯត្ថ កិមត្ថាយ គន្ធាតិ, កី អនុធិវសំ គន្ធាតិ
អាហា “ឧចាសថករណត្ថាយ អនុទ្ធមាសំ គន្ធាតិ”តិ។ សោ ច ខោតិ អាវាសោ។
ឧតុវស្សេយេវាតិ ហេមន្តគិម្ពេយេវ។ ឧតុវស្សេយេវ គន្ធាតិ អត្តស្ស
ព្យាតព្វការំ ធស្សេន្តោ អាហា “វស្សនេ បនា”តិអាធិ។ យន្តិ កម្មំ។ តត្ថាតិ “វស្ស
វសន្តិ”តិអាធិវចនេ។ សោតិ ចាតិមោក្ខុទ្ធសកោ ភិក្ខុ។ អញ្ញាស្មិន្តិ អបរស្មិ

ចាត់មេក្តុទ្ទេសកេ។ មាសទ្វយន្តិ សាវណាមាសបុណ្ណាមិតោ យាវ
អស្សយុជបុណ្ណាមី, តាវ មាសទ្វយំ វសិតតំ។ ឥទំ បុរិមវស្សំ ឧបកន្ធា
បច្ឆិមិកាយ បក្កមនាទី សន្ធាយ វុត្តំ។ សចេ បច្ឆិមិកំ ឧបកន្ធា អនន្តរមេវ
បក្កមនាទី ករោតិ, មាសត្ថយម្មី វសិតតំ។

៨៧. ចារិសុទ្ធិនាគកថា

១៦៤. យេន កេនចិ អង្គបច្ចុជ្ជេន វិញ្ញាបេតីតិ បដិវចនំ
និច្ឆារេតុមសក្កោន្តោ យេន កេនចិ អង្គបច្ចុជ្ជេន វិញ្ញាបេតិ។ ឧកយថាតិ
ឧកយេហិ កាយវាចាសម្ព័ន្ធតេហិ អាគារេហិ។ កាយវាចាហិ វិញ្ញាបេតីតិ
សម្ពន្ធា។ សព្ពេតិ អឱលា គិលានា។ ហត្ថចាសេតិ សង្ឃស្ស ហត្ថចាសម្ព័ន្ធ។
សចេ ទូរេ ហោន្តីតិ សចេ ពហូ គិលានា អញ្ញមញ្ញំ ទូរេ ហោន្តិ។ តំ ទិវសន្តិ តស្មី
សង្ឃអប្បហោនកទិវសេ។

តត្ថវ បក្កមតីតិ ឯត្ថ និស្សក្កតេ ជបច្ចយោតិ អាហា “តតោវ”តិ,
ចារិសុទ្ធិហារជ្ជានតោ ឯវាតិ អត្ថោ។ “គច្ឆតី”តិ ឥមិនា កមុធាតុយា
បទិវក្ខេបត្តំ ទស្សេតិ, “កត្តជី”តិ ឥមិនា តស្ស កម្មំ។ សាមណោរោ
បដិជានាតីតិ អាទិសុ បដិជានាគារត្ថស្ស ឥតិសទ្ធស្ស លោបការំ ទស្សេន្តោ
អាហា “សាមណោរោ អហា”ន្តិ ឯវំ បដិជានាតី”តិ អាទិ។ ភូតំយេវាតិ
វិជ្ជមានំយេវ។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ “សិក្ខំ បច្ចក្ខាតកោ បដិជានាតី”តិ អាទិសុ។

សព្ពន្តិមេន បរិច្ឆេទេន ចតុន្នំ ភិក្ខុនន្តិ សម្ពន្ធា។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ
“សង្ឃប្បត្តោ វិព្ពមតី”តិ អាទិសុ។ ឯត្ថាតិ ចារិសុទ្ធិហារណោ។ ពហូនម្បីតិ ឯត្ថ
បិសទ្ធន ឯកេន ឯកស្សបិ, ពហូហិ ឯកស្សបិ, ពហូហិ ពហូនម្បី អាហាជា
ចារិសុទ្ធិ អាហាជារ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ សោតិ ចារិសុទ្ធិហារកោ ភិក្ខុ។ យេសន្តិ

ភិក្ខុនំ។ តស្សេវាតិ ចារិសុទ្ធិហារកស្សេវ។ ឥតរា បនាតិ ឥតវេសំ ចារិសុទ្ធិ
បន។ ពិធុលសង្ខលីកាតិ ឯត្ថ ពិធុលោតិ អាទុក្កដោ។ សោ ហិ ពិធុសយំ
អាទុំ គល្លាតុំ អលតិ សមត្ថតីតិ ពិធុលោតិ វុច្ចតិ។ សង្ខលីកាតិ ឯតំ សត្តានំ
ពន្ធនូបករណារិសេសស្ស ឆាមំ។ ពិធុលស្ស សង្ខលីកា តេន
សម្ពន្ធសម្ពន្ធការេន សម្ពន្ធត្ថាតិ ពិធុលសង្ខលីកា។ ឥទំ ឧបលក្ខណមត្តំ
យេសំ កេសញ្ចិ សង្ខលីកាយ គហេតត្ថត្ថា។ តាយ សទិសា ពិធុលសង្ខលីកា
ចារិសុទ្ធិតិ អត្ថោ។ ឥទំ បនេត្ថ ឱបម្មសំសន្នំ - យថា សង្ខលីកាយ បឋមំ
វេលយំ ទុតិយំយេវ វេលយំ ចាបុណាតិ, ន តតិយំ, ឯវមេវ បឋមំ ទិន្នា ចារិសុទ្ធិ
ទុតិយមេវ ចាបុណាតិ, ន តតិយន្តិ។

អាគន្ធាតិ សង្ឃស្ស ហត្ថចាសំ អាគន្ធា។ ចាឡិយំ សុត្តោ ន
អាហោចេតីតិអាធិសុ ហេតុត្ថេ បច្ចត្តវចនំ។ សុត្តេន នាហោចេតីតិ ហិ អត្ថោ។
ចារិសុទ្ធិហារកស្ស អនាបត្តីតិ ឯត្ថ អាបត្តីតិ អន្ធយត្ថំ អត្ថាបត្តិតោ
ធស្សេន្តោ អាហា “សចេ...ចេ.... អាបជ្ជតី”តិ។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ ឧភិន្នម្បីតិ
ចារិសុទ្ធិនាយកស្ស, តំហារកស្ស ចាតិ ឧភិន្នម្បី។

៨៨. ធនុទានកថា

១៦៥. ធនុទានេបិ វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ ឧចាសថោ កតោ
ហោតីតិ ចារិសុទ្ធិនាយកស្ស ច សង្ឃស្ស ច ឧចាសថោ កតោ ហោតិ។
អញ្ញត្តិ ឧចាសថកម្មតោ អញ្ញំ។ យំ បន កម្មត្តិ សម្ពន្ធា។ កម្មម្បីតិ
ឧចាសថកម្មតោ អញ្ញំ កម្មម្បី។ ឯត្ថ ច តទហុចាសថេ អត្ថនោ ច សង្ឃស្ស
ច សចេ ឧចាសថកម្មំ ហោតិ, ចារិសុទ្ធិយេវ ឆាតញ្ចា។ អថ អញ្ញំ កម្មំ ហោតិ,
ឆន្ទោយេវ ឆាតញ្ចា។ យទិ ឧចាសថកម្មញ្ញ អញ្ញកម្មញ្ញ ហោតិ, ចារិសុទ្ធិ ច
ឆន្ទោ ច ឆាតញ្ចា។ តំ សន្ធាយ វុត្តំ “តទហុចាសថេ ចារិសុទ្ធិ ទេន្តេន ធនុម្បី

ធាតុ"ន្តិ។ សីមាយ វាតិ ពន្ធសីមាយ វា។ អន្ធិតុន្តិ ឧបវេសិតុំ។ “អាស
ឧបវេសនេ”តិ ហិ ធាតុចារេសុ (សន្និធិតិធាតុមាលាយំ ១៦ សកានន្តធាតុ)
វុត្តំ។ សាមគ្គី វាតិ កាយសាមគ្គី វា។

១៦៧. សរតិបិ ឧចោសថំ, នបិ សរតីតិ ឯត្ថ បិសទ្ធស្ស អនិយមីកប្បត្តំ
នស្សេតុំ វុត្តំ “ឯកទា សរតិ, ឯកទា ន សរតី”តិ។ “ឯកន្ត”ន្តិ ឥមិនា នេវ
សរតីតិ ឯត្ថ ឯវេសទ្ធស្ស សន្និដ្ឋានតំ នស្សេតិ។ កម្មំ នកោបេតីតិ
សម្មតិលទ្ធាបិ អលទ្ធាបិ ឧម្ពត្តកោ កម្មំ នកោបេតិ។

៩១. សង្ឃុចោសថាទិកថា

១៦៨. “សម្មជ្ជិត្វា”តិ បទមបេក្ខិត្វា សោទេសោតិ ឯត្ថ “ឧបយោគត្ថេ
បច្ចត្តវេចន”ន្តិ វុត្តំ។ ឯត្ថន្តិ “សោទេសោសម្មជ្ជិតត្ថោ”តិអាទិវេចនំ។ តេនាតិ តេន
ហេតុនា។ អជ្ឈកថាចរិយា “សម្មជ្ជន្តិ...បេ.... វុច្ចតិ” ឥតិ អាហូតិ យោជនា។

សម្មជ្ជន្តិ តិ សម្មជ្ជនករណំ។ បទីចោតិ បទីបុជ្ជលនំ។ ឧទកន្តិ ឧទកជ្ជបនំ។
អាសនេនាតិ អាសនបញ្ញាបនេន។ “ឥតី”តិ អន្លាហរិតតំ។ ឧចោសថស្សាតិ
នវិវេស្ស ឧចោសថស្ស បុព្ពករណាន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯតានីតិ ចត្តារិ កម្មានិ។
វុច្ចតីតិ កថិយតិ។ ឥទំ “ឯតានី”តិ កម្មស្ស ច “បុព្ពករណ”ន្តិ អាការស្ស ច
អភេទត្តា អាសន្នំ អាការមបេក្ខិត្វា ឯកវេចនវេសន វុត្តំ។ “អក្ខតានី”តិ ឥទំ
បន “ឥមានិ ចត្តារី”តិ កម្មមបេក្ខិត្វា ពហុវេចនវេសន វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។

ធន្ទចារិសុទ្ធិឧតុក្ខានន្តិ ធន្ទក្ខានញោ ចារិសុទ្ធិក្ខានញោ ឧតុក្ខានញោ។
ភិក្ខុគណនាតិ ភិក្ខុ គណេត្វា អក្ខានំ។ ឱវាទោតិ ភិក្ខុនីហិ យាបិតស្ស
ឱវាទស្ស អក្ខានំ។ ឯតានីតិ ឯតានិ បញ្ចោ។ បុព្ពករណតោ បច្ឆាតិ
បុព្ពករណស្ស ករណតោ បច្ឆា។ ឯត្ថ ច “បុព្ពករណតោ បច្ឆា កត្តញ្ញនី”តិ

ឥឡូវ កត្តាព្រឹត្តិការណ៍ស្បៀងវិសេសនៃ, ន អត្តស្បៀង អយំ បន្តវិសេស -
សង្ឃសន្និបាតតា បុព្វភាគ កត្តព្រឹត្តិ បុព្វករណ៍ នាម, ឧបាសថករណ៍តា
បុព្វភាគ កត្តព្រឹត្តិ បុព្វកិច្ច នាមាតិ។

ឧបាសថាតិ ឧបាសថនិវេសោ។ យាវតីកា ច ភិក្ខុតិ យត្តកា ភិក្ខុ។
កម្មបត្តាតិ ឧបាសថកម្មស្បៀង បត្តា យុត្តា អនុបា។ តាវតីកា ភិក្ខុ ហត្ថចាសំ
អវិជហិត្វា ឯកសីមាយំ បិតា ច ហោន្តិតិ យោជនា។ សភាគាបត្តិយោតិ
វត្ថុសភាគា អាបត្តិយោ។ វដ្ឋនីយាតិ វដ្ឋតញ្ញា។ បុគ្គលាតិ គហដ្ឋាធិបុគ្គលា។
តស្មិន្ទ តស្មី ឧបាសថសីមមាឡកេ។ ឯតានិ ចត្តាវតិ ចាវសេសោ។

អាគតេហិ តេហិ ភិក្ខុហិតិ យោជនា។ បន្ទរសោបីតិ បិសន្នេន ន កេវលំ
ចាឡិយំ អាគតនយេនេវ អធិដ្ឋាតុំ វដ្តតិ, អថ ខោ “អដ្ឋ មេ ឧបាសថោ
បន្ទរសោ”តិបីតិ ធស្សេតិ។

៩២. អាបត្តិបដិកម្មវិធីកថា

១២៩. ភគវតា...បេ.... កាតត្តោតិ ឥឡូវ វេទិតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធា។ “យស្ស សិយា
អាបត្តិតិអាធិវេនេនេវ ចា”តិអាធិហេតុត្ថយេន “ន សាបត្តិកេន ឧបាសថោ
កាតត្តោ”តិ យថារុតំ អបញ្ញាត្តម្យី អត្ថតោ សិទ្ធិមេវាតិ ធស្សេតិ។ ហេតុត្ថយំ
“វេទិតព្ព”ន្តិ បទេន យោជេតព្ពំ។ មុល្លច្ចយាធិស្វតិ អាធិសន្នេន
ចាចិត្តិយចាជិទេសនីយទុក្ខជទុក្ខាសិតាបត្តិយោ សង្កណ្ឌាតិ។ “តំ
បដិទេសេមី”តិ ឥឡូវ សុវុត្ថមេវ ហោតីតិ សម្ពន្ធា។ តន្តិ អាបត្តិ។ តុម្ពមលេតិ
តុម្ពំ សន្តិកេ។ និគ្គហិតលោបញ្ញា វាក្យមេវ, ន សមាសោ។ “តុម្ព” ឥតិ ច “តុយ្ហ”
ឥតិ ច នវកត្តោនំ វត្តព្រឹត្តិការណ៍ធស្សនមត្ថមេវ, ន ឥន្ទ្រតត្ថវិបត្តិធស្សនំ។
វត្ថុម្យីតិ បិសន្នេន ន កេវលំ ចាឡិនយេនេវ សុវុត្ថំ, ឥមិនាយេនបិ សុវុត្ថន្តិ

ឧស្សេតិ។ “បស្សសី” តិ ឥទញ្ច វត្តពុទ្ធិ សម្ពុទ្ធោ។ វត្តញ្ចការំ បន សុវិញ្ញយ្យំ។
“អាម បស្សមី” តិ ឥទំ បន សុវត្ថមេវ ហោតិ តិ សម្ពុទ្ធោ។ វត្តម្បី តិ បិសន្នោ
ចាឡិនយំ សម្បិណ្ឌោតិ។ អាយតី សំវេយ្យាសី តិ ឯត្ថ បន វត្តញ្ចោតិ សម្ពុទ្ធោ។
គរុសុ ពហុវចនស្ស កត្តពុត្តា វត្ថំ “សំវេយ្យាថា” តិ។ ឯវំ វត្ថេន
អាបត្តិទេសកេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។

តត្រាតិ “យទា និព្ពេមតិកោ” តិ ចាថេ។ សូរិយេ មេយដ្ឋន្នេ សតីតិ
យោជនា។ តេន ភិក្ខុនា វត្តពុទ្ធិ សម្ពុទ្ធោ, វត្ថំ កិត្តត្វាតិ ភោជនសម្ពាតំ វត្ថំ
កិត្តត្វា។ តាតិ អាបត្តិយោ។

សភាគា អាបត្តិ តិ ឯត្ថ ធូសុ វត្ថុសភាគអាបត្តិសភាគាសុ វត្ថុសភាគាវ
អធិប្បតាតិ ឧស្សេន្តោ អាហា “យំ ទ្វេបិ ជនា” តិ អាធិ។ យំ អាបត្តិ តិ សម្ពុទ្ធោ។
សមាធនោ ភាគោ ឯតាសន្តិ សភាគា។ ទេសេតុំ វដ្ឋតី តិ អាបត្តិសភាគាបិ
វត្ថុវិសភាគត្តា ទេសេតុំ វដ្ឋតិ។ សុទេសិតាវា តិ អាបត្តិតោ ភិក្ខុ វដ្ឋាតិយេវា តិ
អធិប្បាយោ។ អញ្ញំ ធុក្កជន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ បនសន្នោ គរហត្ថជោតកោ
សុទេសិតាយ គរហាការេន បវត្តត្តា។ កិញ្ចាបិ សុទេសិតាវ, បន តថាបី តិ
យោជនា។ តន្តិ ធុក្កជំ។ ធានាវត្ថុកន្តិ ទេសនាបដិគ្គហណាវសេន ធានាវត្ថុកំ។

១៧០. សភាគាយេវ វត្តញ្ចោ, នវិសភាគោ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តស្សា តិ
វិសភាគស្ស។ ឥតោតិ សង្ឃសន្និចាតតោ។

៨៥. អនាបត្តិបន្ទសកាធិកថា

១៧២. តេ ន ជានីសូ តិ ឯត្ថ ជាននាការឧស្សនត្ថំ “សីមំ ឡិក្កន្តាតិ វា
ឡិក្កមន្តិ តិ វា” តិ វត្ថំ។ ឡិក្កន្តាតិ វា តិ បរិសិទ្ធិ ឥតិ វា។ តេសន្តិ ចតុន្នំ វា
អតិរេកានំ វា ភិក្ខុនំ។ វត្ថា សមគ្គសញ្ញានោតិ ឯត្ថ កស្មា វត្ថា, កស្មា

សមគ្គសញ្ញានោតិ អាហា “តេស”ន្តិអាធិ។ តត្ថ តេសន្តិ អញ្ញេសំ ភិក្ខុនំ។ សីមំ
ឌុក្កន្តត្ថាតិ សីមំ បរិសិតត្ថា, វគ្គា ហុត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ សមគ្គោ ឥតិ សញ្ញា
សមគ្គសញ្ញា, សា ឯតេសមត្ថីតិ សមគ្គសញ្ញោ។

១៧៥. កុក្កច្ចបកតាតិ បទស្ស “ឥច្ឆាបកតោ”តិ បទេន សមាណការំ
ទស្សេតុំ វុត្ថំ “យថា”តិអាធិ។ បុព្វភាគេតិ ឧបាសថកម្មតោ បុព្វភាគេ។
សន្និដ្ឋានំ កត្វាបីតិ កប្បតេវាតិ សន្និដ្ឋានំ កត្វាបី។ “អភិភូតា”តិ ឥមិនា
បកតាតិ ឯត្ថ បបុព្វករធាតុយា ឧបសគ្គវសេន អភិភវនត្ថំ ទស្សេតិ។

១៧៦. យថា ហេដ្ឋា វគ្គាវគ្គសញ្ញាបន្ទវសកាធិសុ ទុក្ខជំ វុត្ថំ, ឯវមកត្វា
កស្មា “ដុល្លច្ចយ”ន្តិ អាហា “អកុសលពលវតាយា”តិ។

១០០. សីមោក្កន្តិកបេយ្យាលកថា

១៧៧. អាវាសិកេនអាគន្ធកបេយ្យាលេ សត្តំ វេទិតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធោ។
វេទិតព្ពាការំ សហ ឧបមាយ ទស្សេន្តោ អាហា “យថា”តិអាធិ។
អាគន្ធកេនអាវាសិកបេយ្យាលេ បទ អាទេតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធោ។ បុរិមបេយ្យាលេតិ
អាវាសិកេនអាគន្ធកបេយ្យាលេ។ អាគន្ធកេនអាគន្ធកបេយ្យាលេ បទ
យោជេតព្ពោតិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថ ច បេយ្យាលន្តិ សទិសនយស្ស ច
តំជាននព្វាណស្ស ច ចាតព្ពំ វក្ខនំ បេយ្យំ, បេយ្យំ, បេយ្យេ វា, បេយ្យាយ វា
អលតិ សមត្ថេតីតិ បេយ្យាលន្តិ វេទនត្ថោ កាតព្ពោ។

១៧៨. អាវាសិកានំ ចាតុទ្ទសោ ហុត្វា កស្មា អាគន្ធកានំ បន្ទវសោតិ អាហា
“យេស”ន្តិអាធិ។ តត្ថ យេសន្តិ អាគន្ធកានំ។ តិរោជ្ឈតោតិ អាវាសិកានំ វជ្ជស្ស
អញ្ញវជ្ឈតោ។ តិរោជនបទតោតិ ឯកវជ្ជបិ អញ្ញជនបទតោ។ ចាតុទ្ទសិកំ
អកំស្វតិ សញ្ញានានត្ថវសេន ចាតុទ្ទសិកំ អកំសុ។ អនុវត្តិតព្ពន្ធិ អនុមតី

វត្តិតព្រំ។ ន បដិក្កោសិតព្ពន្ធិ “ន ចាតុទ្ទសោ” តិ វត្ថា ន វារិតព្ពំ។ ន អកាមាតិ
ឯត្ថ កម្មធាតុ ឥច្ឆត្ថោ, ករណត្ថេ ប ជិស្សក្កវចនន្តិ អាហា “ន អនិច្ឆាយ
ធាតព្វា” តិ។

១០១. លិង្គាទិទស្សនកថា

១៧៩. “អាវាសិកានំ អាការ” ន្តិ ឥមិនា អាវាសិកាការន្តិ បទស្ស
ធម្មិសមាសំ ទស្សតិ។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ “អាវាសិកលិង្គ” ន្តិ អាទិសុ។ យេនាតិ
សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានី, គណ្ណាតិ តិ សម្ពន្ធោ។ តេសន្តិ អាវាសិកានំ។
អាចារសណ្ឋានន្តិ អាចារសណ្ឋាតី។ សោ សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានីកោ អាការោ
នាមាតិ យោជនា។ យន្តិ សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានី, គមយតិ តិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថ
តត្ថាតិ តស្មី តស្មី ឋានេ។ លីនេ អាវាសិកេតិ សម្ពន្ធោ។ តំ សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានី
លិង្គំ នាមាតិ យោជនា។ “អទិស្សមាទេ” តិ ឥមិនា លីនេតិ បទស្ស អត្ថំ
ទស្សតិ។ “ជានាបេតិ” តិ ឥមិនា គមយតិ តិ បទស្ស ព្យាណត្ថំ ទស្សតិ។ យន្តិ
សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានី។ តេតិ អាវាសិកា។ តំ សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានី ជិមិត្តំ
នាមាតិ យោជនា។ យេនាតិ សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានី។ តេតិ អាវាសិកា
ឧទ្ទិសិយន្តិ, សោ សុបញ្ញត្ថមញ្ញបីឋានីកោ ឧទ្ទេសោ នាមាតិ យោជនា។ ឥមេហិ
បទេហិ អាកិរិយន្តិ បកាសិយន្តិ ឯតេនាតិ អាការោ, លីនេ គមយតិ
ពោធជតិ តិ លិង្គំ។ ជិមិយន្តិ បរិច្ឆិដ្ឋ ព្យាយន្តិ ឯតេនាតិ ជិមិត្តំ, ឧទ្ទិសិយន្តិ
អបទិសិយន្តិ ឯតេនាតិ ឧទ្ទេសោតិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ សព្ពមេតន្តិ
“អាវាសិកាការ” ន្តិ អាទិ ឯតំ សព្ពំ។ យថាយោគន្តិ ចាឡិយំ យោគានុបំ។
តត្ថាតិ អាគន្ធកាការាទិសុ។ “អម្ពាភំ ឥទ” ន្តិ ន ព្យាតព្ពន្ធិ អញ្ញាតំ, តទេវ
អញ្ញាតកំ, ជិសីទនាទិ។ “អម្ពាភំ ឥទ” ន្តិ អជានំ នាម អត្ថនោ អសន្តកត្តា,
អញ្ញេសមេវ សន្តកត្តា ហោតិ តិ អាហា “អញ្ញេសំ សន្តក” ន្តិ។ ឧទកនិស្សកន្តិ

សិញ្ញាវិហិតំ ឧទកំ។ ពហុវចនស្សតិ “ឆោតាន”ន្តិ ឯត្ថ ធម្មិពហុវចនស្ស។
ឯកវចនន្តិ “ឆោតស្ស”តិ ឯកវចនំ។ បច្ឆិមចារេ មលំ ធុនាតិ អនេនាតិ ឆោតំ,
ឆោតញ្ច តំ ឧទកញ្ចេតិ ឆោតឧទកំ, តមេវ និស្សកំ ឆោតឧទកនិស្សកំ។

១៨០. សមាទសំវាសកទិដ្ឋិន្តិ បទស្ស ឥតិលោបសមាសំ ទស្សន្តោ អាហា
“សមាទសំវាសកា ឯតេតិ ទិដ្ឋិ”ន្តិ។ ឯតេតិ អាវាសិកា ភិក្ខុ។ “លទ្ធិ”ន្តិ ឥមិនា ន
បុច្ឆន្តិ បទស្ស កម្មំ ទស្សតិ។ នាទសំវាសកភាវន្តិ តេសំ
លទ្ធិនាទសំវាសកភាវំ។ “មទ្ធិតុ”ន្តិ ឥមិនា នាភិវិតវន្តិ ឯត្ថ អភិសទ្ធស្សត្ថំ
ទស្សតិ។ “អភិភវិតុ”ន្តិ ឥមិនា ច តទេវត្ថំ ទស្សតិ។ នាទសំវាសកភាវស្ស
មទ្ធនំ នាម លទ្ធិនិស្សជ្ជាបទន្តិ អាហា “តំ ទិដ្ឋិ ន និស្សជ្ជាបេន្តិ”តិ។

១០៣. នគន្ធព្វកន្ធព្វវាកថា

១៨១. សភិក្ខុកាតិ បទស្ស សិរិដ្ឋន្តិ ភិក្ខុ ឯតស្មិមាវាសេតិ សភិក្ខុកាតិ
វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “យស្មី អាវាសេ”តិអាទិ។ យន្តិ អាវាសំ។ តទហោវាតិ
តទហុចោសថេ ឯវ។ ឥមិនា សថេ សក្កោតិ, តទហាវ កន្តំ, សោ កន្តព្ពោតិ
ទស្សតិ។ “អកត្វា”តិ ឥមិនា កត្វា បទ កន្តព្ពោតិ ទស្សតិ។ “អញ្ញាត្រា”តិ
និចាតោ “វិនា”តិ និចាតស្ស បរិយាយោតិ អាហា “វិនា”តិ។ អត្ថបតុត្ថន វា
អត្ថបញ្ចមេន វា សង្ឃេន កន្តុំ វដ្តតីតិ យោជនា។ ឯត្ថ ច “អត្ថបតុត្ថន វា”តិ ឥទំ
ឧចោសថកម្មំ សន្ធាយ វុត្តំ។ “អត្ថបញ្ចមេន វា”តិ ឥទំ បវាវណាកម្មំ សន្ធាយ
វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ វិហារេតិ វិហារសីមាយ មហាសីមាយន្តិ អត្ថោ។ ឥទព្វំ
វិហារសីមាទំ អភេទេន វុត្តំ។ សីមាបីតិ ខណ្ឌសីមាបី។ ន កន្តព្ពោតិ សង្ឃស្ស
គរុកត្តា ន កន្តព្ពោ។ ឯត្ថាតិ ខណ្ឌសីមាទីសុ។ តស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ កន្តុំ វដ្តតីតិ
គណ្តោចោសថជ្ជានតោ កន្តុំ វដ្តតិ, សង្ឃោចោសថជ្ជានតោ បទ ន វដ្តតិយេវាតិ
ទដ្ឋព្វំ។ វិស្សជ្ជឧចោសថា អាវាសាបិ អញ្ញំ កន្តុំ វដ្តតីតិ យោជនា។

អារញ្ញកេនាបីតិ អរញ្ញោ ឯកកេនា និវាសេនបិ។ តត្ថាតិ អញ្ញវិហារេ។
ឧចាសថន្តិ សង្ឃុចាសថញ្ញា គណ្តាចាសថញ្ញា។

១៨២. យន្តិ អាវាសំ។ តត្ថាតិ តំ អាវាសំ។ កន្តំ សក្កោមិ ឥតិ ជានេយ្យាតិ
យោជនា។ តត្ថាតិ តស្មី អាវាសេ។ ឥមិនា នេវ កតោតិ សម្ពុទ្ធា។ នេវ កតោ
ភវិស្សតិ ឥតិ ជានេយ្យាតិ យោជនា។

១០៥. វដ្តនិយបុគ្គលសន្មស្សនកថា

១៨៣. ហត្ថចាស្សបគមនមេវាតិ ឧចាសថសង្ឃាជីនំ ហត្ថចាសស្ស
ឧបគមនមេវ។ ឥទំ ចារិវាសិយចារិសុទ្ធិទានំ នាម ន វដ្តតីតិ យោជនា។
តស្សាតិ ចារិវាសិយចារិសុទ្ធិទានស្ស។ អនុចាសថេតិ ឯត្ថ អការស្ស អញ្ញត្ថំ
ទស្សេន្តោ អាហា “អញ្ញស្មី ទិវសេ”តិ។ តត្ថ អញ្ញស្មីន្តិ ទិវា ឧចាសថេហិ
អញ្ញស្មី។ យា សង្ឃសាមគ្គី ករិយតិ, តថាវុចិ ន្តិ យោជនា។ កោសម្ពកភិក្ខុនន្តិ
កោសម្ពិយំ និវាសីនំ ភិក្ខុនំ។ សាមគ្គី វិយ យា សាមគ្គីតិ យោជនា។ “ឋបេត្វា”តិ
ឥមិនា អញ្ញត្រាតិ និចាតស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ យេ បនាតិ ភិក្ខុ បន សមគ្គា
ហោន្តីតិ សម្ពុទ្ធា។ ឧចាសថយេវាតិ ឧចាសថទិវសេយេវ។

ឥតិ ឧចាសថក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមគ្គា។

ក. វស្សបនាយិកក្ខន្ធកំ

១០៧. វស្សបនាយិកានុជាននកថា

១៨៤. វស្សបនាយិកក្ខន្ធកេ “អនុញ្ញាតោ”តិ ឥមិនា អបញ្ញត្តោតិ ឯត្ថ
ញ្ញាធាតុយា អនុជាននត្ថំ ទស្សេតិ, “អសិវិហិតោ”តិ ឥមិនា ញ្ញាធាតុយា
ឋបនត្ថំ។ តេជានិ តេ ឥធ។ ឥធសន្នោ សាសនញ្ញា លោកញ្ញា ទេសញ្ញា

បទប្បវណ្ណា ឧបាទាយ វត្ថុតិ, ឥត បទ បទប្បវណ្ណាតិ ទស្សន្តោ អាហា
“ឥតសន្តោ និចាតមត្តោ”តិ។ សំហានំ សង្ឃតោ, វិនាសោតិ អត្តោ។ ឥត
ឥមមត្តំ ទស្សតិ “វិនាស”ន្តិ ឥមិនា។ សកុណ្ឌកសន្តោ សកុណាបរិយាយោតិ
អាហា “សកុណា”តិ។ សកុណាតិ ច វិហាជ្ជមា។ តេ ហិ អាគាសេ គន្ធី
សក្កោន្តិសិ សកុណាតិ វុច្ឆន្តិ។ សំកសាយិស្សន្តិសិ ឯត្ថ “សំ កសេ អច្ឆនេ”តិ
ធាតុចាបេសុ (សន្តនិចិធាតុមាលាយំ ១៦ សកាន្តធាតុ) វុត្តត្តា សំបុត្តោ
កសេធាតុ អច្ឆនេត្តោតិ អាហា “វសិស្សន្តិ”តិ។ ឯការន្តោយំ ធាតុ។ និពទ្ធវាសន្តិ
និច្ឆវាសំ។ វស្សននាមកេតិ វស្សនឧតុនាមកេ។ វស្សនស្ស ចតុមាសត្តា
“តេមាសេ”តិ វុត្តំ។ វស្សបនាយិកាតិ ឯត្ថ និធាតុ គមនេត្តោតិ អាហា
“វស្សបគមនានិ”តិ។ អបរដ្ឋតិ បុណ្ណាមិតោ អបរំ អហាន្តិ អបរដ្ឋ, អហាត្ថ
ដ្ឋបច្ឆយោ, អត្ថតោ ចាជិបទទិវសេ។ អយំ អបរដ្ឋសន្តោ បឋមន្តនិចាតោ។
អស្សតិ អាសន្និបុណ្ណាមិយា។ អសមាណិករណាវិសយោ
ពាហិរត្ថសមាសោយំ, អតិក្កន្តាយ សតិយាតិ យោជនា។ អបរស្មី ទិវសេតិ
ចាជិបទទិវសេ។ អស្សតិ សាវណាមាសបុណ្ណាមិយា។ តស្មាតិ យស្មា ច
អបរដ្ឋគតា, យស្មា ច មាសគតា, តស្មា។ “អនន្តរេ ចាជិបទទិវសេ”តិ ឥមិនា
ចាឡិយំ អបរដ្ឋគតាយ អាសន្និយា អនន្តរេ ចាជិបទទិវសេ បុរិមិកា
ឧបគន្តព្ភាតិ អត្តំ ទស្សតិ។ អាសន្និយាតិ អាសន្និបុណ្ណាមិយា។ បច្ឆិមនយេបិ
មាសគតាយ អាសន្និយា អនន្តរេ ចាជិបទទិវសេ បច្ឆិមិកា ឧបគន្តព្ភាតិ អត្តោ
ទដ្ឋព្ភោ។ អាសន្និយាតិ អាសន្និបុណ្ណាមិយា សមីបេ បវត្តត្តា
អាសន្និសម្ពាតាយ សាវណាបុណ្ណាមិយាតិ អត្តោ។ ចាជិបទទិវសេយេវ វស្សំ
ឧបគន្តព្ភន្តិ សម្ពន្ធោ។ សកី វាតិអាជីសុ វាសន្តោ អនិយមវិកប្បត្តោ។
និច្ឆារេត្វាតិ និច្ឆារេត្វា, ឧច្ឆារេត្វាតិ អត្តោ។ អដុដ្ឋក្ខរសញ្ញោតេហិ បរោ កូចិ

ដុដ្ឋត្តមាបដ្ឋតិ “និក្ខមតី” តិអាទីសុវិយ។ តស្មា បរស្ស ចការស្ស ចការ កត្វា
“និច្ឆារេត្វា” តិ វុត្ថំ។

១០៨. វស្សនេចារិកាបដិក្ខេទាទិកថា

១៨៥. អាបត្តិ វេទិតញ្ញាតិ អនេបក្ខកមនេន ឧបចារាតិក្កមេ
សាបេក្ខកមនេន អញ្ញត្ត អរុណុដ្ឋាបនេ អាបត្តិ វេទិតញ្ញា។ វិហារគណនាយ
អាបត្តិយោ វេទិតញ្ញាតិ ឯត្ថ វស្សបនាយិកធិវសេ វស្សំ
អនុបគន្ធកាមតាចិត្តេន វិហារំ អតិក្កមេយ្យ, វិហារគណនាយ អាបត្តិយោ
វេទិតញ្ញា។ តមេវត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “សចេ ហី” តិអាទិ។ តំ ធិវសន្តិ តស្មី
វស្សបគមនធិវសេ។ សតំ អាបត្តិយោតិ ឯត្ថ សតន្តិសង្ឃបធានត្តា
ឯកវចនន្តិ សទ្ធសត្ថេសុ វុត្ថំ។ ឯកា ឯវ អាបត្តិ តិ អត្តនោ វិហារស្ស
អតិក្កមនេយេវ ឯកា ឯវ អាបត្តិ។ កេនចិ អន្តរាយេន អនុបគតេនាតិ
សម្ពន្ធា។

វស្សនាមោ ឥមស្សត្ថិតិ វស្សេវាតិ វចនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា
“វស្សនាមក” ត្ថិ។ “បឋមំ មាស” ត្ថិ ឥមិទា អញ្ញបទស្ស សរូបំ ធស្សេតិ។ បឋមំ
មាសន្តិ ចត្វសុ វស្សមាសេសុ បឋមំ មាសំ។ ឧក្កឡិកុកាមោតិ ឧបរិ
កឡិកុកាមោ។ អាសន្នីមាសមេវ, ន សាវណាមាសន្តិ អត្តោ។ ដុល្លាសន្តោ
ចន្ទបភាយុត្តោ មាសោតិ អាហា “មាសេ” តិ។ ចន្ទបភាយុត្តោ មាសោតិ អាហា
“មាសេ” តិ។ ចន្ទបភាយុត្តោ ហិ មាសោ ជោតតិ ធិប្បតីតិ ដុល្លោតិ វុច្ឆតិ។
តស្មា “មាសេ” តិ សាមញ្ញតោ វុត្ថេបិ បុណ្ណមិយុត្តោ មាសោវ គហេតញ្ញោ។
កាចិ បរិហានិធាមាតិ កិញ្ចិ សីលាធិនំ ហាយនំ នាម។ អញ្ញស្មិម្បីតិ
វស្សបគមនតោ អញ្ញស្មិម្បី។ ធម្មិកេតិ ធម្មេន យុត្តោ។

១០៩. សត្តាហករណីយានុជាននកថា

១៨៧. សត្តាហករណីយេសុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។
“សត្តាហករណីយេនា”តិ បទស្ស សត្តមីសមាសញ្ច អនិយសទ្ធស្ស កម្មត្តញ្ច
នស្សេន្តោ អាហា “សត្តាហព្ពន្ធរេ យំ កត្តព្ព”ន្តិ។ តត្ថ “សត្តាហព្ពន្ធរេ”តិ ឥមិនា
សត្តមីសមាសំ នស្សេតិ, “កត្តព្ព”ន្តិ ឥមិនា កម្មត្ថំ។ “សត្តាហព្ពន្ធរេ”តិ ឥមិនា
សត្តាហស្ស អព្ពន្ធរំ សត្តាហន្តិ ឧត្តរបទលោបំ នស្សេតិ។ បហិតេ កន្តុន្តិ ឯត្ថ
បហិតេសទ្ធស្ស កត្តកម្មានិ នស្សេតុ វុត្ថំ “ភិក្ខុអាទិហិ ទូតេ”តិ។ តត្ថ
“ភិក្ខុអាទិហិ”តិ ឥមិនា កត្តារំ នស្សេតិ, “ទូតេ”តិ ឥមិនា កម្មំ។ សត្តាហន្តិ ឯត្ថ
ឧត្តរបទលោបញ្ច ភុម្មត្ថេ ឧបយោគវចនញ្ច នស្សេន្តោ អាហា
“អន្តោសត្តាហាយេវា”តិ។ តត្ថេវាតិ តស្មី បហិតជ្ជានេយេវ។ “ន
ឧជ្ជាបេតញ្ចោ”តិ ឥមិនា “សត្តាហាយេវា”តិ ឯត្ថ ឯវសទ្ធស្ស ជលំ នស្សេតិ។

១៨៨. រសោ ឯតស្មី អត្ថិតិ រសវត្ថិតិ វុត្ថេ ភត្តគេហំ គហេតព្ពន្ធិ អាហា
“ភត្តគេហំ វុត្ថិតិ”តិ។ ភត្តគេហន្តិ ភត្តបទនគេហំ។ បុរាយំ សុត្តន្តោតិ ឯត្ថ បុរា
អយន្តិ បទច្រនំ កត្វា បុរាសន្តោ យាវបរិយាយោតិ អាហា “យាវ អយំ
សុត្តន្តោ”តិ។ ន បលុដ្ឋតិ ឯត្ថ លុជនាតុ វិនាសត្តោតិ អាហា “ន វិនស្សតិ”តិ។
បរិសង្ខតន្តិ បរិសង្ខតត្ថំ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ បហិតេសុ។ ឥមិនាវ
កប្បិយវចនេនាតិ ឥមិនា ឯវ កប្បិយេន តិវាក្យសង្ខតេន វចនេន។ ឯតេសន្តិ
ឯតេសំ តិណ្ណំ វាក្យានំ។ វេវចនេនាតិ “យញ្ញញ្ច យជិតុំ, សុត្តញ្ច ឧត្តណ្ឌិតុំ,
សមណោ ច នស្សិតុ”ន្តិ បរិយាយេន។ សត្តស្វតិ ឧចាសក ឧចាសិក ភិក្ខុភិក្ខុនី
សិក្ខុមាណ សាមណោ សាមណេវី សង្ខាតាសុ សត្តសុ។

១១០. បញ្ចន្តំ អប្បហិតេបិ អនុជាននកថា

១៩៣. បក្សេវ បហិតេតិ ឥមិនា “អបហិតេបិ គន្តព្ភ”ន្តិ ឯត្ថ បិសទ្ធស្ស
សម្ភារនត្ថំ ទស្សេតិ។ បញ្ចន្តំ សហធម្មិកានំ សន្តិកំ គន្តព្ភការស្ស ការណំ
វិភជិត្វា ទស្សេន្តោ អាហា “ភិក្ខុ គិលានោ ហោតិ”តិអាធិ។ ទសហិតិ “សង្ឃោ
កម្មំ កត្តកាមោ ហោតិ, កតំ វា សង្ឃេន កម្មំ ហោតិ”តិ ឥទំ អង្គំ ឯកំ កត្វា
ទសហិ។ នវហិតិ បរិវាសារហំ អបនេត្វា នវហិ។ ចត្វហិតិ
គិលានអនភិវតិកុក្កច្ឆធិជ្ជិតតធុប្បន្នសម្ពាតេហិ ចត្វហិ។ ឥតិ ឥមេហិ ធម្មហិតិ
យោជនា។ សាមណោស្សបិ ធម្មហិតិ ឯត្ថ ធន្តំ សរូបំ វិត្តារេត្វា ទស្សេន្តោ អាហា
“អាធិតោ”តិអាធិ។ តំ សុវិញ្ញេយ្យមេវ។ សាមណេវិយា សន្តិកំ បញ្ចហិ គន្តព្ភន្តិ
យោជនា។ បរតោតិ បរស្មា, បរស្មី វា។ អន្ទកជ្ជកថាយំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។ យេ
ញាតកា វា យេ អញ្ញាតកា វា អត្ថិ, តេសម្បីតិ យោជនា។ តន្តិ វចនំ។

១១២. បហិតេយេវអនុជាននកថា

១៩៤. ភិក្ខុគតិកោតិ ភិក្ខុ ឯវ គតិ បតិជ្ជា ឯតស្សតិ ភិក្ខុគតិកោតិ វុត្តេ
ភិក្ខុនិស្សិតកោ បុរិសោតិ អាហា “ភិក្ខុហិ សទ្ធិ វសនកបុរិសោ”តិ។ បលុដ្ឋតិ
វិនស្សតិ។ ភណ្ឌំ ធនាបិតន្តិ ឯត្ថ ភណ្ឌាសន្នោ បរិក្ការត្ថោ ឯវ, ន មូលធនត្ថោតិ
អាហា “ទត្ថសម្ភារភណ្ឌា”ន្តិ។ ធនាបិតន្តិ បុរាធិគណិកធាតុំ “ធិន្ទាបិត”ន្តិ
វុធាធិគណិកធាតុយា វល្លោតិ។ ទដ្ឋាហន្តិ ឯការលោបសន្និទិ អាហា “ទន្លេ
អហា”ន្តិ។ “ទន្លេហា”ន្តិបិ ចាហោ។ ឯវញ្ញិ សតិ អការលោបសន្និ។ ទន្លេតិ ទនេយ្យំ,
ទនាមិ វា។ សង្ឃករណីយេនាតិ សង្ឃស្ស កាតព្វេន កិច្ចេន។ តមត្ថំ ទស្សេន្តោ
អាហា “យំកិញ្ចី”តិអាធិ។ តត្ថ យំកិញ្ចី កាតព្វន្តិ យោជនា។
ចេតិយធនត្ថវេទិកាធិស្វតិ ចេតិយស្ស ធរត្ថ ច វេទិកាយ ច។ អាធិសន្ទេន
សុធាលិម្បាទយោ សង្គណ្ហាតិ។ តស្សាតិ សង្ឃករណីយស្ស។ ទិច្ឆាទនត្ថំ
គន្តព្ភន្តិ សម្ពន្ធា។

ឯត្ថាតិ វស្សបនាយិកក្ខន្ធកេ។ “អនិមន្តិតេនា”តិ បទំ “គន្ត”ន្តិ បទេ
ការកត្តា។ គន្តន្តិ គមិត្តំ, គមនំ វា “ន វដ្តតិ”តិ បទេ កត្តា។ បឋមំយេវាតិ
ធម្មស្សវនតោ បឋមមេវ។ សន្និបតិកត្តំ ឥតិ កតិកា កតា ហោតិ តិ
យោជនា។ ភណ្ឌាកន្តិ ជីវរាជិភណ្ឌាកំ។ គន្តំ ន វដ្តតិ តិ សយមេវ គន្តំ ន វដ្តតិ តិ
អត្តោ ទដ្ឋព្ពោ។ តេន វុត្តំ “សចេ បនា”តិ អាទិ។ តត្ថាតិ តំ វិហារំ។ “វដ្តតិ”តិ
ឥមិនា វស្សច្នេនោ ច អាបត្តិ ច ន ហោតិ តិ ទស្សេតិ។ អត្ថាយបីតិ បិសន្នេន
“ភណ្ឌាកំ ជោវិស្សមី”តិ អត្តំ អបេក្ខតិ។ នន្តិ អន្តេវាសិកំ។ វដ្តតិ តិ អាចរិយស្ស
អាណាយ សត្តាហោ អនតិក្កន្តេ វដ្តតិ, វស្សច្នេនោ ច អាបត្តិ ច ន ហោតិ។
សត្តាហោ អតិក្កន្តេ វស្សច្នេនោវ ហោតិ, ន អាបត្តិ តិ អធិប្បាយោ។

១១៣. អន្តរាយេ អនាបត្តិវស្សច្នេនកថា

២០១. អវិទូរេតិ អាសន្នោ។ តត្ថាតិ គាមេ។ សត្តាហាវរេនាតិ សត្តាហោ
ឯកវរេន។ អរុណោ ឧដ្ឋាបេតព្ពោតិ វិហារេ អរុណោ ឧដ្ឋាបេតព្ពោ។ តត្រេវាតិ
គាមេយេវ។ មយន្តិកិត្តុ សន្ធាយ វុត្តំ។ បុន មយន្តិ មនុស្សេ សន្ធាយ វុត្តំ។
តេសំយេវាតិ វស្សច្នេនកិត្តុនំ ឯវ។ តន្តិ សលាកភត្តាទី។ វស្សត្ថេនាតិ
វស្សកណ្ឌនាយ។

វស្សវាសិកន្តិ វស្សវាសានំ ឆាតត្ថំ ជីវរំ។ តត្ថាតិ តស្មី វិហារេ។ យេសំ
ចាបិតន្តិ សម្ពន្ធា។ វិហារេតិ វុដ្ឋិតតាមវិហារេ។ ឧបនិក្ខិត្តកំ ភណ្ឌាន្តិ សម្ពន្ធា។
ឥនាតិ កិត្តុនោ និវាសជ្ជានេ។ យំ ជីវរាជិវេកន្តិយភណ្ឌំ អត្តិ, តន្តិ យោជនា។
តត្រេវាតិ វុដ្ឋិតតាមវិហារេ ឯវ។ ឥតោតិ ខេត្តវត្ថុអាទិតោ។ កប្បិយ ការកានំ
ហត្ថតិ សម្ពន្ធា។ តត្រុប្បាទេបីតិ តស្ស វិហារស្ស ទិន្នខេត្តវត្ថុអាទិតោ
ឧប្បាទេ បច្ចយេបិ។ “តត្រេវ គន្ធា អបលោកេត្វា ភាជេតព្ព”ន្តិ វចនស្ស យុត្តិ
ទស្សេត្តោ អាហា “សង្ឃិកញ្ចី”តិ អាទិ។ អន្តេវិហារេ វាតិ អន្តេសីមាយ វា។

ឧបាយត្ថាតិ អន្តោសីមពហិសីម សង្ខារេសុ ទ្វីសុ ហិរេសុ បិតំ វេកង្ខិយកណ្ណាន្តិ
សម្ពន្ធោ។

១១២. សង្ឃកេនេ អនាបត្តិវស្សច្ឆេនកថា

២០២. ភិក្ខុនាតិ ឯត្ថ តបច្ចយស្ស អតីតតេត្ថ អយុត្តការំ ទស្សន្តោ អាហា
“ភិក្ខុសង្ឃ ករណីយំ នត្ថិ”តិ។ យោ បនាតិ សង្ឃោ បន។ ឥទំ
“ភិក្ខុស្សតិ”តិបទេ កត្តា, “អាសង្កិតោ”តិបទេ កម្មំ។ “ភិក្ខុស្សតិ”តិ ឥមិនា
ភិក្ខុនាតិ ឯត្ថ តបច្ចយស្ស អនាគតតេត្ថ បវត្តការំ ទស្សតិ។ ភិក្ខុនីហិ សង្ឃោ
ភិក្ខុនាតិ ឯត្ថ កី ភិក្ខុនីហិ សង្ឃោ ភិក្ខុនាតិ ទដ្ឋព្ពោតិ អាហា “ន ភិក្ខុនីហិ សង្ឃោ
ភិក្ខុនាតិ ទដ្ឋព្ពោ”តិ។ ឯតន្តិ ភិក្ខុនីហិ អភិក្ខុការំ។ ឯតា បនាតិ ភិក្ខុនិយោ បន។
តន្តិ សង្ឃំ។ ឯតន្តិ “សម្ពហុលាហិ ភិក្ខុនីហិ សង្ឃោ ភិក្ខុនា”តិ វចនំ។

១១៥. វជាទិសុ វស្សបកមនកថា

២០៣. “គោចាលកានំ និវាសជ្ជាន”ន្តិ ឥមិនា គោចាលកា គាវោវិយ វជេ
និវសន្តិតិ ទស្សតិ។

ឧបកដ្ឋសន្តោ អាសន្នបរិយាយោតិ អាហា “អាសន្នាយា”តិ។ តត្ថាតិ
កុដិកាយំ។ ឥនាតិ ឥមិស្សំ កុដិកាយំ។ អវិហារត្ថា “ឥនាតិ”សាមញ្ញវសេន
វុត្តំ។ តិក្ខុត្ថន្តិ ឥទំ ឧក្កដ្ឋវសេន វុត្តំ។ ហេជ្ជា ហិ “សកី វា ទិក្ខុត្ថំ វា តិក្ខុត្ថំ វា”តិ
(មហាវ. អដ្ឋ. ១៨៤) វុត្តត្ថា សកិម្មំ វុត្តតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តម្មីតិ សាលាសង្ខេបេន
បិតសកដម្មី។ “អាលយោ”តិ ឥមិនា “ឥធ វស្សំ ឧបេមី”តិ វចីភេនោ ន
កាតព្ពោតិ ទស្សតិ។ អាលយោតិ ច សត្ថ “ឥធ វស្សំ វសិស្សមី”តិ ចិត្តស្ស
អល្លិយនំ។ មគ្គបដិបន្នេយេវ សត្ថតិ អនាទរេ ភុម្មវចនំ។ តត្ថោវាតិ សត្ថេយេវ។
សត្ថោ អតិក្កមតីតិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ បត្តិតជ្ជានេ។ វិប្បកិរតីតិ វិសុំ វិសុំ

គប្បីតិ។ សេច អតាមកេ ហ្នឹង វិប្បកិរតិ, បុរិមំ កាមំ សន្និវត្តិតតំ។ ន អញ្ញកាមំ
គន្ធាតំ។ តតោតិ កាមតោ។

ឧបគន្ធាតំ “ឥធិ វស្សំ ឧបេមី” តិ តិក្ខុតំ វត្ថុ ឧបគន្ធាតំ។ តតោតិ
សមុទ្ទេយេ។ កូលន្តិ តិវំ។ តញ្ញា កុលតិ ឧទកំ អារវតីតិ កូលន្តិ វុច្ចតិ។
អយញ្ញាតិ នាវាយំ វស្សបគមនភិក្ខុ។ អនុតិរមេវាតិ អនុក្កមេន, អនុសារេន វា
តិរមេវ។ អញ្ញត្ថាតិ បឋមលទ្ធកាមតោ អញ្ញស្មី ហ្នឹង។ តតោតិ
បឋមលទ្ធកាមយេវ។

ឥតីតិអាទិ និកមនំ។ បវារេតុញ្ញាលភតីតិ ឯត្ថ ចសន្នោ
វាក្យសម្មិណ្ឌានតោ។ បុរិមេសុ ច បនាតិ ឯត្ថ ចសន្នោ ព្យតិរេកតោ, បនសន្នោ
វិសេសត្ថជោតកោ។ អនាបត្តិ ហោតីតិ អនាបត្តិមត្តមេវ ហោតិ។

១១៦. វស្សំ អនុបគន្ធាតំ ជានកថា

២០៤. វុក្ខសុសីរេយេវាតិ វុក្ខស្ស វិវេ ឯវ។ វិវេញ្ញា សុ សំ ឥវតិ គប្បីតិ
សុសីរេតិ វុច្ចតិ។ បទវច្ឆននន្តិ ជលកេហិ ធានីតំ។ បរិសនទ្ធាន្តិ
បរិសននិក្ខមនទ្ធាវំ។ បរិសនញ្ញា និក្ខមនញ្ញា បរិសនន្តិ វិវេ បេកសេសេន
កាតតំ។ ខាណុមត្ថកេតិ ខាណុនោ ឧបរិ។ វិជភីតិ វិជំ អញ្ញមញ្ញវេជនំ អបតិ
គប្បីតិ វិជេហា, បការស្ស ភកាវំ, ឥត្តិលិដ្ឋជោតកញ្ញបច្ចយញ្ញា កត្វា វិជភីតិ
វុច្ចតិ។ តត្ថាតិ អដ្ឋកេ។ យស្សាតិ ភិក្ខុនោ, នត្តិ តិ សម្ពន្ធា។ បញ្ចន្ធិ ធននានន្តិ
តិណបណ្ណាឥដ្ឋកាសិលាសុធាសម្ពាតានំ (ចូឡវ. ៣០៣) បញ្ចន្ធិ ធននានំ។
ឥធិញ្ញា យេកុយ្យវេសេន វុត្ថំ បទវច្ឆននានន្តិ គហិតត្ថា។ ទ្វារពន្ធនន្តិ ទ្វារេន
ពន្ធតតំ។ ធរកុដិកាតិ ធរវានំ សយនដ្ឋានេ សុសានេ កតា កុដិកា ធរកុដិកាតិ
វុច្ចតិ។ ជន្តិតមញ្ញាធិតិអាទិសន្នេន ជន្តិតបិបំ សន្តិណ្ឌាតិ។ តត្ថាតិ ធរកុដិយំ។

អញ្ញំ កុជិកន្តិ ធរកុជិតោ អញ្ញំ កុជិកំ។ អារវណន្តិ ភិក្ខុំ។ ទ្វារន្តិ
បរិសននិក្ខមនទ្វារំ។ ធម្មកុជិកា នាមេសាតិ ឯសា ធនត្ថន កតា កុជិកា នាម។
មហាន្តេន កបល្លេន កុជិកំ កត្វាតិ សម្ពុទ្ធា។

១១៧. អធម្មិកកតិកាកថា

២០៥. អញ្ញាបីតិ “អន្តរវស្សំ ន បញ្ញាជេតព្ភ”ន្តិ កតិកាយ អញ្ញាបី។
កតិកា ហោតីតិ សម្ពុទ្ធា។ តស្សាតិ អធម្មិកកតិកាយ។ វុត្ថន្តិ
ចតុត្ថចារាជិកវណ្ណានាយំ (ចារា. អដ្ឋ. ២.២២៦) វុត្ថំ។

១១៨. បដិស្សវេទុក្កជាបត្តិកថា

២០៧. បដិស្សវេ អាបត្តិ ទុក្កជស្សាតិ ឯត្ថ កី វស្សវាសបដិស្សតេយេវ
ទុក្កជាបត្តិ ហោតីតិ អាហា “ន កេវល”ន្តិអាទិ។ ឯតស្សវាតិ វស្សវាសស្សេវ។
ឯវមាទិនាបីតិ បិសន្នោ “បដិស្សវេ”តិ ឯត្ថ យោជេតព្ភោ។ “បដិស្សវេបី”តិ ហិ
អត្ថោ។ តស្ស តស្សាតិ កម្មស្ស។ តព្វា ខោតិ តព្វា ទុក្កជំ វិសំវាទនបច្ចយា
ហោតីតិ យោជនា។ បឋមម្បីតិ បិសន្នោ “បច្ឆាបី”តិ បទំ សម្បិល្លោតិ។
បឋមម្បី ហិ ចាចិត្តិយំ, បច្ឆាបី ទុក្កជន្តិ អត្ថោ។

សោ តទហោវ អករណីយោតិអាទីសុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតព្ភោតិ យោជនា។
បុរិមិកា ច ន បញ្ញាយតីតិ ឯត្ថ បុរេ ភវា បុរិមា, សា ឯវ បុរិមិកា, ចាជិបទតិដី។
នាណាសីមាយ ទ្វីសុ អាវាសេសុ វស្សំ ឧបគច្ឆន្តស្ស ទុតិយេ “វសិស្សាមី”តិ
បឋមាវាសស្ស ឧបចារតោ និក្ខន្ធមត្ថេ បឋមសេនាសនក្កាហស្ស បស្សម្ពនំ
សន្ធាយ វុត្ថំ “បុរិមិកា ច ន បញ្ញាយតី”តិ។ អរុណំ អនុជ្ជាបេត្វាតិ វស្សំ
ឧបគមនវិហារេ អរុណំ អនុជ្ជាបេត្វា។ តទហោវាតិ តស្មី វស្សបគមនអហានិ
ឯវ, បក្កន្តស្សាបីតិ សម្ពុទ្ធា។ បិសន្នស្ស ករហត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “កោ បទ

វាទោ”តិអាទិ។ អាសយោតិ ចិត្តស្ស អល្លិយនំ។ អសតិយាតិ សតិបមុជ្ជន។
វស្សំ នឧបេតិ តិ “ឥមស្មី វិហារេ ឥមំ តេមាសំ វស្សំ ឧបេមី”តិ (មហាវ. អដ្ឋ.
១៨៤) វចីភេទំ កត្វា វស្សំ នឧបេតិ។

សត្តាហន្តិ សត្តាហន, អនាគតាយាតិ សម្ពុត្តោ។ នវមិតោតិ
បុព្វកត្តិកមាសស្ស ដុល្លាបក្ខនវមិតោ, បច្ឆិមកត្តិកមាសស្ស
ដុល្លាបក្ខនវមិតោ វា។ មា វា អាគច្ឆតុ, អនាបត្តិ តិ វស្សំវុត្តត្តា មា វា អាគច្ឆតុ,
អនាបត្តិ តិ អត្តោ។

ឥតិ វស្សបនាយិ កក្កន្ធកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

៤. បវារណាក្កន្ធកំ

១២០. អដាសុកវិហារកថា

២០៩. បវារណាក្កន្ធកេ អល្លាហោតិ ឯត្ថ អាត្យបសគ្គស្ស អាទិកម្មត្ថំ,
លបធាតុយា ច កថនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “បឋមវចន”ន្តិ។ អាទិតោ, អាទិម្ហំ វា
លបនំ កថនំ, លបតិ អនេនាតិ វា អល្លាហោ សំយោគេ បរេ រស្សោ។ សំ បុន
លបនំ, លបតិ វា អនេនាតិ សល្លាហោ។ ហត្ថវិលង្ខ័កេនាតិ ឯត្ថ វិបុត្តោ
លឃីធាតុ ឧត្តិបនត្តោតិ អាហា “ហត្ថក្ខេបកេនា”តិ។ បសុសំវាសន្តិ ឯត្ថ
បស្សតិ សព្វចតុប្បដា។ តេ ហិ អញ្ញមញ្ញំ បសន្តិពាជន្តិ, មនុស្សទិហិ វា
បសីយន្តិ ពាជីយន្តិ តិ បសវោតិ វុច្ឆន្តិ។ បស្សនំវិយ សំវាសន្តិ បស្សនំ សំវាសោ
វិយ សំវាសោតិ បសុសំវាសោ, តំ បសុសំវាសំ។ តមត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា
“បសវោមិ ហិ”តិអាទិ។ តថាតិ យថា ន ករោន្តិ, តថាតិ អត្តោ។ ឯតេបីតិ
ភិក្ខុវោមិ។ តស្មាតិ យស្មា អកំសុ, តស្មា។ នេសន្តិ ភិក្ខុនំ។ សព្វត្តាតិ សព្វេសុ
ឯឡ កសំវាសសបត្តសំវាសេសុ។ មូកព្ពតន្តិ មូកស្ស វតំវិយ វតន្តិ មូកព្ពតំ,

សុញ្ញវចនវត្តិ អត្ថោ។ តិវត្ថុយសមាទានន្តិ តិវត្ថុយេហិ សមាទានតព្ពំ។
 វតសមាទានន្តិ សមាទានតព្ពំ វតំ។ អញ្ញមញ្ញានុលោមតាតិ ឯត្ថ តាសទ្ទស្ស
 ការត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “អនុលោមភារោ” តិ។ ឥមិនា “ធរតា” តិអាទីសុ (សំ. និ.
 អដ្ឋ. ១.១.១; ខុ. ចា. អដ្ឋ. ៥. ឯវមិច្ឆាទិចាបវណ្ណានា; សុ. និ. អដ្ឋ.
 ២. អដ្ឋលសុត្តវណ្ណាន) វិយ តាបច្ចយស្ស សូត្ថំ “ជនតា” តិអាទីសុ (បេ. វ. អដ្ឋ.
 ៤៦០) វិយ សម្មហត្ថញ្ច និវត្តតិ។ “អញ្ញមញ្ញំ វត្ថុ” តិ វចនស្ស យុត្តិ ធស្សេន្តោ
 អាហា “វទន្តម” តិអាទិ។ វទន្តំ ភិក្ខុំ វត្ថុន្តិ យោជនា។ “អាបត្តិហិ វុជ្ជានភារោ” តិ
 ឥមិនា អាបត្តិវុជ្ជានតាតិ បទស្ស បញ្ចមីសមាសញ្ច តាបច្ចយស្ស ការត្ថញ្ច
 ធស្សេតិ។ “វិនយ” តិអាទិនា បុរេតោ កត្វា ករណំ បុរេត្វារោ, តស្ស ភារោ
 បុរេត្វារតា, វិនយំ បុរេត្វារតា វិនយបុរេត្វារតាតិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ ឯត្ថ
 បុរសទ្ទស្ស ឯការត្ថំ សទ្ទសត្ថសុ (មោគ្គល្លានព្យាករណោ ៥.១៣៤ សុត្ថ) វ
 ទន្តិ។ តស្ស យុត្តិ ធស្សេន្តោ អាហា “វទន្តម” តិអាទិ (មោគ្គល្លានព្យាករណោ
 ៥.១៣៤ សុត្ថ)។

២១០. សព្វសង្កាហិកាតិ “សង្ខេប បវរេយ្យា” តិ សាមញ្ញតោ វុត្ថត្តា
 សព្វេសំ តេវាចិកាទីនំ សង្កាហាកា។ ញត្ថិ តិ ញ្ញាបេតិ សង្ខំ ឯតាយ
 វចនាយាតិ ញត្ថិ។ សព្វសង្កាហិកការំ វិត្តារេន្តោ អាហា “ឯវញ្ញំ វុត្ថ” តិអាទិ។
 តេវាចិកន្តិ តិស្សោ វាចា ឯតស្សតិ តេវាចិកំ, តីហិ វាចាហិ កត្តព្ពន្តិ វា
 តេវាចិកំ។ ឯសេវ នយោ សេសេសុបិ។ សមាទវស្សិកន្តិ សមាទំ វស្សំ ឯតេសន្តិ
 សមាទវស្សា, តេហិ កត្តព្ពន្តិ សមាទវស្សិកំ។ អញ្ញន្តិ ទ្វេវាចិកឯកវាចិកំ។

២១១. អដ្ឋន្តិ ឯត្ថ អាសទាតុយា ឧបវេសនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “និសិដ្ឋាវ
 ហោន្តិ” តិ។ “ន ឧដ្ឋហន្តិ” តិ ឥមិនា ឯវជលំ ធស្សេតិ។ តទមន្តរាតិ ឯត្ថ
 “តទន្តរា” តិ វត្ថុព្រោ វាចាសិលីដ្ឋវសេន មការាភមំ កត្វា វុត្ថន្តិ អាហា

“តទន្ធា”តិ។ តស្ស អត្ថនោ បវាវិតកាលស្ស អន្ធា។ “យាវ បវាវេន្តី”តិ បទស្ស
និយមត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “តាវតកំ កាល”ន្តិ។ យាវាតិ និចាតស្ស បយោគត្តា
“តទមន្ធា”តិ ឯត្ថ អភិវិធិអវជ្ជត្ថេ បញ្ចមីវិតត្ថិ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

១២១. បវាវណាកេនកថា

២១២. ចាតុទ្ទសិកាយាតិ ភណ្ឌានការកេហិ ឧបទ្ទតត្តា បច្ចុក្កឡិកាយ
បុព្ពកត្តិកមាសស្ស កាឡបក្ខចាតុទ្ទសិកាយ។ “អដ្ឋ បវាវណា បន្ទរសី”តិ
បុព្ពកិច្ចំ កាតព្វន្តិ យោជនា។

បវាវណាកម្មេស្វតិ និទ្ធារណេ ភុម្មំ, “អធម្មេន វុត្ថំ បវាវណាកម្ម”ន្តិអាទីសុ
សម្ពុទ្ធិតព្ពំ។ អធម្មេន វុត្ថន្តិ ឯត្ថ អធម្មំ នាម សង្ឃោ ហុត្វាបិ
សង្ឃបវាវណាមកត្វា គណបវាវណាយ ករណំ, គណោ ហុត្វាបិ
គណបវាវណាមកត្វា សង្ឃបវាវណាយ ករណព្វា។ វុត្ថំ នាម ឯកសីមាយំ
វសន្តានម្បិ សព្វេសំ ឯកតោ អសន្និបតនំ។

អធម្មេន សមគ្គន្តិ ឯត្ថ អធម្មំ វុត្ថនយមេវ។ សមគ្គំ នាម សព្វេសំ ឯកតោ
សន្និបតនំ។

ធម្មេន វុត្ថន្តិ ឯត្ថ ធម្មំ នាម សង្ឃោ ហុត្វា សង្ឃបវាវណាយ ករណំ,
គណោ ហុត្វា គណបវាវណាយ ករណព្វា។ វុត្ថំ វុត្ថនយមេវ។ ធម្មេន សមគ្គំ
សុវិញ្ញយ្យមេវ។ ឥតិសន្តោ បរិសមាបនត្ថោ។

២១៣. ឯវំ ទិន្នាយាតិ ឯវំ ចាឡិយំ វុត្ថនយេនេវ ទិន្នាយ។ បវាវេតព្វន្តិ
វស្សវុត្ថបវាវណាយ បវាវេតព្ពំ។ តិស្សោតិ តិស្សនាមកោ។ ទិដ្ឋេន វា វេទត្វតិ
សម្ពុទ្ធោ។ តន្តិ តិស្សនាមកំ ភិក្ខុំ។ សង្ឃោ អនុកម្មំ ឧបាទាយ វេទត្វតិ

យោជនា។ វុឌ្ឍតរោតិ បវរណាធាយកោ តំហារកតោ វុឌ្ឍតរោ។ ហិរិ
លទ្ធកុណោ។ តេជានិ បវរណាហារកេន។ តស្សនិ បវរណាធាយកស្ស។

ឥធាបិ ចាតិ ឥមស្មី បវរណាក្ខន្ធកេបិ ច។ អបិសន្នោ ឧចោសថក្ខន្ធកំ
អបេក្ខតិ។ អវសេសកម្មត្ថាយាតិ បវរណាកម្មតោ អវសេសានំ
កម្មានមត្ថាយ ហោតិ តិ សម្ពន្ធោ។ បវរណាយ អាហជាយ សតិយាតិ
យោជនា។ តស្ស ចាតិ បវរណាធាយកស្ស ច។ សព្វេសន្តិ
បវរណាធាយកស្ស ច សង្ឃស្ស ចាតិ សព្វេសំ។ អញ្ញំ បន កម្មន្តិ
បវរណាកម្មតោ អញ្ញំ កម្មំ បន។ តេន បន ភិក្ខុនាតិ បវរណាធាយកេន
ភិក្ខុនា បន។ ឯត្ថ ច តទហុបវរណាយ អត្ថនោ ច សង្ឃស្ស ច សច
បវរណាកម្មមេវ ហោតិ, បវរណាយេវ ឆាតញ្ញា។ អថ អញ្ញមេវ កម្មំ ហោតិ,
ឆន្នោយេវ ឆាតញ្ញា។ យទិ បវរណាកម្មញ្ញ អញ្ញកម្មញ្ញ ហោតិ, បវរណា ច
ឆន្នោ ច ឆាតញ្ញា។ តំ សន្ធាយ វុត្ថំ “តទហុ បវរណាយ បវរណំ ទេន្តេន ធន្ធម្មិ
ឆាតុ”ន្តិ (មហាវ. ២១៣)។ តេជានិ ធានហេតុនា។

២១៨. អន្ធមេ បវរណាតិ ឯត្ថ ចាឡិនយតោ អញ្ញំ អដ្ឋកថានយំ
ធស្សេន្តោ អាហា “សច”តិអាទិ។

២១៩. វុត្ថនយមេវាតិ ឧចោសថក្ខន្ធកេ (មហាវ. អដ្ឋ. ១៦៩) វុត្ថនយមេវ។

២២២. បុន បវរេតព្ពន្ធិ ឯត្ថ ន កេវលំ បវរណាយេវ បុន កាតញ្ញា,
បុព្ពកិច្ចាធិនិបិ បុន កាតញ្ញានីតិ ធស្សេន្តោ អាហា “បុន បុព្ពកិច្ច”ន្តិអាទិ។

២២៨. ឯសេវ នយោតិ “អន្ធមេ បវរណា បន្ទសី”តិ បុព្ពកិច្ចំ អតិទិសតិ។
អស្សនិ វចនស្ស។ ញត្ថិន្តិ “សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោ អន្ធមេ បវរណា”តិ ញត្ថិ។
បដិមេហិ បដិមវស្សំ ឧបកតេហិ ភិក្ខុហិ។ ឧចោសថក្ខតិ ឧចោសថស្ស

គណ្ណានុជ្ជានេតេហោ។ ទ្វេញត្ថិយោតិ បវរណាញត្ថិ ច ឧបោសថញត្ថិ ចាតិ ទ្វេ
ញត្ថិយោ។ ឥនព្វាតិ ឥទំ វគ្គមានំ បន។ ឯត្ថាតិ បុរិមិកបច្ឆិមិកភិក្ខុនំ
សំសគ្គជ្ជានេ។ បុរិមិកាយ ឧបគតេហីតិ វិភត្តអចានំ
អនុមេយ្យវិសយអចានំ, ថោកតរាតិ សម្ពន្ធោ, សហាធិយោគោ វា,
សមសមាតិ សម្ពន្ធោ។ សមសមាតិ សមេន, សមតោ វា សមា សមសមា,
អតិរេកសមាតិ អត្ថោ។ កិញ្ចំ ឡនំ វា អធិកំ វា នត្ថិតិ អធិប្បាយោ។ ឥតិ ឥតិ ឥទំ
លក្ខណំ។

សោតិ បច្ឆិមិកោ ភិក្ខុ។ ឥតរេនាតិ បច្ឆិមិកេន។ តេសន្តិ បុរិមិកានំ។
ឯកេនាតិ បុរិមិកេន។ ឯកស្សាតិ បច្ឆិមិកស្ស។ បុន ឯកេនាតិ បច្ឆិមិកេន។
“ឯកស្សា”តិ អនុវត្តតត្ថោ, បុរិមិកស្សាតិ អត្ថោ។ បុរិមវស្សបគតេហិ
អធិកតរាតិ សម្ពន្ធោ។ ថោកតរេហីតិ បច្ឆិមវស្សបគតេហិ ថោកតរេហិ
បុរិមវស្សបគតេហីតិ យោជនា។

កត្តិកាយាតិ បច្ឆិមកត្តិកាយ។ បាតុមាសិនិយា បវរណាយាតិ ចតុន្នំ
មាសានំ បូរណិយា បវរណាយ។ បវរណាញត្ថិ វេបេត្វាតិ សមសមា ហុត្វាបិ
បវរណាធិវសត្ថា បវរណាញត្ថិ វេបេត្វា។ តេហីតិ បច្ឆិមិកេហិ។ ឥតរេហីតិ
បុរិមិកេហិ។ តេសន្តិ បច្ឆិមិកានំ។ ថោកតរា វាតិ ឯកាធិនា ថោកតរា វា។
តេសន្តិ បុរិមិកានំ។ តេហីតិ បច្ឆិមិកេហិ។

២៣៣. សង្ឃសាមគ្គិយាតិ ឯត្ថ កីធិសី សង្ឃសាមគ្គី វេទិតញ្ញាតិ អាហា
“កោសម្ពកសាមគ្គីសទិសាវ វេទិតញ្ញា”តិ។ ឯត្ថាតិ សាមគ្គីបវរណាយំ។
អប្បមត្តកេតិ បត្តចីវរាធិ បដិច្ច ឧប្បន្នេ អប្បមត្តកេ វិវាទេ។
បវរណាយមេវាតិ បវរណាធិវសេយេវ។ កស្មី ធិវសេ សាមគ្គីបវរណា
កាតញ្ញាតិ អាហា “សាមគ្គីបវរណា”ន្តិអាធិ។ បឋមបវរណាន្តិ

បុព្វកត្តិកបុណ្ណាមី។ យាវ កត្តិកចាតុមាសិនី បុណ្ណាមាតិ អយំ អវេទិ
អនភិវិទិអវេទិ នាម។ កស្មា? កត្តិកចាតុមាសិនីបុណ្ណាមី ឋបេត្វា អន្តោយេវ
គហេតព្ពត្តា។ ឯត្ថន្តរេតិ ឯតស្មី ទ្វិន្នំ បុណ្ណាមិនមន្តរេ អជ្ឈីសតិបមាលោ ធិវសេ
កាតព្វា។ តតោតិ ឯត្ថន្តរសម្ពាតា អជ្ឈីសធិវសតោ។

១៤០. ទ្វេវាចិកាធិបវារណាកថា

២៣៤. ព្រាត្តិ ឋបេន្តេនាបីតិ មិសន្នោ ន កេវលំ បវារេន្តេន ឯវ ទ្វេវាចិកំ
បវារេតព្ពំ, អថ ខោ ព្រាត្តិ ឋបេន្តេនាបី ទ្វេវាចិកព្រាត្តិយេវ ឋបេតព្ពាតិ
នស្សេតិ។ ឯត្ថ ចាតិ “សមាទវស្សិកំ បវារេតុ”ន្តិ ចាបេ ថ។ សមាទវស្សិកាតិ
គណានវសេន សមាទំវស្សំ ឯតេសន្តិ សមាទវស្សិកា, សមាទេវស្សេ
ឧបសម្បទេន្តិ វា សមាទវស្សិកា។ ឯកតោតិ ឯកស្មី ខណោ, ឯកបហារេន
វា។

១៤១. បវារណាជ្ជបនកថា

២៣៦. សព្ពំ សង្កណ្ហាតិ តិ សព្ពសង្កាហិកំ។ បុគ្គលស្ស ឋបនំ បុគ្គលិកំ។
តត្ថាតិ ទ្វីសុ បវារណាជ្ជបនេសុ។ សព្ពសង្កាហិកេ ឋបិតា ហោតិ តិ សម្ពន្ធោ។
យាវ រេកាវេ អត្ថិ, តាវាតិ យោជនា។ ភាសិយិត្ថាតិ ភាសិតា។ លបិយិត្ថាតិ
លបិតា។ ន បរិយោសិយិត្ថាតិ អបរិយោសិតា។ ឯត្ថន្តរេតិ ឯតស្មី
សុការរេកាវាទំ អន្តរេ។ ឯកបទេបីតិ មិសន្នោ ឯកក្ខរេបីតិ អត្ថំ
សម្បណ្ហាតិ។ ឋបិតាតិ “សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោ, ឥត្ថន្ធមោ បុគ្គលោ
សាបត្ថិកោ, តស្ស បវារណំ ឋបេមី”តិ ព្រាត្តិយា ឋបិតា។ យ្យកាវេតិ
“បវារេយ្យ”តិ ឯត្ថ យ្យកាវេ។ តតោតិ យ្យកាវេតោ។ បុគ្គលិកជ្ជបនេ បន
អជ្ជបិតា ហោតិ តិ សម្ពន្ធោ។ សំការតោតិ “សង្ឃំ ភន្តេ”តិ ឯត្ថ សំការតោ។

សព្វបដិមាតិ តិសុ វារេសុ តតិយវារេ សព្វេសំ អក្ខរានំ បដិមា ជិកាវេ អត្ថតិ
យោជនា។ ឯត្ថន្តរេតិ ឯតស្មី សំការជិកាវានំ អន្តរេ។ តស្មាតិ យស្មា
បរិយោសិតា ហោតិ, តស្មា។ “ឯសេវ នយោ”តិ វុត្តវចនំ វិត្តារេន្តោ អាហា
“ឯតាសុបិ បី”តិអាទិ។ តត្ថ ឯតាសុបិ
ទ្វេវាចិកឯកវាចិកសមាជវស្សិកាសុបិ។ បិសន្នោ តេវាចិកមបេក្ខតិ។
បឋមនទេត្ថន្តិ បឋមនស្ស ភូមិ។ ឥតិសន្នោ បរិសមាបនត្ថោ។

២៣៧. អនុយុញ្ញិយមាណោតិ ឯត្ថ អនុយុញ្ញសន្នោ បុច្ឆនត្ថោតិ អាហា
“បុច្ឆិយមាណោ”តិ។ បរតោតិ បរស្មីយេវ ខន្ធកេតិ (មហាវ. ២៣៧) អត្ថោ។ អលំ
ភិក្ខុ មា កណ្ណានន្តិអាទិន្ទតិ ឯត្ថ អាទិសន្នេន “មា កលបាំ, មា វិវាទ”ន្តិវចនានិ
សន្តិល្អាតិ, វចនានិ វត្វា ឱមទ្ធិត្វាតិ យោជនា។ វចនោមទ្ធិនាតិ វចនេនេវ
ឱមទ្ធិនា។ ហីតិ សច្ចំ។ ឥនាតិ ឥមស្មី បវារណាជ្ជបនជ្ជានេ។ អនុទ្ធិសិកំ
បដិជានាតិ ឯត្ថ បដិជានាការំ ទស្សន្តោ អាហា “អមូលកេន ចារាជិកេន
អនុទ្ធិសិតោ អយំ មយា”តិ។ “លិដ្ឋនាសនាយា”តិ ឥមិនា
ទណ្ឌកម្មនាសនសំវាសនាសនានិ និវត្តតិ។

២៣៨. ឯតន្តិ “អសុកា អាបត្តិ”តិ វចនំ។ កលហស្ស មុខន្តិ កលហស្ស
ឧបាយោ។

១២៣. វត្ថុជ្ជបនាទិកថា

២៣៩. ចោរា អគម៌សុ កិរាតិ សម្ពន្ធោ។ ចោក្ខរណីតោ នីហិវិត្វាតិ
សម្ពន្ធោ។ សោតិ ភិក្ខុ, ឯវមាហាតិ សម្ពន្ធោ។ វុត្តនាតិ វសន្នេន, យេន កេនចិ
កតន្តិ សម្ពន្ធោ។ តំ បុគ្គលន្តិ វត្ថុកតំ តំ បុគ្គលំ។ ឯត្ថាតិ “វត្ថុ បេត្វា សង្ឃោ

បវរេយ្យា”តិ ចាបេ។ ឥមិនា វត្ថុនា អបទិសាហីតិ សម្ពុត្តោ។ នន្តិ បុគ្គលំ។
អនុវិជ្ជិតាតិ អនុយុត្តិតា, បុជិតាតិ អត្ថោ។

ឯកោ ភិក្ខុ បូជេសិ, បិរីតិ សម្ពុត្តោ។ តស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ តទន្ធិចោតិ តេសំ
បូជនបិវនានំ អនុរោ។ សោតិ ចោទកោ ភិក្ខុ។ តំ កន្ធិតំ សរីរកន្ធិ។ យំ
បុគ្គលន្តិ យោជនា។ ឋបេសីតិ បវរណាយ ឋបេសិ។ អយមស្សាតិ អយំ
នោសោ អស្ស បុគ្គលស្ស។

ឥនានេវ នន្តិ ឯត្ថ “ន”ន្តិ បទំ “បុគ្គល”ន្តិ បទេន យោជេតព្ពំ។ នំ បុគ្គលន្តិ ហិ
អត្ថោ។ ឧភយន្តិ វត្ថុញ បុគ្គលញ្ចាតិ ឧភយំ។ កល្លំ វចនាយាតិ យុត្តំ កថេតុំ។
កស្មា កល្លំ វចនាយាតិ យោជនា។ បវរណាតោ បុព្វេ, បច្ឆា ចាតិ សម្ពុត្តោ។ ឥតិ
តស្មា កល្លំ វចនាយាតិ យោជនា។ ឥទញ្ចិ ឧភយន្តិ វត្ថុបុគ្គលសម្ពាតំ ឥទមេវ
ឧភយំ។ បវរណាយ បុព្វេតិ យោជនា។ ឧក្កោដេន្តស្សាតិ ចាលេន្តស្ស។

១២២. កណ្តានការកវត្ថុកថា

២២០. ចតុត្ថបញ្ចមាតិ ធនុ បក្ខេសុ ចោដ្ឋចាទមាសស្ស
ដុណ្ហបក្ខកាឡបក្ខសម្ពាតា ចតុត្ថបញ្ចមា។ តតិយោតិ សាវណាមាសស្ស
កាឡបក្ខោ តតិយោ។ តតិយចតុត្ថបញ្ចមា វាតិ ឯត្ថ តតិយោតិ
សាវណាមាសស្ស កាឡបក្ខោ។ ចតុត្ថោតិ ចោដ្ឋចាទមាសស្ស ដុណ្ហបក្ខោ។
បញ្ចមាតិ តស្សេវ កាឡបក្ខោ។ “តតិយ...បេ.... បញ្ចមា វា”តិ បទានិ “ទ្វេ វា
តយោ វា”តិ បទេហិ យថាគ្គមំ យោជេតព្ពានិ។ ចតុត្ថេ វា កតេតិ ចតុត្ថបក្ខេ
វា បន្ទុសិភាវេន កតេ។ ទ្វេ ចាតុទ្ទសិកាតិ តតិយបក្ខេ ច ចាតុទ្ទសិយា សទ្ធិ
ទ្វេ ចាតុទ្ទសិកា។ ឥមេតិ កណ្តានការកា។ តេតិ កណ្តានការកា។

អស្សីហិតាតិ ឯត្ថ អការស្ស វិរបាត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
 “សិរិទហនិវិហិតា”តិ។ តត្ថ សិរិទហនិវិហិតាតិ សិរិទហនិវិហិតា។
 អាគមនជាជនត្តាយាតិ ភណ្ឌានការកានំ អាគមនស្ស ជាជនត្តាយ។
 កិលន្តត្ថាតិ តុម្ពេ កិលន្តា ភវេយ។ “សម្មោហំ កត្វា”តិ ឥមិណវិក្ខិត្វាតិ បទស្ស
 វិក្ខេបំ កត្វាតិ អត្ថំ ទស្សតិ។ នោ ចេលភេថាតិ ឯត្ថ កិមត្តាយ នលភេថាតិ
 អាហា “ពហិសីមំ គន្ធុ”ត្ថិ។ “ភណ្ឌានការកានំ...បេ... ហោន្តិ”តិ ឥមិណ
 អលភនស្ស ការណំ ទស្សតិ។ យន្តិ អាគមំ ដុណ្ហំ។ កោមុទិយា
 ចាតុមាសិនិយាតិ បច្ឆិមកត្តិកបុណ្ណាមាយំ។ សា ហិ កុមុទានមត្តិតាយ
 កោមុទី, ចតុន្នំ វស្សិកានំ មាសានំ បូរណត្តា ចាតុមាសិនីតិ វុច្ចតិ។ តនា ហិ
 កុមុទានិ សុបុច្ឆិតានិ ហោន្តិ, តស្មា កុមុទានំ សមូហា, កុមុទានិ ឯវ វា
 កោមុទា, តេ ឯត្ថ អត្ថិតិ កោមុទីតិ វុច្ចតិ, កុមុទវតីតិ វុត្ថំ ហោតិ។ អវស្សំ
 បវារេតព្ពន្ធិ ធុរំ បវារេតព្ពំ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តន្តិ កោមុទី ចាតុមាសិនី។

១២៥. បវារណាសង្កហកថា

២២១. អញ្ញតរោ ជាសុវិហារោតិ ឯត្ថ ជាសុវិហារោ នាម កោតិ អាហា
 “តរុណាសមថោ វា តរុណវិបស្សនា វា”តិ។ ឥមិណ តរុណាសមថវិបស្សនា
 ជាសុវិហារតិ អនេនាតិ ជាសុវិហារោតិ ទស្សតិ។ បរិពាហិរា ភវិស្សមាតិ ឯត្ថ
 កស្មា ឥមម្ហា ជាសុវិហារា បរិពាហិរា ភវិស្សន្តិតិ អាហា
 “អនិពទ្ធវត្តិដ្ឋានទិវាដ្ឋានទិកាវេនា”តិអាទិ។ តត្ថ
 អនិពទ្ធវត្តិដ្ឋានទិវាដ្ឋានទិកាវេនាតិ អនិពទ្ធវត្តិដ្ឋានទិកាវេន ហេតុភូតេន,
 អសក្កោន្តាតិ សម្ពុត្តោ។ អាទិសទ្ធផល អនិពទ្ធវត្តិមាទយោ សង្កណ្ឌាតិ។
 “ធន្ធានំ បដិក្ខេបតី”តិ ឥមិណ “សព្វេហាវ ឯកជ្ឈំ សន្និបតិភព្ព”ត្ថិ វាក្យស្ស
 អញ្ញត្តាចោហនំ ទស្សតិ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឥមេសុ តីសុ ធន្ធានំ នវុដ្ឋតិ,

តស៊ូ បដិភ្លេចតីតិ យោជនា។ អយំ បវរណាសង្គហោ នាម ន ឆាតព្វោតិ
យោជនា។ តរុណាសមជ្ជិបស្សនាលាភី ឯកបុគ្គលោ វា ហោតូតិ យោជនា។
“ឯកស្សបិ ឆាតព្វោយេវា”តិ ឥមិនា អយំ បវរណាសង្គហោ ឯកស្ស ធិន្នោបិ
សព្វេសំ ធិន្នោ ហោតីតិ ធស្សេតិ។ បវរណាសង្គហោ ធិន្នេសតីតិ យោជនា។
អាគន្ធកាតិ សង្ឃិស្សបិ អាគន្ធកា។ តេសន្តិ ធិន្នបវរណាសង្គហានំ។
អន្តរាបីតិ កោមុទិយា ចាតុមាសិនិយា អន្តរាបិ។

ឥតិ បវរណាក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

៥. ចម្មក្ខន្ធកំ

១៤៧. សោណកោឡិវិសេសុកថា

២៤២. ចម្មក្ខន្ធកេ ឥស្សរិយាធិបច្ចន្តិ ឯត្ថ ឥស្សរស្ស ភាវោ ឥស្សរិយំ,
អធិបតីនោ ភាវោ អាធិបច្ចំ, ឥស្សរិយញ្ច អាធិបច្ចញ្ច, តេហិ សមន្នាគតំ
ឥស្សរិយាធិបច្ចន្តិ អត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “ឥស្សរភាវេន ច អធិបតីភាវេន ច
សមន្នាគត”ន្តិ។ “រាជភារ”ន្តិ ឥមិនា រជ្ជន្តិ ឯត្ថ រញ្ជោ ភាវោ រជ្ជន្តិ វចនត្ថំ
ធស្សេតិ។ “រញ្ជោ កត្តព្ភកិច្ច”ន្តិ ឥមិនា រញ្ជោ ឥទំ រជ្ជន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។
“កោឡិវិសោតិ កោត្ត”ន្តិ ឥទំ អដ្ឋកថាវាទវសេន វុត្ថំ, អបទានេ បន តស្ស
ជាតក្ខណោ បិតរា កោដិវិសេនស្ស ធិន្នត្តា “កោឡិវិសោ នាមា”តិ វុត្ថំ។
វុត្ថញ្ច តត្ថ

“ជាតបុត្តស្ស មេ សុត្វា, បិតុ នន្នោ អយំ អហុ;
ធនាមហំ កុមារស្ស, វិសកោដិ អន្ធនកា”តិ។

ឥមិនា ចាឡិនយេន “កោដិវិសោ” តិ វត្តព្នៅ “ចក្កវាឡ” ត្តិអាទិសុ វិយ ដការស្ស
ឡការ កត្វា កោឡិវិសោតិ វត្តត្តិ ទដ្ឋត្ថំ។ អញ្ញនវណ្ណានិ តិ អញ្ញនស្ស វណ្ណា
វិយ វណ្ណា ឯតេសន្តិ អញ្ញនវណ្ណានិ។ លោមាទិ ជាតានិ ហោន្តិ តិ សម្ពុទ្ធោ។
សោតិ សោណោ។ ឋបេសិ កិរាតិ សម្ពុទ្ធោ។ តេហិ តិ
អសីតិសហស្សបុរិសេហិ។ បណ្ណាសាលន្តិ បណ្ណាន ឆាទិតំ, តេន ច បរិក្ខិត្តំ
សាលំ។ ឧណ្ណាចារាវរណន្តិ ឧណ្ណាមយំ ឧត្តរាសន្តិ។ ចាទបុញ្ញនិកត្តិ ចាទំ បុញ្ញតិ
សោធនតិ អនេនាតិ ចាទបុញ្ញនិយំ, តនេវ ចាទបុញ្ញនិកំ។ សព្វេវា តិ សោណោ
សហ អសីតិសហស្សបុរិសា ឯវ។ តស្ស ចាតិ សោណាស្ស ច។ បុព្វយោគោតិ
បុព្វចាយោ។

អសីតិកាមិកសហស្សនិ ឯត្ថ កាមេសុ វសន្តិ តិ កាមិកា, តេសំ
អសីតិសហស្សនិ អសីតិកាមិកសហស្សនិ តិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“តេសូ” តិអាទិ។ តត្ថ “កុលបុត្តាន” ត្តិ ឥមិនា វសន្តត្ថេ បវត្តស្ស
ណិកបច្ចយស្ស សរុបំ ទស្សតិ។ “អសីតិសហស្សនិ” តិ ឥមិនា សទ្ធព្ពរោបិ
អសីតិសហស្សសទ្ធានំ សមាសការំ ទស្សតិ។ កេនចិទេវា តិ ឯត្ថ “កេនចិ
ឥវា” តិ បទិវិភាគំ កត្វា ទកាវោ បទសន្ធិមត្តោ, ឥវសន្នោ ឧបមត្តោតិ អាហា
“កេនចិ ករណីយេនវិយា” តិ។ អថ វា “ន បនា” តិអាទិនា ឯវដលស្ស
ទស្សិតត្តា “កេនចិ ឯវា” តិ បទច្នេនំ កត្វា ឯវត្តោបិ យុដ្ឋតេវា តិ ទដ្ឋត្ថំ។
អស្សតិ ពិម្ពិសាររញ្ជោ។ តស្សតិ សោណាស្ស។ ទស្សនាយ អញ្ញាត្រ កិញ្ចិ
ករណីយំ ន អត្ថីតិ យោជនា។ រាជានិ ពិម្ពិសារោ រាជា, សន្និចាតាបេសីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ ទិដ្ឋធម្មិកេ អត្ថេ ឯត្ថ ទិដ្ឋធម្មសន្នោ ឥធលោកត្តោ, ឥកសន្នោ
ហិកត្ថេ បវត្តោតិ អាហា “ឥធលោកហិកតេ” តិ។ “អម្ពាគ” ត្តិ ឥមិនា “សោ នោ
ភគវា” តិ ឯត្ថ នោសន្នោ អម្ពសទ្ធការិយោតិ ទស្សតិ។ អម្ពាគំ សោ ភគវា តិ
យោជនា។ សម្មរាយិកេតិ បរលោកហិកតេ។

“ជាតាបេមី” តិ ឥមិនា “បដិវេទេមី” តិ ឯត្ថ វិទនាតុយា ញាណត្ថំ ទស្សេតិ។
បដិកាយ និមុដ្ឋិតា តិ ឯត្ថ បដិកាសន្នោ អធិប្បន្នចាសាណាវាចកោតិ អាហា
“អធិប្បន្នចាសាណា” តិ។ សោ ហិ បដតិ អធិប្បការំ គច្ឆតីតិ បដិកាតិ វុច្ឆតិ។
បដិកាសន្នោយំ អត្ថរណាវិសេសេបិ វត្ថុតិ។ យស្ស ធានីតិ ឯត្ថ យសទ្ធស្ស
វិសយំ ទស្សន្តោ អាហា “តេសំ ហិតករណីយត្ថស្ស” តិ។ ឥមិនា អយំ
យំសន្នោ ន តំសន្នាបេក្ខាតិ ទស្សេតិ។ អថ វា យស្សតិ យោ អស្ស។ អស្ស
តេសំ ហិតករណីយត្ថស្ស យោ កាលោ អត្ថិ, តំ កាលំ ភគវា ជាតាតីតិ
យោជនា។ តេសន្តិ អសីតិកាមិកសហស្សនំ។ បច្ឆាយាយន្តិ ឯត្ថ បកាពោ
បច្ឆន្តត្ថវាចកោតិ អាហា “វិហារបច្ឆន្តោ នាយាយ” តិ។ សម្មាសាវន្តិ តិ សំ
បុណ្ណនំ មនសាគតំ អភិមុខំ ហវន្តិ តិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “បុណ្ណនំ
មនសិករោន្តិ” តិ។ “បសាទវសេនា” តិ ឥមិនា “កោដវសេនា” តិ អាជីនិ
បដិក្ខិបតិ។ “បុណ្ណវិសិដ្ឋតរ” តិ ឥមិនា ភិយ្យោសោ មត្តាយាតិ និចាតស្ស អត្ថំ
ទស្សេតិ។

សោណស្ស បព្ពដ្ឋាកថា

២៤៣. “មក្ខតោ” តិ ឥមិនា ដុតិ វិច្ឆារតិ ព្យាបេតីតិ ដុដោតិ វុត្ថុ
ដុរនាតុយា វិច្ឆារណំ នាម មក្ខតតោតិ ទស្សេតិ។ យត្ថាតិ យស្មី ហ្នានេ។ ឥមិនា
គាវោ អាហានន្តិ ឯត្ថាតិ គវាហាតនន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ តន្តិស្សវេតិ តន្តិយា
គុណស្ស សវេ។ វាទនកុសលោតិ វាទនេ កុសលោ។ ខវមុច្ឆិតាតិ ខវេន មុច្ឆិតា។
“សវសម្បជ្ជា” តិ ឥមិនា សរោ ឯតិស្សមត្តិ តិ សវវតី, វីណាតិ ទស្សេតិ។
កម្មញ្ញាតិ ឯត្ថ កម្មសទ្ធតោ ខមត្ថេ ញ្ញបច្ឆយោតិ អាហា “កម្មក្ខមា” តិ។
មន្តមុច្ឆនាតិ មន្តេន មុច្ឆនា។ សមេ គុណោតិ ឯត្ថ សមោ នាម មជ្ឈិមោ, គុណោ
នាម មុខ្យតោ វីណាយ ជិយា, ឧបចារតោ សរោតិ អាហា “មជ្ឈិមេ សវេ” តិ។

វិរិយសមជន្តិ ឯត្ថ វិរិយញ្ច សមថោ ចាតិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា
“វិរិយសម្បយុត្តំ សមជ”ន្តិ។ ឥមិនាវិរិយេន សម្បយុត្តំ សមជំវិរិយសមជន្តិ
ទស្សេតិ។ “វិរិយំ សមថេន យោជេហី”តិ ឥមិនាវិរិយេន សមជំ យោជេហីតិ
អត្តោបិ ទស្សេតោតិ ទជ្ជតំ។ ឥន្ទ្រិយានញ្ច សមតន្តិ ឯត្ថ សទ្ធាធិនំ
បញ្ចាឥន្ទ្រិយានេវ គហោតញ្ចានិ, ន អញ្ញានីតិ ទស្សេន្តោ អាហា “សទ្ធាធិនំ
ឥន្ទ្រិយាន”ន្តិ។ “សមភារ”ន្តិ ឥមិនា តាបច្ចយោ ភារត្ថេ ហោតីតិ ទស្សេតិ។
តត្ថាតិ “ឥន្ទ្រិយានំ សមត”ន្តិចាបេ, សទ្ធាធិសុ ឥន្ទ្រិយេសុ វា។ តត្ថ ច និមិត្តំ
គណ្ហាហីតិ ឯត្ថ ភារេនភារលក្ខណោ ចបច្ចយោ ហោតីតិ អាហា “តស្មី សមថេ
សតី”តិ។ អាទាសេ សតិ មុខពិម្ពេន កត្តក្ខតេន ឧប្បជ្ជិតព្វំ ឥវ, តស្មី សមថេ
សតិ យេន និមិត្តេន កត្តក្ខតេន ឧប្បជ្ជិតព្វន្តិ យោជនា។ សមជស្ស ជិមិត្តំ
សមជនិមិត្តំ, ឥន្ទ្រិយានំ សមភារោ។ ឯសេវ នយោ សេសេសុបិ។
សមជនិមិត្តាធិនំ ចត្តារិ ឯកសេសេន វា សាមញ្ញនិទ្ទេសេន វា “និមិត្ត”ន្តិ វុច្ចតិ។

២២២. អញ្ញាញករេយ្យន្តិ ឯត្ថ អញ្ញាញករេន្តោ អត្តានំ “អរហា អហា”ន្តិ
ជាធាបេតីតិ អាហា “អរហា អហា”ន្តិ ជាធាបេយ្យ”ន្តិ។ ធម៌ ហានានីតិ ឯត្ថ
ហានសន្នោ ការណាត្តោតិ អាហា “ធម៌ ការណានី”តិ។ “បដិវិជ្ជិត្វា”តិ អាធិនា
អធិមុត្តោតិ បទស្ស អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ។ សទ្ធត្ថោ បន អធិមុច្ចតីតិ
អធិមុត្តោតិ ទជ្ជតោ។ អរហត្ថំ វុច្ចតីតិ សម្ពន្ធា។ ហីតិ វិត្តារោ។
អសម្មោហោតីតិ ឯត្ថ អាភារត្ថវាចកោ ឥតិសន្នោ បុព្វបទេសុបិ យោជេត្វា
“នេក្ខមំ ឥតិ វុច្ចតី”តិ អាធិនា យោជនា កាតញ្ចា។

“បដិវេធរហិត”ន្តិ ឥមិនា កេវលំ សទ្ធាមត្តកន្តិ ឯត្ថ មត្តសទ្ធស្ស
និវត្តេតព្វត្ថំ ទស្សេតិ។ បដិវេធបញ្ញាយាតិ មគ្គបញ្ញាយ។ “អសម្មិស្ស”ន្តិ ឥមិនា
កេវលសទ្ធស្ស អសម្មិស្សត្ថំ ទស្សេតិ។ បដិចយន្តិ ឯត្ថ បដិសន្នោ

អនុបច្ឆិន្ទត្ថោ, ចិន្ទានុវិជ្ជនត្ថោតិ អាហា “បុណ្យប្បនំ ករណេន វុឌ្ឍិ”ន្តិ,
មគ្គបដិវេជនវិភាគត្ថាយោវាតិ សម្ពុទ្ធា។ តន្ត្រីន្ទមាណសោយោវាតិ តស្មី
ជលសមាបត្តិវិហារេ និទ្ទមាណសោ វ។

លាភសក្ការសិលោកន្តិ ឯត្ថ លភនំលាភោ, សុដ្ឋ ករណំ សក្ការោ,
សិលោកនំ វណ្ណភណ្ឌនំ សិលោកោ, លាភោ ច សក្ការោ ច សិលោកោ ច
លាភសក្ការសិលោកន្តិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “ចតុបច្ចយលាភញ្ញា”តិអាទិ។
តេសំយោវាតិ ចតុន្ទំ បច្ចយានមេវ។ “សីលញ្ញា វតញ្ញា”តិ ឥមិនា
សីលព្ពតន្តិបទស្ស ទ្វន្ទវាក្យំ ទស្សតិ។

ភុសសទ្ធស្ស កលិដ្ឋវត្ថំ បដិក្ខបន្តោ អាហា “ពលវន្តោ”តិ
“ឱណាសវស្សា”តិ ឥមិនា នេវស្សាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សតិ។
“គហេត្វា”តិ ឥមិនា បរិយាទិយន្តិ ឯត្ថ បរិបុព្ពអាបុព្ពនាគតុយា គហណាត្ថំ
ទស្សតិ។ ហីតិ សច្ចំ។ កិលេសា ករោន្តិ តិ សម្ពុទ្ធា។ តេសន្តិ កិលេសានំ។
អាណេញប្បត្តន្តិ ឯត្ថ ឥញ្ញនំ កម្មនំ ឥញ្ញំ, ន ឥញ្ញំ អនេញ្ញំ, តមេវ អាណេញ្ញំ, តំ
បត្តន្តិ អាណេញប្បត្តន្តិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “អចលនប្បត្ត”ន្តិ។ វយញ្ញាតិ
ចសន្នោ អវុត្តសម្បិណ្ឌានត្ថោតិ អាហា “វយម្បិ ឧប្បាទម្បិ”តិ។

ឧបាទានក្ខយស្សាតិ ឯត្ថ ឧបាទានក្ខយំ អធិមុត្តស្សាតិ ទស្សន្តោ អាហា
“ឧបយោគត្ថេ សាមិវចន”ន្តិ។ “ឧប្បាទញ្ញា វយញ្ញា”តិ ឥមិនា អាយតនុប្បាទន្តិ
ឯត្ថ ឧប្បាទសន្នេន វយោបិ អវិជាការវតោ គហេតញ្ញោតិ ទស្សតិ។ សម្មាតិ
និចាតោ ញ្ញាយត្ថោតិ អាហា “ហេតុនា នយេនា”តិ។ សន្តចិត្តស្សាតិ ឯត្ថ
សន្តសទ្ធស្ស ខេនាទីសុបិ បវត្តត្ថា ឥន្ទ និព្ពតត្ថេ វត្តតីតិ អាហា
“និព្ពតចិត្តស្សា”តិ។ អនុនយបដិយេហីតិ អនុ បុណ្យប្បនំ អារម្មណេ ចិត្តំ នេតីតិ
អនុនយោ, រាគោ, អារម្មណេ បដិហញ្ញតីតិ បដិយោ, នោសោ, អនុនយោ ច

បដិយោ ច អនុនយបដិយា, តេហិ។ ឥដ្ឋ អនុនយោ, អនិដ្ឋ បដិយោ ហោតីតិ
សម្ពន្ធា ទដ្ឋញ្ចោ។

១៤៨. ទិគុណាទិឧបាសាបដិក្ខេបកថា

២៤៥. អញ្ញំ ព្យាករោន្តីតិ ឯត្ថ អញ្ញាសន្នោ សព្ពនាមសុទ្ធនាមវសេន
ធុរិយោ។ តេសុ ឥធសុទ្ធនាមំ, តំ បនពាលេ ច ធារកេ ច អវហត្ថេ ច បវត្ថតិ,
ឥធសុទ្ធនាមំ អវហត្ថេ ទស្សន្តោ អាហា “អវហត្ថំ ព្យាករោន្តី”តិ។ យេនាតិ
សភាវេន។ អវហាតិ ញាយតីតិ អវហាឥតិ អត្ថោ ញាយតិ។ សោតិ សភាវោ។
សុត្តវណ្ណានតោយេវាតិ អន្តរាគមន៍កថាតោ ឯវ។ ន ឧបនីតោតិ ន ឧបនី ធិតោ។
ឯកច្ឆេ មោឃបុរិសាតិ ឯកច្ឆេសន្នោ អញ្ញេបរិយាយោ, មោឃសន្នោ
តុច្ឆវេចនោតិ អាហា “អញ្ញេ បន តុច្ឆបុរិសា”តិ។ “ហសមាណវិយា”តិ ឥមិណា
ហសមាណកំ មញ្ញេតិ ឯត្ថ មញ្ញេសន្នោ វិយត្ថោតិ ទស្សតិ។ អសន្តមេវាតិ
អវិជ្ជមាណំយេវ។ ឯកបលាសិកន្តិ ឯត្ថ បលាសសន្នោ បណ្ណាវាចកោ។ បដលំ
នាម បណ្ណាវិយ ហោតិ, តស្មា “ឯកបដល”ន្តិ វុត្ថំ។ អសីតិសកដវាហោតិ ឯត្ថ
អសីតិ បទំ សកដបទេន សម្ពន្ធនំ កត្វា អសីតិសកដេហិ វហិតព្ពេតិ អត្ថោ
ទដ្ឋញ្ចោ។ “ទ្វេ សកដភារា ឯកោ វាហោ”តិ ឥមិណា វាហានំ ចត្តាលីសភារំ
ទស្សតិ។ សត្តហត្ថិកញ្ច អនិកន្តិ ឯត្ថ អនិកស្ស សរូបំ ទស្សន្តោ អាហា “ធន
ហត្ថិនិយោ ចា”តិអាទិ។ សត្តន្នំ ហត្ថិនំ សមូហោ សត្តហត្ថិកំ។ សត្តអនិកត្តា
ឯក្ខេបញ្ញាសហត្ថិនោ ហោន្តិ។ តេសុ សត្ត ហត្ថិនោ, ឆ្វាចត្តាលីស ហត្ថិនិយោ
ហោន្តិ។ ទិគុណាតិ ឯត្ថ គុណាសន្នោ បដលត្ថោតិ អាហា “ទិបដលា”តិ។
គុណាផ្គុល្លាចាហោតិ ឯត្ថ ទិគុណាតិគុណានំវិសុំ គហិតត្តា ចារិសេសតោ
គុណាផ្គុល្លាការំ ទស្សន្តោ អាហា “ចតុបដលតោ បដ្ឋាយ វុច្ឆតី”តិ។
គុណាផ្គុល្លាចាហោតិ បដលបដលា ឧបាសា, ពហុបដលា ឧបាសាតិ

អត្ថោ។ ឧការេន សហ យោជេត្វា គការោ សជ្ឈាយិតត្ថោ ច លិខិតត្ថោ ច។
ឥធានិ ចោត្តកេសុ បន ឧការោ ន ធិស្សតិ។

១២៩. សព្វនីលិកាធិបដិក្ខេបកថា

២២៦. សព្វាវ នីលិកាតិ សព្វាវ ឧបាហនាយោ នីលិកា, សព្វដ្ឋានេសុ
នីលមេតាសន្តិ សព្វនីលិកាតិបិ កាតត្ថោ។ តត្ថ ចាតិ តេសុ នីលិកាធិសុ ច។
ឧម្មារបុប្ផស្ស វុល្លោវិយ វុល្លោ ឯតិស្សាតិ ឧម្មារបុប្ផវុល្លោ។ ឯវំ សេសេសុបិ។
អន្ទារិជ្ជកវុល្លោតិ ឯត្ថ អន្ទោតិ អល្លោ។ អរិដ្ឋោតិ ដេវាលរុក្ខោ វា កាកោ វា,
តស្មា អន្ទោ អល្លោ អរិដ្ឋោ ដេវាលរុក្ខោ, កាកោ វាតិ អន្ទារិដ្ឋោ, តទេវ
អន្ទារិជ្ជកោ, អន្ទារិជ្ជកស្ស វុល្លោវិយ វុល្លោ ឯតិស្សាតិ អន្ទារិជ្ជកវុល្លោ។
ឯតាស្សតិ សព្វនីលិកាធិសុ។ បុញ្ញិត្វាតិ បរិមជ្ឈិត្វា។ អប្បមត្តកេនាបីតិ
បិសន្នោ សម្ពារេន។ សព្វនីលាធិកេ ភិន្នេ កា នាម កថាតិ អត្ថោ។

“យាសំ វុទ្ធាយេវ នីលា”តិ ឥមិធា នីលកា វុទ្ធិកា ឯតាសន្តិ នីលកវុទ្ធិកាតិ
ធម្មិពាហិរត្តសមាសំ ធស្សតិ។ វុទ្ធិកាតិ ច នទិ។ សា ហិ ឧបាហនតលតោ
វុទ្ធយតីតិ វុទ្ធិកាតិ ច ឧបាហនតលំ ពន្ធតិ ឥមាយាតិ វុទ្ធិកាតិ ច វុទ្ធិតិ។
សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ បីតកវុទ្ធិកាធិសុ។ ឯតាយោបីតិ នីលកវុទ្ធិកាធិកា
ឧបាហនាយោបិ។ តលេតិ ឧបាហនាយ តលេ។ “ខល្លកំ ពន្ធិត្វា”តិ ឥមិធា
ខល្លកេន ពន្ធិតត្ថាតិ ខល្លកពន្ធាតិ វុចនត្ថំ ធស្សតិ។ យោនកឧបាហនាតិ
យោនកជាតីនំ មនុស្សានំ ឧបាហនា។ បលិគុណ្ឌាត្វាតិ បរិសមន្តតោ វេបេត្វា។
“ឧបរិ...បេ.... ជជ្ឈ”ន្តិ ឥមិធា បុជពន្ធតោ វិសេសំ ធស្សតិ។ តូលបិបុនាតិ
តូលសម្ព័ន្ធតេន បិបុនា។ “តិត្តិវបត្តសធិសា”តិ ឥមិធា តិត្តិវស្ស បត្តំ វិយ
តិត្តិវបត្តិកាតិ វុចនត្ថំ ធស្សតិ។ តិត្តិវេតិ ច ឯកោ សកុណាវិសេសោ។
កណ្តិកដ្ឋានេតិ ទិដ្ឋំ វុទ្ធិកានំ ឯកតោ សមាគមដ្ឋានេ។ “មេណ្ឌា...បេ.... កតា”តិ

ឥមិនា មេណ្ឌាស្ស វិសាលោន សធិសា វទ្ធិកា ឯតាសន្តិ មេណ្ឌាវិសាលាវទ្ធិកាតិ
 វចនត្ថំ ធនេស្សតិ។ តថេវាតិ យថា មេណ្ឌាអជសិដ្ឋសណ្ឋានេ វទ្ធវេ យោជេត្វា
 កតា, តថេវាតិ អត្ថោ។ “វិច្ឆិកា...បេ.... កតា” តិ ឥមិនា វិច្ឆិកាយ អន្សោ
 វិច្ឆិកាឡោ, សោ វិយ វទ្ធិកា ឯតាសន្តិ វិច្ឆិកាឡិកាតិ វចនត្ថំ ធនេស្សតិ។
 អន្សសន្នោ “អន្សន្និន្នោ” តិ អាធិសុ (មហាវ. ១១៩) អន្សន្និវាចកោ, ឥធ បន
 នន្សន្និវាចកោ, តស្មា វុត្ថំ “នន្សន្និសណ្ឋានេ” តិ។ តលេស្វតិ ឧបាហនាយ
 តលេសុ។ “មោវ...បេ.... សិព្ពិកា” តិ ឥមិនា មោវបិញ្ញេហិ បរិសមន្តតោ,
 បរិក្ខិបិត្វា វា សិព្ពិតា មោវបិញ្ញេបរិសិព្ពិតាតិ វចនត្ថំ ធនេស្សតិ។ ចិត្រា
 ឧបាហនាយោតិ ឯត្ថ ចិត្រសន្នោ វិចិត្រត្ថោតិ អាហា “វិចិត្រា” តិ។ ឯតាស្វតិ
 ខល្លកតាធិសុ។ វន្សញ្ញេតញ្ញាតិ បរិភុញ្ញេតញ្ញា។ វន្សជិ បរិភោគេតិ ធាតុចាថោ
 (សន្និធិតិធាតុមាលាយំ ១៥ ជការន្តធាតុ)។ តាលុដោ តតិយោ។ តេសុ បនាតិ
 ខល្លកាធិសុ បន។ សតិ សន្តេស្វតិ យោជនា។ សីហចម្មេន បរិក្ខិបិតញ្ញាតិ
 សីហចម្មបរិក្ខតាតិ វចនត្ថំ ធនេស្សន្តោ អាហា “បរិយន្តេស្វ” តិ អាធិ។
 បក្ខិពិឡាលោតិ តុលិយោ។ សោ ហិ បក្ខយុត្តត្ថា ច ពិឡាលមុខសធិសមុខត្ថា
 ច បក្ខិពិឡាលោតិ វុច្ឆតិ។ ឥមិនា លុវកចម្មបរិក្ខតាតិ ឯត្ថ លុវកសន្នោ
 បក្ខិពិឡាលបរិយាយោតិ ធនេស្សតិ។ “ខល្លកចម្មបរិក្ខតា” តិ បិ ចាថោ។
 ឯតាសុប័តិ សីហចម្មបរិក្ខតាធិសុបិ។ យា កាចិ ឧបាហនាយោតិ សម្ពន្ធា។

២៤៧. ឱមុក្ខន្តិ ឯត្ថ អវត្សបសគ្គស្ស វិយោគត្ថំ ធនេស្សន្តោ អាហា
 “បដិមុញ្ញិត្វា អបនិត” តិ បុរាណំ គុណាដ្ឋន្តាចាហនន្តិ អត្ថោ។

១៥១. អដ្ឋារាមេ ឧបាហនបដិក្ខេបកថា

២៤៨. “យេន សិប្បនា” តិ អាធិនា អភិ អធិកំ ជីវន្តិ អនេនាតិ អភិជីវនំ,
 កីតំ? សិប្បន្តិ អត្ថំ ធនេស្សតិ។ តស្សាតិ សិប្បស្ស។ ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។

យំសន្តោ វចនវិបល្លាសោតិ អាហា “យេ តុម្ពេ” តិ។ ហីតិ សច្ចំ។ យំនិចាតោតិ
យំឥតិ និចាតោ យទិសទ្ធស្ស អត្ថេ បវត្ថតិ យោជនា។ អាចរិយា ឯវាតិ
ឯវសន្តេន អាចរិយមត្តការំ បដិក្ខបតិ។ ហីតិ សច្ចំ។ សោតិ អវស្សិកោ។ តន្តិ
ធិត្ថស្សំ។ និស្សាយ វច្ឆតិ តិ អវស្សិកស្ស ចតុវស្សកាលេ ធិត្ថស្សស្ស
ធនវស្សិកត្តា តំ និស្សាយ វសតិ។ ឧបជ្ឈាយមត្តំ ធនេស្សន្តោ អាហា
“ឧបជ្ឈាយស្ស” តិអាទិ។ មហាន្តតរាតិ អត្ថនោ វុឌ្ឍតរា។ ឧបជ្ឈាយស្ស មត្តំ
បមាណមេតេសន្តិ ឧបជ្ឈាយមត្តា។

២៤៩. ចាទតោ និក្ខន្តេន ខីលសទិសេន មំសេន បវត្តោ អាពាដោ
ចាទខីលាពាដោតិ វចនត្ថំ ធនេស្សន្តោ អាហា “ចាទតោ” តិអាទិ។ ចាទតោ
និក្ខន្តន្តិ សម្ពន្ធា។

២៥០. តិណាចាទុកាតិអាទីសុ តិណេន កតា ចាទុកា តិណាចាទុកាតិ
វចនត្តាទី ធនេស្សន្តោ អាហា “យេន កេនចិ តិណេនា” តិអាទិ។ តំ
សុវិញ្ញាយ្យមេវ។ “ភូមិយំ សុប្បតិដ្ឋិតាតិ” អាទិនា ន សង្គមិតញ្ញាតិ
អសង្គមនីយាតិ អត្ថំ ធនេស្សតិ។

២៥២. អង្គជាតេនេវាតិ អត្ថនោ អង្គជាតេន ឯវ។ អង្គជាតន្តិ ការីនំ
អង្គជាតំ។ ឱកាហោត្វាតិ ឯត្ថ ឱក្យបសក្កោ ធន្ទ្រតោតិ អាហា “ធន្ទ្រំ
គហោត្វា” តិ។

១៥៣. យាណធិបដិក្ខបកថា

២៥៣. ឥត្ថិយុត្តេនាតិ ឯត្ថ រូឡីវសេន ធនេចិ ឥត្ថិ នាមាតិ អាហា
“ធនេចិយុត្តេនា” តិ។ បុរិសន្តរេនាតិ ឯត្ថ បុរិសោ ឯវ អន្តរោ អញ្ញោ ឯត្តាតិ
បុរិសន្តំ យានំ។ បុរិសន្តរោ នាម អត្ថតោ សារថីតិ អាហា “បុរិសសារថីនា” តិ,

យានេនាតិ យោជនា។ គង្គាមហិយាយាតិ ឯត្ថ គង្គា ច មហី ច គង្គាមហី, តត្ថ
កិឡិកា គង្គាមហិយាតិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “គង្គាមហីកិឡិកាយា”តិ។
តត្ថ ហិ ឥត្ថិបុរិសា យានេហិ ឧទកកិឡំ កិឡន្តិ។ បុរិសយុត្តំ ហត្ថវដ្តកន្តិ ឯត្ថ
“អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ បុរិសយុត្តញ្ចា ហត្ថវដ្តកញ្ចា”តិ ទស្សន្តោ អាហា
“ឯត្ថា”តិអាធិ។ តត្ថ បុរិសយុត្តន្តិ បុរិសេន យុដ្ឋិតព្ពន្ធនិ បុរិសយុត្តំ យានំ។
ហត្ថវដ្តកន្តិ ហត្ថេន វដ្តតព្ពន្ធនិ ហត្ថវដ្តកំ យានំ។ យានុគ្យាតេនាតិ យានស្ស
ឧល្លដ្ឋិទ្វា គមនេន។ ហានធាតុ ហិ គត្យត្ថោ។ តមត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “យានំ
អភិរុហន្តស្ស”តិអាធិ។ “តប្បច្ចយា”តិ ឥមិនា យានុគ្យាតេនាតិ ឯត្ថ ហេតុត្ថេ
ករណាវចនន្តិ ទស្សតិ។ បីឋកសិវិកន្តិ បីឋេន សហ កតំ សិវិកំ។
បដថោជលិកន្តិ បដមយំ ថោជលិកំ។

១៥៤. ឧទ្ទាសយនមហាសយនបដិក្ខេបកថា

២៥៤. ឧទ្ទំ អាសយនំ ឧទ្ទាសយនំ។ មហាន្តំ អាសយនំ មហាសយនំ។
អាសន្តិអាធិសុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពាតិ យោជនា។ បមាណាតិក្កន្តាសន្តិ
ធិយាសនំ។ តញ្ចិ អាគម្ម សនតិ និសីទតីតិ ឯត្ថ, អាយតំ វា សុដ្ឋំ ទទាតីតិ
អាសន្តិ វុច្ចតិ។ វាឡរូចានីតិ សីហព្យគ្យាធិវាឡរូចានិ។ ចានេសុ វាឡរូចានិ
បរិច្ឆិន្ទិទ្វា អដ្ឋិយតិ លក្ខិយតីតិ បល្លង្កោ។ គោនកោតិ គវតិ ធិយលោមេហិ
ឧគ្គច្ឆតិ ឯត្ថាតិ គោនកោ។ កោជវោតិ កុយំ ភូមិយំ ជវតិ គច្ឆតីតិ កោជវោ។
តស្សាតិ គោនកស្ស។ លោមាធិ ចតុវដ្តុលាធិកានិ ហោន្តិ កិរាតិ យោជនា។
វានចិត្រឧណ្ណាមយត្ថរណាតិ វានេន សិព្ពនេន សញ្ញាតំ ចិត្ររូបមេត្តាតិ
វានចិត្រំ, ឧណ្ណាយ និព្ពត្តោ ឧណ្ណាមយោ, សោយេវ អត្ថរណា
ឧណ្ណាមយត្ថរណា, វានចិត្រញ្ចា តំ ឧណ្ណាមយត្ថរណា ចេតិ
វានចិត្រឧណ្ណាមយត្ថរណា។ សេតត្ថរណាតិ សេតត្ថិកេហិ សេរីយតីតិ

សោតោ, សោយេវ អត្ថរណោ សេតត្ថរណោ។ ឥមិនា អត្ថេន បដតិ សេតការំ
គប្បតីតិ បដិកាតិ កាតព្វំ។ បដិកាសន្នោយំ អន្យេនុចាសាលោបិ បវត្ថតិ។
យនបុប្ផកោតិ យនំ កជិនំ បុប្ផមេត្តាតិ យនបុប្ផកោ។ ឥមិនា យនបុប្ផសម្ពាទំ
បដលមេត្ត អត្ថតិ បដលិកាតិ ទស្សេតិ។ សោតិ អត្ថរណោ។
អាមលកបដោតិ អាមលកបុប្ផំ ទស្សេត្វា កតោ បដោ។ តូលិកាតិ តូលំ
បូរេត្វា កតា តូលិកា។ វិកតិកាតិ សីហព្យគ្សាទិវបេហិ (ធិ. និ. អដ្ឋ. ១.១៥)
វិចិត្តាការេន ករិយតីតិ វិកតិកា។ ធិយនិកាយដ្ឋកថាយំ “ឧទ្ធអោមីតិ
ឧកតោទសំ ឧណ្ណាមយត្ថរណំ។ ឯកន្តលោមីតិ ឯកតោទសំ
ឧណ្ណាមយត្ថរណ” ត្ថំ វុត្ថំ។ ឥធម បន “ឧទ្ធអោមីតិ ឯកតោ ឧគ្គតលោមំ
ឧណ្ណាមយត្ថរណំ, ឯកន្តលោមីតិ ឧកតោ ឧគ្គតលោមំ ឧណ្ណាមយត្ថរណ” ត្ថំ
វុត្ថំ។ តស្មា ទ្វេ អដ្ឋកថាយោ អញ្ញមញ្ញំ វិសទិសា ហោន្តិ។ ឯត្ថ
ធិយនិកាយដ្ឋកថានយេន វចនត្ថំ ករិស្សមិ។ ឧដ្ឋិតំ ទ្វិហិ បក្ខេហិ, ទ្វិសុ វា
ទសាសម្ពាទំ លោមមេត្តាតិ ឧទ្ធអោមី។ និគ្គហិតាគមំ កត្វា “ឧទ្ធអោមី” តិប
ចាហោ, អយមេវត្ថោ។ ឯកស្មី អន្តេ ទសាសម្ពាទំ លោមមេត្តាតិ
ឯកន្តលោមីតិ។ កោសេយ្យកដ្ឋិស្សមយន្តិ ឯត្ថ កោសេយ្យន្តិ កោសិយសុត្ថំ។
កដ្ឋិស្សន្តិ កដ្ឋិស្សនាមកំ វាកំ។ ឥមិនា កោសេយ្យញ្ច កដ្ឋិស្សញ្ច កដ្ឋិស្សានិ
វិវេកសេសំ កត្វា កដ្ឋិស្សេហិ បកតំ អត្ថរណំ កដ្ឋិស្សន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។
សុទ្ធកោសេយ្យន្តិ រតនអបរិសិទ្ធិតំ សុទ្ធកោសេយ្យំ។ ឥមិនា សុទ្ធកដ្ឋិស្សម្បិ
វុត្ថតិ ទស្សេតិ។

សោឡស នាជកិត្តិយោ បេត្វា នច្ចំ ករោន្តិ ឯត្តាតិ កុត្តកន្តិ អត្ថំ ទស្សេត្តោ
អាហា “សោឡសន្ត” ត្ថិអាទិ។ អជិនចម្មេហិតិ អជិនមិគចម្មេហិ, កតតតិ
សម្ពុត្តោ។ បវេណីតិ ធុបដ្ឋតិបដ្ឋាទីហិ បវំបវសេន កតត្តា “បវេណី” តិ វុត្ថតិ។
អជិនចម្មានិ ហិ សុខុមតរាទិ, តស្មា ធុបដ្ឋតិបដ្ឋាទីនិ កត្វា បវេណីវសេន

កតានិ។ តស្មា វុត្ថំ “អជិនបវេណី”តិ។ “កនលិមិតចម្ចំ នាមា”តិ ឥមិនា តស្ស
 ចម្ចំ កនលិមិតឥតិ គហេតត្ថំ ឧត្តរបទលោបវសេន វា ឧបចារេន វាតិ
 ទស្សេតិ។ បវវសន្តោ ឧត្តមត្តោតិ អាហា “ឧត្តមបច្ចត្តរណា”ន្តិ។ តន្តិ
 កនលិមិតបវវបច្ចត្តរណំ។ សឧត្តរច្ឆន្តិ ឯត្ថ សការោ សហសទ្ធការិយោតិ
 ទស្សេន្តោ អាហា “សហ ឧត្តរច្ឆនេនា”តិ។ “ឧបរី”តិ ឥមិនា ឧត្តរសទ្ធស្ស
 សេដ្ឋាទយោ និវត្តតិ។ “សទ្ធិ”ន្តិ ឥមិនា សហសទ្ធស្ស តុល្យត្ថំ និវត្តតិ។
 “សេត...បេ... ន វដ្តតី”តិ ឥមិនា វត្តវិតានំ ហេដ្ឋា កប្បិយបច្ចត្តរណោ សតិបិ ន
 វដ្តតីតិ ទស្សេតិ។ កស្មា? វត្តវិតានស្ស អកប្បិយត្តា។
 ឧកតោលោហិតក្ខបធានន្តិ ឯត្ថ ឧកស្សបំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “សីស្វបធានញ្ច
 ចាទ្ធិបធានញ្ច”តិ។ សីសោ ឧបគន្ធា តិដ្ឋតិ ឯត្តាតិ ឧបធានំ, ឧប ភុសំ វា សុខំ
 ធារេតីតិ ឧបធានំ, ពិញ្ញេហនំ។ សេច បមាណយុត្តំ, តំ ឧបធានំ វដ្តតីតិ
 យោជនា។

១៥៥. សព្វចម្មបដិក្ខេបាទិកថា

២៥៥. ធិបិចោតកោតិ ធិបិចោតោវិយាតិ ធិបិចោតកោ វង្វោ។
 ភិត្តិទណ្ឌាកាជីស្វតិ ភិត្តិសម្ពន្ធនេសុ ទណ្ឌាកាជីសុ។ អាទិសន្តេន ភិត្តិជម្ពាទយោ
 សន្តិណ្ឌាតិ។

២៥៦. យោ ន សក្កោតិ អនុចាហនោ កាមំ បរិសិទ្ធី, សោ គិលានោ នាមាតិ
 យោជនា។

១៥៧. សោណកុដិកណ្ណាវត្ថុកថា

២៥៧. ឯតេនាតិ “កុរយរេ”តិ ចាបេន។ អស្សាតិ មហាកច្ឆានស្ស។
 បចាតនាមកេតិ យស្មា មហាតដោ ឯត្ថ អត្ថិ, តស្មា បចាតនាមកោ ហោតិ។

ឯតេនាតិ “បចាតកេ បព្ពតេ” តិ ចាបេន។ អស្សតិ មហាកថានស្ស។
កោដិអគ្គនកំ បិឡន្ទនំ កណ្ណោ ឯតស្សត្ថិតិ កុដិកណ្ណោតិ វេនត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “កោដិអគ្គនកំ បនា” តិ អាទិ។ បិឡន្ទតិ អនេនាតិ បិឡន្ទនំ, អលង្ការោ។
ទន្តជោ ចតុត្ថកូរោ។ “បសាទជនក” តិ ឥមិនា បសាទំ ជនេតិ ចាសាទិកោតិ
វេនត្ថំ ទស្សតិ។ បសាទនីយ តិ បសាទិតព្ពំ, បសាទិតុំ អវហន្តិ អត្ថោ។
អត្ថវេនត្ថិ អត្ថោ វុច្ឆតិ អនេនាតិ អត្ថវេនំ។ ចាឡិយំ ឥនាទិ ចោត្ថកេសុ
“បសាទនីយ” តិ ចាហោ នត្ថិ។ “ចាសាទិក” តិ បទស្ស បុព្ព “ទស្សនីយ” តិ
ចាហោយេវ អត្ថិ។ ឧត្តមទមថសមថន្តិ ឯត្ថ ទមថសទ្ទស្ស ញាណាត្ថញ្ច
ឥន្ទ្រិយសំវេរត្ថញ្ច សមថសទ្ទស្ស សមាធត្ថញ្ច ចិត្តបសមត្ថញ្ច ទស្សន្តោ អាហា
“ឧត្តមំ ទមថញ្ច” តិ អាទិ។ ចសទ្ទេន ទ្វិទ្ធវាក្យំ ទស្សតិ។
វិស្វកាយិកវិប្បន្នតានន្តិ វិស្វកាយ បដិបក្ខាយ បវត្តានំ ទិដ្ឋិចិត្តសម្ពាតានំ
វិវិធចលនានំ។ “វិវិធីន្ទ្រិយ” តិ ឥមិនា យតិន្ទ្រិយ ឯត្ថ យតសន្នោ
វិវិធីវេនកោតិ ទស្សតិ។ នាគន្តិ ឯត្ថ នត្ថិ អាគុ ចាបមេតស្សតិ នាកោតិ
វេនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “អាគុវិវហិត” តិ កី ទិវសតោ បជ្ជាយាតិ អាហា “មម
បព្ពដ្ឋាទិវសតោ បជ្ជាយា” តិ។ កណ្ណោ មត្តិកា ឧត្តវិ ឯត្ថាតិ កណ្ណាត្ថរាតិ អត្ថំ
ទស្សន្តោ អាហា “កណ្ណាមត្តិកុត្តរា” តិ។ “ឧបវី” តិ ឥមិនា ឧត្តវសទ្ទស្ស អត្ថំ
ទស្សតិ។ “គុដ្ឋំ ខុរេហី” តិ ឥមិនា គុដ្ឋំ ខុរកណ្ណាកសទិសត្ថា តោកណ្ណាកា
នាមាតិ ទស្សតិ។ តេ តោកណ្ណាកេ វក្ខិតុន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯវំ ខរាភូមិ ហោតិ តិ
យោជនា។ ឯតេហីតិ ឯវគ្គអាទិហិ ចត្វហិ តិ លោហិ។ តន្តិ ឯវគ្គតិណំ។ តេនាតិ
មោវគ្គតិណេន។ ជន្ទស្ស វណ្ណោតិ សម្ពន្ធោ។ សេនាសនំ បញ្ញាបេសីតិ ឯត្ថ កី
នាម សេនាសនំ បញ្ញាបេសីតិ អាហា “ភិសី វា កជសារកំ វា បញ្ញាបេសី” តិ។
បញ្ញាបេត្វា ច បន សោណស្ស អាហោចេសី។ កី អាហោចេសីតិ អាហា
“អាវុសោ” តិ អាទិ។ សត្តា វសិតុកាមោតិ សម្ពន្ធោ។

២៥៨. “តស្ស សោណស្ស” តិ ឥមិនា បដិភាតុ តន្តិ ឯត្ថ “ត” ត្ថិបទំ
សាម្បត្ត ឧបយោគវចនន្តិ ទស្សតិ។ តន្តិ តវ។ អដ្ឋកវគ្គិកានិ តិ
អដ្ឋបមាលោ, អដ្ឋសមូហោ វា វគ្គោ ឯតេសន្តិ អដ្ឋកវគ្គិកានិ។ កាមសុត្តានិ
(សុ. និ. ៧៧២ អាទយោ) សោឡស សុត្តានិ។ យោតិ បុគ្គលោ, សមន្នាគតោតិ
សម្ពន្ធា។ អរិយោបីតិ បិសន្នោ ន កេវលំ សុចិសមន្នាគតោយេវ ចាបេ ន
រមតិ, អថ ខោ អរិយោបីតិ ទស្សតិ។ “បដិភាតុ ត” ត្ថិ ចាបតោ យាវ “សុចិត្តិ
វុត្ត” ត្ថិ ចាបា កេសុចិយេវ អដ្ឋកថាចោត្ថកេសុ អត្ថិ។ អយំ ខុស្សតិ ឯត្ថ
អស្សសន្នោ អាឡតោតិ អាហា “ភវេយ្យ” តិ។ បរិទស្សសីតិ បញ្ចវរាទិ
បរិច្ឆិន្ទិត្វា ទស្សសី។ យំ វចនំ មេ ឧបជ្ឈាយោ ជាធាបេតិ, តស្ស វចនស្ស អយំ
កាលោភវេយ្យតិ យោជនា។

២៥៩. វិនយធរបញ្ចមេនាតិ ឯត្ថ ឧបជ្ឈាយបញ្ចមេនាតិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ
អាហា “អនុស្សវនាចរិយបញ្ចមេនា” តិ។ ឧបាហានកោសកោតិ ឧបាហានាយ
បក្ខិបនោកាសោ កោសកោ។ ឯឡកចម្មអជចម្មេសុ អកប្បិយំ នាម នត្ថិ។
មិគចម្មេ បន កិញ្ចំ វដ្តតិ, ន កិញ្ចំ វដ្តតិ។ តំ វិភជិត្វា ទស្សន្តោ អាហា
“មិគចម្មេ” តិអាទិ។ ឯតេសំយេវាតិ ឯណិមិត្តានំ ធន្នមេវ។ អញ្ញោសំ បនាតិ
ធម្មា មិគេហិ អវសេសានំ បន។ តេសំ ចម្មំ ន វដ្តតីតិ សម្ពន្ធា។

គាថាយំ មក្កដោ ច កាឡសីហោ ច សរភោ ច កធលិមិកោ ច កេចិ យេ
វាឡមិកា អត្ថិ, តេ ចាតិ យោជនា។ តេសន្តិ មក្កជាទីនំ។

តត្ថាតិ គាថាយ, មក្កជាទីសុ វា។ “សីហព្យគ្សអដ្ឋតវច្ឆា” តិ ឥមិនា
វាឡមិកានំ សរុបំ ទស្សតិ។ ឯត្ថកាយេវ វាឡមិកាតិ អាហា “ន
កេវល” ត្ថិអាទិ។ ឯតេសំយេវាតិ សីហព្យគ្សអដ្ឋតវច្ឆានមេវ។ ន ចម្មំ ន វដ្តតីតិ
សម្ពន្ធា។ យេសន្តិ ធន្នំ ឯណិមិត្តានំ។ តេតិ ធន ឯណិមិត្តានិកេ។ ហិ សច្ចំ

សព្វេសំ ឯតេសំ វាឡមិគានំ ចម្ចំ ន វដ្តតីតិ យោជនា។ អាហរិត្វា វា ន ទិន្នន្តិ
អាហរិត្វា វា ហត្ថេ វា ចាទម្ភលេ វា ឋបេត្វា ន ទិន្នំ។ “គណនំ ន ឧបេតី” តិ ឥមិនា
គណនំ ឧបកប្បតីតិ គណនូបកន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ អធិជ្ជិតញ្ញាតិ អធិជ្ជិតំ បទ។
យនាតិ យស្មី កាលេ។ តតោតិ កាលតោ។

ឥតិ ចម្ពក្ខន្ធកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

៦. ភេសជ្ជក្ខន្ធកំ

១៦០. បញ្ចភេសជ្ជាទិកថា

២៦០. ភេសជ្ជក្ខន្ធកេ សវនកាលេ ឧប្បន្នោ សារទិកោតិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ
អាហា “សវនកាលេ ឧប្បន្នោ” តិ។ “បិត្តាពាធនា” តិ ឥមិនា អាពាធស្ស សរុបំ
ទស្សេតិ។ បិត្តាពាធស្ស ការណំ វិត្តារេន្តោ អាហា “តស្មី ហី” តិ អាទិ។ តេនាតិ
ហេតុនា។ តេសន្តិ ភិក្ខុនំ។ កោដ្ឋព្ពន្ធភក្ខន្តិ កោដ្ឋស្ស អព្ពន្ធរំ គតំ។ អន្តស្ស
អន្តោ បរិសនំ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ អាហារត្ថន្តិ អាហារស្ស កិច្ចំ, អាហារេន
វា កត្តព្ពំ កិច្ចំ។

២៦១. នច្ឆាទេន្តីតិ តានិ ភេសជ្ជានិ ភោជនានិ នច្ឆាទេន្តី។ កស្មា? ភោជនានំ
អជីវណត្តា។ ឥតិ ឥមមត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “ន ជីវន្តី” តិ។ នច្ឆាទត្តា ន វាតរោគំ
បដិប្បស្សម្តេតុំ សក្កោន្តិ។ ឯត្ថ ច “ន ជីវន្តី” តិ ឥមិនា នច្ឆាទនស្ស ការណំ
ទស្សេតិ។ “ន វាត... បេ... សក្កោន្តី” តិ ឥមិនា តស្សេវ ជលំ ទស្សេតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។
“សិនិទ្ធានី” តិ ឥមិនា សិនិហន្តីតិ សេនេហិកានីតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។
ភត្តច្ឆន្នកេនាតិ ឯត្ថ ភត្តស្ស អច្ឆន្នកំ នាម ភត្តស្ស អរោចិកំ ភត្តស្ស រុចិយា
អនុប្បាទកន្តិ អាហា “ភត្តារោចកេនា” តិ។

២២២. អច្ឆរសន្តិអាទីសុវិនិច្ឆ័យោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ ចាឡិយំ
“បដិគ្គហិតំ និប្បក្កំ សំសជ្ជ”ន្តិ បទានំ កិរិយាវិសេសនំ កត្វា “បរិភុញ្ញតុ”ន្តិ
បទេន សម្ពុទ្ធិតព្ភការំ ទស្សេតុំ វុត្តំ “កាលេ បដិគ្គហិតន្តិ អាទីសូ”តិអាទិ។
តេលបរិភោគេន បរិភុញ្ញតុន្តិ ឯត្ថ កិត្តកំ កាលំ តេលបរិភោគេន
បរិភុញ្ញតព្ភន្តិ អាហា “សត្តាហកាល”ន្តិ។

១២១. មូលាទិភេសជ្ជកថា

២២៣. មូលភេសជ្ជាទិវិនិច្ឆ័យោបីតិ បិសន្នោ អច្ឆរសន្តិអាទីសុវិនិច្ឆ័យំ
អបេក្ខតិ។ ឥធាតិ ភេសជ្ជក្ខន្ធកេ។ យំ យន្តិវិនិច្ឆ័យំ។ បិសនសិលាតិ បិសតិ
ឯត្ថាតិ បិសនា, សាយេវ សិលាតិ បិសនសិលា។ ឥមិនា អចលំ ហុត្វា
និសីទតីតិ និសនោតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ បិសនចោតកោតិ បិសតិ អនេនាតិ
បិសនោ, សាយេវ ចោតកោតិ បិសនចោតកោ, ឥមិនា និសនោ
ចោតកោតិ និសនចោតកោតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ ហិដ្ឋុជាតិយោតិ ហិដ្ឋុកុលានិ។

សាមុទ្ធីន្តិ ឯត្ថ សមុទ្ធី សន្តិជ្ជតីតិ សាមុទ្ធីន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា
“សមុទ្ធីវេ”តិអាទិ។ “តីវេ”តិ ឥមិនា សមុទ្ធីតិ ឯត្ថ សត្តមីវិភត្តិយា សមីបត្ថ
បរត្ថការំ ទស្សេតិ។ បកតិលោណាន្តិ សភាវលោណំ, ន ទព្ភសម្ភារេហិ សទ្ធិ
បចិត្តន្តិ អត្ថោ។ “បព្ពតេ ឧដ្ឋហតី”តិ ឥមិនា សិទ្ធិនាមកេ បព្ពតេ ឧដ្ឋហតីតិ
សិទ្ធវន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ ឧត្ថិតោ ភូមិតោ ញ្ញវតិ ឧត្តច្ឆតីតិ ឧត្តវន្តិ វចនត្ថំ
ទស្សេន្តោ អាហា “ភូមិតោ អត្ថំ ឧដ្ឋហតី”តិ។ ឥមិនា អជ្ជកថានយេន ឧដ្ឋជា
តតិយក្ខរោយេវ យុដ្ឋតិ, ចោត្តកេសុ បន ចតុត្ថក្ខរោយេវ ទិស្សតិ។
“ឧត្ថិទ”ន្តិបិ ចាហោ។ ពិលន្តិ កោដ្ឋាសោ។ តស្មា ទព្ភសម្ភារេហិ ពិលេហិ សទ្ធិ
បចិត្តំ ពិលន្តិ អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “ទព្ភសម្ភារេហិ សទ្ធិ បចិត្ត”ន្តិ។ អភិធានេ
បន (អភិធានេ ២២១ កថាយំ) “ពិលាល”ន្តិ ចាហោ អត្ថិ។ តន្តិ ពិលំ។

២២៤. អស្សជីនំ កាយគន្លោវិយ កស្សចិ កាយគន្លោ ហោតីតិ
យោជនា។ តស្សបីតិ ភិក្ខុនោបិ។ បិសន្នេន កណ្ណាវាពាធខិក្ខុអាទយោបិ
សម្ម័យោតិ។ ធកណាសទ្ធស្ស អស្សជីនំ មលេបិ បវត្តនតោ វុត្តំ “គោមយ”ន្តិ។
ចាកតិកបុណ្ណាម្បីតិ អបក្ករជនបុណ្ណាម្បី។ ឯតម្បីតិ ចាកតិកបុណ្ណាម្បី។

តន្តិ អាមកម៌សំ, ន ខាជីតិ សម្ពន្ធោ។ តន្តិ អាមកលោហិតំ វា, ន បីវីតិ
សម្ពន្ធោ។ អមនុស្សាតិ មនុស្សសទិសោ ភូតោ។ តន្តិ អាមកម៌សលោហិតំ។

២២៥. “អញ្ញន”ន្តិ នាម សាមញ្ញន្តិ អាហា “អញ្ញនន្តិ
សត្វសង្គាហកវចនមេត”ន្តិ។ សត្វសង្គាហកវចនន្តិ សព្វេសំ អញ្ញនានំ
សង្គាហកវចនំ។ ឯតន្តិ “អញ្ញន”ន្តិ ឯតំ វចនំ។ អញ្ញតិ ចក្កំ មក្ខេតិ អនេនាតិ
អញ្ញនំ, អញ្ញតិ ចក្កំ ព្យត្តំ ករោតីតិ វា អញ្ញនំ, តាលុដោ តតិយក្ខរោ។
កបល្លន្តិ កបល្លេ បវត្តំ។ កចាលញ្ញា ធិបសិខាយ ឧបវិ និកុដ្ឋិត្វា តត្ថ បវត្តំ
មសិ “កបល្ល”ន្តិ វុច្ឆតិ។ តមត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “ធិបសិខតោ គហិតមសី”តិ។
អញ្ញនូបបិសនេហិតិ ឯត្ថ អញ្ញនេហិ សទ្ធិ ឧបនេតុំ បិសិតត្ថន្តិ អញ្ញនូបបិសនន្តិ
វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “អញ្ញនេន សទ្ធិ ឯកតោ បិសិតេហិ”តិ។ “ឯកតោ”តិ
តមិនា “សទ្ធិ”ន្តិ បទស្សេវ អត្ថំ ទស្សេតិ។ ហិតិ សទ្ធិ។ យំ កិញ្ចិ អញ្ញនូបបិសនំ
បុណ្ណំ ន ន វដ្ឋតីតិ យោជនា។ អថ វា ន វដ្ឋតិ ន ហោតិ, វដ្ឋតិយេវាតិ យោជនា។
តមស្មី នយេ “ន វដ្ឋតី”តិ អាឡាតបទំ កិរិយាទ្គរាបេក្ខត្តា កត្តា ហោតិ។
អាឡាតេសុបិ ហិ កត្តត្តញ្ច កម្មត្តញ្ច លព្ពតិ។ ចន្ទនន្តិអាទិនិ សុវិញ្ញាយ្យានេវ។

អដ្ឋិមយន្តិ បទស្ស អតិព្យាបិតនោសំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “មនុស្សដ្ឋិ
វេបេត្វា”តិ។ សលាកដ្ឋានិយន្តិ ឯត្ថ សលាកា តិដ្ឋន្តិ ឯត្តាតិ សលាកដ្ឋានិយន្តិ
វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “យត្តា”តិអាទិ។ តត្ថ យត្តាតិ យស្មី
សុសិរទណ្ឌាកាទិកេ។ សលាកន្តិ អញ្ញនិសលាកំ។ ឱទហន្តីតិ វេបេន្តិ។

អំសពទ្ធកោតិ អំសេ ពទ្ធតិ អនេនាតិ អំសពទ្ធកោ។ យមកនត្ថករណីន្តិ នត្ថ
ករិយតិ ឥមាយាតិ នត្ថករណី, យមកា នត្ថករណី យមកនត្ថករណី។

២៦៧. តំ សត្វំ តេលចាកន្តិ សម្ពន្ធោ។ “អតិ វិយ ឱត្តមជ្ឈានី” តិ ឥមិនា អតិ
វិយ ឱបិយន្តិ បក្ខិបិយន្តិ តិ អតិឱត្តានិ, តានិយេវ មជ្ឈានិ អតិឱត្តមជ្ឈានិ តិ
វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។

បណ្ណាសេនន្តិ បណ្ណាហិ សេនំ។ អដ្ឋារនន្តិ អដ្ឋារេហិ។ តត្ថាតិ តេសុ
បំសុវាលិកាធិសុ។ វាតហរណាបណ្ណានីតិ វាតស្ស អបនយនានិ ឧទ្ធាលាធិនិ
បណ្ណានិ។ តត្ថាតិ តេសុ បណ្ណាសុ។ នាធិបណ្ណាកម្ពុតិ តន្តិ នាធិបណ្ណានិយេវ
ភក្ខិតត្ថជ្ជន នាធិបណ្ណាកម្ពុតិ, តេន កុចិតំ នាធិបណ្ណាកម្ពុតិកុចិតំ។
ឧណ្ណាទកស្សាតិ ឧណ្ណាទកេន។ តត្ថាតិ ឧទកកោជ្ជកេ។

បព្ពេ បព្ពេតិ ជឡុម្ពិ ជឡុម្ពិ។ យេនាតិ បន្លេន។ តំ បន្លំ អភិសម្ពិវត្តន្តិ
យោជនា។ “ចាទានំ សប្បាយភេសន្ត” តិ ឥមិនា ចាទស្ស ហិតំ បន្លំ វេចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ តិលកក្កេនាតិ ឯត្ថ កក្កសទ្ធស្ស បុណ្ណាវាចកត្តា “បិដ្ឋេហិ” តិ វុត្តំ។
កតាឡេន បក្ខិបនំ កតាឡិកំ។ សត្តបិណ្ឌាស្ស ភត្តកតាឡិសធិសត្តា
សត្តបិណ្ឌានិ វុត្តំ។ អាណិវិយាតិ ឡីលា វិយ។ ខាវេនាតិ លោណាសក្ខិកមយេន
ខាវេន។ វិកាសំ វុន្តតិ វិកាសិកំ, តេលវុន្តនបិលោតិកំ។ វេណកម្មន្តិ
វេណស្ស, វេណា វា កម្មំ។

២៦៨. សប្បទដ្ឋកាលេយេវ កី សាមំ គហេត្វា បរិភុត្តិតត្តន្តិ អាហា “ន
កេវល” តិ អាធិ។ ឥនន្តិ មហាវិកជំ, បរិភុត្តិតត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ អញ្ញេសុ បនាតិ
សប្បទដ្ឋតោ អញ្ញេសុ បន។ សចេ ភូមិបត្តោ គូថោ ហោតិ, បដិគ្គហេតញ្ញេតិ
យោជនា។

២៦៩. វសីករណាចានកសមុជ្ជិតរោគោតិ កន្តិការវសម្ពាតំ វសំ ករោតិ
អនេនាតិ វសីករណំ, ភេសន្តំ, បិវតេ ចានំ, តំយេវ ចានកំ, វសីករណស្ស
ចានកំ វសីករណាចានកំ, តេន សមុជ្ជិតោ រោគោ
វសីករណាចានកសមុជ្ជិតរោគោ។ ឥមីនា យរទិន្នកាពាជោតិ ឯត្ថ យរណិយា
ទិន្នន វសីករណាចានកេន សមុជ្ជិតោ អាពាជោ យរទិន្នកាពាជោតិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ សីតាយ អាណេន្យេតព្ពន្ធិ សីតាលោឡំ, ឧទកំ។ សីតាសន្នោ
នន្ទលលេខាសម្ពាតំ ជាលបទ្ទតិ មុឡតោ វទតិ, ជាលបទ្ទតិករេ ជាលេ
លគ្គមត្តិកំ ឧបចារតោ វទតិ។ តេន វុត្ថំ “សីតាយ អាណេន្យេតព្ពន្ធិ”ន្តិ។
អជ្ជកថាយម្បិ តមត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “នន្ទលេនា”តិអាទិ។

វិបក្កតហណិកោតិ វិសេសេន ចាចាបនកហណិកោ។ មុត្តហរីតកន្តិ
ឯត្ថ “មុត្ត”ន្តិ សាមញ្ញតោ វុត្ថេបិ គោមុត្តមេវ គហេតព្ពន្ធិ ទស្សន្តោ អាហា
“គោមុត្តបរិភារីតំ ហរីតក”ន្តិ។ ឥមីនា មុត្តេន បរិភារីតំ ហរីតកំ
មុត្តហរីតកន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ តណ្ហាលកសដោតិ
តណ្ហាលោវនោទកកសដោ ជោតសំនិទ្ធោ, សោវ មុត្តបចិតចានីយោតិ
យោជនា។ “មំសរសេនា”តិ ឥមីនា មំសរសោ មំសេន បដិច្ឆាទេតព្ពន្ធិ
បដិច្ឆាទនីយន្តិ វុច្ចតិ ទស្សេតិ។

១៦៣. គុណ្ឌាទិអនុជាននកថា

២៧២. ហីតិ សច្ចំ។ បក្កត្តាតិ មុត្តានំ បក្កភាវតោ។ តេតិ មុត្តា។

២៧៤. អកប្បិយកុជិយន្តិ អកប្បិយកុជិយា អន្តោ។ អស្សាតិ ភិក្ខុនោ ន
វុត្ថតិ តិ សម្ពន្ធោ។ តម្បីតិ ឧណ្ហាយាគុម្បិ។ បិសន្នេន បតេវ អាមិសំ បចិត្តន្តិ
ទស្សេតិ។ ឧត្តណ្ហាលភត្តន្តិ បក្កតណ្ហាលតោវិយោគោតិ ឧត្តណ្ហាលោ, ឧកាវោ

ហ៊ីវាយោគត្តវាចកោ, អបក្កតណ្ហាលោតិ អត្ថោ។ ឧត្តណ្ហាលមយំ ភត្តន្តិ
ឧត្តណ្ហាលភត្តំ។ សកី កុបិតេសុ ឡីតក្កាធិសុ អគី ធាតុំ វុដ្ឋតីតិ យោជនា។
ពិឡាលាធិនំ សត្តានំ សមូហោ វុដ្ឋីវសេន ឧក្កបិណ្ហាកោតិ វុដ្ឋតីតិ អាហា
“ពិឡាលមូសិកកោធមដ្ឋសា”តិ។ វិយាសាធាការេន និហាតមានត្តា កាយវាចំ
ធមេតីតិ ធមកោវិយាសាធាតិ អាហា “វិយាសាធា”តិ។

២៧៦. តតោ នីហជន្តិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ ធស្សេន្តោ អាហា
“យត្តា”តិអាធិ។ យត្តាតិ យស្មី ហ្មនេ។ នីហជន្តិ នីហវិទ្យា ហវិតំ។

២៧៨. វនជ្ជំ ចោក្ខវជ្ជន្តិ ឯត្ថ វនេ តិដ្ឋតីតិ វនជ្ជោ, ចោក្ខវ តិដ្ឋតីតិ
ចោក្ខវជ្ជោតិ វចនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “វនេ ចេវ”តិអាធិ។ “បទុមិទិកច្នេ”តិ
ឥមិនា ចោក្ខវសន្នោ បទុមវាចកោតិ ធស្សេតិ។ យស្ស ពិជំ អដ្ឋុំ ន ជនេតិ, តំ
ជលំ អពិជំ នាមាតិ យោជនា។

១៦៧. សត្តកម្មបដិក្ខេបកថា

២៧៩. ទុក្ខេន រុបតីតិ ទុរោបយោតិ ធស្សេន្តោ អាហា “ទុក្ខេន រុបាតី”តិ។
សត្តកម្មំ វា វត្ថិកម្មំ វាតិ ឯត្ថ សត្តេន កាតត្ថំ កម្មំ សត្តកម្មំ, វត្ថិបិឡនំ
កាតត្ថំ កម្មំ វត្ថិកម្មន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “យថា បដិច្ចន្នេ”តិអាធិ។
“សូចិយា វា”តិអាធិនា សត្តកម្មន្តិ ឯត្ថ “សត្ត”ន្តិ បទំ ឧបលក្ខណាមត្តន្តិ
ធស្សេតិ។ “សត្តេន វា”តិ បទំ “និទ្ធនំ វា ជាលនំ វា”តិបទេហិ យោជេតត្ថំ។
“សូចិយា វា កណ្តាកេន វា សត្តិកាយ វា”តិបទានិ “វិជ្ឈនំ វា”តិ បទេន
យោជេតត្ថានិ។ “ចាសាណាសក្ខុលីកាយ វា នខេន វា”តិ បទានិ “លេខនំ វា”តិ
បទេន យោជេតត្ថានិ។ ឯត្ថន្តិ សត្តេន ជិន្ធជានិកម្មំ។ ឯត្ថ ចាតិ
សត្តកម្មវត្ថិកម្មេសុ។ តត្ថ បនាតិ សម្ពាដេ បន។ តេនាតិ ទាវាធិនា។ វុដ្ឋមគ្គេ

យាយ ភេសជ្ជៈមក្ខតាទានវដ្តិយា ខាវកម្មំ វា ករោន្តិ, យាយ វេឡុនាឡិកាយ
តេលំ វា បវេសេន្តិ, សា ភេសជ្ជៈមក្ខតាទានវដ្តិ វា សា វេឡុនាឡិកា វា
វដ្តតិយេវាតិ យោជនា។

២៨០. តំ ទិវសន្តិ តស្មី ទិវសេ។ កិញ្ចិ សត្តន្តិ យោជនា។ ឥមាយាតិ
សុប្បិយាយ អញ្ញំ កិញ្ចិ អនេយ្យំ កិម្មិ ភវិស្សតីតិ យោជនា។ យត្រ នាមាតិ
ឯត្ថ ត្របច្ចយោ ការណេត្ថ ហោតីតិ អាហា “យស្មា នាមា” តិ។ “វីមំសី” តិ
ឥមីនា បដិវេក្ខិតិ ឯត្ថ បដិអវបុញ្ញោ ឥក្ខនាតុ វីមំសនត្ថាតិ ទស្សេតិ។
អសុកមំសន្តិ អសុកំ មំសំ, អសុកស្ស វា សត្តស្ស មំសំ។

១២៩. ហត្ថិមំសាទិបដិក្ខេបកថា

២៨១. អវញ្ញកោកា នាមាតិ សសតិឡាលាទយោ សត្តេ ខាននត្ថាយ
កុកតិ អាទនាតីតិ កោកោ អវញ្ញេ ជាតោ កោកោ អវញ្ញកោកោ,
សុនខសទិសាតិ កាមសុនខេន សទិសា។ តេសន្តិ អវញ្ញកោកាធំ។ យោ បនាតិ
សុនខោ បន, ឧប្បន្នោតិ សម្ពន្ធោ។ កាមសុនខិយាតិ សាម្បត្តេ សាមិវចនំ។
កោកេនាតិ សហាទិយោគេ ករណាវចនំ។ តានិ បទានិ “សំយោគេនា” តិ
បទេន យោជេតញ្ញានិ។ តស្សាតិ សុនខស្ស។

ឯត្ថាតិ មនុស្សមំសាទិសុ។ សជាតិកតាយាតិ សមាទជាតិកភាវតោ។
អនុបទ្កវត្ថាយាតិ អនុបទ្កវត្ថំ, បដិក្ខត្តានិសម្ពន្ធោ។ អាបត្តិ មនុស្សមំសេ
បុល្លច្ចយេន, សេសេ ទុក្ខជេន អាបត្តិ។ ឧទ្ទិស្ស កតំ បនាតិ ភិក្ខុំ ឧទ្ទិស្ស
កតមំសំ បន។

១៣០. យាគុមដុកោឡកាទិកថា

២៨២. ឯកកោតិ ឯត្ថ ឯកតោ អសហាយត្ថេ កបច្ចយោតិ អាហា “នត្ថិ មេ
ទុតិយោ” តិ។ សោតិ ព្រាហ្មណោ។ វយំ កត្វាតិ បរិត្តយំ កត្វា, បដិយាធាបេសិ
កិរាតិ យោជនា។ អនុមាទនកាថាយាតិ អនុមាទនបកាសកាយ កាថាយ។
“បត្តយតំ ឥច្ឆត” ត្ថិ បទានំ អលមត្ថបយោគេ សម្បទានត្វា វុត្ថំ “អលមេវ
ធាតុត្ថិ ឥមិនា សម្ពន្ធោ” តិ។ សោយេវ គហេតញ្ចាតិ “ធាតុ” ត្ថិការស្ស
កត្តភារេន សោ ឯវ ចាថោ គហេតញ្ចាតិ អត្ថោ។

២៨៣. យា យាគុ បវារណំ ជនេតិ, សា យាគុ ភោជ្ឈយាគុ នាមាតិ យោជនា។
យន្តិ កាលំ។ “អាទី កត្វា” តិ ឥមិនា យទគ្គនាតិ ឯត្ថ អគ្គសន្នោ អាឡត្តោ
កិរិយាវិសេសនត្ថេ ករណាវចនត្ថិ ទស្សេតិ។ “សគ្គនិព្ពត្តកបុញ្ញ” ត្ថិ ឥមិនា
សគ្គាតិ ឯត្ថ ជលូបចារំ ទស្សេតិ។ សោតិ គុឡោ។

២៨៤. តថាវុបេនាតិ តថាសភារេន។ គុឡស្ស អនុបសភារេនាតិ អត្ថោ។

១៧៣. ចាជលីតាមវត្ថុកថា

២៨៥. យថា សត្តំ សន្តតំ ហោតិ, ឯវំ តថា សត្តសន្តិសន្តតត្ថិ យោជនា។

២៨៦. សុនិធា ច វស្សការោ ចាតិ ឯត្ថ ចការេហិ ទ្វន្ធាក្សំ ទស្សេតិ។
អាយមុខបច្ឆិន្ទនត្ថត្ថិ សុត្តមុខស្ស បច្ឆេទនត្ថំ។ “យវវត្ថុនី” តិ ឥមិនា វត្ថុសទ្ធស្ស
ការណាទត្ថត្ថេ បដិក្ខិបិទ្វា ភូតេទត្ថំ ធិបេតិ។ តា ទេវតា នាមេត្ថិ កិរាតិ
យោជនា។ យថា នុបត្ថិ យំ យំ ភោគពលានុបំ។ លោកេតិ សត្តលោកេ។
សន្នោតិ កិត្តិយោសោ។ តេនេវាតិ តេន សទ្ធស្ស អពុគ្គតហេតុនា ឯវ។
“ឱសរណាជ្ជានំ នាមា” តិ ឥមិនា អរិយំ អាយតនត្ថិ ឯត្ថ អាយតនសន្នោ
សមោសរណាជ្ជានត្ថោតិ ទស្សេតិ។ យត្ថកំ កយវិក្កយជ្ជានំ នាមាតិ សម្ពន្ធោ។
“វាលិជានំ... បេ.... កយវិក្កយជ្ជានំ នាមា” តិ ឥមិនា វាលិជា បតត្ថិ សន្និបតត្ថិ

ឯត្ថាតិ វណិប្បតោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “វណិជបតោ”តិ វត្ថុព្រៃ
ជការលោចោតិ ទដ្ឋញ្ញោ។ ចាឡិយំ “តេស”ន្តិ ចាបសេសស្ស អដ្ឋាហរិតត្ថការំ
ទស្សេតុំ វុត្ថំ “តេសំ អរិយាយតនវាណិជបតាន”ន្តិ។ តេសន្តិ ច សាម្បត្ត
សាមិវចនំ, និទ្ធារណត្ថ វា វិភត្តអចាទានត្ថ វា។ ឥទន្តិ បុរំ។ បុជកេទនន្តិ ឯត្ថ
បុជំភិទន្តិ ឯត្ថាតិ បុជកេទនន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “ភណ្ឌិកកេទនជ្ជាន”ន្តិ។
“សមុច្ឆយត្ថោ វាសន្តោ”តិ វុត្ថវចនំ វិត្ថារេន្តោ អាហា “តត្រ ហិ”តិ អាទិ។ តត្ថ
តត្រាតិ ចាដលិបុត្ត, តីសុ វា អគ្គិឧទកមិបុត្រេនេសុ។ “អញ្ញមញ្ញកេទា”តិ
ឥមិនា មិបុត្រេទាតិ ឯត្ថ មិបុសទ្ទស្ស អញ្ញមញ្ញវេវចនការំ ទស្សេតិ។
ឧឡ្ហម្បកុល្លសទ្ធានំ អត្ថ សមាធមិ ករណីសេសំ ទស្សេន្តោ អាហា
“ឧឡ្ហម្ប”ន្តិ អាទិ។ ឧឡ្ហ វុច្ឆតិ ឧទកំ, តតោ ចាតិ វក្ខតីតិ ឧឡ្ហម្បោ។ កំ វុច្ឆតិ
ឧទកំ, តស្មី ឧលតិ កច្ឆតីតិ កុល្លោ។

អណ្ណាវន្តិ ឯត្ថ អណ្ណាវោ នាម កី សមុទ្ទស្ស នាមន្តិ អាហា “អណ្ណាវ”ន្តិ អាទិ។
“អណ្ណាវ”ន្តិ ឯតំ នាមំ ឧទកជ្ជានស្ស អធិវចនន្តិ យោជនា។ អណ្ណោ វុច្ឆតិ ឧទកំ,
តំ ឯតស្មី អត្ថតិ អណ្ណាវោ។ សរសទ្ទស្ស អកាវាទិម្ហិ ច កណ្ណោ ច បវត្តនតោ វុត្ថំ
“សរន្តិ ឥធ នធិ អធិប្បតោ”តិ។ ឥធាតិ ឥមិស្សំ កាថាយំ។ ឥទន្តិ អត្ថជាតំ។

យេតិ អរិយា។ តេតិ អរិយា, តវន្តិ តិ សម្ពន្ធា។ វិសដ្ឋបល្លលានីតិ ឯត្ថ
វិសដ្ឋសន្តោ ត្វាបច្ឆយន្តោ, បល្លលសន្តោ និទ្ធានវាចកោតិ អាហា
“វិសដ្ឋ...បេ... និទ្ធានានី”តិ។ អយំ បន ជនោ កុល្លំ ពន្ធពីតិ យោជនា។ តិណ្ណា
មេធាវិនោ ជនា ឥតិ វុត្ថំ ហោតីតិ យោជនា។

២៨៧. អននុពោធាតិ ឯត្ថ ការណត្ថ និស្សក្កវចនន្តិ អាហា
“អពុជ្ឈនេនា”តិ។ សន្ធាវិទំ សំសរិតន្តិ ឯត្ថ តបច្ឆយស្ស កម្មត្ថំ សន្ធាយ វុត្ថំ
“មយា ច តុម្ពហិ ចា”តិ។ ឥមិនា កត្តត្ថេ សាមិវចនន្តិ ទស្សេតិ។ “អថ

វា”តិអាទិនា តបច្ចយស្ស ភាវត្ថំ ទស្សេតិ។ សំសិតន្តិ ឯត្ថ សរធាតុយា រកាហោ
លោចោតិ អាហា “សំសរិត”ន្តិ។ “តណ្ហារដ្ឋ”តិ ឥមិនា ភវតោ ភវំ នេតីតិ
ភវនេត្តីតិ វចនត្ថេន តណ្ហារដ្ឋ ភវនេត្តិ នាមាតិ ទស្សេតិ។

២៨៩. វណ្ណាវត្ថាលដ្ឋាវាទិ សាមញ្ញវសេន “នីលា”តិ វុត្តានីតិ អាហា “នីលាតិ
ឥទំ សព្វសង្កាហក”ន្តិ។ តត្ថាតិ “នីលា”តិអាទិនាហេ។ តេសន្តិ លិច្ឆវីនំ។
បកតិវណ្ណា នីលា ន ហោន្តីតិ យោជនា។ ឯតន្តិ “នីលា”តិអាទិវចនំ។
បដិវត្តេសីតិ ឯត្ថ វតុធាតុ ឧបសគ្គវសេន វា អត្ថាតិសយវសេន វា
បហរណាត្ថាតិ អាហា “បហរេសី”តិ។ “សជនបទ”ន្តិ ឥមិនា សាហារន្តិ ឯត្ថ
អាហារសន្នោ ជនបទត្ថាតិ ទស្សេតិ។ ជនបទោ ហិ យស្មា នគរស្ស
បរិវារភាវេន អាហារិតញោ, ឥមស្មា ច រាជបុរិសា ពលី អាហារន្តិ, តស្មា
អាហារាហេតិ វុត្តោ។ សជនបទំ វេសាលី ទន្លេយ្យថាតិ យោជនា។ អង្គុលី
ដោជេសុន្តិ ឯត្ថ ដុជធាតុ សញ្ញាលនត្ថាតិ អាហា “អង្គុលី ចាលេសុ”ន្តិ។
ឥត្ថិកាយាតិ ឥត្ថិយេវ បុរិសតោ ឧទ្ទកដ្ឋេន ឥត្ថិកា, តាយ។

៣៧៨. សីហសេនាបតិវត្ថកថា

២៩០. ធម្មស្ស ច អនុធម្មន្តិ ឯត្ថ ធម្មសន្នោ ការណាត្ថាតិ អាហា
“ការណស្ស អនុការណ”ន្តិ។ “បរេហី”តិ បទំ “វុត្ថ”ឥតិ បទេ កត្តា។
“វុត្ថការណោនា”តិបទំ “សការណោ”តិបទេ ករណំ។ កោចិ អប្បមត្តកោចិ
តុម្ហាកំ វាទោតិ យោជនា។ “វិញ្ញហី”តិ បទំ “គរហិតព្ព”ឥតិ បទេ កត្តា។
“គរហិតព្ពការណ”ន្តិ បទំ “ន អាគច្ឆតី”តិ បទេ កម្មំ។ អនព្ពក្ខាតុកាមាតិ ឯត្ថ
អភិក្កបសក្កោ អភិក្កវនត្ថោ អាបុញ្ញោ ខាធាតុ បកថនត្ថាតិ អាហា
“អភិក្កវិត្វា ន អាចិក្ខិតុកាមា”តិ។

២៩៣. អនុវិច្ឆការន្តិ ឯត្ថ អនុវិច្ឆសន្តោវិចធាតុ ត្វាបច្ឆយន្តោតិ អាហា
 “អនុវិច្ឆា”តិ។ “ចិន្តត្វា”តិ ឥមិនាវិចធាតុយា ញាណតំ ទស្សតិ។
 “កាតព្វ”ន្តិ ឥមិនា កាតព្វន្តិ ការន្តិ វចនតំ ទស្សតិ។ បដាកន្តិ ធម្មបដាកំ។
 “អាហិណ្ឌាយ្យ”ន្តិ ឥមិនា បរិយាយេយ្យន្តិ ឯត្ថ បរិបុត្តអាបុត្ត យាធាតុយា
 គត្យតំ ទស្សតិ។ ចាឡិយំ “បរិហរេយ្យ”ន្តិបិ ចាហោ។ អាហិណ្ឌាយ្យន្តិ
 អាហិណ្ឌាន្តិ។ មុទ្ធជោ តតិយក្ខរោ។ ឱចានភូតន្តិ ឯត្ថ ឱចានោវិយ ភូតោ
 ឱចានភូតោតិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “បដិយត្តឧទចានោវិយ វិត”ន្តិ។
 “ឧទចានោ”តិ ឥមិនា ឱចានសន្តោ ឧទចានត្ថោតិ ទស្សតិ។ ឧទចានោ ហិ សព្វ
 ជនា ឱសរិក្ខា បរិវន្តិ ឯត្ថាតិ ឱចានោតិ វុច្ឆតិ។ ឥមេសន្តិ និគណ្ណានំ។ ហិតិ សច្ចំ,
 យស្មា វា។ សម្បត្តានំ ធានំ ធាតព្វមេវ, តស្មា មា ឧបច្ឆិន្តិត្ថាតិ យោជនា។
 ឧទ្ទិស្សាតិ ត្វាបច្ឆយន្តសន្តោ “កត”ន្តិ ឧត្តរបទេន សមាសោតិ អាហា “ឧទ្ទិសិត្វា
 កត”ន្តិ។ ឯសេវ នយោ “បដិច្ចកម្ម”ន្តិ ឯត្ថាបិ។

២៩៤. បដិច្ចកម្មន្តិ ឯតំ នាមំ និមិត្តកម្មស្ស អធិវចនន្តិ យោជនា។ យោតិ
 យោ កោចិ ជនោ។ វជកស្ស ចាណាយាតកម្មំ ហោតិ វិយ, តស្សបិ ហោតីតិ
 យោជនា។ ន ជីវន្តិតិ ឯត្ថ ជវធាតុ គត្យត្ថោតិ អាហា “ន គច្ឆន្តិ”តិ។

៣៧៩. កប្បិយភូមិអនុជាននកថា

២៩៥. ពហារាមកោដ្ឋកេតិ ឯត្ថ សមីបត្ថេ ភុម្មវចនន្តិ អាហា
 “ពហារាមកោដ្ឋកសមីបេតិ អារាមកោដ្ឋកស្ស ពហិ សមីបេតិ អត្ថោ”តិ។
 អច្ឆន្តិតិ វសន្តិ។ ឯតន្តិ “បច្ឆន្តិម”ន្តិ ឯតំ វចនំ។ ធុរិហារោបីតិ បដានិហារោបិ។
 តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី ហនេ។ អនុបគេយេវាតិ ចាតោយេវ។ ឱវសន្តន្តិ
 ឧច្ឆវសន្តាតំ សន្តិ។ កបិលសុត្ថបរិយោសានេតិ សុត្ថនិចាតេ (សុ. និ. អដ្ឋ.

២.កបិលសុត្តន្តវណ្ណនា) សង្កហិតសូរ កបិលសុត្តសូរ បរិយោសានេ។
បញ្ចសតានំ កេវដ្ឋបុរិសានន្តិ សម្ពុទ្ធា។

ឧស្សាវនន្តិកាធិសុ វរុំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ យោវិហារោ
ករិយតីតិ សម្ពុទ្ធា។ ភូមិយា គតិ វិយ គតិ ឯតេសន្តិ ភូមិគតិកា។
បតិជ្ជាបេន្តេហិ ពហូហិ ភិក្ខុហិ បតិជ្ជាបេតញ្ចោតិ សម្ពុទ្ធា។ និច្ឆារេន្តេហិ
ភិក្ខុហិតិ យោជនា។ សយន្តិភិក្ខុ។ តំ បនាតិ “សង្ឃសូរ កប្បិយកុដិ
អធិជ្ជាមី”តិ វេចនំ បន។ អវត្វាបីតិ បិសន្នោ តថា “វត្វាបី”តិ អត្ថំ សម្បិណ្ឌោតិ។
អជ្ជកថាសូតិ មហាអជ្ជកថាធិសុ តីសុ អជ្ជកថាសុ។ ឯត្ថាតិ
ឧស្សាវនន្តិកកុដិយំ។ “សមកាលំ វដ្តតី”តិ វេចនំ ទដ្ឋិករោត្តោ អាហា “សចេ
ហី”តិអាទិ។ វេចនេតិ “កប្បិយកុដិ ករោមា”តិ វេចនេ។ តស្មិន្តិ ជម្ពេ។ តេនេវាតិ
អកតកាវេនេវ។ ហិតិ សច្ចំ។ ឯត្ថាតិ ពហូសុ។

យតោតិ ឥដ្ឋកសិលាមត្តិកាបិណ្ឌោតោ។ វុត្តនយេនេវាតិ “ពហូហិ
សម្បវិវាវេត្វា កប្បិយកុដិ ករោមា”តិ វុត្តនយេនេវ។ ឥដ្ឋកាធយោតិ
“កប្បិយកុដិ ករោមា”តិ អធិជ្ជាតព្ពឥដ្ឋកាធយោ។ អន្ទកជ្ជកថាយំ វុត្តន្តិ
សម្ពុទ្ធា។ តថាតិ យថា អន្ទកជ្ជកថាយំ វុត្តំ, តថា។ ជម្ពាធិនិ ឧត្តិបិត្វា
បតិជ្ជាបនេញ “កប្បិយកុដិ ករោមា”តិ សាវនេញ អន្តំ បរិយោសានមេតិស្សាតិ
ឧស្សាវនន្តិកា។

តាសូតិ ធូសុ គោនិសាទិកាសុ។ យត្ថាតិ កុដិយំ។ នេវ អាហមោ បរិក្ខិត្តោ
ហោតីតិ សម្ពុទ្ធា។ បុន យត្ថាតិ កុដិយំ។ អយន្តិ កុដិ។ ឧភយត្ថាបីតិ
អាហមវិហារគោនិសាទិកាសុ ធូសុបិ។ ពហុតរំ បរិក្ខិត្តោបិ បរិក្ខិត្តោយេវ
នាមាតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ ឧបឡបរិក្ខិត្តពហុតរំបរិក្ខិត្តអាហមេ។ គាវោ

បរិស័ត្វា យថាសុខំ និសីទន្តិ ឯត្ថាតិ គោនិសាទា គោសាលា។ គោនិសាទា
វិយាតិ គោនិសាទិកា កុដិ។

មនុស្សា វេទន្តិទិ សម្ពន្ធោ។ ឯសាតិ កុដិ។ វុត្តប័ទិ បិសន្នេ, “កប្បិយកុដិ
ទេមា” តិ វាក្យំ អបេក្ខតិ។ អន្ធកជ្ជកថាយំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ យស្មា វេជ្ជតិ,
តស្មាតិ យោជនា។ តេសន្តិ សេសសហធម្មិកទេវមនុស្សានំ។ តេហ្មីតិ
សេសសហធម្មិកទេវមនុស្សហិ។ បុនបិ វុត្តំ, កី វុត្តន្តិ អាហា “ភិក្ខុស្ស... បេ...
ហោតិ” តិ។ អប័ទិ តទញ្ញោសំ។ តន្តិ វេចនំ។ ហ្មីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ សង្ឃស្ស
សន្តកមេវ វា ភិក្ខុស្ស សន្តកមេវ វា តិ យោជនា។ ឥតិ តស្មា សុវុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។
គហបតីនំ សន្តកំ គហបតិ កុដិ។ “កម្មវាចំ សាវេត្វា” តិ ឥទំ ឧបលក្ខណមត្តំ
កម្មវាចមវេត្វា អបលោកនេនបិ កប្បិយត្ថា។ កម្មវាចាយ វា អបលោកនេន វា
សម្មនិទត្តាតិ សម្មតិ កុដិ។ ឥតិសន្នោ បរិសមាបនត្ថោ។

យំ អាមិសំ វុត្តំ, សត្តំ តំ អាមិសន្តិយោជនា។ អកប្បិយភូមិយំ
សហសេយ្យបហោនកេ គេហោ វុត្តំ ឋបិទន្តិ សម្ពន្ធោ។ យំ បន សង្ឃីកំ វា
បុគ្គលិកំ វា អត្ថីតិ យោជនា។ តេសំយេវាតិ ភិក្ខុភិក្ខុនិទមេវ។ ឯកវត្ថម្យិ
ឋបិទំ យំ សន្តកំ អត្ថីតិ យោជនា។ តន្តិ សង្ឃីកាទិ។ តត្ថាតិ អកប្បិយភូមិយំ
សហសេយ្យបហោនកេ គេហោ។ ឯតន្តិ អន្តោវុត្តអន្តោបក្កសង្ខាតំ
យាវយាមកាលិកំ, “ន កប្បតិ” តិ ព្យតិវេកស្ស អន្ធយំ ទស្សន្តោ អាហា
“សត្តាហកាលិកំ បនា” តិអាទិ។

តត្រាតិ បុរិមវេចនាបេក្ខំ។ តត្រ វេចនេតិ ហិ អត្ថោ។ សាមណោរោ ទេតីតិ
សម្ពន្ធោ។ យំ កិញ្ចា តណ្ហាលាទិកំ អាមិសន្តិយោជនា។ មុខសន្និធិ នាមាតិ
អាបត្តិយា មុខោ ឧទាយោ សន្និធិ នាមាតិ អត្ថោ។ តត្ថាតិ មហាបច្ឆរិយំ,

មុខសន្និធិអន្តោវត្ថុសុ វា។ ភិក្ខុ បច្ឆិទ្ធា បរិកុញ្ញតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ អាមិសសំសជ្ជន្តិ
អាមិសេនសំសគ្គំ។

ជហិតវត្ថុកាតិ ជហិតំ វត្ថុ ឯតាសន្តិ ជហិតវត្ថុកា។ ឧស្សវនន្តិកា
កតាតិ សម្ពុទ្ធោ។ សាតិ ឧស្សវនន្តិកា។ យោ យោតិ ជម្ពោ វា ភិក្ខុចារោ វា។
ឥជ្ជកាធិហិ កតា ឧស្សវនន្តិកាតិ យោជនា។ ធម្មស្សតិ អធិជ្ជានស្ស។ យេហិ
បន ឥជ្ជកាធិហិតិ អាទិសន្តេន ជម្ពសិលាមត្តិកាយោ សង្គណ្ហាតិ។ តទញ្ញេស្វតិ
តេហិ អធិជ្ជិតឥជ្ជកាធិហិ អញ្ញេសុ។

ចាការាធិបរិក្ខេបេតិ ឧបចារសីមាបរិច្ឆិន្ទស្ស អាវាមស្ស ចាការាធិនា
បរិក្ខេបេ កតេ។ ចាការាធិតិ អាទិសន្តេន វតី សង្គណ្ហាតិ។ កប្បិយកុដិលទ្ធុ
វដ្តតីតិ គោនិសាធិកាយ អភាវេន សេសាសុ តីសុ កប្បិយកុដិសុ យំកិញ្ចិ
កប្បិយកុដិលទ្ធុ វដ្តតីតិ អត្ថោ។ តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី ហំនេ។ ឥតរា បនាតិ
ឧស្សវនន្តិកគោនិសាធិកាហិ អញ្ញោ។ ទ្វេតិ ឧកោ គហបតិសម្មតិយោ,
ជហិតវត្ថុកាវ ហោន្តីតិ សម្ពុទ្ធោ។ បក្ខចាសកមណ្ឌលន្តិ ទ្វេ បក្ខ
អបតនត្ថាយ បសតិ ពន្ធាតីតិ បក្ខចាសកោ, មណ្ឌលន្តិ
ធននកោដិគោចានសីនំ ឧបរិ ឋបិតកជ្ជវិសេសោ, បក្ខចាសកោ ជ
មណ្ឌលញ្ច បក្ខចាសកមណ្ឌលំ។

យត្រាតិ យស្មី ហំនេ។ អនុបសម្បន្ទស្ស ទត្វាតិ អនបេក្ខវិស្សន្ទនេន
អនុបសម្បន្ទស្ស ទត្វា។ ជីវរិកប្បនំវិយ សាបេក្ខវិស្សន្ទនម្បិ វដ្តតីតិ វនន្តិ។
តត្រាតិ បុរិមវេនាបេក្ខំ។ សោតិ ករិកតិស្សត្ថេរោ, បស្សិត្វា បុច្ឆីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ ជេរោតិ មហាសិវត្ថេរោ។ លូឡទិវសេតិ អសិនិទ្ធីវសេ។ តតោតិ
ព្រាវនតោ, បវន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ នន្តិ មហាសិវត្ថេរំ។ បមុខេតិ គព្ពស្ស បមុខេ។ តន្តិ
សត្តិកុម្មី។ ពហិតិ វិហារស្ស ពហិ។ សោតិ មហាសិវត្ថេរោ។

១៨០. មេណ្ឌាកកហបតិវត្ថុកថា

២៩៦. “ពហិទ្ធារេ”តិ ឯត្ថ កស្ស ពហិទ្ធារេតិ អាហា “ធម្មាការស្ស
ពហិទ្ធារេ”តិ។ អាឡកថាលិកន្តិ ឯត្ថ អាឡកតណ្ហាលបបទកំ គណ្ហាកថាលិ
អាឡកថាលិ, តាយ បចិតំ ភត្តំ អាឡកថាលិកន្តិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“អាឡកតណ្ហាលបបទកថាលិក”ន្តិ។ ព្យញ្ញនភណ្ឌិកន្តិ ព្យញ្ញនបរិក្ខារិកំ,
ព្យញ្ញនបរិវារកន្តិ អត្តោ។ ឥមិនា សូបភិញ្ញនកន្តិ ឯត្ថ សូបសន្នោ
ព្យញ្ញនវាចកោ, ភិញ្ញនកសន្នោ ភណ្ឌិកបរិយាយោតិ ទស្សន្តិ។
ធាសកម្មករចោរិសន្តិ ឯត្ថ ធាសចោរិសា ច កម្មករចោរិសា ច
ធាសកម្មករចោរិសំ, សមាហារទូន្មោ បុព្វបទេ ឧត្តរលោចោ, ឥតិ ឥមមត្តំ
ទស្សន្តោ អាហា “ធាសបុរិសេ ច កម្មករបុរិសេ ចា”តិ។ ចោរិសសន្នោបិ
បុរិសសន្នេន សមាធនោ “បុរិសោ ឯវ ចោរិសោ”តិ អត្ថេន។ ធុវភត្តនាតិ ឯត្ថ
ធុវសន្នោ និច្ចបរិយាយោតិ អាហា “និច្ចកាល”ន្តិ។ ទុយ្យេន ខីរេនាតិ សម្ពន្ធោ។
“មេណ្ឌាកវត្ថុស្មី បនា”តិ ចាបតោ បដ្ឋាយ យាវ “ខណោញ្ញោវ ទុយ្យេនា”តិ ចាថា
កេសុចិយេវ អដ្ឋកថាចោត្តកេសុ អត្ថិ។ ឯត្ថាតិ មេណ្ឌាកវត្ថុម្ហិ។ គោរសេតិ
គវយេហិ និព្ពត្ត ខីរទទិតក្កនវនិតសត្តិសម្ពាតេ រសេ។ ចាថេយ្យន្តិ បថស្ស
ហិតំ ចាថេយ្យំ។ ព្យាតាតិ ចាថេយ្យមិច្ឆតីតិ ព្យាតា។ ភិក្ខាចារវត្ថេន វាតិ
អញ្ញាតកអបវរិតដ្ឋានតោ ភិក្ខាចារវត្ថេន វា។ យាចិត្យាបីតិ បិសន្នោ បគេវ
ភិក្ខាចារវត្ថេនាតិ ទស្សន្តិ។ យត្ថកេន ចាថេយ្យនាតិ សម្ពន្ធោ។

១៨២. កេណិយជដិលវត្ថុកថា

៣០០. កាដេហីតិ ឯត្ថ កាដស្ស គណនំ ទស្សន្តោ អាហា “បញ្ចហិ
កាដសតេហី”តិ។ ឯកេន កាដេន ទិដ្ឋំ កុដានំ គហិតត្តា វុត្ថំ
“កុដសហស្ស”ន្តិ។ វោតិ តុម្ហេ។ សុដ្ឋ បសន្នោតិ សម្ពន្ធោ។

តត្ថាតិ “អដ្ឋចានាដី”តិ ចាបេ, អដ្ឋសុ ចានេសុ វា។ “អម្ពេហិ កតចាន”ន្តិ
ឥមីនា មជ្ឈេលោបសមាសំ ទស្សេតិ។ តត្ថាតិ អាមបក្កេសុ។ ករោន្តេន
កាតព្វន្តិ សម្ពន្ធា។ អាទិច្ចចាកេនាតិ អាទិច្ចហេតុនា បចនេន។ បុរេភត្តមេវ
កប្បតិ ភិក្ខុនា សយំ កតត្ថា បុរេភត្តមេវ កប្បតិ។ តេន វុត្ថំ
“អនុបសម្បន្នេហិ”តិ អាទិ។ កតំ អម្ពចានន្តិ សម្ពន្ធា។ សព្វចានេសូតិ
ជម្ពុចានាទីសុ សព្វេសុ ចានេសុ។

តេសូតិ ជម្ពុចានាទីសុ សត្តសុ ចានេសុ។ បនសន្នោវិសេសត្ថជោតកោ។
ជម្ពុជលេហិ អាមេហិ វា បក្កេហិ វា ជម្ពុជលេហិ។ អដ្ឋិកេហិ តិ អដ្ឋិ
អស្មិមត្ថិ តិ អដ្ឋិកំ ជលំ។ ជាតិរសេនាតិ យថាជាតេន រសេន។ ឥមីនា
មធុសក្ខរកប្បរាជីហិ ន យោជេតព្រោតិ ទស្សេតិ។ តំ បនាតិ មធុកចានំ បន។
មុទ្ធិកាតិ មុទ្ធិកជលានិ។ សាលុកេតិ កន្ថេ។ សត្តន្នំ ធម្មានំ ជលរសន្តិ
តណ្ហាលោដោរនោទកំ។ “បក្កខាករស”ន្តិ ឥមីនា អបក្កខាករសំ វុដ្ឋតិ តិ
ទីបេតិ។ ហិ តិ សច្ចំ, វិត្ថារោ វា។ រសោតិ បក្ករសោ។ បដិគ្គហេត្វា
វេបិតសត្តិអាទិហិ បក្កានំ យាវជីវីកានំ បត្តានំ រសោតិ យោជនា។ បក្កំ
យាវជីវីកបត្តរសន្តិ សម្ពន្ធា។ យាវកាលិកបត្តានម្បីតិ បិសន្នោ បកេវ
យាវជីវីកបត្តានន្តិ ទស្សេតិ។ យំ ចានន្តិ យំ មធុកបុប្ផរសចានំ។ សោតិ
មធុកបុប្ផរសោ។ តេនាតិ មធុកបុប្ផេន។ យតោ កាលតោ បដ្ឋាយ មជ្ឈំ ន
ករោន្តិ, តតោតិ យោជនា។ ឧប្បរសោ និកសដោ បច្ឆាភត្តំ វុដ្ឋតិ
សត្តាហាកាលិកត្តា។ ឥមេ ចត្តារោ រសោតិ ជលបត្តបុប្ផឧប្បរសសម្ពាតា ឥមេ
ចត្តារោ រសោ។ អគ្គិហុតមុខាតិ យញ្ញា អគ្គិហុតមុខា, អគ្គិហុតសេដ្ឋាតិ
អត្ថោ។

៣០១. សង្ក័រមកំសូតិ ឯត្ថ សង្ក័រសទ្ធស្ស យុទ្ធត្ថាជីសុ បវត្ថនតោ ឥធ
បដិញ្ញាតត្ថតិ ទស្សន្តោ អាហា “កតិកមកំសូ”តិ។ កតិកន្តិ
បដិញ្ញាតសង្កាតំ កតិកំ។ ឧឡារំ ខោតិ ឯត្ថ ឧឡារសន្តោ សេដ្ឋវាចកោ។
សេដ្ឋន្តិ ច សុន្ទរមេវាតិ អាហា “សុន្ទរំ ខោតេ ឥធ”ន្តិ។ តេតិ តុយ្ហំ។
“ពហុកតោ”តិ បទស្ស កតពហុមាណាតិ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“បសាទពហុមាណា”តិ។ “បិដ្ឋមយំខាទនិយ”ន្តិ ឥមិនា បិដ្ឋខាទនិយន្តិ ឯត្ថ
មយសទ្ធលោបំ ទស្សតិ។

៣០៣. បដិភានេយ្យកាតិ ឯត្ថ បដិភានេ និយុត្តា បដិភានេយ្យកាតិ
ទស្សន្តោ អាហា “បដិភានសម្មន្នា”តិ។ “និទ្ទោសសិប្ប”តិ ឥមិនា
បរិយោទាតសិប្បាតិ ឯត្ថ បរិសមន្តតោ ឌីនាតំ សិប្បំ ឯតេសន្តិ
បរិយោទាតសិប្បាតិ អត្ថំ ទស្សតិ។ សិប្បត្ថិកេហិ សិយតិ សេវិយតីតិ សិប្បំ,
សិប្បិកានំ ហិតាយ សេតិ បវត្ថតីតិ វា សិប្បំ, ឌីដ្ឋដោ បឋមក្ខរោ។
នាឡិយាវាបកេនាតិ បទស្ស ទ្ធនុការំ ទស្សន្តោ អាហា “នាឡិយា ចេវ
អាវាបកេន ចា”តិ។ ឥមិនា យការោ បទសន្ធិមត្តោតិ ទស្សតិ។ “នាឡិយា វា
បសិព្ពកេនា”តិបិ ចាហោ, សោ អចាហោយេវ។ កោ អាវាបកោ នាមាតិ អាហា
“អាវាបកោ នាម យត្ថា”តិអាទិ។ តត្ថ យត្ថាតិ យស្មី ជរិកេ។ ឥមិនា អាហារិក្ខា
យថាលទ្ធុំ វបន្តិ បក្ខិបន្តិ ឯត្ថាតិ អាវាបកោតិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ វប
ពីជនិក្ខេបេតិ ធាតុចាបេសុ (សទ្ធនីតិធាតុមាលាយំ ១៥ បការន្តធាតុ) វុត្ថំ។
ឥធ បន បក្ខិបនេតិ ទដ្ឋព្រោ។ តេន វុត្ថំ “បក្ខិបន្តិ”តិ។ បរិហារិតុមេវាតិ
បរិគ្គហេត្វា ហារិតុមេវ។ វេតនន្តិភតី។ យោតិ ភិក្ខុ។ តំ វាតិ បរិហារិតុមេវា
វា។ អញ្ញំ វាតិ អញ្ញស្ស សន្តកំ វា។

៣០៤. ឥនន្តិ ទសមភាគទានំ។ ទស កោដ្ឋាសេតិ ទស បដិវិសេ។

១៨៥. ចតុមហាបទេសកថា

៣០៥. ឥទំ ន កប្បតីតិអាទីតិ “ឥទំ ន កប្បតី”តិអាទយោ ឥមេ ចត្តារោ
មហាបទេសេតិ យោជនា។ អបស្សយំ កត្វា ទិសិយន្តិ ឯត្តាតិ អបទេសា
ឌីកាសា, អបស្សយំ កត្វា ទិសិយន្តិ ឯតេហិតិ វា អបទេសា ការណា,
“មហាត្តា អបទេសា មហាបទេសា។ តញ្ចាតិ មហាបទេសសម្ព័ន្ធាតំ តញ្ចា សុត្តំ,
គហេត្វាតិ យោជនា។ បរិមទ្គន្តាតិ បុនប្បុនំ មទ្គន្តា, ឧបបរិក្ខន្តាតិ អត្តោ។
ឥទន្តិ ការណំ។ តន្តិ នវមហាជលអបរណ្ណំ។ តានីតិ ខុទ្ទកដលចានានិ។ ហិតិ
សច្ចំ។

តេសន្តិ ជន្នំ បីវរាណំ។ តត្ថាតិ ជនុ អនុលោមបីវរេសុ។ “ចាលាកេហិ
សញ្ញាតវត្ថុ”ន្តិ ឥមិនា កោសេយ្យវត្ថុការំ ទស្សេតិ។ ទ្វេ បជាតិ
បីនបដសោមារបជា។ ទុក្ខលំ សាលាស្ស អនុលោមន្តិ យោជនា។

តេសំយេវាតិ ទ្វិន្នំ បត្តានមេវ។ តេសំយេវាតិ តិណ្ណំ តុម្ពានមេវ។
តេសំយេវាតិ ទ្វិន្នំ កាយពន្ធនានមេវ។ សេតច្ចត្តន្តិ សេតេហិ វត្ថេហិ កតំ ជត្តំ។
តេសំយេវាតិ តិណ្ណំ ជត្តានមេវ។

សម្ពិន្ទរសន្តិ សំសគ្គរសំ។ ឯត្ថ ភិទ្ធិត្តាតិ ភិទ្ធាតិ វចនត្ថេន ភិទិធាតុ
ទ្វិធាករណសម្ព័ន្ធាតោ ភេទត្តោ ហោតិ, ធាតុត្ថពាជកេន សំគ្យបសគ្គេន
ភិទិធាតុយា ភេទត្ថំ ពាជេត្វា សំសគ្គត្ថវាចកោ ហោតិ ទដ្ឋព្ពំ។ ជល្លិម្បីតិ
តចម្បី។ សកលេនេវាតិ ជល្លិយា ឯវ។ ចាយាសេន អសំសជ្ជំ យំ សព្វីតិ
យោជនា។ តានីតិ តក្កោលជាតិដលាទិនិ។ យជ្ជិមធុកាទីសុបិ តិ
មធុលជ្ជិកាទីសុបិ។ “លជ្ជិមធុកាទីសុបិ”តិ វា ចាហៅ, សោ អចាហៅយេវ។ យំ
យន្តិ វត្ថុ។ យថាតិ យេនាការេន, ជោវិយមាទេ តច្ឆិយមាទេតិ សម្ពុន្នោ។

សម្ពុទ្ធសន្តិវត្ថុ តមេវត្ថំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “សំសជ្ជ”ន្តិ។ សភាវន្តិ យាវកាលំ
កប្បិយសភាវំ។ តស្មាតិ យស្មា ឧបនេតិ, តស្មា។ តេនាតិ សត្តាហកាលិកេន។
តទហុបដិគ្គហិតន្តិ តទហោវ បដិគ្គហិតំ។ ទ្វិហបដិគ្គហិតេន
សត្តាហកាលិកេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។

ឯត្ថាតិ កាលិកសំសគ្គេ។ អាបត្តិយោ វេទិតញ្ញាតិ យថាក្កមំ អាបត្តិយោ
វេទិតញ្ញា។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពស្មី ភេសជ្ជកូន្ទកេ។

ឥតិ ភេសជ្ជកូន្ទកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

៧. កថិនកូន្ទកំ

១៨៧. កថិនានុជាននកថា

៣០៦. កថិនកូន្ទកេ ចាវេយ្យកាតិ ឯត្ថ ចាវារដ្ឋេនិវសន្តីតិ ចាវេយ្យកាតិ
វេចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “ចាវារដ្ឋវាសិនោ”តិ។ តត្ថាតិ ចាវានាមកេ រដ្ឋេ។
ឯកោ បិតា ឯតេសន្តិ ឯកបិតុកា។ តេ ច តេ ភាតរោ ចេតិ
ឯកបិតុកភាតរោ, តេសំ។ ឯតន្តិ “ចាវេយ្យកា”តិ ឯតំ នាមំ។ តេស្វតិ
ចាវេយ្យកេសុ។ “ធុតង្គសមាទានវសេនា”តិ វិសេសនស្ស ព្យវច្ឆេនការំ
ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ន អរញ្ញាវាសមត្ថេនា”តិ។ វិសេសនញ្ញំ ធុរិធំ ព្យវច្ឆេនំ,
តប្បាកដិករណញ្ញាតិ។ តេសន្តិ ចាវេយ្យកានំ។ បិណ្ឌាចាតិកាធិការេបីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ បិសន្តោ អរញ្ញកំ អបេក្ខតិ។ ឯតន្តិ “សព្ពេ អរញ្ញកា”តិ អាទិ ឯតំ
វេចនំ។ ឥមេ បនាតិ ចាវេយ្យកា បន។ ឧទកសំគហេតិ ឯត្ថ ឧទកេន
សំគហេតព្ពន្ធិ ទស្សេន្តោ អាហា “ឧទកេន សំគហិតេ”តិ។ “ថលេ ច និន្នេ ចា”តិ
ឥមិនា “ឧទកសំគហេ”តិ បទស្ស ស្សបំ ទស្សេតិ។

ឧទកចិត្តល្អាតិ ឧទកេន លោឡិតោ ចិត្តល្អា ឧទកចិត្តល្អា។
ឡិកបុណ្ណាហិ ឯត្ថ ឡិកសុធា ឧទកវេចនោតិ អាហា “ឧទកបុណ្ណាហិ” តិ។
ឧទកញ្ជី ឧបយតិ សមវាយកាវេន បវត្ថតិ ឡិកន្តិ វុច្ឆតិ។ តេសន្តិ
ចារយ្យកានំ។ យនាជិតិ និរន្តរានិ។ តេស្វតិ ចីវរេសុ។ តេនាតិ ចីវរានំ យនត្តា,
ឧទកស្ស ច ន បគ្សរណត្តា។ ភគវតា “អវិវធមានា ជាសុកំ វស្សំ វសិត្តា” តិ
បុច្ឆិយមាណាបិ តេ ភិក្ខុ យថាបុច្ឆិតំ អវត្ថា កស្មា ជាសុកបទំ អបនេត្វា
“អវិវធមានា វស្សំ វសិត្តា” តិ អវេចន្តិ អាហា “អវិវធមានា វស្សំ វសិត្តា តិ
ឯត្តា” តិ អាធិ។ ឧក្កល្លាតតាយ ចាតិ ឯត្ថ ចសុធា “ជាសុតាយ អភាវេនា” តិ
ឯត្តាបិ យោជេតញ្ចេ។ សេនាសនជាសុតាយ អភាវេន ច ភគវតោ
នស្សនាលាភេន ឧក្កល្លាតតាយ ចាតិ ហិ អត្ថោ។ អនមតគ្គិយកថន្តិ
សំយុត្តនិកាយេ អនមតគ្គិយសុត្តន្តកថំ (សំ. និ. ២.១៣៥)។ សញ្ញេវ តេ
ចារយ្យកា ភិក្ខុតិ យោជនា។ តន្តិ អនមតគ្គិយកថំ។ តតោតិ ធម្មកថនតោ,
បរន្តិ សម្ពុទ្ធា។ ភគវា អាមន្តេសីតិ សម្ពុទ្ធា។ ឯកំ ចីវរន្តិ សង្ឃជី។
សន្តវត្ថវេនាតិ សហ អន្តវេនាតិ សន្តវំ, សន្តវញ្ច តំ ឧត្តវញ្ចេតិ សន្តវត្ថវំ, តេន។
អស្សុតិ ភវេយ្យំ។ អភវិស្សុស្វតិ ហិ អត្ថោ។ សត្តមីភត្តិកាលាតិ បត្តិភត្តិនំ
សមាទត្តភាវោ សទ្ធសត្តេសុ វុត្តោយេវ។ ចសុធា ឧបន្យាសត្ថោ។ ឯស
កថិនត្តារោ នាមាតិ យោជនា។ អនុជាជិតុកាមោ ហុត្វាតិ សម្ពុទ្ធា។

តត្ថាតិ “អនុជាជនមិ ភិក្ខុវេ” តិ អាធិចាបេ។ វោការស្ស និចាតមត្តេ សតិ
កថមត្តោ ភវិស្សតិ តិ អាហា “អត្ថតកថិនានន្តិ អត្ថោ” តិ។ អត្ថតកថិនានំ
ភិក្ខុនន្តិ សម្ពុទ្ធា។ លទ្ធកុណំ ទស្សេន្តោ អាហា “ឯវញ្ជី” តិ អាធិ។ ហិសុធា
លទ្ធកុណាជោតកោ។ បរតោតិ បរម្ហិ។ “សោ តុម្ហាក” តិ វា “សោ វោ” តិ វា
អវត្ថា “សោ នេសំ ភវិស្សតិ” តិ វុត្តត្តា វោ-កាវោ និចាតមត្តោតិ អធិប្បាយោ។
“វោតិ សាមិវចនមេវេត” តិ ឥមិនា វោ តុម្ហាកន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯវំ សតិ

“បរតោសោនេស”ន្តិ ឯត្ថ កថមត្តោភវិស្សតីតិ អាហា “សោនេសន្តិ ឯត្ថ បនា”តិអាទិ។ យេ តុម្ពេ អត្ថតកថិនា, តេសំ តុម្ពា កន្តិ យោជនា។ កថិនសន្នោ ជីវត្តវាចកោ អនិប្បន្នចាជិបទិកោ។ អនាមន្តចារាទិកានំ បញ្ចានិសំសានំ អន្តោករណាសមត្ថភាវេ ជីវន្តិ អត្តោ។

តត្ថាតិ អនាមន្តចារាទិសុ បញ្ចានិសំសេសុ។ អនាមន្តចារាទិ ឯត្ថ ចរណំ ចារា, អនាមន្តចារា ចារា អនាមន្តចារាទិ ទស្សន្តោ អាហា “អនាមន្តចារា ចរណ”ន្តិ។ “អសមាធាយ ចរណ”ន្តិ ឥមិនា អសមាធានចារាទិ ឯត្ថ បុព្វបទេ ត្វាបច្ចយស្ស អនាទេសំ កត្វា អសមាធានចារាទិ វុត្តន្តិ ទស្សតិ។ យាវតត្ថជីវន្តិ ឯត្ថ អាការលោបេន សន្និទិ អាហា “យាវតា ជីវនេ អត្តោ”តិ។ “យាវទត្ថជីវ”ន្តិបិ ចាថោ, ឯវំ សតិ ទការោ បទសន្និមត្តោ។ យាវសន្នោ បរិច្ឆេទត្តវាចកោ, ន អភិវិលត្តវាចកោ។ អត្ថសន្នេន សមាសោ ហោតិ។ យោ ច តត្ថ ជីវុប្បាទោតិ ឯត្ថ តត្ថសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សន្តោ អាហា “កថិនត្តារសីមាយ”ន្តិ។ តត្រុប្បាទោតិ តត្រ កថិនត្តារសីមាយំ ឧប្បាទេន មូលេន។ “ជីវំ ឧប្បជ្ជតិ”តិ ឥមិនា ជីវុប្បាទោតិ ឯត្ថ ជីវមេវ ឧប្បាទោ ជីវុប្បាទោតិ វិសេសនបរមទត្តំ ទស្សតិ។

កេតិ កិត្តកា។ ឥទំ “គណាវសេនា”តិ វចនំ សន្ធាយ វុត្តំ។ អថ វា កេតិ កិណ្ឌម វុត្តវស្ស។ ឥទំ “វុត្តវស្សវសេនា”តិ វចនំ សន្ធាយ វុត្តំ។ សតសហស្សម្បិ ជនាលភន្តិទិ យោជនា។ បិសន្នេន តតោ អធិកម្បិ លភន្តិទិ ទស្សតិ។ ជិន្នវស្ស វាតិ បុរិមិកាយ ឧបគន្ធា ជិន្នវស្ស វា។ អញ្ញស្មីវិហារេតិ កថិនត្តារវិហារតោ អបរស្មីវិហារេ។ សព្វេ ជិន្នវស្សទិកា ភិក្ខុ បុរិមិកាយ វស្សបគតានំ ភិក្ខុនំ គណាបូរកា ហោន្តិទិ យោជនា។ ឥតវេសំយេវាតិ បុរិមិកាយ វស្សំ ឧបគន្ធា បឋមបវារណាយ បវារីតានមេវ។

បរិបូណ៌វស្សាតិ បរិបូណ៌វស្សាវិសតិវស្សា, អដ្ឋង្គវស្សា វា។ សោតិ
សាមណេវោ។ ឥតិ ឯត្ថាបីតិ ឯវំ ឯតេសុ តិសុ វាវេសុបិ។

កេន ទិន្នំ កថិនបីវំ វដ្ឋតីតិ យោជនា។ យេន កេនចិ ទិន្នំ បីវំ វដ្ឋតីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ តន្តិ វត្ថុំ។ អជានន្តោតិ អជាននហេតុ។ ហេតុត្ថេ ហិ អន្តបច្ចយោ។
តស្សាតិ កថិនធាយកស្ស។ ឯវន្តិ ឥមិនា វក្ខមាណយេន។ អញ្ញាតរបហោនកំ
វត្ថុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ តស្សាតិ កថិនបីវស្ស។ ឯត្ថកា នាម សូចិយោ វដ្ឋតីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ ឥតិ អាចិក្ខិតត្ថន្តិ យោជនា។

កថិនត្ថាវកេនាបិ វត្ថុំ ជានិតត្ថន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ បិសន្នោ កថិនធាយកំ
អបេក្ខតិ។ វត្ថុំ វិគ្គារេន្តោ អាហា “តន្តវាយគេហតោ ហិ”តិអាទិ។
អាកតសន្តានេនេវាតិ អាកតសន្តតិយា ឯវ។ ខលិមក្ខិតសាដកោតិ
អហាតសាដកោ។ សោ ហិ ខលេន តក្កេន កញ្ចកេន មក្ខិតសាដកត្តា
“ខលិមក្ខិតសាដកោ”តិ វុច្ចតិ។ កថិនត្ថាវសាដកន្តិ កថិនត្ថាវត្ថាយ ទិន្នំ
សាដកំ។ តទហេវាតិ តស្មី ទិន្នអហានិ ឯវ។ តស្មិន្តិ បឋមំ ទិន្នេ
កថិនត្ថាវសាដកេ។ អញ្ញានិ ចាតិ កថិនសាដកតោ អញ្ញានិ ច។ ចសទ្កេន ន
កថិនសាដកមេវ អាហាវតិ, អញ្ញានិ ចាតិ ទស្សេតិ។ យោតិ កថិនធាយកោ។
ឥតរោតិ បឋមំ កថិនធាយកោ។ យថា តថា ឱវទិត្យាតិ តវ សន្តកតោ ឯតស្ស
សន្តកំ សង្ឃស្ស ពហុបការំ, សង្ឃស្ស ពហុបការត្ថំ តយាបិ ឥច្ឆិតត្ថំ,
ឯវមិច្ឆន្តស្ស ពហុបុញ្ញន្តិ យេន តេនាការេន ឱវទិត្យា។

កេន ភិក្ខុនាតិ សម្ពុទ្ធោ។ យស្ស សង្ឃោ កថិនបីវំ ទេតិ, តេន ភិក្ខុនា
អត្ថវិតត្ថន្តិ យោជនា។ កស្ស ភិក្ខុស្សាតិ សម្ពុទ្ធោ។ យោ ជីណ្ឌាបីវរោ ហោតិ,
តស្ស ធាតត្ថន្តិ យោជនា។ មហាតី បរិសា ឯតស្សាតិ មហាបរិសោ ថេរោ។
“នវកតរោ សក្កោតិ, តស្ស ធាតត្ថ”ន្តិ វចនស្ស អនេកន្តការំ ទស្សេន្តោ អាហា

“អបិ ចា”តិអាទិ។ អបិ ចាតិ ឯកន្តេន។ តទត្តាយាតិ តស្ស ជីណ្ហាបីវរស្ស
អត្តាយ។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ បេលវោតិ វិរុឌ្មោ។ តេនាបីតិ កថិនត្តារកេនាបិ។
តន្តិវិធី។ ធានកម្មវាចាតិ ធានការណកម្មវាចា។

ឯវំ ទិន្នេ បន កថិនេ និដ្ឋាបេតព្ពានីតិ យោជនា។ ឯកេនាបីតិ បិសន្នេន
បកេវ ពហូហិ បនាតិ ទស្សេតិ។ ពុទ្ធប្បសត្តន្តិ ពុទ្ធមហិ បសត្ថំ។ អតីតេ
កប្បសតសហស្សមត្តកេតិ យោជនា។ តស្សាតិ បទុមុត្តរស្ស។ កថិនំ គណ្ហា
កិរាតិ យោជនា។ តន្តិ កថិនំ, សត្តា អកាសីតិ សម្ពន្ធោ។

កតបរិយោសិតំ កថិនំ កី កាតព្វន្តិ អាហា “កតបរិយោសិតំ
បនា”តិអាទិ។ កថិនំ គហេត្វា អត្តវិតព្វន្តិ សម្ពន្ធោ។ “តេន កថិនត្តារកេន
ភិក្ខុនា”តិ បទំ “វេចនីយោ”តិ បទេ សុទ្ធកត្តា, “អនុមោទាបេតព្ព”ន្តិ បទេ
ការិតកត្តា។ កី វេចនីយោតិ អាហា “អត្ថតំ...បេ... អនុមោទថា”តិ។ “តេហិ
អនុមោទកេហិ ភិក្ខុហិ”តិ បទំ “វេចនីយោ”តិ បទេ អវុត្តកត្តា,
“អនុមោទាបេតព្ព”ន្តិ បទេ ការិតកម្មំ អវុត្តកម្មំ, វា។ “កថិន”ន្តិ ធាតុកម្មំ វា
វុត្តកម្មំ វា ឧបនេតព្ពំ។ កី វេចនីយោតិ អាហា “អត្ថតំ...បេ... អនុមោទាមា”តិ។
ឥតវេហិ ចាតិ អនុមោទកេហិ ច។ សព្វេសន្តិ អត្តារកអនុមោទកានំ។ ហីតិ
សច្ចំ។ ឯតន្តិ សព្វេសំ អត្ថតការំ, “ទ្វិន្តំ...បេ... អនុមោទកស្ស ចា”តិ វេចនំ វា។

ឯវំ កថិនេ អត្ថតេ សតិ បនាតិ យោជនា។ យេនាតិ ភិក្ខុនា។
អវិចារេត្វាវាតិ “កថិនត្តារកស្ស ទេមា”តិ វា “សង្ឃស្ស ទេមា”តិ វា
អវិចារេត្វា ឯវ។ សេសចីវរាទិបីតិ កថិនត្តារចីវរតោ សេសចីវរាទិបី។ សង្ឃេន
ធាតព្ពានីតិ សម្ពន្ធោ។ “អបលោកេត្វា”តិ ឥមិនា កម្មវាចាយ កិច្ចាការំ
ទស្សេតិ។ វស្សាវាសិកដ្ឋិតិកាយាតិ វស្សាវាសកាលេ បវត្តាយ បីតិកាយ។

គរុកណ្ណាន្តិ មញ្ញតិព្រោហនាធិគរុកណ្ណាំ។ ឯកសីមាយាតិ ឯកាយ
ឧបចារសីមាយ។

៣០៨. យថា ចាតិ ឯត្ថ យថាសន្នេយំសន្នេត្តា។ យេនវិធិនាតិ ហិ អត្ថោ។
មហាក្ខមិកន្តិ មហាវិសយំ។ ចតុវិសតិអាការវន្តតាយ មហាវិត្តាវកន្តិ វុត្ថំ
ហោតិ។ តតោតិ អនត្តតលក្ខណតោ។ បរិវារេបីតិ បិសន្នោ ន ឥធិ ឯវាតិ
ធស្សេតិ។

តតោតិ ចតុវិសតិយា អាការេសុ។ ឧល្លិធិតមត្ថេនាតិ ឯត្ថ បមាណស្ស
ឧត្តហណាត្ថំ នខាធិហិ លិខនំ ឧល្លិធិតំ, ឧល្លិធិតំ មត្តំ បមាណំ ឧល្លិធិតមត្តន្តិ
ធស្សេត្តោ អាហា “ធីយតោ ច បុប្ផលតោ ច បមាណាគហណាមត្ថេនា” តិ។
តមេវត្ថំ វិត្តាវេត្តោ អាហា “បមាណំ ហិ” តិអាធិ។ ធស្សេត្តោ ហុត្វា ឧល្លិធិតិ
យោជនា។ បញ្ចកន្តិ បញ្ចបមាណំ, បញ្ចសម្មហំ វា ខណ្ឌំ។ វាសន្នេន អញ្ញានិប
តេរសកាធិនិ សង្គណាតិ។ មោយសុត្តកាវេបនមត្ថេនាតិ មោយសុត្តស្ស
ចីវរស្សបរិ អាវេបនមត្ថេន។ ធីយសិព្ពិតមត្ថេនាតិ ធីយតោ សិព្ពិតមត្ថេន។
មុទ្ធិយបដ្ឋពន្ធនមត្ថេនាតិ មុទ្ធិយបដ្ឋស្ស ពន្ធនមត្ថេន។ ទ្វេ ចិមិលិកាយោតិ ទ្វេ
បិលោតិកាយោ។ បឋមចិមិលិកាតិ កចិនចិមិលិកតោ អញ្ញា អត្ថនោ
បកតិចិមិលិកា យដេត្វា ឋបិតា ហោតិ យោជនា។ “តំ បឋមចិមិលិក” ន្តិ
ចាឋសេសំ អដ្ឋាហរិត្វា កចិនសាដកស្ស កុច្ឆិចិមិលិកំ កត្វាតិ ឥមិនា
សម្ពន្ធិតត្ថំ។ បកតិចីវរស្សាតិ អត្ថនោ បកតិចីវរស្ស។ បកតិបដ្ឋពន្ធិវន្តិ
បកតិបដ្ឋេន ពន្ធិវរំ។ បិដ្ឋិអនុវាតាវេបនមត្ថេនាតិ ធីយតោ អនុវាតស្ស
ចីវរស្សបរិ អាវេបនមត្ថេន។ ធីយានុវាតញ្ចិ ចារុបនកាលេ បិដ្ឋិយំ បិតត្តា
បិដ្ឋិអនុវាតន្តិ វុច្ឆតិ។ កុច្ឆិអនុវាតាវេបនមត្ថេនាតិ បុប្ផលតោ អនុវាតស្ស
ចីវរស្សបរិ អាវេបនមត្ថេន។ បុប្ផលានុវាតញ្ចិ ចារុបនកាលេ កុច្ឆិយំ បិតត្តា

កុដ្ឋិអនុវាតន្តិ វុដ្ឋតិ។ អាគន្ធកបដ្ឋាវេបនមត្តេនាតិ អាគន្ធកបដ្ឋស្ស
ចីវរស្សបរិ អាវេបនមត្តេន។ វាតិ អដវា។

សារុប្បន្តិ សមណានុច្ឆរិកំ។ បរិកថាយាតិ បរិយាយេន ឧប្បាទិតាយ
កថាយ។ អតិឧក្កដំ វុដ្ឋតិ អតិឧក្កដំ ឯវ វុដ្ឋតិ។ ឌុតិណ្ណាសទិសមេវាតិ
ឌុតិណ្ណាន វត្ថុន សទិសមេវ កថិនចីវរន្តិ សម្ពុន្ទោ។ តត្ថាតិ ធុរិយេសុ សន្និដ្ឋិសុ។
តទហោវាតិ តស្មី ទិន្នអហនិ ឯវ។

វត្ថុនិស្សគ្គិយេនាតិ វត្ថុអតិក្កន្ធិ ហុត្វា និស្សគ្គិយេន។ អញ្ញេនាតិ
តិចីវរតោ អញ្ញេន។ សមណ្ឌលិកតន្តិ សហ មហាមណ្ឌលអឡមណ្ឌលេន
កតំ។

៣០៩. ឯវំ ចតុរិសតិអាការំ អនត្តតលក្ខណំ ទស្សេត្វា ឥទានិ
សត្តរសាការំ អត្តតលក្ខណំ ទស្សេត្តោ អាហា “អហតេនា”តិអាទិ។ តត្ថ
បរិភោគំ ន ហនិត្តំ ន គច្ឆិត្តាតិ អហតំ, បរិភោគេន ន ហនិត្តំ ន ហិសិតព្ពន្ធិ
វា អហតន្តិ ទស្សេត្តោ អាហា “អបរិភុត្តេនា”តិ។ “អហតសទិសេនា”តិ ឥមិនា
អហតកក្សេនាតិ ឯត្ថ កប្បសន្នោ សទិសត្តោតិ ទស្សេតិ។ ចាបណិកេនាតិ
ឯត្ថ បសារិតោ អាបណោ ចាបណោ, តស្មី បតិទំ ចាបណិកន្តិ ទស្សេត្តោ
អាហា “អាបណាទ្វារេ បតិត”ន្តិ។ “បិលោតិក”ន្តិ ឥមិនា ណិកបច្ចយស្ស សរូបំ
ទស្សេតិ។ វុត្តរិបល្លាសេនេវាតិ វុត្តេហិ “និមិត្តកតេនា”តិអាទិហិ វិបល្លាសេន
ឯវ។ តត្ថាតិ បរិវារេ។ ហិសិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឥនាតិ កថិនក្ខន្ធកេ។ អវុច្ឆមាទេន
តេន វចនេន បរិហាយតីតិ សម្ពុន្ទោ។

៣១០. តត្ថាតិ “កថញ្ចា ភិក្ខុវេ ឧព្ពតំ ហោតិ កថិន”ន្តិអាទិចាថេ។
ជនេត្តិយោ មាតរោតិ យោជនា។ ឥមិនា ធម្មេន បុត្តេ មាទេតីតិ មាតា, ធម្មេន

បុត្រហិ មាណីយតីតិ វា មាតា, សាវិយ ហោន្តីតិ មាតិកាតិ ធស្សេតិ។
កថិនុញ្ញាតិ ឬ កថិនុញ្ញាតិ ឬ អត្ថតោ សទិសំ។ ឯតាតិ ឯតា បទជាតិយោ។
តាស្សតិ អជ្ជសុ មាតិកាសុ។ អស្សាតិ កថិនុញ្ញាតិស្ស។

១៨៨. អាទាយសត្តកកថា

៣១១. ន បច្ឆេស្សន្តិ ឯតុ បតីត្យបសគ្គស្ស បុនត្ថំ, ឥធាតុយា ឬ កត្យត្ថំ
ធស្សេន្តោ អាហា “ន បុន អាគមិស្ស”ន្តិ។ ឯវំ បក្កមតោ ធិដ្ឋតីតិ សម្ពន្ធា។

ឯតញ្ញាតិ បក្កមនន្តិកំ, កថិនុញ្ញាតិ។ តាហន្តិ តេ អហំ។ តេតិ តុយ្ហំ។

អញ្ញន្តិ អត្ថនោ វិហារតោ អញ្ញំ។ ឯវំ ហោតីតិ ឯសោ បរិវិតក្កោ ហោតិ។
សោតិ អាវាសបលិពោធា។ អាទិច្ចពនុនា វុត្តោតិ យោជនា។

ឡេ បលិពោធា ឯកតោ ធិដ្ឋតីតិ សម្ពន្ធា។ អបុព្វំ អចរិមន្តិ
ឯកបហារេនេវ។ សោ បលិពោធិបច្ឆេនោ កស្មា វិត្តារតោ ន វុត្តោតិ អាហា
“សោ បនា”តិអាទិ។ សោ បនាតិ បលិពោធិបច្ឆេនោ បន។ ន វុត្តោតិ សម្ពន្ធា។
ឯត្តាតិ ឥមស្មី កថិនុញ្ញាតិ។ កស្មា អយំ កថិនុញ្ញាតិ “នាសនន្តិកោ”តិ វុត្តោតិ
អាហា “យស្មា”តិអាទិ។ តស្សាតិ ភិក្ខុនោ។

អាសាវច្ឆេទិកេ ធិដ្ឋតីតិ សម្ពន្ធា។ អយំ បនាតិ អាសាវច្ឆេទិកោ
កថិនុញ្ញាតិ បន។ អនេកបភេទោ ហោតីតិ សម្ពន្ធា។ តស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។
វុត្តោតិ អយំ អាសាវច្ឆេទិកោ កថិនុញ្ញាតិ វុត្តោតិ យោជនា។ ឯតុ បនាតិ
ឥមស្មី បន ហ្មនេ។ តត្ថាតិ សីមាតិក្កន្តិកេ។

៣១២-៣២៥. ឯវុត្តិអាទិ និគមនំ។ សត្តកេតិ អជ្ជសុ មាតិកាសុ
អាសាវច្ឆេទតោ សេសេ សត្តបមាណោ, សត្តសមូហោ វា។ តេយេវាតិ សត្តកេ

ឯវ។ តតោតិ វាវតោ។ យេ យេតិ កថិនុទ្ធាវ។ ឥតវេហិតិ អាសាវច្ឆេទតោ
អញ្ញេហិ។ យេ បលិពោធា វុត្តាតិ សម្ពុន្នោ។ អាវាសោ ចជីយតិ អនេនាតិ ចត្តន្តិ
វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “យេន ចិត្តោ” តិអាទិ។ តន្តិ ចិត្តំ។ “ឯសេវ នយោ” តិ
ឥមិនា អាវាសោ វមីយតិ អនេនាតិ វន្តំ។ អាវាសតោ មុច្ចតិ អនេនាតិ មុត្តន្តិ
វចនត្ថំ អតិទិសតិ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពស្មី កថិនក្ខន្ធកេ។

ឥតិ កថិនក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

៨. បីវក្ខន្ធកំ

២០២. ជីវកវត្ថុកថា

៣២៦. បីវក្ខន្ធកេ បទក្ខិណាសទ្ធស្ស អបសព្យត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា
“ធលកា កុសលា” តិ។ អភិសជាតិ ឯត្ថ សរធាតុយា គតិចិន្ទាសុ ឥធ គត្យត្ថេតិ
ទស្សន្តោ អាហា “អភិគតា” តិ។ អភិគតាតិ អភិមុខំ គន្ធព្ពា។ ននុ ចាឡិយំ
“អត្ថិកានំ អត្ថិកានំ មនុស្សាន” តិ វុត្ថំ, កស្មា បន “អត្ថិកេហិ អត្ថិកេហិ
មនុស្សេហិ” តិ វុត្តន្តិ អាហា “ករណត្ថេ បនា” តិអាទិ។ ឥមិនា ធម្មិកត្តា នាម
តតិយាកត្តនា សមាធាយេវាតិ ទស្សតិ។ និគមេ វសតីតិ នេគមោតិ វុត្ថេ
កុដុម្ពិយគណោ នេគមោ នាមាតិ អាហា “កុដុម្ពិយគណោ” តិ។

៣២៧. នគរេ និវសន្តិតិ នាគរា។ ទត្វា, វុដ្ឋាបេសុន្តិ សម្ពុន្នោ។
អាវាមុយ្យានវាហនាទីតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធនេ អញ្ញានិ ឧបភោគបរិភោគានិ
សន្តិល្ហាតិ។ គណិកដ្ឋានេតិ គណិកាយ ហានេ។ គណិកាតិ ច នគរសោភិនី។
សា ហិ អត្ថិកេន ជនគណេន អភិគន្ធព្ពាតិ គណិកាតិ វុច្ចតិ។ បដិសតេន
ចាតិ ឯត្ថ ចសន្នោ អវជារណត្ថោ។ វត្ថី គមនស្ស បដិនិធិសន្នាតេន សតេន
ឯវាតិ ហិ អត្ថោ។ គិលានន្តិ ឯត្ថ ភាវបច្ចយេន វិនាបិ ភាវត្ថោ ព្យាតព្រោតិ

អាហា “តិលានការ” ឆ្លើយ “ជាតាបេយ្យ” ឆ្លើយ ឥមិនា បដិវេទេយ្យឆ្លើយ ឯត្ថវិទនាតុយា
ញាណតំ ទស្សេតិ។ កត្តរសុប្បតិ ឯត្ថ កត្តរសន្តោ ជិណ្ឌាបរិយាយោតិ អាហា
“ជិណ្ឌាសុប្ប” តិ។ សុបន្តិ សុនខាទយោ ឯត្តាតិ សុប្បំ, កត្តរំ សុប្បំ កត្តរសុប្បំ។

៣២៨. តន្តិ ជីវកំ។ អញ្ញោ រាជទារកា វទន្តិ កិរាតិ សម្ពន្ធោ។ នត្តិ មាតា
ឯតស្សាតិ និម្មាតិកោ។ យថា ចាតិអាទិសុ យថា បេសន្តិ, តថាតិ យោជនា។
ចសន្តោ សម្បជ្ឈានត្ថោ។ ន កេវលំ វទន្តិយេវ, អថ ខោ ន កោចិ កិត្យិ
បេសេតីតិ ហិ អត្ថោ។ អញ្ញោសន្តិ ជីវកតោ អញ្ញោសំ។ តស្សាតិ ជីវកស្ស។
ឥតីតិ ឯវំ។ សោតិ ជីវកោ។ តំ សព្ពន្ធិ “និម្មាតិកោ និប្បិតិកោ” តិ វទនញ្ច
បណ្ណាការស្ស អបេសនញ្ចាតិ តំ សព្ពំ។

យំនូនាតិ សាធុ វត។ អហំ វជ្ជសិប្បំ សិក្ខេយ្យំ សាធុ វតាតិ យោជនា។
តស្សាតិ ជីវកស្ស។ ឯតទហោសីតិ ឯតំ អហោសិ, បរិវិតក្តោ អហូតិ អត្ថោ។
បរុបយាតបដិសំយុត្តានីតិ បរំ ឧបគន្ធា, ឧប គុសេន វា បាននេន
បដិសំយុត្តានិ។ មេត្តាបុព្វភាគន្តិ សិប្បស្ស បុព្វភាគេ បវត្តា មេត្តា ឯតស្សាតិ
មេត្តាបុព្វភាគំ។ ឥតិ អហោសីតិ យោជនា។ បុរិមចិន្តាយ អនេកន្តការតោ
ឯកន្តការំ ទស្សេន្តោ អាហា “អបិ ចា” តិអាទិ។ អបិ ចាតិ ឯកន្តេន។ អយន្តិ
ជីវកោ។ ឥតោតិ ភទ្ទកប្បតោ។ អយន្តិ ឧចាសកោ។ ចតុបរិសន្តវេតិ
ចតុបរិសមជ្ឈេ។ បត្តតគុណន្តិ បត្តិវតគុណំ។ ហំនន្តរន្តិ ហំនភេទំ, អហម្បីតិ
ន អយំ ឧចាសកោយេវ, អហម្បីតិ អត្ថោ។ ភគវាតិ អាលបនបទមេតំ។
បត្តនន្តិ ឥច្ឆិតវំ។ ចោទិយមាណោបីតិ ឧយ្យោជិយមាណោបិ។ បិសន្តេន
បុរិមចិន្តនមបេក្ខតិ។ ឯសាតិ ឯសោ ជីវកោ។

៣២៩. ទិសាចាមោក្ខាតិ បទស្ស ទិសាសុ ចាមោក្ខា ទិសាចាមោក្ខាតិ
វចនតំ ទស្សេន្តោ អាហា “សព្ពទិសាសូ” តិអាទិ។ តស្មិញ្ច សមយេតិ ជីវកស្ស

តស៊ី ចិន្តនសមយេ ច, អាគម៌សូតិ សម្ពុទ្ធោ។ តេតិ វាលិដេ, បុច្ឆិតិ សម្ពុទ្ធោ។
កុតោតិ នគរតោ។ តក្កសីលតោតិ តក្កសីលនគរតោ។ តត្ថាតិ តក្កសីលេ។
អាមាតិ សម្បជីដ្ឋនត្ថេ និបាតោ, អាម អត្ថិតិ ហិ អត្ថោ។ តេតិ វាលិជា។
តថាតិ យថា ជីវកោ អាហា, តថា អកំសូតិ អត្ថោ។ សោតិ ជីវកោ។ បិទ្ធពន្តិ
អភយរាជកុមារំ។ តេហិតិ វាលិដេហិ។

តន្តិ ជីវកំ, បុច្ឆិតិ សម្ពុទ្ធោ។ សោតិ ជីវកោ។ កស្មា តាត ត្វំ ឥធាគតោ អសិ
បនាតិ បុច្ឆិតិ យោជនា។ តតោតិ បុច្ឆតោ។ សោតិ ជីវកោ។ សិក្ខតុំ អាគតោ
អម្ពិតិ យោជនា។ ពហុញ្ច គណ្ណាតីតិអាធិសុ សោ កិញ្ចិ កម្មំ អកត្វា
សិប្បស្សេវ សិក្ខតត្ថា ពហុញ្ច គណ្ណាតីតិ អាហា “យថា”តិអាធិ។ តត្ថ យថា
សិក្ខន្តិយេវ, ឯវំ តថា សោ ន សិក្ខតីតិ យោជនា។ សោ បនាតិ ជីវកោ បន,
ករោតិ សិក្ខតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯកំ កាលន្តិ ឯកស្មី កាលេ។ ឯវំ សន្តេ កស្មា សោ
ពហុញ្ច គណ្ណាតីតិ អាហា “ឯវំ សន្តេបី”តិអាធិ។ មេធាវិតាយាតិ ឱប្បំ
គហណាធារណបញ្ញតាយ, ពហុញ្ច សិប្បន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អស្ស ជីវកស្ស
គហិតញ្ច សិប្បំ ន សម្មស្សតីតិ យោជនា។

យត្ថកំ សិប្បំ អាចរិយោ ជានាតិ, តត្ថកំ អយំ ជីវកោ ជានាតីតិ យោជនា។
យន្តិ សិប្បំ។ អយន្តិ ជីវកោ, ភវិស្សតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ នន្តិ ជីវកំ។ យថាតិ
យេនាការេន។ កម្មវិចាកន្តិ កម្មវិចាកជំ រោគំ។ “ន”ន្តិ បទំ “សិក្ខាបេសី”តិ
បទេ ការិតកម្មំ, “ភេសន្តយោជន”ន្តិ បទំ ធាតុកម្មំ។ ភេសន្តយោជនន្តិ
ភេសន្តេន រោគស្ស យោជនំ។ សោ បនាតិ ជីវកោ បន។ ឥមិនាតិ ជីវកេន ន
ឧត្តហិតំ, ឧត្តហិតន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯកេន ធារេនាតិ ចតុសុ ធារេសុ ឯកេន ធារេន។
អាហិណ្ណាន្តេតិ វិចរេន្តោ។ បរិត្តំ ចាថយ្យន្តិ ឯត្ថ បរិត្តសទ្ធស្ស អារក្ខនត្ថេបិ
បរិត្តនតោ ឥធម អប្បត្ថេ បរិត្តតីតិ ធស្សេន្តោ អាហា “អប្បមត្តក”ន្តិ។ កស្មា

អប្បមត្តកំ ចាថយ្យំ អនាសីតិ យោជនា។ តស្សាតិ ទិសាចាមោក្ខស្ស។
អយន្តិ ជីវកោ, លភិស្សតីតិ សម្ពុន្នោ។ តតោតិ លភនតោ។ ធីណោ
ចាថយ្យេតិ ចាថយ្យេ ធីណោ សតីតិ យោជនា។

២០៣. សេដ្ឋកិរិយាទិវត្ថុកថា

៣៣០. យា នាមាតិ យា នាម យរណី។ កិម្មិ មាយន្តិ ឯត្ថ
ឯការលោបសន្និទិ អាហា “កិម្មិ មេ អយ”ន្តិ។ ឥមិនា យកាវាទេសសន្និ
និវត្តតិ, “ម្យាយ”ន្តិបិ ចាថោ, ឯវំ សតិ អាទេសសន្និយេវ, ន លោបសន្និ។ អយំ
យរណី មេ កិញ្ចំ ទេយ្យធម្មំ កិម្មិ ទស្សតីតិ យោជនា។ តស្ស ចាតិ សត្តិស្ស ច,
កតស្សាតិបិ ចាថោ។ រោគូបសមស្ស ចាតិ មម រោគស្ស ឧបសមស្ស ច,
ឥមេហិ បទេហិ សំយមស្សាតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ “ឧបការ”ន្តិ ឥមិនា
ឧបជាតាមីតិ ឯត្ថ ឧបសទ្ធស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ អធិប្បាយោតិ យរណីយា
អាសយោ។

៣៣១. “សញ្ញាលម្ព័រំ តុយ្ហំ ហោតូ”តិ ឥទំ វចនំ រាជា សភាវតោ អាហា,
ឧទាហុ កិញ្ចំ ចិន្តេត្វាតិ អាហា “រាជា”តិអាទិ។ តត្ថ ឥមន្តិ អលម្ព័រំ។
បមាណយុត្តតិ ការណានុរូបេ។ នន្តិ ជីវកំ។ នាជកានម្បីតិ បញ្ចសតិកានំ
នាជកានម្បី។ សោបីតិ ជីវកោបិ។ តេសន្តិ អភយកុមារនាជកានំ។ មេតិ មយ្ហំ,
ន បតិរូបន្តិ សម្ពុន្នោ។ អយ្យិកានន្តិ មាតាមហីនំ។ កតស្ស មេ ឧបការន្តិ
យោជនា។ ឥមិនា អធិកាវេ ច ឧបកាវេ ច អត្ថតោ សទិសន្តិ ទស្សេតិ។ រាជា
បសន្នោ ទត្វា អាហាតិ សម្ពុន្នោ។

២០៤. រាជគហសេដ្ឋវត្ថុកថា

៣៣២. វិយាបថសម្មវិវត្តនេនាតិ វិយាបថស្ស បុណ្ណំ បរិវត្តនេន។
តីហិ សត្តាហោហិ និច្ចលស្ស និបន្នស្ស អស្ស សេដ្ឋិស្ស មត្តលុដ្ឋន្តិ យោជនា។
អប្បវ និបន្នេយ្យាតិ យោជនា។ នន្តិ សេដ្ឋី។ តេនេវាតិ តេនេវ ការណេន។ សីសំ
នាទេតីតិ សីសន្នីតិ វុត្តេ សីសបដិច្ឆាទនចម្ពន្តិ អាហា “សីសចម្ព”ន្តិ។ តស្សាតិ
សេដ្ឋិស្ស។ តីហិ សត្តាហោនាតិ ឯត្ថ បុព្វបទេន បន្ទិមបទំ គុណិត្វា គហោតព្ពន្តិ
អាហា “តីហិ បស្សេហិ ឯកេនកេន សត្តាហោនា”តិ។

៣៣៣. ជនំ និហារេត្វាតិ ជនំ អបក្កមាបេត្វា។

២០៧. បដ្ឋោតរាជវត្ថុកថា

៣៣៤. វិច្ឆិកស្ស ជាតោតិ វិច្ឆិកស្ស ការណា ជាតោ, វិច្ឆិកំ បដិច្ច
ជាតោតិ អត្តោ។ សត្តំ ច ភេសជ្ជំវិច្ឆិកានំ បដិកូលំ ហោតីតិ យោជនា។
បញ្ញាសយោជនិកាតិ ឯត្ថ ណិកបច្ចយស្ស គន្ធី សមត្ថត្ថេ បវត្តការំ
ទស្សន្តោ អាហា “គន្ធី សមត្ថោ ហោតី”តិ។ អស្ស រញ្ជោតិ
ចន្ទបដ្ឋោតនាមកស្ស អស្ស រញ្ជោ។ ហត្ថិនីយេវាតិ ភទ្ទវតីកា នាម
ហត្ថិនីយេវ។ វិសយោជនសត្តិនីសាធិកំ យោជនសតំ។

ភុញ្ញតុំ និសីទ្ធស្ស ឯកស្ស កុលបុត្តស្ស ឆ្វាវេតិ យោជនា។ តស្សាតិ
កុលបុត្តស្ស, អាហោចេសីតិ សម្ពន្ធា។ សោតិ កុលបុត្តោ, “អាហារា”តិ
អាណាបេសីតិ សម្ពន្ធា។ ឥតរោតិ បុរិសោ។ តន្តិ បត្តំ។ យត្ថ យត្តាតិ យស្មី
យស្មី ភវេ។ តត្ថ តត្ថ វាហនសម្បន្នោ ហោមីតិ យោជនា។ សោតិ បុរិសោ។
បដ្ឋោតោ នាម អយំ រាជា ជាតោតិ យោជនា។

សត្តិ ចាយេត្វាតិ ឥទំ ឧបលក្ខណមត្តន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “សត្តិញ្ច
ចាយេត្វា”តិអាទិ។ សត្តិញ្ច ចាយេត្វា, បរិចារកានំ អាហារាចារេ វិធិញ្ច

អាចិត្តត្វាតិ អត្តោ។ ឱលុម្មេត្វាតិ លុបិធាតុ ឱទហនត្តោតិ អាហា
“ឱទហិត្វា”តិ។ វិរេចសីតិ ឧទ្ធការ អដោ ច វិរេចសិ។

២០៨. សិវេយ្យកុស្យយុគកថា

៣៣៥. សិវិកន្តិ សិវា ជម្ពុកា កុណាបខាទនត្ថាយ អាគន្ធា តិជ្ជន្តិ ឯត្តាតិ
សិវជ្ជំ, តនេវ សិវិកំ, ឥមិនា សិវិកាយំ ឧប្បន្នំ សិវេយ្យកំ ជិកសទ្ធស្ស
លោបំ កត្វាតិ ទស្សេតិ។ តត្ថាតិ ឧត្តរកុរុសុ។ តន្តិ មតំ។
ហត្ថិសោណ្ណាកសកុណាតិ ហត្ថិលិដ្ឋវិហដ្ឋមា។ តេ ហិ ហត្ថិនោ សោណ្ណាវិយ
សោណ្ណា ឯតេសុ អត្ថិតិ ហត្ថិសោណ្ណាកា, តេ ច តេ សកុណា ចេតិ
ហត្ថិសោណ្ណាកសកុណាតិ វុច្ឆន្តិ។ រញ្ជោ អាហារន្តិ រញ្ជោ អត្ថាយ, សន្តិកំ វា
អាហារន្តិ។ ឥទន្តិ សិវេយ្យកំ កុស្យយុគំ។ សិវិរដ្ឋេ វាយិតំ សិវេយ្យកន្តិ ច
ទស្សេន្តោ អាហា “អថវា”តិអាទិ។ តេនាតិ ការណេន។ “សិវេយ្យកន្តិ... បេ...
វទន្តិ”តិ ចោរាណា អាហូតិ យោជនា។

២០៩. សមត្ថិសិវេចនកថា

៣៣៦. កិបនាតិ ឯត្ថ កិសន្នោ អនិយមត្តោ។ លូខោ កី, ន លូខោ កិន្តិ ហិ
អត្តោ។ “សិនេហាចានំ បនតេមេតី”តិ ច “ករោតី”តិ ច សម្ពុន្នោ។ សព្ពត្តាតិ
សកលកាយេ។ សិវាតិ កណ្ណារា។ អយន្តិ ជីវកោ។ ឱឡារិកនោសហរណត្ថន្តិ
ឱឡារិកស្ស ទោសស្ស អបនយនត្ថំ។ បកតត្ថេតិ បកតិសម្ពុតេ សភាវេ
សតីតិ សម្ពុន្នោ។ ភគវា ភន្តេតិ យោជនា។ កុតោតិ កស្ស សន្តិកា។ វដ្ឋតិ នុ
ខោតិ ចិន្តេសីតិ យោជនា។ តតោតិ ចិន្តនតោ។ សោណោតិ
កោឡិវីសសោណោ, ភុញ្ញតីតិ សម្ពុន្នោ។ តតោតិ សោណាស្ស សន្តិកា។

តស៊ូរតិ សោណស្សៈ សោតិ សោណ្ណា។ ថេរស្សៈតិ មោគ្គល្លានត្ថេរស្សៈ។ ឥទ្ធិ
“បត្ត”ន្តិបទេ សាមី, “អនាសី”តិ បទេ សម្មទានំ។ អញ្ញំ បិណ្ឌាចារតន្តិ សម្ពន្ធោ។

រាជាបិ ខោ ភុញ្ញតុកាមោ អហោសីតិ សម្ពន្ធោ។ យញ្ញ សុជាតា អនាសី,
យញ្ញ បរិនិព្វានកាលេ ធុន្ទោ កម្មារបុត្តោ, ភាជនគតេសុ ទ្វីសុយេវ តេសុ
បិណ្ឌាចារតេសុ ទេវតា ឌីជំ បក្ខិបន្តិតិ យោជនា។ អញ្ញេស្វតិ ទ្វីហិ បិណ្ឌាចារតេហិ
អញ្ញេសុ។ ឥច្ឆន្តិ វុចី។ សោតិ ពិម្ពិសារោ រាជា។ តវេវាតិ តុយ្ហមេវ។ តន្តិ ភគវតោ
វចនំ។ រាជា អកាសីតិ សម្ពន្ធោ។ តេតិ អសីតិ កុលបុត្តសហស្សា។
ឯតទត្ថមេវាតិ សោណស្សៈ អរហត្តេ បតិជ្ជាបនត្ថមេវ, ន រញ្ញោ អនុគ្គហត្តន្តិ
អធិប្បាយោ។

២១០. វរយាបនកថា

៣៣៧. កតំ ភត្តកិច្ចំ យេនាតិ កតភត្តកិច្ចោ, តស្មី សតីតិ សម្ពន្ធោ។
វុត្តនយេនេវាតិ រាហុលវត្ថុម្ហិ (មហាវ. អដ្ឋ. ១០៥) វុត្តនយេនេវ។ ឥទ្ធិ វត្ថុន្តិ ឥទ្ធិ
សិវេយ្យកំ វត្ថំ, ឧប្បន្នន្តិ សម្ពន្ធោ។ “តាវា”តិ អជ្ឈាហរិតញ្ញោ។ ឯត្ថន្តរេតិ ឯតស្មី
វត្ថុប្បន្នកាលមជ្ឈេ។ កោចិ ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធោ។ តេនាតិ បំសុក្ខលិកហេតុនា។
អយន្តិ ជីវកោ។ គហបតីជីវន្តិ ឯត្ថ គហបតីនំ ជីវន្តិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា
“គហបតីហិ ទិន្នំ ជីវ”ន្តិ។ វត្ថុទានានិសំសបដិសំយុត្តាយាតិ “វត្ថុទោ ហោតិ
វណ្ណាទោ”តិ អាទិកាយ (សំ. និ. ១. ៤២) វត្ថុទានស្ស អានិសំសេន បដិសំយុត្តាយ។
វិច្ឆាវសេន វុត្តោ “ឥតវីតវេនា”តិ សព្ពនាមសន្នោ អនិយមត្តោតិ អាហា
“អប្បក្សេនបិ មហាក្សេនបិ យេន កេនជី”តិ។ ចារាវេតិ ឧត្តរាសន្តោ។ សោ ហិ
ចារុបនត្តាយ វរិយតិ ឥច្ឆិយតីតិ ចារាវេតិ វុច្ឆតិ។ “កប្បាសាទិភេទោ”តិ
ឥមិនា តស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ បកតិកោជវមេវាតិ បកតិយា ភិក្ខុនំ សារុប្បំ
កោជវមេវ។ សោឡសនាជកិត្តំ ឫត្វា នច្ចយោគ្យត្តា មហាតី បិដ្ឋិ ឯតស្សៈតិ

មហាបិដ្ឋយំ, តមេវកោជំ មហាបិដ្ឋយកោជំ។ តស្ស កិវ លោមាធិ
ចតុរង្គុលាធិកាធិហោន្តិ។

២១១. កម្ពុលានុជាននាធិកថា

៣៣៨. កាសីនន្តិ កាសីនំ ជនបទានំ, កាសិរដ្ឋនិវាសីនំ ជនានំ វា។
បសេនទិស្សាតិ បច្ចុជ្ជំ, បដិបក្ខំ វា សេនំ ជិនាតីតិ បសេនទិ ជការស្ស ទការ
កត្វា។ ឯសាតិ ឯសោ កាសិរាជា។ “សហស្ស”ន្តិ ឥមិនា កាសិសទ្ធស្ស
សង្កេតសង្ឃំ ទស្សេតិ។ តំអក្សនកោតិ តេន កាសិនា អក្សនកោ។ កស្មា
អឡកាសីតិ (ថេរីកា. អដ្ឋ. ២៥) វុត្តោតិ អាហា “អយំ បនា”តិអាធិ។ អយន្តិ
កម្ពុលោ។ បនាតិ ការណាត្ថជោតកោ។ យស្មាតិ ហិ អត្ថោ។

៣៣៩. ភក្ខិតត្ថំ ខោមាធិនិ បញ្ច សុត្តានិ មិស្សិត្វា អវមទ្គិតព្ពន្ធិ ភក្ខន្តិ
ទស្សេន្តោ អាហា “ភក្ខំ ឆាមា”តិអាធិ។ វាកមយមេវាតិ ភក្ខឆាមកេន វាកេន
និព្ពត្ថមេវ។

៣៤០. តេតិ ភិក្ខុ, សល្លក្ខិសុ កិរាតិ សម្ពន្ធោ។ ឯតស្សាតិ បទស្ស, អត្ថន្តិ
សម្ពន្ធោ។ ន អច្ឆិស្វតិ ន អាសីសុ, ន វសីស្វតិ អត្ថោ។ នាកាមាតិ ឯត្ថ កមុធាតុ
ឥច្ឆត្ថោ យការលោចោតិ អាហា “ន អនិច្ឆាយា”តិ។ ធាតព្ពោតិ ភាកោ
ធាតព្ពោ។ ឧបចារេតិ សុសានស្ស សមីបេ។ “អកាមា ភាគំ ធាតុ”ន្តិ វចនស្ស
អនេកន្តការំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “យទិ បនា”តិអាធិ។ ឥធាតិ ឥមំ សុសានំ។ “សម្មត្តា
គណ្ណន្ត”តិ ទេន្តិតិ យោជនា។ យេនាតិ ភិក្ខុនា។ សទិសា ឡិក្ខមីស្វតិ ឯត្ថ
សទិសសន្នោ សមបរិយាយោតិ អាហា “សមំ ឡិក្ខមីស្វ”តិ។ សមន្តិ
ការំនប្បុសកោ។ សមាទទិសាយាតិ វា ទស្សេន្តោ អាហា “ឯកទិសាយ វា”តិ។

ឯត្ថ បន យ ការលោចា ធម្មញ្ញោ។ ពហិមេវាតិ សុសានតោ ពហិ ឯវ។ កតិកន្តិ
កតេន បវត្ថំ សង្ករំ។

២១៣. ជីវបដិក្កាហកសម្មតិកថា

៣៤២. “យោ ន ធម្មាគតី គច្ឆតី” តិអាទិសុ ឯវំ វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញោតិ
យោជនា។ ញាតកាទីនំ ជីវន្តិ សម្ពុន្នោ។ ឯកច្ចស្មិន្តិ ជនេ។ វាសន្នោ
វិកប្បត្តោ។ ឯតេសុ តិសុ អញ្ញាតេន ការណោ ធម្មាគតី គច្ឆតិ នាមាតិ ហិ
អត្តោ។ អាគតស្សបិ ជីវន្តិ សម្ពុន្នោ មិសន្នោ គរហត្តោ។ បកេវ បច្ឆា
អាគតស្សតិ ហិ អត្តោ។ អវមញ្ញន្តិ ឧញ្ញាតំ។ វោតិ តុម្ហាកំ។ នតិ កិន្តិ
យោជនា។ មុដ្ឋា សតិ ឯតស្សតិ មុដ្ឋស្សតិ។ អាគតានម្បិ ជីវន្តិ សម្ពុន្នោ។
មិសន្នោ សម្ពាវនត្តោ។ បកេវ បឋមំ អាគតានន្តិ ហិ អត្តោ។ ឯតំ
ជីវបដិក្កាហកដ្ឋានំ នាមាតិ យោជនា។ សន្តសន្តោ វាតិ ខេទខេទោ វា។
ឥនព្វាទញ្ញាតិ ឥនព្វា ឥនព្វា ជីវំ។ តស្មាតិ យស្មា ច គច្ឆតិ, យស្មា ច ជានាតិ,
តស្មា។ យោតិ ភិក្ខុ។ សក្កោតិ តិ សម្ពុន្នោ។ ឯវុចោ ភិក្ខុ សម្មនិពញោតិ
យោជនា។

អបលោកនេនបីតិ “ឥត្ថន្នាមំ ភិក្ខុំ ជីវបដិក្កាហកំ កាតុំ សង្ខំ
អបលោកេមី” តិ អបលោកនេនបិ, សម្មនិព្វន្តិ សម្ពុន្នោ។ យត្ថ បនាតិ យស្មី
បន ធុរវិហារេ។

“គហិតជ្ជានេយេវា” តិ ឥមិនា តត្ថោវាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សេតិ។
“ធម្មត្វា” តិ ឥមិនា ឧដ្ឋិត្វាតិ ឯត្ថ ឧធនាតុយា វិស្សជ្ជនត្ថំ ទស្សេតិ។
ជីវបដិក្កាហកន្តិ បទស្ស ជីវំ បដិក្កល្ហាតិ តិ ជីវបដិក្កាហកោតិ វេចនត្ថំ
ទស្សេត្តោ អាហា “យោ” តិអាទិ។ តត្ថ យោ បដិក្កល្ហាតិ, សោ ជីវបដិក្កាហកោ

នាមាតិ យោជនា។ “ចីវរបដិសាមក”ន្តិ ឥមិនា ចីវរំ គហិតជ្ជានតោ នីហរិត្វា
កណ្ណាការេ ធមាតិ ឋបេតីតិ ចីវរនិទហាកោតិ អត្ថំ ធស្សេតិ។ យោ ន ធន្ទាតិ
គច្ឆតីតិអាទីសុ ឯត្ថ ឯតេសុ ច ឥតោ បរញ្ចាតិ យោជនា។

២៧២. កណ្ណាការសម្មតិអាទិកថា

៣២៣. យោវិហារោ វា យោ អឡ្ហយោតោ វា ហោតិ, សោវិហារាទិកោ
សម្មនិពញាតិ យោជនា។ “អាហមិកសាមណោរាជីហី”តិ បទំ វិវិត្តតេ អចាទានំ,
ករណាម្បិ យុដ្ឋតិ។ បច្ឆន្តសេនាសនំ បន ន សម្មនិពញំ ចោរាទិឧបទ្ទវត្តា។
វិហារមជ្ឈេយេវាតិ កណ្ណាការវិហារមជ្ឈេយេវ។

យស្សាតិ កណ្ណាការស្ស។ ឥទំ បទំ “ធននាទីសុ”តិ បទេ សាមី, “នត្ថី”តិ
បទេ សម្មទានំ។ យស្ស បនាតិ កណ្ណាការស្ស បន។ យត្ថ កត្ថចីតិ យស្មី
កស្មីចិ ហំនេ។ យេនាតិ បតិគហេតុនា។ មូសិត្វា ខាទតីតិ មូសិកោ។
អាទិសទ្ទេន កោធាមជ្ឈុសាធយោ សម្ពុល្លាតិ។ ឧប ភុសំ, ឧបគុហិត្វា វា ចិនន្តីតិ
ឧបចិកា។ តន្តិ ឡីស្សនាទី។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។

ចីវរបដិក្កាហាកាទីហីតិ អាទិសទ្ទេន ចីវរនិទហាកកណ្ណាការិកេ
សម្ពុល្លាតិ។ តត្ថាតិ តេសុ។ ចីវរបដិក្កាហាកេន ន គល្លិតតព្ពន្ធិ សម្ពុន្ទោ។
តាវាតិ ចីវរនិទហាកកណ្ណាការិកានំ, តេហិ វា បឋមំ។ យំ យន្តិ ចីវរំ។ តថេវាតិ
យថាវិសុំ វិសុំ កត្វា គល្លាតិ, តថេវ។ ចីវរនិទហាកេនាបីតិ បិសទ្ទោ ន កេវលំ
បដិក្កាហាកេនេវ, អថ ខោ និទហាកេនបីតិ សម្បិល្លាតិ។ តថេវាតិ យថា
និទហាកោ អាចិក្ខតិ, តថេវ។ តតោតិ តេហិ ចីវរេហិ, វិភត្តអចាទានំ, តេសុ
ចីវរេសុ វា និទ្ទារណំ។ តទេវាតិ សង្ឃេន វុត្តចីវរមេវ។

ឥតតិអាទិ និគមនំ។ ភគវតា អនុញ្ញាតោតិ សម្ពុទ្ធា។ ភណ្ណាគារន្តិ
ភណ្ណាស្ស ឋបនោកាសំ អគារំ។ ភណ្ណាគារិកោតិ ភណ្ណាគារេ និយុត្តោ។
ពាហុល្លិកតាយាតិ បច្ចយពាហុល្លេន និយុត្តការត្ថំ។ ឯវំ សន្តេ កិមត្ថាយ
អនុញ្ញាតោតិ អាហា “អបិ ចា”តិអាទិ។ អនុគ្គហាយ អនុញ្ញាតោតិ សម្ពុទ្ធា។
ហីតិ វិត្តារោ។ នេវ ជានេយ្យន្តិ យោជនា។ ទ្វេ ទ្វេ វា ចីវរេតិ សម្ពុទ្ធា។ សង្កបំ
កាតុន្តិ សង្ឃេន សង្កបំ កាតុំ។

ន វុជ្ជាបេតញ្ញោតិ ឯត្ថ អត្ថទ្វារវសេន អញ្ញេបិ អវុជ្ជាបនិយេ ទស្សន្តោ
អាហា “អញ្ញេបិ”តិអាទិ។ ហីតិ វិត្តារោ។ តត្ថាតិ ចតុសុ។ សង្ឃោ បន ទេតីតិ
សម្ពុទ្ធា។ ឧបការតាយ ចាតិ សង្ឃស្ស ឧបការតាយ ច។ ឯត្ថ ច បុរិមេសុ
តីសុ ឯកោយេវ ហេតុ, បន្ថិមេ បន ទ្វេ ហេតុវេតិ ទដ្ឋព្ពំ។

សម្មទីភូតេនាតិ អញ្ញមញ្ញាស្ស មុខេ សំវិជ្ជមាណោ, សន្និបតិតោ វា សម្មុទោ,
សម្មុទោ ហុត្វា ភូតោ សម្មទីភូតោ។ ភូសទ្ធុយោគត្តា អការស្សីការោ ហោតិ,
អន្តោឧបចារសីមាយំ ឋិតោ សង្ឃោ។ តមត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“អន្តោឧបចារសីមាយំ ឋិតេនា”តិ។ កោលាហាលន្តិ ពហុជនេហិ សន្និបតិក្ខា
ឯកតោ កតំ អព្យត្តសទ្ធិំ។ តទាការំ ទស្សន្តោ អាហា “អម្ពាគ”ន្តិអាទិ។
“ចីវរភាជកេសូ”តិអាទិនា អគតិគមនាការំ ទស្សតិ, តំ សុវិញ្ញេយ្យមេវ។
តុលាភូតោតិ តុលាយ សទិសោ ហុត្វា ភូតោ, តុលាយ សទិសការំ បត្តោ វា។
មជ្ឈត្តោតិ មជ្ឈេ ឋិតោ អត្តា សភាវោ ឯតស្សាតិ មជ្ឈត្តោ។

ឥន្ទន្តិ ចីវរំ។ យនន្តិ និវន្តរំ។ តនុកន្តិ វិវឌ្ឍរំ។ ឯត្ថ “ឧទ្ធិនិត្វា”តិ ឥមិនា វត្ថុស្ស
បមាលោន ឧទ្ធិនំ ទស្សតិ។ “តុលយិត្វា”តិ ឥមិនា អគ្សេន តុលនំ ទស្សតិ។
វណ្ណាវណ្ណំ កត្វាតិ វណ្ណញ្ច អវណ្ណញ្ច ឧទ្ធកញ្ច បមាលំ, មហន្តញ្ច បមាលំ
កត្វាតិ អត្តោ។ ឯកច្ឆានិ ចីវរាទិ អប្បគ្សានិ ហោន្តិ, ឯកច្ឆានិ មហគ្សានិ វត្ថុ

ហោតិ។ ធនធនអគ្គនកន្តិ ធនហិ ធនហិ កហាបណោហិ អគ្គនកំ។ យន្តិ
ចីវរំ, ពន្ធាតិ នវគ្គនកំ ឯកគ្គនកេន, អដ្ឋគ្គនកញ្ច ទ្វិអគ្គនកេន ពន្ធាតិ
អត្ថោ។ សមេ បដិវិសេតិ សមបមណោ បដិវិសេ វេបេត្វា, ឥមិនា
“វណ្ណាវណ្ណា”ន្តិ ឯត្ថ វណ្ណាសន្នោ បមណោត្ថាតិ ធិបេតិ។ ធន ធន ភិក្ខុតិ ឥទំ
ឧបលក្ខណាវសេន វុត្ថំ អញ្ញោនាការេនាបិ គណេតុំ សក្កណោយ្យត្ថា។
ភណ្ឌិកន្តិ ចីវរភណ្ឌាន និយុត្តំ បុជំ។ កុសោតិ សលាកនណ្ឌោ។

អត្ថិស្សរាតិ អត្ថនាវ អត្ថានំ ឥស្សរា។ អញ្ញោសំ វត្ថុបដិបត្តិន្តិ សម្ពន្ធា។
ឧបឡាភាគោតិ ភិក្ខុនំ លទ្ធភាគតោ ឧបឡោ ភាគោ។ យេ បនាតិ សាមណោរា
បន។ សមភាគោតិ ភិក្ខុនំ ភាគេន សមោ ភាគោ។ ឥទញ្ញាតិ “ឧបឡបដិវិស”ន្តិ
វេនញ្ច, កថិតន្តិ សម្ពន្ធា។ សមកមេវាតិ ភិក្ខុសាមណោរានំ
សមបមណោមេវ។ តត្រុប្បាធស្សវាសិកន្តិ តស្មី វិហារេ ឧប្បាទេន មូលេន
ឧប្បាទិតំ វស្សវាសិកំ។ ជាតិកម្មន្តិ វឌ្ឍនកម្មំ “យត្ថកេន វិនយាគតេន
សម្ពញ្ញនិពន្ធនាទិនា ហត្ថកម្មេន វិហារស្ស ឧនតាន ហោតិ, តត្ថកំ កត្វាតិ
អត្ថោ។ ឯតន្តិ ជាតិកម្មំ កត្វា គហណំ។ ហិតិ សច្ចំ។ ឯត្ថាតិ
តត្រុប្បាធស្សវាសិកគហណោ។ សញ្ញេសន្តិ អទិលានំ ភិក្ខុសាមណោរានំ។
ភណ្ឌាការិកចីវរេបិ ភណ្ឌាការេ វេបិ តេ អកាលចីវរេបិ។ បិសន្នេន
តត្រុប្បាធស្សវាសិកមេវេត្ថតិ។ សាមណោរា ឧក្កដ្ឋិ ករោន្តិតិ សម្ពន្ធា។
អបហិវតកន្តិ ហិវតវិវហិតំ។ វត្ថុនល្លិន្តិ វជនច្មវី។ ឯតន្តិ ឧក្កដ្ឋិករណតោ
សមភាគនានំ, វុត្ថន្តិ សម្ពន្ធា។ យេ ចាតិ សាមណោរា ច។ វិវដ្ឋិត្វា ករោន្តិតិ
កត្តត្ថកាលេសុ អកត្វា យចិច្ឆិតក្ខណោ ករោន្តិ។ តេតិ សាមណោរេ។
សមបដិវិសោ ធាតញ្ញោតិ “ករិស្សមា”តិ បដិញ្ញាតមត្តេន សមោ បដិវិសោ
ធាតញ្ញោ។

“សក់ កាត់ ទាតុ” ឆ្លើយ វត្ត ឆ្លើយ សម្លេង។ ក៏ សន្ទាយ វត្ត ឆ្លើយ អាហា
“ភណ្ឌការតោ... បេ... សន្ទាយ” តិ។ បហតាយាតិ បហវិតតាយ,
បហវិតតាយ វា។ តស្មាតិ យស្មា សន្ទាយ វត្ត, តស្មា។ អនិហដេស្មតិ
ភណ្ឌការតោ អនិហវិតេសុ។ ឥមស្ស ភិក្ខុនោតិ ឧត្តវិតុកាមស្ស ឥមស្ស
ភិក្ខុនោ។ តុលាយាតិ មាណេ។

តេស្មតិ សាដកេសុ, ឯកោ សាដកោតិ យោជនា។ សព្វេសុ ចាតិ តេស្មតិ
សម្លេង។ ឯត្ថកេនាតិ ឆ្ងាទសក្សនកេន។ តំ សុត្វាតិ ភិក្ខុនំ តំ វេចនំ សុត្វា។
សព្វត្ថាតិ សព្វស្មី សង្ឃកណាសន្តកេ។ អនុប្បធានេន ឱបិយតិ បក្ខិបិយតិ តិ
អនុក្ខេបន្តិ ឧស្សេន្តោ អាហា “អនុក្ខេបំ នាមា” តិអាទិ។ យត្ថកំ អគ្គន្តិ
សម្លេង។ តត្ថកេន អគ្គេន អគ្គនកេតិ យោជនា។ វិកល្លកាតិ វិកលស្ស
ភាវោ វិកល្លំ, ចីវរេបុគ្គលានំ អបហោនកភាវោ, តទេវ វិកល្លកា។ “តត្ថា” តិ
ចាបសេសោ, តេសុ ធូសុ វិកល្លកេស្មតិ អត្ថោ។ អត្ថិតិ សំវិជ្ជន្តិ, និចាតោយំ។
និទ្ទន្តេហិ ច ធាតព្វានីតិ សម្លេង។ ធាតព្វានីតិ ច និទ្ទតព្វានិ។ ធាសធា ហិ
អវខណ្ឌនត្ថោ។ ធាតុន្តិ អវខណ្ឌាតុ។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។ ឯត្ថាតិ ឯតេសុ
វិកល្លកេសុ។ តន្តិ ចីវរំ។ អថាតិ តោសិតតោ បរំ។ តត្ថាតិ ឯកស្ស ភិក្ខុនោ
កោដ្ឋាសេ។ សាមណាកន្តិ សមណស្ស អនុបំ។ យោតិ ភិក្ខុ។ តេនាតិ
បរិក្ខារេន។ ឥនឃ្មីតិ អញ្ញំ សាមណាកស្ស បរិក្ខារស្ស ឯបនឃ្មី។ បិសន្តេន
បុរិមំ វត្តនិទ្ទនមបេក្ខតិ។

វត្តន្តិ សម្លេង។ អដ្ឋវា នវ វា ភិក្ខុ ហោន្តិតិ យោជនា។ តេសន្តិ អដ្ឋន្តិ វា នវន្តិ
វា។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។ អយំ អបហោនកភាវោតិ យោជនា។ បុន ចីវរស្សេវ
វិកល្លកកាវំ ឧស្សេន្តោ អាហា “អថវា” តិអាទិ។ ឯត្ថ បុរិមនយេ ចីវរស្ស ច
បុគ្គលស្ស ច វិកល្លកំ ហោតិ, បន្តិមេ ចីវរស្សវាតិ អយមេតេសំ វិសេសោ។

២១៥. ជីវវរជនកថា

៣២២. គិហិបរិភុត្តំ បនាតិ គិហិណា បរិភុត្តំ វត្តំ បន, កិញ្ចា ជលន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

សីតុទកាតិ សីតំ ឧទកំ។ លិដ្ឋិវិបល្លាសោ ហិ អយំ។ ឧត្តរាឡុម្ពន្តិ ឯត្ថ ឧត្តរ
ឧឡុម្ពន្តិ បនេច្ឆន្តិ កត្វា អការតោ ឧការស្ស លោបំ កត្វា, បុព្វសរស្ស ច ធីយំ
កត្វា “ឧត្តរាឡុម្ព”ន្តិ វុច្ឆតិ។ ឧត្តរាឡុតិ ឧត្តរឧទកំ។ ឧឡុសន្នោ ហិ
ឧទកវាចកោ, តំ ចាតិ រក្ខតិ ឧត្តរាឡុម្ព។ តស្ស សរុបំ ទស្សន្នោ អាហា
“វដ្តាធារក”ន្តិ។ វជនន្តិ វជននល្លិ។ ហីតិ ជលដោតកោ។ វជនន្តិ វជនុទកំ។
ហីតិ វិត្តារោ។ ថេរោតិ វជនពិន្ទុ។ នវិសរតិ តិ ន បក្សរតិ។ វជនាឡុដ្ឋន្តិ ឯត្តាបិ
បុរិមនយេនេវ បនសិទ្ធិ វេទិតញ្ចា។ វជនឧឡុដ្ឋន្តិ វជនសង្ខាតស្ស ឧទកស្ស
គហណាត្ថាយ ករិយតិ វជនឧឡុដ្ឋន្តិ។ ទណ្ឌាកេន និយុត្តំ ថាលកំ
ទណ្ឌាកថាលកន្តិ ទស្សន្នោ អាហា “តមេវ សទណ្ឌាក”ន្តិ។ វជនកុណ្ឌាន្តិ
វជនបក្ខិបនំ មហាយជំ។ អញ្ញាត្រាតិ អញ្ញំ ហំនំ។ បត្តិន្ទសន្នោ ថទុបរិយាយោតិ
អាហា “ថទុ”ន្តិ។ ទន្តកាសាវាជិតិ ឯត្ថ ទន្តសន្នោ តស្ស វណ្ណា គហោតញ្ចោ, សោ
ឯតេសមត្ថិតិ ទន្តានិ, ទន្តានិ ច តានិ កាសាវាជិ ចេតិ ទន្តកាសាវាជិ, តមត្ថំ
ទស្សន្នោ អាហា “ទន្តវណ្ណាជិ”តិ។ ទន្តវណ្ណាជិ កាសាវាជិ ធាវេន្តិតិ សម្ពុទ្ធោ។

២១៦. ជិន្នកជីវវរជនកថា

៣២៥. ធីយមរិយាទតទ្ធីន្តិ ធីយេន មរិយាទេន ពទ្ធី។ ចតុក្កសណ្ឋានន្តិ ចតុន្នំ
មគ្គានំ សមោធានសណ្ឋានំ។ ឧស្សហសិ ត្វន្តិ ឯត្ថ ឧបុព្វោ សហធាតុ
សមត្ថត្ថោតិ អាហា “សក្កោសិ ត្វ”ន្តិ។ បបុព្វោ បន អភិកវនត្ថោ ហោតិ
“បសហតិ”តិ អាទីសុ។ យោ នាមាតិ យោ អានន្នោ អាជានិស្សតិ នាម, សោ
អានន្នោ បណ្ឌិតោតិ យោជនា។ “កុសី”តិ ឯតំ នាមំ អធិវចនន្តិ យោជនា។

អនុវត្តាធិនន្តិ អាទិសន្តេន បរិកណ្ណាធិនិ សង្កណ្ណាតិ។ “អឡកុសី”តិ ឯតន្តិ
យោជនា។

គីវេយ្យកន្តិ ឯត្ថ គីវាយំ សុត្ថសំសិព្ពិតំ គីវេយ្យកន្តិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “គីវាវេវនជ្ជានេ”តិអាទិ។ “អាគន្ធកបដ្ឋ”ន្តិ ឥមិនា ឯយ្យកបច្ចយស្ស
ស្សបំ ទស្សតិ។ ឯសេវ នយោ ជង្គយ្យកន្តិ ឯត្ថាបិ។ ឯតំ នាមន្តិ “គីវេយ្យកំ,
ជង្គយ្យក”ន្តិ ឯតំ នាមំ។ ឥតីតិ ឯវំ។ ឯតន្តិ “អនុវិវដ្ត”ន្តិអាទិ ឯតំ។ “អនុវិវដ្ត”ន្តិ
ឯតំ នាមន្តិ យោជនា។ វិវដ្តស្សាតិ មជ្ឈិមខណ្ឌកស្ស។ ពាហន្តន្តិ ឯត្ថ ពាហាយ
ឧបរិ ឋបិតា អន្តា ពាហន្តាតិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “ពាហាយា”តិអាទិ។
តេសន្តិ ឧភិទ្ធមន្តានំ។ ឯតន្តិ “ពាហន្ត”ន្តិ ឯតំ។

២១៧. តិច្ឆវរាទុជាននកថា

៣២៦. “ឧត្តិត្តភណ្ឌិកភារំ អាចាទិតេ”តិ ឥមិនា ឧត្តណ្ឌិតេតិ ឯត្ថ ឧត្តិត្តំ
ភណ្ឌំ ឧត្តណ្ឌំ, ឧត្តណ្ឌភារំ ឥតា អាចាទិតាតិ ឧត្តណ្ឌិតាតិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ តេ
ឧត្តណ្ឌិតេ ភិក្ខុ អទ្ពសាតិ យោជនា។ ភិសិសង្ខេបនាតិ ភិសិយំ បក្ខេបន,
បវេសេនាតិ អត្ថោ, ភិសិអាការេនាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ តត្ថាតិ ទក្ខិណាគីរី។
គច្ឆន្តា តេ ភិក្ខុតិ យោជនា។ “អជ្ឈបមាណាសូ”តិ ឥមិនា អន្តរជ្ជកាសូតិ ឯត្ថ
កបច្ចយោ បមាណាត្ថ ហោតីតិ ទស្សតិ, កេសុចិ ចោត្តកេសុ បមាណាសន្តោ
នទិស្សតិ, គឡិកោតិ ទជ្ជព្ពោ។ វត្ថីសូតិ សម្ពន្ធា។ ភគវន្តន្តិ ឯត្ថ សម្បទានត្ថ
ឧបយោគវចនន្តិ អាហា “ភគវតោ”តិ។ សីតាលុកាតិ ឯត្ថ សីតំ បកតិ
ឯតេសន្តិ សីតាលុនោ, តេយេវ សីតាលុកាតិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“សីតបកតិកា”តិ។ យេ កុលបុត្តា បកតិយាវ សីតេន កិលមន្តិ, តេ
សីតាលុកា នាមាតិ យោជនា។ ឯកច្ឆិយន្តិ ឯត្ថ ឯកច្ឆសន្តោ ឯកបរិយាយោតិ
អាហា “ឯកំ បដ្ឋ”ន្តិ។ ឥមិនា ឯកោយេវ ឯកន្ទោតិ កត្វា សកត្ថេ

អច្ចបច្ចយោតិ ទស្សេតិ។ “បដ្ឋ”ន្តិ ឥមិនា ឯកច្ឆន និយុត្តំ ឯកច្ឆិយន្តិ វចនត្ថំ
កត្វា និយុត្តត្ថេ បវត្តស្ស ឥយបច្ឆយស្ស ស្សបំ ទស្សេតិ។ ឥតីតិ ឯវំ។ ភគវា
អនុជាធាតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឥតវេតិ សង្ឃាជិតោ ឥតវេ ឧត្តរាសង្កមន្តរវាសកេ។

២១៨. អតិវេកចីវរាទិកថា

៣៤៨. អច្ចបេយ្យន្តិ ឯត្ថ អច្ឆិ វុច្ឆតិ នេត្តមណ្ឌលំ, តំ វិយាតិ អច្ឆិ ធិន្ទោ, តស្មី
ឧបកន្តព្វំ ឧបនេតព្វន្តិ អច្ចបេយ្យំ។ “លក្កាបេយ្យ”ន្តិ ឥមិនា អធិប្បាយត្ថំ
ទស្សេតិ។ ឯត្តាតិ បំសុក្ខលេ។ សព្វមិទន្តិ “ធិតុលំ សង្ឃាជិ”ន្តិ អាទិកំ សព្វំ ឥទំ
វចនំ។ ឧទ្ទិវត្វាតិ អបនេត្វា។ សំសិព្វិតន្តិ អញ្ញមញ្ញំ សម្ពុទ្ធិត្វា សិព្វិតំ។

៣៤៩. សោវគ្គិកន្តិ ឯត្ថ សុន្ទរានិ អក្កានិ រូបាទិនិ ឯត្តាតិ សក្កោ, បុព្វបទេ
ឧកាវស្ស លោចោ, ឧកាវស្ស ឧវាទេសេ “សុវគ្គោ”តិ សិជ្ឈតិ។
សុវគ្គប្បត្តហេតុកំ សោវគ្គិកំ, ធានំ, តមត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា
“សគ្គប្បត្តហេតុក”ន្តិ។ “អបនេតី”តិ ឥមិនា នុទទាតុយា អបនយនត្ថំ
ទស្សេតិ។ អនាមយាតិ ឯត្ថ អាមយសន្នោ រោគបរិយាយោតិ អាហា
“អរោគា”តិ។ នត្ថិ អាមយោ ឯតិស្សាតិ អនាមយា។

៣៥០. ឈានលាភិនោតិ ឈានលាភិនំ បុប្ផន្ទនានំ កាមច្ឆន្ទនីវរណស្ស
វិក្ខម្ពនត្តា វុត្តំ។

៣៥១. សមោធានវសេន ទស្សិយិត្តាតិ សន្និដ្ឋោ។ សមោធានវសេន
ភជិយិត្តាតិ សម្ពុត្តោ។ អភិមុខំ លបិត្តាតិ អាលបិតោ។ ឥមេហិតិ ឥមេហិ
ដ្ឋិហិ។

២២០. បច្ឆិមវិកប្បនុបកចីវរាទិកថា

៣៥៩. កតបំសុក្ខលោតិ កតោ បំសុក្ខលោ។ ឥមិនា “បំសុក្ខលោតោ” តិ
បទស្សវិសេសនបរបទត្ថំ ទស្សេតិ។ អគ្គឡារោបនេនាតិ អគ្គឡស្ស
អាហារោបនេន។ “សុត្តនេវា” តិ ឯត្ថ ឯវសន្តេន បិលោតិកំ និវត្តេតិ។ អញ្ញិត្វា
អញ្ញិត្វាតិ អាកង្ខិត្វា អាកង្ខិត្វា។ អភិធាតុ ហិ អាកង្ខនត្វា។
“សង្ឃាដិកោណោ ជីយោ” តិ ឥមិនា វិកល្លោតិ ឯត្ថ វិសមោ កល្លោ
វិកល្លោតិ កត្វា កល្លាសទ្ធស្ស កោណាត្ថំ ទស្សេតិ។ តតោតិ គឡនតោ។
លុដ្ឋន្តិ វលី គល្លាន្តិ។ អដ្ឋបទកន្លិ បទស្ស អដ្ឋបទនេន សិព្ពិតំ អដ្ឋបទកន្លិ
វចនត្ថំ ទស្សេត្តោ អាហា “អដ្ឋបទកន្លិន្នេន បត្តមុខំ សិព្ពិតុ” តិ។ តត
អដ្ឋបទកន្លិន្នេន បត្តមុខំ សិព្ពិតុតិ អដ្ឋបទលិខនេន តត តត គព្ពំ ទស្សេត្វា
បត្តមុខំ សិព្ពិតុ។ “អដ្ឋបទកន្លិន្នេន” តិ បិ ចាថោ, អដ្ឋជលកាការេនាតិ អត្តោ។

៣៦០. “អាគន្ធកបត្តម្បិ ធាតុ” តិ ឥមិនា អន្វាធិកន្លិ បទស្ស អនុបច្ឆា
អាគន្ធកភាវេន ជីយតីតិ អន្វាធិកន្លិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ចតុត្ថក្ខវេនបិ ចាថោ,
អនុបច្ឆា អាគន្ធកភាវេន ជីយតិ ឋប័យតីតិ អន្វាធិកន្លិ កាតញ្ញោ។ ឥទំ បនាតិ
អន្វាធិកំ បន។

៣៦១. សេសញ្ញាតីនន្តិ មាតាបិតុហិ សេសញ្ញាតីនំ។ វិនិច្ឆាតេតិយេវាតិ
វិនស្សន្តោ និច្ឆាតេតិយេវ។

៣៦២. “វស្សិកោ” តិ សង្កេតីយតិ គល្លាយតីតិ វស្សិកសង្កេតន្តិ វុត្ត
ចត្តារោ មាសាតិ អាហា “ចត្តារោ មាសេ” តិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ អារញ្ញកស្ស
ភិក្ខុនោតិ សម្ពុត្តោ។ តេនាតិ អារញ្ញកេន ភិក្ខុនា។

៣៦៣. អញ្ញត្ថាតិ ទិន្នជ្ជានតោ អញ្ញត្ថ។ ហជាជិបិ ជីវរាជិ តុយ្យេវ
សន្តកានីតិ យោជនា។ តេសន្តិ ជីវរាជំ។ អញ្ញោតិ ឯកកវស្សវាសិកតោ
អញ្ញោ។ បញ្ចមាសេ តំ សត្វំ តស្សេវ ភិក្ខុនោ ហោតីតិ សម្ពុន្នោ។ យន្តិ ជីវំ, តំ
សត្វំ ជីវន្តិ សម្ពុន្នោ។ យម្បីតិ ជីវម្បី។ សោតិ ភិក្ខុ, គណ្ណាតីតិ សម្ពុន្នោ។
វស្សវាសត្ថាយាតិ វស្សំ អាវាសស្ស ភិក្ខុនោ អត្ថាយ។ ឋបិតឧបនិក្ខេបតោតិ
វេយ្យវច្ឆកវេហិ វឌ្ឍិ បយោជន្ទា ឋបិតឧបនិក្ខេបតោ។ តត្រុប្បាទតោតិ
តស្មី វិហារេ ឧប្បាទតោ នាឡិកេរអាវាមាទិតោ។ ឥន្ទន្តិ វក្ខមាជំ។ ឯត្ថាតិ
“តស្សេវ តានិ ជីវរាជិ យាវ កថិនស្ស ឧត្តារាយា”តិ វចនេ។ យន្តិ ជីវំ។ បន
សន្នោ វិសេសត្ថជោតកោ។ ឥន្ទន្តិ បទាលដ្ឋាវមត្តំ។ ឥនាតិ ឥមស្មី វិហារេ។
អភិលាបមត្តន្តិបិ វន្តន្តិ។ អនត្ថតកថិនស្សបីតិ បិសន្នោ បគេវ
អត្ថតកថិនស្សតិ ទស្សេតិ។ បញ្ចមាសេតិ អច្ឆន្តសំយោគត្ថេ ឧបយោគវចនំ។
តតោតិ បញ្ចមាសតោ។ អតីតវស្សេវ វស្សុវុត្ថសង្ឃស្ស ឥទំ វស្សវាសិកំ ទេតិ
កី? ឧទាហុ អនាគតវស្សេតិ យោជនា។ បិដ្ឋិសមយេតិ គិម្ហានំ បឋមទិវសតោ
បជ្ជាយ យាវ អស្សយុជបុណ្ណមី, តាវ បិដ្ឋិសមយេ។

វស្សនតោតិ វស្សនមាសតោ។ ឯត្ថាតិ ឯតេសុ ជីវេសុ។ កេចិ ភិក្ខុតិ
សម្ពុន្នោ។ តមត្ថន្តិ តស្ស សង្ឃិកជីវស្ស ការណំ។ តត្ថោតិ គតជ្ជានេ ឯវ។
ឯសាតិ សង្ឃិកជីវហារកោ ភិក្ខុ។ តត្រាតិ វិហារាទីសុ។ នន្តិ ជីវហារកំ
ភិក្ខុ។

វត្ថំ វិត្ថាវេត្វា ទស្សេន្តោ អាហា “តេន បី”តិ អាទិ។ តេន ភិក្ខុនា
ភាជេតញ្ញានីតិ សម្ពុន្នោ។ តស្សេវាតិ អធិជ្ជហន្តស្សេវ។

ឯកេកំ ភាគន្តិ សម្ពុន្នោ។ ឯត្ថ ហានេ អហមេវ អស្មីតិ យោជនា។
ទុគ្គហិតានិ ហោន្តិតិ សង្ឃិកានេវ ហោន្តិតិ អធិប្បាយោ។ មយ្ហមេវិមានិ

ចីវរានីតិ ឥស្សរវសេន គហលោ ទុក្ខហិតានិ។ មឃ្លេតានិ ចាបុណ្ណីតិ
អនិស្សរវសេន គហលោ សុក្កហិតានីតិ វិសេសោ។

ចាតិតេ កុសេតិ ឯត្ថ តបច្ចយស្ស បច្ចុប្បន្នកាលិកការំ ទស្សន្តោ អាហ
“ឯកកោដ្ឋាសេ”តិអាទិ។ គហិតមេវាតិ ឯកកោដ្ឋាសេ ចាតិតស្ស
កុសទណ្ឌស្ស វសេន “ឥមស្សិទ”ន្តិ ឯកកោដ្ឋាសេ វិទិតេ សព្ពេសំ វិទិតត្តា
គហិតមេវាតិ អធិប្បាយោ។

ឥតោវាតិ សចីវរកត្តតោវ។ វិសុំ សន្និយមាទេតិ ចីវរេ ច ភត្តេ ច វិសុំ
សន្និយមាទេ។

យថា បុរិមេសុ ទ្វីសុ វត្ថុសុ “អទំសូ”តិ វុត្ថំ, តថា អវត្វា កស្មា ឥធ “ទេន្តី”តិ
វុត្ថន្តិ អាហ “សណិកំ សណិកំ ទេន្តិយេវា”តិ។ សណិកំ សណិកំ ទេន្ត
ទានកិរិយាយ អនុបច្ឆិន្តត្តា “ទេន្តី”តិ បច្ចុប្បន្នវសេន វុត្ថន្តិ អធិប្បាយោ។
បច្ឆិន្នទានត្តាតិ បច្ឆិន្នទានកិរិយាការតោ។ ឥទំ បន វត្ថុ ឧប្បន្នន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឥមេ
ច ថេរាតិ និលវាសិអាទយោ វិនយធរចាមោក្ខា ឥមេ ច ថេរា។

២២៣. ឧបនន្ទសក្យបុត្តវត្ថុកថា

៣២៤. ឯត្តាតិ ឧបនន្ទវត្ថុម្ហិ។ តស្សាតិ ឧបនន្ទស្ស។ តាមការាសិនោតិ
តាមកេ អាវាសិនោ។ អយន្តិ ឧបនន្ទោ។ មុខរោតិ មុខំ ខំ ឯតស្សាតិ មុខរោ
ខការលោចោ, អថ វា មុខំ ឯតស្សត្ថិតិ មុខរោ មន្តត្ថេ បរត្ថោ របច្ចយោ
និន្ទត្តវាចកោ។ លហុកាបត្ថិតិ ទុក្ខជាបត្ថិ។ តស្សេវាតិ គហិតតិក្កស្សេវ។
ធុរនិក្ខេបេ សតីតិ យោជនា។

ឯកស្ស បុគ្គលស្សត្ថាយ អធិប្បិយតេ ឥន្ទិយតេតិ ឯកាធិប្បាយោ,
 ឯកបុគ្គលបដិវិសោ, តេនាហា “ឯកបុគ្គលបដិវិសមេវា”តិ។ យថា យថាតិ
 យេន យេនាការេន។ យោតិ បដិវិសោ។ “តថា តថា”តិ អដ្ឋាហរិតញោ។
 តត្ថាតិ “ឥធម បនា”តិ អាធិវចនេ។ ឯកេកស្សី អាវាសេតិ សម្ពុន្នោ។ វាសន្នោ
 អញ្ញេបិ ធូហធូហាធិវាវេ សន្តុល្លាតិ។ យន្តិ បដិវិសំ។ ឯកោ បុគ្គលោតិ ឯកោ
 និច្ចាវាសោ បុគ្គលោ។ ឯវន្តិ ឧបខ្សេ ធិយ្យមាណេ។ យត្ថ វា បនាតិ ឯត្ថ យសទ្ធស្ស
 វិសយំ ធនេស្សតុំ វុត្ថំ “ឯវំ បុរិមស្មី”ន្តិ។ បុរិមស្មី អាវាសេតិ សម្ពុន្នោ។ តតោតិ
 ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ ធនេស្សន្តោ អាហា “ពហុតរំ វសិតវិហារតោ”តិ។
 ឥនព្វាតិ “អមុត្រ ឧបខ្សេ ចីវរបដិវិសោ ធាតញោ”តិ វចនញោ។
 ឯកសីមវិហារេហិតិ ឯកស្សំ ឧបចារសីមាយំ បិតេហិ វិហារេហិ។
 នាធាសីមវិហារេតិ នាធាឧបចារសីមាយំ បិតេ វិហារេ។ សេនាសនគ្គាហោតិ
 បុរិមឧបចារសីមាយំ សេនាសនគ្គាហោ។ តត្ថាតិ បស្សម្ពុនវិហារេ។ សេសន្តិ
 ចីវរតោ សេសំ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុវិហារេសុ។ អន្តោសីមគតស្សតិ
 អន្តោឧបចារសីមាយំ គតស្ស, ភិក្ខុនោតិ សម្ពុន្នោ។ ចីវរំ
 សេនាសនគ្គាហាស្សេវ ចាបុណាតិ, សេសំ បន អាមិសភេសជ្ជាធិសព្វំ
 អញ្ញវិហារតោ អាគន្ធា អន្តោសីមគតស្ស ចាបុណាតិ អធិប្បាយោ។

២២២. គិលានវត្ថុកថា

៣៦៥. មញ្ចកេ និចាតេសុន្តិ ឯត្ថ មញ្ចកេ និចាតនំ នាម មញ្ចកេ
 និបជ្ជាបនន្តិ អាហា “មញ្ចកេ និបជ្ជាបេសុ”ន្តិ។ មុត្តកវិសកិលិដ្ឋន្តិ
 មុត្តកវិសេហិ កិលិដ្ឋំ។ យោតិ យោ កោចិ។ មន្តិ មម។ តមត្ថំ ធនេស្សន្តោ អាហា
 “ឡិវាធានុសាសនីករណោនា”តិ។ មម ឡិវាធន្ស ច អនុសាសនិយា ច
 ករណោនាតិ អត្តោ។ ឯត្ថាតិ “យោ ភិក្ខុវេ មំ ឧបជ្ឈហោយ្យ”តិ អាធិចាថេ។

សុត្តស្ស នេយ្យត្ថត្តា អគហេតព្ពត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “ភគវតោ ចា”តិអាទិ។
យស្សាតិ គិលានស្ស។ ឧបជ្ឈាយាទយោតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធន
អាចរិយសន្និវិហារិកអន្តេវាសិកសមាធិបជ្ឈាយកសមាធិចរិយកសង្ខាតេ
បញ្ច ជនេ សង្កណ្ឌាតិ។ ឯកចារិកោ វា ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ សង្ឃតេរោបីតិ
បិសន្នោ បគេវ អញ្ញេសន្តិ ទស្សតិ។

៣៦៦. អភិក្កមន្តំវាតិ ឯត្ថ អភិមុខំ កមតីតិ អភិក្កមន្តោតិ វុត្ថ
វឌ្ឍនត្ថោតិ អាហា “វឌ្ឍនំ វា”តិ។ អាពាធំ នាវិករោតីតិ សម្ពន្ធោ។ ឥមិនា
អន្តបច្ចយស្ស សរូបំ ទស្សតិ។ ឥទំ នាម កោជនន្តិ សម្ពន្ធោ។ សំវិធាតុន្តិ ឯត្ថ
សំវិបុល្លោ ធាធាតុ ករធាតុត្ថោ, ករធាតុ ច សព្វធាតុត្ថោ, តស្មា វុត្ថំ “ភេសជ្ជៈ
យោជេតុ”ន្តិ។ អស្សាតិ គិលានុបដ្ឋាកស្ស។ អន្តរសទ្ធិស្ស មជ្ឈត្តាទយោ
បដិក្ខិបន្តោ អាហា “ការណំ វុច្ឆតី”តិ។

២២៥. មតសន្តកកថា

៣៦៧. កាលង្គតេតិ ឯត្ថ ករណំ កតន្តិ ទស្សន្តោ អាហា
“កាលកិរិយាយា”តិ។ អបលោកេត្វាតិ “ឥត្ថន្ទាមោ ភន្តេភិក្ខុ កាលង្គតោ,
តស្ស តិច្ឆិវេញ បត្តញ្ច គិលានុបដ្ឋាកានំ ធាតុំ សង្ឃំ អបលោកេមី”តិ
អបលោកេត្វា។

៣៦៨. គិលានុបដ្ឋាកលាភេតិ គិលានុបដ្ឋាកានំ លភិតព្ពេ។

សព្វេបិ ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ តស្មី កាលង្គតេ។ កី វទន្តិ?
“សព្វេបិ...បេ.... សាមិនោ”តិ វទន្តិ យោជនា។ ធូសុ វាទេសុ បដិមវាទោ
អដ្ឋកថាចរិយេន វុច្ឆតីតិ វទន្តិ។ យន្តិ យំ វត្ថុ។ “យំ អត្ថិ, តំ ធាតព្ព”ន្តិ វុត្ថមេវត្ថំ
អាវិករោន្តោ អាហា “អញ្ញស្មី...បេ.... ធាតព្ព”ន្តិ។ តន្តិ បរិក្ខារំ។

សមកោតិ សមំ បមាណមេតស្ស ភាគស្សាតិ សមកោ។
សិរីធម្មាបនមត្តមេវាតិ ឥន្ទ្រិយា ករោហិតិ សន្និទមត្តមេវ។ ជេដ្ឋកកាគោតិ
ទិគុណភាគោ។

យោ បនាតិ ភិក្ខុ បន។ ឯត្ថាតិ ពហូសុ ភិក្ខុសុ។ យេនាតិ យេន កេនចិ, ទិន្នំ
បដិយាទិតន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឯកទិវសម្មីតិ បិសន្នោ បគេវ ទិហាទិកេតិ ទស្សេតិ។
សោមីតិ បិសន្នោ ន កេវលំ ពហុទិវសំ ឧបជ្ឈាកាយេវ, អថ ខោ សោមីតិ
ទស្សេតិ។ សមីបន្តិ គិលានស្ស សន្តិកំ។ អាគច្ឆតិ តិ សមីបមាគច្ឆតិ។

បច្ឆាសីសាយាតិ ភាគស្ស បច្ឆាសីសាយ។ “បុន អាគន្ធា ជគ្គិស្សមី”តិ
ឥមំនា “បុន អាគន្ធា ន ជគ្គិស្សមី”តិ គច្ឆន្តស្ស ន ទាតព្ពន្ធិ ទស្សេតិ។ ធុរំ
និក្ខិបិត្វាតិ ឧបជ្ឈហនេ ធុរំ និក្ខិបិត្វា។

មាតុគាមោបិ ហោត្វតិ យោជនា។ តស្ស ភិក្ខុនោតិ កាលន្ត័តស្ស តស្ស
ភិក្ខុនោ។ សចេបិ សហស្សំ អគ្គតិ, គិលានុបជ្ឈាកានំយេវ ទាតព្ពន្ធិ យោជនា។
អញ្ញន្តិ បត្តចីវរតោ អញ្ញំ។ តេតិ គិលានុបជ្ឈាកា។ អវសេសន្តិ បត្តចីវរតោ
អវសេសំ។ តតោតិ ពហុកមហាគ្យតោ។ តិចីវរបរិក្ខារោតិ តិល្លំ ចីវរានំ
បរិវារោ។ សព្ពព្វេតន្តិ សព្ពមេវ ឯតំ បរិក្ខារំ។ លភតិ តិ គិលានុបជ្ឈាកោ
លភតិ។

សោតិ កាលន្ត័តោ។ កស្សចីតិ គហជ្ជស្ស វា បព្ពជិតស្ស វា។ តស្សេវាតិ
ទិន្នកាហកស្សេវ។ រុចិយា ឯវាតិ កាមា ឯវ។ តត្ថ តត្ថ សង្ឃស្សេវាតិ តស្មី
តស្មី វិហារេ បិតស្ស សង្ឃស្សេវ។ ឥន្ទិវិហារេ បិបិតបរិក្ខារេ សន្ធាយ រុត្តំ។
សចេ គាមេ វា អវញ្ញោ វា បិបិតា ហោន្តិ, សកលោវ សង្ឃោ ឥស្សរោ។ កស្មា?
សង្ឃស្សេវ ទាយជ្ជការតោ។ ពហុនម្បីតិ តិហិ បជ្ឈាយ ពហុនម្បី។ ព្យាទិសវចនំ

ឧបនិធាយ សាសនេបិ ឯកោ ទ្វេ ពហុតិ តីណិ វចនានិ អត្ថេ ទិស្សន្តិ, សទ្ធគេ បន
ទ្វិវចនពហុវចនានំវិសេសាការតោ ទ្វិវចនំ នត្ថិតិ ទដ្ឋព្រំ។ អទិន្នមេវាតិ
អត្ថនោយេវ អសន្តកត្តា, អញ្ញោសម្បិ សាធារណត្តា ច អទិន្នមេវ។ សចេ សព្វេ
មតា អនុមតិយា ទេន្តិ, សុទិន្នមេវ។ តន្តិ សន្តកំ។ តេស្វតិ តេសុ សព្វេសុ។

២២៧. កុសជីវាទិបដិក្ខេបកថា

៣៧១. “អក្កនាឡមយ”ន្តិ ឥមិនា អក្កនាឡេន និព្ពត្ថំ អក្កនាឡន្តិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ មកចិមយោតិ ឯត្ថ មកចិសទ្ធន ចោត្ថកសទ្ធស្ស កន្តាទយោ អត្ថ
និវត្តេតិ។ មយសទ្ធន បុរិមនយេនេវ និព្ពត្តតទ្ធិតំ ទស្សេតិ។ សេសានីតិ
អក្កនាឡចោត្ថកេហិ សេសានិ កុសជីវាទិនិ។ តេស្វតិ កុសជីវាទិសុ។

៣៧២. តិបដ្ឋជីវស្ស វាតិ ឥទំ ទ្វិបដ្ឋជីវស្ស មជ្ឈេ ទានំ សន្ធាយ វុត្ថំ។
តេសន្តិ សព្វនីលកាទិនំ។ កញ្ចកន្តិ វារណំ។ តញ្ចិ កចិយតិ កាយេ ពន្ធិយតីតិ
កញ្ចកោតិ វុច្ឆតិ។ វេឋនេបីតិ ឧល្លាសេបិ។ តញ្ចិ យស្មា យេន សីសេ វេឋិយតិ,
តស្មា វេឋនន្តិ វុច្ឆតិ។ វុក្ខនល្លិមយន្តិ ឯត្ថ វុក្ខនល្លិសទ្ធន តិវីជសទ្ធស្ស វក្កលត្ថំ
ទស្សេតិ។ វក្កលញ្ចិ និវសនានំ អន្តបច្ឆន្តំ តិរោការំ បដិច្ឆន្តការំ ឯតិ គច្ឆតិ
អនេនាតិ វា វុក្ខំ តិរោបដិច្ឆន្តំ ហុត្វា ឯតិ បវត្តតីតិ វា តិវីជន្តិ វុច្ឆតិ។ អភិធានេ
(អភិធានប្បទីបិកាយំ ២២២ កាថាយំ) បន តិវីជន្តិ តការេ ឥការិវហិតោ
ចាថោ អត្ថិ។ ចាទបុញ្ញនន្តិ ចាទោ បុជិយតិ សោធិយតិ អនេនាតិ ចាទបុញ្ញនំ,
តាលុដោ តតិយក្ខរោ។

៣៧២. សន្តេ បតិរូបកេ គាហាកេតិ ឯត្ថ បតិរូបកោ នាម បក្កមន្តស្ស
ភិក្ខុនោ សន្និដ្ឋសម្ពុត្តោ។ ឥមិនា បតិរូបកេ គាហាកេ អសតិ អទត្វា សង្ឃេន

ភាជិតេ សុភាជិតមេវាតិ ទស្សេតិ។ សត្ត ជនាតិ

បក្កមន្តឧម្ពត្តកខិត្តចិត្តវេទនដ្ឋា ចត្តារោ, ឧក្ខិត្តកា តយោតិ សត្ត ជនា។

២៣០. សង្ឃេវន្តេ ចីវរុប្បាទកថា

៣៧៦. សង្ឃេវន្តេវតិ ឯត្ថ ទិកោជ្ជាសវសេន ភិជ្ជនមេវាធិប្បតំ, ន អញ្ញន្តិ
អាហា “ទ្វេ កោជ្ជាសា”តិ។ ឯកស្មី បក្ខេ ចីវរាធិ ទេន្តិតិ យោជនា។ ទិបក្ខំ
សន្ធាយ “សកលស្ស សង្ឃស្ស”តិ វុត្ថំ។ ឯតន្តិ ចីវរំ។ តស្សេវ ចីវរន្តិ តស្ស
កោជ្ជាសស្ស ចីវរមេវ។ យត្ថាតិ យស្មី ទេសេ។ ទក្ខិណោទកំ បមាណន្តិ
ទក្ខិណោទកមេវ បមាណំ, ន ទេយ្យធម្មោ។ តស្មា ទក្ខិណោទកំ បដិគ្គណ្ហាន្តា,
ទេយ្យធម្មស្ស សាមិនោ ហោន្តិតិ អធិប្បាយោ។ ឧភោហិបិ បក្ខេហិតិ
យោជនា។ បរសមុទ្ពេតិ ជម្ពុទីបេ។ សោ ហិ សីហឡធិបតោ សមុទ្ពស្ស ចារត្តា
បរសមុទ្ពេតិ វុច្ឆតិ។ ឥតរោ បក្ខោតិ ទក្ខិណោទកស្ស ច ចីវរស្ស ច
លទ្ធិបក្ខតោ ឥតរោ អលទ្ធា បក្ខោ។

២៣២. អដ្ឋចីវរមាតិកាកថា

៣៧៩. ឥនាធិ អាហាតិ សម្ពុទ្ធោ។ បុគ្គលាធិជ្ជាននយេនាតិ “សីមាយ
ទេតី”តិ កត្តវាចកេន កិរិយាបទេន ធាយ កបុគ្គលសម្ព័ន្ធាតកត្តនោ
អធិជ្ជានវសេន វុត្ថត្តា បុគ្គលាធិជ្ជានេន នយេន។ ឯត្ថាតិ ឯតាសុ អដ្ឋសុ
មាតិកាសុ។ អដ្ឋមា មាតិកាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ អដ្ឋសុ មាតិកាសុ។
សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ “កតិកាយ ទេតី”តិអាទីសុ។

សីមាយ...បេ.... ភាជិតព្ពន្ធអាទិម្ហិ មាតិកាធិទ្កេសេ បន ឯវំវិនិច្ឆយោ
វេទិតព្ពាតិ យោជនា។ សីមាយ ទេតីតិ ឯត្ថ បន្ទស សីមា វេទិតព្ពាតិ
សម្ពុទ្ធោ។

តត្ថាតិ បន្ទូរសសុ សីមាសុ។ ឧបចារសីមា បរិច្ឆ័ន្ទា ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។
ឯត្ថកំ ហ្មនន្តិ បរិក្ខេបាហជ្ជានស្ស ឯកន្តេន អវុត្តត្ថា ឯកន្តេន
បរិក្ខេបាហជ្ជានំ ទស្សន្តោ អាហា “អបិចា”តិអាទិ។ ធុវសន្និចាតតោ វា
ទិបិតានន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ “បរិយន្តេ”តិ បទំ បុព្វាបរាបេក្ខំ។ តស្មា តីសុ
និស្សក្កបទេសុ យោជេតព្ពំ។ សា បនាតិ ឧបចារសីមា បន។ ភិក្ខុសុ វុឡន្តេសុ
អាវាសោបិ វុឡតីតិ មនសិកត្វា វុត្ថំ “ភិក្ខុសុ វុឡន្តេសុ”តិ។ សព្វេសំ ភិក្ខុនន្តិ
សម្ពុទ្ធោ។ វុត្ថមេវាតិ សីមកថាយំ (មហាវ. អដ្ឋ. ១៣៨, ១៤៤) វុត្ថមេវ។

អបិច ខោតិ ឯត្ថ អបិសន្នោ បុច្ឆត្ថវាចកោ។ កេហិ ឋបិតាតិ ហិ អត្ថោ។
រាជរាជមហាមត្តា ឋបេន្តិតិ សម្ពុទ្ធោ។ លាភសីមាតិ លាភស្ស មរិយាទោ។ យន្តិ
យោ លាភោ។ ឯត្ថន្តរេតិ ឯតស្មី កាវុតាទិអន្តរេ។ លាភសីមា ធាមាតិ លាភេន
បរិច្ឆ័ន្ទា សីមា ធាម។ តត្ថាតិ ពហូសុ ជនបទេសុ។ អន្តរទីចា ចាតិ មហាទីបតោ
អញ្ញទីចា ច, ខុទ្ទកទីចាតិ អធិប្បាយោ។

ឯត្ថវ សីមាយាតិ ខណ្ឌសីមាយ ឯវ។ តេសំយេវាតិ ខណ្ឌសីមកតានំយេវ។
ឯវត្ថុដលំ ទស្សន្តោ អាហា “អញ្ញោស”ន្តិអាទិ។ វុក្ខេ វា បព្ពតេ វា ឋិតស្ស វា
ហេជ្ជា បថវីមជ្ឈកតស្ស វា ភិក្ខុស្សតិ យោជនា។ ឥមិស្ស ឧបចារសីមាយ
ឋិតស្សតិ សម្ពុទ្ធោ។ សមាទសំវាសសីមាយាតិ មហាសីមាយ។
ខណ្ឌសីមសីមន្តិកាស្វតិ ខណ្ឌសីមាយព្វា ទិដ្ឋំ សីមានំ សីមន្តិកាយព្វា។ តត្ថ
ទិដ្ឋំ កាមជ្ជានម្បិ ចាបុណាតិ។ អវិប្បវាសសីមាយ ទិដ្ឋំ កាមជ្ជានំ ន
ចាបុណាតិ “ឋបេត្វា កាមព្វា កាមូបចារព្វា”តិ វុត្ថត្ថា។

ជម្ពុយាលក្ខិតោ ជីថោ ជម្ពុជីថោ។ តម្លោ លោហិតោ ចាណិ ហត្ថោ
ឯតេសន្តិ តម្ពុចាណិនោ។ វិជយកុមារាទយោ សត្តសតា ជនា។ តេសំ និវាសោ

តម្កល់ឆ្នាំ, សោយេវ ជីវោតិ តម្កល់ឆ្នាំជីវោ, តស្មី។ សព្វេសំ ភាគន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
តត្រេវាតិ ជម្ពូជីបេយេវ។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។

យោ បន ភណាតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ តតោតិ កថនតោ, បរន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ នន្តិ
មហាសិវត្ថុរំ។ តិយោជនាបីតិ បិសន្នោ តតោ ឧនាបិ ហោតីតិ ទស្សេតិ។
សព្វំបេតន្តិ សព្វំបិ ឯតំ លាភគណ្ណានាទី។ ឥតិ អាហំសូតិ យោជនា។

កតិកានំ យថិច្ឆិតកតេន បវត្តត្តា ពហុ ហោតិ, តស្មា ឥធ ឥច្ឆិតកតិកំ
ទស្សេតុំ រុត្តំ “សមាណលាភកតិកាយា”តិ។ តត្រាតិ “កតិកាយ ទេតី”តិ
ចាបេ។ សន្និបតិទេហិ ភិក្ខុហិ ភាជេតព្ពន្ធិ សម្ពុទ្ធោ។ តស្សាតិ វិហារស្ស។
ពុទ្ធាធិវុត្តោតិ ពុទ្ធន អធិ ឥស្សរវសេន វសិយិត្តាតិ ពុទ្ធាធិវុត្តោ។ ឯត្តាវតាតិ
ឯត្តកេន សាវនមត្តេន។ និសិទ្ធាវាតិ និសិទ្ធា ឯវ ហោតិ, និសិទ្ធា ឥវ វា។ តស្មី
វិហារេបីតិ តស្មី ចោរាណាកាធិវិហារេបិ។ ឯវមេវាតិ “អយំ ចោរាណាកោ
វិហារោ តេន នវិហារេន សទ្ធិ សមាណលាភំ កាតុំ សង្ឃស្ស រុច្ឆតី”តិអាទិនា
ឯវមេវ។ ឥនាតិ ចោរាណាកវិហារេ។ តស្មិន្តិ នវិហារេ។ ឯវន្តិ យថា ឯកេន
វិហារេន សទ្ធិ ឯកោវិហារោ កាតត្តោ, ឯវំ តថាតិ អត្តោ។

ភិក្ខាបញ្ញត្តិយាតិ ឯត្ត ភិក្ខា បញ្ញបិយតិ និច្ឆវសេន បិយតិ ឯត្តាតិ
ភិក្ខាបញ្ញត្តិតិ ទស្សេត្តោ អាហា “អត្តនោ បរិច្ចាគបញ្ញាបនជ្ជានេ”តិ។ តស្សាតិ
“យត្ថ សង្ឃស្ស ធុវកាវា ករិយន្តី”តិចាបស្ស។ អត្តោ ឯវំ វេទិតត្តោតិ
យោជនា។ យត្ថ វាតិ យស្មី វា ហានេ។ អនេនាតិ ចីវរទាយកេន។
សលាភភត្តាធិនិ វា និពុទ្ធានិ កាវិតានីតិ សម្ពុទ្ធោ។ យេន បនាតិ
ចីវរទាយកេន បន។ សកលោបិ វិហារោតិ សកលោបិ សអារាមោវិហារោ។
តត្តាតិ ចីវរទាយកេ។ ឥមេតិ ចាកវត្តស្ស វត្តនជ្ជានាទយោវិហារា។ ធុវេន

ករិយដ្ឋតិ ធុរការាវិហារា។ សោតិ ជីវនាយកោ។ យត្ថាតិ យស្មី ឋានេ។
សត្តត្ថាតិ សព្ពេសុ ពហូសុ វិហារេសុ។

តេហ្មីតិ ពហុតរេហ្មី ភិក្ខុហ្មី។ ធុរការេសូតិ និទ្ទារណេ ភុម្មំ។ ឯកត្ថាតិ
ឯកស្មី ធុរការេ។ “សចេ ភិក្ខុគណនាយ គណ្ណាថាតិ វេទតី”តិ ឥមិនា សចេ ន
វេទតិ, ភិក្ខុគណនាយ ភាជេត្វា គណ្ណាតុំ ន វេទតីតិ ទស្សេតិ, វិហារគណនាយ
គណ្ណាតុំ វេទតីតិ អធិប្បាយោ។ តថាតិ យថា “ភិក្ខុគណនាយ គណ្ណាថា”តិ
វេទតិ, តថាតិ អត្ថោ។ ឯត្ថាតិ ភាជេតព្ពាវត្ថុសុ។ តន្តិ មញ្ចប់ីឋកំ, បុច្ឆិត្វា
ធាតព្ពន្ធិ សម្ពុទ្ធោ។ បុច្ឆិត្វាតិ ធាយកំ បុច្ឆិត្វា, វេទតីតិ ធាយកោ វេទតិ។
សង្ឃស្សប័តិ បិសន្នោ ន ធាយកស្សេវាតិ ទស្សេតិ។

ឧបចារសីមាយំ បិទេន សង្ឃេន ភាជេតព្ពន្ធិ សម្ពុទ្ធោ។ សីមជ្ឈស្សតិ
ឧបចារសីមាយំ បិទស្ស។ អសម្បត្តស្សប័តិ ភាជនជ្ជានំ អសម្បត្តស្សបិ។
អលសជាតិកាតិ កោសជ្ជជាតិកា។ បិទិកាតិ បពន្ធរសេន បិយតេ បិទិ,
សាយេវ បិទិកា។ អថ វា “បិទជ្ជានតោ បដ្ឋាយ ធាតព្ព”ន្តិ អដ្ឋកថាយំ (មហាវ.
អដ្ឋ. ៣៧៩) វុត្តត្ថា តិដ្ឋតិ បពន្ធរសេន ឯត្ថាតិ បិទិ, សាយេវ បិទិកាតិ វេទនត្ថោ
កាតព្ពោ។ បិទិកំ ឋបេត្វាតិ វិសតិវស្សសង្ខាតំ បិទិកំ ឋបេត្វា។ តេសន្តិ
ថេរោ។

សម្បត្តសម្បត្តានន្តិ ភាជនជ្ជានំ សម្បត្តសម្បត្តានំ។ អត្ថនោវិហារទ្វារេ វា
អត្ថនោ អត្ថោវិហារេយេវ វាតិ យោជនា។ សីមាតិ ឧបចារសីមា។ ថេរោសនំ
អារុទ្ធូ សតីតិ យោជនា។ វស្សត្ថេនាតិ វស្សគណនាយ។

ចាដក្កន្តិ បច្ចេកកំ។ សព្វានេវ ជីវរាជីតិ សម្ពុទ្ធា។ ទុក្ខាសិតទុក្ខហិតានមត្តំ
ទស្សន្តោ អាហា “គតគតជ្ជានេ សង្ឃិកានេវ ហោន្តិ” តិ។ ឯកន្តិ ទសសុ វុត្ថេសុ
ឯកំ។

វុត្ថេស្សវ បុប្ផំ វា វលី វា អត្ថិតិ យោជនា។ តេនាតិ បុប្ផវលីនា។ ឯកំ តន្តន្តិ
ឯកំ សុត្តំ។ តត្ថាតិ តេសុ វិទិតិកាយ ហំនាជ្ជានេសុ។ ជ្ជិហិបិ គហេតត្ថំ
វិទិតិកាយ អការតោ។

ភិក្ខុ អត្ថនោ សន្តកំ យំ ជីវរន្តិ យោជនា។ បំសុក្ខលីកានម្បិ វដ្ឋតិ តិ
“សង្ឃស្ស ទេមា” តិ វា “តុយ្ហំ ទេមា” តិ វា អវត្ថា “ភិក្ខុនំ ទេម, វេរាទំ ទេមា” តិ
វុត្ថត្ថា បំសុក្ខលីកានម្បិ វដ្ឋតិ។ ភិក្ខុវេរា នាម ហិ ន អត្ថនាយេវ ហោន្តិ,
អញ្ជេបិ ពហូ, តស្មា វដ្ឋតិ។ “សង្ឃស្ស” តិ វុត្ថេ អត្ថនា ឯកន្តេន សង្ឃាយេវ,
តស្មា “សង្ឃស្ស” តិ វុត្ថេបិ ន វដ្ឋតិ, បកេវ “តុយ្ហំ” តិ វុត្ថេ។

តតោតិ ពហុវុត្ថតោ។ គហេតុំ ន វដ្ឋតិ តិ បំសុក្ខលីកានំ គហេតុំ ន វដ្ឋតិ។

យន្តិ វត្ថំ។ តត្ថាតិ បរិក្ខារេសុ។ សុត្តន្តិ តន្តំ។

ឯវំ អន្តោសីមំ បរិសិទ្ធា “សង្ឃស្ស ទេមា” តិ ទិន្នេវិនិច្ឆយំ ទស្សន្តា
ពហិសីមាយ ទិន្នេ តំ ទស្សន្តោ អាហា “សចេ បនា” តិ អាទិ។ ឯកពទ្ធា ចាតិ
ទ្វាទសហត្ថមនតិ ក្កមិត្វា ឯកតោពទ្ធា ច។ យេ បនាតិ ភិក្ខុ បន។

ឧកតោសង្ឃស្ស ទេតិ តិ ឯត្ថ ចតុន្នំ វាក្យានំ វសេន វុត្ថេបិ ឧកតោសង្ឃស្ស
ទេតិ យេវ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ឧកតោសង្ឃស្ស ទម្មីតិ វុត្ថេបី” តិ អាទិ។
ឧកតោសង្ឃគ្គហណោន គហិតត្ថាតិ បុគ្គលស្ស ឧកតោសង្ឃគ្គហណោន
គហិតត្ថា។ “ឯសេវ នយោ” តិ ឥមិនា ឯកវីសតិបដិវីសេ កត្វា ឯកោ

ចេតិយស្ស ឆាតព្វោតិ នយំ អតិទិសតិ។ ចាបុណនកោដ្ឋាសោ នាម នត្ថិ
ចេតិយស្ស ឧកតោសង្ឃគ្គហណោន អគហិតត្តា។

តត្ថាតិ ឧកតោសង្ឃបុគ្គលចេតិយេសុ។ សេសំ សុវិញ្ញាយ្យមេវ។

បុព្វេតិ ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ធរមានកាលេ។ តទាតិ យទា ពុទ្ធា ភកវា ធរតិ,
តទា។ បដិមំ វាតិ បដិពិម្ពំ វា។ តញ្ចា ភកវតា បដិសទិសំ មាធិយតីតិ បដិមាតិ
វុច្ចតិ។ ចេតិយំ វាតិ ជ្ជបំ វា។ សោ ហិ ទេវមនុស្សេហិ ចិត្តតព្ពំ, បូជេតព្ពំ,
ឥដ្ឋកាធិហិ វា ចិនិតព្ពន្ធិ ចេតិយន្តិ វុច្ចតិ។ តត្ថាតិ ទេយ្យធម្មេសុ។ យន្តិ
កិរិយាបរាមសនំ។ យំ ទេន្តីតិ យោជនា។ តត្ថាតិ តស្មី ទានេ។
អនិយមវាចកស្ស “យោ”តិ សព្វនាមស្ស អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “បព្ពជិតោ វា
គហដ្ឋោ វា”តិ។ វត្ថំ កត្វា បរិភូត្តិ បុព្វកាលអបរកាលកិរិយានំ
វិការវសេន អនិយតត្ថា វត្ថំ “ភុញ្ញត្វា បច្ឆាបិ វត្ថំ កាតុ”ន្តិ។

“ទូរម្បិ ហរិត្វា បូជេតព្ព”ន្តិ ឥមិនា ជង្សបេសនិកកម្មំ នហោតីតិ
ទស្សតិ។ ហរន្តស្ស ភិក្ខុនោតិ សម្ពន្ធា។ គច្ឆតោតិ អនាទរេ សាមិវចនំ។ តន្តិ
សង្ឃស្ស អាហាជកត្ថំ។

វស្សវុត្ថសង្ឃស្សាតិ វស្សំ វសិត្តាតិ វស្សវុត្តោ។ អលុត្តកិតន្តសមាសោយំ,
សោយេវ សង្ឃោ វស្សវុត្ថសង្ឃោ, តស្ស។ យាវតិកសន្ធា យត្តកបរិយាយោតិ
អាហា “យត្តកា”តិ។ ទិសាបក្កន្តស្សាបីតិ អញ្ញំ ទិសំ បក្កន្តស្សបិ, ឆាតព្ពន្ធិ
សម្ពន្ធា។ វទន្តីតិ អដ្ឋកថាចរិយេហិ អបរេ អាចរិយា វទន្តិ។ ឯតន្តិ វចនំ។

សម្បត្តានន្តិ ទិន្នជ្ជានំ សម្បត្តានំ។ សព្វេសន្តិ យត្ត កត្តចិ វុត្ថវស្សានំ
សព្វេសំ។ តត្រាតិ វិហារេ។ តត្រាតិ តស្មី វទនេ សតិ, តេសុ ភិក្ខុសុ វា។ វស្សំ
វសន្តីតិ វស្សវសន្តា, តេសំ។ ចីវរមាសេតិ ចីវរេនលក្ខិតេ បច្ឆិមកត្តិកមាសេ។

ហេមន្តស្ស បដិមា ទិវសោតិ ជគ្គុណបុណ្ណមីសង្ខារោ ហេមន្តស្ស បដិមា
ទិវសោ។ វស្សវាសិកន្តិ វស្សំ អាវសន្តានំ ឆាតព្ពំ ចីវរំ។ អាហេបេតញ្ញាការំ
ឧស្សេន្តោ អាហា “អតីតវស្សវាសស្ស”តិអាទិ។ តត្ថ អតីតវស្សវាសស្សតិ
អតីតវស្សំ, អតីតវស្សេ វា អាវាសស្ស សង្ខស្ស។ តន្តិ ចីវរំ។

ឋបេត្វាតិ វិហារេ ឋបេត្វា។ សម្មត្តានន្តិ ឥមំ ឋានំ សម្មត្តានំ។ ឥតោតិ
ចីវរធានកាលតោ។ តេតិ អន្តោវស្សេ វុត្តភិក្ខុ។

អាទិស្សតិ បទស្ស ត្វាបច្ឆយន្តការំ ឧស្សេន្តោ អាហា “អាទិសិត្វា”តិ។
អយមត្ថោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។ តត្រាតិ “យាគុយា វា”តិអាទិចាឋេ។
អន្ធិតនាយ វាតិ អន្ធិ ភវានំ បុញ្ញានំ អត្ថាយ វា។ តេសន្តិ និមន្តកានំ, បរិជ្ជានំ
ភិក្ខុនន្តិ សម្ពន្ធោ។ យេហិ និមន្តតេហិតិ និមន្តតេហិ យេហិ ភិក្ខុហិ។ យេសំ វា
បត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ តេសំ ន ចាបុណាតីតិ សព្ពេសំ តេសំ ន ចាបុណាតិ, កស្មា?
អនិមន្តិតត្ថា។ តេសំ ន ចាបុណាន្តិ, កស្មា? និមន្តិតេហំ អបរិជ្ជត្ថា។ សោតិ
ធាយកោ។

បុព្ពេបីតិ ឥតោ បុព្ពេបិ។ អស្សតិ ធាយកស្ស។ វាសេត្វាតិ វាសាបេត្វា។
សោតិ ធាយកោ។ យោតិ ភិក្ខុ, វសតីតិ សម្ពន្ធោ។ តានីតិ ភេសជ្ជានិ។ ឥទន្តិ
ចីវរំ។

“អន្តេវាសិកានញ្ញា”តិ បទេន សទ្ធិវិហារិកាបិ គហេតញ្ញា ឧទ្ទេសាទិវសេន
អន្តេ វសនសីលត្ថា។ ឧទ្ទេសំ គហេតុំ អាគតោ ច គហេត្វា គប្បន្តោ ចាតិ ឥមេ
អន្តេ អវសនសីលាបិ រុទ្ធិវសេន អន្តេវាសិកា នាម។ ឥមិនា និស្សយំ គហេតុំ
អាគតោ ច ថេរស្ស សន្តិកេ និស្សយំ គហិតបុព្ពោ ច អន្តេវាសិកោ នាមាតិ
ឧស្សេតិ។ វត្ថុ កត្វា ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាធិនិ គហេត្វាវិចរន្តានំ សព្ពេសំ

ឧទ្ទេសន្តេវាសិកានំ ចាបុណ្ហាតីតិ យោជនា។ ឥមិនា
សន្និវិហារិកនិស្សយន្តេវាសិកឧបសម្បទន្តេវាសិកបព្ពន្ធន្តេវាសិកាបិ
គហេតញ្ញា តេសម្បំ និពទ្ធចារិកភិក្ខុភាវតោ។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពស្មី បីវក្ខន្ធកេ។

ឥតិ បីវក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

៩. ចម្លើយ្យក្ខន្ធកំ

២៣៤. កស្សបគោត្តភិក្ខុវត្ថុកថា

៣៨០. ចម្លើយ្យក្ខន្ធកេ គគ្គរាយ ចោក្ខរណីយាតិ ឯត្ថ គគ្គរសទ្ធស្ស
នាមសទ្ធការំ ទស្សន្តោ អាហា “គគ្គរនាមិកាយ ឥត្ថិយា”តិ។ ឥមិនា
គគ្គរសទ្ធា គគ្គរឥតិ នាមំ បវត្ថិនិមិត្តំ កត្វា ឥត្ថិទព្ពំ វេទីតិ ទស្សតិ។
តន្តិបដិពទ្ធាតិ តន្តិយា បដិពទ្ធា។ “ឧស្សក្កម្មំ អកាសិ យាគុយា”តិអាធិសុ ឯវំ
វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។ តស្ស ភិក្ខុនោតិ កស្សបគោត្តនាមកស្ស
តស្ស ភិក្ខុនោ។ តត្ថេវាតិ វាសភគាមេយេវ។

៣៨២. អធម្មេន វគ្គកម្មំ ករោន្តីតិអាធិនំ នាណករណន្តិ សម្ពុទ្ធា។

២៣៦. ញត្តិវិបន្នកម្មាទិកថា

៣៨៥. អញ្ញាត្រាបិ ធម្មាតិ ឯត្ថ ធម្មាតិ ឧបយោគត្ថេ និស្សក្កវចនមេតន្តិ
អាហា “អញ្ញាត្រ ធម្ម”ន្តិ។ “អញ្ញាត្រា”តិ និចាតបយោគេ
ទុតិយាតតិយាបញ្ចមីសុ អញ្ញាតរស្ស សម្ពុតោ ឧបយោគវចនម្បិ ហោតិ។
តស្មា វុត្ថំ “អយមេវ វា ចាហោ”តិ។ “ភូតេន វត្ថុនា”តិ ឥមិនា ធម្មសទ្ធស្ស សច្ចត្ថំ
ទស្សតិ។ “ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិនា សទ្ធសភាវមេវ សន្ធាយ អតិទិសតិ, ន
អត្ថំ។ តេន វុត្ថំ “ឯត្ថ បនា”តិអាធិ។ សត្តសាសនន្តិ សត្តុ អាណា។ សត្តុអាណា

នាម ព្រាត្រីអនុសាវនានំ សម្មាធាតិ អាហា “ព្រាត្រីសម្មាធា អនុសាវនសម្មាធា ចា” តិ។ “បដិកុដ្ឋព្រោ កតញ្ចា” តិ ឥមំនា បដិកុដ្ឋកតន្តិ បទស្ស ទូន្មា ក្សំ ទស្សតិ។ បដិកុសិតព្ពន្ធិ បដិកុដ្ឋំ, កត្តព្ពន្ធិ កតំ, កម្មំ។ តមេវត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “យំ អញ្ញេសូ” តិអាទិ។ តត្ថ យន្តិ កម្មំ។

៣៨៧. ចាឡិយាតិ វិនយចាឡិយា។ យន្តិ កម្មំ, ន ករិយតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថាតិ អដ្ឋកថាយំ។ សោ ច ខោតិ សោ ច វិត្តារោ, អាគតោតិ សម្ពុទ្ធោ។ កស្មា ព្រាត្រីទុតិយព្រាត្រី ចតុត្ថកម្មានមេវ វសេន អាគតោ, ននុ ព្រាត្រីអបលោកនកម្មវសេនបិ អាគតេន ភវិតព្ពន្ធិ អាហា “យស្មា បនា” តិអាទិ។ ព្រាត្រីទុតិយព្រាត្រី ចតុត្ថេសុ ហាបនំ វា អញ្ញថា ករណំ វា អត្ថិ វិយ ព្រាត្រីកម្មេ នត្ថិតិ យោជនា។ ព្រាត្រីកម្មេ ព្រាត្រីជ្ជបនតោ អញ្ញកិច្ចស្ស អសម្ពុវតោ ហាបនំ វា អញ្ញថា ករណំ វា នត្ថិតិ អធិប្បាយោ។ តានីតិ ព្រាត្រីកម្មអបលោកនកម្មានិ។ សព្វេសម្បិ កម្មានន្តិ សព្វេសម្បិ ចតុន្នំ កម្មានំ។ បរតោតិ បរស្មី បរិវារវសានេ (បរិ. អដ្ឋ. ៤៨២)។

២៣៧. ចតុវគ្គករណាទិកថា

៣៨៨. យទិទំ កម្មន្តិ យោជនា។ តេសន្តិ សង្ឃានំ។ កម្មប្បត្តោតិ ឯត្ថ កម្មេន, កម្មស្ស វា បត្តោតិ អត្ថំ បដិក្ខិបត្តោ អាហា “កម្មំ បត្តោ” តិ។ “សព្វកម្មេសុ កម្មបត្តោ” តិ ចាឡិនយេន “កម្មេសុ បត្តោ” តិ អត្តោបិ យុដ្ឋតិ។ លោកវេហារវសេន “កម្មេន កម្មស្ស វា បត្តោ” តិ អត្តោបិ យុដ្ឋតេវ។

៣៨៩. បរិសតោតិ បរិសការណា។ តត្ថាតិ “ចតុវគ្គករណាញោ ភិក្ខុវេ” តិអាទិចាបេ, ចតុវិសតិបុគ្គលេសុ វា។ កម្មនាធាសំវាសកោតិ ឧក្ខេបនីយកម្មកតោ។ លទ្ធិនាធាសំវាសកោតិ ឧក្ខិត្តានុវត្តកោ។ “ហុត្វា” តិ

ឥមិនា “ភិក្ខុនីចតុត្ថោ” ភិក្ខុនីសុ ចតុរិសតិយា ហ៊ុនេសុ កិរិយាវិសេសនការំ
ធស្សេតិ។ ភិក្ខុនី ចតុត្ថី ឯតស្សាតិ ភិក្ខុនីចតុត្ថោ, ចតុរត្ថោ សង្ឃាតិអាធិនា
វេចនត្ថោ កាតព្វោ។

៣៨៣. បរិវាសាធិតិអាធិសន្តេន មូលាយកស្សនមាណត្ថអញ្ញាធានិ
សង្កណ្ណាតិ។ តេសន្តិ បរិវាសាធិកម្មានំ។ បរតោតិ បរស្មី ចូឡវគ្គ (ចូឡវ. អដ្ឋ.
៧៥ អាធមយោ)។

៣៨៤. បដិកុដ្ឋកតកម្មស្សាតិ បដិកុដ្ឋស្ស ហុត្វា កតស្ស កម្មស្ស។
បកតត្ថស្សាតិ ឯត្ថ បកតិសីលសង្ឃាតោ អត្តា សភាវោ ឯតស្សាតិ
បកតត្ថោតិ អត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “អរិបន្ទសីលស្សា” តិ។ សង្ឃាធិសេសំ
អនាបជ្ជន្ទស្សាបិ អរិបន្ទសីលត្ថា វុត្ថំ “ចារាជិកំ អនន្តបន្ទស្សា” តិ។ ឥមិនា
សង្ឃាធិសេសំ អាបជ្ជន្តោបិ បកតត្ថោយេវាតិ ធស្សេតិ។ សោបិ ហិ ឥធន
អរិបន្ទសីលោ នាម, អញ្ញាត្ថ បន សង្ឃាធិសេសស្ស សីលវិបត្តិការតោ តំ
អាបជ្ជន្តោបិ វិបន្ទសីលោយេវ នាម។ អានន្តរិកស្សាតិ ឯត្ថ អនន្តរសទ្ធស្ស
សម្ពន្ធព្វា ណិកបច្ចយស្ស អត្ថព្វា ធស្សេន្តោ អាហា “អត្ថនោ អនន្តរំ
និសិន្ទស្សា” តិ។ តត្ថ “អត្ថនោ” តិ ឥមិនា អនន្តរសទ្ធស្ស សម្ពន្ធនំ ធស្សេតិ។
“និសិន្ទស្សា” តិ ឥមិនា ណិកបច្ចយស្ស អត្ថំ ធស្សេតិ។

២៣៨. ទ្វេនិស្សាវណាធិកថា

៣៨៥. វត្ថុតោតិ វត្ថុការណា។ តត្ថាតិ “ទ្វេមា ភិក្ខុវេ” ភិក្ខុវេ។
“សន្ធាយ វត្ថុ” តិ ឥមិនា “អប្បត្ថោ” ភិក្ខុសុត្ថស្ស នេយ្យត្ថការំ ធស្សេតិ។
ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តន្តិ បញ្ចជនីយកម្មំ។ បុន តន្តិ បញ្ចជនីយកម្មមេវ។ ឯស
ភិក្ខុ អប្បត្ថោតិ សម្ពន្ធព្វា កស្មា អប្បត្ថោតិ អាហា “យស្មា” ភិក្ខុវេ។

អាវេណិកលក្ខណៈនាតិ អវិជ្ជា ហុត្វា បវត្តនលក្ខណៈ។ អត្តនា អវិជ្ជា ហុត្វា អត្តនោ សន្តកេន វិសុំ ភូតេនលក្ខណៈនាតិ វុត្តំ ហោតិ។ យទិ អប្បត្តោ, កស្មា សុនិស្សវិតោតិ អាហា “យស្មា បនស្ស” តិអាទិ។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស, ករេយ្យាតិ សម្ពុត្តោ។ តំ ចេ សង្ខេវា តជ្ឈនីយកម្មាទិវសេន និស្សវេតិ, សុនិស្សវិតោតិ សម្ពុត្តោ។ សោតិ ភិក្ខុ។ យស្មា អនុញ្ញាតា, តស្មា សុនិស្សវិតោតិ យោជនា។ កិត្តកេន អង្កេន អនុញ្ញាតាតិ អាហា “ឯកេនបិ អង្កេនា” តិ។

៣៨៦. ឱសារណាតិ ឯត្ថ ឱត្យបសគ្គវសេន សរធាតុ បវេសនត្ថោតិ អាហា “បវេសនា” តិ។ តត្ថាតិ “ឱសារណា” តិអាទិចាថេ។ ឱសារេតីតិ ឯត្ថ អញ្ញាទិវសេន បវេសនំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “ឧបសម្បទកម្មវសេនា” តិ។ សហស្សក្ខត្តម្បីតិ បិសន្នោ គរហត្ថោ។ ឯកវារាទិកេ បន កា នាម កថាតិ ទស្សេតិ។ សាតិសារាតិ សនោសា។ តថាតិ យថា អាចរិយុបជ្ឈាយា សាតិសារា, តថា។ សេសោ ការកសង្ខេវា សាតិសារេតិ សម្ពុត្តោ។ “ហត្ថច្ឆិន្ទាទយោ បន ទូត្ថិស សុឱសារិតា” តិ វុត្តត្ថា អន្ធម្មគពាធិរាជំ អបព្ពជិតានម្បី ឧបសម្បទា វុហតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តេតិ ហត្ថច្ឆិន្ទាទយោ ទូត្ថិស។

៣៨៧. អភូតវត្ថុវសេនាតិ អសច្ចវត្ថុវសេន, អសំវិជ្ជមានវត្ថុវសេន វា។ តត្ថាតិ “ឥធម បន ភិក្ខុវេ” តិអាទិចាថេ។ បដិនិស្សន្និតាតិ ឯត្ថ តបច្ចយស្ស កម្មត្ថេ បវត្តការំ ទស្សន្តោ អាហា “បដិនិស្សន្និតត្តា” តិ។

២៤០. ឧបាលិបុត្តាកថា

៤០០. តត្ថាតិ ឧបាលិបញ្ញេសុ។ តស្សចាបិយសិកាធិហិ សន្និ ឯកា បុច្ឆា
កតាតិ យោជនា។ ភិក្ខុនម្យី វារេតិ សម្ពន្ធា។ បិសន្នេន “ន កេវលំ
ឧបាលិបញ្ញេសុយេវ យោជេតញ្ចានិ, អថ ខោ ភិក្ខុនំ វារេបី” តិ ទស្សេតិ។

២២២. តន្ត្រីយកម្មកថា

៤០៧. “ឥធិ បន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ភណ្ឌានការកោ” តិ អាទិ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។
តត្ថាតិ “ឥធិ បន ភិក្ខុវេ” តិ អាទិចាបេ។ អនបទានោតិ ឯត្ថ អបបុញ្ញោ ទាសន្តោ
អវខណ្ឌានត្ថាតិ អាហា “អបទានំ វុច្ឆតិ បរិច្ឆេទោ” តិ។ នត្ថិ អបទានំ អវខណ្ឌានំ
អាបត្តិបរិយន្តោ ឯតស្សតិ អនបទានោតិ វចនត្ថោ កាតញ្ញោ។ សាយេវ ចាឡិ
វុត្តាតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថាតិ តស្សំ ចាឡិយំ។ កិញ្ចា អត្ថវិនិច្ឆយំ ចាឡិ អនុសារេន
វិទិតុំ ន សក្កា ន ហោតីតិ យោជនា។

ឥតិ ចម្បយ្យក្ខន្ធកវណ្ណានាយ យោជនា សមត្ថា។

១០. កោសម្ពកក្ខន្ធកំ

២៧១. កោសម្ពកវិវាទកថា

២៥១. កោសម្ពកក្ខន្ធកេ អយមនុបុត្តិកថា ឯវំ វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។
វិនយំ ចាឡិតោ ច, តទត្ថតោ ច ធារេតីតិ វិនយធារោ, តថា សុត្តន្តំ ធារេតីតិ
សុត្តន្តិកោ។ តេស្វតិ ជីសុ ភិក្ខុសុ។ សុត្តន្តិកោ ភិក្ខុ ជិក្ខុមីតិ សម្ពន្ធា។
អាចមនឌុទការសេសន្តិ អាចមេតិ ធារេតិ អនេនាតិ អាចមនំ, តមេវ ឌុទកំ
អាចមនឌុទកំ, តមេវ អវសេសំ អាចមនឌុទការសេសំ,
អវសេសអាចមនឌុទកន្តិ អត្ថោ។ តំ ភិក្ខុន្តិ សុត្តន្តិកំ ភិក្ខុ។ ឯត្ថាតិ
អាចមនឌុទការសេសជ្ជបនេ។ “សចេ ហោតិ, ទេសេស្សមី” តិ ឥមីនា អត្ថនោ

សុព្វចកាវព្វា សិក្ខាកាមតព្វា ទស្សេតិ។ តេតិ តយា, កថន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អថ វា
តេតិ តុប្បំ, នត្ថិតិ សម្ពុទ្ធោ។ អសញ្ញា អសតិយា កតត្តា អនាបត្តិបក្ខោបិ
ភវេយ្យាតិ អាហា “នត្ថិ អាបត្តិ” តិ។ ឯត្ថ បន អាបត្តិយេវ។ សោតិ សុត្តន្តិកោ។

វិនយធរោបីតិ វិនយធរោ បន, អាហារេសីតិ សម្ពុទ្ធោ។ អាបជ្ជមាណាបីតិ
បិសន្នោ ករហាត្តោ។ តេតិ វិនយធរស្ស ទិស្សិតកា, អាហំសូតិ សម្ពុទ្ធោ។
តស្សាតិ សុត្តន្តិកស្ស។ តេតិ សុត្តន្តិកស្ស ទិស្សិតកា, អាហារេសុត្តិ សម្ពុទ្ធោ។
សោតិ សុត្តន្តិកោ។ មុសាវាទីតិ អក្ខតតោ, អក្ខតំ វា វចនំ វទនសីលោ។
ឯសោតិ វិនយធរោ។ តេតិ សុត្តន្តិកស្ស ទិស្សិតកា, អាហំសូតិ សម្ពុទ្ធោ។
តតោតិ កលហាវឡនការណា។ វិនយធរោ អកាសីតិ សម្ពុទ្ធោ។

៤៥៣. “ន តាវ ភិក្ខុ” តិ ឥមិនា ភិក្ខុតិ ឯត្ថ តបច្ចយស្ស អវស្សម្ហាវិយត្ថ
អនាគតកាលិកតំ ទស្សេតិ។ តមេវត្ថំ សហ ឧបមាយ ទស្សេន្តោ អាហា
“អបិចា” តិអាទិ។ តន្តិ សស្សំ។ “ភិក្ខុស្សតិ” តិ ឥមិនា ភិក្ខុស្សតិ ភិក្ខុតិ
វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ សោ ច ខោតិ សង្ឃោ។ កលហាវសេន ភិក្ខុស្សតិ តិ សម្ពុទ្ធោ។
សម្ពមអត្ថវសេនាតិ សំវេកអត្ថវសេន។ សម្ពមសន្នោ ហិ តីសុ អត្ថេសុ វត្ថតិ
ការវេ, ភីតិយំ, សំវេកេ ចាតិ។ ឥធម បន សំវេកេ វត្ថតិ។ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ភិក្ខុ
សំវេកអត្ថវសេនាតិ អធិប្បាយោ។ ឥទំ ហេជ្ជា កថិតាយ “ភយេ កោធន
បសំសាយ” ត្ថិ កាថាយ (ចារា. អដ្ឋ. ១.១៥) ចសទ្ធន សម្មាសម្ពុទ្ធិតំ សម្ពមអត្ថ
សន្ធាយ វុត្ថន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ ឯត្ថាតិ “ភិក្ខុ ភិក្ខុសង្ឃ ភិក្ខុ ភិក្ខុសង្ឃ” តិ ចាបេ។
អាមេធិតន្តិ អា បុនប្បនំ ភយាទិបិដ្ឋិតត្ថា មេធន ឧម្មាធន ឥតំ កថិតំ
អាមេធិតំ។

៤៥៤. ហិតិ វិត្តារោ។ ភគវា វទេយ្យាតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឧក្ខិបន្តិ អបនេន្តិ តិ
ឧក្ខិបកា។ ឧក្ខិបនុវត្តន្តិ ឧក្ខិបនុវត្តកា។ ឯតេសន្តិ ឧក្ខិបនុវត្តកាណំ។

បុន ឯតេសន្តិ ឧក្ខេបកាន់។ បក្ខេតិ សទា។ តន្ត្រីមេវាតិ ចាឡិមេវ, ព្យាហារមេវ
វា។

៤៥៥. យោតិ ភិក្ខុ។ ចិត្តំ ឧប្បាទេតីតិ សម្ពុត្តោ។ តុម្ពេតិ ធម្មវាទិនោ សន្ធាយ
វុត្តំ។ កី ភណ្ឌាថាតិ កី វចនំ ភណ្ឌាថ។ ឥតិ បុច្ឆិត្វាតិ សម្ពុត្តោ។ តេសញ្ញាតិ
ធម្មវាទិនញ្ញា។ ឥតវេសញ្ញាតិ អធម្មវាទិនញ្ញា។ ឥមេតិ អត្ថនោ បក្ខេ ឥមេ ភិក្ខុ។
តេសន្តិ អធម្មវាទិនំ។ “កម្មំ កោបេតិ”តិ “នាណសំវាសកេចតុត្ថោ បេ ភិក្ខុវេ
កម្មំ ករេយ្យ, អកម្មំ, ន ច ករណីយ”ន្តិ វចនតោ (មហាវ. ៣៨៩) កម្មំ
កោបេតិ។ ឥតវេសម្បីតិ ធម្មវាទិនម្បី។ ធម្មវាទិនំ បក្ខេ និសីទិត្វា អធម្មវាទិនំ
លទ្ធិ គណ្ណាន្តោបិ ធម្មវាទិនំ នាណសំវាសកោ ហោតិយេវ, អយំ នយោ
វុត្តនយស្ស អត្ថតោ សិទ្ធាតិ កត្វា ឥធ ន វុត្តោ។ ឯវុត្តិអាទិ និគមនំ។ យោតិ
ភិក្ខុ, បរិសតិ គណ្ណាតីតិ សម្ពុត្តោ។ និសិទ្ធា ហុត្វាតិ យោជនា។ ឥមេតិ
អត្ថនោ បក្ខេ ឥមេ ភិក្ខុ។ ឥតវេតិ បរបក្ខេ ឥតវេ ភិក្ខុ។ តេសន្តិ ធម្មវាទិនំ។
យត្ថ តត្ថ វា បន បក្ខេតិ យស្មី កស្មីចិ វា ធម្មវាទិនំ បក្ខេ។ ឥមេ ធម្មវាទិនោតិ
គណ្ណាតីតិ តំតំបក្ខេតេ ភិក្ខុ យាថាវតោ វា អយាថាវតោ វា “ឥមេ
ធម្មវាទិនោ”តិ គណ្ណាតិ។

៤៥៦. កាយេន កតំ កម្មំ កាយកម្មំ, វិចិយា កតំ កម្មំ វិចិកម្មំ។ តត្ថ
កាយកម្មំ ឧបទំសេន្តា ភិក្ខុ បហាវន្តា ឧបទំសេន្តិ។ វិចិកម្មំ ឧបទំសេន្តា ភិក្ខុ
ជរុសំ វិទន្តា ឧបទំសេន្តិ។ តេន វុត្តំ “កាយេន បហាវន្តា”តិអាទិ។ ឧបទំសេន្តិ
បវត្តេន្តិ។ “កោជវសេនា”តិ ឥមិនា បេមវសេនាតិ អត្ថំ និវត្តេតិ។ អធម្មិយានីតិ
អធម្មេន កត្តញ្ញានិ។ “កិច្ចានី”តិ ឥមិនា ឥយបច្ចយស្ស សរុបំ ទស្សេតិ។
អសម្មោទិកាតិ ឯត្ថ យការលោចោតិ អាហា “អសម្មោទិកាយា”តិ។
“កថាយា”តិ ឥមិនា អសម្មោទំ ជនេតីតិ អសម្មោទិកាតិ កត្វា

ណាកបច្ចយស្ស សរុបំ ទស្សេតិ។ ឧបចារំ មុញ្ញត្វាតិ ឯត្ថ ឧបចារោ នាម
អញ្ញមញ្ញំ បហរន្តានំ ហត្ថស្ស ចាបុណនដ្ឋានំ, តំ មុញ្ញត្វាតិ អត្ថោ។
អាសនន្តិកាយាតិ ឯត្ថ ឯកំ អាសនំ អន្តរំ ព្យវហិតំ ឥមិស្សា
និសិន្នកិរិយាយាតិ អាសនន្តិកាតិ ទស្សេន្តោ អាហា “ឯកេកំ អាសនំ អន្តរ”ន្តិ។
“កត្វា”តិ ឥមិនា កិរិយាវិសេសនការំ ទស្សេតិ។

៤៥៧-៨. អយំ អស្ស ភិក្ខុនោ អធិប្បាយោ កិរាតិ យោជនា។ ឯតេតិ
កោធាភិក្ខុតេ ភិក្ខុ។ ភកវា បន កថេសីតិ សម្ពន្ធា។ “អនត្ថោ អតោ”តិ ឥមិនា
អនត្ថតោតិ បទស្ស ឱការលោបសន្ធិ ទស្សេតិ។ តេសំ បទានមត្តំ ទស្សេន្តោ
អាហា “ឯតស្នា”តិអាទិ។ “អថ វា”តិអាទិនា “អនត្ថនោ”តិ វុត្ថព្ព
“សុគតោ”តិអាទិសុ វិយ ទ-ការស្ស ត-ការំ កត្វា អនត្ថតោតិ វុត្ថន្តិ ទស្សេតិ។
អនត្ថនោតិ អនត្តំ ទនាតីតិ អនត្ថនោ។

៤៥៩. បុទុសន្តោតិ ឯត្ថ បុទុសន្តោ មហន្តបរិយាយោតិ អាហា “មហា”តិ។
អស្សាតិ ភណ្ឌានការកស្ស ជនស្ស។ សមជនោតិ ឯត្ថ សមសន្តោ
សទិសបរិយាយោតិ អាហា “ឯកសទិសោ”តិ, តុល្យាធិករណសមាសោយំ។
ភណ្ឌានការកោ អយំ ជនោតិ យោជនា។ តត្ថាតិ ភណ្ឌានការកេសុ ជនេសុ។
អញ្ញម្បិ ឯកំ ឥទំ ការណាន្តិ សម្ពន្ធា។ ន មញ្ញត្វាតិ កោចិ ឯកោចិ ន មញ្ញត្វាតិ
យោជនា។ ឥមិនា អមញ្ញរុន្តិ ឯត្ថ អារិកត្តិយា “រុ”ន្តិ អាទេសោ ទស្សិតោ។

បរិមុជ្ជាតិ បរិមុជ្ជាសតិ ឯតេសន្តិ បរិមុជ្ជាតិ ទស្សេន្តោ អាហា
“បរិមុជ្ជសតិនោ”តិ។ អជ្ជក្ករកាថាយំ “បញ្ចមំ លហុ សព្ពត្ថា”តិ វុត្ថត្ថា
បញ្ចមស្ស វាការស្ស វស្សោ ហោតិ។ តេន វុត្ថំ “វាការស្ស វស្សាទេសោ
កតោ”តិ។ កថំ ភាណិនោតិ វាចំ ភាណិនោ។ មុខាយាមន្តិ ឯត្ថ អាយាមសន្តោ
វិត្តារបរិយាយោ, វិត្តារោ ច នាម បសារណាន្តិ អាហា “បសារេតុ”ន្តិ។

សម្បទានត្ថជោតកេន តុំបច្ចយេន សម្បទានត្ថ ឧបយោកវេនន្តិ ឧស្សេតិ។
និពាតិ កម្មវាចកស្ស កិតស្ស អប្បធានកម្មំ ឧស្សេន្តោ អាហា “ឥមំ
និល្លជ្ជការ”ន្តិ។ ទ្វិកម្មកធាតុការតោ “អត្តនោ”តិ បធានកម្មម្យ
អដ្ឋាហរិតតំ។ តន្តិ កលហំ។ “ជាន”ន្តិ បទេន “វិទូ”តិ បទស្ស អត្តញ្ច វាក្យញ្ច
ឧស្សេតិ។ វិទន្តិ ជានន្តិ វិទូតិ វេនន្តោ កាតញ្ចេតិ អធិប្បាយោ។
សាទីនវោតិ អាទីនវេន ទោសេន សហ បវេន្តោ។ អយន្តិ កលហោ។

យេ ច តំ ឧបនយ្ហន្តិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ ឧស្សេតុំ វុត្តំ “អាយាត”ន្តិ។
យេតិ ជនា។ ឧបនយ្ហន្តិ ឧបនហន្តិ ពន្ធន្តិ។ សនន្តនោតិ ឯត្ថ សនន្តនសន្តោ
បុរាណាបរិយាយោតិ អាហា “ចោរាណោ”តិ។

“អញ្ញោ”តិ ឥមិនា បរេតិ ឯត្ថ បរសទ្ធស្ស បច្ឆាភាគត្ថាធយោ និវារេតិ។
មយមេត្ថ យមាមសេតិ ឯត្ថ ឯតសទ្ធស្ស វិសយំ ឧស្សេន្តោ អាហា
“សង្ឃមជ្ឈេ”តិ។ យមុធាតុ ឧបយមនន្តោ សេកាវេន និចាតមត្តោតិ អាហា
“ឧបយមាមា”តិ។ “សតតំ សមិតំ មច្ចសន្តិកំ គច្ឆាមា”តិ ឥមិនា “ន ជានន្តិ”តិ
បទស្ស អាការំ ឧស្សេតិ។ តត្ថាតិ មហាជនកាយេ យេ បណ្ឌិតាតិ យោជនា។
ឯវំ ហិតិ ឯវមេវ។ ជានន្តោ តេ បណ្ឌិតា បដិបជ្ឈន្តិ យោជនា។ មេធន្តា ហិសន្តា
គច្ឆន្តិ បវត្តន្តិ មេធនា កលហា។ កេចិ មេធជាតុតោ ល្អាបច្ចយំ វេនន្តិ, តេសំ
មតេន មេធនាតិ បឋមក្ខវេន ចាថោ ភវេយ្យ។

តេសម្បីតិ ព្រហ្មទត្ថជីយាវុកុមារានម្បិ។ សង្កតិ តិ សមាគមោ។ វោតិ
តុម្ហាកំ។ យេសំ តុម្ហាកំ នេវ មាតាបិតុនំ អដ្ឋនិ ជិន្ហានិ, ន ចាណា ហតា, ន
គវស្សធនានិ ហជានិ។ តេសំ តុម្ហាកំ កស្មា សង្កតិ ន ហោតិ តិ យោជនា។

សព្វានិ បរិស្សយានីតិ ឯត្ថ សព្វានីតិ វុត្តការណាញា លិដ្ឋិវិបល្លាសញ្ចា
ទស្សន្តោ អាហា “ចាកជបរិស្សយេ ច បដិច្ចន្ទបរិស្សយេ ចា”តិ។
“អភិកវិត្វា”តិ ឥមិនា អភិកុយ្យាតិ បទស្ស ត្វាបច្ចយន្តការំ ទស្សតិ។ តេនាតិ
និបកេន សហាយេន។

រាជារាតិ ឯត្ថ រាជា ឥវាតិ បទិវិភាគំ កត្វា រាជសទ្ធស្ស ឧបលក្ខណាវសេន
មហាជនក, អវិន្ទមរាជានោ ច ឥវសទ្ធស្ស ឱបម្ពត្តដោតកញ្ចា ទស្សន្តោ អាហា
“យថា”តិអាទិ។ រដ្ឋវិជិតសទ្ធា អញ្ញមញ្ញបរិយាយា។ វិសេសនវិសេស្យានំ
កាមាចារតោ គម្យមានត្តា វុត្តំ “វិជិតំ រដ្ឋ”ន្តិ។ “មាតង្គោ អរញ្ញេ នាកោ ឥវា”តិ
ឥមិនា បទិវិភាគំ ទស្សតិ។ តេសំ បទានំ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “មាតង្គោតិ
ហត្ថី វុច្ចតិ”តិអាទិ។ “ហត្ថី វុច្ចតិ”តិ ឥមិនា មហាឆោ អង្គោ សរីរមេតស្យាតិ
មាតង្គោតិ វេចនត្ថេន ហត្ថី មាតង្គោ នាមាតិ ទស្សតិ។ មហាន្តសទ្ធស្ស
មាតាទេសោ។ នាគសន្តោ ឧរេកេ ច ហត្ថិម្ហិ ច នាគរុក្ខេ ច ឧត្តមេ ច
នាមបញ្ញត្តិយញ្ចាតិ បញ្ចសុ អត្ថសុ វុត្តតិ, ឥធ ឧត្តមត្ថេតិ ទស្សន្តោ អាហា
“នាកោតិ មហាឆោធិវេចនមេត”ន្តិ។ មាតង្គរញ្ញោរាតិ ឯត្ថ ឥវសទ្ធស្ស
ឱបម្ពត្តដោតកញ្ចា ទស្សត្វា អត្ថយោជនំ ទស្សន្តោ អាហា “យថា
ហី”តិអាទិ។ “យថា ច ចាលិលេយ្យកោ”តិ ឥមិនា មាតង្គនាគស្ស សរូបំ
ឧបលក្ខណេន ទស្សតិ។

២៧៥. ចាលិលេយ្យកកមនកថា

២៧៧. ចាលិលេយ្យកន្តិ បលិលវេនសណ្ណោ វសន្តហត្ថិនាគំ។ “ហត្ថី”តិ ច
“នាកោ”តិ ច ទិដ្ឋំ សទ្ធានំ បរិយាយការេន វុត្តត្តា អធិកត្តោតិ អាហា
“មហាហត្ថី”តិ។ បុរតោ បុរតោ គច្ឆន្តេហិ តេហិ ហត្ថិអាទិហិ ធិន្តគ្គានីតិ
យោជនា។ ឱកត្តោភគ្គន្តិ ភញ្ញិត្វា អនោចាតិ តំ ឱកត្តន្តិ ទស្សន្តោ អាហា

“ភញ្ញត្វា ភញ្ញត្វា ចាតិត”ន្តិ។ “ឧច្ឆជ្ជានតោ”តិ ឥមិនា អវត្ថុបសគ្គស្ស
អនោត្តំ នយេន ទស្សេតិ។ ឯតស្សាតិ ហត្ថិនាគស្ស។ តេតិ ហត្ថិអាទយោ។
តេហិតិ ហត្ថិអាទីហិ។ បិវន្តេហិ តេហិតិ យោជនា។ កទ្ធមោទកានីតិ កទ្ធមេន
សំសជ្ជានិ ឧទកានិ។

ព្យាសាទន្តស្សាតិ ឯត្ថ ព្យាសាយ សទិសោ ទន្តោ ឥមស្សាតិ ព្យាសាទន្តោតិ
ទស្សេន្តោ អាហា “រថព្យាសាសទិសទន្តស្ស”តិ។ “រថព្យាសា”តិ ឥមិនា នង្គលព្យាសំ
និវត្តេតិ។ យទេកោតិ យំ ឯកោ។ យំសន្នោ ការណាត្តោតិ អាហា “យស្មា”តិ។
អស្ស នាគស្សាតិ ហត្ថិនាគស្ស។ នាគេនាតិ ពុទ្ធនាគេន។

យថាភិវន្តន្តិ ឯត្ថ កិត្តកំ កាលំ រមតីតិ អាហា “តេមាស”ន្តិ។ ឯត្តាវតាតិ
ឯត្តកេន តេមាសវិហារណេន។ បត្តជា អហោសីតិ សម្ពន្ធា។ សព្ពត្តាតិ សព្ពស្មី
ជម្ពធិបតលេ។

“កោសម្ពិនិវាសិនោ”តិ ឥមិនា កោសម្ពិយំ និវសន្តីតិ កោសម្ពកាតិ
វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

២៧៦. អដ្ឋាសវត្ថុកថា

២៧៧. “លទ្ធិគ្គហណា”ន្តិ ឥមិនា អាទីយតេ អាទាយោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

២៧៨. តំ ទិវសមេវាតិ តស្មី សង្ឃសាមគ្គិករណាទិវសេយេវ។

២៧៩. ន មូលា មូលំ គន្ធាតិ មូលតោ មូលំ ន គន្ធាវ។ “អត្ថតោ អបគតា”តិ
ឥមិនា អត្ថតោ អបេតា អត្ថាបេតាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “ព្យញ្ញនមត្តំ
ឧបេតា”តិ ឥមិនា ព្យញ្ញនមត្តំ ឧបេតា ឧបគតា ព្យញ្ញនូបេតាតិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ។

៤៧៧. អត្ថសុ ជាតេស្វតិ ឯត្ថ ជាតសន្នោ ឧប្បន្នបរិយាយោតិ អាហា
“វិនយអត្ថសុ ឧប្បន្នេស្វ”តិ។ តញ្ចា បទំ “សង្ឃស្ស កិច្ចេស្វ”តិអាទិសុ
សត្តបទេសុ យោជេតព្ពំ។ មហត្ថិកោតិ មហន្តោ ឧបការសង្ខារោ អត្តោ
ឥមស្សតិ មហត្ថិកោតិ ធស្សន្តោ អាហា “មហាឧបការោ”តិ។

អនាទុវន្តោ បឋមេនាតិ ឯត្ថ បឋមសន្នោ តាវបរិយាយោតិ ធស្សន្តោ
អាហា “តាវា”តិ។ សីលតោតិ សីលេន។ ឧបេក្ខិតាចារោតិ ឧបបត្តិតោ
ឥក្ខិតាចារោ។ “អបេក្ខិតាចារោ”តិបិ ចាថោ។ ឧបបរិក្ខិតាចារោតិ
ឧបបរិក្ខិតោ អាចារោ ឯតស្សតិ ឧបបរិក្ខិតាចារោ។

វិសយ្ហាតិ ឯត្ថ វិបុល្លោ សហធាតុ អភិកវនត្ថោ, ត្វាបច្ចយោ ច ហោតីតិ
ធស្សន្តោ អាហា “អភិកវិត្វា”តិ។ អនបគតន្តិ ការណតោ អនបេតំ។ ភណ្ឌោ
ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធោ។ តមត្ថំ ធស្សន្តោ អាហា “យស្មា ហី”តិអាទិ។ សោតិ ភិក្ខុ, ន
ហាបេតីតិ សម្ពន្ធោ។ “ឧស្សយាយ”តិ ឥមីនា ឆោសាគតិកមនស្ស គហិតត្តា
“អគតិកមនវសេនា”តិ ឥមីនា ចារិសេសនយេន
អវសេសអគតិកមនមេវាធិប្បេតំ។ សោតិ ភិក្ខុ។ ធម្មតិ ចេវាតិ ធម្មតិ ចេវ, ធម្មំ
ករោតិ ចេវាតិ អត្តោ។ វេទតិ ចាតិ កម្មតិ ច។ យោ ចាតិ ភិក្ខុ បន។
វ្យាទិសោតិ ឧស្សយាយ វា អគតិកមនេន វា ភណ្ឌានសង្ខារោ វាទិសោ ន
ហោតិ។

កិញ្ចាភិយ្យោតិ និចាតសមុទាយោ, តតោ វុត្តតោ អតិវេកំ កថេតព្ពំ កិ
បនាតិ អត្តោ។ តស្ស កាថាយ អត្តោ វេទិតព្ពោតិ យោជនា។ យោតិ ភិក្ខុ។
ហីតិ សង្ខំ។ កាលាគតន្តិ ឯត្ថ គហិតព្ពកាលញ្ច សត្តមីតប្បវិសសមាសញ្ច
ធស្សន្តោ អាហា “កថេតព្ពយុត្តកាលេ អាគត”ន្តិ។ វេទាតិ បទំ ន វេទនបដានំ,
វេទនវន្តបុគ្គលោយេវ បដានន្តិ ធស្សន្តោ អាហា “វេទនោ”តិ។

អាចេកម្ពី ច សកេតិ ឯត្ថ អាចរិយស្ស ឯសោ អាចេកោ, សស្ស អត្ថនោ
ឯសោ សកេតិ វេចនត្ថំ ធនេស្សន្តោ អាហា “អត្ថនោ អាចរិយវាទេ” តិ។
គាថាភាវតោ អាចរិយសទ្ធស្ស អាចេវាទេសោ កាតព្វោ។ “វាទេ” តិ ឥមិនា
ឥទមត្ថេ បវត្ថស្ស ណិកបច្ចយស្ស ស្សបំ ធនេស្សតិ។ អលំ បមេតុន្តិ ឯត្ថ
អលំសន្នោ សមត្ថត្ថោ, បមសន្នោតុលនត្ថោតិ អាហា “តុលយិតុំ សមត្ថោ” តិ។
កថេតវេតិ ឯត្ថ តវេសន្នោ អញ្ញត្ថ យេតុយ្យេន ភាវវាចកោ, ឥធ បន
កម្មវាចកោតិ អាហា “កថេតព្ពេ” តិ។ វិវទ្ធជ្ជានកុសលោតិ វិវទ្ធជ្ជានេ កុសលោ។

អយំ គាថា វុត្តាតិ សម្ពន្ធោ។ តន្តិ កថេតព្ពំ។ អយំ ហេតុត្ថោតិ អយំ ឯវ
ឯត្ថ គាថាយំ អត្ថោតិ យោជនា។ “គច្ឆន្តិ” តិ ឥមិនា វជន្តិ ឯត្ថ វជនាតុយា
គត្យត្ថំ ធនេស្សតិ។ “អត្ថនោ អាចរិយវាទេ” តិ ឥមិនា “សកំ អាទាយ” តិ បទស្ស
អត្ថំ ធនេស្សតិ។ អាចរិយវាទោ ហិ អាទាតព្ពតោ គហេតព្ពតោ អាទាយន្តិ វុត្តោ។
តទន្ទបន្តិ តស្ស វត្ថស្ស អន្ទបំ។ ព្យាករមាទោ ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធោ។ អដ្ឋហិ
ទូតង្កេហិតិ “សោតា ច ហោតិ, សាវេតា ច, ឧគ្គហេតា ច, ជារេតា ច, វិញ្ញាតា
ច, វិញ្ញាបេតា, ច កុសលោ ច សហិតាសហិតស្ស, នោ ច កលហការកោ” តិ
(ចូឡវ. ៣៤៧; អ. និ. ៨.១៦) ឯវ វុត្តេហិ អដ្ឋហិ ទូតស្ស អង្កេហិ។ កស្ស
ទូតេយ្យកម្មន្តិ អាហា “សង្ឃស្ស” តិ។ ទូតស្ស ឯតានិ ទូតេយ្យានិ, តានិយេវ
កម្មានិ ទូតេយ្យកម្មានិ, តេសុ។ ឥទន្តិ អត្ថជាកំ, វុត្ថំ ហោតីតិ យោជនា។ អថ
វា ឥទន្តិ អយមត្ថោ។ វុត្ថំ ហោតីតិ វុត្តោ ហោតិ។ បច្ឆិមនយេ លិដ្ឋិវិបល្លាសោតិ
ធនេស្សោ។ អាទេត្វា ហាវន្តិ បូជេន្តិ អាហារោ ធាយកា, តេសំ អាហានំ។ អាទេត្វា
ហានិតត្ថំ បូជេតត្ថន្តិ អាហុតិ, តំ អាហុតី។ សង្ឃស្ស កិច្ចស្ស តិច្ឆារលោ ភុម្មំ។
តេន វុត្ថំ “តស្ស តស្ស កិច្ចស្ស” តិ។ ករវចោតិ ឯត្ថ “វចោករោ” តិ វត្ថព្ពេ
គាថាភាវតោ បទវិបរិយាយវសេន “ករវចោ” តិ វុត្តោតិ អាហា “វេចនំ

ករោធន្តោ"តិ។ "វចនករណេនា"តិ ឥមិនា "នតេន មញ្ញតិ"តិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស
វិសយំ ទស្សេតិ។

អាបជ្ជមាណោ ភិក្ខុ អាបត្តិ ហោតីតិ យោជនា។ តស្ស ចាតិ ឯត្ថ
ស្មារចនស្ស ស្សនេសោ កាតត្តោ។ យថាតិ យេនាការេន,
វិនយកម្មាការេនាតិ អត្តោ។ យេស្វតិ យត្ថកេសុ វត្ថុសុ។ ឧភយេ ឯតេ
វិភង្គាតិ សម្ពុត្តោ។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ អាបត្តិវុដ្ឋានបទស្សាតិ បទសន្នោ
ការណាត្តោ, ភុម្មត្ថ សាមិវចនោ ច ហោតីតិ អាហា "អាបត្តិវុដ្ឋានការណេ"តិ។
"កុសលោ"តិ ឥមិនា ធរកោ បណ្ឌិតោ, កុច្ឆិតំ ចាបំ វិទតិ ជាតាតិ
កោវិទោតិ វចនត្ថេន កោវិទោ នាមាតិ ទស្សេតិ។

អាចរន្តោ ភិក្ខុ កច្ឆតិ យោជនា។ "វត្ថុ"ន្ត ឥមិនា ឱសារណំ តន្ត ឯត្ថ
តសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សេតិ។ "យា"តិ ឥមិនា ឯតម្បីតិ ឯត្ថ ឯតសទ្ធស្ស
អនិយមនិទ្ទេសការំ ទស្សេតិ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពស្មី កោសម្ពកក្ខន្ធកេ។

ឥតិ កោសម្ពកក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

ឥតិ សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណោនាយ

មហាវគ្គវណ្ណោនាយ

យោជនា សមត្តា។

ជាទិលញ្ចិតនាមេន, នេកានំ វាចិតោ មយា;

មហាវគ្គខន្ធកស្ស, សមត្តោ យោជនានយោតិ។

។ នមោ តស្ស ភកវតោ អវហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

ចូឡវគ្គយោជនា

១. កម្មកូដកំ

អធិបូកបូជានុសកកថា

២. អសម្មា កតន្តិអាទិសុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ សម្មាទេហិ
វិរហិតា អសម្មាតិ ទស្សន្តោ អាហា “សង្ឃធម្មវិនយបុគ្គលសម្មាទានំវិនា
កត”ន្តិ។ “អប្បជិបុច្ឆិត្វា”តិ ឥមិនា អប្បជិបុច្ឆាតិ ឯត្ថ ត្វាបច្ចយស្សការការំ
ទស្សតិ។ តស្សេវាតិ ចុទិតកស្សេវ។ អទេសនាតាមិនិយាតិ ឯត្ថ អការស្ស
អញ្ញត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “ចារាជិកា...បេ.... វា”តិ។ ឯត្ថាតិ តជ្ជនីយកម្មេ។ នវ
បទាតិ នវសុ បទេសុ, និទ្ធារណោ ចេតំ បច្ចត្តវចនំ។ បុរិមកេសុ តិសុ តិកេសុ
វុត្តេសុ នវសុ បទេសុតិ យោជនា។ “ឯកក”ន្តិ បទេន សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ ឥមេហិតិ
ឥមេហិ ធ្វិហិ បទេហិ។ ទ្វាទស តិកាតិ បុរិមេហិ តិហិ តិកេហិ នវ តិកេ
មិស្សេត្វា ទ្វាទស។ សុក្កបក្ខេសុបិ តិ បដិសេធវិវហាវសេន សុក្កេសុ
បក្ខេសុបិ។

៦. “បព្ពជិតាន”ន្តិ ឥមិនា គិហិនំ អនុលោមិកតំ និវត្តតិ។
សហសោកិតាទិហិតិ អាទិសទ្ធន សហនទ្ធិ សង្គណ្ហាតិ។ ឥមស្មី ហ្មនេ
សត្តអដ្ឋកថាចោត្តកេសុ “ន ឧបសម្មាទេតព្ពន្ធិ ឧបជ្ឈាយេន ហុត្វា ន
ឧបសម្មាទេតព្ព”ន្តិ ចាបតោ បដ្ឋាយ យាវ “ន សម្មយោជេតព្ពន្ធិ អញ្ញមញ្ញំ
យោជេត្វា កលហោ ន ការេតញ្ចា”តិ ចាហោ អត្ថិ, តាវ
អដ្ឋាសសម្មាវត្តនវត្តានំ សំវណ្ណានាចាហោ លិខិតោ, សោ ចាហោ ឥមស្មី ហ្មនេ
ន លិខិតញ្ចា។ កស្មា? ចាឡិក្កមាទុប្បត្តាភាវតោ, អដ្ឋកថាយមេវ “អដ្ឋាស
សម្មាវត្តនវត្តានិ ចារិវាសិកក្ខន្ធកេ វណ្ណាយិស្សមា”តិ វក្ខមាទត្តា,
យថាវចនញ្ចា ចារិវាសិកក្ខន្ធកេ (ចូឡ្យវ. អដ្ឋ. ៧៦) សំវណ្ណាតត្តា ច។ តស្មា សោ
ចាហោ ន ចោរាណាចាហោ ហោតិ, បច្ឆា បក្ខិត្តចាហោតិ ទដ្ឋញ្ចា។

តិណ្ហំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនន្តិអាទិ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ ឯកកេនាបិ តិសុ អដ្ឋេសុ
ឯកកេនាបិ។ ឥមិនា អវយវវាក្យនិព្វត្តិវសេន កម្មារហការំ ទស្សតិ។ ហិតិ

សង្ខារនិយមស្សស្សវិសេសេន អភិណ្ឌាបត្តិកត្តំ អង្គំ ឥតិ វុត្តន្តិ យោជនា។ ឯត្ថ
អាការវាចកោ ឥតិសន្នោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋាតិ ទដ្ឋព្ភំ។ ឯសេវ នយោ អនន្តរេបិ។
តន្ត្រីយតិ អនេន វិនយកម្មេនាតិ តន្ត្រីនីយំ, តមេវ កម្មំ តន្ត្រីនីយកម្មំ។
“និស្សាយ តេ វុត្តព្ភ”ន្តិ និយមស្សីយតិ ពាលោ ភជាបីយតិ អនេន
វិនយកម្មេនាតិ និយមស្សំ, ធិរាធិគណ៌កត្តា សការស្ស ទ្វេភាវោ ហោតិ “នស្សំ
វស្ស”ន្តិអាធិសុ វិយ, និយមស្សមេវ កម្មំ និយមស្សកម្មំ។ តាមាធិតោ បញ្ចាជិយតិ
អនេន វិនយកម្មេនាតិ បញ្ចាជនីយំ, តមេវ កម្មំ បញ្ចាជនីយកម្មំ។ តិស្សតិ
ភណ្ឌានការកអភិណ្ឌាបត្តិកកុលទូសកវសេន តិវិធនេសុ អង្គេសុ។ យេន
កេនចិ អង្គេនាតិ សម្ពន្ធា។ យទិ សញ្ញានិ កម្មានិ កាតុំ វុត្តតីតិ យោជនា។ ឯវំ
សតិ ចម្បយ្យក្ខន្ធកេ (មហាវ. ៤០០ អាទយោ) វុត្តំ ឥទំ វចនំ វិវុត្តតីតិ
សម្ពន្ធា។ វចនត្ថនានត្ថតោតិ វចនស្ស ច អត្ថស្ស ច នាណាភាវតោ។ តមេវត្ថំ
វិត្ថារេន្តោ អាហា “តន្ត្រីនីយកម្មារហស្សាតិ ឥមស្ស ហិ”តិអាធិ។ តត្ថ “តិណ្ហំ
ភិក្ខុវេ”តិអាធិវចនស្ស អង្គេសម្ពវោ អត្ថោតិ យោជនា។ តស្មាតិ យស្មា ន
វិវុត្តតិ, តស្មា។ សង្ខេន កតំ ហោតីតិ សម្ពន្ធា។ ឥមីនាលក្ខណេន
តន្ត្រីនីយាធិកម្មារហស្ស តស្ស ភិក្ខុស្សាតិ យោជនា។ ឯវំ កម្មសន្និដ្ឋានត្ថំ
ទស្សេត្វា អង្គេសម្ពវត្ថំ ទស្សេត្តោ អាហា “យស្ស បនា”តិអាធិ។ តត្ថ យស្សាតិ
ភិក្ខុស្ស, អត្ថីតិ សម្ពន្ធា។ ភណ្ឌានការកាធិស្សតិអាធិសន្នេន
អភិណ្ឌាបត្តិកកុលទូសកានិ សង្គណ្ឌាតិ។ អាកម្ពមាណោ សង្ខេ ករេយ្យាតិ
សម្ពន្ធា។ កម្មារហន្តិ កម្មស្ស, កម្មេ វា អរហំ។ ឯត្ថាតិ កម្មក្ខន្ធកេ។ បុព្វេនាតិ
បុព្វេវុត្តន ចម្បយ្យក្ខន្ធកេន។ អបវន្តិ អបវេ វុត្តំ កម្មក្ខន្ធកំ។ សមេតីតិ សមំ
គប្បតិ។

តត្ថាតិ កម្មេសុ, តន្ត្រីនីយកម្មេតិ សម្ពន្ធា, អង្គេសុ វា,
ភណ្ឌានការកវសេនាតិ សម្ពន្ធា។ អថ ខោតិ តថា វុត្ថាបីតិ អត្ថោ។ ករោន្តេន

កម្មវាចាវាចកេនាតិ សម្ពុត្តោ។ ហិរិ ជលដោតកោ។ ភូតេន វត្ថុនាតិ តច្ឆេន
វត្ថុនា។ អញ្ញស្ស កម្មស្សាតិ តជ្ជនីយកម្មតោ អញ្ញស្ស កម្មស្ស។ កស្មា
ពាលស្ស អព្យត្ថស្ស អាបត្តិពហុលស្ស តជ្ជនីយកម្ម កាតព្វន្តិ យោជនា។
ឥធម្មីតិ តជ្ជនីយកម្មម្មី។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ កម្មេសុ។

នប្បជិប្បស្សម្ពេតព្វអដ្ឋាសកាទិកថា

៨. បន្ទលោមាតិ បតិវតមានលោមា។ ឯតន្តិ វត្ថំ។ នេត្តារន្តិ ឯត្ថ
អដ្ឋជ្ជកូរសំយោគេ បរស្ស តការស្ស ជកាវោ ហោតិ, តស្មា ទុតិយកូរេន
ចាហោ យុត្តោ។ យេនាតិ វត្ថេន។ និស្សារណាតិ និស្សារណាតោ។ ទស វា
ទិវសានិ, បញ្ច វា ទិវសានិ បូរេតព្វន្តិ យោជនា។ ហិរិ សច្ចំ។ ឯត្ថកេនាតិ
ឯតប្បមាលោន ទសបញ្ចទិវសេន។

២. និយស្សកម្មកថា

១១. អបិស្សុភិក្ខុ បកតាតិ ឯត្ថ និចាតានមនេកត្តត្ថា ឥធម អបិស្សុសន្នោ
និច្ចត្តោ ហោតិ។ បកតសន្នោ “កុក្កច្ចបកតា” តិអាទិសុ (ចារា. អដ្ឋ.
១. តតិយសង្កឹតិកថា; ចា. អដ្ឋ. ៤៣៨) អភិកវនត្ថោ, ឥធម បន ព្យាវដត្តោតិ
ទស្សេន្តោ អាហា “និច្ច ព្យាវដា ហោត្តិ” តិ។

៣. បញ្ចជនីយកម្មកថា

២៧. ឯត្ថាតិ អស្សជិបុនព្វសុកវត្ថុម្ហិ។ កាយិកោតិ ឯត្ថ កាយេន
កិឡតីតិ កាយិកោតិ វចនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “កាយកិឡា វុច្ចតី” តិ។
“ឯសេវ នយោ” តិ ឥមិនា វាចាយ កិឡតីតិ វាចសិកោ, កាយិកោ ច
វាចសិកោ ច កាយិកវាចសិកោតិ វចនត្ថំ អតិទិសតិ។ ឯត្ថ ច បដ្ឋិមវចនត្ថោ

សមាហារន្ទន្តោ, សមាហារន្ទន្តបិ កត្តចិ បុល្លិម្ពិមិច្ឆន្តិ សន្តិវិទូ
 “ធម្មវិនយោ”តិអាទីសុ (វិភ. អដ្ឋ. ៥០៩) វិយ។ កាយន្ទារបញ្ញត្តសិក្ខាបទំ
 វីតិក្កមតីតិ កាយិកោតិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “កាយន្ទារ
 បញ្ញត្តសិក្ខាបទំវីតិក្កមោ វុច្ឆតី”តិ។ កាយេន បញ្ញត្តសិក្ខាបទំវីតិក្កមេតីតិ
 កាយិកោតិ វចនត្ថោបិ យុជ្ជតេវ។ “ឧបហានំ វុច្ឆតី”តិ ឥមិនា ឧបហានំ
 ឧបយាតំ, តមេវ ឧបយាតិកន្តិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ “នាសន”ន្តិ ឥមិនា
 ហាននាតុយា ហីសនត្ថំ ទស្សតិ។ បដិក្ខត្តវេជ្ជកម្មាទិវសេន
 តេលបចនអវិជ្ជបចនាទីនិ កាយិកោ មិច្ឆាជីវោ នាមាតិ យោជនា។ ឥមិនា
 មិច្ឆាជីវស្ស សរូបំ ទស្សតិ។

៤. បដិសារណ៍យកម្មកថា

៣៣. សុំជម្រុះតុល្លា ឯវេទនា វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។ អនបលោកត្វាតិ ឯត្ថ
អបប្បញ្ញា លោកសង្គ្រា អាប្បជ្ឈនត្វាតិ អាហា “ន អាប្បជ្ឈត្វា” តិ។

៣២. កិន្តិ កិ នាម ខាធិនីយកោជនីយំ។ វោតិ តុម្ពេហិ។ គហបតីតិ
 អាលបនបទំ។ បេរាជំ អត្តាយាតិ សម្ពុន្នោ។ បដិយត្តន្តិ បដិយាទិតំ។ “ឯតំ
 អវោចា”តិ ឥមិនា ឯតទវោចាតិ ឯត្ត និក្ខហិតានេសសន្ធិ ទស្សេតិ។ យទិទន្តិ
 សន្នោ “តិលសំគុឡិកា”តិ បទេន យោជិតត្តា ឥត្តិលិដ្ឋោតិ អាហ “យា
 អយ”ន្តិ។ តិលសក្ខលិកាតិ តិលេន សំសជ្ជា សក្ខលិកា។ “សា នត្តិ”តិ ឥមិនា
 ឧត្តរវាក្យេ យំសទ្ធស្ស បុព្វវាក្យេ តំសទ្ធាបេក្ខតំ ទស្សេតិ។ ឯកោ បុរិសោតិ
 សម្ពុន្នោ។ បុរិយោតិ បុរំ, បូរេន វា កយវិក្កយោ។ តេនាតិ ការណេន។ នន្តិ
 គហបតី។ បេរោតិ សុធម្មត្ថេរោ។ យនេវ កិញ្ចិតិ ឯត្ត កិញ្ចិ ឯវ យំ វចនន្តិ
 ទស្សេន្តោ អាហ “កិញ្ចិនេវ តិលសំគុឡិការវចន”ន្តិ។ ឥទន្តិ ឥមំ អត្ថំ។ សោតិ
 កុក្កដហោតកោ។ កាកវស្សិតន្តិ កាកស្ស វស្សិតំ, នេវ អកាសីតិ សម្ពុន្នោ។

តយាប័តិ បិសន្តោ កុក្កជ្ជោតកំ អបេក្ខតិ។ នេវ ភិក្ខុវចនំ វុត្ថំ, ន គិហិវចនំ
វុត្ថំ, ឥតិ ឥមមត្ថំ ទស្សេតិ យោជនា។

អធម្មកម្មាទិទ្ធានសកកថា

៣៨. បុរិមេហិ កម្មេហិ តិ សម្ពុត្តោ។ តត្ថាតិ អន្ត្តេសុ។ យថា
បរិសក្កិយមាណេ គិហិនោ លាភំ ន លភន្តិ យោជនា។ បរិបុព្វោ សក្កធាតុ
បរក្កមត្ថោតិ អាហា “បរក្កមន្តោ” តិ។ តត្ថាតិ អនត្ថាទីសុ។ អត្ថភក្កោតិ គិហិនំ
អត្ថស្ស ភក្កោ។ អវសនន្តិ គិហិនំ អវសនំ។ គិហិនន្តិ ឯត្ថ សាម្បត្តេ សាមិវចនន្តិ
អាហា “គិហិនំ សន្តិកេ” តិ។ យថា ករិយមាណេ សង្ខា ហោតិ, វេទន ករោតិ តិ
យោជនា។ ឯកម្ពេនាប័តិ បិសន្តោ សម្ពាវនត្ថោ, តតោ អធិកេហិ អន្តេហិ កា
នាម កថាតិ ទស្សេតិ។ ឯត្ថាតិ បដិសារណីយកម្មេ។ បដិមុខំ អត្ថនោ ទោសំ
សរាបេតព្ភំ អនេន វិនយកម្មេនាតិ បដិសារណីយំ, តមេវ កម្មំ
បដិសារណីយកម្មំ។

៥. អាបត្តិយា អទស្សនេ ឧក្ខេបនីយកម្មកថា

៤៦. សំសថាតិ ឯត្ថ សំសធាតុយា កថនត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា
“អាហេចថា” តិ។ តុម្ពេ សំសថ, កថថាតិ អត្ថោ។

៥០. ភណ្ឌានការកោ ហោតិ តិ អាទិ ការណ្ឌាបចារវសេន វុត្ថោតិ អាហា
“ភណ្ឌានាទិបច្ចយា” តិ អាទិ។ ភណ្ឌានការកាទិ ការណំ, តេន អាបន្នា អាបត្តិ
ជលំ, តស្សា អទស្សនេ ឧក្ខេបនីយកម្មំ កាតព្វន្តិ អធិប្បាយោ។ តស្សាតិ
អាបត្តិយា។

៥០. ឯត្ថាតិ ឧក្ខេបនីយកម្មេ។ តត្ថាតិ តេចត្តាលីសវត្ថុសុ។
អនុទ្ធីសេតញ្ញាតិ ឯត្ថ ជំសធាតុយា គត្យត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “ន
ចោទេតញ្ញា”តិ។ “រដោនុទ្ធីសតី”តិអាទីសុ (ពុ. វិ. ២.១០១) ហិ ជំសធាតុ គត្យត្ថ
វត្ថុតិ។ “នភិក្ខុ ភិក្ខុហិ”តិ ឯត្ថ សោយេវ ភិក្ខុ តេហេវ ភិក្ខុហិ អត្ថំ និវារន្តោ
អាហា “អញ្ញោ ភិក្ខុ អញ្ញោហិ ភិក្ខុហិ”តិ។ ន ភិហិទ្ធរដាតិ ឯត្ថ ភិហិទំ ជដោ
ភិហិទ្ធរដាតិ វុត្ថេ ឌីនាតវត្ថាជីនីតិ អាហា “ឌីនាតវត្ថាជី”តិអាទិ។ ន
តិត្ថិយាធិបទត្ថយន្តិ “ន តិត្ថិយា សេវិតញ្ញា, ភិក្ខុ សេវិតញ្ញា, ភិក្ខុសិក្ខាយ
សិក្ខិតញ្ញ”ន្តិ បទានំ តយំ។ “ន អបសាទេតញ្ញា”តិ ឥមិនា ន អាសាទេតញ្ញាតិ
ឯត្ថ អាបុព្វសទធាតុយា អបបុព្វសទធាតុយា សមាទការំ ទស្សេតិ។ “អន្តោ វា
ពហិ វាតិ” ឯត្ថ កស្ស អន្តោ វា ពហិ វាតិ អាហា “វិហារស្ស”តិ។ សេសំ
សព្វំវត្ថុន្តិ យោជនា។ ឥមិនាតិ អាបត្តិយា អទស្សនេ ឧក្ខេបនីយកម្មេន។

៦៥. តស្សាតិ អាបត្តិយា។ ឥនាតិ ចាបិកាយ ទិដ្ឋិយា អប្បជិនិស្សក្កេ កតេ
ឧក្ខេបនីយកម្មេ។ អាបត្តិអទស្សនាទីសុ ឧទ្ធវិទ្ធា ទិប័យតិ អបនីយតិ អនេន
វិនយកម្មេនាតិ ឧក្ខេបនីយំ, តមេវ កម្មំ ឧក្ខេបនីយកម្មំ។

ឥតិ កម្មក្ខន្ធកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

២. ចារិវាសិកក្ខន្ធកំ

១. ចារិវាសិកវត្ថុកថា

៧៥. ចារិវាសិកក្ខន្ធកេ ចារិវាសិកាតិ បទស្ស បរិវាសំ បរិវសន្តិតិ
ចារិវាសិកាតិ ទស្សន្តោ អាហា “បរិវាសំ បរិវសន្តា”តិ។ តត្ថាតិ “បរិវាសំ
បរិវសន្តា”តិ តទ្ធិតវាក្យេ។ តេស្វតិ ចតុត្ថិជេសុ បរិវាសេសុ។
តិត្ថិយបរិវាសោតិ តិត្ថិយានំ បរិវាសោ, តិត្ថិយានំ វា ទាតញ្ញោ បរិវាសោ,

តិគ្គិយេហិ វា បរិវសិតត្តោ បរិវាសោ តិគ្គិយបរិវាសោ។ អប្បជិច្ឆន្តបរិវាសោតិ
អប្បជិច្ឆន្តោ បរិវាសោ អប្បជិច្ឆន្តបរិវាសោ។ តត្ថាតិ អប្បជិច្ឆន្តបរិវាសោ។ យន្តិ
វចនំ។ អយំ បនាតិ អយំ បជិច្ឆន្តបរិវាសោ បន។ ឥធាតិ ចារិវាសិកក្ខន្ធកេ។
សេសាតិ អប្បជិច្ឆន្តបរិវាសតោ សេសា។ តយោតិ អប្បជិច្ឆន្តបរិវាសាធយោ
តយោ, ធាតត្ថាតិ សម្ពុត្តោ។ កស្ស ធាតត្ថាតិ អាហា “យេនា” តិអាធិ។ អាបន្នា
ចេវាតិ អាបន្និតត្ថា ចេវ។ តេស្វតិ តិវិជេសុ បរិវាសេសុ។ ឯតេ បនាតិ តយោ
បន។ ឥធាតិ ចារិវាសិកក្ខន្ធកេ។ តស្មាតិ យស្មា ឥធ អធិប្បតា, តស្មា។
ឯតេស្វតិ តិវិជេសុ បរិវាសេសុ។

បកតត្ថានំភិក្ខុនន្តិ ឯត្ថ អធិប្បតបកតត្ថេ ធស្សេន្តោ អាហា
“ឋេបេត្វា” តិអាធិ។ មូលាយបដិកស្សនាហោជីនម្បីតិ ឯត្ថ អាធិសន្តេន
មានត្តារហមានត្តចារិកអញ្ញាហោធយោ សន្តិស្តោតិ។ បិសន្តេន
បកតិបកតត្ថំ អបេក្ខតិ។ តេតិ បកតត្ថា។ យំ អភិវាទនាធិ ករោន្តិ
យោជនា។ សាធិយន្តិ ឯត្ថ សាធិយនំ នាម សម្បជិច្ឆន្តិ អាហា
“សម្បជិច្ឆន្តិ” តិ។ តត្ថាតិ អភិវាទនាធិសុ, និទ្ធារណេ ចេតំ ភុម្មវចនំ។
សាមីចិកម្មន្តិ ឯតំ អាភិសមាចារិកស្ស អធិវចនន្តិ យោជនា។ អភិវាទនាធិនីតិ
អភិវាទនបច្ចដ្ឋានអញ្ញាលិកម្មានិ។ ពីជនវាតនាធិនោតិ ពីជនិយា បហារិតេន
បវត្ថស្ស វាតស្ស ធានាធិនោ។ អាសនាភិហារន្តិ ឯត្ថ អភិហារណំ អភិហារោ,
អាសនស្ស អភិហារោ អាសនាភិហារោតិ វចនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “អាសនស្ស
អភិហារណ” តិ។ បញ្ញាបនម្បិ អភិហារិក្ខា បញ្ញាបិតត្ថា អភិហារោយេវ
នាមាតិ អាហា “បញ្ញាបនមេវ វា” តិ។ “ចាទដោវនឌុក” តិ ឥមិនា ចាទស្ស
ដោវនំ ឌុកំ ចាទោទកន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ “ចាទដ្ឋបនក” តិ ឥមិនា ចាទស្ស
ដ្ឋបនកំ បីបំ ចាទបីបន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ “ចាទយំសនំ វា” តិ ឥមិនា ចាទស្ស
យំសនំ កថលិកំ ចាទកថលិកន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ សន្តិវិហារិកានម្បិ

អភិវឌ្ឍន៍សម្បទាន្ត បិសដ្ឋាន អញ្ញោសំ សាទិយន្តស្ស កា នាម កថាតិ
នស្សេតិ។ តេតិ សន្តិហារិកា។ សន្តាបព្ពជិតាតិ សន្តាយ បព្ពជិតា។
កុលបុត្តាតិ ជាតិកុលបុត្តា, អាហារកុលបុត្តា ច។ ករោន្តិ, អាបុប្ផន្តិយេវាតិ
សម្បទាន្ត។ វារិតម្បិ អសាទិយនំ នាមាតិ អាហា “វារិតកាលតោ បដ្ឋាយ
អនាបត្តិ” តិ។ មិថុយថាវុឌ្ឍន្តិ ឯត្ថ មិថុសន្តោ អញ្ញមញ្ញបរិយាយោ, យថាសន្តោ
យំសន្តបរិយាយោ, វិច្ឆតោ ចាតិ អាហា “អញ្ញមញ្ញំ យោ យោ វុឌ្ឍោ” តិ។
អញ្ញមញ្ញញ្ចិ មិថតិ សន្តមំ ករោតិ តិ មិថុតិ វុច្ឆតិ។ តេន តេនាតិ ភិក្ខុនា,
“សាទិតុ” ត្ថិ បទេ ភាវកត្តា។ សាទិតុំ អនុជានាមីតិ សម្បទាន្ត។

“វុឌ្ឍបដិចាជិយា” តិ ឥមិនា វុឌ្ឍនំ បដិចាជិ យថាវុឌ្ឍន្តិ ចតុត្ថិអព្យយីការំ
នស្សេតិ។ បុរិមបទេ បន បឋមាអព្យយីការោ។ ចាឡិយាតិ បន្តិយា។ តត្ថោតិ
សន្សំនវកដ្ឋានេ ឯវ។ បវារណាយបីតិ បិសដ្ឋានេ ន កេវលំ ឧចាសថេយេវ, អថ
ខោ បវារណាយបីតិ នស្សេតិ។ សន្សំន ភាជិយមាន្តិ សម្បទាន្ត។

ឱណោជនន្តិ អវនុនតេ ឱណោជនំ។ អវបុញ្ញោ នុននាតុ នការស្ស ណាការំ,
នការស្ស ច ជការំ កត្វា ឱណោជនន្តិ វុច្ឆតិ។ នុននាតុ អបនយនត្ថោ, តេន
វុត្តំ “វិស្សជ្ជនំ វុច្ឆតិ” តិ។ ឧទ្ទេសកត្តាជិនីតិ អាទិសន្តេន សលាកកត្តាជិនិ
សន្តណ្តាតិ។ អស្សាតិ ចារិវាសិកស្ស។ តានីតិ ទ្វេ តីណិ ឧទ្ទេសកត្តាជិនិ។
ហេដ្ឋាតិ អត្ថនោ ហេដ្ឋា។ កាហេថាតិ នវកតវេ ភិក្ខុ កាហាបេថ។
ភត្តបច្ឆាសាតិ ភត្តមេវ បច្ឆាសា ភត្តបច្ឆាសា, បច្ឆាសាភត្តន្តិ អត្ថោ។
“វិស្សជ្ជេតព្ពានី” តិ ឥមិនា អវនុនតព្ពន្តិ ឱណោជនន្តិ អត្ថំ នស្សេតិ។ ឯវន្តិ
គហេត្វាវិស្សជ្ជមាទេតិ យោជនា។ តានីតិ ឧទ្ទេសកត្តាជិនិ។ យទិ បន ន
គណ្តាតីតិ សចេ សន្សំតោ វស្សត្ថេន ន គណ្តាតិ។ នវិស្សជ្ជេតីតិ សចេ
អញ្ញស្ស នវិស្សជ្ជេតិ។ ឱទិស្សាតិ ឱទិសិក្វា។ តស្សាតិ ចារិវាសិកស្ស។ ហីតិ

យស្មា។ សង្ឃនរកដ្ឋានេ និសិទ្ធស្ស តស្សាតិ យោជនា។ ភត្តគ្គតិ ភត្តស្ស
គហណដ្ឋានេ។ សោតិ ចារិវាសិកោ, មា កិលមិត្តាតិ សម្ពន្ធា។ ឥន្ទន្តិ
ឡិណោជនំ។ អស្សាតិ ចារិវាសិកស្ស, អនុញ្ញាតន្តិ សម្ពន្ធា។

អាគតាគតេហិ ភិក្ខុហិ តិ សម្ពន្ធា។ ចតុស្សលភត្តន្តិ ចតុមុខា សាលា
ចតុស្សលា ភោជនសាលា, តត្ថ បដិចាជិយា ទិន្នំ ភត្តំ ចតុស្សលភត្តំ។ ឯតន្តិ
ចតុស្សលភត្តំ។ ចាឡិយាតិ ភិក្ខុនំ ចាឡិយា។ ឌីសក្កិត្វាតិ ហេដ្ឋា សក្កិត្វា។
ហត្ថចាសេតិ ភត្តនាយកស្ស ហត្ថចាសេ។ សេនោតិ កុលលោ។
“អាវាមិកសមណុទ្ទេសេហី”តិ បទំ “អាហារាបេតុ”ន្តិ បទេ ការិតកម្មំ។
សយមេវាតិ ចារិវាសិកេន អណាណាត្ថោ ហុត្វា សយមេវ។ មហាបេឡ្យភត្តេប័តិ
មហាតិយំ បេឡ្យយំ បក្ខិបិត្វា ទិន្នេ ភត្តេបិ។ យត្ថ បនាតិ បរិវិសដ្ឋានេ បន។

៧៦. តត្រាយំ សម្មាវត្តនាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស អនិយមនិទ្ទេសការំ ទស្សន្តោ
អាហា “ឥនានិ យា អយំ សម្មាវត្តនាវុត្ថា”តិ។ សម្មាវត្តិតព្ពំ ឯតាយាតិ
សម្មាវត្តនា។ តត្ថាតិ សម្មាវត្តនាយំ។ ន ឧបសម្មាទេតព្ពន្ធិ ឯត្ថ អាចរិយេន
ហុត្វា កម្មវាចាសាវនម្មិ ឧបសម្មាទនមេវាតិ អាហា “អាចរិយេន ហុត្វាបិ
កម្មវាចា ន សាវេតព្ពា”តិ។ អញ្ញស្មី អសតីតិ អត្តនា អញ្ញស្មី កម្មវាចាវាចកេ
អសតិ។ ន និស្សយោ ធាតព្ពោតិ ឯត្ថ អាគន្ធកានមេវ និស្សយោ ន ធាតព្ពោ, ន
ទិន្ននិស្សយានម្បីតិ ទស្សន្តោ អាហា “អាគន្ធកានំ និស្សយោ ន
ធាតព្ពោ”តិអាទិ, យេហិបិ ភិក្ខុហិ គហិតោតិ សម្ពន្ធា។

អញ្ញោ សាមណោរោតិ បកតត្ថកាលេ ឧបជ្ឈំ ទត្វា គហិតសាមណោរេហិ
អញ្ញោ សាមណោរោ។ អាធិបច្ឆដ្ឋានភូតាតិ សព្ពសម្មតីនំ អធិបតិការស្ស
ហ៊ានភូតា។ បដិពលស្សាតិ ភិក្ខុនិយោ ឡិវទិតុំ បដិពលស្ស។ ឥមិណា
លទ្ធសម្មតិកេន អាណាត្ថោ អលទ្ធសម្មតិកោបិ គរុធម្មេហិ វា អញ្ញេហិ វា

ភិក្ខុនិយោ ឱវេទិតុំ លភតីតិ ទស្សេតិ។ អាគតា ភិក្ខុនិយោ វត្តព្ភាតិ សម្ពុទ្ធោ។
វោតិ តុម្ហាកំ។ សោតិ ភិក្ខុ។ វោតិ តុម្ហាកំ, ទស្សេតីតិ សម្ពុទ្ធោ។

សុក្កវិស្សជ្ជិយាតិ សុក្កវិស្សជ្ជិអាបត្តិការណា។
កាយសំសគ្គាទិករុកាបត្តិ នាបដ្ឋិតព្ភាតិ យោជនា។ អាបត្តិកូន្ធរសេន
អាបត្តិវត្ថុនំ ចាបិជ្ជការវញ្ញា ចាបិជ្ជតរការវញ្ញាវិត្តារេន្តោ អាហា “សត្តសុ
ហី”តិអាទិ។ ចាបិជ្ជតរាតិ ទុក្ខាសីតាបត្តិតោ ទុក្ខជាបត្តិ ចាបិជ្ជតរា។ តាសន្និ
សត្តន្នំ អាបត្តិនំ។ បុរិមនយេនេវាតិ បុរិមានំ អាបត្តិនំ នយេនេវ។ ភេនោតិ វត្ថុនំ
វិសេសោ។ ឯវំ អាបត្តិកូន្ធរសេន អាបត្តិវត្ថុនំ ចាបិជ្ជចាបិជ្ជតរការំ ទស្សេត្វា
ឥនានិ សិក្ខាបទរសេន តេសំ តំ ទស្សេន្តោ អាហា “បណ្ណាត្តិវដ្ឋសិក្ខាបទេ
បនា”តិអាទិ។ ឧភយម្បីតិ វត្ថុអាបត្តិសម្ពាតំ ឧភយម្បី។

កម្មន្តិ ឯត្ថ ការណាភូតស្ស កម្មស្ស នាមំ ការិយភូតាយំ កម្មវាចាយំ
ឧបចាររសេន ការិយភូតា កម្មវាចា កម្មន្តិ វុច្ចតីតិ អាហា “បរិវាសកម្មវាចា
វុច្ចតី”តិ។ កម្មស្មី សតិ, កម្មេន វា វចិតព្ភាតិ កម្មវាចាតិ វចនត្ថោ កាតព្វោ។
កសិកម្មន្តិ កសិសម្ពាតំ កម្មំ។ គោរក្ខកម្មន្តិ គោរក្ខសម្ពាតំ កម្មំ។ “កម្មំ
កត”ន្តិ ឥមិនា កម្មំ ករោន្តីតិ កម្មិកាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ តេតិ កម្មិកា ភិក្ខុ,
ន គរហិតព្ភាតិ សម្ពុទ្ធោ។

វចិតព្ភំ អនេន ទោសេនាតិ វចនីយំ, សិវិដ្ឋតិ វចនីយំ អស្សាតិ សវចនីយំ,
តំ ន កាតព្វន្តិ អត្ថោ។ តមេវត្ថុវិត្តារេន្តោ អាហា “បលិពោធត្ថាយ ហី”តិអាទិ។
យាវ ន តំ អធិករណំ វ្យាបសន្តំ ហោតិ, តាវ ឥមម្ហា អាវាសា ឯកបទម្បី មា
បក្កាមីតិ យោជនា។ តេតិ តុយ្ហំ។

អនុវាទោតិ ឯត្ថ អនុសាសនវសេន អញ្ញោ វទតីតិ អនុវាទោតិ វុត្ថ
ជេដ្ឋកដ្ឋានន្តិ អាហា “វិហារេ ជេដ្ឋកដ្ឋានំ ន កាតត្ថ”ន្តិ។ ជេដ្ឋកដ្ឋានំ សរូបេន
ទស្សន្តោ អាហា “ចាតិមេក្កុទ្ទេសកេន វា”តិអាទិ។ មេតិ មយ្ហំ។ តន្តិ តវំ។ ន
ចោទេតព្ពោតិ ឯត្ថ កេន ន ចោទេតព្ពោតិ អាហា “វត្ថុនា វា អាបត្តិយា វា”តិ។ ន
សារេតព្ពោតិ ន សរាបេតព្ពោ។ ន ភិក្ខុហិ សម្មយោជេតព្ពន្តិ ឯត្ថ ភិក្ខុហិ
អត្ថនា កលហវសេន ន សម្មយោជេតព្ពន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “អញ្ញមញ្ញំ
យោជេត្វា កលហោ ន កាវេតព្ពោ”តិ។

សង្ឃត្ថេវេន ហុត្វាតិ សង្ឃត្ថេវេន ហោន្តេនបីតិ អត្ថោ។ បុរតោ អគន្ធព្ពេ
សមាទេ កី បច្ឆតោ គន្ធព្ពន្តិ អាហា “ឆ្វាទសហត្ថ”ន្តិអាទិ។ អាសនបរិយន្តោតិ
អាសនមេវ បរិយន្តោ លាមកោតិ អាសនបរិយន្តោ, តទត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
“សង្ឃនវកាសនំ វុច្ឆតី”តិ។ ស្វាស្សាតិ សោ អស្ស។ សោតិ អាសនបរិយន្តោ។
អស្សាតិ ចារិវាសិកស្ស។ តត្ថាតិ អាសនបរិយន្តោ។ អយន្តិ ចារិវាសិកោ, ន
លភតីតិ សម្ពន្ធោ។ គហិតាវសេសាតិ គហិតាហិ សេយ្យហិ អវសេសា។
មង្គលគូបភវិតាតិ មង្គលានំ គូបេហិ បូរិតា។ អស្សាតិ ចារិវាសិកស្ស។ រដេហិ
ហតា នាសិតា ភូមិ ឯត្ថាតិ រដោហតភូមិ។ ជតុកម្មសិកភវិតាតិ ជតូហិ ច
មូសិកាហិ ច បូរិតា។ បណ្ណាសាលាតិ បណ្ណាហិ នាទិតា សាលា។ អស្សាតិ
ចារិវាសិកស្ស។ សព្ពេហិ អាវាសាតិ យោជនា។ ឯតេហិតិ បកតត្ថេហិ។ តេស្វតិ
អាវាសេសុ។ យន្តិ អាវាសំ។ បច្ឆយន្តិ វស្សាវាសិកលាភំ។ ឯកបស្សេតិ ភិក្ខុនំ
ចាឡិយំ អដ្ឋត្វា ឯកស្មី បស្សេ។

អស្សាតិ ចារិវាសិកស្ស, ទេន្តិតិ សម្ពន្ធោ។ សោ ឯវាតិ អាសនាទិបរិយន្តោ
ឯវ។ ញាតិបវរិតដ្ឋានេ និមន្តិតេនាតិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ តំ កុលំ។ សំវិធាយាតិ
សំវិទហិត្វា។ អស្សាតិ កុលស្ស, ភវេយ្យ វា។

ហាយមាណេនាតិ លង្គមាណេន។ យេនាបីតិ ចារិវាសិកេនបិ។ សមាទិន្នន្តិ
អារញ្ញិកធុតុផ្ដុំសមាទិន្នំ។ តថាតិ យថា អារញ្ញិកផ្ដុំ ន សមាទាតត្ថំ, តថា។
បិណ្ឌាចាតិកធុតុផ្ដុំម្យីតិ បិសន្នោ អារញ្ញិកផ្ដុំ អបេក្ខតិ។ យោ បនាតិ
ចារិវាសិកោ បទ។

អនាហេចន្តស្ស មេតិ យោជនា។ អនាហេចន្តេ សតីតិ វា យោជនា។ “ឥមិនា
ការណេនា”តិ ឥមិនា តប្បច្ចយាតិ ឯត្ថ បច្ចយសន្នោ ការណេត្ថោ,
និស្សក្កវចនញ្ច ការណេត្ថោ ហោតីតិ ធស្សេតិ។ សោ វត្ថុច្នេនោ វេ បច្ចយោ
តប្បច្ចយោតិ វចនេត្ថោ កាតត្ថោ។ “សាមណេវេហី”តិ បទំ “បចាបេត្វា”តិ បទេ
ការិតកម្មំ។ ឯត្ថាបិ បកតិយា និហារបេត្វាបិ វិហារេ បចាបេត្វាបិ ភុញ្ញន្តស្ស
បដិសេដោ នត្ថិ។ កស្មា? “តប្បច្ចយា”តិ វុត្ថត្ថោ។ គាមេតិ មហាគាមេ,
សត្តកាលំ អនេកសតេហិ ភិក្ខុហិ អវិវិត្តេ គាមេតិ អត្ថោ។ គាមកាវាសន្តិ
គាមោយេវ ខុទ្ទកដ្ឋេន គាមកោ, តស្មី ការិតោ អាវាសោ គាមកាវាសោ, តំ។

គតេន អាគន្ធកចារិវាសិកេនាតិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ កិស្មិត្វា វិហារេ, សព្វេ
ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី បិតជ្ជានេ។ ន ឯកច្ឆេ បស្សតិ,
អបស្សិតត្ថា នាហេចតិ, វត្ថុច្នេនោ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។

ឯកស្ស វា ពហុនំ វា អាគន្ធកានន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ “អាគន្ធកស្ស
អាហេចតត្ថ”ន្តិ បទេ។ វុត្ថនយេនេវាតិ “អាគន្ធកេន អាហេចតត្ថ”ន្តិ បទេ
វុត្ថនយេនេវ។ តំ វុត្ថនយេមាវិករោត្តោ អាហា “សចេ”តិអាទិ។ តេសម្បីតិ
អាគន្ធកានម្យី។ តស្សាតិ ចារិវាសិកស្ស។ អជានន្តស្សេវាតិ អនាទេវ ចេតំ
សាមិវចនំ។ អយញ្ច បនាតិ ចារិវាសិកោ ច។ គតកាលេតិ អាគន្ធកានំ
គតកាលេ។ យេបីតិ អាគន្ធកាបិ។ ឌីក្កមិទ្វាតិ ឌីសិទ្វា, បរិសិទ្វាតិ អត្ថោ។
អយញ្ចាតិ ចារិវាសិកោ ច, ជានាតីតិ សម្ពន្ធោ។ នេសន្តិ អាគន្ធកានំ។ យោបីតិ

អាគន្ធកោបិ។ អស្សតិ ចារិវាសិកស្ស។ អញ្ញាតត្ថាតិ អាគតការស្ស
អជានិតត្ថា។ “អញ្ញាន”ន្តិ បទំ “ករោតិ”តិ បទេ កម្មំ, “ហោតិ”តិ បទេ កត្តា។
អធិការត្ថិយោតិ អាបត្តិបដិច្ចន្ទរត្ថិតោ អធិការត្ថិយោ។ អយន្តិ
ចារិវាសិកវត្ថុបដិបទា។ អបណ្ណកបដិបទាតិ អវិរទ្ធបដិបទា,
ឯកំសបដិបទាតិ អត្ថោ។

កច្ចន្តម្បិ ភិក្ខុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ សាវេតុន្តិ សុណាបេតុ។ វិសយាវិសយេនាតិ
អាហេចេតុំ ទេសាទេសេន។ ករិកតិស្សត្ថោ អាហាតិ សម្ពុទ្ធោ។

“ឧចាសថទិវសេ”តិ ឥមិនា ឧចាសថេតិ ឯត្ថ ឧចាសថសទ្ធស្ស
ចាតិមោក្ខុទ្ធសាទយោ អត្ថេ និវត្តេតិ។ បវារណាយបីតិ បវារណាទិវសេបិ។
កន្តុន្តិ ភិក្ខុស្ស បីតជ្ឈានំ កន្តុំ។ ទូតេនាបីតិ ឯត្ថ អនធិប្បតទ្ធតំ បដិក្ខិបីត្វា
អធិប្បតទ្ធតំ ទស្សេតុំ វុត្ថំ “អនុបសម្បន្នំ...បេ... អាហេចាបេតព្ភ”ន្តិ។

សុញ្ញវិហារោតិ ភិក្ខុហិ វិវិត្តវិហារោ។ យត្ថាតិ យស្មី អាវាសេ។ ហីតិ សច្ចំ,
យស្មា វា។ តត្ថាតិ សុញ្ញវិហារេ។ ទសវិជន្តរាយេ សតិ បទេ កន្តព្ភមេវាតិ
យោជនា។ នាធាសំវាសកេហីតិ កម្មនាធាសំវាសកលទ្ធិនាធាសំវាសកេហិ។

៨០. អាវាសាទីនំ សរូបំ ទស្សេន្តោ អាហា “អាវាសោ នាមា”តិអាទិ។
តតិយបទេនាតិ “អាវាសេ វា អនាវាសេ វា”តិ តតិយបទេន។ ឯតេស្វតិ
អាវាសាទីសុ។ ធននតោតិ ធននកោដិតោ។ អន្តោអាវាសេតិ ភិក្ខុបរិច្ឆិទ្ធ
អន្តោអាវាសេ។ អវិសេសេនាតិ “ឧក្ខិត្តកោ”តិ វា “ចារិវាសិកោ”តិ វា វិសេសំ
អកត្វា សាមញ្ញេន។ ឧទកចាតេនាតិ ធននតោ ឧទកំ បតតិ ឯត្ថាតិ
ឧទកចាតោ, តេន។ បញ្ចវណ្ណាច្ឆននពទ្ធជ្ឈានេស្វតិ បញ្ចបមាលោន ធននេន
ពទ្ធជ្ឈានេសុ ឯតេសុ អាវាសេស្វតិ សម្ពុទ្ធោ។ ចារិវាសិកស្ស ច ឧក្ខិត្តកស្ស ច

បកតត្ថេន សន្ធិវារិតន្តិយោជនា។ ឆានុបចារេបីតិ បិសន្នេន ឯកុបចារេ បន
កាឆាម កថាតិ ធស្សេតិ។ ឯត្ថាតិ ឯកច្ឆន្ទេ អាវាសាធិកេ, សចេ និងបដ្ឋតិ
សម្ពុទ្ធា។ តស្មិន្ទិ សដ្ឋិវស្សេបិ ចារិវាសិកេ។

វុជ្ជាតត្ថំ, និមន្តេតព្ពោតិ ឯត្ថ កី អត្ថនោ វុឡ្យតរំ បកតត្ថំ ទិស្វា វុជ្ជាតត្ថំ,
និមន្តេតព្ពោតិ អាហា “តទហុបសម្មន្ទម្បី” តិអាធិ។ ឌីពុទ្ធន្ទិ បលិពុទ្ធា។
ឯកាសនេតិ ឯត្ថ ឯកសន្នោ សមាធបរិយាយោតិ អាហា
“សមាធរស្សិកាសនេ” តិ, សមាធរស្សិកានំ អាសនេតិ អត្ថោ។ ធមាយំ
និសិន្នេតិ ឯត្ថ ធមាសន្នោ ភូមិបរិយាយោតិ អាហា “ភូមិយំ និសិន្នេ” តិ។
ឥតរោតិ ចារិវាសិកេន។ សហាយេន សន្ធិ ចង្គមតិ វិយាតិ យោជនា។ “ឯកស្មី
ចង្គមេ” តិ ឥមិនា ឯកចង្គមសទ្ធស្ស តុល្យាធិករណសមាសវាក្យំ ធស្សេតិ។

ធមាយំ ចង្គមន្ទន្ទិ ឯត្ថ ភុម្មតេ ឧបយោគវចនន្ទិ អាហា “ធមាយំ ចង្គមន្ទេ” តិ។
អយំ បនាតិ វក្ខមាធា បន។ ឯត្ថាតិ “ធមាយំ ចង្គមន្ទេ” តិ ចាបេ។ ចង្គមន្ទេតិ
បកតត្ថេ ចង្គមន្ទេ។ ន ចង្គមិតព្ពន្ទិ ចារិវាសិកេន ន ចង្គមិតព្ពំ។ កោ បន វាធា
ឥដ្ឋកាចយសម្មន្ទេ វេទិកាបរិក្ខិតេ ឥតិ អត្ថោតិ យោជនា។
បព្ពតន្តវនន្តវគុម្ពន្តវេស្វតិ បព្ពតមជ្ឈវនមជ្ឈវគុម្ពមជ្ឈេសុ,
បព្ពតវិវវនវិវគុម្ពវិវវេសុ វា។ ឧបចារន្ទិ ទ្វាធសហត្ថំ ឧបចារំ។

៨២. ឥតរោតិ នវកោ។ អស្សាតិ នវកស្ស។ ន វត្ថុភេទេ ទុក្ខជន្ទិ អញ្ញាតត្ថា
ន វត្ថុភេទេ ទុក្ខជំ។ ឯសេវ នយោ សព្ពត្ថ។ អបច្ឆាប្បិមន្ទិ អបច្ឆា អប្បិមំ,
ឯកបហារោតិ អត្ថោ។ សមវស្សា ទ្វេ ចារិវាសិកាតិ យោជនា។ ទ្វិន្ទំ
ចារិវាសិកានំ ឯកតោ វសននោសំ ធស្សេត្តោ អាហា “សចេ ហិ ទ្វេ” តិអាធិ។
នេសន្ទិ ទ្វិន្ទំ ចារិវាសិកានំ។ ឯត្ថាតិ ចារិវាសិកាធិសុ បញ្ចសុ ភិក្ខុសុ។
មូលាយបដិកស្សនាវហាធយោ ចត្តារោតិ យោជនា។

បរិវាសធានាជីវិត អាទិសធូន មូលាយបដិកស្សនមានត្តធានអញ្ញាធានិ
សន្តិល្អាតិ។ ឯតេស្វេរាតិ បរិវាសធានាជីវិត ឯវ។ អយន្តិ ចារិវាសិកោ។

៨៣. “អថ ខោ អាយស្មា ឧចាលី” តិអាទិវចនស្ស អនុសន្និ ធស្សេន្តោ អាហា
“ឥមំ បធា” តិអាទិ។ រហោគតស្ស ឧចាលីត្ថេរស្សាតិ យោជនា។ អថ វា អនាធរេ
សាមិវចនំ កត្វា ឧចាលីត្ថេរស្ស រហោគតស្សាតិ យោជនា កាតញ្ញា។ ឯត្ថាតិ
ចារិវាសិកវត្ថេ។ សោតិ ឧចាលីត្ថេរេ។ អស្សាតិ ឧចាលីត្ថេរស្ស។ តត្ថាតិ តិសុ
វត្ថិច្ឆេនេសុ។ យាយន្តិ យោ អយំ, ឯកតោ វាសោតិ សម្ពន្ធោ។ សោ វាសោ
សហវាសោ នាមាតិ យោជនា។ វិប្បវាសោតិ ឯត្ថ បកតត្ថេន វិប្បយុត្តោ ហុត្វា
វាសោតិ ធស្សេន្តោ អាហា “ឯកកស្សេវ វាសោ” តិ។ អាគន្ធកាជីនន្តិ អាទិសធូន
អាវាសិកា គហេតញ្ញា។

៨៤. តត្ថ តត្ថាតិ តំ តំ ហំនំ។ ធូសុ បទេស្វតិ ធូសុ វាក្យសម្ពាតេសុ បទេសុ។
ឯកេនេកេនបីតិ ឯកេន ឯកេន វាក្យបទេនបី។ បរិវសិយិត្ថាតិ បរិវុត្តោ,
បរិវុត្តោ បរិវាសោ ឯតស្សាតិ បរិវុត្តបរិវាសោ, តស្ស។ ហិតិ សច្ចំ។ ឯសាតិ
ឯសោ ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធោ។ សុទ្ធន្តេតិ សុទ្ធកោជ្ជាសេ។ ទុក្ខស្សាតិ វដ្តទុក្ខស្ស។
អន្តន្តិ អវសានំ, វិនាសំ វា។

២. មូលាយបដិកស្សនាវហាវត្ថកថា

៨៥. នវកតវំ មូលាយបដិកស្សនាវហំ ឋបេត្វាតិ យោជនា។ ឥមេសំ បញ្ចន្តំ
បកតត្ថា ឯវាតិ សម្ពន្ធោ។ នេសន្តិ
មូលាយបដិកស្សនាវហាមានត្តាវហាមានត្តចារិកអញ្ញាវហានំ ចតុន្តំ,
មូលាយបដិកស្សនាវហាទិលក្ខណន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ

មូលាយបដិកស្សនាវហស្ស វត្ថុ។ ឥតោតិ មូលាយបដិកស្សនាវហស្ស
វត្ថុតោ។

៨៧. យថេវ ចារិវាសិកោ គណបូរកោ ន ហោតិ, ឯវំ ឯតេបិ ន ហោន្តីតិ
យោជនា។

២. មានត្ថាចារិកវត្ថុកថា

៩២. ឡនេ គណេតិ ឯត្ថ គណោ នាម គណោភោជនសិក្ខាបទេ (ចា.ចិ. ២១៧
អាធមយោ) វិយ ហោតីតិ អាហា “ចត្តារោ វា អតិវេកា វា” តិ។ សព្ពត្ថាតិ
ចារិវាសិកក្ខន្ធកេ។

ឥតិ ចារិវាសិកក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

៣. សមុច្ចយក្ខន្ធកំ

១. សុក្កវិស្សជ្ជកថា

សមុច្ចយក្ខន្ធកេ តត្ថាតិ ចតុត្ថិជេសុ មានត្ថេសុ។ យំ មានត្ថំ ទិយ្យតិ, ឥទំ
អប្បជិច្ឆន្នមានត្ថំ នាមាតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ អនន្តរវាក្យេសុបិ។
បដិច្ឆន្នាយ អាបត្តិយាតិ ហេតុត្ថេ ករណាវចនំ, ការណេត្ថេ និស្សក្កវចនំ វា។
អទូមាសន្តិ បន្ទរសទិវសកាលំ។ ឱធាយាតិ សម្មហំ កត្វា។ “ឯកតោ កត្វា” តិ
ឥមិនា “ឱធាយា” តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ តេស្វតិ ចតុត្ថិជេសុ មានត្ថេសុ។
ឥទន្តិ មានត្ថំ។ អប្បជិច្ឆន្នាយ... បេ... វចនតោតិ ញាបកហេតុ។ ឯតេន
អប្បជិច្ឆន្នាយ អាបត្តិយា នាតព្វំ មានត្ថំ អប្បជិច្ឆន្នមានត្ថន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
តន្តិ អប្បជិច្ឆន្នមានត្ថំ។ ឥធាតិ ឥមិស្សំ ចាឡិយំ។ តតុត្ថវីតិ តតោ តីហិបិ
ឧត្តរិ។ នាធាវត្ថុនិ ឯតាសន្តិ នាធាវត្ថុកាយោ។ តាសន្តិ នាធាវត្ថុកានំ។

មាឡកសីមាយមេវាតិ សីមមាឡកេ ឯវ, សីមផ្កុលោ ឯវាតិ អត្ថោ។
តត្ថេវាតិ មាឡកសីមាយមេវ។

វេទយាមហន្តិ វេទយាមិ អហំ។ មម មានត្ថចរការំ សង្ឃំ ជាតាបេមីតិ
អត្ថោ។ វេទយតីតិ មន្តិ ជាតាបេតិ, ឥតិ មំ សង្ឃោ ធារេត្វតិ អធិប្បាយោ។
វុត្តនយេនេវាតិ ចារិវាសិកក្ខន្ធកេ វុត្តនយេនេវ។ និក្ខិបិតព្ពន្ធិ “មានត្ថំ
និក្ខិបាមិ, វុត្ថំ និក្ខិបាមី”តិ និក្ខិបិតព្ពំ។ មាឡកតោតិ សីមផ្កុលោតោ។ សោមីតិ
សហ គច្ឆន្តោបិ។ “មាឡកេ នារោចិត”ន្តិ ឥមិនាយស្ស មាឡកេ អារោចិតំ,
តស្ស អនារោចត្វាបិ និក្ខិបិតព្ពន្ធិ ទស្សេតិ។ អារោចន្តេន វុត្តព្ពន្ធិ សម្ពុទ្ធោ។

វិសភាកេហិ សហ វសន្តស្ស វុត្តស្ស ធុប្បវិតត្តា វុត្ថំ”សភាកាភិក្ខុ
វសន្តី”តិ។ ចត្វហិ, បញ្ចហិ វាតិ វាសន្តេន តតោ អតិរេកម្មិ សង្កណ្ឌាតិ។
បរិក្ខេបាបាជ្ជានតោតិ ជីវក្ខន្ធកេ (មហាវ. អដ្ឋ. ៣៧៩)
វុត្តបរិក្ខេបាបាជ្ជានតោ។ “ទ្វេ លេខុចាតេ អតិក្កមិត្វា”តិ ឥទំវិហារេ ភិក្ខុនំ
សង្ឃាយាទិសទ្ធសវន្ធពចារបហានត្ថំ វុត្ថំ។ សចេ សវន្ធពចារតោ ន មុច្ឆតិ,
តតោ អតិរេកម្មិ អតិក្កមិតព្ពំ។ ឱក្កម្មាតិ មគ្គបដិបន្នានំ ភិក្ខុនំ
វេទនសទ្ធសវន្ធពចារបហានត្ថំ ឱក្កមិត្វា។ “គុម្ភេន វា វតិយា វា”តិ
ទស្សន្ធពចារបហានត្ថំ វុត្ថំ។ ឥធ ឧបចារោ នាម យត្ថ វត្វា បស្សេតិ សុណាតិ,
សោយេវ ទេសោ។ អញ្ញោតិ ចត្វហិ បញ្ចហិ វា ភិក្ខុហិ អញ្ញោ។ ឯសាតិ ឯសោ
មានត្ថចារិកោ។

“ឆ្វាទសហត្ថំ ឧបចារំ ឱក្កមិត្វា”តិ ឥមិនា អនោក្កមិត្វា អជានន្តស្សេវ
គច្ឆតិ, នត្ថិ វត្ថុច្ឆេទោបីតិ ទស្សេតិ។ ឯត្ថ ទិដ្ឋចានំ សុតសទ្ធានំ
ឆ្វាទសហត្ថបចារតោ ពហិ វិភានម្មិ អារោចេតព្ពំ។ អធិដ្ឋាសុតានម្មិ អន្តោ
ឆ្វាទសហត្ថបចារគតានំ អារោចេតព្ពន្ធិ ទដ្ឋព្ពំ។ សតិ ករណីយេតិ ឥទំ គន្តស្ស

ការណែនាំស្បៀងផ្គត់ផ្គង់ រ៉ុត្តំ។ អសតិ ករណីយេបិ គន្ធី វដ្តតិ។ សោមីតិ ឯកោ
 ភិក្ខុបិ។ “តស្ស សន្តិកេ អាហារេចត្វា” តិ ឥមិនា អនាហេចនេ វត្ថុភេទទុក្ខជំ
 ហោតីតិ ទស្សេតិ។ ឯកស្ស សន្តិកេ អាហារេចត្វា និក្ខិបិយមានេ កី ឡនេ គណេ
 ចរណេនាសោ វា វិប្បវាសោ វា ន ហោតីតិ អាហា “អយញ្ញា” តិ អាទិ។ តត្ថ
 អយញ្ញាតិ មានត្ថចារិកោ បន។ យស្មា ការណា វសិ, តេន ការណេនាតិ
 យោជនា។ ភិក្ខុនញ្ច អត្ថិការំ សល្លក្ខេត្វាតិ បកតត្តាគតកាលេ តស្ស
 អនាហេចត្វា គច្ឆន្តិ, តស្មា ភិក្ខុនញ្ច ទ្វាទសហត្ថបចារេ អត្ថិការំ
 សល្លក្ខេត្វាតិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ច “គណស្ស អាហារេចត្វា” តិ ឥមិនា ឡនេ គណេ
 ចរណេនាសាការំ ទស្សេតិ។ “ភិក្ខុនញ្ច អត្ថិការំ សល្លក្ខេត្វា” តិ ឥមិនា
 វិប្បវាសនេនាសាការំ ទស្សេតិ។ យន្តិ បុព្វេ អនាហេចិតំ យំ ភិក្ខុំ។ អយន្តិ បឋមំ
 បស្សិតត្ថស្ស អាហារេចត្វា និក្ខិបនំ។ “និក្ខិត្តវត្ថុស្ស បរិហារោ” តិ ឥមិនា
 អនិក្ខិត្តវត្ថុ អន្តោឧបចារគតានំ សព្វេសំ អាហារេចតត្ថន្តិ ទស្សេតិ។

អយន្តិ មានត្ថចារិកោ, បិតោតិ សម្ពន្ធា។ តេនាមីតិ មានត្ថចារិកេនបិ,
 យាចិតត្ថន្តិ យោជនា។ សោតិ អនិក្ខិត្តវត្ថោ ភិក្ខុ។ តត្រាតិ “សោ អព្ពេតត្តោ” តិ
 វេចនេ។ អយំ អញ្ញានិវិធិ វុត្តោតិ យោជនា។ អយញ្ញាតិ អញ្ញានិវិធិ ច។ តាសន្តិ
 អាបត្តិនំ។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។ បដិច្ចន្ទមានត្ថំ បន ធាតព្ធុំ ហោតីតិ សម្ពន្ធា។
 “បដិច្ចន្ទាយា” តិ អាទិនា បដិច្ចន្ទាយ អាបត្តិយា ធាតព្ធុំ មានត្ថំ បដិច្ចន្ទមានត្ថន្តិ
 វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ នន្តិ បដិច្ចន្ទមានត្ថំ។

២. បរិវាសកថា

១០២. តស្សាតិ បដិច្ចន្ទមានត្ថស្ស។ សមោធានេត្វាតិ ឥធរេ បរិវាសកថាយំ
 សមោធានេត្វា។ ឥធរេ បរិវាសកថាយំ ទស្សយិស្សមាតិ យោជនា។
 ឥធរេសន្តោ ហិ បុព្វាបរាបេក្ខោ។

ឥឡូវ អធិប្បត្តិ បរិវាសំ វិត្តារេត្នា ទស្សន្តោ អាហា “អយំ ហី” តិអាទិ។ ឥឡូវ អធិប្បត្តោ បរិវាសោ នាម តិវិជោ ហោតីតិ យោជនា។ តត្ថាតិ តិវិជេសុ បរិវាសេសុ។ “យថាបដិច្ចន្ទាយ អាបត្តិយា” តិ វេចនំ វិត្តារេត្នោ អាហា “កស្សនិ ហី” តិអាទិ។ យថា ឧទាយិត្តេស្ស ឯកាហាបដិច្ចន្ទា អយំ អាបត្តិ ហោតិ, តថា កស្សនិ ឯកាហាបដិច្ចន្ទា អាបត្តិ ហោតីតិ យោជនា។ យថា ច បរតោ អាគតា ឧទាយិត្តេស្សេវ អាបត្តិ ហោតិ, តថា កស្សនិ ទិហាទិបដិច្ចន្ទា អាបត្តិ ហោតីតិ យោជនា។ ឥមីនា វុត្តនយានុសារេន បរតោបិ នយោ នេតព្ពោ។ តស្មាតិ យស្មា ឯកាហាទិបដិច្ចន្ទា ឯកាទិអាបត្តិ ហោតិ, តស្មា ជានិតព្ពោតិ យោជនា។

បដិច្ចន្ទការំ វិត្តារេត្នោ អាហា “អយំ ហី” តិអាទិ។ តត្ថាតិ “ឧសហាការេហី” តិ ចាបេ។ អាបត្តិឥតិ សញ្ញា ឯតស្សាតិ អាបត្តិសញ្ញា។ បហុ ចាតិ សមត្តោ ច។ បហុព្ពោ ហូធាតុ សមត្តត្ថេ ហោតិ។

តត្ថាតិ តស្សំ មាតិកាយំ។ យន្តិ អាបត្តិ។ សោបិ ចាតិ ភិក្ខុបិ ច។ តត្ថាតិ តស្សំ អាបត្តិយំ។ អយន្តិ ភិក្ខុ។ តត្ថាតិ អាបត្តិយំ។ អលន្តិបក្ខេ តិជ្ជតីតិ “សញ្ញា អាបត្តិ បរិគ្គហតី” តិ (បរិ. ៣៥៩) វុត្តបក្ខេ បិតត្ថា អលន្តិបក្ខេ តិជ្ជតីតិ។

បកតត្ថាតិ ឯត្ថ “ចារាជិកំ អនន្ទ្យាបន្នោ” តិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “តិវិជំ ឧក្ខេបនីយកម្មំ អកតោ” តិ។ ឯតន្តិ អប្បដិច្ចន្ទការំ, “អាបជ្ជតិ... បេ... កុសលេហិ ចិន្តិតា” តិ វេចនំ វា។

តាថាយ “សារសេស” ន្តិ ឥមីនា ចារាជិកំ និវត្តេតិ។ ករុកន្តិ ឯត្ថ សន្និទ្ធិសេសមេវ អធិប្បត្តិ ទស្សតិ។ អនាទិយន្តិ សិក្ខាបទេ អនាទិយំ។ វជ្ជន្តិ ទុក្ខជំ។ ឧក្ខិត្តកេន ករណាភូតេន។

យស្សាតិ ភិក្ខុស្ស, នត្ថិតិ សម្ពុទ្ធោ។ ភិក្ខុកជាតិកតាយាតិ
ភិក្ខុកសភាវតាយ។ បព្ពតវិហារេ វសន្តស្ស យស្ស ភិក្ខុនោតិ យោជនា។
បព្ពតវិហារេតិ បព្ពតស្ស តលេ, អន្តរេ វា ការិតេ វិហារេ។ ឯតស្មិន្ទិ
ឯតាធិសេ។ អន្តរាយេ សតិយេវាតិ យោជនា។ តស្ស អច្ឆន្ទាវ ហោតីតិ
យោជនា។ អនន្តរាយិកសញ្ញាយ ធានយតោ អច្ឆន្ទាវាតិ
អនន្តរាយិកសញ្ញាយ ធានេន្តស្សបិ ឯកន្តេន អន្តរាយិកត្តា អច្ឆន្ទាវាតិ
អធិប្បាយោ។

អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ ហនុកវាតោតិ ហនុកស្ស គេលញ្ញករោ វាតោ។
វិជ្ជតីតិ ហនុកំ វិជ្ជតិ។ ឥមិនាតិ ភិក្ខុនា។ បហុសញ្ញោ ធានិតាបិ ឯកន្តេន
អបហុត្តា អច្ឆាទិតាវ ហោតិ។

ធានេតុកាមោ ចាតិ ឯត្ថ ឥទំ ចតុក្កំ វេទិតព្ពំ ធានេតុកាមោ ធានេតិ,
ធានេតុកាមោ នច្ឆាទេតិ, អច្ឆាទេតុកាមោ ធានេតិ, នច្ឆាទេតុកាមោ
នច្ឆាទេតីតិ។ តត្ថ បឋមបទំ សន្ធាយ វុត្តំ “ឥទំ ឧត្តានត្ថមេវា”តិ។ ឯវំ
សេសាសុបិ មាតិកាសុ ចតុក្កំ វេទិតព្ពំ។ ចតុសុ ចតុក្កេសុ បឋមបទេ ឯវំ ធម្មា
ហោតិ, ន សេសបទេសុ។ អនុត្តានត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “សចេ បនា”តិអាទិ។
បុរេភត្តេ វាតិ បុរេភត្តំ វា, ភត្តតោ, ភត្តស្ស វា បុរេតិ បុរេភត្តំ។
អព្យយីការវសមាសេ សត្តមីវិភត្តិយា អមិតិការិយស្ស អនិច្ចការវតោ វុត្តំ
“បុរេភត្តេ”តិ។ ឯសេវ នយោ “បច្ឆាភត្តេ”តិ ឯត្តាបិ។ ឧតិយបទស្ស អត្ថំ
ធស្សេត្វា តតិយបទស្ស អត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “យស្ស បនា”តិអាទិ។ អភិក្ខុកេ
ហានេ វសន្តស្ស យស្ស ភិក្ខុស្សាតិ យោជនា។ អាគមេន្តស្ស គច្ឆន្តស្សាតិ
អនាទរេ ចេតានិ សាមិវចនានិ។

ចតុត្ថបទស្ស អត្ថំ ធស្សន្តោ អាហា “យោ បនា” តិអាទិ។ តត្ថ យោ បនាតិ
ភិក្ខុ បន, អាវិ ករោតីតិ សម្ពុត្តោ។ សភាគន្តិ អវេរី។ អយន្តិ ភិក្ខុ។ ឧបជ្ឈាយោ
ឥតិ វា អាចរិយោ ឥតិ វាតិ យោជនា។ លជ្ឈាយាតិ លជ្ឈនិមិត្តំ, លជ្ឈការណា,
លជ្ឈហេតុ វា។ ហិរិ សច្ចំ, យស្មា វា, ឥធាតិ អាបត្តិអាហារេចនជ្ជានេ។
អវេរិសភាគស្សតិ អវេរី ហុត្វា សភាគស្ស។

បកាសេតុកាមោតិ អញ្ញេសំ បកាសេតុកាមោ។ ឧបជ្ឈាយស្សបីតិ
បិសន្នេន អញ្ញស្ស សន្តិកេ កា នាម កថាតិ ធស្សតិ។ តត្ថាតិ
អាបត្តិអាហារេចនជ្ជានេ។ សភាគសង្ឃាធិសេសន្តិ វត្ថុសភាគសង្ឃាធិសេសំ។
សុទ្ធស្សតិ វត្ថុសភាគសង្ឃាធិសេសតោ សុទ្ធស្ស។ អាវិករណាការំ ធស្សន្តោ
អាហា “អាវិករោត្តោ ចា” តិអាទិ។ ឥតិ ឥមាធិតិអាទិ និគមនំ។

តតោតិ ជាតិតព្ភតោ, បរន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឯកាហាបដិច្ចន្ទាតិ ឯកាហោន
បដិច្ចន្ទា។ យាវ ចុទ្ធស ធិវសាធិ, តាវ ធិវសវសេន យោជនា កាតព្ភាតិ
យោជនា។ បក្ខបដិច្ចន្ទន្តិ បក្ខេន បដិច្ចន្ទំ។ អតិវេកបក្ខបដិច្ចន្ទន្តិ បក្ខតោ
អតិវេកេន បដិច្ចន្ទំ។

សំវច្ឆបដិច្ចន្ទន្តិ សំវច្ឆេន បដិច្ចន្ទំ។ តតោ វាតិ អតិវេកសដ្ឋិសំវច្ឆ រតោ
វា។ ភិយ្យោបីតិ អតិវេកម្យិ។

តតោតិ តីហិ អាបត្តិហិ។ បរន្តិ អតិវេកំ។ គណនវសេនាតិ
អាបត្តិគណនវសេន។ វត្ថុកិត្តនវសេន វាតិ អាបត្តិនំ វត្ថុកិត្តនវសេន វា។
នាមមត្តវសេន វាតិ “សង្ឃាធិសេសាបត្តិយោ” តិ វំ នាមស្សេវ វសេន វា។ ឯត្ថ
ហិ មត្តសន្នោ អវជារណត្ថោ, តេន វត្ថុ និវត្តតិ។

តត្ថាតិ “នាមមត្តវសេនា”តិ បទេ។ សជាតិសាធារណាន្តិ សស្ស អត្តនោ
ជាតិ សជាតិ, តាយ សាធារណំ សជាតិសាធារណំ។ សព្ពេសំ, សព្ពេហិ វា
អាបត្តិហិ សាធារណំ សព្ពសាធារណំ។ តត្ថាតិ ធុរិយេសុ នាមេសុ។
សព្ពសាធារណានាមវសេនាបីតិ ឯត្ថ បិសន្នោ “អហំ ភន្តេ សម្ពហុលា
សង្ឃាទិសេសា អាបន្និ ឯកាហបជិច្ឆន្ទាយោ”តិ ឯវំ
សជាតិសាធារណានាមវសេនបិ “អហំ ភន្តេ សម្ពហុលា សង្ឃាទិសេសា
អាបត្តិយោ អាបន្និ ឯកាហបជិច្ឆន្ទាយោ”តិ ឯវំ ឧកយសាធារណាវសេនបិ វត្ថុ
វដ្តតីតិ ធស្សេតិ។ ហីតិ សច្ចំ។ សព្ពម្បិ បរិវាសាទិកំ ឥទំ វិនយកម្មន្តិ យោជនា។
វសតិ អាបត្តិ ឯត្ថ តទាយត្ថវត្ថិតាយាតិ វត្ថុ។ កោ វុច្ឆតិ វចនំ វា ញាណំ វា, តំ
តាយតីតិ កោត្ថំ។

តត្ថាតិ វត្ថាទិសុ ចតុត្ថិយេសុ។ តត្ថាតិ តេសុ វចនេសុ។ សុក្កវិស្សដ្ឋិ
កាយសំសគ្គន្តិអាទិនា វចនេនាបីតិ ឯត្ថ អាទិសន្នេន ទុដ្ឋល្លាទិវចនាទិ
សង្គណ្ឌាតិ។ ឥធម្មនាតិ ឥមស្មី បន ហ្មនេ។ យោ យោតិ ទិស្សោ វា ដុស្សោ វា
អាបន្នោ ហោតិ។

ឯវំ អាហោចតត្ថន្តិ ឯវំ វត្ថុមាននយេន អាហោចតត្ថន្តិ យោជនា។ កី
អាហោចតត្ថំ? “អហំ ភន្តេ...បេ.... សង្ឃោ ជារេតុ” ឥតិ អាហោចតត្ថន្តិ យោជនា។

វេទយាមហាន្តិ វេទយាមិ អហំ។ មម ចារិវាសិកភារំ សង្ឃំ, សង្ឃស្ស វា
ជានាបេមីតិ អត្ថោ។ វេទយតីតិ មន្តិ វេទយតិ ឥតិ មំ។ ចារិវាសិកភារំ សង្ឃំ,
សង្ឃស្ស វា ជានាបេតីតិ មំ សង្ឃោ ជារេតុតិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ពហុសុ
អដ្ឋកថាចោត្ថកេសុ “តិណ្ណំ វា អតិវេកានំ វា អាហោចន្នេន អាយស្មន្តោ
ជារេន្ទ្រ”តិ ចាហេ អត្ថិ។ កេសុចិ អដ្ឋកថាចោត្ថកេសុ “តិណ្ណំ អាហោចន្នេន
អាយស្មន្តោ ជារេន្ទ្រ”តិ ឯត្ថកោយេវ ចាហេ អត្ថិ។ ហេដ្ឋា មានត្ថកថាយម្បិ

ឯវមេវ អត្ថិ។ តត្ថ “អតិរកាន”ន្តិ ឥមិនា តីហិ អតិរកានំ អាហេចន្តេន សង្ឃំ
អបេក្ខិត្វា សចេ ឯកវចនវសេន វត្ថុកាមា ហោតិ, “មំ សង្ឃោ ជារត្ថ”តិ
វត្ថុពុំ។ អថ សម្ពហុលេ ភិក្ខុ អបេក្ខិត្វា សចេ ពហុវចនវសេន វត្ថុកាមា
ហោតិ, យថា តិណ្ណំ, ឯវំ “មំ អាយស្មន្តោ ជារត្ថ”តិ វត្ថុពុំន្តិ ទស្សេតិ។ ឥទញ្ច
សទ្ធសត្ថវសេនេវ វុត្ថំ, ន វិនយកម្មវិបត្តិវសេនាតិ ទដ្ឋពុំ។

“វិហារេយេវ វត្ថិបរិគ្គហោ”តិ ឥមិនា អន្តោឧបចារសីមាយម្បិ
បរិវសិតព្ភការំ ទស្សេតិ។ ឧបចារសីមន្តិ បរិក្ខិត្តស្ស វិហារស្ស បរិក្ខេបំ,
អបរិក្ខិត្តស្ស បរិក្ខេបាហជ្ជានំ។ ឯសាតិ ចារិវាសិកោ ភិក្ខុ។ អស្សាតិ
អាគតស្ស ភិក្ខុនោ។

តតោតិ អាបត្តិបដិច្ចន្តិវសតោ។ កុក្កច្ឆវិនោទនត្ថាយាតិ
អាបត្តិបដិច្ចន្តិវសេន សមំ បរិវសិតពុំ នុខោ, ន នុខោតិ កុក្កច្ឆស្ស
វិនោទនត្ថាយ។ បរិវត្ថត្ថាតិ បរិវសិតត្ថា។ សោតិ បរិវត្ថោ ភិក្ខុ។ ឥទន្តិ
ធាតព្ភមានត្ថំ។ តន្តិ បដិច្ចន្តិមានត្ថំ។ ធាតុន្តិ ធវត្ថិយោ សមាហជាតិ ធាតុត្ថំ,
សមាហារេ ធិគុ។ “ធវត្ថ”ន្តិ វត្ថុពុំ សុខុច្ឆារណាត្ថំ ធការស្ស ធិយំ កត្វា ឯវំ វុត្ថំ,
អច្ចន្តសំយោគេ ចេតំ ឧបយោគវចនំ។

អប្បដិច្ចន្តាបត្តិ ធាតុំ វដ្តតីតិ សម្ពន្ធា។ ឥមិនា ហេជ្ជា វុត្ថំ បដិច្ចន្តិមានត្ថំ
ឥមស្មី បដិច្ចន្តិមានត្ថេ សមោធានេត្វាបិ ធាតុំ វដ្តតីតិ ទស្សេតិ។ ឯវំ សន្តេបិ
មូលមានត្ថំ បដិច្ច បដិច្ចន្តិមានត្ថន្តិ វុច្ឆតិ។ កថំ ធាតុំ វដ្តតីតិ យោជនា។

អស្សាតិ មានត្ថំ យាចន្តស្ស។ តទន្ធបន្តិ តស្ស យាចនស្ស អន្ធបំ។ សចេ
បដិច្ចន្តា ទ្វេតិ ឯត្ថ ទ្វេតិ និទស្សនមត្តំ តតោ អតិរកម្បិ គហោតព្ភត្ថា។
សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ ឯកពហូសុ។ តទន្ធបមេ វាតិ តស្ស មានត្ថធានស្ស

អនុបមេវ។ ឥធិ បណាតិ បដិច្ចន្ទមានត្ថេ បណ។ ឥតីតិអាទិ និកមនំ។ យំ មានត្ថំ
ទិយ្យតីតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ បដិច្ចន្ទមានត្ថេ។

អវសេសាតិ អប្បដិច្ចន្ទបរិវាសបដិច្ចន្ទបរិវាសេហិ អវសេសា។ តត្ថាតិ
អវសេសេសុ ធ្វិសុ បរិវាសេសុ។ អធម្មិកមានត្ថចារាវសានេ
អនុញ្ញាតបរិវាសាតិ សម្ពន្ធា។ កិស្សី វត្ថុស្សី អនុញ្ញាតោតិ អាហា “ឥមស្សី
វត្ថុស្សី”ន្តិ។ ឯសាតិ សុទ្ធន្តោ, ធាតព្ពោតិ សម្ពន្ធា។ ឯតន្តិ ជាធនាជាធនំ។

តត្ថាតិ ធ្វិសុ សុទ្ធន្តេសុ, ចូឡសុទ្ធន្តោតិ វុច្ចតីតិ សម្ពន្ធា។ យោតិ ភិក្ខុ,
វេទតីតិ សម្ពន្ធា។ អាហេចិតទិវសតោតិ អាបត្តិអាហេចិតទិវសតោ។

តន្តិ ចូឡសុទ្ធន្តំ, បរិវសន្តេន បរិវសិតតព្ពន្តិ សម្ពន្ធា។ អគ្គហេសីតិ បរិវាសំ
អគ្គហេសី។ អញ្ញន្តិ គហិតមាសតោ អញ្ញំ។ “បរិវាសធានកិច្ចំ នត្ថី”តិ ឥមិនា
បរិវាសគហណាកិច្ចម្យំ នត្ថីតិ ទស្សេតិ គណ្ណាន្តស្សេវ ធាតព្ពត្តា, ទេន្តស្សេវ
គហេតព្ពត្តា វា។ ឧទុម្ពិ អាហេហតីតិ បរិវាសគហណាកាលតោ អញ្ញម្យំ កាលំ
បរិវសិតព្ពត្តា ឧទុម្ពិ អាហេហតិ។ ហេជ្ជាបិ ឱរេហតីតិ
បរិវាសគហណាកាលតោ ឧទុម្ពិ កាលំ បរិវសិតព្ពត្តា ហេជ្ជាបិ ឱរេហតិ។
ឥទន្តិ អាហេហនោរេហនំ។ តស្សាតិ សុទ្ធន្តបរិវាសស្ស។ ឯកមេវ បដិច្ច ទ្វេ,
តិស្សេវ, សម្ពហុលា វា ភវន្តីតិ អាហា “ឯកំវិនា សម្ពហុលានំ អភាវតោ”តិ។

ឯវំ ចូឡសុទ្ធន្តំ ទស្សេត្វា មហាសុទ្ធន្តំ ទស្សេត្តោ អាហា “យោ បណា”តិអាទិ។
តន្តិ មហាសុទ្ធន្តំ។ យាវ យត្តកោ ឧបសម្បទទិវសោ ហោតិ, តាវ តត្ថកំ
កាលន្តិ យោជនា។ ឧទ្ធុ នារេហតីតិ ឧទ្ធុ អាហេហនកាលស្ស អភាវតោ ឧទ្ធុ ន
អាហេហតិ។ ឯត្ថាតិ សុទ្ធន្តបរិវាសេ។ អយំ សុទ្ធន្តបរិវាសោ នាមាតិ និកមនំ។

តត្ថាតិ តិវិជេសុ សមោធានបរិវាសេសុ។ “ឌីធុនិក្ខា សមោទហិក្ខា
នាតព្ពបរិវាសោ”តិ ឥមិនា ឌីធុនិក្ខា សមោធានេក្ខា នាតព្ពោ បរិវាសោ
ឌីធានសមោធានោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ, “បរិវាសោ”តិ ឥមិនា
តទ្ធិតណបច្ចយស្ស ស្សបំ ទស្សេតិ។ ឯត្ថ ច អវធុនិយតេ, អវធុនិតព្ពន្ធិ វា
ឌីធានំ, សំ ឯកតោ ឌីធម័យតេ សម្ម័ណ្ឌិយតេ, ឌីធម័យតិ សម្ម័ណ្ឌិយតីតិ វា
សមោធានន្តិ អវយវវចនត្ថោ កាតព្ពោ។ “មក្ខត្វា”តិ ឥមិនា ធុធាតុយា
បប្បោជនជំសនធាវនាទិ ទស្សេតិ។ សោតិ ឌីធានសមោធានោ, អាគតោតិ
សម្ពន្ធា។

ឯត្ថាតិ ឌីធានសមោធានេ។ យោតិ ភិក្ខុ, បដិច្ចាទេតីតិ សម្ពន្ធា។
បរិវេសន្តោ វា មានត្ថាវហោ វា មានត្ថំ ចរន្តោ វា អព្ពានាវហោ វា យោ ភិក្ខុតិ
យោជនា។ “បុរិមាយ អាបត្តិយា”តិ បទំ “សមា វា”តិ បទេ សហាទិយោគោ។
“ឧនតរា”តិ បទេ វិភត្តិអថាធានំ, អនុមេយ្យវិសយអថាធានំ វា។ “អទិវេស
កត្វា”តិ ឥមិនា ឌីធុនិក្ខាតិ ឯត្ថ ធុធាតុយា យថាវុត្តត្ថេយេវ ទស្សេតិ។
ឧនកបក្ខបដិច្ចន្ទាតិ បក្ខតោ ឧនកេន បដិច្ចន្ទា។ ឯតេនុចាយេនាតិ បក្ខ
វុត្តេន ឯតេន ឧចាយេន។

តត្ថាតិ មូលាបត្តិតោ អតិវេកបដិច្ចន្ទេ។ អាវិ កាវាបេត្វាតិ មូលាបត្តិតោ
អន្តរាបត្តិយា បដិច្ចន្ទការំ អាវិ កាវាបេត្វា។ ឯត្ថាតិ អាបត្តិបដិច្ចន្ទេ។ បមាណន្តិ
ការណំ។ យាតិ អាបត្តិ។ តត្ថាតិ មូលភាវេន កត្តព្ពាយំ មូលិអាបត្តិយំ។
ឥតវន្តិ មូលិភាវេន កត្តព្ពំ មូលាបត្តិ។ សមោធាយាតិ សមោទហិក្ខា។
បក្ខិបិក្ខាតិ អត្ថោ។

ឯកា វា យា អាបត្តិ សព្ពចិវបដិច្ចន្ទា ហោតីតិ យោជនា។
សព្ពចិវបដិច្ចន្ទាយោតិ សព្ពាសំ អាបត្តិនំ ចិវេន បដិច្ចន្ទាយោ។ តាសន្តិ

អាបត្តិនំ។ អគ្បជានិ បរិច្ឆេទនំ។ អគ្បសន្តោ ហេតុ បរិច្ឆេទត្តវាចកោ។
អភិជានេ (អភិជានប្បធិបិកាយំ ១០៤៨ គាថាយំ) វុត្តំ “អគ្បា មុល្យេ ច
បូជនេ” តិ។ ឯត្ថ “មុល្យេ ចា” តិ បទស្ស មូលបរិច្ឆេទតិ អត្តោ ទដ្ឋព្ពោ។ តមេវត្ថំ
ទស្សន្តោ អាហា “តាសំ វត្ថុបរិច្ឆេទវសេនា” តិ។ ឥមេហិ បទេហិ អគ្បន
វត្ថុបរិច្ឆេទន សមោធានេត្វា ធាតព្ពោ បរិវាសោ អគ្បសមោធានោតិ វចនត្ថំ
ទស្សតិ។ ឯត្ថ ច “សព្ពចិរបដិច្ចដ្ឋាយោ” តិ វុត្តត្ថា កិញ្ញាបិ កោដិអត្តវាចកោ
តតិយក្ខវេន ចាហោ យុត្តោវិយ ទិស្សតិ។ តថាបិ សោ ចាហោ ន គហេតព្ពោ។
កស្មា? ពហូសុ ចាឡិចោត្ថកេសុ, អដ្ឋកថាចោត្ថកេសុ ច អលិខិតត្ថា។
ពហូសុ ហិ ចោរាណាចោត្ថកេសុ ចតុត្ថក្ខវេន ចាហោយេវ លិខិតោ, តស្មា សោ
ចាហោយេវ គហេតព្ពោ, ន អព្ពោតិ ទដ្ឋព្ពំ។ សោតិ អគ្បសមោធានោ។
អាគតោយេវាតិ សម្ពន្ធោ។

យស្ស បនាតិ ភិក្ខុស្ស, បដិច្ចដ្ឋាតិ សម្ពន្ធោ។ សព្ពន្តិ សកលំ។
អាបត្តិសហស្សគាថាយ -

ទសសតំ អាបត្តិយោ វត្ថុសតំ នាទយិទ្វាជានិ យោជនា។ ឥមិនា នយេនបិ
អគ្បសមោធានោតិ ឯត្ថ អគ្បសទ្ធស្ស ចតុត្ថក្ខវេន ចាបស្ស យុត្តកាវោ
វេទិតព្ពោ។ អគ្បន ទសវត្ថុបរិច្ឆេទន សមោធាយ ធាតព្ពោ
អគ្បសមោធានោ។

យោ បរិវាសោ នាជានុកាយោ អាបត្តិយោ ឯកតោ កត្វា ទិយ្យតិ, អយំ
បរិវាសោ មិស្សកសមោធានោ នាមាតិ យោជនា។ ឯត្ថ វត្ថុវសេន មិស្សកា
អាបត្តិយោ សមោធានេត្វា ធាតព្ពោ បរិវាសោ មិស្សកសមោធានោតិ វចនត្ថោ
កាតព្ពោ។ តត្រាតិ មិស្សកសមោធានេ។ តទន្ទុចាយាតិ តស្ស យាចនស្ស
អន្ទុចាយ។

ឯត្ថ ចាតិ មិស្សកសមោធានេ ច, កាតុំ វុដ្ឋតីតិ សម្ពុទ្ធោ។

“បក្ខមានត្ថញ្ចា ...បេ... កថយិស្សមា”តិ យំ វចនំ វុត្ថំ, តស្ស វចនស្ស
ឌីកាសោតិ យោជនា។ តំ បនាតិ បក្ខមានត្ថំ បន។ “អឱមាសមេវ ធាតព្វ”ន្តិ
ឥមំនា បក្ខមេវ ធាតព្វំ មានត្ថំ បក្ខមានត្ថន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ហីតិ សច្ចំ។ តំ
បនាតិ បក្ខមានត្ថំ បន, ធាតព្វន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អត្ថនោ សីមន្តិ អត្ថនោ វិហារសីមំ,
មហាសីមន្តិ អត្ថោ។ សោធម្មតា តិ សញ្ញាសំ ហត្ថចាសនយនវសេន, ធម្មារហានំ
ធន្ទនយនវសេន, សីមតោ ពហិករណាវសេន ច សោធម្មតា។ ចតុវគ្គគណន្តិ
ចតុវគ្គសង្ឃំ។ គណនាតិ ចេត្ត សង្ឃោយេវាធិប្បតោ។

តត្រាតិ “យោជនា កាតព្វា”តិ វចនេ។ មុខមត្តទស្សនន្តិ
ឧបាយមត្តទស្សនំ, អាទិមត្តទស្សនំ វា។ “អាបន្នាយ ភិក្ខុនិយា”តិ បទំ
“ឯវមស្ស វចនីយោ”តិ បទេ កត្តា, “យាបាបេត្វា”តិ បទេ ការិតកម្មំ។
“ព្យត្តាយ ភិក្ខុនិយា”តិ បទំ “ព្យាបេតព្វោ”តិ បទេ ការិតកត្តា, “សង្ឃោ”តិ
បទំ តត្ថេវ ការិតកម្មំ។ “ឯតំ ការណា”ន្តិ ធាតុកម្មំ អន្លាហរិតព្វំ។
តព្វបច្ចយេន ការិតកម្មមេវ វុត្ថំ។ ព្យាបេតព្វាការំ ទស្សេន្តោ អាហា
“សុណាតុ មេ”តិអាទិ។

និក្ខត្តវត្ថន្តិ ករណត្ថេ ចេតំ ឧបយោគវចនំ។ និក្ខត្តវត្ថេនាតិ ហិ អត្ថោ។
តត្ថេវាតិ មាឡកសីមាយមេវ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ អស្សាតិ
មានត្ថចារិកាយ ភិក្ខុនិយា។ តត្រាតិ តស្មា កត្តព្វវិនយកម្មការតោតិ
អត្ថោ។ នោតិ អម្ពាភំ, សន្តិកន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ ចតុហិ បកតត្ថភិក្ខុនិហិ
និសីទិតព្វន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ តាម្បបចារតោ ទ្វេ លេខ្ខចារតេ អតិក្កមិត្វាតិ ឥទំ
ភិក្ខុនិវហារូបចារាតិក្កមំ សន្ធាយ វុត្ថំ។ វិហារូបចារតោបីតិ
ភិក្ខុវិហារូបចារតោបី។ តត្ថាតិ ភិក្ខុនិទំ និសិទ្ធគ្នាទំ។ កុរុន្តិមហាបច្ឆវីសុ បន

វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ វិហារស្ស ចាតិ ភិក្ខុវិហារស្ស ច។ គាមស្ស ឧបចារំ មុញ្ញតុំ
វុត្តតីតិ ន វុត្តន្តិ យោជនា។ តស្មា គាម្មបចារេបិ និសីទិតុំ វុត្តតីតិ អធិប្បាយោ។

តាយ ភិក្ខុនិយា អាហោចេតព្ពន្តិ សម្ពុទ្ធា។

តត្ថេវាតិ ភិក្ខុនីនំ និសីទនជ្ជានេយេវ។ ហំនន្តិ ភិក្ខុនំ ហំនំ។ ឯតីតិ
អាគច្ឆតិ។ បកេវាតិ ចាតោយេវ។ តាយាតិ មានត្ថចារិទិយា។

អនិក្ខត្តវត្ថាយ បន ភិក្ខុនិយាតិ សម្ពុទ្ធា។ អជាននបច្ចយាតិ
អជាននការណា។ តន្តិ វេចនំ។ ចារិវាសិកវត្តាទិនន្តិ អាទិសទ្ធន
អាគន្ធកវត្តប្បវណ្ណនិស្សយបដិប្បស្សន្ធានយោ សង្គណ្ហាតិ។ យុត្តតវំ
ទិស្សតីតិ យុត្តតវំ ហុត្វា ទិស្សតិ។ ឥមិនា អនិក្ខត្តវត្តភិក្ខុនាវិយ ភិក្ខុនិយាបិ
អន្តោឧបចារសីមគតានំយេវ អាហោចេតព្ពំ, ន គាមេ បីតានម្បិ កត្វា
អាហោចេតព្ពន្តិ ជីបេតិ។ ឧចោសថេតិ ឧចោសថទិវសេ។ ឯសេវ នយោ
បវារណាយបិ។ ទេវសិកន្តិ ទិវសេ ទិវសេ។ តស្មី គាមេតិ ភិក្ខុនីនំ វសនគាមេ។
អញ្ញាត្រាតិ ភិក្ខុនីនំ វសនគាមតោ អញ្ញាស្មី គាមេ។ តត្រាតិ ភិក្ខុនីនំ
វសនគាមំ។ ទស្សេត្វាតិ ភិក្ខុនីនំ ទស្សេត្វា។ តាយាតិ មានត្ថចារិទិយា។
វិហារន្តិ ភិក្ខុនំ វិហារំ។ ឧបចារសីមាយាតិ ឧបចារសីមតោ ពហីតិ សម្ពុទ្ធា។
អយន្តិ មានត្ថចារិទិ។

វីសតិ គណោ ឥមស្សាតិ វីសតិគណោ, សង្ខេព្វ, តស្មី។ មានត្ថំ ចរមាណា
ភិក្ខុនីតិ យោជនា។ ឥទំ បក្ខមានត្ថំ នាមាតិ ឥទំ បុព្វវេចនស្ស និកមវសេន
បរវេចនស្ស កថនត្ថាយ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។

តត្ថាតិ តិវិជេសុ មានត្ថេសុ។ យទេតំ មានត្ថំ អនុញ្ញាតន្តិ សម្ពុទ្ធា។
បរតោតិ បរស្មី។ បរិវាសំ បរិវសន្តស្ស មូលាយបដិកស្សិតស្ស ឧទាយិត្តេស្ស

អនុញ្ញាតន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អាបន្តិត្តាតិ អាបន្តនតោ។ ឥន្តិ មានត្ថំ វុច្ចតិ តិ
សម្ពុទ្ធោ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឌីធានសមោធានន្តិ ឯត្ថ វចនត្ថោ ហេជ្ជា
វុត្ថោយេវ។ តម្បីតិ កុរុន្តិយំ វុត្ថវចនម្បី។

តន្តិ អក្សសមោធានមិស្សកសមោធានំ, ធាតព្ភន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថាវតាតិ
ឯតបរិមាណោន វចនក្កមេន, “អយញ្ចំ ឥធម អធិប្បតោ បរិវាសោ នាមា” តិ
(ចូឡវ. អដ្ឋ. ១០២) វចនតោ បដ្ឋាយ យាវ “យោជេត្វា ធាតព្ភ” ន្តិ វចនំ, តាវ
វចនក្កមេនាតិ អត្ថោ។ “តេន ហិ ភិក្ខុវេ... បេ... ធស្សេស្សមា” តិ យំ វចនំ វុត្ថន្តិ
យោជនា។ “អត្ថតោ” តិ ឥមិនា សន្តោបិ គហេតញ្ចោ អវិជាការតោ។

បដិច្ចន្ទបរិវាសកថា

១០២. យា ចាឡិ វុត្ថាតិ សម្ពុទ្ធោ។

១០៨. តតោតិ ចាឡិ តោ។ តំ អាបត្តិន្ត តំ អន្តរាបត្តិ។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។
និក្ខិត្តវត្ថោ ភិក្ខុតិ សម្ពុទ្ធោ, ហុត្វាតិ វា។ សោតិ ភិក្ខុ, ឋិតោ ហុត្វាតិ សម្ពុទ្ធោ។
តស្ស អាបត្តិយាតិ តស្ស អន្តរាបត្តិយា។ បដិច្ចន្ទា ហោតិ តិ អន្តរាបត្តិបិ
បដិច្ចន្ទា ហោតិ។ តស្មិម្បីតិ មូលាយ បដិកស្សនេបិ។ មក្ខិតាតិ បិសិតា,
ជំសិតា វា។ មក្ខិយន្តិ បិសិយន្តិ, ជំសិយន្តិ វា មក្ខិតា, បរិវុត្តទិវសា។ តតោតិ
ចាឡិ តោ បរន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ បរតោបិ ឯសេវ នយោ។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។
បដិច្ចន្ទវារេ ធស្សិតា ហោន្តិ តិ សម្ពុទ្ធោ។

សមោធានបរិវាសកថា

១២៥. តតោតិ បដិច្ចន្ទវារតោ, បរំ ធស្សិតន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថ ចាតិ ឯតស្មី
វារេ ច។ យស្មាតិ យស្មា ការណា, យេន ការណោន វា។ តេនេវាតិ តេនេវ

ការណែនាំ, តស៊ូ ការណា វា, “មូលាយ...បេ... ទេតូ” តិ វុត្តន្តិ យោជនា។ តស៊ូ
សព្វេ មគ្គិការ ហោន្តិ តិ យោជនា។ តតោតិ វារតោ បរំ និដ្ឋាបិ តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

អក្សរសមាធានបរិវាសកថា

១៣៤. តតោតិ វារតោ បរំ ទស្សិតោតិ សម្ពុទ្ធោ។ តតោតិ វារតោ បរំ
ចាឡិ ឋបិ តាតិ សម្ពុទ្ធោ។ លន្តិ ធម្មេ វា ឧប្បន្នេតិ សម្ពុទ្ធោ។ យន្តិ កម្មំ។ តតោតិ
វារតោ បរំ តថេវ ចាឡិ ឋបិ តាតិ សម្ពុទ្ធោ។

១៣៨. តតោតិ វារតោ បរំ បុរិមនយេនេវ ចាឡិ ឋបិ តាតិ សម្ពុទ្ធោ។

សុទ្ធទ្គបរិវាសាទិកថា

១៥៦. តតោតិ វារតោ បរំ សុទ្ធទ្គបរិវាសោ ទស្សិតោតិ សម្ពុទ្ធោ។

១៦០. តតោតិ ចាឡិ តោ បរំ ចាឡិ ឋបិ តាតិ សម្ពុទ្ធោ។

១៦៥. តតោតិ ចាឡិ យំ។ អន្តរា...បេ... អប្បជិដ្ឋន្តាយោតិ អាទិសុ អត្ថោ
ទដ្ឋញ្ញោតិ សម្ពុទ្ធោ។

១៦៦. បច្ឆិមស្មី អាបត្តិកូន្ទេតិ ឯត្ថ អាបត្តិកូន្ទស្ស ភេទការតោ កី
“បច្ឆិមស្មី អាបត្តិកូន្ទេ” តិ វុត្តន្តិ អាហា “ឯកោវ សោ អាបត្តិកូន្ទេ” តិ។ អថ
កស្មា “បច្ឆិមស្មី អាបត្តិកូន្ទេ” តិ វុត្តន្តិ អាហា “បច្ឆា ធាទិតត្ថា បនា” តិ អាទិ។
ឯត្ថ បនសន្តោ គរហត្ថវាចកោ, តថាបីតិ ហិ អត្ថោ។ ឯកោបិ អាបត្តិកូន្ទេ
បច្ឆា ធាទិតត្ថា បច្ឆិមស្មី អាបត្តិកូន្ទេតិ វុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។

១៨០. “វុត្តិតា សម្ពិជ្ជា” តិ ឯតំ វេចនន្តិ យោជនា។

៨. ទ្វេភិក្ខុវារវណាទសកាទិកថា

១៨១. តតោតិ ចាឡិកោ បរំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថាតិ ចាឡិយំ។ មិស្សកន្តិ
ឯត្ថ កេហិ មិស្សកន្តិ អាហា “បុល្លច្ឆយាទិហិ មិស្សក”ន្តិ។

១៨២. តតោតិ ចាឡិកោ បរំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថាតិ “ឥធ បន
ភិក្ខុវេ”តិអាទិចាបេ។ តញ្ញាតិ “ឥធ បន ភិក្ខុវេ”តិអាទិវចនញ្ចា ឥតោ បុព្វេ
អវុត្តំ សព្វំ វចនញ្ញាតិ យោជនា។

ឥតិ សមុច្ឆយ ក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

២. សមថក្ខន្ធកំ

១. សមុខាវិនយកថា

១៨៦-៧. សមថក្ខន្ធកេ ឯវមត្តោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។ ធម៌
មាតិកាបទានីតិ វាក្យម្បិ សមាសោបិ យុត្តោយេវ។ តត្ថ សមាសោ បន
អសមាហារទិគុយេវ។ “និក្ខិបិត្វា”តិ បទំ “វុត្តោ”តិ បទេ
បុព្វកាល កិរិយាវិសេសនំ, តុល្យត្តោ វា។ វិត្តារោតិ វិភង្គោ។ តត្ថាតិ វិភង្គោ
សញ្ញាបេតីតិ ឯត្ថ សញ្ញំ កត្វា ជាតាបេតីតិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា
“បរិតោសេត្វា ជាតាបេតី”តិ។ ឥមិនា សំបុព្វោ ញាធាតុ បរិតោសនត្ថំ
អន្តោកត្វា អវពោធនត្តោ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ ការណាបតិរូបកានីតិ
ការណាស្ស បដិភាគានិ។ និដ្ឋាបេតីតិ ឯត្ថ ឈេធាតុ ឡិលោកនត្តោតិ អាហា
“ឡិលោកេតី”តិ។ យថាតិ យេនាការេន, កិរិយមាទេតិ សម្ពុទ្ធោ។ សោតិ
ធម្មវាទី។ បរតោបិ ឯសេវ នយោ។ “បុនប្ប្រន”ន្តិ ឥមិនា អនុបេក្ខតីតិ ឯត្ថ
អនុសន្នោ ន ឧបច្ឆិន្ទត្តោតិ ទស្សេតិ។ បេក្ខតិ អនុបេក្ខតីតិ ឯត្ថ ឥក្ខន្ធាតុ

“ធនស្បៀតិ អនុធនស្បៀតិ” តិ ឯត្ថ ទិសធាតុយា សទិសត្ថោតិ អាហា
“ធនស្បៀតិ...បេ... បរិយាយវចនានិ” តិ។ តេសញ្ញោវាតិ “បេក្ខតិ អនុបេក្ខតិ” តិ
បទានញ្ញោវា។ បរិយាយវចនានិ តិ វេវចនសទ្ធា អត្ថេ បរិព្យត្តិ អយន្តិ កច្ឆន្តិ
តមេហិតិ បរិយាយានិ, តានិយេវ វចនានិ បរិយាយវចនានិ។ សោតិ អធម្មវាទី។
មោហេត្វាតិ ធម្មវាទីបុគ្គលាទី មោហាបេត្វា។

១៨៨. ធម្មវាទី បុគ្គលោ ធនស្បៀតិ តិ សម្ពុត្តោ។ អមោហេត្វាតិ
អធម្មវាទីបុគ្គលាទី អមោហាបេត្វា, អវិបរីតំ ជានាបេត្វាតិ អត្ថោ។

២. សតិវិធមយកថា

១៨៩. បរម្មុទំវិនេតិ វិនាសេតិ តិ វិនយោ, បរម្មុទំវិនេតិ វិនាសេតិ អនេនាតិ
វាវិនយោ, វិនយកម្មំ។ សង្ឃធម្មវិនយបុគ្គលសម្មុទានំ ធាតញ្ញោ វិនយោ
សម្មុទាវិនយោ។ បញ្ចមាទីតិ ឯត្ថ បញ្ចន្នំ សរូបំ ធនស្បៀត្តោ អាហា
“សុទ្ធស្ស” តិ អាទិ។ អនុវទិតស្ស ធានន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឯតានិ តិ បញ្ច អដ្ឋានិ។
“ឯកេកអដ្ឋវសេន ន លព្ពន្តិ” តិ ឥមិនា សមុទាយវាក្យនិព្ពត្តិភាវតោ
បញ្ចដ្ឋវសេនេវ លព្ពន្តិ តិ ធនស្បៀតិ។ ទេសនាមត្តមេវេតន្តិ “បញ្ចមាទី” តិ ឯតំ
វចនំ ទេសនាមត្តមេវ, ន អវយវវាក្យនិព្ពត្តិវចនន្តិ អធិប្បាយោ។ ធម្មន្តិ ភូតំ។
ឯត្វាតិ “បញ្ចមាទិ ភិក្ខុវេ” តិ អាទិវចនេ។ តត្ថ ចាតិ “បញ្ចមាទិ
ភិក្ខុវេ” តិ អាទិវចនេ ច។ អនុវទន្តិ តិ ឯត្ថ អនុទ្ធិសនេន វទន្តិ តិ ធនស្បៀត្តោ អាហា
“ចោទន្តិ” តិ។ អយំ បទ សតិវិនយោ ធាតញ្ញោតិ សម្ពុត្តោ។ អនាគាមិនោបីតិ
បិសន្តោ សម្ពាវនេ, សកទានាមិអាទិកេ បទ កា នាម កថាតិ ធនស្បៀតិ។ សោ
ច ខោតិ សតិវិនយោ ច។ ចោទិយមាណេយេវាតិ ចោទិយមាណស្សវ, អយមេវ វា
ចាហោ។ តស្មិន្តិ សតិវិនយស្មី ទិន្នេតិ សម្ពុត្តោ។ អចោទិតត្ថា កថា ន រូបាតីតិ
អាហា “ចោទន្តោបី” តិ អាទិ។ អាបជ្ជតីតិ ចោទកោ អាបជ្ជតិ។

ចោទនាទិអសារុប្បវិនេតិ វិនាសេតីតិ វិនយោ, វិនេតិ វិនាសេតិ អនេនាតិ វា
វិនយោ, វិនយកម្មំ។ សតិវេបុល្លបត្តស្ស ធាតុញ្ញោ វិនយោ សតិវិនយោ។

៣. អម្ពជ្ឈវិនយកថា

១៩៦. ភាសិតបរិកន្តន្តិ ឯត្ថ ភាសិតបរិកន្តសទ្ធានំ ករណាបេក្ខត្តាវិសុំ
ករណំ ទស្សន្តោ អាហា “វាចាយ ភាសិតំ, កាយេន បរិកន្ត”ន្តិ។ “បរិក្កមេត្វា
កត”ន្តិ ឥមិណ បរិកមតីតិ បរិកន្តំ, បរិកន្តំ ហុត្វា កតំ បរិកន្តន្តិ វេចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ បរិក្កមេត្វាតិ អតិក្កមិត្វា។ សរតាយស្មាតិ ឯត្ថ ឧការលោបសន្និ
ទស្សន្តោ អាហា “សរតុ អាយស្មា”តិ។ “ឯវុបិយា អាបត្តិយា”តិ ឥមិណ
អាបទ្ធិតាតិ ឯត្ថ តុបច្ចយយោគការតោ កម្មត្ថនដ្ឋិយាបិ សម្ពវការំ ទស្សេតិ។
តុបច្ចយយោគេ កម្មត្ថនដ្ឋិ អនិច្ចំ ហោតិ, តស្មា ចាឡិយំ “ឯវុបិយា
អាបត្តិយា”តិ កម្មត្ថនដ្ឋិការវេន អវត្វា “ឯវុបី អាបត្តិ”ន្តិ កម្មត្ថទុតិយាការវេន
វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ភំ។ តស្សាតិ “អាបទ្ធិត្វា”តិ ចាបស្ស។ “បឋមំ បច្ឆា”តិ បទេហិ
អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ។ ចោទកស្ស កថំ វិនេតិ វិនាសេតីតិ វិនយោ,
ចោទកស្ស កថំ វិនេតិ វិនាសេតិ អនេនាតិ វា វិនយោ។ បឋមំ ម្ពជ្ឈការំ
ឧបគន្ធា បច្ឆា អម្ពជ្ឈស្ស ធាតុញ្ញោ វិនយោ អម្ពជ្ឈវិនយោ។

៤. បដិញ្ញាតករណកថា

២០០. បដិជានិយតេ, បដិជាននំ វា បដិញ្ញា, តាយ កាវេតព្ភំ។

៥. យេភុយ្យសិកាកថា

២០២. យេភុយ្យសិកាតិ ឯត្ថ យេភុយ្យេន បវត្តា យេភុយ្យសិកា, ធម្មវាទីនំ
យេភុយ្យតាសម្មាទិកា កិរិយាតិ ទស្សន្តោ អាហា “យស្សា

កិរិយាយា"តិអាទិ។ តត្ថ យស្សា កិរិយាយាតិ យស្សា
យេភុយ្យតាសម្មាទិកាយ កិរិយាយ។ ឯសាតិ យេភុយ្យតាសម្មាទិកា
កិរិយា។

២០៤. ឡិមត្តកន្តិ ឯត្ថ ឡិសន្នោ ច មត្តសន្នោ ច សម្មហំ កត្វា បរិត្តវាចកោ
អប្បមត្តវាចកោតិ អាហា "បរិត្តំ អប្បមត្តក"ន្តិ។ "កណ្ណានមត្តមេវា"តិ ឥមិនា
ន មហន្តំវិវាទាធិករណំ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ ន ច គតិគតន្តិ ឯត្ថ ចិរកាលការំ
ន ច គតន្តិ ទស្សេន្តោ អាហា "ទ្វេ តយោ...បេ.... អវិនិច្ឆ័ត"ន្តិ។ តត្ថ តត្ថវាតិ តស្មី
តស្មី វិវាទាធិករណជាតអាវាសេ ឯវ, ន ច សរិតសារិតបទានំ
សុទ្ធការិតកិរិយការំ ទស្សេន្តោ អាហា "សយំ សរិតំ វា អញ្ញេហិ សារិតំ វា ន
ហោតី"តិ។ តេហិ ភិក្ខុហិ វិវាទការកេហិ ភិក្ខុហិ។ "សលាកំ គាហេន្តោ"តិ
ឥមិនា "ជាតាតិ"តិ បទស្ស កត្តារំ ទស្សេតិ។ ឥមិនា និហារេនាតិ ឥមិនា
ការណេន។ អបិ នាមាតិ ឥមិនា អប្បេវនាមសន្នោ អបិ នាមបរិយាយោតិ
ទស្សេតិ។ អស្សេតិ ភវេយ្យំ។ ឥមិនា "ចាឡិយំ អធម្មវាទិ ពហុតវា ភវេយ្យំ,
អប្បេវ នាម សាធ្ច"តិ យោជនានយំ ទស្សេតិ។ "អយមស្ស អជ្ឈាសយោ
ហោតី"តិ ឥមិនា ចាវសេសំ ទស្សេតិ។ អស្សាតិ សលាកគាហាស្ស។ ទ្វិសុប័តិ
"ជាតាតិ សង្ឃោ ភិជ្ជិស្សតី"តិ ច "អប្បេវ នាម សង្ឃោ ភិជ្ជេយ្យា"តិ ច ទ្វិសុប័
បទេសុ។

"អធម្មេន កណ្ណាន្តិ"តិ ឯត្ថ "កណ្ណាន្តិ"តិ កិរិយាបទស្ស អធម្មវាទិនោ ឯវ
កត្តា នាមាតិ អាហា "អធម្មវាទិនោ"តិ។ "ទ្វេ ធម្មវាទិនោ"តិ ឥមិនា "វគ្គា
កណ្ណាន្តិ"តិ ឯត្ថ "កណ្ណាន្តិ"តិ កិរិយាបទស្ស ធម្មវាទិនោ ឯវ កត្តា នាមាតិ
ទស្សេតិ។ ន ច យថាទិដ្ឋិយា កណ្ណាន្តិ ឯត្ថ ធម្មវាទិនោ ហុត្វា ធម្មវាទិសលាកំ
អគ្គហេត្វា អធម្មវាទិសលាកស្ស គហណំ ន ច យថាទិដ្ឋិយា កណ្ណាន្តិ នាមាតិ

ឧស្សេន្តោ អាហា “ធម្មវាទិនោ ហុត្វា” តិអាទិ។ បដិវត្តត្វាតិ ឥមមេវត្ថំ
បដិសេធិត្វា។ “បរិវត្តត្វា” តិបិ ចាថោ, ហេដ្ឋបរិយាយំ កត្វាតិ អត្តោ។ តេតិ
ធម្មវាទិនោ។ ឯត្តាតិ សមជក្ខន្ធកេ។

៦. តស្សទាបិយសិកាកថា

២០៧. អសុច្ឆិតិ ឯត្ត នត្តិ សុច្ឆិទិ កាយវីចីកម្មានិ ឯតស្សាតិ អសុច្ឆិតិ
វចនត្ថំ ឧស្សេន្តោ អាហា “អសុច្ឆិហិ កាយវីចីកម្មេហិ សមន្នាគតោ” តិ។ ឯសេវ
នយោ អលង្គិតិ ឯត្តាបិ។ សានុវាទោតិ ឯត្ត អនុវាទឧបវាទសន្នាដំ បរិយាយត្តា
វុត្ថំ “សឧបវាទោ” តិ។ ឥតិ បញ្ចាតិ ឥមាទិ បញ្ចា អដ្ឋានិ។ ឯត្តាតិ
តស្សទាបិយសិកកម្មេ។ ឥនន្តិ កម្មំ វុច្ឆតិ តិ សម្ពុន្នោ។ ហិ តិ វិត្តារោ។ យោ
បុគ្គលោ ចាបិយោតិ យោជនា។ ចាបុស្សន្នតាយាតិ លាមកុស្សន្នតាយ។
ឥមិនា អយញ្ចា ចាចោ អយញ្ចា ចាចោ, អយមិមេសំ វិសេសេន ចាចោតិ
ចាបិយោតិ ច ចាចានំ អតិសយេន ចាចោតិ ចាបិយោតិ ច វចនត្ថោ
ឧស្សិតោ។ តស្សាតិ បុគ្គលស្ស។ ឥមិនា តស្ស ចាបិយស្ស កត្តព្វំ
តស្សទាបិយសិកំ, តមេវ កម្មំ តស្សទាបិយសិកកម្មន្តិ វចនត្ថំ ឧស្សិតិ។
កេសុចិ ចោត្តកេសុ យការេ ទ្វេភារោ អត្ថិ, សោ អយុត្តោយេវ។
“យេកុយ្យសិកា” តិ ឯត្ត យការេ ទ្វេភាវស្ស ឧស្សនតោ ឯត្តាបិ ទ្វេភារោ
យុត្តោ ភវេយ្យាតិ លិខន្តិ តិ ឧដ្ឋព្វំ។

៧. តិណាវត្តារកាទិកថា

២០៨. កក្ខន្ធិតាយ វាឡតាយាតិ ឯត្ត កក្ខន្ធិស្ស ភារោ កក្ខន្ធិតា,
វាឡស្ស ភារោ វាឡតាតិ វចនត្ថំ ឧស្សេន្តោ អាហា “កក្ខន្ធិភារាយ ចេវ
វាឡភារាយ ចា” តិ។ ឥមិនា តាបច្ឆយស្ស សម្មហត្ថញ្ច ស្មត្ថញ្ច បដិក្ខិបតិ។

“កក្កដាឡតាយ វាឡតាយ” តិ ព្យញ្ជនតោយេវ នាទំ, ន អត្ថតោ។ ភេទាយាតិ
 ឯត្ថ អញ្ញស្ស ភេទំ បដិក្ខបន្តោ អាហា “សង្ឃភេទាយា” តិ។ គិលានេបីតិ
 បិសន្តោ អញ្ញោ បន កា កថាតិ ទស្សតិ។ តត្ថវាតិ
 អធិករណ្ហបសមជ្ជានេយេវ។ “ឯកតោ” តិ ឥមិនា ឯកជ្ឈន្តិ បទស្ស
 “ឯកតោ” តិ បទេន សមាទតំ ទស្សតិ, ឯកសទ្ធតោ ជ្ឈបច្ចយោ ច តោបច្ចយោ
 ច វិសេសោ, “តិណាវត្តារកសទិសត្តា” តិ ឥមិនា សទិស្វបចារំ ទស្សតិ។
 តិលោហិ អវត្តវត្តន្តិ តិណាវត្តារំ, គូបមុត្តំ, តិណាវត្តារមិវ តិណាវត្តារកំ។
 ឯត្ថ អធិករណមេវ មុខ្យតោ លព្ពតិ, សមថោ បន ជល្លបចារតោ, សទិសត្ថ
 កបច្ចយោ។ តមេវត្តំ ចាកដំ ករោត្តោ អាហា “យថា បី” តិអាទិ។ យដ្ឋិយមាទំ
 គូបំ វា មុត្តំ វាតិ យោជនា។ “យដ្ឋិយមាទ” ត្ថិ បទំ ហេតុអន្តោគធិវិសេសនំ,
 “ពាធិតី” តិ ឥមិនា សម្ពន្ធិតត្ថំ។ សុប្បជិច្ឆាទិតស្ស បន អស្ស គូបមុត្តស្សាតិ
 យោជនា។ “សុប្បជិច្ឆាទិតស្ស” តិ បទម្យិ ហេតុអន្តោគធិវិសេសនមេវ, “ន
 ពាធិតី” តិ ឥមិនា សម្ពន្ធិតត្ថំ។ យំ អធិករណំ សំវត្ថតិ តិ សម្ពន្ធា។
 មូលានុមូលន្តិ មូលញ្ច អនុមូលញ្ច មូលានុមូលំ។ តត្ថិ អធិករណំ។ ឥមិនា
 កម្មនាតិ តិណាវត្តារកកម្មន។ គូបំ តិលោហិ បដិច្ចន្តំ សុវ្របសន្តំ ហោតិ វិយ
 តិណាវត្តារកេន បដិច្ចន្តំ សុវ្របសន្តំ ហោតិ តិ យោជនា។ ឥតីតិ តស្មា។

២០៣. បុល្លវជ្ជន្តិ ឯត្ថ បុល្លច្ចយស្សាបិ បុល្លវជ្ជត្តា ឥធ
 ចារាជិកសង្ឃាទិសេសមេវាធិប្បតត្តិ អាហា “ចារាជិកព្យោវ
 សង្ឃាទិសេសញ្ចា” តិ។ គិហិបដិសំយុត្តន្តិ ឯត្ថ គិហិនំ បដិសំយុត្តំ
 គិហិបដិសំយុត្តន្តិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “គិហិន” ត្ថិអាទិ។ “ហីនេនា” តិ បទំ
 “ខុសនវម្ពន” ឥតិ បទេនេវ សម្ពន្ធិតត្ថំ។ ធម្មិកបដិស្សវេស្វតិ និមិត្តត្ថ
 ភុម្មវចនំ។

២៧៤. កម្មវាចាបរិយោសានេ វុដ្ឋិតា ហោរាភិក្ខុ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថាភិ
 អធិករណ៍រូបសមជ្ជានេ។ អញ្ញាវិហិតាភិ អធិករណ៍វិនិច្ឆ័យតោ អញ្ញាស្មី
 ហ្នានេ ចិត្តំ អាវិហិតាភិ បរិហិតាភិ។ ឧបសម្បទមណ្ឌលតោភិ
 ឧបសម្បទសីមតិម្ពតោ, យេ បនាភិ ភិក្ខុ បន, ទិដ្ឋាវិកម្មំ ករោភិ វា
 អនាគតាភិ វា និសិន្នាភិ វា សម្ពុទ្ធោ។ តេហិ វាភិ អធិករណ៍វិនិច្ឆ័យន្តេហិ
 ភិក្ខុហិ វា។ តត្ថាភិ អធិករណ៍វិនិច្ឆ័យតដ្ឋានំ។ ធន្នំ ទត្វាភិ ធន្នំ សង្ឃស្ស ទត្វា។
 បរិវេណាទីស្មតិអាទិសទ្ធនេ អាវាសាទយោ សង្កណ្ឌាភិ។ តេភិ ភិក្ខុ។

៨. អធិករណកថា

២៧៥. វិបត្តតាយាភិ ឯត្ថ វិការកាវេនេ បតតិ បវត្តតីតិ វិបត្តំ, ចិត្តទុក្ខំ,
 តនេវ វិបត្តតា, តទត្ថាយាភិ ទស្សន្តោ អាហា “ចិត្តទុក្ខត្ថ”ន្តិ។ “ជុវសវចន”ន្តិ
 ឥមិណ វោហារ សន្តោ វចនបរិយាយោភិ ទស្សតិ។ យោ តត្ថាភិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស
 វិសយំ ទស្សន្តោ អាហា “តេសុ អនុវទន្តេស្វ”តិ។ យោ ឧបវាទោភិ យោជនា។
 “អនុវទនា”តិ ឯតំ បទន្តិ យោជនា។ អាការទស្សនន្តិ អនុវទនស្ស
 អាការទស្សនំ, ទស្សនហេតុ វា។ “បុនប្បន”ន្តិ ឥមិណ អនុសម្បវត្តតាភិ ឯត្ថ
 អនុសទ្ធស្ស ន ឧបច្ឆិន្ទត្ថំ ទស្សតិ។ តត្ថេវាភិ អនុវទនេ ឯវ។ សម្បវត្តតាភិ
 សម្មា បកាវេន និន្នោចានបញ្ញាតា។ អពុស្សហនតាភិ ឯត្ថ អតិរេកំ
 ឧស្សហនតាភិ ទស្សន្តោ អាហា “កស្មា”តិអាទិ។ អនុពលប្បទានន្តិ ឯត្ថ
 បុនប្បនំ ពលស្ស បទានន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “បុរិមវចនស្ស”តិអាទិ។

កិច្ចយតាភិ ឯត្ថ “មា បណ្ឌិត្វយ”ន្តិអាទីសុ (ជា. ២.២២.១) វិយ
 ព្យញ្ញនវឌ្ឍនវសេន យកាវកមាភិ អាហា “កិច្ចមេវ កិច្ចយ”ន្តិ។ “ឧភយំបេតំ
 សង្ឃស្សវ អធិវចន”ន្តិ ឥមិណ កិច្ចករណីយសន្តោ កត្តវាចកោភិ ទស្សតិ,
 សង្ឃេហិ ករោតីតិ វចនត្ថេន កិច្ចោភិ ច ករណីយោភិ ច វុច្ចតិ។ តស្ស កាវោ,

កិច្ចយតា ករណីយតាតិ វុត្តេ សង្ឃកម្មយេវ លព្ពតិ។ តេន វុត្តំ “ឧភយំបេតំ
សង្ឃកម្មស្សេវ អធិវេចន”ន្តិ។ យទិ កម្មវាចកោ ភវេយ្យ, “កត្តព្ពន្ធិ កិច្ចំ,
ករណីយ”ន្តិ វុត្តេយេវ សង្ឃកម្មស្ស លភនតោ តាបច្ចយោ សូត្តោ ភវេយ្យ។
ឯវញ្ញំ សតិ កិច្ចយស្ស ភាវោ កិច្ចយតា ករណីយស្ស ភាវោ ករណីយតាតិ
វេចនត្ថោ ន កត្តញ្ញោ ភវេយ្យ, កតោ ច, តស្មា ន កម្មវាចកោតិ ទដ្ឋព្ពំ។
តស្សេវាតិ សង្ឃកម្មស្សេវ។ តត្ថាតិ អបលោកនាធិសុ ចតុសុ កម្មេសុ។
សីមជ្ឈកសង្ឃន្តិ “ឧបចារសីមាធិសុ បីតំ សង្ឃំ។ សោធន្ទាតិ ឯត្ថ សោធនំ នាម
សីមជ្ឈកសង្ឃស្ស ហត្ថចាសនយនំ, ធន្ទារហានំ ធន្ទស្ស អាហារណំ, សីមតោ
ពហិករណំ។ តមេវត្ថំ ឯកទេសតោ ទស្សេតុំ វុត្តំ “ធន្ទារហានំ ធន្ទំ
អាហារីត្វា”តិ។ អបលោកេតិ អាបុច្ឆតិ អនេនាតិ អបលោកនំ, តំយេវ កម្មំ
អបលោកនកម្មំ។ វុត្តនយេនេវាតិ “សីមជ្ឈកសង្ឃំ សោធន្ទា”តិអាធិនា
វុត្តនយេនេវ។ “សុណាតុ មេ”តិអាធិនា សង្ឃគណបុគ្គលេ ញាបេតិ ឯតាយាតិ
ញត្ថិ, សាយេវ កម្មំ ញត្ថិកម្មំ, ញត្ថិយេវ ទុតិយំ ញត្ថិទុតិយំ, តមេវ កម្មំ
ញត្ថិទុតិយកម្មំ។ ឯត្ថ កិញ្ញាបិ ញត្ថិ បឋមំ បឋិតា, កម្មវាចាយេវ ទុតិយា
ហោតិ, “ជស្សបញ្ចមា”តិអាធិសុ (ធាតុ. ៣១៦) វិយ បន បដិលោមវសេន
វោហារំ កត្វា “ញត្ថិទុតិយា”តិ វុត្តំ។ ជស្សបញ្ចមាតិ ឯត្ថ កិញ្ញាបិ
ធម្មសង្គណីយំ (ធរ. ស. ១ អាទយោ) “ជស្សោ ហោតិ, វេទនា ហោតិ, សញ្ញា
ហោតិ, ចេតនា ហោតិ, ចិត្តំ ហោតិ”តិ ជស្សំ បឋមំ វុត្តំ, បដិលោមវសេន បន
វោហារំ កត្វា “ជស្សបញ្ចមា”តិ ធាតុកថាយំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯសេវ នយោ ញត្ថិ
ចតុត្ថកម្មេបិ។ ឯកាយ ច អនុសាវនាយាតិ ញត្ថិតោ អនុបច្ឆា សាវេតញ្ញាតិ
អនុសាវនា, តាយ, តីហិ ច អនុសាវនាហិ ញត្ថិតោ អនុ បច្ឆា, បុនប្បុនំ វា
តិក្ខត្តំ សាវេតញ្ញាតិ អនុសាវនា, តាហិ។ តត្ថាតិ ចតុសុ កម្មេសុ។

អបលោកេត្យាវាតិ ឯត្ថ ឯវដលំ ធស្សេន្តោ អាហា “ញត្ថិកម្មាទិវសេន ន
កាតព្វ”ន្តិ។ ញត្ថិកម្មម្បីតិ បិសន្នេន ន កេវលំ អបលោកនកម្មមេវ, អថ ខោ
ញត្ថិកម្មម្បីតិ ធស្សេតិ។ ញត្ថិទុតិយកម្មំ បនាតិ ឯត្ថ បនសន្នោ
វិសេសត្ថជោតកោ, បក្ខន្តរជោតកោ វា។ តត្ថាតិ ទ្វិសុ កម្មេសុ។ គរុកានីតិ
អលហុកានិ។ អវសេសានីតិ ធម្មា កម្មេហិ អវសេសានិ, ឯវុចានិ
លហុកកម្មានីតិ សម្ពន្ធោ។ “អវសេសា”តិបិ ចាថា, សម្មតិយោតិ សម្ពន្ធោ។
អបលោកេត្យាបីតិ បិសន្នោ ញត្ថិទុតិយកម្មវាចំ សាវេត្យាបីតិ សម្បិណ្ឌោតិ។
អញ្ញត្ថាចាហនំ ធស្សេន្តោ អាហា “ញត្ថិកម្មញត្ថិចតុត្ថកម្មវសេន បន ន
កាតព្វមេវ”តិ។ ញត្ថិចតុត្ថកម្មំ កាតព្វន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ សមថក្ខន្ធកេ។

វិត្ថារតោ បន អាគតោយេវាតិ សម្ពន្ធោ។ ឯតេសន្តិ ចតុន្នំ កម្មានំ។ យំ បន
អត្ថជាតំ អនុត្តានន្តិ សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ ចតុសុ កម្មេសុ។ តន្តិ អត្ថជាតំ។ ឯវន្តិ
ឯវំ កម្មវគ្គេយេវ វណ្ណាយមាណេ។ ហីតិ លទ្ធកុណាជោតកោ។ សុវិញ្ញយ្យាតិ
សុខេន វិញ្ញាតត្តា។

២១៦. ចាឡិវសេនេវាតិ ន អជ្ជកថាវសេនាតិ អធិប្បាយោ។

២២០. យេនាតិ ចិត្តប្បទេន។ ឥមិនា វិវទន្តិ អនេនាតិ វិវាទោតិ វចនត្ថំ
ធស្សេតិ។ សមថេហិ ចាតិ ចសន្នោ សម្បិណ្ឌានត្ថោ។ តេន ន កេវលំ
វិវាទោយេវ, អថ ខោ អធិករណញ្ញាតិ សម្បិណ្ឌោតិ, អថ វា សមថេហិ ចាតិ
សមថេហិ ឯវ។ ឥមិនា សមថេហិ អធិករិយតិ រូបសមីយតីតិ អធិករណន្តិ
វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ វិវាទោយេវ អធិករណំ វិវាទាធិករណំ។ ឯវមាធិនា
នយេនាតិ អាទិសន្នេន អនុទ្ធិសនេន វទន្តិ អនេន ចិត្តប្បទេនាតិ
អនុវាទោតិ អាទយោ វចនត្ថេ សង្កណ្ឌាតិ។

២២២. សន្ទាយភាសិតវសេនាតិ លោកវដ្តំ សន្ទាយ ភាសិតស្ស វេទនស្ស
វសេន។ សន្ទាយភាសិតតំ វិត្តារេន្តោ អាហា “យស្មី បី” តិអាទិ។ តត្ថ
បថវិខណានាទិកេ យស្មី អាបត្តាធិករណេតិ យោជនា។ តស្មិន្តិ កុសលចិត្តង្គ
អាបត្តាធិករណេ។ តស្មាតិ យស្មា នសក្កា វត្ថុ, តស្មា។ ឥន្ទន្តិ “នត្ថិ
អាបត្តាធិករណំ កុសល” ន្តិ វេទនំ, វុត្តន្តិ សម្ពុន្ទោ។ សន្ទាយ អវុត្តំ ទស្សេត្វា
សន្ទាយ វុត្តំ ទស្សេត្តោ អាហា “ឥន្ទំ បន សន្ទាយ វុត្ត” ន្តិ។ តត្ថ ឥន្ទំ បនាតិ
ការណំ បន សន្ទាយាតិ សម្ពុន្ទោ។ យំ អាបត្តាធិករណន្តិ យោជនា។
“លោកវដ្ត” ន្តិ បទេ តុល្យាធិករណំ។ លោកស្មី, លោកេហិ វា វដ្ឋេតព្ពន្តិ
លោកវដ្តំ។ តន្តិ អាបត្តាធិករណំ។ តត្ថាតិ អាបត្តាធិករណេ។ វិកហ្មេតិ វិវិដា
កប្បនំ, វិវិដតក្កោ វា។ យំ បនាតិ អាបត្តាធិករណំ បន។ “បណ្ណាតិវដ្ត” ន្តិ បទេ
តុល្យាធិករណំ។ ភគវតោ បញ្ញត្តិយា ហេតុក្ខតាយ វដ្ឋេតព្ពន្តិ បណ្ណាតិវដ្តំ។
តន្តិ អាបត្តាធិករណំ, អកុសលំ ហោតិ តិ សម្ពុន្ទោ។ កិញ្ចឹតិ អប្បមត្តកំ,
អាបត្តាធិករណំ អជាទន្តស្ស អាបជ្ជនតោតិ សម្ពុន្ទោ។ តស្មាតិ យស្មា អព្យាកតំ
ហោតិ, តស្មា។ តត្ថាតិ បណ្ណាតិវដ្តក្ខតេ អាបត្តាធិករណេ។
“អាបត្តាធិករណំ... បេ... កុសល” ន្តិ ឥន្ទំ វេទនំ វុត្តន្តិ យោជនា។

យទិ កុសលចិត្តោ អាបជ្ជតិ, អថ ននុ អាបត្តាធិករណំ កុសលន្តិ វុត្តព្វោ
ភវេយ្យាតិ អាហា “សចេ បនា” តិអាទិ។ យន្តិ អាបត្តាធិករណំ។ “ឥន្ទំ
វុត្តតិ... បេ... កុសល” ន្តិ វេទនេយ្យ សចេតិ យោជនា។ ឯឡ កលោមព្វា
បទសោធម្មព្វា ឯឡ កលោមបទសោធម្មានិ, តានិ អាទិនិ យេសំ តានិនិ
ឯឡ កលោមបទសោធម្មានិនិ, តានិ សមុដ្ឋានានិ យាសន្តិ
ឯឡ កលោមបទសោធម្មានិសមុដ្ឋានា, តាសំ អាបត្តិនម្បីតិ សម្ពុន្ទោ។ តត្ថាតិ
ឯឡ កលោមបទសោធម្មានិសមុដ្ឋានាសុ អាបត្តិសុ។ អាបត្តិយា អន្តន្តិ
អាបត្តិយា ការណំ។ ឯវំ អាបត្តិយា អនន្តំ ទស្សេត្វា តស្សាយេវ អន្តំ ទស្សេត្តោ

អាហា “កាយវិចារីញ្ញត្តិវសេន បនា” តិអាធិ។ តត្ថ ចលិតប្បវត្តានន្តិ ចលិតេន
ហេតុក្ខតេន បវត្តានំ។ អថ វា ចលិតោ ច កាយោ, បវត្តា ច វាចាតិ
ចលិតប្បវត្តា, តាសំ ចលិតប្បវត្តានំ កាយវាចានំ។ តញ្ញាតិ កាយវាចានំ
អញ្ញាតវញ្ញ។ អញ្ញាកតន្តិ ឯត្ថ ឥតិសន្នោ បរិសមាបនត្ថោ។

អយមត្ថោ ឯវំ វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។ តេនាតិ ចិត្តេន។ “ឥទំ... បេ... សទ្ធិ” ត្ថិ
ឥមិនា សញ្ញានន្តោតិ ឯត្ថ សំសទ្ធិស្ស សុន្ទរត្ថំ សហ អាការេន ទស្សេតិ។
“វីតិក្កម... បេ... កប្បេត្វា” តិ ឥមិនា ចេត្វាតិ បទស្ស អត្ថំ សហ វិសេសនេន
ទស្សេតិ។ “ឧបក្កមវសេន... បេ... បេសេត្វា” តិ ឥមិនា អភិវិតិវត្វាតិ បទស្ស
អត្ថំ ទស្សេតិ។ ចាឡិយំ យំសន្នោវីតិក្កមវិសយោតិ អាហា “យំ
អាបត្តាធិករណំ វីតិក្កម” ត្ថិ។ “អាបជ្ជតិ” តិ ឥមិនា ចាបសេសំ ទស្សេតិ។ ឯវំ
វីតិក្កមតោ តស្ស ភិក្ខុនោតិ យោជនា។

អញ្ញាកតវាវេបីតិ បិសន្នោ អកុសលវារំ អបេក្ខតិ។ តស្សាតិ ចិត្តស្ស។
អជានន្តោតិអាធិនំ បទានមត្ថោ អកុសលវារេ វុត្ថបដិបក្ខវសេន វេទិតញ្ញោ។
យំ អាបត្តាធិករណន្តិអាធិនំ បទានមត្ថោ អកុសលវារេន សទិសោយេវ។

២២៤. អយំ វិវាទោ នោ អធិករណន្តិអាធិសុ ឯវមត្ថោ វេទិតញ្ញាតិ
សម្ពន្ធា។

៩. អធិករណ្យបសមនសមថកថា

២២៨. ចតុវគ្គករណោ កម្មេតិ សីមសម្មតិអាធិកម្មេ។ បញ្ចវគ្គករណោតិ
បច្ចន្តិមេសុ ជនបទេសុ ឧបសម្បទាធិកម្មេ។ ទសវគ្គករណោតិ មជ្ឈិមេសុ
ជនបទេសុ ឧបសម្បទកម្មេ។ វិសតិវគ្គករណោតិ អញ្ញានកម្មេ។ កម្មប្បត្តាតិ
កម្មស្ស បត្តា យុត្តា អនុរូបា។

២៣០. សម្បជិដ្ឋិតព្ពន្ធិ បដិគ្គណ្ហាតព្ពំ។ សម្បជិដ្ឋិតា ច បន អតិក្កាមេតព្ពន្ធិ
សម្ពន្ធោ។ ភណ្ឌាកន្តិ បីវរាទិភណ្ឌាកំ។ មាននិគ្គហត្ថាយាតិ ភណ្ឌានជាតានំ
មានស្ស និគ្គហត្ថាយ។ កតិហាហន្តិ កតិបយាហំ, ធូហតិហន្តិ អត្ថោ។

២៣១. អនន្តានិ ចេវ ភស្សនីតិ ឯត្ថ អនន្តសន្នោ អបរិមាណសន្នេន
អត្ថតោ ឯកោតិ អាហា “អបរិមាណានី”តិ។ “វចនានី”តិ ឥមិនា ភស្សសន្នោ
វចនបរិយាយោតិ ទស្សេតិ។ ឧប្បាហិកាយ សម្មនិព្វេតិ កេន សម្មនិព្វេតិ
អាហា “អបលោកេត្វា វា”តិអាទិ។ ឥមិនា អបលោកេនកម្មេន វា
ញត្តិទុតិយកម្មេន វា សម្មនិព្វេតិ ទស្សេតិ។ អនន្តានិ ភស្សនិ ធម្មកថិកំ
ឧទ្ទិស្វា ពាហតិ បដិសេធនី ឥមាយ សម្មតិយាតិ ឧប្បាហិកា, តាយ។ ឯវំ
សម្មតេហិ បន ភិក្ខុហិ វិនិដ្ឋិតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធោ។ វិសុំ និសីទិស្វា តស្សយេវ
បរិសាយ និសីទិស្វា វាតិ យោជនា។ អញ្ជេហិតិ សម្មតភិក្ខុហិ អញ្ជេហិ។

២៣២. តត្រស្សតិ ឯត្ថ តត្រ អស្សតិ បទីវិភាគំ កត្វា តសន្នោ
បរិសវិសយោ បសិទ្ធវិសយោ, អស្សសន្នោ អាឡាតិកោតិ អាហា “តស្សំ
បរិសតិ ភវេយ្យា”តិ។ “នេវ សុត្តំ អាគត”ន្តិ សាមញ្ញតោ វុត្តេបិ “នោ
សុត្តវិភង្គោ”តិ វក្ខមានត្ថា មាតិកំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ អាហា “ន មាតិកា
អាគតា”តិ។ វិនយោបីតិ ខន្ធកវិនយោបិ។ បិសន្នេន សុត្តវិភង្គំ អបេក្ខតិ។
ព្យញ្ញនន្ទាយាយាតិ ឯត្ថ នាយាសន្នោ បដិពិម្ពេ ច បកាយ ច ហោតីតិ អាហា
“ព្យញ្ញនមត្តមេវា”តិ, ព្យញ្ញនបដិពិម្ពេកព្យញ្ញនបការវន្តក្ខតំ អត្ថំ អគ្គហេត្វា
ព្យញ្ញនបដិពិម្ពេព្យញ្ញនបកាមត្តមេវ គហេត្វាតិ អធិប្បាយោ។ “បដិសេធនី”តិ
ឥមិនា បដិពាហសន្នោ បដិសេធត្ថោយេវ, ន មន្តនត្ថោតិ ទស្សេតិ។
បដិពាហនាការំ ទស្សេន្តោ អាហា
“ជាតរូបរាជតទេត្តវត្ថុបដិគ្គហណាទីស្វ”តិអាទិ។ កិណ្ឌ កេន ការណេន, កស្មា

ការណាវា។ ឥមេតិ ជាតុរាជិបដិគ្គាហកេតិក្ខុ។ ការេថាតិ តុម្ពេ
ការេយ្យាថ។ ឯយ្យាថស្ស ហិ ឯថាទេសោ។ បុច្ឆាយំ សត្តមីរិកត្តិ ហោតិ។
សុត្តតិ សុត្តន្តបិដកេ។ អបរោ ធម្មកថិកោ វទតីតិ សម្ពុទ្ធា។ ឥមេសន្តិ
ឱលម្ពេត្វា និវាសេន្តានំ។ ឯត្ថាតិ ឱលម្ពេត្វា និវាសនេ។

២៣២. ពហុតរាភិក្ខុតិ ឯត្ថ ទិគុណតិគុណាទិនា អធិកា ឯវ ពហុតរា
នាមាតិ អាហា “ឯកេនបិ អធិកា ពហុតរាវា”តិ។ “កោ បន វាទោ”តិអាទិនា
“ឯកេនបិ”តិ ឯត្ថ បិសទ្ធស្ស ករហត្ថំ ទស្សេតិ។

តិវិធសលាកក្កាហកថា

២៣៥. សញ្ញត្តិយាតិ ឯត្ថ សញ្ញាបនំ សញ្ញត្តិ, តទត្តាយាតិ ទស្សេន្តោ អាហា
“សញ្ញាបនត្តាយា”តិ។ គូហិតញោតិ គូឡោ, សោយេវ គូឡកោ,
សលាកក្កាហោ កាតញោតិ សម្ពុទ្ធា។ វិវិតញោតិ វិវជោ, សោយេវ វិវជកោ។
សស្ស អត្តនោ កណ្តាសមីបេ ជប្បិយតិ កថិយតីតិ សកណ្តាជប្បោ, សោយេវ
សកណ្តាជប្បកោ។ “និមិត្តសញ្ញំ អាហោបេត្វា”តិ ឥមិនា វណ្ណាវណ្ណាយោ
កត្វាតិ ឯត្ថ វណ្ណាសន្នោ សណ្ឋានវាចកោតិ ទស្សេតិ។
សុសណ្ឋានទុសណ្ឋានា សលាកាយោ កត្វាតិ អត្តោ។ តតោតិ
វិសភាគករណតោ បរំ គហោតញោតិ សម្ពុទ្ធា។ សញ្ញាបិ តា សលាកាយោតិ
យោជនា។ កត្វាតិ បក្ខិបនំ កត្វា។ វុត្តនយេនាតិ “អលជ្ជុស្សន្ទាយា”តិអាទិនា
វុត្តនយេន។ “យាវតតិយ”ន្តិ ឥមិនា បច្ចុក្កឡិកព្ពន្ធិ ឯត្ថ បុនប្បុនំ ឧទ្ធុ កឡិកព្ពន្ធិ
អត្ថំ ទស្សេតិ។ អតិរេកជាតេតិ អធម្មវាធិហិ អតិរេកតោ ជាតេ សតីតិ
សម្ពុទ្ធា។ យាវតតិយម្បីតិ បិសន្នោ តតោ ឡនេ ឯកទ្វេវារេ បន កា នាម
កថាតិ ទស្សេតិ។

សកល្ណាជប្បកេ បន ឯវំវិនិច្ឆ័យោ វេទិតត្ថោតិ យោជនា។ សចេ
សង្ឃត្ថោរោ គល្ណាតីតិ សម្ពុន្ទោ។ សោតិ សង្ឃត្ថោរោ។ វយោអនុប្បត្តាតិ
បដិមវយំ អនុប្បត្តា។ ឯតន្តិ អធម្មវាទិសលាកំ។ អស្សាតិ សង្ឃត្ថោរស្ស។ ឥតរា
សលាកាតិ អធម្មវាទិសលាកាហិ អញ្ញា ធម្មវាទិសលាកា។ សោតិ
សង្ឃត្ថោរោ។ តន្តិ ធម្មវាទិសលាកំ។ តតោតិ នេវ អវពុជ្ឈនការណា។
វុត្តនយមេវាតិ ក្ខន្ធកេ វុត្តនយមេវ។ វិវដោ អត្ថោ ឥមស្សាតិ វិវដត្ថោ។

តស្សចាបិយសិការីនយកថា

២៣៨. ចារាជិកសាមន្តំ នាមាតិ ចារាជិកស្ស អាសន្តំ នាម។
អទិន្នានាទិន្នាតិ អាទិសន្តេន មនុស្សវិគ្គហា ឧត្តរិមនុស្សធម្មចារាជិកេ
សង្កល្ណាតិ។ និព្វេវេយមាទន្តិ វេវនេហិតំ, តមេនំ ភិក្ខុន្តិ សម្ពុន្ទោ។ ឥមិនា
និព្វេវេន្តន្តិ ឯត្ថ អន្តសន្តោ មាទសទ្ធិបរិយាយោតិ ទស្សេតិ។ អតិវេវេតីតិ ឯត្ថ
កេហិ អតិវេវេតីតិ អាហា “ឥដ្ឋាយស្មាតិអាទិវចនេហិ”តិ។ តេនាតិ
ចោទកេន។ មន្តិ មមំ។ អាហាតិ ចុទិតកោ អាហា។ ឯតស្សាតិ
អវជាននបដិជាននាទិការកស្ស ចាបិយស្ស បុគ្គលស្ស។ សីលវា ភវិស្សតីតិ
ចាបិយោ បុគ្គលោ សចេ សីលវា ភវិស្សតិ។ បដិប្បស្សន្តិចាបិយការតោ
បដិប្បស្សម្ពនំ។ នោ ចេតិ សីលវា នោ ភវិស្សតិ ចេ។ តថា នាសិតោតិ តេន
តស្ស ចាបិយសិកកម្មករណេន នាសំ គតោ ភវិស្សតិ។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពស្មី
សមថក្ខន្ធកេ។

ឥតិ សមថក្ខន្ធកវល្ណានាយ យោជនា សមត្ថោ។

៥. ឧទ្ទកវត្ថុក្ខន្ធកំ

ឧទ្ទកវត្ថុកថា

២៤៣. ខុទ្ទកវត្ថុកូដកេ មុដ្ឋិកមល្លាតិ មុដ្ឋិកេន មជ្ជិកេ អញ្ញមញ្ញំ ហិសន្តិតិ
មុដ្ឋិកមល្លា។ ឥមំនា ចាឡិយំ បទស្ស ហេដ្ឋបរិយំ ទស្សេតិ។ កាមមុទវាតិ ឯត្ថ
ធូរិកមល្លាធានុយុត្តេន មុទោ មោទនំ ឯតេសមត្ថិតិ មុទវា, កាមេ វេសន្តា
មុទវា កាមមុទវាតិ ទស្សេន្តោ អាហា “ធូរិកមល្លាធានុយុត្តា
នាគិកមនុស្ស”តិ។ “វណ្ណាវា អហេសុ”ន្តិអាទីសុ (ចារា. ១៩៣; ចា. ៦៧) វិយ
វេនំ ទដ្ឋតំ។ ឯម្ពុតិ ឯត្ថ នយត្ថ កត្ថចិ ឯម្ពោ ហោតិ, អថ ខោ ញានតិ ត្ថេ
និខណិកា ឋបិតថម្ពោយេវាតិ អាហា “ញានតិ ត្ថេ និខណិកា ឋបិតត្ថម្ព”តិ។

ឥដ្ឋកាសិលាទារុកុដ្ឋានន្តិ ឥដ្ឋកាកុដ្ឋសិលាកុដ្ឋនារុកុដ្ឋានំ។
អដ្ឋបទាការេនាតិ អដ្ឋបទជលកាការេន។ រាជិយោតិ លេខាយោ។ តត្ថាតិ
អដ្ឋានេ, អាភិវត្វាតិ សម្ពុទ្ធោ។ គន្ធាត្ថហត្ថកោតិ គន្ធាត្ថានំ វិណាហត្ថាវិយាតិ
គន្ធាត្ថហត្ថកោ។ ធារុហិ កតត្ថា វុត្ថំ “ធារុមយហត្ថេនា”តិ។ តេនាតិ
គន្ធាត្ថហត្ថេន, គហេត្វាតិ សម្ពុទ្ធោ។ កុវុទ្ធកថាសាលាបុណ្ណានិ
ឯវំនាមកស្ស ចាសាលាស្ស បុណ្ណានិ។ តន្តិ កតត្ថុឡិ កកលាបកំ, គហេត្វាតិ
សម្ពុទ្ធោ។ វិគ្គយាតិ អញ្ញមញ្ញស្ស សរីរេ ទន្ធាត្ថ គហេត្វាតិ ទស្សេន្តោ អាហា
“អញ្ញមញ្ញំ សរីរេន សរីរ”ន្តិ។ មករទន្តកេតិ មករនាមកស្ស មជ្ជស្ស
ទន្តសទិសេ ទន្តោ។ មល្លកម្មលសណ្ណានេនាតិ ខេឡបដិគ្គហាទាទសណ្ណានេន។
គិលានស្សបីតិ បិសន្តោ អគិលានស្ស បគេវាតិ ទស្សេតិ។

២៤៤. ទន្តេតិ មករទន្តោ។ អកតំ មល្លកំ អកតមល្លកំ។ កថាលខណ្ឌំ វាតិ
វាសន្តោ សមុច្ឆយត្តោ។ កាសដុល្លវិវហិតត្ថា វត្ថុវដ្ឋិ ឧក្កាសិកា នាម។ នតិ
កាសំ ដុល្លមេតិស្សតិ ឧក្កាសា, សា ឯវ ឧក្កាសិកា។ យស្ស កស្សបីតិ
គិលានាគិលានស្ស វា ជរាទុព្ពលតរុណាពលវស្ស វា។ បិដ្ឋន្តិ បិដ្ឋយំ, អយមេវ វា
ចាហោ។ ចាណិកលស្ស បុដ្ឋដ្ឋានំ បុដ្ឋចាណិ, តេន កតំ បុដ្ឋចាណិកំ,

ហត្ថបរិកម្ម, តេជវុត្តំ “ហត្ថបរិកម្មវុច្ឆតិ” តិ។ សព្វេសន្តិ ឆ្ងាយឆ្ងានំ វា
អឆ្ងាយឆ្ងានំ វា សព្វេសំ។

២៤៥. កណ្ណាតោតិ កណ្ណាដ្ឋិតោ។ មុត្តាលម្ពកាធិវល្លិសធិសត្តា វល្លិកា
នាម។ បលម្ពកសុត្តន្តិ បរិមុញ្ញាត្វាលម្ពយតិ អនេនាតិ បលម្ពកំ, តមេវ សុត្តំ
បលម្ពកសុត្តំ។ វលយន្តិ និយុវំ។

២៤៦. ទ្វិហិ មាសេហិ និយុត្តំ ទុមាសិកំ។ ទ្វេ អង្គុលានិ ឯតស្សាតិ ទុវង្គុលំ,
កេសោ។ ឧកយេនបីតិ ទុមាសិកទុវង្គុលសម្ព័ន្ធតេន ឧកយេនបី។ អយម្បិ
ឧក្ខជ្ជបរិច្ឆេទោវ វុត្តោតិ យោជនា។ តតោតិ ទុមាសិកទុវង្គុលតោ។

ឌីសណ្ណោន្តិ ឯត្ត ឌីលិទិក្ខា សមំ បតិជ្ជាបេន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “ឌីលិទិក្ខា
សន្និសីទាបេន្តិ” តិ។ ទន្តមយាធិស្វតិ អាធិសទ្ធន អជ្ជមយាទយោ សង្កណ្ហាតិ។
ហត្ថដណេនាតិ ហត្ថសម្ព័ន្ធតេន ដណេន។ ចិក្ខុល្លេនាតិ ចិក្ខុល្លសធិសេន
និយ្យាសេន។ ឧទកតេលេនាតិ ឯត្ត ឧទកញ្ច តេលញ្ចាតិ ច ឧទកសម្ព័ន្ធតេន
តេលេនាតិ ច អត្ថំ និវត្តន្តោ អាហា “ឧទកមិស្សកេន តេលេនា” តិ។ ឥមិនា
ឧទកេន មិស្សកំ តេលំ ឧទកតេលន្តិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ ឧដ្ឋលោមេតិ
ឧដ្ឋិតលោមេ។ ហត្ថំ តេមេត្វាតិ ហត្ថំ ឧទកតេលេន តេមេត្វា។
ឧណ្ហាភិក្ខុតត្ថវដោកិណ្ឌាសិរាជម្បីតិ ឧណ្ហាន អភិកតត្តោ ច វដេហិ ឌីកិណ្ឌាសិរា
ច ឧណ្ហាភិក្ខុតត្ថវដោកិណ្ឌាសិរា, អថ វា ឧណ្ហាន អភិកតត្តោ សិរា ឯតេសន្តិ
ឧណ្ហាភិក្ខុសិរា, វដេហិ ឌីកិណ្ឌា សិរា ឯតេសន្តិ វដោកិណ្ឌាសិរា,
ឧណ្ហាភិក្ខុសិរា ច វដោកិណ្ឌាសិរា ច ឧណ្ហាភិក្ខុតត្ថវដោកិណ្ឌាសិរា, បុព្វបទេ
ឧត្តវបទលោចា, តេសម្បី។ អល្លហត្ថេនាតិ អទ្ធិហត្ថេន, អយមេវ វា ចាថោ។

២៤៧. យេសុ កំសបត្តាធីសុ មុខនិមិត្តំ បញ្ញាយតិ, សញ្ញានិ តានិ
កំសបត្តាធីនិប័តិ យោជនា។ យត្ថ កត្តប័តិ យស្មី កស្មីចិ អាទាសេ វា
ឧទកបត្ត វាតិ សម្ពន្ធោ។ សញ្ញាវិ នុ ខោតិ សញ្ញាតា ធូវិ នុ ខោ, អហំ ជិល្ហោ
អម្ហិ នុ ខោ, នោតិ យោជនា។

មុខំ អាណិម្បន្តិតិ ឯត្ថ កេហិ អាណិម្បន្តិតិ អាហា “វិប្បសន្នធូវិរាគករេហិ
មុខលេបនេហិ” តិ។ “មនោសិលាយា” តិ ឥមិនា មនោសិលា ឯវ
មនោសិលិកាតិ ធស្សេតិ។ តានិតិ លញ្ញានានិ។ ហរិតាលាធិហិប័តិ បិសន្នេន ន
កេវលំ មនោសិលិកាយ ឯវ, អថ ខោ ហរិតាលាធិហិប័តិ ធស្សេតិ។

២៤៨. នកិក្ខវេ នច្ចំ វាតិអាធិសុ ឯវំ វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។
និច្ឆាបេន្តស្ស វាតិ បរេហិ និច្ឆាបេន្តស្ស វា។ សាធុគីតន្តិ សុន្ទរំ
អនិច្ចតាធិបដិសំយុត្តំ គីតំ, សង្ខនានំ វា។ ធន្តគីតម្បិ ន វដ្ឋតីតិ សម្ពន្ធោ។ យន្តិ
គីតំ។ បុព្វភាគេតិ កាយនតោ បុព្វភាគេ។ កាយាបេន្តស្សប័តិ បរេហិ វា
កាយាបេន្តស្សបិ។ យំ បនាតិ កិរិយាបរាមសនំ។ យំ បហរតិ, តត្ថ បហរលោ
អនាបត្តិតិ យោជនា។ សញ្ញន្តិ អទិលំ នច្ចគីតវាធិតំ។ បស្សតោតិ បស្សន្តស្ស ច
សុណាន្តស្ស ច។ សវនម្បិ ហិ ឯកសេសេន វា សាមញ្ញនិទ្ទេសេន វា បស្សនេនេវ
សង្កហិតំ។ វិហារតោតិ អនច្ចអគីតអវាធិតដ្ឋានវិហារតោ។ វិហារន្តិ
នច្ចគីតវាធិតដ្ឋានវិហារំ។ អសនសាលាយាតិ កាមេ បិតាយ អសនសាលាយ។

២៤៩. សរកិរិយន្តិ សរស្ស កិរិយំ។ ឥមិនា សរកុត្តិន្តិ ឯត្ថ សរស្ស ករណំ
សរកុត្តិតិ វេទនត្ថំ ធស្សេតិ។ អលទ្ធី សមាធិន្តិ សម្ពន្ធោ។ បច្ឆិមា ជនតាតិ ឯត្ថ
សម្ពហិ អវយវំ វិនា សម្ពហស្ស អវយវិនោ អភាវា តាបច្ចយោ ស្វត្តាបិ
ហោតីតិ អាហា “បច្ឆិមា ជនោ” តិ។ តំ តំ វត្ថុន្តិ សុត្តន្តវត្ថាធិ តំ តំ វត្ថុ។ អក្ខរានិ
វិនាសេត្វាតិ អញ្ញាថា វត្ថុញ្ញានិ អក្ខរានិ អញ្ញាថា វេទនេន ច ធិយាធិនិ

រស្សនីវរណនេ ចរិទ្ធិសេត្វា។ ធម្មេ បនាតិ ឯត្ថ សន្តោ បនរិសេសជាតកោ។
គីតតោរិសេសោ វេទិតញ្ញាតិ ហិ អត្ថោ។ សុត្តន្តវត្ថុនិ សុត្តន្តស្ស ឧទ្ធករណំ
វត្ថុំ។ ឯសេវ នយោ “ជាតកវត្ថុ កាថាវត្ថុ”ន្តិ ឯត្ថាបិ។ តន្តិ វត្ថុំ។ យទិ បន តំ
រិទ្ធិសេត្វា អតិទីយំ កាតុំ នវដ្ឋតិ, ឯវំ សតិ យថា សុត្តន្តវត្ថុនិ ហោន្តិ, តថា
កថំ ឧស្សេតញ្ញាតិ អាហា “ចតុរស្សេន វត្ថុនា”តិ អាទិ។ តត្ថ ចតុរស្សេន
វត្ថុនាតិ បរិបុណ្ណេន ឧទ្ធករណាវត្ថុន។ បរិមណ្ឌលានិ តិ សមន្តតោ មណ្ឌលានិ
តិ ម្ហានិ បុណ្ណានិ តិ អត្ថោ។ “សវេន ភណិក”ន្តិ ឥមិទា សវភញ្ញន្តិ ឯត្ថ សវេន
ភណិកញ្ញន្តិ សវភញ្ញន្តិ វចនតំ ឧស្សេតិ។ សវភញ្ញ កិរ អត្ថិ តិ សម្ពន្ធោ។
តវត្ថុវត្ថុនិ ឧទ្ធករណាវិជានានិ (វជិរ. ដី. ចូឡវគ្គ ២៤៩; សារត្ថ. ដី. ចូឡវគ្គ
៣.២៤៩; វិ. វិ. ដី. ចូឡវគ្គ ២.២៤៨-៩) ឯតវហិ នត្ថិ។ ទុត្តិសវត្ថុនិ ច
សន្និមត្តមេវ អត្ថិ, ន សន្និយ្យំ។ តស្មា ដីកាសុ (សារត្ថ. ដី. ចូឡវគ្គ ៣.២៤៩;
វជិរ. ដី. ចូឡវគ្គ. ២៤៩) “តវត្ថុវត្ថុនិ ឧទ្ធករណាវិជានានិ នដ្ឋបយោគានិ”តិ
វត្ថុំ។ អត្ថិ តិ សិរិដ្ឋន្តិ។ អយញ្ញា អត្ថិ សន្តោ និទាតោ។ តេស្វតិ ទុត្តិសវត្ថុសុ។
យន្តិ វត្ថុំ។ ឧទ្ធករណាវិជានានិ នដ្ឋបយោគានិ បិ តេសំ សព្វេសំ សាមញ្ញលក្ខណំ
ឧស្សេន្តោ អាហា “សព្វេស”ន្តិ អាទិ។ តត្ថ សព្វេសន្តិ ទុត្តិសវត្ថុនំ, លក្ខណាន្តិ
សម្ពន្ធោ។ “អរិទ្ធិសេត្វា”តិ វត្ថោ តមេវត្ថំ ចាកជំ ករោត្តោ អាហា “វិការំ
អកត្វា”តិ។ តត្ថ វិការករណំ នាម យត្ថកាហិ មត្តាហិ អក្ខរំ បរិបុណ្ណំ
ហោតិ, តតោ អធិកមត្តាយុត្តំ កត្វា កថនំ, តថា អកត្វា សមណសារុប្បន
ចតុរស្សេន នយេន បវត្ថនំយេវ លក្ខណាន្តិ អត្ថោ។

ពាហិរលោមី ឧណ្ហិន្តិ ឯត្ថ “ពាហិរលោមី”ន្តិ បទំ ការំនបុំសកន្តិ អាហា
“ឧណ្ហាលោមិនិ ពហិ កត្វា”តិ។ “ឧណ្ហាចារាវ”ន្តិ ឥមិទា ឧណ្ហិតិ ឯត្ថ
ឧត្តរឧលោបំ ឧស្សេតិ។ អថ វា ចារាវបទេន ឧណ្ហា ឯតស្ស អត្ថិតិ ឧណ្ហិតិ

កត្វា តទ្ធិតបច្ចយស្ស សរុបំ ទស្សេតិ។ “តថា ជាវេន្តស្ស ទុក្ខជ”ន្តិ វេចនស្ស
អត្ថាបត្តិនយំ ទស្សេន្តោ អាហា “លោមាធិអន្តោ កត្វា ចារុបិវត្ថំ វុដ្ឋតិ”តិ។

២៥១. អង្គជាតំ ជិន្ទន្តស្សវាតិ អង្គជាតមេវ ជិន្ទន្តស្សវាតិ យោជនា។ អថ វា
អង្គជាតំ ជិន្ទន្តស្ស ធុល្លច្ចយមេវាតិ យោជនា។ អហិក្កេជទដ្ឋាធិសុ និមិត្តភូតេសុ
ជិន្ទន្តស្សវាតិ យោជនា។

២៥២. ឧប្បន្នា ហោតិ តិ បដិលាភវសេន ឧប្បន្នា ហោតិ។ ឧប្បន្នភារំ ចាកដំ
ករោន្តោ អាហា “សោ”តិអាធិ។ តត្ថ សោតិ រាជគហាកោសេដ្ឋិ, កិឡតិ តិ
សម្ពន្ធោ។ តស្សវាតិ សេដ្ឋិស្ស។ ឥទំ បទំ “ជាលេ”តិ បទេ សាម្បត្តនដ្ឋិ, “ឧប្បន្នា
ហោតិ”តិ បទេ សម្បទានំ។ តន្តិ ចន្ទនកល្លិ។ អស្សវាតិ សេដ្ឋិស្ស។ ឥទំ បទំ
“បុរិសា”តិ បទេ សាម្បត្តនដ្ឋិ, “អទំសូ”តិ បទេ សម្បទានំ។ វិកុព្ពនិទ្ធិតិ វិវិធំ,
វិការំ វា កុព្ពនវសេន បវត្តា ឥទ្ធិ (បដិ. ម. ៣.១២-១៦; វិសុទ្ធិ. ២.៣៦៩-៣៧៣)។
អធិជ្ជានិទ្ធិតិ អធិជ្ជានវសេន បវត្តា ឥទ្ធិ (បដិ. ម. ៣.១២-១៦; វិសុទ្ធិ. ២.៣៦៩-
៣៧៣)។

គិហិ ឧបនាមេន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ ព្យញ្ជនំ កត្វាតិ ព្យញ្ជនំ បក្ខិបនំ កត្វា។ តន្តិ
សុវណ្ណតដ្ឋិកាធិ។ អាមសិវុម្បិ តិ បិសន្នោ បកេវ បដិគ្គណ្ឌិតុន្តិ ទស្សេតិ។
សង្ឃិកបរិភោគេន វាតិ វាសន្នោ បនសន្នតោ។ សង្ឃិកបរិភោគេន បនាតិ ហិ
អត្ថោ។ គិហិវិកជាធិ វាតិ វាសន្នោ សម្បិណ្ឌនត្ថោ។ គិហិវិកជាធិ ភាជនាធិបិ
វុដ្ឋន្តិ ហិ អត្ថោ។ កំសលោហវដ្តលោហានំ សភាគត្តា វុត្ថំ “កំស...បេ....
សង្កហិតោ”តិ។

២៥៣. “លិខិតុ”ន្តិ ឯតំ វុត្ថន្តិ យោជនា។ បកតិមណ្ឌលន្តិ ឯតុ កិ
មករទន្តមត្តម្បិ អច្ឆិន្ទមណ្ឌលន្តិ អាហា “មករទន្តច្ឆិន្ទកមណ្ឌលមេវា”តិ។

២៥៤. បហវិត្វាតិ អាវដ្ឋនតោ អញ្ញមញ្ញំ បហវិត្វា។ តយោ បត្តេ ឧបរុបរិ
ឋបេតុំ វដ្ឋតីតិ សម្ពុន្នោ។ ភូមិអាធារកោ នាម ភូមិយា អាសន្នោ ទន្ធាធិបិ
កតោ វលយាធារកោ។ ធារុអាធារកោ នាម ឯកធារុនា កតោ អាធារកោ។
ទណ្ឌាធារកោ នាម ចតុទណ្ឌតោ បដ្ឋាយ ពហូបិ ទណ្ឌាបិ កតោ
អាធារកោ។ តត្ថាតិ ភមកោជិសទិសធារុ អាធារកតិទណ្ឌាកាធារសុ។
គហេត្វា ឯវាតិ បត្តំ គហេត្វា ឯវ, ឯកមេវ ឋបេតត្ថំ ឥតិ វុត្តន្តិ យោជនា។

តត្ថេវាតិ មិឡន្តេយេវ។ វិត្តិល្ហាយាតិ វិត្តារាយ។ ពាហិរបស្សេតិ កុដ្ឋស្ស
ពាហិរបស្សេ។ កតាយាតិ កុដ្ឋស្ស ជិវភាវត្ថំ កតាយ។ ឯត្ថាតិ បរិកណ្ឌាន្តេ។

យំ វត្ថំ បត្តវិត្វា បត្តោ ឋបិយតីតិ វត្ថំ ចោឡកំ នាមាតិ យោជនា។ តស្មី
បនាតិ ចោឡកេ បន។ យត្ថាតិ យស្សំ វាលិកាយំ។ ន ទុស្សតីតិ បត្តោ ន
ទុស្សតិ។ បត្តមាឡកន្តិ បត្តស្ស ឋបនត្ថាយ កតំ អដ្ឋំ។ ភណ្ឌាកុក្ខឡិកាតិ
បត្តាធិភណ្ឌាកានំ បក្ខិបនា ឧក្ខឡិកា។ យត្ថ កត្ថបីតិ ភិត្តិឡិលាធិកេ យស្មី
កស្មីបិ។ លគ្គន្តស្សាតិ បត្តំ ជីវិកាយ លគ្គន្តស្ស។ និសីទនសយនត្ថំ វា កតំ
ហោត្វតិ យោជនា។ អញ្ញេនាតិ បត្តតោ អញ្ញេន។ អដ្ឋកនន្នេនាតិ
អដ្ឋបតិរូបេន, អដ្ឋកសទិសេនាតិ អត្ថោ។ តត្ថាតិ អដ្ឋកនន្នេន ឋបិតេ
មញ្ញបិបេ។ អំសេ ពទ្ធិយតិ អនេនាតិ អំសេពទ្វោ, សោយេវ អំសេពទ្វកោ, តេន
លគ្គត្វាតិ សម្ពុន្នោ។ ឆត្ថេ ឋបេតុំ ន វដ្ឋតីតិ សម្ពុន្នោ។ ភត្តេន បូរោ ភត្តបូរោ,
បត្តោ។ ពទ្ធិត្វា ឋបិតេ ឆត្ថេ វា អដ្ឋកំ កត្វា ឋបិតេ ឆត្ថេ វាតិ យោជនា។ យោ
កោចិ ភត្តបូរោបិ តុច្ឆបត្តោបីតិ សម្ពុន្នោ។

២៥៥. យស្សាតិ ភិត្តុនោ។ ហត្ថេ បត្តោ អត្ថិ, សោ ឯវ ភិត្តុ បត្តហត្ថោ ន
ហោតិ, អបិច ខោ បន ហត្ថេ វា បិដ្ឋិចាទេ វា យត្ថ កត្ថបិ សរីរាវយេវ បត្តស្មី
សតីតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ អនន្តរវាក្យេបិ។ ឥមេហិ វាក្យេហិ

“បត្តបាត្រា”តិ ច “កវាជំ បណាមេតុ”ន្តិ ច ឧបលក្ខណមត្តមេវាតិ ទស្សតិ។
សូចី វា អវាប្បិទុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ កុញ្ញាកាយ វាតិ វាសន្នោ “សរីរាវយវេនា”តិ បទំ
អបេក្ខតិ។

លាពុកជាបាទ្តិលម្ពតីតិ លាពុ, លាពុយា កជាបាំ លាពុកជាបាំ។
“តាវកាលិក”ន្តិ ឥមិនា ឯកវារមេវ តេន អាមិសំ គហេត្វា បរិភូត្តិ
ធម្មតព្ពន្ធន្តិ ទស្សតិ។ យជិកចាលន្តិ ភាជនកចាលំ។ អភំ មេតិ អវឌ្ឍិ មយ្ហំ,
ឧប្បជ្ជិតាតិ អត្ថោ។ “អភុ មេ”តិ (ម. និ. អដ្ឋ. ២.១៤៩; ម. និ. ជី. ២.១៤៩) វត្តព្ពេ
និគ្គហិតាកមវសេន ឯវំ វុត្តំ។ ឧត្រាសវចនន្តិ ឧត្រាសេន វចនការណំ បទំ។
ទិន្នកមេវាតិ បរេហិ ទិន្នកមេវ អាមិសន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

ចម្ពេត្វាតិ មុខេន ចម្ពេត្វា។ អបរិទ្ធាមិសានីតិ ធម្មតានិ អាមិសានិ។
ឯតេសូតិ ចលកាធិសុ។ អនុច្ឆិដ្ឋំ សុទ្ធបត្តន្តិ នត្តិ ឧច្ឆិដ្ឋោ ឯត្តាតិ អនុច្ឆិដ្ឋោ,
សុទ្ធបត្តោ, តំ។ ឧច្ឆិដ្ឋបាត្រនាតិ ឧច្ឆិដ្ឋោ ឯត្ត អត្ថីតិ ឧច្ឆិដ្ឋោ, សោយេវ បាត្រោ
ឧច្ឆិដ្ឋបាត្រោ, តេន។ វាមបាត្រេន អាសិញ្ញាតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្តាតិ សុទ្ធបត្រោ
ឯត្តាវតាមីតិ ឯត្តកេន ឯកឧទកកេតណ្ឌសគហណាមត្តនាមិ។ សោតិ
សុទ្ធបត្រោ។ ហត្ថំ បនាតិ ឧច្ឆិដ្ឋបាត្រម្យិ។ បនសន្នោ ហេតុ សម្មិណ្ឌនត្ថោ។ យំ
អដ្ឋិ វា យំ ចលកំ វាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ មច្ឆមំសជលាធិសុ។ តន្តិ អដ្ឋិចលកំ។
យំ បនាតិ អដ្ឋិចលកាធិ បន, បដិខាទិតុកាមោតិ សម្ពុទ្ធោ, បុន
ខាទិតុកាមោតិ អត្ថោ។ តត្ថេវាតិ បត្តេ ឯវ។ កត្វាតិ ឋបនំ កត្វា។ យំ កិញ្ចិ
អដ្ឋិកណ្ណាកាទិន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

២៥៦. សត្តកវេវនកន្តិ សត្តកស្ស វេវនករណំ។ បិប្ផលិកំ វា
ទណ្ឌសត្តកំ នាមាតិ យោជនា។ បិប្ផាលេតិ ឯតាយាតិ បិប្ផលិ, សោយេវ
បិប្ផលិកំ។ អញ្ញម្យីតិ បិប្ផលិកតោ អញ្ញម្យិ។ យំ កិញ្ចិ ទណ្ឌំ យោជនា

កតសត្វកំ វា ឧណ្ហាសត្វកំ នាមាតិ យោជនា។ ឥមិនា ឧណ្ហាន យោជិតំ
សត្វកំ ឧណ្ហាសត្វកន្តិ វចនត្ថំ ឧស្សេតិ។

មលគ្គហិតាតិ អយមលគ្គហិតា។ កិណ្ឌោនាតិ មទិវាទិព័ជេន កិណ្ឌោន។
តេនាតិ ចាសាណាធុណ្ហាសម្ព័ន្ធតេន សរិតកេន។ មក្ខេតុន្តិ សូចី មក្ខេតុ។
មក្ខិតមធុសិត្តកំ តំ សរិតកំ បរិភិជ្ជតីតិ យោជនា។ មធុសិត្តកបិលោតិកន្តិ
មធុសិត្តកេន មក្ខិតំ បិលោតិកំ។ តត្ថាតិ និស្សេណិយំ។ យាយ រដ្ឋយា កថិនេ
ពន្ធន្តិ, សា រដ្ឋ កថិនរដ្ឋ នាមាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ ធីយស្ស ភិក្ខុនោ
បមាណេន កតេ កថិនេ។ ឧណ្ហាកេតិ កថិនឧណ្ហាកម្មិ។ តស្សាតិ ធីយស្ស
ភិក្ខុនោ បមាណេន កតស្ស កថិនស្ស។ ឥតរស្ស ភិក្ខុនោតិ ធីយភិក្ខុតោ
ឥតរស្ស រស្សភិក្ខុនោ។

ឧណ្ហាកថិនបមាណេន កតស្ស កជសារកស្សាតិ យោជនា។
“ទុគ្គណាករណា”ន្តិ ឥមិនា បិទលកន្តិ ទុគ្គណាករណាសម្ព័ន្ធតស្ស
កិរិយាវិសេសស្ស នាមន្តិ ឧស្សេតិ។ វិនន្ទនរដ្ឋន្តិ វិសេសេន នហិយតិ ពន្ធិយតិ
ឯតាយាតិ វិនន្ទនា, សាយេវ រដ្ឋវិនន្ទនរដ្ឋ, តមេវត្ថំ ឧស្សេតុ វុត្ថំ “វិនន្ទិតុ
រដ្ឋ”ន្តិ។ វិនន្ទនសុត្តកន្តិ ឯតាបិ ឯសេវ នយោ។ តេន សុត្តកេនាតិ
វិនន្ទនសុត្តកេន។ តត្ថាតិ ខុទ្ទកនិស្សេណិយំ កាថិ សុត្តន្តិកាយោតិ
សម្ពុទ្ធា។ បមាណាសញ្ញាករណាន្តិ សុត្តន្តិកបមាណាស្ស សញ្ញាករណំ។
កាឡសុត្តេន សញ្ញាករណំ វិយ ហលិទ្ធិសុត្តេន សញ្ញាករណាន្តិ យោជនា។
អង្គលិយា បដិគ្គណ្ហាន្តិ ឯត “បដិគ្គណ្ហាន្តិ”តិ បទស្ស “អង្គលិយា”តិ
ករណាស្សេវ វុត្តត្តា កម្មស្ស អវុត្តត្តា តស្ស កម្មំ ឧស្សេតុ វុត្ថំ “សូចិមុខ”ន្តិ។
អង្គលិកោសកន្តិ អង្គលិកញ្ចកំ។

២៥៧. ចាតិចង្កោជកាទិន្និ ឯត្ថ ចាតិ នាម បដិគ្គហសណ្ឋានេន កតោ
សូចិអាទិភណ្ឌាដ្ឋបនោ ភាជនវិសេសោ។ អាកិវិទ្យាតិ បក្ខិបិទ្វា។ ឌីធុនិទ្វាតិ
បច្ឆោជេទ្វា។ យននណ្ឌាកន្តិ និរន្តរនណ្ឌាកំ។ អន្តោកត្វាតិ កថិនស្ស
អន្តោកត្វា។

២៥៨. វិនិទ្វិទ្វាតិ ចោឡកេនវិនិទ្វិទ្វា។

២៥៩. អបរិស្សាវនកស្សេវ ភិក្ខុនោតិ យោជនា។ យោ បន យាចតីតិ
សម្ពុទ្ធោ។ មជ្ឈេនណ្ឌាកេតិ នណ្ឌាកស្ស មជ្ឈេ។ ឧទកន្តិ អកប្បិយឧទកំ។ តន្តិ
ឧទកំ។ យន្តិ បរិស្សាវនំ។ ឧទកំ បរិសុទ្ធិំ ហុត្វា សវតិ កច្ឆតិ បវត្តតិ អនេនាតិ
បរិស្សាវនំ។ យំ ឧទកេ ឌីត្តវិទ្វា យជេន ឧទកំ កណ្ឌាន្តិ, តំ ឌីត្តវកំ នាមាតិ
យោជនា។ តមេវត្ថំ វិគ្គារេន្តោ អាហា “តំ ហី”តិអាទិ។ តន្តិ បរិស្សាវនំ, ពិនិទ្វាតិ
សម្ពុទ្ធោ។ តេស្វតិ ចតុសុ ខាល្យាកេសុ។ សព្ពបរិយន្តេតិ សព្ពបរិស្សាវនស្ស
បរិយន្តេ មោចេទ្វាតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឌីត្តវិទ្វាតិ ឌីតាហេទ្វា។ បីវកុដិកាតិ បីវរេន
កតា កុដិកា, សា មកសានំ បរិគ្គាណត្ថំ កតត្តា មកសកុដិកាតិ វុច្ឆតិ។

២៦០. សេម្ពាទិទោសុស្សន្ធកាយាតិ សេម្ពាទិទោសេហិ ឧស្សន្ធកាយា។
អគ្គឡត្ថម្ពោតិ កវាជត្ថម្ពោ។ យត្ថាតិ អគ្គឡត្ថម្ពោ។ តត្ថាតិ ទ្វារពាហាយ។
តត្ថាតិ អគ្គឡចាសកេ។ ធូមោ និក្ខមតិ ឯតេនាតិ ធូមនេត្តោ, ជិទ្កោ។ តេន វុត្ថំ
“ធូមនិក្ខមននិទ្ធុ”ន្តិ។ “គន្ធមី”តិ ឥមិនា “វាសេតុ”ន្តិ បទស្ស ករណំ ទស្សេតិ។
“ឧទកដ្ឋបនជ្ជាន”ន្តិ ឥមិនា ឧទកដ្ឋានន្តិ ឯត្ថ ឧទកស្ស បឋនំ ហំនំ ឧទកដ្ឋានន្តិ
មជ្ឈេបទលោបសមាសំ ទស្សេតិ។ តត្ថាតិ ឧទកដ្ឋានេ។ កោដ្ឋកោតិ ឯត្ថ ន
យត្ថ កត្តចិ, យស្ស កស្សចិ វា កោដ្ឋកោ ហោតិ, អបិ ច ខោ បន ទ្វារេ ឯវ,
ទ្វារស្សេវ វា កោដ្ឋកោតិ អាហា “ទ្វារកោដ្ឋកោ”តិ។

២៦១. បរិកម្មន្តិ បិដ្ឋិអាទិបរិកម្មំ។ បដិច្ឆាទិយតិ ឥមាយាតិ បដិច្ឆាទិ,
វត្ថុមេវ បដិច្ឆាទិ វត្ថុបដិច្ឆាទិ។ ឧទកំ ន ហោតីតិ ឯត្ថ ចានោទកំ នវត្ថុន្តោ
អាហា “ន្តោនោទកំ ន ហោតី”តិ។

២៦២. បណ្ណិកានំ តុលំ វិយ ឧទកឧត្តាហនកតុលន្តិ យោជនា។
ធិយវវត្តាធិហិតិអាទិសន្តេន វដ្ឋ អាទយោ សន្ត្តណ្ឌាតិ។ អវហត្ថយជិយន្តំ នាម
ចក្កសណ្ឋានំ អនេការំ អវេ អវេ យដានិ ពន្ធិត្វា ឯកេន វា ធិហិ វា
បរិព្ពមិយមាណំ យន្តំ។ អវសន្តោតេសុ ហត្ថេសុ យដា ពន្ធិតត្តា ឯត្តាតិ
អវហត្ថយជិ, តមេវ យន្តំ អវហត្ថយជិយន្តំ។ ចម្មភាជនន្តិ ចម្មមយំ ភាជនំ។
អបរិក្ខត្តា ហោតីតិ ចន្ទនិកា អចាការាហ ហោតិ។ ឧទកបុញ្ញនំ វដ្ឋតីតិ
សម្ពន្ធា។ តស្មិន្តិ ឧទកបុញ្ញនេ។ “ឧទកបុញ្ញនី”តិបិ ចាហោ។ ឯវំ សតិ តាយ
ឧទកបុញ្ញនិយាតិ អត្តោ។ បច្ឆុទ្ធវិគុន្តិ អបនេតុ។

២៦៣. អា សមន្តតោវិទុំ បក្ខចាសកមេត្តាតិ អាវិទូបក្ខចាសកំ។
មណ្ឌាលេតិ កណ្ណិកមណ្ឌាលម្ហិ។ កតំ កូដញ្ច ធននញ្ច ឯត្តាតិ កតកូដច្ឆនំ,
ជន្ហាយវំ, តស្ស។ ឯត្តន្តិ “និល្លេខជន្ហាយវ”ន្តិ ឯតំ នាមំ។ “ចត្តារោ មាសេ”តិ
ឥមិនា “ចតុមាស”ន្តិ ទិគុសមាសស្ស វាក្យំ ធស្សេតិ។

២៦៤. នមតកន្តិ ឯត្ថ ហេជ្ជាវុត្ថនមតកតោ (ច្ចឡវ. អដ្ឋ. ២៥៦) វិសេសំ
ធស្សេន្តោ អាហា “ឯឡ កលោមេហី”តិអាទិ។ អវាយិមន្តិ វាយិត្វា ន កតំ។
ចម្មខណ្ឌាបរិហារេនាតិ ចម្មខណ្ឌំ វិយ អធិដ្ឋានវិកប្បនអបនយនេន,
បរិគុញ្ញិតត្តន្តិ អត្តោ។ បេឡាយាតិ អដ្ឋសាទិអាការេន កតាយ មញ្ញសាយ។
ឯត្តន្តិ “អាសិត្តកូបធាន”ន្តិ ឯតំ នាមំ។ ធារុមយាបីតិ បិសន្តោ ន
តម្កលោហារជតមយា ឯវាតិ ធស្សេតិ។ ឯត្តេវាតិ មឡោវិកាយមេវ។
អាធារកសន្តេបគមនតោតិ អាធារកេ សន្តេបំ គមនតោ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា

វា។ បុព្វេ បត្តវក្ខនត្ថំ អាធារកោ អនុញ្ញាតោ, ឥនាទិ ភុញ្ញនត្ថន្តិ ទដ្ឋតំ។ ឯកោ
ភិក្ខុ គប្បតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ សេសកន្តិ គហេតព្ពជលបូរេហិ សេសកំ។ តស្មី
ខណោតិ តស្មី ភុញ្ញនក្ខណោ។

២៦៥. ឯកកេនបិ អង្កេនាទិ បិសន្នោ សម្ពាវនត្ថោ, តតោ បន អធិកេហិ
អង្កេហិ បគេវាទិ ហិ អត្ថោ។ សមន្នាគតស្ស ឧចាសកស្ស និក្កដ្ឋិតុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
តស្សាទិ ឧចាសកស្ស។ ន គហេតព្ពោទិ សង្ឃេន ន គហេតព្ពោ។ អសុកស្ស
ឧចាសកស្សាទិ សម្ពុទ្ធោ។ ឧក្កដ្ឋនកាលេទិ បត្តស្ស ឧក្កដ្ឋនកាលេ។
យាចាបេត្វាទិ បត្តនិក្កដ្ឋិតេន ឧចាសកេន យាចាបេត្វា។ ហត្ថចាសន្តិ
សង្ឃស្ស ហត្ថចាសំ។

២៦៨. បុរក្ខត្វាទិ ឯត្ថ បុរសទ្ទស្ស អគ្គត្ថការវញ្ញ ករសទ្ទស្ស
ខាទេសការវញ្ញ ទស្សន្តោ អាហា “អគ្គតោ កត្វា”តិ។ សោតិ ពោធិរាជកុមារោ,
សន្តវីតិ សម្ពុទ្ធោ។ លច្ឆាមីតិ លភិស្សមិ, ឯស ពោធិរាជកុមារោ បុត្តលាកាយ
អភព្ពោទិ យោជនា។ អក្កមនេ នោសំ ទស្សន្តោ អាហា “យទី”តិអាទិ។ បច្ឆាទិ
អក្កមនតោ បច្ឆា។ អយន្តិ ភគវា។ ឥនន្តិ ការណំ។ តាវាទិ
សិក្ខាបទបញ្ញត្តិតោ, សិក្ខាបទបញ្ញត្តិយា វា បឋមំ។ បរិកវតោទិ គិហីនំ
បរិកវតោ។

មង្គលត្ថាយាទិ អរោគាទិកស្ស មង្គលស្ស អត្ថាយ។ ឆោតចាទកន្តិ ឯត្ថ
ឆោតេហិ ចាទេហិ អក្កមនជ្ជានេ អត្ថវិតំ ឆោតចាទកន្តិ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “ឆោតចាទកំ នាមា”តិអាទិ។ តត្ថ “បច្ឆត្ថវណំ អត្ថត”ន្តិ ឥមិនា
“ឆោតចាទក”ន្តិ ឯត្ថ លិកបច្ឆយស្ស អត្ថវិតត្ថេ បវត្ថការំ ទស្សតិ។

២៦៩. បទុមកណ្តិកាការន្តិ បទុមកណ្តិកសណ្ឋានំ។ កតំ ចាទយំសនំ
កតកំ នាមាតិ យោជនា។ តន្តិ កតកំ, បដិក្ខត្តមេវាតិ សម្ពុទ្ធា។ ចោត្តកេសុ
តំសន្ថោ គលិតោតិ ទដ្ឋញ្ញោ។ ពាហុល្លិកានុយោគត្តាតិ បច្ចយពហុលភាវាយ
អនុយោគត្តា។ ចាសាណាដេណកោបីតិ ចាសាណាអត្តទម្បិ។ ពិជនីតិ
ចតុរស្សពិជនី។ តន្តិ វិជ្ជបនំ, កតំ ហោតូតិ សម្ពុទ្ធា។ ឥធាបិ តំសន្ថោ
គលិតោ។ វេជ្ជទន្តិវិលីវេហិ វា មោរបិញ្ញេហិ វា ចម្មវិកតីហិ វា កតំ ហោតូតិ
យោជនា។ សត្តំ វិជ្ជបនន្តិ សម្ពុទ្ធា។ ចាឡិយំ តាលវណ្ណានិ សហ វណ្ណាន កតំ
តាលំ តាលវណ្ណំ, តាលសន្ថេន តំមយា មណ្ឌលពិជនី គហោតត្តា
វិការីវិការភាវេន សម្ពុទ្ធត្តា។ មកសពិជនីតិ មកសានំ បលាយនកពិជនី,
ទន្តមយវិសាណាមយទណ្ឌកាបិ មកសពិជនី វដ្ឋតីតិ យោជនា។
“វាកមយពិជនិយា”តិ បទំ “សង្កហិតា”តិ បទេ អាធារោ, ករណំ វា។

២៧០. យស្សាតិ ភិក្ខុស្ស ចក្កំ វា ទុព្ពលំ ហោតីតិ យោជនា។ អញ្ញោតិ
កាយខាហាធិហិ អាពាធមហិ អញ្ញោ, កោចិ អាពាធា វា ឧប្បជ្ជតីតិ យោជនា។
“វស្សេ បនា”តិ បទំ “ចីវរគុត្តត្ថ”ន្តិ បទេ ឯវ សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ ចីវរគុត្តត្ថន្តិ ចីវរស្ស
វស្សេតេមនតោ គុត្តត្ថំ, វាឡមិគចោរកយេសុ សន្តេសូតិ សម្ពុទ្ធា។
តាលបណ្ណាទិនា ឯកេន បណ្ណេន កតំ ធនំ ឯកបណ្ណាធូត្ថំ។ សព្វត្ថេវាតិ
សព្វេសុ ឯវ គាមារញ្ញេសុ។

“អសិ អស្សា”តិ ឥមិនា អសិស្សាតិ បទស្ស អនវកាសវិធី ទស្សេតិ។
អសីតិ ខត្តោ។ អស្សាតិ ចោរស្ស, អសីតិ សម្ពុទ្ធា។ វិជ្ជោតលីតិ ឯត្ថ
អលបច្ចយោ រូបសិទ្ធិមត្តោវាតិ អាហា “វិជ្ជោតលី”តិ។ “ចតុហត្ថោយេវា”តិ
ឥមិនា បមាណយុត្តោតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ តតោតិ ចតុហត្ថតោ។

សព្វេសន្តិ គិលានាគិលានាមំ។ “សក្កា បដា”តិ បទំ “ន វដ្តតី”តិ បទេ កត្តា,
“ធាតព្វា”តិ បទេ កម្មំ។ សម្មន្ទិទ្វារ ធាតព្វា, នវិជា សម្មតិយាតិ អធិប្បាយោ។

២៧៣. អាគតន្តិ ឧទរិយតោ និក្ខមិត្វា អាគតំ។ ឧត្តារន្តិ គលតោ ឧត្តារំ
កោជនន្តិ សម្ពន្ធោ។ សន្ធាវេទ្វាតិ បតិជ្ជាបេទ្វា។ អសន្ធាវិភមេវ ហុត្វាតិ
សម្ពន្ធោ។

យន្តិ ខាធនីយកោជនីយំ, បតិភន្តិ សម្ពន្ធោ។ ភន្តិ ខាធនីយកោជនីយំ,
គហេត្វា បរិភុណ្ឌិតុន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឥន្ទន្តិ វចនំ។

២៧៤. កុព្ពំ ករិស្សរមីតិ ឯត្ថ ករិយតិ ឧទ្ធហិយតីតិ កុព្ពន្តិ វុត្ថេ សន្នោតិ
អាហា “សទ្ធិ ករិស្សរមី”តិ។ សទ្ធិន្តិ “អយំ មំ ភិក្ខុ វិប្បករោតី”តិ ឧទ្ធហសទ្ធិ។
នខាធិប័តិអាធិសន្នេន មុខកុដ្តេ សន្តិល្អាតិ។ អនុវត្តនត្ថន្តិ អនុធយេន
ចាលនត្ថំ។ នខច្ឆេទនន្តិ នខំ ជិន្នតិ អនេនាតិ នខច្ឆេទនំ, សត្តកាធិ។ វីសតិមជ្ឈន្តិ
ឯត្ថ វីសតិយា នខាមំ មជ្ឈវីសតិមជ្ឈន្តិ ធស្សេន្តោ អាហា “វីសតិបិ នខេ”តិអាធិ។
លិខិតមជ្ឈេតិ លិខិតេ ហុត្វា មជ្ឈេ។ កាវាហេន្តិ តិ នហាបិតេ កាវាហេន្តិ។
នខតោតិ នខតោ វា នខន្តរតោ វា។ អបកឡិវតុន្តិ កឡិវត្វា អបនេតុំ។

២៧៥. ខុរកោសកន្តិ ខុរស្ស បឋនកំ។ កត្តរិយាតិ កន្តិយតិ ជិន្និយតិ
ឥមាយាតិ កត្តរិ, អយោមយោ ឯកោ ឧបករណាវិសេសោ, តាយ។
“ធនោបេន្តិ”តិ ឥមិជា កប្បាហេន្តិ ឯត្ថ កប្បសទ្ធស្ស វិជ្ជត្ថំ អធិប្បាយេន
ធស្សេតិ។ មស្សុំ វុឡាហេន្តិ ឯត្ថ មស្សុំ វុឡេត្វា វុហាហេន្តិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ
អាហា “មស្សុំ ធិយំ កាវាហេន្តិ”តិ។ ឯឡកមស្សុតិ ឯឡកស្ស វិយ មស្សុតិ
ឯឡកមស្សុ។ “គោលោមិក”ន្តិ វុច្ឆតីតិ សម្ពន្ធោ។ “ចតុកោណ”ន្តិ ឥមិជា
ចតុរស្សន្តិ ឯត្ថ អំសសន្នោ កោណត្ថោតិ ធស្សេតិ។ ចតុរស្សន្តិ ឯត្ថ បិ

“ចតុវិស”ន្តិវត្ថុព្រៃនិគ្គហិតស្ស លោបំ កត្វា បរស្ស សការស្ស ទ្វេភាវំ កត្វា
 “ចតុរស្ស”ន្តិវត្ថុ។ លោមសំហារណាន្តិ លោមាណំ អបនយនំ។ លោមរាជិដ្ឋបនន្តិ
 លោមលេខាប័បនំ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ, មស្សកប្បនាទីសូតិ សម្ពន្ធោ។
 គណ្ណាវណាវុធិអាពាធបច្ចយាតិ គណ្ណោ ច វណោ ច វុធិ ច គណ្ណាវណាវុធយោ,
 តេយេវ អាពាធា គណ្ណាវណាវុធិអាពាធា, តេសំ បច្ចយា។ វណោតិ មហន្តោ
 វណោ។ វុធិតិ ខុទ្ទកោ វណោ។ សក្ការាជិហិតិ សក្ការមធុសិត្តកេហិ។
 សណ្ឋាសោតិ សុដ្ឋលោមំ ខំសតីតិ សណ្ឋាសោ។ យន្តិ លោមំ, បិតន្តិ សម្ពន្ធោ។
 កត្ត បិតន្តិ អាហា “ភមុកាយ វា”តិអាទិ។ កំ ហុត្វា បិតន្តិ អាហា - “ឧគ្គន្ធាវិភជ្ជំ
 បិត”ន្តិ, វិភជ្ជំ ហុត្វា បិតន្តិ យោជនា។ វិសេសេន សោភណំ ភក្កតីតិ វិភជ្ជោ,
 អសោភណោ។ “វិភជ្ជ”ន្តិបិ ចាហោ, វិវុបំ គជ្ជតិ, គមយតីតិ វាវិភជ្ជោ។ តត្ថ
 បុរិមចាហោយេវ មូលចាហោតិ ធន្តព្ពាតិ។ បលិតំ វា អបលិតំ វា តាទិសំ
 លោមន្តិ យោជនា។

២៧៧. កំសបត្តិកាតិ វត្ថុ កំសអាបណោ បត្តន្តិ បសារេន្តិ
 កំសបត្តិកាតិ វត្ថុ កំសភណ្ឌាវាណិជា គហោតព្ពាតិ អាហា
 “កំសភណ្ឌាវាណិជា”តិ។ វាសិទណ្ឌាធិនំ អចាតនត្ថំ ពន្ធិតិ អនេន លោហោនាតិ
 ពន្ធនំ, តមេវ មត្តំ អប្បន្តិ ពន្ធនមត្តំ។

២៧៨. និក្ខមន្តេនាតិ អាហមតោ និក្ខមន្តេន។ យត្ថាតិ យស្មី ហនេ។
 “សិវិត្វា”តិ ឥមិនា អសិវិត្វា បិណ្ឌាយ ចរិតព្ពន្ធិ ធស្សេតិ។ ពហុរដ្ឋកន្តិ ពហុ
 រដ្ឋយោ ឯតស្សាតិ ពហុរដ្ឋកំ។ ឥមិនា កលាបេន ពហុរដ្ឋនំ សមូហោន កត្តព្ពន្ធិ
 កលាបុកន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ, ឥការស្សកាហោ។ ទេឌ្ឍកកន្តិ វត្ថុ ទេឌ្ឍកសន្តេន
 តស្ស សីសំ គហោតព្ពំ ឯកទេសូបចារេន, ទេឌ្ឍកំ វិយាតិ ទេឌ្ឍកកំ, សទិសតេ
 កបច្ចយោ ហោតិ។ តេន វត្ថុ “ឧទកសប្បសីសសទិស”ន្តិ។

“មុរជវដ្តិសណ្ឋាន”ន្តិ ឥមិនា មុរជសន្តេន មុរជវដ្តិ គហេតត្តា តស្សវិការត្តា,
តេន សទិសំ មុរជន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ វេបេត្វាតិ ពហុរដ្ឋកេ ឯកតោ វេបេត្វា។
មទ្ធីវណ្ណសន្តោ ចាមង្គបរិយាយោ។ មទ្ធីវណ្ណំ វិយាតិ មទ្ធីវណ្ណំ។ តេន វុត្ថំ
“ចាមង្គសណ្ឋាន”ន្តិ។ “បគេវ ពហូនី”តិ ឥមិនា “ឯកម្មី”តិ ឯត្ថ បិសទ្ធស្ស
សម្ភារនត្ថំ ទស្សេតិ។ មច្ឆកណ្ណាកវាយិមាតិ មច្ឆកណ្ណកំ វិយ ទស្សេត្វា
វាយិមា។ កុញ្ញវច្ឆិកាធិកេនាតិ វារណាអច្ឆិកាធិកេនា។ វារណោ បិ កុំ ភូមិ
ជរាបេតីតិ កុញ្ញរោតិ (វិ. វ. អដ្ឋ. ៣០; អ. និ. ដ៏. ១.១.២) ច កុញ្ញោ និកុញ្ញោ រមតីតិ
កុញ្ញរោតិ ច វុច្ឆតិ។ តស្ស អច្ឆិ វិយាតិ កុញ្ញវច្ឆិកំ, តំ អាទិ យេសំ តានីតិ
កុញ្ញវច្ឆិកាធិនិ, តេសំ កេនាតិ កុញ្ញវច្ឆិកាធិកេនា។ អាទិសន្តេន
គោណាច្ឆិកាធិយោ សង្កណ្ឌាតិ។ “កុញ្ញិកាកោសកសណ្ឋាន”ន្តិ ឥមិនា
សូករស្ស អន្តំ វិយ សូករន្តកន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ សូករស្ស បិ អន្តំ
កុញ្ញិកាកោសកំ វិយ មជ្ឈេ សុសិរោ ហោតិ។ សូករន្តកំ អនុលោមេតីតិ
សូករន្តកេន អនុលោមេតិ។ ទសាសុយេវាតិ កាយពន្ធនស្ស អន្តេសុយេវ។
ឯត្តាតិ ទសាសុ។ “ចតុន្នំ ឧបរិ ន វដ្តតិ”តិ ឥមិនា មុរជទសា តតោ ឧបរិ វដ្តតិ
ទស្សេតិ។ វេបេត្វាតិ វដ្តំ វត្ថុន វេបេត្វា។ មុទ្ធិកសណ្ឋានេនាតិ
វរកសីសសណ្ឋានេន។ ឯវំ សិព្ពិតាតិ ឯវំ សិព្ពិយមាណា។ បីតិ ជលជោតកោ។
ចាសន្តោតិ ចាសកោជិ។

២៨០. ឡិលម្ពកំ កត្វា និវត្តំ ហត្ថិសោណ្ណកំ នាមាតិ យោជនា។
ចោឡិកឥត្ថិនន្តិ ចោឡិរដ្ឋេ និវាសិនំ ឥត្ថិនំ។ ហត្ថិយា សោណ្ណាវិយ
ហត្ថិសោណ្ណកំ និវត្តំ។ មច្ឆវាលំ វិយាតិ មច្ឆវាលកំ។ ចត្តារោ កណ្ណា ឯតស្ស
និវត្តស្សាតិ ចតុកណ្ណកំ។ តាលវណ្ណំ វិយាតិ តាលវណ្ណកំ។ សតំ វលីនោ
ឯតស្ស និវត្តស្សាតិ សតវលីកំ។ “អនេកក្ខត្ត”ន្តិ ឥមិនា “សតវលីក”ន្តិ ឯត្ត

សតសន្តស្ស អនេកត្ថវាចកតំ ទស្សេតិ។ “វាមទក្ខិណាបស្សេសុ វា” តិ ឥមិនា
បុរិមនិវត្តំ កដិតោ បដ្ឋាយ ហេដ្ឋា និវត្តំ នាមាតិ ទស្សេតិ។

សំវល្លិក្ខា និវត្តំ សំវល្លិយំ។ មល្លោ ច កម្មកាវេ ច មល្លកម្មកាវា, តេ
អាទយោ យេសំ តេតិ មល្លកម្មកាវាទយោ។ អាទិសន្តេន ធុត្តាទយោ
សន្តណ្ហាតិ។ យម្បិ និវត្តំ និវាសេន្តិ, សព្វំ តំ និវត្តំ ន វដ្តតិ យោជនា។ ឯកំ វា
កោណាន្តិ សម្ពន្ធោ។ កោណាតិ អន្តរវាសកស្ស កោណោ។ “តថា” តិ ឥមិនា
“ឯកំ វា ទ្វេ វា កោណោ ឧក្ខិបិក្ខា អន្តរវាសកស្ស ឧបរិ លក្ខន្តិ” តិ អត្ថំ
អតិទិសតិ។ អន្តោកាសាវស្ស ទស្សេត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ ទ្វេ និវាសេន្តេន
អគិលានេនាតិ យោជនា។ សគុណាន្តិ អន្តោកាសាវេន ពហិកាសាវំ
សមាទគុណំ កត្វា។ ឥតីតិ អាទិ និកមនំ។ យញ្ញាតិ យំ និវត្តញ្ញា។ ឥនាតិ
ខុទ្ទកវត្ថុក្ខន្ធកេ។ យញ្ញ សេខិយវណ្ណនាយំ (ចាបិ. អដ្ឋ. ៥៧៦ អាទយោ)
បដិក្ខត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ សព្វំ តំ និវត្តន្តិ យោជនា។ និព្វិការំ កត្វាតិ សម្ពន្ធោ។
ឧភោ កណ្ណេតិ ហេដ្ឋា បិតេ ឧភោ កណ្ណោ ឧបរិ ច បិតេ ឧភោ កណ្ណោ។ តន្តិ
បរិមណ្ឌលចារុបនំ។

តត្ថាតិ “គិហិចារុត” ត្ថិវចនេ យំ កិញ្ចិ អញ្ញាចារុតំ អត្ថិតិ សម្ពន្ធោ។
តស្មាតិ យស្មា គិហិចារុតំ នាម, តស្មា, បរិមណ្ឌលំ ចារុបិតត្ថន្តិ សម្ពន្ធោ។
“យថា ចារុបន្តិ, យថា ច វេបេន្តិ” តិ អាទិនា យោជនា កាតត្ថា។ តស្សេវាតិ
ធិយសាជកស្សេវ។ តស្សេវាតិ សាជកស្សេវ។ ចាឡិការកោតិ ចាឡិ គណ្ណាន្តំ
វា វាចន្តំ វា ការកោ។ តថាតិ យថា ចារុបន្តិ, តថា។

២៨០. កុហិញ្ចិ ហំនំ គច្ឆតោ រញ្ជោតិ យោជនា។
“បរិក្ខារកណ្ណាវហនមនុស្សា” តិ ឥមិនា តេ មនុស្សា មុណ្ឌំ សីសំ ចោឡិកេន
វេបេន្តិតិ មុណ្ឌាវេបិនោ នាមាតិ ទស្សេតិ។ អធិប្បាយោតិ ឧដ្ឋាយន្តានំ

មនុស្សនម័យប្បាយ។ អន្តរកាជន្និ ឯត្ថ អន្តរសន្តោ មជ្ឈត្ថវាចកោតិ អាហា
“មជ្ឈ”តិ។ “លត្ថត្វា”តិអាទិនា កាជស្ស អន្តរេ លត្ថត្វា វហិតត្ថំ
អន្តរកាជន្និ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

២៨២. “ចក្ខុនំ ហិត”ន្តិ ឥមិនា អចក្ខុស្សន្តិ ឯត្ថ ស្សបច្ចយោ ចក្ខុសន្តតោ
ហិតត្ថេ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ បមាណាផ្កុលេនាតិ វឡកីនំ បមាណាយុត្តេន
អផ្កុលេន។

២៨៣. “តិណវនាទីស្វ”តិ ឥមិនា ទាយំ អាលិម្បន្តិ ឯត្ថ ទាយសន្តោ
វនវាចកោតិ ទស្សេតិ។ “អគ្គី ទេន្តី”តិ ឥមិនា អាបុញ្ចោ លិបិធាតុ
ឧបសគ្គវសេន អគ្គិទានត្ថោតិ ទស្សេតិ។ បរិត្តន្តិ ឯត្ថ សមន្តតោ តាយតិ
អនេនាតិ បរិត្តន្តិ ទស្សេន្តោ អាហា “អប្បហរិតករណេន វា បរិខាខណេន វា
បរិត្តាណា”ន្តិ។ ឯត្ថាតិ បរិត្តករណេ។ ទាតុំ លព្ពតីតិ សយំ ទាតុំ លព្ពតិ។
ហរិតុន្តិ អបនេតុំ។ បត្ថំ វា អបត្ថំ វា អគ្គិន្តិ សម្ពន្ធោ។ តថាតិ អគ្គិទានាទិនា
អាការេន។ ឧទកេន ទិញ្ញាបេន្តេន ភិក្ខុនាតិ សម្ពន្ធោ។

២៨៤. សតិ ករណីយេតិ ឯត្ថ ករណីយសន្តោ កិច្ចបរិយាយោតិ អាហា
“សុក្ខកដ្ឋាទិគ្គហណាកិច្ចេ”តិ។ “សុក្ខកដ្ឋាទិគ្គហណា” ឥតិ បទេន កិច្ចស្សបំ
ទស្សេតិ។ “បុរិសប្បមាណា”ន្តិ ឥមិនា ចោរិសិយន្តិ ឯត្ថ ណិយបច្ចយោ
បមាណត្ថេ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ បុរិសប្បមាណំ នាម ឧបរិ ពាហុទ្វយតតស្ស
បុរិសស្ស បមាណំ។ ទិស្វា វា ហុត្វា វា ទិស្វាតិ យោជនា។ អតិឧច្ចម្បីតិ បិសន្តោ
សម្ភារវនត្ថោ។ នីចំ បន រុក្ខំ បគេវាតិ ហិ អត្ថោ។

២៨៥. កល្យាណវាគ្គរណាតិ ឯត្ថ ករិយតិ ឧទ្ទារិយតីតិ ករណោ, សន្តោ,
វាចាយេវ ករណោ វាគ្គរណោ, កល្យាណោ វាគ្គរណោ ឯតេសន្តិ

កល្យាណវាគ្គរណាតិ ធស្សន្តោ អាហា “មធុរសន្តា”តិ។ វេទំវិយាតិ សុត្តិ
វិយ។ វាចនាមគ្គន្តិ វាចនាយ ឧចាយំ។ សកាតិ សម្មាសម្ពុទ្ធសម្ពាតស្ស សស្ស
អត្តនោ ឯសា សកា។ តេន វុត្តំ “សម្មាសម្ពុទ្ធនា”តិ។ សម្មាសម្ពុទ្ធន ហិ
មាគធនិរុត្តិយា ឯវ ធម្មោ ភាសិតោ, កស្មា សា មាគធនិរុត្តិ សកា នាមាតិ
វុច្ចតិ។ និរុត្តិ តិ អត្តំ និហរិត្វា វុច្ចតេ ឥមាយ សទ្ធិបញ្ញត្តិយាតិ និរុត្តិ,
វេទនាតុស្ស វការស្ស ឧកាវេ, សព្ពវេហារោ លព្ពតិ។ ឥធម បន “សកាយា”តិ
វុត្តត្តា មាគធខេហារោ ឯវ។ តេន វុត្តំ “មាគធខេហារោ”តិ។ “សភាវនិរុត្តិ”តិ បិ
ចាថោ។ ឯវញ្ញំ សតិ សព្ពសត្តានំ សភាវេន បវត្តា មូលភាសាភូតា
មាគធនិរុត្តិយេវ។

២៨៦. លោកាយតំ នាម តិវុត្តិយសត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ ឥមិនាវ ការណេនាតិ
“សេតោ កាតោ, កស្មា? អដ្ឋំនំ សេតត្តា។ រត្តោ ពាកោ, កស្មា? លោហិតស្ស
រត្តត្តា” ឥតិ (ម. និ. អដ្ឋ. ២.២២៣; សំ. និ. អដ្ឋ. ៣.៥.១០៨០; អ. និ. ១០.៦៩-៧០)
ឥមិនា ឯវ ការណេន។

២៨៨. អន្តរា អហោសីតិ ឯត្ថ អន្តរសន្តោ ព្យវជានត្ថោតិ អាហា “អន្តរិតា
អហោសិ បដិច្ចន្នា”តិ។ តេន សន្តេន ធម្មកថា ព្យវជានា អហោសីតិ អត្ថោ។

២៨៩. អាពាធម្មបទ្ធវិយាតិ ឯត្ថ អាពាធស្ស ភេសន្តសម្ពាតោ បច្ចយោ
អាពាធម្មបទ្ធវិយាតិ ធស្សន្តោ អាហា “យស្ស”តិអាទិ។ ឥមិនា អាពាធខាយេវ
បច្ចយោ អាពាធម្មបទ្ធវិយាតិ អត្តំ បដិក្ខិបតិ។

២៩៣. ទុក្ខជវត្ថុ នាម អកម្មិយវេហារាទិនា មាលាវច្ឆរោបនាទិ,
ចាចិត្តិយវត្ថុ នាម មាលាវច្ឆរោបនាទិអត្ថាយ បថវិទណនាទិ។ បហារណីតិ
បហារតិ ឥមាយាតិ បហារណី។ ឯតន្តិ “បហារណី”តិ ឯតំ នាមំ។ យស្ស កស្សចិ

អាវុធសង្គ្រាមស្បៀង លោហភណ្ឌស្បៀង សម្បទា។ តន្ត្រី អាវុធសង្គ្រាម
លោហភណ្ឌ។ វុត្តមេរ័ត្ន “កតកំ នាម បទុមកណ្តិកាការ” ត្តិអាទិនា (ចូឡូវ.
អដ្ឋ. ២៦៩) វុត្តមេរ័ត្ន។ ធនិយស្សេវាតិ ធនិយស្ស ឯវ។ អញ្ញេសញ្ញា កតាយ
សព្ទមត្តិកាមយកុដិយា អចាកជត្តា វុត្តំ “ធនិយស្សេវា” តិ។ អថ វា ធនិយស្ស
សព្ទមត្តិកាមយកុដិ ឥវាតិ យោជនា។ សព្ទត្ថាតិ សព្ទស្មី ខុទ្ទកវត្ថុក្ខន្ធកេ។

ឥតិ ខុទ្ទកវត្ថុក្ខន្ធកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

៦. សេនាសនក្ខន្ធកំ

វិហារាទុជាននកថា

២៩៤. សេនាសនក្ខន្ធកេ អបញ្ញត្តំ ហោតីតិ ឯត្ថ ន ព្រាហ្មណ៍ ហោតិ,
អបិច ព្រាហ្មណ៍យេវ, សោ ច ខោ អនុជាននត្ថោតិ អាហា “អនុញ្ញាតំ
ហោតី” តិ។ ឥមិនា ព្រាហ្មណ៍ស្ស អវពោជនាធម្មោ អត្ថេ និវត្តេតិ,
អនុជាននត្ថំយេវ ធស្សេតិ។ អឡយោកាធិនំ វិសុំ គហិតត្ថា វិហារសន្តោ
ចារិសេសតោ អវសេសាវាសោវ គហេតញ្ញោតិ អាហា “អឡយោកាធិមុត្តកោ
អវសេសាវាសោ” តិ។ សុវណ្ណាវត្ថុគហិត្តំ សុវណ្ណាវត្ថុធននន ធាតិ គហំ។
ឥដ្ឋកាគុហាតិ ឥដ្ឋកាយ កតា គុហា។ ឯសេវ នយោ សេសេសុបិ។ អាគតស្ស
ច អនាគតស្ស ចាតិ ឯត្ថ ចសន្តោ ទ្វន្ទវាគ្យំ ធស្សេតិ។ អាគច្ឆតីតិ អាគតោ, ន
អាគតោ អនាគតោ, សង្ឃោ។ អាគតោ ច អនាគតោ ច អាគតានាគតោ,
សមាហារទ្វេន្ទោ បុរិសោ, តស្ស។ “អប្បដិហតចារស្ស” តិ ឥមិនា ចតុស្ក
ធិសាសុ អប្បដិហតចារោ ចាតុទ្ធិសោតិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។

២៩៥. អនុមោទនកាថាសុ ឯវំ វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។
ឧតុវិសភាគវសេនាតិ សីតឧណ្ណានំ ឧតុវិសភាគវសេន។

សំដុសិតកវាតោតិ សហ ឧទកតិទុនា អាគតោ វាតោ។ ឯត្ថ ហិ សំសន្នោ
សហត្ថោ, ដុសិតសន្នោ ឧទកតិទុនាវាចកោ។ ឧដុកមេយវុដ្ឋិយោ ឯវាតិ វាតេន
អបហរិតត្ថា ឧដុកំ បតិតា មេយវុដ្ឋិយោ ឯវា។ ចាឡិយំ តតោតិ ឯត្ថ
តោបច្ឆយោ បច្ឆត្ថត្ថ វត្ថតិ។ សោវិហារោតិ ហិ អត្ថោ។ វាឡិមិគានិ ចាតិ
វាឡិមិគេ ច។ លិដ្ឋិវិបល្លាសោ ហោស។ ឯតានិ សព្ពានីតិ “សីត”ន្តិអាទិនិ សព្ពានិ
សត្ថ បទានិ។ យោជេតព្ពានីតិ សោវិហារោ សីតំ បដិហានតិ... បេ... វុដ្ឋិយោ
បដិហានតិ យោជេតព្ពានីតិ អត្ថោ។

“វិហារេនា”តិ ឥមិនា ចាឡិយំ តតោតិ ឯត្ថ តោបច្ឆយោ កត្ថត្ថ ហោតីតិ
ទស្សេតិ, តេន វិហារេនាតិ អត្ថោ។ បដិហោតីតិ បដិហានីយតិ។ សុខត្ថន្តិ ឯត្ថ
ឧត្តរបទលោចាតិ អាហា “សុខវិហារត្ថ”ន្តិ។ “លេណាត្ថព្វា សុខត្ថព្វា”តិ
បទទ្ធយំ “ហោតី”តិ ចាបសេសេន យោជេតព្ពំ។ វិហារទានំ លេណាត្ថព្វា
សុខត្ថព្វា ហោតីតិ ហិ អត្ថោ។ ឥទន្តិ អយំ អធិប្បាយោ។ វុត្ថន្តិ វុត្ថោ។
វិហារទានំ សុខត្ថព្វា ហោតីតិ យោជនា។ ឈាយិ តុំ វិបស្សិតុព្វា យំ សុខំ អត្ថីតិ
សម្ពន្ធោ។ តទត្ថន្តិ តស្ស សុខស្ស អត្ថាយ។ បរបទេនបីតិ “ឈាយិតុព្វា
វិបស្សិតុ”ន្តិ បទទ្ធយតោ បរំ បីតេន “វិហារទាន”ន្តិ បទេនបី។ ឥដាតិ ឥមស្មី
វិហារេ។ វិហារទានន្តិ វិហារស្ស ទានំ, ទាតព្ពំវិហារំ វា, វុត្ថិតន្តិ សម្ពន្ធោ។ វុត្ថន្តិ
សំយុត្តនិកាយេ វុត្ថំ។ សាធកចាឡិយំ យោ ឧបស្សយំ ទទាតិ, សោ ច
សព្ពទទោ សព្ពេសំ ពលាទិនំ ទទោ ហោតីតិ យោជនា។ សោ ចាតិ ឯត្ថ ចសន្នោ
អវេជារណាត្ថោ។ សោ ឯវាតិ ហិ អត្ថោ។

“វិហារេ”តិ ឥមិនា វាសយេត្ថាតិ ឯត្ថ ឯតសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សេតិ។
វាសយេតិ វាសេយ្យ។ តេសំ អន្ធព្វាតិ ឯត្ថ “តេស”ន្តិ បទំ “អនុប្បវិយ”ន្តិ
ចាបសេសេន យោជេតព្ពន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “តេសំ អនុប្បវិយ”ន្តិ។ តត្ថ

អនុជ្ឈវិយំ អនុញ្ញា អនុជ្ឈវិយានិ វត្តានិ ចាតិ យោជនា។ អថ វា តេសន្តិ ភុម្មត្ថេ
សម្បទានវចនន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “តេសូ” តិ, ភិក្ខុសូតិ អត្ថោ។ ឧដុក្ខតេសូតិ
ឯត្ថ សម្បទានត្ថេ ភុម្មវចនំ កត្វា ឧដុក្ខតានំ តេសំ ភិក្ខុនំ ទទេយ្យាតិ អត្ថោបិ
យុជ្ឈតេវ។ “អកុដិលចិត្តេសូ” តិ ឥមិនា “ឧដុក្ខតេសូ” តិ ឯត្ថ ឧដុសទ្ធស្ស
អកុដិលត្ថញ្ច ភូតសន្នេន ពាហិរត្ថសមាសញ្ច ទស្សតិ។ ឧដុក្ខតំ
ចិត្តមេតេសន្តិ ឧដុក្ខតាតិ វចនត្ថោ កាតញ្ចោ។ និទហេយ្យាតិ និខណ្ឌិត្វា
វេបេយ្យ។ “ន ចិត្តបសាទំ វិរាជត្វា” តិ ឥមិនា វិប្បសន្នេន ចេតសាតិ ឯត្ថ
ឯវត្ថុជលំ វា អញ្ញត្ថាចោហានំ វា ទស្សតិ។ ហីតិ ជលជោតកោ។ ឯវំ
វិប្បសន្នចិត្តស្ស តស្ស វិហារធាយកស្ស តេ ភិក្ខុ ធម្មំ ទេសេន្តិ តិ យោជនា។

២៩៦. អវិញ្ញននិទ្ធីន្តិ អន្តុលី អវ បវេសេត្វា អញ្ញាតិ អាកឡតិ ឯត្ថ,
ឯតេនាតិ វា អវិញ្ញនំ។ អវបុញ្ចោ អនិធាតុ, ឧបសគ្គអការស្ស ធិយំ កត្វា,
ធាតុអការស្ស ច ឥការំ កត្វា “អវិញ្ញន” ន្តិ វុត្ថំ, តមេវ និទ្ធី អវិញ្ញននិទ្ធី។
អវិញ្ញនវន្តន្តិ កវាជន្តិទ្ធធ្ក អវ បវេសេត្វា អញ្ញាតិ អាកឡតិ ឥមាយាតិ អវិញ្ញនា,
សាយេវ វន្តន្តិ អវិញ្ញនវន្ត។ កាចិ វន្តន ទ វន្តតីតិ យោជនា។ អថ វា ទ វន្តនិ ន
ហោតិ, វន្តនិយេវាតិ យោជនា។ តីណិ តាលានីតិ ឯត្ថ តាលសន្នេ
កុញ្ចិកាបរិយាយោតិ អាហា “តិស្សោ កុញ្ចិកាយោ” តិ។ ឥមិនា តាលសទ្ធស្ស
រុក្ខត្វិយវិសេសេ និវត្តតិ។ យំ យន្តិ ឧបករណំ។ តស្សាតិ យន្តកស្ស។
វេទិកាវាតចានន្តិ វាតំ បិវតិ អនេនាតិ វាតចានំ, វេទិកាយ កតំ វាតចានំ
វេទិកាវាតចានំ។ ចក្កលីកន្តិ ឯត្ថ ចក្កាការេន អលតិ បវត្ថតីតិ ចក្កលំ,
ចោឡ្យកចាទបុញ្ញនំ។ តេន ពានិតព្ពន្ធិ ចក្កលីកន្តិ ទស្សន្តោ អាហា
“ចោឡ្យកចាទបុញ្ញនំ ពានិតុ” តិ។ “វាតចានប្បមាលោន ភិសី កត្វា” តិ ឥមិនា
វាតចានបមាលោន កតាភិសី វាតចានភិសីតិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។

២៩៧. “ឧច្ចកម្ម្យ អាសន្និក”ន្តី វេជនតោ វេជ្ជតីតិ វេជិតព្ពោតិ សម្ពន្ធោ។
ឯកតោភាគេន ជីយបីបំ អដ្ឋង្គុលចាទកមេវ វេជ្ជតីតិ យោជនា។ តតោ អធិកំ
ន វេជ្ជតីតិ អធិប្បាយោ។ បមាណាតិក្កន្តោបីតិ បិសន្នោ បមាណាយុត្តោ បន
បគេវាតិ ធនេស្សតិ។ សត្តង្គោតិ តិសុ ធិសាសុ អបស្សយោ, ចត្តារោ ចាទាតិ
សត្ត អង្គានិ ឯតស្សាតិ សត្តង្គោ។ អយម្បីតិ បិសន្នោ អាសន្និកំ អបេក្ខតិ។
ឯឡកចាទបីបំ នាម វេជ្ជតីតិ សម្ពន្ធោ។ ឯឡកស្ស ចាទោរិយ ចាទោ ឯត្តាតិ
ឯឡកចាទំ, តមេវ បីបំ ឯឡកចាទបីបំ។ អាមលកវណ្ណិកបីបន្តិ
អាមលកាយ វណ្ណោ សណ្ណានោ អាមលកវណ្ណោ, តេន យោជិតំ
អាមលកវណ្ណិកំ, តនេវ បីបំ អាមលកវណ្ណិកបីបំ។ “អាការេនា”តិ ឥមិនា
វណ្ណាសទ្ធស្ស សណ្ណានតំ ធនេស្សតិ។ ឥមាជិតិ បីហានិ។ ឯត្តាតិ បីបេ។
មុញ្ចបព្ពជមយន្តិ មុញ្ចេន ច បព្ពជេន ច កតំ។

មនុស្សានន្តិ វឌ្ឍកីមនុស្សានំ។ ធូរិសំវក្ខនត្ថាយាតិ ធូរិយា វិជាននតោ សុដ្ឋ
វក្ខនត្ថាយ។ សិម្ពលិវុក្ខាជិនន្តិអាទិសន្នេន តូលនិព្ពត្តកេ សព្ពវុក្ខ
សដ្ឋណ្ណាតិ។ វិវរិល្លិអាទិនន្តិអាទិសន្នេន តូលនិព្ពត្តកា សព្ពា លតាយោ
សដ្ឋណ្ណាតិ។ ចោជកីតិណាជិនន្តិអាទិសន្នេន តូលនិព្ពត្តកា សព្ពា
តិណាជាតិយោ សដ្ឋណ្ណាតិ។ តីហិតិ វុក្ខលតាចោជកីហិ។ ននុ ភូតតាមា
អនេកត្ថា ឯតេហិ តីហិ មុត្តោ ភូតតាមោ អត្ថិ, កស្មា បន សព្ពភូតតាមា
សដ្ឋហិតា ហោន្តិតិ អាហា “វុក្ខវល្លិតិណាជាតិយោ ហិ”តិអាទិ។ តត្ថ ហិ យស្មា
នត្ថិ, តស្មា សដ្ឋហិតា ហោន្តិតិ យោជនា។ តស្មាតិ យស្មា នត្ថិ, តស្មា។ សព្ពម្បី
ឯតំ តូលន្តិ យោជនា។ ពិព្ពោហានេ លោមម្បី វេជ្ជតីតិ សម្ពន្ធោ។ លោមម្បីតិ
បិសន្នេន តូលំ អបេក្ខតិ។ យំកិញ្ច បុប្ផន្តិ សព្ពំ បុប្ផំ។ បត្តំ ចាបុណ្យាសុទ្ធិ
តមាលបត្តមេវ ន វេជ្ជតិ, អវសេសំ សព្ពំ បត្តំ សុទ្ធម្បី វេជ្ជតីតិ អធិប្បាយោ។
បញ្ចវិជន្តិ ឧណ្ណាចោឡវាកតិណាបណ្ណាវសេន បញ្ចបការំ។

“ឧបឡាយបមាណានី”តិ ឥមិនា អន្ធកាយិកានីតិ ឯត្ថ អន្ធស្ស
កាយស្ស បមាណោ កតានិ អន្ធកាយិកានីតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ យេសុ
ពិព្ពេហានេសុ កដិតោ បដ្ឋាយ យាវ សីសំ ឧបទហន្តិ, តានិ ពិព្ពេហានានិ
អន្ធកាយិកានិ នាមាតិ យោជនា។ យស្សាតិ ពិព្ពេហានស្ស។ វិត្តារតោ
មុដ្ឋវតនំ ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ ឥមិនា យត្ថ សហ គីវាយ សកលំ សីសំ វេបេតុ
សក្កា, តស្ស មុដ្ឋវតនំ វិត្តារបមាណាន្តិ ទស្សេតិ។ “តីសុ កណ្ណេសុ ទិដ្ឋំ
កណ្ណាន”ន្តិ ឥទំ ពិព្ពេហានស្ស ឧភោសុ អន្តេសុ វេបេតត្ថចោឡបមាណំ
សន្ធាយ វុត្ថំ។ ឥទំ បន ពិព្ពេហានស្ស ឧភោសុ អន្តេសុ វេបេតត្ថចោឡស្ស
កោជិយា កោជិ អាហាច្ឆ ទិគុណំ កតំ តិកណ្ណំ ហោតិ, តេសុ តីសុ កណ្ណេសុ
ទិដ្ឋំ កណ្ណានមន្តំ វិទតិ ចតុវដ្តលំ ហោតិ, មជ្ឈដ្ឋានំ កោជិតោ កោជិអាហាច្ឆ
មុដ្ឋវតនំ ហោតិ, ឥទំ បន ពិព្ពេហានំ តិកណ្ណំ ហោតិ។ វដ្តំ វា ចតុវស្សាទី វា
កត្វា សិព្ពិតំ យថា កោជិតោ កោជិវិត្តារតោ បុប្ផលដ្ឋានំ មុដ្ឋវតនំ ហោតិ, ឯវំ
សិព្ពិតព្ពំ។ ឥតោ អធិកំ ន វដ្តតិ, ឡនំ បន វដ្តតិយេវ។ សីសូបធានន្តិ សីសំ
ឧបទហន្តិ វេបេន្តិ ឯត្ថាតិ សីសូបធានំ។ ពិព្ពេហានានីតិ វិសេសេន, វិសេសំ វា
សុខំ វហន្តីតិ ពិព្ពេហានានិ។ ឧបវីតិ ពិព្ពេហានានំ ឧបវិ។ យានិ បន
កប្បិយតូលានិ សន្តីតិ យោជនា។ មហាន្តម្បីតិ បិសន្នោ ឧទ្ធកំ បន បគេវាតិ
ទស្សេតិ។ វិនយធរឧបតិស្សត្តោ បន អាហាតិ សម្ពន្ធោ។ “វិនយធរ” ឥតិ
បទេន ដុស្សនេវត្តោ វិសេសំ ទស្សេតិ។ អកប្បិយតូលំ វាតិ ភិសិយំ
អកប្បិយតូលំ វា។ ពិព្ពេហានេ ហិ អកប្បិយតូលំ នាម នត្ថិ។

បញ្ចកិសិយោតិ ឯត្ថ វាក្យការវញ្ច អសមាហារទិគុការវញ្ច បដិគ្គិបន្នោ
អាហា “បញ្ចហិ ឧណ្ណាទិហិ បូរិតា ភិសិយោ”តិ។ ឥមិនា បញ្ចហិ ឧណ្ណាទិហិ
បូរិតា ភិសិយោ បញ្ចកិសិយោតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ អត្ថតោ បន វាក្យម្បី
អសមាហារទិគុបិ យុដ្ឋតេវ។ កស្មា បញ្ចកណ្ណានា ហោតីតិ អាហា

“តូលគណនាយ ហី” តិអាទិ។ ហិ យស្មា តូលគណនាយ ឯតាសំ គណនា
រុត្តា, តស្មា បញ្ចកិសិយោ ហោត្តិ យោជនា។ តត្ថាតិ ឧណ្ណាធិសុ បញ្ចសុ។
ឧណ្ណាគ្គហណោន គហិតន្តិ សម្ពន្ធោ។ កម្ពលមេវាតិ ឧណ្ណាមយំ កម្ពលមេវ។
ឧណ្ណាយ, ឧណ្ណំ វា បក្ខិបិទ្វា កតាភិសិ ឧណ្ណាភិសិ។ ឯសេវ នយោ
ចោឡភិសិអាធិសុ។

បមាណនិយមោតិ ឯត្ថកា បមាណាតិ បមាណាស្ស និយមោ។ មព្វោ
អត្ថវិតញ្ញា ភិសិ មព្វាភិសិ។ ឯតាសន្តិ មព្វាភិសិអាធិនំ។ យំ ឯតំ តូលន្តិ
យោជនា។ សូរកេប័តិ ចម្មមយភិសិយម្បិ។ ឯតេនាតិ កុរុន្តិយំ រុត្តវចនេន សិទ្ធិ
ហោតិ តិ សម្ពន្ធោ។

មព្វាភិសិន្តិ មព្វោ អត្ថវិតញ្ញំ ភិសិ។ “អត្ថរណាត្ថាយ សំហារន្តិ យុជ្ជតិ” តិ
ឥមិនា “អត្ថរន្តិ” តិ ឯត្ថ ការិយូបចារេន អត្ថោ គហោតញ្ញោតិ ធស្សេតិ។
អត្ថរណាយ ហិ សំហារណំ ការណំ នាម, អត្ថរណំ ការិយំ នាម។ ឧបរីតិ
ភិសិធរិយា ឧបរិ។ ដុសិតានីតិ ពិន្ទុនិ។ ភិត្តិកម្មន្តិ ភិត្តិយំ នាធាវណ្ណោហិ
រាជិករណំ វិយ កត្តញ្ញំ កម្មំ។

២៩៨. “ឥក្កាស” ន្តិ នាមំ និយ្យាសសិលេសានំ នាមន្តិ អាហា “រុក្ខនិយ្យាសំ វា
សិលេសំ វា” តិ។ “កុណ្ហាកមិស្សកមត្តិក” ន្តិ ឥមិនា កុណ្ហាកេន មិស្សកា
មត្តិកា កុណ្ហាកមត្តិកាតិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។ សាសបបិជ្ជន្តិ សាសបបុណ្ណំ។
“ពិន្ទុពិន្ទុ ហុត្វា” តិ ឥមិនា អប្បស្សន្ធិ ហោតិ តិ ឯត្ថ ការណ្ឌបចារំ ធស្សេតិ។
អប្បស្សន្ធិញ្ញា ការណំ ហោតិ, “ពិន្ទុពិន្ទុ ហុត្វា” តិ ហំនំ ការិយំ ហោតិ។
“បុញ្ជិតុ” ន្តិ សោធម្មតុ។ គណ្ហាប្បាទក្ខបមត្តិកន្តិ មហិលតាយ ក្ខបមយំ មត្តិកំ។
ឥមិនា លណ្ហាមត្តិកន្តិ ឯត្ថ លណ្ហាសន្នោ ក្ខបបរិយាយោតិ ធស្សេតិ។

២៩៩. នកិត្តវេ បដិកានចិត្តន្តិ ឯត្ថ “ឥត្តិបកំ បុរិសរូបក”ន្តិ ចាឡិយំ
វុត្តត្តា កី ឥត្តិបុរិសរូបមេវ ន វដ្ឋតីតិ អាហា “ន កេវល”ន្តិអាទិ។ តិវច្ឆានរូបម្សិ
កាតុំ វា “ករោហី”តិ វត្ថុំ វា ន វដ្ឋតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ធារចាលន្តិ ធារចាលរូបំ។
បសាទនីយានីតិ បសាទេតញ្ញានិ, បសាទេតុំ អរហានីតិ អត្ថោ។

៣០០. ឯកដ្ឋណាតិ អវិហារដ្ឋានេន សមាទក្ខមិកាគា។ មុណ្ណោន្តននគញ្ញោតិ
មុណ្ណោន ធានេតញ្ញោ គញ្ញោ។

តត្ថាតិ វិជ្ជិតញ្ញរុក្ខោ។ “កត”ន្តិ ឥមិណ កុលដ្ឋបាទកន្តិ ឯត្ថ
ណិកបច្ចយស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ តំ អាហារិមំ ភិក្ខុចាទំ បតិជ្ជាបេតុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
វស្សបរិត្តាណាត្ថន្តិ វស្សោទកបរិត្តាណាត្ថំ។ “មទ្ធិតមត្តិក”ន្តិ ឥមិណ ឧទ្ធសុធន្តិ
ឯត្ថ សុធាសទ្ធស្ស លេបនសុធំ ទស្សេតិ, ភោជនសុធំ និវត្តេតិ។

បមុខន្តិវិហារស្ស បមុខំ។ យន្តិ បទេសំ, ហានន្តិតិ សម្ពុទ្ធោ។ តស្ស
កតបទេសស្សាតិ យោជនា។ “បឃាន”ន្តិបិ វុច្ឆតីតិ ធីយវសេន “បឃាន”ន្តិបិ
វុច្ឆតិ។ ឥមិណ បុរិមចាបេ វស្សភារំ ធីបេតិ។ “បកុដ្ឋ”ន្តិបិ ចាហោតិ
សសំយោគវសេន “បកុដ្ឋ”ន្តិបិ ចាហោ។ ឥមិណ បុរិមចាបេ និសំយោគភារំ
ទស្សេតិ។ វំសន្តិ វេឡុំ។ តតោតិ វំសតោ។ “ឱសារេត្វា កត”ន្តិ ឥមិណ ឱសារេត្វា
កតំ ឱសារកន្តិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “ធននបមុខ”ន្តិ ឥមិណ ណិកបច្ចយស្ស
សរូបំ ទស្សេតិ។ ចក្កលយុត្តោតិ ចក្កលេន យុត្តោ។

៣០១. ចានីយនានភាជនន្តិ ចានីយំ ទេតិ អនេនាតិ ចានីយនានំ, តមេវ
ភាជនំ ចានីយនានភាជនំ។ “ឧឡ្យុត្តោ ច ចាលកញ្ចា”តិ ឥមិណ ទ្វេ
ចានីយសង្ខស្ស អនុលោមានីតិ យោជនា។

៣០៣. ឆ្ងាវកកនកន្តិ ឆ្ងាវ ថកេតិ អនេនាតិ ឆ្ងាវកកនកំ។ កាមឆ្ងាវេសុ
ឆ្ងាវកកនកំវិយ ចក្កលយុត្តំ ឆ្ងាវកកនកន្តិ យោជនា។

៣០៥. អស្សតរិវថាតិ អស្សនំវិសេសេន, អតិសយេន វាតិ អស្សតរេ,
អថ វា បកតិអស្សេ តរតិ អតិក្កមតីតិ អស្សតរេ, សោ ឯតេសុ រថេសុ
យុទ្ធិតញ្ញាតិ អស្សតរិ, តេយេវ រថាតិ អស្សតរិវថាតិ ទស្សន្តោ អាហា
“អស្សតរយុត្តា រថា អស្សតរិវថា”តិ។ តត្ថ “អស្សតរយុត្តា”តិ ឥមីនា
“អស្សតរិ”តិ បទស្ស អស្សត្តិកទ្ធិតំ ទស្សតិ។ អាមុត្តមណិកុណ្ឌលាតិ
បទស្ស “សតំ កញ្ញា សហស្សនី”តិ បទេន សម្ពុត្តព្ភត្តា វុត្តំ
“អាមុត្តមណិកុណ្ឌលានី”តិ។ ឥមីនា និការស្ស អាគារោ ហោតីតិ ទស្សតិ។
កណ្តោសុ អាមុត្តំ មណិកុណ្ឌលំ ឯតាសន្តិ អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា កញ្ញាយោ។

ខន្ធបរិទិញានេន បរិទិញតោតិ អត្ថំ បដិក្ខបន្តោ អាហា “កិលេសបរិទិញានេន
បរិទិញតោ”តិ។ សីតិភូតោតិ ឯត្ថ កិលេសាតចានំ អភាវេនេវ សីតិភូតោ, ន
អញ្ញោសន្តិ អាហា “កិលេសាតចាភាវេនា”តិ។ “កិលេសូបដិអភាវេនា”តិ
ឥមីនា និរុបដិតិ ឯត្ថ ខន្ធបដិអភិសម្ព័ន្ធរូបដិអភាវេនាតិ អត្ថំ បដិក្ខបតិ។

អាសត្តិយោតិ ឯត្ថ បុនប្បនំវិសយេសុ, ភវេសុ វា សញ្ញន្តិ អាសត្តិយោតិ
ទស្សន្តោ អាហា “រូចាធិសូ”តិអាធិ។ បត្តនាយោតិ តណ្ហាយោ។ ឥមីនា
អាសត្តិនំ សរូបំ ទស្សតិ។ “ធិន្ទិក្ខា”តិ ឥមីនា ធម្មតិ ឯត្ថ ធម្មាតុយា ធម្មនត្ថំ
ទស្សតិ។ វិនេយ្យបាធយេ ទន្តិ ឯត្ថ “វិនេយ្យា”តិ បទស្ស ត្វាបច្ចយន្តការវញ្ញា
បាធយេសទ្ធស្ស ចិត្តវាចកការវញ្ញា ទរថសរូបញ្ញា ទស្សន្តោ អាហា “ចិត្ត
កិលេសទរថវិនេត្វា”តិ។ តត្ថ “ចិត្ត”តិ ឥមីនា បាធយេសទ្ធស្សត្ថំ ទស្សតិ,
“កិលេស” ឥតិ បទេន ទរថសរូបំ, “វិនេត្វា”តិ ឥមីនា ត្វាបច្ចយន្តការវ
ទស្សតិ។ វយករណន្តិ បរិព្ពយម្ហលំ។ តញ្ញា វយំ ករិយតិ អនេនាតិ

វ័យករណ៍ន្តិ រុក្ខតិ។ ឥមិនា វ័យស្ស ករណំ វ័យាយិកំ, ករណត្ថោ
អាមិកបច្ចយោ, វ័យាយិកមេវ វេយ្យាយិកន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។

៣០៧. អាទេយ្យវាចោតិ ឯត្ថ អាទិយិតត្ថាតិ អាទេយ្យ, សា វាចា ឯតស្សាតិ
អាទេយ្យវាចោតិ ទស្សន្តោ អាហា “តស្ស វចន”ន្តិអាទិ។ តត្ថ តស្សាតិ
អនាថបិណ្ឌិកស្ស។ សធនាតិ សិរិដ្ឋមាន ធនា, អត្តនោ វា ធនវន្តោ។ មន្ទធនាតិ
អប្បធនា។ អនាសីតិ អនាថបិណ្ឌិកោ អនាសិ។ ឥតីតិ ឯវំ, ទត្វា កត្វាតិ
សម្ពន្ធា។ សោតិ អនាថបិណ្ឌិកោ, អគមាសីតិ សម្ពន្ធា។

កហាបណោ សន្តីតិ សម្ពន្ធា។ កោជិយា ករណាភូតាយ, អាធារភូតាយ
វា។ បដិចាតេត្វាតិ បដិហនាបេត្វា។ តត្ថ តស្សី ហនេ យេ រុក្ខា វា យា
ចោក្ខវណិយោ វា តិជ្ជន្តីតិ យោជនា។ តេសន្តិ តាសំ រុក្ខចោក្ខវណីនំ។
សាមញ្ញញ្ញំ អបេត្តិត្វា បុល្លិដ្ឋវសេន រុត្តំ។ បរិក្ខេបបមាណន្តិ បរិណាហស្ស
បមាណំ។ អស្សាតិ អនាថបិណ្ឌិកស្ស។

ឯវំ ពហុធនំ ចជន្តស្សបិ គហាបតិនោតិ យោជនា។ កោដ្ឋកំ មាបេសីតិ
ឯត្ថ អញ្ញោ កោដ្ឋកេ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “ឆ្វារកោដ្ឋកចាសាទ”ន្តិ។

វិហារាទយោតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ធន ចាឡិយំ អាគតេ បរិវេណាទយោ ចុទ្ធស
ឧបករណោ សន្តិណ្ឌាតិ។ អម្ពាតំ ភគវតោ វិហារកាវាបនបសន្តេន សត្តន្ទម្បិ
ពុទ្ធានំ វិហារកាវាបនំ ទស្សន្តោ អាហា “វិបស្សិស្ស”ន្តិអាទិ។ តត្ថ វិបស្សិស្ស
ភគវតោ វិហារំ (ធិ. និ. អដ្ឋ. ២.១២) កាវាបេសីតិ សម្ពន្ធា។ តិគាវុតប្បមាណំ
ភូមិ សុវណ្ណាយដ្ឋិសន្តវេន កិណិត្វា វិហារំ កាវាបេសីតិ យោជនា។ ឯសេវ
នយោ បរតោបិ។ អដ្ឋកវីសប្បមាណា ភូមិ ឧសភេន ទសឧសភប្បមាណា
យដ្ឋិយា ទិសតយដ្ឋិប្បមាណា ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ “ឯវំ អនុបុព្វេន បរិហាយន្តិ”ន្តិ

វត្តា សព្វជនំ សំវេជេន្តោ អាហា “សម្បត្តិយោ ហី” តិអាទិ។ តត្ថ យស្មា
សម្បត្តិយោ បរិហាយន្តិ, តស្មា អលមេវ សព្វសម្បត្តិសុ វិវដ្តិតំ, អលំ ឯវ
សព្វសម្បត្តិហិ វិមុច្ចិតុន្តិ យោជនា។ “សព្វសម្បត្តិសូ” តិ បទញ្ញា “វិមុច្ចិតុ” តិ
បទេន វិភត្តិបរិណាមំ កត្វា សម្ពុត្តិតតំ។

៣០៨. ខណ្ឌាដុល្លសទ្ធានំ អធិករណាការំ ទស្សេន្តោ អាហា “ខណ្ឌាត្តិ
ជិន្នោកាសោ។ ដុល្លាត្តិ ជលិតោកាសោ” តិ។ តត្ថ “ជិន្នោកាសោ” តិ ឥមិនា
ខណ្ឌាតិ ជិន្នាតិ ឯត្ថាតិ ខណ្ឌាត្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ “ជលិតោកាសោ” តិ ឥមិនា
ដុល្លាតិ ជលតិ ឯត្ថាតិ ដុល្លាត្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ បដិសន្ធិវិស្សតីតិ ឯត្ថ
ចាដិសទ្ធស្ស ចាកតិកត្ថការំ, សន្ធិវិស្សតិសទ្ធស្ស ច ករណតុយា និប្បន្នការំ
ទស្សេតុំ វុត្ថំ “ចាកតិកំ ករិយតី” តិ។

៣០៩. ថេរោតិ សាវិបុត្តត្ថេរោ, អាគប្បតីតិ សម្ពុត្តោ។ ឥទ្ធិ
គិលានបដិជគ្គនាទិ។ អស្សាតិ ថេរស្ស។ អគ្គាសនន្តិអាទិសុ អគ្គសន្តោ
បឋមត្ថោបិ ឧត្តមត្ថោបិ យុជ្ឈតិ។ តេន វុត្ថំ “ថេរាសន” តិអាទិ។ អន្តរា សត្តិនន្តិ
ឯត្ថ អន្តរាតិ ភុម្មត្ថេ និស្សក្កវចនំ។ សត្តិសន្តោ ច ឡុសដ្ឋាតោ ចាទវាបកោតិ
អាហា “ចតុន្នំ ចាទានំ អន្តរេ” តិ។

៣១០. បតិជ្ជាបេសីតិ ឯត្ថ កំ វយំ កត្វា បតិជ្ជាបេសីតិ អាហា
“អជ្ឈាវសកោដិបរិច្ចាគំ កត្វា” តិ។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។

អាសនប្បជីពាហនាទិកថា

៣១១. វិប្បកតភោជនេនាតិ ឯត្ថ វិប្បកតសន្តោ អនិជ្ជិតបរិយាយោតិ
អាហា “អនិជ្ជិតេ ភោជនេ” តិ។ បកិរិយិត្ថ, បកិរិយិស្សតេ វា បកតំ, ន បកតំ
វិប្បកតន្តិវិគ្គហោ កាតញ្ចោ, អត្ថតោ បទ “កិរិយមាណោ អនិជ្ជិតោ” តិ វុត្ថំ

ហោតិ។ ឯត្ថាតិ ថានេ។ អតិសមីបន្តិ ភុញ្ញមានស្ស ភិក្ខុស្ស អតិអាសន្នំ។
តស្សាតិ ភុញ្ញមានស្ស ភិក្ខុស្ស។ បិវិត្វា វាតិ យាគុំ បិវិត្វា វា។ ខាទិត្វា វាតិ
ខន្ធកំ ខាទិត្វា វា។ វិត្តហត្ថម្បីតិ តុច្ឆហត្ថម្បី។ បិសន្នេន អាមិសហត្ថំ បន
បគេវាតិ ទស្សេតិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ សោតិ វិត្តហត្ថោ ភិក្ខុ។

អាបត្តិន្តិ ទុក្ខជាបត្តិ។ យន្តិវិប្បកតកោជនំ ភិក្ខុំ។ សោតិ បច្ឆា អាគតោ
ភិក្ខុ។ អយញ្ចា ភិក្ខុតិ វិប្បកតកោជនោ អយញ្ចា ភិក្ខុ។ តេនាតិ
វិប្បកតកោជនេន នវកេន វា វុឡ្ហតវេន វា ភិក្ខុនា។ កំ នវកេន វុឡ្ហតវំ
អាណាបេតុំ វុឡ្ហតិ អាហា “វុឡ្ហតវំ ហី” តិអាទិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ សោតិ
វុឡ្ហតវេ ភិក្ខុ។ តតោតិ ឧទកំ អាហារាបេតុំ អាណាត្ថិតោ។ យន្តិ កម្មំ។

យោតិ ភិក្ខុ។ “ឯវុបស្ស” តិ បទេន តស្ស និយមនំ វេទិតព្ពំ។ កាសស្ស
ខេឡ្ហមល្លកំ ឋបេតព្ពំ។ ភគន្ធអតិសារាជំ វុច្ឆកថាលំ ឋបេតព្ពំ។ អញ្ញោសំ
អញ្ញានិ ឋបេតព្ពានិ ហោន្តិ។ តេន វុត្ថំ “ខេឡ្ហ... បេ.... ហោន្តិ” តិ។ យស្មីតិ យស្មី
គិលានេ។ យោបិ ភេសន្តិ ករោតីតិ សម្ពុន្នោ។ លេសកប្បេនាតិ ឯត្ថ
លេសកប្បសន្នានំ អត្ថតោ ឯកត្តា វុត្ថំ “អប្បកេន សីសាពាធាទិមត្តេនា” តិ។
ភិក្ខុ គណោត្វាតិ ឯត្ថ គណំ ញាត្វាតិ ទស្សេន្តោ អាហា “បរិច្ឆេទំ ញាត្វា” តិ។ តត្ថ
“បរិច្ឆេទ” ន្តិ ឥមិនា គណាសទ្ធស្ស អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ។ “ញាត្វា” តិ ឥមិនា
ឥធាតុយា អត្ថំ ទស្សេតិ។

សេនាសនគ្គាហកថា

៣០៨. សេយ្យាតិ កាយបសារណាសម្ពាតំ សយនកិរិយំ បដិក្ខិបិត្វា
សេនាសនសម្ពាតំ សេយ្យំ ទស្សេន្តោ អាហា “មញ្ញាជ្ជានី” តិ។
“សេយ្យាបរិច្ឆេទនា” តិ ឥមិនា សេយ្យក្សេនាតិ ឯត្ថ អក្សសទ្ធស្ស បូជនត្ថំ

បដិក្ខិបិត្វា បរិច្ឆេទនត្ថំ ធីបេតិ។ ឯត្ថ ច អគ្បសទ្ធស្ស ចតុត្ថកូរេន យុត្តភារោ
ហេដ្ឋា សមុច្ឆយក្ខន្ធកវណ្ណានា (ចូឡវ. អដ្ឋ. ១០២) យោជនាយ វុត្តោយេវ។
កាលន្តិ សេយ្យាបដិគ្គហណស្ស កាលំ។ តាហិយមាណតិ តាហាបិយមាណ។
“អតិរេកានិ អហោសុ”ន្តិ ឥមិនា ឧស្សារយីស្វតិ ឯត្ថ ឧទ្ធុសារយីសុ គដ្ឋីសុ
បវត្តីស្វតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ អតិរេកានីតិ ច ភិក្ខុបរិច្ឆេទតោ សេយ្យាបរិច្ឆេទានិ
អតិរេកានិ។ អនុភាគន្តិ ឯត្ថ អនុបច្ឆា ធាតញ្ចា ភាគោ អនុភាគោតិ
ទស្សេន្តោ អាហា “បុន អបរម្បិ ភាគំ ធាតុ”ន្តិ។ អតិមន្តេស្វតិ អាទិវចនេន
កិញ្ចិមន្តេសុ ភិក្ខុសុ ឯកេកស្ស ភិក្ខុនោ ទ្វេ តិស្សោ សេយ្យា ធាតញ្ចា។ យតោ
កិញ្ចិមន្តេសុ ភិក្ខុសុ ទ្វេ តយោ វិហារា ធាតញ្ចាតិ អត្ថោបិ គហេតញ្ចា។ តត្ថាតិ
“ន អកាមា ធាតញ្ចា”តិ វចនេ។ អនុភាគេ គហិតេតិ យោជនា។ យេន
អនុភាគោ ច បឋមភាគោ ច គហិតោ, សោ ភិក្ខុតិ យោជនា។

“ឧបចារសីមតោ ពហី”តិ ឥមិនា និស្សីមេតិ ឯត្ថ សីមតោ ពហិ និក្ខន្ធី,
និសិទ្ធី វា និស្សីមន្តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ ឧបចារសីមាយ អាវាសវឡនវសេន
អតិវិត្តារត្តា វុត្តំ “ទូរេ បិតស្សបី”តិ។ ឧតុកាលេបីតិ ហេមន្តគិម្ហកាលេបី។
តស្មីញ្ចា កាលេ សីតឧណ្ហាឧតុ តិឱណោ ហោតិ, តស្មា តស្សេវ វិសេសេន
ឧតុកាលោតិ នាមំ ចាកជំ ហោតិ។ តេន វុត្តំ “ហេមន្តគិម្ហកាលេបី”តិ។
បិសន្តេន វស្សកាលំ អបេក្ខតិ។ បុរិមវស្សបនាយិកធិវសេ គាហោ បុរិមកោ,
បច្ឆិមវស្សបនាយិកធិវសេ គាហោ បច្ឆិមកោ។

អន្តរា ធូហិ វស្សបនាយិកធិវសេហិ មុត្តេ កាលេ គាហោ អន្តរាមុត្តកោ។
ឯកស្មីវិហារេតិ ឯកស្មីវិហារសីមាយំ។ សេនាសនសាមិកាតិ
សេនាសននាយកា, ទេន្តីតិ សម្ពន្ធា។ តន្តិ សេនាសនំ។ អាវាសិកា ន
ឱលោកេន្តីតិ សម្ពន្ធា។ ឯត្ថាតិ សេនាសនេ។ បលុដ្ឋន្តម្បីតិ វិនស្សន្តម្បី។ ភគវា

អាហាតិ សម្ពុទ្ធា។ តស្សាតិ សេនាសនស្ស។ អបរដ្ឋតិ អបរស្មី អហានិ អបរដ្ឋ។
គតាយាតិ អតិក្កមិតាយ។ បវរណាយ គតាយ បវរណានិសេ អតិក្កមិតេ
សតិ អបរដ្ឋ អន្តរាមុត្តកោ កាហេតញ្ចេតិ យោជនា។

តន្តិ អន្តរាមុត្តកំ។ កាហេន្តេនាតិ កាហាបេន្តេន។ តេនាតិ គណ្ណាន្តេន។
អជ្ជមាសេតិ ចត្តារោ ហេមន្តមាសេ, ចត្តារោ ច គិម្ហមាសេតិ អជ្ជមាសេ។ កនាជិ
បញ្ចា គិម្ហមាសេតិ នវមាសេ វា។ ខណ្ឌំ វាតិ ជិន្នជ្ជានំ វា។ ដុល្លំ វាតិ ជលិតជ្ជានំ
វា។ បដិសន្ធិវតព្ពន្ធិ ចាកតិកំ កាតព្វំ។ ទិវសំ ខេបេត្វាតិ បរិវេណា ទិវសំ
ខេបេត្វា។ តត្ថាតិ គហិតសេនាសនេ។ រត្តិន្ទិវន្តិ រត្តិ ច ទិវោ ច រត្តិន្ទិវំ,
សមាហារទ្វេន្តោ, អច្ឆន្តសំយោគេ ចេតំ ឧបយោគវចនំ។ នលព្ពតីតិ
សង្ឃត្ថេវេន នលព្ពតិ។ ឥន្ទន្តិ សេនាសនំ។

អន្តរាមុត្តកកាហេន អគហេតព្ពសេនាសនំ ទស្សេន្តោ អាហា “យស្មី
បនា”តិអាទិ។ តេមាសច្ចយេន តេមាសច្ចយេនាតិ តិណ្ឌំ មាសានំ អតិក្កមេន
តិណ្ឌំ មាសានំ អតិក្កមេន។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ យស្មី បនាតិ សេនាសនេ
បន។ សកិទេវាតិ ឯកវារមេវ។ អយន្តិ ឯសា កថា។

តត្ថាតិ ធុរិធនុ សេនាសនក្កាហេសុ។ ឧតុកាលន្តិ ឧតុកាលេ អាគច្ឆន្តីតិ
សម្ពុទ្ធា។ តេសំ តទាវ ធាតព្ពន្ធិ សម្ពុទ្ធា។ អកាលោ នាមាតិ ឧដ្ឋាបនស្ស
អកាលោ នាម នត្ថិ។ ឯកំ វា មញ្ចជ្ជានំ វា ឋបេតព្ពន្ធិ យោជនា។ ឯកោ វា ថេរោ
អាគច្ឆតីតិ យោជនា។ ឧព្ពណ្ណិកាតិ ឧក្ខត្តភណ្ណិកា។

ពហូស្សតិ តយោ អាទី កត្វា ពហូសុ ភិក្ខុសុ។ បហោតីតិ ឯកេកស្ស
ភិក្ខុស្ស បហោតិ។ តត្ថាតិ បរិវេណា។ តស្សេវាតិ បរិវេណាសាមិកស្សេវ។ ឯវំ
អបហោន្តេស្សតិ ឯវំ បរិវេណាគ្យេន អបហោន្តេសុ។ ចាសាទគ្យេនាតិ

វិហារសង្ឃាតស្ស ចាសាធស្ស បរិច្ឆេទនេ។ ឡិវកគ្យេនាតិ គត្តស្ស បរិច្ឆេទនេ។
សេយ្យគ្យេនាតិ ចតុបញ្ចបាត្តប្បមាណាយ សេយ្យាយ បរិច្ឆេទនេ។
មញ្ចជ្ជានេនាតិ ទិហត្ថវិត្តាស្ស ចតុបាត្តអាយាមស្ស មញ្ចស្ស ហ្វានេន។
ឯកមញ្ចជ្ជានស្ស ទិដ្ឋំ បីបកានំ ហ្វានត្តា វុត្តំ “ឯកបីបកជ្ជានវសេនា” តិ។ ឥទ្ធិ
និសីទិតុំ សក្កាណេយ្យវសេន វុត្តំ។ សចេ ន សក្កា និសីទិតុំ, ន ទាតត្ថំ។ តេន វុត្តំ
“ភិក្ខុនោ បន បិតោកាសមត្ថំ ន កាហេតត្ថ” ត្ថិ។ ឯតត្ថិ បិតោកាសមត្ថំ។ ហីតិ
សច្ចំ, យស្មា វា។ ឯកមញ្ចជ្ជានស្ស តិណ្ណំ ជនានំ ឯកបីបកជ្ជានភាវេន
អបហោន្តត្តា វុត្តំ “ឯកំ មញ្ចជ្ជានំ វា តិណ្ណំ ជនានំ ទាតត្ថ” ត្ថិ។ ហីតិ សច្ចំ។
“សីតសមយេ” តិ ឥមិនា ឧណ្ហាសមយេបិ សត្តទិវសំ អន្លោកាសេ វសិតុំ ន
សក្កាតិ ធិបេតិ។ បរិឡាហសមយេ បន សក្កា សត្តវត្ថុ អន្លោកាសេ វសិតុំ។
កិញ្ចាបិ សក្កា, សីតុណ្ហកាលេ បន ន ទាតត្ថត្តា បរិឡាហសមយេបិ ន
ទាតត្ថត្ថិ វេទិតត្ថំ។ ឯកមញ្ចជ្ជានេ វា ឯកបីបកជ្ជានេ វា តិណ្ណំ ជនានំ
និសីទនាការំ ធស្សេន្តោ អាហា “មហាថេវេនា” តិអាទិ។ តត្ថ មហាថេវេន
វត្ថុត្ថត្ថិ សម្ពន្ធា។ និទ្ទាគរុកោតិ និទ្ទាយ គរុការកោ។ សីតំ អនុទហាតិ តិ សីតំ
មំ បីឡេតិ។ តេនាតិ មហាថេវេន។ ទុតិយត្ថេវេនាបីតិ បិសន្នោ មហាថេវ
អបេក្ខតិ។ វុត្ថនយេនេវាតិ “ឧក្កាសិត្វា” តិអាទិនា វុត្ថនយេនេវ។ ឯវត្ថុអាទិ
និគមនំ។ ជម្ពុធិបេ បន ឯកច្ឆេ ភិក្ខុ កាហេត្ថិតិ សម្ពន្ធា។ កិញ្ចាទេវ មញ្ចជ្ជានំ វា
បីបកជ្ជានំ វាតិ យោជនា។ អយត្ថិអាទិ បុរិមវចនស្ស និគមនវសេន
បច្ឆិមវចនស្ស កថនត្ថាយ វុត្ថវចនំ។

វស្សវាសេ សេនាសនគ្គាហោ ឯវំ វេទិតត្ថោតិ យោជនា។ អាគន្ធកវត្ថុត្ថិ
អាគន្ធកស្ស វុត្ថំ។ អញ្ញត្ថាតិ អញ្ញស្មី ហ្វានេ។ គន្ធា វសិតុកាមេន
អាគន្ធកេនាតិ យោជនា។ វស្សបនាយិកទិវសមេវាតិ វស្ស
ឧបគមនទិវសេយេវ។ តត្ថាតិ អញ្ញំ ហ្វានំ។ នគន្ធត្ថការណំ ធស្សេន្តោ អាហា

“វេសនដ្ឋានំ វា ហី” តិអាទិ។ ហីតិ យស្មា។ តត្រាតិ អញ្ញស្មី ហ្នានេ។ តេនាតិ
សម្ពាធអសម្បជ្ជនការណា។ តស្មាតិ យស្មា ន ជាសុំ វិហារេយ្យ, តស្មា។ តំ
វិហារន្តិ យស្មី វេសិតុកាមោ, តំ វិហារំ។ តត្ថាតិ វិហារេ, វេសន្តោ សុខំ
វេសិស្សតិ តិ សម្ពន្ធា។ ឧទ្ទេសតិកោតិ ឧទ្ទេសំ អត្ថិកោ, ឧទ្ទេសេន វា។
កម្មដ្ឋានសប្បាយតន្តិ កម្មដ្ឋានេន, កម្មដ្ឋានស្ស វា សប្បាយការំ។

តត្ថាតិ អញ្ញវិហារំ។ គច្ឆន្តេន យដ្ឋេតញ្ញោតិ សម្ពន្ធា។ យដ្ឋេតញ្ញាការំ
ធស្សេន្តោ អាហា “ន តត្ថា” តិអាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ សកដ្ឋានេ។ កី ន វត្ថញ្ញាតិ
អាហា “តុម្ភេ” តិអាទិ។ សលាកកត្តាធិនំ វា យាគុខជ្ជកាធិនំ វា នត្ថិ នវិជ្ជន្តិ
យោជនា។ ឧចោសថាការស្ស បរិក្ខារោតិ សម្ពន្ធា។ តុម្ភាកំ វិហារស្ស ឥនំ
តាឡញ្ចោ ឥមំ សូចិញ្ច សម្បជ្ជថាតិ យោជនា។ គមិយវត្ថន្តិ គមិកានំ ភិក្ខុនំ
វត្ថំ។ “ធម្មារហី” តិ បទំ “ឧត្តិចាបេត្វា” តិ ច “គាហាបេត្វា” តិ ច បទទ្វយេ
ការិតកម្មំ, “បត្តចីវរភណ្ឌិកាយោ” តិ បទំ “ឧត្តិចាបេត្វា” តិ បទេ ធាតុកម្មំ,
“តេលនាឡិកត្តរនណ្ឌាធិនំ” តិ បទំ “គាហាបេត្វា” តិ បទេ ធាតុកម្មមេវ។
អត្តានំ ធស្សេន្តោតិ អត្តានំ មនុស្សានំ បកាសេន្តេន។ វិតក្កន្តិ
បច្ចយពាហុល្លិកវិតក្កំ។ “សបរិវារ” តិ បទំ “គច្ឆន្តញ្ញា” តិ បទេ
កិរិយាវិសេសនំ។ ឯវញ្ញា សតិ សបរិវារំ គច្ឆន្តញ្ញាតិ សម្ពន្ធា។ “ន” តិ បទេ បទ
ការកិរិសេសនំ។ ឯវញ្ញា សតិ សបរិវារំ នំ ភិក្ខុន្តិ សម្ពន្ធា។ “ធិស្វា” តិ បទេ ច
កិរិយាវិសេសនមេវ។ ឯវញ្ញា សតិ គច្ឆន្តញ្ញា នំ ភិក្ខុ សបរិវារំ ធិស្វាតិ សម្ពន្ធា។
មនុស្សា វនន្តិ តិ សម្ពន្ធា។ តេស្វតិ មនុស្សេសុ។ ឯកោ បណ្ឌិតមនុស្សាតិ
សម្ពន្ធា។ អយំ កាលោ វស្សបនាយិកកាលោ នាមាតិ យោជនា។ យត្ថាតិ
ហ្នានេ។ តស្សាតិ ឯកស្ស បណ្ឌិតមនុស្សេសុ, វេនន្តិ សម្ពន្ធា។ តេ មនុស្សា
យាចន្តិ តិ សម្ពន្ធា។ អញ្ញត្ថាតិ អញ្ញំ ហ្នានំ។ មេជ្ជន្តិ អញ្ញមញ្ញំ សិនេហាន្តិ មិត្តា។
សុខទុក្ខេសុ អមា សហា វត្ថន្តិ តិ អមច្ចា។ មិត្តាយេវ អមច្ចាតិ មិត្តាមច្ចា, តេ។

សម្បត្តិយិត្វាតិ សម្ប, សម្ប វា មន្តយិត្វា។ ឥន្ទ្រាតិ គាមេ ឯវ, វិហារេ ឯវ វា។
កស្មា សាទិតុំ វេទិតិ, ននុ សត្តមេតំ អកប្បិយញ្ច សាវ្ជញ្ញាតិ អាហា “សត្តញ្ញេតំ
កប្បិយញ្ចេវ អនវ្ជញ្ញា” តិ។ ហិ យស្មា ឯតំ សត្តំ កប្បិយញ្ច អនវ្ជញ្ញា, តស្មា
សត្តំ សាទិតុំ វេទិតិ យោជនា។ កុរុន្តិ បន វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឧភយម្បីតិ
មហាអជ្ជកថាកុរុន្តិសុ វុត្តវចនវសេន ឧភយម្បី ឯតំ វចនន្តិ សម្ពន្ធោ។

អាវាសិកវត្ថុវិត្តាវន្តោ អាហា “បដិកច្ឆេវ ហិ” តិអាទិ។ តត្ថ បដិកច្ឆេវាតិ
អាគន្ធកានំ អាគតតោ បឋមមេវ។ បធានយវិហារមគ្គោតិ បធានយវមគ្គោ
ច វិហារមគ្គោ ច។ មុទ្ធវេទិកាយាតិ ចេតិយស្ស ហម្មិយវេទិកាយ។ កស្មា
ឥទម្បី សត្តំ កាតព្វន្តិ អាហា “វស្សំ វសិតុកាមា ហិ” តិអាទិ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា
វា។ វស្សំ វសិតុកាមា សុខំ វសិស្សន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ កតបរិកម្មេហិ
អាវាសិកេហិតិ សម្ពន្ធោ។ យតោ កុលតោ បកតិយាលព្ពតិ, តស្មី កុលេ
វស្សវាសិកំ បុច្ឆិតព្ពន្តិ យោជនា។ ន ទិន្នបុព្វន្តិ បុព្វេ ន ទិន្នំ។ ហិតិ យស្មា។
ឧបទ្កតាតិ ឧបគន្ធា, ភុសំ វា បិដ្ឋិតា។ តត្ថាតិ មនុស្សសុ។ យេតិ មនុស្ស។
វស្សវាសិកេ គាហិតេតិ វស្សវាសិកេ សេនាសនេ គាហាបិយមាណេ។
គាហិតភិក្ខុនន្តិ គាហាបិតភិក្ខុនំ។ វស្សវាសិកន្តិ វស្សំ អាវសន្តានំ ធាតព្ពំ
ចីវរំ។ គាហណកាលោតិ គាហាបនកាលោ។ ឧបកដ្ឋោតិ អាសន្នោ។
ធាតកាធិហិតិ អាទិសន្នេន រោគាទយោ សង្កណ្ណាតិ។ យន្តិ ចីវរំ។ តតោតិ
ចីវរតោ។ តន្តិ វចនំ។ តទន្ធហេនាតិ តេសំ មនុស្សានំ វចនស្សន្ធហេន។ តេសំ
តេសន្តិ មនុស្សានំ, វស្សវាសិកំ ចីវរន្តិ សម្ពន្ធោ។

យស្សាតិ ភិក្ខុនោ។ សោតិ ភិក្ខុ។ ឥតិ វេទន្តិ យោជនា។ តន្តិ ចីវរំ។
បដិក្កម្មាតិ បដិក្កមិត្វា។ វិហារតោ អបសក្កិត្វាតិ អត្ថោ។ តត្រាតិ គាមេ។
ឧបនិក្ខេបំ វេបេត្វាតិ កប្បិយវត្ថុំ វា អកប្បិយវត្ថុំ វា អាវាសិកានំ ហត្ថេ

ឧបនិក្ខេប ២២ បេត្វា។ វិហារេតិ វិហារស្ស, វិហារេ វស្សំ វសន្តស្ស វា។
អបុច្ឆិត្វាបីតិ បិសន្នេន “បុច្ឆិត្វាបី” តិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ តេសន្តិកុលាណំ។ វត្តន្តិ
ជគ្គនាទិវត្ថំ។ តេសន្តិ កុលាណំ។ អាគតញ្ច តន្តិ តំ បំសុក្ខលិកំ អាគតញ្ច វទន្តីតិ
សម្ពន្ធោ។ តេនាតិ បំសុក្ខលិកេន។ ទាតុំ ន ឥច្ឆន្តីតិ សង្ឃស្ស អាចិក្ខន្តេបិ
សង្ឃស្ស ទាតុំ ន ឥច្ឆន្តី។ សភាគោភិក្ខុតិ អត្តនា សភាគោភិក្ខុ។ ឯតន្តិ
វស្សវាសិកំ។ បំសុក្ខលិកស្ស ន វដ្តតិ, កស្មា? គហបតិចីវត្តា។ ឥតីតិអាទិ
និកមនំ។ សទ្ធាធម្មេតិ សទ្ធាយ ទាតញ្ច វស្សវាសិកលាភវិសយេ។

តត្រុប្បាទេតិ តស្មី វិហារេ ឧប្បជ្ជនកលាភវិសយេ។ ភណ្ឌបដិច្ឆាទន្តិ
បដិច្ឆាទនចីវភណ្ឌំ។ ចីវភណ្ឌមេវ ហិ យស្មា អនេន សវីរំ បដិច្ឆាទិយតិ, តស្មា
ភណ្ឌបដិច្ឆាទន្តិ វុច្ឆតិ។ គាហោថាតិ ភិក្ខុហិ គាហាបេថ។ គាហាតព្ពន្ធិ
ភិក្ខុហិ គាហាបេតព្ពំ។ វត្ថុ បនាតិ សាជកតោ អញ្ញំ កប្បិយំ វា អកប្បិយំ វា
វត្ថុ បន។ កស្មា វដ្តតិយេវ, ននុ អកប្បិយវត្ថុ ន វដ្តតីតិ អាហា
“កប្បិយការកានញ្ញំ” តិអាទិ។ តត្ថ ហិ យស្មា អនុញ្ញាតំ, តស្មា វដ្តតិយេវាតិ
យោជនា។ ទិន្នវត្ថុតោ ឧប្បន្នន្តិ សម្ពន្ធោ។

យន្តិវត្ថុ ទិន្នន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ កប្បិយការកានំ ហត្ថ ទិន្នវត្ថុសុ។ តន្តិ
វត្ថុ ឧបនាមេន្តេហីតិ សម្ពន្ធោ។ គរុភណ្ឌំ ហោតិ, គរុភណ្ឌត្ថា អញ្ញេសុ
បច្ឆយេសុ ន ឧបនាមេតព្ពន្ធិ អធិប្បាយោ។ បុគ្គលវសេនេវាតិ “ភិក្ខុ ចីវរេន
កិលមន្តិ, ឯត្ថកំ នាម តណ្ហាលភាគំ ភិក្ខុនំ ចីវរំ កាតុំ វុច្ឆតិ
សង្ឃស្ស” តិអាទិនា បុគ្គលំ បរាមសិត្វា បុគ្គលវសេនេវ។ សង្ឃវសេនាតិ
“សង្ឃោ ចីវរេន កិលមតី” តិអាទិនា សង្ឃវសេន ន កាតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធោ។ ឯវំ
បុគ្គលវសេន អបលោកនកម្មស្ស អកត្តព្ពតំ ទស្សេត្វា ឥទានិ វត្ថុវសេន
តស្សេវ អកត្តព្ពតំ ទស្សេត្តោ អាហា “ជាតរូបរជតវសេនាបី” តិអាទិ។

កប្ប័យកណ្តាវសេនាតិ ជីវតណ្ហាលេហិ អវសេសស្ស កប្ប័យកណ្តាស្ស
វសេន។ ជីវតណ្ហាលាណញ្ចិវិសុំ គហិតត្តា “កប្ប័យកណ្តាវសេនា”តិ ឯត្ថ តេហិ
អវសេសោ កប្ប័យកណ្តាវ គហិតត្តោ។ តំ បនាតិ អបលោកនកម្មំ បន។
កត្តញ្ញាការំ ធស្សេន្តោ អាហា “ឥនាជី”តិអាទិ។ សុភិក្ខុន្តិ សមិទ្ធិភិក្ខុ។
សុលភិណ្ឌាត្តិ សុខេន លភិណ្ឌំ។ ធូហិ បទេហិ អញ្ញមញ្ញស្ស ការណំ
ធស្សេតិ, សុភិក្ខុត្តា សុលភិណ្ឌំ, សុលភិណ្ឌាត្តា សុភិក្ខុត្តំ វុត្ថំ ហោតិ។

ឯវំ ជីវបច្ចយំ សល្លក្ខេត្វា សេនាសនំ សល្លក្ខេត្តញ្ញិ សម្ពន្ធោ។ កាលេតិ
គាហាបនស្ស កាលេ។ វុត្តន្តិ មហាអដ្ឋកថាយ វុត្ថំ។ កស្មា ទ្វេ សម្ពន្ធិតញ្ញា, ធនុ
ឯកម្មិ សម្ពន្ធិតុំ វដ្តតិ អាហា “ឯវញ្ញ”តិអាទិ។ តត្ថ ហិ យស្មា គាហេស្សតិ,
តស្មា ទ្វេ សម្ពន្ធិតញ្ញាតិ យោជនា។ ឯកេន ហិ សម្ពតិលទ្ធនេ សក្កា បរំ
គាហាបេតុំ, អត្តនា បន អត្តនោ ចាបេតុំ ន សក្កា, តស្មា ធូសុ សម្មតេសុ
នវកោ វុឌ្ឍស្ស, វុឌ្ឍោ ច នវកស្សតិ ឧភោ អញ្ញមញ្ញំ គាហេស្សន្តិ
អធិប្បាយោ។ សម្ពន្ធិតញ្ញាតិ ឯកតោ សម្ពន្ធិតញ្ញា។ អដ្ឋបិ សោឡសបីតិ ឯត្ថ
បិសទ្ធនេ តតោ អធិកម្មិ ឯកតោ សម្ពន្ធិតុំ វដ្តតិ ធិបេតិ។
សត្តសតិកក្ខន្ធកេ ឧត្តាហិកសម្ពតិយំ (ចូឡវ. ៤៥៦) អដ្ឋបិ ជនា ឯកតោវ
សម្មតាតិ វចនញោត្ត សាធកំ។ និគ្គហកម្មមេវ ហិ សង្ឃោ សង្ឃស្ស ន
ករោតិ ធនុញ្ញំ។ តេសន្តិ អដ្ឋសោឡសជនានំ, សម្ពតិ វដ្តតិយេវាតិ សម្ពន្ធោ។
កិណ្ឌិ សល្លក្ខេត្តញ្ញិ អាហា “ចេតិយយរ”តិអាទិ។

អាសនយរន្តិ បដិមាយរំ។ មគ្គចោក្ខរណីនំ សមីបេ កតា សាលាយោ
ឧបចារវសេន វុច្ឆន្តិ “មគ្គោ”តិ ច “ចោក្ខរណី”តិ ច។ តា ហិ សាលាយោ
ឧបចារសីមញ្ញុរកតេ កាមាភិមុខមគ្គេ ច អន្តោឧបចារសីមាយំ ខណីតា យត្ត
កត្តចិ ចោក្ខរណីយោ ច ករិយន្តិ, ឥតិ សល្លក្ខេត្តញ្ញិ យោជនា។ អសេនាសនំ

ឧស្សេត្វា សេនាសនំ ឧស្សេត្តោ អាហា “វិហារោ” តិអាធិ។ រុក្ខមូលន្តិ
ឆន្ទកវាជពន្ធរុក្ខមូលំ។ ឯសេវ នយោ វេឡុគុម្ពេបិ។ គាហេន្តេន ច
គាហេតព្ពានីតិ សម្ពុន្នោ។ សង្ឃិកោតិ តត្រុប្បាទោ។ តេសូតិ ជ្ជិសុ
ចីវរបច្ឆយេសុ។ យន្តិ ចីវរបច្ឆយំ។ តស្សាតិ ចីវរបច្ឆយស្ស។ បីតិកតោតិ
បពន្ធវិសេន បីតជ្ជានតោ។ ឥតរោតិ បឋមំ គហិតចីវរបច្ឆយតោ ឥតរោ។

អប្បតាយាតិ អប្បភាវតោ, កាហិយមាទេតិ សម្ពុន្នោ។ បរិវេណគ្សនាតិ
បរិវេណបរិច្ឆេទេន។ លកន្តិ តិ បរិវេណសាមិកា ភិក្ខុ លកន្តិ។ តន្តិ បរិវេណំ។
វិជជេត្វាតិ វិជជំ កត្វា, ទ្វេ វា តយោ វា កោដ្ឋាសេ កត្វាតិ អត្តោ។ បក្ខិបិក្វាតិ
ភាគកោដ្ឋាសំ បក្ខិបិក្វា។ ន ឯវំ កាតព្ពន្ធិ យថា មហាសុមត្តោ អាហា, តថា
ន កាតព្ពន្ធិ អត្តោ។ អ កាតព្ពការណំ ឧស្សេត្តោ អាហា “មនុស្សា ហិ” តិអាធិ។
តត្ថាតិ បរិវេណ, បរិសិតតំ ឥតិ អាហាតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ ឯតស្មី
គាហណាដ្ឋានេ។ បដិក្កោសតីតិ បដិសេធេតិ។ បដិក្កោសនាការំ ឧស្សេត្តោ
អាហា “មា អាវុសោ” តិអាធិ។ ឥតិ វុត្ថំ, ឥតិ បដិក្កោសតីតិ យោជនា។ ឯកោ ហិ
ឥតិសទ្ធា លុត្តនិទ្ធិដ្ឋោ។ តស្សាតិ មហាថេរស្ស។ សង្កហន្តិ ភិក្ខុនំ សង្កហំ។ តន្តិ
មហាថេរំ។

ឯវំ វត្តព្ពន្ធិ ឯវំ វត្តមាននយេន វត្តព្ពំ។ បច្ឆយំ ជារេថ, ឥតិ វត្តព្ពន្ធិ យោជនា។
ចាបុណាតិ អាវុសោ ឥតិ វុត្តេតិ យោជនា។ “គហិតំ ហោតី” តិ ឥមិនា “គណ្ហេ,
គណ្ហាមី” តិ បច្ឆប្បន្នកាលវិសេន វុត្តត្ថា គហិតំ ហោតីតិ ឧស្សេតិ។
អតីតអនាគតកាលវិសេន អគហិតការំ ឧស្សេត្តោ អាហា “សចេ
បនា” តិអាធិ។ សតុប្បាទមត្តន្តិ គហណោ សតិយា ឧប្បាទនមត្តំ។ ឯត្ថាតិ
សេនាសនបច្ឆយគហណាដ្ឋានេ។

យោបីតិ យម្បិ្យ។ ឧបយោគត្ថេ ចេតំ បច្ចត្តវេចនំ, យម្បិ្យ បច្ចយំ វិស្សន្នេតីតិ
យោជនា។ បច្ចយន្តិ ច ចីវរបច្ចយំ។ អយម្បិ្យតិ អយម្បិ្យ បច្ចយោ។ បិសន្នោ
មហាលាភបរិវេណោ បច្ចយំ សម្បិ្យណ្ហាតិ។ តស្មីយេវ បរិវេណាតិ តស្មី
បំសុក្ខលិកេន គហិតបរិវេណោ ឯវ។ អញ្ញាស្សាតិ បំសុក្ខលិកតោ អញ្ញាស្ស
ភិក្ខុស្ស។ បំសុក្ខលិកោ “អហំ វសាមី”តិ សេនាសនំ ជគ្គិស្សតិ។ ឥតរោ “អហំ
បច្ចយំ គណ្ហាមី”តិ សេនាសនំ ជគ្គិស្សតីតិ យោជនា។ ធូរិហិ ការណេហិតិ
វសនគហណាវសេន ធូរិហិ ការណេហិ។ បំសុក្ខលិកេ គណ្ហាន្តេតិ សម្ពន្ធោ។
ឥនាតិ សេនាសនេ។ តេនាតិ បំសុក្ខលិកេន។ ហេដ្ឋាតិ សេនាសនស្ស ហេដ្ឋា,
បិតំ អញ្ញំ ភិក្ខុន្តិ សម្ពន្ធោ។ តេនាតិ បំសុក្ខលិកេន, កិញ្ចិ វេចនន្តិ សម្ពន្ធោ។
វុត្តវស្សស្ស បំសុក្ខលិកស្សាតិ យោជនា។ វុត្តតីតិ បំសុក្ខលិកស្ស វុត្តតិ។ តស្មី
សេនាសនេតិ បំសុក្ខលិកេន គហិតសេនាសនេ។ យេសំ បនាតិ មនុស្សានំ
បន។ តេសន្តិ មនុស្សានំ។

ដូបំ កត្វាតិ ចេតិយំ កត្វា។ តស្សាតិ ដូបស្ស។ តេនភិក្ខុនាតិ វស្សាវាសិកំ
គាហកភិក្ខុនា។ តន្តិ កោជនសាលំ។ គាហេតុំ វុត្តតីតិ សម្ពន្ធោ។ សព្ពមិទន្តិ
សព្ពំ ឥទំ វេចនំ។

ចាជិបទអរុណតោតិ វស្សបនាយិ កទិវសសម្ពាតស្ស ចាជិបទស្ស
អរុណុគ្គមនតោ។ វិតក្កចារិកោតិ “កត្ត នុ ខោ វសិស្សាមី”តិ អាទិនា វិតក្កេន
ចរណោ អនុយុត្តោ។ សេនាសនំ យាចតីតិ សេនាសនក្កាហាបកំ សេនាសនំ
យាចតិ។ គហិតន្តិ សង្ឃេន គហិតំ។ យត្ថាតិ ថានេ។ វស្សបគតេហិ វុត្តញ្ញាតិ
សម្ពន្ធោ។ បុនប្បុនំ, សមំ វា ចេតិយផ្តណាទី មុញ្ញន្តិ សោធន្តិ ឥមាហិតិ
សម្ពញ្ញនិយោ។ មុចិធាតុ សោធនត្ថេ យុបច្ចយោ ករណត្ថេ ហោតិ។ តាលុដោ
បឋមក្ខរោ។ សុលភា ចេ ធន្ហាកា, ឯកេកេន ទ្វេ តិស្សោ យដ្ឋិសម្ពញ្ញនិយោ

ពង្សិកព្រាហ្មណ៍។ សុលភា ចេ សុលភា, ធម្មបញ្ចមុជ្ជិសមុញ្ញនិយោ ពង្សិកព្រាហ្មណ៍ អត្ថោ។
បញ្ច បញ្ច ឧត្តាតិ អរញ្ញាវិហារេសុ បរិស្សយរិជាននត្ថំ បញ្ច បញ្ច អត្ថិឧត្តា
កោដ្ឋេតព្រាហ្មណ៍ ពង្សិកព្រាហ្មណ៍ អត្ថោ។

“និពន្ធវត្ថំ វេយ្យាករណ៍” តិ ឯត្ថ អកត្តព្វវត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “វត្ថំ ករោន្តេហិ
ចា” តិអាទិ។ តត្ថ វត្ថំ ករោន្តេហិ ច វេយ្យាករណ៍ អធម្មិកវត្ថំ ន កាតព្វន្តិ សម្ពន្ធា។ ហិ
សង្ខំ, សញ្ញា ឯតេ ឧទ្ទេសាទយោ បបញ្ចាតិ យោជនា។ បបញ្ចន្តិ សំសារេ ចិរំ
វេយ្យាករណ៍ បបញ្ចា។ មូកព្វតន្តិ មូកានំ វត្ថំ, មូកេហិ កត្តព្វំ វា, មូកេនវិយ វា
អមូកេហិ កត្តព្វំ វត្ថំ។ ឯវំ អកាតព្វវត្ថំ ទស្សន្តោ ឥទានិ កាតព្វវត្ថំ ទស្សន្តោ
អាហា “បរិយត្តិធម្មា នាមា” តិអាទិ។ តិវិធម្មីតិ បរិយត្តិបដិបត្តិបដិវេជនសេន
តិប្បការម្បិ។ អវយវបរិយត្តិធម្មាបិ អវយវិបរិយត្តិធម្មំ,
អវយវិបរិយត្តិធម្មា វា អវយវបរិយត្តិធម្មំ បតិជ្ជាបេតិ, តស្មា បរិយត្តិធម្មា
អត្តនាបិ អត្តានំ បតិជ្ជាបេសីតិ វេទិតព្វំ។ ឧទ្ទិសថាតិ បរិយត្តិ ឧទ្ទិសថ។
សោធម្មា... បេ... ឧបសម្ពាទេថាតិ ឯត្ថ សោធនំ នាម សញ្ញាសំ
អាហារកុលបុត្តានំ ឧបបរិក្ខនំ។ សោធម្មា និស្សយំ ទេថាតិ ឯត្ថ សោធនំ នាម
ភិក្ខុសភាគតំ ឧបបរិក្ខនំ។ ហិ តិ សង្ខំ។ កុលបុត្តោតិ អាហារកុលបុត្តោ។
យត្តកានិ ធុតង្គានិ សមាទិយីតុំ សក្កោថាតិ យោជនា។ អន្តោវស្សំ នាមេតន្តិ
ភុម្មតេ ឧបយោគវចនមេតំ។ ឯតស្មី អន្តោវស្សតិ ហិ អត្ថោ, ភិវិតព្វន្តិអាទិសុ
សម្ពន្ធព្វំ។ សកលទិវសន្តិ សកលទិវសម្ពិ, អប្បមត្តេហិ តិ សម្ពន្ធា។
ឯកចារិកវត្ថុន្តិ ឯកកេន ចរិតព្វំ វត្ថំ។ ភស្សតិ វចនេ។ ទសវត្ថុកកថន្តិ
អប្បិច្ឆតាទិទសវត្ថុក កថំ។

វិគ្គាហិកបិសុណាជរុសវចនានីតិ វិគ្គហំ កលហំ ជនេតីតិ វិគ្គាហិកំ,
វិគ្គាហិកវចនញ្ច បិសុណាវចនញ្ច ជរុសវចនញ្ច

វិគ្គាហិកបិសុណាជរុសវេនានិ។ មនសិការពហុលាវិហរេ ឥតិ ឱវទិតញ្ញាតិ
យោជនា។ ទន្តកជ្ជខាទនវត្ថន្តិ ហោជ្ជា អទិន្នាទានវណ្ណាឆាយំ វុត្ថំ
ទន្តកជ្ជខាទនេ, ទន្តកជ្ជខាទនស្ស វា វុត្ថំ។ “បត្ថំ ជីវិកាយ បក្ខិបន្តេន ន
កថេតព្ព”ន្តិ ឥមីនា កថេន្តេ បមាទេន បត្តោ ភិដ្ឋេយ្យាតិ បត្តស្ស គុត្តត្ថាយ
កថនំ និវាវេតិ។ អាចិក្ខិតញ្ញាតិ ឥតិសន្តោ បរិសមាបនត្ថោ។

កោចិ ឆាយកោតិ សម្ពន្ធោ។ អាគន្តុកោភិក្ខុតិ ជីវវិគ្គាហិតតោ បច្ឆា
អាគតោ អាគន្តុកោភិក្ខុ។ សង្ឃត្ថេរោតិ អាវាសិកសង្ឃត្ថេរោ។ បឋមភាគន្តិ
បុព្ពេ គាហិតំ បឋមភាគំ, បរិវត្តេត្វាតិ បុព្ពេ គាហិតភាគេន បច្ឆា ឆាតព្ពំ
វស្សវាសិកំ បរិវត្តេត្វា។ អាគន្តុកស្ស វស្សត្ថេន បត្តជ្ជានេ អាគន្តុកស្ស
ឆាតព្ពន្តិ យោជនា។ “អាគន្តុកស្ស”តិ បទំ បុព្ពាបរំ អបេក្ខតិ។ តស្មា ទិដ្ឋំ
បទានំ មជ្ឈេ វុត្ថំ។ បឋមវស្សបគតាតិ បឋមវស្សបឆាយិកធិវសេ
វស្សបគតា។ “ទ្វេ តីណិ ចត្តារិ”តិ វេទនស្ស វា ពហូនំ ភិក្ខុនំ វា ព្យាបនត្ថាយ
“លទ្ធិលទ្ធិ”ន្តិ វិញ្ញាវសេន វុត្ថំ។ តេន បឆាតិ អាគន្តុកេន បន។
បឋមវស្សបគតេហិ អប្បកេលទ្វេ បច្ឆិមវស្សបឆាយិកធិវសេ ឆាតព្ពានំ
វស្សវាសិកានំ ពហុកេបិ អយំ នយោ ញាតញ្ញោតិ កត្វា ន វុត្តោ។

ទីសុប្បិ បឋម ទុតិយវសេន ទីសុប្បិ។ វស្សបគតា ភិក្ខុ ភិក្ខុយ កិលមន្តា
វេទន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ ឥធាតិ ហ្មានេ។ វសន្តាតិ ឯកតោ វសន្តា។ ទ្វេ ភាគា ហោម
សាធុ វតាតិ យោជនា។ សាធុ វតាតិ ឯកសេន សុន្តរា ភវេយ្យន្តិ អត្ថោ។
យេសន្តិ ភិក្ខុនំ។ តត្ថាតិ ញាតិបវរិតជ្ជានេសុ។ បវរណាយាតិ
បវរណាធិវសេ។ តេស្វតិ ភិក្ខុសុ។ យេតិ ភិក្ខុ។ តត្ថាតិ ញាតិបវរិតជ្ជានេសុ។
កស្មា អបលោកេត្វា ឆាតព្ពំ, ននុ តេ សាទិយន្តិ តិ អាហា “សាទិ យន្តាបិ
ហិ”តិ អាទិ។ តត្ថ ហិ តិ យស្មា។ “នេវ វស្សវាសិកស្ស សាមិនោ”តិ ឥមីនា តេសំ

វស្សន្ទ្រតំ ជីបេតិ។ នេវ អនាតុំ លភន្តិតិ បឋមមេវ កតិកវត្ថុស្ស កតត្តា
អនាតុំ នេវ លភន្តិ, សព្វេសំ នោ អម្ពាកន្តិ យោជនា។ ឥធាតិ ហំនេ។ តន្តិ
កតិកវត្ថុំ។ ឯកោ ភិក្ខុតិ សម្ពុទ្ធោ។ តេសន្តិ ភិក្ខុនំ។ តត្ថាតិ សភាគដ្ឋានេ។
វសិទ្ធា អាគតានំ តេសំ ភិក្ខុនន្តិ យោជនា។ ន លព្ពតិ ឥតិ វុត្ថន្តិ យោជនា។
ឥមេសន្តិ វស្សវាសិអប្បត្តកានំ ឯកច្ឆានំ។ គាហិវតសទិសមេវាតិ
វស្សវាសិកស្ស គាហិតេន សទិសមេវ។ តេសមេវាតិ ឯកច្ឆានមេវ។

បក្កន្តោបីតិ អញ្ញំ ហំនំ បក្កមន្តោបី។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តេន ភិក្ខុនា
កតំ ចានីយឧបជ្ឈបនាទិកម្មំ ភតិវិជ្ជំ ភតិយា បីតន្តិ យោជនា។
អបលោកនកម្មំ កត្វា គាហិតំ សង្ឃិកន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ សង្ឃិកន្តិ តត្រុប្បាទំ
សន្ទាយ វុត្ថំ។ វិព្ពន្តោបីតិ បិសន្នោ បកេវ ជិន្នវស្សោតិ ទស្សេតិ។
បច្ចយវសេនេវាតិ សទ្ធាទេយ្យបច្ចយវសេន។ វទន្តិតិ កេចិ វទន្តិ។

ទិសំគមិកោ ភិក្ខុវិព្ពមតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ មនុស្សេតិ
វស្សវាសិកនាយ កមនុស្សេ។ សម្មុទាតិ អាវាសិកស្ស សម្មុទា។
សម្បជីច្ឆាបេត្វាតិ “សុដ្ឋ ទស្សមា”តិ បជីច្ឆាបេត្វា។ យស្ស គាហិតន្តិ យស្ស
ភិក្ខុនោ សេនាសនំ គាហិតំ។ សេនាសនសាមិកស្សាតិ សេនាសននាយ កស្ស
បុត្តជីតាទយោតិ សម្ពុទ្ធោ។ សេនាសនេ ទេមាតិ សេនាសនស្ស ទេម។ តត្ថាតិ
សេនាសនេ។ ឯកមេវ វត្ថំ ធាតព្ពំ។ កស្មា? បុគ្គលស្ស អទត្វា សេនាសនស្សេវ
ធាតព្ពត្តា។ វស្សវាសិកជ្ជិតិកាយាតិ វស្សវាសិកគាហិតស្ស បីតិកាយ។
ឯសេវ នយោតិ សេនាសនស្សេវ ទិន្នត្តា ឯសេវ នយោ។ តស្សេវ ហោន្តិតិ
បុគ្គលស្សេវ ទិន្នត្តា តស្សេវ ហោន្តិ។

ទុតិយោ ថេរាសនេ គាហិតោ ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ បឋមភាគស្ស
សាមណេរស្ស គាហិតត្តា វុត្ថំ “វរភាគំ សាមណេរស្ស ទត្វា”តិ។ ឧកោបីតិ ទេ

ថេរសាមណេរេបិ។ សយមេវាភិ ឆាយកោ សយមេវ។ យន្តិ វស្សាវាសិកំ។
យស្សាភិ ថេរស្ស វា សាមណេរស្ស វា។

ឥតោតិ វុត្តនយតោ។ ធម្មាសាមណេរស្សាភិ តុណ្ហស្ស សាមណេរស្ស។
សោតិ យរសាមិកោ។ នន្តិ បត្តជនំ។ យស្សាភិ ភិក្ខុនោ។ តេសន្តិ មនុស្សានំ។
យថាភូតំ អាចិក្ខិតព្ពន្ធិវិព្ពមកាលន្តតការណំ យថាភូតំ អាចិក្ខិតព្ពំ។
សុទ្ធបំសុក្ខលិកាយេវាភិ អញ្ញេហិ អមិស្សា សុទ្ធា បំសុក្ខលិកាយេវាភិ។ ឥទ្ធ
នេវាសិកវត្តន្តិ និគមនំ។

ឧបនន្ទវត្ថុកថា

៣១៩. អយមត្ថោតិ អយំ វគ្គមាណោ អត្ថោ, ឯវំ វេទិតញ្ញោតិ សម្ពុត្ថោ។
តត្ថោតិ គាមកេ។ តន្តិ សេនាសនំ, គណ្ណាន្តេនេវាភិ សម្ពុត្ថោ។ ឥធាតិ សាវត្ថិយំ។
មុត្តន្តិ តេ សេនាសនំ មុញ្ចិតំ ហោតិ។ តត្រាបីតិ គាមកេបិ។ ឧភយត្ថោតិ
សាវត្ថិយំ, គាមកេ ចាតិ ឧភយត្ថ។

ឯត្ថោតិ ឧបនន្ទវត្ថុស្មី។ កថន្តិ កេន បកាវេន បជិប្បស្សម្ពតិ។ ឥធាតិ
សាសនេ។ ឯកច្ឆោ គណ្ណាភីតិ សម្ពុត្ថោ។ តត្រាបីតិ សាមន្តវិហារេបិ។ តស្សាភិ
ភិក្ខុស្ស។ ឥធាតិ សេនាសនេ។ អាលយមត្តន្តិ ចិត្តប្បាធមត្ថំ។ ឥច្ឆស្សាភិ ឥតិ
អស្ស, ឯវំ អស្ស ភិក្ខុស្សាភិ អត្ថោ។ សព្ពត្ថោតិ សព្ពស្មី “គហណោន
គហណា”ន្តិអាធិកេ ចតុក្កេ។ យោ បន គច្ឆតីតិ សម្ពុត្ថោ។
ឧបចារសីមាភិក្កមេតិ និមិត្តតេ ចេតំ ភុម្មវេនំ, ភាវេន ភាវលក្ខណេ វា។
តត្ថោតិ អញ្ញស្មីវិហារេ បច្ឆាគច្ឆតិ, វដ្តតិ, សេនាសនគ្គាហោ ន
បជិប្បស្សម្ពតិ អធិប្បាយោ។

៣២០. យោតិ ភិក្ខុ។ មហន្តតរោ វា ឧហរតរោ វាតិ អត្តនោ មហន្តតរោ វា
ឧហរតរោ វា ហោតិ។ សោ ភិក្ខុ តិវស្សន្តរោ នាមាតិ យោជនា។ ឯកស្ស
ភិក្ខុនោ តិណ្ណំ វស្សនមន្តរេ បីតោ តិវស្សន្តរោ អញ្ញោ ភិក្ខុ។ តត្ថាតិ ភិក្ខុសុ។
ឥមេ សព្ពេតិ តិវស្សន្តរិវស្សន្តរសមាណវស្សិកេ ឥមេ ភិក្ខុ, លភន្តិតិ សម្ពុន្ទោ។
យំ តិណ្ណំ បហោតិ មញ្ចប័ប័និមុត្តំ យំ អាសនំ តិណ្ណំ សុខំ និសីទិតុំ បហោតិ,
តថារូបេ អាសនេបិ ទ្វេ ទ្វេ ហុត្វា និសីទិតុំ លភន្តិតិ យោជនា។ អបិសន្នេន
មញ្ចប័ប័និ អបេក្ខតិ។ ឥទំ បច្ឆិមទីយាសនំ។ អនុបសម្មន្នេនាបីតិ បិសន្នោ
បគេវ ឧបសម្មន្នេនាតិ ធស្សេតិ។

ហត្ថិកុម្ពេតិ ហត្ថិសិរោបិណ្ណោ។ ឥមិនា ហត្ថិសន្នេន ហត្ថិកុម្ពោ គហិតោ
អវយ្យុបចារេន វា ឧត្តរបទលោបេន វាតិ ធស្សេតិ។ ហត្ថិ វិយាតិ ហត្ថិ,
ភូមិភាគោ, ហត្ថិម្ហិ បតិដ្ឋិតោ ចាទសដ្ឋិតោ នខោ ឥមស្សតិ ហត្ថិនខកោ,
ចាសាទោ។ ឯតំ “ហត្ថិនខកោ” តិ នាមំ ឯវំកតស្ស ចាសាទស្ស នាមន្តិ
យោជនា។ “សុវណ្ណារជតាទិវិចិត្រានី” តិ បទំ “កវាជានិ មញ្ចប័ប័និ
តាលវណ្ណានី” តិ សព្ពបទេសុ យោជេតព្ពំ។ យំកិញ្ចិ ចិត្តកម្មកតំ អត្ថិ, សព្ពំ
វដ្តតីតិ យោជនា។ ចាសាទស្ស ទេមាតិ សម្ពុន្ទោ។ ចាដក្កន្តិ ចាសាទតោវិសុំ។
បដិគ្គហិតមេវាតិ សព្ពំ បដិគ្គហិតមេវ ហោតិ។ គោនកាទីនិ អជ្ឈរស
អត្តរណានិ បរិភុញ្ញិតុន្តិ សម្ពុន្ទោ។ គិហិវិកជនីហារេនាតិ គិហិហិវិសេសេន
យថាកាមំ ករិយតីតិ គិហិវិកជំ, គិហិសន្តកំ។ “គិហិវិកជ” ន្តិ នីហារោ
អភិនីហារោ គិហិវិកជនីហារោ, តេន។ លព្ពន្តិតិ និសីទិតុមេវ លព្ពន្តិ។
តត្រាបីតិ ធម្មាសនេបិ។

អវិស្សន្តិយវត្ថុកថា

៣២០. ឯតានីតិ គរុកណ្ណានិ។ តត្ថាតិ វាសីវសេន បញ្ចសុ សរូបវសេន
បញ្ចវីសតិយា គរុកណ្ណាសុ។ អាគន្ធា, អាគុសោ វា រមន្តិ ឯត្ថាតិ អារាមោ។
តេសំយេវាតិ បុច្ឆារាមជលារាមាធមេវ។ “ឋបិតោកាសោ”តិ ឥមិនា
វត្ថុសទ្ធស្ស ភូមិភេទតំ ទស្សេតិ។ វសតិ អារាមោ បតិជ្ជហតិ ឯត្ថាតិ
អារាមវត្ថុ។ តេសុ វាតិ ឯត្ថ វាសន្នេន នវភូមិភាគតោ អញ្ញស្ស
ចោរាណភូមិភាគស្សបិ អារាមវត្ថុភារំ វិកល្យតិ។ វិសេសេន ចតុតិយាបថេ
ហរតិ បវត្ថេតិ ឯត្ថាតិ វិហារោ។ តស្សាតិ វិហារស្ស។ ចតុន្នំ មញ្ញានន្តិ
និទ្ធារណត្ថេ សាមីវចនំ។ អញ្ញតរោ មញ្ញោ នាមាតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ
សេសេសុបិ។ “លោហេន កតា កុម្ពី”តិ ឥមិនា លោហកុម្ពីតិ ឯត្ថ
មជ្ឈេលោបសមាសំ ទស្សេតិ។ លោហមយា កុម្ពី លោហកុម្ពីតិ វចនត្ថាបិ
យុដ្ឋតេវ។ “ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិនា លោហេន កតំ ភាណកំ, លោហេន កតោ
វារកោ, លោហេន កតំ កដាហន្តិ អត្ថំ អតិទិសតិ។ ឯត្ថាតិ
ភាណកវារកកដាហេសុ។ អរញ្ញរោតិ អតិមហន្តត្ថា អរំ ទិប្បំ ជវតិ
វិនាសេតីតិ អរញ្ញរោ។ អថ វា ជលំ គណ្ហិតុំ អលន្តិ អរញ្ញរោ លការាណំ រការេ
កត្វា។

គាថាវសេន និកមនំ ទស្សេន្តោ អាហា “ឯវ”ន្តិអាទិ។ តត្ថ ឯវំ បកាសយីតិ
សម្ពន្ធា។ ទ្វេ គរុកណ្ណានិ ទ្វិសង្កហានិ ហោន្តិ, តតិយំ គរុកណ្ណំ ចតុសង្កហំ
ហោតិ, ចតុត្ថំ គរុកណ្ណំ នវកោដ្ឋាសំ ហោតិ, បញ្ចមំ គរុកណ្ណំ អដ្ឋភេទនំ
ហោតិ, ឥតិ ឥមិនា បការេន បញ្ចនិម្មលលោចនោ នាថោ បញ្ចហិ វាសីហិ
បញ្ចវីសវិធំ គរុកណ្ណំ បកាសយីតិ យោជនា។

តត្រាតិ គរុកណ្ណា។ ហីតិ វិត្ថារោ។ សត្តម្យិ ឥទំ គរុកណ្ណំ អវិស្សន្ទិយន្តិ
វត្ថុន្តិ យោជនា។ ឥធាតិ ឥមស្មី វត្ថុស្មី។ បរិវារេ បន អាគតន្តិ សម្ពន្ធា។

បញ្ចា រាសយោ មហេសីនា វុត្តាតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ បរិវារេ។

តត្រាតិ “បរិវត្តនវសេនា” តិ វចនេ។ ឥទំ គរុកណ្ណំ ឧបនេតុន្តិ សម្ពុន្នោ។ និច្ចំ តិជ្ជន្តិ ថាវរា, ថាធាតុ វរបច្ឆយោ, ថាការស្ស ថាការោ។ ឥមិនា អាមាមាមាវត្ថុវិហារវិហារវត្ថុនិ គហេតញ្ញានិ។ អវិស្សជ្ជិយអវេក្ខិយត្តា គរុ អលហុកំ កណ្ណំ គរុកណ្ណំ។ ឥមិនា មញ្ញាជិនិ ឯកវិសតិ គរុកណ្ណានិ គហេតញ្ញានិ។ ថាវរេតិ អាធារេ ភុម្មំ, បរិយាបន្នន្តិ សម្ពុន្នោ។ អថ វា និទ្ធារណោ ភុម្មំ, ថាវរេសូតិ ហិ អត្តោ, ខេត្តន្តិអាជីសុ សម្ពុន្ធិតត្ថំ។ ទិបតិ បុព្វណ្ណាពីជមេត្តាតិ ខេត្តំ។ វសតិ អបរណ្ណាពីជំ បតិជ្ជាតិ ឯត្ថាតិ វត្ថុ, តលេ ភូមិភាគេ ឯកតោ វា ទិហិ វា តិហិ វា ថានេហិ អាវរណំ កវិយតិ ឯត្ថាតិ តទ្ធាកោ, សរោ។ កស្សកានំ មតេន កត្តញ្ញាតិ មាតិកា។ អាមាមេន បរិវត្តេតុន្តិ សម្ពុន្នោ។ កានិ បរិវត្តេតុន្តិ អាហា “ឥមាជិ ចត្តារិបី” តិ។ បិសន្នោ អវយវសម្មិណ្ឌានោ។

តត្រាតិ “បរិវត្តេតុ វដ្តតិ” តិ វចនេ។ ទូរេតិ សង្ឃរាមតោ ទូរជ្ជានេ។ យម្បីតិ នាឡិកេរជលម្បិ។ ហារន្តិ តិ សង្ឃស្ស ហារន្តិ។ អញ្ញេសន្តិ សង្ឃតោ អញ្ញេសំ មនុស្សានន្តិ សម្ពុន្នោ។ តេតិ មនុស្សា។ សង្ឃេន សម្បជិច្ឆិតញ្ញាតិ សម្ពុន្នោ។ វុច្ឆតិ តិ សង្ឃស្សរាមេន មនុស្សានមារាមំ, មនុស្សានមារាមេន វា សង្ឃស្សរាមំ បរិវត្តេតុ វុច្ឆយតិ ឥច្ឆយតិ។ ភិក្ខុនំ អាមាមាតិ សម្ពុន្នោ។ អយន្តិ មនុស្សានមារាមោ។ ខុទ្ទកោតិ សង្ឃរាមតោ ខុទ្ទកោ។ អាយន្តិ អយតិ អាយសាមិកោ ធនេន វឡី គច្ឆតិ អនេនាតិ អាយោ, តំ។ សមកមេវាតិ សមប្បមាណាមេវ, អាយំ សចេ ទេតិ តិ សម្ពុន្នោ។ បមាណាត្ថ កបច្ឆយោ។ មនុស្សានំ វុត្តាតិ សម្ពុន្នោ។ អតិរេកំ សង្ឃស្ស ទេមាតិ សម្ពុន្នោ។ ជាតាបេត្វាតិ “សង្ឃេ ទិន្នំ មហាប្បល” តិ (ម. និ. ៣.៣៧៦) សង្ឃស្ស ទិន្ននាទស្ស អាជិសំសំ មនុស្សានំ ជាតាបេត្វា។ ជលធារិនោ ហោន្តិ នន្ធិតិ យោជនា។ ឯវន្តិអាជិ

និគមនំ។ ឯតេនេវ នយេនាតិ យេន នយេន អារាមោ អារាមេន បរិវត្តតញ្ញោ,
ឯតេនេវ នយេន។ មហាន្តេន វា ខុទ្ទកេន វា អារាមវត្តនា ចាតិ យោជនា។ អារាម
អារាមវត្តវិហារវិហារវត្តនិ បរិវត្តតញ្ញានីតិ សម្ពុទ្ធា។

ឧកោបីតិ គេហចាសាធរសេន ឧកោបី។ តត្ថាតិ គេហោ។ ឥទំ បនាតិ
ចាសាធសម្ពាតំ គេហំ, មនុស្សនំ គេហន្តិ សម្ពុទ្ធា។ មហាក្សេន វា អប្បក្សេន វា
វិហារវត្តនា ចាតិ យោជនា។ វិហារវិហារវត្តអារាមអារាមវត្តនិ
បរិវត្តតញ្ញានីតិ សម្ពុទ្ធា។ ឯវន្តិអាទិ និគមនំ។

គរុកណ្ណេន គរុកណ្ណបរិវត្តនេ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។
បំស្វាការកេស្វតិ បំសុកិឡនត្ថាយ កតេសុ អការកេសុ។ កប្បិយមញ្ញោតិ
សង្ឃគណបុគ្គលានំ កប្បិយា សុវណ្ណរជតាធិបិ អកតា មញ្ញោ។ វិហារស្ស
បន សុវណ្ណរជតមយាទិកាបិ កប្បិយា មញ្ញោ ធាតញ្ញោតិ សម្ពុទ្ធា។
ពហិសីមាយាតិ ឧបចារសីមតោ ពហិ។ តត្ថាតិ សង្ឃត្រស្ស វសនជ្ជានេ។
តត្ថាតិ តស្ស ភិក្ខុនោ វសនជ្ជានេ។ “មហាក្សេនា”តិ វុត្តវចនំ និយមេន្តោ អាហា
“សតក្សេនកេន វា សហស្សក្សេនកេន វា”តិ។ មញ្ញោសតន្តិ មញ្ញោពហុ។
ឯតេសុបីតិ បីឋតិសិពិញ្ញោហានេសុបិ។ តត្ថាតិ បីឋតិសិពិញ្ញោហានេសុ។ កប្បិយំ
បីឋាធិតិ សម្ពុទ្ធា។ អកប្បិយំ វា មហាក្សំ កប្បិយំ វាតិ កប្បិយេន វា
មហាក្សកប្បិយេន វា បរិវត្តត្វាតិ សម្ពុទ្ធា។ “វុត្តវត្ថុនី”តិ បទំ “បរិវត្តត្វា”តិ
បទេ អវុត្តកម្មំ, “គហេតញ្ញានី”តិ បទេ វុត្តកម្មំ, បុញ្ញបរាបេក្ខបទំ។

បសតមត្តឧទកកណ្ណាកានិបីតិ ឯត្ថ បសតោ នាម កុញ្ញិតចាលិ។
សីហឡធិបេតិ សីហំលាតិ កណ្ណាតីតិ សីហឡោលការស្ស ឡការំ កត្វា,
សីហពាហុនាមកោ រាជា, តស្ស បុត្តត្តាវិជយកុមារោបិ សីហឡោ នាម, តេន
អាទិម្ហិ និវាសកាវេន គហិតត្តា ធិបោ សីហឡធិបោ នាម, តស្មី។ ចាទំ

គណ្ណាតីតិ ចាទគណ្ណានោ, សោយេវ ចាទគណ្ណានកោ។ ចាទោ នាមាតិ
“ចាទគណ្ណានកោ”តិ ឯត្ថ ចាទោ នាម។ យោ លោហវារកោ មគធនាឡិយា
បញ្ចនាឡិមត្តំ គណ្ណាតិ, សោ លោហវារកោ ចាទោ នាមាតិ យោជនា។ ឥមិនា
បមាណស្ស នាមំ បមាណវន្តេ ឧបចារតោ វោហារនយំ ធស្សតិ។ តតោតិ
បញ្ចនាឡិមត្តគណ្ណានកវារកតោ។ ឥមាជីតិ លោហកុម្មីអាជីនិ។

ភិក្ខុវ ...បេ... កជជ្ជអាជីនីតិ ភិក្ខុវោ ច បដិគ្គហោ ច ឧឡ្យង្គោ ច ធម្មំ ច
កជជ្ជ ច ចាតិ ច តដ្ឋកោ ច សវកោ ច សមុគ្គោ ច អង្គារកបល្លោ ច ធូមកជជ្ជ
ច ភិក្ខុវ...បេ... ធូមកជជ្ជយោ, តា អាទិ យេសំ តាជីតិ ភិក្ខុវ...បេ...
កជជ្ជអាជីនិ។ អាទិសទ្ធន អញ្ញានិ ឧបករណានិ គហោតញ្ញានិ។ ភាជនីយានីតិ
ភាជេតញ្ញានិ។ កំសលោហាជីតិអាទិសទ្ធន វដ្ឋលោហំ សង្កណ្ណាតិ។ វដ្ឋលោហំ
នាម បីតលោហំ។ បីតិ សង្ខំ, យស្មា វា។ ចារិហារិយន្តិ សង្ឃិកបរិភោគំ
បរិហារិក្ខា អបនេត្វា បុគ្គលិកបរិភោគេន បរិភូញនំ, “អត្តសន្តក”ន្តំ វា
បរិគ្គហេន ហារិក្ខា ភូញនំ ន វដ្ឋតិ។ គិហិវិកជនីហារេនេវាតិ “គិហិវិកជ”ន្តំ
អភិជីហារេនេវ។

អញ្ញាស្មិម្បិ កប្បិយលោហភណ្ណោ បរិយាបន្នា អញ្ញនីតិ យោជនា។ អថ វា
កប្បិយលោហភណ្ណាតិ និទ្ធារណេ ភុម្មំ, “អញ្ញនី”តិអាទិនា សម្ពន្ធិតព្ថំ។ សូចីតិ
ចីវរាទិសិព្ពនកា សូចិ។ បណ្ណាសូចីតិ បណ្ណោ លិខនា សូចិ។ អញ្ញាម្បិតិ
អញ្ញនិអាទិតោ អញ្ញាម្បិ។ ធូមនេត្តញ្ច ជាលញ្ច ធិបរុក្ខោ ច ធិបកបល្លកោ ច
ឱលម្ពកជីទោ ច ធូមនេត្ត...បេ... ឱលម្ពកជីទា។
ឥតិបុរិសតិវច្ឆានគតសម្ពាតានិ រូបានិ ឯតេសុ អត្ថីតិ
ឥតិបុរិសតិវច្ឆានគតរូបកានិ។ ធូមនេត្ត...បេ... ឱលម្ពកជីទា ច តេ
ឥតិបុរិសតិវច្ឆានគតរូបកានិ ចេតិ ធូមនេត្ត...បេ... រូបកានិ,

វិសេសនបរនិចាតោ។ តានិ វា អញ្ញានិ វា ភិត្តិច្ឆន្ទនកវាជាទីសុ ឧបនេតញ្ញានិ
លោហភណ្ឌានីតិ សម្ពុត្តោ។ លោហាទិលកន្តិ លោហមយំ អាណី។ បរិហរិត្វាតិ
“អត្ថនោ សន្តក”ន្តិ បរិគ្គហេន ហរិត្វា, សង្ឃិកបរិភោគគិហិវិកជានិ វា
អបនេត្វា។ ទីរចាសាលាមយានីតិ ទីរវណ្ណាន ចាសាលាន កតានិ។

សុវណ្ណញ្ច រជតញ្ច ហារក្ខដញ្ច ជាតិដលិកញ្ច សុវណ្ណ...បេ....
ជាតិដលិកានិ, តេហិ កតានិ ភាជនានិ សុវណ្ណ...បេ.... ភាជនានិ។ សព្វន្តិ
សុវណ្ណរជតានិសព្វំ។ វដ្តតីតិ សង្ឃគណបុគ្គលានំ វដ្តតិ។

វាសិអាទីសុ វរំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចេតិ យោជនា, និទ្ធារណោ វា ភុម្មំ។ យាយ
វាសិយា ន សក្កាតិ សម្ពុត្តោ។ តតោតិ វាសិតោ។ មហាត្ថវិសន្តោ
មហាន្តបរិយាយោ អនិប្បន្នចាជិបទិកោ។ មហាត្ថវិ វាសិតិ សម្ពុត្តោ។ វេជ្ជានន្តិ
ភិសក្កានំ។ សិរាវេជនជរសុប័តិ បិសន្នេន តតោ មហាន្តំ បន បគេវាតិ
នស្សេតិ។ យា បន កុហរិ អាវុធសន្នេបេន កតាតិ សម្ពុត្តោ។ អថ វា
អាវុធសន្នេបេន កតា យា បន កុហរិ អត្ថិតិ យោជនា។ អនាមាសាតិ
អនាមសិតញ្ច, អនាមាសារហាតិ អត្ថោ។ ចតុវដ្តុលមត្តាប័តិ បិសន្នោ តតោ
អធិកោ បន បគេវាតិ នស្សេតិ។ និខណ្ឌិត្វា ខាទតីតិ និខាទនំ។ ចតុវស្សំ
មុខមេតស្សាតិ ចតុវស្សមុខំ។ ខោណិសទិសំ មុខមេតស្សាតិ ខោណិមុខំ។
សម្ពុត្តានិទណ្ឌាវេជនម្បិ និខាទនំ នណ្ឌាពទ្ធំ ហោតិ ចេតិ យោជនា។ នណ្ឌាន
ពទ្ធិតព្វន្តិ នណ្ឌាពទ្ធំ, នណ្ឌំ ពទ្ធមេតស្សាតិ វា នណ្ឌាពទ្ធំ។ “អនណ្ឌាក”ន្តិ វត្វា
តស្សេវត្ថំ នស្សេតុំ វុត្ថំ “ដលមត្តមេវ”តិ។ នត្ថិ នណ្ឌាមេតស្សាតិ អនណ្ឌាកំ។
យន្តិ និខាទនំ។ បរិហរិត្វា បុគ្គលិកភាវេន បរិគ្គហេត្វា ហរិតុំ, សង្ឃិកភារំ
អបនេតុំ វា។ សិខម្បិ និខាទនេនេវ សង្ឃិហិតំ លក្ខណហារនយេន
សមានកិច្ចការតោ។ សិខន្តិ យេន បរិព្ពមិត្វា ជិន្នន្តិ, យេហិ មនុស្សហិ

ទិន្នានីតិ សម្ពុទ្ធា។ តេតិ មនុស្សា, វេទន្តីតិ សម្ពុទ្ធា។ លោតិ អម្ពាភំ។
ចាកតិកេតិ បកតិយា បិតេ, យថា បឋមំ បិតា ហោន្តិ, តថា ករិស្សមាតិ
អត្ថោ។ សចេ អាហារន្តីតិ សចេ អាយាចនំ អកត្វា ហារន្តិ។ អនាហារន្តាបីតិ បុន
អនាហារន្តាបី។

កម្មារោ ច តដ្ឋការោ ច ចុន្ទការោ ច នឡការោ ច មណីការោ ច
បត្តពន្ធកោ ច កម្មារ... បេ... បត្តពន្ធកា, តេសំ។ អធិករណី ច មុដ្ឋិកោ ច
សណ្ឋាសោ ច តុលា ច អធិករណី... បេ... តុលា។ សង្ឃេ ទិន្នកាលតោតិ
សង្ឃស្ស ទិន្នកាលតោ។ តិប្បំ ទិន្នតិ អនេនាតិ តិប្បេននំ, តមេវ សត្តកំ
តិប្បេននសត្តកំ។ មហាកត្តវិញ្ញា មហាសណ្ឋាសញ្ញា មហាបិដ្ឋលិកញ្ញា
ឋបេត្វាតិ យោជនា។ កស្មា ឋបិតានីតិ អាហា “មហាកត្តវិអាទិនិ
គរុកណ្ណានី” តិ។ តត្ថ យស្មា មហាកត្តវិអាទិនិ គរុកណ្ណានិ, តស្មា “ឋបេត្វា
មហាកត្តវិ” តិ អាទិ មយា វុត្តន្តិ យោជនា។

វល្លិអាទិសុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ វេត្តវល្លិអាទិកាតិ
វេត្តសម្ពាតវល្លិអាទិកា។ អឡពហុប្បមាណាតិ ឯត្ថ -

“ព្យាមោ សហករា ពាហុ, ទ្វេបស្សទ្វយវិត្ថតា” តិ។ -

អភិធានេ (អភិធានប្បទីបិកាយំ ២៦៩ គាថាយំ) វុត្តត្តា ពាហុ នាម ឥធន
ព្យាមោវ អធិប្បតោ។ តស្មា ទ្វិសុ បស្សេសុ វិត្ថតានំ ព្យាមសម្ពាតានំ
សហករានំ ទ្វិន្នំ ពាហុនំ អឡោតិ អឡពហុ, តស្ស បមាណាមេតស្សាតិ
អឡពហុប្បមាណាតិ វេនត្ថោ កាតញ្ចោ, ធិយតោ ទ្វិហត្ថា វល្លិតិ វុត្តំ
ហោតិ។ តត្ថជាតកាតិ តិស្សំ សង្ឃស្ស ភូមិយំ ជាតកា។ វត្ថុតគោបិតាតិ
សង្ឃេន សយំ វត្ថុតា, បរេហិ គោបិតា។ ឥមំនា អវត្ថុតអគោបិតា គរុកណ្ណំ ន

ហោតីតិ ធនេស្សតិ។ សាតិ វល្លិ។ អតិវេកា ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឧបនេតុន្តិ តំ
វល្លិ ឧបនេតុ។ សុត្តញ្ច មកចិវាកញ្ច នាឡិកេរហិរញ្ច ចម្មញ្ច សុត្ត...បេ...
ចម្មានិ, តេហិ កតា សុត្ត...បេ... ចម្មមយា។ វដ្ឋកា វា យោត្តានិ វា គរុកណ្ណំ
ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯកវដ្ឋា វា ទិវដ្ឋា វាតិ ឯត្ត វាសន្ទេន តិវដ្ឋាធិ សង្កណ្ឌាតិ។
អវដ្ឋេត្វា ទិន្នំ សុត្តញ្ច អវដ្ឋេត្វា ទិន្នា មកចិវាកនាឡិកេរហិរញ្ច ចាតិ យោជនា។

យោ កោចិ វេជ្ជុតិ សម្ពុទ្ធោ។ សោមីតិ វេជ្ជុបិ វដ្ឋតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ បិសន្ទេន
វល្លិ អបេក្ខតិ។ ឥនមេត្តាតិ ឥនំ សត្តំ ឯត្ត វេជ្ជម្ហិ, វេជ្ជសុ វា ឥនន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
សមកំ វាតិ គហិតវេជ្ជនា សមប្បមាលំ វា។ អតិវេកំ វាតិ តតោ អតិវេកំ
វា។ តំអគ្សនកន្តិ តស្ស វេជ្ជនោ អគ្សនារហំ។ ជាតិកម្មន្តិ វឡិកម្មំ។ តត្ថេវាតិ
គណ្ណនដ្ឋានេវ។ គមនកាលេតិ គណ្ណនដ្ឋានតោ អញ្ញត្ថ គមនកាលេ។
“បហិណិទ្វា ធាតញ្ចោ”តិ ឥមិនា សយំ វា អាគន្ធា ធាតញ្ចោតិ អត្ថោបិ
លក្ខណាហារនយេន គហេតញ្ចោ សមាជកិច្ចត្ថា។

មុញ្ញបព្ពជសន្ទេន មុញ្ញបព្ពជតិណានំ ចាឡិយំ វិសុំ គហិតត្ថា
តិណាសន្ទេន តានិ ឋបេត្វា ចារិសេសញ្ញាយេន អវសេសតិណាមេវ គហេតព្ពន្តិ
ធនេស្សន្តោ អាហា “មុញ្ញំ បព្ពជញ្ច ឋបេត្វា”តិអាធិ។ សមាជលត្ថា
លក្ខណាហារនយេន បណ្ណាម្មិ តិណានេវ សង្កហិតន្តិ ធនេស្សន្តោ អាហា
“យត្ថា”តិអាធិ។ តត្ថ យត្ថាតិ យស្មី ឋានេ, ឥតីតិ ឯវំ។ តិណាញ្ច គរុកណ្ណំ
ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថជាតកំ វាតិ តស្មី សង្ឃារមេ ជាតកំ វា។ ពហារាមេតិ
សង្ឃារមតោ ពហិ។ តម្បីតិ តិណាម្មិ។ បិសន្ទេន វល្លិវេជ្ជ អបេក្ខតិ។
អដ្ឋង្គុលប្បមាលោហិ ធិយតោ អដ្ឋង្គុលបមាលោហិ។ វត្ថុចោត្ថកោតិ
អលិខិតត្ថា តុច្ឆោ មកចិវត្ថាធិកោបិ បណ្ណាមយោបិ ចោត្ថកោ។ ឥនញ្ច
បណ្ណាបសង្កេន វុត្ថំ។

បញ្ចវណ្ណា វាតិ នីលបីតលោហិតោនាតមញ្ញិជ្ជវសេន បញ្ចវណ្ណានា វា។
តម្បីតិ មត្តិកម្មិ។ បិសន្នេន វល្លិវេទ្យតិណានិ អបេក្ខតិ។

ធារុកណ្ណោ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ វក្ខិតគោបិតោ យោ កោចិ
ធារុកណ្ណាកោ អត្ថិតិ យោជនា។ មហាអដ្ឋកថាយំ បន វុត្តាតិ សម្ពុន្នោ។

តត្រាតិ មហាអដ្ឋកថាយំ, “តេន ខោ បន សមយេនា”តិ ចាឡិយំ វា។
ឥមេស្វតិ អាសន្និកាធិសុ។ ឯត្ថាតិ បីវេសុ, បលាលបីវេនាតិ សម្ពុន្នោ។
ព្យក្សបម្មឌីនទ្ធិ ព្យក្សបម្មេន អវនទ្ធិ។ វាឡរូបបរិក្ខិត្តន្តិ វាឡរូបេហិ បរិវាតំ។
រតនបរិសិញ្ញតន្តិ រតនសុត្តេន សមន្តតោ សិញ្ញតំ។

ឯតេសុបីតិ វង្គ័ជលកាធិសុបិ។ “សង្ខបាលកំ បន ភាជនីយ”ន្តិ
ចាបស្សានន្តំ “តថា”តិ ចាថោ អត្ថិ, សោ ឯត្ថ ន យុជ្ជតិ, បរតោ បន “យេន
កេនចិ កតំ គរុកណ្ណាមេវា”តិ ចាបស្សានន្តំ យុជ្ជតិ។ តត្ថ ហិ យថា យេន
កេនចិ កតំ គរុកណ្ណាមេវ ហោតិ, តថា ជម្ពុតុលាសោចានជលកាធិសុ
ធារុមយំ វា ចាសាណាមយំ វា យំកិញ្ចិ គេហាសម្ភាររូបំ គរុកណ្ណាមេវាតិ អត្ថោ។

សញ្ញន្តិ សកលំ ឧទកតុម្ពចានកថលិកមណ្ឌលំ។ ឯតេសុបីតិ
អាធារកាធិសុបិ។ តថា ជម្ពុតុលាតិ ឯត្ថ តថាសន្នេន ‘គរុកណ្ណាមេវា’តិ បទំ
អតិទិសតិ។ សង្ខេ ទិន្នន្តិ សង្ខស្ស ទិន្នំ។ ភូមត្តរណាន្តិ ភូមិយំ អត្ថវិតត្ថំ។
តម្បីតិ ឯឡកបម្មម្បិ។

ឧទុក្ខលំ គរុកណ្ណាមេវាតិ សម្ពុន្នោ។ ឯសេវ នយោ មុសលន្តិកាធិសុបិ។
ឯតេស្វតិ មញ្ចាចាធិសុ។ អនុញ្ញាតវាសិយាតិ ភាជនត្ថាយ
អនុញ្ញាតវាសិយា។ ធមករណោតិ ឯត្ថ “សង្ខំ ធមតិ, សង្ខធមកោ”តិ អាធិសុ
វិយ និស្សំយោគចាថោយេវ យុជ្ជតិ។ តស្មា ធមតិ វាតេន បវត្ថតិ ធមោ,

វាតហេតុកោសល្យោ, ធម៌ ករោតីតិ ធម៌ករណោតិ វចនត្ថោ កាតព្វោ។
សត្តមេតន្តិ អនុញ្ញាតវាសិនណ្ឌាទិកំ ឯតំ សត្តំ។ តតោតិ
អនុញ្ញាតវាសិនណ្ឌាទិកតោ, មហាន្តតំ វាសិនណ្ឌាទិកំ គរុកណ្ឌាន្តិ យោជនា។

យថាជាតមេវាតិ យថាបវត្ថមេវ។ តេហិតិ ហត្ថិនន្តាទីហិ, “កត”ឥតិ
បទេន សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ តច្ឆិតនិដ្ឋិតោបីតិ តច្ឆិតកម្មននិដ្ឋិតោបី។

មត្តិកាកណ្ឌោ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតព្វោតិ យោជនា, ឧបភោគោ ច
បរិភោគោ ច ឧបភោគបរិភោគំ, សមាហារទ្វេន្ទោ។ ឥទំ បទំ
“យជបិធានាទិកុលាលភាជន”ន្តិ បទេនេវ សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ ធម៌កាតីតិ ឯត្ថ
ឥតិសន្នោ ឥមសន្នត្ថោ។ ឥទំ សត្តំ សង្ឃស្ស ទិន្នកាលតោ បដ្ឋាយ គរុកណ្ឌាន្តិ
យោជនា។ “អនតិវត្ថបមាណោ”តិ វិសេសនបទំ “យជកោ”តិ
វិសេស្យបទេនេវ សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ ឯត្ថាតិ មត្តិកាកណ្ឌោ, អាធាវេ វា ទិន្នារណេ វា ត្ថ
បច្ឆយោ។ មត្តិកាកណ្ឌោ កុណ្ឌិកា ភាជនីយកោដ្ឋាសំ ភជតិ, ឯវំ
លោហកណ្ឌោបីតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ គរុកណ្ឌាវិនិច្ឆយេ។

នវកម្មទានកថា

៣២៣. កណ្ឌិកាដ្ឋបនមត្តេនាតិ ឯត្ថ កណ្ឌិកាដ្ឋបនំ នាម
កណ្ឌិកយោជនន្តិ អាហា “កថោតកណ្ឌិកយោជនមត្តេនា”តិ។ អស្សាតិ
ភិក្ខុស្ស។ ចិត្តកត្វមោតិ ចិត្តកេ ឧដ្ឋិតោ ធូមោ។ ឯតស្សេវាតិ ភិក្ខុស្ស ឯវំ
វិហារោតិ សម្ពុទ្ធោ។ ធូមកាលេតិ ធូមស្ស ឧដ្ឋិតកាលេ។ “អបលោកេត្វា”តិ
ឥមីនា ធូមកាលេ អបលោកិតំ ធូមកាលិកំ។ ធូមកាលិកំ ហុត្វាតិ
អត្ថយោជនំ កត្វា ចាឡិយំ “បរិយោសិតវិហារ”ន្តិ បទេន សម្ពុទ្ធិតត្ថការំ
ទស្សេតិ។ កតបរិយោសិតវិហារន្តិ កតបរិយោសិតោ វិហារោ ឥមស្ស

នូវកម្មស្សាតិ កតបរិយោសិតវិហារំ។ ឥទំ នវកម្មំ ទេន្តីតិ សម្ពុត្តោ។ យាវ
តោចានសិយោ ន អាហារោន្តិ, តាវ វិប្បកតោ នាមាតិ យោជនា។ តតោតិ
តោចានសិអាហារោនតោ។ កត្យាទេវ សមាទបេត្វា ការេស្សតីតិ
វិហារសាមិកោយេវ កត្យា ភិក្ខុសមាទបេត្វា ការេស្សតិ។ បញ្ចហត្ថ
វិហារេតិ សម្ពុត្តោ។ ធរស្សិកំ នវកម្មន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឯត្ថាតិ អឡ្ហយោគោ។ សោតិ
អឡ្ហយោគោ។ មហាល្លកំ និយាមេត្វា ទស្សន្តោ អាហា “ទសហត្ថ
ឯកាទសហត្ថ”តិ។ ទសវស្សិកំ វា ឯកាទសវស្សិកំ វា នវកម្មន្តិ សម្ពុត្តោ។
តតោតិ ទ្វាទសហត្ថតោ។ លោហាចាសាទសទិសេបិ ចាសាទេតិ សម្ពុត្តោ។
តតោតិ ទ្វាទសវស្សិកនវកម្មតោ។

នវកម្មិកោតិ នវកម្មេ យុត្តបយុត្តោ។ ឧតុកាលេតិ ហេមន្តតិម្ហកាលេ។
បដិពាហិតុន្តិ អញ្ញេសំ សម្មត្តភិក្ខុនំ បដិសេដេតុំ។ អាវាសសាមិកស្សាតិ
អាវាសទាយកស្ស។ តស្សាតិ អាវាសសាមិកស្ស។ រំសេតិ អន្ធយេ។ តេតិ តវ។
សោតិ អាវាសសាមិកាទិកោ។ ភិក្ខុហិ ជត្តិតញ្ញោតិ សម្ពុត្តោ។ តេបីតិ
ញ្ញោតិឧបជ្ជាកាបិ។ តស្មិម្បីតិ សម្មិកបច្ឆយេបិ។ ពហូ អាវាសេតិ សម្ពុត្តោ។
ឯកំ អាវាសន្តិ យោជនា។

ឯកំ វា អាវាសន្តិ សម្ពុត្តោ។ តតោតិ វិសង្កិតាវាសេហិ, ឧប្បន្នានីតិ
សម្ពុត្តោ។ កុរុន្តិយំ បន វុត្ថំ, កិន្តិ វុត្ថន្តិ យោជនា។ ឯកំ មញ្ញដ្ឋានំ គហេត្វាតិ
ឯកំ មញ្ញដ្ឋានំ បុគ្គលិកភារេន គហេត្វា។ តិភាគន្តិ តតិយភាគំ។ អយមេវ វា
ចាហោ។ ឯត្ថាតិ នដ្ឋវិហារេ។ បុគ្គលិកមេវាតិ បុគ្គលិកំ ឯវ, បុគ្គលិកំ ឥវ វា។
ជត្តាតិ ជត្តាហិ។ ហីតិ ផលដោតកោ។ ឯវំ ជត្តិតោ បនាតិ ឯវំ ជត្តិតោ វិហារោ
បន។ តស្មិន្តិ ជត្តន្តោ។ សទ្ធិវិហារិកាធិនំ ធាតុកាមោ ហោតីតិ សង្ឃស្ស
ភណ្ឌាដ្ឋបនំ វា នវកានំ វសនដ្ឋានំ វា អទត្វា អត្ថនោយេវ សទ្ធិវិហារិកាធិនំ

ធាតុកាមោ ហោតិ។ សទ្ធិវិហារិកាធិនំ ធាតុំ លព្ពតីតិ សព្ពវិហារំ
បុគ្គលិកភាវេន អគ្គហេតុា ឯកទេសស្សេវ គហិតត្ថា សទ្ធិវិហារិកាធិនំ ធាតុំ
លព្ពតីតិ អត្ថោ។ ជគ្គាបេតញ្ចោ ឥតិ វុត្តន្តិ យោជនា។ ឯត្ថ “វុត្ត”ន្តិ ចាថា អត្ថិ,
សោ អចាថាយេវ “កុរុន្តិយំ បន វុត្ត”ន្តិ បទស្ស អាការត្ថា។

អញ្ញំ ឥទម្បិ ច វក្ខមាធរំ ចនំ តត្ថេវ កុរុន្តិយំ វុត្តន្តិ យោជនា។ កិន្តិ វុត្តន្តិ
អាហា “ទ្វេភិក្ខុ”តិអាធិ។ ទ្វេភិក្ខុ ករោន្តីតិ សម្ពុទ្ធា។ យេនាតិ ភិក្ខុនា។
សោយេវ សាមីតិ យេន សា ភូមិ បឋមំ គហិតា, សោយេវ សាមីតិ អត្ថោ។
បតិរូបេ ថានេតិ បតិរូបេ សេនាសនដ្ឋានេ។ តន្តិ បុគ្គលិកករណំ។ យំ បន
វយកម្មន្តិ យោជនា។ ឯត្ថ ច វយកម្មន្តិ តស្មីវិហារេ កតស្ស កម្មស្ស មូលំ។
វិហារស្ស មូលំ ធាតព្ពន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ តស្សាតិ សង្ឃិកំ ករោន្តស្ស។ តត្ថេវាតិ
កតវិហារេ ឯវ។ កតាវាសេតិ សមីបេត្ថ ភុម្មវចនំ, កតាវាសសមីបេតិ វុត្តំ
ហោតិ។ ឆាយូបកដលូបកាតិ ឆាយំ ឧបកច្ឆន្តា ច ដលំ ឧបកច្ឆន្តា ច,
ឆាយាដលានិ ឧបហរន្តាតិ អត្ថោ។ អបលោកេត្វាតិ សង្ឃំ អបលោកេត្វា។
សាមិកាតិ វុត្តសាមិកា។ ហារេតញ្ចាតិ អបនេតញ្ចា។

“សង្ឃិកវល្លិមត្តម្បិ អគ្គហេតុា”តិ ឥមិនា សង្ឃិកំ គហេតុា សង្ឃិកាយ
ភូមិយា សចេវិហារំ ករោតិ, សង្ឃិកមេវាតិ ទស្សេតិ។ ទិភូមកតិភូមកាធិសុ
ចាសាទេសុ ឧបឡភាគំ ទស្សេន្តោ អាហា “ចាសាទោ ចេវ ហោតិ”តិអាធិ។ ឧបរិ
ចាសាទោតិ សម្ពុទ្ធា។ សោតិ វិហារការកោ ភិក្ខុ, តស្ស ហេដ្ឋាចាសាទោតិ
សម្ពុទ្ធា។ វិហារេតិ សង្ឃិកវិហារេ, វិហារសមីបេតិ អត្ថោ។ អកតដ្ឋានេតិ
ចយបមុខានំ អកតបុព្វដ្ឋានេ។ ចយំ វា បមុខំ វាតិ សង្ឃិកវិហារស្ស ចយំ វា
បមុខំ វា។ ពហិកុដ្ឋេតិ កុដ្ឋស្ស, កុដ្ឋតោ វា ពហិ។ តស្សាតិ
ចយបមុខការកស្ស ភិក្ខុស្ស ហោតីតិ សម្ពុទ្ធា។ វិសមំ បព្ពតកន្តរាធិន្តិ

សម្ពុទ្ធា។ អបទេតិ សុករស្ស អការណោ។ កតំ ហោតីតិ ធម៌ វា បមុខំ វា កតំ
ហោតិ។ តត្ថាតិ ធម៌បមុខេសុ, សង្ឃោ អនិស្សរោ វេតិ វុត្តន្តិ យោជនា។

វរសេយ្យំ គហេតុន្តិ សម្ពុទ្ធា។

បុន អាគន្ធាតិ បក្កមិទ្ធា បុន អាគន្ធា។ តស្សាតិ នវកម្មតាហកស្ស
ភិក្ខុស្ស។ ឯតន្តិ សេនាសនំ។

អញ្ញាត្របរិភោគបដិក្ខេបាធិកថា

៣២២. ឆាតិហរន្តីតិ ឯត្ថ អតិសន្នោ ហរណត្ថោ, ហរសន្នោ
បរិភុញ្ញនត្ថោតិ អាហា “អញ្ញាត្រ ហរិទ្ធា ន បរិភុញ្ញន្តី”តិ។ យំ មញ្ចបីឋានីតិ
យោជនា។ តត្ថាតិ ឡង្គិយមហារិហារេ។ តន្តិ មញ្ចបីឋានី។ តស្មាតិ យស្មា
អនុជានាតិ, តស្មា។ តន្តិ មញ្ចបីឋានី។ អញ្ញាត្រាតិ អញ្ញំ វិហារំ។ អរោគន្តិ
អនជ្ជាជិណ្ឌាត្ថា អរោគំ។ តស្មី វិហារេតិ ឡង្គិយវិហារេ។ តស្មីន្តិ ឡង្គិយវិហារេ។
តតោតិ ឡង្គិយវិហារតោ។ សុយោជិតានីតិ សុដ្ឋយោជិតានី។ មូលទានំ វា
បដិចាកតិកំ វា នត្ថីតិ អធិប្បាយោ។ ធម្មិតវិហារតោតិ ភិក្ខុហិ អនបេក្ខេន
ធម្មិតសង្ឃិកវិហារតោ ច បុគ្គលេន សាបេក្ខេន ធម្មិតបុគ្គលិកវិហារតោ ច។
អាវាសិកកាលេតិ អាវាសិកានំ បិតកាលេ។ តតោតិ ធម្មិតវិហារតោ។

ជាតិកម្មត្ថាយាតិ ឯត្ថ ជាតិសន្នោ វឡនត្ថោតិ អាហា “វឡិកម្មត្ថាយា”តិ។
ឯត្ថាតិ “ជាតិកម្មត្ថាយា”តិ ចាបេ។

ចក្កលិកន្តិ ចក្កាការេនលាតិ បវត្តតិ, ចក្កាការំ វាលាតិ គណ្ណាតីតិ
ចក្កលំ, តទេវ ចក្កលិកំ, ចាទបុញ្ញនំ, “កម្មលាធិហិ វេបេត្វា កត”ន្តិ ឥមិនា
តស្ស ករណាការំ ធស្សេតិ។ យេហីតិ ចាទេហិ។ ឧទកន្តិ សេនាសនស្ស

តិដ្ឋកំ ឧទកំ។ ឧទកំ ន បញ្ញាយតីតិ យោជនា។ សឧចាហនេន អក្កមិតុំ ន
វដ្ឋតិ យោជនា។

សុឆាភូមិយន្តិ សុឆាយ លិត្តាយំ ភូមិយំ។ បរិកណ្ណភូមិយន្តិ
គោមយកសាវបរិកណ្ណភូមិយំ។ ចាទាតិ មញ្ចាចាទា។ តស្មិន្តិ ចោឡកេ។
ឋបេន្តស្សតិ មញ្ចាចាទេ ឋបេន្តស្ស។ តត្ថាតិ តេសុ ភិក្ខុសុ។ នេវាសិកាតិ និពាទ្ធំ
វសន្តិ តិ នេវាសិកា។ ឋបេន្តិ មញ្ចាចាទេ ឋបេន្តិ។ តថេវាតិ យថា នេវាសិកា
វឡញ្ញន្តិ, តថេវ អាគន្ធកេហិ វឡញ្ញតុំ វដ្ឋតិ អត្ថោ។

សេតភិក្ខុ វាតិ ឯត្ថ វាសន្តេន និលភិក្ខុអាទយោ សម្មិណ្ឌាតិ។ “ធារម្បិ
វាតចានម្បិ” តិអាទិនា សាមញ្ញតោ វុត្តត្ថា ធារវាតចានាយោ
អបរិកម្មកតាបិ ន អបស្សយិតត្ថា។ កេនចិ វា វត្ថាទិនាតិ សម្ពុន្នោ។

“ហុត្វា” តិ ឥមិនា “ធាតចាទកា” តិ បទស្ស “និបដ្ឋិតុ” តិ បទេ
កិរិយាវិសេសនភាវំ ទស្សេតិ, “ភិក្ខុ” តិ បទេ ការកិរិសេសនភាវំ និវត្តេតិ។
កស្មី ឋានេ និបដ្ឋិតុំ កុក្កទ្វាយន្តិ អាហា “ធាតេហិ ចាទេហិ
អក្កមិតតត្ថជ្ជានេ” តិ។ “អក្កមិតតត្ថជ្ជានស្សេតំ អធិវចន” តិ ឥមិនា
“ធាតចាទកេ” តិ ចាឋស្ស ធាតោ ចាទោ តិដ្ឋតិ ឯត្ថ ឋានេតិ ធាតចាទកំ,
តស្មី ធាតចាទកេតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯតន្តិ “ធាតចាទកេ” តិ នាមំ។
“បច្ចត្តិវា” តិ ឯត្ថ កេន បច្ចត្តិវាតិ អាហា “បច្ចត្តរណេន” តិ។ “អត្តនោ
សន្តកេនា” តិ ឥមិនា សម្មិកេន បច្ចត្តរណេន បច្ចត្តរណំ បដិក្ខិបតិ។
និទ្ទាយតោមីតិ និទ្ទាយការណាបិ, សំកុដិតេតិ សម្ពុន្នោ។ អថ វា
និទ្ទាយតោមីតិ និទ្ទាយន្តស្សបិ។ “សរីរាវយវោ” តិ បទេ សាម្បត្តនដ្ឋិ,
“អាបត្តិយេវា” តិ បទេ សម្បទានំ។ លោមេសុ ដុសន្តេសូតិ សម្ពុន្នោ។
“បរិភោគសីសេនា” តិ ឥមិនា បរិភោគំ អកត្វា កេនចិ កម្មេន សរីរាវយវេន

ដុសន្តស្ស អនាបត្តិតិ ទស្សតិ។ ហត្ថតលេន ដុសិតុំ ចាទតលេន ដុសិតុំ វា
អក្កមិតុំ វាតិ យថាលាភយោជនា ទដ្ឋញ្ចា។ “បរិភោគសីសេនា”តិ បទស្ស អត្ថ
ទស្សន្តោ អាហា “មញ្ចបីបំ នីហរន្តស្ស”តិ អាទិ។

សង្ឃកត្តាទិអនុជាធនកថា

៣២៥. “សង្ឃស្ស ភត្ត”ន្តិ ឥមិនា សង្ឃភត្តន្តិ បទស្ស ធម្មសមាសំ ទស្សតិ។
សង្ឃស្ស អត្ថាយ អាកតំ ភត្តំ កាតុំ ន សក្កោន្តិ យោជនា។
ឧទ្ទេសភត្តន្តិអាទិសុ ឯវមត្តោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ “ឧទ្ទេសេន លទ្ធកិក្ខុនំ
ភត្តំ កាតុ”ន្តិ ឥមិនា ឧទ្ទេសេន លទ្ធកិក្ខុនំ កាតត្ថំ ភត្តំ ឧទ្ទេសភត្តន្តិ វចនត្ថំ
ទស្សតិ។ តថេវាតិ យថា សង្ឃតោ ឧទ្ទិសិត្វាលទ្ធកិក្ខុ, តថេវ។ បរិច្ឆិន្ទិត្វាតិ
“ឯកំ វា”តិ អាទិនា បរិច្ឆិន្ទិត្វា។ តេសន្តិ លទ្ធកិក្ខុនំ។ ឥមិនា និមន្តេត្វាលទ្ធកិក្ខុនំ
កាតត្ថំ ភត្តំ និមន្តនភត្តន្តិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ “សលាកាយោ ធិន្ទិត្វា”តិ ឥមិនា
សលាកាយោ ធិន្ទិត្វា កាតត្ថំ ភត្តំ សលាកភត្តន្តិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ បក្ខិកន្តិ
ឧចាសថិកន្តិ ចាជិបទិកន្តិ ឯវំ និយាមេត្វាតិ យោជនា។ បញ្ចមីអាទិសុ បក្ខេសុ
កាតត្ថំ បក្ខិកំ។ ឧចាសថេ កាតត្ថំ ឧចាសថិកំ។ ចាជិបទេ កាតត្ថំ
ចាជិបទិកំ, តថេវ ភត្តំ ចាជិបទិកភត្តំ។ ឧទ្ទេសភត្តំ និមន្តន្តិ ឯវត្ថុ ឥតិសន្តោ
អាឡត្តោ, ឧទ្ទេសភត្តំ និមន្តន្តិអាទិ ឥមំ វេហារំ បត្តានីតិ ហិ អត្តោ។
ឧទ្ទេសភត្តាទិនិយេវ អនុជាធនមកត្វា កស្មា សង្ឃភត្តម្បិ អនុជាធាតីតិ អាហា
“យស្មា បនា”តិ អាទិ។ តត្ថ យស្មា សក្ខិស្សន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ តេតិ មនុស្សា។
តម្បីតិ សង្ឃភត្តម្បិ។ បិសន្នេន ឧទ្ទេសភត្តាទិនិ អបេក្ខតិ។

សង្ឃភត្តាទិនំវិត្តារំ ទស្សន្តោ អាហា “តត្ថា”តិ អាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ
“សង្ឃភត្តំ ឧទ្ទេសភត្ត”ន្តិ អាទិចាថេ, ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា,
សង្ឃភត្តាទិសុ វា និទ្ធារណោ ភុម្មំ, ភុញ្ញត្ថានំ អម្ពាភំ អដ្ឋ ទស ទ្វាទស ទិវសា

អហេសុន្តិយោជនា។ អញ្ញតោតិ អញ្ញស្មា ឋានា។ តត្ថាតិ សង្ឃកត្តេ។ វត្តញ្ញាតិ
មនុស្សវត្តញ្ញា។ តន្តិ សង្ឃកត្តំ, ធាតុកម្មំ, “អម្ពាក”ន្តិ ការិតកម្មំ។ តន្តិ
សង្ឃកត្តំ។

ឧទ្ទេសកត្តកថា

អយំ នយោ ឯវំ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។ រញ្ញា វា បហិតេតិ សម្ពុត្តោ។ សចេ
អត្ថិតិ សចេ បិតិកា អត្ថិ។ ឧទ្ទេសកេនាតិ ភត្តុទ្ទេសកេន។ ន អតិក្កាមេតព្ពន្ធន្តិ
ឧទ្ទេសកត្តំ ន អតិក្កាមេតព្ពំ។ តេ បនាតិ បិណ្ឌាចាតិកា បន។ បិតិកំ
វេបេត្វាតិ បិតិកំ បិតជ្ជានេ វេបេត្វា មុញ្ញិត្វាតិ អត្តោ។ តេសន្តិ មហាវេរានំ។
យោជនន្តិកវិហារតោបិតិ យោជនេន ព្យវធានេ បិតវិហារតោបិ។
បិតជ្ជានតោតិ បិតិកាយ បិតជ្ជានតោ។ អសម្មត្តានម្បីតិ ភត្តុទ្ទេសជ្ជានំ
អសម្មត្តានម្បី។ វឡិកា នាម សីមាតិ ឧបចារសីមា វឡិកា នាម។
សង្ឃនវកស្ស ធិន្នេបិតិ យាវ ទុតិយភាគោ ន ធាតញ្ញោ, តាវ សង្ឃនវកស្ស
ធិន្នេបិ។ វស្សគ្គេនាតិ គណិយតីតិ កំ, វស្សមេវ កំ វស្សគ្គំ, តេន វស្សគ្គេន,
វស្សគណនាយាតិ វុត្តំ ហោតិ។ យធិ “វស្សគ្គេនា”តិ ចតុត្ថក្ខវេន ចាហោ
ភវេយ្យ, ឯវំ សតិ វស្សបរិច្ឆេទេនាតិ អត្តោ ធម្មញ្ញោ, អយមេវ យុត្តតរោ។

ឯកស្មីវិហារេតិ ឯកស្មីវិហារសីមាយំ។ តស្មីយេវ ភត្តុទ្ទេសជ្ជានេតិ ឯត្ត
ឯវសទ្ទេន អញ្ញស្មី ឋានេ គាហណំ បដិក្ខិបតិ។ ឯកោតិ ឯកោ ធាយកោ។
តេនាតិ បហិតភិក្ខុនា។ សោ អត្តោតិ សោ ហេតុ។ តំធិវសន្តិ តស្មី
បហិតធិវសេ។ បមុស្សតីតិ សតិបវាសេន មុស្សតិ។ ភោជនសាលាយាតិ
ភត្តុទ្ទេសជ្ជានសម្ពាតាយ ភោជនសាលាយ។ យា បកតិជ្ជិតិកាតិ យោជនា។
“ឯកាពទ្វា ហោន្តី”តិ វុត្តវចនស្ស អត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “អញ្ញមញ្ញំ
ទ្វាធសហត្ថន្តំ អវិជហិត្វា”តិ។ នវំ បិតិកន្តិ ភត្តុទ្ទេសជ្ជានេ

បរិបត្តកតិដ្ឋិតិកតោ អញ្ញំ នំ បិតិកំ។ ហិតិ សង្ខំ, យស្មា វា។ ឯតន្តិ
ឧទ្ទេសកត្តំ។ “ស្ស”តិ និយាមេត្វា វុត្តត្តា ទុតិយទិវសេ ន លព្ពតិ។

កោដិទិ ឆាយកោ។ សករិហារេ បិតិការសេនេវ គាហេតព្ពន្ធិ យំ វិហារំ
កច្ឆន្តិ, តត្ថ អបរិជ្ជត្តា សករិហារេ បិតិការសេនេវ គាហេតព្ពន្ធ។ ទិន្នំ បន កត្តំ
គាហេតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធា។ សម្បត្តានន្តិ ទិន្នជ្ជានំ សម្បត្តានំ។ តត្ថាទិ ទិន្នជ្ជានំ,
សម្បត្តានំយេវាទិ សម្ពន្ធា។ តស្ស វិហារស្សាទិ បរិជ្ជវិហារស្ស។ តស្សី តស្សី
ហ្មានេទិ កាមទ្វារវីចិចតុក្កសដ្ឋាតេ តស្សី តស្សី ហ្មានេ។ អន្តោឧបចារកតានន្តិ
ឯត្ថ អន្តោឧបចារេ នាម ទ្វាទសហត្ថព្ពន្ធា។

កាមទ្វារូបចារ វីចិចតុក្កូបចារ យរូបចារេសុ តីសុ យរូបចារស្ស វិសេសំ
នស្សន្តោ អាហា “យរូបចារេ ចេត្តា”តិអាទិ។ ឯត្ថាទិ តីសុ ឧបចារេសុ។
យរូបចារេ វេទិតព្ពោទិ សម្ពន្ធា។ ឯកោ ឧបចារេ ឯត្ថាទិ ឯកូបចារំ យរំ។
ឥមេសន្តិ ចតុន្នំ យរានំ។ តត្ថាទិ ចតុសុ យរេសុ។ ឯកកុលស្ស យំ យរន្តិ
សម្ពន្ធា។ ឯកវឡញ្ញន្តិ ឯកទ្វារេន សមាទបរិភោគំ។ តត្ថាទិ ឯកូបចារេ។

យំ បន ឯកំ យរំ កតន្តិ សម្ពន្ធា។ សុខវិហារត្ថាយាទិ កលហំ វិច្ឆិទ្ធិត្វា
សុខវិហារត្ថាយ។ តស្សី តស្សី ហ្មានេទិ ភិត្តិយា បរិច្ឆិទ្ធេ តស្សី តស្សី ហ្មានេ។

យស្សី បន យរេ និសីទាបេន្តិទិ សម្ពន្ធា។ យម្បិ និវេសនន្តិ យោជនា។

យោ បន ឧទ្ទេសលាភោ ឧប្បជ្ឈតិ, សោ ចាបុណាទីទិ យោជនា។ កិញ្ចាបិ
ទិស្សន្តិ, តថាបីទិ យោជនា។

យោ បនាទិ ភិក្ខុ បន, លភតីទិ សម្ពន្ធា។ អញ្ញាស្សីន្តិ អត្តនា អញ្ញាស្សី។
តេនាទិ ឧទ្ទេសកត្តំ លភន្តេន ភិក្ខុនា។

កាលំ បដិមាធន្តេស្វតិ ភោជនកាលំ បដិមាធន្តេស្វតិ ភិក្ខុសុ, និសិទ្ធស្វតិ
សម្ពុត្តោ។ កោចិ មនុស្សោ វេទតីតិ សម្ពុត្តោ។ សង្ឃុទ្ទេសបត្តំ ទេថ ឥតិ វាតិ
យោជនា។ “ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិនា បត្តស្ស ហំនេ ភិក្ខុំ បក្ខិបិទ្វា វុត្តេ
អតិទិសតិ។

ឯត្ថាតិ ឧទ្ទេសកត្តេ, វេវេចនេ វា។ បេសលោតិ បិយសីលោ។ តេនាតិ
ឧទ្ទេសកេន។ កិច្ចិ ជាតាតីតិ អាហា “ទសវស្សេន លទ្ធ”ន្តិ។ តស្សាតិ
ឧទ្ទេសកស្ស, វេចនន្តិ សម្ពុត្តោ។ អប្បសន្នាតិ សណិកសន្នា។ “អបសន្នា”តិបិ
ចាហោ, និស្សន្នាតិ អត្ថោ។ សត្តនវកស្សាតិ សព្វេសំ ភិក្ខុនំ នវកស្ស។
នាយាយបិ បុច្ឆិយមាណាយាតិ អនាទេវ ភុម្មវេចនំ, សាមិវេចនំ វា។ នលកតីតិ
ចាបុណាបិកត្តា នលកតិ។ និសិទ្ធស្សបិ និទ្ទាយន្តស្សបិ តិ អនាទេវ
សាមិវេចនំ, ភិក្ខុស្ស និសិទ្ធស្សបិ និទ្ទាយន្តស្សបិ តិ អត្ថោ។ ហីតិ សច្ចំ។ ឯតំ
ភោជនីយភណ្ឌំ នាមាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ “សម្បត្តស្សេវ ចាបុណាតី”តិ
វេចនេ។ ឧបចារេនាតិ ធានសហត្ថបចារេន។ តស្មិន្តិ អន្តោបរិក្ខេបេ។

កោចិ ឧចាសកោ បហិណាតីតិ សម្ពុត្តោ។ បណីតភោជនានន្តិ
បណីតភោជនេហិ។ ឧទកស្សាតិ ឧទកេន, បូរេត្វាតិ សម្ពុត្តោ។ អាគតា
មនុស្សាតិ សម្ពុត្តោ។ យេនាតិ ភិក្ខុនា។ យន្តិ វត្ថុ។ តិចីវរបិវារន្តិ តិចីវរេន
បិវារីតំ, តិចីវរបិវារវន្តំ វា ឧទ្ទេសកត្តន្តិ អត្ថោ។ ហី សច្ចំ អស្ស ភិក្ខុស្ស
បុញ្ញវិសេសោ ឡិទិសោតិ យោជនា។ ននុ ឧទកំបិស្ស បុញ្ញវិសេសំ, កស្មា អញ្ញំ
ឧទ្ទេសកត្តំ លកតីតិ អាហា “ឧទកំ បនា”តិអាទិ។

គហេត្វា អាគតា តេ មនុស្សាតិ យោជនា។ តេសន្តិ មហាថេរាទីនំ។
ធម្មាសាមណេវហីតិ ធម្មាវេហិ សាមណេវហិ, លទ្ធស្វតិ សម្ពុត្តោ។

តត្ថាតិ ឧទ្ទេសកត្ថេ។ បុរតោតិ មហាថេរាណំ បុរតោ។ បត្ថេតិ
សង្ឃុទ្ទេសបត្ថេ, អគាហិតេយេវាតិ សម្ពុទ្ធោ។ អាហាជម្បិ ឧទ្ទេសកត្ថន្តិ
សម្ពុទ្ធោ។

ឯកោ វេទតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ សោតិ មនុស្សោ, ភណាតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ យថា តេ
វុច្ចតិ, តថា វត្ថា អាហារាតិ យោជនា។ វិស្សជ្ជន្ទតោ នាមាតិ អត្ថនោ វុច្ចី
វិស្សជ្ជិត្វា តស្ស វុច្ចិយា វិស្សជ្ជោ ទូតោ នាម។ បដិចាជិបត្តំ វាតិ សង្ឃុតោ
បដិចាជិយាលទ្ធិំ បត្តំ វា, ឥទំ និមន្តនកត្តំ សន្ធាយ វុត្តំ។ យំ ឥច្ឆតីតិ
វិស្សជ្ជន្ទតោ យំ ឥច្ឆតិ។ សោតិ ពាលោ, នវត្ថុញ្ញោតិ សម្ពុទ្ធោ។ បុច្ឆាសភាគេន
វេទយ្យាតិ សម្ពុទ្ធោ។ តតោតិ វេទនការណា។

ក្នុងដ្ឋិតិកា នាមាតិ អញ្ញេហិ ឧទ្ទេសកត្ថេហិ មិស្សេត្វា ឧដុកដ្ឋិតិកាយ
បវត្តិត្វា ក្នុងនេ បវត្តា ឋិតិកា នាម ហោតិ។ តមេវត្តំ វិត្ថាវេន្តោ អាហា “វញ្ញោ
វា ហិ”តិអាទិ។ ឯកចារិកកត្តានីតិ បតិ ឯកំ កត្វា ចរិតញ្ញានិ ភក្ខិតញ្ញានីតិ
ឯកចារិកានិ, អញ្ញេហិ ឧទ្ទេសកត្ថេហិ អមិស្សេត្វា បតិ ឯកំ កត្វា
ភក្ខិតញ្ញានីតិ វុត្តំ ហោតិ, តានិយេវ កត្តានិ ឯកចារិកកត្តានិ។ ឯកច្ចេ ភិក្ខុ
គតាតិ សម្ពុទ្ធោ។ តេស្វតិ ឯកច្ចេសុ ភិក្ខុសុ។ តផ្ទៀលំយេវាតិ តស្មី
និសិន្នក្ខណេយេវ។ បុន តផ្ទៀលំយេវាតិ តស្មី គាហណាក្ខណេយេវ។
“បណីតកត្ត”ន្តិ វុត្ថេ “កតិវស្សតោ បដ្ឋាយា”តិ វេទន្តិ, “ឯត្ថកវស្សតោ
នាមា”តិ វុត្ថេតិ យោជនា។ គាហិតេតិ ឋិតិកំ អជានន្តេហិ អាគន្ធកេហិ បត្ថេ
គាហិតេ។ អាគតេហិបិ ឋិតិកំ ជាននកភិក្ខុហិតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯសេវ នយោ
បរតោបិ។ ភិក្ខុយេវ អាគច្ឆន្តតិ បត្តំ អគ្គហេត្វា ភិក្ខុយេវ អាគច្ឆន្តតិ
អធិប្បាយោ។

នេតិ បីតិកំ អជាធន្តោ អាគន្តកេ។ រាជា កោដេត្វាតិ រាជា អត្តនោ គេហោ
កោដេត្វា។ នេសន្តិ អាគន្តកាធំ, បត្តេបីតិ សម្ពន្ធា។ យំ អាហាជន្តិ យំ ភត្តំ
អភុញ្ញាត្វា អាហាជំ។ តំ ន គាហេតព្ពន្តិ តំ ភត្តំ បីតិកាយ ន គាហេតព្ពំ
ថោកត្តា។ នេសន្តិ អាគន្តកាធំ។ គីវា ហោតីតិ ឥណំ ហោតិ។ ឥណំ នាម
បដិធាតព្ពសភាវោ ហោតិ, តស្មា បដិធាតព្ពន្តិ អធិប្បាយោ។ ឯត្តាតិ បីតិកំ
អជាធិត្វា ភុត្តជ្ជានេ។ តាវ និសីទិតព្ពន្តិ តាវ អាគមេត្វា និសីទិតព្ពំ។ បត្តជ្ជានេន
គាហាណាម្បិ គីវាសទិសោតិ បុរិមថេរស្ស មតិ កវេយ្យ។ ឯវញ្ញិ សតិ ទ្វិន្នំ ថេរាធំ
វាទោ សទិសោយេវ។

ឯកោ បិណ្ឌាចាតោតិ សម្ពន្ធា។ តថាវុចោតិ តិច័វបរិវារោ សតគ្សនកោ។
អយន្តិ បិណ្ឌាចាតោ។ ឥតិ វុត្តំ អជ្ជកថាសុ។

ឯកោ ភិក្ខុតិ សម្ពន្ធា។ អន្តរាភជ្ជកោតិ ឧទ្ទេសភត្តស្ស អន្តរេ វេមជ្ឈេ
ភស្សតិ គលតីតិ អន្តរាភជ្ជកោ។ បរិបុណ្ណាវស្សោ យោ បន សាមណោរោតិ
យោជនា។ តស្ស ឧបសម្បជ្ជិតសាមណោរស្ស បីតិកា អតិក្កន្តាតិ សម្ពន្ធា។
សោតិ ឧទ្ទេសភត្តបត្តោ ភិក្ខុ។ សមីបេតិ អត្តនោ សមីបេ។ តព្វោ ថេយ្យាយ
ហារន្តិ តំ បត្តំ បត្តហារកា ថេយ្យាយ ហារន្តិ ថេ។ គីវា ហោតីតិ
បត្តទាបកស្ស គីវា ហោតិ។ សោ ភិក្ខុតិ សមីបេ និសិទ្ធា សោ ភិក្ខុ។ អស្សាតិ
បត្តទាបកស្ស។ “អយ”ន្តិ ចោត្តកេសុ ចាថោ អតិ, សោ ន សុន្ទរោ។ តតោតិ
ឧទ្ទេសភត្តយរតោ។ “សុហាជា”តិ វេចនស្ស អត្ថំ ធស្សន្តោ អាហា “ភត្តស្ស
ទិន្នត្វា គីវា ន ហោតិ”តិ។

សាទិយនកោតិ ឧទ្ទេសភត្តសាទិយនកោ, ហោតីតិ សម្ពន្ធា។ ធនបិបិ
បត្តេហិ ភត្តំ អាហារាបេត្វាតិ យោជនា។ ភិក្ខុទត្តិយំ នាមាតិ ភិក្ខុនា ទត្តិយំ
នាម។ សោ ភិក្ខុតិ សាទិយនកោ សោ ភិក្ខុ។ តេ ភិក្ខុតិ បិណ្ឌាចាតិកេ តេ

ភិក្ខុ។ ឯជ ភន្តេ មយ្ហំ សហាយា ហោជ ឥតិ វត្ថាតិ សម្ពុដ្ឋោ។ តស្សាតិ
ឧចាសកស្ស។ តត្ថាតិ ឧចាសកស្ស យវេ។ តស្សេវាតិ សាធិយនកស្សេវ។
ឥតវេតិ នវបិណ្ឌាចាតិកា។ នេសន្តិ ទសន្តិ ភិក្ខុនំ។ តស្ស ភិក្ខុនោតិ
សាធិយនកស្ស ភិក្ខុនោ។ ភុត្តារីនន្តិ ភុត្តវដ្ឋានំ។

តេតិ នវបិណ្ឌាចាតិកា, វុត្តា កច្ឆន្តីតិ សម្ពុដ្ឋោ។ តត្ថាតិ ឧចាសកស្ស
យវេ។ តត្រាតិ ទសសុ ភិក្ខុសុ។ មធុវេន សវេន អនុមោទនំ ករោន្តស្ស ឯកស្ស
ធម្មកម៌ សុត្វាតិ យោជនា។ អកតភាគោ នាមាតិ បុព្វេន ករិយិត្ថាតិ
អកតោ, សោយេវ ភាគោ កោដ្ឋាសោតិ អកតភាគោ, អាគន្ធកភាគោ
នាមាតិ អត្ថោ។

ឯកោ ឧចាសកោ ទេតីតិ សម្ពុដ្ឋោ។ ឥមន្តិ ខាទនីយកោជនីយំ។
បត្តសាមិកស្ស ធាតព្ភន្តិ យោជនា។ ឋបេត្វាតិ បកតិយា ឋបេត្វា។ “សព្វោ
សង្ឃោ ភុញ្ញត្ថ”តិ វត្ថា ច កិញ្ចិ អវត្ថា ច គតេបិ បឋមមេវ “សព្វំ សង្ឃិកំ បត្តំ
ទេថា”តិ វុត្តត្ថា ភាជេត្វា បរិភុញ្ញិតព្ភំ។

ចាតិយា អាហារីត្វាតិ សម្ពុដ្ឋោ។ ឯកេកំ អាហារបន្តិ ឯកេកស្ស ភិក្ខុស្ស
ឯកេកំ អាហារបំ។ អច្ឆតីតិ វសតិ។ កស្ស តេតិ កស្ស អត្ថាយ តយា, អានីតន្តិ
យោជនា។ “ឯកេន ភិក្ខុនា”តិ បទំ “កាហោតព្ភ”ន្តិ បទេ កាវិតកម្មំ, “ភត្ត”ន្តិ
ធាតុកម្មំ តព្ភបច្ឆយោ វទតិ។

កី អាហារីយតីតិ អវត្ថាតិ កី វត្ថុ តយា អាហារីតីតិ ឧចាសកំ អបុច្ឆិត្វា។
“កី អាហារីស្សសី”តិបិ ចាថោ, កី វត្ថុ ត្វំ អាហារីស្សសីតិ អត្ថោ។ សបរិវារាយ
យាគុយា ច មហាគ្យានំ ជលានព្វា បណីតានំ ខន្ធកានព្វា តថា អាវេណីកា

បីតិកា កាតព្វកិច្ច យោជនា។ ឯកា ឯវ បីតិកាតិ សមាជា ឯវ បីតិកា។ តថា
ជាណាតស្សាតិ ឯត្ថ តថាសន្តេន “ឯកា ឯវ បីតិកា វដ្តតិ” តិ បទំ អតិទិសតិ។

ឥតិ ឧទ្ទេសកត្តកថា យោជនា សមត្តា។

និមន្តនកត្តកថា

និមន្តនំ បុគ្គលិកំ សង្ឃិកញ្ញាតិ ធុរិដំ។ តត្ថ បុគ្គលិកំ សន្ធាយ វុត្តំ
“បុគ្គលិកំ ចេ សយមេវ សស្សរោ” តិ។ “ឯត្ថកេ ភិក្ខុ សង្ឃតោ
ឧទ្ទិសថា” តិ អាទិទិ អវត្វា “ឯត្ថកានំ ភិក្ខុនំ ភត្តំ គណ្ណាថា” តិ និមន្តេត្វា ទិន្នំ
សង្ឃិកំ និមន្តនំ នាម។ ឯត្ថាតិ និមន្តនេ។ បិណ្ឌាចាតិកានម្បិ វដ្តតិ តិ “ភិក្ខុ” ត្ថិ
កម្បិយ វោហារេន វុត្តត្ថា បិណ្ឌាចាតិកានម្បិ វដ្តតិ។ បដិចាជិយាតិ សង្ឃតោ
លទ្ធិបដិចាជិយា។ អាគតមនុស្សា វទតិ តិ សម្ពុន្ទោ។ វិច្ឆិទ្ធិត្វាតិ “តុម្ពេ ច
គច្ឆថា” តិ វចនំ វិច្ឆិទ្ធិត្វា។

និមន្តនកត្តយរតោតិ និមន្តនកត្តស្ស ទិន្នយរតោ។ ឯកោ អាហារតីតិ
សម្ពុន្ទោ។ បូរេត្វាតិ ភត្តស្ស បូរេត្វា។ តន្តិ ភត្តំ។ ឥធាបីតិ និមន្តនេបិ។

តតោតិ វទនការណា។ “សោ ភិក្ខុ” តិ បទំ “អស្សា” តិ បទេ បកតិកត្តា,
“ជិកុច្ឆនិយោ” តិ បទំ តត្ថវ វិកតិកត្តា។ អស្សាតិ ភវេយ្យ, ហោតិ វា។
“បត្តត្ថាយ អាគតោម្ពី” តិ វទន្តស្ស តស្ស បត្តោ ធាតញ្ញាតិ យោជនា។
ភត្តាហារណាកបត្តន្តិ ភត្តំ អាហារតិ អនេនាតិ ភត្តាហារណាកោ, សោយេវ
បត្តោ ភត្តាហារណាកបត្តោ, តំ។ បដិចាជិភត្តន្តិ បដិចាជិយាលទ្ធិ ភត្តំ។

អាលោបកត្តជ្ជិតិកតោតិ ឯកេកអាលោបេន លទ្ធិស្ស ភត្តស្ស
បីតិកតោ។ អាលោបសង្ខេបេនាតិ ឯកេកស្មី អាលោបេ តំសំទិបនេន។ អយំ

នយោ ឧទ្ទេសកត្តតោវិសេសោ។ កស្ស តេ អាកតន្តិ កស្ស អត្ថាយ តយា
អាកតន្តិ យោជនា។ សង្ឃស្ស មេ កត្តន្តិ សង្ឃស្ស អត្ថាយ មយា កត្តំ អាកតំ។
យោនំ មេ កត្តន្តិ យោនំ មយា កត្តំ អាកតំ។

ឧបាសកោ បហិណាតីតិ សម្ពុទ្ធា។ ឥមេ តយោ ជនាតិ សង្ឃត្ថេរោ ច
គន្ធមុតង្គវសេន អភិញ្ញាតោ ច កត្តុទ្ទេសកោ ចាតិ ឥមេ តយោ ជនា។ បុច្ឆិតុន្តិ
“កី សង្ឃតោ គណ្ហាមិ, ឧទាហុ យេ ជានាមិ, តេហិ សទ្ធិ អាកន្ទាមិ”តិ បុច្ឆិតុំ។
អារុហិយិត្ថាតិ អារុទ្ធា។ អត្តនវមេហិតិ អត្តា នវមោ ឯតេសន្តិ អត្តនវមា,
តេហិ ភិក្ខុហិតិ សម្ពុទ្ធា។ ហិតិ យស្មា។ ឯតេ ភិក្ខុតិ សង្ឃត្ថេរោ ឧយោ តយោ
ឯតេ ភិក្ខុ។ តេនាតិ គន្ធមុតង្គាទិហិ អនភិញ្ញាតេន ភិក្ខុនា បដិបទ្ធិតព្ពន្ធិ
សម្ពុទ្ធា។ និស្សិតកេ វា, យេ ភិក្ខុ ជានាថ, តេ ភិក្ខុ វា គហេត្វាតិ យោជនា។
អត្តនា អញ្ញោ គាមោ គន្ធព្ពោតិ សម្ពុទ្ធា។ សោយេវ គាមោតិ
និមន្តនគាមោយេវ។

តត្រាតិ អសនសាលាយំ។ ឧស្សវាទីស្វតិ ធលោទីសុ។ អាទិសទ្ធន អញ្ញោន
កេនចិ ការណេន មនុស្សានំ ពហុសន្និចាតំ សង្គណ្ហាតិ។ តនាតិ តស្មី
និមន្តនកាលេ។ សន្និចាតជ្ជានតោតិ ភិក្ខុនំ សន្និចាតជ្ជានតោ។ យថាសត្តិ
សត្តិយា អនុវបំ, សត្តិ អនតិក្កមិត្វាតិ អត្ថោ។ ឯត ច សត្តិសទ្ធស្ស
កុន្ធសម្ពាតស្ស សត្តស្សបិ វាចកត្តា តំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “យថាពល”ន្តិ។

សង្ឃត្ថេរោ វា អាកច្ឆន្តិតិ សម្ពុទ្ធា។ ពហុកត្តាវមបេក្ខិត្វា “អាកច្ឆន្តិ”តិ
ពហុវចនវសេន វុត្តំ។ ឯកវាវន្តិ ឯកស្មី ទិវសេ, អាកមនទិវសេតិ អត្ថោ។
បដិពទ្ធកាលតោតិ តត្ថេវ សកជ្ជានេ វាសស្ស និពទ្ធកាលតោ។ ទុតិយវារេតិ
ទុតិយទិវសេ។ អភិនវអាកន្តកាវាតិ អនាគមនបុញ្ញា អភិនវា អាកន្តកាវា។

តត្រាតិ តស្មី បត្តជ្ជានេ។ តេសន្តិ អភិវរអាគន្ធកានំ។ ឯត្តាតិ
អនាគតបុព្វជ្ជានេ។

សព្វត្តាតិ សព្វេសុ សកជ្ជានអាគន្ធកជ្ជានេសុ។ តេនាតិ អតិលាភិនា
ភិក្ខុនា។ អវិសេសេត្វាតិ វិសេសមកត្វា។

សលាកកត្តកថា

សលាកកត្តំ បន ឯវំ វេទិតព្ពន្ធិ យោជនា។ “វចនតោ”តិ បទំ “ធាតព្ពា”តិ
បទេ ព្រាបកហេតុ។ សលាកាយ វាតិ កុសនន្តោ វា។ អសុកស្ស នាមាតិ
អសុកស្ស នាម ឧទាសកស្ស។ ឧបនិពន្ធិត្វាតិ លិខិត្វា, ជិន្ធិត្វាតិ អត្ថោ។
“ឡិប្បត្វា”តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហ “បុនប្បនំ ហេដ្ឋបរិយវសេន
អាលោឡេត្វា”តិ។ កត្តុទ្ទេសកេន ធាតព្ពាតិ សម្ពន្ធោ។

នពហុកាតិ អប្បកា។ តាមវសេនបីតិ យេភុយ្យេន
សមានលាភតាមវសេនបី។ បិសន្នេន កុលំ អបេក្ខតិ។ តាហេន្នេន
តាហិតានេវាតិ សម្ពន្ធោ។ សដ្ឋិសលាកកត្តានិ ហោន្តិតិ យោជនា។ តេសន្តិ ទ្វិន្នំ
តិណ្ណំ សលាកកត្តានំ។

តន្តិ ពហុសលាកកត្តតាមំ។ តំ បនាតិ ឯកសលាកកត្តំ បន។ ឯតេស្វតិ
ភិក្ខុសុ។ និគ្គហេនាតិ ទ្វរត្តា អនិច្ឆន្តស្សបិ ឯកស្ស និគ្គហេន។ តន្តិ
សលាកកត្តំ។ ឡិមគាមេតិ ឡិរភាគេ បិតេ តាមេ។ តាហិតសញ្ញាយាតិ
តាហិតា ឥតិ សញ្ញាយ។ បុនវិហារំ អាគន្ធាតិ បុនវិហារំ អនាគត្វា ឡិមគាមេ
សលាកកត្តានិ បឋមំ គហេត្វា បន្ទាវិហារំ អាគន្ធា អត្តនោ ចាបេត្វា
ភុញ្ញតុម្បិ វដ្តតិ។ កស្មា បុនវិហារោ អាគន្ធព្ពោ, ននុ អតាហិតោបិ អត្តនោ
បត្តត្តា គហេត្វា ភុញ្ញតុំ វដ្តតិ អាហ “ន ហី”តិអាទិ។ ហិ យស្មា ពហិសីមាយ

សង្ឃលាភោ គាហេតុំ ន លព្ភតិ, តស្មាវិហារោ អាគន្ធព្ពាតិ យោជនា។
ឯកពាហវសេន វាតិ ឯកាយ យរចាឡិសង្ខតាយ ពាហាយវសេន វា។
វិជីអាធិសុ ចាតិ វិជីពាហកុលេសុ ច, និទ្ធករណេ ភុម្មំ។ យត្ថាតិ យស្មី ឋានេ។
សលាកាសុ អសតិ អសម្ពាស្វតិ យោជនា។ ឧទ្ទិសិត្វាបិ តិ “អសុកតាមស្ស
សលាកកត្តានិ តុយ្ហំ ចាបុណ្ណិ” តិ គាមាធិនិ ឧទ្ទិសិត្វាបិ។

តមេវត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “តេន បី” តិអាធិ។ តត្ថ តេនាតិ
សលាកនាយកេន ភិក្ខុនា។ គាហេតព្ភតិ សម្ពុន្ទោ។ វារគាមេតិ អតិទូរត្តា
វារេន គន្ធព្ពា គាមេ។ តត្រាតិ តំ គាមំ។

អតិវេកតាវុតេតិ កាវុតតោ អតិវេកេ ឋានេ។ តំទិវសន្តិ តស្មី
សលាកកត្តគហណាធិវសេ។ យោ ន គច្ឆតិ, តស្ស ន ធាតព្ពាតិ យោជនា។
បីតិ យស្មា។ តិណិ បន ទិវសាធិតិ អច្ឆន្តសំយោគេ ចេតំ ឧបយោគវចនំ។ តន្តិ
ឡិមវារគាមសលាកំ។ ឧណ្ហកម្មំ បន កិច្ច កាឡំ កាតព្ភតិ អាហា “សង្ឃតោ វា
បណ្ណាសតោ វា ន បរិហាបេតព្ភ” តិវិហារវារោតិ វិហារស្ស រក្ខនត្ថាយ វារោ។
វិហារវារិកស្សតិ វិហារំ វារេន, វារំ គហេត្វា វា រក្ខតិវិហារវារិកោ, តស្ស
ធាតព្ភតិ សម្ពុន្ទោ។ វិហារគោបកាតិ វិហារំ គោបេន្តិវិហារគោបកា។
អញ្ញបត្តន្តិ បសាធស្វបត្តំ។ អញ្ញេសុ កុលេសុ ធាតព្ភតិ អញ្ញេសំ កុលានំ
យាគុអាធយោ ធាតព្ភា។

វារំ គាហេត្វាតិ អញ្ញេហិ វារំ គាហាបេត្វា។ នេសន្តិវិហារវារិកានំ។
សលាកាតិ បកតិកត្តារំ អបេក្ខិត្វា “ភវន្តិ” តិ ពហុវចនវសេន វុត្តំ។
ជាតិកម្មមេវាតិ វិហាររក្ខនត្ថាយ សង្ឃេន ធាតព្ភជាតិកម្មមេវ។ អញ្ញម្បីតិ
បិសន្នេន ន កេវលំ ជាតិកម្មមេវ, អញ្ញម្បីតិ ទស្សេតិ។ អតិវេកឧត្តរិកជ្ជស្សតិ
អតិវេកំ ឧត្តរិកជ្ជមេតស្សតិ អតិវេកឧត្តរិកជ្ជំ, តស្ស។

សលាកាលទ្វាតិ សលាកា ឯវលទ្វា។ តំទិវសន្តិ តស្មី
សលាកលទ្វិវសេ។ ឯកស្សេវាតិ ឯកេកស្សេវ។ វិជដេត្វាតិ តានិ ទ្វេ តីណិ
ឯកចារិកកត្តានិ វិជដំ និគុម្ពំ កត្វា។

ឯកសម្ពោតាតិ ឯកតោ សម្ពោតា។ គាហេន្តេន ធាតុន្តិ សម្ពោតា។
សម្មុទ្ធិភូតស្សាតិ ឧបចារសីមាយំ បិតស្ស យស្ស កស្សចិ, ចាបេត្វាតិ
យោជនា។ វសសលាកន្តិ ឧប្បសលាកំ។ “វសលសលាក”ន្តិបិ ចាថោ,
អយមេវត្ថោ។ ឧទ្ធករិហារេ គាហេតព្ភវិធានំ ធស្សេត្វា មហាអាវាសេ តំ
ធស្សេន្តោ អាហា “មហាអាវាសេ”តិអាទិ។

“តក្កសលាកម្មិ ...បេ.... ធាតុំ វដ្តតិ”តិ ឥទំ ឧទ្ធករិហារំ សន្ធាយ វុត្តំ, តេន
វុត្តំ “មហាអាវាសេ”តិអាទិ។ ភេសដ្ឋានិសលាកាយោតិ ឯត្ថ អាទិសន្នេន
គន្ធមាលាសលាកាយោ សន្តុល្លាតិ។ ឯត្ថាតិ សលាកាសុ។ អគ្គភិក្ខុមត្តន្តិ
អគ្គតោ ធាតព្ភំ ភិក្ខុមត្តំ។ តាទិសានិ ភត្តានិ តិ អគ្គភិក្ខុមត្តសភាវានិ
ភត្តានិ។ នោ ចេតិ តាទិសានិ ភត្តានិ ពហ្វនិ នោ ចេ ហោន្តិ។ លទ្វា វា អលទ្វា
វាតិ លភិទ្វា វា អលភិទ្វា វា។

សលាកាសុ គាហិតាស្មតិ អញ្ញាសុ សលាកាសុ គាហិតាសុ។ សមីបេ
បិតស្សាតិ ហត្ថំ អបសារេត្វា សមីបេ បិតស្ស។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ អយំ
សលាកាតិ “អយំ តស្ស សលាកា”តិ បេតុំ វដ្តតិ។ អធម្មិកាតិ កតិកា
អធម្មយុត្តា។ អនាគតស្ស ទេថាតិ អនាគតស្ស ភិក្ខុស្ស សលាកំ ទេថ។

សោតិ ភត្តុទ្ទេសកោ, វទេយ្យាតិ សម្ពោតា។ មយា មយ្ហំ ចាបិតន្តិ សម្ពោតា។
តត្ថាតិ គាមេ។ ភុញ្ញេយ្យាថ ឥតិ វទេយ្យ, វដ្តតិ យោជនា។ តត្ថេវាតិ
អសនសាលាយមេវ។ តត្រាតិ តស្មី គាមេ។ វិហារំ អានេត្វាតិ វិហារំ

សលាកភត្តំ អាណេត្វា។ សលាកក្លាហណាកាលេតិ សលាកាយ ភិក្ខុហិ
តាហាបនកាលេ។

តត្ថាតិ តស្មី ធិសាកាគេ។ អញ្ញេនាតិ អត្តនា អញ្ញេន, លទ្ធា ហោតីតិ
សម្ពុទ្ធា។ តេន បនាតិ គមិកតោ ៩តវេន។ តស្មិន្ទិ គមិកេ។ ឧបចារសីមំ
អនតិ ក្កន្តេយេវាតិ យោជនា។

តត្ថាតិ ធម្មិតវិហារេ។ តេសូតិ អាវាសិកេសុ ភិក្ខុសុ, គតេសូតិ សម្ពុទ្ធា។
សោវាតិ អាគន្ធកោ ឯវ។ យោ បន គច្ឆតីតិ សម្ពុទ្ធា។ តន្តិ សលាកភត្តំ, ន
ចាបុណាតីតិ សម្ពុទ្ធា។

បុញ្ញេនាតិ បុញ្ញស្នា។ តា ច ខោ បនាតិ សលាកាយោ បន។ បដ្ឋិ បនាតិ
សលាកបដ្ឋិ បន។ តត្ថាតិ បដ្ឋិយំ។ ឯត្តោវាតិ អាកិរណជ្ជានតោវ។ ឯកន្តិ ឯកំ
សលាកំ។ វត្ថុព្ពន្ធិ សលាកទាយកេន វត្ថុព្ពំ។

ភិក្ខុ គតាតិ សម្ពុទ្ធា។ តត្ថាតិ អញ្ញស្មី វិហារេ។ មហាថេរោបិ គច្ឆតីតិ
សម្ពុទ្ធា។ គតវិហារេ អភុញ្ញាត្វាវ គោចរតាមំ អនុប្បត្តេហិ ភិក្ខុហិ បត្តា ន
នាតព្ពាតិ យោជនា។ វិហារជ្ជកំ ភត្តន្តិ វិហារេ វិតំ ភត្តំ។

បក្ខិកភត្តាទិកថា

យន្តិភត្តំ ធិយ្យតីតិ សម្ពុទ្ធា។ ចាតុទ្ធសីបព្វាទ្ធសីបព្វាមីអដ្ឋមីតិ
អភិលក្ខិតេសូតិ យោជនា។ កម្មប្បសុតេហិ កម្មបចយេហិ។ ៩មេហិ
ចាថេហិ បក្ខេសុ នាតព្ពំ បក្ខិកន្តិ វេនតំ ទស្សេតិ។ តន្តិ បក្ខិកភត្តំ។
“ហោតី”តិ បទេ វុត្តកត្តា, “គាហេត្វា”តិ បទេ ធាតុកម្មំ, “ភុញ្ញិតព្ព”ន្តិ បទេ

វុត្តកម្ម។ សព្វេសន្តិភិក្ខុនំ។ យេសន្តិភិក្ខុនំ។ មន្ទាតិ អប្បា។ តន្តិ សលាកកត្តំ។
បណ្ឌិតំ ទេន្ទ្រិតំ បណ្ឌិតំ កត្វា ទេន្ទ្រិតំ។ លូឡកត្តន្តិ អសិនិទ្ធកត្តំ។

យំ ភត្តំ អត្តនា ភុញ្ញាតិ, តទេវំ ទិយ្យតីតិ យោជនា។ ឥមិនា ឧចោសថេ
នាតព្ពំ ឧចោសថិកន្តិវចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ឧចោសថេតិ ឧចោសថទិវសេ។ ឯត្ថ ច
បញ្ចទ្ទសិយំ សថ ទាយកា “បក្ខិក”ន្តិវត្វា ទេន្ទ្រិតំ, បក្ខិកំ នាម។ អថ
“ឧចោសថិក”ន្តិវត្វា ទេន្ទ្រិតំ, ឧចោសថិកំ នាមាតិ វិសេសោ។ ចាជិបទេតិ
ចាជិបទទិវសេ។ ឧចោសថកម្មនាតិ ឧចោសថកម្មន ហេតុក្ខតេន។
“ចាជិបទេ ទិយ្យនកទាន”ន្តិ ឥមិនា ចាជិបទេ នាតព្ពំ ចាជិបទិកន្តិវចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ តម្បី ឧកយន្តិ ឧចោសថិកចាជិបទិកវសេន ឧកយម្បី តំ ភត្តំ។ ឥតិ
ឥមាជិតិ ឯត្ថ ឥមសទ្ទេន ឥតិសទ្ទស្ស ឥមសទ្ទត្ថភារោ ទស្សិតោ ហោតិ។
សត្តបិ ភត្តានិ ឥមស្មី សេនាសនក្ខន្ធកេ អាគតានិ សង្ឃភត្តានិ សត្តបិ
ភត្តានិ។

អបរាជិបិ ចត្តារិ ភត្តានិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថាតិ ចត្វសុ ភត្តេសុ។ “អាគន្ធកានំ
ទិន្ន”ន្តិអាទិនា អាគន្ធកកត្តន្តិ បទស្ស ចតុត្ថិមជ្ឈេលោបសមាសំ ទស្សេតិ។
អញ្ញត្ថ បន “អាគន្ធកស្ស អត្ថាយ អាភត”ន្តិអាទិនា ធម្មិមជ្ឈេលោបសមាសំ
ទស្សេតិ។ ឯត្ថាតិ ចត្វសុ ភត្តេសុ។ សព្វេសន្តិភិក្ខុនំ។ ឯកោ អាគន្ធកោ
និសីទតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ តេនាតិ បឋមអាគន្ធកេន។

យោតិ អាគន្ធកោ។ អាគន្ធាបីតិ បិសន្នោ គរហត្ថោ, បច្ឆា បន បគេវាតិ
អត្ថោ។ តេន គណ្ឌិតព្ពន្ធិ យោជនា។ “អាគតទិវសេយេវ”តិ ឥមិនា ន
ទុតិយទិវសាទីសុ ភុញ្ញាតព្ពន្ធិ ទស្សេតិ។

កត្តចិត្តិ កិត្តិ ហំនំ។ តន្តិ អាគន្ធកកត្តំ។ និពន្ធចិត្តិ និច្ចំ ឋបិតំ។
អសនសាលាយន្តិ អន្តោគាមេ អសនសាលាយំ។ អសតីតិ អសន្តេសុ។

អាវាសិកោបីតិ បិសន្នោ ន គមិកោយេវាតិ ទស្សេតិ។ យថា អាគន្ធកកត្តំ
ទ្វេវា តីណិ វា សត្ត វា ធិវសានិលព្ពតិ, ឯវំ ឥទំ គមិយកត្តំ នលព្ពតីតិ
យោជនា។ បន្តន្តិ មគ្គំ។ វុន្តន្តិ បិទហន្តិ។ ឧទកំ វា វុន្តតីតិ សម្ពន្ធា។ ឯតេ
ឧបទ្ទវេតិ ចោរាទយោ ឯតេ ឧបទ្ទវេ។ ឌិឌ្ឍតាតិ ឋបេត្វា។

ឯតស្សាតិ មហាគិលានស្ស។ បុន ឯតស្សាតិ អនាគតស្ស
មហាគិលានស្ស។ សប្បាយភោជនន្តិ គិលានានំ សប្បាយភោជនំ។
មិស្សកយាគុន្តិ នាណតណ្ហាលេ មិស្សេត្វា បចិតំ យាគុំ។ ន កុប្បតីតិ នវិការំ
ករោតិ។

ឥទម្បីតិ គិលានុបដ្ឋាកកត្តម្បី។ តត្ថាតិ តស្មី កុលេ។ អស្សាតិ
គិលានស្ស។ ឯវំ ទិន្នានីតិ ឯវំ វគ្គមាណយេន ទិន្នានី ហោន្តិ។
បិណ្ឌាចាតិកានម្បី វដ្តតីតិ “ភិក្ខុ”ន្តិ កប្បិយវោហារេន វុត្តត្ថា
បិណ្ឌាចាតិកានម្បី វដ្តតិ។ ន វដ្តតីតិ “ភត្ត”ន្តិ អកប្បិយវោហារេន វុត្តត្ថា ន
វដ្តតិ។

អបរាជិបិ តីណិ ភត្តានីតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថាតិ តីសុ ភត្តេសុ។ ធុរភត្តន្តិ ឯត្ត
ធុរសទ្ធស្ស ធុរសទ្ធន អត្ថតោ សទិសត្ថា និច្ចត្ថាតិ អាហា “និច្ចភត្តំ វុច្ចតី”តិ។
តន្តិ ធុរភត្តំ។ តត្ថាតិ ធុរិយេសុ។ “សង្ឃិកេ”តិ ចាបសេសោ យោជេតព្ពោ។
បុគ្គលិកេបីតិ បិសន្នោ “សង្ឃិកេ”តិ បទំ អបេក្ខតិ។ បច្ឆាតិ បឋមំ “ភិក្ខុ
គណ្ហាថា”តិ វុត្តវចនតោ, វុត្តវចនស្ស វា បរំ។

កុដី កត្វា ឆាតព្វំ ភត្តំ កុដិភត្តន្តិ ឧស្សេន្តោ អាហា “កុដិភត្តំ ឆាមា” តិអាធិ។
យន្តិភត្តំ, និពន្ធវាបិភត្តិ សម្ពុន្ទោ, សេនាសនវាសិនោ ភិក្ខុតិ សម្ពុន្ទោ។ យំ
បនាតិ ភត្តំ បន, ធិន្តន្តិ សម្ពុន្ទោ។ តស្សេវាតិ បុគ្គលស្សេវ។ តស្មិន្តិ បុគ្គលេ។

វារេន, វារំ គហេត្វា វា ធិន្តំ ភត្តំ វារភត្តន្តិ ឧស្សេន្តោ អាហា “វារភត្តំ
ឆាមា” តិអាធិ។ តម្បីតិ វារភត្តម្បី។ និគមនវសេន សម្បីណ្ហោត្វា ឧស្សេន្តោ
អាហា “ឥតិ ឥមាធិ ចា” តិអាធិ។

អដ្ឋកថាយន្តិ មហាអដ្ឋកថាយំ, វុត្តានីតិ សម្ពុន្ទោ។ តត្ថាតិ ចតុស្ក
ភត្តេសុ។ វិហារេ ឧប្បន្នំ ភត្តំ វិហារភត្តន្តិ ឧស្សេន្តោ អាហា “វិហារភត្តំ
ឆាមា” តិអាធិ។ តត្រុប្បាធខត្តន្តិ តស្មី វិហារេ ធិន្តខេត្តវត្ថុអាធិហិ ឧប្បាធខត្តំ។
តន្តិវិហារភត្តំ។ យថាតិ យេនាការេន, បដិគ្គហិយមាធនេតិ សម្ពុន្ទោ។ អដ្ឋន្តំ
សមូហោ, អដ្ឋបរិមាណានិ យស្សាតិ វា អដ្ឋកោ, តស្ស ធិន្តំ ភត្តំ អដ្ឋកភត្តំ។
ឯវំ ចតុក្កភត្តន្តិ ឯត្ថាបិ។ តមេវត្ថំ ឧស្សេន្តោ អាហា “អដ្ឋន្តំ ភិក្ខុនំ
ធមា” តិអាធិ។ មហាភិសដ្ឋាវិកេនាតិ សព្វិនោធិតាធិហិ មហាឆោ អភិសដ្ឋាវោ
មហាភិសដ្ឋាវោ, សោ ឯតស្ស អត្ថីតិ មហាភិសដ្ឋាវិកោ, តេន អតិវសកបូវេន
បត្តេ បក្ខិបិក្ខាតិ សម្ពុន្ទោ។ “បកេត្វា ធិន្ត” ន្តិ ឥមិនា គូហិត្វា ឆាតព្វំ គុឡ្យកំ,
តមេវ ភត្តំ គុឡ្យកភត្តន្តិ វេចនត្ថំ ឧស្សេតិ។

ឥនាតិ ឥមស្មី លោកេ។ ឯកច្ឆេ មនុស្សា ធន្តីតិ សម្ពុន្ទោ។
“ភិក្ខុបរិច្ឆេទជាននត្ថំ គុឡ្យកេ ធន្តី” តិ ឥមិនា គុឡ្យកេន ភិក្ខុ គណោត្វា ឆាតព្វំ
ភត្តំ គុឡ្យកភត្តន្តិ វេចនត្ថំ ឧស្សេតិ។ ឯត្ថ ច បុរិមនយេ ឡកាវេ
ហាការសំយោកោ អត្ថិ, បច្ឆិមនយេ នត្ថីតិ ធន្តព្វំ។ គុឡ្យបិណ្ឌាគណនាយ
ភិក្ខុគណនំ ជាធាតិ។ ឥតិ តិអាធិ និគមនំ។ ចីវរភាជនីយំ វុត្តន្តិ សម្ពុន្ទោ។

សត្វអាទិសុ ភេសជ្ជៈស្ងួតិ និទ្ទារណោ ភុម្មំ, “សត្វស្ស”តិ បទំ
“កុម្មសតម្បី”តិ បទេ និស្សិតសម្ពុតោ។

បច្ឆា អាគតានំ ធាតព្ភមេវាតិ ទុតិយភាគេ អធាតព្ភេយេវ បច្ឆា អាគតានំ
ធាតព្ភមេវា។ សត្វសន្និចាតជ្ជានេយេវាតិ សព្ពេសំ ភិក្ខុនំ សន្និចាតជ្ជានេវា។
ភាជនីយភណ្ណំ នាម ភាជនជ្ជានំ សម្បត្តស្សេវ ចាបុណាតិ, ន អសម្បត្តស្សេវ។
សត្វសន្និចាតជ្ជានេ ច យេភុយ្យេន សម្បត្តោ ហោតិ, តេន វុត្ថំ
“សត្វសន្និចាតជ្ជានេយេវា”តិ។

យថាបិទំយេវាតិ កិញ្ចា អភាជេត្វា យថាបិទំយេវា។ “ទុក្ខហិត”ន្តិ វត្ថា
តទត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “តំ កតកតជ្ជានេ សង្ឃិកមេវ ហោតី”តិ។ អាវុដ្ឋត្វាតិ
បរិណាមេត្វា។ តម្បីតិ ថាលកេ បក្ខិត្ថំ សត្វិម្បី។ ជិនន្តិ យនភាវេន តិជ្ជតីតិ
ជិនំ, យនន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ វុត្ថបរិច្ឆេទតោតិ “ធស ភិក្ខុ, ធសេវ ច សត្វិកុម្មា”តិ
វុត្ថបរិច្ឆេទតោ។

តាថាយំ ចាឡិទ្ធិវិនយចាឡិ។ អដ្ឋកថព្ភោវាតិ តស្ស អដ្ឋកថព្ភោវា។
វិចក្ខុណោតិ វិវិធំ អត្ថំ ចក្ខុតិ បស្សតីតិ វិចក្ខុណោ។ ឯវន្តិ យថាវុត្ថនយេន។
តត្រាយំ យោជនា - ឯវំវិចក្ខុណោ ភិក្ខុ ចាឡិ, អដ្ឋកថព្ភោវ ឱលោកេត្វា
អប្បមត្តោវ ហុត្វា សង្ឃិកេ បច្ឆយេ ភាជយេតិ។

ឥតិ បច្ឆយភាជនីយកថាយ យោជនា សមត្តា។

ឧបឡាភាគោតិ ភិក្ខុនំ លទ្ធភាគតោ ឧបឡោ ភាគោ។ សេសំ
សុវិញ្ញយ្យមេវ។

ឥតិ សេនាសនក្ខន្ធកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

៧. សង្ឃកេនកក្ខន្ធកំ

ធម្មក្សបព្ពដ្ឋាកថា

៣៣០. សង្ឃកេនកក្ខន្ធកេ អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតាតិ ឯត្ថ អភិបុព្វោ
ញាតសន្តោ ចាកដត្តាតិ អាហា “ចាកជា ចាកជា”តិ។
កាឡុទាយិប្បក្ខតយោតិ កាឡុទាយិអាទយោ។ បរិវារេហិ សទ្ធិ ទស ទូតា ច
អញ្ញោ ច ពហុ ជនា សក្យកុមារា នាមាតិ យោជនា។ អម្ពេស្វតិ
សក្យកុលសម្ព័ន្ធតេសុ អម្ពេសុ, និទ្ធារណេ ភុម្មំ។ ឥមិនា ចាបសេសំ ទស្សេតិ។
“កុលតោ”តិ ឥមិនា “កុលា”តិ ឯត្ថ និស្សក្កតេ និស្សក្កវចនន្តិ ទស្សេតិ។
យរាវាសត្ថន្តិ ឯត្ថ យរេ អារាសន្តានំ មនុស្សានំ កិច្ចន្តិ ទស្សេន្តោ អាហា
“យរាវាសេ យ”ន្តិអាទិ។ តត្ថ យន្តិ យំកិញ្ចិ។ ឧទកំ និរោតព្ពន្ធិ ឯត្ថ ឧទកំ
និហរិត្វា នេតព្ពំ អបនេតព្ពន្ធិ ទស្សេន្តោ អាហា “យថា ឧទកំ សព្ពដ្ឋានេសុ សុសំ
ហោតិ”តិ។ សុសន្តិ សុក្ខំ។ តិណានីតិ សស្សទ្ធសកានិ តិណានិ។
“ឧទ្ទរិតព្ពានី”តិ ឥមិនា និទ្ធាបេតព្ពន្ធិ ឯត្ថ ធុធាតុយា បច្ឆោជនជំសនេត្ត
ទស្សេតិ។ ភុសាតិ សស្សនាឡុទណ្ណា, តេហិ មិស្សា បលាលា ភុសិកា។
ឌីដុណាបេតព្ពន្ធិ ឯត្ថ ដុណាធាតុយា អរកិរណាត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា
“អបនេតព្ព”ន្តិ។ ត្វញ្ញោវ យរាវាសត្ថេន ឧបជាតាតិ ឯត្ថ យរាវាសត្ថេនាតិ
ឧបយោគត្ថេ ករណាវចនំ។ ឧបជាតាតិ ឧបក្សបសក្កោ ធាតុត្តានុវត្តកោ,
ហិរិភត្តិ ច លោចោ ហោតិ, តេន វុត្តំ “ត្វញ្ញោវ យរាវាសត្ថំ ជាតាហិ”តិ។ អហាន្តិ
ភទ្ទិយកុមារនាមកោ អហំ។ តយាតិ អនុវុទ្ធកុមារនាមកេន តយា។ “សទ្ធិ
បព្ពជិស្សមី”តិ ឥមិនា ចាបសេសំ ទស្សេតិ។ សេសន្តិ “សទ្ធិ បព្ពជិស្សមី”តិ
វចនំ។

៣៣០. និប្បាតិកាតិ ឯត្ថ និក្ខមិត្វា គមាបិកាតិ ទស្សន្តោ អាហា
“និក្ខមិត្វា”តិ។ មានស្សិនោតិ ឯត្ថ មានំ សយន្តិ និស្សយន្តិកិ មានស្សិនោតិ
ទស្សន្តោ អាហា “មានស្សយិនោ”តិ។

៣៣២. យស្សន្តរតោ ន សន្តិកោចាតិ ឯត្ថ អន្តរសន្តោ ចិត្តវាចកោ,
តោបច្ឆយោ ច សត្តម្យត្តវាចកោតិ ទស្សន្តោ អាហា “យស្ស ចិត្ត”តិ។ កស្មា
កោចា ន សន្តិកិ អាហា “តតិយមគ្គេន សមូហតត្តា”តិ។ អនាគាមិមគ្គេន
នោសស្ស សមូហតត្តា យស្ស ខីណាសវស្ស ចិត្ត កោចា ន សន្តិកិ
អធិប្បាយោ។ ឥតិ ភវាភវតញ្ចវីតិវត្តោតិ ឯត្ថ អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “យស្មា
បនា”តិអាទិ។ តត្ថ យស្មា បន វុច្ចតិ, តស្មា ឯវមត្តោ ទដ្ឋញ្ចោតិ យោជនា។
វិភវោតិ ចាបំ វុច្ចតិកិ សម្ពន្ធោ។ ននុ ចាឡិយំ “វិភវោ”តិ នត្ថិ, “អភវោ”តិ ឯវ
អត្ថិ, អថ កស្មា “វិភវោតិ អភវោ”តិ វុត្តន្តិ អាហា “វិភវោតិ ច អភវោតិ ច
អត្ថតោ ឯកមេវា”តិ។ ឥមិនា សទ្ធតោយេវ នានន្តិ ទស្សតិ។ យា ឯសា
ភវាភវតា វុច្ចតិកិ សម្ពន្ធោ។ “អនេកប្បការា”តិ ឥមិនា ឥតិសទ្ធស្ស បការាត្ថំ
ទស្សតិ។ ចត្វហិបិ មគ្គហិវីតិវត្តោតិ សម្ពន្ធោ។ តស្សាតិ ខីណាសវស្ស។

៣៣៣. អហិមេខលិកាតិ មេខលាវិយ មេខលិកា, អហិមេវ មេខលិកា
អហិមេខលិកា។ តមេវត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “អហិ កជិយំ ពន្ធិត្វា”តិ។

៣៣៤. សម្មន្ទតិកិ ឯត្ថ “សម្មានេតិ”តិ ចុរាទិគណិកធាតុវសេន វត្តញ្ចេ
ទិវាទិគណិកធាតុវសេន វុត្តន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “សម្មានេតិ”តិ។ អចិន្តេយ្យា
ហិ ចាឡិនយោ។ សម្មានេតិកិ សម្មានំ ករោតិ។ យន្តិ កម្មំ។ សោតិ សត្តា។
ឥមិនា យំ តុមោតិ ឯត្ថ តុមោតិ វុឡិសន្តោ ឥធ “សោ”តិ សត្តនាមសន្តេន
សទិសត្តោតិ ទស្សតិ។

បកាសនីយកម្មាទិកថា

៣៣៦. “ខេឡូសទិសា”តិ ឥមិណា មិច្ឆាជីវេន ឧប្បន្នបច្ចយានំ
សទិសូបចារេន ខេឡូភារំ ទស្សេតិ។ តស្មា ខេឡូវិយាតិ ខេឡោ,
មិច្ឆាជីវបច្ចយា, ខេឡោ អសតិ ភក្ខតិ អដ្ឋោហរតីតិ ខេឡាសកោតិ វេនតោ
កាតតោ។ ឯតវហិ ចាឡិយំ, អដ្ឋកថាយព្វ “ខេឡាបកស្សា”តិ ឌីដ្ឋជេន
បឋមក្ខវេន ចាថោ អត្ថិ។

៣៤០. បត្តទេនាតិ ឯត្ថ ភូសោ ជន្មោ បត្តទោ, ពាឡ្យជន្មាតិ អត្ថោ។ តេន
វុត្ថំ “និច្ចលេនា”តិ។ ចោត្តក្សបសទិសេនាតិ ឯត្ថ ចោត្តក្សបំ នាម
វត្ថុទន្ធាទិមយំ, តេន សទិសោ ចោត្តក្សបសទិសោ, តេន។

៣៤២. រាជញ្ញាតកា នាមាតិ ឯត្ថ វញ្ញា ជានិយន្តិ “អម្ពាភំ គរ”តិ
រាជញ្ញាតា, តេយេវ រាជញ្ញាតកាតិ អត្ថោ ទដ្ឋតោ។ តទត្ថំ អធិប្បាយេន
ទស្សេន្តោ អាហា “រាជា អម្ពោ ជានាតី”តិអាទិ។ បហដ្ឋកណ្តាវាលោតិ បហដ្ឋោ
កណ្តោ ច វាលោ ច ឯតស្សាតិ បហដ្ឋកណ្តាវាលោ។ ពន្ធនិច្ចលេតិ វដ្តវល្លិហិ
ពន្ធវិយ និច្ចលេ, បហដ្ឋកណ្តាវាលោតិ សម្ពុន្ធោ។ “កត្វា”តិ ឥមិណា
“អភិធាវី”តិ បទេ កិរិយាវិសេសនភារំ ទស្សេតិ។

ទុក្ខញ្ញំ កុញ្ញា នាគមាសនោតិ ឯត្ថ កុញ្ញាសទ្ធស្ស អាមន្តនបទភារំ
អារិករោន្តោ អាហា “តោ កុញ្ញាវា”តិ។ នាគសទ្ធស្ស អហិណាគហត្ថិនាគេសុ
បវត្តនតោ វុត្ថំ “ពុទ្ធនាគ”ន្តិ។ អាសនោតិ បទស្ស អាគោជេន សទនំ ឧបគមនំ
អាសនោតិ ទស្សេន្តោ អាហា “វេជកចិត្តេន ឧបគមនំ នាមា”តិ។ ទុក្ខន្តិ ឯតវហិ
ច អាយតិញ្ច ទុក្ខការណំ។ ទុក្ខំ ហិ ហិសន្តោ បទប្បវណាមត្ថំ, អថ វា

ឧក្ខេបវាទិ អត្ថោ ។ “ពុទ្ធនាគំ យាតកស្ស” តិ ឥមិនា នាគំ ហនតិ តិ
នាគហតោតិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។

បដិកុដិយោវ ឱសក្កិ ឯត្ថ តថាគតស្ស បដិមុខំ កុដេន គមនមេតស្សាតិ
បដិកុដិយោ, បដិកុដិយោ វេ ហុត្វា ឱសក្កិ ធស្សេត្តោ អាហា
“តថាគតាភិមុខោយេវ បិដ្ឋិមេហិ ចាទេហិ ឱសក្កិ” តិ។ “ន ជាតាតិ” តិ ឥមិនា
លក្ខ ធស្សនន្ត្រស្វតិ ឆាតុចាបេសុ (ចាលីនី ១៥៣៩ សទ្ធីនីតិឆាតុមាលាយំ
១៨ ធការន្តឆាតុ) វុត្ថសុ អត្ថសុ ឥធន ធស្សនត្ថោតិ ធស្សេតិ។ នលក្ខិតញោតិ
អញ្ញេហិ សប្បរិសេហិ នលក្ខិតញោតិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ឈ្យបច្ចយោ កត្តកម្មេសុ
ហោតិ, យការស្ស កការំ កត្វា អលក្ខិតោតិ វុត្ថំ។

៣៤៣. “តុញ្ញិតញោតោជន” តិ ឥមិនា តិកោតោជនត្ថំ ឯត្ថ យុបច្ចយស្ស
កម្មត្ថការំ ធស្សេតិ។ តត្ថំ តិកោតោជនំ។ យថាធម្មោតិ “គណកោតោជន
ចាចិត្តិយ” ត្ថំ (ចាចិ. ២០៩) វុត្ថាយ មាតិការិកដ្ឋចាឡិយា អនុវបំ។
បញ្ចវត្ថុយាចនកថាតិ បញ្ចវត្ថុនិ យាចនស្ស កថា។ អាយុកប្បន្និ
អរិចិមហានិរយេ អាយុកប្បំ សន្ធាយ វុត្ថំ។ អរិចិមហានិរយេ អាយុកប្បោ
នាម ឯកោ អន្តរកប្បោតិ ជិនាលង្ការជីកាទីសុ (មិ. ប. ៤.១.៣; កថា. អដ្ឋ.
៦៥៤-៦៥៧; ឥតិវុ. អដ្ឋ. ១៨; សារត្ថ. ជី. ចូឡវត្ថ ៣.៣៤៣; អ. និ. ជី. ៣.៦៦២)
វុត្ថោ។ “ឯកោ អសន្ត្រ័យ្យកប្បោ” តិ សម្មាហរិទោធនាទីសុ (វិភ. អដ្ឋ. ៨០៩; ម.
និ. អដ្ឋ. ៣.១២៨; វិ. វិ. ជី. ១.៤១០; វជិរ. ជី. ចារាជិកណ្ឌ ៤១០) វុត្ថោ។ សេដ្ឋំ បុញ្ញន្និ
មហន្តំ បុញ្ញំ។ ឥមិនា ព្រហំ បុញ្ញន្និ ព្រហសន្តោ មហន្តត្ថោតិ ធស្សេតិ។ ព្រហ
វុទ្ធិយន្តិ ឆាតុចាបេសុ (ចាលីនី ៧៣៥; សទ្ធីនីតិឆាតុមាលាយំ ១៦
ហការន្តឆាតុ) វុត្ថត្តា ព្រហសន្តោ មហន្តវាចកោ ហោតិ។ ព្រហឆាតុតោ

អបច្ចយំ កត្វា “ព្រហ្ម”តិបិ, មបច្ចយំ កត្វា “ព្រហ្មា”តិបិ ចាថេ អត្ថិ។
អាយុកប្បមេវាតិ សគ្គេសុ អាយុកប្បមេវ។

សង្ឃកេនកថា

៣៤៤. សោតិ ទេវទត្តោ, គតោ កិរាតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថេវាតិ
វិហារសីមាយមេវ។ អាវេណិកន្តិភិក្ខុសង្ឃតោ អាវេណិកំ។

៣៤៥. អាគិលាយតីតិ ឯត្ថ អាត្យបសគ្គោ អភិកវនត្តោ, គិលេធាតុ
ពាធនត្តោតិ អាហា “វេទនាភិក្ខុតា ពាធាតី”តិ។ តន្តិ បិដ្ឋិ។ បរស្ស បិដ្ឋំ អាទិសិទ្ធា
ទេសយតិ ឯតាយាតិ អាទេសនា, សា ឯវ ចាជិហារិយំ អាទេសនាចាជិហារិយំ។
អនុសាសតិ ឯតាយាតិ អនុសាសនី, ឥមមេវត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “ឯវម្មិ
តេ”តិអាទិ។

៣៤៦. មមាទុក្កុញ្ញន្តិ ឯត្ថ អនុត្យបសគ្គោ អនុកិរិយត្តោ ករធាតុ
អន្តបច្ចយោ គច្ឆន្តាទិគណោតិ ទស្សន្តោ អាហា “មមាទុកិរិយំ កុរុមាធា”តិ។
“ទុក្ខិតោ”តិ ឥមីនា កបណោតិ ឯត្ថ កបធាតុ ហិសនត្តោតិ ទស្សតិ។
មហាវរាហស្សាតិ វរាហសទ្ធស្ស សូករត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា
“មហានាគស្សា”តិ។ “បថវិ”ន្តិ ឥមីនា មហិវិកុញ្ញតោតិ ឯត្ថ មហិសទ្ធស្ស
ឯវំនាមកំ មហានទី បដិក្ខិបតិ។ “បទាលេន្តស្សា”តិ ឥមីនា ករធាតុយា
វិត្យបសគ្គវសេន បទាលនត្ថំ ទស្សតិ។ ភិសំ យសមាទស្សាតិ ឯត្ថ មាទសន្តោ
កត្វត្តោតិ អាហា “ភិសំ យសន្តស្សា”តិ។ យសន្តស្សាតិ ភក្ខន្តស្ស។ នទីនាមកំ
តំ ចោក្ខវណិក្ខិយោជនា។ ឥមីនា នទីសុ ជគ្គតោតិ ឯត្ថ នទី នាម ចោក្ខវណិក្ខិ
ទស្សតិ។ ជគ្គតោតិ ហត្ថិយូចំ ចាលេន្តស្ស។

៣៤៧. “សុតាតិ សោតា” តិ ឥមិនា ចាឡិយា ទិដ្ឋាការំ ទស្សេតិ។
“និស្សន្ទេហោ” តិ ឥមិនា អសន្និទ្ធាតិ ឯត្ថ ទិហធាតុំ ទស្សេតិ, ទិសធាតុំ
និវត្តេតិ។

៣៤៨. ពុទ្ធសហស្សេនបីតិ បិសន្នោ គរហត្ថោ, បកេវ ឯកេន ពុទ្ធនាតិ
ទស្សេតិ។

“សត្តោ” តិ ឥមិនា កោចិសទ្ធស្ស បធានបទំ ទស្សេតិ។ អដ្ឋាតិ
អាឡាតបទស្ស អត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “បិតោ” តិ។ ទេវទត្តាតិ មេ សុតន្តិ ឯត្ថ
“មេ” តិ បទំ ភកវន្តំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ អាហា “ភកវតា” តិ។ តទេវាតិ សុតមេវ។
ឥទន្តិ “ទេវទត្តាតិ មេ សុត” ន្តិវចនំ។ អនុចិនាតិ តិ អនុវឌ្ឍេតិ។ “បត្វា” តិ
ឥមិនា អាសន្ននន្តិ ឯត្ថ សទធាតុយា គត្យត្ថំ, កិរិយាវិសេសនព្វា ទស្សេតិ។
អវិចិនិយំ បត្តោតិ ឯត្ថ ឥទានិ ន ទេវទត្តា អវិចិនិយំ បត្តោ ហោតិ, អាយតិ
បន អវិចិនិយេ អវស្សម្ហាវិយត្តា “អវិចិនិយំ បត្តោ” តិ វុត្តន្តិ អាហា
“អាសំសាយំ អតីតវចន” ន្តិ។ អាសំសាយន្តិ អវស្សម្ហាវិយត្តេ។ ភេស្មា ហិ ឧទដិ
មហាតិ ឯត្ថ ភេស្មាសន្នោ ភយានកបរិយាយោតិ អាហា “ភយានកោ” តិ។

ឧបាលិបញ្ញាកថា

៣៤៩. ឯកតោតិ ឯត្ថ តោបច្ចយស្ស សត្តម្យត្ថេ បវត្តភារំ ទស្សេន្តោ អាហា
“ធម្មវាទីបក្ខេ” តិ។ “អនុនយន្តោ” តិ ឥមិនា អនុស្សវេទីតិ ឯត្ថ អនុសទ្ធស្ស
អត្ថំ ទស្សេតិ។ អនុនយន្តោតិ បុនប្បនំ នយន្តោ។ សាវនាការំ ទស្សេន្តោ អាហា
“ន តុម្ហាកំយេវា” តិ អាទិ។ អយំ អធម្មោ វា អយំ អវិនយោ វា ឥទំ អសត្តុសាសនំ
វា យទិ ភវេយ្យាតិ យោជនា។ “ពោធិតី” តិ ឥមិនា សាវេទីតិ ឯត្ថ សុធាតុយា
អត្ថំ ទស្សេតិ។ “អនុស្សវេត្វា” តិ ឥមិនា “អនុស្សវេទី, សលាកំ គាហេតី” តិ

ឯត្ថ អនុស្សាវរនភិរិយា បុព្វភាគេ បវត្តា, សលាកក្កាហភិរិយា បច្ឆាភាគេតិ
ធស្សេតិ។

ឯត្តាវត្ថាតិ ឯត្ថកេន អនុស្សាវរនសលាកក្កាហមត្តេន។ ន បន សង្ឃោ
ភិដ្ឋោ ហោតិ, អនុស្សាវេត្វា សលាកំ កាហោត្វា អាវេណិកំ សង្ឃកម្មេ
កតេយ្យេវ សង្ឃោ ភិដ្ឋោ ហោតិ អធិប្បាយោ។

ឯត្ថ ឋត្វា កស្សចិ ចោទកស្ស អនុយោគោ សិយាតិ យោជនា។ កិដ្ឋិ
សិយាតិ អាហា “ឯវំ ទេវទត្ថោ” តិអាទិ។ តត្ថ ឯវុត្ថិ បកតត្ថេ សង្ឃេ ភិដ្ឋេ សតីតិ
អត្ថោ។ កថន្តិ កេនាការេន។ បុន កថន្តិ កស្មា ការណា។ រញ្ជោតិ
អជាតសត្តរញ្ជោ, ការិកកម្មំ។ “យាតាបិតត្ថា” តិ ពិម្ពិសាររាជានំ
យាតាបិតត្ថា។ តត្ថាតិ “ភិក្ខុ ខោ ឧចាលី” តិអាទិវេនេ, ឋត្វា បរិហារំ វេនាមាតិ
យោជនា។ វិវុត្ថាតិ វិវាទិតត្ថា។ តមត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “តេន បី” តិអាទិ។
តត្ថ តេន បីតិ ឧយ្យោជនត្ថេ និចាតោ។ ឯវុត្ថិ ឯវមេវ។ តស្សាតិ
ទេវទត្ថស្ស។ កុមារោ បនាតិ អជាតសត្តកុមារោ បន, កតមត្ថេយ្យេវ ន វុត្ថាតិ
សម្ពន្ធា។ តស្សាតិ ទេវទត្ថស្ស។ តស្មាតិ យស្មា សង្ឃភេទតោ បុព្វេ
វុហិតុប្បាទកម្មំ ករោន្តស្សាបិ បច្ឆា អភព្វភាវោ រោមិតោ, តស្មា។

ភេទករវត្ថុសុ ឯវំ វិនិច្ឆយោ វេទិតត្ថោតិ យោជនា។ ធម្មាធម្មាជីនំ
សុត្តន្តវិនយបរិយាយេន វិសេសំ ធស្សេន្តោ អាហា
“សុត្តន្តបរិយាយេនា” តិអាទិ។ តត្ថ សុត្តន្តបរិយាយេនាតិ សុត្តន្តទេសនាយ,
សុត្តន្តទេសនានយតោតិ វុត្ថំ ហោតិ។ តថាតិ តតោ អញ្ញាថា។

តត្ថាតិ ធូសុ ធម្មាធម្មេសុ។ ឯវំ អម្ពាភក្កិ ឯវំ ករិយមាទេ អម្ពាកំ។ ឯវំ
សុត្តន្តបរិយាយេន ធម្មាធម្មានំ វិសេសំ ធស្សេត្វា ឥនានិវិនយបរិយាយេន

តេសំ តំ ធនេស្សន្តោ អាហា “វិនយបរិយាយេន បនា” តិអាធិ។ ភូតេន វត្ថុនា
កាតព្វន្តិ សម្ពន្ធា។ ឯវំ “អភូតេន វត្ថុនា” តិ ឯត្ថាបិ។

ឯវំ ធូន្នំ បរិយាយានំ វសេន ធម្មាធម្មទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សត្វា ឥទានិ
វិនយាវិនយទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សន្តោ អាហា “សុត្តន្តបរិយាយេនា” តិអាធិ។
តត្ថ សុត្តន្តនយេន វាគាធយោ វិនេតីតិ វិនយោ, វិនយនយេន កាយំ វាចំ
វិនេតីតិ វិនយោតិ វចនត្ថោ កាតព្វោ។

ឯវំ ធូន្នំ បរិយាយានំ វសេន វិនយាវិនយទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សត្វា ឥទានិ
ភាសិតាភាសិតទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សន្តោ អាហា “សុត្តន្តបរិយាយេន ចត្តារោ
សតិបដ្ឋានា” តិអាធិ។ តត្ថ “អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ” តិ ឥទំ វចនំ តថាគតេន ភាសិតំ
លបិតន្តិ យោជនា។

ឯវំ ធូន្នំ បរិយាយានំ វសេន ភាសិតាភាសិតទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សត្វា
ឥទានិ អាចិណ្ណាធាចិណ្ណាទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សន្តោ អាហា “សុត្តន្តបរិយាយេន
ទេវសិក” តិអាធិ។ តត្ថ “ទេវសិក” តិ បទំ “សមាបជ្ជនំ, វោលោកន” តិ សុយេវ
បទេសុ យោជេតព្ពំ។ អដ្ឋប្បត្តិវសេនាតិ ការណុប្បត្តិវសេន។ ការណាញ៉ា អរតិ
ជលំ ឯតស្មាតិ អត្ថោតិ វុច្ឆតិ, អត្ថស្ស ឧប្បត្តិ អត្ថប្បត្តិ, សាយេវ អដ្ឋប្បត្តិ
ត្ថការស្ស ជ្ជការំ កត្វា, អដ្ឋប្បត្តិយា វសោ អដ្ឋប្បត្តិវសោ, តេន។ ឥទំ បទំ
“សុត្តន្តទេសនា ជាតកកថា” តិ ធូហិបិ បទេហិ យោជេតព្ពំ។ ឥទន្តិ
ជលសមាបត្តិសមាបជ្ជនាធិ។ អាចិណ្ណាត្ថិ អា ពាទ្ធិតំ, បុនប្បនំ វា ឧបចិតំ វឡិតំ,
បគុណំ វា។ ចារិយបក្កមនន្តិ ចារិយត្ថំ បក្កមនំ។

ឯវំ ធូន្នំ បរិយាយានំ វសេន អាចិណ្ណាធាចិណ្ណាទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សត្វា
ឥទានិ បញ្ញត្តទុក្ខស្ស វិសេសំ ធនេស្សន្តោ អាហា “សុត្តន្តបរិយាយេន ចត្តារោ

សតិបដ្ឋានា”តិអាទិ។ តំ ភាសិតាភាសិតទុកសទិសមេវ។ ឯវំ ទ្វិន្នំ
សុត្តន្តវិនយបរិយាយានំ វសេន បញ្ចន្នំ ទុកានំ វិសេសោ ទស្សិតោ។

អាបត្តាធាបត្តិទុកេ “ន មោចនាធិប្បាយស្ស”តិ ចាបស្ស អនន្តរេ
បដ្ឋិមវាក្យេ ឋិតោ អាទិសន្នោ អានេតញ្ចោ។ ឥតិ អាទិនា នយេនាតិ ហិ អត្ថោ។
តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី សិក្ខាបទេ។ ឥទំ បទំ បដ្ឋិមវាក្យេ អនុវត្តតត្ថំ។

លហុកគរុកទុកេ បញ្ចាបត្តិកូដ្ឋាតិ
ដុល្លដ្ឋយចាចិត្តិយចាជិទេសនីយទុក្កដទុក្ខាសិតវសេន បញ្ច អាបត្តិរាសយោ។
ទ្វេ អាបត្តិកូដ្ឋាតិ ចារាជិកសង្ឃាទិសេសវសេន ទ្វេ អាបត្តិរាសយោ។

សាវសេសាធាវសេសទុកេ ធម៌ អាបត្តិកូដ្ឋាតិ ចារាជិកាបត្តិតោ អវសេសា
ធម៌ អាបត្តិរាសយោ។

ទុដ្ឋល្លាទុដ្ឋល្លទុកេ លហុកគរុកទុកសទិសមេវ។ អយំ បនវិសេសោ -
គរុកាបត្តិ ទុដ្ឋល្លា នាម, លហុកាបត្តិ អទុដ្ឋល្លា នាមាតិ ឯវំ
វិនយបរិយាយវសេនេវ ចតុន្នំ ទុកានំ វិសេសោ ទស្សិតោ។

ឯត្ថាតិ “អធម្មំ ធម្មោតិ ធិបេន្តី”តិអាទិវចនេ។ ចតុន្នំ សង្ឃកម្មានន្តិ
អបលោកនាទិវសេន ចតុន្នំ សង្ឃកម្មានំ។ ករោន្តេហិ ហេតុក្ខតេហិ, ហេតុត្ថេ
ចេតំ ករណាវចនំ។

តត្ថាតិ “តេ ឥមេហី”តិអាទិវចនេ។ អបកស្សន្តីតិ ឯត្ថ កសធាតុស្ស
កត្យត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហា “បរិសំ អាកឡន្តី”តិ។ វិជេដ្ឋីតិ វិជជំ ករោន្តិ, វិសុំ
ករោន្តីតិ អត្ថោ។ ឯកមន្តំ ឧស្សាទេន្តីតិ ឯកស្មី អន្តេ ឧស្សនំ ករោន្តិ។
អវបកស្សន្តីតិ ឯត្ថ ទ្វិន្នំ ឧបសគ្គានំ វសេន អតិវិយត្តោ ទដ្ឋព្ភោតិ អាហា “អតិ

វិយ អាភឿន្ត្រី"តិ។ អតិវិយ ត្ថំ អាវិករោន្តោ អាហា "យថាវិសំសង្ខារ ហោន្តិ, ឯវំ
 ករោន្ត្រី"តិ។ យថាតិ យេនាការេន ករិយមាណេតិ សម្ពុន្ទោ។ "វិសុ"ន្តិ ឥមិនា
 អាវេណិសន្តោ "វិសុ"ន្តិអត្ថវាចកោ អនិប្បន្នចាជិបទិកោតិ ទស្សេតិ។ វត្ថុស្វតិ
 ភេទករវត្ថុសុ។ ឥមំ គណ្ណាថាតិ ឥមំ វាទំ គណ្ណាថាវិសុន្តិ អាវេណី។ ឥមស្មី
 ខន្ធកេ វុត្ថវចនំ បរិវារចាឡិយា សំសន្តោន្តោ អាហា "បរិវារេ បនា"តិអាទិ។ តត្ថ
 បញ្ចហិ អាភារេហីតិ "កម្មេន ឧទ្ទេសេន វោហារន្តោ អនុស្សាវនេន
 សលាកក្កាហោនា"តិ (បរិ. ៤៥៨) ឯវំ បញ្ចហិ ការណេហិ។ តស្សាតិ បរិវារេ
 វុត្ថវចនស្ស។ ឥនាតិ ឥមស្មី សង្ឃភេទកក្កន្ធកេ, វុត្តេន ឥមិនា
 សង្ឃភេទលក្ខណេនាតិ យោជនា។ "អត្ថតោ នាណាករណំ នត្ថិ"តិ ឥមិនា
 សទ្ធតោ នាណាករណំ អត្ថិ ធិបេតិ។ អស្សាតិ សង្ឃភេទលក្ខណស្ស។ តំ បន
 នាណាករណាការវន្តិ យោជនា។ តត្ថវាតិ បរិវារេ ឯវំ។ សព្វត្ថាតិ សព្វស្មី
 សង្ឃភេទកក្កន្ធកេ។

ឥតិ សង្ឃភេទកក្កន្ធករណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

៨. វត្ថុក្ខន្ធកំ

១. អាគន្ធកវត្ថុកថា

៣៥៧. វត្ថុក្ខន្ធកេ អាភមន្តិ ឧបចារសីមំ សន្ធាយ វុត្ថន្តិ អាហា
 "ឧបចារសីមសមីប"ន្តិ។ "គហេត្វា"តិ បទស្ស "ឧចាហានា"តិ កម្មំ ចាកដំ,
 ករណំ បន អចាកដំ។ តស្មា ករណំ ទស្សន្តោ អាហា "ឧចាហានទណ្ហាកេន
 គហេត្វា"តិ។ ឥមិនា "ហត្ថេនា"តិ ករណំ និវត្តេតិ។ បដិក្កមន្តិ ឯវត្ថ
 បរិសន្តិ ឬ អបក្កមន្តិ ឬ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា "សន្និបតន្តិ"តិ។
 ឧចាហានា...បេ.... បុច្ឆិតញ្ញាតិ ឯវត្ថ "បុច្ឆិតញ្ញា"តិ បទស្ស សហ កម្មេន

បុត្រតញ្ជាការ ទស្សន្តោ អាហា “កតវស្មី ហ្វែន” តិអាទិ។ តត “កតវស្មី... បេ...
ចោឡក” តិ ឥមិនា បុត្រតញ្ជាការ ទស្សតិ។ “អាវាសិកា ភិក្ខុ” តិ ឥមិនា កម្ម
ទស្សតិ។ “បត្តវតត្ថ” តិ ឥមិនា វិស្សន្តតត្ថ ឯត្ថ សជនាតុយា បជនត្ថ
បជិត្តបតិ។ គោចរោ បុត្រតញ្ជាតិ ឯត្ថ គោចរសន្នោ ភិក្ខុចារសន្នោ អត្ថតោ
ឯកត្ថ ទស្សន្តោ អាហា “ភិក្ខុចារោ បុត្រតញ្ជា” តិ។ ភិក្ខុយា ចរត្ថ ឯត្ថាតិ
ភិក្ខុចារោ, គោចរតាមោ។ យត្ថាតិ យស្មី តាមោ។ “កិ” តិអាទិនា ចានិយំ
បុត្រតត្ថាតិអាទិសុ បុត្រតញ្ជាការ ទស្សតិ។ កំ កាលត្ថ កស្មី កាលេ។

ពហិ និក្ខមន្តស្ស វិហារតោ ពហិ និក្ខមន្តស្ស។ និល្លោកេតញ្ជាតិ
ឡិលោកេតញ្ជា។ “យទិ សក្កោតិ” តិ ឥមិនា សចេ ឧស្សហាតិ ឯត្ថ សចេសន្នោ
យទិបរិយាយោ, ឧស្សហាតិសន្នោ សក្កោតិ បរិយាយោតិ ទស្សតិ។
សក្កោន្តស្ស វិហារសោធនវត្តតិ សម្ពន្ធា។

២. អាវាសិកវត្តកថា

៣៥៩. អាវាសិកវត្ត ឯវំ វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ជាតិ យោជនា។ សត្ថំ កាតត្ថត្ថិ
សម្ពន្ធា។ តស្សតិ វុឡ្ហតវស្ស អាគន្ធកស្ស។ “បណ្ឌិតោ” តិអាទិនា សចេ
ពាលោ “សម្មជ្ជាហិ តាវ ចេតិយផ្កុណ” តិ ន វេទិត, សម្មជ្ជនិ និក្ខិបិត្វា តស្ស
វត្តមេវ កាតត្ថត្ថិ ទស្សតិ។ ភេសជ្ជមេវ កាតត្ថត្ថិ សហាវធារណេ វុត្តត្តា
ពាលោ “ករោហិ តាវ ភេសជ្ជ” តិ អវេនន្តាបិ ភេសជ្ជមេវ កាតត្ថំ។ “បណ្ឌិតោ
ហិ” តិអាទិនា បន អាគន្ធកស្ស វត្តត្ថការមត្តមេវ ទស្សតិ។ ចាឡិមុត្តកវត្ត
ទស្សន្តោ អាហា “អបិចា” តិអាទិ។ ពិជនេនាតិ ពិជនិយា។ “ពិជន” តិ ហិ
នបុសកលិដ្ឋោ, “ពិជនី” តិ ឥត្ថលិដ្ឋោ។ “ពិជិតញ្ជា” តិ ច “ពិជិតត្ថ” តិ ច ឥមិនា
អជ្ជកថាវចនេន ពិជិយតិ អនេនាតិ ពិជនំ, ពិជិយតិ ឯតាយាតិ ពិជនីតិ
វចនត្ថោ កាតត្ថោ។ អស្សតិ វុឡ្ហតវស្ស អាគន្ធកស្ស។ មក្ខេតញ្ជាតិ អញ្ជេតញ្ជា។

ហ៊ីតិ សង្ខំ។ ឯត្ថាតិ ឧបាហានបុញ្ញានេ។ កត្តាតិ កស្មី វិហារេ។ បុច្ឆិតេន
អាវាសិកេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។

“អត្តនោ សន្តិកំ...បេ.... នលភតី”តិ ឥមិនា អត្តានំ សន្ធាយ អនាគច្ឆន្តោបិ
អត្តនោ សន្តិកំ សម្មត្តស្ស អាគន្ធកស្ស វត្ថំ អកាតុំ នលភតីតិ ទស្សេតិ។

៣. គមិកវត្ថុកថា

៣៦០. គមិកវត្ថុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ តត្ថាតិ
សេនាសនក្ខន្ធកេ។ តំ សត្តំ បដិសាមេត្វាតិ សម្ពុទ្ធោ។ យត្ថ យេសុ
ចាសាណាបិដ្ឋិចាសាណាត្ថម្ភេសុ ឧបចិកា នារោហន្តិ, តស្សំ ចាសាណាបិដ្ឋិយំ វា
តេសុ ចាសាណាត្ថម្ភេសុ វា យំ កតសេនាសនំ អត្ថិ, តំ អនាបុច្ឆន្តស្សបិ
អនាបត្ថីតិ យោជនា។ ចត្វសុ ចាសាណេសូតិអាទិ វុត្ថន្តិ សម្ពុទ្ធោ, ឧបចិកានំ
ឧប្បត្តិជ្ជានេ កតេតិ សម្ពុទ្ធោ។ អយន្តិ អាទិសំសោ។ ឡីវស្សកេគហោ បន
បបិតានំ មញ្ចបីហំនន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

៤. អនុមោទនវត្ថុកថា

៣៦២. ឥន្ទំ អហោសីតិ ឯត្ថ ឥធជាតុយា វឡនត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហ
“សម្មន្ទំ អហោសី”តិ។ សង្ឃត្ថេវេ និសិទ្ធនេតិ សម្ពុទ្ធោ។ អនុថេវេ
អនុមោទនត្ថាយ និសិទ្ធនេតិ យោជនា។ សង្ឃត្ថេវេន អជ្ឈិដ្ឋេបីតិ សម្ពុទ្ធោ។
អនុមោទកោ វេទតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ អនុ បុនប្បុនំ, បច្ឆា វា ទាយកេ ធម្មកថាយ
មោទេតីតិ អនុមោទកោ។ “គច្ឆថា”តិ សចេ វេទតិ អនុមោទកោតិ យោជនា។
តស្សាតិ អនុមោទកស្ស។ មនុស្សា កាវេន្តីតិ សម្ពុទ្ធោ។ “ឯកេនា”តិ បទំ
“កាវេន្តី”តិ បទេ កាវិតកម្មំ។ តស្សាតិ កាវិតកិក្ខុស្ស។ អនុមោទនតោតិ
អនុមោទនការណា។ ឧបនិសិទ្ធកថាតិ ឧបសមីបេ និសិទ្ធានំ កថិយតិ

ឯតាយាតិ ឧបនិសិទ្ធកថា។ អនុមោទនាយាតិ អនុមោទនត្ថាយ។ អដ្ឋិដ្ឋាវាតិ
សយំ អដ្ឋិដ្ឋា ឯវ។ ឯត្ថាតិ អនុមោទនវត្ថុស្មី។ “សញ្ញាតវច្ឆា”តិ ឥមិនា វច្ឆា
សញ្ញាតោ ឥមស្សាតិ វច្ឆិតោតិ កត្វា សញ្ញាតត្ថេ ឥត បច្ឆយោតិ ទស្សេតិ។

៥. កត្តគ្គវត្ថុកថា

៣៦៤. កត្តគ្គវត្ថុតិ កត្តំ កណ្ណានិ ឯត្ថាតិ កត្តគ្គំ, បរិវិសនដ្ឋានំ។ តស្មី កត្តត្ថំ
វត្ថំ កត្តគ្គវត្ថំ, តស្មី កត្តគ្គវត្ថុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។ មនុស្សានំ
បរិវិសនដ្ឋានំ នាម យត្ថ មនុស្សា សបុត្តនាវា អាវសិត្វា ភិក្ខុភោជន្តិ។
“អតិអល្លិយិត្វា”តិ ឥមិនា អនុបទដ្ឋាតិ ឯត្ថ ខន្ធាតុស្ស ហ៊ីសនំ នាម
អតិអល្លិយនន្តិ ទស្សេតិ។ អាសនេសុ សតីតិ អាសនេសុ សន្តេសុ។ និសីទន្តស្ស
នវកស្សាតិ សម្ពុត្តោ។ អាបជ្ជតីតិ អាបត្ថិ អាបជ្ជតិ។ អាបុច្ឆិតេ អននុជានន្តោ
បេរោ អាបជ្ជតីតិ យោជនា។ សង្ឃាជិន្តិ ចារុតសង្ឃាជី។

បត្តជោវនឧទកក្កិ ភុញ្ញនត្ថាយ បត្តានំ ជោវនឧទកកំ។ គហោតព្ពន្ធិ ហត្ថន
គហោតព្ពំ។

យថា កណ្ណិយមាទេតិ យោជនា។ មត្តាយាតិ បមាណាយ។ សត្តិអាទិសុ
ឯវាតិ ឯវសន្តោ អដ្ឋាហរិតញ្ញោ។ សត្តិអាទិស្វតិ សត្តិតេលឧត្តរិកង្កេសុ,
និទ្ធាវណោ ភុម្មំ។ យន្តិ សត្តិអាទិកំ។ អប្បហោតីតិ សព្ពេសំ ភិក្ខុនំ នប្បហោតិ។
តន្តិ សត្តិអាទិកំ, សម្មាទេហិតិ សម្ពុត្តោ។ តាទិសំ សត្តិអាទិកក្កិ សម្ពុត្តោ។

យំ កត្តគ្គន្តិ យោជនា។ ហត្ថជោវនឧទកក្កិ ភុត្តារីនំ ហត្ថស្ស ជោវនឧទកកំ។
អន្តរាតិ ភោជនស្ស មជ្ឈេ។ បិថាសិតេនាតិ បិវិតុំ ឥច្ឆន្តេន។ គលេតិ កណ្ណោ។

និវត្តន្តោនាតិ ឯត្ថ កស្មា ហំនា និវត្តន្តោនាតិ អាហា “ភត្តគ្គតោ”តិ។ កង្គំ
កេនាការេន និវត្តិតព្ពន្ធិ យោជនា។ កស្មា នវកេហិ ភិក្ខុហិ បឋមតរំ
និវត្តិតព្ពន្ធិ អាហា “សម្ពាធសុ ហិ”តិអាធិ។ និក្ខមនោកាសោតិ បឋមតរំ
និក្ខន្តោកាសោ។ បដិចាជិយាតិ វុឡ្យបដិចាជិយា។ ធុរេតិ គេហាធុរស្ស សមីហេ។
ធុរសន្តោ ហិ ឥធសមីបវាចកោ។ នវកា អន្តោគេហោ ចេ និសិដ្ឋា ហោន្តិតិ
យោជនា។ អន្តរេនាតិ ភិក្ខុនំវិវរេន, មជ្ឈេន វា។ វិវឡាយាតិ តនុកាយ។

៦. បិណ្ឌាចារិកវត្ថុកថា

៣៦៦. បិណ្ឌាចារិកវត្ថុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោតិ យោជនា។ កប្បាសំ វា
គហេត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ យព្ភាតិ យព្ភា កិញ្ចំ វត្ថុ, គហេត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ ករោន្តិ
បិតា វាតិ ករោន្តិ ហុត្វា បិតា វា។ តន្តិ កម្មំ។ ន ច ភិក្ខុទាយិកាយាតិ
ឥត្តិលិដ្ឋវសេន វុត្តត្វា ឥត្តិយា ឯវ មុខំ ន ឧល្លោកេតព្ពន្ធិ អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា
“ឥត្តិ វា ហោត្វ”តិអាធិ។ “ភិក្ខុទានសមយេ”តិ ឥមិនា អញ្ញស្មី សមយេ
ឡិលោកេន្តោបិ នត្តិ នោសោតិ ទស្សេតិ។ ឯកស្មី កាលេ ភិក្ខុយ ទទមាធាយ
សព្ពកាលម្បំ ន ឡិលោកេតព្ពន្ធិ អនិច្ឆិតត្ថំ បដិក្ខិបតិ។

៧. អារញ្ញិកវត្ថុកថា

៣៦៨. អារញ្ញិកវត្ថុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពោតិ យោជនា។ សេនាសនា
ឡិតិវតព្ពន្ធិ ឯត្ថ អរញ្ញោ វុត្តមូលាធិសុ និសិទ្ធស្ស វិហារាភាវតោ សេនាសនំ
នាម វសនជ្ជានំ សន្ទាយ វុត្តន្តិ អាហា “វសនជ្ជានតោ និក្ខមិតព្ព”ន្តិ។

បត្តំ ជីវិកាយ បក្ខិបិទ្វាតិ ឯត្ថ កង្គំ បត្តោ ជីវិកាយ បក្ខិបិទ្វាតិ អាហា
“សចេ ពហិ”តិអាធិ។ តត្ថ បត្តោ បក្ខិបិទ្វាតិ សម្ពន្ធោ។ ជោវិទ្វា កត្វាតិ
បទេសុ “បត្តំ វោទក”ន្តិវិភត្តិបរិណាមំ កត្វា សម្ពន្ធិតព្ពំ។ តម្បីតិ

វេទ្យនាឡិកម្ម។ សមីបេតិ អារញ្ញកស្ស សេនាសនស្ស សមីបេ។ យថា ច
អារញ្ញកស្ស អរណីសហិតំ ឥច្ឆិតតំ, ឯវំ កត្តារំ បដិបទ្ធស្សបិ អរណីសហិតំ
ឥច្ឆិតត្ថន្តិ យោជនា។ គណវាសិនោតិ គណេន សហ វាសិនោ, អារញ្ញកស្សាតិ
សម្ពន្ធា។ តេនាតិ អរណីសហិតេន។ “នក្ខត្តានេវ នក្ខត្តបទានី”តិ ឥមីនា
អស្សយុជាទិនក្ខត្តានេវ (អភិធានប្បដិបិកាយំ ៥៨-៦០ កាថាសុ)
ទិសភាគជាននស្ស, ច សមយជាននស្ស ច ការណត្តា នក្ខត្តបទានិ នាមាតិ
ទស្សេតិ។

៨. សេនាសនវត្ថុកថា

៣៦៩. សេនាសនវត្ថេ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចេតិ យោជនា។ ធ្វារំ នាមាតិ
មហាធ្វារំ។ មហាវទ្យញ្ញន្តិ មហាន្តេហិ ជនេហិ បរិភូញ្ញិតតំ។ តត្ថាតិ ធ្វារេ។
អាបុច្ឆិទ្វាវាតិ វុឡំ អាបុច្ឆិទ្វាវ, សភាគស្ស វុឡុតរស្សាតិ សម្ពន្ធា។
វដ្ឋតិយេវាតិ យថាសុខំវិហារិតុំ វដ្ឋតិយេវ។ បរិវត្តិតត្ថន្តិ បរិមុខំ វត្តិតតំ។

៩. ជន្មាយវវត្ថុទិកថា

៣៧០. ជន្មាយវវត្ថេ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចេតិ យោជនា។ ពហិជគតីតិ
ពហិអាសិទ្ធា។

៣៧១. អាចមនវត្ថុស្មី ឯវមត្ថោ វេទិតញ្ចេតិ យោជនា។ និហិវត្វាតិ ឧទកំ
និហិវត្វា។ អាចមិតត្ថន្តិ ឆោវិតតំ។ “អាបុញ្ញោ ចមុ ឆោវនេ”តិ ហិ ឆាតុចារេសុ
វុត្តំ។ ឥទំ អតិវិវដ្ឋន្តិ ឥទំ ហនំ អតិវិវដំ, ន កេនចិ បដិច្ឆន្តិ អត្ថោ។ ឧទកំ
អលកន្តស្សេវាតិ ឧទកំ អលកន្តេយេវ។

៣៧២. វច្ឆកុដិវត្ត ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ អយន្តិ ទន្តកដ្ឋំ
ខាធតោ វច្ឆករណំ។ សព្ពត្ថេវាតិ សព្ពស្មី ឯវំ ឋានេ។ “ន ជរុសេន កដ្ឋេនា”តិ
ឯត្ថ ន កេវលំ ខរកដ្ឋមេវ, ជាលិតកដ្ឋាធយោបិ ធម៌អវលេខនកដ្ឋា ជរុសាយេវ
នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “ជាលិតកដ្ឋេន វា”តិអាទិ។ បរិជ្ជស្សាតិ វច្ឆកុដិ
បរិជ្ជស្ស។

សព្ពសាធារណដ្ឋានន្តិ សព្ពេសំ ភិក្ខុនំ, សព្ពេហិ វា សាធារណំ
វច្ឆកុដិសម្ពាទំ ឋានំ។ តត្រាតិ តស្មី សព្ពសាធារណោ ឋានេ។
និពទ្ធកមនត្ថាយាតិ អត្ថនោ និពទ្ធកមនត្ថាយ កតំ យំ ឋានំ វា យំ
បុគ្គលិកដ្ឋានំ វា ហោតីតិ យោជនា។

ឧបាតាតិ ឯត្ថ ឧបុញ្ញោ បាទធាតូតិ ទស្សន្តោ អាហា “ឧបាទិតា”តិ។ “បាទ
ករិសោស្សគ្គេ”តិ ធាតុចាបេសុ (ចាលីនី ៩៧៧ ធាតុចាបេ;
សទ្ធិនីតិធាតុមាលាយំ ១៥ ទការទ្គធាតុ) វុត្តត្ថា វច្ឆកូបតោ ពហិ ករិសស្ស
ឱស្សន្តន្តិ អាហា “ពហិ វច្ឆមក្ខិតា”តិ។ ធាវិតញ្ចាតិ ឧទកេន ធាវិតញ្ចា។
ឯតម្បីតិ ឧទកស្ស អវិជ្ជមានម្បី។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពស្មី វុត្តក្ខន្ធកេ។

ឥតិ វុត្តក្ខន្ធកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

៩. ចាតិមោក្ខជ្ជបនក្ខន្ធកំ

១. ចាតិមោក្ខទ្កេសយាចនកថា

៣៨៣. ចាតិមោក្ខជ្ជបនក្ខន្ធកេ នន្ទិមុខិយា វត្តិយាតិ ឯត្ថ នន្ទិយតិ
តុសិយតីតិ នន្ទិ, ឥការន្តោយំ នបុំសកលិដ្ឋោ។ “នន្ទិសេនោ (ជា. អដ្ឋ. ៣. ៤. ១)
នន្ទិវិសាលោ”តិអាទីសុ ឥការន្តោយំ បុល្លិដ្ឋោ ហោតិ, ឥធម បន មុខំ អបេក្ខិតា

ឥការឆ្ពោះ ឆបុំសកលិដ្ឋោ ហោតិ។ អរុណាដ្ឋិតកាលេ ធុនាតទិសាមុខតាយ នន្ទិ
 មុខំ ឯតិស្សំ រត្តិយន្តិ នន្ទិមុខិ, រត្តិ, តាយ នន្ទិមុខិយា រត្តិយា, តេន វុត្តំ
 “អរុណាដ្ឋិតកាលេបិ ហិ នន្ទិមុខាវិយ រត្តិ ខាយតី”តិ។ អន្តោបូតន្តិ ឯត្ត
 កាយស្ស អន្តោ កុណាបបូតន្តិ អត្ថំ បដិបក្ខិបន្តោ អាហា
 “អត្ថចិត្តសន្តានេ”តិអាទិ។ “កិលេសវស្សនវសេនា”តិ ឥមិនា
 ឧទកវស្សនវសេនាតិ អត្ថំ បដិក្ខិបតិ។ អវស្សតន្តិ តិណ្ឌំ, កិលិន្ទន្តិ អត្តោ។
 កសម្ពុជាតន្តិ ឯត្ត កសម្ពុតិ សង្ការោ។ សោ ហិ សម្ពុញ្ញនិយា កសិយមាទេ
 វិលេខិយមាទេ សម្ពុតិ សង្ការោ ករោតីតិ កសម្ពុ, តំវិយ ជាតន្តិ កសម្ពុជាតន្តិ
 អត្តោ ទដ្ឋព្រោ។ អដ្ឋកថាយំ បទ អធិប្បាយវសេន “អាកិលិដ្ឋជាត”ន្តិ វុត្តំ,
 អតិវិយ កិលិដ្ឋជាតន្តិ អត្តោ។ “អាកិណ្ឌាទោសតាយ កិលិដ្ឋជាត”ន្តិបិ ចាហោ។
 “យាវ ពាហាគហណាបិ នាមា”តិ ឥមិនា ចាវេន ទស្សេតីតិ សម្ពុន្នោ។ ហីតិ
 បទបូរណមត្តំ។ តេនាតិ មោឃបុរិសេន។ “យាវា”តិ និទាតបយោគត្តា
 “ពាហាគហណាបិ”តិ ឯត្ត បញ្ចមីវិភត្តិ អវធិអត្ត ហោតិ។ នាម-សន្តោ
 គរហត្ថជោតកោ, តស្ស បយោគត្តា “អាគមេស្សតី”តិ ឯត្ត អតីតត្ថ
 អនាគតវចនំ (សទ្ធិនីតិសុត្តមាលាយ ៨៩៣ សុត្ត)។ អាគមេស្សតិ នាមាតិ
 យោជនា។ អាគមេស្សតីតិ ព្រៀសំ អធិវាសេស្សតិ។ “អាតោ
 គមុព្រៀសមធិវាសនេ”តិ ហិ ធាតុចាវេសុ (សទ្ធិនីតិធាតុមាលាយំ ១៨
 មការន្តធាតុ) វុត្តំ។

៣៨២. ន អាយតកេនេវ បចាតោតិ ឯត្ត ជីយេនេវ បចាតោតិ ទស្សេន្តោ
 អាហា “ន បឋមមេវ គម្ពីរោ”តិ។ អាយតសន្តោ ហិ ជីយបរិយាយោ។ “ន
 អាយតកេន គីតស្សវេន ធម្មោ កាយិតព្រោ”តិអាទិសុ (ចូឡ្យវ. ២២៩) វិយ
 បចាតោ ជីយេន តីវស្ស អាទិម្ហិ ន ហោតីតិ វុត្តំ ហោតិ។ បឋមមេវាតិ តីវស្ស
 អាទិម្ហិយេវ។ “អនុបុព្វេន គម្ពីរោ”តិ ឥមិនា “ន បឋមមេវ គម្ពីរោ”តិ វចនស្ស

អធិប្បាយត្ថំ ធស្សេតិ។ ឋិតធម្មោតិ តិវស្ស អន្តោយេវ ឋិតសភាវោ។ វេលំ
 នាតិវត្ថុតិ ឯត្ថ វេលាសធុស្ស តិវមិយាធត្ថសុ បវត្ថភារំ ធស្សេន្តោ អាហា
 “ឌីសក្កនកន្ធាំ មិយាធស្សេ” ត្ថុ “ឌីសក្កនកន្ធា” ឥតិ បទេន តិវត្ថំ
 ធស្សេតិ, “មិយាធស្សេ” ឥតិ បទេន មិយាធស្សេត្ថំ។ កេន ឧទកេន ធិតញ្ចោតិ កន្ធារោ,
 ឧទកេន ឌីសក្កនោ កន្ធារោ ឯត្ថាតិ ឌីសក្កនកន្ធាំ, តិវំ។ ឌីសក្កនកន្ធាភូតញ្ច
 មិយាធស្សេភូតញ្ច វេលំ តិវំ នាតិក្កមតិ អត្ថោ។ តិវំ វាហោតិ ឯត្ថ វាហោតុយា
 ចាបុណនត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “តិវំ អប្បេតិ” តិ។ តត្ថ អប្បេតិ
 ចាបុណាបេតិ។ “ឧស្សវេតិ” តិ ឥមិនា ចាឡិយំ “ថលំ ឧស្សវេតិ” តិ បទេន “តិវំ
 វាហោតិ” តិ បទស្ស អត្ថំ ធស្សេតិ អត្ថោ ធស្សេតោ។ ឧស្សវេតិ ឧទ្ធវិទ្ធា
 គមាបេតិ។ អញ្ញាបជិវេនោតិ ឯត្ថ អាជាតិ, អាជានិត្ថាតិ វា អញ្ញំ
 អរហត្ថមត្ថោ វា អរហត្ថជលំ វា, តស្ស បជិវេនំ អញ្ញាបជិវេនោ,
 សុខុទ្ធារណត្ថំ មជ្ឈេ ធិយោ, អញ្ញាបជិវេនោ នាម អរហត្ថប្បត្តិយេវ ហោតិ។
 តេន វុត្ថំ “អរហត្ថប្បត្តិ” តិ។

៣៨៥. ធន្ទមតិវស្សតិ ឧទានចាឡិយា សន្ធាយភាសិតចាឡិភារំ
 ធស្សេន្តោ អាហា “អាបត្តិ” ត្ថុអាធិ។ តត្ថ ឥន្ទ “ធន្ទមតិវស្សតិ” តិ វេចនំ វុត្ថុន្ទ
 សម្ពុទ្ធា។ ឯត្ថន្ទ នវាបត្តិអាបជ្ជនំ សន្ធាយាតិ សម្ពុទ្ធា។

៤. ចាតិមោក្ខសវនាវហកថា

៣៨៦. បុរេ វា បច្ឆា វាតិ ញ្ញត្តិតោ បុរេ វា បច្ឆា វា។ ខេត្តតិ
 ចាតិមោក្ខជ្ជបនស្ស ខេត្ត។ ខេត្តំ ធស្សេន្តោ អាហា “តស្មា” តិអាធិ។ វេការំ
 ភណាតិ ធន្ទិសត្យក្ខវេសុ វេ-ការំ ញ្ញត្តិជ្ជបនកោ ភណាតិ។ ឥន្ទ
 បញ្ចតិសត្យក្ខវេនំ ឧទ្ធារណជ្ជនំ។ វុត្ថេតិ ញ្ញត្តិជ្ជបនកេន វុត្ថេ។ “សុណាតុ
 មេ” តិ វេចនេ អនាវទ្ធកេន វាតិ យោជនា។

៥. ធម្មិកាធម្មិកចាតិមោក្ខដ្ឋបនកថា

៣៨៧. តេន បុគ្គលេនាតិ តេន ចុទិតកេន បុគ្គលេន។ សាវីបត្តីតិ
សីលវិបត្តិអាទិសដ្ឋានា សាវីបត្តិ។ សញ្ញាអមូលិកវសេនាតិ “កតា” ឥតិ
សញ្ញាយ អមូលិកវសេន។ កតញ្ញាតិ ឯកន្តេន កតញ្ញា។ អកតញ្ញាតិ
ឯកន្តេន អកតញ្ញា។

កោបេតុកាមតាយ នេវ អាគច្ឆតីតិ សម្ពុន្នោ។ តេនាតិ
អនាគមនាធិការណេន។ អាបជ្ជតីតិ ចាតិមោក្ខដ្ឋបនកោ អាបជ្ជតិ។
ឥច្ចស្សបីតិ ឥតិ ឯវំ អស្ស ចាតិមោក្ខដ្ឋបនកស្សបី។ បច្ឆាទិយតីតិ បតិ
អាទិយតិ, “អកតំ កម្មំ, បុន កាតត្ថំ កម្ម” ភិណ្ឌិអាទិណា បុន អាទិយតិ, បុន
អារកតីតិ អត្ថោ។

៦. ធម្មិកាធម្មិកចាតិមោក្ខដ្ឋបនកថា

៣៨៨. មគ្គបដិចាទនាទីសូតិ មគ្គស្មី បដិចាទនាទីសុ។ អាទិសន្ទេន
ថេយ្យចិត្តេន អវហារាទយោ សង្កល្ហាតិ។ អាការាទិសញ្ញាតិ អាការាសញ្ញា
លិង្គសញ្ញា និមិត្តសញ្ញា។ តន្តិ បរិសង្កំ សន្ធាយាតិ សម្ពុន្នោ។

៧. អត្តាទានអង្គកថា

៣៨៩. អត្តាទានំ អាទាតុកាមេនាតិ ឯត្ថ កី អត្តាទានន្តិ អាហា “សាសនំ
សោធម្មតុកាមោ” តិអាទិ។ ឥមិនា បរំ ចោទេតុំ អត្តនា អាទាតត្ថំ អធិករណំ
អត្តាទានន្តិ វុច្ចតីតិ ទស្សេតិ។ អកាលោ ឥមំ អត្តាទានំ អាទាតុន្តិ ឯត្ថ អកាលំ
ទស្សេន្តោ អាហា “រាជភយ” ភិណ្ឌិអាទិ។ តត្ថ វស្សារត្តោតិ វស្សកាលោ។ សោ ហិ
វស្សា អតិវិយ រញ្ជាតិ ឯត្ថ កាលេតិ វស្សារត្តោតិ វុច្ចតិ។ វស្សារត្តោបិ

អធិការណ៍របស់មគ្គុទ្ទេសក៍ លទ្ធិបរិសាយ ទូរតោ អានយនស្ស ទុក្ខត្តា អកាលោ
នាម។ ឥតិ អយំ រាជកយាទិកាលោតិ អត្ថោ។ វិបរីតោតិ រាជកយាទិនំ
អភាវកាលោ។

អភូតំ ឥទំ អត្តាទានន្តិ ឯត្ថ អភូតសន្តោ អវិជ្ជមានបរិយាយោតិ អាហ
“អសន្តមិទ”ន្តិ, ឥទំ អត្តាទានំ អវិជ្ជមានន្តិ អត្ថោ។ មយា គហិតោតិ សម្ពុទ្ធោ។
សីលវា បុគ្គលោតិ យោជនា។ យន្តិ អត្តាទានំ សំវត្ថុតិ តិ សម្ពុទ្ធោ។ ឥទន្តិ
អត្តាទានំ។

នលភិស្សមិ សន្តិជ្ជេ, លភិស្សមិ សន្តិជ្ជេតិ ឯត្ថ “នលភិស្សមិ,
លភិស្សមិ”តិ ឥទំ កី សន្ធាយ វុត្ថន្តិ អាហ “អប្បេកទា ហិ”តិ អាទិ។ តត្ថ
អប្បេកទាតិ អបិ ឯកទា។ ហិសន្តោ វិត្តារជោតកោ។ ឯវុទាតិ
សន្តិជ្ជសម្ពុត្តសភាវា។ តន្តិ ឧបត្ថម្ភកកិក្ខុលកនំ សន្ធាយាតិ សម្ពុទ្ធោ។ “ន
លភិស្សមិ”តិ ឥទំ វចនំ វុត្ថន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

កោសម្ពកានំ ភណ្ឌានាទិ ភវតិ វិយ ភណ្ឌានាទិ ភវិស្សតិ តិ យោជនា។
បច្ឆាបិ អវិប្បជិសារករំ ភវិស្សតិ តិ ឯត្ថ កេសំ អវិប្បជិសារករំ ភវតិ វិយ
បញ្ចុស្សន្តាគតំ អត្តាទានំ អាទិយតោ បច្ឆាបិ អវិប្បជិសារករំ ភវតិ តិ
អាហ “សុកទ្ធិ វុឡបព្ពជិត”ន្តិ អាទិ។ តត្ថ បញ្ចសតិកសន្តិ តិ បញ្ចសតេហិ
មហាកស្សនាទិហិ កត្តតំ សន្តិ តិ។ មហាកស្សបត្តេស្ស បច្ឆា
សមនុស្សរណាករំ ហោតិ ឥវ ហោតិ តិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ សេសេសុបិ។
សមនុស្សរណាករន្តិ សម្មាទវសេន បុណ្យនំ អនុស្សរណស្ស ករំ។ ឥមិនា
“អវិប្បជិសារករ”ន្តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ បច្ឆាបិ តិ ឯត្ថ បិសន្តស្ស
អវុត្ថសម្បិណ្ឌានត្ថំ ទស្សេត្តោ អាហ “សាសនស្ស ចា”តិ អាទិ។ តត្ថ សាសនស្ស

ច សស្សីរិកតាយាតិ សម្ពុត្តោ។ វិភត្តឧបក្កិលេសចន្ទិមស្សិយានំវិយ
សាសនស្ស ច សស្សីរិកតាយ សំវត្ថុតីតិ អធិប្បាយោ។

៨. ចោទកេន បច្ចវេក្ខិតត្ថធម្មកថា

៣៩៩. “អច្ឆិទ្ទេន អប្បជិមំសេនា” តិអាទិសុ ឯវមត្តោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។
ធិទ្ធសប្បជិមំសំ បឋមំ ទស្សេត្វាវិបរិវត្តវសេន អច្ឆិទ្ធអប្បជិមំសំ ទស្សេត្តោ
អាហា “យេនា” តិអាទិ។ តត្ថ យេន កតានីតិ សម្ពុត្តោ។ ធិទ្ធិតីតិ ធិទ្ធា, បដិ
បុនប្បនំ មសិយតិ អាមសិយតីតិ បដិមំសោ, ធិគ្គហិតាគមោ, ភាវប្បធានោយំ
កម្មនិទ្ទេសោ។ សហ បដិមំសេនាតិ សប្បជិមំសោ, កាយសមាចារោ។
វិបរិវត្តោតិ វិបរិវត្តវសេន ឥតោ បវត្តោ, កាយសមាចារោតិ អត្តោ។
អមូលកានុទ្ធិសនាធិហិតិ អាទិសទ្ទេន ទុដ្ឋល្លវាចាទយោ សង្គណ្ហាតិ។

មេត្តំ នុ ខោ មេ ចិត្តន្តិ ឯត្ថ អប្បនាភាវប្បត្តំ មេត្តចិត្តមេវាធិប្បត្តន្តិ
ទស្សេត្តោ អាហា “បលិពោធន ធិទ្ធិត្វា” តិអាទិ។ តត្ថ បលិពោធនតិ
អាវាសបលិពោធាទិកេ បលិពោធន។ “វិក្ខម្ពនវសេន វិហតាយាត” ន្តិ ឥមិនា
អប្បនាភាវប្បត្តំ មេត្តចិត្តមេវ ទស្សេតិ។ ឥទំ បនាវុសោ កត្ត វុត្តំ ភគវតាតិ
ឯត្ថ ឥទំសទ្ធកីសទ្ធានំ វិសយំ ទស្សេត្តោ អាហា “ឥទំ សិក្ខាបទំ កតវស្មី
នគរេ” តិ។

៩. ចោទកេន ឧបជ្ជាបេតត្ថកថា

៤០០. “កាលេន វក្ខាមី” តិអាទិសុ ចោទនាយ កាលអកាលាទី ទស្សេត្តោ
អាហា “ឯកោ ឯក” តិអាទិ។ តត្ថ ឯកោតិ ឯកកោ ចោទកោ។ ឯកន្តិ ឯកកំ
ចុទិតកំ។ សង្ឃមជ្ឈ... បេ.... អសនសាលាទីសុ វា បរិវរិតក្ខណោ វាតិ យោជនា។
តត្ថ “សង្ឃមជ្ឈ... បេ.... អសនសាលាទីសុ” តិ ឥមិនា ហេនាភាវំ ទស្សេតិ,

“ឧបជ្ជាកេហិ បរិវាវិតក្ខណោ” តិ ឥមិនា កាលាភារំ ទស្សេតិ។ ឥមេហិ បទេហិ ហំនម្បិ កាលេន សង្កហេត្វា “កាលេន វក្ខាមី” តិ វុត្តន្តិ ទស្សេតិ។ តច្ឆេនាតិ សច្ឆេន។ ហម្មោតិ និចាតោ បច្ឆិមបទេសុ បច្ឆេកំ យោជេតញ្ចោ។ ហម្មោ មហាល្លក, ហម្មោ បរិសាវចរ, ហម្មោ បំសុក្ខលិក, ហម្មោ ធម្មកថិកាតិ ហិ អត្តោ។ ឥទ្ធិ កម្មំ។ ការណានិស្សិតន្តិ មហាល្លកភាវការណានិស្សិតនិស្សិតំ។ “ភន្តេ” តិ និចាតោបិ បច្ឆេកំ យោជេតញ្ចោ។ ឯត្ថ ច “ហម្មោ” តិ និចាតេន លោកវេហារវសេន អនាទរស្ស បកាសកត្តា ជរុសេន វទតិ នាម, “ភន្តេ” តិ និចាតេន សាទរស្ស បកាសកត្តា សណ្ឋាន វទតិ នាម។ ការណានិស្សិតំ កត្វាតិ ឥមស្មី វីតិក្កមេ អយំ នាម នោសោតិ ការណានិស្សិតំ កត្វា។ “មេត្តចិត្តំ ឧបជ្ជបេត្វា” តិ ឥមិនា មេត្តចិត្តោតិ បទស្ស “វក្ខាមី” តិ បទេ កិរិយាវិសេសនភារំ ទស្សេតិ។ នោ នោសន្តរោតិ ឯត្ថ អន្តរសទ្ធស្ស ចិត្តវាចកភារំ ទស្សេត្តោ អាហា “ន ទុដ្ឋចិត្តោ” តិ។ “ហុត្វា” តិ ឥមិនា កិរិយាវិសេសនភារំ ទស្សេតិ។

១០. បោទកថុទិតកបដិសំយុត្តកថា

៤០១. អជ្ឈត្តន្តិ ឯត្ថ អត្តសទ្ធស្ស ចិត្តវាចកភាវញ្ច សត្តមីវិតត្តិយាបិ អមាទេសភាវញ្ច ទស្សេត្តោ អាហា “អត្តនោ ចិត្តោ” តិ។ ឧប្បាទេត្វាតិ ឥមិនា “មនសិករិត្វា” តិ បទស្ស អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ។ ការុញ្ញតាតិ ឯត្ថ ទ្វីសុ ឈ្យបច្ចយតាបច្ចយេសុ ឯកស្សេវ ភាវវាចកត្តា ឯកោ ស្វត្តោតិ ទស្សេត្តោ អាហា “ករុណាភារោ” តិ។ តត្ថ ករុណាស្ស បុគ្គលស្ស ភារោ ការុញ្ញំ, តទេវ ការុញ្ញតា។ អថ វា ករុណា ឯវ បុគ្គលោ ការុញ្ញំ, តស្ស ភារោ ការុញ្ញតាតិ វេទនត្តោ កាតញ្ចោ។ ឥមិនាតិ “ការុញ្ញតា” តិ បទេន។ ករុណាញាតិ អប្បនាបត្តំ ករុណាញា។ ករុណាបុព្វភាគញាតិ អប្បនាបត្តាយ ករុណាយ

បុព្វភាគ បរិកម្មបច្ចារ្យសេន បវត្ថំ កាមាវចរករុណញ្ច។ ដ្ឋិហិមីតិ
“ហិរេសិតា, អនុកម្មិតា”តិ ដ្ឋិហិមី បទេហិ។ មេត្តញ្ចាតិ
អប្បនាបត្តមេត្តញ្ច។ មេត្តាបុព្វភាគញ្ចាតិ អប្បនាបត្តាយ មេត្តាយ បុព្វភាគ
បរិកម្មបច្ចារ្យសេន បវត្ថំ កាមាវចរមេត្តញ្ច។ សុទ្ធន្តេតិ សុទ្ធ កោដ្ឋាសេ។
បដិញ្ញំ អាហេបេត្វាតិ ចុទិតកំ បដិញ្ញំ អាហេបេត្វា។ យេ ឯតេតិ
“ការុញ្ញតា”តិ អាទិនា នយេន យេ ឯតេ បញ្ច ធម្មា វុត្តាតិ យោជនា។ ឥមិនា
ឥមេ បញ្ច ធម្មេតិ ឯត្ថ ឥមសទ្ធស្ស អនិយមនិទ្ទេសការំ ទស្សេតិ។

សច្ចេ ច អកុប្ប្យ ចាតិ ឯត្ថ សច្ចសទ្ធស្ស វិវតិសច្ចបរមត្ថសច្ចានិ
បដិក្ខិបន្តោ អាហា “វីចីសច្ចេ ចា”តិ។ “អកុប្បនតាយា”តិ ឥមិនា នកុបស្ស
ភារោ អកុប្បន្តិ កត្វា ឈ្យបច្ចយស្ស ភាវត្ថំ ទស្សេតិ។ ហិរេសច្ចំ, វិត្តាហេ វា។
ន បរោ យដ្ឋេតញ្ចាតិ ន បរោ កុដ្ឋ្យបេតញ្ចា។ សព្ពត្តាតិ សព្ពស្មី
ចាតិមោក្ខជ្ជបនក្ខន្ធកេ។

ឥតិ ចាតិមោក្ខជ្ជបនក្ខន្ធកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

១០. ភិក្ខុនិក្ខន្ធកំ

មហាបជាបតិគោតមីវត្ថុកថា

៤០២. ភិក្ខុនិក្ខន្ធកេ កស្មា បដិក្ខិបតីតិ ចោទនំ ទស្សេត្វា តស្ស អាភោកំ
ទស្សេត្តោ អាហា “នន្ទ”តិ អាទិ។ “កាម”តិ អាទិនា អក្សបគមបរិហារវសេន
វិស្សន្តេតិ។ តត្ថ កាមសន្នោ អនុគ្គហត្ថោ, បន សន្នោ គរហត្ថោ, បន តថាបិ
បដិក្ខិបតីតិ សម្ពុត្តោ។ តន្តិ មហាបជាបតី គោតមី។ យាចិតេន ហុត្វា
អនុញ្ញាតន្តិ យោជនា។ អយន្តិ បព្ពជ្ជា។ ភទ្ធកំ កត្វាតិ លទ្ធកំ កត្វា, មនាបំ
កត្វាតិ អត្ថោ។

២០៣. កុម្មុលេនកេហ៍តិ ឯត្ថ កុម្មេ ធិបំ ជាលេត្វា តេនាលោកេន ថេនេន្តិតិ
កុម្មុលេនកាតិ ទស្សន្តោ អាហា “កុម្មេ ធិបំ ជាលេត្វា”តិអាទិ។

នាឡិមជ្ឈភតន្តិ សស្សនាឡិស្ស មជ្ឈេ ភតំ។ កណ្ណិន្តិ ជឡំ។ “កណ្ណា”ន្តិបិ
ចាហេ, ទណ្ឌិន្តិ អត្ថោ។ យេនាតិ ចាលាកេន។ អយញ្ញិ យំសន្នោ
តំសន្នានបេក្ខាតិ ទដ្ឋញ្ញោ។

អន្តោត្ថភាវោតិ អន្តោលោហិតភាវោ។ ឯតមត្ថន្តិ ឯតំ វក្ខមាណំ អត្ថំ។
អាឡិយាតិ អាវរណាយ។ អពន្ធាយបីតិ បិសន្នោ អនុគ្គហត្ថោ, ពន្ធាយ បន
បគេវាតិ អត្ថោ។ កិញ្ចិតិ អប្បមត្តកំ។ យន្តិ ឧទកំ។ តម្បីតិ ឧទកម្បី។ បិសន្នោ
អពន្ធាយ បីតំ កិញ្ចិ ឧទកំ អបេក្ខតិ។ យេ ឥមេ គរុធម្មា បញ្ញត្តាតិ យោជនា។
បដិកក្ខេវាតិ បគេវ, បឋមមេវាតិ អត្ថោ។ តេស្វតិ គរុធម្មេសុ។ អបញ្ញត្តេសុ
សន្តេសុបីតិ យោជនា។ បឋមំ វុត្តន្តិអាទិ វុត្តំ, វស្សសហស្សមេវ វស្សតិ ឥតិ
ឥមមត្តំ ទស្សតីតិ យោជនា។ “វស្សសហស្ស”ន្តិ ច ឯតំ វចនំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធា។
តតោតិ វស្សសហស្សតោ។ បរិយត្តិធម្មេបីតិ បិសន្នោ បដិវេជសទ្ធម្មំ
អបេក្ខតិ។ ធូសុ សទ្ធម្មេសុ បីតេសុ បដិបត្តិសទ្ធម្មោ បីតោយេវាតិ កត្វា ន វុត្តំ។
តានិយេវាតិ បញ្ចវស្សសហស្សនិយេវ។ បរិយត្តិយា សតិ បដិវេជន
ហោតីតិ នាបិ វុត្តញ្ញោតិ យោជនា។ លិង្គន្តិ សមណវេសំ, សមណាការន្តិ
អត្ថោ។

ភិក្ខុនិឧបសម្បទានុជាននកថា

២០៤. ឥមាយ អនុបញ្ញត្តិយាតិ មហាបជាបតិយា
អជ្ជគរុធម្មបដិគ្គហណ្ឌបសម្បទំ ឧបនិធាយ អយំ បញ្ញត្តិ អនុបញ្ញត្តិ នាម,
តាយ អនុបញ្ញត្តិយា ឧបសម្បទេតុន្តិ អត្ថោ។ មហាបជាបតិយា

សន្ធិវិហារិនិយោ កត្វាតិ មហាបជាបតី ឧបជ្ឈំ កត្វា បញ្ចសតា
សាកិយានិយោ តស្ស ភិក្ខុវិហារិនិយោ កត្វាតិ អត្ថោ។ ឥតិ តស្មា
អហេសុន្តិ សម្ពន្ធោ។ ឥមិនា ឱវាទេនាតិ ភកវតោ ឥមិនា ឱវាទេន។

៤០០. ឯតិស្សាតិ ឯតិស្សា ភិក្ខុនិយោ។ តន្តិ កម្មំ។ អញ្ញាស្មិន្តិ អញ្ញាស្មី កម្មេ។
អញ្ញាស្មិន្តិ រោបិតតត្ថកម្មតោ អញ្ញំ កម្មំ។

៤០១. កទ្កមាទកេនាតិ កទ្កមេន អាណុឡិកេន ឧទកេនេវ។
កទ្កមាទីសុប័តិ បីសន្នោ “យេន កេនបី” តិ ឯត្ថ យោជេតព្ពោ។ យេន
កេនបីប័តិ បី អត្ថោ។ សន្និបតិក្វាតិ ភិក្ខុនិសង្ឃេន សន្និបតិក្វា។
អបសាទនីយន្តិ អបសាទេតព្ពំ កម្មំ។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្ថកេន សាវនមត្តេន។
អវន្តិយោតិ ន វន្តេតព្ពោ, វន្តិតំ ន អវហោតិ អត្ថោ។ តតោតិ តិក្ខត្តំ
សាវេតព្ពតោ។ ន វន្តន្តិតិ ភិក្ខុនិយោ ន វន្តន្តិ។ ទិស្វាប័តិ តំ ភិក្ខុំ ទិស្វាបិ។ តេន
ភិក្ខុនាតិ អបសាទនីយំ ទស្សន្តេន ភិក្ខុនា, ឧមាបេតព្ពន្តិ សម្ពន្ធោ។
វិហារេយេវាតិ ភិក្ខុនំ វិហារេយេវ។ តេន ភិក្ខុនាតិ ឧបសង្កមិតព្ពេន ភិក្ខុនា,
វត្ថព្ពន្តិ សម្ពន្ធោ។ តតោតិ វត្ថព្ពកាលតោ។ សោតិ អបសាទនីយំ ទស្សន្តោ
ភិក្ខុ។ ឯត្តាតិ ភិក្ខុនិក្ខន្ធកេ។ កម្មវិភង្កេតិ បរិវារាវសានេ កម្មានំ វិភង្កជ្ជានេ
(បរិ. អដ្ឋ. ៤៩៥-៤៩៦)។

ឱភាសន្តិតិ អវ បីនេន ភាសន្តិតិ ទស្សន្តោ អាហា “អសទ្ធម្មេន
ឱភាសន្តិ” តិ។ “ភិក្ខុនីបិ សន្និ សម្មយោជេន្តិ” តិ ឯត្ថ កម្មករណោ ទស្សន្តោ
អាហា “បុរិសេ អសទ្ធម្មេនា” តិ។ ឯត្ថ “បុរិសេ” តិ ឥមិនា កម្មំ ទស្សតិ,
“អសទ្ធម្មេនា” តិ ឥមិនា ករណំ។ វិហារប្បវេសនេតិ ភិក្ខុនំ វិហារប្បវេសនេ។
ឱវាទំ បេតុន្តិ ឯត្ថ ឱវាទជ្ជបនាការំ ទស្សន្តោ អាហា “ន

ភិក្ខុនុបស្សយ"ន្តិអាទិ។ ឡាទត្តាយាតិ ឡាទបដិគ្គហណត្តាយ។ មា ករិត្តាតិ
មា ករេយ្យាថ។

៤១៦. គិហិទារិកាយោតិ គិហិភូតា ទារិកាយោ ពន្ធន្តិវិយាតិ យោជនា។
យនបដ្ឋកេនាតិ យនភូតេន បដ្ឋេន និយុត្តេន។ ឯកបរិយកន្តិ ឯត្ថ ឯកវារំ
កដិយំ បរិក្ខិបិត្វា កតំ កាយពន្ធនំ ឯកបរិយកន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “ឯកវារំ
បរិក្ខិបនក”ន្តិ។ តត្ថ បរិក្ខិបនកន្តិ កដិយំ បរិក្ខិបនាវហំ។

វិលីវេនាតិ ឯត្ថ ពហុត្ថ ឯកវចនន្តិ អាហា “សណ្តោហិ វិលីវេហិ”តិ។
“កតបដ្ឋេនា”តិ ឥមិនា ចាឡិយំ “កតេនា”តិ ចាវសេសំ ទស្សតិ។
សេតវត្ថបដ្ឋេនាតិ សេតវត្ថេន កតេន បដ្ឋេន។ កតវេណិយាតិ កតាយ
វេណិយា។ ឥមិនា ទុស្សន កតា វេណិ ទុស្សវេណិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ ឯសេវ
នយោ បុរិមបន្តិមបទេសុបិ។ ចោឡកាសាវន្តិ ចោឡមេវ កសាវេន វត្ថត្តា
ចោឡកាសាវំ។

អដ្ឋិល្លេនាតិ អន្តេន អដ្ឋិនា។ “កោជដ្ឋិដ្ឋិកេ”តិ ឥមិនា អដ្ឋិនោ សម្ពុទ្ធំ
ទស្សតិ។ ហត្ថំ កោដ្ឋាបេន្តិ ឯត្ថ ហត្ថំ នាម អគ្គពាហមេវាធិប្បតំ, ន
កប្បវតោ បដ្ឋាយាតិ ទស្សន្តោ អាហា “អគ្គពាហ”ន្តិ។ បិដ្ឋិហត្ថន្តិ ហត្ថបិដ្ឋិ។
បិដ្ឋិចាទន្តិ ចាទបិដ្ឋិ។

៤១៧. វុត្តនយានេវាតិ ធឮត្តិយានំ មុខលិម្បនាទីសុ (ចូឡវ. អដ្ឋ. ២៤៧)
វុត្តនយានេវ។ អដ្ឋនេសេតិ សរីរប្បទេសេ។ គណ្ហប្បទេសេតិ
កចាលប្បទេសេ។ សាលោកេ តិដ្ឋន្តិ ឯត្ថ សរិដ្ឋតិ អាលោកោ ឯត្តាតិ
សាលោកន្តិ កត្វា ទ្វារំ គហេតព្ពំ។ តេន វុត្ថំ “ទ្វារំ វិវិក្វា”តិ។ វុដ្ឋាបេន្តិ
ឧបសម្បទេន្តិ។ សូនំ បេន្តិ ឯត្ថ សូនាសន្តោ មំសបរិយាយោតិ អាហា “មំសំ

វិក្កិណន្តី"តិ។ តេជានតិ ទានសេន។ ឥទំ បទំ "ការេន្តី"តិ បទេ ការិតកម្មំ។
"ហរិតកញ្ចេវ បក្កញ្ចា"តិ ឥមិនា ហរិតកបក្កកន្តិ បទស្ស ទូន្មាភ័ក្យំ
ទស្សេតិ។ តត្ថ ហរិតកន្តិ ហរិតមេវ បណ្ណំ។ បក្កន្តិ សេទិតំ បណ្ណំ។

៤១៨. កថិតាយេវាតិ ជីវវក្ខន្ធកេ កថិតាយេវ។

៤១៩. ចាឡិមុត្តកវិនិច្ឆយោតិ ចាឡិយំ វុត្តវិនិច្ឆយតោ មុត្តាវិនិច្ឆយោ។
ចាឡិមុត្តកវិនិច្ឆយំ វិត្តាវេន្តោ អាហា "សចេ ហិ"តិអាទិ។ យោ កោចិ កាលំ
ករោន្តោ វទតីតិ សម្ពុន្ទោ។ មមច្ចយេនាតិ មម អតិក្កមេន។ អញ្ញាស្សាតិ
វុត្តហិ ឧបជ្ឈាយាធិហិ អញ្ញាស្ស។ តេសន្តិ ឧបជ្ឈាយាធិនំ។ ន ហោតីតិ បរិក្ខារោ
ន ហោតិ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ អច្ចយទានន្តិ អច្ចយេន ហោតុតិ ទានំ។ ន
វុហតីតិ បញ្ចន្តំ សហធម្មិកានំ បព្ពជិតស្ស វា គហជ្ជស្ស វា យស្ស កស្សចិ
អច្ចយទានំ តេសំ ន វុហតិ, សជ្ឈិស្សេវ វុហតីតិ អធិប្បាយោ។ គិហីនំ បទ
អច្ចយទានន្តិ សម្ពុន្ទោ។ វុហតីតិ គិហីនំ បព្ពជិតស្ស វា គហជ្ជស្ស វា យស្ស
កស្សចិ អច្ចយទានំ តេសំ វុហតិ, តេសំយេវ សន្តកោ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។

៤២០. បុរាណមល្លីតិ ឯត្ថ មល្លស្ស ភរិយា មល្លី, បុរាណ មល្លី
បុរាណមល្លីតិ ទស្សេន្តោ អាហា "បុរាណ"តិអាទិ។ "គិហិកាលេ"តិ ឥមិនា
"បុរាណ"តិ ឯត្ថ ណាបច្ចយស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ មល្លស្សាតិ មុជ្ជិមល្លស្ស។
បុរិសព្យញ្ញនន្តិ ឯត្ថ ព្យញ្ញនសន្តោ និមិត្តបរិយាយោតិ អាហា "បុរិសនិមិត្ត"ន្តិ។
ចិត្តន្តិ រាគចិត្តំ។

៤២១. យន្តិ យំ វុត្ថុ, អគ្គន្តិ បឋមភាគំ។ អសប្បាយន្តិ អត្ថនោ អសប្បាយំ។

ហិយេហ្មតិ អតីតានន្តរាហនិ។ អញ្ញាស្មិន្តិ ភិក្ខុនិហិ អញ្ញាស្មី។ "ភិក្ខុនិហិ"តិ
បទំ "បដិក្កាហាបេត្វា"តិ បទេ ការិតកម្មំ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

៤២៦. “កោដនកាល”ន្តិ ឥមិនា “កាលំវីតិនាមេសុ”ន្តិ ឯត្ថ កាលវិសេសំ
ធស្សេតិ។

បុរេតិ អាទិម្ហិ។ តាសន្តិ អដ្ឋន្តំ ភិក្ខុនិទំ។ អព្ពន្ធវិមាតិ អព្ពន្ធរេ បរិយាបន្នា។
អញ្ញាតិ អដ្ឋហិ ភិក្ខុនិហិ អញ្ញា។ នវកតរា ហោតីតិ សម្ពុន្នោ។ “ឋបេត្វា
ភត្តក្ក”ន្តិ ឥមិនា អញ្ញត្ថ សព្ពត្ថ យថាវុឡំ ន បដិពាហិតព្ពន្ធន្តិ ឯត្ថ អញ្ញសទ្ធស្ស
អចាទានំ ធស្សេតិ។ អញ្ញស្មិន្តិ ឯត្ថ ស្មីវចនេន ត្ថបច្ចយស្ស អត្ថំ ធស្សេតិ។
“ចតុបច្ចយភាជនីយជ្ជានេ”តិ ឥមិនា សរូបំ ធស្សេតិ។

៤៣០. ទូតេនបិ ឧបសម្មាទេតុន្តិ ឯត្ថ កី សព្ពថា ទូតេន ឧបសម្មទា វដ្ឋតីតិ
អាហា “ទូតេន...បេ... វដ្ឋតី”តិ។ យេន កេនចិ អន្តរាយេនាតិ សម្ពុន្នោ, អសតិ
អន្តរាយេ ន វដ្ឋតីតិ អធិប្បាយោ។ កម្មវាចាបរិយោសានេ ឧបសម្មន្នាវ
ហោតីតិ សម្ពុន្នោ។ តាវទេវាតិ ឧបសម្មន្តកូណោយេវ។

៤៣១. នវកម្មម្បីតិ បិសន្នោ ឧទោសិតឧបស្សយេ អបេក្ខតិ។

៤៣២. តស្សាតិ តស្សា ឥត្ថិយា។ យាវ សោ ទារកោវិញ្ញតំ ចាបុណាតីតិ
ឯត្ថ កថំវិញ្ញាភាវោ គហេតព្ពេតិ អាហា “យាវ ខាទិតុ”ន្តិអាទិ។

ឋបេត្វា សាការន្តិ ឯត្ថ សការោ សហសទ្ធការិយោ, អការន្តិ ច
សេយ្យាការន្តិ ធស្សេន្តោ អាហា “សហាការសេយ្យមត្ថំ ឋបេត្វា”តិ។ យថា
អញ្ញស្មី បុរិសេ បដិបទ្ធិតត្ថំ, ឯវំ តថាតិ យោជនា។ “អញ្ញស្មី”ន្តិ ឥមិនា ចាឡិយំ
អញ្ញោ បុរិសេតិ ឯត្ថ ស្មីវចនស្ស សព្ពនាមតោ ឯការាទេសោ ធស្សិតោ,
តំធស្សនេន ច កក្ខាយនេ (កក្ខាយនេ ១១០ សុត្ត) សព្ពនាមតោ ស្មីវចនស្ស
ឯការាទេសនិសេធនំ អនិច្ចន្តិ ធស្សេតិ។

៤៣៤. “យនេវ សាវិត្តន្តា” តិ ឥមិនា ទស្សេតីតិ សម្ពុន្នោ។ “យស្មា” តិ ឥមិនា យនេវាតិ ឯត្ថ យំសទ្ធស្ស ការណាត្ថំ ទស្សេតិ។ ឱនាតានិ វត្ថានិ និវត្ថានិ សម្ពុន្នោ។ “តស្មាយេវា” តិ ឥមិនា តនេវាតិ បទស្ស ការណាត្ថមេវ ទស្សេតិ។ “ន សិក្ខាបច្ឆក្កានេនា” តិ ឥមិនា ឯវត្ថុផលំ ទស្សេតិ។ សា បុន ឧបសម្បទំ ន លភតីតិ សាវិត្តន្តា ភិក្ខុនី បុន ឧបសម្បទំ ន លភតិ។

បព្ពដ្ឋម្យំ ន លភតីតិ តិត្ថាយតនសង្កត្តា ភិក្ខុនី បព្ពដ្ឋម្យំ ន លភតិ, បកេវ ឧបសម្បទំ។

ចានេ សម្ពាហន្តាតិ ភិក្ខុនីនំ ចានេ សម្ពាហន្តា។ កេសេតិ ភិក្ខុនីនំ កេសេ។ តត្រាតិ “កុក្កច្ចយន្តា ន សាទិយន្តិ” តិ វចនេ។ ឯកេ អាចរិយា វទន្តីតិ សម្ពុន្នោ។ សារត្តា ហោន្តីតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ បុរិសានំ អភិវាទនាទីសុ។ ឥន្ទិ បុរិសានំ អភិវាទនាទិ, “អនុញ្ញាត” ន្តិ បទេ វុត្ថកម្មំ “វដ្ឋតី” តិ បទេ វុត្ថកត្តា។ អថ វា ឱទិស្ស អនុញ្ញាតំ ឥទំ បុរិសានំ អភិវាទនាទិ វដ្ឋតីតិ យោជនា។ ឯវញ្ជិ សតិ “ឱទិស្ស អនុញ្ញាត” ន្តិ បទំ ហេតុអន្តោគជរិសេសនំ, ឱទិស្ស អនុញ្ញាតត្ថា វដ្ឋតីតិ អធិប្បាយោ។ តន្តិ អដ្ឋកថាសុ វុត្ថវចនំ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

៤៣៥. បល្លង្កេន និសីទន្តីតិ ឯត្ថ អាសនបល្លង្កំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “បល្លង្កំ អាភុជិត្វា និសីទន្តី” តិ។ តត្ថ អាភុជិត្វាតិ អាពន្ធិត្វា។ ក្កចោតិ វច្ឆក្កចោ។ ឧបរីតិ ក្កបតោ ឧបរិ។ “សព្ពទិសាសុ បញ្ញាយតី” តិ ឥមិនា បដិច្ឆន្នមេវ អត្ថិ, ន ឧបរិ ជន្នន្តិ ទស្សេតិ។

៤៣៦. កុណ្ហាកន្តិ កណាំ។ ឯត្ថាតិ ភិក្ខុនីក្ខន្ធកេ។

ឥតិ ភិក្ខុនីក្ខន្ធកវណ្ណានាយ យោជនា សមត្ថា។

១១. បញ្ចសតិកក្ខន្ធកំ

១. ខុទ្ទានុខុទ្ធកសិក្ខាបទកថា

៤៤៤. បញ្ចសតិកក្ខន្ធកេ “ចត្តារិ...បេ... ខុទ្ទកានី”តិ វេរមាទិ វុត្តន្តិ
សម្ពុទ្ធា។ បរិយាយេនាតិ ការណេន។ ធូមកាលិកន្តិ ឯត្ថ ធូមស្ស កាលោ
ធូមកាលោ, ធូមស្ស ឧដ្ឋិតកាលោតិ អត្ថោ។ សោ ឯតស្សត្ថិតិ ធូមកាលិកំ,
សិក្ខាបទបញ្ញត្តំ។ ឥតិ ឥមមត្តំ ទស្សន្តោ អាហា “យាវា”តិអាទិ។

៤៤៥. ឥទន្តិ “កតមាទិ បន កន្លេ ខុទ្ទានុខុទ្ធកានី សិក្ខាបទានី”តិ អបុច្ឆនំ។
“តយា”តិ ឥមីនា ឥទំ តេតិ ឯត្ថ តេសទ្ធស្ស “តុយ្ហំ, តវា”តិ អត្ថេ បដិក្ខិបតិ។
អាបត្តិន្តិ ទុក្ខជាបត្តិ។ ហិទិ សច្ចំ, យស្មា វា។ តេតិ ថេវា។ “សង្ឃោ...បេ... ន
សមុច្ឆិន្តិតិ”តិ ឯតំ វចនំ អនុស្សាវិតន្តិ យោជនា។ “ទេសេហិ តំ អារុសោ
ទុក្ខជ”ន្តិ ឥទម្បិ ច វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ ថេវោ បនាតិ អានន្តត្ថេវោ បន អាហាតិ
សម្ពុទ្ធា។ តត្ថាតិ អបុច្ឆនេ។ យថាតិ យេនាការេន។ ចត្វសុ ហិទេស្វតិ
“កតវតោ វស្សិកសាជិកំ អក្កមិទ្ធា សិព្ពេសី”តិអាទីសុ ចត្វសុ ហិទេសុ។
ឯត្ថាតិ បញ្ចសតិកក្ខន្ធកេ។

ឥតិ បញ្ចសតិកក្ខន្ធកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

១២. សត្តសតិកក្ខន្ធកំ

ទសវត្ថុកថា

៤៤៦. សត្តសតិកក្ខន្ធកេ វុឡ្លេន្តិ កជសិន្តិ ឯត្ថ កជសីសន្តោ
សុសានភូមិវាចកោតិ ទស្សន្តោ អាហា “បុនប្ប្បនំ កឡេវរំ និក្ខិបមាណ ភូមិ
វុឡ្លេន្តិ”តិ។ តត្ថ កឡេវរន្តិ ទេហំ។ តញ្ចិ កឡេវ អង្គបច្ឆដ្ឋានំ អវយវេ

សម្បជ្ឈន្តោត្ថា វិយតិ ឥន្ទ្រិយតិ កឡេវវន្តិ វុច្ឆតិ។ ឯវំ យោវំ កជសី វឡេន្តាវ
បុនព្ពំ អាទិយន្តិ យោជនា។

៤៥៤. ចាបកំ នោ អាវុសោ កតន្តិ ឯត្ថ នោសន្នោ អម្ពសន្តការិយោ,
ធម្មិកត្តា ច ហោតិ តិ ទស្សន្តោ អាហា “អាវុសោ អម្ពេហិ ចាបកំ កត”ន្តិ។

៤៥៥. “បិយវចន”ន្តិ ឥមិនា កតមេន តំ ភូមិវិហារេនាតិ ឯត្ថ ភូមិសន្នោ
បិយវចនោ វុច្ឆិសន្នោតិ ទស្សតិ។ “អាមន្តេតិ” តិ ឥមិនា អាហបនបទន្តិ
ទស្សតិ។ អាវុសោ ភូមិ តិ អត្តោ។ កុល្លវិហារោ នាម មេត្តាវិហារោ, សោ ច
ហេដ្ឋិមណានត្ថយេ យុត្តត្តា ឧត្តានវិហារេនា តិ អាហា “ឧត្តានវិហារេនា” តិ។

៤៥៦. សាវត្ថិយាតិ សាវត្ថិនករេ។ សុត្ថវិភង្គេតិ បទភាជនីយេ។
បដិក្ខត្តការំ វិត្តាវេន្តោ អាហា “តត្រ ហិ” តិ អាទិ។ តត្រាតិ សុត្ថវិភង្គេ, បដិក្ខត្ត
ហោតិ តិ សម្ពន្ធា។ តត្រាតិ “សន្និធិការកេ
អសន្និធិការកសញ្ញ” តិ អាទិវចនេ។ ឯកេ អាចរិយា ឯវំ មញ្ញន្តិ យោជនា។
កិន្តិ មញ្ញន្តិ អាហា “យោ បន ភិក្ខុ” តិ អាទិ។ អលោណកំ យម្បិ អាមិសន្តិ
យោជនា។ តេនាតិ បុរេបរិគ្គហិតលោណេន។ តន្តិ អាមិសំ។
តទហុបដិគ្គហិតមេវា តស្មី អហនិ បដិគ្គហិតមេវ។ តស្មាតិ យស្មា
តទហុបដិគ្គហិតមេវ, តស្មា។ វទតោតិ វទន្តស្ស, ភកវតោ វចនេនាតិ
សម្ពន្ធា។ ឯត្តាតិ អលោណកាមិសបរិកុញ្ញេន, ទុក្ខជេន ភវិតព្ពំ ឥតិ មញ្ញន្តិ
យោជនា។ តេតិ ឯកេ អាចរិយា។ ទុក្ខជេនបីតិ បិសន្នេន បគេវ ចាចិត្តិយេនាតិ
ទស្សតិ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឯត្តាតិ យាវជីវិកយាវកាលិកេសុ។ យាវជីវិកំ
ន តទហុបដិគ្គហិតំ, យាវកាលិកមេវ តទហុបដិគ្គហិតន្តិ យោជនា។
តទហុបដិគ្គហិតញ យាវកាលិកន្តិ សម្ពន្ធា។ តំ ទុក្ខជំ តុម្ភេ យទិ មញ្ញថាតិ

យោជនា។ យាវជីវិកមិស្សន្តិ លោណាសង្ខារេតន យាវជីវិកេន សំសង្ខំ។
ព្យញ្ញនមត្តន្តិវិកាលេ ន កប្បតីតិ ព្យញ្ញនមត្តំ។

ឯត្ថាតិ “យាវកាលិកេន ភិក្ខុវេ” តិ អាទិវចនេ (មហាវ. ៣០៥)
តទហុបដិគ្គហិតំ យាវជីវិកន្តិ យោជនា។ យាវកាលិកស្ស គតិវិយ គតិ
ឯតស្សតិ យាវកាលិកគតិកំ។ តស្មា ទុក្ខជំ ន ហោតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថាតិ
បុរេបដិគ្គហិតលោណេន អាមិសបរិភូត្តនេ។ តទហុបដិគ្គហិតំ
យាវកាលិកេន សម្ពិទ្ធសំ យាវជីវិកន្តិ យោជនា។ តន្តិ យថាវុត្តំ យាវជីវិកំ,
វិកាលភោជនចាចិត្តិយា ឯវ ការណំ ហោតីតិ យោជនា។ ឯវុត្ត តថា, អន្ធន
បដិគ្គហិតម្យ យាវជីវិកន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អបរដ្ឋ បដិគ្គហិតេន យាវកាលិកេនាតិ
យោជនា។ តន្តិ យាវជីវិកេន សម្មិស្សំ យាវកាលិកំ, អជានន្តោបីតិ សម្ពុទ្ធោ។
ឥន្ទន្តិ យថាវុត្តំ យាវកាលិកំ។ តតោតិ សន្និធិភោជនចាចិត្តិយតោ។ ហីតិ
សង្ខំ។ “សាវត្តិយា សុត្តវិភង្កេ” តិ ឥទំ ព្យាករណំ បរិសុទ្ធន្តិ យោជនា។

“រាជគហោ ឧចោសថសំយុត្តេ” តិ ឥទំ វចនំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
ឧចោសថសំយុត្តេ តិ ឧចោសថេន សម្ពុទ្ធេ ឧចោសថក្ខន្ធកេ។ កី សន្ធាយ វុត្តន្តិ
អាហា “ន ភិក្ខុវេ... បេ... ទុក្ខជស្សតិ (មហាវ. ១៤១) ឯតំ សន្ធាយា” តិ។
អតិសារេតិ អតិក្កមិទ្វា សរណេ គមនេ បវត្តនេតិ អត្ថោ។ និមិត្តត្ថេ ចេតំ
ភុម្មំ។ “ចម្បយ្យកេ វិនយវត្ថុស្មិ” តិ ឥទំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ “ចម្បយ្យក្ខន្ធកេ
អាគត” តិ ឥមិនា ចម្បយ្យ អាគតំ ចម្បយ្យកន្តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

ធម្មិកន្តិ ភូតេន បវត្តំ។ សុត្តវិភង្កេ ហិ យស្មា អាគតន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
ទសាយេវាតិ ទសាយមេវ, អាធាវេ ចេតំ ភុម្មំ។ វិទត្តិមត្តាតិ វិទត្តិបមាណា។
ទសាយ វិនាតិ ទសំ វដ្ឋេត្វា។ តំ បមាណាន្តិ វិទត្តិត្ថយសង្ខាតំ តំ បមាណំ
ករោន្តស្ស វុត្តចាចិត្តិយំ អាបដ្ឋតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ “តំ អតិក្កាមយតោ ធនេនកំ

ចាចិត្តិយ"ន្តិ(ចាចិ. ៥៣៣) ឥទំ វចនំ អាគតមេវ ហោតីតិ យោជនា។ សព្ពត្តាតិ
សព្ពស្មី សត្តសតិកក្ខន្ធកេ។

ឥតិ សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

សត្តសតិកក្ខន្ធកវណ្ណនាយ

យោជនា សមត្តា។

ធ្វៀវគ្គសង្គហាតិ មហាវគ្គច្បវគ្គវសេន ធ្វៀហិ វគ្គហិ សង្គហិតា។
ធ្វៀវសតិបកេធនាតិ មហាវគ្គ ធន, ច្បវគ្គ ធ្វៀវសតិបកាវា។
បញ្ចក្ខន្ធទុក្ខប្បហាយិនោតិ បញ្ចក្ខន្ធសង្ខាតំ ទុក្ខំ បដហនសីលស្ស,
ភគវតោតិ សម្ពន្ធា។ អាសាបីតិ ឥន្ទាបិ។ អយំ បនេត្ត យោជនា-
បញ្ចក្ខន្ធទុក្ខប្បហាយិនោ ភគវតោ សាសនេ ធ្វៀវគ្គសង្គហា ធ្វៀវសតិបកេធនា
យេ ខន្ធកា ភគវតា វុត្តា, តេសំ ខន្ធកានំ ឯសា វណ្ណនា អន្តរាយំ វិនាយថា
សិទ្ធា, ឯវំ តថា ចាណីនំ កល្យាណា អាសាបិ សិដ្ឋន្តតិ។

ឥតិ សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

ច្បវគ្គសំវណ្ណនាយ

យោជនា សមត្តា។

ជាធិលញ្ជិតនាមេន, នេកានំ វាចិតោ មយា;
ច្បវគ្គខន្ធកស្ស, សមត្តោ យោជនានយោតិ។

។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

ចាត់តាំងយោជនា

បរិវារវគ្គយោជនា

ចូឡូវគ្នាខិតខំស្វែងរក, កត់ត្រា យោជនាឈប់;
អនុវត្ត បរិវារស្ស, ករិស្ស យោជនាឈប់។

សោឡសមហាវារ

បញ្ញត្តិវារយោជនា

ឯវិស័យសិទ្ធិកាន់សំណើ កត្តា ៧នាម “បរិវារ” តិ សង្គហមារូប្ណស្ស
វិន័យស្ស សំណើ កត្តា ៧នាម អយមាចរិយោ បឋមំ តាវ អនុសន្និទស្សនមុខេន
បដិញ្ញំ កាតុកាមោ អាហា “វិសុទ្ធិបរិវារស្ស” តិអាទិ។ តត្ថ វិសុទ្ធិបរិវារស្សតិ
វិសុទ្ធាយ ចតុបរិសាយ បរិវារតស្ស, អថវា វិសុទ្ធន ចតុបរិសសង្ខាតេន
បរិវារេន សមន្នាគតស្ស ភគវតោតិ សម្ពុត្តោ។ បរិវារេ ហិ វិសុទ្ធតេន
បរិវារតោ, តំបរិវារតោ វា ភគវាបិ វិសុទ្ធាយេវ នាម ហោតិ។ ឥមំនា
សំណើយមានស្ស “បរិវារ” តិ សង្គហមារូប្ណស្ស ទេសេតព្ពធម្មស្ស អនុរូបេន
ទេសកក្ខតស្ស ភគវតោ ថោមនំ កតំ ហោតិ។ ធម្មក្ខន្ធសរិវស្សតិ
សីលាទិធម្មក្ខន្ធសង្ខាតេន សរិវេន សមន្នាគតស្ស, ឥមំនា សំណើតានំ
ខន្ធកានមនុរូបេន ភគវតោ ថោមនំ កតំ ហោតិ។ បកតិ ហោសាចរិយានំ
យទិទំ ទេសេតព្ពធម្មានុរូបេន ទេសកស្ស ថោមនា (សាវត្ថ. ដី. ១. គន្ថាវម្ពកថា;
វិសុទ្ធិ. មហាដី. ១.១)។ អនុវត្តតិ អនុវត្ត កាលេ។

យោតិ វិនយោ។ បុញ្ញាគតត្ថិ បុញ្ញេ វត្ថុសុ វិភង្គខន្ធកេសុ អាគតំ។ នយត្ថិ
សន្តអត្ថវិនិច្ឆ័យនយសង្ខាតំ សត្វំ នយំ។ ហិ ត្វាតិ ចជិត្វា។ អនុត្តានត្ថវណ្ណានត្ថិ

អនុត្តានត្តវណ្ណានំ បទានមត្តវណ្ណានំ។ អយំ បនេត្ត យោជនា - វិសុទ្ធិបរិវាស្ស
ធម្មក្ខន្ធសរីរស្ស ភគវតោ សាសនេ ខន្ធកានមនន្តរា “បរិវារោ”តិ យោ វិនយោ
សង្កហំ សមាវុឌ្ឍោ, តស្ស វិនយស្ស បុព្វាគតំ នយំ ហិត្វា ឥនានិ
អនុត្តានត្តវណ្ណានំ ករិស្សាមីតិ។

១. តត្ថ តត្ថាតិ “តស្ស អនុត្តានត្តវណ្ណានំ ករិស្សាមី”តិ យោ
បរិវាស្សាតោ វិនយោ សំវណ្ណាតព្ពកាវេន វុត្តោ, តត្ថ។ សង្ខេបត្ថោតិ
សមាសត្ថោ។ យំ តេនាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស អនិយមនិទ្ទេសការំ ទស្សន្តោ អាហា
“យោ សោ”តិ។ តត្ថ យោតិ អនិយម និទ្ទេសោ, តស្ស “តេនា”តិ និយមនំ ទដ្ឋព្ពំ។
សោតិ បទាលង្គារោ។ ទ្វីសុ ហិ សព្ពនាមេសុ យេតុយ្យេន បុព្វមេវ បទានំ, បច្ឆិមំ
បន វចនាលង្ការំ។ យោ សោ ភគវា បញ្ញាបេសីតិ សម្ពុទ្ធា។ ចិវជ្ជិតិកត្តន្តិ ចិវ
បញ្ជាវស្សសហស្សកាលំ វិតិកត្តាយ, “យាចិតោ”តិ ច “បញ្ញាបេសី”តិ ច
សម្ពុទ្ធា។ ធម្មសេនាបតិនា យាចិតោតិ សម្ពុទ្ធា។ យាចិតោ ហិត្វា បញ្ញាបេសីតិ
យោជនា។ តេន ភគវតោ បញ្ញត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ “ជានតា បស្សតា”តិ ទ្វិន្នំ បទានំ
កម្មមេវ ទស្សន្តោ អាហា “តស្ស តស្ស”តិ អាទិ។ តត្ថ “បញ្ញត្តិកាល”ន្តិ ឥមិនា
“ជានតា”តិ បទស្ស កម្មំ ទស្សតិ, “ទស អត្ថវសេ”តិ ឥមិនា “បស្សតា”តិ
បទស្ស កម្មំ។

ឯវំ កម្មទស្សនេន យោជនានយំ ទស្សត្វា ឥនានិ ករណទស្សនេន
អបរម្មិ យោជនានយំ ទស្សន្តោ អាហា “អបិចា”តិ អាទិ។
“បុព្ពេនិវាសាទីហិ”តិ អាទិសទ្ធនេ ទិព្ពចក្ខុស្ស វិសុំ គហេតព្ពត្តា
ឥទ្ធវិធនិព្ពសោតបរចិត្តវិជាននានិ គហេតព្ពានិ។ ឥមេហិ បទេហិ “ជានតា,
បស្សតា”តិ ទ្វិន្នំ បទានំ បញ្ចន្នំ លោកិយអភិញ្ញានមេវ ករណភារំ ទស្សតិ។
តិហិ វិជ្ជាហិតិ បុព្ពេនិវាសទិព្ពចក្ខុអាសវក្ខយញ្ញាណសម្ពាតាហិ តិហិ

វិជ្ជាហិ។ ធម្មា វា បន អភិញ្ញាហិ តិ សហ អាសវក្ខយញ្ញាលោន
បញ្ចលោកិយាភិញ្ញាសម្ពាតាហិ ធម្មា អភិញ្ញាហិ។ សត្តត្ថា តិ សព្វេសុ តិ សុ
កាលេសុ, បញ្ចេសុបិ ព្រាយ្យធម្មេសុ។ សមន្តចក្កនា តិ
អនាវរណាសព្វញ្ញតញ្ញាណាសម្ពាតេន សមន្តចក្កនា។ បញ្ញាយា តិ
សព្វញ្ញតបញ្ញាយ។ តិរោកុដ្ឋាធិ តិ អាទិសន្ទេន តិរោបព្វតាធម្មោ សង្ក្ខណ្ហា តិ។
មំសចក្កនា តិ បសាទចក្កនា។ បដិវេធបញ្ញាយា តិ មគ្គបញ្ញាយ។
នេសនាបញ្ញាយា តិ សព្វញ្ញតបញ្ញាយ។ សព្វញ្ញតបញ្ញាយេវ ហិ អត្ថតោ
នេសនាបញ្ញា នាម។ តេន វុត្ថំ “តស្ស បញ្ញាយ តេជសា។ អភិធម្មកថាមគ្គំ,
នេវានំ សម្មវត្ថយី តិ (ធម. ស. អដ្ឋ. គន្ថាវម្ពកថា ៥)។ ឥមេហិ បទេហិ
អវត្តាវសេន វិសុំ វិសុំ ទិដ្ឋំ បទានំ ករណាសម្ពុំ ទស្សេតិ។ អវហតា តិ អវំនំ
អរាណញ្ច ហតត្ថា, បច្ចយាធិនញ្ច អវហត្ថា អវហតា។ សម្មាសម្ពុទ្ធនា តិ សម្មា
សាមញ្ញ សព្វធម្មានំ ពុទ្ធត្ថា សម្មាសម្ពុទ្ធន, តេន ភគវតា តិ សម្ពុទ្ធោ។
កេនាភតន្តិ តំ បឋមំ ចារាជិកំ កេន អាភតំ, ឥតិ សង្ខេបត្ថោ តិ យោជនា។

២. បុច្ឆាវិសដ្ឋនេ បន ឯវមត្ថោ វេទិតញ្ញោ តិ យោជនា។ យំ តេន... បេ...
ចារាជិកន្តិ ឥទំ បទំ បច្ចុទ្ធវរណាមត្ថមេវា តិ សម្ពុទ្ធោ។ បតិធុទ្ធវរណាមត្ថមេវ, ន
អត្ថទស្សន្តិ អត្ថោ។ ឯត្ថា តិ ឯតេសុ បទេសុ។ ឯកា បញ្ញត្តិ តិ ឯកា
បឋមបញ្ញត្តិ។ អនុបញ្ញត្តិយោ តិ បច្ឆា ឋបិតា បញ្ញត្តិយោ។

ឯត្ថាវតា តិ ឯត្ថកេន “ឯកា បញ្ញត្តិ, ទេ អនុបញ្ញត្តិយោ” តិ វេទនមត្តេន
វិស្សន្និកា ហោន្តិ តិ សម្ពុទ្ធោ។ តតិយំ បុច្ឆន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ កស្មា អនុប្បន្នបញ្ញត្តិ
តស្មី នត្តិ តិ អាហា “អយំ ហិ” តិ អាទិ។ តត្ថ ហិ យស្មា អញ្ញាត្រ នត្តិ, តស្មា នត្តិ តិ
យោជនា។ “អនុប្បន្ន ទោសេ បញ្ញត្តា” តិ ឥមិនា អនុប្បន្ន ទោសេ
បញ្ញាបេតញ្ញា តិ អនុប្បន្នបញ្ញត្តិ តិ វេទនត្ថំ ទស្សេតិ។ សា តិ អនុប្បន្នបញ្ញត្តិ។

តស៊ូ តិ យស្មា អញ្ញាត្រ នត្ថិ, តស្មា។ សព្វត្ថបញ្ញត្ថិ តិ ឯត្ថ សព្វស្មី បទេសេ
បញ្ញត្ថិ សព្វត្ថបញ្ញត្ថិ តិ អនុត្តសមាសំ ទស្សន្តោ អាហា “មជ្ឈិមទេសេ
ចេវា” តិ អាទិ។ “មជ្ឈិមទេសេ ចេវ បច្ឆន្តិមជនបទេសុ ចា” តិ ឥមិនា “សព្វត្ថា” តិ
បទស្ស សរុបំ ទស្សតិ។ បទេសបញ្ញត្ថិ អបនេត្វា សព្វត្ថបញ្ញត្ថិ
ចារិសេសនយេន ទស្សន្តោ អាហា “វិនយធរបញ្ចមេនា” តិ អាទិ។ តត្ថ
វិនយធរបញ្ចមេនា តិ អនុស្សាវនាចរិយបញ្ចមេន។ ឯត្ថេវា តិ
មជ្ឈិមទេសេយេវ។ ឯតេហិ តិ ចត្វហិ សិក្ខាបទេហិ។ សេសានិ តិ ចត្វហិ
សិក្ខាបទេហិ សេសានិ។

សាធារណបញ្ញត្ថិ តិ ឯត្ថ សាធារណា នាម ភិក្ខុភិក្ខុនីនមេវា តិ អាហា
“ភិក្ខុនព្យោវ ភិក្ខុនីនព្យោវ” តិ។ ឥទំ បនា តិ បឋមចារាជិកំ បន, បញ្ញត្តិ
សម្ពុទ្ធា។ វិនិតកថាមត្តមេវា តិ វិនិតវត្ថុបកាសកំ កថាមត្តមេវ។ តាសន្តិ
ភិក្ខុនីនំ។ ព្យញ្ញនមត្តមេវា តិ “សាធារណា” តិ ច “ឧភតោ” តិ ច
ព្យញ្ញនមត្តមេវ។ ឯត្ថា តិ សាធារណបញ្ញត្តិ ឧភតោបញ្ញត្តិ បទេ។

“និទានេ អនុបវិជ្ជ” តិ ឥមិនា “និទានោគធ” តិ បទស្ស សត្តមីសមាសព្វា
ឱកធនសទ្ធស្ស អនុបវិជ្ជត្ថព្វា ទស្សតិ។ ឱកាឡោ ហុត្វា ធរតិ តិ ជ្ជតិ តិ ឱកធនំ។
ននុ និទានោគធេ សតិ “បឋមេន ឧទ្ទេសេនា” តិ វត្ថុពុំ, កស្មា “ទុតិយេន
ឧទ្ទេសេនា” តិ វត្ថុន្តិ អាហា “និទានោគធ” តិ។ និទានបរិយាបន្នម្យី សមាទន្តិ
និទានបរិយាបន្នំ សមាទម្បី តិ យោជនា។ បិសន្នោ គរហត្ថោ, បគេវ ទុតិយេ
ឧទ្ទេសេ បរិយាបន្នេ តិ ទស្សតិ។ “សីលវិបត្តិអាទីន” តិ វចនំ វិត្ថាវេន្តោ អាហា
“បឋមា ហិ” តិ អាទិ។

ទុដ្ឋិកេនា តិ កាយចិត្តសម្ពាទេន ទុដ្ឋិកេន។ ននុ “ឯកេន សមុជ្ឈានេនា” តិ
វត្ថុត្ថា “កាយតោយេវា” តិ វត្ថុពុំ, អថ កស្មា “កាយតោ ច ចិត្តតោ ច

សមុជ្ជាតិ”តិ វុត្តន្តិ អាហ “ឯត្ថ ហី”តិអាទិ។ ឯត្ថាតិ “ឯកេន សមុជ្ជានេនា”តិ
វេចនេ។ ចិត្តន្តិ សេវនចិត្តំ។ អាបន្នោសីតិ តំ អាបន្នោ អសីតិ យោជនា។ អាម
អាបន្នោម្ហីតិ អាម អហំ អាបន្នោ អម្ហីតិ យោជនា។ តាវនេវាតិ តស្មី
បដិជានក្ខណោយេវ។ តំ បុគ្គលន្តិ ចារាជិកមាបន្នំ តំ បុគ្គលំ។ តប្បច្ចយាតិ
តស្ស ចារាជិកមាបន្នស្ស ការណា។ “ន កតមេន សមថេន សម្មតិ”តិ យំ បន
វេចនំ វុត្តន្តិ យោជនា។ តន្តិ វេចនំ, វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។

វុត្តមាតិកា បញ្ញត្តិ វុត្តមាតិកាសម្ពាសនា បញ្ញត្តិ វិនយោ នាមាតិ
យោជនា។ មាតិកា ហិ យស្មា បញ្ញបីយតិ សង្ខេបេន ឋបីយតិ, បការំ
ជាតាបេតិ វា, តស្មា បញ្ញត្តិ វុច្ឆតិ។ “បទភាជនំ វុច្ឆតិ”តិ ឥមិនាវិត្ថារេន
ភាជិយតិ ឯតាយាតិ វិភត្តិ ទស្សេតិ។ វិភិក្កមាតិ កាយវាចាវិភិក្កមា។
សោ ហិ ន សំវេតិ កាយវាចំ ន បិទហតិ អសំវេតិ វុច្ឆតិ។ យេសំ វុត្តតិ តិ
ឯត្ថ វុត្តតិ កិរិយាយ កត្តារំ ទស្សេន្តោ អាហ “វិនយបិដកញ្ច អដ្ឋកថា ចា”តិ។
បគុណាតិ វាចុក្កតា។ តេតិ តេ បុគ្គលា, ធារេន្តិ តិ សម្ពន្ធោ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា
វា។ ឯតស្សាតិ បឋមចារាជិកស្ស។ កេនាភតន្តិ ឯត្ថ ភវនាតុយា
ធារណាចោសនត្ថេសុ (ចាលីនី ១០៨ ធាតុចាបេ) ធារណាត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហ
“កេន អានីត”ន្តិ។ “បរម្បរាយ អានីត”ន្តិ ឥមិនា បរម្បរាភតន្តិ បទស្ស
តតិយាសមាសំ ទស្សេតិ។ អថវា “កេនាភត”ន្តិ បុច្ឆាយ អនុបំ
យការលោបវសេន វាក្យន្តិ ទស្សេតិ។

៣. ឧបាលិ ធាសកោ ចេវាតិអាទិកា គាថាយោ កិមត្ថំ កេហិ ឋបិតាតិ
អាហ “ឥនានី”តិអាទិ។ តន្តិ បរំ បរំ។ តត្ថាតិ តាសុ គាថាសុ។ យន្តិ វេចនំ។
ឥមិនា នយេនាតិ បឋមចារាជិកស្ស បុច្ឆាវិសដ្ឋនេ វុត្តេន ឥមិនា នយេន។

ឥតិ មហាវិភង្គេ បញ្ញត្តិវាវវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

កតាបត្តិវារាជវណ្ណា

១៥៧. ឥតោតិ បញ្ញត្តិវារតោ, បរំ វុត្តា សត្ត វារា ឧត្តានត្តា ឯវាតិ យោជនា។
កតាបត្តិវារេតិ “កតាបត្តិ”តិ បទេន លក្ខិតោ វារោ។ ឯសេវ នយោ
សេសេសុបិ។ តទនន្តរោតិ តេសំ សត្តន្តំ វារាទំ អនន្តរេ វុត្តោ។ សមុច្ចយវារេតិ
សំ ឯកតោ អាបត្តិវិបត្តិអាទយោ ឧបិយន្តិ សម្មិណ្ឌិយន្តិ ឯត្តាតិ សមុច្ចយោ,
សោយេវ វារោ សមុច្ចយវារោ។

១៥៨. តតោតិ តេហិ អដ្ឋហិ វារេហិ, បរំ វុត្តាតិ សម្ពុត្តោ។ បច្ចយវសេន
វុត្តោ ឯកោ បញ្ញត្តិវារេតិ យោជនា។ បច្ចយវសេនាតិ បច្ចយសទ្ធស្ស វសេន។
តស្សាតិ បច្ចយស្ស។ តេបីតិ អដ្ឋ វារាបិ។ ឥតីតិអាទិ និគមនំ។ តតោតិ
មហាវិភង្គតោ, បរំ អាគតាតិ សម្ពុត្តោ។ ឯវំ ឥមេ ទ្វត្តិស វារាតិ យោជនា។ ហីតិ
សច្ចំ, យស្មា វា។ ឯត្តាតិ ទ្វត្តិសវារេសុ។

សមុជ្ជានសីសវណ្ណា

២៥៧. តទនន្តរាយាតិ តេសំ ទ្វត្តិសវារាទំ អនន្តរំ វុត្តាយ សមុជ្ជានកថាយ
ឯវមត្តោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ អនត្តា ឥតិ និច្ឆិតាតិ អនត្តាត្វេវ វិនិច្ឆិតា។
ឥមីនា អនត្តា ឥតិ និច្ឆយាតិ ឯត្ត ចិដាតុយាវិនិច្ឆយត្ថំ ទស្សេតិ។
“អនិច្ឆាការាទីហី”តិ ឥមីនា សភាគធម្មានន្តិ ឯត្ត អនិច្ឆាការាទីហី សមាធា
ភាគោ ឯតេសន្តិ សភាគា, តេយេវ ធម្មា សភាគធម្មាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
នាមមត្តម្បីតិ អនិច្ឆាទិនាមមត្តម្បី។ បិសន្នេន បកេវ នាមិកោ
អនិច្ឆាទិសភាវោតិ ទស្សេតិ។ ន បញ្ញាយតីតិ ន ខាយតិ។ ឥមីនា ន នាយតីតិ
ឯត្ត ញាណតុយា ខាយនត្ថំ ទស្សេតិ។ ទុក្ខហានិន្តិ ឯត្ត ទុក្ខំ ជហាតីតិ
ទុក្ខហានីតិ ទស្សេត្តោ អាហា “ទុក្ខយាតន”ន្តិ។ ទុក្ខំ ហានតីតិ ទុក្ខយាតនោ,

សន្ទម្ពោ, តំ។ “ខន្ធកាយ ច មាតិកា” តិ វុត្តព្រេ សុខុទ្ទារណត្ថាយ វស្សវសេន
ចាហោ អត្ថិតិ អាហា “ខន្ធកាយ ច មាតិកា” តិ។ សមុជ្ជានំ និយតោកតន្តិ (សំ.
និ. ១.២១៦) ឯត្ថ “សមុជ្ជានំ និយតោកត” ន្តិ វុត្តព្រេ “បរោសហស្ស” ន្តិ អាទីសុ វិយ
ឌីការាភមវសេន “សមុជ្ជានំ និយតោកត” ន្តិ វុត្តន្តិ អាហា “សមុជ្ជានំ
និយតោកត” ន្តិ។ ឯតេនាតិ “សមុជ្ជានំ និយតោកត” ន្តិ ចាបេន។ បច្ឆេតព្ពោតិ
បតិ ឯតព្ពោ, បដិមុខំ ព្រាតព្ពោតិ អត្តោ។ អញ្ញោហិតិ តីហិ សិក្ខាបទេហិ
អញ្ញោហិ សិក្ខាបទេហិ។

តត្ថាតិ សម្ពេទនិទានវចនេសុ។ សម្ពេទវចនេន បច្ឆេតព្ពន្តិ សម្ពន្ធា។ ហិតិ
សច្ចំ។ តានិ តីណិ សិក្ខាបទានិ វេបេត្វាតិ សម្ពន្ធា។ បញ្ញត្តិទេសសម្ពាតន្តិ
បញ្ញត្តិជ្ជានភូតទេសសម្ពាតំ។ “ឥមា និ តីណី” តិ ឥមិនា “ទិស្សន្តិ” តិ កិរិយាយ
កត្តាវំ ទស្សេតិ។ “បញ្ញាយន្តិ” តិ ឥមិនា ទិសធាតុយា ខាយនត្ថំ ទស្សេតិ។
តត្ថាតិ សមុជ្ជានំ និយមសម្ពេទនិទានសម្ពាតេសុ តីសុ, និទ្ទារណេ ភុម្មំ។ ឥតវំ
បនាតិ សមុជ្ជានំ និយមសម្ពេទេហិ អញ្ញំ បន។

អាឡវីតិ អាឡវីយំ។ សក្កេសុ កក្កេសុ ចាតិ ឯត្ថ ជនបទនាមត្តា
ពហុវចនវសេន វុត្តំ។

ធ្វីសុ វិភង្គេសុ បញ្ញត្តំ យំ សិក្ខាបទំ ឧទ្ទិសន្តិ យោជនា។ “វិភង្គេសុ” តិ
ឥមិនា វិភង្គេតិ ឯត្ថ សុការលោចោតិ ទស្សេតិ។ តស្សាតិ សិក្ខាបទស្ស។
យថាព្រាយន្តិ យុត្តិយា អនុបំ។ តន្តិ សមុជ្ជានំ។ មេ សុណាថាតិ មម សន្តិកា
សុណាថ។ ឥតីតិ អយមត្ថោ។

កថិនន្តិ បឋមកថិនសមុជ្ជានំ។ អនុញ្ញាតាយ សទ្ធិន្តិ
អនុញ្ញាតសមុជ្ជានេន សទ្ធិ។ សទិសា ឥធ ទិស្សេតិ ឯត្ថ ឥធសម្ពោ

អត្ថបករណ៍សេន ឧកតោវិភង្គិសយោតិ អាហា “ឥធ ឧកតោវិភង្គ” តិ។
“សធិសានី” តិ ឥមិនា សធិសាតិ ឯត្ថ និការស្សាការាទេសោ ធម្មតោ។
“ធិស្សន្តី” តិ ឥមិនា ធិស្សនេតិ ឯត្ថ អន្តិសធុស្ស វេកាវោ (និរុត្តិធិបនិយំ ៥៧០
សុត្ត) ធម្មតោ។

សមុជ្ជានសីសោ

បឋមចារាជិកសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៥៨. កិមត្ថំ “មេដុនំ សុក្កសំសគ្គោ” តិ អាទិវចនំ វុត្ថន្តិ អាហា
“ឥធានី” តិ អាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ “មេដុនំ សុក្កសំសគ្គោ” តិ អាទិវចនេ។
សមុជ្ជានសីសន្តិ សមុជ្ជានានំ, សមុជ្ជានេសុ វា សីសំ។ សេសានីតិ
បឋមចារាជិកតោ សេសានិ បញ្ចសត្តតិ សិក្ខាបទានិ។ តេនាតិ
បឋមចារាជិកេន។ “សុក្កសំសគ្គោ” តិ អាទិវចនំ សំវណ្ណោន្តោ អាហា
“តត្ថា” តិ អាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ “សុក្កសំសគ្គោ” តិ អាទិវចនេ។

ខុទ្ទកវណ្ណានាវសានេតិ ខុទ្ទកដ្ឋកថាយ អវសានេ។

លិដ្ឋិបរិយាយោតិ លិដ្ឋិបល្លាសោ។ កាយមាណសិកា កតាតិ ឯត្ថ
កាយមាណេសុ បវត្តា កាយមាណសិកាតិ វុត្ថេ សមុជ្ជានាតិ អាហា
“កាយចិត្តសមុជ្ជានា កតា” តិ។

ទុតិយចារាជិកសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៥៩. ឥធំ សមុជ្ជានំ ឯកំ សមុជ្ជានសីសន្តិ សម្ពុដ្ឋោ។ “អធិន្នាទាន” ន្តិ ឥមិនា
អធិន្នន្តិ ឯត្ថ សមុទាយនាមេ ឯកទេសវោហារោតិ ធម្មតោ។ សេសានីតិ
ទុតិយចារាជិកតោ សេសានិ ឯក្ខនសត្តតិ សិក្ខាបទានិ។ តេនាតិ

ទុតិយចារាជិកេន។ តត្ថាតិ “វិគ្គហុត្ថរី”តិអាទិវចនេ។ វិគ្គហុត្ថរីតិអាទិបទានំ
ព្យញ្ញនេ អាទរមកត្វា អត្ថមេវ ទស្សេតុំ វុត្ថំ
“មនុស្សវិគ្គហុត្ថរីមនុស្សធម្មសិក្ខាបទានំ”តិ។ អនិយតា ទុតិយកាតិ អាបត្តិ
អបេក្ខិត្វា ចាឡិយំ ឥត្ថលិដ្ឋវសេន វុត្ថំ, អដ្ឋកថាយំ បនសិក្ខាបទំ អបេក្ខិត្វា
នបុសកលិដ្ឋវសេន ទុតិយន្តិ វុត្ថំ។

សមុដ្ឋានា តិកា កតាតិ ឯត្ថ “តិកសមុដ្ឋានា”តិ វុត្ថព្វេ
បទិវិបរិយាយវសេន កកាស្ស ទីយវសេន សមុដ្ឋានា តិកាតិ វុត្ថន្តិ
ទស្សេន្តោ អាហា “តិកសមុដ្ឋានា កតា”តិ។

សញ្ញាវិគ្គសមុដ្ឋានវណ្ណានា

២៦០. “សញ្ញាវិ”តិ ឥទំ តាវ សញ្ញាវិត្ថំ នាម ឯកសមុដ្ឋានសីសំ, សេសានិ តេន
សទិសានិ។

វិភង្គេ អាគតេន “វិញ្ញន្តិ”តិ (ចារា. ៥៧៦) បទេន
ឯឡកលោមធាវាបនសិក្ខាបទំ ឧបលក្ខិត្វា វុត្ថន្តិ អាហា “វិភង្គេវិញ្ញន្តិ
ឧទ្ទេសន្តិ អាគត”ន្តិ។

“យាវ ធារកោសា អគ្គឡដ្ឋបនាយ” ឥតិ (ចា. ១៣៥-១៣៦) ច
“អញ្ញាតិកាយ ភិក្ខុនិយា បីវំ ទទេយ្យ”ឥតិ (ចា. ១៦៩) ច “បីវំ
សិព្វេយ្យ”ឥតិ (ចា. ១៧៦-១៧៧) ច វុត្ថសិក្ខាបទត្ថយន្តិ យោជនា។

“សមណបីវរេន ចា”តិ ឯវំ វចនំ វុត្ថន្តិ សម្ពន្ធា។ “សមណបីវំ ទទេយ្យ”តិ
ឥទំ (ចា. ៩១៧) វចនំ សន្ធាយាតិ សម្ពន្ធា។

សមនុកាសនាសមុដ្ឋានវណ្ណានា

២៦១. ភេទន្តិ ឥទ្ធិ សមុបកាសនំ នាម ឯកំ សមុជ្ជានសីសំ, សេសានិ តេន សទិសានិ។

កថិនសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៦២. ឧត្តតន្តិ ឥទ្ធិ កថិនសមុជ្ជានំ នាម ឯកំ សមុជ្ជានសីសំ, សេសានិ តេន សទិសានិ។

អារសថេន សទ្ធិន្តិ អារសថសន្តេន សទ្ធិ។

ឯឡកលោមសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៦៣. “ឯឡកលោមា”តិ ឥទ្ធិ ឯឡកលោមសមុជ្ជានំ នាម ឯកំ សមុជ្ជានសីសំ។ ឥតោតិ យថាវុត្តតោ។ ចាឡិទ្ធិ មាតិកាចាឡិ។ វិវដ្ឋិតាតិ បុព្វាបរតោ វិរាជេត្វា។ យថាតិ យេនាការេន។ បនសន្តោ អនុគ្គហត្ថោ។ កិញ្ចាបិ លិខន្តិ, បន តថាបីតិ យោជនា។ ឯវន្តិ តថាការេន។ អត្តានុក្កមោតិ អត្តស្ស អនុក្កមោ។

“អភិក្កកាវា សេន ចា”តិ ឯតំ វចនំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ “អភិក្កកេ អារាសេ វស្សំ វសេយ្យា”តិ (ចាចិ. ១០៤៧) ឥទ្ធិ វចនំ សន្ធាយាតិ សម្ពន្ធោ។ “ភិក្ខុនី”តិ អាទិនា វុត្តានីតិ សម្ពន្ធោ។ អាទិសន្តេន “សិក្ខមាណា ច សាមណេរី គិហិនិយា”តិ ចាបំ សង្កណ្ឌាតិ។

បទសោធម្មសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៦៤. បទន្តិ ឥទ្ធិ បទសោធម្មសមុជ្ជានំ នាម ឯកំ សមុជ្ជានសីសំ, សេសានិ តេន សទិសានិ។ “តថា អត្ថផ្ដុតេន ចា”តិ ឯតំ វចនំ វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ។ “អត្ថផ្ដុតេ

សូរិយេ ឱវទេយ្យ”តិ (ចា.ចិ. ១៥៤-១៥៥) ឥទំ វចនំ សន្ធាយាតិ សម្ពុត្តោ។
អនោកាសោ ច...បេ.... សន្ធាយ វុត្តន្តិ (ចា.ចិ. ១២១៩-១២២១) ឯត្តាបិ ឯសេវ
នយោ។

អទ្ធានសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៦៥. អទ្ធានន្តិ ឥទំ អទ្ធានសមុជ្ជានំ នាម ឯកំ សមុជ្ជានសីសំ, សេសានិ
តេន សទិសានិ។

ថេយ្យសត្តសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៦៦. ថេយ្យសត្តន្តិ ឥទំ ថេយ្យសត្តសមុជ្ជានំ នាម ឯកំ សមុជ្ជានសីសំ,
សេសានិ តេន សទិសានិ។ “ព្យុហោន សត្តមា”តិ ឥទំ វចនំ វុត្តន្តិ យោជនា។
តទនន្តរមេវាតិ តស្ស សិក្ខាបទស្ស អនន្តរមេវ, “អាគត”ឥតិ សម្ពុត្តោ។

ធម្មទេសនាសមុជ្ជានវណ្ណានា

២៦៧. ធម្មទេសនាសមុជ្ជានេ សមុជ្ជានសីសំ នត្ថិ, សញ្ញានិ ឯកទស
សិក្ខាបទានិ សម្ម័យោត្តា ធម្មទេសនាសមុជ្ជានានីតិ វុត្តានិ។ ឯវន្តិអាទិ
និកមនំ។ តេសន្តិ តេសំ សិក្ខាបទានំ។ សម្ពិន្ទសមុជ្ជានន្តិ សំសគ្គសមុជ្ជានំ។
តិវិជន្តិ ភូតាវោចនចោវវុជ្ជាបនអនុញ្ញាតសមុជ្ជានវសេន តិប្បការំ។ តន្តិ
និយតសមុជ្ជានំ, ហោតីតិ សម្ពុត្តោ។ បុន តន្តិ និយតសមុជ្ជានំ, ទស្សេតុន្តិ
សម្ពុត្តោ។ បុន តន្តិ វចនំ។ នេត្តិធម្មានុលោមិកន្តិ ឯត្ត កាយវាចំ នេតិ វិនេតីតិ
នេត្តិ, កាយវាចំ នេតិ វិនេតិ ឯត្ត, ឯតាយាតិ វា នេត្តិ។ ធម្មោតិ ចាឡិ។ សា ហិ
យស្មា អត្ថំ ជារេតិ, តស្មា ធម្មោតិ វុច្ចតិ។ នេត្តិយេវ ធម្មោ នេត្តិធម្មោ, តស្ស

អនុលោមិកំ នេត្តិធម្មានុលោមិកំ។ តេន វុត្ថំ “វិនយចាឡិធម្មស្ស
អនុលោម”ន្តិ។

ឥតិ សមុជ្ជានសីសវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

អន្តរបេយ្យាល កតិបុច្ឆាវាវណ្ណោនា

២៧០. ឥនាទិ វុត្តាតិ សម្ពន្ធោ។ “ឥនាទិ”តិ បទេន សម្ពន្ធត្ថា វុត្តាតិ ឯត្ថ
តបច្ចយោ បច្ចុប្បន្នកាលិកោតិ ទដ្ឋព្ពោ។

តត្ថាតិ មាតិកាយំ, បុច្ឆាសុ វា។ អាគតាបត្តិបុច្ឆាតិ អាគតាបត្តិយា បុច្ឆា។
ហិតិ វិសេសោតកោ, ហិ វិសេសំ វត្តាមីតិ អត្ថោ។ ឯត្ថាតិ “កតិ
អាបត្តិក្ខន្ធា”តិ ទុតិយបទេ។ “រាសិវសេនា”តិ ឥមិនា ខន្ធសទ្ធស្ស រាសត្ថំ
ធស្សេតិ។ វិនិតវត្ថុនីតិ ឯត្ថ វិនិតសន្នោ វិនយបរិយាយោតិ អាហា
“វិនយបុច្ឆា”តិ។ ននុ វិនិតវិនយសន្នានំ សន្នតោ នានត្ថា អត្ថតោបិ នានំ, កស្មា
បន “វិនយបុច្ឆា”តិ វុត្ថន្តិ អាហា “វិនិត...បេ... ឯក”ន្តិ។ ឥនន្តិ បទត្ថយំ។ អត្ថតោ
ឯកន្តិ អត្ថតោយេវ ឯកំ, ន សន្នតោ។ វិនិតវត្ថុនីតិ អាបត្តិវិនយការណត្ថា
វិនិតវត្ថុនិ។ យេស្វតិ អការវេសុ។ សតិតិ សន្តេសុ។ ឯត្ថ ច យេសុ សតិ
អាបត្តិយោ ន ហោន្តិ, អសតិ ហោន្តិ វាក្យម្បិ អវុត្ថសិទ្ធិនយេន គហោតព្ពំ។
យេស្វតិ ការវេសុ។ តេតិ អការវការវេ។ យស្មា បន នត្តិតិ សម្ពន្ធោ។
វិបត្តិការបុច្ឆាតិ វិបត្តិការស្ស បុច្ឆា។ បុច្ឆិយតិ ឥមាយាតិ បុច្ឆា។ វិវាទមូលានិ
អនុវាទមូលានីតិ ឥមា បុច្ឆាយោ មូលបុច្ឆាតិ សម្ពន្ធោ។ ចោត្តកេសុ “ឥមាទិ”តិ
និការេន សហ ចាហោ អត្ថិ, សោ អចាហោយេវ។ មូលបុច្ឆាតិ បុច្ឆិយន្តិ ឥមាហិតិ
បុច្ឆា, មូលានំ បុច្ឆា មូលបុច្ឆា។ “អធិករណ”ន្តិអាទិសុ “វុត្ថំ” ឥតិ សម្ពន្ធោ។
តេសំយេវាតិ អធិករណានំយេវ។ អយមេត្ថ មាតិកា។

និទ្ទេស មាតិកាយាតិ ចាតិមោក្ខ្យវិកង្កេតិ បទភាជនីយំ, អាគតវសេន
វុត្តាតិ យោជនា។ អយមេត្ថ និទ្ទេសោ។

បដិនិទ្ទេស អារតីតិអាទិបទានំ វចនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “អារកា”តិអាទិ។
តត្ថ “អារកា”តិ ឥមិនា អារតីតិ ឯត្ថ អាឌបសគ្គស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯតេហិតិ
អាបត្តិក្ខន្ធហិ, អារកាតិ សម្ពន្ធា។ “រមតី”តិ ឥមិនា តិបច្ចយោ កត្វត្ថ
ហោតីតិ ទស្សេតិ។ រតីតិ រមនំ។ ឥមិនា តិបច្ចយោ ភាវត្ថេបិ ហោតីតិ
ទស្សេតិ។ វិនាតិ ឯតេហិ អាបត្តិក្ខន្ធហិវិនា។ ឥមិនា វិរតីតិ ឯត្ថ
វិគ្សបសគ្គស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ បច្ឆេកន្តិ បតិ ឯកំ, បដិសន្នាវិច្ឆត្តដោតកោ,
វិសុំ វិសុន្តិ អត្តោ។ ឥមិនា បដិវិរតីតិ ឯត្ថ បដិវិគ្សបសគ្គស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ វិរតិ
បដិវិរតីតិ ឯត្ថាបិ តិបច្ចយោ ភាវត្ថេបិ វេទិតញ្ចោ។ វេន្តិ អនត្តករត្តា
វិរមិតព្ពន្ធិវិរំ, តទេវ វេរំ, រាគាទិអកុសលធម្មា។ តេ ហិ វេរបោតុត្តា វេន្តិ
វុច្ឆន្តិ។ ឯតាយាតិ វិរតិយា។ ឥមិនា អភិរិយាតិ ឯត្ថ វិរិយបច្ចយោ ករណត្ថេ
ហោតីតិ ទស្សេតិ។ យំ អាបត្តិក្ខន្ធករណាន្តិ យោជនា។ តស្សាតិ
អាបត្តិក្ខន្ធករណាស្ស។ បដិបក្ខតោតិ វិរុទ្ធកាវតោ។ ឥមិនា អករណាន្តិ ឯត្ថ
អការោវិរុទ្ធត្តោតិ ទស្សេតិ។ អាបត្តិក្ខន្ធអជ្ឈាបត្តិយាតិ អាបត្តិក្ខន្ធនំ
អតិក្កមិត្វា អាបជ្ឈនស្ស។ “វេលនតោ”តិ ឥមិនា វេលតីតិ វេលា, វេលនំ វា
វេលាតិ វចនត្ថ ទស្សេតិ។ និយ្យានន្តិ មគ្គំ។ មគ្គោ ហិ និព្វានំ
អារម្មណករណាវសេន យាតិ គច្ឆតីតិ និយ្យានន្តិ វុច្ឆតិ។ “ពន្ធពី”តិ ឥមិនា
សិទ្ធាតុយា ពន្ធនត្ថំ ទស្សេតិ។ “និវារេតី”តិ ឥមិនា ពន្ធនាតុយា អធិប្បាយត្ថំ។
ឯតន្តិ “សេត្វ”តិ នាមំ។ តំ សេត្វន្តិ អាបត្តិក្ខន្ធសម្ពាតំ តំ សេត្វំ។ ឯត្ថ កេសុបិ
ចោត្តកេសុ “សោសេត្វ”តិ ច “ឯតាយ បញ្ញត្តិយា”តិ ច ចាហោ អត្តិ, សោ
អចាហោយេវ។

ពុទ្ធអការវាជីសុ ឯវិវិទិន្នយោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ យោតិ យោ កោចិ,
ន គច្ឆតីតិអាជីសុ សម្ពុន្ទោ។ ធរមាទេតិ តិជ្ជមាទេ, សិវិជ្ជមាទេតិ អត្ថោ។
ឧបជ្ជានន្តិ ឧបជ្ជានជ្ជានំ, ឧបជ្ជានត្ថំ វា។ ឯតស្សាតិ យស្ស កស្សចិ គហជ្ជស្ស វា
បព្ពជិតស្ស វា។ ធម្មស្សវនន្តិ ធម្មស្សវនជ្ជានំ, ធម្មស្សវនត្ថំ វា។ ធម្មស្សវនគ្គន្តិ
ធម្មស្សវនំ គណ្ណាន្តិ ឯត្ថាតិ ធម្មស្សវនគ្គោ, ធម្មស្សវនមណ្ឌោចោ។ អថ វា
ធម្មស្សវនំ គណ្ណាតិ ធម្មស្សវនគ្គោ, ធម្មស្សវនជ្ជានេ សមាគមជនោ, តំ
ធម្មស្សវនគ្គំ។ ចិត្តិការន្តិ អបចាយនាការំ។ វិក្ខិត្តោ វា អនាទរោ វា ហុត្វា
និសីទតីតិ យោជនា។ កាយចាគត្ថិយន្តិ ភុសំ គរតិ អញ្ជោ បិដ្ឋេតិ អនេនាតិ
បគញ្ចោ, អតិមាទោ, ឌីដ្ឋជា តតិយក្ខរោ។ បគញ្ចស្ស ភារោ ចាគត្ថិយំ, កាយេន
ចាគត្ថិយំ កាយចាគត្ថិយំ (វជិរ. ដ. បរិវារ ២៧០; សារត្ថ. ដ. បរិវារ ៣.២៧០; វិ. វិ.
ដ. បរិវារ ២.២៧០ សំ. និ. អដ្ឋ. ២.២.០៤២; អ. និ. អដ្ឋ. ៣.៦.៨២-៨៤; សុ. និ. អដ្ឋ.
០.០៤៤), កាយានាចារំ។ តិស្សោ សិក្ខាតិ អធិសីលសិក្ខាទិកា តិស្សោ
សិក្ខា។ បមជ្ជនំ បមាទោ, សតិវិប្បវាសោតិ អាហា “បមាទេ ច
សតិវិប្បវាសេ”តិ។ អាមិសបជិសន្ទាន្តិ អាមិសេន អត្ថនោ, បរេសញ្ច អន្តរស្ស
បជិសន្តហនំ អាមិសបជិសន្ទារោ, តថា ធម្មបជិសន្ទារោ។

២៧២. សត្តវិបិ អការវោតិអាជីនំ អត្ថោតិ សម្ពុន្ទោ។ “អនីចរុត្តិ”តិអាជីនា
អប្បតិស្សោតិ បទស្ស អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ, សន្តត្ថោ បនេវំ វេទិតញ្ចោ,
បដិមុខំ អាទរេន សត្តវចនំ អសុណាត្ថោ អប្បតិស្សោ នាមាតិ។ អជ្ឈត្ថំ វាតិ ឯត្ថ
និយកជ្ឈត្តាជីសុ ចត្វសុ និយកជ្ឈត្តការញ្ច សត្តមីវិភត្តិយា អមាទេសភាវញ្ច
ទស្សេត្តោ អាហា “អត្ថនោ សន្តានេ វា”តិ។ “អត្ថនោ បក្ខេ វា”តិ ឥមិនា អត្ថនោ
ចិត្តសន្តានេតិ អត្ថំ បដិក្ខិបតិ។ តត្រ តុម្ពេតិ ឯត្ថ តសន្តស្ស វិសយំ ទស្សេត្តោ
អាហា “តស្មី អជ្ឈត្តពហិទ្ធាភេទេ”តិ។ សបរសន្តានេតិ អត្ថបរសន្តានេ។
បហានាយាតិ ឯត្ថ ហាធាតុយា ករណញ្ច អាយសន្តស្ស តទត្តការញ្ច

ឧស្សេន្តោ អាហា “មេត្តាកាវនាធិហិ នយេហិ បហានត្ថ”ន្តិ។
មេត្តាកាវនាធិហិតិ អាធិសន្តេន ករុណាកាវនាធិ សង្កណ្ឌាតិ។ តន្តិ វិវាទមូលំ។
“អប្បវត្តិកាវាយា”តិ ឥមិនា អនវស្សវាយាតិ ឯត្ថ អវបុព្ព សុធាតុយា បវត្តនត្ថំ
ឧស្សេតិ។

សន្និដ្ឋបរាមាសីតិ ឯត្ថ សស្ស អត្ថនោ ឥទំ សំ, សំ ទិដ្ឋិ បរតោ អាមសតីតិ
សន្និដ្ឋបរាមាសីតិ ឧស្សេន្តោ អាហា “សកមេវ ទិដ្ឋិ បរាមសតី”តិ។
“យ”ន្តិ អាធិនា បរាមសនាការំ ឧស្សេតិ។ អាធានគ្គាហិតិ ឯត្ថ អាភុសោ
បិយតេ អាធានន្តិ វចនត្ថេន អាធានសន្នោ ទន្ធិបរិយាយោតិ អាហា
“ទន្ធិគ្គាហិ”តិ។ ទន្ធិ កណ្តាតីតិ ទន្ធិគ្គាហិ។

២៧៣. អនុវាទមូលនិទ្ទេសោ កិញ្ចាបិ សមាធនោតិ យោជនា។ អថ ខោតិ
តថា សមាធនាបិ, អយមេត្ត វិសេសោតិ សម្ពន្ធា។ វិវទន្តានំ បុគ្គលានន្តិ
យោជនា។ តថា វិវទន្តាតិ តេនាការេន វិវទន្តា, អនុវទន្តីតិ សម្ពន្ធា។ “អសុកំ
នាម វិបត្តិ អាបន្នោ”តិ វុត្ថមេវត្ថំ អាបត្តិយា សល្លក្ខេត្វា ឧស្សេន្តោ អាហា
“ចារាជិកំ អាបន្នោសី”តិ អាធិ។ ឯត្ថាតិ អនុវាទមូលេ។ វិសេសោតិ
វិវាទមូលតោ វិសេសោ។ វិវទន្តានំ កោដ្ឋបនាហាធិនិ វិវាទមូលានិ, អនុវទន្តានំ
អនុវាទមូលានីតិ វុត្ថំ ហោតិ។

២៧៤. មេត្តំ កាយកម្មំ នាមាតិ ឯត្ថ មេត្តា ឯតស្សតីតិ មេត្តំ, កាយកម្មំ,
មេត្តចិត្តសហគតំ កាយកម្មន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ តេន វុត្ថំ “មេត្តចិត្តេន កតំ
កាយកម្ម”ន្តិ។ សម្ពុបបរម្ពុខានំ វិត្តារំ ឧស្សេន្តោ អាហា “តត្ថា”តិ អាធិ។ តត្ថ
តត្ថាតិ តេសុ សម្ពុបបរម្ពុខេសុ។ កាយកម្មំ នាមាតិ មេត្តំ កាយកម្មំ នាម។
ថេរានំ ធានឥតិ សម្ពន្ធា។ ឧកយេហិបីតិ នវកត្ថេរេហិបី។ តេស្វតិ
នវកត្ថេរេសុ។ អវមញ្ញន្តិ អវមាណំ។ អត្ថនោ ទុដ្ឋិត្តានំ បដិសាមនំ វិយ

បដិសាមនន្តិ យោជនា។ “មេត្តាកាយកម្មសង្ខារតោ” តិ ឥមិនា អយម្បិ ធម្មោតិ
ឯត្ថ ធម្មស្សបំ ទស្សេតិ។ បិសន្នោ ឧបរិ វក្ខមាទេ ធម្ម អបេក្ខតិ។
“សរិតតោ” តិ ឥមិនា អនិយសន្នោ កម្មវាចកោតិ ទស្សេតិ។ សតិជនកោតិ
សព្វហ្មចារីនំ សតិជនកោ។ តស្ស បទស្ស អធិប្បាយំ ទស្សន្តោ អាហា “យោ
ន” ភិណ្ឌាទិ។ តត្ថ យោតិ បុគ្គលោ។ នន្តិ មេត្តំ កាយកម្មំ។ តំ បុគ្គលំ អនុស្សវន្តិ
សម្ពន្ធោ។ យេសន្តិ សព្វហ្មចារីនំ។ តេតិ សព្វហ្មចារីនោ។ បសន្នចិត្តា ហុត្វាតិ
សម្ពន្ធោ។ “បិយំ ករោតី” តិ ឥមិនា បិយករណោតិ បទស្ស បិយំ ករោតីតិ
បិយករណោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯសេវ នយោ គរុករណោតិ ឯត្ថាបិ។
“សង្កហោតព្ភកាវាយា” តិ ឥមិនា សង្កហាយាតិ បទស្ស
ភាវប្បធានកម្មនិទ្ទេសការំ ទស្សេតិ។ សង្កហោតព្ភកាតិ សង្កហោ, តទត្ថាយ។
តេហិតិ សព្វហ្មចារីហិ។ “សមគ្គកាវាយា” តិ ឥមិនា សមគ្គស្ស កាវោ
សាមគ្គីតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

បគ្គយ្ហ វចនន្តិ បគ្គហោត្វា វចនំ។ វិហារេតិ អាធារេ ភុម្មំ, ថេរេ អសន្តេតិ
យោជនា។ តន្តិ ថេរំ កថា អាគមិស្សតិ នុខោតិ យោជនា។ មមាយនវចនន្តិ
មមាយនាការេន បវត្តំ វចនំ។ មេត្តាសិនេហាសិនិទ្ធានីតិ មេត្តាសង្ខារេន
សិនេហាន សិនេហិតានិ។ នយនានីតិ ចក្ខុនិ។ “អប្បាពាធា” តិ ឥមិនា
អរោគោតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ និទ្ធាពាធន វា អរោគោ, អាគន្ធកាពាធន
អប្បាពាធា, អជ្ឈត្តាពាធន វា អរោគោ, ពហិទ្ធាពាធន អប្បាពាធា,
កាយាពាធន វា អរោគោ, ចិត្តាពាធន អប្បាពាធា។ សមន្នាហរណាន្តិ
បុនប្បនំ មនសិករណំ។

ន បុគ្គលំ បដិវិភជិត្វា ភុញ្ញតីតិ យោជនា។ តទត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “យោ
ហី” តិ ភិណ្ឌាទិ។ តត្ថ យោតិ បុគ្គលោ, ភុញ្ញតីតិ សម្ពន្ធោ។ “ឯត្ថ កំ... បេ....

ភុញ្ញាស្សមី"តិ ឥមិនា អាមិសបដិវិភត្តកោតិការំ ទស្សេតិ។ "ឯត្ថកំ វា
អសុកស្ស ច...បេ.... ភុញ្ញាស្សមី"តិ ឥមិនា បុគ្គលបដិវិភត្តកោតិការំ ទស្សេតិ។
អយន្តិ បុគ្គលោ។ អាកតន្តិ តាមាទិតោ អានីតំ។ អនាតុម្បីតិ បិសន្នេន នាតុម្បី
វដ្តតីតិ ទស្សេតិ។ ធានញ្ញា នាម ន កស្សចិ វារិតំ។ សព្វេសន្តិ
ទុស្សីលសីលវន្តានំ។ វុត្តន្តិ អដ្ឋកថាយំ (ធី. និ. អដ្ឋ. ២.១៤១; ម. និ. អដ្ឋ. ២.៤៩២;
អ. និ. អដ្ឋ. ៣.៦.១១) វុត្តំ។ វិចេយ្យាតិ វិចិនិត្វា។ នាតុម្បីតិ បិសន្នេន អវិចិនិត្វា
សាមញ្ញតោ នាតុម្បី វដ្តតីតិ សម្បិល្លោតិ។ ននុ ឯវំ សតិ បុគ្គលវិភាគោ កតោ
នាម ហោតិ, កស្មា វិចេយ្យ នាតុ វដ្តតីតិ អាហា "ន ហី"តិអាទិ។ ហីតិ យស្មា។
ឯតេតិ គិលានាទយោ។ ឥទំ បទំ វិចិនិត្វាតិ បទេ កម្មំ, "ទេន្តេនា"តិ បទេ
សម្បទានំ។ ហីតិ សច្ចំ។ ឥតិ អយន្តិ ឥតិ មនសិកត្វា អយំ
សារណីយធម្មបូរកោ។

អខណ្ឌានីតិអាទិសុ បឋមំ តាវ ខណ្ឌានីទុសពលកម្មាសានិ ទស្សេត្វា តេសំ
បដិបក្ខវសេន អខណ្ឌានីទិ ទស្សេត្តោ អាហា "យស្ស"តិអាទិ។ តត្ថ យស្សាតិ
ភិក្ខុស្ស, សិក្ខាបទំ ភិក្ខុន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ សត្តសុ អាបត្តិក្ខន្ធស្វតិ អាធាវេ ភុម្មំ,
សិក្ខាបទន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អាបត្តិញ្ញា បដិច្ច សិក្ខាបទស្ស បញ្ញត្តត្តា អាបត្តិ តស្ស
វិសយោ ហោតិ។ អាទិម្ហំ វា អន្តេ វាតិ សិក្ខាបទានំ អាទិម្ហំ វា អន្តេ វា។ វាសន្តោ
អនិយមវិកប្បត្តោ។ សិក្ខាបទេ ភិក្ខុ អាបត្តិសម្ពុទ្ធតោ វុត្តំ "សិក្ខាបទំ ភិក្ខុ"ន្តិ។
ខណ្ឌំ នាមាតិ ជិន្នំ នាម។ វេមជ្ឈេតិ សិក្ខាបទានំ វេមជ្ឈេតិ ភិក្ខុន្តិ សិក្ខាបទំ
ភិក្ខុ។ ជិន្នំ នាមាតិ វិវំ នាម។ ទ្វេ តីណិ សិក្ខាបទានីតិ សម្ពុទ្ធោ។ សពលំ
នាមាតិ ចិត្រំ នាម។ ភិក្ខុនីតិ សិក្ខាបទានិ ភិក្ខុនិ។ កម្មាសំ នាមាតិ វិចិត្រំ
នាម។ ឯត្ថ ច ឯកស្មី ហ្មនេ ឯកេន វិសភាគវណ្ណេន ចិត្រំ សពលំ នាម,
នាធាហ្មនេ នាធាវណ្ណេន វិចិត្រំ កម្មាសំ នាមាតិ អយមេតេសំ វិសេសោ។
ខណ្ឌានីទំ វិបរិវត្តនវសេន អខណ្ឌានីទិ ទស្សេត្តោ អាហា "យស្ស បនា"តិអាទិ។

អភិជ្ជានិសីលានីតិ អភិជ្ជានិ សិក្ខាបទនិសីលានិ។ តានិ បនាតិ សីលានិ បទ។
“ឯតានី”តិ បទំ បទាលដ្ឋារមត្តំ។ ភុជិស្សការករណតោតិ តណ្ហាធាសព្យតោ
មោចេត្វា ភុជិស្សករណការតោ។ ឥមិនា “ភុជិស្សការករណានី”តិ វត្ថុព្រ
ឧត្តរបទលោបវសេន ឯវំ វុត្ថន្តិ ទស្សេតិ។ ភុជិស្សានីតិ វុច្ឆន្តិសិ សម្ពុទ្ធោ។
វិញ្ញាហីតិ ពុទ្ធាធិហិ សប្បវិសេហិ។ ឧបចារសមាធិ អប្បនាសមាធិ វាតិ ឯត្ថ
វាសន្តោ សមុច្ឆយត្តោ។ ឧបចារសមាធិញ្ច អប្បនាសមាធិ ចាតិ ហិ អត្តោ។
“សំវត្ថយន្តិ”តិ ឥមិនា សមាធិសំវត្ថនិកានីតិ ឯត្ថ អនិយសន្តោ ពហុលំ
កត្តវាចកោតិ ទស្សេតិ។ សីលសាមញ្ញកតោតិ ឯត្ថ សមាទស្ស ភារោ
សាមញ្ញំ, តំ កតោតិ សាមញ្ញកតោ, សីលេន សាមញ្ញកតោ
សីលសាមញ្ញកតោ, ហុត្វាវិហារីតិ យោជនា។ តេន វុត្ថំ
“សមាទការ្យបកតសីលោវិហារីតិ”តិ។

យាយំ ទិដ្ឋិតិ ឯត្ថ “ទិដ្ឋិ”តិ សាមញ្ញកតស្សបិ សទ្ធស្ស “អរិយា”តិ
សទ្ធន្តរសន្និធានេន វិសេសវិសយត្តា សម្មាទិដ្ឋិតិ អាហា “មគ្គសម្មយុត្តា
សម្មាទិដ្ឋិតិ”តិ។ “មគ្គសម្មយុត្តា”តិ ឥមិនា លោកិយសម្មាទិដ្ឋិ បដិក្ខិបតិ។
និទ្ទោសាតិ វិសុទ្ធត្តា, ឧត្តមត្តា វា និទ្ទោសា។ ឥមិនា អរិយសន្តោ
និទ្ទោសត្តវាចកោ អនិប្បន្នចាជិបទិកោតិ ទស្សេតិ។ និយ្យាតីតិ និព្វានំ យាតិ។
ឥមិនា អនិយសន្តោ ពហុលំ កត្តវាចកោតិ ទស្សេតិ។ យោ តថាការី ហោតិ,
តក្ករស្សតិ យោជនា។ តថាការីតិ តាយ មគ្គសម្មយុត្តាយ សម្មាទិដ្ឋិយា ការី
ហោតិ។ ឥមិនា តាយ សម្មាទិដ្ឋិយា ករោតីតិ តក្ករោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
ទុក្ខក្ខយាយាតិ ឯត្ថ ជ័យនំ ខយោ, ទុក្ខស្ស ខយោ ទុក្ខក្ខយោ, តទត្ថាយាតិ
ទស្សេន្តោ អាហា “សព្ពទុក្ខស្ស ខយត្ថ”ន្តិ។ សេសន្តិ វុត្ថវចនតោ សេសំ វចនំ។

ឥតិ កតិបុច្ឆារាវវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

ខន្ធកបុត្តាវារោ

បុត្តាវិស្សន្តជនាវណ្ណា

៣២០. ឧបសម្បទក្ខន្ធកន្ធមហាខន្ធកំ។ “និទានេន ច និទ្កេសេន ច សទ្ធិ”ន្តិ
ឥមំនា សហ និទានេនាតិ សនិទានំ, សហ និទ្កេសេនាតិ សនិទ្កេសន្តិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ ឯត្ថ និទានេនាតិ សិក្ខាបទបញ្ញត្តិទេសសម្ព័ន្ធតេន និទានេន។
និទ្កេសេនាតិ បុគ្គលាទិនិទ្កេសេន។ តត្ថាតិ ឧបសម្បទក្ខន្ធកេ។
សមុក្កជ្ជបទានន្តិ ឯត្ថ សមុក្កជ្ជសន្នេ ឧត្តមបរិយាយោតិ អាហា “ឧត្តមាជី”តិ។
បទានីតិ “ន ភិក្ខុវេ ឧជីវេសតិវេស្សោ បុគ្គលោ ឧបសម្បទេតញ្ចោ”តិ (ចាចិ.
៤០២-៤០៣; មហាវ. ១២៤) អាទិណ នយេន វុត្តានិ បទានិ។ ឥមេហិ បទេហិ
“សមុក្កជ្ជានិ បទានិ សមុក្កជ្ជបទានី”តិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ឥតីតិ អយមត្ថោ។
កស្មា បទេត្ថ “សមុក្កជ្ជបទានំ កតិ អាបត្តិយោ”តិ បទានមេវ សាមិវេសេន
និទ្កេសោ កតោ, ននុ អាបត្តិយោ នាម បុគ្គលានញ្ចេវ ហោន្តីតិ អាហា “យេន
យេន ហី”តិអាទិ។ ហីតិ យស្មា។ យេន យេន បទេន បញ្ញត្តាតិ សម្ពន្ធា។ សា
សាតិ អាបត្តិ។ ទ្វេ អាបត្តិយោតិ ឯត្ថ ទ្វិន្នំ អាបត្តិនំ សរុបំ ទស្សេន្តោ អាហា
“ចាចិត្តិយំ, ទុក្ខជ”ន្តិ។

នស្សន្តេតេតិ នស្សន្តុ ឯតេ។ វិនស្សន្តេតេតិ វិនស្សន្តុ ឯតេ ភិក្ខុតិ អត្ថោ។
តេហីតិ ភិក្ខុហិ។ វទតោតិ វទន្តានំ។ សេសេសុ ឧចាសថករណាសូតិ
សម្ពន្ធា។ “ទុក្ខជាបត្តិយេវា”តិ ឥមំនា ឯកា អាបត្តីតិ ឯត្ថ
អត្ថបករណាទិវេសេន ទុក្ខជាបត្តិយេវាតិ ទស្សេតិ។

បវារណក្ខន្ធកេបីតិ បិសន្នោ ឧចាសថក្ខន្ធកំ អបេក្ខតិ។

ចម្មសំយុត្តេជ្ជីតិ ចម្មន សំយុត្តំ កត្វា ទេសិតេ ខន្ធកេបិ, ចម្មក្ខន្ធកេបីតិ
អត្ថោ។ បិសន្នោ បរិវរណក្ខន្ធកំ អបេក្ខតិ។ ភេសន្តក្ខន្ធកេបីតិ បិសន្នោ
ចម្មក្ខន្ធកំ អបេក្ខតិ។ សមន្តាតិ អន្តជានស្ស សមន្តតោ។

តត្ថាតិ កថិនក្ខន្ធកេ។ ជីវសំយុត្តេជ្ជីតិ ជីវក្ខន្ធកេ។

ចម្បយ្យកេតិ ចម្បយ្យក្ខន្ធកេ។ សមុច្ចយក្ខន្ធកេសុបីតិ បិសន្នោ
ចម្បយ្យក្ខន្ធកំ អបេក្ខតិ។

សមថក្ខន្ធកេ ឥមា ទ្វេ អាបត្តិយោ ហោន្តីតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ
សេសេសុបិ។ ខុទ្ទកវត្ថុកេតិ ខុទ្ទកវត្ថុក្ខន្ធកេ។ គរុកណ្ណាវិស្សជ្ឈនេតិ
គរុកណ្ណាស្ស វិស្សជ្ឈនេ។

សង្ឃកេទេតិ សង្ឃកេទក្ខន្ធកេ។ “សមាចារំ បុច្ឆិស្សន្តិ វុត្ថុ វត្ថុក្ខន្ធកេ”តិ
ឥមីនា សមាចារសន្នេន វត្ថុក្ខន្ធកំ គហេតព្ពន្តិ ទស្សេតិ។ សាតិ ទុក្ខជាបត្តិ។
“តថា”តិ បទេន “ឯកា ទុក្ខជាបត្តិយេវា”តិ បទំ អតិទិសតិ។
“ចាតិមោក្ខជ្ឈបនេ”តិ ឥមីនា ចាឡិយំ វេបនំ បុច្ឆិស្សន្តិ ឯត្ថ
“ចាតិមោក្ខ”ន្តិអាទិបទស្ស លោបំ ទស្សេតិ។ បញ្ចសតិកសត្តសតិកេសូតិ
បញ្ចសតិកក្ខន្ធកសត្តសតិកក្ខន្ធកេសុ។ អាហេបិតោតិ ឯត្ថ រុបធាតុយា
ទិកម្មិកត្តា, ធម្មាទិកណត្តា ច “ធម្មា”តិ បធានកម្មមេវ វុត្ថំ, ន “សង្កហ”ន្តិ
អបធានកម្មំ។ តេន វុត្ថំ “ធម្មា សង្កហ”ន្តិ។ តត្ថាតិ
បញ្ចសតិកសត្តសតិកេសុ។

ឥតិ ខន្ធកបុច្ឆាវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

ឯកុត្តរិកនយោ

ឯកុត្តរិកនយោ ឯកកវាវណ្ណានា

៣២០. ឯវំ ខន្ធកបុច្ឆាយ វណ្ណានំ កត្វា ឥទានិ ឯកុត្តរិកនយស្ស តំ
ករោន្តោ អាហា “អាបត្តិ...បេ... នយេ” តិ។ តត្ថ ឯកុត្តរិកនយោ ឯវំ វិនិច្ឆយោ
វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ “ឆ អាបត្តិសមុដ្ឋានានិ” តិ ឥមិនា សមុដ្ឋានានិ អាបត្តិ
ករោន្តិ តិ អត្ថេន អាបត្តិកវា នាមាតិ ធស្សេតិ។ ឯតេសន្តិ ជន្នំ
អាបត្តិសមុដ្ឋានានំ។ ហិ តិ យស្មា, អាបជ្ជតិ តិ សម្ពុន្នោ។ សិក្ខាបទេ ចាតិ
មាតិកាសិក្ខាបទេ ច។ លហុកា អាបត្តិ តិ ឯត្ថ អប្បសាវជ្ជត្តា ន លហុកា
នាម ហោតិ, លហុកេន បនវិនយ កម្មេនាតិ អាហា “លហុកេន វិនយ កម្មេន
វិសុជ្ឈនតោ” តិ។ បញ្ចវិធាតិ ធុល្លច្ឆយាទិវសេន បញ្ចបកាវា។ កេនជីតិ
លហុកេន វា គរុកេន វា កេនជិ អាការេន។ សំវិជ្ជតិ គិហិការតោ អវសេសោ
សមណាការោ ឯតិស្សាតិ សាវសេសា, បដិបក្ខវសេន អនវសេសា។ ទ្វេ
អាបត្តិក្ខន្ធាតិ ចារាជិកសង្ឃាទិសេសវសេន ទ្វេ អាបត្តិក្ខន្ធា។

“ករោន្តិ” តិ ឥមិនា អន្តរាយិកាតិ ឯត្ថ ណិកបច្ឆយស្ស អត្ថំ ធស្សេតិ។
អន្តរាយិកា អាបត្តិយោ សព្ពថា អន្តរាយិកា ហោន្តិ តិ អាហា “អន្តរាយិកំ
អាបន្នស្សប័” តិ អាទិ។ ធនេសត្វា សុទ្ធិបត្តស្សាតិ សម្ពុន្នោ។ លោកវជ្ជាតិ
លោកេហិ វជ្ជេតញ្ចា។ បណ្ណត្តិវជ្ជាតិ ភគវតោ បណ្ណត្តិយា វជ្ជេតញ្ចា។ យន្តិ យំ
អាបត្តិ អាបជ្ជតិ តិ សម្ពុន្នោ។ ករោន្តោតិ កិរិយមានតោ។ ឯត្ថ ហិ មានសទ្ធស្ស
អន្តាទេសោ។ ឥមិនា ករណំ កិរិយន្តិ ការត្ថំ ធស្សេតិ។ អាបជ្ជតិ តិ បុគ្គលោ
អាបជ្ជតិ។ សា អាបត្តិ កិរិយតោ សមុដ្ឋិតា នាមាតិ យោជនា។ កា អាបត្តិ
វិយាតិ អាហា “ចារាជិកាបត្តិ វិយា” តិ។ ឯសេវ នយោ អនន្តរវាក្យេសុបិ។

បុញ្ចបត្តិ តិ ឯត្ថ បុញ្ចសន្នោ បឋមត្ថោតិ អាហា “បឋមំ អាបន្នាបត្តិ” តិ។
“អាបន្នា” តិ បទេន មជ្ឈេលោបំ ធស្សេតិ។ បច្ឆា អាបន្នាបត្តិ តិ

វត្តភេទទុក្ខជាបតី។ មូលវិសុទ្ធិយាតិ មូល កាយចិ អាបត្តិយា អមិស្សត្តា
វិសុទ្ធិយា អាបត្តិយា។ កុរុន្តិយំ វត្តន្តិ សម្ពុត្តោ។ ឥទម្បីតិ កុរុន្តិយំ វត្តវចនម្បី។
បិសន្នេន បុរិមំ មហាអដ្ឋកថាវចនំ អបេក្ខតិ។ ឯកេន បរិយាយេនាតិ ឯកេន
ការណេន។

យាតិ អាបត្តិ, ទេសិតា ហោតីតិ សម្ពុត្តោ។ អយំ ទេសិតា គណនូបិកា
នាមាតិ យោជនា។ យា ទេសិតា ហោតិ, អយំ អគណនូបិកា នាមាតិ
យោជនា។ សឧស្សហេនេវាតិ បុនបិ អាបជ្ជិស្សមីតិ សហ ឧស្សហេនេវា។ បីតិ
សច្ចំ, យស្មា វា។ “គណនំ ន ឧបេតី”តិ ឥមិនា គណនំ ន ឧបកច្ចតីតិ
អគណនូបិកាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ អដ្ឋមេ វត្ថុស្មី បូរណោតិ សម្ពុត្តោ។ ឥទំ
ចាឡិយំ អដ្ឋវត្ថុកបូរណាសេន ភិក្ខុនីនំ អាគតត្តា ភិក្ខុនិយោ សន្ធាយ វត្ថុ។
ភិក្ខុនម្បី ទុតិយចារាជិកដ្ឋានេលព្ពតិយេវ។

ធុល្លវដ្ឋាតិ ឯត្ថ ធុល្លំ វដ្ឋំ ឯតិស្សតិ ធុល្លវដ្ឋាតិ ទស្សេត្តោ អាហ
“ធុល្លទោសេ បញ្ញត្តា”តិ។ យា ច ធម្មកស្ស បដិស្សវស្ស អសច្ចាបនេ អាបត្តិ
អត្ថិ, សា ច គិហិបជិសំយុត្តាតិ យោជនា។ បញ្ចានន្តិយកម្មាបត្តិ បញ្ចាហិ
អានន្តិយកម្មហិ អាបន្នា ចារាជិកាបត្តិ។ សុទិន្នត្ថរាជីតិ អាទិសន្នេន
ធនិយត្ថរាជយោ សង្គណ្ហាតិ។ អាទិកម្មកោតិ អាទិកម្មំ ករោត្តោ, តស្មី
និយុត្តោ វា។ មក្កជិសមណាជីតិ អាទិសន្នេន វដ្ឋិបុត្តកាធយោ សង្គណ្ហាតិ។
យោ កធាចិ ករហាចិ អាបត្តិ អាបជ្ជតិ, សោ អធិច្ចាបត្តិកោ នាមាតិ យោជនា។
បរតោបិ ឯសេវ នយោ។

“ចោទេតី”តិ ឥមិនា ចោទេតីតិ ចោទកោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
“ចោទិតោ”តិ ឥមិនា ចោទិតតោតិ ចុទិតោ, សោយេវ ចុទិតកោតិ វចនត្ថំ
ទស្សេតិ។ បញ្ចានសស្សតិ ចាតិមោក្ខដ្ឋបនក្ខន្ធកេ វត្ថុសុ បញ្ចានសធម្មេសុ។

តេជានី អធម្មចោទកេន, ចោទិតេនី សម្ពុត្តោ។ ចានីមោក្ខដ្ឋបនក្ខន្ធកេ
(ប្បឡាវ. ៤០០) វុត្តេ សច្ចេ ច អកុប្បេ ច អតិដ្ឋន្តាបិ អធម្មចុទិតកោយេវ នាម,
សោ បន ធម្មចោទកេន ចោទិតេយេវ កុប្បន្តោ អធម្មចុទិតកោ នាម,
អធម្មចោទកេន ចោទិតេ បន កុប្បន្តាបិ អធម្មចុទិតកោ នាម ន ហោតិ,
តស្មា ឥធន វុត្តោ។ “សមន្តាគតោ”តិ ឥមីនា និយតា ឯតស្ស សន្តិទិ
និយតោតិ វ បនត្ថំ ទស្សេតិ។

អាបង្ខិត្តុំ ភក្តាភិ ភក្តាបត្តិការ។ កេនចិ កេម្មន អកតាបិ
អនុក្ខិត្តកោយេវ នាម, សោ បន ឧក្ខិត្តកោភិ សង្ការាវតោ វេជ ន វុត្តោ។
អយន្តិ តជ្ជនីយាទិកម្មកតោ ភិក្ខុ។ ហិភិ យស្មា, ន កោបេតិភិ សម្ពន្ធោ។
លិង្គទណ្ឌកម្មសំវាសនាសនាហិភិ លិង្គនាសនេន ច ទណ្ឌកម្មនាសនេន ច
សំវាសនាសនេន ច។ យេនាភិ ភិក្ខុនា។ សោភិ នាសនាសំវាសកោ។ ធូន្ទ
នាសនាសំវាសកានំវិសេសោ ហោជ្ជា (ចាចិ. អដ្ឋ. ៤២៨) វុត្តោយេវ។ វេបនំ
ជានិតព្ពន្ធិ វត្ថុ កី វេបនំ នាមាភិ អាហា “ចាភិមោក្ខជ្ជបន”ន្តិ។

ឥតិ ឯកកវារវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

ឯកុត្តរកន្យោ ទុក្ខវាវស្ថាន

៣២២. ទុកេសុ អចិត្តកា អាបត្តិតិ សម្ពុទ្ធោ។ ភូតារោចនាបត្តិតិ
 ចាចិត្តិយាបត្តិ។ អភូតារោចនាបត្តិតិ ចារាជិកដុល្លច្ចយាបត្តិ។
 បទសោធម្មាធិកាតិអាធិសន្នេន ឧត្តរិធមញ្ញវាចា សង្កហិតា។
 មញ្ញបីហ្វឺនន្តិអាធិសន្នេន ភិសិអាធរយោ សង្កល្លាតិ។ អនាបុច្ឆាគមនាធិសូតិ
 អាធិសន្នេន អនុទ្ធវិត្វា គមនំ សង្កល្លាតិ។ សបុគ្គលោតិ សោ អត្តសង្ខារោ
 បុគ្គលោ សបុគ្គលោ។ បរាបុគ្គលោតិ បរោ បុគ្គលោ បរាបុគ្គលោ។ គរុកន្តិ

សង្ឃាធិសេសំ។លហុកន្តិ ចាចិត្តិយំ។ បុន គរុកន្តិ ចារាជិកំ។ បុន លហុកន្តិ ចាចិត្តិយមេវ។

អង្គុលិមត្ថម្បីតិ បិសន្នេន កេសគ្គមត្ថម្បីតិ អត្ថំ សម្បីល្ខោតិ។ តន្តិ មញ្ចប័បំ។ គមិយោ អាបជ្ជតិ នាមាតិ សម្ពុន្នោ។

“អាទិយន្តោ អាបជ្ជតិ នាមា”តិអាទិនា អត្ថាបត្តិ អាទិយន្តោ អាបជ្ជតិ តិ ចាឡិយំ អាទិយន្តោ ហុត្វា អាបជ្ជតិ អាបត្តិ អត្ថិតិ យោជនាធិយំ ធស្សេតិ។ ឯវញ្ញំ សតិ “អាបជ្ជតិ”តិ អាឡាតបទំ “អត្ថិតិ”តិ កិរិយន្តំ អបេក្ខិត្វា កត្វា ហោតិ ធន្តំ។ អថ វា អាទិយន្តោ បុគ្គលោ យំ អាបត្តិ អាបជ្ជតិ, សា អាបត្តិ អត្ថិតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ អញ្ញេសុបិ។ មូគព្ភតាធិនីតិ អាទិសន្នេន គោវតកុក្ករវតាធិនី សង្គណ្ហាតិ។ ចារិវាសិកាធិយោ អាបជ្ជន្តិ សម្ពុន្នោ។ តន្តិយាធិកម្មកតា វា បុគ្គលាតិ យោជនា។ អសមាទិយន្តា អាបជ្ជន្តិ អសមាទិយន្តា ហុត្វា អាបជ្ជន្តិ។ តេតិ បុគ្គលេ។ ករោន្តោ អាបជ្ជតិ នាមាតិ ករោន្តោ ហុត្វា អាបជ្ជតិ នាមាតិ យោជនា។ ឯវំ ទេន្តោ អាបជ្ជតិ នាមាតិអាទិសុបិ។

ឯករត្តនាវត្ថុសត្តាបាទសាហាមាសាតិក្កមេស្វតិ “ឯករត្តម្បី តិចីវរេន វិប្បវសេយ្យា”តិ (ចារា. ៤៧៥-៤៧៦) ច “ធារត្តបរមំ តេន ភិក្ខុនា តេន ចីវរេន វិប្បវសិតត្ថ”ន្តិ (ចារា. ៦៥៣) ច “សត្តាបាបរមំ សន្និធិការកំ បរិភុញ្ញិតត្ថ”ន្តិ (ចារា. ៦២២-៦២៣) ច “ធនាបាបរមំ អតិរេកចីវរំ ធារេតត្ថ”ន្តិ (ចារា. ៤៦២-៤៦៣) ច “មាសបរមំ និក្ខិបិតត្ថ”ន្តិ (ចារា. ៤៩៩-៥០០) ច វុត្ថុកាលាតិក្កមេសុ។

ឥមំ បន អាបត្តិ អាបជ្ជតិ នាមាតិ សម្ពុន្នោ។

យស្មី បក្ខេ និងសិរីន្ទ្រាតិ យស្មី បក្ខេ សយំ និងសិរីន្ទ្រា។ តេសន្តិ អត្តនោ បក្ខេ
និសិរីន្ទ្រាធំ, នាឆាសំវាសកន្ត្រា សម្ពុត្តោ។ យេសន្តិ សកបក្ខេ និងសិរីន្ទ្រាធំ។ កម្ម
កោបេតិ ឆាឆាសំវាសកន្ត្រា កម្ម កោបេតិ។ ឥតវេសន្តិ បរេបក្ខេ និងសិរីន្ទ្រាធំ។
ហត្ថចាសំ អនាគតត្តា កម្ម កោបេតិ យោជនា។ “ឃសេវ នយោ” តិ វុត្តវចនំ
វិត្តាវេន្តោ អាហា “យេសំ បី” តិ អាទិ។ យេសន្តិ សកបក្ខេ វា បរេបក្ខេ វា
និសិរីន្ទ្រាធំ យេសំ ភិក្ខុធំ។ សោតិ ភិក្ខុ។ អាបជ្ជិតព្ពតាតិ អាបជ្ជិតព្ពការតោ។
ឥមីនា បុគ្គលេន ធម៌ា សមុជ្ឈានេហិ អាបជ្ជិតព្ពតិ អាបត្តិយោតិ វចនត្ថំ
ធស្សេតិ។ កម្មេន វា សលាកក្កាហេន វាតិ ឯត្ថ ឧទ្ទេសោ កម្មេ
លក្ខណាហារនយេន សង្កបំ គច្ឆតិ, វេហារាទុស្សវនា សលាកក្កាហេតិ
ធស្សេត្តោ អាហា “ឧទ្ទេសោ ចេវ... បេ... ឯក” ត្ថិ។ បុព្វភាគាតិ សង្ឃកេទស្ស
បុព្វភាគេ បរត្ថា។ បមាណន្តិ សង្ឃកេទស្ស ការណំ។

អន្ធានបីនោ នាមាតិ ឯត្ថ អន្ធានសន្នោ កាលបរិយាយោតិ អាហា
“ឧនវីសតិវស្សោ” តិ។ ថេយ្យសំវាសកាធយោតិ អាទិសន្នេន
តិ តិយប ក្កន្តកភិក្ខុនិទូសកបព្វានន្តរិយា សង្កហេតព្ពា។ អដ្ឋ អភព្ពបុគ្គលា
ករណទុក្កជកា នាម ហោន្តិ តិ យោជនា។ ឯត្ថ កត្តព្ពន្តិ ករណំ, កម្ម, ទុដ្ឋ
កត្តព្ពន្តិ ទុក្កជំ, កម្មមេវ។ ករណំ ទុក្កជមេតស្សាតិ ករណទុក្កជកោ។
វិសេសនបរិនិចាតោ “អគ្យាហិតោ” តិ អាទិសុ វិយ។ តទេវត្ថំ ធស្សេត្តោ អាហា
“ទុក្កជកិរិយា” តិ អាទិ។ នោ ច យាចតិ តិ ឯត្ថ យាចនាតុយា បធានកម្ម
ធស្សេត្តោ អាហា “ឧបសម្មទ” ត្ថិ, “សង្ឃ” ត្ថិ អបធានកម្មមាណេតព្ពំ។
តេបិជកោតិ តិបិដកំ វាបុគ្គតវសេន ធារកោ។ អាណាយបីតិ បិសន្នោ
“មតេនបី” តិ អត្ថំ សម្មិល្លោតិ។ យាចន្តស្សេវាតិ និស្សយំ អាចរិយំ
យាចន្តស្សេវ។ យំ វត្ថុ អដ្ឋាបរេន្តោ អាបត្តិ អាបជ្ជិតិ, តំ វត្ថុ សាតិសារំ នាមាតិ
យោជនា។

ឧបយាតិកាតិ ឯត្ថ ឧបហានន្តិកា ឧបយាតា, តេយេវ ឧបយាតិកាតិ
ទស្សន្តោ អាហា “ឧបយាតា”តិ។ តត្ថាតិ ធ្វើសុ ឧបយាតិកេសុ។ ទ្វេ វេនយិកាតិ
ឯត្ថ វិនយេន សិទ្ធា វេនយិកាតិ ទស្សន្តោ អាហា “វិនយសិទ្ធា”តិ។ “ទ្វេ អត្ថា”តិ
ឥមិណ ណិកសទ្ធស្ស សរូបំ ទស្សតិ។ បញ្ញត្តានុលោមំ នាម ទដ្ឋព្ពន្ធិ សម្ពន្ធោ។
បច្ចយឃាតោតិ បច្ចយស្ស ឃាតោ។ ឥមិណ សេតុឃាតោតិ ឯត្ថ សេតុសន្នោ
បច្ចយវាចកោតិ ទស្សតិ។ ចិត្តស្សប័តិ បិសន្នោ បគេវ កាយវាចានន្តិ
ទស្សតិ។ ឥតិប័តិ បិសន្នោ ទុតិយត្ថសម្មិណ្ឌោ។ “បមាលោនា”តិ ឥមិណ
មត្តការីតាតិ ឯត្ថ មត្តសន្នោ បមាលោតាតិ ទស្សតិ។ “ករណ”ន្តិ ឥមិណ
ការីតាតិ តទ្ធិតការំ កិតកាវេន ទស្សតិ សភាគត្ថា។ កាយទ្វារិកន្តិ
កាយទ្វារេ បវត្ថំ អាបត្តិ។ ឥមិណ អាបជ្ជតិ បទស្ស កម្មំ ទស្សតិ។
កាយេនេវ វុជ្ជាតិ កាយសាមគ្គិយា ទានត្ថា កាយេនេវ វុជ្ជាតិ។
សីសមក្ខណធិតិ អាទិសន្នេន ចាទមក្ខណធិ សន្តណ្តាតិ។

តន្តិការំ។ “និត្តវត្ថុ វិរិយំ អារភតី”តិ ឥមិណ វេហនាការំ ទស្សតិ។ បេរោ
សមាធាតិ យោជនា។ នវហនាការំ ទស្សន្តោ អាហា “អនុជាធាមី”តិអាទិ។
“កុក្កច្ឆាយិកា ករោតី”តិ ឥមិណ កុក្កច្ឆសទ្ធស្ស នាមធាតុំ ទស្សតិ។ “ធិវា ច
រត្តោ ចា”តិ ឥមិណ អភិណ្ណំ អាសវវឿនំ ទស្សតិ។ តត្ថ តត្ថាតិ តេសុ តេសុ
វិភជ្ជក្ខន្ធកេសុ។

ឥតិ ទុក្ខវារវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

ឯកុត្តរិកនយោ តិកវារវណ្ណនា

៣២៣. តិកេសុ ភគវតិ តិជ្ឈន្តេ យំ អាបត្តិ អាបជ្ជតិ, សា អាបត្តិ អត្ថិ
យោជនា។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ បទេសុ។ វិត្ថារំ ទស្សន្តោ អាហា “តត្ថា”តិអាទិ។

តត្ថ តត្ថាតិ តិកេសុ, វិត្ថារោ ឯវំ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ លោហិតុប្បាទាបត្ថិតិ
អនុលោមចារាជិកាបត្ថិ។ “អារុសោវាទេនា”តិ “អារុសោ”តិ វោហារេន។ វោតិ
តុម្លេហិ។

កាលេតិ បុរេភត្តកាលេ។ វិកាលេតិ បច្ឆាភត្តកាលេ។ អវសេសំ អាបត្ថិន្ទិ
សម្ពន្ធោ។ ធនវស្សោម្ពិតិ អហំ ធនវស្សោ អម្ពិ។ នវោតិ
បញ្ចវស្សអបរិបុណ្ណា។ មជ្ឈិមោតិ បញ្ចវស្សតោ បដ្ឋាយ យាវ
ធនវស្សអបរិបុណ្ណា។ កុសលចិត្តា អាបជ្ជតិ កុសលចិត្តា ហុត្វា
អាបជ្ជតិ។ អព្យាកតចិត្តាតិ សុបន្តស្ស ភវន្តិចិត្តំ សន្ធាយ វុត្ថំ។ យន្តិ អាបត្ថិ។
សព្ពន្ធិ អាបត្ថិ, អាបជ្ជតិ តិ សម្ពន្ធោ។ ទុក្ខវេទនាសមជ្ឈំ ហុត្វា អាបជ្ជតិ តិ
យោជនា។ យន្តិ អាបត្ថិ។

តយោ បដិក្ខេបាតិ ឯត្ថ បដិក្ខេបស្ស សាមិកំ ធស្សន្នោ អាហា “ពុទ្ធស្ស
ភគវតោ”តិ។ កិលេសសសល្លេខនកបដិបត្តិយាតិ កិលេសំ សល្លិខតិ តនុំ
ករោតីតិ កិលេសសសល្លេខនកា, សាយេវ បដិបត្តិ
កិលេសសសល្លេខនកបដិបត្តិ, តាយ។

បរិសំ ឧបដ្ឋាបេន្តោ ពាលោតិ សម្ពន្ធោ។ បរិសំ ឧបដ្ឋាបេន្តោ បណ្ឌិតោ ចាតិ
សម្ពន្ធោ។ អវសេសំ អាបត្ថិន្ទិ យោជនា។ កាឡេតិ កាឡបក្ខេ។ ដុណ្ហាតិ
ដុណ្ហបក្ខេ។

កត្តិកបុណ្ណាមាសិយាតិ បច្ឆិមកត្តិកបុណ្ណាមាសិយា។ កុរុន្តិយំ វុត្ថិន្ទិ
សម្ពន្ធោ។ សុវុត្ថការណំ ធស្សន្នោ អាហា “ចាតុមាស”ន្តិអាទិ។ ហិតិ យស្មា,
បរិយេសន្តោ ច និវាសេន្តោ ច ភិក្ខុតិ យោជនា។

វុត្ថិន្ទិ មេដុនធម្មាទិវុត្ថំ។

បដិច្ចាទេតិ ឯតាយាតិ បដិច្ចាទីតិ ករណត្ថោបិ យុជ្ជតិ។ វិត្តាវំ ទស្សន្តោ
អាហា “ឆ្វាវំ បិទហិត្វា” តិអាទិ។ ឯតទេវាតិ បរិកម្មមេវ។ ឧភយត្ថាតិ ឧភយេសុ
ជន្មាយរេបដិច្ចាទិឧទកបដិច្ចាទីសុ។ សព្ពន្ធិ អទិលំ បរិកម្មាទី។ និយ្យន្តិ
និលីយិត្វា យន្តិ។ ឥមិនា វហន្តិ ឯត្ថ វហនាតុ គត្យត្ថោតិ ទស្សន្តិ។
អព្ពមហិកាធូមរជរាហុវិមុត្តន្តិ អព្ពន ច មហិកាយ ច ធូមេន ច រជេន ច
រហុនា ច វិមុត្តំ។ តេស្វតិ អព្ពាទីសុ។ តថាតិ យថា ចន្ទមណ្ឌលំ វិរោចតិ, តថា
សូរិយមណ្ឌលំ។

ករណីយេន ហុត្វាតិ សម្ពន្ធោ។

កប្បេន្តោតិ ករោន្តោ។ អាគន្ធកោ អាបជ្ជតិ តិ សម្ពន្ធោ។ អនជ្ឈិជ្ជោតិ
អនជ្ឈិសិតោ ហុត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ តិណាវត្តាវកសមថេ កាយេន វុជ្ជាតិ
កាយសាមគ្គិយា ទានត្ថា។

អាគាឡាយ ចេតេយ្យាតិ អាគាឡសន្នោ ទឡ្ហបរិយាយោតិ អាហា
“ទឡ្ហភាវាយា” តិ។ អា ភុសោ គាហិយតេ អាគាឡោ, គាឡោ ពាឡោ ទឡោតិ
អត្ថតោ ឯកំ។ ចេតេយ្យាតិ បកប្បេយ្យ។ នប្បរយតោតិ នប្បរយន្តស្ស។ អលជ្ជិ
ច ហោតិ ពាលោ ច អបកតត្ថោ ចាតិ ឯត្ថ ពាលមត្តអបកតត្តមត្តេន កម្មំ ន
កាតត្ថំ, អាបត្តិវសេនេវ បន កាតត្ថន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “ពាលោ” តិអាទិ។ តត្ថ
ពាលោ ន ជានាតិ តិ សម្ពន្ធោ។ អយន្តិ ពាលោ។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្ថកេន
អជាននមត្តេន។ ពាលភាវមូលកំ អាបត្តិសម្ពន្ធោ។ ទ្វេ អាបត្តិក្ខន្ធតិ
ចារាជិកសង្ឃាទិសេសវសេន ទ្វេ អាបត្តិរាសយោ។ តេសន្តិ តិណ្ណំ បុគ្គលានំ,
កាតត្ថន្តិ សម្ពន្ធោ។

កាយិកោ ធនោ នាមាតិ កាយិកោ បរិហាសោ នាម។
មុខាលម្ពរករណាធិកេនោតិ មុខេន អាលម្ពរនាមកត្វិយ កិច្ចស្ស
ករណាធិកេនោ។ ធ្វិហិបិ ធារេហិ កាយិកោ វិជ្ជេសេន ធ្វិហិបិ ធារេហិ។
កាយធារេ បញ្ញត្តសិក្ខាបទីវិក្កមោតិ កាយធារេ បញ្ញត្តស្ស
កាយសំសគ្គាធិសិក្ខាបទស្ស វិក្កមោ។ វិជ្ជេធារេ
បញ្ញត្តសិក្ខាបទីវិក្កមោតិ វិជ្ជេធារេ បញ្ញត្តស្ស ទុដ្ឋល្អវាចាធិសិក្ខាបទស្ស
វិក្កមោ។ កាយិកេន ឧបយាតិកេនាតិ ឯត្ថ ឧបយាតិកំ នាម អសិក្ខនន្តិ
អាហា “អសិក្ខនេនា” តិ។ កស្មា អសិក្ខនំ ឧបយាតំ នាមាតិ អាហា “យោ
ហិ” តិអាធិ។ តត្ថ យោតិ បុគ្គលោ។ តន្តិ កាយធារេ បញ្ញត្តសិក្ខាបទំ។ នន្តិ
ឯវេមេវ។ ហិ យស្មា ឧបយាតេតិ តិ សម្ពន្ធា។ វេជ្ជកម្មេន សមន្នាគតោតិ
សម្ពន្ធា។ សាសនឧគ្គហណាអាហេននាធិនា វាចសិកេន មិច្ឆាជីវេនាតិ
យោជនា។

“មា ភណ្ឌានំ ករី” តិ ឥមិនា “មា” តិ បដិសេធស្ស “ករី” តិ ចាបសេសេន
សម្ពន្ធិតព្ភការំ នស្សេតិ។ ន វេហិវាតព្ភន្តិ ឯត្ថ វិបុព្ភអវបុព្ភ-ហរធាតុ
កថនត្ថោតិ អាហា “ន កិញ្ចិ វត្ថព្ភ” តិ។ ហិ តិ សច្ចំ។ ពិជនគ្គាហាធិកេតិ
អាធិសន្នេន ធម្មជ្ឈេសនាធិ សង្គណ្ឌាតិ។ ឱកាសកម្មំ កាវេន្តស្សាតិ ឯត្ថ
“ឱកាស” តិ ច “ឱកាសកម្ម” តិ ច សទិសន្តិ អាហា “ឱកាសំ កាវេន្តស្សា” តិ។ ន
អាធាតព្ភន្តិ ន គណ្ឌិតព្ភំ។ តមេវត្ថំ នស្សេន្តោ អាហា “យត្ថ គហេត្វា” តិអាធិ។

យន្តិវិនយំ។ សោតិ ភិក្ខុ។ សោតិ វិនយោ។ តស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ ឥនន្តិ កម្មំ។
អញ្ញំ បុច្ឆាតិ មយា អញ្ញំ ភិក្ខុ បុច្ឆាហិ តិ យោជនា។ ឥតិ ឯវំ។ សោតិ
តិហដ្ឋេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ។ អស្សាតិ តិហដ្ឋេហិ សមន្នាគតស្ស។ ន
សាកង្ខិតព្ភោតិ ន សហ កថេតព្ភោ។

“លទ្ធិ”នៃ ឥមិនា ឥនមប្បហាយាតិ ឯត្ថ ឥទំសទ្ធស្ស វិសយំ ធរស្សតិ។
 “អវិជហិត្វា”តិ ឥមិនា ហាធាតុ ត្វាបច្ឆយោតិ ធរស្សតិ។ សុទ្ធី ព្រហ្មចារិន្តិ ឯត្ថ
 សព្ពថា កិលេសសុទ្ធា ខីណាសវេវ គហេតញ្ញោតិ អាហា “ខីណាសវំ ភិក្ខុ”ន្តិ។
 “ចាតព្យការ”ន្តិ ឥមិនា ចាតព្យតន្តិ ឯត្ថ តាបច្ឆយោ ការត្ថេ ហោតិ តិ
 ធរស្សតិ។ “បដិសេវន”ន្តិ ឥមិនា ចាតព្យសន្តោ យថាកាមបរិភូត្តនត្ថោតិ
 ធរស្សតិ។ គតិវិសោធនន្តិ ទុក្ខតិកោ សុគតិយា វិសុជ្ឈនំ។ “អកុសលានិ ចេវ
 មូលានិ ចា”តិ ឥមិនា អកុសលសទ្ធស្ស ច មូលសទ្ធស្ស ច តុល្យាធិករណាការំ
 ធរស្សតិ។ តស្មា អកុសលសម្ពាតានិ មូលានិ អកុសលមូលានីតិ
 តុល្យាធិករណសមាសោ កាតញ្ញោ។ ទុច្ឆរិកានីតិ ឯត្ថ ទុសទ្ធស្ស ទុដ្ឋវិបត្តការំ
 ធរស្សន្តោ អាហា “ទុដ្ឋ ចរិកានិ, វិរូចានិ វា ចរិកានី”តិ។ វិរូចានីតិ
 វិការសភាវានិ។ “ករណភូតេនា”តិ ឥមិនា “កត្តភូតេនា”តិ អត្ថំ បដិក្ខិបតិ។
 តត្ថ តត្ថាតិ តស្មី តស្មី ខន្ធកេ។

ឥតិ តិកវាវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

ឯកុត្តរិកនយោ ចតុក្កវាវណ្ណោនា

៣២២. ចតុក្កេសុ ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។
 តិណវត្តារកសមថជ្ជានន្តិ តិណវត្តារកសមថេន អធិករណារូបសមិតជ្ជានំ។
 បរស្ស កម្មវាចាយាតិ បរស្ស ករណភូតាយ កម្មវាចាយ។ តតោតិ
 ចតុក្កតោ។ បរេស្វតិ អញ្ញោសុ ចតុក្កេសុ ឯវមត្ថោ វេទិតញ្ញោតិ យោជនា។
 តមេវាតិ កាយទ្វារិកមេវ។ បុន តមេវាតិ វចីទ្វារិកមេវ។ អាបដ្ឋិតញ្ញាបត្តិញ្ញា
 សហការសេយ្យបត្តិញ្ញាតិ យោជនា។ ជគ្គន្តោតិ ជាគរន្តោ។

អចិត្តកោ អាបជ្ជតិ នាមាតិ “អចិត្តកោ ភិក្ខុ អាបជ្ជតិ នាមា” តិ វា
“អចិត្តកោ ហុត្វា អាបជ្ជតិ នាមា” តិ វា យោជនា កាតញ្ញា។ សភាគន្តិ
វត្ថុសភាគំ។ តញ្ញាតិ អញ្ញាតំ តញ្ញា អាបត្តិ។ ឥតិ ឯវំ។

កម្មនាតិ សមនុភាសនកម្មន។ កម្មន វុជ្ជាតិ កម្មន ឯវ វុជ្ជាតិ។

សោតិ គិហិបរិក្ខារោ, អាហារោ ហោតិ តិ សម្ពុន្នោ។ អវាបុរណន្តិ កុញ្ញិកំ។
អន្តោតិ ភណ្ឌាការស្ស អន្តោ។

សម្មា វុជ្ជាតិ សម្មា ឯវ វុជ្ជាតិ។

សយិតាយ ឯវ ភិក្ខុនិយាតិ យោជនា។ ឥន្ទ្រិ សហការសេយ្យាបត្តិ,
បដិច្ចាតិ សម្ពុន្នោ។ ឯតន្តិ “លិដ្ឋចាតុកាវេនា” តិ វចនំ, វត្ថុន្តិ សម្ពុន្នោ។
ឧភិទ្ធម្មីតិ ភិក្ខុភិក្ខុនីនម្បិ។ លិដ្ឋបដិលាភេនាតិ ឥតិ លិដ្ឋបដិលាភេន។ បឋមន្តិ
អាធិកប្បកាលេ។ “បឋមំ ឧប្បន្នវសេនា” តិ ឥមិនា បុរេ ឧប្បន្នំ បុរិមន្តិ វចនតំ
នស្សេតិ។ “សេដ្ឋកាវេនា” តិ ឥមិនា បុរកាវេន សេដ្ឋកាវេន ឧប្បន្នំ បុរិមន្តិ
វចនតំ នស្សេតិ។ “បុរិសលិដ្ឋ” តិ ឥមិនា ឥមបច្ចយស្ស សរូបំ នស្សេតិ។
បុរិសកុត្តបុរិសាការាជីតិ អាធិសន្នេន បុរិសនិមិត្តានយោ សង្គណ្ហាតិ។ យានិ
ធមត្តាលីស សិក្ខាបទានីតិ យោជនា។ ឥមិនា វត្ថុនយានុសារេន
ទុតិយចតុក្កេបិ អត្ថោ វេទិតញ្ញោ។ តេហីតិ ភីសាធិកេហិ សតសិក្ខាបទេហិ។

មហាបទេសាតិ វិនយេ (មហាវ. ៣០៥) អាគតា មហាបទេសា។ កស្មា
មហាបទេសា “សាមុក្កំសា” តិ វុច្ឆន្តិ អាហា “តេ ហី” តិ អាធិ។ តត្ថ តេតិ
ចត្តារោ មហាបទេសា, វុច្ឆន្តិ តិ សម្ពុន្នោ។ “សយ” តិ ឥមិនា សាមុក្កំសាតិ ឯត្ថ
សំសទ្ធស្ស សយមត្តំ នស្សេតិ។ “ឧក្ខិបិត្វា” តិ ឥមិនា ឧក្ខំសសន្នោ
ឧក្ខិបនត្ថោតិ នស្សេតិ។ “បបិតត្ថា” តិ ឥមិនា សយំ ឧក្ខំសិត្វា បបិតា

សាមុក្ខសាតិ វេទនត្ថំ ទស្សតិ។ “អដ្ឋោហរណីយបរិភោគា”តិ ឥមិនា
ពាហិរិបរិភោគំ និវត្តតិ។ ឧទកំ បនាតិ កេនចិ អសំសគ្គំ បសន្នោទកំ បន។
កាលេតិ សប្បទដ្ឋកាលេ។ “បញ្ច វា ទស វា សីលានី”តិ ឥមិនា បញ្ច វា ទស វា
សីលានិ ឧចាសកសីលន្តិ ទស្សតិ។

តត្ថ ចាតិ វិហារេ ច។ ឧភោប័តិ អាគន្ធកាវាសិកវសេន ឧភោបិ។
អសាធារណន្តិ ទិហិ អសាធារណំ។ អាបត្តិន្តិ ភិក្ខុនិហិយេវ សាធារណំ
អាបត្តិ។ គមិយចតុក្កេប័តិ បិសន្នោ អាគន្ធកចតុក្កំ អបេក្ខតិ។
វត្ថុនានត្ថតាវាតិ មេដុនាទិវត្ថុនានត្ថតា ឯវ។ ហិតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ សាតិ
អាបត្តិ។ តថាតិ យថា កាយសំសគ្គ, តថា លសុណាខាទនេតិ យោជនា។
ឯត្ថាតិ វត្ថុនានត្ថតាទិចតុក្កេ។ ចត្តាវិ ចារាជិកានីតិ ភិក្ខុចាតិមោក្ខ
អាគតានិ។ វិសុំ អាបជ្ជន្តេសុបិ ឯសេវ នយោតិ សម្ពន្ធោ។

បុរិមចតុក្កេតិ វត្ថុនានត្ថតាទិចតុក្កេ។ យោ បឋមោ បញ្ចោតិ យោជនា។
ឥធាតិ វត្ថុសភាគតាទិចតុក្កេ។ យោ ចាតិ យោ ច បញ្ចោ។ តត្ថាតិ
វត្ថុនានត្ថតាទិចតុក្កេ។ តតិយចតុត្ថេសុ បញ្ចេស្វតិ សម្ពន្ធោ។

“សទ្ធិវិហារិកស្ស”តិ បទំ “កត្តព្ព”ឥតិ បទេ សម្មទានំ។

គរុកន្តិ ចារាជិកំ។ លហុកន្តិ ដុល្លច្ចយំ វា ទុក្កជំ វា។

អដ្ឋន្តំ ភិក្ខុនិទំ បដិចាជិយា និសីទិតព្ពតោ វុត្ថំ “នវមភិក្ខុនិតោ”តិ។
បច្ឆជ្ជាធារហាតិ បដិមុខំ ឧបជ្ជាតុំ អរហា។ អវិសេសេន ចាតិ “ភិក្ខុ”តិ វា
“ភិក្ខុនិ”តិ វា វិសេស, មកត្វា សាមញ្ញេន ច។ “អាសនាហចតុក្កស្ស”តិ បទំ
“បឋមបទ”ន្តិ បទេ អវយវិសម្ពន្ធោ។

អសាធារណាន្តិកិត្តិហិ អសាធារណំ។ វិកាលេ កប្បតីតិ តទហុវិកាលេ
កប្បតិ។ កាលាតីតន្តិ កាលយាមសត្តហាតីតំ។ យាវកាលិកាទិត្តយញ្ច
អកប្បិយមំសញ្ច ឧគ្គហិតកញ្ច អបដិគ្គហិតកញ្ចាតិ យោជនា។

គុណផ្តុំល្អាចាហានញ្ច ធុវន្តានញ្ច ចម្មត្តរណាញ្ច
គុណផ្តុំល្អាចាហានធុវន្តានចម្មត្តរណានិ។ ឥមាទិ ចត្តារីតិ បញ្ចវគ្គន គណេន
ឧបសម្បទនាទានីទិ។ ឥធាតិ បច្ឆន្តិមេសុ ជនបទេសុ។ ឥធាតិ មជ្ឈិមេសុ។ ឥទន្តិ
ចតុត្ថំ វត្ថុ។ ទីបេតុម្បីតិ ទីបនម្បី។ តុំបច្ឆយោ ហិ កត្វត្តដោតកោ។ ឯសេវ
នយោ ទីបេតុំ បនាតិ ឯត្តាបិ។ សេសំ អនុញ្ញាតកន្តិ សម្ពន្ធា។ ឧភយត្ថបីតិ
បច្ឆន្តិមមជ្ឈិមវសេន ឧភយត្តាបិ។

ធនុចារិសុទ្ធិអក្ខានំ ឯកំ កត្វា “ចត្តារោ”តិ វុត្ថំ។ ចត្តារោ បុព្វកិច្ចាតិ
លីដ្ឋិវិបល្លាសោ, “ចត្តារិ បុព្វកិច្ចានី”តិ ហិ អត្ថោ។ ឯវំ វុត្តានិ ឥមាទិ ចត្តារីតិ
សម្ពន្ធា។ ឯវំ អាគតា សម្មតិយោតិ សម្ពន្ធា។ សព្វត្តាតិ សព្វេសុ ចតុក្កេសុ។

ឥតិ ចតុក្កវារវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

ឯកុត្តរិកនយោ បញ្ចកវារវណ្ណនា

៣២៥. បញ្ចកេសុ “បញ្ច បុគ្គលា និយតា”តិ ឯតំ អាទន្តិយានមេវ
គហាណាន្តិ យោជនា។ បញ្ច ធនេន កា អាបត្តិយោ នាម វេទិតញ្ញាតិ សម្ពន្ធា។
យាវិកប្បនា វុត្តាតិ យោជនា។ ឧស្សង្គិតោតិ ឧដ្ឋហិតា សង្គិតោ។ បរិសង្គិតោតិ
បុនប្បុនំ សង្គិតោ។ អកុប្បេ អវហត្តជលសង្ខាតោ ធម្មោ ឥមស្សាតិ
អកុប្បធម្មោ, ទីណាសវោ។ ទីណាសវោ សមាធាបិ ឧស្សង្គិតោ ចេវ
បរិសង្គិតោ ចាតិ យោជនា។ បរិហរិតញ្ញាតិ អបនេតញ្ញា។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។
ឯតេស្វតិ អគោចរេសុ។ ដូបចីវរន្តិ ឯត្ត ដូបំ បរិក្ខិបិត្វា កតំ ចីវំ ដូបចីវរន្តិ

ឧស្សេន្តោ អាហា “វម៌្មក”ន្តិអាទិ។ វម៌្មកោ ហិ ជ្វបយតិ ឧទ្ធុ អាហោហតីតិ ជ្វហោតិ
វុច្ឆតិ។ ញ្ញានជ្ជានេតិ សព្ពេសំ ញ្ញានជ្ជានេ។ តញ្ញា ឧទកេន កាយំ អភិសិញ្ញាតិ
ឯត្តាតិ អភិសេកន្តិ វុច្ឆតិ។ អភិសេកេ ធម្មតំ អាភិសេកិកំ, ជីវំ។ តេន វុត្តំ
“ធម្មតជីវំ”ន្តិ។ ភតបដិយាកតន្តិ ឯត្ត ភរធាតុយា ចោសនត្ថំ បដិក្ខិបិត្វា
ធារណាត្ថំ ឧស្សេន្តោ អាហា “សុសានំ នេត្វា បុន អានីតក”ន្តិ។ តត្ថ “សុសាន”ន្តិ
ឥមិនា កម្មំ ឧស្សេតិ, “បុនា”តិ ឥមិនា បដិសទ្ធស្ស អត្ថំ ឧស្សេតិ។ ឥមេហិ
បទេហិ សុសានំ ភតំ ហុត្វា គេហំ បដិអាករិតព្ពន្ធិ ភតបដិយាកតន្តិ វេចនត្ថំ
ឧស្សេតិ, យកាហោ បទសន្និកហោ។ ចាឡិយំ, អដ្ឋកថាយញ្ច ចោត្តកេសុ
“ភតបដិយាកត”ន្តិ កណ្ណជតតិយ ក្ខវេន ចាហោ អត្ថិ, សោ អសុន្តហោ។

កាយោ បឋមំ, វាចា ទុតិយំ, កាយវាចា តតិយំ, ឥទំ សន្ធាយ
“តតិយេនា”តិ វុត្តំ។ តត្ថវាតិ អន្តរបេយ្យលេ ឯវ។

អទិន្នន្តិ ឯត្ត អការស្ស នការិយភាវញ្ច តបច្ចយស្ស កម្មវាចកភាវញ្ច
ឧស្សេន្តោ អាហា “អញ្ញេន ន ទិន្ន”ន្តិ។ តត្ថ “អញ្ញេនា”តិ ឥមិនា តបច្ចយស្ស
កម្មវាចកភាវំ ឧស្សេតិ, នការេន អការស្ស ការិយំ ឧស្សេតិ។ កេន
ការណេន អវិទិតន្តិ អាហា “បដិគ្គណ្ហាមីតិ ចេតនាយ អភាវេនា”តិ។ អវិទិតន្តិ
អចាកដំ។ នជសមជ្ឈាទិនានន្តិ នជសមជ្ឈាទីនំ សព្ពេសំ ទានំ។ ឧសភវិស្សជ្ឈនន្តិ
ឧសភស្សវិស្សជ្ឈនំ។ ឥទំ ឧបលក្ខណាវសេន វុត្តំ។ សព្ពាសម្បិ បន
មនុស្សមនុស្សនំ ឥត្ថិនំ មេដុនវតិវសេន បុរិសានំ ទានម្បិ គហោតព្ពំ។
ឥត្ថិទានន្តិ ឯត្តាបិ យាសំ កាសញ្ចា ឥត្ថិនំ យេសំ កេសញ្ចា បុរិសានំ ទានំ
គហោតព្ពំ។ បដិកានចិត្តកម្មទានន្តិ មេដុនសេវេនបដិកានចិត្តកម្មទានំ។
លោកស្សាតិ លោកេន។ កថេតុកម្មតាតិ កថេតុកាមតា។ “ន

សុប្បជីវិនោទយា”តិ ឥមិនា ធុត្ថេន បជីវិនោទេតព្ពាតិ ធុប្បជីវិនោទយា,
បជីវិនោទតុំ ន សុករាតិ ធស្សេតិ។ ឧបាយេនាតិ យុត្តិយា។

ដុស្សនេវត្ថេរោ អដ្ឋាសិ កិរាតិ សម្ពន្ធោ។ ឯកំសន្តិ ភុម្មត្ថេ ចេតំ
ឧបយោគវចនំ។ ឯកស្មី អំសេតិ ហិ អត្ថោ។ ពុទ្ធវាម្ពណ្ឌន្តិ ពុទ្ធុគុណារម្ពណំ។
មារោតិ នេវបុត្តមារោ, គតោតិ សម្ពន្ធោ។ គោមយន្តិ គោមីន្ទ្រំ។ ជវគ្គរោតិ
ជវគោណោ។ តាទិសមេវាតិ គោមយវិប្បកិរណាសការមេវ។ វិប្បការន្តិ
វិសេសបការេន ករណំ។ វង្គថាទន្តិ កុដិលថាទំ។ បរិកសន្តោតិ បរិច្ឆេទំ កត្វា
វិលេខន្តោ។ វិភជ្ជបុរិសោតិ វិការំ, វិរូបំ វា គតបុរិសោ។ “វិភជ្ជបុរិសោ”តិបិ
ថាថោ, វិសេសេន សោភណំ ភក្ខបុរិសោតិ អត្ថោ។ អយមេវ ថាថោ
អភិធានាធិសុ (អភិធានប្បធិបិកាយំ ១០២ កាថាយំ) ធិស្សតិ។ សមន្តាតិ
កដអន្ធការវិហារស្ស សមន្តតោ។ មារោ សិយា នុ ខោតិ យោជនា។ ន អសក្ខី
ឥតិ អាហាតិ យោជនា។ ធិជ្ជបុព្ពោតិ បុព្ពេ ធិជ្ជោ។ មហានុភារោតិ នេវិទ្ធិយា
មហានុភារោ។ ឥន្ទ្រាតិ ឧយ្យោជនត្ថេ និចាតោ, ឧយ្យោជេមីតិ អត្ថោ។
អត្តការន្តិ តវ អត្តការំ។ តាទិសំ រូបន្តិ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អត្តការសទិសំ រូបំ។
តំសវិក្ខកន្តិ តេន រូបេន សទិសំ។ បតិរូបមេវ សទិសជ្ជេន បតិរូបកំ, ន
ឯកំសសទិសំ រូបំ កិញ្ចិ សទិសរូបន្តិ អត្ថោ។ សកត្តការន្តិ សស្ស ឯសោ
សកោ, សោយេវ អត្តភារោ សកត្តភារោ, តំ។ អយន្តិ មារោ។ កថន្តិ កេន
ការណេន ភគវា ន សោភតិ នុ ខោ, សោភតិយេវាតិ អត្ថោ។ តនេវ សមត្ថេតុំ
វុត្តំ “សព្ពសោវីតរាគនោសមោហោ”តិ។ វញ្ចតោម្ហីតិ អហំ វញ្ចតោ អម្ហី។ កី
អត្ថីតិ កី នាម អត្ថិ, មម វញ្ចនចិត្តំ នត្ថីតិ អធិប្បាយោ។ ធមារភិក្ខុ
បដិលភតីតិអាធិនា សម្ពន្ធិតព្ពំ។

ធម្មារកិក្ខុ អដ្ឋាសីតិ សម្ពុទ្ធោ។ សង្ការធម្មនី បុច្ឆិមិ សម្ពុទ្ធោ។ សង្ការំ ធម្មតិ
ឥមាយាតិ សង្ការធម្មនី។ តិស្សនត្ថត្ថេវេ នាម បុច្ឆិមិ សម្ពុទ្ធោ។ នាវាតោតិ
ចោតតោ។ បញ្ញាសហស្សន្តិ សមថិបស្សនាកម្មដ្ឋានេសុ បុច្ឆាសហស្សំ។
បុច្ឆិមិ ធម្មារំ បុច្ឆិមិ បរិច្ឆិម្ហិមិ តស្មី ទិវសេ កាតព្វវត្ថំ និដ្ឋបេសីតិ អត្ថោ។
យោនកវិសយតោតិ យោនកលោកតោ។ អដ្ឋ កប្ប អនុស្សវីតិ
ចេតិយផ្តលំ ទិស្វា ចិត្តស្ស បសីទនតោ បុព្វេនិវាសញ្ញាលោន អដ្ឋ កប្ប
អនុស្សវី។

ឯកោ ភិក្ខុ គតោតិ សម្ពុទ្ធោ។ ទេវតា បុប្ផហត្ថា អដ្ឋស្វតិ មនុស្សវេសំ
គហេត្វា អដ្ឋសុ។ តេន វុត្ថំ “កតវតាមវាសិកាត្ថា”តិ។ តុម្ហេ កតវស្មី កាមេ
វសនសីលា អត្ថ ភវថាតិ យោជនា។ ឥនេវាតិ ឥមស្មីយេវ វាជេ។ វិភាម្ហាតិ
មយំ វិភា អម្ហាតិ យោជនា។

អយំ កថាតិ អយំ វគ្គមានកថា។ កី អមច្ចបុត្តោ ចាសាទិកោ នុ ខោតិ
យោជនា។ នេតិ អមច្ចបុត្តអភយត្ថេវេ។ ញាតកា អគម្មស្វតិ សម្ពុទ្ធោ។
ថេរមាតាបិ បហិណ្ឌិមិ សម្ពុទ្ធោ។ មិសទ្ទេន ញាតកេ អបេក្ខតិ។
បហិណ្ឌាការំ ធស្សេន្តោ អាហា “បុត្តោ មេ”តិអាទិ។ អមច្ចបុត្តោ អារុណ្ឌេតិ
សម្ពុទ្ធោ។ អភយត្ថេវេ អាហាតិ សម្ពុទ្ធោ។ តេនាតិ អមច្ចបុត្តេន។ យុគក្តាហន្តិ
យុគស្ស កាហំ។ “មហាល្លកត្ថវស្ស សម្មដ្ឋដ្ឋានេ កថវំ ធម្មត្វា”តិ វេជនំ អារិ
ករោន្តោ អាហា “អតីតត្ថកាវេ កិរា”តិអាទិ។ អមច្ចបុត្តោ ធម្មសីតិ សម្ពុទ្ធោ។

តន្តិ សម្មជ្ឈនវត្ថំ។ តត្រាតិ “សត្តសាសនំ កតំ ហោតិ”តិវេជនេ។ អាយស្មា
សារិបុត្តោ និសីទិ កិរាតិ សម្ពុទ្ធោ។ ភគវា បច្ឆាគញ្ញីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ចាទានីតិ
ចាទស្ស អក្កមនដ្ឋានានិ, ចាទចេតិយានីតិ អត្ថោ។ ថេរេ និសីទិសីតិ សម្ពុទ្ធោ។
ជណ្ឌកេហិ បតិដ្ឋាយ “ចាទចេតិយំ វន្តិត្វា”តិ ចាថសេសោ អដ្ឋាហរិតព្ពោ។

មេ និសិទ្ធការំ មេ សត្តា អញ្ញាសិ វតាតិ យោជនា។ មេសន្តោ ហិ
បុព្វបរាបេក្ខោ។ ចោទនន្តិ ទោសារោបនំ។ ការេស្សមីតិ ទសពលំ ការេស្សមិ។
ភគវា អាហាតិ សម្ពន្ធោ។ គតោសីតិ តុំ គតោ អសិ, វិចរន្តស្ស តុយ្ហំ ន
បតិរូបន្តិ យោជនា។ តតោតិ ចោទនកាលតោ។

ឯត្ថកោវិនិច្ឆយោ ឧបលព្ពតីតិ សម្ពន្ធោ។ ភាសបរិយន្តន្តិ វចនបរិច្ឆេទំ។
អយន្តិ កថា។ ឯត្ថកំ វចនន្តិ សម្ពន្ធោ។ គយ្ហបគន្តិ គហេតព្ពកាវំ ឧបគមនំ,
គណ្ហាតុំ ឧមនីយន្តិ អត្តោ។ តានីតិ ទ្វេ មូលានិ។ បុន តានីតិ សមុទយភូតានិ ធន
អាបត្តិសមុដ្ឋានានិ។ វត្ថុន្តិ មេបុណ្ណាទិវត្ថុំ។ ឥតិបីតិ បិសន្តោ បឋមនយំ
អបេក្ខតិ។ ឯត្ថ បឋមនយេ មូលេន សមុទយស្ស ចាយតោ អគេនោ ហោតិ,
បច្ឆិមនយេ បន សព្វថា គេនោ ហោតិ។ តស្មា បច្ឆិមនយោយេវ យុត្តតរោតិ
ទដ្ឋញ្ញោ។ “រូបសម្មតិ”តិ ឥមិនា “និរុដ្ឋតិ”តិ បទស្ស សមុច្ឆេទនិរោធំ ទស្សេតិ។
វុដ្ឋានេនាតិ បរិវាសាទិវិនយកម្មេន។

តេត្ថីសមូលានំ សរូបំ ទស្សន្តោ អាហា “វិវាទាធិករណស្ស ទ្វាទស
មូលានំ”តិអាទិ។ ឯកំ មូលន្តិ សម្ពន្ធោ។ តានីតិ តេត្ថីស មូលានិ។ បរតោតិ
បរស្មី។ “អដ្ឋារស ភេទករវត្ថុនំ”តិអាទិនា អធិករណានំ សមុដ្ឋានំ ទស្សេតិ។
ចត្តារិ សង្ឃកិច្ចានិ និស្សាយ ឧប្បជ្ឈតីតិ យោជនា។ ឥទន្តិ វត្ថុ។ សត្តន្តំ និទានន្តិ
សត្តន្តំ អាបត្តិកូន្ទានំ បញ្ញត្តិដ្ឋានសម្ពាទំ និទានំ។ ឯត្ថាតិ ថានេ។ បញ្ញត្តិ ន
ជាតាតីតិ ឯត្ថ “អនុបញ្ញត្តិ ន ជាតាតី”តិ វក្ខមាទត្តា បឋមបញ្ញត្តិ
គហេតព្ពាតិ អាហា “បឋមបញ្ញត្តិ ន ជាតាតី”តិ។ អនុបញ្ញត្តិ ឯត្ថ អនុសន្តោ
នឧបច្ឆិន្តត្តាតិ អាហា “បុនប្បនំ បញ្ញត្តិ ន ជាតាតី”តិ។ បច្ឆាត្តោបិ យុដ្ឋតេវ
បឋមបញ្ញត្តិតោ បច្ឆា បញ្ញត្តត្តា។ អនុសន្តិវចនបថន្តិ ឯត្ថ អនុសន្តិវចនំ វសេន
វចនបថន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “កថានុសន្តិវិនិច្ឆយានុសន្តិវសេន វត្ថុ”ន្តិ។

ព្រាត្រិកិច្ចន្តិ ព្រាត្រិយា កិច្ច។ ឥមិនា ព្រាត្រិយាតិ ឯត្ថ សាម្បត្តេ សាមីវចនំ។
 ករណាតុសម្ពន្ធ ករណាវចនម្បិ យុជ្ឈតេវ។ ករណាន្តិ ឯត្ថ ច យុបច្ចយស្ស
 កម្មត្ថការវា ទស្សេតិ។ ន កេវលំ ព្រាត្រិកម្មេ ឯវ ព្រាត្រិកិច្ចំ ន ជាតាតិ, អថ ខោ
 ព្រាត្រិទុតិយព្រាត្រិចតុត្ថកម្មេសុបិ ន ជាតាតិ ទស្សេន្តោ អាហា
 “ព្រាត្រិទុតិយព្រាត្រិចតុត្ថកម្មេសូ” តិអាទិ។ បុព្វេ ឋបេតញ្ញាតិ ព្រាត្រិ នាម
 កម្មវាចាយ បុព្វេ ឋបេតញ្ញាតិ ន ជាតាតិ។ ឥមិនា នបុព្វកុសលការំ ទស្សេតិ។
 “បច្ឆា” តិ ឥមិនា នអបរកុសលការំ ទស្សេតិ។ បិសទ្ទេន បឋមនយំ អបេក្ខតិ។
 “កាលំ ន ជាតាតិ” តិ ឥមិនា អកាលញ្ញាតិ បទស្សវិគ្គហាវាក្យំ ទស្សេតិ។
 កាលំ ទស្សេន្តោ អាហា “អនជ្ឈិដ្ឋោ” តិអាទិ។

“ធុតុត្ថេ អាធិសំសំ អជាធិត្វា” តិ ឥមិនា មន្តមោឃ្យហានំ ជលំ ទស្សេតិ។
 ចាបិច្ឆោតិ ឯត្ថ ចាបិច្ឆោ នាម បច្ចយលាភស្ស បត្តនាតិ អាហា “បច្ចយលាភំ
 បត្តយមាណោ” តិ។ កាយវិវេកោ ច ចិត្តវិវេកោ ច ឧបដិវិវេកោ ច
 កាយចិត្តឧបដិវិវេកំ, សមាហារទ្វេន្ទ្រា, បុព្វបទេសុ ឧត្តរបទលោចោ។
 ឯតស្ស្យាតិ អារញ្ញិកស្ស។ ឥមិនា ឥមាយ អត្ថោ ឥទមត្ថោ, សោ ឯតស្ស្យត្ថិតិ
 ឥទមត្ថិតិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។ អប្បិច្ឆញ្ញោវាតិអាធិសុ ឯវសទ្ធានំ ធម្មតព្ពត្ថំ
 ទស្សេន្ទ្រោ អាហា “ន អញ្ចំ កិញ្ចំ លោកាមិស” ន្ទិ។

នរវិជន្ត្តិ ជីវសាស្ត្រន តិវិជំ, តថា កត្តញ្ញាការវស្ត្រន, តថា ការការវស្ត្រនាតិ
នរវិជំ ឧបាសថំ។

កាយទុច្ចរិតាធិយស្មានបសាទសំរេត្តតិ, នបសាធាយវាសំរេត្តតិ, តស្ម័ន
អចាសាធិកន្តិវុច្ចតិ។ តេនវុត្តំ “អចាសាធិកន្តិ កាយទុច្ចរិតាធិ អកុសល” ភ្នំ។
វេលំ អតិក្កម្មាតិ ភោជនាធិកាលំ អតិក្កមិត្វា។ ឥមំធា អតិវេលន្តិ ឯត្ថ
អតិសទ្ធស្ស អតិក្កមនត្ថព្វា “អតិវេល” ភ្នំ បទស្ស “វិហារតោ” តិ បទេ

កិរិយាវិសេសនការព្យា ធស្សេតិ។ អប្បំ កាលន្តិ យោជនា។ អវតរណំ ឌុតារោតិ
ធស្សេត្តោ អាហា “ឌុតរណា”ន្តិ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ បញ្ចកេសុ។

ឥតិ បញ្ចកវារវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

ឯកុត្តរិកនយោ ធក្កវារវណ្ណោនា

៣២៦. ធកេសុ ឯមត្ថោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ ឥតិ ឯវំ។ ឥមា ធន
សាមីចិយោតិ យោជនា។ តត្តាតិ ធនុ អាការេសុ។ សតិសម្មាសេនាតិ
សតិយា វិប្បវាសេន។

តត្តាតិ បុទ្ទសសុ បរមេសុ។ តតោតិ ធក្កតោ។ ឯកំ អបនេត្វាតិ យំកិញ្ចិ
ឯកំ អបនេត្វា។ សេសេស្វតិ ធម្មា បរមេហិ សេសេសុ អជ្ជសុ បរមេសុ។
អញ្ញានិបិ ធក្កានិច្ចិ បឋមធក្កតោ អញ្ញានិបិ អជ្ជ ធក្កានិច្ចិ។

ធន អាបត្តិយោតិ តីណិ ធក្កានិច្ចិ “ធន អាបត្តិយោ”តិ វុត្តានិ តីណិ ធក្កានិច្ចិ
យោជនា។ វុត្តទ្ធយំ ឯកំ កត្វា។ ញ្ញានេតិ ញ្ញានសិក្ខាបទេ។ ធក្កទ្ធយន្តិ
អាទាយសមាទាយវសេន ធក្កទ្ធយំ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ ធកេសុ។

ឥតិ ធក្កវារវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

ឯកុត្តរិកនយោ សត្តកវារវណ្ណោនា

៣២៧. សត្តកេសុ ធនុ សាមីចីសុ បក្ខិបិទ្វាតិ សម្ពុន្ទោ។ តត្ថោតិ
សមថក្កន្ទកេ ឯវំ។

ចម្បយ្យកេតិ ចម្បយ្យក្កន្ទកេ។ “អសទ្ធម្មា”តិ បទស្ស
កេធនិស្សិតតុល្យនិស្សិតសមាសំ ធស្សេត្តោ អាហា “អសតំ ធម្មា”តិអាទិ។ តត្ថ

“អសតំ ធម្មា” តិ ឥមិនា ភេទនិស្សិតសមាសំ ទស្សេតិ, “អសន្តោ វា ធម្មា” តិ ឥមិនា តុល្យនិស្សិតសមាសំ ទស្សេតិ។ សព្ពត្តា តិ សព្ពេសុ សត្តកេសុ។ សេសំ សុវិញ្ញេយ្យមេវ។

ឥតិ សត្តកវាវវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

ឯកុត្តរិកនយោ អដ្ឋកវាវវណ្ណោនា

៣២៨. អដ្ឋកេសុ អដ្ឋានិសំសាធិនំ ទេសនាការទេសនដ្ឋានានិ ទស្សេន្តោ អាហា “ន មយ” ត្ថិអាទិ។ តត្ថ “ន មយំ... បេ... ករិស្សរមា” តិ ឥមិនា ទេសនាការំ ទស្សេតិ, “កោសម្ពកក្ខន្ធកេ” តិ ឥមិនា ទេសនដ្ឋានំ ទស្សេតិ។ តម្បី តិ ទុតិយអដ្ឋកម្មី។

តេរសកេ វុត្តា តិ សម្ពន្ធា។ កុលានិ ទូសេតី តិ ឯត្ថ “ទូសេតី” តិ កិរិយាបទស្ស ករណំ ទស្សេន្តោ អាហា “បុប្ផេន វា” តិអាទិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ ទូសេតី តិ យោជនា។ “លាភេនា” តិអាទិនា “អដ្ឋហិ អសទ្ធម្មេហិ” តិ ឯត្ថ អសទ្ធម្មស្សបំ ទស្សេតិ។ សារាគោតិ សំរាគោ, ភុសំ វជ្ជនត្ថិ អត្ថោ។ បដិវិរោធនតិ នោសោ។ សោ ហិ យស្មា អលាភាធិសុ បដិវុជ្ឈតិ, តស្មា បដិវិរោធនតិ វុច្ឆតិ។ ចាឡិយន្តិ វិនយចាឡិយំ។

ចាណន្តិអាទិកា ទ្វេ គាថាយោ ទ្វាទសក្ខវេន ពន្ធិតា។ បឋមគាថាយ តតិយចាទេ ចរិយសទ្ធនេ យុត្តត្តា ឯកក្ខរោ អធិកោ។ អយំ បនេត្ថ យោជនា - ចាណំ ន បាទេ ន ឃាតេយ្យ, អាទិន្ទញ្ច ន អាទិយេ ន គណ្ណោយ្យ, មុសា វិតថវេចនំ ន ភាសេ ន កថេយ្យ, មជ្ឈហោ មជ្ឈចានំ ន ច សិយា, អព្រហ្មចរិយា មេតុនា វិរមេយ្យ, វត្ថុវិកាលភោជនំ ន ភុញ្ញេយ្យ។

មាល័ ឯ ធារេ ឯ ធារេយ្យ, គន្ធា ឯ អាចរេ, សន្តតេ មព្វោ ច ធម្មាយព្វា
សយេច។ ឯតញ្ញិ ឧចោសថំ អដ្ឋង្គិកំ ឧចោសថំ ឥតិ ទុក្ខន្តគុណា ពុទ្ធន
បកាសិតន្តិ អាហុ បណ្ឌិតាតិ។

សង្ឃភេទកេតិ សង្ឃភេទកក្កន្ធកេ។ តាសំយេវាតិ ភិក្ខុនីនមេវ។
“ឧចាសិកា អដ្ឋវរាទិ យាចតី”តិ ឯវំ សាមញ្ញវចនស្សបិ អត្ថបករណាទិនា
វិសេសវិសយោ ហោតីតិ អាហា “វិសាខា”តិ។ សា ហិ វិវិដា បុត្តនត្ថសម្ពាតា
សាខា ឯតិស្សត្ថីតិ វិសាខាតិ វុច្ចតិ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ អដ្ឋកេសុ។ សេសំ
សុវិញ្ញយ្យមេវ។

ឥតិ អដ្ឋកវារវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

ឯកុត្តរិកនយោ នវកវារវណ្ណនា

៣២៩. នវកេសុ អចរីតិអាទិនីតិ អាទិសទ្ធន “ចរតិ, ចរិស្សតិ”តិអាទិនិ (ធិ.
និ. ៣.៣៤០; អដ្ឋ. និ. ៩.២៩-៣០) សង្កណ្ឌាតិ។ តំ កុតេត្ថ លព្វាតិ ឯត្ថ តន្តិ
អនត្ថចរណំ, កោបករណំ វា។ កុតោតិ កេន ការណេន។ ឯត្ថាតិ ឯតស្មី
អនត្ថចរកបុគ្គលេ។ លព្វាតិ លទ្ធា, សក្កា លទ្ធា ន លព្វា ឯវាតិ អត្ថោ។ នវន្តំ វា
ភិក្ខុនំ ការណាតិ យោជនា។ តណ្ហាន្តិ ទ្វីសុ ឯសនតណ្ហាឯសិតតណ្ហាសុ
ឯសនតណ្ហំ។ បដិច្ចាតិ អារព្វ។ បរិយេសនាតិ បុនប្បនំ ឯសនា។ លាភោតិ
រូចាទិអារម្មណាលាភោ។ វិនិច្ឆយោតិ ព្រាណតណ្ហាទិដ្ឋិវិតក្កវសេន ចតុត្ថិដា
វិនិច្ឆយោ។ ចតុត្ថិដា ហិ ធម្មោ “ឯត្ថកំ មយ្ហំ ភវិស្សតិ”តិអាទិនា វិនិច្ឆនតិ
អនេនាតិ វិនិច្ឆយោតិ វុច្ចតិ។ ធន្តរាភោតិ ពលវរាភោ។ អន្លោសានន្តិ “អហំ
មម”ន្តិ ពលវសន្តិដ្ឋានំ, បរិគ្គហោតិ តណ្ហាទិដ្ឋិវសេន បរិច្ឆិន្ទិគ្វា គហណំ។
មជ្ឈិយន្តិ បរេសំ សាធារណភាវស្ស អសហនតា។ អារក្ខាតិ

ផ្ទារបិទបាងមញ្ញសកោបនាទិវសេន អាតុសោ រក្ខតំ។ អារក្ខាធិករណ៍ន្តិ
អារក្ខការណា, ហេតុត្ថេ ចេតំ បច្ចុត្តវចនំ។ ទណ្ឌាទានាទីសុ បរិនិសេធនត្ថំ
ទណ្ឌាស្ស អាទានំ ទណ្ឌាទានំ។ តថា ឯកតោធារាទិនោ សត្តស្ស អាទានំ
សត្តាទានំ។ កលហោតិ កាយកលហោបិ វាចាកលហោបិ។ វិគ្គហោតិ
វិរុទ្ធវសេន គហាណំ។ វិវាទោតិ វិរុទ្ធវសេន វទនំ។ “តុរំ តុរំ”ន្តិ អនាទរវសេន
វទនំ តុរំតុរំ វាទោ, បេសុញ្ញវសេន វទនំ បេសុញ្ញវាទោ, មុសាវសេន វទនំ
មុសាវាទោ, ទណ្ឌាទានញ្ច សត្តាទានញ្ច កលហោ ច វិគ្គហោ ច វិវាទោ ច
តុរំតុរំវាទោ ច បេសុញ្ញវាទោ ច មុសាវាទោ ច ទណ្ឌាទាន...បេ.... មុសាវាទា។
មុសាវាទាតិ ឯត្ថ វាទសន្នោ “តុរំ តុរំ”ន្តិ ច “បេសុញ្ញ”ន្តិ ច ឯត្ថាបិ យោជេតព្ពោ។
“អហំ សេយ្យោបាមស្មី”តិ បវត្តមាទានយោតិ យោជនា។ អធិដ្ឋិតកាលតោ
បដ្ឋាយ នវិកប្បេតព្ពានីតិ អធិដ្ឋានវិកប្បនំ ឯកតោ ន កាតព្វំ, អធិដ្ឋិតេ ន
វិកប្បេតព្ពានី អធិប្បាយោ។ បរិណាតំ លាភំ បរិណាមេតីតិ សម្ពុន្នោ។

ឯតេសំយេវ ទានានន្តិ ឯតេសំយេវ អធិដ្ឋិតានំ ទានានំ។ សង្ឃស្ស និទ្ទន្តិ
សង្ឃស្ស នតំ, នាមិតំ វា លាភន្តិ សម្ពុន្នោ។ សង្ឃស្ស នមតិ, នាមិយតីតិ វា និទ្ទំ។
តេសំយេវាតិ តេសំយេវ តិណ្ណំ ធម្មិកទានានំ។ តយោ តយោ
ទានបដិគ្គហាបរិភោគេ សម្មិណ្ឌោត្វា នវកោ គហេតព្ពោ។ តត្ថេវាតិ
សមថក្ខន្ធកេ ឯវ។ ឱវាទវគ្គស្សាតិ ភិក្ខុនោវាទវគ្គស្ស។ តត្ថេវាតិ ឱវាទវគ្គស្ស
បឋមសិក្ខាបទេ ឯវ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ នវកេសុ។

ឥតិ នវកវាវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

ឯកុត្តរិកនយោ ទសកវាវណ្ណោនា

៣៣០. ធនកេសុ អដ្ឋានេ វា បនាតិ អការណេ វា បន។ តត្ថាតិ នវកេសុ។ “នត្ថិ ទិន្នន្តិអាទិវសេនា”តិ អាទិសន្នេន “នត្ថិ យិដ្ឋំ នត្ថិ ហុត”ន្តិអាទយោ (ធន. ស. ១២២១; ម. និ. ៩៤.២២៥; ក.៩១, ១១៦; សំ. និ. ៣.២១០; អ. និ. ១០.១៧៦) នវ នត្ថិកា សន្តិហោតញ្ចា។ “សស្សតោ លោកោតិ អាទិវសេនា”តិ អាទិសន្នេន (ធន. និ. ១.៣១; ម. និ. ១.២៦៩) “អសស្សតោ លោកោ”តិ អាទយោ (ម. និ. ១.២៦៩) នវ អន្តត្ថាហិកេ សន្តិល្អាតិ។ វិបរីតា សម្មត្ថាតិ ធនហិ មិច្ឆត្ថហិ វិបរីតា ធន សម្មត្ថា សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសន្តិប្បា សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ សម្មាញាណំ សម្មាវិមុត្តិតិ។

ធន អាទិនវា និទ្ទិដ្ឋាតិ សម្ពុត្ថោ។ ឧន្ធុក្ខាយិតន្តិ មូសិកេន ខាទិតំ។ ឯត្ថ ហិ ខេនាតុ ខាននត្ថោ ហោតិ។ អគ្គិនឡន្តិ អគ្គិនា ទឡំ។ ឯតេស្វតិ ឯតេសុ ធនសុ បំសុក្ខលេសុ។ ឧទកសាជិកំ វា សំកច្ឆិកំ វាតិ ភិក្ខុនិមំ ឧទកសាជិកំ វា សំកច្ឆិកំ វា។ ឯត្ថ វាសន្នោ អនិយមវិកប្បត្ថោ។

បណ្ណាសន្តារោ តិណាសន្តារេន សន្តិហិតោ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ ធនកេសុ។

ឥតិ ធនកវារវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

ឯកុត្តរិកនយោ ឯកាធនកវារវណ្ណោនា

៣៣១. ឯកាធនកេសុ តិណាចាទុកាតិ មុញ្ញបព្ពដេហិ អវសេសា តិណាមយចាទុកា។ កជ្ជចាទុកសន្តិហមេវាតិ កជ្ជចាទុកេ សន្តិហំ ឯវ។ តម្កលោហមយេន វា ធារុមយេន វាតិ វាសន្នោ អនិយមវិកប្បត្ថោ។ “នសិ អនិមិត្តា”តិ អាទយោ ភិក្ខុនិក្ខន្ធកេ (ចូឡវ. ៤២៣) និទ្ទិដ្ឋា។ តេ សព្វេតិ សព្វេ តេ គណ្ហិកវិជា។ នគ្គេនាតិ អចេលកេន។ តេ សព្វេតិ សព្វេ តេ អវន្តិយបុគ្គលា។ បុព្វេតិ ធនកេ។ កម្មវគ្គេតិ អវសានេ កម្មវគ្គេ។

សោភិតក្ខយំ ននិគន្ធយ្យ, ឯតំ ននិគតំ អដ្ឋានំ អនវកាសោតិ យោជនា។
ឯវត្តា សតិ យំសន្តោ កិរិយាបរាមសនោ ហោតិ, អថ វាយំ យេន ការណេន ន
និគន្ធយ្យ, ឯតំ ការណំ អដ្ឋានន្តិ យោជនា។ អននិគតំ សមាធិន្តិ យោជនា។
សទ្ធម្មាស្សាតិ សទ្ធម្មា អស្ស។ អស្ស អក្កោសកបរិភាសកស្ស ភិក្ខុស្ស
សទ្ធម្មា ន វោនាយន្តិ ន បរិយោធិបេន្តិតិ អត្ថោ។ រោគាតន្ត្តិ រោគសន្ត្តាតំ
អាតន្ត្តិ។ និរយំ ឧបបន្នតិ តិ និរយម្ហិ ឧបបន្នតិ។ “ឧបបន្នតិ” តិ ឯតុ ឧបសតិ
កម្មប្បវចនីយឧបសគ្គេន យុត្តត្ថា “និរយ” តិ ឯតុ ភុម្មត្ថេ ឧបយោគវចនំ
ធន្តំ។ ឯតុ ឯតស្មី អន្តត្ថវចាឡិយំ (អ. និ. ១១.៦)។

អាសេវិតាយាតិ ឯតុ អាត្មបសគ្គោ អាទិកម្មត្ថោតិ អាហា “អាទិតោ
បដ្ឋាយ សេវិតាយា” តិ។ “និច្ឆាទិតាយា” តិ ឥមិនា ភាវិតាយាតិ ឯតុ ភូសន្តោ
សត្តត្ថោតិ ធស្សេតិ, “វឡិតាយា” តិ ឥមិនា វឡនត្ថោតិ ធស្សេតិ។
ពហុលីកតាយាតិ ឯតុ ពហុលំ នាម អត្ថតោ បុនប្បន្តិ អាហា “បុនប្បនំ
កតាយា” តិ។ សុយុត្តយានសទិសាយាតិ សុដ្ឋ យុត្តេន យានេន សទិសាយ។
ឥមិនា យានីកតាយាតិ ឯតុ ន យំកិញ្ច យានំវិយ កតំ ហោតិ, អថ ខោ
ឥច្ឆិតិច្ឆិតក្ខណោ អាហោហនីយត្ថា សុយុត្តយានំវិយ កតំ ហោតិ តិ ធស្សេតិ។
យថា កិរិយមាទេ បតិដ្ឋា ហោតិ តិ យោជនា។ វត្ថុកតាយាតិ ឯតុ វត្ថុសន្តោ
បតិដ្ឋត្ថោតិ ធស្សេតិ។ វសតិ បតិដ្ឋហតិ ឯត្ថាតិ វត្ថុតិ វចនត្ថោ កាតត្ថោ។
អនុដ្ឋិតាយាតិ ឯតុ អនុសន្តោ នឧបច្ឆន្តត្ថោ, ហិរិយតុ ឧប្បន្តត្ថោតិ ធស្សេត្តោ
អាហា “អនុ អនុ បវត្តិតាយា” តិ។ “សមន្តតោ” តិ ឥមិនា បរិចិតាយាតិ ឯតុ
បរិសន្តោ សមន្តត្ថោតិ ធស្សេតិ។ “អភិវឡិតាយា” តិ ឥមិនា ចិរាតុ វឡនត្ថោតិ
ធស្សេតិ។ សមាវន្តាយាតិ បរិបុណ្ណំ អាហា ធិតាយ។ រាជធាតុ ហិរិយសាធនត្ថោ
ហោតិ។ “វសីភាវំ ឧបនីតាយា” តិ ឥមិនា តទត្ថំ អធិប្បាយេន ធស្សេតិ។ “ន
ចាបកំ សុបិនំ បស្សតិ” តិ វចនស្ស អត្ថាបត្តិនយំ ធស្សេត្តោ អាហា “ភទ្រកំ

បនា"តិអាទិ។ វុទ្ធិការណ៍ក្នុងន្ត វុទ្ធិយា ការណ៍ក្នុងន្ត សុបិនន្ត សម្ពុទ្ធា។ ទេវតា
រក្ខត្តិ ឯត្ថ សាមញ្ញតោ វុត្តបិ អារក្ខទេវតាយេវ គហេតញ្ញាតិ អាហា
“អារក្ខទេវតា”តិ។ អារក្ខទេវតា ជាម ភុម្មទេវតាយោ។ ទិប្បន្តិ ការនប្បុសកំ។
ឥមិនា តុវដំ ចិត្តន្ត ឯត្ថ តុវដសន្តោ ទិប្បបរិយាយោតិ ទស្សេតិ។
ឧត្តរិមប្បដិវិជ្ជន្តោតិ ឯត្ថ “ឧត្តរិ”ន្ត បទស្ស អវដិបេក្ខត្តា តស្ស អវដិ ច
ឧត្តរិសទ្ធស្ស ឥធម អវហត្តវាចកការញ្ញាវិធជាតុយា សច្ចិករណាត្តញ្ញា
ទស្សន្តោ អាហា “មេត្តាលាណតោ”តិអាទិ។ តត្ថ “មេត្តាលាណតោ”តិ ឥមិនា
អវដិ ទស្សេតិ, “អវហត្ត”ន្ត ឥមិនា “ឧត្តរិ”ន្ត បទស្ស សរូបត្ថំ ទស្សេតិ,
“អសច្ចិករោន្តោ”តិ ឥមិនាវិធជាតុយា សច្ចិករណាត្ថំ ទស្សេតិ។ សព្ពត្តាតិ
សព្ពេសុ ឯកាទសកេសុ។

ឥតិ ឯកាទសកវារវណ្ណាជាបរិយោសាធាយ

ឯកុត្តរិកវណ្ណាធាយ

យោជនា សមត្តា។

ឧបោសថាទិប្បញ្ញាវិស្សជ្ជនា

៣៣២. វិស្សជ្ជនេ ឯវមត្តោ វេទិតញ្ញាតិ យោជនា។ កាយសាមគ្គី អាទិ
នាមាតិ យោជនា។ ឱសារណាកិរិយាតិ កថនកិរិយា។ ធន្តបវារណំ អាហារិទ្ធាតិ
ធន្តញ្ញា បវារណាញ្ញា អាហារិទ្ធា។ បវារណាកថាតិ “សង្ឃំ ភន្ត
បវារេមី”តិអាទិកា (មហាវ. ២០០) បវារណាកថា។ តន្តនីយកម្មាទិសុ វត្ថុ នាម
កី? បុគ្គលោ នាម កោតិ អាហា “វត្ថុ នាមា”តិអាទិ។ តត្ថ យេន វត្ថុនាតិ
ភណ្ឌានការកាទិនា យេន វត្ថុនា ករណាភូតេន, ហេតុភូតេន វា។ យេនាតិ

បុគ្គលេន កត្តត្ថតេន, កតត្ថិ សម្ពុទ្ធោ។ “តស្ស តស្ស កម្មវាចាយា”តិ បទំ
“អវសានវចន”ត្ថិ បទេ អវយវិសម្ពុទ្ធោ។ សត្តត្ថាតិ សព្វេសុវិស្សជ្ជនេសុ។

ឥតិ ឧចោសថាធិបុច្ឆាវិស្សជ្ជនវណ្ណានាយ យោជនា

សមត្ថា។

អត្ថវសបករណវណ្ណានា

៣៣៤. អត្ថវសបករណាតិ អវយវិអាណារោ។ ទស អត្ថវសេតិអាទីស្វតិ
អវយវាណារោ។ យន្តិ វចនំ។ ឧបរិមំ ឧបរិមំ បទន្តិ “សង្ឃសុត្ថាយា”តិអាទិកំ
ឧត្តរុត្តរិ វុត្តំ បទំ។ ហេដ្ឋិមស្ស ហេដ្ឋិមស្ស បទស្សាតិ
“សង្ឃសុត្ថាយា”តិអាទិកស្ស អដោ អដោ វុត្តស្ស បទស្ស។

យទេតំ បទសតំ វុត្តន្តិ យោជនា។ តត្ថាតិ តស្មី បទសតេ, និទ្ធារណោ ភុម្មំ,
អត្ថសតត្ថិ អភិធម្យសតំ។ ធម្មសតត្ថិអភិធានសតំ, ចាឡិសតត្ថិ អត្ថោ។
“អត្ថសតំ ធម្មសត”ត្ថិ បទានំ អត្ថន្តរិកប្បំ ទស្សន្តោ អាហា “អថ វា”តិអាទិ។
តត្ថ យេ ទស អត្ថវសេ បដិច្ច បញ្ញត្តំ, តេសំ ទសអត្ថវសានន្តិ យោជនា, យេ
ទស អត្ថវសេ បុព្វេ វណ្ណិតា, តេសំ ទសអត្ថវសានន្តិ យោជនា។
បឋមចារាជិកវណ្ណានាយំ (ចារា. អដ្ឋ. ១.៣៩) វណ្ណិតាតិ សម្ពុទ្ធោ។ តត្ថាតិ
“សង្ឃសុត្ថាយា”តិអាទិចាបេ។ សុដ្ឋនេវាតិ សុដ្ឋ មហារាជ។ ហិ យស្មា
អាណាពលកោគពលស្សរិយពលេហិ ទិព្វតិ, តស្មា ទេវេតិ វុច្ឆតិ។ យោ ចាតិ
គហដ្ឋោ វា បព្វជិតោ វា, សម្មជិច្ឆតិសិ សម្ពុទ្ធោ។ តស្មាតិ យស្មា ហិតាយ
សុខាយ ហោតិ, តស្មា។ អាទិសំសំ ទស្សត្វា បញ្ញាបេស្សមីតិ សម្ពុទ្ធោ។
អភិភវិត្វា ន បញ្ញាបេស្សមីតិ យោជនា។ ឥធាតិ អត្ថវសបករណោ។
តទត្ថដោតកានន្តិ សោយេវ អត្ថោ តទត្ថោ, តស្ស ដោតកា តទត្ថដោតកា,

តេសំ។ ឥន្ទានិ វេទិតញ្ញានីតិ សម្ពុទ្ធា។ អត្ថំ ជោតេន្តីតិ អត្ថុជោតកា, សន្ទា។
និហរិត្វា, និយមេត្វា វា អត្ថោ វុច្ឆតេ ឥមាហិ សន្ទបញ្ញត្តិហិតិ និរុត្តិយោ។

អត្ថសត្តន្តិ កាថាយំ អត្ថវសេ បករណោ អត្ថសតំ វេទិតញ្ញនិរុត្តិអាទិនា
យោជនា កាតញ្ញា។ ឥតិ ហិតិ ឥតិ ឯវ។ ហិសន្ទោ ហិ ឯវសន្ទត្ថោ។ ឥន្ទន្តិ
“អត្ថសត”ន្តិអាទិវចនំ, វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធា។ ឯតន្តិ យថាវុត្តំ អត្ថំ បដិច្ចាតិ សម្ពុទ្ធា។

ឥតិ សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណោនាយ

មហាវគ្គវណ្ណោនាយ

យោជនា សមត្ថា។

បឋមកាថាសង្គណិកំ

សត្តនករេសុ បញ្ញត្តសិក្ខាបទវណ្ណោនា

៣៣៥. ឯកំសន្តិ ឯត្ថ ភុម្មត្ថេ ឧបយោគវចនន្តិ អាហា “ឯកស្មី អំសេ”តិ។
នសន្ទសមោធានសមុជ្ឈលន្តិ នសន្តំ នខានំ សម្មហេន សុដ្ឋ ឧជ្ឈលំ។ ឯត្ថ
“សមុជ្ឈល”ន្តិ ឥមិនា អញ្ញាលីន្តិ បទស្ស អាទរេន, អភិមុខំ វា ជលតិ ទិព្វតីតិ
អញ្ញាលីតិ អត្ថំ ទស្សតិ។ អាសីសមាទ្យោហិតិ ឯត្ថ អាសីសមាទ្យោ ឯវាតិ
អត្ថំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “បច្ចាសីសមាទ្យោវិយា”តិ។ ឯត្ថ “វិយា”តិ ឥមិនា
“អាសីសមាទ្យោ ឥវា”តិ បទិវិភាគំ កត្វា ឥវសន្ទោ ឧបមត្ថុជោតកោតិ
ទស្សតិ។ កិស្សាតិ ឯត្ថ ករណាត្ថេ ជដ្ឋិវិតត្ថិ ហោតីតិ អាហា “កេន
ការណោនា”តិ។ ឥន្ទានិ មម និសិន្នជ្ជានំ។ “អាគតោ”តិ ឥមិនា ឥធមាគតោតិ
ឯត្ថ មការោ បទសន្តិករមត្តោតិ ទស្សតិ។ អស្សាតិ ឧចាលីស្ស វិស្សន្តេសីតិ
សម្ពុទ្ធា។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ បញ្ញេសុ។ ឥតីតិ ឯវំ។

តត្ថាតិ វិស្សជ្ជនេ។ ភទ្ទកោតេ ឧម្មុដ្ឋោតិ ឯត្ថ ឧម្មុដ្ឋសន្នោ បញ្ញាវាចកោតិ
អាហា “ភទ្ទកោតេ បញ្ញា”តិ។ តត្ថ តេតិ តវ។ កស្មា បញ្ញា “ឧម្មុដ្ឋោ”តិ វុច្ចតីតិ
អាហា “បញ្ញា ហិ”តិអាទិ។ ហិ យស្មា ឧម្មុដ្ឋោតិ វុច្ចតិ, តស្មា បញ្ញា ឧម្មុដ្ឋោ
នាមាតិ យោជនា។ “ឧម្មុដ្ឋិត្វា បិតត្ថា”តិ ឥមិនា ឧម្មុដ្ឋិតិ ឧម្មុដ្ឋោតិ វចនត្ថំ
នស្សេតិ។ មុជធាតុ ឧការស្ស អកាវេ, អវិជ្ជន្ទការសម្ពាតា ឧទកតោ
ឧម្មុដ្ឋិតិ អត្ថោ។ “តគ្ស”តិ និចាតស្ស តស្មា ការណាតិ អត្ថំ នស្សេត្តោ
អាហា “យស្មា”តិអាទិ។ “សម្មជិច្ឆនត្ថ”តិ ឥមិនា តគ្សសន្នោ សាធុអត្ថោតិ
នស្សេតិ, តគ្ស សាធុតិ អត្ថោ។ តីណិយេវាតិ “សមាទហិត្វា វិសិព្ពេន្តិ”តិ ឯកំ,
“សាមិសេនា”តិ ឯកំ, “សសិត្ថក”ន្តិ ឯកន្តិ ឥមាទិ តីណិយេវ។

ចតុវិបត្តិវណ្ណនា

៣៣៦. យំ តំ បុច្ឆិម្ហាតិ ឯត្ថ និគ្គហិតតោ បរំ អការលោចោតិ អាហា “យំ តំ
អបុច្ឆិម្ហា”តិ។ តត្ថ យន្តិ បញ្ញំ។ តន្តិ តុវំ។ “ត្វ”ន្តិបិ ចាហេ, អយមេវត្ថោ។ តំ
តនេវាតិ តំ តំ ឯវ បញ្ញំ។ អញ្ញជាតិ អញ្ញំ អាការំ។

យេ ធុដ្ឋុល្លាសា សីលវិបត្តិ ឯត្ថ នន្ទ សីលវិបត្តិ បុច្ឆន្តោ បញ្ញោ នត្ថិ,
កស្មា បន “សា សីលវិបត្តិ”តិ វិស្សជ្ជនំ វុត្តន្តិ អាហា “កិញ្ញាបិ”តិអាទិ។ ឯតន្តិ
“យេ ធុដ្ឋុល្លាសា សីលវិបត្តិ”តិ វចនំ។ តមេវត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “ចត្វសុ
ហិ”តិអាទិ។ វត្វាតិ សំខេបេន វត្វា។

តិស្សន្នំវិបត្តិនន្តិ សីលវិបត្តិតោ អវសេសានំ តិស្សន្នំវិបត្តិនំ។ តត្ថាតិ
“ជុល្លច្ចយ”ន្តិអាទិវចនេ។

“អញ្ញាចិក្ខន្តិ”តិ បទស្ស កត្តារំ នស្សេត្តោ អាហា “វុទន្តា”តិ។
“តថាហ”ន្តិអាទិនា វុទនាការំ នស្សេតិ។

“អយំ ធម៌” តិ ឥមិនា អយំ សាតិ ឯត្ថ សាសនោ បទាលង្គារោ តិ ធម្មស្សតិ។
ឯត្ថាវតា តិ ឯត្ថកេន “បុល្លច្ចយ” ន្តិអាទិវចនមត្តេន។ វិស្សន្និទំ ហោតិ តិ
សម្ពុទ្ធោ។

ធម្មនកាធិវណ្ណាធិ

៣៣៧. កតិ ធម្មនកាធិតិអាទិបុច្ឆានំ អនុសន្និបុច្ឆាការំ ធម្មស្សនោ អាហា
“យស្មា បនា” តិអាទិ។ បុច្ឆា ហិ អនុសន្និអនុសន្និវសេន ធុវិជា។ តត្ថ
វិស្សន្និធម្មន អនុសន្និវសេន បុច្ឆា អនុសន្និបុច្ឆា នាម, វិស្សន្និធម្មនបេក្ខិត្វា
យថាកាមបុច្ឆា អនុសន្និបុច្ឆា នាម។ តាសំ វិត្ថារោ នេត្តិអដ្ឋកថាធិសុ
គហោតញ្ចោ។ ឥធាបិ “ឯកាទស យាវតតិយកា” តិ វិស្សន្និធម្មន អនុសន្នាទត្ថា
អនុសន្និបុច្ឆា នាម។ យស្មា បនវិស្សន្និតោតិ សម្ពុទ្ធោ។ សម្ពាវសេនាតិ
ឯកាទសា” តិ សម្ពាយ សត្តិយា, អាយត្តេន វា។ សម្ពាអនុសន្និវសេនេវាតិ
“កតិ” តិ សម្ពាយ អនុសន្និវសេន វេ។ តេសន្និ បញ្ញាទំ។ តត្ថាតិ “ធម្ម
ធម្មនកាធិ” តិអាទិចាបេ។ ឥធមេវាតិ ឥទំ វេ វចនំ។ អបុព្វន្និ បុព្វេន វុត្ថំ,
អចោរាណំ នវន្និ អត្តោ។ យំ បនេតន្និ យំ បន ឯតំ វចនំ។ “សោឡសា” តិ ឥមិនា
សោទសាតិ ឯត្ថ ធការស្ស ឡកាវ កត្វា “សោឡសា” តិ ចាហេបិ យុជ្ជតីតិ
ធម្មស្សតិ។ ជានន្និ បញ្ញត្តាតិ ឯត្ថ “ឯវំ វត្វា” តិ ចាបសេសំ អដ្ឋាហវិត្វា
យោជេតព្ពកាវ ធម្មស្សនោ អាហា “ជាន” ន្និ ឯវំ វត្វា បញ្ញត្តា” តិ។ តេតិ “ជាន” ន្និ
បញ្ញត្តា សិក្ខាបទាតិ អត្តោ។ ឯវន្និ វត្ថុមាននយេន។ បរិសេយ្យាតិ តិ ឯត្ថ
ឥតិសន្តោ បរិសមានត្តោ។ ឥតិ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។

អសាធារណាធិវណ្ណាធិ

៣៣៨. បុរិម បញ្ញត្តិ “កតិ ធននកានី” តិអាទិបញ្ញាណំ បុរេ វុត្តំ បញ្ញំ។
តត្ថាតិ “វីសំ ទ្វេ សតានី” តិអាទិចាបេ។ “ទ្វេអនិយតេហី” តិ បទស្ស
អសមាហារទិគុវាភ្យំ ទស្សន្តោ អាហា “ទ្វីហិ អនិយតេហី” តិ។ “សទ្ធិ” តិ ឥមិនា
សហាទិយោគេ ករណាវចនន្តិ ទស្សតិ។

គាថាយំ “ធាវនញ្ច សិក្ខាបទ” តិអាទិនា យោជនា កាតញ្ញា។ ទ្វេ លោមាតិ
ទ្វេ ឯឡ កលោមសិក្ខាបទានិ។

“សកលោ” តិអាទិកាយ អឡ្ហតេយ្យគាថាយ យោជនា សុរិញ្ញេយ្យា។

សង្ឃម្ហា ទស និស្សវេតិ ឯត្ថ “សង្ឃម្ហា និស្សវីយតី” តិ (ចាចិ. ៦៨០, ៧៣០)
ឯវំ វុត្តា ទសាតិ យោជនានយំ ទស្សន្តោ អាហា “សង្ឃម្ហា និស្សវីយតី” តិអាទិ។
តត្ថាតិ ភិក្ខុនិវិភង្គេ។ តថាតិ យថា ខុទ្ទកា, តថាតិ អត្ថោ។ ឥតីតិ ឯវំ។

តេសន្តិ ចារាជិកានំ។ កណ្ណាសប្បាទយោ ទុរាសនាវិយ ទុរាសនា ហោន្តិ តិ
យោជនា។ “ទុរុបគមនាតិ ឥមិនា សទទាតុយា គត្យត្ថំ ទស្សតិ។ ទុរាសន្តនាតិ
ទុក្ខេន អាសន្និតញ្ញា, អាសន្និតុំ ន សុករាតិ អត្ថោ។ សម្មបមាតិ សមឧបមា។
សម្មបមាការំ ទស្សន្តោ អាហា “យថា” តិអាទិ។

សាធារណន្តិ អដ្ឋហិ ចារាជិកេហិ សាធារណំ។ ឯកេកស្ស ចារាជិកស្សាតិ
សម្ពន្ធា។ អវិរុទ្ធិ កវន្តិ តេតិ ឯត្ថ ឧបមា នោបមេយ្យានំ ចាកជការំ កត្វា
យោជនានយំ ទស្សន្តោ អាហា “យថា ឯតេ” តិអាទិ។ អវិរុទ្ធិ ធម្មាតិ
អវិរុទ្ធិសភាវា។ បកតិសីលភាវេនាតិ បកតិយា សីលវន្តភាវេន,
“បកតិសីលភាវេនា” តិបិ ចាថោ, បកតិសីលស្ស អភាវេន, អភាវហេតុតិ
អត្ថោ។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្ថកេន “អដ្ឋេ ចារាជិកា” តិអាទិវចនមត្តេន, ទស្សិតំ
ហោតីតិ សម្ពន្ធា។ វិភត្តិយោតិ ចារាជិកាទិវសេន វិភតិកញ្ញាតិ វិភត្តិយោតិ។

តត្ថាតិ “តេវីសតិ សង្ឃាទិសេសា”តិអាទិចាបេ។ សព្វសង្កាហិកវចនន្តិ
សព្វេសំ តិណ្ណំ សមថានំ, សព្វាសំ វា អាបត្តិនំ សមថានំ សង្កាហិកវចនំ។ “ធូហិ
សមថេហិ”តិ សម្មាទិវិនយេន ច បដិញ្ញាតករណេន ចាតិ ធូហិ សមថេហិ។

ឯតន្តិ “ទ្វេ ឧចោសថា ទ្វេ បវារណា”តិ វចនំ។ វិកជនានីតិ វិកជិតញ្ចានំ
វិកជនកិរិយាយ អវិនាការតោ ការវសេន វុត្តំ, តស្មា វិកជិតញ្ចាតិ វិកត្តិយោតិ
វចនត្ថា កាតញ្ចោ។ អបរាបិ ឥមា វិកត្តិយោ ហោន្តិ យោជនា។ ហោជ្ជា វុត្តស្ស
“វិកត្តិមត្តទស្សនេនេវ ចេតំ វុត្តំ, ន សមថេហិ វ្យាបសមនវសេនា”តិ វចនស្ស
អត្ថនយតោ អញ្ញំ អត្ថនយំ ទស្សន្តោ អាហា “អថវា”តិអាទិ, “ឥមាបិ
វិកត្តិយោ”តិ បទំ “និស្សយា”តិ បទេ អវុត្តកម្មំ។ និស្សយ អាបជ្ជន្តិ
សម្ពន្ធោ។ តាតិ អាបត្តិយោ។ វុត្តប្បការហោវាតិ តីហិ សមថេហិតិ
វុត្តបការហោវា។ តំមូលីកានន្តិ តេ វេ ឧចោសថាទយោ មូលមេតាសន្តិ
តំមូលីកា, តាសំ។ ឥមិនា ការិយូបចារេន វុត្តនយំ ទស្សតិ។ តាវិកត្តិយោតិ
ឧចោសថាទិវិកត្តិយោ។

ចារាជិកាទិអាបត្តិវណ្ណនា

៣៣៩. វេវិស្សន្តេត្វាតិ សម្ពន្ធោ។ យទិទំ អាបត្តិចារាជិកំ នាមាតិ
យោជនា។ អាបត្តិចារាជិកន្តិ អាបត្តិសង្ខាតំ ចារាជិកំ។ “បរាជយមាបន្នោ”តិ
ឥមិនា សាសនតោ បុគ្គលំ បរាជេតីតិ ចារាជិកន្តិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។
ឈ្យបច្ឆយោ ហេតុកត្វត្តវាចកោ, យការស្ស កកាវោ។ ចុតោតិ ចវកោ។
បរាទ្វោតិ វិវាទោ។ ភជ្ជាតិ បតិកោ។ និវត្តតោតិ សង្ឃម្ហា អបសារិតោ។
អនិហតេ តស្មី បុគ្គលេតិ តស្មី បុគ្គលេ សង្ឃម្ហា និហិត្វា ន ហិតេ,
អនបនីតេតិ អត្តោ។ “ឧចោសថបវារណាទិកេនោ”តិ ឥមិនា សំវាសសរូបំ
ទស្សតិ។ ព្យញ្ញេន អាទរមកត្វា “ឯតំ អាបត្តិ”តិ វុត្តំ។ អយំ ហិតិ អយំ វេ

វត្តមាន។ ឯត្ថាតិ កាថាយំ។ តេន តស្មាតិ ឯត្ថ “តស្មា”តិ បទេន “តេនា”តិ
បទស្ស ការណាត្ថំ ទស្សេតិ។

ឯត្ថាតិ ធុតិយកាថាយំ។ អាទិម្ហិ ចេវ ឥច្ឆិតញ្ចាតិ សម្ពុត្តោ។ ហិំតិ សច្ចំ។
ឯត្ថាតិ បរិវាសនាធិសុ ចតុសុ កម្មេសុ។ “សង្ឃោ”តិអាទិវចនត្ថោ
តិបទភិក្ខុធិករណាពាហិវត្ថសមាសោ ហោតិ, ចេវសទ្ធិចសទ្ធវហិ
អាទិសេសបទានំ ឧកយបទត្ថបទានការំ ទស្សេតិ, “ឥច្ឆិតញ្ចា”តិ បទំ
ការកានំ កិរិយាបេក្ខត្តា កិរិយត្ថាយ បក្ខិត្តំ។ អស្សាតិ អាបត្តិយា, ឥមិនា
អញ្ញបទំ ទស្សេតិ។ ឥច្ឆិតញ្ចាត្ថ អបច្ចយំ កត្វា តទ្ធិតន្តិបិ វទន្តិ។ លហុកនយោ
បទេស។ អយំ បទេត្ថ ករុកនយោ - អាទិ ច សេសោ ច អាទិសេសា, សង្ឃោ
អាទិសេសេសុ អស្សា ឥច្ឆិតញ្ចាតិ សង្ឃាទិសេសោតិ។

អនេកំសិកតំ បទន្តិ ឯត្ថ បទន្តិ សិក្ខាបទំ។ អនេកំសេន កតំ
អនេកំសិកតន្តិ ទស្សេត្តោ អាហា “យស្មា ឥទំ សិក្ខាបទំ អនេកំសេន កត”ន្តិ។
យស្មា កតំ, តស្មា អនិយតោតិ បរុច្ចតីតិ យោជនា។ តត្ថាតិ អនិយតេ។
យត្ថាតិ សិក្ខាបទេ។ សោមីតិ សិក្ខាបទធម្មាបិ។

អច្ចយេស្សតិ នោសេសុ។ តេ ហិំ និទ្ទោសំ អតិក្កម្ម អយន្តិ គច្ឆន្តិ បរុត្តន្តិ
អច្ចយាតិ វុច្ឆន្តិ។ តេនាតិ អច្ចយេន។ ដូលោតិ ឡិទ្ធារិកោ។ “ដូលត្ថា”តិ ឥមិនា
“តេនេត”ន្តិ ឯត្ថ តេនសទ្ធិស្ស ការណាត្ថំ ទស្សេតិ។ អច្ចយេស្ស ដូលត្ថាតិ
សម្ពុត្តោ។ ឯត្ថន្តិ អាបត្តិធម្មំ។ ឥមាយ កាថាយ អញ្ញោសំ លហុកាបត្តិនំ ដូលោ
អច្ចយោ ដុល្លច្ចយោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ទ្វេភាវេ សតិ សំយោគបរត្តា រស្សោ
ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

“និស្សន្ទិស្តា ទេសេតព្ពតោ” តិ ឥមិនា និស្សន្ទនំ និស្សន្ទោ, អាបត្តិទេសនតោ
បុព្វភាគេ កត្តព្ពស្ស វិនយកម្មស្សេតមធិវចនំ, សោ ឯតស្សត្ថិតិ និស្សត្ថិយន្តិ
វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

កុសលធម្មសន្នេន កុសលចិត្តមេវ គហេតព្ពន្តិ អាហា “កុសលធម្មសម្ពាតំ
កុសលចិត្ត” ន្តិ។ “កុសលចិត្តំ ចាតេតិ” តិ ឥមិនា ចិត្តំ ចាតេតិ ចាចិត្តិយន្តិ
វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ ឯត្ថ “ចិត្តចាតិយ” ន្តិ វត្ថុព្ពេ បទវិបរិយាយំ កត្វា, តការស្ស
ច លោបំ កត្វា “ចាចិត្តិយ” ន្តិ វត្ថុ។ អចិន្តេយ្យោ ហិ ចាឡិនយោ។ ឈ្យបច្ចយោ
ហេតុកត្វត្ថវាចកោ។ ននុ “ចាតេតិ កុសលំ ធម្ម” ន្តិ ឥមិនាវ “ចាចិត្តិយ” ន្តិ
បទស្ស និព្ពចនំ សិទ្ធិ, កស្មា បទ “អបរជ្ឈតិ ចិត្តសម្មាហនជ្ជាន” ន្តិ វត្ថុន្តិ អាហា
“យំ បនា” តិ អាទិ។ យស្មា ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។

ចាដិទេសនីយាសុ និព្ពចនមេវ អទស្សេត្វា កស្មា “ភិក្ខុ អញ្ញាតកោ
សន្តោ” តិ អាទិ វត្ថុន្តិ អាហា “វត្ថុការយ្ហការវការណាទស្សនត្ថមេវា” តិ។
“បដិទេសេតព្ពតោ” តិ ឥមិនា អញ្ញាបត្តិទេសនានយតោ “ការយ្ហ” ន្តិ អាទិនា
បដិវិសុំ វត្វា ទេសេតព្ពតិ ចាដិទេសនីយាតិ និព្ពចនំ ទស្សេតិ។

ទុក្ខជន្តិ ឯត្ថ ទុសន្នោ ទុដ្ឋអត្ថោ ច វិរូបត្ថោ ច ហោតីតិ ទស្សន្តោ អាហា
“ទុដ្ឋកតំ, វិរូបំ វា កត” ន្តិ។ តន្តិ កម្មំ។ តំ បនេតន្តិ ទុក្ខជំ, ខលិតន្តិ សម្ពន្ធោ។
អស្សាតិ ទុក្ខជស្ស។ តស្សត្ថោ ឯវំ វេទិតព្ពោតិ យោជនា។ ហីតិ វិត្ថារោ។ យំ
ចាបន្តិ យោជនា។ យទីតិ អថ។ យទិសន្នោ ហិ អថបរិយាយោ។ ឥទម្បីតិ ឥទម្បី
កម្មំ, ចាបន្តិ សម្ពន្ធោ។

“លបិត” ន្តិ ឥមិនា ទុរាភជ្ជន្តិ ឯត្ថ ភាសនាតុយា កថនត្ថំ ទស្សេតិ។ យន្តិ
វចនំ។ កិញ្ចាភិយ្យោតិ តតោ អតិវេកំ កថេតព្ពវចនំ កិញ្ចាតិ អត្ថោ។

សំគិតិដ្ឋប្បាយំ បទន្តិ ឯត្ថ ចកាហេ បិសន្តត្ថោ “បទ”ន្តិ ឯត្ថ យោជនាត្ថោ,
យំសន្តោ ការណាត្ថោតិ អាហា “សំគិតិដ្ឋយស្មា តម្បី បទ”ន្តិ។ តម្បី បទន្តិ
តម្បី វចនំ។ បទសន្តោ ហិ វចនវាចកោ។ តម្បី វចនំ យស្មា សំគិតិដ្ឋ ហោតីតិ
យោជនា។ កថំ សំគិតិដ្ឋ ហោតីតិ យោជនា។ “យស្មា”តិ បទេន យំសន្តោ
ការណាត្ថោតិ ទស្សតិ។ នន្តិ បទំ។ “ឯតំ ឥតិ វុច្ឆតិ”តិ សំវណ្ណាតព្វបទំ។
“ទុញ្ញាសិតន្តិ ឯតំ វុច្ឆតិ”តិ សំវណ្ណាធាបទំ។ ឯតន្តិ ឯតំ បទំ, ឯតំ វចនន្តិ អត្ថោ។

ឯត្ថាតិ សេខិយភាថាយ។ ឥន្តិ អាបត្តិនំ និព្វបទនីបកំ វចនំ, វុត្តន្តិ
សម្ពន្ធោ។ កស្ស ធិបនត្ថំ វុត្តន្តិ អាហា “សង្កហិតស្ស អត្ថស្ស ធិបនត្ថ”ន្តិ។

តត្ថាតិ “ធន្ទមតិវស្សតិ”តិ អាទិវចនេ។ គេហន្តិ បកតិគេហំ។ ឥទំ បទ
គេហន្តិ យោជនា។ វិត្តារន្តោ អាហា “មូលាបត្តិញ្ចី”តិ អាទិ។ “អវិវជ”ន្តិ វត្ថា
តស្សត្ថំ ទស្សត្ថំ វុត្ថំ “សុច្ឆន្ទ”ន្តិ។ វិវជន្តិ អច្ឆន្ទំ។ ធាតិវស្សនភាវំ វិត្តារន្តោ
អាហា “មូលាបត្តិញ្ចី”តិ អាទិ។ វិវរន្តោ ភិក្ខុ ធាបជ្ជតីតិ សម្ពន្ធោ។ សុទ្ធន្តេតិ
សុទ្ធកោដ្ឋាសេ។ “តស្មា”តិ ច “តេនា”តិ ច យេភុយ្យេន អត្ថតោ ឯកំ, តស្មា វុត្ថំ
“តេន ការណោនា”តិ។ ឯវព្យោតំ វិវជន្តិ ឯវំ ឯតំ ធន្ទ ចេ វិវជន្តិ យោជនា។

បរិចាតិយមាណន្តិ អភិក្ខយមាណំ។ “វុត្តាទិគហនំ អរញ្ញ”ន្តិ ឥមិនា
បវន្តិ បទស្ស អរញ្ញបរិយាយតំ ទស្សតិ។ គតិសទ្ធស្ស ភវគេទាទិអត្ថំ
បដិក្ខិបិត្វា បដិស្សរណាត្ថ ហោតីតិ ទស្សន្តោ អាហា “បដិស្សរណំ
ហោតី”តិ។ តន្តិ បវនំ។ តេតិ មិកា។ “អស្សសន្តិ”តិ បទេន “បស្សសន្តិ”តិ
អត្ថោបិ គហេតត្ថោ អវិនាកាវតោ, អាណាទានំ ករោន្តិ អត្ថោ។ អាគាសោតិ
អជជាគាសោ។ បក្ខិនន្តិ វិហង្គមាណំ។ “សព្វេសំ សង្ខតធម្មាន”ន្តិ ឥមិនា ធម្មានន្តិ
ឯត្ថ សង្ខតធម្មាយេវ គហេតត្ថោតិ ទស្សតិ។ “វិនាសោវា”តិ ឥមិនា
វិភវសន្តោ វិនាសវាចកោតិ ទស្សតិ។ តេសន្តិ សព្វេសម្បី សង្ខតធម្មានំ។

គតិតិ បតិជ្ជា។ កស្មាវិភវោ ធម្មានំ គតិ ហោតិតិ អាហា “ន ហី” តិអាទិ។ ហីតិ
យស្មា។ តេតិ សព្វេបិ សង្ខតធម្មា។ វិនាសន្តិវិករំ។ សុចរិម្បិតិ
អសីតិវស្សទិកាលម្បិ។ និព្វានំ អរហតោ គតិតិ សំវណ្ណោតព្ថបទំ។
“ជីណាសវស្ស” តិ ឥមិនា អរហតោតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។
“អនុចាទិសេសនិព្វានធាតុ” តិ ឥមិនា “និព្វាន” ន្តិ បទស្ស ឥធ អធិប្បេតនិព្វានំ
ទស្សេតិ។ កាថាយ តេ តេ អត្តា សំគហេត្វា គណីយន្តិ ឯត្តាតិ
កាថាសង្កណីកំ។

ឥតិ បឋមកាថាសង្កណីកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

អធិករណកេទំ

ឧក្កោជនកេទាទិវណ្ណោនា

៣៤០. អធិករណកេទេ ឯវមត្តោ វេទិតព្ពោតិ យោជនា។ ទស្សេតុំ អាហាតិ
សម្ពន្ធោ។ ទ្វេ សមថេតិ ឯត្ថ ទ្វិន្នំ សមថានំ សរូបំ ទស្សេន្តោ អាហា
“សម្មាខារិនយព្ពា យេកុយ្យសិកព្ពា” តិ។ “បដិសេធនី” តិ ឥមិនា ឧក្កោជេតិតិ
ឯត្ថ កុដធាតុយា ធននត្ថំ អត្តតោ ទស្សេតិ។ ធននំ នាម អត្តតោ
សមថបដិសេធនន្តិ អត្តោ។

៣៤១. ទ្វាទសសុ ឧក្កោជេសូតិ និទ្វារណោ ភុម្មំ។ អកតំ កម្មន្តិអាទយោតិ
ឯត្ថ អាទិសទ្ទេន “ទុក្ខដំ កម្មំ, បុន កាតព្វំ កម្ម” ន្តិ ទ្វេ ឧក្កោជា សង្កហេតព្ពា។
អនិហតំ កម្មន្តិអាទយោតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ទេន “ទុន្ទិហតំ, បុន និហានិតព្ព” ន្តិ ទ្វេ
ឧក្កោជា សង្កហេតព្ពា។ អវិនិច្ឆិតន្តិអាទយោតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ទេន “ទុវិនិច្ឆិតំ, បុន
វិនិច្ឆិតព្ព” ន្តិ ទ្វេ ឧក្កោជា សង្កហេតព្ពា។ អវុបសន្តិអាទយោតិ ឯត្ថ អាទិសទ្ទេន

“ធុរ្យបសន្តំ, បុនរ្យបសមេតត្ថ”ន្តិ ទ្វេ ឧក្កោជា សង្គហោតត្ថា។ អបិចាតិ
សាមញ្ញតោ បន។

តត្ថ ជាតកន្តិ ឯត្ថ តសទ្ធស្សវិសយំ ទស្សន្តោ អាហា “យស្មីវិហារេ”តិ។
យស្មីវិហារេ ឧប្បន្នំ ហោតីតិ សម្ពុទ្ធា។ អញ្ញមញ្ញស្ស អត្ថេសុ, អត្ថានំ វា
បដិបក្ខំ អត្ថយន្តិ ឥច្ឆន្តិតិ អត្ថបច្ឆតិកា។ ចាឡិមុត្តកវិនិច្ឆយេនេវាតិ ចាឡិយំ
អាគតេហិ សមថេហិ មុត្តកេន ធម្មទេសនាមត្តវិនិច្ឆយេនេវ។ ឥទន្តិ
អធិករណំ។ យេនាបិ វិនិច្ឆយេនាតិ ចាឡិមុត្តកេន យេនាបិ វិនិច្ឆយេន។

អញ្ញោតិ នេវាសិកេហិ អញ្ញោវិនយធរោ បុច្ឆតីតិ សម្ពុទ្ធា។ តេហិ ចាតិ
នេវាសិកេហិ ច។

ឯតស្សាតិ វិនយធរស្ស។ អយន្តិវិនយធរោ។ តត្ថាតិ តំ កាមំ។ អញ្ញមញ្ញំ វា
សញ្ញាបេន្តិតិ អត្ថបច្ឆតិកា អញ្ញមញ្ញំ វា សញ្ញាបេន្តិ។ តេ ភិក្ខុតិ តេ
អត្ថបច្ឆតិកា ភិក្ខុ។ និដ្ឋាបេន្តិតិ សញ្ញាបេន្តិ។ ឧក្កោដេតិ យោតិ យោ
ឧក្កោដេតិ។ ឯតេតិ អត្ថបច្ឆតិកេ ភិក្ខុ, ទិស្វាតិ សម្ពុទ្ធា។ តត្ថាតិ កាមំ។
តត្ថេវាតិ អន្តរាមគ្គេ ឯវ។

តត្ថេវាតិ កាមមេវ។ តត្ថេវាតិ តស្មីយេវ ហ្វានេ។ តត្ថ គតន្តិ តំ កាមំ គតំ។

“ឯសេវ នយោ”តិ ឥមិនា ចាចិត្តិយមេវ អតិទិសតិ។

សង្ឃេន...បេ.... អធិករណេ វទន្តោបីតិ សម្ពុទ្ធា។ យំ បនេតំ អាបត្តិវុដ្ឋានំ
នាម ហោតីតិ យោជនា។ ឯតន្តិ អាបត្តិវុដ្ឋានំ។ វទន្តោបីតិ បិសន្តោ ន កេវលំ
តិណាវត្តារកំ ឧក្កោដេន្តោយេវ ឧក្កោដេតិ នាម, អថ ខោ វទន្តោបីតិ ទស្សតិ។

ធម្មាគតី គឺធម្មតាតិអាទីសុ អគតិកមណាការំ ឧស្សេន្តោ អាហា “វិនយធមោ
ហុត្វា”តិអាទិ។ អត្ថាយ ឧក្កោដេន្តោតិ សម្ពុត្តោ។ តស្ស្សតិ អនត្ថំ ចរន្តស្ស។
មន្តោ បន ឧក្កោដេតិ នាមាតិ សម្ពុត្តោ។ ឯកោ ពលវនិស្សិតោ ច ហោតីតិ
សម្ពុត្តោ។ គហនមិច្ឆាទិដ្ឋិន្ទ គហនសទិសំ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បវនសទិសំ មិច្ឆាទិដ្ឋិន្ទ
អត្តោ។ ពលវន្តោ ចាតិ ឯត្ថ ចសន្នោ សព្ពកម្មេសុ យោជេតញ្ចោ។ និស្សិតត្តាតិ
ឯកស្ស និស្សិតត្តា។ ពលវនិស្សិតោ ចាតិ ឯត្តាបិ ច សន្នោ សព្ពកត្តុសុ
យោជេតញ្ចោ។ តស្ស្សតិ វិសមាទិនិស្សិតស្ស។

សោតិ សាមណោរោ។ មង្គុត្តតាតិ មង្គុ ហុត្វា ភូតា, មង្គុ វា បត្តា អត្ថ
ភវថាតិ អត្តោ។ តេតិ បរាជយភិក្ខុ។ តស្ស្សតិ សាមណោរស្ស។ សោតិ
សាមណោរោ។ តេតិ បរាជយភិក្ខុ។ តន្តិ សាមណោរំ។ សោតិ ធម្មារោ។ តតោតិ
សន្និចាតការណា។ ហិយ្យេតិ អនន្តរាតីតាហោ។ ឥតីតិ ឯវំ វនេតិ។ សោតិ
ធម្មារោ។ ឥទំ សិក្ខាបទំ បញ្ញត្តន្តិ យោជនា។ គច្ឆាតិ គច្ឆាហិ។ ឥតីតិ ឯវំ
វត្តញ្ចោតិ យោជនា។

សង្ឃេន សទ្ធិ អធិករណំ វិនិច្ឆនិច្ឆា បរិវេណាគតំ ឯកំ ភិក្ខុន្តិ យោជនា។
កិស្ស្សតិ កេន ការណោន។ ឯវំ ឥមិនាការេន វិនិច្ឆិតត្ថំ នន្ទតិ យោជនា។ សោតិ
វិនិច្ឆយការកោ ភិក្ខុ។ ធន្ទាយកោ សុវិញ្ញេយ្យេយេវ។

អធិករណនិទានាទិវណ្ណនា

៣៤២. កីនិទានន្តិអាទីសុ ធនុ បទេសុ សមាសភារំ ឧស្សេន្តោ អាហា
“កីនិទានមស្ស”តិអាទិ។ អស្ស្សតិ វិវាទាធិករណស្ស។ “កីនិទាន”ន្តិ បទានំ
សតិបិ សមាសភារេ ព្យញ្ញនន្តបកតិកត្តា “កិ”ន្តិ និគ្គហិតន្តភារេន ឧច្ចារណំ
កាតត្ថំ។ សព្ពានេតានីតិ សព្ពានិ និទានន្តិអាទិនិ ឯតានិ បទានិ។ វេវចនានីតិ

ឯកស្ម័យៗ “ការណ៍”នៃ អត្ថវិវធាន វចនានិវចនានិ, តាមយោ វេវចនានិ។
អថ វា វិវិធំ វចនមេតស្សត្ថស្សតិ វិវចនំ, ការណសម្ព័ន្ធាតោ អត្ថោ,
អភិធម្មអភិធានការវេន សម្ពន្ធត្ថា វិវចនស្ស ឯតានិ វេវចនានិ, បទានិ។

“អដ្ឋារសភេទករវត្ថុសម្ព័ន្ធាតោ”តិ ឥមិនា វិវាទសរូបំ ធស្សេតិ។ វិវាទន្តិ
អដ្ឋារសភេទករវត្ថុសម្ព័ន្ធាតំ វិវាទំ។ ឯតន្តិ “វិវាទនិទាន”ន្តិ ឯតំ វចនំ។ អស្សាតិ
អនុវាទាធិករណស្ស។ ឥទម្បីតិ “អនុវាទនិទាន”ន្តិ វចនម្បី។ អស្សាតិ
អាបត្តាធិករណស្ស។ ឯតន្តិ “អាបត្តិនិទាន”ន្តិ វចនំ។ កិច្ចមេវ
ព្យញ្ញនវឌ្ឍនវសេន កិច្ចយន្តិ វុត្តំ។ អស្សាតិ កិច្ចាធិករណស្ស។
សមនុភាសនាធិនំ ឧប្បជ្ឈនកកិច្ចានន្តិ សម្ពន្ធា។ ឯតន្តិ “កិច្ចយនិទាន”ន្តិ
វចនំ។ ឯកបទយោជនាតិ ឯកេន “និទាន”ន្តិ បទេន យោជនា។ សព្វបទានីតិ
សព្វានិ សមុទយាធិនិ បទានិ។

នវន្តន្តិ ជាតិវសេន ធន្នំ ហេតុនំ នវសុ អន្តោគធត្ថា តិកវសេនេតំ វុត្តំ។
ព្យញ្ញនមត្តន្តិ ហេតុបច្ចយវសេន ព្យញ្ញនមេវ។ ហិ តិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឯត្ថាតិ
តតិយបុច្ឆាវិស្សជ្ឈនេ។

៣៤៣. ទ្វាទស មូលានីតិ ឯត្ថ ទ្វាទសន្នំ មូលានំ សរូបំ ធស្សេត្តោ អាហា
“កោដឧបនាហយុកឡកាធិនី”តិ អាធិ។ ឯត្ថ (វិភ. ៨៣៣, ៩៤៤) អាធិសទ្ធផន
មក្ខបឡាសយុកឡ ឥស្សាមច្ឆិយយុកឡ មាយាសាវេយ្យយុកឡ
ចាបិច្ឆមិច្ឆាធិជ្ជិយុកឡ
សន្និជ្ជិបរាមាសិអាធានក្តាហិធុប្បជិនិស្សគ្គិយុកឡវសេន បញ្ច យុកឡានិ
សន្តិល្អាតិ។ អដ្ឋត្ថសន្តានប្បវត្តានីតិ និយកដ្ឋត្ថសន្តានេ បវត្តានិ។

អង្គារសកេតករវត្តនំ សមុជ្ជានភារំ និព្វចនេន បកាសេន្តោ អាហា “តំ
ហី”តិអាទិ។ តន្តិ អនុវាទាធិករណំ, សមុជ្ជាតីតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថ ច “ឯតេសូ”តិ
ឥមិនា អធិករណភារំ ទស្សេតិ។ “ឯតេហី”តិ ឥមិនា ករណភារំ ទស្សេតិ។
តេនាតិ ការណេន។ អស្សាតិ វិវាទាធិករណស្ស។ ឯតានីតិ
អង្គារសកេតករវត្តនិ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសំ អធិករណានំ សព្ពេសុ
សមុជ្ជានេសុ។

៣៤៤. ឯកេន អធិករណេន កិច្ចាធិករណេនាតិ ឥទំ វុត្តន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
ឯតានីតិ អធិករណានិ។ ឯកំសតោតិ ឯកំសេន, ឯកកោដ្ឋាសេនាតិ អត្ថោ។
ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។

សាវសេសាបត្តិ សម្មតិ វិយ អនវសេសាបត្តិ ន សម្មតីតិ យោជនា។ កស្មា
ន សម្មតីតិ អាហា “ន ហី”តិអាទិ។ ហីតិ យស្មា។ សាតិ អនវសេសា អាបត្តិ។
តតោតិ អនវសេសាបត្តិតោ។ ឯត្ថ ច “ន សក្កា ទេសេតុ”ន្តិ ឥមិនា
ទេសនាកាមិនិយា អភារំ ធិបេតិ។ “ន សក្កា...បេ... បតិជ្ជាតុ”ន្តិ ឥមិនា
វុជ្ជានកាមិនិយា អភារំ ធិបេតិ។

៣៤៥. តតោតិ នយតោ។ យត្ថ សតិវិនយោតិអាទិកា ធរយមកបុច្ឆាតិ
សម្ពុទ្ធោ។ តាសន្តិ បុច្ឆានំ។ បកាសិតោតិ ចាកដោ។

៣៤៦. ទិដ្ឋម្បិ សមថានន្តិ សមុខាវិនយសតិវិនយវសេន ទិដ្ឋម្បិ សមថានំ។
យស្មាតិ យេន ការណេន ន សក្កាតិ សម្ពុទ្ធោ។ បត្តវដ្ឋីនំ នាណករណន្តិ
សម្ពុទ្ធោ។ តេសន្តិ សមុខាវិនយសតិវិនយានំ នាណករណន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ អយំ
បនេត្ថ យោជនា - យស្មា កទលិក្ខន្ធន្ទ បត្តវដ្ឋីនំ នាណករណំ វិនិព្វជ្ជិត្វា

ឧស្សេតុំ ន សក្ការិយ តេសំ នាណករណំ វិនិព្វន្តិត្វា ឧស្សេតុំ ន សក្កាតិ។
តេនាតិ ការណេន។ សត្តត្ថាតិ សព្វេសុ វិស្សន្ធនេសុ។

សត្តសមថនិទានវណ្ណានា

៣៥២. អស្សតិ សម្មាវិនយស្ស។ តត្ថាតិ “និទាននិទានោ”តិ ចាបេ។
ឥន្ទន្តិ សម្មាចតុក្កំ។ លទ្ធិបវាទោតិ លទ្ធា បរេសំ ឧបវាទោ យេនាតិ
លទ្ធិបវាទោ, ឧណាសវោ។ យស្ស ចាតិ យស្ស ច សន្តិកេតិ សម្ពន្ធា។ ឧភិន្នន្តិ
នេសកបដិគ្គាហកានំ ទ្វិន្ធំ។

៣៥៣. ននុ បុច្ឆាយំ “សត្តន្តិ សមថាន”ន្តិ វុត្ថំ, កស្មា បនវិស្សន្ធនាយំ
សម្មាវិនយស្ស សមុជ្ជានំ ន វុត្ថន្តិ អាហា “កិញ្ចាបី”តិ អាធិ។ តត្ថ កិញ្ចាបី
វុត្ថន្តិ យោជនា។ ឯត្ថ កិញ្ចាបីសន្នេសម្ការវនត្ថោ, បនសន្នេស ករហត្ថោ។ តថា
វុត្ថម្បីតិ យោជនា។ កម្មសង្កហភាវេនាតិ កម្មេ សង្កហស្ស អភាវេន។ តត្ថាតិ
តស្មី “កម្មស្ស កិរិយា”តិ អាធិចាបេ។ កម្មំ កិរិយតិ ឥមាយាតិ កិរិយា, ញត្តិ។
តេន វុត្ថំ “កម្មស្ស កិរិយាតិ ញត្តិ វេទិតញ្ញា”តិ។ កិរិយតេ បរិយតេ ករណំ។
សយំ ឧបគមិយតេ ឧបគមនំ។ អដ្ឋេសនេន បរំ ឧបគមាបិយតេ
អដ្ឋបគមនំ។ អធិវាសិយតេ អធិវាសនា។ អប្បដិក្កាសិយតេ
អបដិក្កាសនា។ ឥតិ ឥមមត្តំ ឧស្សេន្តោ អាហា “ករណាន្តិ តស្សាយេវា”តិ អាធិ។
ឯត្ថន្តិ កម្មំ។ មេតិ មយ្ហំ។ ឧមុធាតុបយោគេ សម្មទានតេ សម្មទានវចនំ។ អថ
វា មេតិ មយា។ កត្វតេ ករណាវចនំ, សាមីវចនំ វា។ ឧមតីតិ កត្វបសទិសំ
កម្មរូបំ។ រូបញ្ញា កត្វបសទិសំ កម្មរូបំ “ឧមតិ សង្ឃស្ស”តិ អាធិសុ (មហាវ.
១២៧) វិយ។ កម្មរូបសទិសំ កត្វរូបំ “ឧចាសកោ សីលំ សមាធិយតី”តិ អាធិសុ
(បដ្ឋា. ១.១.៤២៣) វិយ។ ឯត្ថ កម្មតេ បរត្ថោ យបច្ចយោ លោចោតិ ឧដ្ឋព្ភំ។

សត្វសមថនាតាត្ថាធិវណ្ណា

៣៥៤. មាតាបុត្តាធិនំ អយំ វិវាទោតិ យោជនា។ “វិរុទ្ធវាទត្ថា”តិ ឥមីនា
វធនំ វាទោ, វិរុទ្ធា វាទោ វិវាទោតិ និព្វេនំ ទស្សេតិ។ អធិករណីយតាយាតិ
រូបសមិតតាយ។ ឥមីនា អធិករិយតិ សមថេហិ រូបសមិយតីតិ អធិករណន្តិ
វេទនត្ថំ ទស្សេតិ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ អធិករណកេទេសុ។

ឥតិ អធិករណកេធិវណ្ណាយ យោជនា សមត្ថា។

ទុតិយគាថាសង្គណីកំ

ចោទនាធិបុត្តាវិស្សជ្ជនាវណ្ណា

៣៥៥. ទុតិយគាថាសង្គណីយំ ចោទនា នាម កំ ទស្សេត្វា ចោទនាតិ អាហ
“វត្ថុញ អាបត្តិញ ទស្សេត្វា ចោទនា”តិ។ ទោសំ សរាបេតីតិ ទោសសារណា។
សង្ឃសន្និចាតោតិ សង្ឃស្ស សន្និបតនំ។ ឥមីនា សង្ឃេតិ ឯត្ថ ឧត្តរេនលោបំ
ទស្សេតិ។ មតិកម្មន្តិ ឯត្ថ មតិសន្នោ ឥច្ឆតោតិ អាហ “វុច្ឆតិ មន្តគ្គហណ”ន្តិ។
តន្តិ មតិកម្មំ។

“តេន បុទិតកបុគ្គលេនា”តិ បទំ “សារណត្ថាយា”តិ បទេ ការិតកម្មំ។
តស្ស បុគ្គលស្សាតិ តស្ស បុទិតកស្ស បុគ្គលស្ស, ឥមីនា “និគ្គហត្ថាយា”តិ
បទស្ស កម្មំ ទស្សេតិ។ តត្ថាតិ តស្មី អធិករណវិនិច្ឆយជ្ជានេ។
បរិគ្គហណត្ថាយាតិ បរិ វីមំសិទ្ធា គហណត្ថាយ។ ធម្មា-ធម្មន្តិ ភូតាភូតំ។
“វិនិច្ឆយសន្និដ្ឋាបនត្ថ”ន្តិ ឥមីនា ចាឡិយំ ចាបសេសំ ទស្សេតិ។

មាទោ បដិយន្តិ ឯត្ថ បដិយសន្នោ កោបបរិយាយោតិ អាហ “កោបំ មា
ជនយី”តិ។ “បុទិតកេ វា ចោទកេ វា”តិ ឥមីនា “សង្ឃេ”តិ អាធារំ បដិក្ខិបតិ។

សេចក្តីអនុវិជ្ជាកោតុវន្តិ ឯត្ថ អនុវិជ្ជកសន្តោវិនយធរបរិយាយោតិ អាហា
“វិនយធរោ”តិ។ វិនយធរោ ហិ យស្មា ចោទកច្ចុទិតកានំ វចនំ អនុមិនិត្យា
វត្ថុអាបត្តាទិវសេនវិនិតិ, តស្មា អនុវិជ្ជាកោតិ វុច្ចតិ។

វិរុទ្ធី កាហំ សំវត្ថុតីតិ វិគ្គាហិកំ។ “ន ត្វ”ន្តិអាទិនា ណិកបច្ចយស្ស សរូបំ
ទស្សេតិ។ យាយាតិ កថាយ។ សុត្តាទីនំ សរូបំ ទស្សេន្តោ អាហា “សុត្ត
នាមា”តិអាទិ។

អនុយុញ្ញនវត្ថុន្តិ អនុយុញ្ញនស្ស, អនុយុញ្ញនេ វា វត្ថុ។ កុសលេន
ពុទ្ធិមតាតិ ឯត្ថ កុសលសន្តោ ធរកបរិយាយោ, ពុទ្ធិមន្តុសន្តោ
បណ្ឌិតបរិយាយោតិ អាហា “ធរកេន បណ្ឌិតេនា”តិ។
“ញ្ញាណចារមិប្បត្តេនា”តិ ឥមិនា ពុទ្ធិមតាតិ ឯត្ថ ន កេវលំ ញ្ញាណសាមញ្ញំ,
អថ ខោ សព្វញ្ញតញ្ញាណន្តិ ទស្សេតិ។ អយន្តិ ឯសោ យថាវុត្តោ អត្តោ។ អយំ
បនាតិ ឯសោ វត្តមាធា បន។ ឯត្តាតិ ឥមាសុ កាថាសុ។ សេច ត្វ អនុវិជ្ជាកោ
ហោសីតិ យោជនា។ យំ បន អនុយោគវត្ថុ កតំ សុបញ្ញត្តំ សព្វសិក្ខាបទានំ
អនុលោមន្តិ យោជនា។ តន្តិ អនុយោគវត្ថុ។ ឥតីតិ អយំ
សាធិប្បាយសង្ខេបវណ្ណនា។ អត្តនោតិ អនុវិជ្ជកស្ស។ សម្បរាយេតិ
បរលោកេ។ យោតិ អនុវិជ្ជាកោ។ តន្តិ អនុយោគវត្ថុ។ គតិន្តិ សុគតី។ ហិតន្តិ
ចោទកច្ចុទិតកានំ ហិតំ។ គវេសន្តោតិ ញ្ញាណេន ឯសន្តោ។ ឥមិនា ហិតំ
ឯសន្តោតិ ហិតេសីតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។ មេត្តញ្ញាតិ អប្បនាបត្តំ មេត្តញ្ញា។
មេត្តាបុព្វភាគញ្ញាតិ អប្បនាមេត្តាយ បុព្វភាគេ បវត្តំ
បរិកម្មឧបចារមេត្តញ្ញា។ តវ ភារេ សង្ខេន កតេ ឯវាតិ យោជនា។

យោតិ អនុវិជ្ជាកោ។ ឯតេសន្តិ ចោទកច្ចុទិតកានំ។ “ភាសិត”ន្តិ ឥមិនា
វោហារសន្តោ ភាសិតបរិយាយោតិ ទស្សេតិ។ តន្តិ សហសា វោហារំ។

អនុសន្និតន្តិ ឯត្ថ វិនិច្ឆ័យានុសន្និ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “កថានុសន្និ វុច្ចតី” តិ។
កថាយ អនុបំ សន្តបាធំ កថានុសន្និ។ បដិញ្ញាណុសន្និតេនាតិ ឯត្ថ
បដិញ្ញាណុសន្និអនុសន្និសន្នាធំ តុល្យាធិករណតោ អញ្ញំ ភិណ្ឌាធិករណំ ធស្សន្តោ
អាហា “អថវា” តិអាទិ។ លង្កិ បុគ្គលន្តិ សម្ពុន្ទោ។ តត្ថាតិ គាថាយំ។
វត្ថានុសន្និនាតិ អាចារសន្និវតេន វត្ថេន អនុសន្និណ អស្ស អលង្កិស្ស វត្ថេន
សន្និ យា បដិញ្ញា សន្និយតីតិ យោជនា។

ជានន្តោ អាបជ្ជតីតិ ជានន្តោ ហុត្វា អាបជ្ជតិ។ ឥមិនា សញ្ញាតិ បទស្ស
សញ្ញាតេត្វាតិ អត្ថំ ធស្សតិ។ វីតិក្កមចេតនាយ សន្និ ចេតេត្វាតិ អត្ថោ។ “ន
ធសេតិ ន វុជ្ជាតី” តិ ឥមិនា បរិគ្គហតីតិ ឯត្ថ បរិគ្គហនំ នាម អត្ថតោ ន
ធសេនំ ន វុជ្ជានន្តិ ធស្សតិ។

យន្តិ “សញ្ញា អាបត្តិ អាបជ្ជតី” តិ វចនំ។ តុម្ពេហីតិ បរិហារការកេហិ។
សន្និ តថ អវិតថំ។ អហម្មីតិ ចោទកោបិ។ បិសន្នេន បរិហារកំ
សម្មិណ្ឌាតិ។ នន្តិ “សញ្ញា” តិអាទិវចនំ។ តន្តិ តុរំ, តុំ វា។

បុព្វបរន្តិ ឯត្ថ បុព្វេ កថេតត្ថំ បុព្វំ, អបរម្មិ កថេតត្ថំ អបរំ, បុព្វញ្ច អបរញ្ច
បុព្វបរន្តិ ធស្សន្តោ អាហា “បុរេ” តិអាទិ។ “តស្មី បុព្វបរេ” តិ ឥមិនា ចាឡិយំ
បុព្វបរស្សាតិ ឯត្ថ ភុម្មត្ថេ សាមិវចនន្តិ ធស្សតិ។

ធ្វិហីតិ ចារាជិកសង្ឃាធិសេសវសេន ធ្វិហិ។ បញ្ចហីតិ បុល្លច្ឆយាធិវសេន
បញ្ចហិ។ មិច្ឆាធិដ្ឋិយាតិ “នត្ថិ ធិន្ទ” តិអាទិនា (ធរ. ស. ១២២១) ធសវត្ថុកាយ
មិច្ឆាធិដ្ឋិយា។ អន្តក្កាហិកធិដ្ឋិយាតិ “សស្សតោ លោកោ” តិអាទិនា (ធិ. និ.
១.៣១; ម. និ. ១.២២៩) ធសវត្ថុកាយ អន្តក្កាហិកធិដ្ឋិយា។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ
ទុតិយកាថាសង្គណិកេសុ។

ឥតិ ធុតិយ កាថាសង្គណ្ឌិកវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

ចោទនាកណ្តំ

អនុវិជ្ជកកិច្ចវណ្ណនា

៣៦០-១. ឥនាធិ អារទ្ធន្តិ សម្ពន្ធា។ ឯកោ ភិក្ខុ ឯកេន មាតុកាមេនាតិ
យោជនា។ សោតិ បស្សន្តោ ភិក្ខុ។ តន្តិ និក្ខមន្តំ បរិសន្តំ វា ភិក្ខុ។ ឥតរោតិ
ចុទិតកោ។ តស្សាតិ ចោទកស្ស។ ន ឧបេតីតិ ន ឧបគច្ឆតិ។ ន បដិជាតាតីតិ ន
បដិស្សវំ ករោតិ។ ឯត្ថាតិ មាតុកាមេន និក្ខមន្តបរិសន្តជ្ជានេ។ យន្តិ កម្មំ។
តេនាតិ ចោទកេន។ តស្សាតិ ចោទកស្ស វេចនេនាតិ សម្ពន្ធា។ ឥតរោតិ
ចុទិតកោ។ អសុទ្ធបរិសន្តិតោតិ អសុទ្ធាយ អជ្ជានេ ឧប្បន្នាយ បរិសន្តាយ
បរិសន្តិតោ។ តទត្ថំ ទស្សេតិ “អមូលកបរិសន្តិតោ”តិ ឥមិនា។ តស្ស
បុគ្គលស្សាតិ ចុទិតកស្ស បដិញ្ញាយាតិ សម្ពន្ធា។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ
អនុវិជ្ជកកិច្ចេសុ។

ឥតិ អនុវិជ្ជកកិច្ចវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

ចោទកបុច្ឆាវិស្សជ្ជនា

៣៦២-៣. សច្ចេ ច អកុប្បេ ចាតិ បធានំ សម្ពន្ធជានំ ទស្សេន្តោ អាហា
“បតិជ្ជាតត្ថ”ន្តិ។ “យ”ន្តិអាធិនា សច្ចេ បតិជ្ជាតត្ថការំ ទស្សេតិ។ យន្តិ កម្មំ។ “ន
ចា”តិអាធិនា អកុប្បេ បតិជ្ជាតត្ថការំ ទស្សេតិ។ ឱតិណ្ណញ្ញាតិ វិនិច្ឆយំ
ឱតិណ្ណញ្ញា។ “វេចន”ន្តិ ឥមិនា ឱតិណ្ណានោតិណ្ណាសរូបំ ទស្សេតិ។ តត្រាតិ
បុរិមវេចនាបេក្ខំ។ “ឱតិណ្ណានោតិណ្ណំ ជានិតត្ថ”ន្តិ វេចនេតិ ហិ អត្ថោ។
ចោទកស្ស បមាណន្តិ “ធម្មោ”តិ វា “អធម្មោ”តិ វា “ពាលោ”តិ វា “បណ្ឌិតោ”តិ

វា ចោទកស្ស បមាណំ។ ចុទិតកស្ស បមាណន្តិ ធម្មចុទិតកោ នុ ខោ, នោតិ
ចុទិតកស្ស បមាណំ។ អនុវិជ្ជកស្ស បមាណន្តិ សក្កា នុ ខោ វិនិច្ឆ័តំ, នោតិ
អនុវិជ្ជកស្ស បមាណំ។ អនុវិជ្ជកោ វត្ថុញ្ចាតិ សម្ពន្ធោ។ យេន ធម្មេនាតិអាទីសុ
ធម្មាទីនំ ស្សបំ ទស្សន្តោ អាហា “ធម្មាតិ ភូតំ វត្ថុ” តិអាទិ។ ឯតេន ធម្មេន ច
ឯតេន វិនយេន ច ឯតេន សត្តសាសនេន ចាតិ យោជនា។ តស្មា អនុវិជ្ជកេន
រូបសមេតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធោ។ ឯត្ថាតិ អនុវិជ្ជកស្ស បដិបទ្ធិតព្ពជ្ជានេ។

អវញ្ញន្តិ អវជាននំ។ ឥមេតិ ថេរា។ “ខតត្ថា” តិ ឥមិនា អត្ថនាវ អត្ថា
ខញ្ញាតីតិ ខតោតិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ ឧបហានិយដ្ឋីតិ ឧបហានានិ, ឧបហានានិ
ឥន្ទ្រិយានិ អនេនាតិ ឧបហាតិន្ទ្រិយោ។ “បញ្ញាយ អភាវតោ” តិ ឥមិនា
ទុម្មេនាតិ ឯត្ថ ទុសន្តោ អភាវតោ, មេធាសន្តោ បញ្ញាបរិយាយោតិ ទស្សតិ។
នត្ថិ មេធា ឯតស្សាតិ ទុម្មេនាតិ និព្ពចនំ កាតព្វំ។ ខតោ... បេ... ទុម្មេនា សោ
អនុវិជ្ជកោ ឧបគច្ឆតីតិ យោជនា។ តស្មាតិ យស្មា ឧបគច្ឆតិ, តស្មា វុត្ថន្តិ
សម្ពន្ធោ។ តស្សាតិ ចាបស្ស, កាថាយ វា។ វិត្ថាវ ទស្សន្តោ អាហា
“ចុទិតកចោទកសុ ប៉ា” តិអាទិ។ ឧភោបេតេតិ ឧភាបិ ឯតេ
អាមិសបុគ្គលនិស្សយេ។ ធម្មាតិ សាសនធម្មោ។ ឥតីតិ អយមត្ថោ។

ឧបកណ្ណាកំ ជប្បតីតិ ឯត្ថ កណ្ណាស្ស សមីបំ ឧបកណ្ណំ, តនេវ
ឧបកណ្ណាកន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “ឯវំ កថេបី” តិអាទិ។ “កណ្ណាមូលេ” តិ ឥមិនា
ឧបកណ្ណាកន្តិ ឯត្ថ ឧបសទ្ធស្ស សមីបត្ថំ ទស្សតិ។ មន្តេតីតិ កថេតិ។ ឥមិនា
ជប្បធាតុយា កថនត្ថំ ទស្សតិ។ ជិម្ពំ បេក្ខតីតិ ឯត្ថ ជិម្ពសន្តោ កុដិលវាចកោ,
កុដិលំ នាម អត្ថតោ ឥធនោសោតិ អាហា “នោសមេវា” តិ។

កថានុសង្ឃតិ ចុទិតកអនុវិជ្ជកានំ កថាយ អនុសង្ឃវិនិច្ឆយានុសង្ឃតិ
អនុវិជ្ជកេន កតស្ស អាបត្តានាបត្តិវិនិច្ឆយស្ស អនុសង្ឃសព្ភត្ថាតិ
ចោទនាកណ្ណោ។

ឥតិ ចោទនាកណ្ណាវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

ចូឡសង្គាមំ

អនុវិជ្ជកស្ស បដិបត្តិវណ្ណោនា

៣៦៥. ចូឡសង្គាមេ សមាគមនំ សង្គាមោ, សមាគមេន្តិ សន្និបត្តិ ឯត្ថាតិ
វា សង្គាមោតិ វេទនត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “សង្គាមោ វុច្ចតិ... បេ...
សង្ឃសន្និចាតោ” តិ។ សន្និបត្តនំ សន្និចាតោ, សន្និបត្តិ ឯត្ថ ទេសេតិ វា
សន្និចាតោ, សង្ឃស្ស សន្និចាតោ សង្ឃសន្និចាតោ។ សង្គាមេ យុទ្ធនិ
ធាតុចាបេសុ (សន្និជិតិធាតុមាលាយំ ១៨ មការន្តធាតុ) វុត្ថំ។ តត្ថ យុទ្ធនំ នាម
អត្ថតោ អធិករណវិនិច្ឆយោតិ គហេតព្វំ។ តទត្ថំ វិត្តារេន្តោ អាហា “តត្រ
ហី” តិអាទិ។ តត្ថ តត្រាតិ តស្មី សង្គាមេ, សមោសវន្តិសិ សម្ពន្ធា។
អត្ថបច្ចតិកាតិ អត្ថនោ បដិបត្តំ អត្ថយន្តិ។ ឧទ្ធម្មន្តិ ធម្មតោ វិយោគំ។ ធម្មតោ
ហុត្វាតិ យោជនា។ កេវិយាតិ អាហា “វន្តិបុត្តការិយា” តិ។ សោភិត្ត
បវត្តេតិសិ សម្ពន្ធា។ លទ្ធិន្តិ ឧទ្ធម្មាទិវាទំ។ តត្ថាតិ សង្គាមេ។ អវចរតិសិ
ឱកាហេត្វា ចារេតិ បវត្តេតិ។ តមេវត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “អវចរតាហេត្វា
វិនិច្ឆយំ បវត្តេតិ” តិ។ ឯត្ថ “អវចរតាហេត្វា” តិ ឥមិនា អវត្ថបសគ្គស្ស
ឱកាហត្ថំ ទស្សន្តិ។ “វិនិច្ឆយំ បវត្តេតិ” តិ ឥមិនា ចរធាតុស្ស ការិតន្តោគធាត្តា
សហការិតកម្មន បវត្តនត្ថំ ទស្សន្តិ។ ឥមិនា សង្គាមេ អវចរតិសិ
សង្គាមាវចរេតិ និព្វបនំ ទស្សន្តិ។ កេវិយាតិ អាហា “យសត្ថេវេវិយា” តិ។

មានទូជន្តិ កេតុកម្មតាបច្ចបដ្ឋានមានសង្ខតំ ធនំ។ រដោហរណសមេនាតិ
ឯត្ថ រជំ ហរតិ អបនេតិ អនេនាតិ រដោហរណំ, ចាទបុញ្ញនំ, តេន សមេនាតិ
នស្សេន្តោ អាហា “ចាទបុញ្ញនសមេនា” តិ។ ចាទំ បុញ្ញតិ សោធនតិ អនេនាតិ
ចាទបុញ្ញនំ, តេន សមេ ចាទបុញ្ញនសមេ, តេន។ សមាការំ នស្សេន្តោ អាហា
“យថា” តិអាទិ។ រដោហរណស្ស នេវ រកោ ហោតិ តិ សម្ពន្ធោ។ យថាបតិបទ្ធិ
បតិបស្ស អនុលោមំ, បតិបទានតិក្កន្តន្តិ អត្ថោ។ អកថេន្តេន និសីទិតព្ពន្តិ
សម្ពន្ធោ។ សាមំ វា ធម្មោតិ ឯត្ថ ធម្មា នាម កោតិ អាហា
“កប្បិយាកប្បិយនិស្សិតា វា” តិអាទិ។ រូចារូបបរិច្ឆេទោ ច សមថាចារោ ច
វិបស្សនាចារោ ច ឋានវត្តញ្ច និសង្ខវត្តញ្ច, អាទិសទ្ធនេ ចង្គមវត្តាទីនិ
សង្គណ្ហាតិ។ ចុទ្ធសមហារវត្តាទីនំ “កប្បិយាកប្បិយនិស្សិតា” តិ បទេន
គហិតត្តា វត្តសទ្ធនេ ឋានវត្តាទីនិ ឯវ គហេតព្ពានិ, អាទិសទ្ធនេ ចង្គមវត្តាទីនិ
គហេតព្ពានិ។ បរោ វា អន្លេសិតព្ពោតិ យោវា សោ វា កោចិ អន្លេសិតព្ពោតិ
អាហា “យោ” តិអាទិ។ ឥមិនា ន យោ វា សោ វា កោចិ អន្លេសិតព្ពោ,
សមត្ថោយេវ បន អន្លេសិតព្ពោតិ វា នស្សេតិ។ “អារុសោ” តិអាទិនា
វត្តញ្ចការំ នស្សេតិ។ អរិយោ វា តុណ្ហិកាវោតិ ឯត្ថ ន កេវលំ កថេតុ
អសមត្តវសេន តុណ្ហិកាវោ, កម្មដ្ឋានមនសិការវសេន បនាតិ អាហា
“កម្មដ្ឋានមនសិការវសេន តុណ្ហិកាវោ” តិ។ អរិយានំ ឯសោ អរិយោ,
តុណ្ហិកាវោ។ “នាវជានិតព្ពោ” តិ ឥមិនា នាតិមញ្ញិតព្ពោតិ បទស្ស អតិក្កម្ម ន
មញ្ញិតព្ពោតិ នស្សេតិ។

ឧបជ្ឈាយោតិ ចោទកបុទិតកានំ ឧបជ្ឈាយោ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពេសុ “ន
អាចរិយោ បុច្ឆិតព្ពោ” តិអាទិបទេសុ។ កុលមេវ ជាតិនាមគោត្តវសេន អយន្តិ
អបទិសិយតិ តិ កុលបទេសោ។ អត្រស្សាតិ ឯត្ថ អត្រ អស្សាតិ បទច្ឆេទំ កត្វា
អត្រសន្នោ បុគ្គលវិសយោ, អស្សសន្នោ អាឡាតិកោតិ អាហា “អត្រ

បុគ្គល"តិអាទិ។ តត្ថ "ភវេយ្យ"តិ ឥមិនា អស្សុសទ្ធស្ស សព្វនាមត្ថព្វា
"ភវតី"តិ វត្ថុមាណិកភាវព្វា បដិក្ខិបតិ។ បរិសានុវិជាយកេនាតិ បរិសាយ
អនុមតំ ករោន្តេន។ ឥមិនា នោ បរិសកប្បិកេនាតិ ឯត្ថ កប្បសន្នោ
វិល្លត្តាតិ ទស្សតិ។ យន្តិ វចនំ។ ន ហត្ថមុទ្ធាតិ មុទន្តិ ឯតាយាតិ មុទ្ធា,
សក្ខរមង្គលីយំ ហត្ថស្ស មុទ្ធា អវយវិអវយវវសេន សម្ពន្ធត្ថាតិ ហត្ថមុទ្ធា។
តស្សវិការោ "ហត្ថមុទ្ធា"តិ គហេតញ្ចាតិ អាហា "ហត្ថវិការោ"តិ។

"អត្ថំ អនុវិជយន្តេនា"តិ ឯត្ថ អត្ថន្តិវិនិច្ឆយត្ថំ។ អនុវិជយន្តេនាតិ
សល្លក្ខេន្តេន។ ឥតិ ឥមមត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា "វិនិច្ឆយបដិវេជមេវ
សល្លក្ខេន្តេនា"តិ។ សន្និចាតមណ្ឌលេតិ សន្និចាតាយ បរិសាយ សមូហោ,
សន្និចាតមណ្ឌលស្ស មជ្ឈេតិ អត្តោ។ នវីតិហាតព្វន្តិ ឯត្ថ វីតិហារណំ នាម
អត្ថតោ ហាបនន្តិ អាហា "នវិនិច្ឆយោ ហាបេតញ្ចា"តិ។ ធុរុត្តវាចន្តិ
ចោទកប្បទិតកានំ ធុរុត្តវាចំ។ ហិតបរិសកិណាតិ ឯត្ថ ហិតំ បរិ ឯសតីតិ
ហិតបរិសកោ, ករុណា ច ករុណាបុព្វភាគោ ច, សោ ឯតស្សត្ថិតិ
ហិតបរិសកី, បុគ្គលោ, តេន ហិតបរិសកិណា។ តមេវត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
"ហិតេសិនា ហិតគវេសិនា"តិ។ ករុណាតិ អប្បនាបត្តា ករុណា។
ករុណាបុព្វភាគោតិ អប្បនាបត្តាយ ករុណាយ បុព្វភាគេ បវត្តា
បរិកម្មឧបចារករុណា។ បទទ្ធយេបីតិ "ហិតានុកម្មិនា ការុណិកេន
ភវិតព្វំ។ ហិតបរិសកិណា អសម្ពប្បលាបិនា ភវិតព្វ"ន្តិ បទទ្ធយេបី។ អយំ
អធិប្បាយោ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ "អសុន្ទវចន"ន្តិ ឥមិនា អសុរុត្ថន្តិ ឯត្ថ
សុន្ទំ ឧត្ថំ សុរុត្ថំ, ន សុរុត្ថំ អសុរុត្ថន្តិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ បរិគ្គហេតញ្ចាតិ
បរិវិមសិត្វា គហេតញ្ចា។

តស៊ូរតិ អធម្មចោទកស្ស។ អនោសជំវត្តន្តិ ឯត្ថ “ចោទកបុទិតកេហិ
 វុត្ត”ន្តិ បទំ អធិការវសេន វេទិតព្ពំ។ ឯត្ថ ច អនោសជន្តិ វិនិច្ឆយំ អនោសជន្តិ
 អត្ថោ។ កី បគ្គណ្ឌិតព្ពោតិ អាហា “នុ ត្វ”ន្តិអាទិ។ អនុយោគវត្តន្តិ “កាលេន
 វត្តាមី”តិអាទិនា (ចូឡ្យវ. ៣៩៩; បរិ. ៣៦២, ៤៣៧) វុត្តំ, “សច្ចេ ច អកុប្បេ ចា”តិ
 (ចូឡ្យវ. ៤០១) ច វុត្តំ អនុយុញ្ញនវត្តំ។ តព្ពា យស្មា អនេន វត្តេន ចោទកោ
 បុទិតកំ, បុទិតកោ វា ចោទកំ អនុយុញ្ញតិ, ចោទកេន បុទិតកោ, បុទិតកេន
 វា ចោទកោ អនុយុញ្ញយតិ, តស្មា អនុយោគវត្តន្តិ វុត្តតិ។ កថាបេត្វាតិ
 ចោទកបុទិតកេហវ កថាបេត្វា។ តស្សាតិ ចោទកស្ស វា បុទិតកស្ស វា,
 សារជ្ជន្តិ ភយំ។ តេតិ តវ។ វត្វាបីតិ មុខេន វត្វាបិ។ បិសន្នេន កាយវិការំ
 ទស្សេត្វាបីតិ សម្មិល្លាតិ។ “អនុយោគវត្ត”ន្តិ ឆាតុកម្មំ, “សោភិត្ត”តិ
 ការិតកម្មំ អជ្ឈាហរិតព្ពំ, តំ កម្មំ តព្ពបច្ចយោ វទតិ។ អសុចិវិភាវេតព្ពោតិ
 ឯត្ថ នត្តិ សុចិ សីលមេតស្សាតិ អសុចិតិ វុត្តេ អលជ្ជិតិ អាហា “អលជ្ជិត”ន្តិ។ ឧដុ
 សីលវា កាយវត្តាទិវហិតោ ហោតីតិ យោជនា។ ឯត្ថ ច កាយវត្តាទិវហិតោ
 ហោតីតិ ឥមិនា ឧដុនោ ការណំ ទស្សេតិ។ កាយវត្តាទិវហិតត្តា ឧដុ ហោតីតិ
 អធិប្បាយោ។ សោតិ ភិត្ត។ មទ្កវេនេវាតិ មុទុភាវេនេវ។ ឧបចរិតព្ពោតិ
 កថេតព្ពោ។ ឥមិនា ឧដុមទ្កវេនាតិ បទស្ស សម្ពន្ធជ្នានំ ចាបសេសំ ទស្សេតិ។
 យោតិ ភិត្ត។ អយមេវាតិ ឯវសន្នេន ន ធម្មគរុកោ, បុគ្គលគរុកោ, ធម្មេសុ ច
 បុគ្គលេសុ ច ន មជ្ឈត្តោតិ វេទិតព្ពោតិ ទស្សេតិ។

៣៦៦. តេន ច បន អនុវិជ្ជកេនាតិ យោជនា។ សុត្តាទីស្វតិ អាទិសន្នេន
 វិនយអនុលោម បញ្ញត្តអនុលោមិកានិ សង្កហេតព្ពានិ។ សុត្តំ សំសន្ននត្ថាយ
 ហោតីតិ យោជនា។ កេសំ សំសន្ននត្ថាយាតិ អាហា “អាបត្តានាបត្តិនំ
 សំសន្ននត្ត”ន្តិ។ ឌីបម្ពំ អត្តទស្សនត្ថាយ ហោតីតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ
 សេសេសុបិ។ បច្ចេកដ្ឋាយិនោ អវិសំវាទកដ្ឋាយិនោតិ ឯត្ថ បច្ចេកស្មី តិដ្ឋន្តិ

សីលធាតុ បច្ចេកដ្ឋាយិកា, អវិសំវាទកេតិដ្ឋន្តិ សីលធាតុ
អវិសំវាទកដ្ឋាយិកា ធស្សន្តោ អាហា “ឥស្ស... បេ... បិតា” តិ។
“ឥស្សរិយាធិបច្ចុដ្ឋកដ្ឋានេ” តិ ឥមិនា បច្ចេកសរូបំ ធស្សតិ។ តេតិ សង្ខេប
អនុមតា បុគ្គលា។

កិមត្ថំ “វិនយោ សំវរត្តាយា” តិ អាធិ វុត្តន្តិ អាហា “ឥនានី” តិ អាធិ។ ឥនានិ
ធស្សតុំ អាហាតិ សម្ពន្ធោ។ យេ មន្ទា មន្ទុត្ថិនោ ហុត្វា ឯវំ វទេយ្យន្តិ
យោជនា។ អថ វា មន្ទា មន្ទុត្ថិនោ យេ បុគ្គលា ឯវំ វទេយ្យន្តិ យោជនា។
សកលាបិ វិនយបញ្ញត្តិ ឧបនិស្សយោ ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ ឥមិនា
“សំវរត្តាយា” តិ អាធិសុ “អនុចាធាបរិនិព្វានត្តាយា” តិ បរិយោសានេសុ
តេរសវាក្យេសុ “ឧបនិស្សយោ ហោតី” តិ ចាវសេសោ អដ្ឋាហរិតញ្ចាតិ
ធស្សតិ។ “បច្ចុយោ” តិ ឥមិនា “ឧបនិស្សយោ” តិ បទស្ស ឧបនិស្សយបច្ចុយោតិ
អត្ថំ ធស្សតិ។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ ទ្វាទសវាក្យេសុ។ វិសេសំ ធស្សន្តោ អាហា
“អបិចត្ថា” តិ អាធិ។ តត្ថ អបិច វិសេសំ វក្ខាមីតិ យោជនា។ ឯត្ថាតិ
“អវិប្បជិសារត្តាយា” តិ អាធិសុ។ តន្តិ សុខំ។ តរុណាវិបស្សនា នាម កស្ស
អធិវចនន្តិ អាហា “ឧទយព្ពយញ្ញាណាស្សេតមធិវចន” តិ។ ននុ “វិរាគោ” តិ ឯត្ថ
ចតុត្ថិធស្ស អរិយមគ្គស្ស គហិតត្ថា “វិមុត្តិ” តិ ឯត្ថាបិ ចតុត្ថិធំ ដលំ គហិតត្ថំ,
កស្មា បទ “វិមុត្តិ តិ អរហត្តជល” តិ វុត្តន្តិ អាហា “ចតុត្ថិធាបិ បី” តិ អាធិ។ បីតិ
សច្ចំ, យស្មា វា។ អបច្ចុយបរិនិព្វានត្តាយាតិ អសម្ពុតបរិនិព្វានត្តាយ។ នត្ថត្ថ
ហិ បរិនិព្វានេ កោចិ បច្ចុយោ, តស្មា អបច្ចុយបរិនិព្វានន្តិ វុច្ចតិ។ តន្តិ
វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនំ។ តស្មីអនុប្បត្តេតិ តស្មី វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនេ អនុក្កមេន
បត្តេ។ អវស្សន្តិ ធុរំ ឯកន្តោនាតិ អត្តោ។ ឯតទត្ថាតិ ឯសោ អនុចាធា
បរិនិព្វានសម្ពាតោ អត្តោ បយោជនំ ឥមិស្សា កថាយាតិ ឯតទត្ថា។ កថាតិ
អត្ថស្ស កថា។ មន្តនាតិ ធម្មស្ស មន្តនា។ ឯតទត្ថា ឧបនិសាតិ ឯត្ថ

ឧបនិសាសន្តោ បច្ចយវាចកោតិ អាហា “បរំបរបច្ចយតាបី” តិ។ បរំបរបច្ចយោ
 ហិ យស្មា ឯត្ថ បរំបរជលំ ឧបគន្ធា និសីទតិ, តស្មា ឧបនិសាតិ វុច្ចតិ។ “វិនយោ
 សំវរត្តាយា” តិអាទិកា អយំ បរំបរបច្ចយតាបីតិ យោជនា។ សោតាវជានន្តិ
 ឌីកាហេត្វា ធិយតេ ឋបិយតេ អវជានំ, សោតស្ស អវជានំ សោតាវជានំ។ ឥមំ
 កថន្តិ “វិនយោ សំវរត្តាយា” តិអាទិ ឥមំ កថំ។ យំ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, តម្មិ
 ឯតទត្តន្តិ យោជនា។ យទិទំ អនុចាទា ចិត្តស្សាតិ ឯត្ថ “យទិទ” ត្តិ និចាតោ
 “វិមោក្ខោ” តិ បទមបេក្ខិត្វា យោ អយន្តិ អត្ថំ វទតិ។ អនុចាទាតិ ឯត្ថ “សយំ
 អភិញ្ញា” តិអាទិសុ (មហាវ. ១១) វិយ យការលោចោ ហោតិ, តស្ស បទស្ស
 ករណំ បន “ចត្វហិ ឧចាទានេហិ” តិ វេទិតព្ពំ។ ឥតិ ឥម មត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា
 “យោ អយំ ចត្វហិ ឧចាទានេហិ អនុចាទិយិត្វា” តិ។ ឯត្ថ ចត្វហិ ឧចាទានេហិ
 អនុចាទិយិត្វា ចិត្តស្ស អរហត្តជលសម្ព័ន្ធាតោ យោ អយំ វិមោក្ខោ អត្ថិ, សោបិ
 ឯតទត្តាយ ហោតិ តិ យោជនា។ “អរហត្តជលសម្ព័ន្ធាតោ” តិ ឥមិនា
 “វិមោក្ខោ” តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សតិ។ អរហត្តជលញ្ញិ យស្មា វិវុទ្ធមហិ, វិសេសេន
 វា សព្ពកិលេសេហិ មុច្ចិត្ត, តស្មា វិមោក្ខោតិ វុច្ចតិ។ “អបច្ចយបរិនិព្វានត្ថាយ
 ឯវា” តិ ឥមិនា ឯតទត្តាយាតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សតិ។

៣៦៧. វត្ថុ... បេ... ន ជាតាតីតិ ឯត្ថាតិ យោជនា កាតញ្ញា។ តស្មាតិ យស្មា
 សម្ពន្ធា, តស្មា។ ឯត្ថាតិ ឥមាសុ គាថាសុ។ សមេន ចាតិ ឯត្ថ “សមេនា” តិ បទំ
 “អញ្ញាលោនា” តិ អត្ថស្ស វាចកំ រុទ្ធិបទន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “តេនេវ បុព្វាបរំ
 អជាននស្ស សមេន អញ្ញាលោនា” តិ។ ចាឡិយំ កេន ការលោន កតាកតំ ន
 ជាតាតីតិ អាហា “សមេនា” តិ។ សមេន បុព្វាបរស្ស អញ្ញាលោន កតាកតំ ន
 ជាតាតីតិ អត្ថោ។ ឯវត្ថុអាទិ និកមនំ។ យំ បនេតំ វចនំ វុត្ថន្តិ យោជនា។
 “តត្ថា” តិ ច “អាការអកោវិទោ” តិ ច អាជារាជយ្យនមកេនោ ហោតិ, តស្មា
 អវយវី អាជារោ, អវយវោ អាជយ្យតិ ទដ្ឋព្ពំ។ អាការសន្តោ ឥន្តិតត្ថោតិ

អាហា “ការណាការណា” តិ។ ការណាអ ការណាសដ្ឋានតេ ឥន្ទ្រតេតិ អត្ថោ។
អាការស្សតិ ភុម្មតេ សាមីវចនំ។ អាការស្មិន្ទិ ហិ អត្ថោ។

តថេវាតិ យថា វត្ថុអាទិនិ ន ជាតាតិ, តថេវ។ ឥតិ ឯវំ។ យាយន្តិ យោ អយំ
ភិក្ខុ។ “ភយេនា” តិ ឥមិនា ភយាតិ ឯត្ថ ការណាតេ និស្សក្កវចនន្តិ ទស្សតិ។
ភយា ភយេន កច្ចតិ យោជនា។ ឯសេវ នយោ សម្មោហេន មោហា កច្ចតិ
ឯត្ថាបិ។ ធន្ទាតិ ធន្ទេន។ ទោសាតិ ទោសេន។ អត្តនា ញាតុំ អសមត្ថតាយ ន
សញ្ញត្តិយា កុសលោតិ អាហា “បរំ សញ្ញាបេតុំ អសមត្ថតាយា” តិ។ កស្មា
និជ្ឈត្តិយា ច អកោវិទោតិ អាហា “ការណា... បេ.... តាយា” តិ។ “បរិសាយ
លទ្ធព្វា” តិ ឥមិនា លទ្ធពោ បរិសសដ្ឋានតោ បក្ខោ យេនាតិ លទ្ធពក្ខោតិ វចនត្ថំ
ទស្សតិ។ សច តាទិសកោ ភិក្ខុ ហោតិ, សោ ភិក្ខុ “អបដិក្ខោ” តិ វុច្ចតិ តិ
យោជនា។ ឯសេវ នយោ ហោជ្ជាបិ។ “ន បដិក្ខុតព្ពោ” តិ ឥមិនា បដិមុខំ ន
ឥក្ខុតព្ពោតិ អបដិក្ខោតិ វចនត្ថំ ទស្សតិ។ “ន ឱលោកេតព្ពោ” តិ ឥមិនា
ឥក្ខុតាតុយា ទស្សនត្ថំ ទស្សតិ។

ឥតិ ចូឡសដ្ឋាមវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថោ។

មហាសដ្ឋាមំ

វោហារន្តេន ជានិតព្ពាទិវណ្ណនា

៣៦៨-៧៤. មហាសដ្ឋាមេ ឯតេនេវ នយេន វេទិតព្ពន្ធិ សម្ពន្ធា។
វត្ថុសដ្ឋមនាការំ ទស្សត្វា អវជាននបដិជាននាការំ ទស្សត្តោ អាហា “យោ
បនា” តិអាទិ។ យោ បន វេទិតិ តិ សម្ពន្ធា។ ឯសេវាតិ ឯសោ ឯវ,
អវជាននបដិជាននភិក្ខុតិ អត្ថោ។

៣៧៥. នីលាទិវណ្ណាវណ្ណាវសេនាតិ នីលាទិវណ្ណាវសេន ច
អាហេគ្យត្តាទិអវណ្ណាវសេន ច។ សញ្ញាវិត្ថំ យស្មា អនេន សិក្ខាបទេន ធនំ
អនុបទីយតិ, តស្មា ធនមនុប្បទានន្តិ វុច្ចតិ។ បុព្វបយោគោតិ បុព្វ
បយុទ្ធិតត្តោ។

អគតិអគន្ធិព្រាហ្មណ

៣៧៩. ពហុជនអហិតាយ បដិបន្នោ ហោតីតិ ចាឡី វិត្តារេន្នោ អាហា
“វិនយធរេន ហី”តិអាទិ។ តត្ថ វិនយធរេនាតិ អនុវិជ្ជកេន, វិនិច្ឆ័តេតិ សម្ពុន្នោ។
ឡាទ្ធិបដិវិនិយោតិ ភិក្ខុនំ ឡាទ្ធិ ឧបនិស្សយ ដីវិនិយោ។ ឧចាសកាបីតិ
រតនត្ថយំ បដិស្សរណាន្តិ ឧចាសកាបី។ ឆាយកាបីតិ ភិក្ខុនំ
បច្ចយឆាយកាបី។ តេសន្តិ ឧចាសកាធិនំ។ តថេវាតិ យថា ឧចាសកាធិយោ
ទិដ្ឋា ភិក្ខុន្តិ, តថេវ។ តតោតិ អារក្ខនេវតាហិ បរន្តិ សម្ពុន្នោ។ តេនាតិ
ទិដ្ឋាការណេន។

៣៨២. គហននិស្សិតោតិ ឯត្ថ គហនសន្នោ ទិដ្ឋិបរិយាយោតិ អាហា
“មិច្ឆាទិដ្ឋិអនុក្កាហិកទិដ្ឋិសង្ខាតំ គហន”ន្តិ។

៣៨៣. តស្ស អវជានន្តោតិ ឯត្ថ “តស្ស”តិ បទំ “វចន”ន្តិ ចាបសេសេន
សម្ពុន្ធិតព្ពន្ធិ អាហា “តស្ស វចន”ន្តិ។ តស្សាតិ នវកស្ស។ តន្តិ នវកំ។

៣៨៤. “យំអត្តាយា”តិ ឯសោ សន្នោ សមាសោតិ អាហា “យទត្តាយា”តិ។
“តំ អត្ត”ន្តិ ឯសោ សន្នោ លិដ្ឋិបល្លាសោតិ អាហា “សោ អត្តោ”តិ។ អត្តសន្នោ
ហិ បុល្លិដ្ឋោ, ចាឡិយំ ន បរិហាបេតព្ពន្ធិ ឯត្តាបិ លិដ្ឋិបល្លាសោ វេទិតត្តោ។
សព្ពត្តាតិ សព្ពស្មី មហាសង្កាមេ។

ឥតិ មហាសង្គ្រាមវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

កថិនកេនំ

កថិនអត្ថតាធិវណ្ណនា

៤០៣. កថិនេ ខន្ធកេតិ កថិនក្ខន្ធកេ។ បុព្វេតិ កថិនក្ខន្ធកេ។

៤០៤. បយោគស្សាតិ ឯត្ថ បយោគោ នាម កោតិ អាហ

“ច្រវែនាវនាធិនោ”តិអាធិ។ ឯត្ថ អាធិសន្នេន
វិចារណានេននពន្ធសិព្ពនវជនកប្បព័ន្ធអាធិយនាធិ ធម្មត្ថករណានិ
សង្គណ្ណាតិ។ ឧទកាហរណាធិកោ យោ បយោគោ ករិយតីតិ យោជនា។
អនន្តរោ នាម អតីតានន្តរអនាគតានន្តរវសេន ធុរិយោ, ឥធម៌
អនាគតានន្តរោយេវ អធិប្បតោតិ អាហ “អនាគតវសេនា”តិ។
ឧទកាហរណាធិបយោគេ ហិ ឧប្បន្នេ បច្ឆា ធាវនាធិបុព្វករណស្ស
ឧប្បត្តិតោ តប្បយោគស្ស អនាគតវសេនេវ បច្ឆយោ។ សមនន្តរបច្ឆយេនាតិ
ឯត្ថ សំសន្នោ សុដ្ឋអត្ថោតិ អាហ “សុដ្ឋ អនន្តរបច្ឆយេនា”តិ។ “អាសន្នតរ”ន្តិ
ឥមិនា សុដ្ឋការំ ធស្សេតិ។ “បយោគស្ស”តិ បទំ “អាធារភារ”ន្តិ បទេ សាមី,
“បច្ឆយា ហោន្តិ”តិ បទេ សម្បទានំ។ “និស្សយ”ន្តិ បទំ “អាធារភារ”ន្តិ បទេន
សំវណ្ណាតិ។ “ឧបតេនា”តិ ឥមិនា ឧបសទ្ធស្ស ឧបគមនត្ថំ ធស្សេតិ, ពលវត្ថំ
បដិក្ខិបតិ។ បឋមន្តិ បយោគតោ, បយោគស្ស វា តាវ។ ឥមិនា
បុរេជាតបច្ឆយេនាតិ ឯត្ថ បុរេសន្នោ បឋមត្ថោតិ ធស្សេតិ។ បច្ឆាតិ
បយោគតោ, បយោគស្ស វា បរំ។ អប្បព្វំ អចរិមន្តិ ឯកបហារេន។ ឥមិនា
សហជាតសទ្ធស្ស អត្ថំ ធស្សេតិ។

ឯវំ បុត្តិត្វាតិ សម្ពុត្តោ។ យន្តិ ធម្មជាតំ។ ឥនាទិ អាហាតិ សម្ពុត្តោ។ យស្សាតិ
 បយោគាធិកស្ស។ តនេវាតិ ធម្មជាតមេវ។ តស្សាតិ “បុព្វករណំ
 បយោគស្ស” តិអាទិវចនស្ស អត្តោ ឯវំ វេទិតញ្ចាតិ យោជនា។ “បយោគស្ស
 កតមេ ធម្មា” តិអាទិ យំ វចនំ វុត្តំ, តត្ថ វិស្សជ្ជនំ មយា វុច្ចតេតិ យោជនា។
 ឥមីនា ចាឡិយំ អជ្ឈាហរិត្វា យោជេតព្ពការំ ទស្សេតិ។ ចត្វហិ បច្ចយេហិ
 បច្ចយាការំ វិត្តារេន្តោ អាហា “បយោគស្ស ហី” តិអាទិ។ បយោគស្ស
 បុព្វករណំ បច្ចយោ ហោតីតិ សម្ពុត្តោ។ ឧទ្ទិជ្ជធម្មេស្វតិ “អនន្តរបច្ចយេន
 បច្ចយោ” តិអាទិនា ឧទ្ទិជ្ជេសុ ធម្មេសុ បុរេជាតបច្ចយោ បនេសាតិ សម្ពុត្តោ។ អថ
 វា ឧទ្ទិជ្ជធម្មេស្វតិ បុព្វករណាវសេន ឧទ្ទិជ្ជេសុ ឆោវនាទិធម្មេសុ ឯកធម្មម្បីតិ
 សម្ពុត្តោ។ នលភតីតិ ឧទកាហរណាទិបយោគស្ស បុព្វេ នលភតិ។ អយន្តិ
 ឧទកាហរណាទិបយោគោ។ បច្ឆាជាតបច្ចយំ បនលភតីតិ
 ឧទកាហរណាទិបយោគោ បច្ឆាជាតបច្ចយំ លភតិ។ កស្មា លភតីតិ អាហា
 “បច្ឆា ឧប្បជ្ជនកស្ស ហី” តិអាទិ។ បច្ឆាតិ បយោគស្ស, បយោគតោ វា បរំ។ ហិ
 យស្មា កយិរតិ, តស្មា លភតីតិ យោជនា។ សហជាតបច្ចយំ បន នលភតីតិ
 សម្ពុត្តោ។ មាតិកាបលិពោធានិសំសសម្ព័ន្ធតេតិ
 អជ្ជមាតិកាទ្វេបលិពោធបញ្ញានិសំសសម្ព័ន្ធតេ។ អញ្ញោតិ បន្ទរសហិ ធម្មេហិ
 អញ្ញោ។ បយោគាធិស្វតិអាទិសទ្ទេន បុព្វករណាបច្ចទ្វារអធិជ្ជានាទិ
 សង្កណ្ឌាតិ។ ឯតេនុចាយេនាតិ ឯតេន យថាវុត្តឧចាយេន។

បុព្វករណនិទានាទិវិភាគវណ្ណានា

Lob-៧. ទិក្ខុត្ថំ បុត្តិតត្ថា “បុច្ឆាទ្វយ” ត្ថិវុត្តំ។ ហេតុបច្ចយានំ សរូបំ
 ទស្សេន្តោ អាហា “ធិ ចីវរាទី” តិ។ កស្មា វេទិតញ្ចាទីតិ អាហា
 “បុព្វបយោគាធិនញ្ចី” តិអាទិ។ ហីតិ យស្មា។ តានិយេវាតិ ធិ ចីវរាទី ឯវំ។

ឯវសន្តោ បច្ឆាបិ យោជេតព្ពោ, តានិ ឯវាតិ អត្ថោ។ ហីតិ សច្ចំ, បុព្ពករណាទីនិ
ន អត្ថិតិ យោជនា។

៤០៨. “ឥមាយ សង្ឃាជិយា” តិអាទិនា វចីភេទាការំ ទស្សេតិ។
កថិនត្តារកេន យស្មា បច្ឆុទ្ធារោ ច អធិដ្ឋានញា ករីយតិ, តស្មា កិរិយាតិ វុច្ឆតិ។
តេន វុត្ថំ “បច្ឆុទ្ធារោ ចេវ អធិដ្ឋានញា” តិ។

៤០៩. វត្ថុវិបដ្ឋានីនំ សរូបំ ទស្សេន្តោ អាហា “អកប្បិយទុស្សំ
ហោតី” តិអាទិ។ វិធាសំ, វិការំ វា បដ្ឋតីតិ វិបដ្ឋំ, វត្ថុមេវ វិបដ្ឋំ វត្ថុវិបដ្ឋំ។

កថិនាទិជានិតព្ពវិភាគវណ្ណានា

៤១២. តេសញ្ជោវ ធម្មានន្តិ ឯត្ថ ធម្មានំ សរូបំ ទស្សេន្តោ អាហា “យេសុ
រូចាទិធម្មេសូ” តិ។ តត្ថ រូចាទិធម្មេសូតិ វណ្ណាគន្ធាទីសុ
សុទ្ធដ្ឋករូបកលាបធម្មេសុ។ សតីតិ សន្តេសុ។ តេសន្តិ រូចាទីនំ ធម្មានំ។
“សមោធាន” ន្តិ ឥមិនា សង្កហោតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ “មិស្សីភារោ” តិ
ឥមិនា សមវាយោតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ អវយវធម្មានំ សំ ឯកភាវស្ស
គហណំ សង្កហោ។ អវយវធម្មានំ សមំ អយនំ បវត្ថនំ សមវាយោ។ ពហូសុ
ធម្មេសូតិ ពហូសុ បរមត្ថបញ្ញត្តិធម្មេសុ។ នាមមត្តន្តិ នាមបញ្ញត្តិមត្តំ។ បុព្ពេតិ
កថិនក្ខន្ធកេ។

“ការណោហី” តិ ឥមិនា អាការសន្តោ ការណាត្ថោតិ ទស្សេតិ។ យន្តិ វចនំ។

៤១៦. ឧប្បជ្ឈន្តិតិ កថិនុទ្ធារា ឧប្បជ្ឈន្តិ។ កិន្តិ កី អត្ថជាតំ។ សព្វេបិ
កថិនុទ្ធារាតិ សម្ពុន្តោ។ ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ ឯត្ថាតិ កថិនុទ្ធារេសុ។ បុរិមា
ទ្វេតិ អន្តរុញ្ញាវសហុញ្ញាវសេន បុរិមា ទ្វេ។ ឯតេសញ្ញាតិ បុរិមានំ ទិន្នញ្ញា។

ឥតវេទិកា អវសេសា កមិនុទ្ធារា។ តេសុប្បីតិ ឥតវេសុ កមិនុទ្ធាវេសុ។ សព្វត្ថាតិ
សព្វស្មី កមិនវិនិច្ឆ័យេ។

ឥតិ សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណោនាយ

បញ្ញត្តិវគ្គវណ្ណោនាយ

យោជនា សមត្ថា។

ឧចាលិបញ្ចកំ

អនិស្សិតវគ្គវណ្ណោនា

៤១៧. ឧចាលិបញ្ចេសុ “កតិ ហិ នុខោ ភន្តេ” តិ បុច្ឆាយ សម្ពុន្នោ នត្ថីតិ
កស្សនិ មញ្ញនំ និវារេន្តោ អាហា “អយ សម្ពុន្នោ” តិ។ ថេរោតិ ឧចាលិត្ថេរោ,
បុច្ឆីតិ សម្ពុន្នោ។ ឥមេសន្តិ បញ្ចកានំ តន្តិន្តិ សម្ពុន្នោ។ កេសំ អត្ថាយ តន្តិ
ឋេបេស្សមីតិ អាហា “និស្សាយ វសនការីនំ អត្ថាយា” តិ។ វសនការីនំ ភិក្ខុនន្តិ
សម្ពុន្នោ។ តេសន្តិ បញ្ចានំ។

អាបន្នោ កម្មកតោតិ ឯត្ថ “អាបន្នោ” តិ បទំ “កម្មកតោ” តិ បទស្ស
ការណាទស្សនន្តិ អាហា “អាបត្តិ អាបន្នោ, តប្បច្ចយាវ សង្ឃេន កម្មំ កតំ
ហោតិ” តិ។ តប្បច្ចយាវាតិ តំអាបត្តិអាបន្នសម្ពាតា ការណា ឯវ។

នប្បជិប្បស្សម្ពុនវគ្គវណ្ណោនា

៤២០. អយន្តិ កម្មកតោ ភិក្ខុ, ន វត្ថុតីតិ សម្ពុន្នោ។ អនុលោមវត្ថុតិ
កតកម្មស្ស អនុលោមេ វត្ថុ។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។ សវដ្ឋកោតិ សហ
កម្មសម្ពាតាយ វដ្ឋយាតិ សវដ្ឋកោ។

២២០. សមគ្គេហិ ភិក្ខុហិ តិ សម្ពុទ្ធា។ ហិ តិ សម្ពុទ្ធ។ អន្ធកំ ទេសាបេត្វា តិ
អញ្ញមញ្ញំ ទោសំ ទេសាបេត្វា។ តិណ្ហាវត្តាវកសមមំ វា តិ វាសន្តោ
អត្ថន្តរិកប្បោ។ តត្រ ចេតិ ឯត្ថ តសន្តោ កម្មវិសយោ, ចេសន្តោ
សចេបរិយាយោតិ អាហា “សចេ តាធិសេ កម្មេ” តិ។ ទិដ្ឋាវិកម្មម្យិ កត្វា តិ
ទិដ្ឋាវិកម្មំ កត្វា បីតិ យោជនា។ បិសន្តេន អកត្វា បីតិ សម្មិល្លា តិ។ យត្រ
បនា តិ កម្មេ បន។ តត្តា តិ កម្មេ។ បក្កមិតព្ពន្ធិ សង្គាមាវចរេន បក្កមិតព្ពំ។

២២២. ឧស្ស័តមន្តិ ឯត្ថ ឧស្ស័តំ មន្តិ ឧស្ស័តមន្តិ ទស្សន្តោ អាហា
“លោក... បេ... ភាសិតា” តិ។ តត្ថ “លោកទោស មោហាមាណុស្សន្តំ វា ច” តិ ឥមិណា
ឧស្ស័តបទស្ស អត្ថំ ទស្សតិ។ “ភាសិតា” តិ ឥមិណា “មន្តិ” តិ បទស្ស អត្ថំ
ទស្សតិ។ ទិស្ស័តជប្បី ឯត្ថ អញ្ញទិស្ស័តំ ជប្បមេតស្សា តិ ទិស្ស័តជប្បី តិ
ទស្សន្តោ អាហា “អត្ថនោ” តិ អាធិ។ ឯត្ថ ជប្បន្តំ វេចនំ។ ជប្ប វេចនេតិ ហិ
ធាតុចាបេសុ វុត្តំ។ ឧស្សទយុត្តន្តិ លោភាធិឧស្សទយុត្តំ, វេចនន្តិ សម្ពុទ្ធា។
ឯវមញ្ញន្តិ ឯវំ អត្ថនា អញ្ញំ។ កថាណុសន្តិវេចនេតិ ចោទកច្ចុទិតកានំ កថាយ
អនុសន្តិវេចនេ។ ឯត្ថ “វេចនេ” តិ ឥមិណា “ភាសាណុសន្តិ” តិ ឯត្ថ ភាសសន្តោ
វេចនបរិយាយោតិ ទស្សតិ។

ឧស្សាវេតី ឧទ្ធំ គមាបេតិ។ ឥមិណា ឧស្សាទេតិ ឧបរិ គមាបេតី តិ
ឧស្សាទេតា តិ វេចនត្ថំ ទស្សតិ។ ឯត្ថ ហិ ទការរការា សទិសត្តា។ តេ ហិ ទេ
អក្ខរា កទាធិ កត្តចិ សទិសត្តា ហោន្តិ។ អវសាវេតី ហិ ធនការំ គមាបេតិ។
ឥមិណា អវសាទេតិ អធាការំ គមាបេតី តិ អវសាទេតា តិ វេចនត្ថំ ទស្សតិ។
“អបសាទេតា” តិ បិ ចាបេ, ឧបសគ្គមត្តមេវ នានំ។ សម្ពុញ្ច ពហុំ ភាសតី តិ ឯត្ថ
សម្ពុសន្តោ និវត្តកកថាវេចនេតិ អាហា “និវត្តកកថ” តិ។ និវត្តកកថា ហិ

យស្មា សំ ហិតសុខំ ជលតិ វិជានេតិ, តស្មា សម្ពុត្តិ វុច្ចតិ។ ជា ធាតុតិ ច
ជលធាតុតិ ច ធាតុចារ្យេសុ (សទ្ធីនីតិធាតុមាលាយំ ១៦ លក្ខណៈធាតុ) វុត្តំ។

ការ អនាហេមិតេតិ “តវ ភារោ”តិ សង្ខេបការ អនាហេមិតេ។
អន្លោត្តវិត្វាតិ អភិកវិត្វា។ ឥមិនា បសយ្ហ បវត្តាតិ ឯត្ថ បសយ្ហសទ្ធស្ស
អភិកវនត្ថំ ទស្សេតិ។ អនិកការេតិ អនិបបច្ឆជ្ជានេ។ “កថេតា”តិ ឥមិនា
វតុធាតុយា កថនត្ថំ ទស្សេតិ។ អនោកាសកម្មំ ការេត្វាតិ ឯត្ថ នការស្ស
អយុត្តយោគភាវតោ យុត្តជ្ជានំ ទស្សេន្តោ អាហា “ឌីកាសកម្មំ អការេត្វា”តិ។
យស្សាតិ យា អស្ស។ អស្ស ភិក្ខុនោ អត្ថនោ យា ទិដ្ឋិ អត្ថិតិ យោជនា, អថា
អត្ថនោ យា ទិដ្ឋិ ភវេយ្យាតិ យោជនា។ តន្តិ ទិដ្ឋិ។ “កថេតា”តិ ឥមិនា
ព្យាកតាតិ ឯត្ថ វិ អា បុព្វករធាតុយា កថនត្ថំ ទស្សេតិ។

វោហារវគ្គវណ្ណានា

៤២៤. “នេវ ទេសនាយ ន វុដ្ឋានេនា”តិ ឥទំ ចារាជិកាបត្តិ សន្ធាយ វុត្តំ។
នោសានុបន្តិ វត្ថុសម្ពាស្ស ទោសស្ស អនុបំ។

បយោគំ ន ជានាតីតិ ឯត្ថ សចេ បយោគោ មូលេន វិសទិសោ ហុត្វា ភិដ្ឋោ
ហោតិ, ឯវំ សតិ មូលបយោគន្តិ ន វត្ថុព្ពន្ធិ អាហា “អធិករណានំ ហី”តិ អាទិ។
ហីតិ សច្ចំ, យស្មា វា។ មូលមេវ បយោគា នាម ហោន្តិ, ន អញ្ញន្តិ អធិប្បាយោ។

កាតព្ពន្ធិ ន ជានាតីតិ កាតព្ពំ ឥតិ កម្មស្ស ករណំ ន ជានាតីតិ យោជនា។
វត្ថុតិ ភណ្ឌានកលហាទិវត្ថុ, និយស្សទិនំ វត្ថុតិ សម្ពុត្តោ។ ចតុន្នន្តិ
តជ្ជនីយនិយស្សបញ្ចជនីយបដិសារណីយវសេន ចតុន្នំ។ យាចតីតិ សង្ខំ
កម្មស្ស វុបសមំ យាចតិ។

វត្តន្តិ ឯត្ថ អាបត្តិកូន្មានមេវ វត្តន្តិ អាហា “សត្តន្តំ អាបត្តិកូន្មាន”ន្តិ។
បទេសបញ្ញត្តិសព្ពត្ថបញ្ញត្តិសាធារណបញ្ញត្តិអសាធារណបញ្ញត្តិឯកតោប
ញ្ញត្តិឧកតោបញ្ញត្តិវសេន ធន្នំ បញ្ញត្តិនំ បញ្ញត្តិយំ បរិដ្ឋត្តា វុត្តំ “តិវិធំ
បញ្ញត្តិ”ន្តិ។ “ហេដ្ឋបរិយំ កត្វា បទំ យោជេតី”តិ ឥមិនា បទបច្ឆាភជ្ជន្តិ ឯត្ថ
បទានំ ហេដ្ឋបរិយវសេន បដិជីវត្តិត្វា អាភស្សនំ គឡនំ ចុតំ បទបច្ឆាភជ្ជន្តិ
អត្ថំ ទស្សេតិ។

វិនយេតិ ឯត្ថ នកេវលំ ចាឡិយំយេវ, អថ ខោ អដ្ឋកថាយម្បីតិ អាហា
“វិនយចាឡិយញ្ចេវ អដ្ឋកថាយញ្ចា”តិ។

ញត្តិ នជាតាតិ ឯត្ថ ញត្តិភេទំ ទស្សន្តោ អាហា “សន្នេបតោ”តិអាទិ។
តត្ថាតិ ធុរិធាសុ ញត្តិសុ។ កម្មញត្តិ អនុស្សាវនកម្មស្ស ហ៊ានេ ឋិតា ញត្តិ។
អនុស្សាវនកម្មំ នត្ថិ, សយមេវ អនុស្សាវនកម្មជ្ជានេ ឋិតាតិ អត្ថោ។
កម្មចាទញត្តិ អនុស្សាវនកម្មស្ស ចាទភូតា មូលភូតា ញត្តិ។ នវសុ
ហ៊ានេសូតិ ឱសារណាធិសុ នវសុ ហ៊ានេសូ។ ធូសុ ហ៊ានេសូតិ
ញត្តិធុតិយញត្តិចតុត្ថវសេន ធូសុ ហ៊ានេសុ, កម្មចាទញត្តិយា ករណំ ន
ជាតាតិ សម្ពុន្នោ។ យាយំ ចតុត្ថិធា សមថោតិ យោជនា។ តន្តិ ចតុត្ថិធំ
សមថំ។ ញត្តិយាតិ សាម្បត្តេ សាមិវចនំ។ យំ អធិករណំ វ្យបសមតីតិ សម្ពុន្នោ។
តស្សាតិ អធិករណស្ស។ តំ វ្យបសមំ ន ជាតាតិ សម្ពុន្នោ។

សុត្តំ នជាតាតិ ឯត្ថ សុត្តសទ្ធស្ស កទាចិ កត្ថចិ មាតិកាយញ្ច
សុត្តន្តបិដកេ ច បវត្តនតោ ឥធ ឧកតោវិភង្គតិ អាហា “ឧកតោវិភង្គ”ន្តិ។ វិនយំ
នជាតាតិ ឯត្ថ វិនយសទ្ធស្ស សកលេ វិនយបិដកេ វត្តមានស្សាបិ សុត្តន្តិ
ឯត្ថ ឧកតោវិភង្គស្ស គហិតត្ថា ឥធ ខន្ធកបរិវារាវ គហេតញ្ញាតិ អាហា
“ខន្ធកបរិវារំ នជាតាតិ”តិ។

វិនយំ ន ជាតាតីតិ ឯត្ថ វិនយបិដកស្ស គហោតព្ពត្តា វុត្ថំ “ឋបេត្វា
វិនយបិដក”ន្តិ។ សុត្តន្តិកេ ចត្តារោ មហាបទេសេតិ (ធិ. និ. ២.១៨៧ អាទយោ;
អ. និ. ៤.១៨០) ពុទ្ធាបទេសសង្ឃបទេសសម្ពហុលត្ថេរាបទេសឯកត្ថេរា
បទេសវសេន ចត្តារោ មហាបទេសេ។ ឯត្តាតិ បញ្ចកេ។ យន្តិ វចនំ។ សព្ពត្តាតិ
សព្ពេសុ បញ្ចកេសុ។

ឥតិ

អនិស្សិតវគ្គ-នប្បជិប្បស្សម្ពនវគ្គ-វេហារវគ្គវណ្ណនាយ

យោជនា សមត្ថា។

ទិដ្ឋាវិកម្មវគ្គវណ្ណនា

៤២៥. ទិដ្ឋាវិកម្មវគ្គ ទិដ្ឋាវិកម្មាតិ ឯត្ថ អាវិ ករិយតេ អាវិកម្មំ, ទិដ្ឋនំ
អាវិកម្មំ ទិដ្ឋាវិកម្មន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “ទិដ្ឋនំ អាវិកម្មានី”តិ។
“លទ្ធិបកាសនាន”ន្តិ ឥមិនា ទិដ្ឋិសន្តោ លទ្ធិបរិយាយោ, អាវិកម្មសន្តោ
បកាសនបរិយាយោតិ ទស្សតិ។ ឯត្ថន្តិ “ទិដ្ឋាវិកម្មា”តិ នាមំ។
អទេសនាកាមិនំ នាម អត្ថតោ គរុកន្តិ អាហា “គរុកាបត្តិយា”តិ។
លហុកាយបីតិ បិសន្តោ គរហត្ថោ។ លហុកាយបិ ទេសិតាយ ទិដ្ឋាវិកម្មំ
អធម្មិកំ ហោតិ, បគេវ គរុកាយាតិ អត្ថោ។

យថា ...បេ.... ហោតីតិ យថា អាវិកតេ ចត្វហិ បញ្ចហិ ឯកីភូតេហិ
អាវិកតា ហោតីតិ យោជនា។ ចត្វហិ បញ្ចហិតិ អន្តិមបរិច្ឆេទទស្សនំ។ តតោ
អតិរេកេហិបិ ឯកតោ ទេសេតុំ ន វដ្តតិ, ទេសិតា ច អាបត្តិ ន វុដ្ឋាតិ,
ទេសនាបច្ឆយា ទុក្ខជញ្ញា ហោតិ។ “ចត្វហិ បញ្ចហី”តិ អន្តិមបរិច្ឆេទទស្ស

ធស្សីតត្តា ធ្វើហិ តីហិ បន ឯកតោ ទេសេតំ វុដ្ឋតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ មនោមាណសេនាតិ
ឯត្ថ មនោសទ្ទេន មាណសសទ្ទស្ស រាគអរហត្តសុបិ បវត្តនតោ តទត្ថ
បដិក្ខិបិត្វា ចិត្ត ឯវ វត្តតីតិ ធស្សេតិ។ តេន វុត្ថំ “មនសដ្ឋាតេន
មាណសេនា”តិ។ ឥមិនា មនក្ខតំ មាណសំ មនោមាណសន្តិ វចនត្ថំ ធស្សេតិ។

សមាណសំវាសកស្សបីតិ បិសន្នោ សមាណសំវាសកស្សបិ នាសាសីមាយ
បិតស្ស សន្តិកេ អារិកម្ពំ អធិកំ ហោតិ, បកេវ នាសាសំវាសកស្សតិ
ធស្សេតិ។ មាឡកសីមាយាតិ ខណ្ឌាសីមាយ អដ្ឋណោ។ អរិយ្យវាសសីមាយាតិ
មហាសីមាយ, បិតស្សបិ សន្តិកេតិ សម្ពុន្នោ។ បិសន្នេន “ខណ្ឌាសីមាយ
បិតស្សបី”តិ អត្ថំ សម្មណ្ឌេតិ។

៤៣០. ន បរិយត្តន្តិ ន សមត្ថំ។ ឥមិនា នាលន្តិ ឯត្ថ អលំសន្នោ បរិយត្តត្តោវ,
នារហក្ខសនវារណត្ថោតិ ធស្សេតិ។ ឥនាបីតិ បញ្ចកេបិ។ បិសន្នេន
បុរិមបញ្ចកំ អបេក្ខតិ។ “សាសនតោ”តិ ឥមិនា ចុធាតុយា អចាទានំ
ធស្សេតិ។ “កាមោ”តិ ឥមិនា អធិប្បាយសន្នោ កាមបរិយាយោតិ ធស្សេតិ។

៤៣២. មន្ទត្តា មោម្មហត្តាតិ ឯត្ថ ត្ថបច្ចយស្ស ភាវត្ថេ, បញ្ចមីរិកត្តិយា ច
ការណត្ថេ បវត្តភាវំ ធស្សេន្តោ អាហា “មន្ទភាវេន មោម្មហភាវេនា”តិ។
បរិកវាតិ ឯត្ថ បរិកវកាមាតិ អត្ថំ ធស្សេន្តោ អាហា “បរិកវំ អាហេបេតុកាមោ
ហុត្វា”តិ។ អញ្ញព្យាករណេសុបីតិ អរហត្តព្យាករណេសុបិ។ សព្ពត្តាតិ
ទិដ្ឋារិកម្មវគ្គេ។ យន្តិ វចនំ។

ឥតិ ទិដ្ឋារិកម្មវគ្គវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

មុសាវាទវគ្គវណ្ណនា

២២២. ធម្មបដានំ ធម្មាធិដ្ឋានំ សន្ធាយ “ចារាជិកំ គច្ឆតីតិ
ចារាជិកតាមី”តិ សុទ្ធកត្តុវសេន វុត្ថំ, បុគ្គលបដានំ បុគ្គលាធិដ្ឋានំ សន្ធាយ
“ចារាជិកំ គច្ឆតិ អនេន, គមាបេតីតិ វា ចារាជិកតាមី”តិ
ករណាហេតុកត្តុវសេនបិ វត្ថុពុំវិវាទំ ធម្មសន្តោ អាហា “តត្ថា”តិអាធិ។ តត្ថ
តត្ថាតិ “មុសាវាទោ ចារាជិកតាមី”តិអាធិចាបេ, ឯវំវិវាទោ វេទិតញ្ញាតិ
សម្ពុត្តោ។ តេសុ “មុសាវាទោ ចារាជិកតាមី”តិអាធិសុ វា, និទ្ទារណោ ភុម្មំ។

អធស្សនេនាតិ ឯត្ថ កស្ស អធស្សនេនាតិ អាហា “វិនយធរស្ស”តិ។ វិវាទំ
ធម្មសន្តោ អាហា “កប្បិយាកប្បិយេសុ បី”តិអាធិ។ តន្តិវិនយធរំ។
អស្សវនេនាតិ ឯត្ថ កេសំ វេចនំ អស្សវនេនាតិ អាហា “ឯកវិហារេបី”តិអាធិ។
ឯកវិហារេបីតិ វិនយធរេន ឯកវិហារេបី។ បិសន្នេន នាធាវិហារេ បន
បគេវាតិ ធម្មសន្តិ។ ឧបដ្ឋានន្តិ ឧបដ្ឋានត្ថំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋានំ វា។ វុច្ចមានំ អញ្ញេសំ
វេចនំ អសុណាឆ្នោ ហុត្វា វាតិ យោជនា។ បសុត្តកតាតិ ឯត្ថ យការលោចោតិ
អាហា “បសុត្តកតាយា”តិ។ បសុត្តកតាវេនបីតិ បិសន្នោ អញ្ញម្បិ
អធស្សនាធិការណំ សម្បិណ្ឌោតិ។ តថាសញ្ញាតិ ឯត្ថ តថាសន្តោ
កោវិសយោតិ អាហា “អកប្បិយេ...បេ.... អាបដ្ឋន្តោ”តិ។
ឯកវត្ថាតិក្កមាធិវសេនាតិ អាធិសន្នេន ធាវត្ថាតិក្កមាធិ សង្កណ្ឌាតិ។
សព្វត្ថាតិ មុសាវាទវគ្គេ។

ឥតិ មុសាវាទវគ្គវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្ថា។

ភិក្ខុនោវាទវគ្គវណ្ណោនា

២៥០. ភិក្ខុនិវគ្គ អលាភាយាតិ ឯត្ថ លភធាតុយា កម្មំ, សម្បទានវេចនស្ស
ច តទត្ថំ ធម្មសន្តោ អាហា “ចតុន្នំ បច្ចយានំ អលាភត្ថាយា”តិ។ “វាយមតី”តិ

ឥមិនា បរិសក្កតិ ឯត្ថ សក្កនាតុយា សមត្ថតំ បដិក្ខិបិត្វា វាយមត្ថំ
ទស្សេតិ។ កលិសាសនន្តិ ចាបបរាជយអាណាំ។ និហារណត្តាយាតិ និទ្ទិវិត្វា
អបនយនត្តាយ។

៤៥០. “កម្ម”ន្តិ សាមញ្ញតោ វុត្តត្តា “សត្តន្តំ កម្មានំ អញ្ញាតរ”ន្តិ។

៤៥២. ន សាកច្ឆាតញ្ចោតិ ឯត្ថ កោ នាម កថាមគ្គោ ន សាកច្ឆាតញ្ចោ, ននុ
វិនយោយេវាតិ អាហា “កប្បិយា...បេ... កថាមគ្គោ”តិ។ “ន កថេតញ្ចោ”តិ
ឥមិនា កច្ឆសទ្ធិស្ស កថនាតុយា និប្បន្នភាវំ ជីវេតិ។ កស្មា បន បឋមបញ្ចកេ
“ន អសេក្ខេនា”តិ បដិក្ខិបិត្វា ទុតិយបញ្ចកេ “អសេក្ខេនា”តិអាទិ វុត្តន្តិ អាហា
“យស្មា បនា”តិអាទិ។ ឥតរោ បុព្វជ្ឈនោ ន កថេតីតិ យោជនា។

ន អត្ថបដិសម្ពិទាបត្តោតិ ឯត្ថ អត្តោ នាម អដ្ឋកថាយេវាជិប្បតាតិ អាហា
“អដ្ឋកថាយា”តិ។ “បភេទគតញ្ញាណាប្បត្តោ”តិ ឥមិនា អត្តាទីសុ បតិ វិសុំ
សម្ពិទ្ធពីតិ បដិសម្ពិទា, បញ្ញា, តំ បត្តោតិ បដិសម្ពិទាបត្តោ។ អត្ថ
បដិសម្ពិទាបត្តោ អត្ថបដិសម្ពិទាបត្តោតិ ទស្សេតិ។ “ចាឡិធម្មេ”តិ ឥមិនា
ធម្មបដិសម្ពិទាបត្តោតិ ឯត្ថ ធម្មសរូបំ ទស្សេតិ។ វោហារនិរុត្តិយន្តិ
បញ្ញត្តិនិរុត្តិយំ។ ឥមិនា និរុត្តិបដិសម្ពិទាបត្តោតិ ឯត្ថ និរុត្តិសរូបំ ទស្សេតិ។
បដិភានបដិសម្ពិទាបត្តោតិ ឯត្ថ បដិភានំ នាម ហេតុមញ្ញាណត្ថយមេវាតិ
អាហា “អត្ថបដិសម្ពិទាទីនិញ្ញាណានី”តិ, តេស្វតិ ញ្ញាណេសុ, យំ យំ វិមុត្តំ
យថាវិមុត្តំ, ចិត្តំ។ បច្ឆវេក្ខិតាតិ បុនប្បុនំ ឡិលោកិតា។ សព្ពត្តាតិ ភិក្ខុនិវត្តោ។

ឥតិ ភិក្ខុនោវាទវគ្គវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

ឧប្បាហិកវគ្គវណ្ណនា

២៥៥. ឧត្តាហិកវគ្គ អត្ថកុសលោតិអាទិបទានំ ភេទនិស្សិតសមាសំ
ទស្សន្តោ អាហា “អដ្ឋកថាកុសលោ”តិអាទិ។ អាចរិយមុខតោតិ
អាចរិយវទនតោ, អាចរិយសម្មាទេ វា, សិទិលធនិតាទីតិ អាទិសន្តេន
ទីយរស្សាទីនិ (បរិ. អដ្ឋ. ៤៨៥; វិ. សង្គ. អដ្ឋ. ២៥២) សង្កណ្ហាតិ។ អក្ខរាបរិច្ឆេទេតិ
ឯត្ថកោ សិទិលោ, ឯត្ថកោ ធនិតោតិអាទិនា អក្ខរាបរិច្ឆេទេ។ ឥមិនា
ព្យញ្ញនកុសលោតិ ឯត្ថ ព្យញ្ញនសន្នោ អក្ខរាបរិយាយោតិ ទស្សតិ។ ន
បុញ្ញាបរកុសលោតិ ឯត្ថ បុញ្ញាបរោ នាម បុរិមានំ ចតុន្ទព្រោវ កថាយ ច
បុញ្ញាបរោតិ អាហា “អត្ថបុញ្ញាបរោ”តិអាទិ។

កោធនោតិអាទិនិ វុត្តានីតិ សម្ពន្ធោ។ យស្មា ន សក្កោតីតិ យោជនា។
បសារេតាតិ ឯត្ថ សរធាតុ ឧបសគ្គវសេន វេចិត្តវាចកោតិ អាហា
“មោហេតា”តិ។

ឥតិ ឧត្តាហិកវគ្គវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

អធិករណ្យបសមវគ្គវណ្ណនា

២៥៦. អធិករណ្យបសមវគ្គ សង្ឃគរុ នាម កោតិ អាហា “ធម្មញ្ញ...បេ...
សង្ឃគរុ នាម ហោតី”តិ។ តានីតិ ជីវរាជិនិ។

២៥៧. បញ្ចបុចារិ អាការេហីតិ ឯត្ថ អាការសន្នោ ការណត្ថោតិ អាហា
“បញ្ចហិ ការណេហី”តិ។ កម្មនាតិអាទិសុ កម្មាទីនំ សរុបំ ទស្សន្តោ អាហា
“អបលោកនាទីសុ”តិអាទិ។ ឧបបត្តិហីតិ យុត្តិហិ។ មយ្ហំ ឧទ្ធាកុលា
បព្ពជិតការញ្ច ពហុស្សុតការញ្ច តុម្កេ ជាតាថាតិ យោជនា។ មាទិសោ
នាម...បេ... តុម្កាកំ យុត្តំ នន្ទតិ យោជនា។ កណ្ណាមូលេតិ កណ្ណាសមីបេ។

អនុស្សាវរនោតិ អនុសមីបេ សាវាបនេន។ តេសន្តិភិក្ខុនំ។ អនិវត្តិធម្មតិ
អនិវត្តនសភាវេ។ សលាកក្កាហោនាតិ អត្ថនោ សលាកាយ គាហាបនេន។

ឯត្ថាតិ កម្មាធិសុ។ បមាណន្តិ សង្ឃភេទស្ស ការណំ។ បុព្វភាគាតិ
សង្ឃភេទតោ បុព្វភាគេ បវត្តា។ បុព្វភាគភាវំ អារិករោឡោ អាហា
“អជ្ឈាសវត្ថុធិបនវសេន បី”តិអាធិ។ វោហារន្តេបីតិ យោជនា។ តត្ថាតិ
វោហារេ។ កនា បន សង្ឃាភិក្ខុតិ អាហា “យនា បនា”តិអាធិ។ យនា បន
ករោតីតិ សម្ពន្ធា។ កម្មន្តិ ឧចាសថកម្មតោ អញ្ញំ កម្មំ គហេតព្ពំ។ ឧទ្ទេសន្តិ
ឧចាសថកម្មំ។ ឥតីតិ ឯវំ។ សង្ឃភេទកក្កន្ធកវណ្ណនាយំ “ឯវំ...បេ....
បកាសយិស្សាមា”តិ (ចូឡូវ. អដ្ឋ. ៣៥០) យំ វចនំ អវោចុម្ពាតិ យោជនា។ តស្ស
វចនស្សាតិ ចាបំ អជ្ឈាហរិទ្ធា “ស្វាយំ អត្ថោ”តិ បនេន សម្ពន្ធិតព្ពោ។

បញ្ញត្តតន្តិ ឯត្ថ និគ្គហិតលោបសន្និទិ អាហា “បញ្ញត្តំ ឯត”ន្តិ។ ក្លាតិ កិស្សី
ខន្ធកេ។ តត្រាតិ វត្តក្កន្ធកេ។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្តកេន
អាគន្ធកវត្តាធិអ ករណាមត្តេន។ អនុបុព្វេនាតិ អនុក្កមេន។ យថាវត្តន្តិ ឯត្ត
យថាសន្តោ អនុបុព្វវាចកោ, វត្តិសន្តេន វត្តិប្បមាណំ គហេតព្ពន្តិ ធស្សេន្តោ
អាហា “វត្តិបរិមាណានុរូប”ន្តិ។ ឥមិនា វត្តិយា អនុរូបំ យថាវត្តន្តិ និព្វេនំ
ធស្សេតិ។ “វត្តិបរិមាណានុរូប”ន្តិ វុត្ថេ វត្តិបរិមាណាស្ស អតិក្កន្ធា អត្ថតោ
ថេរោតិ អាហា “យថាថេរន្តិ អត្ថោ”តិ។ វវត្តានន្តិ បរិច្ឆេនោ។ សោ ហិវិសុំ
អវហិតោ ហុត្វា តិជ្ជតីតិ វវត្តានន្តិ វុច្ឆតិ។ កម្មាកម្មានីតិ ឯត្ត កម្មំ អកម្មានីតិ
បទីភាគំ កត្វា អកាវេ វុច្ឆតោតិ អាហា “ខុទ្ទកានិ ថេវ មហន្តានិ ច
កម្មានី”តិ។ សតិ ច អកម្មស្ស មហន្តភាវេ កម្មំ នាម ខុទ្ទកន្តិ អត្ថតោ សិទ្ធិ
ហោតិ។ តេន វុត្តំ “ខុទ្ទកានិ ថេវ”តិ។ អការស្ស អប្បត្តំ គហេត្វា “មហន្តានិ
ថេវ ខុទ្ទកានិ ច កម្មានី”តិ អត្ថោបិ យុដ្ឋតេវ។ សោ បន ឥធន គហិតោ, អញ្ញត្ត

បន ទិស្សតិ។ “ឧទ្ទាវចានិ កម្មានី”តិ ហិ វាក្យវសេន វុត្តជ្ជានេ ឧច្ចសទ្ទេន
មហាន្តតំ ទស្សេតិ, អវចសទ្ទេន ឧទ្ទកតំ ទស្សេតិ។ តស្មា មហាន្តឧទ្ទកានិ
កម្មានីតិ អត្តោ វេទិតញោ។ សតិ ច អកម្មស្ស ឧទ្ទកកាវេ កម្មំ នាម មហាន្តន្តិ
អត្តតោបិ សិទ្ធិន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

សង្ឃភេទវគ្គទ្វយវណ្ណានា

៤៥៩. សង្ឃភេទវគ្គទ្វយេ ឯតេតិ សភាវា។ តេតិ អធម្មាទយោ។ ឥតីតិ ឯវំ។
យំ កម្មន្តិ យោជនា។ ទិដ្ឋិវិនិធាយាតិ សម្ពុត្តោ។ ឯកស្មី បញ្ចកេ អយំ
អត្តយោជនា កាតញ្ញាតិ សម្ពុត្តោ។ ឯត្ថាបីតិ ឥមស្មី បញ្ចកេបិ។ បិសទ្ទេន
ហោជ្ជា វុត្តំ បញ្ចកំ អបេក្ខតិ។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពេសុ បញ្ចកេសុ។ ហីតិ សច្ចំ។ បុព្វេ
អវុត្តនយំ យំ វចនមត្តិ, តំ វចនំ ឯត្ថ បញ្ចកេសុ ន អត្តតិ យោជនា។

អាវាសិកវគ្គវណ្ណានា

៤៦០. អាវាសិកវគ្គ “ហរិទ្វា”តិ ឥមិនា យថាភតន្តិ ឯត្ថ ភវនាតុយា
ហរណាត្តញ្ច កិរិយាវិសេសនភាវញ្ច ទស្សេតិ។ “ឋបិតោ”តិ ឥមិនា ទិក្ខិត្តោតិ
ឯត្ថ ទិបនាតុយា ឋបនត្ថំ ទស្សេតិ។

៤៦២. បរិណាមេតីតិ បរិណាតំចាបេតិ។ “និយាមេតិ កថេតិ”តិ ឥមិនា
អធិប្បាយត្ថំ ទស្សេតិ, ឯត្ថាតិ អាវាសិកវគ្គេ។

កថិនត្តារវគ្គវណ្ណានា

៤៦៧. កថិនត្តារវគ្គ ឪតមសិកោតិ ឯត្ថ អវតមំ គតោ ឪតមសិកោតិ
ទស្សេត្តោ អាហា “អន្ធការគតោ”តិ។ អន្ធការសទ្ទេន តមសទ្ទោ
អន្ធការបរិយាយាតិ ទស្សេតិ។ តន្តិ ឪតមសិកំ។ អសមន្នាហរត្តោតិ តំ

អសមន្មាបារម្ភោ, កស្មា អសមន្មាបារម្ភោតិ អាហា “កិច្ចយបសុតត្តា វន្តន”ន្តិ។
ឯកតោតិ កោបេន សធី។ វេរី វិសភាគបុគ្គលោ ឯកតោ អាគោធន វត្តនជ្ជន
ឯការត្តោតិ វុច្ចតិ។ បហរេយ្យាតិ វន្តន្តំ បហរេយ្យ។ “អញ្ញំ ចិន្តយមាធា”តិ
ឥមំនា អញ្ញស្មី អារម្មណេ ចិត្តំ វិទហតិ ឋបេតីតិ អញ្ញវិហិតោតិ ធស្សេតិ។

សង្ឃតោ ឧទ្ធចិវិត្វា ទិបិតត្តោ អបនេតត្តោតិ ឧត្តិត្តោ, សោយេវ ឧត្តិត្តកោ។
តេហិតិ ចតុហិ។ អវន្តិយេសុ បន្ទវសបុគ្គលេសូតិ សម្ពន្ធា។ អន្តរា
វុត្តការណោន ចាតិ អន្តរេ វុត្តន “តញ្ញំ វន្តន្តស្ស មញ្ញាទាទាទិសុបិ នលាដំ
បដិហញ្ញេយ្យា”តិអាទិនា ការណោន ច។ ឥតោតិ បន្ទវសបុគ្គលម្ហា។ ឥតីតិ
ឯវំ។ សចេ ឧទ្ទេសាចរិយោ ច ឱវាទាចរិយោ ច នវកោ ហោតិ, ន វន្តនិយោ។
សព្វត្ថាតិ កថិនត្តារវគ្គេ។

ឥតិ កថិនត្តារវគ្គវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

និដ្ឋិតា ច ឧទាលិបញ្ចកវណ្ណនាយ យោជនា។

អាបត្តិសមុជ្ជានវណ្ណនា

៤៧០. “អចិត្តកោ អាបជ្ជតី”តិអាទិសុ ឯវមត្តោ វេទិតត្តោតិ យោជនា។
អចិត្តកោ អាបជ្ជតីតិ អចិត្តកោ ហុត្វា អាបជ្ជតិ។ ឯសេវ នយោ អចិត្តកោ
វុដ្ឋាតីតិ ឯត្ថាបិ។ យំកិញ្ចិ អាបត្តិន្តិ សម្ពន្ធា។ ឥតវំ អាបត្តិន្តិ យោជនា។
ធម្មទានំ ករោមីតិ “សព្វទានំ ធម្មទានំ ជីនាតី”តិ (ធម. ប. ៣៥៤) ច “អមតំទទោ
ច សោ ហោតិ, យោ ធម្មមនុសាសតី”តិ (សំ. និ. ១.៤២) ច ភគវតា វុត្តវចនំ
សុត្វា ធម្មទានំ ករោមិ។ ទោមនស្សិកោតិ ទោមនស្សេន យុត្តោ,
ទោមនស្សវន្តោ វា។ ឯត្ថាតិ អព្យាកតមូលេ។

៤៧៣. យស្ស យស្សាតិ សិក្ខាបទស្ស។ តំ សព្វន្តិ សព្វំ
តំតំសមុជ្ជានសិក្ខាបទំ។

អបរទុតិយកាថាសង្គណិកំ

(១) កាយិកាធិអាបត្តិវណ្ណានា

៤៧៤. ធម្មាបត្តិយោ កាយិកាតិ ឯត្ថ ធម្មាបត្តិយោ នាម កាតិ អាហា
“អន្តរបេយ្យាលេ”តិអាទិ។ អន្តរបេយ្យាលេ វុត្តាតិ សម្ពុទ្ធា។ “កាយទ្វារ
សមុជ្ជិតត្តា”តិ ឥមិនា កាយេ សមុជ្ជន្តិកិ កាយិកាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។
តស្មីយេវ អន្តរបេយ្យាលេ វុត្តាតិ សម្ពុទ្ធា។ “វជ្ជបដិច្ឆាទិកាយា”តិអាទិនា
នាទេន្តស្ស តិស្សោតិ ឯត្ថ តិណ្ណំ សរូបំ ទស្សេតិ។ “ភិក្ខុនិយា”តិអាទិនា បញ្ច
សំសគ្គបច្ឆយាតិ ឯត្ថ បញ្ចន្ធិ សរូបំ ទស្សេតិ។

“ឯករត្ថ”ឥតិអាទិនា អរុណុត្ត តិស្សោតិ ឯត្ថ តិណ្ណំ សរូបំ ទស្សេតិ។ ទ្វេ
យាវតតិយកាតិ សំវណ្ណាតព្វេន “ឯកាទស យាវតតិយកា នាមា”តិ
សំវណ្ណានាយ វិរុទ្ធការំ បដិក្ខិបន្តោ អាហា “បញ្ញត្តិវសេន បនា”តិអាទិ។ “ឥមស្មី
សាសនេ”តិ ឥមិនា ឯត្ថសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សេតិ។ ឯកេន សព្វសង្គហោតិ ឯត្ថ
ឯកោ នាម កោ, សព្វានិ នាម កានីតិ អាហា “យស្ស សិយា”តិអាទិ។
“និទានុទ្ទេសេនា”តិ ឥមិនា ឯកស្ស សរូបំ ទស្សេតិ។ “សិក្ខាបទានញ្ច
ចាតិមោក្ខុទ្ធសានញ្ចា”តិ ឥមេហិ បទេហិ សព្វសរូបំ ទស្សេតិ។ សង្គហ សទ្ទេន
កម្មជដ្ឋិសមាសោ។

“វជ្ជបដិច្ឆាទិកាយា”តិអាទិនា ទ្វេ ទុដ្ឋល្អច្ឆាទនាតិ ឯត្ថ ទ្វិន្ធិ សរូបំ ទស្សេតិ។

“ភិក្ខុ ភិក្ខុនិយា” តិអាទិនា កាមន្តរេ ចតស្សោតិ ឯត្ថ ចតស្សន្នំ សរូបំ
ធស្សេតិ។ ឬន “ភិក្ខុ ភិក្ខុនិយា” តិអាទិនា ចេតស្សា នទិចារបច្ចយាតិ ឯត្ថ
ចតស្សន្នមេវ សរូបំ ធស្សេតិ។ “ចីវរទានេ ចាចិត្តិយ” ត្ថិ ឥមិនា ចាចិត្តិយការេន
សទិសត្តា សង្ខារិសេសោ ន កាតញ្ចោតិ ធស្សេតិ។

(២) ទេសនាកាមិនិយាទិវណ្ណានា

៤៧៥. ឯកេត្តាតិ ឯត្ថសន្នោ សាសនវិសយោ។

ឯកសិក្ខាបទម្មិ នត្ថិតិ បិសន្នោ ពហុសិក្ខាបទានិ បន បគេវាតិ ច អាបត្តិ
បន បគេវាតិ ច អាបត្តិបិ នត្ថិតិ ច អត្ថំ ធស្សេតិ។

“សកលេបិ វិនយេ” តិ ឥមិនា ទ្វេត្តាតិ ចាបេ ឯត្ថសន្នស្ស វិសយំ ធស្សេតិ។
ឧភិទ្ធន្តិ ភិក្ខុភិក្ខុនីនំ។ អញ្ញថា បន កិត្តកា បឋមាបត្តិកាតិ អាហា “ឥតរថា
បនា” តិអាទិ។ តត្ថ ឥតរថាតិ បញ្ញត្តិតោ អញ្ញេន បការេន។ កម្មញ្ញាតិ
កម្មញ្ញត្តិ ច។ កម្មចាទិកា ចាតិ កម្មចាទញ្ញត្តិ ច។ នវសុ ហ្មនេសុតិ
ឌីសារណាទីសុ នវសុ ហ្មនេសុ។ ទ្វីសុតិ ញ្ញត្តិទុតិយ, ញ្ញត្តិចតុត្ថកម្មេសុ។

វជ្ជបដិច្ឆាទិកាយ ចារាជិកំ, ឧក្ខិត្តានុវត្តិកាយ ចារាជិកំ, អដ្ឋវត្ថុកាយ
ចារាជិកន្តិ ឥតិ ឥមេ តយោតិ យោជនា។ ការណាភូតេនាតិ ហេតុភូតេន,
“ករណាភូតេនា” តិបិ ចាថា, សាធកតមសត្តិភូតេនាតិ អត្តោ។

តេសន្តិ អន្ធានហីនាទីនំ។ ឯត្តាតិ “តយោ បុគ្គលា ន ឧបសម្មាទេតញ្ញា” តិ
ចាថេ, ឯតេសុ អង្គហីនាទីសុ វា។ យោតិ បុគ្គលោ។ អបរិបូរោ ន យាចតីតិ
សម្ពន្ធា។ មាតុយាតកាធយោ ករណាទុក្ខជកា ចាតិ យោជនា។ តត្ថាតិ តេសុ
ញ្ញត្តិកប្បនាទីសុ។ ញ្ញត្តិកប្បនាតិ ញ្ញត្តិវិធិ។ វិប្បកតបច្ចត្ថន្តិ វិប្បកតំ

បច្ចុត្តំ។ អតីតករណ៍ន្តិ អតីតស្ស ករណំ។ វិត្តារេន្តោ អាហា “វត្ថុសម្បជ្ជំ
ហី” តិអាទិ។ តយោ កម្មាន សង្កហាតិ ឯត្ថ ធន្តភេទរក្ខនត្ថាយ នការេ
និគ្គហិតលោហោ។ ឆាសិតកាតិ ឆាសេតញ្ញា បុគ្គលា, ឆាសិតញ្ញាតិ ឆាសិតា,
ឆាសិតា ឯវ ឆាសិតកា។ តិណ្ណំ ជនានន្តិ តិណ្ណំ ឧបសម្បទាបេក្ខជនានំ
ឯក្ខបជ្ឈាយេន ឆានាចរិយេន ហុត្វាតិ យោជនា។ ឯកានុស្សាវនាតិ ឯកតោ
អនុស្សាវនា។

ចានោ នាម កហាបណាស្ស ចតុត្ថភាគោ។ មាសកោ នាម ចានស្ស
បញ្ចមភាគោ។ ចារាជិកន្តិ វនប្បតី ធិន្តន្តស្ស ធុតិយចារាជិកំ (ចារា. ១១០)។
អនោទិស្សាតិ “មនុស្សោ មរតូ” តិអាទិនា ន ឧទ្ទិសិត្វា។ តេនាតិ វិសេន។

ភិក្ខុនោវាទកវគ្គស្មិន្តិ សាមញ្ញាធារោ។ ធនសសុ សិក្ខាបទេស្វតិ
វិសេសាធារោ។ បឋមសិក្ខាបទម្ហិយេវាតិ ធនសសុ សិក្ខាបទេសុ
បឋមសិក្ខាបទម្ហិយេវ។ ឧបសម្បជ្ឈាយ ភិក្ខុនិយាតិ សម្ពុន្ទោ។ “អាបត្តិ
ហោតី” តិ ឥមិនា “ចីវរេនា” តិ បទស្ស សម្ពុន្ទជ្ជានំ ធនស្សតិ។

“ចតស្សោ ឯវា” តិ ឥមិនា តត្ថិកាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ ធនស្សតិ។ តា
ចតស្សោ បរិមាណា យាសំ អាបត្តិនន្តិ តត្ថិកា។ និបទ្ធស្សបិ តត្ថិកាតិ ឯត្ថាបិ
ឯសេវ នយោ។ សាតិ ភិក្ខុនី។

(៣) ចាចិត្តិយវណ្ណានា

៤៧៦. បញ្ច ភេសជ្ជានិតិ សត្តិអាទិនិ បញ្ច ភេសជ្ជានិ។ ឥមំ អាបត្តិន្តិ
សម្ពុន្ទោ។ បច្ឆា អាបន្នោតិ យោជនា។

ឯកំ កតទ្យន្តិ ឯកំ អាលោបំ, តុម្ហម្ហលេតិ តុម្ហំ សន្តិកេ។

យថាវត្ថុកន្លិ វត្ថុអនុលោមំ, អាបត្តិយោ ទេសិតាវ ហោន្តិតិ យោជនា។

កោកាលិកាធិនន្តិអាទិសទ្ធន កដមោធកតិស្សកាធយោ (ចារា. ៤១៧)
សន្តណ្ហាតិ។ ចាបិកាយ ទិដ្ឋិយា អប្បជិនិស្សក្កេ ចាបិត្តិយព្វា
ចណ្ហាកាឡិកាយ ភិក្ខុនិយា ចាបិត្តិយព្វាតិ យោជនា។ បយុត្តវាចាបច្ចយាតិ
វិញ្ញត្តិនិមិត្តាធិហិ បកាវេន យុត្តាយ វាចាយ បច្ចយា។ អាបត្តិ ចារាជិកស្សាតិ
ចារាជិកស្ស អាបជ្ជនំ។ អថវា ចារាជិកស្សាតិ អស្ស ភិក្ខុស្ស ចារាជិកា អាបត្តិ
ហោតីតិ វា ចារាជិកា អាបត្តិ អស្ស ភវីតីតិ វា យោជនា កាតព្វា។ ឥតីតិ ឥមា
ធម៌ អាបត្តិយោ អាបជ្ជតីតិ យោជនា។

កោជនំ គហេត្វា អដ្ឋោហារមាណាតិ សម្ពុន្នោ។ តថេវាតិ យថា ខាធនេ,
តថេវ មំសំ លុសុណំ អដ្ឋោហារមាណាតិ យោជនា។ “បណ្ឌិតកោជនាធិ”តិ ច
“អកប្បិយមំស”ន្តិ ច បទានិ “អដ្ឋោហារមាណា”តិ បទេន សម្ពុន្តិតព្វានិ។

បព្វា ហំនាធិតិ បព្វា អាបត្តិសម្ពាតានិ ហំនាធិ។ តត្ថាតិ បព្វាសុ
សហធម្មិកេសុ។ ទិដ្ឋន្តិ ភិក្ខុភិក្ខុនីនំ។ តេសន្តិ សិក្ខុមាណាធិនំ។ បព្វាន្នមេវាតិ
សហធម្មិកានំយេវ។ វិនិច្ឆយវេហារោតិ វិនិច្ឆយវេចនំ។ ឥមិនា ចត្តាវ
អធិករណានិ បដិក្ខុបតិ។ អធិកម្មំ នាមាតិ អភិយុញ្ញន្តានំ កម្មំ នាម។

“សហធម្មិកាន”ន្តិ ឥមិនា បព្វាន្នវិនិច្ឆយោតិ ឯត្ថ បព្វាសរូបំ ទស្សេតិ។
សោភណភារំ វិត្តាវេន្តោ អាហា “កតវីតិក្កមោ ហិ”តិអាទិ។ អព្ពណ្ណសីលោតិ
អភិនុប្បន្នសីលោ។ អព្ពណ្ណសីលោ នាម អត្ថតោ ចាកតិកសីលោតិ អាហា
“ចាកតិកោ”តិ, បកតិសីលេន និយុត្តោតិ អត្ថោ។

“កាយធារសម្ពា”តិ ឥមិនា កាយិកាតិ បទស្ស តទ្ធិតភារំ ទស្សេតិ។ មុខំ
ឡិលោកេតព្ពន្ធិ ឯត្ថ វុត្តាតិ សម្ពុន្នោ។

ចតុន្ទ្រំទេសនាយ ចាតិ ឯត្ថ “ទេសនាយា”តិ បទំ អាទិបទលោបន្តិ អាហា
“អច្ចយទេសនាយា”តិ។ សាតិ អច្ចយទេសនា។ អភិនិលីយិ ត្វា ធនុនា មារេន្តិ តិ
អភិមារា។

ធម្មំហោតិ ឯត្ថ ធម្មំ នាម ចារាជិកាបជ្ឈនមេវា តិ អាហា “ទេវទត្តាវិយ
ចារាជិកំ អាបជ្ឈតិ”តិ។ ឥមា បទ អាបត្តិយោតិ ចារាជិកបុល្លច្ចយាបត្តិយោ។

(៤) អវន្តនិយបុគ្គលាទិវណ្ណានា

៤៧៧. តេសន្តិ ទសន្តំ បុគ្គលានំ។ “សទ្ធិ”ន្តិ ឥមិនា សាមីចេនាតិ ឯត្ថ
សហត្ថ ករណាវចនន្តិ ទស្សតិ។ សាមីចេនាតិ ច សាមីចិនា កត្តព្ភំ សាមីចំ
កម្មំ, តេន សាមីចេន។ ទស ចីវរធារណាតិ បទស្ស សមាសការំ បដិក្ខិបន្តោ
អាហា “ទស ទិវសានិ អតិវេកចីវរស្ស ធារណា”តិ។

កតិសត្ថន្តិអាទិសុ ទ្ធិសុ កាថាចាទេសុ ចតុសុ វិភត្យន្តបទេសុ បុរិមំ
បុរិមេន, បច្ឆិមញ្ចា បច្ឆិមេន យថាក្កមំ យោជេតព្ភន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “កតិសត្ថំ
អាបត្តិយោ វត្តិសតំ នាទយិ ត្វានា”តិ។ បច្ឆិមកាថាយ បុព្វឡេបិ ឯសេវ នយោ។
អយំ ហីតិ អយំ ឯវ វក្ខមា នោ។ ឯត្ថាតិ កាថាយំ។ យោតិ ភិក្ខុ, បដិច្ឆាទេតិ តិ
សម្ពន្ធោ។ ឥតិ តិ អយំ សន្តេបត្តោ។

ហេដ្ឋា វុត្តេសុ ចតុសុ ចតុក្កេសុ ធម្មេន សមគ្គំ អបនេត្វា ទ្វាទស
កម្មទោសា វុត្តាតិ ទដ្ឋព្ភំ។ អធម្មេន វុត្តកម្មំ, អធម្មេន សមគ្គកម្មន្តិ យោជេតព្ភំ។

ឯត្ថាតិ ធនុ កម្មេសុ។ ឯតទេវាតិ ធម្មេន សមគ្គកម្មមេវ។

យំ ទេសិតាតិ ឯត្ថ យំសន្តោ វចនវិបល្លាសោតិ អាហា “យានិ ទេសិតានី”តិ។
“ទេសិតានី”តិ ឥមិនា ទេសិតាតិ ឯត្ថ និការស្ស អាការាទេសការំ ទស្សតិ។

“បរិយន្តបរិច្ឆេទការវហិតត្តា” តិ ឥមិនា នត្តិ អន្តំ បរិយន្តមេតស្សាតិ អនន្តន្តិ
វេទនតំ ទស្សតិ។ តន្តិ និព្វានំ, ជិតន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ កេន កំ កិន្តិ កត្វា ជិតន្តិ អាហា
“ភគវតា កិលេសគណំ អភិមទ្ធិត្វា” តិ។ កេន កំ កិន្តិ កត្វា កិ ជិតំ វិយាតិ
អាហា “រញ្ញា សបត្តគណំ អភិមទ្ធិត្វា រដ្ឋំ វិយា” តិ។ តត្ថ “រញ្ញា” តិ ឥមិនា
“កេនា” តិ បុច្ឆំ វិស្សន្នេសិ។ “សបត្តគណ” តិ ឥមិនា “ក” តិ បុច្ឆំ វិស្សន្នេសិ។
“អភិមទ្ធិត្វា” តិ ឥមិនា “កិន្តិ កត្វា” តិ បុច្ឆំ វិស្សន្នេសិ។ “រដ្ឋ” តិ ឥមិនា “ក” តិ
បុច្ឆំ វិស្សន្នេសិ។ សបត្តគណន្តិ វេរិគណំ។ អយំ បនេត្ថ យោជនា - រញ្ញា
សបត្តគណំ អភិមទ្ធិត្វា រដ្ឋំ រាជការំ ជិតំ វិយ, ភគវតា កិលេសគណំ
អភិមទ្ធិត្វា និព្វានំ ជិតន្តិ។ ស្មេវាតិ ភគវា ឯវ។ “និព្វិការតាយា” តិ ឥមិនា
តាទិសន្នោ និព្វិការត្តវាចកោ អនិច្ចន្ទាជិបទិកោតិ ទស្សតិ។
“វិវេកបញ្ចក” តិ ឥមិនា កាយចិត្តឧបធិវសេន វិវេកត្ថយម្បិ គហេតត្ថំ
វិវេកភារេន សមាទត្តា។ តេន ភគវតាតិ សម្ពុទ្ធោ។ “យានិ សត្ត
អាបត្តិក្ខន្ធានំ” តិ ឥមិនា ឯកេត្តាតិ ឯត្ថ ឯកសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សតិ។ តត្តាតិ
សត្តសុ អាបត្តិក្ខន្ធសុ។ ឯត្ថ បនាតិ សមថេសុ បន។ ហិ តិ សច្ចំ។ តស្សាតិ
សម្មាសាសនយស្ស។ អដ្ឋកថាស្វតិ សព្វអដ្ឋកថាសុ។ មយំ បនាតិ
សង្កហការកា អម្ពេ បន, ពុទ្ធយោសនាមកា មយំ បនាតិ អត្ថោ, រោចយាមាតិ
សម្ពុទ្ធោ។ កស្ស កិមត្ថំ គហេត្វា រោចសីតិ អាហា “វិនាតិ និចាតស្ស
បដិសេធនមត្តមត្ត” តិ។ “វិនាតិ និចាតស្ស” តិ បទំ “អត្ថមត្ត” តិ បទេ
វាចកសម្ពុទ្ធោ។ អត្ថនោ សាធុវចនំ ពុទ្ធវចនសម្ពុទ្ធាតេន សាធុកវចនេន
សាធុន្តោ អាហា “វុត្ថម្បិ ចេត” តិ អាទិ។

អដ្ឋាវស អដ្ឋកាជិតិ អធម្មទិដ្ឋិភេទ, ធម្មទិដ្ឋិភេទ, វេមតិកកេនេសុ តិសុ
ឯកមេកំ មូលំ កត្វា តយោ តយោ មូលំ កត្វា នវ ហោន្តិ, តេសុ
ធម្មទិដ្ឋិភេទេសុ ធម្មទិដ្ឋិភេទំ អបនេត្វា អដ្ឋ ហោន្តិ, តានិ អដ្ឋាវស

ភេទករវត្ថុសុ យោជន្តា អដ្ឋាស អដ្ឋកាង ហោត្ថិតិ ទដ្ឋព្វំ។
ធម្មនិយម្យសតន្តិ បតុបត្តាលីសាធិកំ សតន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។

ឯកេកវត្ថុស្មិន្តិ អដ្ឋាសសុ ភេទករវត្ថុសុ ឯកេកស្មី វត្ថុស្មី។

ឥតិ កាថាសង្គណិកវណ្ណោនាយ យោជនា សមត្តា។

សេនមោចិកកាថា

(១) អវិប្បវាសបញ្ញាវណ្ណោនា

៤៧៩. សេនមោចិកកាថាសូតិ អធិប្បាយត្ថស្ស គម្ពីរត្តា តំ ចិន្តេន្តានំ
វិនយធរានំ កាយេ សេនំ មោចេតីតិ សេនមោចិកា, សាយេវ កាថា
សេនមោចិកកាថា, តាសុ។ “អកប្បិយសម្ពោគោ ន លព្ពតី” តិ ឥមិនា
កប្បិយសម្ពោគោ លព្ពតីតិ ទស្សេតិ។ កប្បិយសម្ពោគំ ទស្សេតុ
“នហាបនភោជនាធិ” តិ វុត្ថំ។ អនាបត្តិ មាតុភិក្ខុនិយា អនាបត្តិ។ ឯសា
បញ្ញាតិ ឯត្ថ បញ្ញាសន្នោសការវតិលីដ្ឋោតិ សទ្ធសត្ថេសុ
(សទ្ធិតិធាតុមាលាយំ ១៦ ហការវន្តធាតុ; អភិធានប្បធិបិ កាយំ ១១៥
កាថាយំ) វុត្តោ, ឥធម ឥត្ថិលីដ្ឋវសេន វុត្តោ។ “បណ្ឌិតេហិ” តិ ឥមិនា កុសលស្ស
ការណំ ទស្សេតិ, បណ្ឌិតត្តា កុសលោតិ អធិប្បាយោ។ អស្សាតិ បញ្ញាយ។
ឯតន្តិវិស្សជ្ជនំ។ អស្សាតិ កាថាយ។

ឯកាទសវិវដ្ឋិយាតិ អវិភត្តិកនិទ្ទេសោ, ឯកាទសវិវដ្ឋិយេតិ អត្តោ។ តេន
វុត្ថំ “យេ” តិអាទិ។ តេបីតិ បិសន្នោ កាថាយំ លុត្តនិទ្ធិដ្ឋកម្មមានការំ ទស្សេតិ។

អយន្តិ ម្ហាបិ តបុព្ពកោ ភិក្ខុ។ និម្មិតពុទ្ធនិ ពុទ្ធន និម្មិតំ ពុទ្ធវបំ។

វិវដ្តិយាតិ ឯត្ថ យកាហោ ត្វាបច្ចយស្ស ការិយោតិ អាហា “វិវដ្តេត្វា”តិ។
អសីសកំយំ តំ កតាម្ពំ អត្ថីតិ យោជនា។ អសីសកត្តា កេន សរីរេន ជីវិតំ
ពន្ធតីតិ កតាម្ពោ។ យស្សាតិ កតាម្ពស្ស។

ហីតិ សច្ចំ។ តេតិ អភព្ពបុគ្គលា។

វាចាតិ ឯត្ថ យការលោចោតិ អាហា “វាចាយា”តិ។ ឥតិ មេតិ ឯវំ មម។ ឯវំ
វេទមាទេ មម វេទនន្តិ យោជនា។ អថវា ឥតិមេតិ ឯវំ ឥមេ, ឯវំ វេទមាទេ ឥមេ
ជនាតិ យោជនា។ សទ្ធម្មីតិ ឥមិនា គិរសន្នោ សទ្ធបរិយាយោតិ ទស្សេតិ។ ហីតិ
សច្ចំ។ តុណ្ហាភូតស្ស និសិន្នស្ស តស្ស ភិក្ខុនោតិ យោជនា។ យទិ មនោធារេ
អាបត្តិ នាម នត្ថិ, ឯវំ សតិ កស្មា អាបន្នេយ្យ វាចសិកន្តិ វុត្តន្តិ អាហា “យស្មា
បនា”តិអាទិ។ តេនាតិ តស្មា។ អស្សាតិ ភិក្ខុស្ស។

សាតិ ភិក្ខុនី, អាបន្នេតីតិ សម្ពុត្តោ។ វុត្តប្បការន្តិ “តាមន្តរបរិយាបន្ន”ន្តិ
វុត្តប្បការំ។

តាស្សតិ ជីវុសុ ភិក្ខុនីសុ។

ចតុរោ ជនាតិ ឯត្ថ ចតុន្នំ ជនានំ សរុបំ ទស្សន្តោ អាហា “អាចរិយោ ច
តយោ ច អន្តេវាសិកា”តិ។ សាហត្ថិកាតិ សហត្ថា អវហរិតា។
អាណត្តិយាបីតិ អាណាត្តន អវហរិតាបិ។ ឥតវេសន្តិ អន្តេវាសិកានំ,
ឯកេកោ មាសកោតិ សម្ពុត្តោ។ ឯត្ថាតិ បរិវារេ សេទមោចិកកាថាយំ។

(២) ចារាជិកាធិបញ្ញាវណ្ណនា

៤៨០. សន្តតបេយ្យាលញ្ចាតិ បឋមចារាជិកវិភង្គេ (ចារា. ៦៥) វុត្តំ
សន្តតបេយ្យាលញ្ចា។

លិង្គបរិវត្តំ សន្វាយាតិ សតិ លិង្គ បរិវត្តេ បដិគ្គហណាស្ស វិជហនំ
សន្វាយ វុត្តំ។

យោតិ ភិក្ខុ, បរិណាមេតីតិ សម្ពុដ្ឋោ។ អត្ថនោ អត្តាយាតិ យោជនា។

អស្សាតិ គាថាយ។ កាកាឧបាទន្តិ កាកេហិ ករីសុស្សគ្គំ។ កទ្ធមមភ្និតន្តិ
កទ្ធមេន មភ្និតំ។ កាយគតានេវ ហុត្វាតិ សម្ពុដ្ឋោ។

ហីតិ វិត្តារោ។ អនិយំ តំ ឥត្ថំ វា តំ បុរិសំ វា ហនេយ្យាតិ យោជនា។
លិង្គបរិវត្តេន ហេតុក្ខតេន ឥត្ថិក្ខតំ, បុរិសក្ខតញ្ញាតិ សម្ពុដ្ឋោ។ ឥត្ថិក្ខតន្តិ ច
ឥត្ថំ ហុត្វា ក្ខតំ, ឥត្ថិការំ វា បត្តំ។

មិគសិដ្ឋតាបសសីហកុមារាធិនំ តិរច្ឆានគតមាតាបិតរោវិយាតិ
យោជនា។ មិគសិដ្ឋតាបសោតិ មិគសិដ្ឋនាមកោ (ជា. អដ្ឋ. ៥.១៧.៩៦ អាទយោ)
តាបសោ។ សីហកុមារោតិ សីហពាហុកុមារោ។ អាទិសទ្ធនេន ភូរិទត្តាទយោ
សដ្ឋណ្ហាតិ។

កុរុន្តិយំ អាគតន្តិ សម្ពុដ្ឋោ។

“សច្ចំ ភណ្ឌោតិ គាថាយា”តិ បទំ “សច្ចំ ភាសតោ លហុកាបត្ថិ
ហោតី”តិ ឯត្ថ ឥតិសទ្ធនេន សម្ពុទ្ធិតព្ពំ។ “សច្ចំ ភណ្ឌោ”តិ គាថាយ ឥតិ
អត្ថោតិ យោជនា។

(៣) ចាចិត្តិយាទិបញ្ញាវណ្ណនា

៤៨១. សលាកំ ទេន្តស្ស អស្ស ភិក្ខុស្ស ធរដ្ឋំ ហោតីតិ យោជនា។ “ចារាជិកំ
ហោតី”តិ ឥមិនា ហោតិធរដ្ឋន្តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។

សុប្បត្តិដ្ឋិតនិក្រោធសទិន្នំ រុក្ខមូលំ, តមេវ វា គហេតព្ពំ។

តិស្សិតិយោតិ ឯត្ថ ភុម្មត្ថេ ឧបយោគវចនំ, បច្ចត្ថវចនំ វាតិ អាហា
“តាសុប្ប”តិ។ “យំ តំ មេដុនំ នាម ត”ន្តិ ឥមិនា “មេដុនំ យំ ត”ន្តិ បទានំ
សមាធាធិករណភារំ ទស្សេតិ។ “ន សេវតី”តិ ឥមិនា ន សេវតិ ឯត្ថ
តិការស្ស ឯការាទេសភារំ (ជា. អដ្ឋ. ៤.១១.៧៦ បុត្តោ វា បិតរំ យាចេវិយ)
ទស្សេតិ។ តយោ បុរិសេតិ ឯត្ថ “ឧបគន្ធា”តិ បទំ អដ្ឋាហរិត្វា សម្ពុត្តតព្ពន្ធិ
ទស្សេន្តោ អាហា “តយោ បុរិសេបិ ឧបគន្ធា”តិ។ ឥមិនា តយោ បុរិសេតិ ឯត្ថ
ឧបយោគត្ថេ ឧបយោគវចនន្តិ ទស្សេតិ។ បុរិមនយំ គហេត្វា ឯត្ថាបិ “តិសុ
បុរិសេសូ”តិ ភុម្មត្ថេ ឧបយោគវចនន្តិ អត្ថោបិ យុដ្ឋតេវ។ ឥមំ នយំ គហេត្វា
បុរិមបទេបិ តិស្សិតិយោ ឧបគន្ធាតិ ឧបយោគត្ថេ ឧបយោគវចនន្តិ អត្ថោបិ
យុដ្ឋតេវ។ តស្មា តេ ទ្វេ នយា អញ្ញមញ្ញោបទេសទាយកនយា នាមាតិ ទដ្ឋព្ពំ។
“ឧកតោព្យញ្ញនសដ្ឋ្វាតេ”តិ ឥមិនា អនិយសទ្កេន ឧកតោព្យញ្ញនោវ ឥធ
គហេតព្ពាតិ ទស្សេតិ។ “នាចរតី”តិ ឥមិនា ន ចាចរេតិ ឯត្ថាបិ តិសទ្ធស្ស
ឯការាទេសភារមេវ ទស្សេតិ។ មេដុនធម្មស្ស បុព្វភាគំ កាយសំសគ្គំ អាបដ្ឋិតុ
វាយមន្តិយា តស្សា ភិក្ខុនិយាតិ យោជនា។

អស្សាតិ កាថាយ, តិត្ថិយោ អាវាធកោ ហោតីតិ យោជនា។ តត្ថេវាតិ
តិត្ថិយវត្ថេ ឯវ។ អស្សាតិ តិត្ថិយស្ស។ តមេវាតិ តិត្ថិយវត្ថមេវ។

សដ្ឋាទិសេសន្តិអាទិកាថា រុត្តាតិ សម្ពុត្តោ។ តន្តិ អដ្ឋាហរណំ។

អាកាសគតំ សាមណេន្តិ សម្ពុត្តោ។ សង្ឃេនបីតិ បិសន្នោ ន
កម្មារហោនេវាតិ ទស្សេតិ។ “ន កាតព្ព”ន្តិ ឥមិនា សង្ឃេបិ កម្មារហោបិ
ភូមិគតោវ វដ្តតីតិ ទស្សេតិ។

អស្សតិ តាថាយ វិនិច្ឆយោតិ សម្ពន្ធោ។

“នទេតិ, ន បដិគ្គណ្ហាតី”តិ កិរិយាបទានំ កត្តារំ ទស្សន្តោ អាហា “នាបិ ឧយ្យោជិតា”តិអាទិ។ តស្សតិ អវស្សុតបុរិសស្ស។ “ការណោនា”តិ ឥមិនា តេនាតិ បទស្ស ការណាត្ថំ ទស្សតិ។ ឯវសន្តោ បទ សម្ពវសេន យោជិតោ, ន អញ្ញេន ការណោនាតិ អត្ថោ, អវស្សុតស្ស បុរិសស្សតិ សម្ពន្ធោ។ គហណោតិ ឧយ្យោជិតាយ គហណោ។ តញ្ច បរិភោគបច្ចយាតិ ឯត្ថ តសទ្ធស្ស វិសយំ, បរិភោគស្ស ច សម្ពន្ធនំ ទស្សន្តោ អាហា “តញ្ច បនា”តិអាទិ។ តត្ថ “អាបត្តិ”ន្តិ ឥមិនា តសទ្ធស្ស វិសយំ ទស្សតិ។ “តស្ស ឧយ្យោជិតាយា”តិ ឥមិនា បរិភោគស្ស សម្ពន្ធនំ ទស្សតិ។ តស្សតិ ឧយ្យោជិតាយ។

សត្តរសកេសុ សង្ឃទិសេសេស្សតិ សម្ពន្ធោ។ វជ្ជំ ន ដុសតីតិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សន្តោ អាហា “អញ្ជំ នវំ អាបត្តិ”ន្តិ។

ឥតិ សេនមោចិកតាថាវណ្ណនាយ យោជនា សមត្ថា។

បញ្ចវគ្គោ

កម្មវគ្គវណ្ណនា

៤៨២. កម្មវគ្គ “គណនបរិច្ឆេទវចន”ន្តិ ឥមិនា ន បមាណាវចនន្តិ ទស្សតិ។ ឥមិនា កម្មានំ តតោ ឧនាតិវេកការំ និវាវេតិ។ គណិយតេ គណានំ, បរិច្ឆិដ្ឋតិ អនេនាតិ បរិច្ឆេទោ, គណនស្ស បរិច្ឆេទោ គណនបរិច្ឆេទោ។ អថ វា គណិយតិ អនេនាតិ គណានំ, តមេវ បរិច្ឆេទោ គណនបរិច្ឆេទោ, សោយេវ វចនំ គណនបរិច្ឆេទវចនំ។ អបលោកនកម្មំ នាមាតិ កត្តព្ភំ កម្មន្តិ សម្ពន្ធោ។

វុត្តនយេនេវាតិ “សីមជ្ជកសង្ឃំ សោធនត្វា ធម្មារហានំ ធនំ អាហារិត្វា” តិ វុត្តន ឯវេនយេន។

តត្ថាតិ ចត្វសុ កម្មេសុ, ញត្តិទុតិយកម្មំ បនអត្ថីតិ សម្ពន្ធា។

តត្ថាតិ ទីសុ កម្មេសុ។ អវសេសាតិ ធម្មា កម្មេហិ អវសេសា។ យទិ បរិវត្តត្វា កតំ ទទ្ទីកម្មំ ន ហោតិ, ឯវំ សតិ ទទ្ទីកម្មត្ថាយ កិច្ចំ កាតព្វន្តិ អាហា “សចេ បនា” តិអាទិ។ តត្ថ “អក្ខរេហិហីនំ វា បទេហិហីនំ វា” តិ ឥទំ អក្ខរេហានំ កម្មិតំ សន្ធាយ វុត្តំ។ “ទុត្តបទំ វា” តិ ឥទំ សិចីលធនិតាទិអបរិបុណ្ណំ សន្ធាយ វុត្តំ។ ឯត្ថ “ទុត្តក្ខរំ វា” តិ អជ្ឈាហារិតព្វំ។ ឥទន្តិ បុនប្បនំ វេចនំ។ កម្មំ ហុត្វាតិ សុកម្មំ ហុត្វា។

៤៨៣. សម្មទាគរណីយអសម្មទាគរណីយេសុ អសម្មទាគរណីយានិ អប្បកត្តា បឋមំ ទស្សត្វា សេសានំ សម្មទាគរណីយការំ ទស្សន្តោ អាហា “តត្ថា” តិអាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ តេសុ ទីសុ, អសម្មទាគរណីយំ នាម អជ្ឈិវធំ ហោតីតិ សម្ពន្ធា។ តត្ថ តត្ថាតិ តេសុ តេសុ ខន្ធកេសុ។ “សុកតំ ហោតី” តិ វេចនសាមគ្គិយតោ សម្មទាគតម្បិ សុកតំ ហោតីតិ អត្តោបិ គហោតត្តោ។

សេសានីតិ អជ្ឈកម្មេហិ សេសានិ។ ឯតានីតិ កម្មានិ។ វត្ថុវិបន្នានីតិ វត្ថុនា វិបន្នានិ។

តេសម្បីតិ បដិបុច្ឆាគរណីយានម្បិ។ ឯតាតិ “បដិបុច្ឆាគរណីយ” ត្ថិ បទេ។ “បុច្ឆិត្វា” តិ ឥមិនា បដិបុច្ឆាតិ បទស្ស ត្វាបច្ចយន្តការំ ទស្សតិ។ “កាតព្វ” ត្ថិ ឥមិនា ករណីយត្ថិ ឯត្ថ អនីយសទ្ធស្ស កម្មត្ថការំ ទស្សតិ។ យថាទិន្នាយាហិ ចុទិតកេន យថាទិន្នាយ។ វិប្បលបន្តស្សាតិ វិការេន យំ វា តំ វា វេចនំ

បលបន្តស្ប បុទិតកស្សតិ សម្ពន្ធា។ សព្វត្ថាតិ សព្វេសុ
“តន្ត្រីនិយកម្មារហស្ស”តិអាទិសុ។

អនុចោសថទិវសេតិ ឧចោសថទិវសេតា អញ្ញស្មី ទិវសេ។ តមេវត្ថំ
ធស្សេន្តោ អាហា “ឧចោសថទិវសោ នាមា”តិអាទិ។ កត្តិកមាសន្តិ
បដិមកត្តិកមាសំ។ តស្ស បវរណាមាសត្ថា “វេបេត្វា”តិ វុត្ថំ។ សាមគ្គិទិវសោ
ច យថាវុត្ថា ចាតុទ្ទសបន្នរសា ច ឧចោសថទិវសោ នាមាតិ យោជនា។
យត្រហីតិ យស្មី បនវិហារេ, វេបេត្តិ តិ សម្ពន្ធា។ អន្តរាតិ ចាតុទ្ទសបន្នរសំ
មជ្ឈេ។

បច្ចុក្កឡិក្ខា វេបិតទិវសោតិ បច្ឆា ឧបរិ កឡិក្ខា វេបិតំ
កត្តិកកាឡបក្ខចាតុទ្ទសំ វា បញ្ចទសំ វា សន្ធាយ វុត្ថំ។ ឥធាបិតិ
អបវរណាយ បវរណាជ្ជានេបិ។ ចាឡិយមាគតនយតោ អញ្ញម្បិ នយំ
ធស្សេន្តោ អាហា “អបិចា”តិអាទិ។ អន្តិមវត្ថុន្តិ ចារាជិកវត្ថុំ។ យស្សតិ
បុគ្គលស្ស។ ឥមិនា កម្មារហោ បុគ្គលោ វត្ថុ នាមាតិ ធស្សេតិ។

៤៨៤. ធម្មស្ស អគ្គណ្ណំ វត្ថុអបរាមសនំ នាម ន ហោតិ, អថ ខោ នាមស្ស
អគ្គណ្ណនមេវាតិ អាហា “តស្ស នាមំ ន គណ្ណាតិ”តិ។ អបរាមសនាការំ
ធស្សេន្តោ អាហា “សុណាតុ មេ”តិអាទិ។

បុគ្គលំ ន បរាមសតីតិ ឯត្ថ បុគ្គលោ នាម ឧបជ្ឈាយោតិ អាហា “យោ
ឧបសម្មទាបេក្ខស្ស ឧបជ្ឈាយោ”តិ។ តន្តិ ឧបជ្ឈាយំ។

សព្វេន សព្វន្តិ សព្វថា សព្វំ, និចាតសមុទាយោយំ, សព្វេន វា អាការេន
សព្វំ ញត្តិទ្ធិ យោជនា។

ព្រាត្រិកម្ម បឋម កម្ពុ កត្វា បដ្ឋា ព្រាត្រិជ្ជបនម្បិ បដ្ឋា ព្រាត្រី វេបេតិយេវ
នាម។ ឥតិ ឥមេហិតិអាទិ និគមនំ។

៤៨៥. “វុត្តនយេនេវា”តិ អតិទិសិទ្ធាបិ ព្រាត្រិកម្មវាចានំ អសទិសត្តា
អបរាមសនាការំ ទស្សន្តោ អាហា “ឯវំ បនា”តិអាទិ។ តត្ថ នេសន្តិ
វុត្តសង្ឃបុគ្គលានំ, បឋមាទុស្សវនេ វា ទុតិយតតិយាទុស្សវនាសុ វា វុត្តព្ពេ
វទន្តោតិ សម្ពន្ធោ។

សាវនំ ហាបេតីតិ ឯត្ថ អនុសន្នោ លោចោតិ អាហា “អនុស្សវនំ ន
ករោតី”តិ។ “សាវនំ ហាបេតី”តិ ឯត្ថ ន កេវលំ សព្ពេន សត្តំ អនុស្សវនំ
អករោន្តោយេវ សាវនំ ហាបេតិ នាម, អថ ខោ អនុស្សវនាយ ទុវុត្តនធិនម្បិ
ហាបេតិយេវ នាមាតិ ទស្សន្តោ អាហា “យោបី”តិអាទិ។ “សកិមេវ វា ទិក្ខត្ថំ
វា”តិ ឥមិនា តិក្ខត្ថំ អបរិបូរេន្តោយេវ សាវនំ ហាបេតិ នាមាតិ ទស្សតិ។
ឥមស្ស វចនស្ស សាមត្តិយតោ ព្រាត្រិទុតិយកម្ម ឯកក្ខត្ថតោ,
ព្រាត្រិចតុត្ថកម្ម តិក្ខត្ថតោ អតិវេកំ កម្មវាចំ ករោន្តោ ន ហាបេតីតិ
ញាយតិ។

“ធម្មតី”តិ ឯត្ថ នធិនស្ស បទក្ខរានំ គឡិកាវេន ចាកជត្តា តំ អទស្សត្វា
“ទុវុត្ថំ ករោតី”តិ ឯត្ថ ទុវុត្ថមេវ ទស្សន្តោ អាហា “ទុវុត្ថំ ករោតីតិ ឯត្ថ
បនា”តិអាទិ។ ករោន្តេន ភិក្ខុនា ឧបលក្ខេតព្ពោតិ សម្ពន្ធោ។

“សិខិត...បេ.... បភេទោ”តិ យាយំ ព្យញ្ញនប្បភេទោ វុត្តោ, អយំ
ព្យញ្ញនប្បភេទោតិ យោជនា។ គាថាយំ ទសដាតិ ទសប្បការេន។
ព្យញ្ញនពុទ្ធិយាតិ វុទ្ធីតិ ពុទ្ធិ, ព្យញ្ញនមេវ អក្ខរមេវ សិខិតាទិវសេន ទសដា
ពុទ្ធិ ព្យញ្ញនពុទ្ធិ, តាយ។ ឯត្ថ “ទសដា”តិ បទេន “ព្យញ្ញនពុទ្ធិ”តិ សមាសបទស្ស

អន្តរេ ធនធានសុទ្ធស្យ លោបំ ធនេស្យតិ “កម្មជំ ឯវា”តិអាទីសុ (វិសុទ្ធិ. ២.៤៥០;
វិសុទ្ធិ. មហាជ. ២.៤៥០) វិយ។ ឯត្ថ ហិ ឯវសន្តេន កម្មេន ឯវ ជាតំ កម្មជន្តិ
សមាសំ កត្វា សមាសមជ្ឈេ ឯវសន្តលោបំ ធនេស្យតិ។ បភេទោតិ វិសេសោ។
អយំ បនេត្ថ យោជនា - សិចិលញ្ច ជនិតញ្ច ធិយញ្ច វស្សញ្ច គរុកញ្ច
លហុកញ្ច និគ្គហិតញ្ច សម្ពុទ្ធុញ្ច វវត្តិតញ្ច វិមុត្តញ្ចាតិ ធនធា
ព្យញ្ញនពុទ្ធិយាវ បភេទោវិសេសោ ញ្ញាតញ្ញាតិ។ “សិចិល”ន្តិ អាទីនិ ធន បទានិ
“អក្ខរំ បទំ ព្យញ្ញន”ន្តិ នបុំសកលិផ្កវសេន វុត្តចាបំនិស្សាយ វុត្តានីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

តាថាយ វិត្តារំ ធនេស្យន្តោ អាហ “ឯត្ថ ហិ”តិអាទិ។ អត្ថាន្តេន
វិចិបយោគេន វត្តព្ពំ អក្ខរំ សិចិលំ។ តាឡេន វិចិបយោគេន វត្តព្ពំ អក្ខរំ ជនិតំ។
តេស្វេវាតិ បញ្ចសុ ឯវ វគ្គេសុ។ ន កេវលំ ធិយមេវ គរុកំ នាម, អថ ខោ
សំយោគបរម្មីតិ អាហ “យំ វា”តិអាទិ។ យំ អក្ខរំ សំយោគបរំ កត្វា វុច្ឆតិ,
តម្មី គរុកំ នាមាតិ យោជនា។ សំយោគោ បរោ យស្ស អក្ខរស្សាតិ
សំយោគបរំ។ “សំយោគបទ”ន្តិបិ ចាថោ។ យំ អសំយោគបរំ កត្វា វុច្ឆតិ, តម្មី
លហុកំ នាមាតិ យោជនា។ យំ សានុនាសិកំ កត្វា វត្តព្ពំ, តំ និគ្គហិតំ នាមាតិ
យោជនា។ និគ្គហេត្វាតិ និគ្គហិតំ នាម អត្ថតោ ហំនករណានំ អវិស្សជ្ជនំ
អមុញ្ញនន្តិ អាហ “អវិស្សជ្ជេត្វា”តិ។ យំ សម្ពុទ្ធុត្វា វុច្ឆតិ, តំ សម្ពុទ្ធុំ នាមាតិ
យោជនា។ យំ អសម្ពុទ្ធុំ កត្វា វុច្ឆតិ, តំ វវត្តិតំ នាមាតិ យោជនា។ យំ
អនិគ្គហេត្វា វុច្ឆតិ, តំ វិមុត្តំ នាមាតិ យោជនា។ អនិគ្គហេត្វាតិ អនិគ្គហំ នាម
អត្ថតោវិស្សជ្ជនន្តិ អាហ “វិស្សជ្ជេត្វា”តិ។

ឯវំ ព្យញ្ញនពុទ្ធិវិសេសំ ធនេស្យត្វា ឥទានិ កម្មវាថាយ ឧច្ចារណាវិសេសំ
វិត្តារេន ធនេស្យន្តោ អាហ “តត្ថា”តិអាទិ។ តត្ថ តត្ថាតិ តាសុ ធនសុ
ព្យញ្ញនពុទ្ធិសុ។ តថាសន្តេន តការស្ស ថការករណញ្ច សិចិលស្ស

ធនិតករណញ្ចា អតិទិសតិ, តថា “បត្តកល្លំ ឯសា ញត្ថី” តិអាទិវចនញ្ចា
សិលីលស្ស ធនិតករណំ នាមាតិ យោជនា។

ឥតីតិ ឯវំ។ សិលីល កត្តព្ពេ ធនិតំ ករោតីតិ សម្ពន្ធា។ ចត្តាវិ ព្យញ្ញនាទីតិ
ចត្តាវិ អក្ខរាទិ។ ព្យញ្ញនសន្នោ ហិ ឥធ អក្ខរវាចកោ។ ចតស្សន្នំ ព្យញ្ញនពុទ្ធនំ
កម្មទូសនំ ទស្សន្នា ឥតរាសំ អទូសនំ ទស្សន្នោ អាហ “ឥតវេសុ
បនា” តិអាទិ។ អនុក្កមាគតន្តិ អរិយេហិ ឌីតវិទ្យា អនុក្កមេន អាគតំ។ បវេណីន្តិ
សន្តតិ។ វិនាសេត្វា វុត្តេ កី កម្មវាចាកោចោ ហោតីតិ អាហ “សចេ
បនា” តិអាទិ។ ន កុប្បតីតិ ន នស្សតិ។ កស្មា បន កម្មវាចា ន កុប្បតិ, ននុ កម្ម
កោបេន្តិ កម្មវាចា កុប្បតីតិ អាហ “ឥមាទិ ហិ” តិអាទិ។ ហិ យស្មា ន កោបេន្តិ,
តស្មា កម្មវាចា ន កុប្បតីតិ យោជនា។

យំ បន វចនំ សុត្តន្តិកត្ថេរា វទន្តីតិ សម្ពន្ធា។ កច្ចាយនាទិសុត្តន្តំ ករោន្តីតិ
សុត្តន្តិកា, កច្ចាយនាទយោ, សុត្តន្តិកា ច តេ ថេរា ចេតិ សុត្តន្តិកត្ថេរា។ ន
វដ្តតីតិ អក្ខរិកាវេន វដ្តតិ។ វិនយធរេន កម្មវាចា កាតញ្ញាតិ សម្ពន្ធា។
យថាចាឡិយាតិ ភគវតា យថាវុត្តាយ ចាឡិយា។ ព្យញ្ញននិរុត្តិយាតិ
ព្យញ្ញននិរុត្តិយំ។ ឥតវថាតិ វុត្តនោសបរិហារណាតោ អញ្ញេន បការេន។

អកាលេ វា សាវេតីតិ ឯត្ថ អកាលោ នាម អនោកាសោតិ អាហ
“អនោកាសេ” តិ។ អនោកាសោ នាម ញត្ថិអនុស្សាវនានំ បុញ្ញបរិវតថន្តិ អាហ
“ញត្ថិ អដ្ឋបេត្វា” តិអាទិ។ បឋមំយេវ ញត្ថិ អដ្ឋបេត្វា បឋមំយេវ
អនុស្សាវនកម្មំ កត្វាតិ យោជនា។ “បឋមំយេវា” តិ ហិ បទំ បុញ្ញបរាបេក្ខំ។
ឥតីតិអាទិ និគមនំ។

៤៨៦. យា ឯកវិសតិ ភិក្ខុ ន គណ្ណាតិ, អយំ អតិខុទ្ទកសីមា នាមាតិ
យោជនា។ ឯកវិសតិ ភិក្ខុតិ អញ្ញានកម្មេ កម្មារហេន សទ្ធិំ ឯកវិសតិ ភិក្ខុ។
យត្ថ សីមាយំ និសីទិតុំ ន សក្កោន្តិ, អយំ អតិខុទ្ទកសីមា នាមាតិ យោជនា។
និសីទិតុន្តិ អញ្ញមញ្ញស្ស ហត្ថចាសំ អវិជហិត្វា បរិមណ្ឌលាការេន និសីទិតុំ។
តត្ថាតិ អតិខុទ្ទកេ។ ឯត្ថាតិ សេសសីមាសុ។ យា សម្មតា ហោតិ, អយំ
អតិមហាតិ នាមាតិ យោជនា។ កេសគ្គមត្តេនាបីតិ បិសន្នោ តតោ អតិរេកេន
បន បគេវាតិ ទស្សេតិ។ អយជិតំ អសម្ពន្ធនំ និមិត្តំ ឥមិស្សាតិ អយជិតនិមិត្តា។
ខណ្ឌានិមិត្តការំ អខណ្ឌានិមិត្តទស្សនេន ចាកជំ ករោត្តោ អាហា
“បុរត្តិមាយា”តិអាទិ។ បុព្វកិត្តិតន្តិ បឋមកិត្តិតំ។ តត្ថេវាតិ ឧត្តរាយ ឯវ
ទិសាយ។ អបរាបីតិ បិសន្នោ ធុតិយត្ថសម្បណ្ឌានត្ថោ។ យា សម្មតា ហោតិ,
ខណ្ឌានិមិត្តា នាមាតិ យោជនា។ អនិមិត្តបកន្តិ យថាភូតកថនិសេសនមេវ, ន
ព្យវច្ឆេនិសេសនំ តថសារាទិគ្គហណោន អនិមិត្តបកការស្ស ចាកជត្ថា។
អន្តរាតិ មជ្ឈេ។ យា សម្មតា ហោតិ, សា នាយានិមិត្តា នាម, អនិមិត្តា នាមាតិ
យោជនា។

ពហិ បិតោ ហុត្វា សម្ពន្ធពីតិ យោជនា។ និមិត្តានិ បន ពហិ ឋត្វាបិ កិត្តេតុ
វដ្តតិ។ ឯវំ សម្មតាបីតិ បិសន្នោ អសម្មតា បន បគេវាតិ ទស្សេតិ។ សីមាយ
សីមន្តិ បទានំ សម្ពន្ធាបេក្ខត្វា, តស្ស ច អសមាណការតោ តេសំ វិសុំ វិសុំ
សម្ពន្ធនំ ទស្សេត្តោ អាហា “អត្ថនោ សីមាយ បរេសំ សីម”ន្តិ។ សម្ពន្ធពីតិ សម្ពន្ធនំ
ករោតិ។ ឯត្ថ ហិ ភិទិធាតុ ទិដាករណាត្ថវាចកោ, ធាតុត្ថពាធកេន
សំត្យបសគ្គេន សម្ពន្ធជាចកោ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តត្ថាតិ តាសុ ទិសុ សីមាសុ។
ឥតីតិ ឯវំ។ តាស្សតិ សីមាសុ។

៤៨៧-៨. យម្បិ កម្មប្បត្តនន្ទារហលក្ខណ្ឌិ យោជនា។ តត្ថាតិ តស្សំ
បរិសតោ កម្មវិបត្តិយំ។ តម្បិ កម្មប្បត្តនន្ទារហលក្ខណ្ឌម្បិ, វុត្តមេវាតិ
សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ “ចត្តារោកិក្ខុ បកតត្ថា កម្មប្បត្តា” តិ ចាថេ។ អនុក្ខត្តាតិ
សង្ឃេន ឧកេបនីយ កម្មស្ស អកតត្ថា អនុក្ខត្តា។ បរិសុទ្ធសីលាតិ ចារាជិកំ
អនុជ្ឈាបន្នត្ថា បរិសុទ្ធសីលា។ ឥមេហិ បទេហិ បកតិ អត្ថា សភារោ ឯតេសន្តិ
បកតត្ថាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។ “កម្មស្ស អរហា” តិ ឥមិនា “កម្មប្បត្តា” តិ បទស្ស
ធម្មិសមាសញ្ច បត្តសទ្ធស្ស អរហាអនុប្បិកត្តការញ្ច ទស្សេតិ។ តេហិតិ
ចត្វហិ បកតត្ថេហិ។ ឯតីតិ អាគច្ឆតិ។ អវសេសាតិ ចត្វហិ បកតត្ថេហិ
អវសេសា។ យស្ស បនាតិ បុគ្គលស្ស បន។ កម្មារហោតិ កម្មស្ស អរហោ។

៤៨៩. ឯត្ថាតិ បណ្ឌាកាធិនំ អវត្តការទស្សនដ្ឋានេ។

អបលោកនកម្មកថា

៤៩៥-៦. តត្ថាតិ ចត្វសុ កម្មេសុ។ ឯត្ថាតិ ឱសារណាធិចាថេ។
បទសិលីជ្ជតាយាតិ លោកេ បទានំ សិលីជ្ជការតោ។ តត្ថាតិ ឱសារណាធិសុ
បញ្ចសុ។ កណ្តាកសាមណោស្ស យា សា ទណ្ឌកម្មនាសនា អត្ថិ, សា
និស្សារណាតិ យោជនា។ “មិច្ឆាធិដ្ឋិកោ ហោតិ” តិ វត្ថា តមេវត្ថំ ទស្សេតុំ
“អន្តក្កាហិកាយ ធិដ្ឋិយា សមន្មាគតោ” តិ វុត្តំ។ មិច្ឆាធិដ្ឋិ ហិ លីដ្ឋនាសនាយ
ការណំ ហោតិ។ សោតិ សាមណោរោ, “និស្សន្ទាបេតញ្ចោ” តិ បទេ ការិតកម្មំ,
វុត្តកម្មំ វា។ តំលទ្ធិន្តិ ធាតុកម្មំ, អវុត្តកម្មំ វា។ កិន្តិ កាតព្វន្តិ អាហា “ឯវញ្ច បន
កម្មំ កាតព្វ” តិ។

កាតព្វាការំ ទស្សន្តោ អាហា “សង្ឃំ ភន្តេ” តិអាធិ។ យំ សហសេយ្យំ
លភន្តិតិ យោជនា។ តស្សាតិ សហសេយ្យស្ស។ អលាភាយាតិ អលាភត្ថាយ។

“ចរ បិរេ វិនស្ស” តិ ឥមិនា និស្សរណាការំ ទស្សេតិ។ អត្ថោ បនស្ស ហេដ្ឋា វុត្តោយេវ។

សោតិ សមណោ, ឱសារេតព្ពោតិ សម្ពន្ធោ។

ស្វាយន្តិ សោ អយំ សាមណោ, អច្ចយំ ទេសេតីតិ សម្ពន្ធោ។ សោរតោតិ សុន្ទរលទ្ធិយំ រតោ, ទុលទ្ធិតោ វា សុដ្ឋឱរតោ។ យថា បុរេតិ យថា បុព្វេ រុច្ឆតិ, តថាតិ យោជនា។ កាយសម្ភោគសាមគ្គីទានន្តិ កាយេន ច សម្ភោគេន ច សាមគ្គិយា ទានំ។

ឯវន្តិអាទិ និកមនំ។ យស្មា បន ព្រហ្មទណ្ឌោ បញ្ចសតិកក្ខន្ធកេ (ចូឡូវ. ៤៤៥) ធន្តស្សេវ បញ្ញាត្តោ, តស្មា តស្សេវ ទាតព្ពោតិ អាហា “ន កេវល” វន្តិអាទិ។ ឯសាតិ ព្រហ្មទណ្ឌោ, អញ្ញាបិ យោភិក្ខុ វិហរតិ, តស្សបិ ទាតព្ពោតិ សម្ពន្ធោ។ កិណ្ឌិ ទាតព្ពោតិ អាហា “ឯវញ្ច បន ទាតព្ពោ” តិ។ ទាតព្ពោការំ ទស្សេត្តោ អាហា “សង្ឃមជ្ឈេ” តិអាទិ។

យំ វចនំ ឥច្ឆយ្យ, តំ វចនន្តិ យោជនា។ ខមាបេន្តស្សាតិ សង្ឃំ ខមាបេន្តស្ស តស្ស ភិក្ខុស្សាតិ យោជនា។

បដិសម្ពាតិ បដិសម្ពាយ, ញាណេន បច្ចវេក្ខិត្វាតិ អត្ថោ។

យន្តិ អវន្តិយកម្មំ, អនុញ្ញាតន្តិ សម្ពន្ធោ។ កេន អនុញ្ញាតន្តិ អាហា “ភគវតា” តិ។ កិស្មី ខន្ធកេ អនុញ្ញាតន្តិ អាហា “ភិក្ខុនិក្ខន្ធកេ” តិ។ កេសុ វត្ថុសុ អនុញ្ញាតន្តិ អាហា “តេន ខោ បន... បេ... ឥមេសុ វត្ថុសុ” តិ (ចូឡូវ. ៤០០)។ កី កត្វា អនុញ្ញាតន្តិ អាហា “ទុក្ខដំ បញ្ញបេត្វា” តិ។ កិណ្ឌិ អនុញ្ញាតន្តិ អាហា “អនុជានាមិ... បេ... កាតព្ពោ” តិ។ តស្សាតិ អវន្តិយស្ស។ “ន ឱសារណាធិនី” តិ

ឥមិនា ឯវសទ្ធស្ស ធម្មតត្ថំ ទស្សតិ។ តស្សាតិ កម្មលក្ខណភូតស្ស
អវន្តិយស្ស។ តត្ថេវាតិ ភិក្ខុនិក្ខន្ធកេយវ។ នន្តិ កម្មលក្ខណំ។ ឥធាបីតិ
បរិវារេ កម្មវគ្គេបិ។

អចាសាទិកន្តិ អបសាទាវហំ, អបសាទជនកំ វា។

តតោតិ អវន្តិយករណតោ។ ឥមន្តិ ភិក្ខុំ។ វន្តិយន្តិ វន្តិតត្ថំ, វន្តនំ វា។

ឯត្ថាតិ អបលោកនកម្មេ, ភិក្ខុនិសង្ឃមូលកំ កត្វា បញ្ញត្តន្តិ យោជនា។
ភិក្ខុសង្ឃស្សបីតិ បិសន្នោ ន ភិក្ខុនិសង្ឃស្សេវាតិ ទស្សតិ។ បនសន្នោ
សម្ភាវនត្ថោ, តថា ភិក្ខុនិសង្ឃមូលកំ បញ្ញត្តម្បីតិ អត្ថោ, លភិតតត្ថភារំ
វិត្ថារេន ទស្សន្តោ អាហា “យំ ហី” តិអាទិ។ យំ អបលោកនកម្មំ ករោតីតិ
យោជនា។ អប្បមត្តកវិស្សន្ត្រកេន បន ធាតត្ថានីតិ សម្ពន្ធា។ តេសន្តិ
សូចិអាទិនំ។ សោយេវាតិ អប្បមត្តកវិស្សន្ត្រកេយវ។ តតោតិ
អប្បមត្តកតោ។ តត្ថាតិ សេនាសនក្ខន្ធករណ្ណនាយំ (ចូឡវ. អដ្ឋ. ៣២០)។
វុត្តប្បការំ គិលានភេសជ្ជម្បីតិ សម្ពន្ធា។ យោបិ ចាតិ ភិក្ខុបិ ច ហោតីតិ
សម្ពន្ធា។ តស្ស ធាតត្ថានីតិ សម្ពន្ធា។ តត្រុប្បាទតោតិ តស្មី មហាវាសេ
ឧប្បាទបច្ចយតោ, គហេត្វាតិ សម្ពន្ធា។ “បេសលស្ស” តិអាទិនា ទុស្សីលាទិនំ
ធាតុំ ន វដ្តតីតិ ទស្សតិ។

ជគ្គាបេតុំ វដ្តតីតិ ឯត្ថ អបុច្ឆិត្វា ជគ្គាបេតុំ វដ្តតីតិ អាហា “អយំ
ភិក្ខុ” តិអាទិ។ ឱទិស្សាតិ ឱទិសិត្វា។

អាសនយំ វាតិ បដិមាយំ វា, ការកោ មនុស្សាតិ សម្ពន្ធា។
ឧបនិក្ខេបតោ គហេត្វាតិ សម្ពន្ធា។ សង្ឃិកេនបីតិ បិសន្នោ ន កេវលំ
ចេតិយស្ស ឧបនិក្ខេបេនេវ, អថ ខោ សង្ឃិកេនបីតិ ទស្សតិ។

យាបនមត្តំ អលកន្តេហិ ករោន្តេហិតិ យោជនា, បរិកុញ្ញន្តេហិ ហុត្វាតិ
សម្ពន្ធោ។ “វត្ថុំ ករោមា” តិអាទិនា “យាបនមត្ត” ង្គិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។
វិហារេ រោមិតា យេ ជលរុក្ខាតិ យោជនា។ យេសង្គិ រុក្ខានំ។ តេស្វតិ រុក្ខេសុ។
យេ បនាតិ រុក្ខា បន, អបរិគ្គហិតា ហោង្គិតិ សម្ពន្ធោ។ តំ បនាតិ
អបលោកនកម្មំ បន។ សលាកំ គណ្ណាង្គិ ឯត្ថាតិ សលាកង្គំ, ឋានំ។
“យាគគ្គកត្តគ្គ” ឥតិ ឯត្ថាបិ ឯសេវ នយោ។ ឧចោសថគ្គតិ ឧចោសថស្ស
គហលាដ្ឋានេ, ឧចោសថគេហេតិ អត្ថោ។ តត្ថាតិ ឧចោសថគ្គេ។ តង្គិ
អបលោកនកម្មំ។

យំ មូលតបបត្តអង្ករុប្បជលខាទនិយាទិតិ យោជនា។ អន្តោសីមាយាតិ
អន្តោ ឧបចារសីមាយ។

សុកតមេវាតិ សង្ឃេន កតមេវ។ ឧចោសថទិវសេតិ និទស្សនមត្តំ យស្មី
កស្មីចិ ទិវសេបិ កតត្ថា។

ជលវារេនាតិ រុក្ខានំ ជលគហលាវារេន។ រុក្ខា ជរង្គិតិ រុក្ខា តិជ្ជង្គិ, សំវិជ្ជង្គិ
វា។ យេហិតិ ភិក្ខុហិ រោមិតា, ហោង្គិតិ សម្ពន្ធោ។ សា ឯវ កតិកាតិ បុព្វេ កតា
សា ឯវ កតិកា, អញ្ញា កតិកា ន កាតព្វាតិ អធិប្បាយោ។

អញ្ញស្មីវិហារេតិ រុក្ខានំ ឋិតវិហារតោ អញ្ញស្មីវិហារេ។ តេសង្គិ រុក្ខានំ,
សាមីតិ សម្ពន្ធោ។ យេបីតិ រុក្ខាបិ, រោមិតាតិ សម្ពន្ធោ។ អញ្ញតោ ឋានតោតិ
យោជនា។ តេស្វតិ រុក្ខេសុ។ ឯត្ថាតិ វិហារេ។ តេហិ បនាតិ
បរិវេណសាមិកេហិ ភិក្ខុហិ បន។ ទសភាគង្គិ ទសមភាគំ។ “ឯសេវ នយោ” តិ
ឥមិនា ទសភាគំ ទត្វាតិ អត្ថំ អតិទិសតិ។

សម្ភារៈនីយភិក្ខុនោតិ សីលសុតាធិហិ សម្ភារៈនីយស្ស ភិក្ខុនោ។ តត្ថាតិ
ចោរាណាវិហារេ។ មូលេតិ បុព្វេ, អាទិកាលេតិ អត្ថោ។ និក្ខុក្ខុច្ឆេនាតិ
“អភាជិតមិទ”ន្តិ កុក្កុច្ឆរិវហេន។ ទិយ្យនមត្ថមេវ តន្តិ តំ ទិយ្យនំ
ទិយ្យនមត្ថមេវ, ន សាមណោរាជំ ទិយ្យនំ រុហតីតិ អត្ថោ។

បនសុត្ថន្តិ កណ្តាកំជលរុក្ខំ។ អយំ សាមីបីតិ អយំ ភាជេត្វា ខាទនំ
អនុធម្មតា។ ខាយិតន្តិ ខាទិតំ។ ទ្វិន្ទំ តិណ្ណំ កតិកបដិប្បស្សម្ពនំ នយេន ញាតុំ
សក្កុណោយ្យត្ថា តំ អនុស្សេត្វា ឯកស្សេវ កតិកបដិប្បស្សម្ពនំ ទស្សន្តោ
អាហា “ឯកភិក្ខុកេ បណា”តិអាទិ។ បុរិមកតិកាតិ “យថាសុខំ បរិភុព្ភាតុំ
រុក្ខតី”តិ (បរិ. អដ្ឋ. ៤៩៥-៤៩៦) បុរេ កតា កតិកា។ តេសន្តិ សាមណោរាជំ,
ជាតិកម្មន្តិ សម្ពន្ធា។ ភាជេត្វាតិ សាមណោរាជំ ភាជេត្វា។ ឥមិនា
សាមណោរាជំ ជាតិកម្មំ ន ធាតព្ពម្បិ ភាគំ ភាជេតព្ពន្តិ ទស្សេតិ។

សាមន្តកាមេហិតិ អាសន្នកាមេហិ, អាគន្ធាតិ សម្ពន្ធា។ ឯកំ អម្ពំ ឯកំ
លតុជន្តិ យោជនា។ អទិយ្យមាទេ នោសេ ទស្សិតេ ទិយ្យមាទេ អាទិសំសម្បិ
អត្ថតោ ញាតព្ពន្តិ ទស្សន្តោ អាហា “អទិយ្យមាទេ ហិ”តិអាទិ។

គណ្ណាដ្ឋានំ មនុស្សនន្តិ សម្ពន្ធា។ តតោតិ កតិកវត្ថជ្ជបនតោ។ ន វត្ថព្ភាតិ
ជលទានកុលទូសកត្តា ន វត្ថព្ភា។ កិន្តិ អាចិត្តិតព្ពន្តិ អាហា
“នាឡិកេរាជីនី”តិអាទិ។ អនុវិចារិក្ខាតិ បទានមនុក្ខមេនវិចារិក្ខា។
ឧបឡាភាគោតិ ភិក្ខុនំ លទ្ធភាគតោ ឧបឡោ ភាគោ។ អបលោកេត្វាតិ សង្ឃំ
អាបុច្ឆិក្ខា។

មគ្គគមិយសត្តវាហោតិ មគ្គំ គមិកោ សត្តវាហោ។ សោតិ ពលក្ការេន
គហេត្វា ខាទន្តោ។ ឆាយាទីនន្តិអាទិសន្តេន អាហមវេនាទិ សង្ឃហេតព្ភានិ។ សចេ

អត្ថិតិ សច្ច អត្ថោ អត្ថិ។ ជលភវិតាតិ ជលេន បរិបុណ្ណា។ “ជលភវិតា”តិបិ
ចាហោ។ ជលសង្ខារេន ភារេន សមន្មាគតាតិ អត្ថោ។ អបច្ចាសីសន្តោនាតិ
តេសំ សន្តិកា ទានបដិទានំ អបច្ចាសីសន្តេន។ បុព្វេ វុត្តមេវាតិ បុព្វេ
សង្ឃិកដ្ឋានេ “កុទ្ធោ ហិ សោ”តិអាទិនា វុត្តមេវ។ ឯត្ថាតិ បុគ្គលិកដ្ឋានេ។

តន្តិ ជលារាមំ។ សោតិ បដិពាលោ ភិក្ខុ។ ភារិយំ កម្មន្តិ ជគ្គនកម្មំ ភារិយំ។
ឯត្ថកេនាតិ តតិយភាគឧបឡភាគមត្តេន។ សព្វំ ជលារាមន្តិ សម្ពុត្តោ។
មូលភាគន្តិ បឋមភាគំ។ “ធនភាគមត្ត”ន្តិ ឥមិនា តទត្ថំ ទស្សេតិ។ ទត្វាតិ
សង្ឃស្ស ទត្វា។ សោតិ ភិក្ខុ។ អកតាវាសន្តិ បុព្វេ អកតំ នំ សេនាសនំ។
អារាមន្តិ សង្ឃស្ស អារាមំ។ តេហិបីតិ និស្សិតកេហិបិ។ បិសន្នោ អាចរិយំ
អបេក្ខតិ។ តេសន្តិ និស្សិតកានំ។ ជគ្គិតកាលេតិ ជគ្គិតានំ វុត្តានំ
បុប្ផជលភវិតកាលេ។ ជគ្គនកាលេតិ ជគ្គនមត្តកាលេ, ជគ្គនមត្តមេវ, ន
ជគ្គនការណា កិញ្ចា បុប្ផំ វា ជលំ វា ហោតិ, តស្មី កាលេតិ អត្ថោ។
“ពហុ”ន្តិអាទិនា វាវេតញ្ចកាវំ ទស្សេតិ។

ជាតិកម្មេន ជគ្គន្តោ ន អត្ថិតិ យោជនា។ អនាបុច្ឆិត្វាវាតិ សង្ឃំ
អនបលោកេត្វាវ។ ឥតិ ឥតិ ឯវំ។

ព្រាត្តិកម្មដ្ឋានកេនេ បន ឯវំវិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចេតិ យោជនា។ ឱសារេតិ
សង្ឃមជ្ឈំ បវេសេតិ ឥមាយ ព្រាត្តិយាតិ ឱសារណា។

និស្សរិយតិ សង្ឃតោ ពហិ ករិយតិ ឥមាយាតិ និស្សរណា។ ព្រាត្តិ
ឧចាសថោ នាមាតិ ឥទំ ការណ្ឌបចារវសេន វុត្តំ។ តេនាហ
“ឧចាសថកម្មវសេន បបិតា”តិ។ ឯសេវ នយោ ព្រាត្តិបវារណា នាមាតិ
ឯត្ថាបិ។

អនុសាសេយ្យាតិអាទិនា បឋមបុរិសឯយ្យវិភត្តិវសេន ឋបិតា ព្រាត្តិ
អត្តនា បរំ សម្មនិគុំ ឋបិតា ព្រាត្តិ នាម។ អនុសាសេយ្យន្តិអាទិនា
ឧត្តមបុរិសឯយ្យវិភត្តិវសេន ឋបិតា ព្រាត្តិ អត្តនាវ អត្តានំ សម្មនិគុំ ឋបិតា
ព្រាត្តិ នាម។ អត្តនាវ អត្តា វា បរោ វា សម្មនិយតិ ឥមាយ ព្រាត្តិយាតិ សម្មតិ។
និស្សជ្ជបត្តចីវរាធិនិ ធិយន្តិ អនេនាតិ ធានំ, ព្រាត្តិ។ វច្ឆំ អនបេក្ខិត្វា វាចកស្ស
និយតនបុំសកលិដ្ឋត្តា នបុំសកលិដ្ឋវសេន វុត្តំ។

អាបត្តិ បដិគ្គណ្ឌិយតិ អនេនាតិ បដិគ្គហោ។

បដិមុខំ ឧបរិ កង្ខិយតិ ឥមាយាតិ បច្ចក្កឡនា។

កម្មមេវាតិ លក្ខិយតិ អនេនាតិ កម្មលក្ខណំ។

“តថា”តិ បទេន “កម្មលក្ខណំ នាមា”តិ បទំ អតិទិសតិ។ តតោតិ
សត្តសង្កាហិកព្រាត្តិតោ។ បរាទ្វេ ព្រាត្តិយោ កម្មលក្ខណំ នាមាតិ យោជនា។
ឥតីតិអាទិ និកមនំ។

ព្រាត្តិទុតិយកម្មជ្ជានភេទេ ឱសារណាធិនំវិសេសំ ទស្សេន្តោ អាហា “វុឡ្ហស្ស
លិច្ឆវិនោ”តិអាទិ។ សីមាសម្មតិ ចាតិអាទិនា យោជនា កាតព្វា។

យា បនទ្វេ ព្រាត្តិទុតិយកម្មវាចា វុត្តាតិ យោជនា។ ឥតីតិអាទិ និកមនំ។

ព្រាត្តិចតុត្ថកម្មជ្ជានភេទេ យោជនានយោ ចាកដាយេវ។

៤៩៧. ចតុវគ្គករណោ កម្មតិអាទិកាយ ទេសនាយ សម្ពន្ធ�ំ ទស្សេន្តោ
អាហា “ឥតិ កម្មានិ ចា”តិអាទិ។ តត្ថ ឥតី ឯវំ ទស្សេត្វាតិ សម្ពន្ធោ។

តស៊ូរត្តាតិ តស៊ូ “ចតុវគ្គករណេ កម្មេ” តិអាទិវចនស្ស អត្តោវេទិតញ្ចោតិ
សម្ពន្ធា។

ឥតិ កម្មវគ្គវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

អត្ថវសវគ្គាទិវណ្ណនា

៤៩៨. ឯវំ កម្មវគ្គវណ្ណនំ ទស្សេត្វា តស្សានន្តវេ វុត្តាយ “ទេ អត្ថវសេ
បជិត្វា” តិអាទិកាយ ទេសនាយ អនុសន្និ ទស្សេត្តោ អាហា “ឥទានី” តិអាទិ,
ឥទានិ អារទ្ធន្តិ សម្ពន្ធា។ យានិ តានិ សិក្ខាបទានីតិ យោជនា។
ទិដ្ឋធម្មិកវេរាទន្តិ ទិដ្ឋធម្មេ បវត្តត្តា ច វិវមិតត្ថត្តា ច ទិដ្ឋធម្មិកានំ វេរាទំ។
សំវរាយាតិ ឯត្ថ សំបុញ្ញោ វេរាទតុ បិទហនត្តោ, អាយសន្តោ ច តទត្តោតិ អាហា
“បិទហនត្តាយា” តិ។ វិចាកទុក្ខសម្ពាតានន្តិ ចាលាភាតិចាតាទីនំ វិចាកក្ខតានំ
ទុក្ខសម្ពាតានំ។ សម្បរាយិកានន្តិ សម្បរាយេ បវត្តានំ។ ឥទានិ ឥមស្មី
សិក្ខាបទបញ្ញត្តានិសំសដ្ឋានេ។ “វុដ្ឋនីយភាវតោ” តិ ឥមិនា វុដ្ឋតញ្ញានីតិ
វុដ្ឋានីតិ វេរាទត្ថំ ទស្សេតិ។ ភាយន្តិ ឯតេហីតិ ភយានិ។ អក្ខមជ្ឈនាតិ
អសហណីយជ្ជេន។ “អកុសលានីតិ វុច្ឆន្តិ” តិ ឥមិនា វិចាកទុក្ខានិ
ជលូបចារេន អកុសលានិ នាមាតិ ទស្សេតិ។ គណាពន្ធភេទនត្តាយ សិក្ខាបទំ
បញ្ញត្តន្តិ ឯវមេវ ចាហោ។ ចោត្តកេសុ បទ “គណាភោជនសិក្ខាបទំ បញ្ញត្ត” តិ
ចាហោ លិខិតោ។ សព្ពត្តាតិ សព្ពស្មី អត្ថវសវគ្គេ។ យន្តិ វេរាទំ។ ឯត្តាតិ ឥមស្មី
វគ្គេ។

ឥតិ អត្ថវសវគ្គវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

៤៩៩. វត្តេសុ វត្តមាណោ បុគ្គលោ ឱសារីយតិ អនេនាតិ ឱសារណីយំ, កម្មំ។
តេន វុត្តំ “យេន កម្មេន ឱសារីយតិ, តំ កម្មំ បញ្ញត្ត” តិ។ “យេន

កម្មនា"តិអាទិនា ភណ្ឌានការកាឈោ និស្សរិយន្តិ អនេន កម្មនាតិ
និស្សរណីយន្តិ វេចនត្ថំ ទស្សេតិ។

៥០០. សត្តាបត្តិក្ខន្ធា បញ្ញត្តំ នាមាតិ សម្ពុន្នោ។ អន្តរាតិ កកុសន្ធាធិនំ
តិណ្ណំ ពុទ្ធានញ្ចា អម្ពាភំ ភគវតោ ច អន្តរេ។ "សិក្ខាបទេ"តិ ឥមិនា
"អបញ្ញត្តេ"តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។ មក្កដីវត្ថុអាទិវិនិតកថា អនុបញ្ញត្តំ
នាមាតិ សម្ពុន្នោ។ "សិក្ខាបទេ"តិ ឥមិនា "បញ្ញត្តេ"តិ បទស្ស អត្ថំ ទស្សេតិ។
សព្ពត្តាតិ សព្ពស្មី អាទិសំសវគ្គេ។

ឥតិ អាទិសំសវគ្គវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

៥០១. សព្ពសិក្ខាបទានំ សង្កហន្តិ សម្ពុន្នោ។ តត្ថាតិ "នវ
សង្កហា"តិអាទិចាបេ វេមត្តោ វេទិតញ្ចោតិ យោជនា។ "វត្ថុនា សង្កហា"តិ
ឥមិនា "វត្ថុស្មី, វត្ថុនំ សង្កហា"តិ អត្ថំ និវាវេតិ។ ឯត្ថាតិ
"វត្ថុសង្កហា"តិអាទិចាបេ។ ហិវតិ វិត្តារោ។ យស្មា នត្តិ តិ សម្ពុន្នោ។ សព្ពានីតិ
សិក្ខាបទានិ។ "សង្កហិតានី"តិ ឥមិនា សង្កហិតញ្ចោតិ សង្កហាតិ និព្ពចនំ
ទស្សេតិ។ ឯវំ តាវាតិអាទិ និកមនំ។

យស្មា បន សង្កហិតាតិ សម្ពុន្នោ។

ឯវមេត្តាតិអាទិនា ខន្ធសមុជ្ជានអធិករណសមថេ សម្មិណ្ឌោត្វា និកមនំ
ទស្សេតិ។ ឯត្ថាតិ សង្កហវគ្គេ។

ឥតិ សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

នវសង្កហិតវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

និដ្ឋិតាតិ និដ្ឋំនិប្បត្តិ ឥតា គតាតិ និដ្ឋិតា, អថ វា និដ្ឋេនិប្បត្តិយំ ឥតា ឋិតាតិ
និដ្ឋិតា។ ចសន្នោ អវុច្ឆន្តាណត្ថោ, និដ្ឋិតា ឯវាតិ ហិ អត្ថោ។
អនុត្តានតូបទវណ្ណានាតិ អនុត្តានានំ អត្តវន្តបទានំ, អត្តានញ្ច បទានញ្ច
វណ្ណានា។

ឥតិ បរិវារវណ្ណានាយ យោជនា សមត្តា។

និដ្ឋិតា ច ចាចិត្យាទិវណ្ណានាយ យោជនាតិ។

ជាទិលញ្ចិតនាមេននេកានំ វាចិតោ មយា;
បរិវារវិនយស្ស, សមត្តោ យោជនានយោ។

និកមនកថាវណ្ណានា

ឃុំវិនយសុំវណ្ណានំ កត្វា ឥទានិ តំ និកមេន្តោ អាហា “ឯត្តាវតា” តិអាទិ។
តត្ថ ឯត្តាវតាតិ ឯត្តកេន “យោ កប្បកោដិហិបិ អប្បមេយ្យ” តិអាទិវចនតោ
(ចារា. អដ្ឋ. ១. គន្តារម្ពកថា) បដ្ឋាយ “នវសង្កហិតវត្តវណ្ណានា និដ្ឋិតា” តិ
វចនបរិយោសានានំ អក្ខរឫបទព្យញ្ញានានំ សមុទាយភូតេន វចនក្កមេន,
សមត្តាតិ សម្ពុទ្ធោ។

ឧកតោវិភង្គខន្ធកបរិវារវិភត្តិទេសនន្តិ ឧកតោវិភង្គេន ច ខន្ធកេន ច
បរិវារេន ច វិភជិតព្ពទេសនំ វិនយបិដកន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ នាថោតិ ភិក្ខុភិក្ខុនីនំ
ហិតបដិបត្តិ យាចនជ្ជេន ច កិលេសានំ ឧបតាបនជ្ជេន ច វេនេយ្យានំ ហិតសុខំ
អាសីសនជ្ជេន ច ចិត្តិស្សរិយជ្ជេន ច នាថោ។ វេនេយ្យន្តិវិនេតព្ពជ្ជេន វេនេយ្យំ។
ជិនោតិ បញ្ចមារានំ ជិតជ្ជេន ជិនោ។ អយំ បនេត្ថ យោជនា - នាថោ វេនេយ្យំ
វិនេន្តោ ជិនោ ឧកតោវិភង្គខន្ធកបរិវារវិភត្តិទេសនំ យំ វិនយបិដកំ អាហាតិ។

សមធិកសត្តវីសតិសហស្សមត្តោនាតិ សហ អធិកេន
សត្តសហស្សប្បមាណេន ច វីសតិសហស្សប្បមាណេន ច គន្ថេនាតិ
សម្ពុទ្ធោ។ តស្សាតិ វិនយបិដកស្ស។ សមន្តចាសាធិកាតិ សមន្តតោ បសាទំ
វហិកា, ជនិកា វា។ តត្រាយំ យោជនា - តស្ស
សមធិកសត្តវីសតិសហស្សមត្តេន គន្ថេន សមន្តចាសាធិកា នាម សំវណ្ណានា
សមត្ថាតិ។

តត្រិទន្តិ តត្រ ឥទំ។ “តត្រា”តិ បទំ បុរិមវចនាបេក្ខំ។ តត្រ
“សមន្តចាសាធិកា នាមា”តិ វចនេតិ ហិ អត្ថោ។ សមន្តចាសាធិកត្ថស្មិន្តិ
បច្ចត្តត្ថេ ចេតំ ភុម្មវចនំ ហោតិ “ឥទម្បិ សីលស្មិ”ន្តិអាធិសុ (ធិ. និ. ១.១៩៤
អាធិយោ) វិយ, សមន្តចាសាធិកត្ថន្តិ អត្ថោ។ អយំ បទេត្ថ យោជនាតត្រ
“សមន្តចាសាធិកា នាមា”តិ វចនេ សមន្តចាសាធិកាយ ឥទំ
សមន្តចាសាធិកត្ថំ ហោតិតិ អយំ សមន្តចាសាធិកភាវោតិ អត្ថោ។

អាចរិយបរិបរតោតិអាធិសុ កាថាសុ វុត្ថំ នវិជំ វិសេសនបទំ “ន
ធិស្សតិ”តិ បទេន សម្ពុទ្ធិតត្ថំ។ សម្មស្សតន្តិ សម្មា បស្សន្តានំ វិញ្ញនន្តិ សម្ពុទ្ធោ។
យតោតិ យស្មា, ន ធិស្សតិតិ សម្ពុទ្ធោ។ ឯត្ថាតិ សំវណ្ណាយំ។
សមន្តចាសាធិកាត្វេវាតិ សមន្តចាសាធិកា ឥតិ ឯវ នាម។ វិនយស្សាតិ
វិនយបិដកស្ស។ វិនយ្យធមនកុសលេនាតិ វិនយ្យានំ ធមនេ នេកេន។
លោកនាថេនាតិ លោកានំ នាថេន។ លោកមនុកម្មមាណេនាតិ លោកំ
អនុកម្មមាណេន។ អយញ្ញេត្ថ យោជនា - អាចរិយបរិបរតោ... បេ....
វិភជ្ឈនយភេទធនស្សនតោ សម្មស្សតំ វិញ្ញនំ ឯត្ថ កិញ្ចិ អចាសាធិកំ យតោ ន
ធិស្សតិ, តស្មា វិនយ្យធមនកុសលេន លោកនាថេន លោកមនុកម្មមាណេន
ភកវតា វុត្ថស្ស វិនយស្ស អយំ សមន្តចាសាធិកាត្វេវ សំវណ្ណានា បវត្ថាតិ។

តិស្សោបិ ឥមា សីហឡដ្ឋកថាយោ សុត្វាតិ សម្ពុត្តោ។ កស្សុ សន្តិកេ
សុតន្តិ អាហា “ពុទ្ធមិត្តោ...បេ... សន្តិកេ” តិ។ “ពុទ្ធមិត្តោ” តិ នាមេនវិស្សុតស្ស
យសស្សិនោវិនយញ្ញស្ស ជីវស្ស ថេវស្ស សន្តិកេ សុត្វាតិ យោជនា។ “សុត្វា” តិ
បទំ “អារទ្ធា” តិ បទេ បុព្វកាលកិរិយាវិសេសនំ។

មហាមេឃវនុយ្យានេ ភូមិភាគេ បតិដ្ឋិតោ សត្តុ មហាពោធិវិភូសិតោ យោ
មហាវិហារោ អត្ថិតិ យោជនា។

តស្ស មហាវិហារស្ស ធឹក្ខណោ ធិសាកាគេ បធានយំ បធានយរនាមកំ
ឧត្តមំ សុចិចារិត្តសីលេន ភិក្ខុសង្ឃេន សេវិតំ យំ បរិវេណំ អត្ថិ, តត្ថ ការយីតិ
យោជនា។

កោនាមោ ការយីតិ អាហា “ឧឡារកុលសម្ពុត្តោ...បេ... វិស្សុតោ” តិ។ តត្ថ
ឧឡារកុលសម្ពុត្តោ សង្ឃបជ្ជាយកោ សទា អនាកុលាយ សទ្ធាយ រតនត្ថយេ
បសន្នោ “មហានិគមសាមី” តិ វិស្សុតោ ឧចាសកោ ការយីតិ សម្ពុត្តោ។

កំ ការយីតិ អាហា “ចារុ...បេ... សម្មន្ទសលីលាសយ” តិ។ តត្ថ
ចារុចាការសំចិតំ សោភេន ចាការេន សុដ្ឋ ចិតំ ចិតំ មនោរមំ
សីតញ្ញាយតរុបេតំ សីតញ្ញាយេន រុក្ខេន ឧបេតំ សម្មន្ទសលីលាសយំ
មជ្ជរជលាធារំ យំ ចាសាទំ ការយីតិ យោជនា។ មហានិគមសាមីនោ តត្រ
ចាសាទេ វសតាមយាតិ សម្ពុត្តោ។

កំ ឧទ្ទិសិត្វា កិធិសា កា អារទ្ធាតិ អាហា “សុចិសីលសមាចារំ...បេ...
វិនយវណ្ណនា” តិ។ តត្ថ សុចិសីលសមាចារំ ពុទ្ធសិរីវ្យុយំ ថេវ ឧទ្ទិសិត្វា ឥទ្ធា
អត្ថវិនិច្ឆយាធិហិ បរិបុណ្ណា យាវិនយវណ្ណនា អារទ្ធាតិ យោជនា។

ក៏នាមស្ស រញ្ជ្រា កតមេ សំវច្ឆរេ អារទ្ធា, កិស្មី កាលេ បរិនិដ្ឋិតាតិ អាហា
“ចាលយន្តស្ស...បេ... បរិនិដ្ឋិតា”តិ។ តត្ថ សកលំ លង្កាធិបំ និរុត្តំ កត្វាតិ
សម្ពុទ្ធោ។ ចាលយន្តស្ស សិរិនិវាសស្ស សិរិចាលយសស្សិនោ រញ្ជ្រា
ជយសំវច្ឆរេតិ សម្ពុទ្ធោ។ សមរិសតិមេ ខេមេ ជយសំវច្ឆរេ អយំ
វិនយសំវណ្ណានា អារទ្ធា, ឯកវិសម្មិ រញ្ជ្រា ឯកវិសតិមេ សំវច្ឆរេ សម្មត្ថេ សតិ
បរិនិដ្ឋិតាតិ យោជនា។

យថា អត្ថនោ សំវណ្ណានា និរុបទ្ធា សីយំ និដ្ឋំ ឧបគតា, ឯវំ លោកស្ស
ធម្មបសំហិតា សីយំ កច្ឆន្ទតិ អាសីសំ ទស្សន្តោ អាហា “ឧបទ្ធាកុលេ”តិអាធិ។
តត្ថ ឧបទ្ធាកុលេ ឧបទ្ធាវេហិ អាកុលេ លោកេ សត្តលោកេ និរុបទ្ធាតោ
ឧបទ្ធាវិហតោ យថា អយំ វិនយសំវណ្ណានា ឯកសំវច្ឆរេនេវ និដ្ឋំ ឧបាគតា, ឯវំ
សត្តស្ស លោកស្ស អារទ្ធា សព្វេបិ ធម្មបសំហិតា អត្តា និរុបទ្ធា សីយំ និដ្ឋំ
កច្ឆន្ទតិ យោជនា។

អត្ថនា សមាចិតស្ស បុញ្ញស្ស ឥច្ឆិតត្ថេ បរិណាមនំ ទស្សន្តោ អាហា
“ចិរដ្ឋិតតំ ធម្មស្ស”តិអាធិ។ តត្ថ ធម្មស្ស ចិរដ្ឋិតតំ ឥមំ វិនយសំវណ្ណានំ
ករោន្តេន សទ្ធម្មតហុមាទេន មយា យញ្ញំ បុញ្ញំ សមាចិតំ, សត្តស្ស តស្ស
បុញ្ញស្ស អាទុកាវេន សព្វេបិ ចាលិនោ ធម្មរាជស្ស ភកវតោ
សទ្ធម្មសសេវិនោ ភវន្ត។

សទ្ធម្មោ ចិរំ តិដ្ឋតុ, ទេវោ កាលេ វស្សំ វស្សន្តោ ចិរំ បជំ សត្តសម្មហំ
តប្បេតុ។ រាជា ធម្មេន មេទនី វក្ខត្វតិ យោជនា។ ឥតិសទ្ធោ បរិសមាបនត្ថោ។
ឥតិ បរិនិដ្ឋំ សុដ្ឋំ អាបនំ ទដ្ឋត្ថតិ អត្ថោ។

សុទ្ធា ច ពុទ្ធិ ច វិរិយញ្ច សុទ្ធាពុទ្ធិវិរិយានិ, វិសុទ្ធានិ ច តានិ សុទ្ធាពុទ្ធិវិរិយានិ
ចេតិ វិសុទ្ធសុទ្ធាពុទ្ធិវិរិយានិ, បរមានិ ច តានិ វិសុទ្ធសុទ្ធាពុទ្ធិវិរិយានិ ចេតិ
បរមវិសុទ្ធសុទ្ធាពុទ្ធិវិរិយានិ, តេហិ បរិមណ្ឌិតោ
បរមវិសុទ្ធសុទ្ធាពុទ្ធិវិរិយបដិមណ្ឌិតោ, តេន, ជេវេនាតិ សម្ពុត្តោ។ សីលញ្ច
អាចារ្យ ច អន្ល័ញ្ច មន្តវញ្ច សីលាចារ្យវមន្តវានិ, តានិ អាទិនិ យេសំ តេតិ
សីលាចារ្យវមន្តវានិយោ, អាទិសន្តេន ខន្តិសោវច្ឆានយោ សង្កណ្ឌាតិ, តេយេវ
គុណាតិ សីលាចារ្យវមន្តវានិគុណា, តេសំ សមុទយោតិ
សីលាចារ្យវមន្តវានិគុណាសមុទយោ, តេន សមុទិតោ សុដ្ឋ ចាកដោតិ
សីលាចារ្យវមន្តវានិគុណាសមុទយសមុទិតោ, តេន ជេវេនាតិ សម្ពុត្តោ។

សកសមយោ ច សមយន្តរោ ច សកសមយសមយន្តរោ, តេយេវ បន
គហនសទិសត្តា គហនន្តិ សកសមយសមយន្តរគហនំ, តស្ស
អន្លោកាហណំ សកសមយសមយន្តរគហនន្លោកាហណំ, តស្មី សមត្ថោ
សកសមយសមយន្តរគហនន្លោកាហណាសមត្ថោ។ តេន ជេវេនាតិ
សម្ពុត្តោ។ វិសេសេន អញ្ញាតិ ចាកដំ ករោតីតិ វិយត្ថោ, បុគ្គលោ, វិយត្ថស្ស ឥទ្ធ
វេយ្យត្ថិយំ, សតិ។ បញ្ញា ច វេយ្យត្ថិយញ្ច បញ្ញាវេយ្យត្ថិយំ, តេន
សមន្នាគតេនាតិ សម្ពុត្តោ។ សមន្នាគតេន ជេវេនាតិ យោជនា។

តីណិ បិដកានីតិ តិបិដកំ, តមេវ បរិយាបុណិតព្ពត្តា បរិយត្ថិតិ
តិបិដកបរិយត្ថិ, តស្ស បកេនោ ឯត្ថ សត្តសាសនេតិ តិបិដកបរិយត្ថិបកេនំ,
តស្មី។ សហ អដ្ឋកថាយាតិ សាដ្ឋកថំ, សត្ត សាសនំ, តស្មី សត្តសាសនេតិ
សម្ពុត្តោ។ សត្តនោ បរិយត្ថិបដិបត្តិបដិវេជវសេន តិវិធំ សាសនំ សត្តសាសនំ,
ព្យាសោបិ យុដ្ឋតេវ, តស្មី សត្តសាសនេ “អប្បដិហត” ឥតិ បទេន សម្ពុត្តិតព្ពំ។
អប្បដិហតំ ព្រាណំ អប្បដិហតព្រាណំ, ឥទ្ធ តស្មី វិនយសំវណ្ណានាកាលេ

ថេរស្ស បដិវេធព្យាណាភាវតោ សុតមយចិន្តាមយព្យាណំ សន្ទាយ វុត្តន្តិ
ធម្មតំ។ អប្បដិហតព្យាណាស្ស បភារោ ឯតស្សាតិ អប្បដិហតព្យាណាបភារោ,
តេន ថេរេនាតិ សម្ពន្ធោ។ មហន្តំ វេយ្យាករណាមេតស្សាតិ
មហាវេយ្យាករណា, ឥមិនា សិក្ខានិវុត្តិអាធិហិ ធម្មន្តេ មហន្តំវេយ្យាករណា
ថេរស្ស អប្បដិហតព្យាណាបភាវតំ ធស្សេតិ, តេន មហាវេយ្យាករណាន
ថេរេនាតិ សម្ពន្ធោ។

ករណំ វុច្ឆតិ ឋានំ ករិយតិ ឧច្ចារិយតិ ឯត្ថ, ឯតេនាតិ វា វចនត្ថេន,
ករណាស្ស សម្មត្តិ ករណាសម្មត្តិ, តាយ ជនិតំ ករណាសម្មត្តិជនិតំ។ សុខេន
ថេរមុខតោវិនិគ្គតំ សុខវិនិគ្គតំ, ករណាសម្មត្តិជនិតេន ហេតុត្វតេន
សុខវិនិគ្គតំ ករណាសម្មត្តិជនិតសុខវិនិគ្គតំ។ មជ្ជវចនញ្ច ឧទារវចនញ្ច
មជ្ជរោទារវចនំ, បុព្វបទេ ឧត្តរបទលោចោ, ឥមិនា កេដុកបករណា
(សុពោធាលំការេ ១២៧-១៤២ ភាថាសុ) វុត្តេសុ ធសសុ សទ្ធកុណេសុ
មជ្ជតាគុណេន ច ឧទារតាគុណេន ច សមន្នាគតភាវំ ធស្សេតិ។
ករណាសម្មត្តិជនិតសុខវិនិគ្គតញ្ច តំ មជ្ជរោទារវចនញ្ចេតិ
ករណាសម្មត្តិជនិតសុខវិនិគ្គតមជ្ជរោទារវចនំ។ អថ វា
ករណាសម្មត្តិជនិតញ្ច តំ សុខវិនិគ្គតមជ្ជរោទារវចនញ្ចេតិ
ករណាសម្មត្តិជនិតសុខវិនិគ្គតមជ្ជរោទារវចនំ។ ឯលំ វុច្ឆតិ ឧរុត្តនោសោ, នត្តិ
ឯលមេតស្សាតិ នេលា, សោយេវ វណ្ណោ នេលវណ្ណោ, តេន យុត្តំ
នេលវណ្ណាយុត្តំ, ករណាសម្មត្តិជនិតសុខវិនិគ្គតមជ្ជរោទារវចនំ
នេលវណ្ណាយុត្តមេតស្សាតិ
ករណាសម្មត្តិជនិតសុខវិនិគ្គតមជ្ជរោទារវចននេលវណ្ណាយុត្តោ, ថេរោ។
វិសេសនបរបទសមាសោ, នេលវណ្ណាយុត្តករណាសម្មត្តិ
ជនិតសុខវិនិគ្គតមជ្ជរោទារវចនេនាតិ ហិ អត្ថោ, តេន ថេរេនាតិ សម្ពន្ធោ។

យុត្តញ្ច បរិសាយ សោតេន អនុបត្តា, មុត្តញ្ច បរិសាយ វិសារទត្តាតិ
យុត្តមុត្តំ, វេទនំ, តំ វេទនិ សីលេនាតិ យុត្តមុត្តវាទី, តេន បេរេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។

កម្មសស្សតឧប្បេនសស្សនិម្មាណាទិវសេន ឆានា វាទា ឯតេសន្តិ វាទិនោ,
ឆានាវាទា ជនា, វាទិនំ, វាទិសុ វា វារោ កម្មកិរិយវាទត្តាតិ វាទិវារោ, តេន
បេរេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។ ចាឡិយា អត្ថំ វណ្ណាតុំ សមត្ថត្តា មហាឡោ កវិ មហាកវិ,
តេន បេរេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។

អត្ថធម្មនុវត្តិបដិកានវសេន បភិជ្ជាយ បដិសម្ពិទាយ បរិវារិតោតិ
បភិជ្ជបដិសម្ពិទាបរិវារោ, តស្មី ឧត្តរិមនុស្សធម្មេតិ សម្ពុទ្ធោ។ ធម្ម អភិញ្ញា ច
បដិសម្ពិទា ច ធម្មភិញ្ញាបដិសម្ពិទា, តា អាទយោ យេសំ តេតិ
ធម្មភិញ្ញាបដិសម្ពិទាទយោ, អាទិសទ្ធន តេវិជ្ជាទយោ សង្កណ្ឌាតិ។
ធម្មភិញ្ញាបដិសម្ពិទាទយោ បកេនា ឯតស្សាតិ
ធម្មភិញ្ញាបដិសម្ពិទាទិប្បកេនោ, សោយេវ គុណោ
ធម្មភិញ្ញាបដិសម្ពិទាទិប្បកេនគុណោ, តេន បដិមណ្ឌិតោ
ធម្មភិញ្ញាបដិសម្ពិទាទិប្បកេនគុណាបដិមណ្ឌិតោ, តស្មី ឧត្តរិមនុស្សធម្មេតិ
សម្ពុទ្ធោ។ ឧត្តរិមនុស្សានំ ឈានលាភិអាទិនំ ធម្មោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មោ, អថ វា
មនុស្សានំ កុសលកម្មបថសម្ពាទធម្មតោ ឧត្តរិវតិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មោ,
ឈានាទិធម្មោ, តស្មី, “សុប្បតិដ្ឋិត” ឥតិ បទេន សម្ពុទ្ធិតព្វំ។ សុប្បតិដ្ឋិតា ពុទ្ធិ
ឯតេសន្តិ សុប្បតិដ្ឋិតពុទ្ធិនោ, តេសំ បេរេនន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ បេរេនំ វំសេ បការេន
ទិប្បន្តិ, បទីចោ វិយាតិ វា បេរេវំសប្បទីចា, តេសំ។ ចិរោ
សីលសមាធិបញ្ញាសម្ពាទតោ គុណោ ឯតេសមត្ថិតិ បេរេ, តេសំ,
វំសាលម្ពាវត្ថុតេនាតិ សម្ពុទ្ធោ។ មហាវិហារេ វសេនសីលា វសេនធម្មា, វសេន
សាធុកាវតិ វា មហាវិហារវាសិនោ, តេសំ, បេរេនន្តិ សម្ពុទ្ធោ។ វំសេ អលម្ពាវេ,

វិសេស្ស វាតិ វិសាលដ្ឋានរោ, សោ បុត្រា ភូតោ, វិសាលដ្ឋានភាវំ វា បត្តោតិ
វិសាលដ្ឋានភូតោ, តេន ថេរេនាតិ សម្ពុតោ។

វិបុលា ច សាវិសុត្តា ចេតិ វិបុលវិសុត្តា, វិសេសនោភយបនោ, វិបុលវិសុត្តា
ពុទ្ធិ ឯតស្សាតិ វិបុលវិសុត្តពុទ្ធិ, តេន ថេរេនាតិ សម្ពុតោ។ នាមមេវ នាមធម្មំ,
គហិតំ នាមធម្មមេតស្សាតិ គហិតនាមធម្មេ, តេន ថេរេន កតា
សមន្តចាសាទិកា នាម អយំ វិនយសំវណ្ណានា តិដ្ឋត្វតិ សម្ពុតោ។

សុទ្ធិចិត្តស្ស តាទិនោ លោកដេដ្ឋស្ស មហេសិនោ “ពុទ្ធា”តិ នាមម្យំ យាវ
លោកម្ហំ បវត្តតិ, តាវ លោកនិត្តរណេសីនំ កុលបុត្តានំ សីលវិសុទ្ធាយ នយំ
ឧស្សេន្តិ លោកស្មី តិដ្ឋត្វតិ យោជនា។

ឥតិ និកមនស្ស អត្ថយោជនា សមត្តា។

និកមនកថា

ឯត្តាវតា ច -

រតនបុណ្ណានាមស្ស, បុរស្ស រាជធានីយា;
ធឹក្ខណោ មុនិរូបស្ស, ឡើសំចាបីននិស្សិតេ។

យោវិហារោ សចាសានោ, ការិតោ រាជទេវីយា;
យាវសតា មយា តត្រ, កតា ចាចិត្យាទិយោជនា។

មាបិតរត្ថបុណ្ណាស្ស, សត្តរសេវ រាជិនោ;
ជយវស្សេជ្ជាវសម្ពិ, សម្មត្ថេយំ សុនិដ្ឋិតា។

“រតនបុណ្ណា”ត្រូវយស្ស រាជធានីនគរស្ស ទក្ខិណស្មី ទិសាកាកេ
បញ្ចយោជនប្បមាលោ ឋានេ ធូរិហិ មហាតទ្យាកេហិ សុសោភិតស្ស
មិធិលនាមនគរស្ស បុរត្តិមស្មី ទិសាកាកេ ទិយឡតារុតប្បមាលោ ឋានេ
អនេកតាលបន្តិហិ សុសោភិតោ ចតុន្នំ កុលានំ រមណីយភូតោ “កង្រ្ទ” ឥតិ
វោហរិតោ យោ សោ មហាគាមោ បតិដ្ឋិតោ, តត្ថ បដិសន្ធិយា ជាតេន
សីលាទិគុណោហិ បសំសិតេន “ជាតរោ”តិ គរុហិ គហិតនាមធម្មេយ្យេន តិក្ខុត្តំ
រាជូហិ រាជមុទ្ធិនាលញ្ញិតេន មេ កតាយំ ចាចិត្យាទិវណ្ណនាយ យោជនា
សម្បត្ត ជិនចក្កេ តេរសាធិកចតុវស្សសតាធិកំ ធូរិសហស្សំ, សក្ករាជេ បន
ឯកតីសាធិកធូរិវស្សសតាធិកំ សហស្សំ គិម្ហានេ ជេដ្ឋមាសេ ដុណ្ហាបក្ខស្ស
បញ្ចមេ សុក្ការេ និដ្ឋំ បត្តា អនាយាសេនាតិ។

យោជនាយ ឥមិស្សាហំ, រចនស្សានុការតោ;
ភវេយ្យានេកជាតិសុ, បិដកត្តយធារកោ។

កុសលោ បុកយត្ថេសុ, បរិសាសុ វិសារនោ;
សមិជ្ឈន្ត សុសង្កប្បា, មយ្ហញ្ច សព្ពចាលិនំ។

វប្បាទិមនតិក្កម្ម, សម្មា នេវោ បវស្សតុ;
អត្តជមិវ រក្ខន្ត, រាជានោ ចាបិ មេទិនិទ្ធិ។

ឥតិ ភទន្តជាគរត្ថេវេន កតា

ចាចិត្យាទិវណ្ណនាយ យោជនា សមត្តា។

